

⑦

მთარ ქაჯანია

მეგრულ-ქართული ლექსიკონი

|

ტომი

(ა - ვ)

გამომცემლობა „ნაქარი“

თბილისი, 2001

სარედაქციო საბჭო: ც. ბარბაქაძე (*ასსუზისმგებელი მდივანი*), ვ. ბოედერი,
თ. გამყრელიძე (*მთავარი რედაქტორი*), ი. გიპერტი, გ. კარტოზია,
რ. მეტრეველი, ალ. ონიანი, ვ. სართანია, ზ. სარჯველაძე
(*მთავარი რედაქტორის მოადგილე*), შ. ფენრიხი, კ.პ. შმიდტი

ტომის რედაქტორი: ზ. სარჯველაძე

რეცენზენტები: გ. კარტოზია,
ი. ქობალავა

საგამომცემლო ჯგუფი:

გ. ბაგრატიონი
ნ. კალანდაძე
ი. მარგველაშვილი
ნ. ქვაჩაზია
გ. შერვაშიძე
ნ. ჩაველიშვილი
ნ. ჩიტაია
დ. ჯაბუა

© – ოთარ ქაჯაია, 2001

© – გამომცემლობა „ნეკერი“, 2001

ISBN 99928-58-48-6 (სამტომეული)

ISBN 99928-58-49-4 (I ტომი)

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1. რედაქტორისაგან	7-14
2. წინასიტყვაობა	15-16
3. შესავალი. ლექსიკონით სარგებლობის შესახებ	17-24
4. ძირითადი ტაბულები	25
5. ტაბულა I: სპეციფიკური ბგერები მეგრულში	25-26
6. ტაბულა II: ბგერათა დაჯგუფება	27
7. ტაბულა III: ბრუნვები და მათი დაბოლოებანი	28
8. ტაბულა IV: საკუთარ სახელთა ბრუნება	29
9. ტაბულა V: საზოგადო სახელთა ბრუნება	30-34
10. ტაბულა VI: ზედსართავი სახელი	35-40
11. ტაბულა VII: რიცხვითი სახელი	41-42
12. ტაბულა VIII: ნაცვალსახელთა ჯგუფები და ბრუნება	43-50
13. ტაბულა IX: პირისა და რიცხვის ნიშნები	51
14. ტაბულა X: დ რ ო	52
15. ტაბულა XI: კ ი ლ ო	53-54
16. ტაბულა XII: გ ა რ დ ა მ ა ვ ლ ო ბ ა	55
17. ტაბულა XIII: გ ვ ა რ ი	56-57
18. ტაბულა XIV: ქცევის სახეები და ნიშნები	57-58
19. ტაბულა XV: შუალობითი კონტაქტის წარმოება	58
20. ტაბულა XVI: ზ მ ნ ი ს ნ ი ნ ე ბ ი	59-61
21. ტაბულა XVII: თემის ნიშნები	61
22. ტაბულა XVIII: მწკრივები და სერიები	62-63
23. ტაბულა XIX: უ ლ ლ ე ბ ა	64-65
24. ტაბულა XX: მოქმედებითი გვარის ზმნათა ულლება	66-69
25. ტაბულა XXI: ვნებითი გვარის ზმნათა ულლება	70-106
ა) დინამიკური ვნებითი	70-91
ბ) შესაძლებლობის ვნებითი	91-96
გ) სტატიკური ვნებითი	97-106

26. ტაბულა XXII: საშუალო გვარის ზმნათა უღლება	107-113
ა) საშუალო-მოქმედებით ზმნათა უღლება	107-110
ბ) საშუალო-ვნებით ზმნათა უღლება	110-113
27. ტაბულა XXIII: თავისებური ზმნები	114-141
28. ტაბულა XXIV: სანყისი	141-142
29. ტაბულა XXV: მიმღეობა	143-146
30. ტაბულა XXVI: ზმნი ზედა	147-149
31. გამოყენებული ლიტერატურა	150-153
32. შემოკლებანი	154-158
1. მასალები, ტექსტები	154-155
2. ლექსიკონები	155-156
3. ტერმინები	157-158
4. პირობითი ნიშნები	158
33. ანბანი	159

34. ლ ე ქ ს ი კ ო ნ ი

ა	161-208
ბ	209-276
გ	277-422
დ	423-524
ე	525-576
ვ	577-586

რ ე ლ ა ქ ო რ ი ს ა პ ა ნ ე

ქართველური ენები შეადგენს მონათესავე ენათა ოჯახს. ეს ენები მოიცავს ცენტრალური და დასავლეთი კავკასიონისა და ამიერკავკასიის ვრცელ ტერიტორიას. ენათა ოჯახის სახელწოდება უკავშირდება ეთნონიმს – ქართველი.

ქართველურ ენათა ოჯახში შედის ქართული, მეგრული, ლაზური და სვანური ენები. მეგრული და ლაზური სპეციალისტთა ერთი ნაწილის მიერ მიჩნეულია ერთი და იმავე ენის დიალექტებად (ამ ენას ზანურს, ან კოლხურს უწოდებენ). ქართველური ენები (ქართული, მეგრული, ლაზური და სვანური) ქმნიან მონათესავე ენათა ოჯახს. ამ ენათა ახლო ნათესაობა ჯერ კიდევ XVIII საუკუნეში შენიშნეს (Güldenstädt, Reisen durch Rußland und caucasischen Gebürge, I, Petersburg, 1787; II - 1791), მეცნიერულად კი დაასაბუთეს XIX საუკუნეში. გიულდენშტედტმა მიუთითა მეგრულისა და ქართულის დიდ სიახლოვეზე (Güldenstedt, I, 342; 413). მანვე აღნიშნა, რომ სვანური უფრო დაშორებულია ქართულს, თუმცა ცხადია მისი კავშირი ქართულთან (I, 342; 413). ასევე გარკვევით მიაჩნებოდა ქართულის, მეგრულისა და სვანურის ნათესაობას ი. კლაპროტიც. ამას გარდა, როგორც აღნიშნა გ. როზენმა, ი. კლაპროთმა უდავოდ დაასაბუთა ლაზურის ნათესაობა ქართველურ (იბერიულ) ენებთან (G. Rosen, Über die Sprache der Lasen: Abhandlungen der Königlichen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Aus dem Jahre 1843, Philologische und historische Abhandlungen, Berlin, 1845,2).

სავარაუდოა, რომ საერთოქართველური ფუძე-ენა დაიშალა დაახლოებით 5 ათასწლეულის წინ. თანამედროვე ქართველური ენები შეიქმნა საერთოქართველური ფუძე-ენის ყველაზე მსხვილი და მნიშვნელოვანი დიალექტების საფუძველზე.

არსებობს მრავალი მოსაზრება ქართველური ენების ენათა სხვადასხვა ოჯახებთან (ინდოევროპული, სემიტური, დრავიდული, კავკასიური ...), აგრეთვე ცალკეულ ენებთან (ბასკური, ეტრუსკული ...) ნათესაობის შესახებ. არცერთი ამგვარი ჰიპოთეზა არ არის დამტკიცებული ისტორიულ-შედარებითი მეთოდით.

ქართველურ ენათა ოჯახში ერთადერთი სამწერლობო ენაა ქართული, რომლის განვითარებისა და სრულყოფის საქმეში თავიანთი მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქეთ ყველა ქართველური ტომის წარმომადგენლებს. ამიტომ ქართული წარმოადგენს ერთგვარ Lingua franca-ს, რომლის მეშვეობით ყველა ქართველური ტომის წარმომადგენლები ერთმანეთთან ურთიერთობენ, ეზიარებიან განათლებასა და კულტურას.

მეგრული ენა გავრცელებულია საქართველოს დასავლეთ ნაწილში, კერძოდ, კოლხეთის დაბლობის ჩრდილოეთ ნაწილში და ჩრდილოეთით მოსაზღვრე მთიან ტერიტორიაზე. გამოყოფენ სენაკურსა და ზუგდიდურ-სამურზაყანოულ დიალექტებს.

ძველ ქართულ წერილობით ძეგლებში დასტურდება დასავლური ქართველური ტომების, აგრეთვე ამ ტერიტორიაზე არსებული ტერიტორიული ერთეულების აღმნიშვნელი სახელწოდებები.

დოკუმენტურად ყველაზე ადრე გვხვდება მეგრულ სახელი: აღესრულა კურთხეული მამფალი სტეფანოზ, ღმრთისა მიერ ქართველთა და მეგრელთა ერისთავ-ერისთავთა უფალი, *აჭენის 835 წ. წარწ.*

ეს ეთნონიმი შემდგომში არაერთგზის გამოვიხინდება: იყო ბანაკი მათი ცხენისწყლითგან ვიდრე აფხაზეთამდე, და გამოიხუნა ციხენი და ქალაქნი და ალაოჯრანა და უფალ და უკაცურ-ყო ქუეყანაჲ მეგრელთა და აფხაზთაჲ, *აგ. ძეგლ. III 258,8*; თვით აღიძრა და დაიბანაკა ქალაქსა ჯიხანქუჯისასა, ქუეყანასა მეგრელთასა, სანახებსა ტყონდიდისასა, რომელ არს მეგრულითა ენითა მუზა დიდი, *ივეკ 258,8* რანთა და მოვაკნელთა, ჰერთა და ლეკთა, მეგრელთა და კავკასიანთა, ამათ თესთა ერთი იყო მამა, სახელით თარგამოს, *ქართლ. ცხოვრ. I 3,4* და სხვ.

„ქართლის ცხოვრებაში“ დასტურდება აგრეთვე მეგრ- ვარიანტი:

ოვსთა და მეგრთა გარდამოვლეს მთა მცირე და შეკრებს ივით და ერისთავნი ქართლისანი განდგომილნი, *ქართლ. ცხოვრ. I 57,4*; არა ვინ იპოვა ეგეოდენთა მთ სპათა შინა ბერძენთა, სომეხთა, ოვსთა და მეგრთა და ქართველთა მარტოდმბრძოლი ამაზასპისი, *იქვე 57,18*; მეგრნი დადგეს ერთგულობასა ფარსმანის ძისასა, *იქვე 53,20*.

„ქართლის ცხოვრებაში“ დასტურდება ეგრ-ის-/ეგრ- ტოპონიმი: მისცა ქუეჯის ქუეყანა ეგრისწყალსა და რიონს შუა, ზღვთვან მთამდე, რომელსა შინა არს ეგრისი და სუანეთი, *ქართლ. ცხოვრ. I 24,3-4*; საურმაგ ... სუხანი დასხნა მთიულეთს, დიდოეთითვან ვიდრე ეგრისამდე, რომელ არს სუანეთი, *იქვე 27,9-10*; მეფობდა ესრეთ მირიან მცხეთით ვალმართ ქართლს, სომხითს, რანს, პერეთს, მოჯაკანს და ეგრს, *იქვე 65,22-23*; მამა მათი გარდაცვალებულ იყო და დამარხულ ეგრსა შინა, *იქვე 235,10-11* და სხვ..

ცხადია, რომ ეგრ-ის- ტოპონიმი ნანარმოებია ეგრ- (<ეგურ-) სახელისაგან. გეოგრაფიულ სახელთა ამგვარი წარმოება დამახასიათებელია ქართულისათვის (ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, I, 1953, 114-115; 129). ირკვევა, რომ ეს წარმოება საერთოქართველური ფუძე-ენისათვისაც იყო დამახასიათებელი (Онiani А. П., Сарджвеладзе З. А. Против извращения вопросов грузинской топонимики: мацне (ენისა და ლიტერატურის სერია), 1971, 3, 172-174).

შატბერდის კრებულსა და „ქართლის ცხოვრებაში“ გვხვდება ეგრ-ის-წყალ- პიდრონიმი: თანაჲყვანდა აღუქსანდრეს მეფესა აზოა, ძჲ არიან ქართლისა მეფისა, და მას მიუბოძა მცხეთაჲ საჯდომად და საზღვარი დაუდგა მას შერეთი, და ეგრისწყალი, და სომხითი და მთაჲ ცროლისა, *შატბ. კრებ. 320,20-22*; მოსცა ქუეჯის ქუეყანა ეგრისწყალსა და რიონს შუა, ზღვთვან მთამდე, რომელსა შინა არს ეგრისი და სუანეთი, *ქართლ. ცხოვრ. I 24,3-4*; ეგრისწყალს ქუეშით დარჩა ბერძენთა, *იქვე 24,1*.

XI საუკუნიდან დასტურდება სა-მეგრელო ტოპონიმი, რომელიც *მეგრეულ* ფუძისაგან იწარმოება: მიონია ტრაპეზუნდად, ქალაქსა მას სამეგრელოასასა, *A-1103 234r,3-5b*; მიონია რაჲ ტრაპეზუნტედ, სანახებთა მათ სამეგრელოასათა, *A-500 316v,6-8*; ესრეთ გუემულნი ექსორია-ყენეს სამეგრელოს, *Jer.-74 526,1; A-193 289r,20-21; H-886 234v*.

ერთადერთ შემთხვევაში დასტურდება ოდიშ- სახელწოდება: ღმერთმან უწყის, კარგად ქმნასა და სიმართლესა დია მოვიჭიოვე, მაგრა დედაი ოდიშს დანერლი იყო და სიტყუასა სცვალებდა, *H-1345 201r-201v*.

ოდიშ- ტოპონიმი, გ. კლიმოვის თვალსაზრისით, შესაძლოა უკავშირდებოდეს სვან. ად-რ/ჰად- რა „იელი; azalea (pontica)“-ს ად-/ჰად- ძირს (G. Klimov, Etimological Dictionary of the Kartvelian Languages, Berlin/New York, 1998, 1). მისი აზრით, ეს ფუძე უნდა შეიცავდეს მცენარეთა სიმრავლის გამომავტველ-რა სუფიქსს. გ. კლიმოვი ვარაუდობს, რომ ამავე ძირს უნდა უკავშირდებოდეს სვანური ტოპონიმი ად-იშ-ი/ჰად-იშ-ი. მეგრული ოდიშ-ი ნანარმოები ჩანს ოდ- ძირიდან, რომელიც, საფიქრებელია, სვან. ად- ძირის კანონზომიერი შესატყვისი იყოს. ამდენად, ამ ტოპონიმის ძირი შესაძლოა, აღდგეს საერთოქართველური ფუძე-ენის დონეზე.

საყურადღებოა, რომ ძველ ქართულ წყაროებში არ გვხვდება ეთნონიმი ჭანი, ზანი, ან ლაზი. ჭან- დასტურდება სომხურ წყაროებში, ლაზ- კი – ბერძნულსა და ლათინურში (ეთნონიმი ლაზი პირველად მოიხსენიება პლინიუსის (I ს. ჩვ. ნელთალრიცხვისა) თხზულებაში). როგორც ჩანს, ეთნონიმი მეგრული გამოიყენებოდა როგორც მეგრელის, ისე ლაზის აღსანიშნავად (იგივე ითქმის სომხურ და ბერძნულ წყაროებში დადასტურებული ტერმინების შესახებ). ამას მოწმობს ის გარემოება, რომ სამეგრელო აღნიშნავს ვრცელ ტერიტორიას, რომლის ფარგლებში შედის ქალაქი ტრაპეზუნდი (მასალა იხ. ზემოთ). ეს ცნობები გვხვდება ბერძნულიდან თარგმნილ თხზულებებში და გარკვეულად ეხმარება ძველი ბერძენი ისტორიკოსების (ქსენეფონტე, სტრაბონი ...) გადმოცემას, რომლებიც მიიჩნევენ, რომ კოლხიდის სამხრეთი საზღვარი ტრაპეზუნდამდე აღწევდა.

*მეგრეულ- ეთნონიმი აღდგება ქართულ-ზანური ერთიანობის ხანისათვის. მისი კანონზომიერი ზანური შესატყვისია მ-არგ-ალი. ცხადია, მეგრეულ ეთნონიმს საფუძვლად უდევს ეგრ-

გეოგრაფიული სახელი. ამ სახელის კანონზომიერი შესატყვისი არგ- (<*აგრ-) შემონახულია მ-არგაალ-ტონონიმში.

ამ ფუძისაგან ინარმოება მეგრულ-სახელი (მოსალოდნელი იყო ეგრულ-ი). მას კანონზომიერად შესატყვისება მეგრული მ-არგაალური (<*მ-არგაალური). ეს იმას ნიშნავს, რომ ეს ფუძე აღდგება ქართულ-ზანური ერთიანობის ხანისათვის.

ძველ ქართულ წერილობით ძეგლებში დასტურდება დასავლურქართველური ენობრივი ფორმები (ცალკეული ლექსიკური ერთეულები, აგრეთვე ტოპონიმები). ბორკ-, რომელიც წარმოადგენს ქართული ბარკ ძირის მეგრულაზურ შესატყვისს (თ. გონიაშვილი, ლექსიკური შეხვედრები ჩაჩხურისა ქართველურ ენებთან: ენიმის მოამბე, V-VI, 1940, 594), დასტურდება უძველეს ქართულ წერილობით ძეგლებში: შეკრა იგი ბორკილითა, იერემია 39,17 O; დაამდაბლნეს ბორკილითა ფერწნი მისნი, ფსალმ. 106,18; განაშზადენ ფერწნი ბორკილსა მისსა, ისუ ზირაქ 6,25 O; უბრძანა შეკრვა მისი და ბორკილითა შესხმა ფერწთა მისთა, შუშ. 6,20 და მისთ.

ძველ ქართულში არ გვხვდება ბორკაჯს პირიანი ზნა¹ (შდრ.: მეგრული ბორკი „ფები“; ვზორკ უნქ „ფეხებს ეუკრავ“; დოზ-ბორკი „ფეხები შევეუკარი“; ბორკ-უა „ფეხების შეკრა“; ბორკილი „შეკრული“; ოზორკალი „ბორკილი“ და სხვ. (იხ. ი. კილიძე, „Грамматика мингрельского (иверского) языка с хрестоматией и словарем“, 1914, 206).

ქართული ფრცხ- ძირეულ ალომორუს კანონზომიერად შესატყვისება მეგრული ბირცხ- (<*ბრცხ-). *რს-ს ვოკალიზაციის შედეგად ჩამოყალიბდა ურ მიმდევრობა, რომელიც შემდგომ უ-ი პროცესის შედეგად ირ კომპლექსად გარდაიქმნა და ლაზ. ბუცხ- (<*ბურცხ-<*ბრცხ-). საერთოქართველური მარცვლოვანი *რ სონანტის რეფლექსების შესახებ მეგრულსა და სვანურში იხ. თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბალაუტი ქართველურ ენებში, 1965, 96). აღსანიშნავია, რომ მეგრულში წარმოდგენილია ბუცხ- ვარიანტიც: აკა-ბუცხ-ა „ძალიან მცირე“ (ეტიმოლოგიურად: „ფრჩხილსოდნა“, იხ. ჩიქობავა 1938, 62); შდრ.: ძველი ქართული ფრჩხილსოდნობა „სიმცირე; მცირეწლოვანება“: სიჩხოთვან და ფრჩხილსოდნობითვან მართლმადიდებელნი ვართ, Jer.-151 161r,1-2.

მეგრ. ბუცხ-<ბურცხ- რ-ს დაკარგვით, ისე როგორც ლაზ. ბუცხ-.

ძველ ქართულ წერილობით ძეგლებში დასტურდება ფუცხუ „ჩანგალი“. როგორც სულხან-საბა მიუთითებს: „ესე არს კავეიდე რკინა, ქვაბით ჳორცთა ამოსალებელი“: ამან ქმნა ყოველივე იგი სასანოვანე ჳურჭერი საკურთხეველისა, ხარისხი მისი, და საცეცხური მისი და ფილიმი მისი, და ფუცხუები მისი რეალისა, გამოსლვათა 38,23 O; მაშინ მოვიდა ყრმა ერთი მღვდელისა აღმოღებად ჳორცისა მის და ჳელთა აქუნდა ფუცხუ სამპირი, და შთაყვის იგი სიავსა, გინა ქოთანსა, გინა ქუაბსა და პირველად რაიცა მოვებთვის ფუცხუსა მას, იგიცა წარილის მღვდელსა მის, I მფ. 2,13-14 O და სხვ.

ეს სიტყვა „სატანჯველ იარაღს“ აღნიშნავს: ფუცხუთა ხუეტილთა მოკუდავებისა სიზრქე განაგვეთ, პარაკლიტ. 52r,19-20; იხილა ნეტარმან ამან, რამეთუ სამპირითა ფუცხუთა წარჳადა ანგელოზმან სული მისი, დიდი სვნაქს. 239,10-12; დამოჰიდეს და ფუცხუთა რკინისათა ხუეტეს, იქვე 453,18-19; გამოვიძიოთ ფუცხუთათვის რკინისათა, იოანე ოქროზ. ასკეტ. 104,12-13 და სხვ.

ფუცხუ წარმოადგენს ქართული ფრცხ-ილ- ან *ფრცხ-ელ მიმღობის კანონზომიერ ზანურ შესატყვისს, ნასესხებს ძველ ქართულში (ზ. სარჯველაძე, ზანურიდან ნასესხები ერთი სიტყვა ძველ ქართულში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, 51, 2, 505-507). ეს ლექსემა შემოსული ჩანს ქართულ სალიტერატურო ენაში VIII-IX საუკუნეებში, მას შემდეგ, რაც სალიტერატურო ქართული ენა ინტენსიურად ვითარდება სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში.

ძველქართულ წყაროებში გამოვლენილ ტოპონიმთაგან, უპირველეს ყოვლისა, ყურადღებას იქცევს არტანუჯი: იხილა კლდე შუაქლარჯეთსა, რომელსა ერქუა არტანუჯი, ქართლ. ცხოვრ. I 177,19; სთხოვეს არტანუჯი სიკუდილისა ქადებითა, იქვე 302,3.

¹ ამგვარი ფორმები თავს იჩენს გურულში, იმერულში და წარმოადგენს ზანიზმს.

ა. შანიძის მოსაზრებით, არტანუჯე ფუძე ზანურის ნიადაგზე უნდა აიხსნას: არტანუჯე-არტან-იშყუჯე (ა. შანიძე, *ჯ. ბაგრატიონის წყაროები ქართველურ ენებში*: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, XXV, 5, 1960, 225-226).

XI საუკუნიდან გვხვდება ჭყონ-დიდი: არს მამულსა მისსა (=ბაგრატიონსა) ნარჩინებული სამღვდელთმოდლოროსა საყდართა შორის სამეუფოსა მისისათა საყდარი ჭყონდიდისა, სადაიგი მრავალთა წმინდათა მარტულნი დაუსუენებინა, გიორგი მთაწმ. ცხოვრ. 139,2-4; იოვანეს ვიტყვ ჭყონდიდელსა, ძმასა ნეტარისა პეტრე პატრიკისასა, იქვე 103,12-13; ჩუენ ეპისკოპოსმან ჭყონდიდელმან არა განგვტვენა, იქვე 161,1-2; ნეტარმან პეტრე და ძმამან მისმან იოვანე ჭყონდიდელმან ევროთა განანესეს, იქვე 201,10 და სხვ.

აღსანიშნავია, რომ უკვე ძველ ქართულშივე გვხვდება ამ ტოპონიმის ზუსტი ახსნა: ესე განაჩინა მძღაღრმან წმინდათა მათთვის და თვთ აღიძრა და დაიბანაკა ქალაქსა ჯიხანქუჯისასა, ქუეყანასა მეგრელთასა, რომელ არს *მეგრულითა ერთა* მუხა დიდი, და რამეთუ იყო ბანაკი მათი ცხენისწყალითგან ვიდრე აფხაზეთამდე, აგ. ძველ. III 258,6-9.

აქ პირველად არის მოხსენიებული მეგრული ენა.

ზემოთ მოყვანილ ციტატაში საყურადღებოა კიდევ ერთი ტოპონიმი – ჯიხანქუჯი, რომელიც ქართული ციხე-ქოძიხე ფუძის კანონზომიერ ჯიხა შესატყვისის ნარმოადგენს. ჯიხანქუჯი ეტიმოლოგიურად „ქუჯის ციხე“ ნიშნავს. ჯიხა პირველ კომპონენტად შედის აგრეთვე ბერძნულ წყაროებში (თოდოდოსოსი განგრიგელ, VII ს.) დადასტურებულ ტოპონიმში Ζιχάδωρος.

დასავლელ საქართველოს ერთ-ერთი მხარის სახელწოდება მუხურიში დასტურდება პროკოპი კესარიელის (VI ს.) თხზულებაში (μοιχρησι). ძველი ბერძნული და ძველი ქართული წყაროები აშკარად მიუთითებს იმაზე, რომ ქართულ-ზანური ერთიანობა უკვე დიდი ხანია აღარ არსებობს. თ. გამყრელიძის მოსაზრება ქართული ტყავ ძირის შესატყვისად არგონავტების თქმულებაში დადასტურებული კვად-ფორმის მიწნევის შესახებ (Гамквелидзе Т. В., Иванов В. В. Индоевропейский язык и индоевропейцы, II,Тбилиси, 1984, 908-909) ამ პროცესს ჩვენს ნელთალრიცხვამდე II ათასწლეულში მომხდარად გვაფიქრებინებს.

XIX საუკუნიდან იწყება ქართველური ენების (მათ შორის მეგრულისა და ლაზურის) ინტენსიური შესწავლა. ამ საქმეში უდიდესი წვლილი შეიტანეს გ. როზენმა, ფრ. ბოპმა, მ. ბროსემ.

გ. როზენმა 1843 წელს ბერლინის მეცნიერებათა აკადემიაში წაიკითხა მოხსენება „Über die Sprache der Lazen“, რომელშიაც შეაპირისპირა ქართული, მეგრული, ლაზური და სვანური ძირების მთელი ჯგუფი. მაგალითად, მან შეუდარა ერთმანეთს ქართველურ ენათა რიცხვითი სახელები (ქართ. ერთ- : მეგრ. ერთ- : ლაზ. ერთ- ; ქართ. ორ- : მეგრ. ყორ- : ლაზ. ყურ- : სვან. ოორ- ; ქართ. სამ- : მეგრ. სუმ- : ლაზ. სუმ- : სვან. სემ- ; ქართ. ოთხ- : მეგრ. ოთხ- : ლაზ. ოთხ- : სვან. ფოშთხ- ; ქართ. ხუთ- : მეგრ. ხუთ- : ლაზ. ხუთ- : სვან. ჟოხჟიშდ- ; ქართ. ექვს- : მეგრ. ამშვ- : ლაზ. ამშვ- : სვან. უსგჟა- ; ქართ. შვიდი- : მეგრ. შქვით- : ლაზ. შქვით- : სვან. იმგჟიშდ- ; ქართ. რვა- : მეგრ. რყო- : ლაზ. რყო- : სვან. არა- ; ქართ. ცხრა- : მეგრ. ჩხორო- : ლაზ. ჩხორო- : სვან. ჩხარა- ; ქართ. ათ- : მეგრ. ვით- : ლაზ. ვით- : სვან. აეშდ- ; ქართ. ოც- : მეგრ. ეჩ- : ლაზ. ეჩ- ; ქართ. ას- : მეგრ. ოშ- : ლაზ. ოშ- : სვან. შაორ (G. Rosen 1845, 110); აგრეთვე ისეთი ლექსიკური ერთეულები, როგორიცაა: ქართ. თმა : მეგრ. თომა : ლაზ. თომა ; ქართ. პირ : მეგრ. პიჯ- : ლაზ. პიჯ- ; ქართ. თულა : მეგრ. თოლ- : ლაზ. თოლ- ; ქართ. ცხვირ- : მეგრ. ჩხვინდ- : ლაზ. ჩხვინდ- ; ქართ. ყურ- : მეგრ. ყუჯ- : ლაზ. ყუჯ- ; ქართ. ლაშ- : ლაზ. ლეშქ- ; ქართ. ენა : მეგრ. ნინა : ლაზ. ნინა ; ქართ. თით- : მეგრ. კით- : ლაზ. კით- ; ქართ. გულ- : ლაზ. გურ- ; ქართ. ოფლ- : მეგრ. ოფუ- : ლაზ. უფ- ; ქართ. სულ- : ლაზ. შურ- (იქვე 1845, 30-31); ქართ. დედა : მეგრ. დიდა : ლაზ. დიდი „ბებია“ ; ქართ. ძმა : მეგრ. ჯიმა : ლაზ. ჯუმმა ; ქართ. და : მეგრ. და : ლაზ. და : სვან. და-ჩირ (Rosen 1845, 31-32); ქართ. თუე : მეგრ. თუთა : ლაზ. თუთა ; ქართ. დღე : მეგრ. დღა : ლაზ. დღა ; ქართ. ცა : მეგრ. ცა : ლაზ. ცა : სვან. ცა ; ქართ. მზე : მეგრ. ბჟა : ლაზ. ბჟა (იქვე 1845, 33-34); ქართ. თოვლ- : მეგრ. თორ- : ლაზ. თორ- ; ქართ. ტბა : ლაზ. ტობა ; ქართ. ზღვა : ლაზ. ზღვა (იქვე 34); ქართ. დმართ- : მეგრ. ლორონთ- : ლაზ. ლორონთ- : სვან. ლერბეთ- (იქვე 33); ქართ. თაგუ- : ლაზ. თუჯ- ; ქართ. წარ- : მეგრ. ხოჯ- : ლაზ. ხოჯ- ; ქართ. ფურ- : ლაზ. ფუჯ- ; ქართ. დათუ- : ლაზ. თუთ- ;

ქართ. მამალ : მეგრ. მუშულ : ლაზ. მუშულ (იქვე 29); ქართ. ნითელ : მეგრ. ჭითა : ლაზ. ჭითა (იქვე 37) და სხვ.

გ. როზენმა ფაქტობრივად ჩაუყარა საფუძველი ქართველურ ენათა ლექსიკის შედარებითი მეთოდით შესწავლას. მის მიერ გამოვლენილი მასალა გამოიყენა ფრ. ბოპმა (Fr. Bopp, Über das Georgische in sprachverwandtschaftlicher Beziehung (Abhandlungen der Königl. Preuss. Akademie der Wissenschaften, Philosoph.-histor. Klasse), Berlin), რომელმაც, თავის მხრივ, შეაპირისპირა ქართველურ ენათა მთელი რიგი მორფოლოგიური მანარმობელები (ქართ. -დ (საგრცობი) : ლაზ. -დ; ქართ. -ენ (მრავლობითობის სუფიქსი ზმანში) : ლაზ. -ან; ქართ. -ს (მესამე სუბ. პირის ნიშანი) : ლაზ. -ს და სხვ.); ნაცვალსახელოვანი ძირები (ქართ. გ- : სვან. ჯ-; ქართ. ვი- : ლაზ. მი-; ქართ. შა- : ლაზ. მუ-).

1847 წელს დაიბეჭდა გ. როზენის ნაშრომი «Über das Mingrelische und Abchasische», რომელშიც გამოვლენილია მთელი რიგი ადრინდელი შეპირისპირებებისა, აგრეთვე გვხვდება ახალი დაკავშირებანი (მაგ., ქართ. -ებ (მრავლობითი რიცხვითის ნიშანი) : მეგრ. -(ქ)ე : ლაზ. -ფ (გვ. 408); ქართ. ძაღლ : მეგრ. ჯოლორ- : სვან. ყედ; ქართ. შვილ : მეგრ. სქუა- და სხვ.); შეპირისპირებულია ქართული, მეგრული და ლაზური პირის ნაცვალსახელები (გვ. 411).

მარი ბროსე იყო პირველი მეცლევარი, ვინც შენიშნა ქართველურ ენებს შორის არსებული ფონემათშესატყვისობანი (M. Brosset, Rapports sur une voyage archéologique dans la Géorgie et dans l'Arménie, Rappott VII, St.-Petersbourg, 1849, 72-78; ამის შესახებ იხ. H. Fähnrich, M. F. Brossets Beitrag zur historisch-vergleichenden Erforschung der Kartwelsprachen: Sprachen Europas und Asiens, Wiss. Beiträge der Friedrich-Schiller-Universität Jena, 1985). ამიტომ სწორედ იგი უნდა მივიჩნიოთ ქართველური ენათმეცნიერების მესაფუძველედ. მ. ბროსეს ეკუთვნის რამდენიმე ათეული ქართველური ძირის შეპირისპირება. განსაკუთრებით უნდა გავსვას ხაზი იმას, რომ მან გამოავლინა ზმნურ ძირთა შესატყვისები (ქართ. სუ- : მეგრ. შუ- (Brosset 1849, 78); ქართ. ყუარ- : მეგრ. ყორ- (იქვე 75); ქართ. ძახ- : მეგრ. ჯოხ- (იქვე 76); ქართ. ჭამ-/ჭმ- : მეგრ. ჭკომ- (იქვე 73; 78) და სხვ.

ქართველურ ენათა ისტორიულ-შედარებითი თვალსაზრისით შესწავლაში უდიდესი წვლილი შეიტანა ალექსანდრე ცაგარელმა. 1872 წელს დაიბეჭდა მისი შრომა: «Сравнительный обзор морфологии и синтаксической группы кавказских языков». ა. ცაგარელმა მასში პირველად წარმოადგინა ქართველურ ენათა ზმნისა და სახელის ძირითად კატეგორიათა შედარებითი ანალიზი, მოგვცა რიგ მორფოლოგიურ ფორმანტათა შეპირისპირება. 1880 წელს ა. ცაგარელმა გამოაქვეყნა «Мингрельские этюды». ამ ნაშრომის მეორე ნაკვეთში მიმოიხილულია მეგრულის ფონეტიკური სისტემა, მისი ძირითადი თავისებურებანი და მოცემულია ბგერათშესატყვისობანი მეგრულსა და ქართულს შორის (გვ. 1-92). ა. ცაგარელმა შეავსო და დააზუსტა ის ფორმულები, რომლებიც თავის დროზე მ. ბროსემ წარმოადგინა. რა თქმა უნდა, ა. ცაგარლის ტაბულებში არაერთი უზუსტობაც გვხვდება, მაგრამ არსებითი ის არის, რომ მას უკვე გათვალისწინებული ჰქონდა მეგრულსა და ქართულს შორის არსებულ კანონზომიერ შესატყვისობათა უდიდესი ნაწილი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ა. ცაგარელმა თავის ნაშრომში პირველად შეაპირისპირა ქართულსა და მეგრულის რამდენიმე ათეული ძირი (ქართ. ზაგ- : მეგრ. ზოგ- (გვ. 41); ქართ. დგ- : მეგრ. დგ- (იქვე 11); ქართ. ვაც- : მეგრ. ოჩ- (იქვე 20); ქართ. ვს- : მეგრ. ფშ-/შ- (იქვე 5); ქართ. ვლტ- : მეგრ. რტ-/ნტ- (იქვე 51) და სხვ.

ნაშრომის პირველ ნაწილში გამოქვეყნებულია მეგრული მეტყველების ნიმუშები. სამწუხაროდ, მაშინდელი საზოგადოება მზად არ აღმოჩნდა ა. ცაგარლის სამეცნიერო მოღვაწეობის ადექვატურად აღქმისა და მისი სათანადოდ შეფასებისათვის.

ქართველურ ენათა ლექსიკის ისტორიულ-შედარებითი მეთოდით შესწავლის საქმეში დიდი დამსახურება მიუძღვის პეტრე ჭარაიას. მან 1895-1896 წლებში ჟურნალში «მოამბე» გამოაქვეყნა ვრცელი ნაშრომი «მეგრული დიალექტის ნათესაობრივი დამოკიდებულება ქართულთან (მასალა)». პ. ჭარაია ცდილობს დაზუსტოს ქართულსა და მეგრულის ბგერათშესატყვისობანი. საყურადღებოა მის მიერ პირველად წამოყენებული შეპირისპირებანი, რომელთა საკმაო ნაწილი ეჭვს არ იწვევს (ქართ. ზან- : მეგრ. ბონ- : ლაზ. ბონ-; ქართ. დრეკ-/დრიკ- : მეგრ. დირაკ-/დირიკ-; ქართ. ვერძ- : მეგრ. ერჯ- და სხვ.).

1912 წელს დაიბეჭდა პ. ჭარაიას საინტერესო ნაშრომი «Об отношении абхазского языка к яфетическим». ავტორი ეტება ქართველურ ენათა და აფხაზურის ურთიერთმიმართებას. მასში მოცემულია არაერთი საინტერესო დაკავშირება (ქართ. გრწყილ-/რწყილ- : მეგრ. წყურ-/წყირ-; ქართ. გუს-/ქუს-/ქს- : მეგრ. რჷ- : სვან. ვიჷშ- და სხვ.).

პ. ჭარაიას ნაშრომებიდან განსაკუთრებით უნდა გამოიყოს «ქართულ-მეგრული და მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი (მასალები იაფეტურ ენების მეკლევარათათვის)», რომელიც 1918 წელს ავტორმა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას შესწირა (ამ ნაშრომის მიორე ნაწილის (მეგრულ-ქართული ლექსიკონის გამოქვეყნება შობილად 1997 წელს მოხებდა. წინგი გამოსაცემად მოამზადა დარეჯვან თვალთაძემ).

პ. ჭარაიამ თავის ნაშრომში მრავალი მონათესავე ძირი (ფუძე) გამოაიღინა (ქართ. ბრ- : მეგრ. ბურ-; ქართ. ბრაგ- : მეგრ. ბურგ-; ქართ. კორტ-/კრტ- : მეგრ. კირტ-; ქართ. მყენ-/მყნ- : მეგრ. ყონ-; ქართ. მჷჩილ- : მეგრ. შქვილ-/შქვინ-; ქართ. რჯუ- : მეგრ. რძგუ-/რძგუ- და სხვ.).

ქართველურ ენათა შესწავლაში უდიდესი წვლილი შეიტანა ნიკო მარამ. მან დააზუსტა ქართველურ ენათა შორის არსებულ კანონზომიერ შესატყვისობათა ფორმულები, გაარკვია ქართული და მისი მონათესავე ენების ისტორიული ფონეტიკის მრავალი საკვანძო საკითხი. მის მრავალრიცხოვან ნაშრომებში პირველადან წარმოდგენილი ასზე მეტი უაღრესად საინტერესო შეპირისპირება. აქ დეტალურად რამდენიმე: ქართ. ანწლ- : მეგრ. ინჭირ- : ლაზ. ინჭირ- : სვან. გწწჭუ- (Н. Марр, Тубал-кайнский вклад в сванском : ИАН, Санкт-Петербург 1912, 1095-1096); ქართ. ზა- : მეგრ. ზო- : სვან. ზა- (Из лингвистической поездки в Абхазию (к этнологическим вопросам) : ИАН, Санкт-Петербург, 1913, 316-317); ქართ. სისხლ- : ლაზ. დიხირ- (Н. Марр, Яфетическое происхождение абхазских терминов родства : ИАН, Санкт-Петербург, 1912, 426); ქართ. თოვ- : ლაზ. შთუ- : სვან. შდუჭუ- (Н. Марр, К вопросу о положении абхазского языка среди яфетических : ИАН, Санкт-Петербург, 1912, 28); ქართ. თხილ- : სვან. შღიხ- (Н. Марр, Где сохранилось сванское склонение? : ИАН, Санкт-Петербург, 1911, 1201); ქართ. რაცხ- : ლაზ. როცხ-/რეცხ- (Н. Марр, Основные таблицы к грамматике древнегрузинского языка с предварительным сообщением о родстве грузинского языка с семитическими, Санкт-Петербург, 1908, 8); ქართ. სელ- : მეგრ. სუ-; ქართ. შუელ- : ლაზ. მსქევრ- (Н. Марр, Яфетические элементы в языках Армении : ИАН I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, Санкт-Петербург, 1911-1914, VI 421); ქართ. ძეძუ- : ლაზ. დაძ-/დანძ- (Н. Марр, Яфетические названия деревьев и растений (Pluralia tantum) : I-III, ИАН, Санкт-Петербург, 1915, 834); ქართ. ძელუ-/ძლუ- : მეგრ. ჯლ-/ჯჯლუ- : ლაზ. ნჯლ (Н. Марр, Определение языка второй категории Ахеменидских клинообразных надписей по данным яфетического языкознания (предварительное сообщение) : ЗВРАО, т. XXII, вып. I-II, Санкт-Петербург, 1914, 60-61); ქართ. ნად- : სვან. ჰად-/ჰდ- (იქვე, 37).

1914 წელს დაიბეჭდა იოსებ ყიფშიძის «Грамматика мингрельского (иверского) языка». ეს არის მეგრულის პირველი მეცნიერული გრამატიკა. აქვე წარმოდგენილი არის ტექსტები და უაღრესად საინტერესო მოკლე ლექსიკონი. ნაშრომში პირველადან მოცემული რამდენიმე ათეული შეპირისპირება (უპირატესად ქართული და მეგრული ფორმებისა). მაგალითად: ქართ. ადრე : მეგრ. ორდო (გვ. 294); ქართ. გუალ- : მეგრ. გოლ- (გვ. 218); მეგრ. ზურ- : ლაზ. ზურ- : სვან. ზურ- (გვ. 238); ქართ. მასე : მეგრ. მოსა (გვ. 199); ქართ. შრ- : მეგრ. სქირ-/სქერ- (გვ. 323); ქართ. შუ- : მეგრ. სქე- (გვ. 322); ქართ. ჩინ- : მეგრ. ჩქინ-/ჩქინ- (გვ. 311); ქართ. ცალ-/ცლ- : მეგრ. ჩოლ- (გვ. 366) და სხვ.

ივანე ჯავახიშვილის მრავალმხრივი სამეცნიერო მოღვაწეობის ერთ-ერთ სფეროს ქართული და ქართველური ენების თავდაპირველი ბუნებისა და ნათესაობრივი ურთიერთობის კვლევა შეადგენდა. მის ნაშრომებში მრავალი საყურადღებო შეპირისპირება გვხვდება: ქართ. ნუელ- : მეგრ. ჭვალ- : ლაზ. ჭვალ-/წჭვალ- (ჯავახიშვილი 1913, 6); ქართ. მასხ- : მეგრ. მოსხ- (ჯავახიშვილი 1918, 15); ქართ. წწხე-/წწხი- : მეგრ. ჭწინხ- (ჯავახიშვილი 1913, 6) და სხვ.

ქართველური ენების ისტორიულ-შედარებითი მეთოდით შესწავლის საქმეში უდიდესი წვლილი შეიტანა გერპარდ დეეტერსმა. მან წამოაყენა ქართველურ ენათა ფუძე-ენის დაშლის ყველაზე

საალბათო ჰიპოთეზა. დედასახელები გ. დეეტერსისეულ რამდენიმე დაკვირვება: ქართ. ბერწყ-/ბრწყ- : მეგრ. რწყ- (G. Deeters, Armenisch und Südkaukasisch: Caucasia, Fasc. III, Leipzig, 1926, 82); ქართ. ბრძ- : მეგრ. ბურჯ- (იქვე, 51); ქართ. თუალ- : სვან. შდულ- (იხ. K. H. Schmidt, Studien zur Rekonstruktion des Lautstandes der südkaukasischen Grundsprache, Wiesbaden, 1962, 113); ქართ. სო- : სვან. ლეთ-/ლით- (G. Deeters, Das kharthwelische Verbum, Vergleichende Darstellung des Verbalbaus der südkaukasischen Sprachen, Leipzig, 1930, 220); ქართ. ძახ- : სვან. ჟახ-/ჯხ- (იქვე 1930, 96) და სხვ.

აკაკი შანიძემ, ქართველურ ენათა უდიდესი მკვლევარმა. ერთმანეთს პირველად შეუდარა რიგი ქართველური ფორმებისა (ქართ. დაბ- : სვან. დაბ- (იხ. ვ. თოფურია, სახელთა დაბოლოების ისტორიისათვის სვანურში: ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე, VII, ტფილისი, 1927, 309); ქართ. -ელ (წარმოშობის სუფიქსი) : მეგრ. -არ : ლაზ. -არ (A. Шанидзе, Два чано-мингрельских суффикса: ЗВРАПО, т. XXIII, вып. III-IV, Санкт-Петербург, 1915, 366-368); ქართ. ძელუ/ძელუ- : სვან. ყლუ/ყოლუ- (A. Шанидзе, Данные греческо-пхлевийской билингвы из Армази для истории термина ეზოსის მოძღვარი в древнегрузинском : საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, II, 1-2, თბილისი, 1941, 183) და სხვ.

ქართველურ ენათა ისტორიულ-შედარებითი მეთოდით შესწავლაში არნ. ჩიქობავას დამსახურება მეტად დიდია. ამ საკითხს ეხება მისი მრავალი შრომა. არნ. ჩიქობავას ეკუთვნის რამდენიმე ასეული შეპირისპირება. ფრიად მნიშვნელოვანია მისი წვლილი ქართულ და მეგრულ ფორმათა ლაზური ექვივალენტების გამოვლენის საქმეში (ქართ. ბერ- : ლაზ. ბარ- : ქართ. ფრენ-/ფრინ- : მეგრ. ბურინ-/ბირინ- : ლაზ. ბრუნ-/ბრინ- («ქანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი», ტფილისი, 1938, 255); ქართ. გრწყილ-/რწყილ- : ლაზ. მწყირ- (იქვე, 116); ქართ. ვარცხ- : მეგრ. ორცხ- : ლაზ. ონცხ- (იქვე, 180); ქართ. თელ- : ლაზ. თილ- (ჩიქობავა იქვე, 87); ქართ. ლბ- : ლაზ. ლობ-/ლიბ- (იქვე, 1938, 302-303); ქართ. რაცხ- : მეგრ. როცხ- (ჩიქობავა 1938, 297); ქართ. ფურჩ- : მეგრ. ფურცქ (იქვე, 1938, 331) და სხვ.

ქართველურ ენათა კვლევის საქმეში თვალსაჩინო დამსახურება მიუძღვის ვარლამ თოფურიას. იგი იკვლევდა ქართველური ენების ისტორიულ-შედარებითი ფონეტიკის, გრამატიკისა და ლექსიკის საკითხებს. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს, რომ ვ. თოფურია ფართოდ იყენებდა სვანურის მონაცემებს. მის მრავალრიცხოვან შეპირისპირებათაგან აქ რამდენიმეს დედასახელები: ქართ. გალ-/გლ- : სვან. გალ-/გლ- (ვ. თოფურია, მესამე ტომის ენებთის წარმოება ქართულში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, III, 9, თბილისი, 1942, 97); ქართ. ეს- : სვან. გუშე-/გუშე- (ვ. თოფურია, ფონეტიკური დაკვირვებანი ქართველურ ენებში, V გ სონანტის გადასვლა წვ. გვ. ქედ- ენიჭის მოამბე, X, თბილისი, 1941, 233); ქართ. თაგუ- : ლაზ. მთუგ- : სვან. შდუგუშ- (ვ. თოფურია, ფონეტიკური დაკვირვებანი ქართველურ ენებში: I ბგერით მოვლენათა თანამიმდევრობა: მიმოშობილელი, I, ტფილისი, 1926, 201); ქართ. თაფ- მეგრ. თი- : ლაზ. თი- : სვან. შდა- (იქვე, 1926, 201); ქართ. სარ-/სარ- : მეგრ. სინდ- : ლაზ. სიჯ- (ვ. თოფურია, ქართველურ ენათა სიტყვიანარმოებიდან, IV ხმოვანთაგარეთოვანი სახელები: თბილისის უნივერსიტეტის შრომები, XXXIX, თბილისი, 456); მეგრ. ფაშქ-/ფეშქ- : სვან. ფიშგ-/ფშგ- (თოფურია 1926, 203) და სხვ.

ქართველური ენების (მათ შორის მეგრულის) შესწავლის საქმეში დიდი წვლილი აქვთ შტანდილი გ. ახვლედიანს, პ. ფოტისს, თ. გამყრელიძეს, გ. მაჭავარიანს, ტ. გუდავას, გ. კლიმოვს, გ. როგავას, კ. პ. შმიდტს, ქ. ლომთათიძეს, მ. ქალდანს, ს. ყლენტს, ბ. გიგინეიშვილს, ალ. ონიანს, პ. ფენრიხს, გ. კარტოზიას და სხვებს.

XX საუკუნის მეორე ნახევარში გამოქვეყნდა მეგრული ზეპირსიტყვიერების არაერთი ნიმუში. ა. შანიძის, მ. ხუბუას, ტ. გუდავას, კ. დანელიას, ა. ცანავას, კ. სამუშიას გამოცემული მეგრული ტექსტები მკვიდრ საფუძველს ქმნის საქართველოს ეთნოგრაფიის, მითოლოგიის, ხალხური ზეპირსიტყვიერების შესასწავლად.

1997 წელს დაიბეჭდა გივი ელიავას შედგენილი „მეგრულ-ქართული ლექსიკონი“.

ქართველური ენების შესწავლისათვის ამაყმად საკმაოდ ბევრია გაკეთებული. გასაკეთებელი კი უფრო მეტია. გამოსაცემია მრავალი ძველი ქართული ტექსტი. შესადგენია ძველი ქართული ენის სრული ლექსიკონი, ისტორიული, ისტორიულ-ეტიმოლოგიური ლექსიკონები, ქართული ენის

დალექტების ლექსიკონები. გამოსაცემია ცალკეული ქართველური ენების და მათი დალექტების ტექსტები და ლექსიკონები. რასაკვირველია, ეს არის თაობების სამუშაო, რასაც მნიშვნელოვნად აფერხებს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური სიდუხჭირე. ამგვარი სამუშაოს შესრულება ქართველოლოგიის შემდგომი პროგრესისათვის აუცილებელია.

სასიხარულოა, რომ საერთო ვითარების სიძნელის მიუხედავად, ცალკეული კოლექტივებისა და მკვლევრების თავდადების ფასად მანაც ხერხდება ზოგი მნიშვნელოვანი ნაშრომის გამოცემა. 1997 წელს დაიბეჭდა პ. ჭარაიას და გ. ელიაშვილის ლექსიკონები. 2000 წელს შეესაბოთნა ქართველოლოგთა მრავალი თაობის ოცნებას – დისკტამბა ვარლამ თოფურიასა და მაქსიმე ქალდანის სვანური ენის ლექსიკონი. ეს არის უდიდესი მნიშვნელობის მოვლენა, რომლის გადაჭარბებით შეფასება შეუძლებელია. ამჟამად დასაბეჭდად მზადდება და უახლოეს ხანს დაიბეჭდება კარაქოვ დონდუას მიერ შედგენილი სვანურ-ქართულ-რუსული ლექსიკონი.

ქართველური ენების ისტორიის მკვლევრები დიდი ხანია მწვავედ გრძნობდნენ მეგრულის ვრცელი ლექსიკონის შექმნის აუცილებლობას. აკაკი შანიძემ ნახევარი საუკუნის წინათ ეს საქმე ოთარ ქაჯაიას დააკისრა. იგი უდიდესი გულისყურით, მონდომებითა და სიყვარულით მოეკიდა საქმეს. ათეული წლების მანძილზე აგროვებდა მასალებს სამეგრელოს სხვადასხვა კუთხეში, იყენებდა სხვა სპეციალისტების ნაშრომებს, პრესის ფურცლებზე დაბეჭდილ ტექსტებს.

ხუთი ათეული წლის დაძაბული, თავდადებული შრომის შედეგად შეგროვდა დიდძალი, უნიკალური, უაღრესად საინტერესო და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, სანდო მასალა. ვფიქრობთ, ოთარ ქაჯაიას ნაშრომი ქართველოლოგიური მეცნიერების საგანძურში საპატიო ადგილს დაიკავებს.

ასეთი მოცულობისა და ასე რთული წიგნის გამოცემა უაღრესად გართულდებოდა (მეტი რომ არ ვთქვათ), რომ ჩვენთვის დახმარების ხელი არ გამოეწვინა ფონდს „ლია საზოგადოება – საქართველო“ (გენერალური დირექტორი – მიხეილ ჩაჩხუაშვილი).

აღსანიშნავია, ის უდიდესი პასუხისმგებლობა და მონდომება, რაც ამ წიგნის გამოცემისათვის გამოიჩინეს გამომცემლობა „ნეკერის“ (დირექტორი – ვია შერვაშიძე) თანამშრომლებმა.

ვფიქრობთ, ჩვენი საზოგადოებრიობა მაძლობას არ დაიშურებს წიგნის ავტორისა და იმათ მიმართ, ვინც ამ საშეილშეილო საქმეს ამაგი დასდეს.

ზურაბ სარჯველაძე

წიგნის ტყვეობა

„მეგრულ-ქართული ლექსიკონი“ ხანგრძლივი მუშაობის შედეგია. მისი შედგენის სურვილი ჯერ კიდევ ოთხი ათეული წლის წინ გამიჩნდა. ამის თაობაზე ბატონ აკაკი შანიძეს მოვახსენე. მან მიიჩნია: გვების, ამ ეტაპზე ყურადღება გაამახვილოთ იმ ლექსიკურ ერთეულებზე, რომლებიც ი. ყიფშიძის ლექსიკონში ვერ მოხვდნენ. მუშაობის პროცესში აღმოჩნდა, რომ ასეთი სიტყვა-გამოთქმები ბევრი იყო. ამას, რა თქმა უნდა, თავისი მიზეზი ჰქონდა. ი.ყიფშიძემ ლექსიკონში ძირითადად ის სიტყვები შეიტანა, რომლებიც მის ხელთ არსებულ ტექსტებში იყო.

წინამდებარე ლექსიკონის მიზანია, შესაძლებლობის ფარგლებში გამოაეღინოს მეგრული ენის ლექსიკური სიმდიდრე, რაც ადრე შენიშნეს და შენიშნეს არა მარტო ენათმეცნიერებმა. ქართული ენა რომ გაიწმინდოს უცხო ენობრივი შრეებისაგან და მის ნაცულად საკუთარი ლექსიკური განძი იქნეს მოპოვებული და მოხმარებული, აკაკი წერეთელს საჭიროდ მიაჩნდა მეგრული სათავის ყურადღების მიქცევა. ის წერდა: „მეგრული დღეს საღაროა ნამდვილი ქართული სიტყვებისა. აღმოსავლეთ საქართველოს დაჰკარგვია ნამდვილი ქართული სიტყვები, მათ ნაცულად სომხურ-სპარსულ-თათრული შემოუღიათ, რომელიც ქართველის ყურს ცუდათ ეჩხირება და გულსა წყინის... და მეგრულ ენაში კი შენახულან ობოლ მარგალიტებად ის ძველი სიტყვები... ჩვენ უურჩევთ ჩვენ მწერლებ-მწიგნობრებს, მეტი ყურადღება მიაქციონ მეგრულს, რომ იქიდან ამოკრებილი სიტყვებით შეივსონ დღეს მათი შელახული ქართული ლექსიკონი“ (აკაკი წერეთელი, თხზულებანი, ტ. XII I, გვ. 428-429).

პროფ. ალ. ხახანაშვილი 1897 წელს „ივერიის“ 227-ე ნომერში წერდა: „დროა, ჩვენს სამოგალობელში გაერქვოდეს შესწავლა და გაგება მეგრულისა... სასურველია, რაც კი შესაძლება, მოყვანილ იყოს მეგრული ენაზედ ანდაზედ, პატარა-პატარა ლექსები, გამოცენები და... საუბარიც. თვით ქართული სალიტერატურო ენისათვის სასარგებლო იქნება, დავუკვირდეთ ჩვენი გომის ხალხთა კილოებს და შევაესოთ ლექსიკური ნაკლი, ანუ აეაფერადოთ იგი...“

ანგარიშგასაწვეია პროფ. კ. კახანელი (ჭანტურიას) მიერ 1926 წელს გამოთქმული მოსაზრება: „პროფ. ნ.მარამ ყურადღება მიაქცია იმ ფაქტს რომ „ვეფხისტყაოსნის“ ზოგიერთ გაუგებარ სიტყვებს მეგრული დღესაც ხმარობენ; ეს საგულისხმო ფაქტია, მაგრამ ბევრჯერ უფრო საყურადღებოა მეგრული ენის ეერაბლური სიმდიდრე იმეიათი ფსიქოლოგიური სიღრმით და ისეთი ნიუანსების აღნიშვნით, რომელთა გარკვეულ ცნებაში გადაგანა დიდ მეცნიერსაც გაუჭირდება; ეს ფსიქოლოგიური ფაქტი გულისხმობს შორეული წარსულის დიდ სოციალურ კულტურას – ინდუსტრიის, მეურნეობისა და მატერიალური კულტურის გამზას.“

ქართული პროზინიციდან ქართულ ლიტერატურაში უნდა შემოვიდეს მთელი რიგი თქმთა და სიტყვათა, რომელთაც აქვთ დიდი ფსიქოლოგიური და კულტურულ-ესთეტიკური მნიშვნელობა“ (ქართული სული ესთეტიკურ სახეებში, გვ. 195-196).

ეს ლექსიკონი თავისი მინაარსით ამ პატრიოტული რჩევის აღსრულების ხელის შეწყობასაც ისახავს მიზნად.

ლექსიკონზე ხანგრძლივი დროის მანძილზე მუშაობის პროცესში ხელშეწყობას, ყურადღებასა და დანერგვას ეგრძნობდი აწ გარდაცვლილთა – პროფ. ალექსანდრე დლონისა და მეგრული ენის ერთ-ერთი ღრმად მცოდნისა და მოჭირახულის შამანგი კვირიტიას მხრიდან. სალექსიკონო მასალის შეგროვების პერიოდში დიდი დახმარება გამიწია ბანძის სასოფლო საბჭოს ყოფილმა თავმჯდომარემ (ამჟამად პენსიონერმა) ნელი წოწორიამ. ლექსიკონის ტექსტი წაიკითხეს და არაერთი ყურადღაღები რჩევა მომწოდეს პროფესორებმა იზაბელა ქობალავამ და ალექსანდრე ონიანამ. სამეგრელოს რეგიონების მიხედვით ზოგიერთი ლექსიკური ერთეულის სემანტიკის დაზუსტებაში დამეხმარნენ პროფესორები: ოთარ ჭურდულია, მამია ყოლბაია, კლიმენტ შელია, ვალიკო ცაავა და ვლადიმერ სერგია; დოცენტები: ჯულიეტა ჯანჯღავა და პაატა ცხადაია.

განსაკუთრებით აღნიშვნის ღირსია წიგნის რედაქტორის პროფესორ მ უ რ ა ბ ს ა რ ჯ ვ ე ლ ა ძ ი ს აზაგი ამ ლექსიკონის დაბეჭდვის საქმეში.

ლექსიკონის გამოცემა ახლო მომავალში, შეიძლება დაბეჭდვითი ითქვას, შეუძლებელი იქნებოდა, რომ დახმარების ხელი არ გამოეწოდებინა ფონდს „ღია სამოგადოება – საქართველო“ და განსაკუთრებით კი მის გენერალურ დირექტორს მიხეილ ჩაჩხუნაშვილს.

გეჟნიკურად ეს უაღრესად ძნელი გეჟსტი დიდი პასუხისმგებლობითა და გულისყურით ააწყვეს გამომცემლობა „ნეკერი“-ს თანამშრომლებმა: ნანა ქეჯაჩახიამ, ნანა ჩაველიშვილმა, ნანი კალანდაძემ და მაყვალა დარსანიამ. წიგნს საბოლოო სახე მისცა გამომცემლობის დირექტორმა გია შერვაშიძემ.

დავალებულად ვთვლი თავს ყველა მემოთ დასახელებულის წინაშე და, მაქვს რა ბედნიერი შემთხვევა, დიდი მადლიერების გრძნობით გულწრფელ მადლობას მოვახსენებ თითოეულ მათგანს.

მეცნიერული, ლექსიკოლოგიური და გეჟნიკური თვალსაზრისით ეს ურთულესი წიგნი, ცხადია, ხარვეზებისაგან დამღვეული არ იქნება. ავტორი სიამოვნებითა და მადლიერებით მიიღებს მკითხველის ყველა სამართლიან შენიშვნას თუ სურვილს, რაც ლექსიკონის სრულყოფას შეუწყობს ხელს. ბოლოს, თუ კანდიერებად არ ჩამეთვლება, დიდ საბაბს დავესესხები: ... „სწავლული მრავალთა აქა წერილთა სიგყუათა იუცხოებენ და შორად განიშორებენ, თუცა ცოცხალსა მკითხვენ, განმარტება, ღ-თით, ძალმისც და სიკედელს უკან მათ იციან.“

ოთარ ქეჯაია

შენახვა

„მეგრულ-ქართული ლექსიკონი“ არის თარგმნითი: მეგრული სიტყვა თარგმნილია ქართულად, მოცემულია სიტყვის ძირითადი და გადატანითი მნიშვნელობები; გარკვეული თვალთახედვით ის დიალექტოლოგურია, რადგან მასში წარმოდგენილია მეგრული ორივე დიალექტის (სენაკურისა და ზუგდიდურ-სამურზაყანოლის) მასალა; რამდენაღმე ერთოგრაფიულია, რადგან ტერმინთა გარკვეული რაოდენობა გამოხატავს ძველსა და ახალ ყოფას; აღწერილია შრომის პროცესი, რელიგიური წეს-ჩვეულებები და ა.შ.; ტერმინოლოგურია, რამდენადაც შეტანილია სახალხო მეურნეობის სხვადასხვა დარგის ტერმინები (მესამინდობა, მევენახეობა, მეფუტკრეობა, მეთევზეობა, შესაქონლეობა, ნადირობა, მეჭურჭლეობა, ფიქრობა, მკვლელობა, კვება და ა.შ.). ასევე საბავშვო თამაშებთან, სხვადასხვა სახის ავადმყოფობასთან, ზოგიერთ სიმღერასა და ცეკვასთან დაკავშირებული სიტყვები და გამოთქმები. ლექსიკონი დოკუმენტირებულია: ასახსნელი (სათარგმნი) სიტყვა წარმოდგენილია გამოთქმაში (წინადადებაში) და იქვე მითითებულია წყარო. დოკუმენტაცია გვაწვდის მეგრულ ბუნებრივ გამოთქმებს და სიტყვათა სემანტიკაში ღრმად წედომის საშუალებას იძლევა. ეს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას პოლისემიურ სიტყვებთან იძენს. ლექსიკონს თითქოს ნორმატიული ხასიათიც აქვს; საჭიროების შემთხვევაში სიტყვას (მის დაწერილობას, აკრულებას, წარმომავლობას) შეფასება ეძლევა.

ქართველური ენების ჯგუფში შედის: ქართული, სვანური, მეგრული და ლაზური (ჭანური). ამათგან მეგრული და ლაზური მიჩნეულია ერთი ენის – ზანურის კოლოებად (არნ. ჩიჭობაეა). ა. შანიძემ მათ კოლხური უწოდა. ადრე მეგრული და ლაზური დამოუკიდებელ ენებად მიაჩნდათ (ა.ყაგარელი, ნ.მარი, ი.ყიფშიძე).

წინამდებარე ლექსიკონში ისევე, როგორც ამ ბოლო პერიოდში სხვა ქართველ ენათმეცნიერთა მიერ გამოქვეყნებულ შრომებშია მითითებული, მეგრული ერთ-ერთ დამოუკიდებელ უმწერლობო ქართველურ ენადაა ჩათვლილი.

მეგრული გავრცელებულია დასავლეთ საქართველოში; ეკრძოდ, კოლხეთის დაბლობის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილსა და მისი ჩრდილოეთით მთიან ტერიტორიაზე. ამ ენაზე მეტყველებენ: აბაშის, მარტვილის, სენაკის, ჩხოროწყუს, ხობის, ზუგდიდის, წალენჯიხისა და გალის რაიონებში; ნაწილობრივ ქალაქ ფოთსა და ოჩაშორის რაიონში (ასევე აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკის სხვა რაიონებშიაც). გამოიყოფა ზუგდიდურ-სამურზაყანოული, ანუ ჩრდილო-დასავლური, და სენაკური, ანუ სამხრეთულ-აღმოსავლური, დიალექტები.

ლექსიკონით სარგებლობის შესახებ

ლექსიკონით სარგებლობის დროს გათვალისწინებულ უნდა იქნეს:

1. **ა-**ით დაწყებული სიტყვები ლექსიკონში შეტანილია. ეს ის შემთხვევებია, როცა ლ^ს ენაცვლება **ა**. რადგანაც ეს შენაცვლება ხდება სენაკური კილოს მხოლოდ ბანბურ-მარგვილურ თქმაში, ამიტომ ამ მონაცვლეობას (ლ^ა:**ა**) სიტყვის ფუძეებში არ ვუჩვენებთ. მიზეზი მარგია: ყველა ასეთი სიტყვა (და მათი რაოდენობა კი ბალიან დიდია) პარალელური ფორმით უნდა შეგვეტანა, რასაც შეგნებულად მოვერიდეთ. მკითხველმა ყველა ლ ბგერიან სიტყვაში **ა** (ან **ო**) უნდა იფარაულოს.

გ ხმოვანს ანბანის რიგში ადგილი უკავია იმ თანმიმდევრობით, რომელი ხმოვნის (ი^ს თუ უ// **ო**-ს) ბგერინაცვალსაც ის წარმოადგენს.

ც თანხმოვანი, როგორც **ყ**-ს რეფლექსი, ანბანის რიგში ამ უკანასკნელის შემდეგაა შეტანილი.

2. „მეგრულ-ქართულ ლექსიკონში“ შევიდა ყველა ფორმაცვლებადი და ფორმაუცვლელი სიტყვა, რომლებიც მოვიპოვეთ და დღეისათვის დასტურდება მეგრულში. მათ შორისაა ქართულთან საერთო სიტყვებიც (მაგ., დრო, კისერი, ცხენი...). ამგვარ სიტყვათაგან ზოგი ძველისძველია, საერთო კუთვნილებაა, ზოგიც ერთ-ერთი ენიდანაა შესული სხვებში, მაგრამ ორსავე შემთხვევაში ამგვარ მასალას დიდი მნიშვნელობა აქვს ლაზურის, მეგრულისა და ქართულის ისტორიული ურთიერთობის გასათვალისწინებლად. ასეთი მასალის უყურადღებოდ დატოვება არ იქნებოდა მიზანშეწონილი (არნ.ჩიქობავა). ლექსიკონში ასევე შევიდა უცხოური (რუსული, ბერძნული, სპარსული, თურქული, არაბული...) წარმოშობის სიტყვები.

ლექსიკონში არ შევიდა:

ა. ადამიანთა სახელები და გვარები (მოგიერთი გამონაკლისის გარდა);

ბ. გეოგრაფიული სახელები (თუმცა ზოგჯერ, გამონაკლისის სახით, როცა ამა თუ იმ სიტყვის თარგმნისათვის მეტი სინათლეა საჭირო, მოხმობილია გოპონიმი);

გ. სათაიკლო (უწმაწური) სიტყვები და გამოთქმები.

ლექსიკონში ცალკე ლექსიკურ ერთეულებადაა შეტანილი სახელები (არსებითი, მელსართავი, რიცხვითი, ნაცვალსახელი), სახელმწიფო (საწყისი, მიმღობა), მზნიმღები, კავშირები, თანდებულები, ნაწილაკები, შორისდებულები; აგრეთვე, თავსართ-ბოლოსართები (წარმოქმნის აფიქსები).

ცალკე ლექსიკურ ერთეულებს ქმნიან ომონიმები. მაგ., ანჯ არი: ანჯარ-ი¹ აბჯარი; ანჯარ-ი² მოსვლიანი ადგილი. მათ სათანადო ციფრი უმით.

ლექსიკონში ცალკე ერთეულად, მოგიერთი გამონაკლისის გარდა, არ შედის ერთი ცნების გამომხატველი ორი ან მეტი სიტყვა.

3. ნაცვალსახელები, მზნიმღები, თანდებულები, კავშირები, ნაწილაკები, შორისდებულები, თავსართ-ბოლოსართები (წარმოქმნის აფიქსები) შეტანილია სათანადო გრამატიკული კვალიფიკაციით, ხოლო სახელებს, მზნასა და საწყისს არ უწერია, რა მეტყველების ნაწილია.

სახელები (სახელმწიფი) მოცემულია მხოლოდითი რიცხვის სახელობით ბრუნვაში. ბრუნვის ნიშანი -ი (ბუნებრივია, თანმიმოვანზე ფუძეადმთავრებულ სახელებში) ფუძის გარეთ რჩება და ანბანის რიგზე არ მოქმედებს: ოსურ-ი ქალი, კოჩ-ი კაცი... უფრო წინაა, ვიდრე ოსურადა ქალობა, კოჩანა კაცობა...

სახელებთან (სახელმწიფთანაც) ფრჩხილებში ნაჩვენებია მიცემითი ბრუნვის ფორმა. ეს იმითაა განპირობებული, რომ **დ**, **თ**, **გ**; **ძ**, **ჯ**, **ჩ** თანხმოვნებზე ფუძეადმთავრებულ სახელებში მიცემითი ბრუნვის ნიშნის (სუფიქსი -**ლ**-**ც**) წინ ეს თანხმოვნები, როგორც **წ**ესი, იკარგებიან (სხვა ბრუნვებში ეს პროცესი არ ხდება). მაგ., დულ-ი თავი: დულ-დულს თავს; ღლორთ-ი ღმერთი: ღლორთს-ღლორთ-ის ღმერთს; ნემ-ი კაკალი, ნიგოზი: ნეს-ნემს კაკალს, ნიგოზს; ჯინჯ-ი ძირი: ჯინს-ჯინჯს ძირს და ა.შ. ასევე, ლ თანხმოვანზე ფუძეადმთავრებული სახელები (არსებითი, მელსართავი, მიმღობა) მიცემით ბრუნვაში გვიჩვენებენ

პარალელურ ფორმას: **სოფელი- სოფელს/სოფერს სოფელს; თასილი- თასილს/თასიორს დათსილს...** ლექსიკონში აღნიშნულია შენარჩუნებულია მუგდილურ-სამურზაყანოულ დიალექტში, რ - სენაკურში, განსაკუთრებით მის ბანძურ-მარტვილურ თქმაში. სხვა ბრუნვათა (განსაკუთრებით მოთხრობითი, ვითარებითი...) და მრავლობითი რიყის ფორმები მხოლოდ იმ შემთხვევაშია მოხსობილი, როცა რაიმე თავისებურებაა მოსალოდნელი; ასე, მაგალითად, მოთხრობით ბრუნვაში - თანხმოვანთა ასიმილაცია: დუღი თაფ: დუთ ქ-ლუღ-ქ თამა; ჯინჯი ძირი: ჯინჯი-ქ- ჯინჯი-ქ ძირმა...; მრავლობით რიყებში - გაუჩინარებული ბოლო ლ თანხმოვნის აღდგენა: თხა: თხა-ლ-ეფი თხები; ჯიმა: ჯიმა-ლ-ეფი ძმები... ასეთი თავისებურებანი შესაბამისი სიტყვის ბუღეშია გათვალისწინებული.

4. მზნებისათვის ამოსავალ ერთეულად მიჩნეულია საწყისი. შემდეგ ნაჩვენებია პირიანი ფორმები (ჩვეულებრივ მესამე პირი) აწმყოს, მყოფადის (ზოგჯერ), წყვეტილის, თურმეობითი პირველისა და თურმეობითი მესამისა (ე.ი. ოთხივე სერიის მეთაური მწკრივები). მზნებთან აღნიშნულია, გარდამავალია ის თუ გარდევალი; გარდევალთან მითითებულია, ენებითა თუ საშუალო. ენებითთან ყურადღება მახვილდება, სტატიკურია თუ შესაძლებლობის ენებითი, ხოლო საშუალო - საშუალ-მოქმედებითა თუ საშუალ-ენებითი. გარდამავალთან გვარი აღნიშნული არ არის.

სათვისო, სასხვისო ქტეების, ენებითი გვარის მზნების, კაუზატივის ფორმებთან, როგორც წესი, მითითებულია, რა მზნის ფორმა აქვს ყოველ მათგანს ამოსავლად. ამავე ბუღეშია მოცემული მიმდგომის ყველა სახეობა.

?

ნიმუში

ჭარუსა (ჭარუსა) სახელო ჭ ა რ უ ნ ს, ი ჭ ა რ უ ე (ნ) ზნათა - წნარა. ქარლადიმი ჭ ა რ უ ა ქოიღყუ - ქალადის (წერილის) წერა დანყო. ირფელ ჯგირობუსა ი ჭ ა რ უ ა ფ უ (ნ) - ყუღაფერ კარგს (კარგობას) იწერება.
ჭარუნს (წოჩარუნს დანერს, წოჩარუნს დანერა, წოჩარუნს/წოჩარუნს დაუნერია წოწოჩარუნს(ნ) დანერდა თურმე) გრდმ წერს.
იჭარუნს (წოჩარუნს დანერა, წოჩარუნს დაუნერია) გრდმ. სათა. ქტ. ჭ ა რ უ ნ ს ზნისა - იწერს.
უჭარუნს (წოჩარუნს დაუნერა, წოჩარუნს/წოჩარუნს დაუნერია) გრდმ. სასხე. ქტ. ჭ ა რ უ ნ ს ზნისა - უწერს.
იჭარუნე(ნ) (წოჩარუნს დანერა ის, წოჩარუნს(ნ) დანერია) გრდმ. ენებ. ჭ ა რ უ ნ ს ზნისა - იწერება.
აჭარუნე(ნ) (წოჩარუნს დაუნერა, წოჩარუნს(ნ) დანერია) გრდმ. ენებ. უ ჭ ა რ უ ნ ს ზნისა - 1. ეწერება; 2. ეღორსება; დაებუდება.
იჭარე(ნ) (წოჩარუნს შესაძლებელი გახდა დანერა,-) გრდმ. შესაძლ. ენებ. ჭ ა რ უ ნ ს ზნისა - შეიძლება დანეროს (// წერა).
აჭარე(ნ) (წოჩარუნს შეძლო 'და'წერა,-, წოწოჩარუნს(ნ) შესაძლებელია დანერა) გრდმ. შესაძლ. ენებ. უ ჭ ა რ უ ნ ს ზნისა - შეუძლია 'და'წეროს.
ოჭარაფუნს (წოჩარუნს აწერინა, წოჩარუნს უწერინება, წოწოჩარუნს(ნ) // წოწოჩარუნს(ნ) აწერინება თურმე) კ ა უ ზ. ჭ ა რ უ ნ ს ზნისა - აწერინებს.
მაჩარაწმ მიჭო. მიჭო. წერალი, დანერო.
წოჩარაწმ მიჭო. ენებ. მე. 'და'სანერი.
ჩარაწმ მიჭო. ენებ. წარს. 'და'წერილი.
ნაჩარა მიჭო. ენებ. წარს. ნანერი.
ნაჩარაწმ მიჭო. ენებ. წარს. გასამრჯელო (საფასური) წერისათვის.
უწოჩარუნს მიჭო. უარყ. 'და'წერელი.

შენიშვნები:

1. მყოფადის მწკრივი არაა წარმოდგენილი, როცა ის აწმყოსაგან იწარმოება მზნისწინის ღართით, არც მაშინ, როცა აღწერით გადმოიყვება.

2. ნოჭარუე (ნ) მესამე თურმეობითა სამივე ქვეყნისათვის (ჭარუნს წერს, იჭარუნს იწერს, უჭარუნს უწერს), ასევე ღინამიკური, სტატიკური და შესაძლებლობის ენებითებისათვის (იჭარუე(ნ) იწერება, აჭარუე(ნ) ეწერება; იჭარე(ნ) შეიძლება დანეროს, აჭარე(ნ) შეუძლია დანეროს; ჭარუე(ნ) წერია), ე.ი. მეოთხე სერიაში საქმე გვაქვს ე.წ. ომოფორმებთან, ამიტომ გამეორების თავიდან ასაცილებლად III თურმეობითი წარმოდგენილია მხოლოდ საარვისო (იშვითად სათავისო) ქვეყასა და კაუმატივთან.

3. შესაძლებლობის ენებითებს საკუთარი წარმოებისა მხოლოდ I და II სერიის მწკრივები აქვთ. III და IV სერია ან საერთოდ არ აქვთ, ანდა (იშვით შემთხვევაში) იყენებენ ღინამიკურ ენებითს. ფორმის არქონა აღნიშნულია ღეფისით (-).

4. მიმლეობებთან არაა მითითება, თუ რა მზნა აქვს თითოეულ მათგანს ამოსაყვად. ამაზე ყურადღება მახეილდება ანბანის რიგზე განლაგებულ მიმლეობებთან.

5. სიტყვის მარბმნსა და სპილუსტრაპიო მასალასთან დაკავშირებით: მეგრული სიტყვის ქართულად თარგმნას ზოგჯერ გარკვეული სირთულე ახლავს. სიტყვის მნიშვნელობა შეიძლება იყოს მარტივი, როცა ერთი მნიშვნელობა ამოწურავს სიტყვის შინაარსს, და რთული, როცა ერთმანეთისაგან გამოიყოფა რამდენიმე მნიშვნელობა. თუ ეს განსხვავება თეატლსაჩინა, თითოეულს ცალ-ცალკე ნომერი უმის.

როცა სიტყვის ერთი მნიშვნელობა მკვეთრად არ განსხვავდება მეორისაგან, გასაკოფ ნიშნად დაისმის // როცა ორი მნიშვნელობა ძალიან ახლოსაა ერთმანეთთან, ორივე ერთად იწერება და ერთმანეთისაგან წერტილ-ძიბით იყოფა. როცა გადატანითი მნიშვნელობა გამოსაყოფი, იწერება *გადატ.* და მოცემულია შესაბამისი თარგმანი და ღოკუენტაცია.

თარგმნისას გამოყენებულია იმავე მნიშვნელობის ქართული სიტყვები და დაახლოებით იმგვარივე მნიშვნელობის სინონიმები. ზოგჯერ საპირისპირო მნიშვნელობის სიტყვები ფრჩხილებშია მითითებული. როცა ზუსტი თარგმანი ვერ ხერხდება, მნიშვნელობა აღწერილობითაა გადმოცემული.

ლექსიკური ერთეულების (განსაკუთრებით მზნების) გადმოქართულებისას ხშირად რამდენიმე ქართული სინონიმი გამოყენებული, მაგრამ პარადიგმებში (ფრჩხილების შიგნით) ამ სინონიმებიდან უმეტეს შემთხვევაში ერთზე მახეილდება ყურადღება, ხოლო შემდეგ, ფრჩხილებს გარეთ, გრამატიკულ კვალიფიკაციას მოსდევს ყველა სინონიმი. ასე, მაგ.:

ღეგარღეგალუა: ღეგარღეგალანს (ღეგარღეგალანს ძლიერ დაინვაეს, ღეგარღეგალანს ძლიერ დაინვა, ღეგარღეგალანს ძლიერ დაუნვაეს, ღეგარღეგალანს ძლიერ დაუნვადა თურმე) *გრძ.* ძლიერ ინვაეს, იდაგავს, იოთუქავს.

თუ მზნა პოლისემიურია, ფრჩხილებს შიგნით ყველა მნიშვნელობა მოცემულია.

უმზნისწინო ფორმის შინაარსი უფრო ნათელი რომ იყოს, საჭიროებისამებრ თარგმნილია მზნისწინიანი ფორმით; მზნისწინი კი ასეთ შემთხვევაში კავებშია ჩასმული.

მაგ., თასუ 'და'თესა; ხაჩქილი 'გა'თონილი; ათუე 'გა'თავა; ოთუეელი 'გა'სათავებელი და ა.შ.

ყოველი სიტყვის თარგმანს მოსდევს საილუსტრაციო მასალა, რომლის ასე უხედა მოწოდება იშვითაა გამართლებული, რომ სწორედ ილუსტრაციები წარმოადგენს ლექსიკონისათვის ყველაზე ფასეულს, რადგან, როგორც წესი, აქაა მოცემული ბუნებრივი გამოთქმები, სიტყვის მნიშვნელობის სხვადასხვა ნიუანსი და სწორედ ეს ღოკუენტაცია წარმოაჩენს სიტყვის მნიშვნელობას და, ამასთან ერთად, მიგანინებს, რამდენად ვარაუდობს სიტყვა.

საილუსტრაციო მასალა, იშვითი გამონაკლისის გარდა, გარკვეული თანმიმდევრობის დაცვითაა წარმოდგენილი: სახელებთან – ბრუნვისა და რიცხვის, ხოლო საწყისებთან (მზნის პირიან ფორმებთან) – პირის, რიცხვის, მწკრივის, გვარის, ქვეყის, კონტაქტის კატეგორიითა მიხედვით.

მეგრულს აქვს ილიომები. ილიმატური გამოთქმები შავადაა აწყობილი და წინ რომბი (0)უმის. ასეთ გამოთქმებს სათანადო თარგმანი ახლავს და უმეტესწილად ილუსტრაცია – ღოკუენტაციაა დაერთვის. იქვეა

მითითებული ამ იდიომის გადატანით მნიშვნელობაც. იდიომთა გადმოტანას თარგმანში გარკვეული სიძნელე ახლავს. ამიგომ ლექსიკონის მომხმარებელს არ უნდა გაუკვირდეს, თუ ქართული თარგმანი ზოგჯერ სალიტერატურო ენის ნორმებს მთლად არ შეესაბამება.

საილუსტრაციო დოკუმენტაციის უწყრია, საიდანაა მოგანილი. თუ ასეთი მითითება არ არის, იგულისხმება ჩვენ მიერ მოპოვებული (ჩაწერილი) მასალა. დოკუმენტაციაში მითითებულია მხოლოდ წყარო და გვერდი, რადგან რიგ სტამბურად გამოქვეყნებულ ტექსტს არ ახლავს სტრიქონული ადგილი (მაგ., ქართული ხალხური სიტყვიერება, I, II...), ზოგიერთ ტექსტში სტრიქონთა დანომვრის სხვა პრინციპია გამოყენებული (მაგ., ეური ქალეათინ...), ასევე თ.ს.ა.ხ.ო.კ.ი.ა.ს ანდაშეხა და „ახალურ სიბრძნეში“ (გ. I) დასტამბულთ უმით რიცხვები, ხოლო ა.ყ.ან.ა.ე.ას ანდაშეხი მხოლოდ ანბანურ რიგზე აქვს გაწყობილი, ამიგომ მრავალფეროვნების ასაცილებლად ლექსიკონში, როგორც აღინიშნა, მითითებულია ტექსტი და გვერდი.

დოკუმენტაცია ზოგჯერ შეკვეცილია. ასეთ შემთხვევაში გამოტოვებული ადგილი აღნიშნულია მრავალწერტილით. ამრი ნათელი რომ იყოს, ზოგჯერ ფრჩხილებშია ჩასმული სიტყვა, რომელსაც წინადადების შინაარსში სიხალე შეაქვს.

თუ სიტყვას დოკუმენტაცია არ ახლავს, იგულისხმება, წარმოდგენილი სიტყვა შესაბამის კონტექსტში ჯერჯერობით ვერ მოვიპოვეთ, მაგრამ ფორმა ბუნებრივი ჩანს. ანდა: სიტყვის მნიშვნელობა იმდენად ნათელია, რომ ზოგჯერ მიზანშეუწონლად ჩაეთვალებს საილუსტრაციო მასალის მოგანა.

საწყისი ფორმის დადგენა როცა ვერ მოხერხდა, ლექსიკონში შევტანეთ პირიანი ფორმა.

მაგ., ქოჯონდას: ღორბთი ქოჯონდას: კ. საბუშ, ქსპ, გვ. 165 – ღმერთი იზამდეს (იქმოდეს).

თუ შეიძლება, რომ სიტყვა შეტყებდეს შემოკლებულადაც (აკლდეს ცალკეული ბგერა, მარცხული...), მაშინ ის ნაწილი ჩასმულია კავებში.

მაგ.: ნარ'ლი ნაღლება (ე.ი. შესაბლებელია ფორმა ნაღ-ც იმავე მნიშვნელობით); 'რჩქეანაფა მრევე... პჭარუ'წქ (//პჭარუ) ეწურ... ქვეცქ'რუ' ოდნე პატარა (ჭორ ქვეცე პატარა); დოთას'ულ'რ'ე (ნ) დათსილა (ჭორ. დოთას(ნ) იმავე მნიშვნელობით).

თუ პარალელურ ფორმებს შორის სემანტიკურად დიდი განსხვავება არ არის, ორივესთვის მიცემითი ბრუნვის ერთი ფორმა სახლებია: მამინე/მინაშა // მამინე/მინაშა (მაგ'ინე/ინაშის) მამამკრიმამ; სმირ'ო // სმირ'ო (სმირის) სმირ'ო. ანდა, თუ სიტყვა ორ ოდნე განსხვავებულ ვარიანტადაა მოსალოდნელი (ან ფაქტიურად არის), ლექსიკონში შეტანილია ორივე ფორმა, ოღონდ მიცემით ბრუნვაში პირველად დასახლებული სიტყვაა: მწმინდა // მწმინდა (მღვინდას): 1. მამბრად ცმამ (მამთარხით, ნენლით); 2. ბამცამა.

როცა ორი მშნა სემანტიკურად თითქმის ერთია, მაგრამ განსხვავებიან ბირეული ხმოვით (ძგვატუა და ძგვიტუა), მაშინ ერთ-ერთთან, როგორც წესი, ა ხმოვინთან (ძგვატუა), არის ნაჩენები ყველა მშნური თუ სახლმშნური ფორმები, ხოლო მეორესთან (ძგვიტუა) მითითებაა პირველზე: მაგ., ასე: მამინამა ძგვატუა.

ლექსიკონში ყველა მშნისწინაა ფორმას არ ახლავს უღლების პარადიგმა. მათ,

მაგ. მამინამა, გინო-ჭარუა, გო-ჭარუა, დო-ჭარუა, მე-ჭარუა..., ახლავთ მითითება იხ. ჭარუა წერა. ეს ნიშნავს: მთლიანი პარადიგმა მხოლოდ ამ უკანასკნელთანაა მოცემული.

თუ რომელიმე მშნას პარადიგმა არ ახლავს, ეს ის შემთხვევაა, როცა უღლების ყველა ფორმა არ დადასტურდა. ასეთია, მაგ., მამინამა ხნამ; მამინამა რომამ...

ლექსიკონში მშნები შეტანილია მესამე პირის ფორმით. ეს განაპირობა ამ პირის სიმარტივემ. საქმე ისაა, რომ აწმყო-მყოფლის პირველსა და მეორე პირებში თემის ნიშნებს, როგორც წესი, დაერთობთ -ქ სუფიქსი. ამ გზით მიღებული ბოლო -ქ კომპლექსი ხშირად იკარგება (არ ისმის) და შედეგად ვაქვს პარალელური ფორმები (მაგ.: I პ. ფ-თას-უნ-ქ // ფ-თას-უ ვთსავ, II პ. თას-უნ-ქ // თას-უ სთსავ; ვ-ფუჩხოლ-უნ-ქ // ფუ-ბ-ჩხოლ-უნ-ქ // ფუ-ბ-ჩხოლ-უ ვფშნი, ფუჩხოლ-უნ-ქ // ფუჩხოლ-უ ფშნი...). ამას ისიც ემატება, რომ პირველი სუბიექტური და ობიექტური პირები გამოირჩევიან ნიშნათ მრავალსახეობით (იხ.ტაბულა DC), რაც, ასევე, პარალელური ფორმების არსებობის საფუძველია. ასევე ხშირია პირველ სუბიექტური პირის ნიშნის გაინფიციება (ვიტარქ // იტარქ ვტარი). ასეთი ხასიათის მრავალფეროვნება მესამე პირისათვის უცხოა.

თუ მშნა საკუთარი ფუძისაგან ყველა მწკრივს ვერ აწარმოებს, მაშინ ნასესხები მწკრივებისათვის ეხმარობთ იჯნ. მავ, ორ(ნ) // რე(ნ) არის (იჯნ. მამამ იქნება, ორ(ნ) იყო, მამამ(ნ) ყოფილა, მამამ(ნ) იქნებოდა თურმე). ანდა: რაბადანს ამბობს (იჯნ. მამ(ნ) იტყვის, თამა თქვა, მამამ(ნ) უთქვამს, მამამ(ნ) ამბობდა თურმე // მამამ(ნ) იტყოდა თურმე).

თუ გზნა ნაკლის შესავსებად სესხულობს შესაბამისი გზნის მოქმედებითი ან ენებითი გვარის გზნათა ფორმებს, მათ ეძღვევათ ასეთი კვალიფიკაცია: *ბაჰ-მოჰ* ან *ბაჰ-ჟგზ* *მგალოლოდ*; *კარკალანს* (*ყვრ.* პარასაჲუ იკაჲანა, პარასაჲუ უკაჲანა, წრსარასაჲუ(ნ) კაჲანებდა თურმე) *ერჯუ.ბაჰ-მოჰ* კაჲანებს. ანდა: *ოხორორანს* (*ყვრ.* *ოხსოროჲ(ნ)* დასახლდება, *ოხსორო* დასახლდა, *ოხსოროჲ(უ)* დასახლებულა, *ოწნოროჲ(ნ)* დასახლებებოდა *თურმე.ბაჰ-ჟგზ* სახლობს.

თუ გზნა მხოლოდ აწმყოს წრისა და მეოთხე სერიის მწკრივებში იხმარება, აღინიშნება: მხოლოდ აწმყოს წრისა და IV სერიის მწკრივებში. *მგ.*: *იფარგვასუნ(ნ)* (მხოლოდ აწმყოს წრისა და IV სერიის მწკრივებში) *ერჯუ.რგზ* ბოძოქრობს. ამგვარ გზნათა რაოდენობა მეგრულში არცთუ ისე ცოცხაა.

უაწმყინანს, უაწმყინანს და მისთანა გზნებს ახლავთ მითითება: *ერჯუ.* რაჲ გულისხმობს, რომ წარმოშობით ისინი გარდამავალი არიან, დაკარგული აქვთ პირდაპირობიექტური პირი: უ ღ ვ ი რ ი ნ ა ნ ს თინა თის 'თის' - უბღვრის ის მას 'მას' - უ ღ ვ ი რ ი ნ ე უ თ თიქ თის 'თინა' - უბღვრა მან მას 'მან'.

თუ გზნას რომელიმე მწკრივის ფორმა აკლია, ნაკლს - (ტირეთი) აღნიშნავენ; *მგ.*, აჲუსენენ(ნ) (აჲსენა შედო ევენსა,-,-) *ერჯუ.შესაჲ.რგზ.* კ უ ს ა ნ ს ზნისა - შეუძლია ივენსოს.

ლექსიკონში ძირითად სალექსიკონო ერთეულს წარმოადგენს ცალკეული სიტყვა. ორსიტყვიანი (ან ორზე მეტსიტყვიანი) გაბოთქმული, რომელიმე მეტწილად მყარ გამოთქმებას და ილიომებს წარმოადგენენ, მათში შემავალი სიტყვების ბუნებრივ განთავსებული (ანბანის რიგებ). აქნა მოცემული მათი თარგმანა და ზოგჯერ საილუსტრაციო მასალა. ასე, *მგ.*, გ უ რ ი გული. აქევა შეგანილი იტურიში გუდვალა გულის დადება; იტურიში მოულა გულის მოსლა, გაბრახება. ათე ამბე ქვეყჩინი, გ უ რ ქ მ ი უ რ თ ე უ - ეს ამბავი რომ მოუყუენი (ვუაბე), გაბრახდა (გული მოუყუდა); იტურიში წაულა გულის ნასულა და ა.შ.

მეგრული გამოთქმების სინონიმების სიმრავლით. განსაკუთრებით აღსანიშნავია შამისი, სმისი, ბადახტობა-ბადემოხტობის, ცამისი, ბარტახმისი, ჭურბაბა-ბამოხტობის და სხვა შინაარსის გამოხატველი სიტყვები. ამ რკალებში შემავალი ერთეულები ხაზს უსვამენ მოქმედების სხვადასხვა მომენტს. *შორ.*, *მგალოლოდ*, *გოლახუ* ცემა და დოჭობუ ან დოღვინდუ მაგრაღ ცემა წნელით, ლეჯდით ან სხვა რითიმე.

სინონიმებიდან ზოგიერთს ახლავს იხ. და ჩამოთვლილია რამდენიმე ერთეული. ყველასთან ამის აღნიშვნა მიზანშეწონილად მივიჩნით, რადგან ყოველ ასეთ სიტყვასთან თავს მოიყრიდა რამდენიმე ათეული სინონიმი. ზოგიერთ რკალში შემავალი სინონიმები ლექსიკონის ბოლოს წარმოდგენილია დანართის სახით.

ლექსიკონში ხშირად ნაჩვენებია მეგრულის მიზართება ლაზურთან და ქართული ენის დიალექტებთან. სიტყვა-სტატიის ბოლოს ყურადღება მახვილდება ანალოგიური შინაარსის სიტყვებზე.

თუ ლაზურში ერთ ძირს (სიტყვას) რამდენიმე მნიშვნელობა აქვს და ყოველ მათგანს ნ.მარის ლაზურ ლექსიკონში ცალკე რიგები უნის, მეგრულთან შედარებისას ეუთობით იმ რიგებსა და მნიშვნელობას, რომელიც მეგრულს შეესაბამება. მაგ., *წინ* ოთხი მნიშვნელობის მქონება, ამათგან მეგრულს ემთხვევა სამი: 1. წონება აწონება; 2. მო-წონება მოწონება და 3. წონება(თოფურიში) სკიდან თაფლის გამოღება და აწონება.

შედარებისას მეგრულ სიტყვას ლაზურის შესაბამისი რიცხვი უნის.

6. მარბმანისა ლაჲაშმირამით ასჲაჲ ბასამჲაღსინინამჲლი: მეგრული ტექსტების გამოყენებითა მიერ შესრულებული თარგმანი ზოგჯერ მთლად მუსკი არაა. ასეთ შემთხვევაში ჩვენული დაზუსტება ფრჩხილებშია მოქცეული. მაგალითად: გურქ ოკომცუ ქუშუცალო: *ქხს., I, გვ. 167* - გული დამეფუმან ქუშულით. ლექსიკონში ეს წინადადება ამგვარადაა დაზუსტებული: - გული დამეფუმან (დამეშალა, დამეფუნტა) ქუშულით. ო კ ო უ მ ა ნიშნავს ღამლას, დაფანგვას. და ფ მ ე ნ ა = აკოფუჩხოლუას.

ტექსტების თარგმნისას, შესაძლებლობის ფარგლებში, შენარჩუნებულია მეგრულის ნორმა. მაგალითად, რიცხვითი სახელით განსაზღვრული არსებითი სახელი მრავლობით რიცხვითა დატოვებული: ე თ ი ო თ ი რ ი ჯ ი მ ა ღ ღ ი ო შ ი არიკი: *ა. ყოფშ., გვ. 14,22* - თორმეტი ძმების არაკი. ეუნს ს ქ ე ა ღ ე ფ ი ს უ მ ი : *მ. ხუძ., გვ. 121,3* - ჰყავს შვილები სამი...

მეგრულში ხშირად იხმარება კავშირ-ნაწილაკი **ნი**, რომელიც ყოველთვის მიუკერის დამოკიდებული წინადალების ბოლო წვერს და ქართულად შეიძლება ითარგმნოს *რომ, რომცა, მიუ* კავშირებით. მაგრამ ეს **ნი** გადმოუღებელი რჩება, თუ წინადადებაში სხვა საკავშირებელი სიტყვები არის, როგორცაა, მაგალითად, *მუჭო როგორ, შეგანს/გ როდის, ნამუთ რომელიც, სოღეთ სადაც...* როცა რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში გვაქვს: *მუჭო - ნი როგორც - რომ; შეგანს/გ - ნი როცა - რომ; ნამუთი - ნი რომელიც - რომ; სოღეთი - ნი სადაც - რომ...* ითარგმნება მხოლოდ *მუჭო, შეგანს, ნამუთ, სოღეთ...* *მგალოლოდ*: *მუჭოთი შეუღეთ ნი, თემი ქაარულე: ა. ყოფშ., გვ. 10,28* - როგორც (ნაცვლად: როგორც რომ) შეძლო, ისე (კი) არბინა. პიჯი ქიშქრეს ართი - მაყიანი, შუთი ითჲანი შუშ-შუში ხელუთიე ნი, ართი - მაყირაჲკვმა შუშმა გარბინა: *ა. ყოფშ., გვ. 11,15-16* - მოლაპარაკეს (პირი მისცეს) ერთმანეთში, რაც (რაც რომ) იმოზონ თაეთაიანთი ხელობით,

ერთ-მორესთან შუაზე გაიყინა. ასე, მუცხანსგითი გერიაქ დორურუ ნი, დუდი მელახო ძეგე დო განი მელახე ნი...
ა. ყოფშ, გვ. 34 - ახლა, როდესაც (როდესაც რომ) გერია მოკვდა, თავი ცალკე იყო და ტანი ცალკე... რახან ვა ძირესე დორთელი დიდა - მუშაქ მუში გერია ნი, ქიგიაქუნესე...: ა. ყოფშ, გვ. 34 - რადგან (რადგანაც რომ) ვერ ნახეს დაბრუნებული დეცამან მისი გერია, (კი) გააქუნენ (უკან) (შღო. კ.დაბუღია, ქართული ხალხური ზეპირსიტყვიერება, ტ. II, გვ.8).

ასეთი სიტყვაური კონსტრუქცია არაა უცხო ქართული დიალექტებისათვისაც; მაგ., ქართლურისათვის: როცა რომ ის მონადირე დაბრდა, არა-იყვანდა ამას შვილი (გრ.ინზიანიშვილი).

შენიშვნა: დადასტურების ქმ ნაწილაკი (ვარიანტები: ქა, ქა, ქი, ქა, ქა) ქართულად ითარგმნება კი ან ძა- დე. ქო- ნაწილაკიანი მწვერი ფორმები მეგრულში ხშირად იხმარება. ქართულ თარგმანში გვესტის კი, ქა ნაწილაკებისაგან განსხვავების მიზნით, უმეტეს შემთხვევაში, მათზე მითითებისაგან თავს ვიკავებთ.

7. მებრულ ბამსხამთან დაპაპირებაში: წინამდებარე ლექსიკონში საილუსტრაციო მასალა (დოკუმენტაცია), ჩვენ მიერ ჩაწერილი გექსტების გარდა, მოგანილია მეგრულად დაბეჭდილი წიგნებიდან თუ პრესიდან (იხ. გამოყვანილი ტექსტების სია). ისინი წარმოადგენენ როგორც პროზას, ასევე პოეზიას. გექსტები ჩაწერილია სხვადასხვა დროს სხვადასხვა პირის მიერ და, ბუნებრივია, ერთგვარობა არც იყო მოსალოდნელი. ამიტომ მიზანშეწონილად ჩავთვალეთ, გამოყვენილ საილუსტრაციო მასალაში შეგვეტანა საჭირო ორთოგრაფიული (მოგჯერე პუნქტუაციურიც) შესწორებანი ან გაგვეზიარებინა სხვა ავტორთა მიერ ამ მიმართულებით გატარებული ჩასწორებანი. კერძოდ:

ა) ა. ცაგარელის მიერ სანკა-პეტერბურგში 1880 წელს დაბეჭდილ „მეგრულ გექსტებში“ არასაჭიროებისამებრ არის ნახსარი თანხმონის შემდეგ ა ე ნიშნის ნაცვლად (მაგ., ბოშიქ ბიჭა, ოსურსა ქალს, ხორუასა სახლობას...), რომელიც ი. ყიფშიძემ გაასწორა და ა-ის მაგიერ გაატარა გ (ბოშიქ, ოსურსა, ხორუასა...). ეს გასწორება გაიმიარეს კ. დანელიამ და ა. ცანაქამ, ხოლო თვითინი მხრით ი. ყიფშიძის მიერ ასევე სანკა-პეტერბურგში 1914 წელს გამოცემულ მეგრულ გექსტებში არასაჭიროებისამებრ ნახსარი უ სრულიად სამართლიანად შეცვალეს ჭ-ით ან ფ-ინით (მაგ., ჭკურე - ჭკურეო ჭკუინი; ქიყანაში - ქიყანაში ქეყინს (კ.დაბუღია, ა.ცანაქა, ქართული სიტყვიერება, მეგრული ტექსტები, II, 1992).

ბ) მეგრულში გრძელი ხმოვნების არსებობაზე მეგრული გექსტების არც ერთი გამოცემელი არ უთითებს, გამონაკლისია მ. ხუბუა, რომელმაც 1937 წელს დასტამულ „მეგრულ გექსტებში“ გრძელი ხმოვნებისათვის გამოიყენა ჰ, ჰ, ო, უ ნიშნები. თანაც მიუთითა, რომ „მეგრულ მეტყველებაში (ისე, როგორც ქართულში) არაიშვიათად შეიძლება ექნეს ადგილი მდომებ ორ ერთნაირ ხმოვანს, რაც უფრო გრძელი ხმოვნის მთაბეჭდილებას სტოვებს (თუ ისინი ქართული წარმოშობის არ არიან), ვიდრე გარკვევით თქმული ორი ხმოვნისას“ (გვ. XI V).

დადგენილია, რომ მეგრულს ბუნებრივად და ისტორიულად გრძელი ხმოვნები არ აქვს. მაგრამ ხშირად დასტურდება ხმოვანთა გაორმაგების გზით მიღებული პოზიციური სიგრძე, რომლის წარმოშობის საფუძველია ასიმილაცია. რაც შემთხვევაში ხმოვანთა პოზიციური სიგრძე წარმოშობილია ორი ერთად შეხედრლილი ხმოვნის გაერთიანებით. მაგალითად, აზბეე აზბეე, ნათესეე ნათესეე, საფულეე საფულეე, კარეე კარეე. ამასთან, მეგრული წარმოთქმის ძირითადი გენდენციაა, პოზიციურად გრძელი ხმოვანი აქციოს არაგრძელი. ჩვეულებრივი ხმოვნად: აზბეე→აზბეე, ნათესეე→ნათესეე, საფულეე→საფულეე, კარეე→კარეე; მესე→მესა, ხეეე→ხეე და ა.შ. ამ პროცესში არცთუ მეორეხარისხოვან როლს უნდა თამაშობდეს მახელი, რადგან მოსალოდნელი ორი ხმოვნის ნაცვლად ისმის ერთი, მხოლოდ ხმის აწევით: თქუეუ/თქუ თქა, უწუუ/წუუ უთხრა... (შღო ბელთაგანქ თქუე: ა. ყოფშ, გვ. 87,18 - ბელთაგანმა თქა. ართიქ თქუე: ა. ყოფშ, გვ. 94,2 - ერთმა თქა) (ს.ლენტი, ტ.ვედაე).

აღინშულის გათავალისწინებით და ერთგვარობის დაცვის მიზნით მ.ხუბუას „მეგრული გექსტებიდან“ მოგანილ მასალაში გრძელი ხმოვნების ნაცვლად ეწერთ ორ ერთნაირ ხმოვანს ისევე, როგორც ამას აკეთებენ მეგრული გექსტების სხვა გამოცემელები.

გ) მეგრულ გექსტებში დადასტურების ქო (ვარიანტები: ქა, ქა, ქა, ქა), უარყოფის ვა (ვარიანტები: ვე, ვო) და ნუ (ვარიანტები: ნა, ნე, ნუ, ნუ) ნაწილაკებს ზოგიერთი ცალკე ბეჭდვს (ა.ცაგარელი, ა.ყოფშიქ), უმრავლესობა კი მზნასთან შეერთებით (მხუბუა, ტ.ვედაე.კ.დაბუღია.ა.ცანაქა, კ.საშუშა და სხვ.). ანალოგიურა ეფიარება ნი (=რომ, როცა, თუ) კავშირის მიმართ. რაც შეეხება -და (თუ) კავშირს, ის წინა სიგვლასთან დიდისითაა შეერთებული (მაგ. მარლობას გიწინაქია-და, მარლობას გიწინაქია - თუ მომეცო, მაღლობას ბეჭყეო).

დამოწმებულ საილუსტრაციო მასალაში ქო, ვა და ნუ ნაწილაკებს ჩვენ უმეტესად ვწერთ (ასმილირებული იქნებიან თუ არა) მზნასთან ერთად (მაგ., ვააკეთა არ გააკეთო, ნააკეთე ნუ აკეთებ; ვეედა არ ნახედე, ნომეურქ // ნე მეურქ ნე მიდხარ...). –და კავშირს კი, რომელიც, ჩვეულებრივ, მოსდევს სიტყვას, წინამავლისაგან გამოვეყოფთ დეფისით (ოჭკომუნქი-და, გემკოვიდანქ – თუ შესჭამ, გამოგიჭამ).

დ) ლექსიკონში საილუსტრაციო მასალად ასევე გამოყენებულია 1930-1934 წ.წ. ქ.ზუგდიდში მეგრულ ენაზე გამოშავალი „ყაზაყიში გამეთი“, რომელშიაც მეგრულისათვის დამახასიათებელი სპეციფიკური ბგერების გამოსახატავად გამოყენებული იყო ც, ძ და ს(იგივე ე) ნიშნები.

უნდა აღინიშნოს, რომ ხსენებული გამეთის ენა, ჯერ ერთი, მთელი სამეგრელოს მოსახლეობის მეტყველებას არ ასახავდა; ის გამართული იყო ზუგდიდურ-სამურზაყანოული კილოს მიხედვით და არ იყო გათვალისწინებული სენაკური დიალექტი. მეორეც, გამეთში ბევრი ხელოვნური სიტყვისათვის იყო კარები ფართოდ გაღებული. რედაქციაში მოღვაწე ეურნალისტები ქმნიდნენ ხელოვნურ სიტყვა-გამოთქმებს და გამეთის მეშვეობით ლამობდნენ ხალხში დამკვიდრებას. მაგრამ, თამამად შეიძლება ითქვას, ასეთ სიტყვათა უმნიშვნელო პროცენტმა თუ პოვა ხალხში გავრცელება.

ხელოვნური ფორმები ძირითადად გამეთის ოფიციალურ მასალებსა და კორესპოდენციებში დასკურდება; ამათ გვერდით იბეჭდებოდა ბევრი სასარგებლო რჩევა-დარიგება სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგში, ქვეყნდებოდა კითხვა-პასუხები. აქ კი ბევრი საინტერესო სიტყვაა დაფიქსირებული, ამიგომ რიგი ლექსიკური ერთეული სწორედ ამ მასალიდან გვაქვს მოგანილი.

პირითაღი ტაბულეზი

ასეთი ხასიათის ლექსიკონისათვის, როგორც არის წინამდებარე. გრამატიკის კურსის ღართვა, ალბათ, გაუმართლებელია, მაგრამ ზოგიერთ საკითხზე ყურადღების გამახვილება და მკითხველისათვის გარკვეული ინფორმაციის მიწოდება საჭიროცა და აუცილებელი. ამ მიზნით წარმებლვარა ლექსიკონს „პირითაღი ტაბულეზი“.

ტაბულეზში მთავარი ადგილი ფორმაცალების პარადიგმებს უჭირავს. ერთის შენიშვნები, რომლებიც განმარტავენ კონკრეტულ საკითხებს.

სახელისა და მზნის ფორმები მოცემულია დანაწერებულად, მორფემათა გამოყოფით, რაც, უდავოდ, ხელს შეუწყობს მათი ფუნქციის გაეცნობიერებას.

ტაბულა I: სპეციფიკური ბგერები მებრულში

მებრულს გააჩნია: ა, ჳ, გ, ც.

1. ა (ოტა) იწვითად გეხლება. ზოგჯერ დასტურდება: ა) სახელობითი ბრუნვის ნიშნად ხმოვანფუძიან სახელებში: მუ-ა რა? (რაა?); მუ-ა ტოკო? რა გინდა?; მუ-ა ე (-მუ-ორე)? რა (რაა) არის? მუ-ა ფორმა გეხლება სენაკურში;

ბ) სუფიქსით წარმოქმნილ ზოგიერთ ენობობისა და მოფერებით სახელებში: ნანა-ა-ა//ნანა-ო-ა დედიკო (შორ. ნანა დედა); ბაბა-ა-ა//ბაბა-ო-ა მამიკო (შორ. ბაბა მამა); ჩელა-ა-ა//ჩელა-ო-ა თეთრუნა (შორ. ჩელა თეთრი) (ა. ყოფშ).

გ) მეორე ობიექტურ პირში, როდესაც მზნისწინისეული, დადასტურების ან უარყოფითი ნაწილაკების ხმოვანს, სათავისო (ან სასხვისო) ქვევის ნიშანს (ი ხმოვანს) შორის მოქცეული მეორე ობიექტური პირის ნიშანი გ უნიარდება და მოსალოდნელია აფი, ვფი, ოფი კომპლექსების გამარტივებით (გ-ს დაკარგვით) მიღებულ აი, ეი, ოი კომპლექსთა ი ხშირად სუსტდება ა-ღ: გაიკეთე'ნე//გამკეთე'ნე (-გა-გ-იკეთე'ნე) გაიკეთებ; ვაიყუნა'ნე//ვაიყუნა'ნე (-ვა-გ-იყუნა'ნე) არ ნაიყუნა; შეილა'ნე//შეილა'ნე (-შე-გ-ი-ღ-ანე) მიგიტან; მოიგორე//მოიგორე (-მო-გ-ი-გორე) მოგიკითხე და სხვ.

დ) ენებითი გვარის მომავალი ღროის მიმღობებში, როდესაც მარტივ ან რთულ მზნისწინისეულ ე'ს უშუალოდ მოსდევს მიმღობის ან ქვევის ო- რეფიქსი. ასეთ შემთხვევაში მათ შორის ჩნდება უფუნქციო ა, ე.ი. მოსალოდნელი ეო-ს ნაცვლად არის ეაო//აო : ეაოტოფალი//აოტოფალი (-ეო-ტოფალი) ასალები; მიაოტონალი//მიაოტონალი (-ეო-ტონალი) მისაგზანი...

ე) სენაკური ეილოს ბანბურ-მარტივურ თქმაში, როგორც ლ'ს რეფიქსი (ლ-ღ-ღ-ღ-ღ): ბაღამი/ბაღამი ბაღამი; ხოღამი/ხოღამი კიღამი; ლღური/ღური ბიღი; უღამა/უღამა ნასელა; მღამე/მეღამე...

ვ) ასევე, როგორც ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნის თანხმობანი კომპონენტის (მ-ს) რეფიქსი: -იშ-იი, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ბრუნვის ფორმა გამოყენებულია მსაზღვრელად: კორიამ შური (- კორიშ(ი) შური კაცის სული; ტყურამ რაგაღამ-ტყურა-შ(ი) რაგაღამ ტყეილის თქმა...

შენიშვნა: ე ხმოვნის მეზობლად ა შეიძლება დაიკარგოს და შეიძლება - არა, ი ხმოვანთან კი, როგორც წესი, იკარგება: ლღამა/ღღამა/ღღამა ტაღამი; მღამე-მოღამე//მღამე/მოამე/მეღამე - მოე გღამე გამოღამ; ლღინე/ინეჯი სპიღინი...

2. ჳ ბგერა ვ მებრულში წარმოდგენილია როგორც კბილბაგისმიერ (ვ), ასევე წყვილბაგისმიერ (ჳ) ვარიანტებად. წარმოთქმისას ისინი თავისუფლად ენაცვლებიან ერთმანეთს. მგ., გვგრღი//გჳგრღი ნახვარი; გვერი//გჳვერი გველი; ჳკვერი/ჳკჳვერი ჳკჳთანი; ჳგაღა/ჳგჳაღა მონეკლა; ხგაღა/ხგჳაღა ხველა და სხვ.

3. ც წარმოდგენს ხორხისმიერ მეღერ სპირანტს. ის ენაცვლება ც-ს ხმოვნებისა (აჳე, იო, უჳგ) და სონანტ ე (//ჳ)-ს წინა პოზიციაში: ცაღა გიფი, ხელი; მაჳარე მაჳარი; ცხბური//ცჳხბური კერია; ცინტუა//ცინტუა ყლაბა; ცოთამა სროლა, ვცება; ცჳრნი კოჳკი; ცჳღე სახლი; ცჳრტუა ყლაბა; ცჳვერე ბრმა; ცჳაღი/ცჳაღი ყველი; ცჳიღა/ცჳჳიღა მოყლა...

მოსალოდნელი ც(//ჳ)-ს ნაცვლად ზოგჯერ დასტურდება კ; მგ.:

ზუღღ-სამჳრზ.	სენაკური	
ყვარია	ყვარია//ყვარია	ყვაფი
ყებური	კებური	კერა, კერი

რეცე რეკა რიყე...

ხმოვნებს შორის მოქცეული ც ხშირად უკვალოდ იკარგება: თაურე←თა-ყურე აქეთ, აქეთ მარს; თურე←თე-ყურე იქით, იქით მარს; ქიანა←ქიყანა ქეყანა; ქოოფე, ქოოფე←ქოყოფე ყოფლა, ყოფლა...

4. გ ძირითადად მეგრულის მუგდილურ-სამურმაცანოულ დიალექტში გვხვდება. მის შესახებ სხვადასხვა მოსაზრება არსებობს. ა. ც ა გ ა რ ე ლ ი ს ა რიით, გ არ შეიძლება ჩაითვალოს თანხმოვნად ისევე, როგორც სუფთა ხმოვნად, თუმცა თავისი ბუნებით უფრო მეტად უახლოვდება ხმოვანს. ი. ყ ი ფ შ ი ძ ე გ ს ნახევარხმოვნად თვლიდა. მეორეულად მიიჩნდა გ ხმოვანი მუგდილურ-სამურმაცანოულში არნ.ჩ ი ქ ბ ა ე ა ს ; ასევე მეორეული წარმოშობის, ნეიტრალურ, დელაბიალიზებულ უ ხმოვნად მიიჩნია ის ს. ე ლ ე ნ გ მ ა. გ. რ ო გ ა ე ა ს მიხედვით, გ ირაციონალური ხმოვანია. ექსპერიმენტული გამოკვლევის საფუძველზე გაკეთდა დასკვნა, რომ გ უკანა რიგის, არალაბიალურ, მაღალი აწვეულობის დახურულ ხმოვანს წარმოადგენს (ნ. ი მ ნ ა ძ ე).

მეგრული გ-ს ამოსავლად მიჩნეულია უ (მოგჯერ ო) და ი ხმოვანი. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ უ და ო ხმოვნების გადასვლა გ-ში სპონტანური მოვლენაა და გამოწვეულია უ-სა და ო-ს არტიკულაციისათვის საჭირო ბაგეების აქტიურობის მოდუნებით. ამ პროცესს ადგილი აქვს გარკვეულ პოზიციებში. ეკრძობ:

1. არალაბიალური თანხმოვნების შემდეგ ინტერკონსონანტურ პოზიციებში (ტურნი→ტგრუნნი სახედარი);
2. უ→გ 'ს ბოლოკიდურ დია ბოლო მარცვალში (კილუ→კვდვ კოდალა, დოჭარუ→დოჭარვ დანერა...);
3. დადასტურების ქო ნაწილაკის, დო- და გო- მზნისწინების ო→გ, თუ მას მოსდევს რომელიმე სხვა ო ან ა ხმოვანი მზნისწინი, ანდა ო ან ა სიტყვაწარმოებითი პრეფიქსი (ქვდღურ-უ←ქო-დო-ი-ტურ-უ დასწავლა, გვმოტახაფუ←გო-მ-ო-ტახაფ-უ გამატყინა...).

მუგდილურ-სამურმაცანოულში დასტურდება სხვაგვარი წარმოშობის გ-ც:

- ა) ქართულიდან შეთვისებულ სიტყვებში თანხმოვანგასაყარად (საქმეუ საქმე, ძეგარი ძმარი და სხვ.);
- ბ) სიტყვის ბოლოს თანხმოვნის შემდეგ (მიდართეს ნაიღინე; ჯიბასე მას; მუმატე მამამ...);
- გ) გვხვდება სისტემატურად, როცა თანხმოვნებს მოსდევთ კავშირი -ნი (მიდართეს-ნი რომ ნაიღინე; თენა ქოთქუუ ჯიმატენ-ნი ეს რომ თენა მამ...);
- დ) რედუცირებული ი და უ ხმოვნების ადგილას (ჩაფულა→ჩაფლა→ჩაფვლა ნაღ; ხასილა→ხასლა→ხასვლა გვერდი...).

უ და ო არ იყვლება გ-დ:

- ა) ბაგისმიერი თანხმოვნების შემდეგ (მუმა მამა, ბული ბალი...);
- ბ) ლაბიალური კომპლექსების (ე.ი. თანხმოვანი +ვ) შემდეგ (შენც←შე-უნ-ს სავამ, შორ. გე-შე-ი დილიე... ჭუნც←ჭე-უნ-ს ნავს, შორ. დო-ჭე-ი დანი და სხვ.);
- გ) ანლაუტში: უჩა შავი, უღუ უღელი და სხვ.;
- დ) ხმოვნების წინ: ქუა ქვა, ჯუა ძე და სხვ.;
- ე) შესამე სუბიექტური პირის ნიშანი -უ, როცა ის ე/ჭ და ბ აორისტიციული სუფიქსის მქონე მზნებთან არალაბიალური თანხმოვნების მეგობლადაა: ოგურუ←ოგურ-უ-უ←ოგურ-ო-უ←ოგურ-ევ-უ ასწავლა; II კ. ოგურ-ე←ოგურ-ე-ი←ოგურ-ევ-ი ასწავლე შენ...;
- ვ) სადაურობის ურ სუფიქსის უ ხმოვანი: ქუთე-შ-ურ- ქუთისურ, ქუთისელი...
- ზ) უ ხმოვანი უკვლევი რტება არალაბიალური თანხმოვნების მეგობლადაც, როცა იგი მიღებულია მეტათემისის საფუძველზე: ლელი←ლალეი ლელი (ს.ჯო. ჭან-შე-ფორნე, გვ.26-29; გ.როგ., ქართ. ჯნათ ისტ.ფონ., I, გვ. 119-124).

ტაბულა II: ბგერათა ლაჯგუჴეაბა

მეგრულში ბგერები იყოფა ორ ჯგუჴად: ხმოვნებად და თანხმოვნებად. ხმოვანი ექესია, თანხმოვანი – ოცდათერთმეტი.

ხმოვნები შეიძლება დაეჯგუჴოთ ლიაობისა და ბაგისმიერობის მიხედვით.

სქემა

	არაბაგისმიერი	ბაგისმიერი
ვიწრო ხმოვნები	ო, გ	უ
საშუალო ლიაობის ხმოვნები	ე	ო
მაქსიმალურად ღია ხმოვანი		ა

თანხმოვნები ორ ძირითად ჯგუჴად იყოფა: სონორებად და ჩქამიერებად.

ჩქამიერები, თავის მხრივ, იყოფა ორ ჯგუჴად: ხშულებად და ნაპარალლოვნებად. ორივე ამ ჯგუჴისათვის დამახასიათებელია დაპირისპირება მელერობა – სიყრუის მიხედვით.

ჩქამიერები ჯგუჴდებიან, აგრეთვე, იმის მიხედვით, თუ რა ორგანოები ლებულობენ მონაწილეობას მათ წარმოქმნაში, სხეანაირად რომ ეთქვათ, სად (რა ორგანოსთან) ხდება ხშვა ან სად წარმოიქმნება ნაპარალი. ამის მიხედვით გვაქვს: ბ ა გ ი ს მ ი ე რ ნ ი, კ ბ ი ლ ბ ა გ ი ს მ ი ე რ ი, წ ი ნ ა ე ნ ი ს მ ი ე რ ნ ი, წ ი ნ ა ნ უ ნ ი ს მ ი ე რ ნ ი, უ კ ა ნ ა ნ უ ნ ი ს მ ი ე რ ნ ი, უ კ ა ნ ა ს ა ს ი ს მ ი ე რ ნ ი, ხ ა ხ ი ს მ ი ე რ ი, ხ ო რ ხ ი ს მ ი ე რ ი.

ა) სონორებია:

ლ, მ, ნ, რ, ა, ჟ.

ბ) ჩქამიერები

წარმოების ადგილის მიხედვით	ხშულები			ნაპარალლოვნები	
	მელერი	ყრუ		მელერი	ყრუ
		ფშენიერი	მკვეთი		
ბაგისმიერი	ბ	ფ	ქ		
კბილბაგისმიერი				ე	
კბილისმიერი	ღ	თ	ტ		
წინანუნისმიერი	ძ	ც	წ	ჩ	ს
უკანანუნისმიერი	ჯ	ჩ	ჭ	ც	შ
უკანასასისმიერი	გ	ქ	კ	ღ	ხ
ხასისმიერი			ყ		
ხორხისმიერი					ქჟ

ტაბულა III: ბრუნვები და მათი დაბოლოებანი

მეგრულში გამოიყოფა ბრუნვათა სამი ჯგუფი: ძირითადი, ნანათესაობითარი და თანდებულიანი.

1. ძირითადი ბრუნვები და მათი დაბოლოებანი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
სახელობითი	-ი/ -ა	-ეფ-ი
მოთხრობითი	-ქ (ი, უ, გ)	-ეფ(/-ემ/-ენ) -ქ(ი, უ, გ)
მიცემითი	-ს (ი, უ), -ც (ი, გ)	-ეფ(/-ემ/-ენ) -ს(ი, უ), -ც (ი, გ)
ნათესაობითი	-იშ (ი), -შ (ი)	-ეფ-იშ (ი)
მოქმედებითი	-ით (ი, გ), -თ (ი, გ)	-ეფ-ით (ი, უ, გ)
ვითარებითი	-ო , -თ (ი)	-ეფ-ო

2. ნანათესაობითარი ბრუნვები და მათი დაბოლოებანი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
დანიშნულებითი	-იშ-ო(თ), -შ-ო(თ)	-ეფ-იშ-ო(თ)
მიმართულებითი	-იშ-ა, -შ-ა	-ეფ-იშ-ა
დამორებითი	-იშ-ე, -შ-ე, -დე	-ეფ-იშ-ე

3. თანდებულიანი ბრუნვები და მათი დაბოლოებანი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
თანაობითი	-იწ-კალა, -წ-კალა//	-ეფ-იწ-კალა// -ეფ-იწ-კელა//
	-იწ-კელა, -წ-კელა//	-ეფ-იწ-კელა// -ეფ-იწ-კელა
	-იწ-კუმა, -წ-კუმა//	
	-იწ-კემა, -წ-კემა	
შსგაესებითი	-იჯ-გურ'ა, -ჯ-გურ'ა	-ეფ-იჯ-გურ'ა
შედარებითი	-იშ-ორ-ო, -შ-ორ-ო	-ეფ-იშ-ორ-ო
მიწეენითი	-იშ-ა-ხ (ი, უ, გ); -შ-ა-ხ (ი, უ, გ)	-ეფ-იშ-ა-ხ (ი, უ, გ)
მიზნის	-ი-შ-ენი, -შ-ენი	ეფ-ი-შ-ენი

შენიშვნები:

- წოდებითი ბრუნვა მეგრულს არ გააჩნია.
- დამორებითი -დე სუფიქსი მხოლოდ პირველი და მეორე პირის კუთვნილებით ნაცვალსახელებს დაერთვის: ჩქიშ-დე ჩეზან, ჩქინ-დე ჩენჯან; სქან-დე შენჯან, თქვან-დე თქვენჯან.
- თანდებულის ბრუნვებში თანაობითის -იწ და შესგაესებითის -იჯ ნათესაობითის -იშ სუფიქსსა და მასზე დართულ თანდებულს შორის მომხდარი ნაწილობრივი ასიმილაციის გზით მიღებულად მიიჩნევა: - ჩიშ-კალა → იწ-კალა; - შიშ-გურ'ა → იჯ-გურ'ა (ე.თოფურია, ე.კარტოზია).

ტაბულა IV: საკუთარ სახელთა ბრუნება

ა) თანხმოვანფუძიანნი

სახ.	გულუმ-ი	გულუმი	კიწი	კინი
მოთხ.	გულუმ-ქ (ი,უ,ჯ)	გულუმმა	კიწი-ქ(ი,უ,ჯ)	კინიმ
მიც.	გულუმ-ს, ც(ი,უ,ჯ)	გულუმს	კიწი-ს(ი,უ,ჯ)	კინის
ნათ.	გულუმ-ში(ი)	გულუმის(ა)	კიწი-ში(ი)	კინის(ა)
მოქმ.	გულუმ-ით(ი)	გულუმით	კიწი-ით(ი)	კინით
ვით.	გულუმ-ო	გულუმად	კიწ-ო	კინად
		- . -		
ღანიშ.	გულუმ-იშო(თ)	გულუმისთვის	კიწი-შო(თ)	კინისთვის
მიმართ.	გულუმ-იშა	გულუმთან	კიწი-შა	კინისთან
ღაშორ.	გულუმ-იშე	გულუმიდან	კიწი-შე	კინიდან
		- . -		
თანაობ.	გულუმ-იწკალა //გულუმ-იწკუ/გმა	გულუმთან	კიწი-წკალა //კიწი-წკუ/გმა	კინისთან
მსგავს.	გულუმ-იჯგურ'ა	გულუმის მსგავსი	კიწი-ჯგურ'ა	კინის მსგავსი
შედარ.	გულუმ-იშორო	გულუმისნაირად	კიწი-შორო	კინისნაირად
მიწვე.	გულუმ-იშა'ზ'	გულუმამდე	კიწი-შა'ზ'	კინიმდე
მიზნის	გულუმ-იშენი	გულუმის გამო	კიწი-შენი	კინის გამო

ა) ხმოვანფუძიანნი

სახ.	ცაქა	ცაქა	ჯეებე	ჯეებე	ქეხო	ქეხო
მოთხ.	ცაქა-ქ (ი,უ,ჯ)	ცაქამ	ჯეებე-ქ(ი,უ,ჯ)	ჯეებემ	ქეხო-ქ(ი,უ,ჯ)	ქეხომ
მიც.	ცაქა-ს (ი,უ,ჯ)	ცაქას	ჯეებე-ს(ი,უ,ჯ)	ჯეებეს	ქეხო-ს(ი,უ,ჯ)	ქეხოს
ნათ.	ცაქა-ში(ი)	ცაქას(ი)	ჯეებე-ში(ი)	ჯეებეს(ი)	ქეხო-ში(ი)	ქეხოს(ი)
მოქმ.	ცაქა-თ(ი)	ცაქათი	ჯეებე-თ(ი)	ჯეებეთი	ქეხო-თ(ი)	ქეხოთი
ვით.	ცაქა-თ	ცაქად	ჯეებე-თ	ჯეებედ	ქეხო-თ	ქეხოდ
		- . -				
ღანიშ.	ცაქა-შო(თ)	ცაქასთვის	ჯეებე-შო(თ)	ჯეებესთვის	ქეხო-შო(თ)	ქეხოსთვის
მიმართ.	ცაქა-შა	ცაქასთან	ჯეებე-შა	ჯეებესთან	ქეხო-შა	ქეხოსთან
ღაშორ.	ცაქა-შე	ცაქადან	ჯეებე-შე	ჯეებედან	ქეხო-შე	ქეხოდან
		- . -				
თანაობ.	ცაქა-წკალა //ცაქა-წკუ/გმა	ცაქასთან	ჯეებე-წკალა //ჯეებე-წკუ/გმა	ჯეებესთან	ქეხო-წკალა //ქეხო-წკუ/გმა	ქეხოსთან
მსგავს.	ცაქა-ჯგურ'ა	ცაქას მსგავსი, ცაქასნაირი	ჯეებე-ჯგურ'ა	ჯეებეს მსგავსი, ჯეებესნაირი	ქეხო-ჯგურ'ა	ქეხოს მსგავსი, ქეხოსნაირი
შედარ.	ცაქა-შორო	ცაქასნაირად, ცაქასავით	ჯეებე-შორო	ჯეებესნაირად, ჯეებესავით	ქეხო-შორო	ქეხოსნაირად, ქეხოსავით
მიწვე.	ცაქა-შა'ზ'	ცაქამდე	ჯეებე-შა'ზ'	ჯეებემდე	ქეხო-შა'ზ'	ქეხომდე
მიზნის	ცაქა-შენი	ცაქას გამო	ჯეებე-შენი	ჯეებეს გამო	ქეხო-შენი	ქეხოს გამო

ტაბულა V: საზოგადო სახელთა ბრუნება

ა) თანხმობანფუძიანნი

მხოლ. რიცხვი

სახ.	კორ-ი	კაცი	ნემ-ი	ნიგოზი	ოსურ-ი	ქალი
მოთხ.	კორ -ქ	კაცმა	ნემ -ქ/ნეც-ქ	ნიგოზმა	ოსურ -ქ(ი,უ,გ)	ქალმა
	//კორი-ქ(ი,უ,გ)		//ნემი-ქ(ი,უ,გ)		//ოსურნი-ქ	
მიც.	კორი-ს(ი,უ,გ)	კაცს	ნემი -ს/ნე-ს	ნიგოზს	ოსურ -ს(ი,უ,გ)	ქალს
	//კო -ს, ც		//ნე-ქ(ი,უ,გ)		//ოსურნი-ს	
ნათ.	კორ -იშ(ი)	კაცის	ნემ -იშ(ი)	ნიგოზის	ოსურ -იშ(ი)	ქალის
მოქმ.	კორ -ით(ი)	კაცით	ნემ -ით(ი)	ნიგოზით	ოსურ -ით(ი)	ქალით
ვით.	კორ -ო	კაცად	ნემ-ო	ნიგოზად	ოსურ-ო	ქალად

- . -

დანში.	კორ -იშო(თ)	კაცისთვის	ნემ -იშო(თ)	ნიგოზისთვის	ოსურ -იშო(თ)	ქალისთვის
მიმართ.	კორ -იშა	კაცთან	ნემ -იშა	ნიგოზთან	ოსურ-იშა	ქალთან
დაშორ.	კორ -იშე	კაციდან	ნემ -იშე	ნიგოზიდან	ოსურ-იშე	ქალიდან

- . -

თანაობ.	კორ -იწკალა	კაცთან	ნემ -იწკალა	ნიგოზთან	ოსურ -იწკალა	ქალთან
	//კორ -იწკუ/გმა		//ნემ -იწკუ/გმა		//ოსურ -იწკუ/გმა	
მსგავს.	კორ -იჯგურ'ა	კაცის მსგავსი, კაცისნაირი	ნემ -იჯგურ'ა	ნიგოზის მსგავსი, ნიგოზისნაირი	ოსურ -იჯგურა	ქალის მსგავსი, ქალისნაირი
მედარ.	კორ -იმორო	კაცივით	ნემ -იმორო	ნიგოზით	ოსურ -იმორო	ქალივით
მიწვევ.	კორ -იშა'ზ'	კაცამდე	ნემ -იშა'ზ'	ნიგოზამდე	ოსურ -იშა'ზ'	ქალამდე
მიზნის	კორ -იშენი	კაცის გამო	ნემ -იშენი	ნიგოზის გამო	ოსურ -იშენი	ქალის გამო

მრავლ. რიცხვი

სახ.	კორ-ეფი	კაცები	ნემ-ეფი	ნიგეზები	ოსურ-ეფი	ქალები
მოთხ.	კორ -ეფ-ქ	კაცებმა	ნემ-ეფ-ქ	ნიგეზებმა	ოსურ-ეფ-ქ	ქალებმა
	//კორ-ეფი-ქ		ნემ -ეფ-ი-ქ		//ოსურ-ეფ-ი-ქ	
	//კორ-ემ/ენ-ქ(ი,უ,გ)		//ნემ-ემ/ენ-ქ(ი,უ,გ)		//ოსურ-ემ/ენ-ქ(ი,უ,გ)	
მიც.	კორ -ეფ-ს(ც)	კაცებს	ნემ-ეფ -ს(ც)	ნიგეზებს	ოსურ-ეფ-ს(ც)	ქალებს
	//კორ-ეფი-ს		ნემ-ეფი-ს		//ოსურ-ეფ-ი-ს	
	//კორ-ემ/ენ-ს(ი,უ,გ)		ნემ-ემ/ენ-ს(ი,უ,გ)		//ოსურ-ემ/ენ-ს(ი,უ,გ)	
ნათ.	კორ-ეფ-იშ(ი)	კაცების	ნემ-ეფ-იშ(ი)	ნიგეზების	ოსურ-ეფ-იშ(ი)	ქალების
მოქმ.	კორ-ეფ-ით(ი)	კაცებით	ნემ-ეფ-ით(ი)	ნიგეზებით	ოსურ-ეფ-ით(ი)	ქალებით
ვით.	კორ-ეფ-ო	კაცებად	ნემ-ეფ-ო	ნიგეზებად	ოსურ-ეფ-ო	ქალებად

- . -

დანში.	კორ-ეფ-იშო(თ)	კაცებისთვის	ნემ-ეფ-იშო(თ)	ნიგეზებისთვის	ოსურ-ეფ-იშო(თ)	ქალებისთვის
მიმართ.	კორ-ეფ-იშა	კაცებს, კაცებთან	ნემ-ეფ-იშა	ნიგეზებს, ნიგეზებთან	ოსურ-ეფ-იშა	ქალებს, ქალებთან
დაშორ.	კორ-ეფ-იშე	კაცებიდან	ნემ-ეფ-იშე	ნიგეზებიდან	ოსურ-ეფ-იშე	ქალებიდან

- . -

თანაობ.	კორ-ეფ-იწკალა //კორ-ეფ- იწკუ/გმა	კაცებთან	ნემ-ეფ-იწკალა //ნემ-ეფ-იწკუ/გმა	ნიგეზებთან	ოსურ-ეფ-იწკალა //ოსურ-ეფ-იწკუ/გმა	ქალებთან
მსგავს.	კორ-ეფ-იჯგურა	კაცების მსგავსი, კაცების- ნაირი	ნემ-ეფ-იჯგურა	ნიგეზების მსგავსი, ნიგეზების- ნაირი	ოსურ-ეფ-იჯგურა	ქალების მსგავსი, ქალების- ნაირი
შედარ.	კორ-ეფ-იმორო	კაცებივით	ნემ-ეფ-იმორო	ნიგეზებივით	ოსურ-ეფ-იმორო	ქალებივით
მიწვე.	კორ-ეფ-იმაზ'	კაცებამდე	ნემ-ეფ-იმაზ	ნიგეზებამდე	ოსურ-ეფ-იმაზ'	ქალებამდე
მიზნის	კორ-ეფ-იშენი	კაცების გამო	ნემ-ეფ-იშენი	ნიგეზების გამო	ოსურ-ეფ-იშენი	ქალების გამო

ბ) ზმოვანფუძიანნი მხოლ. რიცხვი

სახ.	ღიხა მიწა	ტყა ტყე	ეუღე სახლი	კოტო ქოთან	კატუ კატა	ტგ ცური
მოთხ.	ღიხა-ქ(ი,უ,გ) მიწამ	ტყა-ქ(ი,უ,გ) ტყემ	ეუღე-ქ(ი,უ,გ) სახლმა	კოტო-ქ(ი,უ,გ) ქოთანმა	კატუ-ქ(ი,უ,გ) კატამ	ტგ-ქ(გ) ცურმა
მიც.	ღიხა-ს(ი,უ,გ) მიწას	ტყა-ს(ი,უ,გ) ტყეს	ეუღე-ს(ი,უ,გ) სახლს	კოტო-ს(ი,უ,გ) ქოთანს	კატუ-ს(ი,უ,გ) კატას	ტგ-ს(გ) ცურს
ნათ.	ღიხა-შ(ი) მიწის	ტყა-შ(ი) ტყის	ეუღე-შ(ი) სახლის	კოტო-შ(ი) ქოთნის	კატუ-შ(ი) კატის	ტგ-შ(ი) ცურის
მოქმ.	ღიხა-თ(ი) მიწით	ტყა-თ(ი) ტყით	ეუღე-თ(ი) სახლით	კოტო-თ(ი) ქოთნით	კატუ-თ(ი) კატით	ტგ-თ(ი) ცურით
ვით.	ღიხა-თ მიწად	ტყა-თ ტყედ	ეუღე-თ სახლად	კოტო-თ ქოთანად	კატუ-თ კატად	ტგ-თ ცურად
- . -						
ღანიშ.	ღიხა-შო(თ) მიწისთვის	ტყა-შო(თ) ტყისთვის	ეუღე-შო(თ) სახლისთვის	კოტო-შო(თ) ქოთნისთვის	კატუ-შო(თ) კატისთვის	ტგ-შო(თ) ცურისთვის
მიმართ.	ღიხა-შა მიწაში, მიწას	ტყა-შა ტყეში, ტყეს	ეუღე-შა სახლში, სახლს	კოტო-შა ქოთანში, ქოთანთან	კატუ-შა კატასთან, კატას	ტგ-შა ცურთან, ცურს
ღაშორ.	ღიხა-შე მიწიდან	ტყა-შე ტყიდან	ეუღე-შე სახლიდან	კოტო-შე ქოთნიდან	კატუ-შე კატიდან	ტგ-შე ცურიდან
- . -						
თანაობ.	ღიხა -წკალა //ღიხა -წკუ/გმა	ტყა-წკალა //ტყა-წკუ/გმა	ეუღე-წკალა //ეუღე-წკუ/გმა	კოტო-წკალა //კოტო-წკუ/გმა	კატუ-წკალა //კატუ-წკუ/გმა	ტგ-წკალა //ტგ-წკუ/გმა
მსგავს.	ღიხა-ჯგურა მიწის მსგავსი, მიწისნაირი	ტყა-ჯგურა ტყის მსგავსი, ტყისნაირი	ეუღე-ჯგურა სახლის მსგავსი, სახლისნაირი	კოტო-ჯგურა ქოთნის მსგავსი, ქოთნისნაირი	კატუ-ჯგურა კატის მსგავსი, კატისნაირი	ტგ-ჯგურა ცურის მსგავსი, ცურისნაირი
შედარ.	ღიხა-შორო მიწასავით	ტყა-შორო ტყესავით	ეუღე-შორო სახლივით	კოტო-შორო ქოთანივით	კატუ-შორო კატასავით	ტგ-შორ-ო ცურივით
მიწვე.	ღიხა-შაზ' მიწამდე	ტყა-შაზ' ტყემდე	ეუღე-შაზ' სახლამდე	კოტო-შაზ' ქოთნამდე	კატუ-შაზ' კატამდე	ტგ-შაზ' ცურამდე
მიზნის	ღიხა-შენი მიწის გამო	ტყა-შენი ტყის გამო	ეუღე-შენი სახლის გამო	კოტო-შენი ქოთნის გამო	კატუ-შენი კატის გამო	ტგ-შენი ცურის გამო

მრავლ. რიცხვი

სახ.	ღიხ-ეფ-ი მინები	ტყალ-ეფ-ი ტყეები	ცუღე-ეფ-ი სახლები
მოთხ.	ღიხ-ეფ-ქ (ი,უ,ჯ) //ღიხ-ემ-ქ //ღიხ-ენ-ქ მინებმა	ტყალ-ეფ-ქ (ი,უ,ჯ) //ტყალ-ემ-ქ //ტყალ-ენ-ქ ტყეებმა	ცუღე-ეფ-ქ (ი,უ,ჯ) //ცუღე-ემ-ქ //ცუღე-ენ-ქ სახლებმა
მიც.	ღიხ-ეფ-ს (ი,უ,ჯ) //ღიხ-ემ-ს/ც //ღიხ-ენ-ს/ც მინებს	ტყალ-ეფ-ს (ი,უ,ჯ) //ტყალ-ემ-ს/ც //ტყალ-ენ-ს/ც ტყეებს	ცუღე-ეფ-ს (ი,უ,ჯ) //ცუღე-ემ-ს/ც //ცუღე-ენ-ს/ც სახლებს
ნათ.	ღიხ-ეფ-იმ(ი) მინების	ტყალ-ეფ-იმ(ი) ტყეების	ცუღე-ეფ-იმ(ი) სახლების
მოქმ.	ღიხ-ეფ-ით მინებით	ტყალ-ეფ-ით ტყეებით	ცუღე-ეფ-ით სახლებით
ვით.	ღიხ-ეფ-ო მინებად	ტყალ-ეფ-ო ტყეებად	ცუღე-ეფ-ო სახლებად
		--	
ღანიშ.	ღიხ-ეფ-იმო(თ) მინებისათვის	ტყალ-ეფ-იმო(თ) ტყეებისათვის	ცუღე-ეფ-იმო(თ) სახლებისათვის
მიმართ.	ღიხ-ეფ-იმა მინებში, მინებს	ტყალ-ეფ-იმა ტყეებში, ტყეებს	ცუღე-ეფ-იმა სახლებში, სახლებს
ღამორ.	ღიხ-ეფ-იმე მინებიდან	ტყალ-ეფ-იმე ტყეებიდან	ცუღე-ეფ-იმე სახლებიდან
		--	
თანაობ.	ღიხ-ეფ-იწკალა //ღიხ-ეფ-იწკუ/გმა მინებთან	ტყალ-ეფ-იწკალა //ტყალ-ეფ-იწკუ/გმა ტყეებთან	ცუღე-ეფ-იწკალა //ცუღე-ეფ-იწკუ/გმა სახლებთან
მსგავს.	ღიხ-ეფ-იფგურ'ა მინების მსგავსი, მინებისნაირი	ტყალ-ეფ-იფგურ'ა ტყეების მსგავსი, ტყეებისნაირი	ცუღე-ეფ-იფგურ'ა სახლების მსგავსი, სახლებისნაირი
შედარ.	ღიხ-ეფ-იმორო მინებით	ტყალ-ეფ-იმორო ტყეებით	ცუღე-ეფ-იმორო სახლებით
მიწვე.	ღიხ-ეფ-იმა'ზ' მინებადმდე	ტყალ-ეფ-იმა'ზ' ტყეებადმდე	ცუღე-ეფ-იმა'ზ' სახლებადმდე
მიზნის	ღიხ-ეფ-იმენი მინების გამო	ტყალ-ეფ-იმენი ტყეების გამო	ცუღე-ეფ-იმენი სახლების გამო

სახ.	კოტუ-ეფ-ი ქონებე	კატუ-ეფ-ი კატებე	ტე-ეფ-ი ცურებე
მოსხ.	კოტუ-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //კოტუ-ემ-ქ //კოტუ-ენ-ქ ქონებემა	კატუ-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //კატუ-ემ-ქ //კატუ-ენ-ქ კატებემა	ტე-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //ტე-ემ-ქ //ტე-ენ-ქ ცურებემა
მიც.	კოტუ-ეფ-ს(ი,უ,ჯ) //კოტუ-ემ-ს/ც //კოტუ-ენ-ს/ც ქონებეს	კატუ-ეფ-ს(ი,უ,ჯ) //კატუ-ემ-ს/ც //კატუ-ენ-ს/ც კატებს	ტე-ეფ-ს(ი,უ,ჯ) //ტე-ემ-ს/ც //ტე-ენ-ს/ც ცურებს
ნათ.	კოტუ-ეფ-იშ(ი) ქონებეს	კატუ-ეფ-იშ(ი) კატებს	ტე-ეფ-იშ(ი) ცურებს
მოქმ.	კოტუ-ეფ-ით ქონებით	კატუ-ეფ-ით კატებით	ტე-ეფ-ით ცურებით
ვით.	კოტუ-ეფ-ო ქონებად	კატუ-ეფ-ო კატებად	ტე-ეფ-ო ცურებად
		--	
ღანიშ.	კოტუ-ეფ-იშო(თ) ქონებისათვის	კატუ-ეფ-იშო(თ) კატებისათვის	ტე-ეფ-იშო(თ) ცურებისათვის
მიმართ.	კოტუ-ეფ-იშა ქონებში, ქონებთან	კატუ-ეფ-იშა კატებში, კატებს	ტე-ეფ-იშა ცურებში, ცურებს
ღამორ.	კოტუ-ეფ-იშე ქონებიდან	კატუ-ეფ-იშე კატებიდან	ტე-ეფ-იშე ცურებიდან
		--	
თანაობ.	კოტუ-ეფ-იწკალა //კოტუ-ეფ-იწკუ/გმა ქონებთან	კატუ-ეფ-იწკალა //კატუ-ეფ-იწკუ/გმა კატებთან	ტე-ეფ-იწკალა //ტე-ეფ-იწკუ/გმა ცურებთან
მსგავს.	კოტუ-ეფ-იჯტურ'ა ქონების მსგავსი, ქონებისნარი	კატუ-ეფ-იჯტურ'ა კატების მსგავსი, კატებისნარი	ტე-ეფ-იჯტურ'ა ცურების მსგავსი, ცურებისნარი
შეღარ.	კოტუ-ეფ-იშორო ქონებეგით	კატუ-ეფ-იშორო კატებეგით	ტე-ეფ-იშორო ცურებეგით
მიწვე.	კოტუ-ეფ-იშა'ხ' ქონებამდე	კატუ-ეფ-იშა'ხ' კატებამდე	ტე-ეფ-იშა'ხ' ცურებამდე
მიშნის	კოტუ-ეფ-იშენი ქონების გამო	კატუ-ეფ-იშენი კატების გამო	ტე-ეფ-იშენი ცურების გამო

შენიშვნები:

1. სახელობითი ბრუნვის ნიშნის (ი-ს) ფუძესთან შეხორცება დასრულებული არაა, განსაკუთრებით ამაზე მიგანიშნებს სონორებით (ღ,მ,ნ,რ) ფუძედამთავრებული სახელები, თუმცა გენდევია ამკარად აქეთკენ მიიზარება. ამით უნდა აიხსნას მოთხრობითსა და მიცემით ბრუნვებში პარალელური ფორმები.

2. მოთხრობითის ნიშანი ქ იმსგავსებს ფუძისეულ ღ, ძ, ჯ-ს და აქვეყნს შესაბამისად თ,ც, ჩ თანხმოვნებად (მაგ., ღღუ-ქ→ღღუთ-ქ თავმა, ნეძ-ქ→ ნეც-ქ ნოგზმა, ხოჯ-ქ→ხოჩ-ქ ხარმა ...). დასტურდება შემთხვევებიც, როცა არც ი ხმოვანია ფუძეს შეხორცებული და არც ასიმილაციაა მომხდარი (ღუღ-ქ, ნეძ-ქ, ხოჯ-ქ...).

ამ ბრუნვის მრავლობითი ასევე თავისებურებით გამოირჩევა. მუგდიღურ-სამურზაყანოულში თუ გუაქვს კოჩ-ეფ-ქ//კოჩ-ე-მ-ქ კაცებმა, სენაკურ კილოშია კოჩ-ე-მ-ქ//კოჩ-ე-ნ-ქ.

3. მიცემითი ბრუნვის ნიშნის (-ს/-ც) წინ გარკვეული თანხმოვნები (ღ, თ, ტ, ძ, ჩ, ჯ) უჩინარდებიან. ხშირად სახელობითი ბრუნვის ნიშნის (ი-ს) ფუძესთან შეხორცებით განპირობებულია პარალელური ფორმების არსებობა. მაგ.:

მუგდიღურ-სამურზ.			სენაკური
კოც←კოჩ-ც	კაცს		კო-ს//კოჩი-ს
ღუ-ც←ღუღ-ც	თავს		ღუ-ს//ღუღი-ს
ხოც←ხოჯ-ც	ხარს		ხო-ს//ხოჯი-ს...

ასევე პარალელური ფორმები გვხვდება მრავლობით რიცხვშიაც:

კოჩ-ეფ-ს/ც//კოჩ-ემ-ს/ც	კაცებს	კოჩ-ემ-ს//კოჩ-ენ-ს
ხო-ეფ-ს/ც //ხოჯ-ემ-ს/ც	ხარებს	ხოჯ-ემ-ს//ხოჯ-ენ-ს...

4. მოთხრობითისა და მიცემითი ბრუნვის ნიშნებს ხშირად დაერთვის უფუნქციო ი,უ, ან გ ხმოვნები; მნიშვნელობა არ აქვს საკუთარია სახელი თუ სამოგალო. ასე, მაგ., ეგო-ქ (ი,უ,გ) ეგნატემ, ეგო-ს (ი,უ,გ) ეგნატეს; ოსურ-ქ (ი,უ,გ) ქალმა, ოსურ-ს/ც (ი,უ,გ) ქალს.

5. ვითარებით ბრუნვებში პარალელური ფორმები არ დასტურდება. ბრუნვის ნიშანი -ო უშუალოდ დაერთვის ფუძეს. აქ გამორიყულია ფუძეს შეხორცებული ი-ს არსებობა (კოჩ-ო კაცად, ღღუ-ლო თავად, ხოჯ-ო ხარად...), ამასთან, -ო სუფიქსი ფუძეში ცვლილებას არ იწვევს.

6. მუგდიღურ-სამურზაყანოულში ლ თანხმოვანზე ფუძედამთავრებული სახელები (მიმღობებიც) მოთხრობითსა და მიცემით ბრუნვებში ინარჩუნებენ ლ'ს, სენაკურში კი ხშირად ენაცვლება რ. მაგ.:

მუგდიღურ-სამურზ.			სენაკური
სოფელ-ქ	სოფელმა		სოფელ-ქ//სოფერ-ქ
მუნაფილ-ქ	მოდრუბულმა		მუნაფირ-ქ
სოფელ-ს/ც	სოფელს		სოფერ-ს
მუნაფილ-ს/ც	მოდრუბულს		მუნაფირ-ს...

7. მრავლობით რიცხვში, როგორც წესი, ადგება ფუძისეული ლ იმ სახელებში, რომელთაც ის მხოლოდითი დაკარგეს: თხა - თხალ-ეფი თხები; და - დალ-ეფი დები; ჯიმა - ჯიმალ-ეფი ძმები; ტყა - ტყალ-ეფი ტყეები...

8. ხმოვითი დაწყებული სუფიქსი ფუძეში ცვლილებას არ იწვევს. გამონაკლისია მრავლობითის -ეფ სუფიქსი. ის კვეცს ფუძისეულ ა-ს და მოგჯერ ავიწროებს ო'ს უ-დ. მაგ.: ღიხა - ღიხ-ეფი მინა - მინები; ღიდა - ღიდა-ეფი/ღიდალ-ეფი დედა - დედები; კოტო - კოტუ-ეფი ქოთანი - ქოთნები; ეზო - ეზუ-ეფი ეზო - ეზოები...

9. პირის სახელთა შემოკლებით მიიღება კნინობით-მოფერებითი ფორმები: ალე (ალექსანდრე), ბიკი (ბიკტორი), არსე (არსენი), დარო'ა' (დარეჯანი), იო (იოველი), სამუ (სამუელ)...

10. გეოგრაფიული სახელები ისევე იბრუნებიან, როგორც შესაბამისფუძიანი არსებითი სახელები.

ტაბულა VI: გუჯარათში სახელი

მელსართავი სახელი ჩვეულებრივ არსებითს ახლავს და სამღვრავს მას (ჭიქუ ცუდე პატარა სახლი), მოგჯერ დამოუკიდებელია და არსებითი სახელის ფუნქციას ასრულებს.

მელსართავი როცა დამოუკიდებლად არის ნახმარი, ისე იბრუნვის, როგორც სათანადო ფუძის სამოგადო არსებითი სახელი.

ბ რ უ ნ ე ბ ი ს ნ ი მ უ შ ი

მხოლ. რიცხვი

სახ.	დიდ-ი დიდი	სქემ-ი ლამაზი	ჭითა ნითელი	ჭიფე წერილი
მოთხ.	დიდი-ქ//დით-ქ(ი,უ,გ) დიდმა	სქემამ-ქ(ი,უ,გ) ლამაზმა	ჭითამ-ქ(ი,უ,გ) ნითელმა	ჭიფემ-ქ(ი,უ,გ) წერილმა
მიც.	დიდი-ს//დი-ს(ი,უ,გ) დიდს	სქემამ-ს(ი,უ,გ) ლამაზს	ჭითამ-ს(ი,უ,გ) ნითელს	ჭიფემ-ს(ი,უ,გ) წერილს
ნათ.	დიდი-იმ(ი) დიდის	სქემამ-იმ(ი) ლამაზის	ჭითამ-იმ(ი) ნითლის	ჭიფემ-იმ(ი) წერილის
მოქმ.	დიდი-ით(ი) დიდით	სქემამ-ით(ი) ლამაზით	ჭითამ-ით(ი) ნითლით	ჭიფემ-ით(ი) წერილით
ეით.	დიდი-ო დიდად	სქემამ-ო ლამაზად	ჭითამ-ო ნითლად	ჭიფემ-ო წერილად
--				
დანიმ.	დიდი-იმო(თ) დიდისთვის	სქემამ-იმო(თ) ლამაზისთვის	ჭითამ-მო(თ) ნითლისთვის	ჭიფემ-მო(თ) წერილისთვის
მიმართ.	დიდი-იმა დიდთან	სქემამ-იმა ლამაზთან	ჭითამ-მა ნითელთან	ჭიფემ-მა წერილთან
დამოორ.	დიდი-იმე დიდიდან	სქემამ-იმე ლამაზიდან	ჭითამ-მე ნითლიდან	ჭიფემ-მე წერილიდან
--				
თანაობ.	დიდი-იწკალა //დიდი-იწკუ/გმა დიდთან	სქემამ-იწკალა //სქემამ-იწკუ/გმა ლამაზთან	ჭითამ-წკალა //ჭითამ-წკუ/გმა ნითელთან	ჭიფემ-წკალა //ჭიფემ-წკუ/გმა წერილთან
მსგავს.	დიდი-იჯგურ'ა დიდის მსგავსი, დიდისნაირი	სქემამ-იჯგურ'ა ლამაზის მსგავსი, ლამაზისნაირი	ჭითამ-ჯგურ'ა ნითლის მსგავსი, ნითლისნაირი	ჭიფემ-ჯგურ'ა წერილის მსგავსი, წერილისნაირი
მედარ.	დიდი-იმორო დიდივით	სქემამ-იმორო ლამაზით	ჭითამ-მორო ნითელივით	ჭიფემ-მორო წერილივით
მიწვე.	დიდი-იმა'ზ' დიდამდე	სქემამ-იმა'ზ' ლამაზამდე	ჭითამ-მა'ზ' ნითლამდე	ჭიფემ-მა'ზ' წერილამდე
მიზნის	დიდი-იმენი დიდის გამო	სქემამ-იმენი ლამაზის გამო	ჭითამ-მენი ნითლის გამო	ჭიფემ-მენი წერილის გამო

ზრავლ. რიცხვი

სახ.	დიდ-ეფ-ი დიდები	სქევამ-ეფ-ი ლამაზები	ჰით-ეფ-ი ნითლები	ჰიფე-ეფ-ი/ჰიფე-ეფ-ი წერილები
მოთხ.	დიდ-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //დიდ-ემ-ქ //დიდ-ენ-ქ დიდებმა	სქევამ-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //სქევამ-ემ-ქ //სქევამ-ენ-ქ ლამაზებმა	ჰით-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //ჰით-ემ-ქ //ჰით-ენ-ქ ნითლებმა	ჰიფე-ეფ-ქ/ჰიფე-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //ჰიფე-ემ-ქ/ჰიფე-ემ-ქ //ჰიფე-ენ-ქ/ჰიფე-ენ-ქ წერილებმა
მიც.	დიდ-ეფ-ს/ც(ი,უ,ჯ) //დიდ-ემ-ს //დიდ-ენ-ს დიდებს	სქევამ-ეფ-ს/ც(ი,უ,ჯ) //სქევამ-ემ-ს //სქევამ-ენ-ს ლამაზებს	ჰით-ეფ-ს/ც(ი,უ,ჯ) //ჰით-ემ-ს //ჰით-ენ-ს ნითლებს	ჰიფე-ეფ-ს/ც/ჰიფე-ეფ-ს/ც(ი,უ,ჯ) //ჰიფე-ემ-ს/ჰიფე-ემ-ს //ჰიფე-ენ-ს/ჰიფე-ენ-ს წერილებს
ნათ.	დიდ-ეფ-იმ(ი) დიდების	სქევამ-ეფ-იმ(ი) ლამაზების	ჰით-ეფ-იმ(ი) ნითლების	ჰიფე-ეფ-იმ(ი)/ჰიფე-ეფ-იმ(ი) წერილების
მოქმ.	დიდ-ეფ-ით დიდებით	სქევამ-ეფ-ით ლამაზებით	ჰით-ეფ-ით ნითლებით	ჰიფე-ეფ-ით/ჰიფე-ეფ-ით წერილებით
ეით.	დიდ-ეფ-ო დიდებად	სქევამ-ეფ-ო ლამაზებად	ჰით-ეფ-ო ნითლებად	ჰიფე-ეფ-ო/ჰიფე-ეფ-ო წერილებად
--				
ღანიშ.	დიდ-ეფ-იმო(თ) დიდებისათვის	სქევამ-ეფ-იმო(თ) ლამაზებისათვის	ჰით-ეფ-იმო(თ) ნითლებისათვის	ჰიფე-ეფ-იმო(თ)/ჰიფე-ეფ-იმო(თ) წერილებისათვის
მიმართ.	დიდ-ეფ-იმა დიდებთან	სქევამ-ეფ-იმა ლამაზებთან	ჰით-ეფ-იმა ნითლებთან	ჰიფე-ეფ-იმა/ჰიფე-ეფ-იმა წერილებთან
ღამორ.	დიდ-ეფ-იშე დიდებიდან	სქევამ-ეფ-იშე ლამაზებიდან	ჰით-ეფ-იშე ნითლებიდან	ჰიფე-ეფ-იშე/ჰიფე-ეფ-იშე წერილებიდან
--				
თანაობ.	დიდ-ეფ-იწკალა //დიდ-ეფ-იწკუ/გმა დიდებთან	სქევამ-ეფ-იწკალა //სქევამ-ეფ-იწკუ/გმა ლამაზებთან	ჰით-ეფ-იწკალა //ჰით-ეფ-იწკუ/გმა ნითლებთან	ჰიფე-ეფ-იწკალა/ჰიფე-ეფ-იწკალა //ჰიფე-ეფ-იწკუ/გმა/ჰიფე-ეფ- იწკუ/გმა წერილებთან
მსგავს.	დიდ-ეფ-იჯგურ'ა დიდების მსგავსი, დიდებისნაირი	სქევამ-ეფ-იჯგურ'ა ლამაზების მსგავსი, ლამაზებისნაირი	ჰით-ეფ-იჯგურ'ა ნითლების მსგავსი, ნითლებისნაირი	ჰიფე-ეფ-იჯგურ'ა/ჰიფე-ეფ-იჯგურ'ა წერილების მსგავსი, წერილებისნაირი
შედარ.	დიდ-ეფ-იმორო დიდებისნაირად	სქევამ-ეფ-იმორო ლამაზებისნაირად	ჰით-ეფ-იმორო ნითლებისნაირად	ჰიფე-ეფ-იმორო/ჰიფე-ეფ-იმორო წერილებისნაირად
მიწვე.	დიდ-ეფ-იმა'ზ' დიდებამდე	სქევამ-ეფ-იმა'ზ' ლამაზებამდე	ჰით-ეფ-იმა'ზ' ნითლებამდე	ჰიფე-ეფ-იმა'ზ'/ჰიფე-ეფ-იმა'ზ' წერილებამდე
მიზნის	დიდ-ეფ-იმენი დიდების გამო	სქევამ-ეფ-იმენი ლამაზების გამო	ჰით-ეფ-იმენი ნითლების გამო	ჰიფე-ეფ-იმენი/ჰიფე-ეფ-იმენი წერილების გამო

ზედსართავი შეიძლება უსწრებლად არსებით სახელს ან მოსდევდეს. თუ ზედსართავი უსწრებს არსებითს, ზედსართავი ბრუნვებში არ იცვლება, არსებითი კი იბრუნვის. თუ წყობა შებერნებულა, ორივე იბრუნვის.

ბოლოთანხმონიანი მდსართავი პრსებითთან

(პირდაპირი და შებრუნებული რიგი)

მხოლ. რიცხვი

სახ.	სქეამ-ი' ოსურ-ი	ლამაზი ქალი	ოსურ-ი სქეამ-ი	ქალი ლამაზი
მოთხ.	სქეამ-ი' ოსურ-ქ(ი,უ,ჯ)	ლამაზმა ქალმა	ოსური/ოსურ-ქ სქეამ-ქ(ი,უ,ჯ)	ქალმა ლამაზმა
მიც.	სქეამ-ი' ოსურ-ს(ი,უ,ჯ)	ლამაზ ქალს	ოსური/ოსურ-ს სქეამ-ს(ი,უ,ჯ)	ქალს ლამაზს
ნათ.	სქეამ-ი' ოსურ-იშ(ი)	ლამაზი ქალის	ოსური/ოსურ-იშ(ი) სქეამ-იშ(ი)	ქალის ლამაზის
მოქმ.	სქეამ-ი' ოსურ-ით	ლამაზი ქალით	ოსურ/ოსურ-ით სქეამ-ით	ქალით ლამაზით
ვით.	სქეამ-ი' ოსურ-ო	ლამაზ ქალად	ოსური/ოსურ-ო სქეამ-ო	ქალად ლამაზად

--

დანძმ.	სქეამ-ი' ოსურ-იშო(თ)	ლამაზი ქალისთვის	ოსური/ოსურ-იშო(თ) სქეამ-იშო(თ)	ქალისათვის ლამაზისათვის
მიმართ.	სქეამ-ი' ოსურ-იშა	ლამაზ ქალთან, ლამაზ ქალს	ოსური/ოსურ-იშა სქეამ-იშა	ქალთან ლამაზთან, ქალს ლამაზს
დაშორ.	სქეამ-ი' ოსურ-იშე	ლამაზი ქალიდან	ოსური/ოსურ-იშე სქეამ-იშე	ქალიდან ლამაზიდან, ქალისაგან ლამაზისგან

--

თანაობ.	სქეამ-ი' ოსურ-იწკალა //ოსურ-იწკუჯმა	ლამაზ ქალთან	_____	_____
მსგავს.	სქეამ-ი' ოსურ-იჯგურა	ლამაზი ქალის მსგავსი	_____	_____
შედარ.	სქეამ-ი' ოსურ-იშორო	ლამაზი ქალივით	_____	_____
მიწვე.	სქეამ-ი' ოსურ-იშაზ'	ლამაზ ქალამდე	_____	_____
მიზნის	სქეამ-ი' ოსურ-იშენი	ლამაზი ქალის გამო	_____	_____

მრავლ. რიცხვი

სახ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-ი	ლამაზი ქალები	ოსურ-ეფ-ი სქეამ-ეფ-ი	ქალები ლამაზები
მოთხ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //ოსურ-ემზ-ქ	ლამაზმა ქალებმა	ოსურეფი/ოსურ-ეფ-ქ სქეამ-ეფ-ქ(ი,უ,ჯ) //ოსურ-ემზ-ქ სქეამ-ემზ-ქ	ქალებმა ლამაზებმა
მიც.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-ს(ი,უ,ჯ) //ოსურ-ემზ-ს	ლამაზ ქალებს	ოსურეფი/ოსურ-ეფ-ს სქეამ-ეფ-ს(ი,უ,ჯ)//სქეამ-ემზ-ს	ქალებს ლამაზებს
ნათ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იშ(ი)	ლამაზი ქალების	ოსურ-ეფ-იშ(ი) სქეამ-ეფ-იშ(ი)	ქალების ლამაზების
მოქმ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-ით	ლამაზი ქალებით	ოსურ-ეფ-ით სქეამ-ეფ-ით	ქალებით ლამაზებით
ვით.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-ო	ლამაზ ქალებად	ოსურ-ეფ-ო სქეამ-ეფ-ო	ქალებად ლამაზებად

--

დანძმ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იშო(თ)	ლამაზი ქალებისთვის	ოსურ-ეფ-იშო(თ) სქეამ-ეფ-იშო(თ)	ქალებისათვის ლამაზებისათვის
მიმართ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იშა	ლამაზ ქალებთან, ლამაზ ქალებს	ოსურ-ეფ-იშა სქეამ-ეფ-იშა	ქალებთან ლამაზებთან, ქალებს ლამაზებს
დაშორ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იშე	ლამაზი ქალებიდან	ოსურ-ეფ-იშე სქეამ-ეფ-იშე	ქალებიდან ლამაზებიდან

--

თანაობ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იწკალა //ოსურ-ეფ-იწკუჯმა	ლამაზ ქალებთან	_____	_____
მსგავს.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იჯგურა	ლამაზი ქალების მსგავსი	_____	_____
შედარ.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იშორო	ლამაზი ქალებივით	_____	_____
მიწვე.	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იშაზ'	ლამაზ ქალებამდე	_____	_____
მიზნის	სქეამ-ი' ოსურ-ეფ-იშენი	ლამაზი ქალების გამო	_____	_____

ბოლოზმონიანი მეღსართავი არსებითთან
(*პირდაპირი და შებრუნებული რიგი*)

მხოლ. რიცხვი

სახ.	შქირუ გერ-ი	რუხი მგელი	გერ-ი შქირუ	მგელი რუხი
მოთხ.	შქირუ გერ-ქ(ი,უ,ჯ)	რუხმა მგელმა	გერიი//გერ-ქ შქირუ-ქ(ი,უ,ჯ)	მგელმა რუხმა
მიც.	შქირუ გერ-ს(ი,უ,ჯ)	რუხ მგელს	გერიი//გერ-ს შქირუ-ს(ი,უ,ჯ)	მგელს რუხს
ნათ.	შქირუ გერ-იმ(ი)	რუხი მგლის	გერიი//გერ-იმ(ი) შქირუ-ში	მგლის რუხის
მოქმ.	შქირუ გერ-ით	რუხი მგლით	გერიი//გერ-ით შქირუ-თ(ი)	მგლით რუხით
ვით.	შქირუ გერ-ო	რუხ მგლად	გერ-ო შქირუ-ო	მგლად რუხად
			--	
ღანიშ.	შქირუ გერ-იმო(თ)	რუხი მგლისთვის	გერიი//გერ-იმო(თ) შქირუ-შო(თ)	მგლისთვის რუხისთვის
მიმართ.	შქირუ გერ-იმა	რუხ მგელთან	გერიი//გერ-იმა შქირუ-იმა	მგელთან რუხთან
ღამორ.	შქირუ გერ-იმე	რუხი მგლისგან	გერიი//გერ-იმე შქირუ-იმე	მგლიდან რუხიდან
			--	
თანაობ.	შქირუ გერ-იწკალა //გერ- იწკუ/გმა	რუხ მგელთან	-----	-----
მსგავს.	შქირუ გერ-იჯგურ'ა	რუხი მგლის მსგავსი	-----	-----
მედარ.	შქირუ გერ-იმორო	რუხი მგელივით	-----	-----
მიწვევ.	შქირუ გერ-იმახ	რუხ მგლებად	-----	-----
მიზნის	შქირუ გერ-იმენი	რუხი მგლის გამო	-----	-----

მრავლ. რიცხვი

სახ.	შქირუ გერ-ეფ-ი	რუხი მგლები	გერ-ეფ-ი შქირუ-ეფ-ი	მგლები რუხები
მოთხ.	შქირუ გერ-ეფ-ემ/-ენ-ქ(ი,უ,ჯ)	რუხმა მგლებმა	გერეფიი//გერ-ეფ/-ემ/-ენ-ქ(ი,უ,ჯ) შქირუ-ეფ/-ემ/-ენ-ქ(ი,უ,ჯ)	მგლებმა რუხებმა
მიც.	შქირუ გერ-ეფ-ემ/-ენ-ს(ი,უ,ჯ)	რუხ მგლებს	გერეფიი//გერ-ეფ/-ემ/-ენ-ს(ი,უ,ჯ) შქირუ-ეფ/-ემ/-ენ-ს(ი,უ,ჯ)	მგლებს რუხებს
ნათ.	შქირუ გერ-ეფ-იმ(ი)	რუხი მგლების	გერეფიი//გერ-ეფ-იში შქირუ-ეფ-იში	მგლების რუხების
მოქმ.	შქირუ გერ-ეფ-ით	რუხი მგლებით	გერეფიი//გერ-ეფ-ით შქირუ-ეფ-ით	მგლებით რუხებით
ვით.	შქირუ გერ-ეფ-ო	რუხ მგლებად	გერ-ეფ-ო შქირუ-ეფ-ო	მგლებად რუხებად
			--	
ღანიშ.	შქირუ გერ-ეფ-იმო(თ)	რუხი მგლებისათვის	-----	-----
მიმართ.	შქირუ გერ-ეფ-იმა	რუხ მგლებთან	-----	-----
ღამორ.	შქირუ გერ-ეფ-იმე	რუხი მგლებისგან	-----	-----
			--	
თანაობ.	შქირუ გერ-ეფ-იწკალა //გერ-ეფ-იწკუ/გმა	რუხ მგლებთან	-----	-----
მსგავს.	შქირუ გერ-ეფ-იჯგურ'ა	რუხი მგლების მსგავსი	-----	-----
მედარ.	შქირუ გერ-ეფ-იმორო	რუხი მგლებივით	-----	-----
მიწვევ.	შქირუ გერ-ეფ-იმახ	რუხ მგლებად	-----	-----
მიზნის	შქირუ გერ-ეფ-იმენი	რუხი მგლების გამო	-----	-----

სუბსტანტიური მსაზღვრელი
(პირდაპირი და შებრუნებული რიგი)

მხოლ. რიცხვი

სახ.	ჯაშ(ი) ცუღე	ხის სახლი	ცუღე ჯაშ-ი	სახლი ხისა
მოთხ.	ჯაშ(ი) ცუღე-ქ(ი,უ,გ)	ხის სახლმა	ცუღე-ქ ჯაშ-ი-ქ(ი,უ,გ)	სახლმა ხისამ
მიყ.	ჯაშ(ი) ცუღე-ს(ი,უ,გ)	ხის სახლს	ცუღე-ს ჯაშ-ი-ს(ი,უ,გ)	სახლს ხისას
ნათ.	ჯაშ(ი) ცუღე-ში	ხის სახლის	ცუღე-ში ჯაშ-ი-ში ¹	სახლის ხისა
მოქმ.	ჯაშ(ი) ცუღე-თი	ხის სახლით	ცუღე-თი ჯაშ-ი-თ(ი)	სახლით ხისა
ვით.	ჯაშ(ი) ცუღე-თ	ხის სახლად	ცუღე-თ ჯაშ-ო	სახლად ხისა ^დ

ღანიშ.	ჯაშ(ი) ცუღე-მო(თ)	ხის სახლისთვის	ცუღე-მოთ ჯაშ-ი-მო(თ)	სახლისთვის ხისა
მიმართ.	ჯაშ(ი) ცუღე-შა	ხის სახლიან, ხის სახლში	ცუღე-შა ჯაშ-ი-შა	სახლში ხისა
ღამორ.	ჯაშ(ი) ცუღე-შე	ხის სახლიდან	ცუღე-შე ჯაშ-ი-შე	სახლიდან ხისა

თანაობ.	ჯაშ(ი) ცუღე-წკაღა //ცუღე-წკუგმა	ხის სახლიან	-----	-----
მსგავს.	ჯაშ(ი) ცუღე-ჯგურა	ხის სახლის მსგავსი	-----	-----
შედარ.	ჯაშ(ი) ცუღე-შორო	ხის სახლივით	-----	-----
მიწვევ.	ჯაშ(ი) ცუღე-შახ	ხის სახლამდე	-----	-----
მიზნის	ჯაშ(ი) ცუღე-შენი	ხის სახლის გამო	-----	-----

მრავლ. რიცხვი

სახ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-ი	ხის სახლები	ცუღ'ე-ეფ-ი ჯაშ-ი	სახლები ხისა
მოთხ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-ქ //ცუღ'ე-ემნ-ქ(ი,უ,გ)	ხის სახლებმა	ცუღ'ე-ეფ-ქ/ცუღ'ე-ემნ-ქ ჯაშ-ი-ქ(ი,უ,გ)	სახლებმა ხისამ
მიყ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-ს //ცუღ'ე-ემნ-ს(ი,უ,გ)	ხის სახლებს	ცუღ'ე-ეფ-ს/ცუღ'ე-ემნ-ს ჯაშ-ი-ს(ი,უ,გ)	სახლებს ხისას
ნათ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იშ(ი)	ხის სახლების	-----	-----
მოქმ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-ით	ხის სახლებით	-----	-----
ვით.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-ო	ხის სახლებად	-----	-----

ღანიშ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იშო(თ)	ხის სახლებისთვის	-----	-----
მიმართ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იშა	ხის სახლებში	-----	-----
ღამორ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იშე	ხის სახლებიდან	-----	-----

თანაობ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იწკაღა //ცუღ'ე-ეფ-წკუგმა	ხის სახლებთან	-----	-----
მსგავს.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იჯგურა	ხის სახლების მსგავსი	-----	-----
შედარ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იშორო	ხის სახლებივით	-----	-----
მიწვევ.	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იშახ ²	ხის სახლებამდე	-----	-----
მიზნის	ჯაშ(ი) ცუღ'ე-ეფ-იშენი	ხის სახლების გამო	-----	-----

შენიშვნა:

მსაზღვრელ-საზღვრელის შებრუნებული რიგი (ოსური სქემაში, გური შქირუ და ცუღე ჯაშ) როგორც მხოლოდით, ასევე მრავლობით რიცხვში ძალზე იშვიათად დასტურდება. გამონაკლისის სახით, უმთავრესად პოემიში გვხვდება.

მედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები

ხარისხის ფორმებით მეგრული მდიდარია; განსაკუთრებით ფერის აღმნიშვნელ გედსართავეებთან.

დადებითი	უფროობითი	ოდნაობითი	თანაბრობითი
ჩე	უ-რჩი-ამ-ი	მო-რჩ-ე	მა-რჩი-ა
თეთრი	უთეთრესი	მოთეთრო	ისე თეთრი, როგორც...
ჭითა	უ-ჭით-ამ-ი	მო-ჭით-ე	მა-ჭით-ა
ნითელი	უნითელესი	მონითალო	ისე ნითელი, როგორც...
ურა	უ-ურჩ-ამ-ი	მო-ურჩ-ე	მა-ურჩ-ა
შავი	უშავესი	მოშავე	ისე შავი, როგორც...
ყვინთელი	უ-ყვინთელ-ამ-ი	მო-ყვინთელ-ე	მა-ყვინთ-ა
//ყვინთელი	//უ-ყვინთ-ამ-ი	//მო-ყვინთელ-ე	//მა-ყვინთელ-ა
	//უ-ყვინთელ-ამ-ი	//მო-ყვინთ-ე	//მა-ყვინთელ-ა
ყვითელი	უყვითელესი	მოყვითალო	ისე ყვითელი, როგორც...
'რ'წვეანე	უ-'რ'წვეან-ამ-ი	მო-'რ'წვეან-ე	მა-'რ'წვეან-ა
წვანე	უწვანესი	მოწვანო	ისე წვანე, როგორც...
რუმე	უ-რუმე-ამ-ი	მო-რუმე-ე	მა-რუმე-ა
მრუმე	უმრუმესი	მომრუმო	ისე მრუმე, როგორც...
შქირუ	უ-შქირ'უ'-ამ-ი	მო-შქირუ-ე	მა-შქირუ-ა
რუხი	ურუხესი	მორუხო	ისე რუხი, როგორც...
დიდ-ი	უ-დიდ-ამ-ი	მო-დიდ-ე	მა-დიდ-ა
დიდი	უდიდესი	მოდიდო	ისე დიდი, როგორც...
ჭიჭე	უ-ჭიჭ-ამ-ი	მო-ჭიჭ-ე	მა-ჭიჭ-ა
პატარა, ცოტა	უპატარავესი, უცოტავესი	მოპატარავო	ისე პატარა, როგორც...
სქევამ-ი	უ-სქევამ-ამ-ი	მო-სქევამ-ო ¹	მა-სქევამ-ა
ლამაზი	ულამაზესი	მოლამაზო	ისე ლამაზი, როგორც...
ნწარე	უ-ნწარე-ამ-ი	მო-'ნ'წარ-ო ¹	მა-'ნ'წარ-ა
მწარე	უმწარესი	მომწარო	ისე მწარე, როგორც...

1. ასეთი ფორმები ქართულის გავლენით უნდა აიხსნას.

ფერის აღმნიშვნელ გედსართავეებს, და ზოგიერთ სხვასაც, ოდნაობითი ხარისხის კიდევ სამი ფორმა შეიძლება პქონდეთ მეგრულში. ისინი ფერების სხვადასხვა ნიუანსს გამოხატავენ. ასე, მაგ., გე-ურჩ-ე ნიშნავს ოდნავ შავი ზევიდან, გო-ურჩ-ე ოდნავ შავი ირგვლივ, ელა-ურჩ-ე ოდნავ შავი გვერდიდან. ასევეა: გე-რჩ-ე ოდნავ თეთრი ზევიდან, გო-რჩ-ე ოდნავ თეთრი ირგვლივ, ელა-რჩ-ე ოდნავ თეთრი გვერდიდან...

ხარისხის ფორმებს საერთოდ პრეფიქს-სუფიქსები აწარმოებენ: უ ფ რ ო ბ ი თ ს : უ - - ამ-ი, თ ა ნ ა ბ რ ო ბ ი თ ს : მა - - ა და ო დ ნ ა ო ბ ი თ ს : მო - - ე, ალა//ელა - - ე, გე - - ე, ტო - - ე. ო დ ნ ა ო ბ ი თ ს ყ ვ ე ლ ა პ რ ე ფ ი ქ ს ი (მო-, ალა-//ელა-, გე-, გო-) წარმოშობით მზნისწინი ჩანს.

ტაბულა VII: რიგნომრი სახელი

თელის სისტემა მეგრულში შერეული ტიპისაა: ნაწილობრივ ათობითა და ნაწილობრივ-ოცობითი. ათობითი სისტემისაა თერთმეტიდან ოცამდე და ასს მევეთ, ხოლო ოცობითია ოციდან ასამდე.

გამოიყოს რიცხვითი სახელების სამი ჯგუფი: რაოდენობითი, რიცობითი და წილობითი.

ა) რაოდენობითი რიცხვითი სახელები

მარტივია:

1	ართი	ერთი
2	ჟირი	ორი
3	სუმი	სამი
4	ოთხი	ოთხი
5	ხუთი	ხუთი
6	ამშიე	ექვსი
7	შქვითი	შვიდი
8	ბრუო, რუო	რვა
9	ჩხორო	ცხრა
10	ვითი	ათი

თერთმეტიდან ცხრაშემდეგ რთული შედგენილობისაა: ათს ემატება ერთეულები:

11	ვითაართი←ვით ღო ართი	თერთმეტი
12	ვითოჟირი←ვით ღო ჟირი	თორმეტი
13	ვითოსუმი←ვით ღო სუმი	ცამეტი
14	ვითაანთხი←ვით ღო ოთხი	თოთხმეტი
15	ვითოხუთი←ვით ღო ხუთი	თხუთმეტი
16	ვითაამშიე←ვით ღო ამშიე	თექვსმეტი
17	ვითოშქვითი←ვით ღო შქვითი	ჩვიდმეტი
18	ვითო'ბ'რუო, ←ვით ღო'ბ' რუო	თვრამეტი
19	ვითოჩხორო←ვით ღო ჩხორო	ცხრამეტი

41-დან 99-ის ჩათვლით ოცი მრავლდება ორზე, სამზე, ოთხზე და ღო და კავშირით ემატება რიცხვითები ერთიდან ცხრაშემდეგ:

21	ეჩიღოართი // ეჩიღოართი	ოცდაერთი
22	ეჩიღოჟირი // ეჩიღოჟირი	ოცდაორი
23	ეჩიღოსუმი // ეჩიღოსუმი	ოცდასამი
24	ეჩიღოოთხი // ეჩიღოოთხი	ოცდაოთხი
25	ეჩიღოხუთი // ეჩიღოხუთი	ოცდახუთი
26	ეჩიღოამშიე // ეჩიღოამშიე	ოცდაექვსი
27	ეჩიღოშქვითი // ეჩიღოშქვითი	ოცდაშვიდი
28	ეჩიღო'ბ'რუო // ეჩიღო'ბ'რუო	ოცდარვა
29	ეჩიღოჩხორო // ეჩიღოჩხორო	ოცდაცხრა
30	ეჩიღოვითი // ეჩიღოვითი	ოცდაათი
31	ეჩიღოვითაართი // ეჩიღოვითაართი	ოცდათერთმეტი
32	ეჩიღოვითოჟირი // ეჩიღოვითოჟირი	ოცდათორმეტი
33	ეჩიღოვითოსუმი // ეჩიღოვითოსუმი	ოცდაცამეტი
34	ეჩიღოვითაანთხი // ეჩიღოვითაანთხი...	ოცდათოთხმეტი ...

40	ქა'არნები←ჟირ-ონ-ები	ორმოცი
41	ქა'არნები ღო ართი	ორმოცდაერთი
42	ქა'არნები ღო ჟირი	ორმოცდაორი
43	ქა'არნები ღო სუმი	ორმოცდასამი
44	ქა'არნები ღო ოთხი	ორმოცდაოთხი
50	ქა'არნები ღო ვითი	ორმოცდაათი
60	სუმონები/სუმ-ონ-ები/სუმენები	სამოცი
67	სუმონები ღო შქეთი	სამოცდაშვიდი
69	სუმონები ღო ჩხორო	სამოცდაცხრა
71	სუმონები ღო ვითაართი	სამოცდათერთმეტი
80	ოთხონები←ოთხ-ონ-ები	ოთხმოცი
81	ოთხონები ღო ართი	ოთხმოცდაერთი
90	ოთხონები ღო ვითი	ოთხმოცდაათი
91	ოთხონები ღო ვითაართი	ოთხმოცდათერთმეტი
99	ოთხონები ღო ვითოჩხორო	ოთხმოცდაცხრამეტი

ასეულები იწარმოება ერთეულებზე (ათამდე) ოში-ს ასის დამატებით: 200 ჟიროში(←ჟირ-ოში) ორასი, 300 სუმოში სამასი, 400 ოთხოში ოთხასი, 500 ხუთოში ხუთასი, 600 ამშოში ექვასი, 700 შქეთოში შვიდასი, 800 ბ'რუოში რვაასი, 900 ჩხოროში ცხრაასი, 1000 ა'ნთასი ათასი.

ბ) რიგობითი რიცხვითი სახელები

რიგობითი სახელები ნაწარმოებია შესაბამისი რაოდენობითი სახელის ფუძისაგან თავში მა-სა და ბოლოში ა-ს დართვით (მა- -ა): მა-ჟირ-ა/მა-ჟი-ა მეორე, მა-სუმ-ა მესამე, მა-ანთხ-ა/მა-ოთხ-ა მეოთხე, მა-ხუთ-ა მეხუთე, მა-ამშე-ა მეექვსე, მა-შქეთ-ა მეშვიდე, მა-ბრუ-ო-ა/მა-რუ-ო მერვე, მა-ჩხორ-ა მეცხრე, მა-ვით-ა მეათე... მა-ვითაართ-ა მეთერთმეტე, მა-ვითოჟირ-ა მეთორმეტე... მა-ეჩ-ა მეოცე, მა-ენდოართ-ა/ენდო-მა-ართ-ა ოცდამეერთე, მა-ენდოჟირ-ა/ენდო-მა-ჟირ-ა ოცდამეორე, მა-ენდოვითო-სუმა-ა/ენდო-მა-ვითო-სუმა-ა მეოცდაცამეტე/ოცდამეცამეტე... მა-ჯარნენდო-ვით-ა/ჯარნენდო-მა-ვით-ა მეორმოცდაათე/ორმოცდამათე... მა-სუმონეჩ-ა მესამოცე, მა-სუმონენდო-მა-შქეთ-ა/სუმონენდო-მა-შქეთ-ა მესამოცდაშვიდე/სამოცდაშვიდე... მა-ოთხონეჩ-ა მეოთხმოცე, მა-ოთხონენდო-ვითაართ-ა// ოთხონენდო-მა-ვითაართ-ა მეოთხმოცდათერთმეტე/ოთხმოცდათერთმეტე... მა-ოშ-ა მესამე, მა-ოშვით-ა// ოშ-მა-ვით-ა მესამე/ასამეთე...

შენიშვნა: გამონაკლისია პირველი // პრიველი // პრიველი მაართა-ს ნაცვლად, თუმცა გვხვდება მაართა-ც: ენდო-მა-ართ-ა ოცდამეერთე, ოშ-მა-ართ-ა ასმეერთე...

გ) წილობითი სახელები

წილობითი სახელი ნაწარმოებია სათანადო რაოდენობითი სახელის ფუძისაგან თავში ნა-სა და ბოლოში -ალ ან -ორ-ის დართვით (ნა-ალ, ნა-ორ): ნა-სუმ-ორ-ი მესამედი (ნასამალი), ნა-ანთხ-ალ-ი/ნა-ო'ნთხ-ალ-ი მეოთხედი, ნა-ხუთ-ალ-ი მეხუთედი, ნა-ვით-ალ-ი მეათედი, ნა-ოშ-ალ-ი მესამედი...

მეორედის შნიშვნელობით ითქმის ნაჟირალი // ნაჟირალია // ნაჟირუა ნაორალი, მაგრამ ესენი აღნიშნავენ გყუპის ცალს: ნა ჟირ უა ბოშფე ცუმს - ტყუბი ბიჭები ჰყავს. მე ო რ ე დ ი -ს შნიშვნელობით იხმარება გ ე რ დ ი ნახევარი: გ ე რ დ ი სი ქოილუდას ღო გ ე რ დ ი მა ქომეჩია - ნახევარი შენ გქონდეს და ნახევარი მე მომეყო.

შენიშვნები:

1. რიცხვითი სახელები იბრუნებიან ისე, როგორც სათანადო ფუძიანი არსებითი და მუცლართავე სახელები.
2. მრავლობითი რიცხვის ფორმები არ აქვთ.

ტაბულა VIII: ნაცვალსახელოთა ჯგუფები და ბრუნვა

მეგრულში შინაარსის მიხედვით ნაცვალსახელოთა ათი ჯგუფი გამოიყოფა. ესენია: პირის, ჩვენებითი, კუთვნილებითი, კითხვითი, კითხვით-კუთვნილებითი, მიმართებითი, ურთიერთობითი, განსაზღვრებითი, განუსაზღვრელობითი და უარყოფითი.

1. პირის ნაცვალსახელოები და მათი ბრუნვა

პირული პირის ნაცვალსახელოები: მა მე და ჩქი/ჩქე ჩვენ, მეორისა – სი შენ და თქვა თქვენ. მესამე პირისაა მუ ის თვითონ (თავად). მესამე პირისად გამოყენებულია, აგრეთვე, ჩვენებითი ნაცვალსახელოები.

I და II პირი

სახ.	მხოლ. რიცხვი				მრავლ. რიცხვი			
	მა	მე	სი	შენ	ჩქი/ჩქე	ჩვენ	თქვა	თქვენ
მოთხ.	მა	მე	სი	შენ	ჩქი/ჩქე	ჩვენ	თქვა	თქვენ
მიც.	მა	მე	სი	შენ	ჩქი/ჩქე	ჩვენ	თქვა	თქვენ
ნათ.	ჩქიმ	ჩემ	სქან	შენ	ჩქინ-//ჩქენ-	ჩვენ-	თქვან-	თქვენ-
მოქმ.	-	-	-	-	-	-	-	-
ვით.	-	-	-	-	-	-	-	-

-- --

ღანიშ.	ჩქიმ-ო(თ)	ჩემთვის	სქან-ო(თ)	შენთვის	ჩქინ-ო(თ) //ჩქენ-ო(თ)	ჩვენთვის	თქვან-ო(თ)	თქვენთვის
მიმართ.	ჩქიმ-და	ჩემთვის	სქან-და	შენთვის	ჩქინ-და //ჩქენ-და	ჩვენთვის	თქვან-და	თქვენთვის
ღამორ.	ჩქიმ-ღე	ჩემგან	სქან-ღე	შენგან	ჩქინ-ღე //ჩქენ-ღე	ჩვენგან	თქვან-ღე	თქვენგან

-- --

თანაობ.	ჩქიმ-იწკალა //ჩქიმ-იწკუ/გმა ჩემთან	სქან-იწკალა //სქან-იწკუ/გმა შენთან	ჩქინ-იწკალა//ჩქენ-იწკალა ჩქინ-იწკუ/გმა//ჩქენ-იწკუ/გმა ჩვენთან	თქვან-იწკალა //თქვან-იწკუ/გმა თქვენთან
მსგავს.	ჩქიმ-იჯგურ'ა ჩემი მსგავსი	სქან-იჯგურ'ა შენი მსგავსი	ჩქინ-იჯგურ'ა//ჩქენ-იჯგურ'ა ჩვენი მსგავსი	თქვან-იჯგურ'ა თქვენი მსგავსი
შეღარ.	ჩქიმ-იმორო ჩემსავით	სქან-იმორო შენსავით	ჩქინ-იმორო//ჩქენ-იმორო ჩვენსავით	თქვან-იმორო თქვენსავით
მიწვე.	ჩქიმ-იშახ ჩემამდე	სქან-იშახ შენამდე	ჩქინ-იშახ//ჩქენ-იშახ ჩვენამდე	თქვან-იშახ თქვენამდე
მიზნის	ჩქიმ-იშენი ჩემ გამო	სქან-იშენი შენ გამო	ჩქინ-იშენი//ჩქენ-იშენი ჩვენ გამო	თქვან-იშენი თქვენ გამო

III პირი

სახ.	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
	მუ(ნ)	ის (თვითონ)	მუნ-უფ-ი	ისინი (თვითონ)
მოთხ.	მუ-ქ(ი,უ,ჯ)	მან (თვითონ)	მუნ-უფ-ქ/მუნ-ემ//ნ-ქ(ი,უ,ჯ)	მათ
მიც.	მუ-ს(ი,უ,ჯ)	მას	მუნ-უფ-ს/მუნ-ემ/ნ-ს(ი,უ,ჯ)	მათ
ნათ.	მუ-შ(ი)	მის(ი)	მუნ-უფ-იშ(ი)	მათი
მოქმ.	-	-	-	-
ვით.	-	-	-	-

ღანიშ.	მუ-შო(თ)	მისთვის	მუნ-ეფ-იშო(თ)	მათთვის
მიმართ.	მუ-შა	მისთვის, მასთან	მუნ-ეფ-იშა	მათთან, მათთვის
ღამორ.	მუ-შე	მისგან	მუნ-ეფ-იშე	მათგან
-- --				
თანაობ.	მუ-წყალა //მუ-წყუგმა	მასთან	მუნ-ეფ-იწყალა // მუნ-ეფ-იწყუგმა	მათთან
მსგავს.	მუ-ჯგურა	მისი მსგავსი	მუნ-ეფ-იჯგურა	მათი მსგავსი
შედარ.	მუ-შორო	მასავით	მუნ-ეფ-იშორო	მათსავით
მიწვევ.	მუ-შაზ'	მანამდე	მუნ-ეფ-იშაზ'	მათამდე
მიზნის	მუ-შენი	მის გამო	მუნ-ეფ-იშენი	მათ გამო

2. ჩვენებითი ნაცვალსახელები და მათი ბრუნება

ჩვენებით ნაცვალსახელებში გამოიყოფა ორი ჯგუფი: ძირეული და წაწარმოები.

ძირეული ჩვენებითი ნაცვალსახელები მარტივითაა და რთულიც. ორსავე ტიპს აქვს ორ-ორი ფორმა: სრული და შეკვეცილი. მარტივთა სრული ფორმაა: თენა ეს, ეგ და თინა ის, იგი. თენა-ის შეკვეცილი ფორმა: ენა, თე, ე, ხოლო თინა-ის – ინა, თი, ი.

რთული ჩვენებითი ნაცვალსახელები მიიღება თენა, თინა-საგან თავში ა- და ე- ხმოვნების დართვით: ათენა აი ეს, ეს; თინა აი ის, ის.

წაწარმოები ჩვენებითი ნაცვალსახელები მიღებულია ძირეულზე – გვარი, – მუ/გმა, – ნერი (// ნერი), – ფერი, – სხი'ი, – ცალი და – ჯგურა//ჯგუბ ელემენტების დართვით: ათე-გვარი, თე-გვარი, ე-გვარი ამგვარი; ეთი-გვარი, თი-გვარი, ი-გვარი იმგვარი. ათე-მუ/გმა, თე- მუ/გმა, ე- მუ/გმა ადენი; ეთი- მუ/გმა, თი- მუ/გმა, ი- მუ/გმა იდენი. ათე-ნერი, თე-ნერი, ე-ნერი ანარი; ეთი-ნერი, თი-ნერი, ი-ნერი ინარი. ათე- სხი'ი, თე- სხი'ი, ე- სხი'ი ადენი; ეთი-სხი'ი, თი- სხი'ი, ი- სხი'ი იდენი. ათე-ცალი, თე-ცალი, ე- ცალი ანარი; ეთი-ცალი, თი-ცალი, ი-ცალი ინარი. ათე-ჯგურა, თე- ჯგურა, ე- ჯგურა ამისთანა, ამის მსგავსი; ეთი- ჯგურა, თი- ჯგურა, ი- ჯგურა იმისთანა, იმის მსგავსი და ა.შ.

ჩვენებითი ნაცვალსახელების ბრუნება

ძირეული ჩვენებითი ნაცვალსახელები გამოირჩევიან პარალელური ფორმებით:

მხოლ. რიცხვი

სახ.	ათენა // თენა // ენა	აი ეს, ეს
მოთხ.	ათენა-ქ // ათე-ქ // თენა-ქ // თე-ქ // ენა-ქ // ე-ქ(ი,უ,გ)	აი ამან, ამან
მიც.	ათენა-ს // ათე-ს // თენა-ს // თე-ს // ენა-ს // ე-ს(ი,უ,გ)	აი ამას, ამას
ნათ.	ათენა-შ(ი) // ათე- შ(ი) // თენა შ(ი) // თე-შ(ი) // ენა- შ(ი) // ე- შ(ი)	აი ამის, ამის
მოქმ.	ათენა-თი // ათე-თი // თენა-თი // თე-თი // ენა-თი // ე-თი	აი ამით, ამით
ვით.	ათენა-თ // ათე-თ // თენა-თ // თე-თ // ენა-თ // ე-თ	აი ამაღ, ამაღ

-- --

ღანიშ.	ათენა-შო(თ) // ათე-შო(თ) // თენა-შო(თ) // თე-შო(თ) // ენა-შო(თ) // ე-შო(თ)	აი ამისთვის, ამისთვის
მიმართ.	ათენა-შა // ათე-შა // თენა-შა // თე-შა // ენა-შა // ე-შა	აი ამასთან, ამასთან
ღამორ.	ათენა-შე // ათე-შე // თენა-შე // თე-შე // ენა-შე // ე-შე	აი ამისგან, ამისგან

-- --

თანაობ.	ათენა-წყალა //ათე-წყალა// თე-წყალა // ენა-წყალა // ე-წყალა; ათე-წყუგმა // თე-წყუგმა // ენა-წყუგმა // ე-წყუგმა	აი ამისთან, ამასთან
მსგავს.	ათენა-ჯგურა // ათე-ჯგურა // თე-ჯგურა // თინა-ჯგურა // ენა-ჯგურა // ე-ჯგურა	აი ამის მსგავსი, ამის მსგავსი
შედარ.	ათენა-შორო // ათე-შორო // თინა-შორო // თე-შორო // ე-შორო	აი ამასავით, ამასავით
მიწვევ.	ათენა-შაზ' // ათე-შაზ' // თინა-შაზ' // თე-შაზ' // ე-შაზ'	აი ამაამდე, ამაამდე
მიზნის	ათენა-შენი // ათე-შენი // თინა-შენი // თე-შენი // ე-შენი	აი ამის გამო, ამის გამო; ამიტომ

სახ.	ეთინა // თინა // ინა // ი	აი ის, ის
მოთხ.	ეთინა-ქ // ეთი-ქ // თინა-ქ // თი-ქ // ი-ქ(ი,უ,გ)	აი იმან, იმან
მიც.	ეთინა-ს // ეთი-ს // თინა-ს // თი-ს // ი-ს(ი,უ,გ)	აი იმას, იმას
ნათ.	ეთინა-შ(ი) // ეთი-შ(ი) // თინა-შ(ი) // თი-შ(ი) // ი- შ(ი)	აი იმის, იმის
მოქმ.	ეთინა-თი // ეთი-თი // თინა-თი // თი-თი // ი-თი	აი იმით, იმით
ვით.	ეთინა-თ // ეთი-თ // თინა-თ // თი-თ // ი-თ	აი იმაღ, იმაღ

ღანიშ.	ეთინა-შო(თ) // ეთი-შო(თ) // თინა-შო(თ) // თი-შო(თ) // ი-შო(თ)	აი იმისთვის, იმისთვის
მიმართ.	ეთინა-შა // ეთი-შა // თინა-შა // თი-შა // ი-შა	აი იმასთან, იმასთან
ღაშორ.	ეთინა-შე // ეთი-შე // თინა-შე // თი-შე // ი-შე	აი იმისგან, იმისგან

თანაობ.	ეთინა-წკალა // ეთი-წკალა // თი-წკალა // ი-წკალა; ეთინა-წკუგმა // თინა-წკუგმა // თი-წკუგმა/ი-წკუგმა	აი მასთან, იმასთან აი მაშინ, მაშინ
მსგავს.	ეთინა-ჯგურა // ეთი-ჯგურა // თინა-ჯგურა // თი-ჯგურა // თი-ჯგურა // ი-ჯგურა	იმისთანა, იმის მსგავსი, იმნაირი
შედარ.	ეთინა-შორო // ეთი-შორო // თინა-შორო // თი-შორო // ი-შორო	აი იმასავით, იმასავით, მასავით
მიწვე.	ეთინა-შაზ' // ეთი-შაზ' // თინა-შაზ' // თი-შაზ' // ი-შაზ'	აი იქამდე, იქამდე; იმ დრომდე
მიზნის	ეთინა-შენი // ეთი-შენი // თინა-შენი // თი-შენი // ი-შენი	აი იმის გამო, იმის გამო; იმისათვის; იმიტომ

მრავლ. რიცხვი

სახ.	ათენ-ეფ-ი // თენ-ეფ-ი // ენ-ეფ-ი	აი ესენი, ესენი
მოთხ.	ათენ-ეფ-ქ // თენ-ეფ-ქ // ენ-ეფ-ქ ათენ-ემენ-ქ // თენ-ემენ-ქ // ენ-ემენ-ქ(ი,უ,გ)	აი ამათ, ამათ
მიც.	ათენ-ეფ-ს // თენ-ეფ-ს // ენ-ეფ-ს, ათენ-ემენ-სც // თენ-ემენ-სც // ენ-ემენ-სც(ი,უ,გ)	აი ამათ, ამათ
ნათ.	ათენ-ეფ-შ(ი) // თენ-ეფ-იშ(ი) // ენ-ეფ-იშ(ი)	აი ამათი, ამათი
მოქმ.	ათენ-ეფ-ით(ი) // თენ-ეფ-ით(ი) // ენ-ეფ-ით(ი)	_____
ვით.	ათენ-ეფ-ო // თენ-ეფ-ო // ენ-ეფ-ო	_____

ღანიშ.	ათენ-ეფ-იშო(თ) // თენ-ეფ-იშო(თ) // ენ-ეფ-იშო(თ)	აი ამათთვის, ამათთვის
მიმართ.	ათენ-ეფ-იშა // თენ-ეფ-იშა // ენ-ეფ-იშა	აი ამათთან, ამათთან
ღაშორ.	ათენ-ეფ-იშე // თენ-ეფ-იშე // ენ-ეფ-იშე	აი ამათგან, ამათგან

თანაობ.	ათენ-ეფ-იწკალა // თენ-ეფ-იწკალა // ენ-ეფ-იწკალა; ათენ-ეფ-იწკუგმა // თენ-ეფ-იწკუგმა // ენ-ეფ-იწკუგმა	აი ამათთან, ამათთან
მსგავს.	ათენ-ეფ-იჯგურა // თენ-ეფ-იჯგურა // ენ-ეფ-იჯგურა	აი ამათი მსგავსი, ამათი მსგავსი; ამათთან
შედარ.	ათენ-ეფ-იშორო // თენ-ეფ-იშორო // ენ-ეფ-იშორო	აი ამათნაირად, ამათსავით; ამათ მსგავსად
მიწვე.	ათენ-ეფ-იშაზ' // თენ-ეფ-იშაზ' // ენ-ეფ-იშაზ'	აი ამათამდე
მიზნის	ათენ-ეფ-იშენი // თენ-ეფ-იშენი // ენ-ეფ-იშენი	აი ამათ გამო, ამათ გამო

სახ.	ეთინ-ეფ-ი // თინ-ეფ-ი // ინ-ეფ-ი	'აი' ისინი
მოთხ.	ეთინ-ეფ-ქ // თინ-ეფ-ქ // ინ-ეფ-ქ// ეთინ-ემნ-ქ // თინ-ემნ-ქ // ინ-ემნ-ქ(ი,უ,გ)	'აი' იმათ
ბიყ.	ეთინ-ეფ-ს // თინ-ეფ-ს // ინ-ეფ-ს// ეთინ-ემნ-სც // თინ-ემნ-სც // ინ-ემნ-სც(ი,უ,გ)	'აი' იმათ
ნათ.	ეთინ-ეფ-იზ(ი) // თინ-ეფ-იზ(ი) // ინ-ეფ-იზ(ი)	'აი' მათი
მოქმ.	ეთინ-ეფ-ით(ი) // თინ-ეფ-ით(ი) // ინ-ეფ-ით(ი)	_____
ეით.	ეთინ-ეფ-ო // თინ-ეფ-ო // ინ-ეფ-ო	_____

დანიმ.	ეთინ-ეფ-იზო(თ) // თინ-ეფ-იზო(თ) // ინ-ეფ-იზო(თ)	'აი' იმათთვის
მიმართ.	ეთინ-ეფ-იმა // თინ-ეფ-იმა // ინ-ეფ-იმა	'აი' იმათთან
ღამორ.	ეთინ-ეფ-იშე // თინ-ეფ-იშე // ინ-ეფ-იშე	'აი' იმათგან

თანაობ.	ეთინ-ეფ-იწკალა // თინ-ეფ-იწკალა // ინ-ეფ-იწკალა; ეთინ-ეფ-იწკუ/გმა // თინ-ეფ-იწკუ/გმა // ინ-ეფ-იწკუ/გმა	'აი' იმათთან.
მსგავს.	ეთინ-ეფ-იჯგურა // თინ-ეფ-იჯგურა // ინ-ეფ-იჯგურა	'აი' იმათი მსგავსი, იმათნაირი
შედარ.	ეთინ-ეფ-იშორო // თინ-ეფ-იშორო // ინ-ეფ-იშორო	'აი' იმათ მსგავსად, იმათნაირად
მიწვევ.	ეთინ-ეფ-იმა'ზ' // თინ-ეფ-იმა'ზ' // ინ-ეფ-იმა'ზ'	'აი' იმათამდე.
მიზნის	ეთინ-ეფ-იშენი // თინ-ეფ-იშენი // ინ-ეფ-იშენი	'აი' იმათ გამო

ნაწარმოები ჩვენებითი ნაცვალსახელები (ათე-გვარი, ეთი-გვარი; ათე-შემა, ეთი-შემა... და ა.შ.) ისევე იბრუნვიან, როგორც შესაბამისფუძიანი ზედსართავეები, იქნებიან ისინი გამოყენებული დამოუკიდებლად თუ არსებითთან ერთად.

ათუნა, ეთინა ნაცვალსახელებს არსებითან ერთად ბრუნების დროს ეკეცებათ ბოლო ნა მარცხალი და არც ბრუნებში იცვლებიან და არც რიცხვში (ათე // თე // ე ბაღანა ეს ბავფი; ათე // თე // ე ბაღანეფი ეს ბავფეუბი...).

3. კუთვნილებითი ნაცვალსახელები და მათი ბრუნვა

კუთვნილებითი ნაცვალსახელების ერთი წყება პირის ნაცვალსახელთა ნათესაობითი ბრუნვის ფორმას იყენებს. ესენია: ჩქმი-ი // ჩქგმი-ი ჩემი, სქანი-ი შენი; ჩქნი-ი // ჩქგნი-ი ჩვენი, თქვანი-ი თქვენი. მეორე წყება ჩვენებითი ნაცვალსახელების ნათესაობითი ბრუნვის ფორმიდან იწარმოება: ათეში-ი // თეში-ი // ეში-ი ამისი; ეთიში-ი, თიში-ი, იში-ი იმისი; მუში-ი მისი, თავისი. ათენეფიში-ი // თენეფიში-ი ამათი; ეთინეფიში-ი // თინეფიში-ი იმათი; მუნეფიში-ი მათი, თავანთი.

კუთვნილებითი ნაცვალსახელები იბრუნვიან ისევე, როგორც შესაბამისი ზედსართავეი სახელები დამოუკიდებლად და არსებითთან ერთად.

ნათესაობის აღნიშვნულ სიტყვებთან კუთვნილებითი ნაცვალსახელები, როგორც წესი, მოსდევენ არსებითს: ღია-ჩქინი (←ღილა-ჩქინი) დედაჩემი, ღია-სქანი (←ღილა-სქანი) დედაშენი, ღია-ჩქინი (←ღილა-ჩქინი) დედაჩენი, ღია-თქვანი (←ღილა-თქვანი) დედათქვენი...

4. კითხვითი ნაცვალსახელები და მათი ბრუნვა

კითხვითი ნაცვალსახელებია: მი // მინ // მინი? ვინ?, მუ // მუჲ? რა?, ნამუ? რომელი?, მუჭომი? როგორი?, მუნერი? რანაირი?, სონი? სადაური?, მუდროშური? როდინდელი?

ბ რ უ ნ ე ბ ა

მხოლ. რიცხვი

სახ.	მი(ნ)?	ვინ?	მუ(ნ)//მუ-ჲ?	რა?	ნამუ?	რომელი?
მოთხ.	მი-ქ(ი,უ,გ)	ვინ	მუ-ქ(ი,უ,გ)	რამ	ნამუ-ქ(ი,უ,გ)	რომელმა
მიც.	მი-ს(ი,უ,გ)	ვის	მუ-ს(ი,უ,გ)	რას	ნამუ-ს(ი,უ,გ)	რომელს
ნათ.	მი-ში	ვისი	მუ-ში	რისი	ნამუ-ში(ი)	რომლის
მოქმ.	მი-თი	—	მუ-თი	რით(ი)	ნამუ-თი	რომლით
ვით.	მი-თ	—	მუ-თ/მო-თ	რად	ნამუ-თ	რომლად
			--			
ღანიშ.	მი-შო(თ)	ვისთვის	მუ-შო(თ)	რისთვის	ნამუ-შო(თ)	რომლისთვის
მიმართ.	მი-შა	ვისთან	მუ-შა	რად, რისთვის	ნამუ-შა	რომელთან
ღაშორ.	მი-შე	ვისგან	მუ-შე	რისგან	ნამუ-შე	რომლისგან
			--			
თანაობ.	მი-წკალა, მი-წკუჯმა	ვისთან	მუ-წკალა, მუ-წკუჯმა	რასთან	ნამუ-წკალა, ნამუ-წკუჯმა	რომელთან
მსგავს.	მი-ჯუჯურა	ვისი მსგავსი, ვისნაირი	მუ-ჯუჯურა	რისი მსგავსი, რისნაირი	ნამუ-ჯუჯურა	რომლის მსგავსი, რომლისნაირი
შედარ.	მი-შორო	ვის მსგავსად, ვისნაირად	მუ-შორო	რის მსგავსად, რისნაირად	ნამუ-შორო	რომლის მსგავსად, რომლისნაირად
მიწვე.	მი-შა'ხ'	—	მუ-შა'ხ'	—	ნამუ-შა'ხ'	რომლამდე
მიზნის	მი-შენი	ვისზე, ვის გამო	მუ-შენი	რატომ, რაზე, რის გამო	ნამუ-შენი	რომლის შესახებ, რომლის გამო

მრავლ. რიცხვი

სახ.	მინ-ეფ-ი	ვინები	არ აქვს	ნამუ-ეფ-ი	რომლები
მოთხ.	მინ-ეფ/ემ/ენ-ქ (ი,უ,გ)			ნამუ-ეფ/ემ/ენ-ქ (ი,უ,გ)	რომლებმა
მიც.	მინ-ეფ/ემ/ენ-ს (ი,უ,გ)			ნამუ-ეფ/ემ/ენ-ს (ი,უ,გ)	რომლებს
ნათ.	მინ-ეფ-იში			ნამუ-ეფ-იში	რომლების
მოქმ.	მინ-ეფ-ით			ნამუ-ეფ-ით	რომლებით
ვით.	მინ-ეფ-ო			ნამუ-ეფ-ო	რომლებად
			--		
ღანიშ.	მინ-ეფ-იშო			ნამუ-ეფ-იშო	რომლებისათვის
მიმართ.	მინ-ეფ-იშა			ნამუ-ეფ-იშა	რომლებთან
ღაშორ.	მინ-ეფ-იშე			ნამუ-ეფ-იშე	რომლებიდან
			--		
თანაობ.	მინ-ეფ-იწკალა //მინ-ეფ-იწკუჯმა			ნამუ-ეფ-იწკალა //ნამუ-ეფ-იწკუჯმა	რომლებთან
მსგავს.	მინ-ეფ-იჯუჯურა			ნამუ-ეფ-იჯუჯურა	რომლების მსგავსი
შედარ.	მინ-ეფ-იშორო			ნამუ-ეფ-იშორო	რომლებისნაირად
მიწვე.	მინ-ეფ-იშა'ხ'			ნამუ-ეფ-იშა'ხ'	რომლებამდე
მიზნის	მინ-ეფ-იშენი			ნამუ-ეფ-იშენი	რომლების გამო

ღანარჩენი კითხვითი ნაცვალსახელები ისევე იბრუნვიან, როგორც შესაბამისი მეღასართავი სახელები. მრავლობითი რიცხვის ფორმები არ აქვთ.

5. კითხვით-კუთვნილებითი ნაცვალსახელები და მათი ბრუნვა

კითხვით-კუთვნილებითი ნაცვალსახელება: მიში? ვისი?, მუში? რისი?

მხოლ. რიცხვი

სახ.	მიში	ვისი	მუში	რისი
მოთხ.	მიში-ქ(ი,უ,გ)	ვისმა	მუში-ქ(ი,უ,გ)	რისმა
მიყ.	მიში-ს(ი,უ,გ)	ვისას	მუში-ს(ი,უ,გ)	რისას
ნათ.	მიში (/მიში-ში)	_____	_____	_____
მოქმ.	მიში-თ(ი)	ვისით	მუში-თ(ი)	მისით, თავისით
ვით.	მიში-ო	ვისად, ვისთვის	მუში-ო	რად, რისად, რისთვის
დანომ.	მიში-ო(თ)	ვისთვის	მუში-ო(თ)	რისთვის
მიმართ.	მიში-იმა	_____	მუში-იმა	_____
დამორ.	მიში-იშე	ვისგან	_____	_____
თანაობ.	_____	_____	_____	_____
მსგავს.	_____	_____	_____	_____
შედარ.	_____	_____	_____	_____
მიწვე.	_____	_____	_____	_____
მიზნის	_____	_____	_____	_____

შ ე ნ ი შ ე ნ ა : ამ ნაცვალსახელებს მრავლობითი რიცხვი არ აქვთ.

6. მიმართებითი ნაცვალსახელება

მიმართებითი ნაცვალსახელები იწარმოება კითხვითსა და კითხვით-კუთვნილებით ნაცვალსახელებზე – თი' (=ცა) ნაწილაკის დართვით: მი-თი' ვინც, მუ-თი' რაც, ნამუ-თი' რომელიც, მუშმა-თი'// მუშმე-გმა-თი' რამდენიც, მუსხიო-თი' რამდენიც ...; მიში-თი' ვისიც, მუში-თი' რისიც.

მიმართებითი ნაცვალსახელები ისევე იბრუნებიან, როგორც შესაბამისი კითხვითი და კითხვით-კუთვნილებითი ნაცვალსახელები: -თ(ი) მოსდევს ბრუნვის ნიშნებს. ასე, მაგალითად:

სახ.	მი-თ(ი,უ,გ)	ვინც	მუ-თ(ი,უ,გ)	რაც	ნამუ-თ(ი,უ,გ)	რომელიც
მოთხ.	მი-ქ(ი,უ,გ)-თი'		მუ-ქ(ი,უ,გ)-თი'		ნამუ-ქ(ი,უ,გ)-თი'	
მიყ.	მი-ს(ი,უ,გ)-თი'		მუ-ს(ი,უ,გ)-თი'		ნამუ-ს(ი,უ,გ)-თი'	და ა.შ.

7. პრთიმორებითი ნაცვალსახელება და მათი ბრუნვა

მეგრულში ურთიმორებითი ნაცვალსახელება: ართიანი და ართი-მაკირა // ართიმაკირა // ართიმაკია ერთმანეთი. პირველი (ართიანი) წარმოადგენს ართი-ს (ერთი) მედსართაულ ფორმას: ართი-ანი, სოლო მეორე (ართი-მაკირა) – ქართულისებურად ნაწარმოებ ნაცვალსახელს. იბრუნებიან ამგვარად:

მხოლ. რიცხვი

სახ.	ართიანი	ერთმანეთი	ართი-მაკირა	ერთიმეორე
მოთხ.	ართიანი-ქ(ი,უ,გ)	ერთმანეთმა	ართი-მაკირა-ქ(ი,უ,გ)	ერთიმეორემ
მიყ.	ართიანი-ს(ი,უ,გ)	ერთმანეთს	ართი-მაკირა-ს(ი,უ,გ)	ერთიმეორეს
ნათ.	ართიანი-ში(ი)	ერთმანეთის	ართი-მაკირა-ში(ი)	ერთიმეორის
მოქმ.	ართიანი-თ	ერთმანეთით	ართი-მაკირა-თი	ერთიმეორით
ვით.	ართიანი-ო	ერთმანეთად	ართი-მაკირა-ო	ერთიმეორედ

დანიშ.	ართიან-იშო(თ)	ერთმანეთისთვის	ართ'იშაჟი'რა-შო(თ)	ერთიმეორისათვის
მიმართ.	ართიან-იშა	ერთმანეთთან	ართ'იშაჟი'რა-შა	ერთიმეორესთან
დაშორ.	ართიან-იშე	ერთმანეთისაგან	ართ'იშაჟი'რა-შე	ერთიმეორისაგან

თანაობ.	ართიან-იწყალა	ერთმანეთთან	ართ'იშაჟი'რა-წყალა	ერთიმეორესთან
	ართიან-იწყუგმა		ართ'იშაჟი'რა-წყუგმა	
მსცავს.	ართიან-იჯგურ'რა	ერთმანეთის მსგავსი	ართ'იშაჟი'რა-ჯგურ'რა	ერთიმეორის მსგავსი
შედარ.	ართიან-იშორო	ერთმანეთისაგან	ართ'იშაჟი'რა-შორო	ერთიმეორესაგან
მიწვევ.	ართიან-იშა'ხ	ერთმანეთამდე	ართ'იშაჟი'რა-შა'ხ	ერთიმეორემდე
მიშენი.	ართიან-იშენი	ერთმანეთის გამო	ართ'იშაჟი'რა-შენი	ერთიმეორის გამო

მრავლობითი რიცხვის ფორმები არ აქვთ.

8. განსაზღვრებითი ნაცვალსახელები

განსაზღვრებითი ნაცვალსახელება: თვითონ // თითონ თვითონ, არბა // არბო ყველა, ორი ყოველი, ორიფული // ორფული // ორფეი ყველაფერი, თითო თითო // თითოული თითოეული, შვტა სხვა, მიდა მაგანი.

იბრუნვიან ისე, როგორც შესაბამისფუძიანი სახელები (არსებითი ან მეფლართაი). მრავლობითი რიცხვი არ აქვთ. ორ/ორი დამოუკიდებლად იშვიათად გვეხვება, იხმარება მეფლართაე-მსაზღვრელად: ორკოჩი ყველა (სიტყ.-სიტყვ.: ყველა კაცი); ორქიანა ყველა ქვეყანა...

9. განსაზღვრულვითი ნაცვალსახელები და მათი ბრუნვა

განსაზღვრულვითი ნაცვალსახელება: ართი ერთი, კოჩი კაცი; მითინი ვინმე, მუთუნი რამე, ნამუთინი რომელიმე; მითინე, ნამუთინე ზოგიერთი; მიგოდა // მიღ'იგა ვიღაცა, მუგოდა // მუღოდა // მუღოდა რაღაცა; ნამუგოდა // ნამუღოდა // ნამუღ'იგა რომელიღაცა; მუჭო'გ'იდა/მუჭო'იღოდა როგორღაცა; მიგ'იღარენი // მიღოგ'არ'ენი ვიღაც რომ არის, მიღგენი ვიღაცა; მუგდარ'ენი // მუღდარ'ენი რაღაც რომ არის, რაღაცა; ნამუგდარენი // ნამუგდარენი // ნამუღოგდარენი // ნამუღგდარენი რომელიღაც რომ არის, რომელიღაცა...

ამათგან ართი და კოჩი აგებულებით მარტივია; იბრუნვიან, როგორც რიცხვითი ართი და არსებითი სახელი კოჩი.

დანარჩენი რთული შედგენილობისა; მიღებული არიან კითხვით ნაცვალსახელებზე (მი? ვინ?, მუ? რა?, ნამუ? რომელი?) გარკვეული ელემენტების (ნაწილაკების, კავშირის) დართვით. შეიძლება გამოიყოს სამი რიგი:

I. კითხვით ნაცვალსახელებს (მი? ვინ?, მუ? რა?, ნამუ? რომელი?) დართვის ნაწილაკი -თი და ნაწილაკი-კავშირი -ნი ანდა -ნე:

ა) მი-თი-ნი ვინმე, არავინ; მუ-თუ-ნი რამე; ნამუ'უ'-თი-ნი რომელიმე; არავინ.

ბ) მი-თი-ნე, ნამუ-თი-ნე ზოგიერთი.

იბრუნვიან ისე, როგორც შესაბამისფუძიანი მეფლართაი სახელები.

II. იმავე კითხვით ნაცვალსახელებს ერთვის -გოდა // გგდა // -გდა ანდა -ღოდა // -ღგდა // -ღგა ნაწილაკები, ქართული -დაცა, -ცადა-ს შესატყვისი: მი-გ'იდა // მი-ღ'იგა ვიღაცა, მუ-გ'იდა // მუ-ღ'იგა რაღაცა, ნამუ-გ'იდა // ნამუ-ღ'იგა რომელიღაც...

იბრუნვიან ისე, როგორც შესაბამისფუძიანი მეფლართაეები.

III. განსაზღვრულვითი ნაცვალსახელების მესამე ჯგუფი ფაქტიურად მთელ წინადადებას წარმოადგენს. იმავე კითხვით ნაცვალსახელებს ერთვის: -გიდარენი // -გდარენი // -გდარენი // -გდარენი ან -ღიგარენი // -ღგარენი // -ღგარენი // -ღგარენი: მი-გიდარენი // მი-ღიგარენი (-მი-გიგა // -ღიგა-ორენი: მი- კითხვითი ნაცვალსახელი ვინ?, ვიღა // -ღიგა - ნაწილაკი, ორ - მზან არის და -ნი -კავშირ-ნაწილაკი) ვიღაც რომ არის; მუ-გიდარენი // მუ-ღიგარენი // მუ-გდარენი // მუ-ღდარენი // მუ-ღდარენი რაღაც რომ არის; ნამუ-გიდარენი // ნამუ-ღიგარენი // ნამუ-გდარენი // ნამუ-ღდარენი // ნამუ-ღდარენი რომელიღაც რომ არის.

იბრუნვიან ორნაირად: ბრუნვის ნიშნებს დაირთავენ მიგლა, მუგლა, ნამუგლა და შემდეგ ემატება -რენი // -ენი, ან ფუძედ აღებულია მთლიანად და ემატება ბრუნვის ნიშნები:

ნიშუმი

	მეუხოორცებული	მეხოორცებული
სახ.	მიგლა-რენი // მიღგა-ენ-ი	მიგლარენ-ი // მიღგაენ-ი
მოთხ.	მიგლა-ქი(უ,გ)-რენი // მიღგა-ქი(უ,გ)-ენი	მიგლარენ-ქ // მიღგაენ-ქ(ი,უ,გ)
მიც.	მიგლა-სი(უ,გ)-რენი // მიღგა-სი(უ,გ)-ენი	მიგლარენ-ს // მიღგაენ-ს(ი,უ,გ)
ნათ.	მიგლა-ში-რენი // მიღგა-ში-ენი	მიგლარენ-იშ(ი) // მიღგაენ-იშ(ი)
მოქმ.	მიგლა-თი-რენი // მიღგა-თი-ენი	მიგლარენ-ით // მიღგაენ-ით(ი)
ეით.	მიგლა-თ-რენი // მიღგა-თ-ენი	მიგლარენ-ო // მიღგაენ-ო
— — —		
ღანიშ.	მიგლა-მოთ(ი)- რენი // მიღგა-მოთ(ი)-ენი	მიგლარენ-იშო(თ) // მიღგაენ-იშო(თ)
მიმართ.	მიგლა-შა-რენი // მიღგა-შა-ენი	მიგლარენ-იშა // მიღგაენ-იშა
ღაშორ.	მიგლა-შე-რენი // მიღგა-შე-ენი	მიგლარენ-იშე // მიღგაენ-იშე
— — —		
თიანაბრ.	მიგლა-წკალა-რენი // მიღგა-წკალა-ენი //მიგლა-წკუგმა-რენი // მიღგა- წკუგმა-ენი	მიგლარენ-იწკალა // მიღგაენ-იწკალა // მიგლარენ-იწკუგმა // მიღგაენ-იწკუგმა
მსგავს.	მიგლა-ჯგუჭ-რენი // მიღგა-ჯგუჭ-ენი	მიგლარენ-იჯგუჭ-რა // მიღგაენ-იჯგუჭ-რა
შეღარ.	მიგლა-შორო-რენი // მიღგა-შორო-ენი	მიგლარენ-იშორო // მიღგაენ-იშორო
მიწვევ.	მიგლა-შაზი-რენი // მიღგა-შაზი-ენი	მიგლარენ-იშაზ' // მიღგაენ-იშაზ'
მიშინს	მიგლა-შენი-რენი // მიღგა-შენი-ენი	მიგლარენ-იშენი // მიღგაენ-იშენი

ასევე იბრუნვის მუგლარენი // მუგლენი, ნამუგ'იღარენი // ნამუგლენი.
განუსამღერელობით ნაცვალსახელვებს მრავლობითი რიცხვის ფორმები არ გააჩნიათ.

10. უარყოფითი ნაცვალსახელი

უარყოფითი ნაცვალსახელებით მეგრული ღარიბია. დასტურდება მითა არავენ, მუთა არაფერი; ვერაფერი; მითინი არავენ, მუთუნი არაფერი. უარყოფის ფუნქციით შეიძლება შეგვეხედვს მითინ კოჩი არავენ, არაკაცი და მუთუნ კოჩი არავენ, ვერაკაცი: მუთუნ კოჩი თეძე ვევაალუუდუ – არავენ (არაკაცი) იქ არ იყო (იბოვებოდა).

შენიშვნა: მითინი და მუთუნი იმავე ღროს განუსამღერელობითი ნაცვალსახელებიცაა. შღრ. მითინი ჯგირს ვარაგაღანს – არავენ კარგ არ ლაბარაკობს; მითინი ქორე ცუდესი-და, ღუუძახი – ვინმე თუ არის სახლში, დაუძახე...

უარყოფითი ნაცვალსახელები ისე იბრუნვიან, როგორც შესაბამისფუძიანი არსებობები; მრავლობითი რიცხვი არ აქვთ.

ტაბულა IX: პირისა და რიცხვის ნიშნები

ა) სუბიექტური პირისა და რიცხვის ნიშნები

	მხოლოდ რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
S ₁	ვ - (/ზ-//პ-//ფ-)	_____ -ქ	ვ - (/ზ-//პ-//ფ-)	_____ -თ
S ₂	0 (ნული)	_____ -ქ	0 (ნული)	_____ -თ
S ₃		_____ -ნ, -ს, -ც, -უ-ჯ		_____ -ან, -ეს

ა) ობიექტური პირისა და რიცხვის ნიშნები

	მხოლოდ რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
O ₁	მ- (/ზ-//პ-//ფ-)	_____	მ - (/ზ-//პ-//ფ-)	_____ -ან, -ეს, -თ
O ₂	გ- (/ რ-)	_____	გ- (/ რ-)	_____ -ან, -ეს, -თ
O ₃	0 (ნული)	_____	0 (ნული)	_____ -ან, -ეს

შენიშვნები:

1. სუბიექტური პირიველი პირის ნიშანი არის ვ- ხმოვნების (ა, ე, ი, ო), ხოლო ზ-//პ-//ფ- (რომელიმე მათგანი) თანხმოვნების წინ; ვ- იკარგება უ ხმოვნის წინ. პირფიქსი ვ- სენაკურ კილოში შეიძლება თანხმოვნების წინაც გექონდეს; ნ-ს წინ ვ-ს შეიძლება შეენაცვლოს მ.

2. ხშირია ვ-ს (/ ზ-//პ-//ფ) გაინფიქსების შემთხვევები (ე-ბარგუნქ // ბა-ბ-რგუნქ ემარგავ, ვ-ფორქენქ // ფი-ბ-//ფ-რქენქ ვფიქრობ, ვ-ივარქ // იბ-გარქ ვტარი, ვ-იბაღბუქ // იბა-ბ-ღბუქ ვიბაღები, 'ვ'- უქენქ // უ-ფ-ქენქ ვუქმობ...).

3. სუბიექტური მეორე პირი არ აღინიშნება.

4. აწმყო-მყოფადის მწკრივების პირველსა და მეორე პირში მზნა დაირთავს -ქ სუფიქსს.

5. მესამე პირში სუბიექტური ნიშნები ასე ნაწილდება:

ა) -ნ გვხვდება გარდაუდებელი მზნების (ენებითისა და სამშაული გეარის) აწმყოში (მყოფადშიც), ოღონდ მხოლოდობითი არ ჩანს (ხე ზის, ჯანუ ნეეს, ღურუ კდება) და აღდგება ხმოვნის დართვისას: ხე-ნ-ო? ზის?; ჯანუ-ნ-ო? ნეეს?; ღურუ-ნ-ო? კდება? ასევე აღდგება -ნ მრავლობით რიცხვში სუფიქსის დართვისას: ხე-ნ-ა(ნ) სხედან, ჯანუ-ნ-ა(ნ) ნეანან...;

ბ) -ს/ც სუბიექტის ნიშანია გარდამავალი მზნების აწმყო-მყოფადში, ხოლო -ნ - კავშირებითის (პირველი, მეორე, მესამე, მეოთხე) მწკრივებში ყველა მზნასთან (ხანტუნდ-ს ხატავდეს, ხანტა-ს ხატოს, ახანტა-ს ეხატოს, ნოხანტუ-ნ დან ხატავდეს თურმე);

გ) სუფიქსი -უ გეაქვს ყველა მზნის წარსულ დროში (ხანტუნდ-უ ხატავდა, უხანტ-უ უხატავს, ნოხანტუედ-უ ხატავდა თურმე). უ-ს მუგდიღურ-სამურმაცანოულში ენაცვლება გ.

6. სუფიქსი -ქ, რომელიც აწმყო-მყოფადის მწკრივებს მხოლოდობითი პირველსა და მეორე პირში აქვს, მრავლობითში არ ჩანს.

7. მრავლობით რიცხვს პირველსა და მეორე პირში აღინიშნავს -თ სუფიქსი, მესამეში - -ან და -ეს, ეს უკანასკნელნი ნაწილდებიან ამგვარად:

ა) -ა(ნ) სუფიქსი გამოიყენება მაშინ, როცა მხოლოდობითი S₃-ის ნიშანია -ნ ანდა -ს/ც (ხე-ნ-ან-თ სხედანო, ღურუ-ნ-ა(ნ) // ღურუ-ნ-ან-ო? კდებათ?); -ეს სუფიქსი გეაქვს იმ შემთხვევაში, თუ მხოლოდობითი S₃-ის ნიშანია -უ: ხანტ-უ ხატა - ხანტ-ეს ხატეს; დო-ღურ-უ მოკვდა - დო-ღურ-ეს მოკვდნენ.

8. პირველი ობიექტური პირის ნიშანი ორსავე რიცხვში არის: მ- ხმოვნების წინ, თანხმოვნებთან კი ზ- // პ- // ფ- (ბ-ტორუნს მძებნის, მეძებს; ფ-თხორუნს მთხრის, მასაფლავებს; პ-კითხუ მკითხა...).

9. ასევე ორსავე რიცხვში მეორე ობიექტური პირის ნიშანია პრეფიქსი გ- ხმოვნების წინა პოზიციამი და რ- თანხმოვნების წინ (რ-კვილუნს გკლავს, რ-მუ(ნ) გახსოვს, რ-კვათუნს გვრის...).

10. ერთპირიან მზნაში მხოლოდ სუბიექტური ნიშანია, ორ- და სამპირიან ფორმაში შეიძლება წარმოდგენილი იყოს ერთი ან ორი ნიშანი. თუ ერთი ნიშანია, ის ან სუბიექტურია (მო-ვ-ბ-რდი გავზარდე) ან ობიექტური (რ-ძირი გნახე); თუ ორია, ერთი სუბიექტურია და მეორე - ობიექტური (მე-, მო-ბ-რდე-უ გამზარდა, მო-ბ-რდე-ს გაგვზარდა, გაგვზარდეს).

სუბიექტურ-ობიექტურ პირთა ნიშნების ერთდროულად წარმოდგენის შემთხვევაში სურათი ასეთია:

	მხოლოდ რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
S ₁	მ- (/ ზ-, პ-, ფ-)	_____ -ს, -უ-ჯ	მ- (/ ზ-, პ-, ფ-)	_____ -ან, -ეს, -თ
S ₂	გ- (/ რ-)	_____ -ს, -უ-ჯ	გ- (/ რ-)	_____ -ან, -ეს, -თ
S ₃	0 (ნული)	_____ -ს, -უ-ჯ	0 (ნული)	_____ -ან, -ეს

ტაბულა X: დრო

დროის გამოსახატავად მეგრულს მორფოლოგიური ნიშანი არ აქვს. მოქმედებისა და უბნობის მომენტთა ურთიერთმიმართების საფუძველზე გამოიყოფა სამი დრო: ახლანდელი, მომავალი და წარსული. ახლანდელი დრო მომავლისაგან შეიძლება გარჩეულ იქნას 886ისწინით ან სხვა ფუძით.

ნიმუშები:

ახლანდელი დრო: მანს ზელს, ჭანს კერავს, აკეთენს აკეთებს, თასუნს თესს, ხანტუნს ხატავს, ცოდულებს // ცოდურენს ყიდულობს, ინგარს ტირის, იფულუ(ნ) იმალება, სქირუ(ნ) შრება, უსქირუ(ნ) უშრება, დგუ(ნ) დგას, ორე(ნ) არის, ულუ(ნ) აქვს, ბუ(ნ) ძევს, ჯოხო(ნ) ჰქვია...

მომავალი დრო: დო-მანს დაზელს, დო-ჭანს შეკერავს, გა-აკეთენს გააკეთებს, დო-თასუნს დათესს, დო-ხანტუნს დახატავს, ქი-იფილენს იფილის, ქი-ინგარს იტირებს, დი-იფულუ(ნ) დაიმალება, და-აფულუ(ნ) დაემალება, გო-სქირუ გაშრება, გო/უ-უსქირუ(ნ) გაუშრება, ადგენუ(ნ) // დგუდას იცუაფუ(ნ) ედგება; იცუაფუ(ნ) იქნება, ადვენუ(ნ) ექნება, ბუდას იცუაფუ(ნ) // აბვენუ(ნ) ედება, ჯოხოდას იცუაფუ(ნ) // აჯოხოვენუაფუ(ნ) ერქმება...

წარსული დრო: 'დო'ზუუ მოზილა, 'დო'ჭუუ 'შე'კერა, 'გა'აკეთუ 'გა'აკეთა, , 'დო'თასუ დათესა, 'დო'ხანტუ 'და'ხატა, 'ქი'იფილუ (კი) იფიდა, 'ქი'ინგარუ (კი) იტირა, 'დი'იფულუ' და'იმალა, 'და'აფულუ 'და'ემალა, 'გო'სქირუ გაშრა, 'გუ'უსქირუ 'გა'უშრა, უდგულუ ედგა, ორდუ // იცულუ იყო, იქნა, ულულუ ჰქონდა, ბულუ იდი, ჯოხოლუ ერქვა...

ტაბულა XI: კილო

საგანგებო აფიქსი, რომელიც კილოს კატეგორიაზე მიუთითებდა, მეგრულს არ გააჩნია. სხვა ქართველური ენების მსგავსად, კილო მზნის შინაარსით გადმოიციემა.

კილო ხუთია მეგრულში: თხრობითი, კავშირებითი, პირობითი, ბრძანებითი და ნაგერითი. ამათგან საკუთარი მწკრივები მოეპოვება სამს: თხრობითს, კავშირებითსა და პირობითს. ფორმები ყველაზე მდიდარია თხრობითი.

თ ხ რ ო ბ ი თ ი კ ი ლ ო ს შინაარსს გადმოცემს ათი მწკრივი: აწმყო, უწყვეტელი, მყოფალურული, მყოფადი (სრული), ხოლმეობითი, წყეველი, პირველი, მეორე, მესამე და მეოთხე თურმეობითები.

კ ა ვ შ ი რ ე ბ ი თ კ ი ლ ო ს გამოხატავს კავშირებითის ხუთი მწკრივი: აწმყოსა და მყოფადის კავშირებითები, ასევე მეორე, მესამე და მეოთხე კავშირებითები.

პ ი რ ო ბ ი თ ი კ ი ლ ო ს შინაარსის გადმოსაცემად მეგრულს ექვსი მწკრივი გააჩნია: აწმყოსა და მყოფადის პირობითები, პირობითურული, აგრეთვე, მეორე, მესამე და მეოთხე პირობითები.

ბ რ ძ ა ნ ე ბ ი თ ი ო რ გ ე ვ ა რ ი ა : წ ა რ თ ქ მ ი თ ი და უ კ ე თ ქ მ ი თ ი . ბრძანებითს საკუთარი მწკრივი არ მოეპოვება. მიუხედავად ამისა, წართქმითისა და უკუთქმითის გამოხატვა განსხვავებულია. კერძოდ, წ ა რ თ ქ მ ი თ ი ბრძანებითი იყენებს: ა) მეორე პირისათვის წყეველს (ლო-თასი! და-თესუ!; ღო-თასით! და-თესეთ!); ბ) პირველი და მესამე პირებისათვის – მეორე კავშირებითს (ლო-ვ/ფ-თასათ! და-უ-თესოთ!; ღო-თასას! და-თესოს!; ღო-თასან! და-თესონ!).

უ კ ე თ ქ მ ი თ ი ბრძანებითი ყველა პირისათვის იყენებს ან აწმყო-მყოფადს ან მეორე კავშირებითს. ყველაფერი უარყოფის ნაწილაკება დამოკიდებულია: ა) ნი // ნუ // ნუმ // ნუმუ – სენაკურ კილოში // ნგ (/ნგმ // ნგმგ – მუგდიდურ-სამურმავანოლში) ნაწილაკთან გამოიყენება აწმყო-მყოფადის ფორმები (მეორე პირი: ნი // ნგ თასუნქ! // თასუ! ნუ თესავ!; ნი // ნგ თასუნთ ნუ თესავთ!; მესამე პირი: ნი // ნგ თასუნს! ნუ თესავს!; ნი // ნგ თასუნა! ნუ თესავენ!); ბ) უარყოფის ვა არ ნაწილაკთან იხმარება მეორე კავშირებითის ფორმები. ვითარება ასეთია:

წ ა რ თ ქ მ ი თ ი ბ რ ძ ა ნ ე ბ ი თ ი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	–	–	ლო-ვ/ფ-თასათ!	და-უ-თესოთ!
2.	ლო-თასი!	და-თესუ!	ლო-თასით!	და-თესეთ!
3.	ლო-თასას!	და-თესოს!	ლო-თასან!	და-თესონ!

უ კ ე თ ქ მ ი თ ი ბ რ ძ ა ნ ე ბ ი თ ი

ა) უ ა რ ყ ო ფ ი ს ნ ა წ ი ლ ა კ ი ა ნ ი (ნუ, ნუმ, ნუმუ // ნგ, ნგმ, ნგმგ) ნუ:

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	–	–	ნი (ნუ, ნგ) ვ/ფ-თასუნთ!	ნუ ვთესათ!
2.	ნი (/ნუ, ნგ) თასუნქ! // თასუ!	ნუ თესავ!	ნი (ნუ, ნგ) თასუნთ!	ნუ თესათ!
3.	ნი (/ნუ, ნგ) თასუნს!	ნუ თესავს!	ნი (ნუ, ნგ) თასუნან!	ნუ თესავენ!

ბ) უ ა რ ყ ო ფ ი ს ნ ა წ ი ლ ა კ ი ა ვ ა (/ვო- ასიმინაყითი) არ:

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	–	–	ვა ვ/ფ-თასათ!	არ ვთესოთ!
2.	ვა თასა!	არ თესო!	ვა თასათ!	არ თესოთ!
3.	ვა თასას!	არ თესოს!	ვა თასან!	არ თესონ!

საგანგებო მწკრივი არც ნ ა გ ე რ ი თ კ ი ლ ო ს მოეპოვება. ის შეიძლება იყოს ერთპირიანი ან ორპირიანი. იწარმოება შესაბამისი თხრობითისაგან პირის (სუბიექტურის) დაკლებით. ემყარება წყეველის ფუძეს, რომელსაც ემატება -ნი კავშირ-ნაწილაკი. წყობა ყოველთვის ობიექტურია; აქვს მომავალ დროის გაცემა. ამიტომ ი.ყიფშიძე მას „მომავლის ნაგერიის“ უწოდებს.

ორპირიანი თხრობითი

ურთაპირიანი ნატვრითი

მხოლ. რიცხვი

1. ღო-ფ-თხორ-ი მა თინა	დავმარზე მე ის	ღო-ფ-თხორი-უ-ნი მა	ნეტავი დამმარზა მე
2. ღო-თხორ-ი სი თინა	დავმარზე შენ ის	ღო-რ-თხორ-უ-ნი სი	ნეტავი დავმარზა შენ
3. ღო-თხორ-უ თიქ თინა	დავმარზა მან ის	ღო-თხორ-უ-ნი თინა	ნეტავი დავმარზა ის

მრავლ. რიცხვი

1. ღო-ფ-თხორ-ი-თ ჩქი თინა	დავმარზეთ ჩვენ ის	ღო-ფ-თხორი-უ-ნა-ნი ჩქი	ნეტავი დავვმარზა ჩვენ
2. ღო-თხორ-ი თ თქვა თინა	დავმარზეთ თქვენ ის	ღო-რ-თხორ-უ-ნა-ნი თქვა	ნეტავი დავმარზათ თქვენ
3. ღო-თხორ-ეს თინენქ თინა	დავმარზეს მათ ის	ღო-თხორ-უ-ნა-ნი თინენფი	ნეტავი დავმარზა ისინ

სამპირიანი თხრობითი

მხოლ. რიცხვი

1. ღო-მ-ი-თხორ-უ თიქ მა თინა	დავმარზა მან მე ის
2. ღო-გ-ი-თხორ-უ თიქ სი თინა	დავმარზა მან შენ ის
3. ღო/უ-უ-თხორ-უ თიქ თის თინა	დავმარზა მან მას ის

მრავლ. რიცხვი

1. ღო-მ-ი-თხორ-ეს თინენქ მა(ჩქი) თინა	დავმარზეს მათ ჩვენ ის
2. ღო-გ-ი-თხორ-ეს თინენქ სი(თქვა) თინა	დავმარზეს მათ თქვენ ის
3. ღო/უ-უ-თხორ-ეს თინენქ თის(თინენს) თინა	დავმარზეს მათ მათ ის

ორპირიანი ნატვრითი

მხოლ. რიცხვი

1. ღო-მ-ი-თხორ-უ-ნი მა თინა	ნეტავი დამმარზა მე ის (იძის თავი)
2. ღო-გ-ი-თხორ-უ-ნი სი თინა	ნეტავი დავმარზა შენ ის
3. ღო/უ-უ-თხორ-უ-ნი თის თინა	ნეტავი დავმარზა მას ის

მრავლ. რიცხვი

1. ღო-მ-ი-თხორ-უ-ნა-ნი ჩქი თინა	ნეტავი დავვმარზა ჩვენ ის(ისინ)
2. ღო-გ-ი-თხორ-უ-ნა-ნი თქვა თინა	ნეტავი დავმარზათ თქვენ ის(ისინ)
3. ღო/უ-უ-თხორ-უ-ნა-ნი თინენს თინა	ნეტავი დავმარზა მათ ის (ისინ)

სხვა მაგალითები:

თხრობითი კილო

ნატვრითი კილო

გოსჩაქუ თიქ თინა	ვათონზა მან ის	გოსჩაქუნი თინა	ნეტავი ვათონზა ის
ღოსათუ თიქ თინა	დათესა მან ის	ღოსათსუნი თინა	ნეტავი დათესა ის
ღოჭარუ თიქ თინა	დაწერა მან ის	ღოჭარუნი თინა	ნეტავი დაწერა ის
მადაჯაღონუ თიქ თინა	გავზაუნა მან ის	მადაჯაღონუნი თინა	ნეტავი გავზაუნა ის
გომისჩაქუ თიქ მა თინა	გამითონზა მან მე ის	გომისჩაქუნი მა თინა	ნეტავი გამითონზა მე ის
ღომითასუ თიქ მა თინა	დამითესა მან მე ის	ღომითასუნი მა თინა	ნეტავი დამითესა მე ის
ღომიჭარუ თიქ მა თინა	დამიწერა მან მე ის	ღომიჭარუნი მა თინა	ნეტავი დამიწერა მე ის
მადამიჯაღონუ თიქ მა თინა	გამივზაუნა მან მე ის	მადამიჯაღონუნი მა თინა	ნეტავი გამივზაუნა მე ის

შენიშვნა:

ნატვრითი კილო შეიძლება ვადმოიყვას ალწურით: კავშირებითი მწკრივის ფორმასთან ნიტე // ნოტე ნეტავი (ნატვრის გამომატველი) სიტყვის გამოყენებით: ნიტე // ნოტე ღოთხორუნდას ნეტავი დამარზადეს; ნიტე // ნოტე ღოსათსუნდას ნეტავი დათესადეს; ნიტე // ნოტე ღომითხორას ნეტავი დამიწეროს ნიტე // ნოტე ღომითასას ნეტავი დამითესოს (დათესილი მქონდეს)...

ტაბულა XII: გარდამავლობა. გარდამავალი და გარდაუვალი გზნები

მეგრულში გარდამავლობის ნიშანია ბრუნვაცვლებადი (პირდაპირი) ობიექტის ქონა. ერთპირიანი გზნა არ შეიძლება გარდამავალი იყოს, სამპირიანი კი ყველა გარდამავალია. ორპირიანი გზნა შეიძლება გარდამავალი იყოს ან გარდაუვალი იმის მიხედვით, შეეწყობა თუ არა მას ბრუნვაცვლებადი ობიექტი. გარდამავალი გზნა ყველა მოქმედებითი გვარისაა, გარდაუვალი-ენებითი ან საშუალი.

ა) ერთპირიანი გზნა (გარდაუვალი)
S

აწმყო:	კოჩ-ი	ღურუ(ნ)	კაცი კვდება
წყვეტ:	კოჩ-ქ//კოჩი-ქ	'ლო'ღურუ	კაცი (კაცმა) მოკვდა
I თურმ.:	კოჩ-ი	'ლო'ღურე'ლე'(ნ)	კაცი მომკვდარა
III თურმ.:	კოჩ-ი	ნოღურუე(ნ)	კაცი კვდებოდა (თურმე)

ბ) ორპირიანი გარდაუვალი გზნა
S

აწმყო:	ბებ-ი	უღურუ(ნ)	ბოში-ს	ბებია უკვდება ბიჭს
წყვეტ:	ბები-ქ	ლოღურუ(ნ)	ბოში-ს	ბებია მოკვდა ბიჭს
I თურმ.:	ბებ-ი	ლოღურუ(ნ)	ბოში-ს	ბებია მოკვდომია ბიჭს
III თურმ.:	ბებ-ი	ნოღურუე(ნ)	ბოში-ს	ბებია უკვდებოდა (თურმე) ბიჭს

გ) ორპირიანი გარდამავალი გზნა
S

აწმყო:	ბომ -ი	ხაჩქუნს	ყვანა -ს	ბიჭი თოხნის ყანას
წყვეტ:	ბომი -ქ	'გო'ხაჩქუ	ყვანა	ბიჭმა გათოხნა ყანა
I თურმ.:	ბომი -ს	გო/უ-უხაჩქუ	ყვანა	ბიჭს გაუთოხნია ყანა
III თურმ.:	ბომ -ი	ნოხაჩქუე(ნ)	ყვანა -ს	ბიჭი თოხნიდა (თურმე) ყანას

დ) სამპირიანი გზნა
S

აწმყო:	ბომ -ი	უჯლონანს	დიდა-ს	ფარა-ს	ბიჭი უგზავნის დედას ფულს
წყვეტ:	ბომი -ქ	'მე'უჯლონუ	დიდა-ს	ფარა	ბიჭმა გაუგზავნა დედას ფული
I თურმ.:	ბომი -ს	'მე'უჯლონუე(ნ)	დიდა-შა	ფარა	ბიჭს გაუგზავნია დედისთვის ფული
III თურმ.:	ბომ -ი	'მე'ნოჯლონუე(ნ)	დიდა-ს	ფარა-ს	ბიჭი უგზავნიდა (თურმე) დედას ფულს

შენიშვნა:

მეორე სერიის მწკრივებში სუბიექტი, როგორც წესი, მოთხრობით ბრუნვამია, არ აქვს მნიშვნელობა გზნა ერთპირიანია, ორპირიანი თუ სამპირიანი; ამასთან გარდამავალია თუ გარდაუვალი.

ტაბულა XIII: შპარი

გვარი სამია მეგრულში: მოქმედებითი, ვნებითი და სამუაღი. მოქმედებითი გვარის მშნა ორპირიანია ან სამპირიანი. ვნებითისა და სამუაღისა კი - ერთპირიანი ან ორპირიანი.

ორპირიან მოქმედებითში ერთი პირი მოქმედია (სუბიექტურია), მეორე - სამოქმედო (პირდაპირ-ობიექტური). სამპირიანში ერთი პირი მოქმედია (სუბიექტურია), მეორე-სამოქმედო (პირდაპირ-ობიექტური), მესამე -რომელსაც მოქმედება პირდაპირ არ მიეპართება (ირიბ-ობიექტური).

ერთპირიან ვნებითსა და სამუაღში სუბიექტური პირია, ორპირიანში- სუბიექტური და ირიბ-ობიექტური.

მოქმედებითი გვარის მშნა გარღამავალია, ვნებითისა და სამუაღისა - გარღაუვალი.

ვნებითი ორგვარია: ღინამიკური და სტატიკური. სამუაღიც ორი სახისაა იმის მიხედვით, რომელი გვარის ფორმებით იესებს ნაკლულ მწკრივებს; თუ მოქმედებითს იყენებს, სამუაღ-მოქმედებითია, თუ ვნებითს - სამუაღ-ვნებითი.

საერთოდ გვარის სახეობებიდან მხოლოდ ღინამიკური ვნებითია ნიშნებით გამოსხატული.

ღინამიკური ვნებითის ტიპები

ი. ყ ი ფ შ ი ძ ი ს მიხედვით, ვნებით გვარს მეგრულში აწარმოებს პრეფიქსები:

ო	ე-ჭარუქქ	ვნერები	ე-ხანტუქქ	ვხატები
ა	ე-ჭარუქქ	ვენერები	ე-ხანტუქქ	ვეხატები
ე	ე-უცხადუქქ	ვეცხადები	ე-უსურუქქ	ვესტურები
ო	ე-ო-ღუქქ	ვეღაღები	ე-ო-ვერღუქქ	ვევერღები
სუფიქსი	ღ	ბ-ჩენ-ღ-უქქ	ტერღები	ეთენღები
პრეფიქს-სუფიქსი	ო-ე			
(პოტენციალისის ვნებითი ფორმა):	ი-ბჭარ-ე-ქქ	შეიძლება დაფენერო	მი-ი-ბ-რ-თ-ე-ქქ	მე შეიძლება ნაიფე იქით

არნ. ჩიქობავა სხენებულ აფიქსებს ასევე მიიჩნევს ვნებითი გვარის მაწარმოებლად, ოღონდ უმატებს უ-სუფიქსთან წარმოებას (უ-ტიას) და -უ სუფიქსს გამოყოფს ი, ა, ე, ე, ო- პრეფიქსებით ნაწარმოებ ვნებითის ფორმებშიაყ.

ამგვარად, მეგრულში გამოიყოფა ვნებითის შემდეგი ტიპები:

- უ ტიპი: ტიბ-უ(ნ) თებუ, ღურ-უ(ნ) კვდებუ, სქიდუ- (ნ) რებუ...
- ი-უ ტიპი (ერთპირიანი): ი-ჭარ-უ(ნ) ინერუბ, ი-თას-უ(ნ) ითესუბ, ი-ჭუ-უ- (ნ) ინეს, ი-ხაჩქ-უ- (ნ) ითონნუბ...
- ა-უ ტიპი (ორპირიანი): ა-ჭარ-უ(ნ) ენერუბ, ა-თას-უ(ნ) ეთესუბ, ა-ჭუ-უ- (ნ) ენეს, ა-ხაჩქ-უ- (ნ) ეთონნუბ...
- ე-უ ტიპი: ე-სრულებ-უ(ნ) უსრულდებუ, ე-სახელებ-უ(ნ) სასახლოდ დაურჩებუ, ე-ნარტებ-უ ენატრებუ...
- ო-უ ტიპი: ო-ჩქარ-უ(ნ) ეჩარებუ, ო-ხიოლ-უ(ნ) უხარია...
- აქ-იქ-ღ-ინი ვნებითიყ ღანრდებუ: ღოშქრონ-ღ-უ(ნ) შუმინდა, გოჩირონ-ღ-უ(ნ) გაშუმდა, გოჯირონ-ღ-უ(ნ) თბა ჟღყყ დაუდგა (შიშისაგან)...

შემოდასახლებული ტიპის ვნებითთა უღლება იხ. გვ. 70-88.

შენიშვნები:

1. ი-უ და ა-უ ტიპის ვნებითებთან მესამე პირში სუფიქსად მოსალოდნელია ორი უ: ი-უ-უ (ი-ჭარ-უ-უ(ნ) ინერუბ), ა-უ-უ (ა-ჭარ-უ-უ(ნ) ენერუბ). გაბმული (განსაკუთრებით ჩქარი) მეტყველების დროს კი ხშირად ისმის ერთი უ.
2. ყველა სახისა და ტიპის ვნებითში (ღინამიკური, სტატიკური) -უ სუფიქსი თემატურ ნიშნად მიაჩნია კ. დანელას.
3. უს შემდეგ, როგორც წესი, აღდგება გაუჩინარებული სუფიქსი -ნ (მესამე სუბიექტური პირის ნიშანი), თუ მას უშუალოდ დაერთო ხმოვანი: სხვათა სიკყეის (-ა, -ია) ან კითხვითი (-ო) ნაწილაკები.

შესაძლებლობის ვნებითი

შესაძლებლობის ვნებითს (პოტენციალს) მეგრულში ჩამოყალიბებული სახე აქვს. აქ ღინამიკურ-სტატიკური და შესაძლებლობის ვნებითები გამოიწვევა. ეს უკანასკნელი საგანგებო პრეფიქსუფიქსებით გამოიხატება; კერძოდ, ი - ე გამოიყენება ერთიპირიანთათვის, ხოლო ა - ე - ორიპირიანთათვის. მაგ.:

- ი-ჭარ-ე(ნ) შვიძლება დაინეროს — ა-ჭარ-ე(ნ) შეუძლია 'დაწეროს
- ი-თას-ე(ნ) შვიძლება დაითესოს — ა-თას-ე(ნ) შეუძლია 'და'თესოს
- ი-ჭოფ-ე(ნ) შვიძლება დაჭერილ იქნას — ა-ჭოფ-ე(ნ) შეუძლია 'და'ჭიროს...

უღლების ნიმუშები იხ. ტაბულა XXI, გვ. 91-96.

ტაბულა XIV: ქვევის სახეები და ნიშნები

მეგრულ მზნას მოეპოება ქვევის სამი სახე: საარეისო, სათავეისო და სასხვისო.

საარეისო (ნეიტრალური) ქვევა

გარდამავალი მზნის საარეისო ქვევის ფორმა ორიპირიანი ან სამიპირიანი, გარდაუვალისა - ერთიპირიანი. ქვევა უნიშნოა ან ნიშნისანი. ნიშნისანი ან ო პრეფიქსი ყველა პირსა და რიცხვში. მაგ.:

უნიშნოა: ბარგუნს მარგაღეს; ბარუნს ბარაეს, ბრაეს; ფულუნს მალაეს; ცვილუნს კლავს; ჭკირუნს ჭრის; ხონუნს ხნავს; ფუნს დლავს; ჯანუ(ნ) წევს...

ნიშნისანი ა: ათენს ათავებს, აკეთენს აკეთებს, ამარგენს ამავრებს, ანათენს ანათებს, არჩილენს ათეთრებს...

ო: ოთხიინს ათხოვებს, ოლაქაფინუნს ათამაშებს, ორატგუნს აქცევს ჭიდაობაში, ორგუნს რგავს, ორჯგინანს აჯობებს, ოჩინანს აბარებს...

სათავეისო (სასუბიექტო) ქვევა

სათავეისო ქვევის ფორმა ყოველთვის ორიპირიანია, გარდამავალი. შეიცავს სუბიექტურსა და პირდაპირობიექტურ პირებს. ქვევის ნიშნისანი პრეფიქსი ი ყველა პირსა და რიცხვში. მაგ.: ი-ბონს იბანს, ი-თოლუნს ითლავს, ი-ჭანს იქრავს, ი-ხონუნს იხნავს...

სასხვისო (საობიექტო) ქვევა

გარდამავალი მზნის სასხვისო ქვევის ფორმა სამიპირიანია, გარდაუვალისა (ვნებითი და საშუალო გვარი) - ორიპირიანი. ქვევის ნიშნისანი ი და უ პრეფიქსები. ამათგან ი მოუღის, როცა ირბი ობიექტად პირველი და მეორე პირია, უ, თუ ირბი ობიექტი მესამეა.

გარდამავალი მზნები:

მი-ბონს	მიბანს	მი-თასუნს	მითავს	მი-ჭანს	მიქრავს
გი-ბონს	გიბანს	გი-თასუნს	გითავს	გი-ჭანს	გიქრავს
უბონს	უბანს	უ-თასუნს	უთავს	უ-ჭანს	უქრავს...

გარდაუვალი მზნები:

ღინამიკური ვნებითი გვარის მზნებიდან სასხვისო ქვევის ფორმა შეიძლება პქონდეთ ღ-ონიანსა და უ გაიბის მზნებს.:

- მი-შქურონდუ(ნ) მიშინდება, მი-ტიბუ(ნ) მითბება
- გი-შქურონდუ(ნ) გიშინდება, გი-ტიბუ(ნ) გითბება
- უ-შქურონდუ(ნ) უშინდება, უ-ტიბუ(ნ) უთბება...

მინაარსის მიხედვით რამდენადმე ქვევის გაგებას იძლევა პრეფიქს-სუფიქსით ნაწარმოები ვნებითები: ი - უ-საარეისოსას, ა - უ - სასხვისოსას;

ი-რღუ-უ(ნ) იზრდება, ა-რღუ-უ(ნ) ეზრდება
ი-თასუ-უ(ნ) ითესება ა-თასუ-უ(ნ) ეთესება...

ასევეა შესაძლებლობის ენებითგში: ი-ე საარვისოს გაგებას იძლევა, ა-ე – სასხვისოს:

ი-რღ-ე(ნ) შეიძლება გაიზარდოს, ი-ჭარ-ე(ნ) შეიძლება დაიწეროს ...

ა-რღ-ე(ნ) შეუძლია გაზარდოს, ა-ჭარ-ე(ნ) შეუძლია დაწეროს ...

სტატიკურ ენებითსა და საშუალებას ქვეყნის ფორმები მხოლოდ აწმყოს წრის მწკრივებში აქვს: საარვისოს და სასხვისოს. შღრ.:

- ბუ(ნ) დეცს, ძეცს – უ-ბუ(ნ) უდეცს, უძეცს
- დგუ(ნ) დგას – უ-დგუ(ნ) უდგას
- რჩქუ(ნ) ჩამს – უ-რჩქუ(ნ) უჩამს
- ხე(ნ) ხის – უ-ხე(ნ) უხის...

შენიშვნა: გარდამავალ გმნებს მესამე სერიის პირველ თურმეობითში სასხვისო ქვეყნის ფორმა აქვს (ლო-მ-ი-თასუ(ნ), ლო-გ-ი-თასუ(ნ), ლო/უ-უ-თასუ(ნ), მაგრამ ასეთ ფორმებს ქვეყნის გაგება არ ახლავს.

ტაბულა XV: შუალობითი კონტაქტის (კაუზატივის) წარმოება

შუალობითი კონტაქტი (კაუზატივი) მეგრულში იწარმოება წყვეტილის ფუძეზე პრეფიქსი ო-სა და –აფ-უ სუფიქსის დართვით: ო-ბონ-აფ-უ-უ¹ დააბანა, ო-თას-აფ-უ-უ¹ დაათესინა... აწმყოს (მყოფადშიაც) მწკრივში ამგვარად ნაწარმოებ წყვეტილის ფუძეს დაერთვის –ან თემის ნიშანი და ვლუბულობთ: ო-აფ-უ-ან: ო-ბონ-აფ-უ-ან-ს აბანინებს. სხვა მაგალითები:

აწმყო		წყვეტილი		საწყისი	
ო-ჭარ-აფ-უ-ან-ს ¹	ანერინებს	ო-ჭარ-აფ-უ-უ ¹	ანერინა	ჭარ-უ-ა	ნერა
ო-თოლ-აფ-უ-ან-ს	ათლევენებს	ო-თოლ-აფ-უ-უ ¹	ათლევინა	თოლ-უ-ა	თლა
ო-მ-აფ-უ-ან-ს	აზელნებს	ო-მ-აფ-უ-უ ¹	აზელინა	მალ-ა	ზელა
ო-ჭ-აფ-უ-ან-ს	აკერინებს	ო-ჭ-აფ-უ-უ ¹	აკერინა	ჭალ-ა	კერა
ო-თხუ-აფ-უ-ან-ს	ათხოვენებს	ო-თხუ-აფ-უ-უ ¹	ათხოვინა...	თხუ-ალ-ა	თხოვინა...

მეგრულს კაუზატიური ფორმები მესამე და მეოთხე სერიამში აქვს:

I თურმეობითი		III თურმეობითი	
უ-ჭარ-აფ-უ-აფ-უ-ე(ნ)	უნერინებია	ნო-ჭარ-აფ-უ-აფ-უ-ე(ნ)	ანერინებდა თურმე
უ-თოლ-აფ-უ-აფ-უ-ე(ნ)	უთლევენებია	ნო-თოლ-აფ-უ-აფ-უ-ე(ნ)	ათლევენებდა თურმე
უ-მ-აფ-უ-აფ-უ-ე(ნ)	უნელნებია	ნო-მ-აფ-უ-აფ-უ-ე(ნ)	აზელნებდა თურმე...

¹ ნათელი არ არის უ-ს ფუნქცია.

ტაბულა XVI: მზნისწინები

მზნისწინებით მეგრული მდიდარია. გარდა მზნისა, ის დართუის სახელმზნას – საწყისსა და მიმღობას. შედგენილობის მიხედვით მზნისწინები ორგვარია: მარტივი და რთული.

ა) მარტივი მზნისწინებია:

ა, ტა, გე, გო, და, დო, ე, მე- (//მი-), მო, ო, შე, წა, წო.

ბ) რთული მზნისწინებია:

1.	ათო-	ეთო-	ითო-	ოთო-	*უთო-
2.	აკო-	ეკო-	იკო-	ოკო-	*უკო-
3.	ალა-	ელა-	ილა-	ოლა-	*ულა-
4.	ამო-				
5.	ანო-	ენო-	ინო-	ონო-	*უნო-
6.	ამა-	ემა-	იმა-	ომა-	*უმა-
7.	აწო-	ეწო-	იწო-	ოწო-	*უწო-
8.	გათო-	გეთო-	გითო-	გოთო-	გუთო-//გეთო-
9.	გაკო-	გეკო-	გიკო-	გოკო-	*გუკო-
10.	*გალა-	გელა-	გილა-	გოლა-	გულა-//გელა-
11.	გამა-	გემა-	გიმა-	გომა-	გუმა-//გემა-
12.	გამო-	გემო-	გიმო-	გომო-	გუმო-//გემო-
13.	*განო-	გენო-	გინო-	გონო-	გუნო-//გენო-
14.	გამა-	გემა-	გიმა-	გომა-	გუმა-//გემა-
15.	*გაწო-	გეწო-	გიწო-	გოწო-	გუწო-//გეწო-
16.	*დათო-	დეთო-	დითო-	დოთო-	დუთო-//დეთო-
17.	*დაკო-	დეკო-	დიკო-	დოკო-	დუკო-//დეკო-
18.	*დალა-	დელა-	დილა-	დოლა-	დულა-//დელა-
19.	*დანო-	დენო-	დინო-	დონო-	დუნო-//დენო-
20.	*დამა-	დემა-	დიმა-	დომა-	დუმა-//დემა-
21.	კალა-	კელა-	კილა-	კოლა-	კულა-//კელა-
22.	*კანო-	კენო-	კინო-	კონო-	კუნო-//კენო-
23.	*მალა-	მელა-	მილა-	მოლა-	მულა-//მელა-
24.	*მათო-	მეთო-	მითო-	მოთო-	მუთო-//მეთო-
25.	*მაკო-	მეკო-	მიკო-	მოკო-	მუკო-//მეკო-
26.	მალა-	მელა-	მილა-	მოლა-	მულა-//მელა-
27.	*მანო-	მენო-	მინო-	მონო-	მუნო-//მენო-
28.	*მამა-	მემა-	მიმა-	მომა-	მუმა-//მემა-
29.	*მაწო-	მეწო-	მიწო-	მოწო-	მუწო-//მეწო-
30.	*წამო-	წემო-	წიმო-	წომო-	წუმო-//წემო-

შენიშვნები:

1. მეგრულში მზნისწინის ძირითადი ფუნქციებია: 1. აღნიშნოს მოქმედების გეზი და 2. მოგვცერ ორიენტაცია, 3. გამოხატოს მოქმედების დასრულება, 4. აწარმოოს ახალი მზნა.

2. მზნისწინი მიმართულებას აღნიშნავს მაშინ, თუ სათანადო მზნა მიგვითითებს მოძრაობაზე, გადაადგილებაზე, ანდა გულისხმობს მას (ჰოა მე- და მო-: მე- ული მივიდარ — მო- ული მივიდარ; მე- მიღუ მიპაქს — მო- მიღუ მოპაქს ანდა ე- და დო-: ე- აქო ფუნქ აწუჯ აჯუღებ — დო- აქო ფუნქ დაწუჯ, დაფურ...). ამიტომ ყველა მზნისწინი ყველა მზნას არ შეიძლება დაერთოს.

3. სრული ასპექტის საწარმოებლად მზნისწინი შეიძლება გამოყენებული იქნეს პირველი სერიის მყოფადის წრის, მეორე, მესამე და მეოთხე სერიის მწკრივებში (ჭარუნს წერს – ღო-ჭარუნს დანერს; ჭარუნერა – ღო-ჭარუნ დანერა; უჭარუნ უწერია – ღო-უჭარუნ დაუნერია; ნოჭარუნე(ნ) წერდა (თურმე) – ღო-ნოჭარუნე(ნ) დანერდა (თურმე)...

4. მოქმედებითი და ენებითი გვარის მზნების აწმყოს წრის მწკრივებისაგან მზნისწინის ღართითი იწარმოება მყოფადის წრის მწკრივები.

5. მზნის ფუტემ(ან ბირმე) სხვადასხვა მზნისწინის ღართითი მოგაჯერ ველებულობთ სემანტიკურად განსხვავებულ ლექსიკურ ერთეულებს;

- ასე. მე., ლება: გო-ლება – გავლა, გასიერება;
- ღა-ლება – გამოლევა, დამთავრება რისამე;
- ღო-ლება – დავლა, დათვალღორება; გაჩხრება;
- ე-ლება – ახდენა;
- მო-ლება – მომთავრება (საქმისა);
- შე-ლება – შეძლება და სხვ.

6. რთული მზნისწინების შედგენილობა ასეთია: მარტივ მზნისწინებს მეორე კომპონენტად ერთვის მარტივი მზნისწინები (ღა-, შო-), ანდა ერთ-ერთი ამ ნაწილაკთაგანი: -თო-, -კო-, -ღა-, -ნო-, -შა-, -წო-.

რთული მზნისწინების მნიშვნელობა უღრის მარტივი მზნისწინისას პლუს ის მომენტი, რომელიც შემოაქვს დამატებულ ელემენტს. ამიტომ მარტივი მზნისწინი თუ მიმართულებას გამოხატავს, რთული ერთღორულად გადაოსცემს მიმართულებასაც და მღლომარეობასაც; იძლევა სიერცეში შუსტ დეტერმინაციას (ლოკალიზაციას). ეკრძობ: -თო აღნიშნავს შიგნით, სიღრმეში (ში-თო-ხუნა შიგნით, სიღრმეში ჯდომა); -კო მიუთითებს რღადის აბლოს ყოფნას (ში-კო-ხუნა მიუღდომა; კედელთან, კუთხეში ჯდომა...); -ღა – გვერდით, ნაპირას (აღა-ხუნა გვერდით ჯდომა...); -ნო აღნიშნავს შიგნით, სიღრმეში ან ზემოთ ყოფნას (ღი-ნო-ხუნა შიგნით ჯდომა; გი-ნო-რინა გადაღდომა; გადმღდომა...); -შა – შუაში, შიგნით (აშა-რინა შუაში ღგომა; ღი-შა-რინა შორის დგომა...); -წო – წინ (ში-წო-რე წინ დგას, ში-წო-ეოთამა ნამოგდება თვალსა; დაბეზღება, წინ დაღდება...).

7. მზნისწინის ადგილია მზნის (სახელმზნის) თავში, პირის (სუბიექტური, ობიექტური), გვარის, ქცევის ნიშანთა წინ: ღინო-ში-ი-ხუნე შეგჯღარღარ; შიკეოქინი-მიკო-ეოკინი შეგხედღა ა.შ.

8. მზნისწინის ღართეასთან რიგი ფონეტიკური პროცესია დაკავშირებული როგორც მზნებში, ასევე მზნისწინებში, მოგაჯერ საურთიერთო (ასიმიღაცია, ღისიმიღაცია, ბგერის დაკარღვა და ა.შ.).

9. მზნისწინებს თავში შეიძლება დაერთოს:

ა) გა-, გე-, გო-, ღო-..., რის შედეგად ველებულობთ ზერთულ მზნისწინებს: გეღწო- (← გე-გი-წო-: გეღწოღანს // გეწოღანს ← გე-გი-წო-ღანს გამოღარითანს); გეღთო- (← გე-გი-თო-: გეღთუყოთანს // გეითუყოთანს ← გე-გი-თო-ყოთანს გამოღარითანს); გომშა- (← გო-ში-შა-: გომში-შა-მერუ შეცურა); ღიშა- (← ღო-ში-შა-: ღიშნოღალუენ) ← ღო-ში-შა-ნო-ღაღ-უენ) შექქონღა თურმე და სხვ.

ე.წ. ზერთულ მზნისწინებში გე-ღადღსკურების ნაწილაკი ჩანს, როგორც ქო-.

ბ) უარყოფის ვა- და ღღღსკურების ქო- ნაწილაკები. უარყოფის ვა- ნაწილაკი წინ უძღვის ქო- ნაწილაკიან მზნას (ვაქოძირუოკი არ ნაბა, ვაქომორთუოკი არ მოიღა), ან მზნისწინთა შორისაა მოქცეული (ღოთეღოხოღღღ-ღო-თე-ვა-ღო-ხოღღ არ ჯღება). რაც შეეხება ქო- ნაწილაკს, ის შესაბღველია მოსღდეღეს მზნისწინს ან მზნისწინში მოღქეღს (იოთქოცენს ← ეთე-ქო-ცენს ამოცეღვა ქვეღღან ზეით. ქეთმოცენს←ქო-ეთ-მო-ცენს და ეთქმოცენს← ეთე-ქო-მო-ცენს ცეღვა ზეით (ქვეღღან). აბღა: შიოთქაბანს ← მე-თე-ქო-ღანს (კი) უკრავს ჩონგურზე (ღ. ზეღუღ).

მზნისწინებში ფონეტიკურ ცელიღებებს იწვევენ სხენებული ნაწილაკებიც, ეს ცელიღებები მოგაჯერ საურთიერთოა (ქიშკიფქუნინი-ქო-შიკო-ი-ფქუნინი-კი ჩავიციე...).

10. მზნისწინს ბოლოღან შეიძლება დაემაგოს უსრული სახის გამოშბაგეული ნაწილაკები -თო-, -შა- ან -თიმა-, რომლებიც გაბყეღბიან მზნებს აწმყოს წრის ყველა მწკრივში. შეიძლება მოხღეს გარკვეული ფონეტიკური ცელიღებები ან ნაწილაკებში, ან მზნისწინებში, მოგაჯერ იქაღ და აქაღ: ეშაღინეუ-ღემა-შა-ღინე(ნ)-იკარღება; გეთშიგონენს ← გე-თიმა-იგონენს ქმის...

11. მეგრულში 30 რთული მზნისწინია. ყოველ მათგანს (გამონაკლისია ამო-) გააჩნია შესაბამისი ვარიანტები, რომლებიც ერთმანეთისაგან საწყისი სმოვნებით განსხვავდებიან. ასე, მაგალითად: ათო-, ეთო-, ითო-, ოთო-. ესენი პრინციპში ერთ მზნისწინს წარმოადგენენ. მართალია, რაღაც განსხვავებულ ელფურს ატარებენ, მაგრამ ეს არ იძლევა საფუძველს მათი დამოუკიდებელ მზნისწინებად მიჩნევისა. ამიგომ არასწორია მოსაზრება, თითქოს მეგრულში სამოცამდე ან ოთხმოცმე მეტი რთული მზნისწინი იყოს.

12. რთული მზნისწინების ვარიანტთა შორის * ნიშნით წარმოადგენილი (მგ., *უთო-, *უკო-*გაწო-, *ღალა- და ა.შ.) ძირითადად არ რეალიზდება, თუმცა იშვიათი გამონაკლისის სახით შეიძლება შევხვდეთ. ასე, მაგ., გაწო-ცოთამა - ხელიდან გაგდება (ჩეულებრივი გიწო-ცოთამა, გოწო-ცოთამა-ფორმების პარალელურად); ღალა-: ღალა-ხუნა გართ(გვრდით) ჯდობა (ჩეულებრივი ღილა-ხუნა'ს პარალელურად) და ა.შ.

13. აღსანიშნავია, რომ რთული მზნისწინების ხუთი მოსალოდნელი ვარიანტიდან უმეტესად არ რეალიზდება ერთი (იშვიათ შემთხვევაში - ორი).

საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ რთული მზნისწინების ვარიანტთა გამოყენების ნიმუშს:

ათო-ხუნაფა	ქვევიდან შეჯდობა, მორგება (რისაზე)	აკო-ულა//აკულა	დაბალი ადვილიდან ზევით ამოსვლა
ეთო-ხუნაფა	„	ეკო-ულა	„
ითო-ხუნაფა	„	იკო-ულა	„
ოთო-ხუნაფა	„	ოკო-ულა	„
*უთო-ხუნაფა	-	*უკო-ულა	-
კალა-ჯღონა	გამოგზავნა	*მათო-კინა	-
კელა-ჯღონა	„	მეთო-კინა	შენვეა
კილა-ჯღონა	„	მითო-კინა	„
კოლა-ჯღონა	„	მოთო-კინა	„
კულა-ჯღონა	„	მუთო-კინა	„ და სხვ.

ტაბულა XVII: თემის ნიშნები

მეგრული თემის ნიშნებად იყენებს -ან, -ენ, -ინ, -უნ (//-გნ) სუფიქსებს. ყველაზე გავრცელებულია -უნ//-გნ.

ნიმუშები:

-ან : დე-ან-ს დებს, მ-ან-ს ზელს, კათ-ან-ს აგროვებს, რკი-ან-ს კივის, დეარ-ან-ს//დორ-ან-ს ყიროს, ორ-დე-ან-ს ყრის, ოქქე-ან-ს აქებს, ცი-ან-ს ყფის, ჭ-ან-ს კერავს..

-ენ : აგიძარ-ენ-ს//აგიძორ-ენ-ს აგრძელებს, აკეთ-ენ-ს აკეთებს, აუჩარ-ენ-ს//აუჩორ-ენ-ს აშავებს, აწუხ-ენ-ს აწუხებს, აჭითარ-ენ-ს//აჭითორ-ენ-ს აწითლებს, ფიქრ-ენ-ს ფიქრობს...

-ინ : აგი-ინ-ს აზავებს, ათხი-ინ-ს ათხოვებს, უწი-ინ-ს ეტყვის..

-უნ//-გნ : ბარ-უნ-ს ბარავს, ბონ-გნ-ს ბანს, გორ-უნ-ს ძბნის, დგ-უნ-ს//დგ-გნ-ც დგამს, კეათ-უნ-ს ქრის(კეთს), თუხ-უნ-ს ართავს, ჭარ-უნ-ს//ჭარ-გნ-ც წერს, ხონ-უნ-ს//ხონ-გნ-ც ხნავს..

შენიშვნა:

1. ენებითი გვარის მშენებში -უ სუფიქსი თემატურ ნიშნადაა მიჩნეული: იფულ-უ-უ(5) იძლება, აფულ-უ-უ(5) ემალება, გიბ-უ(5) თბება, სქიდ-უ(5) რჩება; ო-ბარ-უ(5) აბარია, ომძიმ-უ(5) ემძიმება, აძიციუნ-უ(5) ეციუნება (კლანჯლა).

III სერია

14. თურმეობითი პირველი:	ლო/უ-უ-თას-უ(6)
გო-ტიბაფ-ე'ლ/რე'(6)	დაუთესაცს
გამთბარა
15. თურმეობითი მეორე:	ლო/უ-უ-თას-უ-ღ-უ
გო-ტიბაფ-ე'რე'-ღ-უ	დაეთესა
გამთბარიყო
16. კავშირებითი მესამე:	ლო/უ-უ-თას-უ-ღ-ა-ს(ი)
გო-ტიბაფ-ე'რე'-ღ-ა-ს(ი)	დაეთესოს
გამთბარიყოს
17. პირობითი მესამე:	ლო/უ-უ-თას-უ-ღ-'უ'-კო(ნი)
გო-ტიბაფ-ე'რე'-ღ-'უ'-კო(ნი)	რომ დაეთესა
რომ გამთბარიყო

IV სერია

18. თურმეობითი მესამე:	ლო-ნოთასუე(6)
გო-ნოტიბაფუე(6)	დათესაცს თურმე, დათესაცდა თურმე
გათბებოდა თურმე (განათბობა)
19. თურმეობითი მეოთხე:	ლო-ნოთასუე-ღ-უ
გო-ნოტიბაფუე-ღ-უ	დათესაცდა თურმე
გათბებოდა თურმე
20. კავშირებითი მეოთხე:	ლო-ნოთასუე-ღ-ა-ს(ი)
გო-ნოტიბაფუე-ღ-ა-ს(ი)	დათესაცდეს თურმე
გათბებოდეს თურმე
21. პირობითი მეოთხე:	ლო-ნოთასუე-ღ-'უ'-კო(ნი)
გო-ნოტიბაფუე-ღ-'უ'-კო(ნი)	რომ დაეთესა თურმე
რომ გამთბარიყო თურმე

სათავისო და სასხვისო ქვევებს მესამე სერიაში საკუთარი მწკრივები არ გააჩნიათ.

თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი პ ი რ ვ ე ლ ი ი ე ვ ნ ე ბ ს წ ყ ე გ ი ლ ის ფ უ ძ ე ს (მ ღ რ . წ ყ ე ვ ტ : ღ ო - თ - ა - ს - უ დ ა თ ე ს და თ უ რ მ . I : ღ ო / უ - უ - თ - ა - ს - უ დ ა თ ე ს ა გ ...) . ხ მ ო ნ ის დ არ თ ე ის მ ე მ თ ხ ე ვ ე ა მ ი ა ღ ღ გ ე ბ ა გ ა უ რ ი ნ არ ე ბ უ ლ ი ნ (ჯ ღ რ . ღ უ უ თ ა ს უ დ ა თ ე ს ა გ და ღ უ უ თ ა ს უ - ნ - ო ? დ ა თ ე ს ა გ ?) .

თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ო რ ე ი წ არ მ ო ბ ე ბ ა თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი პ ი რ ვ ე ლ ის ფ ო რ მ ა მ ე ღ სა რ ც რ ო ბ ის დ არ თ ე ი თ . S₃ - ის ნ ი მ შ ა ნ ი - უ (მ მ . რ ი ც ხ ე ბ ი) და - ე ს (მ რ . რ ი ც ხ ე ბ ი) ს უ ფ ი ქ ს ე ბ ი .

ქ ა ე შ ი რ ე ბ ი თ ი მ ე ს ა მ ე ე მ ე ა რ ე ბ ა თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ო რ ის ფ უ ძ ე ს და ე მ ა გ ე ბ ა კ ა ე მ ო რ ე ბ ი თ ის ა მ ა წ არ მ ო ბ ე ბ უ ლ ი . S₃ - ის ნ ი მ შ ა ნ ი ა ქ ე უ - ს (მ მ . რ ი ც ხ ე ბ ი) და - ნ (მ რ . რ ი ც ხ ე ბ ი) ს უ ფ ი ქ ს ე ბ ი ა .

პ ი რ ო ბ ი თ ი მ ე ს ა მ ე ი წ არ მ ო ბ ე ბ ა თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ო რ ის ფ უ ძ ე მ ე პ ი რ ო ბ ი თ ი მ წ კ რ ი ე ვ ი ს - კ ო (ნ) (← ო კ ო (ნ)) მ ა წ არ მ ო ბ ე ბ ლ ის დ არ თ ე ი თ . S₃ - ის ნ ი მ შ ა ნ ი ა ქ ე უ - უ (მ მ . რ ი ც ხ ე ბ ი) და - ე ს (მ რ . რ ი ც ხ ე ბ ი) ს უ ფ ი ქ ს ე ბ ი .

მეოთხე სერიაში შემავალი მწკრივები ატეხულების მიხედვით აღწერილობითი ხასიათისაა. ეკრძოდ:

თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ს ა მ ე მ ე დ გ ე ნ ი ლ ი ა ნ ო - პ რ ე ფ ი ქ ს ი თ ა და უ - ს უ ფ ი ქ ს ი თ ნ ა წ არ მ ო ბ ე ბ ი მ ი მ ლ ე ო ბ ის (ნ ო - ჭ არ - უ ნ ა - ნ ო რ) ფ ო რ მ ა მ ე ო რ ე (ნ) არ ის მ ე მ ე ო ბ ი თ მ შ ნ ის დ არ თ ე ი თ (ნ ო - ჭ არ - უ ე (ნ) ← * ნ ო - ჭ არ - უ ო რ ' ე (ნ) ნ ო რ და თ უ რ მ ე , ნ ა ნ ო რ ა) . პ ი რ ვ ე ლ ა და მ ე ო რ ე პ ი რ მ ი გ ე ი ე ვ ნ ე ბ ს - ქ ს უ ფ ი ქ ს (მ მ . რ ი ც ხ ე ბ ი) . მ ე ს ა მ ე პ ი რ მ ი ხ მ ო ნ ის დ არ თ ე ის ა ს ა ღ ღ გ ე ბ ა გ ა უ რ ი ნ არ ე ბ უ ლ ი - ნ ს უ ფ ი ქ ს ი (ჯ ღ რ . ნ ო ჭ ა რ უ ე და ნ ო ჭ ა რ უ ე (ნ) - ო ?) .

თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ო თ ხ ე ნ ა წ არ მ ო ბ ე ბ ა თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ს ა მ ის ფ უ ძ ე მ ე უ წ ყ ე გ ლ ის დ ს უ ფ ი ქ ს ის დ არ თ ე ი თ (ნ ო ჭ ა რ უ ე - ღ - უ ← * ნ ო - ჭ არ - უ ო რ ' ე (ნ) - ღ - უ ნ ო რ და თ უ რ მ ე) . S₃ - ის ნ ი მ შ ა ნ ი - უ (მ მ . რ ი ც ხ ე ბ ი) და - ე ს (მ რ . რ ი ც ხ ე ბ ი) ს უ ფ ი ქ ს ე ბ ი .

ქ ა ე შ ი რ ე ბ ი თ ი მ ე ო თ ხ ე ი წ არ მ ო ბ ე ბ ა ი მ ა ე თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ო თ ხ ის ფ უ ძ ე მ ე კ ა ე მ ო რ ე ბ ი თ ის - ა // - ე ს უ ფ ი ქ ს ის დ არ თ ე ი თ (ნ ო ჭ ა რ უ ე - ა - ს ← * ნ ო - ჭ არ - უ ო რ ' ე (ნ) - და - ს რ ო მ ნ ო რ დ ე ს თ უ რ მ ე) , S₃ - ის ნ ი მ შ ა ნ ი - ს (მ მ . რ ი ც ხ ე ბ ი) და - ნ (მ რ . რ ი ც ხ ე ბ ი) ს უ ფ ი ქ ს ე ბ ი .

პ ი რ ო ბ ი თ ი მ ე ო თ ხ ე ნ ა წ არ მ ო ბ ე ბ ა თ უ რ მ ე ო ბ ი თ ი მ ე ო თ ხ ის ფ უ ძ ე მ ე ' ო ' კ ო (ნ) უ ნ და მ შ ნ ა - ნ ა წ ი ლ ა კ ის დ არ თ ე ი თ (ნ ო ჭ არ უ ე ღ - უ კ ო (ნ) ← * ნ ო - ჭ არ - უ ო რ ' ე (ნ) - ღ - უ ო კ ო (ნ) რ ო მ ნ ო რ დ ე ს თ უ რ მ ე) , S₃ - ის ნ ი მ შ ა ნ ი - უ (მ მ . რ ი ც ხ ე ბ ი) და - ე ს (მ რ . რ ი ც ხ ე ბ ი) ს უ ფ ი ქ ს ე ბ ი .

სხვა თავისებურებებიდან აღსანიშნავია¹:

მეოთხე სერიის მწკრივებში მშნა იმდენივე პირის მქონება, რამდენპირიანიცაა პირველსა და მეორე სერიის მწკრივებში. მაგალითად, ნოჭარუე(ნ) შეიძლება იყოს: ერთპირიანი (ნოჭარუე(ნ) თინა ინურბოდა თურმე ის მას), ორპირიანი (ნოჭარუე(ნ) თინა თის ნერდა თურმე ის მას) და სამპირიანი (ნოჭარუე(ნ) თინა თის თის სერდა თურმე ის მას მას).

პირის ნიშნები (პრეფიქსები), როგორც სუბიექტური, ისე ობიექტური, მოქცეულია მიმლეობის ნო-პრეფიქსსა და მშნის ფუძეს შორის (ნო-ფ-ხაჩქუექ ეთონიდი თურმე; ნო-მ/ფ-ხანტუე(ნ) მატატეა მატატეა თურმე; ნო-რ-ხანტუე(ნ) გატატეა, გატატეა თურმე მენ ის).

სამიჯარ ფუძე აქვს IV სერიის მწკრივებში მოქმედებით, ენებით და საშუალი გეარის მშნებს. ასე, მაგ., ოხორუანს ასახლბს (მოქმ.); ოხორუე(ნ) სახლდება (ენებ.) და ოხორანს სახლბს (საშუალი) მშნათა შესაბამე თურმეობითი იქნება: ნოხორუე(ნ), მეოთხე თურმეობითი ნოხორუე(ნ) და ა.შ.

მეოთხე სერიის მწკრივებში გარჩეულია ასპექტისა (მღრ. ნოჭარუე(ნ) ნერდა თურმე და ღონოჭარუე(ნ) დანერდა თურმე) და კონტაქტის (მღრ. ნოჭარუე(ნ) ნერდა თურმე და ნოჭარაფუე(ნ) ანერინედა თურმე) კატეგორიები.

მეოთხე სერიაში მერჯული არ არჩევს გარდამავლობას, გეარს, ქვევას და აბოლუტურობა-რელატიურობას. აქვს პირის, რიცხვის, დროის, კილბის, გეზის, ასპექტისა და კონტაქტის კატეგორიები.

მერჯულში პირველ-მეორე სერიებსა და მესამე-მეოთხე სერიებს შორის არსებობს გარკვეული მიმართება:

- ა) მშნებს, რომელთაც მოეპოვებათ პირველი და მეორე სერიის მწკრივები, შესაბამისად გააჩნიათ მესამე და მეოთხე სერიის მწკრივებიც;
- ბ) მშნებს, რომელთაც მხოლოდ პირველი სერიის მწკრივები მოეპოვებათ, მათი შესაბამისი მეოთხე სერიის მწკრივები აქვთ;
- გ) მშნებს, რომელთაც მხოლოდ მეორე სერიის მწკრივები მოეპოვებათ, მათი შესაბამისი მესამე სერიის მწკრივები გააჩნიათ (იხ. გ. როგაფა, დრო-კილობა მეოთხე უკვევის ნაკეთები კართველურ ენებში: იგპ. V, გვ. 18-23).

¹ ენებით და საშუალი გეარის მშნათა კონტრეტული თავისებურებების შესახებ საუბარია ამ რიგის მშნების უღლების დროს.

ტაბულა XX: მოქმედებითი გვარის 8მნათა უღლება

მოქმედებითი გვარის 8მნა შეიძლება იყოს ორპირიანი ან სამპირიანი, გარდამავალი. მესამე სერიაში ხდება ინვერსია; ამასთან, სამპირიანი ორპირიანად იქცევა, ირიბი ობიექტი უბრალო ობიექტი ხდება. თემის ნიშნებად გვხვდება -ან, -ენ, -ინ, -უნ//-ენ სუფიქსები.

-ან თემისნიშნის 8მნათა უღლების ნიმუში

I სერია

აწმყო სწრაფ

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ვზ-ღე-ან-ქ // ვზ-ღე-ა ვდებ	ვზ-ღე-ან-თ ვდებთ
2.	ღე-ან-ქ // ღე-ა დებ	ღე-ან-თ დებთ
3.	ღე-ან-ს/ც დებს	ღე-ან-ან(ნ) დებენ

უწმვეტელი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ვზ-ღე-ან-ღ-ი ვდებდი	ვზ-ღე-ან-ღ-ით ვდებდით
2.	ღე-ან-ღ-ი დებდი	ღე-ან-ღ-ით დებდით
3.	ღე-ან-ღ-უ დებდა	ღე-ან-ღ-უს დებდნენ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ვზ-ღე-ან-ღ-ა-ე ვდებდე	ვზ-ღე-ან-ღ-ა-თ ვდებდეთ
2.	ღე-ან-ღ-ა-ე დებდე	ღე-ან-ღ-ა-თ დებდეთ
3.	ღე-ან-ღ-ა-ს(ი) დებდეს	ღე-ან-ღ-ა-ნ(ი) დებდნენ

აწმყოს პირობითი¹

მხოლ.რიცხვი

1.	ვზ-ღე-ან-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ვდებდე, რომ მედო
2.	ღე-ან-ღ-ი-კო(ნ)	რომ დებდე, რომ გედო
3.	ღე-ან-ღ-უ-კო(ნ)	რომ დებდეს, რომ ედო

მრავლ.რიცხვი

1.	ვზ-ღე-ან-ღ-ით-ი-კო(ნ)	რომ ვდებდეთ, რომ გვედო
2.	ღე-ან-ღ-ით-ი-კო(ნ)	რომ დებდეთ, რომ გედოთ
3.	ღე-ან-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ დებდნენ, რომ ედოთ

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ვზ-ღე-ან-ღ-ე იყუაფუ(ნ)//იყი(ნ)//იი(ნ)	ვდებდე იქნება
2.	ღე-ან-ღ-ე იყუაფუ(ნ)//იყი(ნ)//იი(ნ)	დებდე იქნება
3.	ღე-ან-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ(ნ)//იყი(ნ)//იი(ნ)	დებდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

1.	ვზ-ღე-ან-ღ-ათ იყუაფუ(ნ)//იყი(ნ)//იი(ნ)	ვდებდეთ იქნება
2.	ღე-ან-ღ-ათ იყუაფუ(ნ)//იყი(ნ)//იი(ნ)	დებდეთ იქნება
3.	ღე-ან-ღ-ან(ი) იყუაფუ(ნ)//იყი(ნ)//იი(ნ)	დებდნენ იქნება

¹ აწმყოს პირობითში, ასევე პირობითუსრულში, მყოფადის, მეორე, მესამე და მეოთხე პირობითებში მოსალოდნელია ჯერ ნართაული ი'სა და მესამე სუბიექტური პირის ნიშნის, უ-ს, გაპურინარება, ხოლო შემდეგ ნაწილობრივი ასიმილაცია: ღე-კ-ტკ-ს: ვზ-ღეანღ'იკო(ნ)→ვზ-ღეანტკო(ნ); ასევე ღეანღ'უკო(ნ)→ღეანტკო(ნ) და ა.შ.

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ვზ-ღუ-ან-ღ-ი-კონ(ი)	იგუაფუღუ/იფი'ი'ღუ	ვღებდი იქნებოდა
2.	ღუ-ან-ღ-ი-კონ(ი)	იგუაფუღუ/იფი'ი'ღუ	ღებდი იქნებოდა
3.	ღუ-ან-ღ-უ-კონ(ი)	იგუაფუღუ/იფი'ი'ღუ	ღებდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1.	ვზ-ღუ-ან-ღ-ი-თ-ი-კონ(ი)	იგუაფუღუ/იფი'ი'ღუ	ვღებდით იქნებოდა
2.	ღუ-ან-ღ-ა-თ-ი-კონ(ი)	იგუაფუღუ/იფი'ი'ღუ	ღებდით იქნებოდა
3.	ღუ-ან-ღ-ეს-ი-კონ(ი)	იგუაფუღუ/იფი'ი'ღუ	ღებდნენ იქნებოდა

მყოფალის წრა

მყოფალი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ღო-ვზ-ღუ-ან-ქ //ღო-ვზ-ღუ-	დავღებ	ღო-ვზ-ღუ-ან-თ	დავღებთ
2.	ღო-ღუ-ან-ქ //ღო-ღუ-ა	დავღებ	ღო-ღუ-ან-თ	დავღებთ
3.	ღო-ღუ-ან-ს/ც	დავღებს	ღო-ღუ-ან-ს(ნ)	დავღებენ

ხოლმეობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ღო-ვზ-ღუ-ან-ღ-ი	დავღებდი	ღო-ვზ-ღუ-ან-ღ-ით	დავღებდით
2.	ღო-ღუ-ან-ღ-ი	დავღებდი	ღო-ღუ-ან-ღ-ით	დავღებდით
3.	ღო-ღუ-ან-ღ-უ	დავღებდა	ღო-ღუ-ან-ღ-ეს	დავღებდნენ

მყოფალის კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ღო-ვზ-ღუ-ან-ღ-ა-ქ	დავღებდე	ღო-ვზ-ღუ-ან-ღ-ათ	დავღებდეთ
2.	ღო-ღუ-ან-ღ-ა-ქ	დავღებდე	ღო-ღუ-ან-ღ-ათ	დავღებდეთ
3.	ღო-ღუ-ან-ღ-ა-ს(ი)	დავღებდეს	ღო-ღუ-ან-ღ-ან(ი)	დავღებდნენ

მყოფალის პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ღო-ვზ-ღუ-ან-ღ-ი-კონ(ნ)	რომ დავღებდე, რომ დამეღო
2.	ღო-ღუ-ან-ღ-ი-კონ(ნ)	რომ დავღებდე, რომ დავგედო
3.	ღო-ღუ-ან-ღ-უ-კონ(ნ)	რომ დავღებდეს, რომ დავედო

მრავლ.რიცხვი

1.	ღო-ვზ-ღუ-ან-ღ-ი-თ-ი-კონ(ნ)	რომ დავღებდეთ, რომ დავგედო
2.	ღო-ღუ-ან-ღ-ი-თ-ი-კონ(ნ)	რომ დავღებდეთ, რომ დავგედოთ
3.	ღო-ღუ-ან-ღ-ეს-ი-კონ(ნ)	რომ დავღებდნენ, რომ დავედოთ

II სპრია

წყვეტილი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ღო-ვზ-ღუ-ი	დავღეუ	ღო-ვზ-ღუ-ით	დავღეუთ
2.	ღო-ღუ-ი	დავღეუ	ღო-ღუ-ით	დავღეუთ
3.	ღო-ღ(ვ)-უ	დავღეა//დავღო	ღო-ღუ-ეს	დავღეს

IV სპრიბა

III თურმეობითი

მხოღ.რიცხვი

1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-ქ	დავღებდი თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ქ	დადღებდი თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე(ნ)	დადღებდა თურმე
- მრავღ.რიცხვი
1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-თ(ი)	დავღებდით თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-თ(ი)	დადღებდით თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ნ-ა(ნ)	დადღებდნენ თურმე

IV თურმეობითი

მხოღ.რიცხვი

1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-ღ-ი	დავღებდი თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ი	დადღებდი თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-უ	დადღებდა თურმე
- მრავღ.რიცხვი
1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-ღ-ით	დავღებდით თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ით	დადღებდით თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ეს	დადღებდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოღ.რიცხვი

1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-ღ-ა-ე	რომ დავღებდი თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ა-ე	რომ დასღებდი თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ა-ს(ი)	რომ დადღებდეს თურმე
- მრავღ.რიცხვი
1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-ღ-ა-თ(ი)	რომ დავღებდეთ თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ა-თ(ი)	რომ დადღებდეთ თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი)	რომ დადღებდნენ თურმე

IV პირობითი

მხოღ.რიცხვი

1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-ღ-ი-კო(ნი)	რომ დამღვდა თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ი-კო(ნი)	რომ დაგღვდა თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ი-კო(ნი)	რომ დაეღვა თურმე
- მრავღ.რიცხვი
1.	ღო-ნო-უბ-ღვალ-უ-ე-ღ-ით-ი-კო(ნი)	რომ დავღვდეთ თურმე
2.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ით-ი-კო(ნი)	რომ დაგღვდეთ თურმე
3.	ღო-ნო-ღვალ-უ-ე-ღ-ეს-ი-კო(ნი)	რომ დაეღვათ თურმე

მშნობიბიბი:

1. მსგავსად იუღღიან -ენ, -ინ ღა -უნ თემისნიშნინი მშნები.
2. მუგდიღურ-სამურმავანოულ კიღოში -უნ-ის პარაღღელურად თემის ნიშნად გვაქვს -გნ (ჭ ა რ - უ ნ - ს /ჭ ა რ - გ ნ - ს /ც ნერს).

ტაპულა XXI: ვნებითი ბჰარის 886ათა უღლება

ენებითი გეარის 886ა ერთპირიანია ან ორპირიანი, გარდაუვალი. გამოიყოფა: დინამიკური, სტატიკური და ე.წ. შესაბამელობის (პოტენციალის) ენებითები.

ა) დინამიკური ენებითი

დინამიკურ ენებითში, როგორც შემოთა აღნიშნული (იხ.გვ.56), წარმოების მიხედვით გამოიყოფა შემდეგი ტიპები:

- უ ტიპი: ტიბ-უ(5) თბება, დურ-უ(5) კედება, ხომ-უ(5) ხმება...
- ღ ტიპი: შქროონ-ღ-უ(5) შინდება, ჭითონ-ღ-უ(5) ნითლდება...
- ი--უ ტიპი(ერთპირიანი): ი-თასუ-უ(5) ითესება, ი-ხაჩქე-უ(5) ითოხნება...
- ა--უ ტიპი(ორპირიანი): ა-თასუ-უ(5) ეთესება, ა-ხაჩქე-უ(5) ეთოხნება...
- ე--უ ტიპი: ე-სრულეზ-უ(5) უსრულდება, ე-სახელეზ-უ(5) ესახელება...
- ო--უ ტიპი: ო-ხიოლუ(5) უხარია, ო-ჩქარ-უ(5) ეჩქარება...

ერთპირიან და ორპირიან დინამიკურ ენებითთა უღლება პირველ, მეორე და მეთოთხ სერიებში ერთნაირია. შესაბამე სერიაში კი ერთპირიანთა უღლება არსებითად განსხვავდება ორპირიანთა უღლებიდან. ერთპირიანთა მწკრივები აღწერილობითი ხასიათისაა: იგი შედგენილია სახელმწიბველ ორუ(5) არის შემდეგი მზნის დართვით. მაგ., ერთპირიანი ტიბ-უ(5) თბება ასე იუღელის: გოტიბაფ-ელ/რე(5) გამთბარას/გოტიბაფ-ე(5) გამთბარა (თურმეობითი I); თურმეობითი II ნაწარმოებია იმავე თურმეობითი I-ის ფორმაზე უწყვეტლის დ სუფიქსის დართვით: გოტიბაფ-ელ/რე-ღ-უ//გოტიბაფ-ე-ღ-უ გამთბარყო; კავშირებითი III იწარმოება იმავე თურმეობითი II-ის ფორმაზე კავშირებითის -ა სუფიქსის დართვით: გოტიბაფ-ელ/რე-ღ-ა-ს(ი)//გოტიბაფ-ე-ღ-ა-ს(ი) გამთბარყო; პირობითი IV ნაწარმოებია თურმეობითი II-ის ფორმაზე ოკონ(5) უნდა მზნა - ნაწილაკის დართვით: გოტიბაფ-ელ/რე-ღ-უ'-კო(5)//გოტიბაფ-ე-ღ-უ'-კო(5) რომ გამთბარყო.

ორპირიანი უტიბუ(5) უთბება III სერიაში ასე იუღელის: თურმეობითი I: გოტიბაფუ(5) გასთბობა; თურმეობითი II: გოტიბაფუღუ გასთბობდა; კავშირებითი III: გოტიბაფუღას(ი) გასთბობდეს; პირობითი III: გოტიბაფუღუ'-კო(5) რომ გასთბობდა.

1. -უ ტიპის ენებითის უღლება

I სერია აწმყოს წრა

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ე/ა-ტიბ-უ-ქ ვთბები	ე/ა-ტიბ-უ-თ ვთბებით
2.	ტიბ-უ-ქ თბები	ტიბ-უ-თ თბებით
3.	ტიბ-უ-(5) თბება	ტიბ-უ-ან(5) თბებიან

უწყვეტელი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ე/ა-ტიბ-უ-ღ-ი ვთბებოდი	ე/ა-ტიბ-უ-ღ-ით ვთბებოდით
2.	ტიბ-უ-ღ-ი თბებოდი	ტიბ-უ-ღ-ით თბებოდით
3.	ტიბ-უ-ღ-უ თბებოდა	ტიბ-უ-ღ-ეს თბებოდნენ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ე/ა-ტიბ-უ-ღ-ა-ე ვთბებოდე	ე/ა-ტიბ-უ-ღ-ათ ვთბებოდეთ
2.	ტიბ-უ-ღ-ა-ე თბებოდე	ტიბ-უ-ღ-ათ თბებოდეთ
3.	ტიბ-უ-ღ-ას(ი) თბებოდეს	ტიბ-უ-ღ-ან(ი) თბებოდნენ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ი-კონ(5) რომ ვთბებოდე	ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ი-თ-ი-კონ(5) რომ ვთბებოდეთ
2.	ტიბ-უ-ღ-ი-კონ(5) რომ თბებოდე	ტიბ-უ-ღ-ი-თ-ი-კონ(5) რომ თბებოდეთ
3.	ტიბ-უ-ღ-უ-კონ(5) რომ თბებოდეს	ტიბ-უ-ღ-ეს-ი-კონ(5) რომ თბებოდნენ

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი	
1.	ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ე იყუაფუ ¹ (5) ვთბებოდე იქნება
2.	ტიბ-უ-ღ-ე იყუაფუ (5) თბებოდე იქნება
3.	ტიბ-უ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ (5) თბებოდეს იქნება
მრავლ.რიცხვი	
1.	ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ათ იყუაფუ (5) ვთბებოდეთ იქნება
2.	ტიბ-უ-ღ-ათ იყუაფუ (5) თბებოდეთ იქნება
3.	ტიბ-უ-ღ-ან(ი) იყუაფუ (5) თბებოდნენ იქნება

პირობითუსრული

მხოლ. რიცხვი	
1.	ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ი-კონ იყუაფულე ვთბებოდი იქნებოდა
2.	ტიბ-უ-ღ-ი-კონ იყუაფულე თბებოდი იქნებოდა
3.	ტიბ-უ-ღ-უ-კონ იყუაფულე თბებოდა იქნებოდა
მრავლ. რიცხვი	
1.	ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ი-თ-ი-კონ იყუაფულე ვთბებოდით იქნებოდა
2.	ტიბ-უ-ღ-ი-თ-ი-კონ იყუაფულე თბებოდით იქნებოდა
3.	ტიბ-უ-ღ-ეს-ი-კონ იყუაფულე თბებოდნენ იქნებოდა

გყოფადის წრა

მყოფადი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	გო-ვ/ა-ტიბ-უ-ქ ვათბები	გო-ვ/ა-ტიბ-უ-თ ვათბებით
2.	გო-ტიბ-უ-ქ ვათბები	გო-ტიბ-უ-თ ვათბებით
3.	გო-ტიბ-უ-(5) ვათბება	გო-ტიბ-უ-ნ-ა(5) ვათბებთან

ხოლმეობითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	გო-ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ი ვათბებოდი	გო-ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ით ვათბებოდით
2.	გო-ტიბ-უ-ღ-ი ვათბებოდი	გო-ტიბ-უ-ღ-ით ვათბებოდით
3.	გო-ტიბ-უ-ღ-ე ვათბებოდა	გო-ტიბ-უ-ღ-ეს ვათბებოდნენ

მყოფადის კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	გო-ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ა-ე ვათბებოდე	გო-ვ/ა-ტიბ-უ-ღ-ათ ვათბებოდეთ
2.	გო-ტიბ-უ-ღ-ა-ე ვათბებოდე	გო-ტიბ-უ-ღ-ათ ვათბებოდეთ
3.	გო-ტიბ-უ-ღ-ა-ს(ი) ვათბებოდეს	გო-ტიბ-უ-ღ-ა-ნ(ი) ვათბებოდნენ

¹ აქ და შემდგომ მყოფადუსრულსა და პირობითუსრულში მეშველი გზნების პარალელური ფორმები, კერძოდ, იყუაფუ(5)-სი/იყიი(5)//იი(5), ხოლო იყუაფულე-სი//იყიილუ//იილუ, მითითებული არაა.

მყოფადის პირობითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	გო-ვ/პ-ტიბ-უ-ღ-ი-კო(ნ) რომ გავთებოდუ	გო-ვ/პ-ტიბ-უ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ გავთებოდეთ
2.	გო-ტიბ-უ-ღ-ი-კო(ნ) რომ გათებოდუ	გო-ტიბ-უ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ გათებოდეთ
3.	გო-ტიბ-უ-ღ-უ-კო(ნ) რომ გათებოდეს	გო-ტიბ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) რომ გათებოდნენ

II სერია

წყვეტილი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	გო-ვ/პ-ტიბ-ი გუთბი	გო-ვ/პ-ტიბ-ით გუთბით
2.	გო-ტიბ-ი გათბი	გო-ტიბ-ით გათბით
3.	გო-ტიბ-უ გათბა	გო-ტიბ-ეს გათბნენ

II კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	გო-ვ/პ-ტიბ-ა-ე გუთბე	გო-ვ/პ-ტიბ-ათ გუთბეთ
2.	გო-ტიბ-ა-ე გათბე	გო-ტიბ-ათ გათბეთ
3.	გო-ტიბ-ა-ს(ი) გათბეს	გო-ტიბ-ან(ი) გათბნენ

II პირობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	გო-ვ/პ-ტიბ-ი-კო(ნ)	რომ გამთბარეყაე
2.	გო-ტიბ-ი-კო(ნ)	რომ გამთბარეყაე
3.	გო-ტიბ-უ-კო(ნ)	რომ გამთბარეყო

მრავლ. რიცხვი

1.	გო-ვ/პ-ტიბ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ გამთბარეყათ
2.	გო-ტიბ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ გამთბარეყათ
3.	გო-ტიბ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გამთბარეყნენ

III სერია

I თურმეთობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-ქ // გო-ვ/პ-ტიბაფ-ე-ქ	გაემთბარეარ
2.	გო-ტიბაფ-ულ/რე-ქ // გო-ტიბაფ-ე-ქ	გამთბარეარ
3.	გო-ტიბაფ-ულ/რე(ნ) // გო-ტიბაფ-ე(ნ)	გამთბარა

მრავლ. რიცხვი

1.	გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-თ // გო-ვ/პ-ტიბაფ-ე-თ	გაემთბარეართ
2.	გო-ტიბაფ-ულ/რე-თ // გო-ტიბაფ-ე-თ	გამთბარეართ
3.	გო-ტიბაფ-ულ/რე-ნ-ა(ნ) // გო-ტიბაფ-ე-ნ-ა(ნ)	გამთბარან

II თურმეთობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი // გო-ვ/პ-ტიბაფ-ე-ღ-ი	გაემთბარეყაე
2.	გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი // გო-ტიბაფ-ე-ღ-ი	გამთბარეყაე
3.	გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-უ // გო-ტიბაფ-ე-ღ-უ	გამთბარეყო

მრავლ. რიცხვი

1.	გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი-თ // გო-ვ/პ-ტიბაფ-ე-ღ-ი-თ	გაემთბარეყათ
2.	გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი-თ // გო-ტიბაფ-ე-ღ-ი-თ	გამთბარეყათ
3.	გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ეს // გო-ტიბაფ-ე-ღ-ეს	გამთბარეყნენ

III კავშირებითი

1. გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ა // გო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ღ-ა'-ე	გავმთბარიყო
2. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ა // გო-ტიბაფ-უ-ღ-ა'-ე	გამთბარიყო
3. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ა-ს(ი) // გო-ტიბაფ-უ-ღ-ა-ს(ი)	გამთბარიყოს
მრავლ.რიცხვი	
1. გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ა-თ // გო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ღ-ა-თ	გავმთბარიყოთ
2. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ა-თ // გო-ტიბაფ-უ-ღ-ა-თ	გამთბარიყოთ
3. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ა-ნ(ი) // გო-ტიბაფ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	გამთბარიყონ

III პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი'-კო(ნ) // გო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ღ-ი'-კო(ნ)	რომ გავმთბარიყავ
2. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი'-კო(ნ) // გო-ტიბაფ-უ-ღ-ი'-კო(ნ)	რომ გამთბარიყავ
3. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-უ'-კო(ნ) // გო-ტიბაფ-უ-ღ-უ'-კო(ნ)	რომ გავმთბარიყო
მრავლ.რიცხვი	
1. გო-ვ/პ-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი-თ-ი'-კო(ნ) // გო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ღ-ი-თ-ი'-კო(ნ)	რომ გავმთბარიყავით
2. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ი-თ-ი'-კო(ნ) // გო-ტიბაფ-უ-ღ-ი-თ-ი'-კო(ნ)	რომ გამთბარიყავით
3. გო-ტიბაფ-ულ/რე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ) // გო-ტიბაფ-უ-ღ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ გამთბარიყვნენ

IV სმრძი

III თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-ქ	გავთბები (გავთბებოდი) თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ქ	გათბები (გათბებოდი) თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე(ნ)	გათბება (გათბებოდა) თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-თ	გავთბებით (გავთბებოდით) თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-თ	გათბებით (გათბებოდით) თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ნა(ნ)	გათბებთან (გათბებოდნენ) თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ი	გავთბებოდი თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ი	გათბებოდი თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-უ	გათბებოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ი-თ	გავთბებოდით თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ი-თ	გათბებოდით თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ეს	გათბებოდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ა'-ე	რომ გავთბებოდე თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ა'-ე	რომ გათბებოდე თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ა-ს(ი)	რომ გათბებოდე თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ა-თ	რომ გავთბებოდეთ თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ა-თ	რომ გათბებოდეთ თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი)	რომ გათბებოდნენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-დ-ი ¹ -კო(6)	რომ გათბარიაყ თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-დ-ი ² -კო(6)	რომ გათბარიაყ თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-დ-ი ³ -კო(6)	რომ გამთბარიაყ თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ვ/პ-ტიბაფ-უ-ე-დ-ი-თ-ი ¹ -კო(6)	რომ გათბარიაყით თურმე
2. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-დ-ი-თ-ი ² -კო(6)	რომ გამთბარიაყით თურმე
3. გო-ნო-ტიბაფ-უ-ე-დ-ეს-ი ³ -კო(6)	რომ გამთბარიაყენ თურმე

2. -ღ ტიპის ვნებითის უღლება

-ღ სუფიქსიანი ვნებითის რაოდენობა მეგრულში მცირეა – ორ ათეულს თუ აღწევს.

I სერია

აწმყოს წრა

აწმყო

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ქ	ენთლდები	ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-თ	ენთლდებით
2. ჰითონ-დ-უ-ქ	ნითლდები	ჰითონ-დ-უ-თ	ნითლდებით
3. ჰითონ-დ-უ-(6)	ნითლდება	ჰითონ-დ-უ-ნ-ა(6)	ნითლდებიან

უწყვეტელი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ი	ენთლდებოდი	ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ით	ენთლდებოდით
2. ჰითონ-დ-უ-ღ-ი	ნითლდებოდი	ჰითონ-დ-უ-ღ-ით	ნითლდებოდით
3. ჰითონ-დ-უ-ღ-უ	ნითლდებოდა	ჰითონ-დ-უ-ღ-ეს(ი)	ნითლდებოდნენ

აწმყოს კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ა/-ე	ენთლდებოდე	ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-თ	ენთლდებოდეთ
2. ჰითონ-დ-უ-ღ-ა/-ე	ნითლდებოდე	ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-თ	ნითლდებოდეთ
3. ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-ს(ი)	ნითლდებოდეს	ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	ნითლდებოდნენ

აწმყოს პირობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ი ¹ -კო(6)	რომ ენთლდებოდე	ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ი-თ-ი ¹ -კო(6)	რომ ენთლდებოდეთ
2. ჰითონ-დ-უ-ღ-ი ² -კო(6)	რომ ნითლდებოდე	ჰითონ-დ-უ-ღ-ი-თ-ი ² -კო(6)	რომ ნითლდებოდეთ
3. ჰითონ-დ-უ-ღ-ი ³ -კო(6)	რომ ნითლდებოდეს	ჰითონ-დ-უ-ღ-ეს-ი ³ -კო(6)	რომ ნითლდებოდნენ

მყოფად უსრულე

მხოლ.რიცხვი

1. ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ე იყუაფუ (6)	ენთლდებოდე იქნება
2. ჰითონ-დ-უ-ღ-ე იყუაფუ (6)	ნითლდებოდე იქნება
3. ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ (6)	ნითლდებოდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

1. ვ/პ-ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-თ იყუაფუ (6)	ენთლდებოდეთ იქნება
2. ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-თ იყუაფუ (6)	ნითლდებოდეთ იქნება
3. ჰითონ-დ-უ-ღ-ა-ნ(ი) იყუაფუ (6)	ნითლდებოდნენ იქნება

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	იყუაფუღუ	წითლდებოდი იქნებოდა
2.	ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	იყუაფუღუ	წითლდებოდი იქნებოდა
3.	ჰითონ-ღ-უ-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	იყუაფუღუ	წითლდებოდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1.	ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი-თ ¹ -ი ¹ -კო(ნ)	იყუაფუღუ	წითლდებოდით იქნებოდა
2.	ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი-თ ¹ -ი ¹ -კო(ნ)	იყუაფუღუ	წითლდებოდით იქნებოდა
3.	ჰითონ-ღ-უ-ღ-ეს ¹ -ი ¹ -კო(ნ)	იყუაფუღუ	წითლდებოდნენ იქნებოდა

მყოფალის წრა

მყოფალი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი		
1.	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ქ	განთილდები	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-თ	განთილდებით
2.	გო-ჰითონ-ღ-უ-ქ	განთილდები	გო-ჰითონ-ღ-უ-თ	განთილდებით
3.	გო-ჰითონ-ღ-უ-(ნ)	განთილდება	გო-ჰითონ-ღ-უ-ნ-ა(ნ)	განთილდებიან

ხოლმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი		
1.	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი	განთილდებოდი	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ით	განთილდებოდით
2.	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი	განთილდებოდი	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ით	განთილდებოდით
3.	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-უ	განთილდებოდა	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ეს	განთილდებოდნენ

მყოფალის კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი		
1.	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ა/ე	განთილდებოდე	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ათ	განთილდებოდეთ
2.	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ა/ე	განთილდებოდე	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ათ	განთილდებოდეთ
3.	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ა-ს(ი)	განთილდებოდეს	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	განთილდებოდნენ

მყოფალის პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი		
1.	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	რომ განთილდებოდე	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ით-ი ¹ -კო(ნ)	რომ განთილდებოდეთ
2.	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	რომ განთილდებოდე	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ით-ი ¹ -კო(ნ)	რომ განთილდებოდეთ
3.	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	რომ განთილდებოდეს	გო-ჰითონ-ღ-უ-ღ-ეს-ი ¹ -კო(ნ)	რომ განთილდებოდნენ

II სარია

წყვეტილი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი		
1.	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-ი	განთილდი	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-ით	განთილდით
2.	გო-ჰითონ-ღ-ი	განთილდი	გო-ჰითონ-ღ-ით	განთილდით
3.	გო-ჰითონ-ღ-უ	განთილდა	გო-ჰითონ-ღ-ეს	განთილდნენ

II კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი		
1.	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-ა/ე	განთილდე	გო-ე/პ-ჰითონ-ღ-ათ	განთილდეთ
2.	გო-ჰითონ-ღ-ა/ე	განთილდე	გო-ჰითონ-ღ-ათ	განთილდეთ
3.	გო-ჰითონ-ღ-ა-ს(ი)	განთილდეს	გო-ჰითონ-ღ-ა-ნ(ი)	განთილდნენ

II პირობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითონ-ღ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავ გო-ვ/პ-ჭითონ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავით
- 2. გო-ჭითონ-ღ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავ გო-ჭითონ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავით
- 3. გო-ჭითონ-ღ-უ-კო(ნ) რომ განითლებულიყო გო-ჭითონ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყვნენ

III სერია

I თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რე-ქ // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ე-ქ განითლებულვარ
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ქ // გო-ჭითინაფ-ე-ქ განითლებულხარ
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რე(ნ) // გო-ჭითინაფ-ე(ნ) განითლებულა

მრავლ.რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რეთ // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ეთ განითლებულვართ
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რეთ // გო-ჭითინაფ-ეთ განითლებულხართ
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რენ-ა(ნ) // გო-ჭითინაფ-ენ-ა(ნ) განითლებულან

II თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ე-ღ-ი განითლებულიყავ
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ი განითლებულიყავ
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-უ // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-უ განითლებულიყო

მრავლ.რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი-თ // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ე-ღ-ი-თ განითლებულიყავით
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი-თ // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ი-თ განითლებულიყავით
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ეს // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ეს განითლებულიყვნენ

III კავშირებითი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ა-ე // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ე-ღ-ა-ე განითლებულიყო
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ა-ე // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ა-ე განითლებულიყო
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ა-ს(ი) // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ა-ს(ი) განითლებულიყოს

მრავლ.რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ა-თ // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ე-ღ-ა-თ განითლებულიყოთ
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ა-თ // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ა-თ განითლებულიყოთ
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ა-ნ(ი) // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ა-ნ(ი) განითლებულიყონ

III პირობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი-კო(ნ) // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ე-ღ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავ
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი-კო(ნ) // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავ
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-უ-კო(ნ) // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-უ-კო(ნ) რომ განითლებულიყო

მრავლ.რიცხვი

- 1. გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // გო-ვ/პ-ჭითინაფ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავით
- 2. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყავით
- 3. გო-ჭითინაფ-ელ/რე-ღ-ეს-ი-კო(ნ) // გო-ჭითინაფ-ე-ღ-ეს-ი-კო(ნ) რომ განითლებულიყვნენ

IV სერია

III თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-ქ	გაწითლდები (გაწითლდებოდი) თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ქ	გაწითლდები (გაწითლდებოდი) თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე(ნ)	გაწითლდება (გაწითლდებოდა) თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-თ	გაწითლდებით (გაწითლდებოდით) თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-თ	გაწითლდებით (გაწითლდებოდით) თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ნ-ა(ნ)	გაწითლდებიან (გაწითლდებოდნენ) თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი	გაწითლდებოდი თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი	გაწითლდებოდი თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-უ	გაწითლდებოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი-თ	გაწითლდებოდით თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი-თ	გაწითლდებოდით თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ეს	გაწითლდებოდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ა/-ე	რომ გაწითლდებოდე თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ა/-ე	რომ გაწითლდებოდე თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ა-ს(ი)	რომ გაწითლდებოდეს თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ა-თ	რომ გაწითლდებოდეთ თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ა-თ	რომ გაწითლდებოდეთ თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი)	რომ გაწითლდებოდნენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	რომ გაწითლდებულყავ თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	რომ გაწითლდებულყავ თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი ¹ -კო(ნ)	რომ გაწითლდებულყო თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. გო-ნო-ე/პ-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი-თ ¹ -კო(ნ)	რომ გაწითლდებულყავით თურმე
2. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ი-თ ¹ -კო(ნ)	რომ გაწითლდებულყავით თურმე
3. გო-ნო-ჭითინაფ-უ-ე-ღ-ეს ¹ -კო(ნ)	რომ გაწითლდებულყვნენ თურმე

3. 0 - - 3 ტიპის ვნებითის უღლება

I სერია

ანხმოს წრა

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ვიჭუენუქ/ივიჭუენუქ ¹	ვნებბი	ვიჭუენუთ/ივიჭუენუთ	ვნებბით
2.	იჭუენუქ	ინებბი	იჭუენუთ	ინებბით
3.	იჭუენუ(ნ)	ინებბა	იჭუენუნ-ა(ნ)	ინებბიან

უწყვიტალო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ვიჭუენუდი/ივიჭუენუდი ²	ვნებბოდი	ვიჭუენუდი-თ/ივიჭუენუდი-თ	ვნებბოდით
2.	იჭუენუდი	ინებბოდი	იჭუენუდი-თ	ინებბოდით
3.	იჭუენუდე	ინებბოდა	იჭუენუდე-ს	ინებბოდენ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ვიჭუენუდა-ე	ვნებბოდე	ვიჭუენუდა-თ	ვნებბოდეთ
2.	იჭუენუდა-ე	ინებბოდე	იჭუენუდა-თ	ინებბოდეთ
3.	იჭუენუდა-ს(ი)	ინებბოდეს	იჭუენუდა-ნ(ი)	ინებბოდენ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ვიჭუენუდი-ი-კო(ნ)	რომ ვნებბოდე	ვიჭუენუდი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ვნებბოდეთ
2.	იჭუენუდი-ი-კო(ნ)	რომ ინებბოდე	იჭუენუდი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ინებბოდეთ
3.	იჭუენუდი-უ-ი-კო(ნ)	რომ ინებბოდეს	იჭუენუდე-ს-ი-კო(ნ)	რომ ინებბოდენ

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ვიჭუენუდე იყუაფუ (ნ)	ვნებბოდე იქნება
2.	იჭუენუდე იყუაფუ (ნ)	ინებბოდე იქნება
3.	იჭუენუდა-ს(ი) იყუაფუ (ნ)	ინებბოდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

1.	ვიჭუენუდა-თ იყუაფუ (ნ)	ვნებბოდეთ იქნება
2.	იჭუენუდა-თ იყუაფუ (ნ)	ინებბოდეთ იქნება
3.	იჭუენუდა-ნ(ი) იყუაფუ (ნ)	ინებბოდენ იქნება

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ვიჭუენუდი-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	ვნებბოდი იქნებოდა
2.	იჭუენუდი-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	ინებბოდი იქნებოდა
3.	იჭუენუდი-უ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	ინებბოდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1.	ვიჭუენუდი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	ვნებბოდით იქნებოდა
2.	იჭუენუდი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	ინებბოდით იქნებოდა
3.	იჭუენუდე-ს-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	ინებბოდენ იქნებოდა

¹ მოსალოდნელი ვ/ჭ თუ უ ხშირად არ ისმის.

² პარალელური ფორმა პირველი პირის ორსავე რიცხვშია მოსალოდნელი აწმყოს წრის ყველა მწკრივში.

მყოფადის წრაი

მყოფადი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-ქ	დაინვები	ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-თ	დაინვებთ
2. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ქ	დაინვები	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-თ	დაინვებთ
3. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ(ნ)	დაინვება	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ნ(ნ)	დაინვებან

ხოლმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-ღ-ი	დაინვებოდი	ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-ღ-ით	დაინვებოდით
2. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ი	დაინვებოდი	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ით	დაინვებოდით
3. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-უ	დაინვებოდა	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-უს	დაინვებოდნენ

მყოფადის კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-ღ-ა/-ე	დაინვებოდე	ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-ღ-ათ	დაინვებოდეთ
2. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ა/-ე	დაინვებოდე	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ათ	დაინვებოდეთ
3. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ა-ს(ი)	დაინვებოდას	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ა-ნ(ი)	დაინვებოდნენ

მყოფადის პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-ღ-ი-კო(ნ)	რომ დაინვებოდე	ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭ'უ'-უ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ დაინვებოდეთ
2. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ი-კო(ნ)	რომ დაინვებოდე	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ დაინვებოდეთ
3. ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ი-უ-კო(ნ)	რომ დაინვებოდას	ღ'ი-ი-ჭ'უ'-უ-ღ-ი-ს-ი-კო(ნ)	რომ დაინვებოდნენ

II სწრაია

წყვეტილი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭე-ი	დაინვით	ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭე-ით	დაინვით
2. ღ'ი-ი-ჭე-ი	დაინვით	ღ'ი-ი-ჭე-ით	დაინვით
3. ღ'ი-ი-ჭე(ე)-უ	დაინვა	ღ'ი-ი-ჭე-უს	დაინვნენ

II კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭე-ა/-ე	დაინვე	ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭე-ათ	დაინვეთ
2. ღ'ი-ი-ჭე-ა/-ე	დაინვე	ღ'ი-ი-ჭე-ათ	დაინვეთ
3. ღ'ი-ი-ჭე-ა-ს(ი)	დაინვეს	ღ'ი-ი-ჭე-ა-ნ(ი)	დაინვენ

II პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭე-ი-კო(ნ)	რომ დაინვარიყავ	ღ'ი-ი-ფ/პ-ჭე-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ დაინვარიყავით
2. ღ'ი-ი-ჭე-ი-კო(ნ)	რომ დაინვარიყავ	ღ'ი-ი-ჭე-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ დაინვარიყავით
3. ღ'ი-ი-ჭე(ე)-უ-კო(ნ)	რომ დაინვარიყო	ღ'ი-ი-ჭე-ე-ს-ი-კო(ნ)	რომ დაინვარიყვნენ

III სერია

I თურმეობითი მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ქ // ღო-ვ/პ-ჰვე-ქ დაემწვარეარ
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-ქ // ღო-ჰვე-ქ დაწმვარხარ
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე(ნ) // ღო-ჰვე-ე(ნ) დაწმვარა

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-თ // ღო-ვ/პ-ჰვე-ე-თ დაემწვარეართ
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-თ // ღო-ჰვე-ე-თ დაწმვარხართ
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე-ნ-ა(ნ) // ღო-ჰვე-ე-ნ-ა(ნ) დაწმვარან

II თურმეობითი მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ღ-ი // ღო-ვ/პ-ჰვე-ე-ღ-ი დაემწვარიყავ
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი // ღო-ჰვე-ე-ღ-ი დაწმვარიყავ
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-უ // ღო-ჰვე-ე-ღ-უ დაწმვარიყო

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ // ღო-ვ/პ-ჰვე-ე-ღ-ი-თ დაემწვარიყავით
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ // ღო-ჰვე-ე-ღ-ი-თ დაწმვარიყავით
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ე-ს // ღო-ჰვე-ე-ღ-ე-ს დაწმვარიყვნენ

III კავშირებითი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ე // ღო-ვ/პ-ჰვე-ე-ღ-ა-ე დაემწვარიყო
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ე // ღო-ჰვე-ე-ღ-ა-ე დაწმვარიყო
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ს(ი) // ღო-ჰვე-ე-ღ-ა-ს(ი) დაწმვარიყოს

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-თ // ღო-ვ/პ-ჰვე-ე-ღ-ა-თ დაემწვარიყოთ
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-თ // ღო-ჰვე-ე-ღ-ა-თ დაწმვარიყოთ
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ნ(ი) // ღო-ჰვე-ე-ღ-ა-ნ(ი) დაწმვარიყონ

III პირობითი მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-კო(ნ) // ღო-ვ/პ-ჰვე-ე-ღ-ი-კო(ნ) რომ დაემწვარიყავ
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-კო(ნ) // ღო-ჰვე-ე-ღ-ი-კო(ნ) რომ დაწმვარიყავ
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-უ-კო(ნ) // ღო-ჰვე-ე-ღ-უ-კო(ნ) რომ დაწმვარიყო

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // ღო-ვ/პ-ჰვე-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ დაემწვარიყავით
- 2. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // ღო-ჰვე-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ დაწმვარიყავით
- 3. ღო-ჰველ/რ-ე-ღ-ე-ს-ი-კო(ნ) // ღო-ჰვე-ე-ღ-ე-ს-ი-კო(ნ) რომ დაწმვარიყვნენ

IV სერია

III თურმეობითი მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-ქ // ღო-ნო-ვ/პ-ჰვე-უ-ე-ქ დაიწვები (დაიწვებოდი) თურმე
- 2. ღო-ნო-ჰველ/რ-ე-ქ // ღო-ნო-ჰვე-უ-ე-ქ დაიწვები (დაიწვებოდი) თურმე
- 3. ღო-ნო-ჰველ/რ-ე(ნ) // ღო-ნო-ჰვე-უ-ე(ნ) დაიწვება (დაიწვებოდა) თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჰველ/რ-ე-თ // ღო-ნო-ვ/პ-ჰვე-უ-ე-თ დაიწვებით (დაიწვებოდით) თურმე
- 2. ღო-ნო-ჰველ/რ-ე-თ // ღო-ნო-ჰვე-უ-ე-თ დაიწვებით (დაიწვებოდით) თურმე
- 3. ღო-ნო-ჰველ/რ-ე-ნ-ა(ნ) // ღო-ნო-ჰვე-უ-ე-ნ-ა(ნ) დაიწვებიან (დაიწვებოდნენ) თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ლო-ნო-ე/ა-ჰველ/რ-ე-ღ-ი // ღო-ნო-ე/ა-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი	დაენეგბოდი თურმე
2.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი	დაანეგბოდი თურმე
3.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-უ // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-უ	დაანეგბოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ლო-ნო-ე/ა-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ // ღო-ნო-ე/ა-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი-თ	დაენეგბოდი თურმე
2.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი-თ	დაანეგბოდი თურმე
3.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ეს // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ეს	დაანეგბოდენ თურმე

IV კაეშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ლო-ნო-ე/ა-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ე // ღო-ნო-ე/ა-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ა-ე	(რომ) დაენეგბოდე თურმე
2.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ე // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ა-ე	(რომ) დაანეგბოდე თურმე
3.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ს(ი) // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ა-ს(ი)	(რომ) დაანეგბოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ლო-ნო-ე/ა-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-თ // ღო-ნო-ე/ა-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ა-თ	(რომ) დაენეგბოდე თურმე
2.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-თ // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ა-თ	(რომ) დაანეგბოდე თურმე
3.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ა-ნ(ი) // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი)	(რომ) დაანეგბოდენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ლო-ნო-ე/ა-ჰველ/რ-ე-ღ-ი'-კო(ნ) // ღო-ნო-ე/ა-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი'-კო(ნ)	რომ დაენეგბოდი თურმე
2.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი'-კო(ნ) // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი'-კო(ნ)	რომ დაანეგბოდი თურმე
3.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი'-კო(ნ) // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი'-კო(ნ)	რომ დაანეგბოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ლო-ნო-ე/ა-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ) // ღო-ნო-ე/ა-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ)	რომ დაენეგბოდი თურმე
2.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ) // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ)	რომ დაანეგბოდი თურმე
3.	ლო-ნო-ჰველ/რ-ე-ღ-ეს'-ი'-კო(ნ) // ღო-ნო-ჰ'ე'-უ-ე-ღ-ეს'-ი'-კო(ნ)	რომ დაანეგბოდენ თურმე

3. ა - - უ გიპის ენებითის უღლება

I სპრია

აწმყოს წრა

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ე-ა-ჰ'უ'-უ-ქ	ენეგბი	ე-ა-ჰ'უ'-უ-თ	ენეგბით
2.	ა-ჰ'უ'-უ-ქ	ენეგბი	ა-ჰ'უ'-უ-თ	ენეგბით
3.	ა-ჰ'უ'-უ(ნ)	ენეგბა	ა-ჰ'უ'-უ-ნ-ა(ნ)	ენეგბიან

უწყვეტელი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ე-ა-ჰ'უ'-უ-ღ-ი	ენეგბოდი	ე-ა-ჰ'უ'-უ-ღ-ი-თ	ენეგბოდით
2.	ა-ჰ'უ'-უ-ღ-ი	ენეგბოდი	ა-ჰ'უ'-უ-ღ-ი-თ	ენეგბოდით
3.	ა-ჰ'უ'-უ-ღ-უ	ენეგბოდა	ა-ჰ'უ'-უ-ღ-ეს	ენეგბოდენ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ვაჭ'უ'-უღ-ა/-ე	ვენებოდე	ვაჭ'უ'-უღ-ათ
2.	აჭ'უ'-უღ-ა/-ე	ენებოდე	აჭ'უ'-უღ-ათ
3.	აჭ'უ'-უღ-ა-ს(ი)	ენებოდეს	აჭ'უ'-უღ-ან(ი)

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ვაჭ'უ'-უღ-ი'-კო(ბ)	რომ ვენებოდე	ვაჭ'უ'-უღ-ი-თ-ი'-კო(ბ)
2.	აჭ'უ'-უღ-ი'-კო(ბ)	რომ ენებოდე	აჭ'უ'-უღ-ი-თ-ი'-კო(ბ)
3.	აჭ'უ'-უღ-ი'-კო(ბ)	რომ ენებოდეს	აჭ'უ'-უღ-ეს-ი'-კო(ბ)

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ვაჭ'უ'-უღ-ე იყუაფუ (ბ)	ვენებოდე იქნება
2.	აჭ'უ'-უღ-ე იყუაფუ (ბ)	ენებოდე იქნება
3.	აჭ'უ'-უღ-ა-ს(ი) იყუაფუ (ბ)	ენებოდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

1.	ვაჭ'უ'-უღ-ათ იყუაფუ (ბ)	ვენებოდეთ იქნება
2.	აჭ'უ'-უღ-ათ იყუაფუ (ბ)	ენებოდეთ იქნება
3.	აჭ'უ'-უღ-ან(ი) იყუაფუ (ბ)	ენებოდნენ იქნება

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ვაჭ'უ'-უღ-ი'-კო(ბ) იყუაფულუ	ვენებოდი იქნებოდა
2.	აჭ'უ'-უღ-ი'-კო(ბ) იყუაფულუ	ენებოდი იქნებოდა
3.	აჭ'უ'-უღ-ი'-კო(ბ) იყუაფულუ	ენებოდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1.	ვაჭ'უ'-უღ-ი-თ-ი'-კო(ბ) იყუაფულუ	ვენებოდით იქნებოდა
2.	აჭ'უ'-უღ-ი-თ-ი'-კო(ბ) იყუაფულუ	ენებოდით იქნებოდა
3.	აჭ'უ'-უღ-ეს-ი'-კო(ბ) იყუაფულუ	ენებოდნენ იქნებოდა

მყოფადის წრა

მყოფადი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ლო/უ'-ე-აჭ'უ'-უქ	დავენები	ლო/უ'-ე-აჭ'უ'-უთ
2.	ღა-აჭ'უ'-უქ	დაენები	ღა-აჭ'უ'-უთ
3.	ღა-აჭ'უ'-უ(ნ)	დაენება	ღა-აჭ'უ'-უ-ნ-ა(ნ)

ხოლმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ლო/უ'-ე-აჭ'უ'-უღ-ი	დავენებოდი	ლო/უ'-ე-აჭ'უ'-უღ-ით
2.	ღა-აჭ'უ'-უღ-ი	დაენებოდი	ღა-აჭ'უ'-უღ-ით
3.	ღა-აჭ'უ'-უღ-ე	დაენებოდა	ღა-აჭ'უ'-უღ-ეს

მყოფადის კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ლო/უ'-ე-აჭ'უ'-უღ-ა/-ე	დავენებოდე	ლო/უ'-ე-აჭ'უ'-უღ-ათ
2.	ღა-აჭ'უ'-უღ-ა/-ე	დაენებოდე	ღა-აჭ'უ'-უღ-ათ
3.	ღა-აჭ'უ'-უღ-ა-ს(ი)	დაენებოდეს	ღა-აჭ'უ'-უღ-ან(ი)

მყოფადის პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო/უ' ვ' ა-ჭ' უ' უ-ღ' ი' კო(6)	რომ დაწევბოდუ	ღო/უ' ვ' ა-ჭ' უ' უ-ღ-ი-თ' ი' კო(6)	რომ დაწევბოდუთ
2. ღა-ა-ჭ' უ' უ-ღ' ი' კო(6)	რომ დაწევბოდუ	ღა-ა-ჭ' უ' უ-ღ-ი-თ' ი' კო(6)	რომ დაწევბოდუთ
3. ღა-ა-ჭ' უ' უ-ღ' უ' კო(6)	რომ დაწევბოდუს	ღა-ა-ჭ' უ' უ-ღ-ეს' ი' კო(6)	რომ დაწევბოდუნ

II სერია

წყვეტილი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო/უ' ვ' ა-ჭე-ი	დავენო	ღო/უ' ვ' ა-ჭე-ით	დავენით
2. ღა-ა-ჭე-ი	დაენო	ღა-ა-ჭე-ით	დაენით
3. ღა-ა-ჭე(ე)-უ	დაენა	ღა-ა-ჭე-უს	დაენუნ

II კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო/უ' ვ' ა-ჭე-ა-ე	დავენე	ღო/უ' ვ' ა-ჭე-ათ	დავენეთ
2. ღა-ა-ჭე-ა-ე	დაენე	ღა-ა-ჭე-ათ	დაენეთ
3. ღა-ა-ჭე-ა-ს(ი)	დაენეს	ღა-ა-ჭე-ან(ი)	დაენუნ

II პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო/უ' ვ' ა-ჭე-ი-კო(6)	რომ დაწვოდით	ღო/უ' ვ' ა-ჭე-ი-თ' ი' კო(6)	რომ დაწვოდით
2. ღა-ა-ჭე-ი-კო(6)	რომ დაწვოდით	ღა-ა-ჭე-ი-თ' ი' კო(6)	რომ დაწვოდით
3. ღა-ა-ჭ' უ' უ-კო(6)	რომ დაწვოდით	ღა-ა-ჭ' უ-ეს' ი' კო(6)	რომ დაწვოდუნ

III სერია

I თურმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-ქ	დაწვოდარ	ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-თ	დაწვოდართ
2. ღო-ჭ' უ' უ-ქ	დაწვოდარ	ღო-ჭ' უ' უ-თ	დაწვოდართ
3. ღო-ჭ' უ' უ(6)	დაწვოდა	ღო-ჭ' უ' უ-ან(6)	დაწვოდან

II თურმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-ღ-ი	დაწვოდით	ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-ღ-ით	დაწვოდით
2. ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ი	დაწვოდით	ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ით	დაწვოდით
3. ღო-ჭ' უ' უ-ღ-უ	დაწვოდით	ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ეს	დაწვოდუნ

III კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-ღ-ა-ე	დაწვოდეთ	ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-ღ-ათ	დაწვოდეთ
2. ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ა-ე	დაწვოდეთ	ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ათ	დაწვოდეთ
3. ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ა-ს(ი)	დაწვოდეს	ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ან(ი)	დაწვოდუნ

III პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-ღ-ი' კო(6)	რომ დაწვოდით	ღო-ვ/ა-ჭ' უ' უ-ღ-ი-თ' ი' კო(6)	რომ დაწვოდით
2. ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ი' კო(6)	რომ დაწვოდით	ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ი-თ' ი' კო(6)	რომ დაწვოდით
3. ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ეს' კო(6)	რომ დაწვოდით	ღო-ჭ' უ' უ-ღ-ეს-ი' კო(6)	რომ დაწვოდუნ

IV სერია

III თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-ქ დავენეები (დავენებოდი) თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ქ დაენეები (დაენებოდი) თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე(ნ) დაენეება (დაენებოდა) თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-თ დავენეებით (დავენებოდით) თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-თ დაენეებით (დაენებოდით) თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ნ-ა(ნ) დაენეებიან (დაენებოდნენ) თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი დავენეებოდი თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი დაენეებოდი თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-უ დაენეებოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი-თ დავენეებოდით თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი-თ დაენეებოდით თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ეს დაენეებოდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ა/-ე დავენეებოდე თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ა/-ე დაენეებოდე თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ა-ს(ი) დაენეებოდეს თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ა-თ დავენეებოდეთ თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ა-თ დაენეებოდეთ თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი) დაენეებოდნენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი'-კო(ნ) რომ დაენვოდი თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი'-კო(ნ) რომ დასნვოდი თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი'-კო(ნ) რომ დასნვოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ღო-ნო-ვ/პ-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ) რომ დაენვოდით თურმე
- 2. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ) რომ დასნვოდით თურმე
- 3. ღო-ნო-ჭ'უ'-უ-ე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ) რომ დასნვოდნენ თურმე

შენიშვნა:

მსგავსად იუღელის ე - უ(ნ) ტიპისა (მგ., ე-ს რ უღლებ-უ(ნ) უსრულდება, ე-ნ არტებ-უ(ნ) ენატრება, ე-წ უხებ-უ(ნ) უწუხდება...) და ე.ნ. გუნების ვნებითი გვარის (მგ., ა-ძ იცი ნუაფ-უ(ნ) ეცინება, ა-ხ აჩქუაფ-უ(ნ) ეთოხნება, ა-თ ასუაფ-უ(ნ) ეთესება...)შპნები. განსხვავება მათ შორის ისაა, რომ ე - უ(ნ) ტიპის შპნები აგებულების მიხედვით ობიექტურიცაა და სუბიექტურიც შაშინ, როდესაც გუნების ვნებითი მხოლოდ ობიექტური წყობით დასტურდება.

3. (ა) - - შ ტიპის ენებითის უღლება

I სერია
აწმყოს წრა

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	მ-ო-ხოლ-უ(ნ)	მიხარია	მ-ო-ხოლ-უ-ნ-ა(ნ)	გვიხარია
2.	გ-ო-ხოლ-უ(ნ)	გვიხარია	გ-ო-ხოლ-უ-ნ-ა(ნ)	გვიხარიათ
3.	ო-ხოლ-უ(ნ)	უხარია	ო-ხოლ-უ-ნ-ა(ნ)	უხარიათ

უწყვეტელი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-უ	მიხაროდა	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-ეს	გვიხაროდა
2.	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-უ	გვიხაროდა	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-ეს	გვიხაროდათ
3.	ო-ხოლ-უ-ღ-უ	უხაროდა	ო-ხოლ-უ-ღ-ეს	უხაროდათ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ს(ი)	მიხაროდეს	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	გვიხაროდეს
2.	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ს(ი)	გვიხაროდეს	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	გვიხაროდეთ
3.	ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ს(ი)	უხაროდეს	ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	უხაროდეთ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ 'გა'ზარებოდა	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ 'გა'გვიზარებოდა
2.	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ 'გა'გვიზარებოდა	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ 'გა'გვიზარებოდათ
3.	ო-ხოლ-უ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ 'გა'ზარებოდა	ო-ხოლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ 'გა'ზარებოდათ

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ(ნ)	მიხაროდეს იქნება
2.	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ(ნ)	გვიხაროდეს იქნება
3.	ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ(ნ)	უხაროდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

1.	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ნ(ი) იყუაფუ(ნ)	გვიხაროდეს იქნება
2.	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ნ(ი) იყუაფუ(ნ)	გვიხაროდეთ იქნება
3.	ო-ხოლ-უ-ღ-ა-ნ(ი) იყუაფუ(ნ)	უხაროდეთ იქნება

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-უ-კო(ნ) იყუაფულუ	მიხაროდა იქნებოდა
2.	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-უ-კო(ნ) იყუაფულუ	გვიხაროდა იქნებოდა
3.	ო-ხოლ-უ-ღ-უ-კო(ნ) იყუაფულუ	უხაროდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1.	მ-ო-ხოლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	გვიხაროდა იქნებოდა
2.	გ-ო-ხოლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	გვიხაროდათ იქნებოდა
3.	ო-ხოლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	უხაროდათ იქნებოდა

მყოფადის წრა

მყოფადი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ა-ხოლ-უ-უ(ნ)	გამხარდება	მ-ა-ხოლ-უ-უ-ნ-ა(ნ)	გაგვიხარდება
2. გ-ა-ხოლ-უ-უ(ნ)	გაგვიხარდება	გ-ა-ხოლ-უ-უ-ნ-ა(ნ)	გაგვიხარდებთ
3. ა-ხოლ-უ-უ(ნ)	გაუხარდება	ა-ხოლ-უ-უ-ნ-ა(ნ)	გაუხარდებთ

ხოლმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-უ	გამხარდებოდა	მ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ეს	გაგვიხარდებოდა
2. გ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-უ	გაგვიხარდებოდა	გ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ეს	გაგვიხარდებოდით
3. ა-ხოლ-უ-უ-დ-უ	გაუხარდებოდა	ა-ხოლ-უ-უ-დ-ეს	გაუხარდებოდით

მყოფადის კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ა-ს(ი)	გამხარდებოდეს	მ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ა-ნ(ი)	გაგვიხარდებოდეს
2. გ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ა-ს(ი)	გაგვიხარდებოდეს	გ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ა-ნ(ი)	გაგვიხარდებოდით
3. ა-ხოლ-უ-უ-დ-ა-ს(ი)	გაუხარდებოდეს	ა-ხოლ-უ-უ-დ-ა-ნ(ი)	გაუხარდებოდით

მყოფადის პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-უ-კო(ნ)	რომ გა'მხარებოდა	მ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გა'გვიხარებოდა
2. გ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-უ-კო(ნ)	რომ გა'გვიხარებოდა	გ-ა-ხოლ-უ-უ-დ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გა'გვიხარებოდით
3. ა-ხოლ-უ-უ-დ-უ-კო(ნ)	რომ გა'უხარებოდა	ა-ხოლ-უ-უ-დ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გა'უხარებოდით

II სწრია

წყვეტილი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ა-ხოლ-უ	გამხარდა	მ-ა-ხოლ-ეს	გაგვიხარდა
2. გ-ა-ხოლ-უ	გაგვიხარდა	გ-ა-ხოლ-ეს	გაგვიხარდით
3. ა-ხოლ-უ	გაუხარდა	ა-ხოლ-ეს	გაუხარდით

II კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ა-ხოლ-ა-ს(ი)	გამხარდეს	მ-ა-ხოლ-ა-ნ(ი)	გაგვიხარდეს
2. გ-ა-ხოლ-ა-ს(ი)	გაგვიხარდეს	გ-ა-ხოლ-ა-ნ(ი)	გაგვიხარდით
3. ა-ხოლ-ა-ს(ი)	გაუხარდეს	ა-ხოლ-ა-ნ(ი)	გაუხარდით

II პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ა-ხოლ-უ-კო(ნ)	რომ გა'მხარებოდა	მ-ა-ხოლ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გა'გვიხარებოდა
2. გ-ა-ხოლ-უ-კო(ნ)	რომ გა'გვიხარებოდა	გ-ა-ხოლ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გა'გვიხარებოდით
3. ა-ხოლ-უ-კო(ნ)	რომ გა'უხარებოდა	ა-ხოლ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გა'უხარებოდით

III სწრია

I თურმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ/ფ-ხოლ-ე-ბ-უ(ნ)	'გა'მხარებია	მ/ფ-ხოლ-ე-ბ-უ-ნ-ა(ნ)	'გა'გვიხარებია
2. რ-ხოლ-ე-ბ-უ(ნ)	'გა'გვიხარებია	რ-ხოლ-ე-ბ-უ-ნ-ა(ნ)	'გა'გვიხარებოდით
3. ხოლ-ე-ბ-უ(ნ)	'გა'უხარებია	ხოლ-ე-ბ-უ-ნ-ა(ნ)	'გა'უხარებოდით

II თურმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	მ/ფ-ხოლებ-უ-ღ-უ	'გა'შარებოდა	მ/ფ-ხოლებ-უ-ღ-ეს
2.	რ-ხოლებ-უ-ღ-უ	'გა'გზარებოდა	რ-ხოლებ-უ-ღ-ეს
3.	ხოლებ-უ-ღ-უ	'გა'ზარებოდა	ხოლებ-უ-ღ-ეს

III კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	მ/ფ-ხოლებ-უ-ღ-ა-ს(ი)	'გა'შარებოდეს	მ/ფ-ხოლებ-უ-ღ-ა-ნ(ი)
2.	რ-ხოლებ-უ-ღ-ა-ს(ი)	'გა'გზარებოდეს	რ-ხოლებ-უ-ღ-ა-ნ(ი)
3.	ხოლებ-უ-ღ-ა-ს(ი)	'გა'ზარებოდეს	ხოლებ-უ-ღ-ა-ნ(ი)

III პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	მ/ფ-ხოლებ-უ-ღ-'უ'-კო(ნ)	რომ 'გა'შარებოდა	მ/ფ-ხოლებ-უ-ღ-ეს-'ი'-კო(ნ)
2.	რ-ხოლებ-უ-ღ-'უ'-კო(ნ)	რომ 'გა'გზარებოდა	რ-ხოლებ-უ-ღ-ეს-'ი'-კო(ნ)
3.	ხოლებ-უ-ღ-'უ'-კო(ნ)	რომ 'გა'ზარებოდა	ხოლებ-უ-ღ-ეს-'ი'-კო(ნ)

IV სქრია

III თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხოლებ-უ-ე(ნ)	მიხარია (მიხაროდა) თურმე
2.	ნო-რ-ხოლებ-უ-ე(ნ)	გიხარია (გიხაროდა) თურმე
3.	ნო-ხოლებ-უ-ე(ნ)	უხარია (უხაროდა) თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხოლებ-უ-ე-ნ-ა(ნ)	გიხარია (გიხაროდა) თურმე
2.	ნო-რ-ხოლებ-უ-ე-ნ-ა(ნ)	გიხარიათ (გიხაროდათ) თურმე
3.	ნო-ხოლებ-უ-ე-ნ-ა(ნ)	უხარიათ (უხაროდათ) თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხოლებ-უ-ე-ღ-უ	მიხაროდა თურმე
2.	ნო-რ-ხოლებ-უ-ე-ღ-უ	გიხაროდა თურმე
3.	ნო-ხოლებ-უ-ე-ღ-უ	უხაროდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხოლებ-უ-ე-ღ-ეს	გიხაროდა თურმე
2.	ნო-რ-ხოლებ-უ-ე-ღ-ეს	გიხაროდათ თურმე
3.	ნო-ხოლებ-უ-ე-ღ-ეს	უხაროდათ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხოლებ-უ-ე-ღ-ა-ს(ი)	მიხაროდეს თურმე
2.	ნო-რ-ხოლებ-უ-ე-ღ-ა-ს(ი)	გიხაროდეს თურმე
3.	ნო-ხოლებ-უ-ე-ღ-ა-ს(ი)	უხაროდეს თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხოლებ-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი)	გიხაროდეს თურმე
2.	ნო-რ-ხოლებ-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი)	გიხაროდეთ თურმე
3.	ნო-ხოლებ-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი)	უხაროდეთ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ნო-პ/ფ-ხოლე-უ-ე-დ-უ'-კო(ნ) რომ 'გაზარებოდა თურმე
- 2. ნო-რ-ხოლე-უ-ე-დ-უ'-კო(ნ) რომ 'გაზარებოდა თურმე
- 3. ნო-ხოლე-უ-ე-დ-უ'-კო(ნ) რომ 'გაზარებოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ნო-პ/ფ-ხოლე-უ-ე-დ-ეს-ი'-კო(ნ) რომ გაგზარებოდა თურმე
- 2. ნო-რ-ხოლე-უ-ე-დ-ეს-ი'-კო(ნ) რომ გაგზარებოდა თურმე
- 3. ნო-ხოლე-უ-ე-დ-ეს-ი'-კო(ნ) რომ გაზარებოდა თურმე

შენიშვნა:

ო - -უ(ნ) გიის ენებითის ანალოგიურად იუღელის ე. წ. მიწნევის ენებითი. განსხვავება მხოლოდ იმაშია, რომ თუ ო - -უ(ნ) გიის ენებითის მყოფადის წრისა და II სერიის მწკრივებში პრეფიქსი ო-ს ნაცულად აქვს ა, ე.წ. „მიწნევის ენებითის“ იმავე მწკრივებში ო-ს ნაცულად აქვს ე და, ამასთან ერთად, თემის ნიშნად - -ე სუფიქსი (შდრ. აწმყო: ო - ხიოლ - უ (ნ) უხარია და ო - ჭიჭარ - უ (ნ) ეპატარაება; მყოფადი: ა - ხიოლ - უ' - უ (ნ) გაეზარდა და ე - ჭიჭარ - ებ - უ (ნ) ეპატარაება(პატარად მოუწვენება); წყვეტ: ა - ხიოლ - უ გაეზარდა და ე - ჭიჭარ - უ ეპატარაეა).

აქვე წარმოვადგენთ მიწნევის ენებითის ოთხივე სერიის მეთაურ მწკრივთა მხოლოდითი რიცხვის მესამე პიროს ფორმებს:

- I სერია: აწმყო: ო-ჭიჭარ-უ(ნ) ეპატარაება, ეცოტაება.
მყოფადი: ე-ჭიჭარ-ე-უ(ნ) პატარად (ცოტად) მოუწვენება.
- II სერია: წყვეტილი: ე-ჭიჭარ-უ ეპატარაეა, ეცოტაეა.
- III სერია: I თურმეობითი: ჭიჭარ-ე-უ(ნ) პატარაეება, ცოტაეება(პატარად, ცოტად მოსწვენება).
- IV სერია: III თურმეობითი: ნო-ჭიჭარ-ე-უ-ე(ნ) პატარად (ცოტად) ეწვენება (ეწვენებოდა) თურმე.

ანალოგიურად იუღელის: ო დიდ არ უ(ნ) ედიდება (დიდად ეწვენება); ო გ ინ ძ არ უ(ნ) ეგრძელება (გრძლად ეწვენება); ო ე ჭ (ვ) უ (ნ) ეწვეება; ო შ არ უ (ნ) ეზარება; ო მ ე ტ უ (ნ) ემეტება; ო მ ძ ი მ უ (ნ) ემძიმება; ო ნ წ არ უ (ნ) ეწნარება; ო ჩ ქ ი ჩ ა რ უ (ნ) ეჩვილება (გული) ...

დეპონენსები

დეპონენსური ზმნები მეგრულში არცთუ ისე ცოცხალია. ისინი გარკვეული თავისებურებით გამოირჩევიან. კერძოდ:

- ა) გააჩნიათ აწმყოს წრის მწკრივები (ძირითადად);
- ბ) არ აქვთ მყოფალი და, ბუნებრივია, მყოფალის წრის სხვა მწკრივები;
- გ) ზოგიერთს არ ეწარმოება მრავლობითი რიცხვი;
- დ) აგებულების მიხედვით უმთავრესად აბსოლუტურია, იშვიათად – რელატიური;
- ე) ზოგიერთს შეიძლება ჰქონდეს II და III სერიის მწკრივები. ასეთ შემთხვევაში სუბიექტი მოთხრობით (II სერია) და მიცემით (III სერია) ბრუნვებში ეწყობათ;
- ვ) IV სერია აწმყოს წრის მწკრივთა საფუძველზე აქვთ ნაწარმოები;
- ზ) იშვიათად იგუებენ მნმისწინებს.

უღლების ნიმუში

წარმოვადგინოთ III პირის ფორმებს ორსავე რიცხვში/

I სერია

ანამყოს წრა

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
3.	იხვამანს/იხვამუაფუ(ნ)	ილოცება	იხვამანა(ნ)/იხვამუაფუნა(ნ)	ილოცებიან

უწყვეტელი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
3.	იხვამანდუ//იხვამაფულუ	ილოცებოდა	იხვამანდეს/იხვამაფულეს	ილოცებოდნენ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
3.	იხვამანდას(ი)//იხვამაფულას(ი)	ილოცებოდეს	იხვამანდან(ი)//იხვამაფულან(ი)	ილოცებოდნენ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ.რიცხვი	
3.	იხვამანდუკო(ნ)//იხვამაფულეკო(ნ)	რომ ილოცებოდეს

მრავლ.რიცხვი

3.	იხვამანდეს'ი'კო(ნ)//იხვამაფულეს'ი'კო(ნ)	რომ ილოცებოდნენ
----	---	-----------------

მყოფაღუსრული

	მხოლ.რიცხვი	
3.	იხვამანდას/იხვამაფულდას	იყუაფუ(ნ) ილოცებოდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

3.	იხვამანდან(ი)//იხვამაფულან(ი)	იყუაფუ(ნ) ილოცებოდნენ იქნება
----	-------------------------------	------------------------------

პირობითუსრული

	მხოლ.რიცხვი	
3.	იხვამანდუკო(ნ)//იხვამაფულეკო(ნ)	იყუაფულუ ილოცებოდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

3.	იხვამანდეს'ი'კო(ნ)//იხვამაფულეს'ი'კო(ნ)	იყუაფულუ ილოცებოდნენ იქნებოდა
----	---	-------------------------------

მყოფლის წრე

აკლია

II სერია

აკლია

III სერია

აკლია

IV სერია

III თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

3. ნოსვამუე(ნ)/ნოსვამაფუე(ნ) ილოცებოდა თურმე
მრავლ.რიცხვი

3. ნოსვამუენა(ნ)/ნოსვამაფუენა(ნ) ილოცებოდნენ თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

3. ნოსვამუეღუ/ნოსვამაფუეღუ ილოცებოდა თურმე
მრავლ.რიცხვი

3. ნოსვამუედეს/ნოსვამაფუედეს ილოცებოდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

3. ნოსვამუედას(ნ)/ნოსვამაფუედას(ნ) რომ ილოცებოდეს თურმე
მრავლ.რიცხვი

3. ნოსვამუედან(ნ)/ნოსვამაფუედან(ნ) რომ ილოცებოდნენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

3. ნოსვამუედუკო(ნ)/ნოსვამაფუედუკო(ნ) რომ ელოცა თურმე
მრავლ.რიცხვი

3. ნოსვამუედეს'ი'კო(ნ)/ნოსვამაფუედეს'ი'კო(ნ) რომ ელოცათ თურმე

ღეპონენსური ზმნანი:

იბიზინანს//ობიზინანს მსვილად (გაბერილად) გამოიყურება

იბინწინანს//ობინწინანს ბუნწულას გამოხედვა აქვს

იბორდინანს//ობორდინანს დაბნულად (გაოგნებით) იყურება

იბიგინანს//ობიგინანს მოსულელოსავით გამოიყურება

იგორაფუ(ნ) ივინება

იგურაფუ(ნ) ისწავლება

იღღვირინანს//ოღღვირინანს იბღვირება

იკვირცხინანს//ოკვირცხინანს მკვირცხლად გამოიყურება

იკითხირუ(ნ)//იკითხირუაფუ(ნ) იკითხება

იკორტაფუ(ნ)//იკორტაფუ(ნ) ჩხირკედელაობს

ინკორუ(ნ)//ინკორუაფუ(ნ) იცოხნება

იპასუსუ(ნ) ეპასუხება

იპისკვიანანს//იპისკვიანანს მკვრივად გამოიყურება

ირსქინაფუ(ნ)//ირსქინაფუ(ნ) იქადნება

ირწუნებუ(ნ) ირწმუნება

- იფუაფუ(ნ) იფიცება
- იფირტუაფუ(ნ)//იფირტაფუ(ნ) იფლაპება
- ირამინუაფუ(ნ) იფანანება; იბინება
- ირხირკინანს//ორხირკინანს იბლიძება; ჩიკინობს
- იქვეირინანს//ოქვეირინანს იცქირება იქითაქეთ (უშნოდ)
- იჭარუაფუ(ნ) იწერება
- იჭყუბუ(ნ)//იჭყუაფუ(ნ) იწყელება
- ისვამაფუ(ნ) ილოცება
- ისვატაფუ(ნ)//ისოტაფუ(ნ) იფანება
- იჯიკაფუ(ნ) ჯიკაობს
- იჯინე(ნ) იყურება და ა.შ.

ბ) შესაძლებლობის ვნებითი (პოტენციალისი)

მოქმედების შესაძლებლობა (პოტენციალისი) ვნებითი გვარის მშნებით გადმოიცემა. ეს გრამატიკული კატეგორია მეგრულში მკვეთრადაა ჩამოყალიბებული. შესაძლებლობაზე აფიქსები მიუთითებენ. ასეთი მშნა შეიძლება იყოს ერთპირიანიც და ორპირიანიც. ერთპირიანს აწარმოებს ი- -ე პრეფიქს-სუფიქსი (მგ., ი-ჰ არ-ე (ნ) შეიძლება 'დაწეროს, ი-ჰ კო/უ მ-ე (ნ) შეიძლება 'შეიჭამოს ...), ორპირიანს -ა- -ე პრეფიქს-სუფიქსი (მგ., ა-ჰ არ-ე (ნ) შეუძლია 'დაწეროს, ა-ჰ კო/უ მ-ე (ნ) შეუძლია 'შეჭამოს ...).

შესაძლებლობის ვნებითი განსხვავდება ი- -ე და -ა- -ე გიპის დინამიკური ვნებითისაგან: შესაძლებლობის ვნებითს -უ სუფიქსის ნაცვლად აქვს -ე (შღრ., ი-თ ას-^ა-^უ-უ (ნ) ითესება და ი-თ ას-ე (ნ) შეიძლება 'დაითესოს; ა-თ ას-^ა-^უ-უ (ნ) ეთესება და ა-თ ას-ე (ნ) შეუძლია 'დაითესოს).

შესაძლებლობის ვნებითის უღლება ასეთ სურათს იძლევა: პირველ სერიაში ისინი, დინამიკური და შესაძლებლობის ვნებითები, განსხვავდებიან, რადგან შესაძლებლობის ვნებითს ყველა მწკრივში გააყვება -ე სუფიქსი. რაც შეეხება მეორე, მესამე და მეოთხე სერიებს, აქ მათ საზიარო (ერთი) ფორმა აქვთ. მაშასადამე, შესაძლებლობას მეგრული მშნა გრამატიკულად მხოლოდ პირველ სერიაში გამოხატავს.

ერთი. მოქმედების შეუძლებლობის გადმოსაცემად მეგრული იყენებს პოტენციალისის დაღებით ფორმებს და უმატებს ვა(რ) ვერ ნაწილაკს (შღრ., ითას-ე(ნ) შეიძლება 'დაითესოს -ე ე ე თ ა ს ე (ნ) ← * ვა(რ)-ითას-ე(ნ) არ შეიძლება დაითესოს. ასევე: ათას ე (ნ) შეუძლია 'დაითესოს -ე ა ა თ ა ს ე (ნ) ← * ვა(რ)-ათას-ე(ნ) არ შეუძლია 'დაითესოს).

1. ი- -ე გიპის შესაძლებლობის ვნებითის უღლება

I სერია

ანაყო-მყოზალის წრა

აწმყო-მყოფალი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ე-ქ¹ შეიძლება 'შეიჭამო (შეჭმულ იქნე)
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-ქ შეიძლება 'შეიჭამო (შეჭმულ იქნე)
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე(ნ) შეიძლება 'შეიჭამოს (შეჭმულ იქნეს)

მრავლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ე-თ შეიძლება 'შეიჭამოთ (შეჭმულ იქნეთ)
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-თ შეიძლება 'შეიჭამოთ (შეჭმულ იქნეთ)
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-ნ-ა(ნ) შეიძლება 'შეიჭამონ (შეჭმულ იქნენ)

¹ პირველი ი ასიმილარებული მშნისწინაა (იი-აი), რომელიც მშნას მყოფალის წრის მწკრივებში აქვს. ამიგომ უმშნისწინა (პირველი ი ს გარეშე) ფორმები აწმყოს წრის მწკრივებშია (შღრ. აწმყო ი-ჰ კომ-ე (ნ) შეიძლება იჭამოს და მყოფალი-ი-ი-ჰ კომ-ე (ნ) შეიძლება შეიჭამოს).

უწყვეტელ-ხოლმეობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ი შეიძლება შეცვმულიყავ
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ი შეიძლება შეცმულიყავ
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-უ შეიძლება შეცმულიყო

მრავლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ი-თ შეიძლება შეცვმულიყავით
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ი-თ შეიძლება შეცმულიყავით
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ეს შეიძლება შეცმულიყვენ

აწმყო-მყოფადის კაეშირებითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ა-ე რომ შეიძლება შეცვმულიყო
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ა-ე რომ შეიძლება შეცმულიყო
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ა-ს(ი) რომ შეიძლება შეცმულიყო

მრავლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ა-თ რომ შეიძლება შეცვმულიყოთ
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ა-თ რომ შეიძლება შეცმულიყოთ
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ა-ნ(ი) რომ შეიძლება შეცმულიყონ

აწმყო-მყოფადის პირობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი რომ ყოფილიყო ჩემი შეცმა
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი რომ ყოფილიყო შენი შეცმა
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-უ-კო(ნ) შესაძლებელი რომ ყოფილიყო მისი შეცმა

მრავლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი რომ ყოფილიყო ჩვენი შეცმა
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი რომ ყოფილიყო თქვენი შეცმა
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ეს-ი-კო(ნ) შესაძლებელი რომ ყოფილიყო მათი შეცმა

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ე იყუაფუ (ნ) შესაძლებელი იქნება ჩემი შეცმა (რომ შევიტამო)
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ე იყუაფუ (ნ) შესაძლებელი იქნება შენი შეცმა (რომ შევიტამო)
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ეს იყუაფუ (ნ) შესაძლებელი იქნება მისი შეცმა (რომ შევიტამო)

მრავლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ათ იყუაფუ (ნ) შესაძლებელი იქნება ჩვენი შეცმა (რომ შევიტამოთ)
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ათ იყუაფუ (ნ) შესაძლებელი იქნება თქვენი შეცმა (რომ შევიტამოთ)
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ან იყუაფუ (ნ) შესაძლებელი იქნება მათი შეცმა (რომ შევიტამოთ)

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ი-კო(ნ) იყუაფულე შესაძლებელი იქნებოდა ჩემი შეცმა
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ი-კო(ნ) იყუაფულე შესაძლებელი იქნებოდა შენი შეცმა
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-უ-კო(ნ) იყუაფულე შესაძლებელი იქნებოდა მისი შეცმა

მრავლ.რიცხვი

- 1. ი-ი-ე/პ-ჰკომ-ე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულე შესაძლებელი იქნებოდა ჩვენი შეცმა
- 2. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულე შესაძლებელი იქნებოდა თქვენი შეცმა
- 3. ი-ი-ჰკომ-ე-დ-ეს-ი-კო(ნ) იყუაფულე შესაძლებელი იქნებოდა მათი შეცმა

II სერია

აკლია. იყენებს ი- - - უ ტიპის ვნებითის ფორმებს. კერძოდ:

წყვეტილი

მხოლ.რიცხვი

1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ი შესაძლებელი გახდა ჩემი შექმა (შეიქცამე)
2. ი-ი-ჰკომ-ი შესაძლებელი გახდა შენი შექმა (შეიქცამე)
3. ი-ი-ჰკომ-უ შესაძლებელი გახდა მისი შექმა (შეიქცამა)

მრავლ.რიცხვი

1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ი-თ შესაძლებელი გახდა ჩვენი შექმა (შეიქცამეთ)
2. ი-ი-ჰკომ-ი-თ შესაძლებელი გახდა თქვენი შექმა (შეიქცამეთ)
3. ი-ი-ჰკომ-ეს შესაძლებელი გახდა მათი შექმა (შეიქცამნენ)

II კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ა/-ე შესაძლებელი გახდეს ჩემი შექმა (შეიქცამო)
2. ი-ი-ჰკომ-ა/-ე შესაძლებელი გახდეს შენი შექმა (შეიქცამო)
3. ი-ი-ჰკომ-ა-ს(ი) შესაძლებელი გახდეს მისი შექმა (შეიქცამოს)

მრავლ.რიცხვი

1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ა-თ შესაძლებელი გახდეს ჩვენი შექმა (შეიქცამოთ)
2. ი-ი-ჰკომ-ა-თ შესაძლებელი გახდეს თქვენი შექმა (შეიქცამოთ)
3. ი-ი-ჰკომ-ა-ნ(ი) შესაძლებელი გახდეს მათი შექმა (შეიქცამონ)

II პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი (რომ) გამხდარიყო ჩემი შექმა
2. ი-ი-ჰკომ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი (რომ) გამხდარიყო შენი შექმა
3. ი-ი-ჰკომ-უ-კო(ნ) შესაძლებელი (რომ) გამხდარიყო მისი შექმა

მრავლ.რიცხვი

1. ი-ი-ე/ა-ჰკომ-ი-თ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი (რომ) გამხდარიყო ჩვენი შექმა
2. ი-ი-ჰკომ-ი-თ-ი-კო(ნ) შესაძლებელი (რომ) გამხდარიყო თქვენი შექმა
3. ი-ი-ჰკომ-ეს-ი-კო(ნ) შესაძლებელი (რომ) გამხდარიყო მათი შექმა

III სერია

აკლია

IV სერია

აკლია

შენიშვნა: შესაძლებელი მოქმედების(მოტენციალის) გამოსაცემად მოგჯერ გამოყენებულა ი- - - უ ტიპის ვნებითის IV სერიის ფორმები. ასე რომ, მაგ., ნოჰკომუე(ნ) (III თურმეობითი) გამოსატავს როგორც ჭამს (ჭამა) თურმე, ასევე შესაძლება ეჭამა(ჭამა). ანალოგიურია ვითარება სხვა მწკრივებთანაც. მაგ., IV თურმეობითი: ონოჰკომუედეუ ნინნავს: შეჭამა თურმე, ასევე: შესძლება შეეჭამა და ა.შ.

2. ბ - -ი ტიპის შესაძლებლობის ვნებითის უღლება

I სერია
ანმყო-მყოფადის წრა

აწმყო-მყოფადი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. 'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე(ნ) ¹	შემიძლია შე'ვჭამო	'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე-ნ(ნ)	შევიძლია შე'ვჭამოთ
2. 'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე(ნ)	შეგიძლია შე'ვჭამო	'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე-ნ(ნ)	შეგიძლიათ შე'ვჭამოთ
3. 'ა'-ა-ჰკომ-ე(ნ)	შეუძლია შე'ვჭამოს	'ა'-ა-ჰკომ-ე-ნ(ნ)	შეუძლიათ შე'ვჭამონ

უწყვეტელ-ხოლმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. 'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე-დ-ე	შემეძლო შე'ვგეჭამა	'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე-დ-ეს	შეგვეძლო შე'ვგეჭამა
2. 'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე-დ-ე	შეგიძლო შე'ვგეჭამა	'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე-დ-ეს	შეგიძლოთ შე'ვგეჭამათ
3. 'ა'-ა-ჰკომ-ე-დ-ე	შეეძლო შე'ვგეჭამა	'ა'-ა-ჰკომ-ე-დ-ეს	შეეძლოთ შე'ვგეჭამათ

აწმყო-მყოფადის კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. 'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ს(ი) შემეძლოს შე'ვჭამო
2. 'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ს(ი) შეგიძლოს შე'ვჭამო
3. 'ა'-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ს(ი) შეეძლოს შე'ვჭამოს

მრავლ.რიცხვი

1. 'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ნ(ი) შეგვეძლოს შე'ვჭამოთ
2. 'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ნ(ი) შეგიძლოთ შე'ვჭამოთ
3. 'ა'-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ნ(ი) შეეძლოთ შე'ვჭამონ

აწმყო-მყოფადის პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. ო-მ-ა-ჰკომ-ე-დ-'უ'-კო(ნ) რომ შემძლებოდა შე'ვგეჭამა
2. ო-გ-ა-ჰკომ-ე-დ-'უ'-კო(ნ) რომ შეგიძლებოდა შე'ვგეჭამა
3. ა-ა-ჰკომ-ე-დ-'უ'-კო(ნ) რომ შესძლებოდა შე'ვგეჭამა

მრავლ.რიცხვი

1. ო-მ-ა-ჰკომ-ე-დ-ეს-'ი'-კო(ნ) რომ შეგვეძლებოდა შე'ვგეჭამა
2. ო-გ-ა-ჰკომ-ე-დ-ეს-'ი'-კო(ნ) რომ შეგიძლებოდათ შე'ვგეჭამათ
3. ა-ა-ჰკომ-ე-დ-ეს-'ი'-კო(ნ) რომ შესძლებოდათ შე'ვგეჭამათ

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ს იყუაფუ (ნ) მეჭმებოდეს იქნება
2. გ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ს იყუაფუ (ნ) გეჭმებოდეს იქნება
3. ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ს იყუაფუ (ნ) ეჭმებოდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ნ იყუაფუ (ნ) გვეჭმებოდეს იქნება
2. გ-ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ნ იყუაფუ (ნ) გეჭმებოდეთ იქნება
3. ა-ჰკომ-ე-დ-ა-ნ იყუაფუ (ნ) ეჭმებოდეთ იქნება

¹ უმზნისწინო (ო'ს გარეშე) ფორმები აწმყოს წრის მწკრივებია და მათ, ბუნებრივია, შეესაბამება ასევე უმზნისწინო ქართული ფორმები.

პირობით უსრული

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ა-ჰკომ-ე-ღ-უ'-კო(ნ) იყუაფუღუ	მეჭმებოდა იწებოდა
2. გ-ა-ჰკომ-ე-ღ-უ'-კო(ნ) იყუაფუღუ	გეჭმებოდა იწებოდა
3. ა-ჰკომ-ე-ღ-უ'-კო(ნ) იყუაფუღუ	ეჭმებოდა იწებოდა

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ა-ჰკომ-ე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ) იყუაფუღუ	ვეჭმებოდა იწებოდა
2. გ-ა-ჰკომ-ე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ) იყუაფუღუ	ვეჭმებოდათ იწებოდა
3. ა-ჰკომ-ე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ) იყუაფუღუ	ეჭმებოდათ იწებოდა

II სერია

აკლია, იყენებს ა -- უ ტიპის ვნებითის ფორმებს, კერძოდ:

წყვეტილი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე-უ	შეძლო შეეჭამა	'ო'-მ-ა-ჰკომ-ეს	შეძლეთ შეეჭამათ
2.	'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე-უ	შესძლო შეეჭამა	'ო'-გ-ა-ჰკომ-ეს	შესძლეთ შეეჭამათ
3.	'ა'-ა-ჰკომ-ე-უ	შეძლო შეეჭამა	'ა'-ა-ჰკომ-ეს	შეძლეს შეეჭამათ

II კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	'ო'-მ-ა-ჰკომ-ა-ს(ი)	შეძლო შეეჭამო	'ო'-მ-ა-ჰკომ-ან(ი)	შეძლეთ შეეჭამოთ
2.	'ო'-გ-ა-ჰკომ-ა-ს(ი)	შესძლო შეეჭამო	'ო'-გ-ა-ჰკომ-ან(ი)	შესძლეთ შეეჭამოთ
3.	'ა'-ა-ჰკომ-ა-ს(ი)	შეძლოს შეეჭამოს	'ა'-ა-ჰკომ-ან(ი)	შეძლონ შეეჭამონ

II პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	'ო'-მ-ა-ჰკომ-უ'-კო(ნ)	რომ შეძლებოდა შეეჭამა
2.	'ო'-გ-ა-ჰკომ-უ'-კო(ნ)	რომ შეეძლებოდა შეეჭამა
3.	'ა'-ა-ჰკომ-ა-უ'-კო(ნ)	რომ შესძლებოდა შეეჭამა

მრავლ.რიცხვი

1.	'ო'-მ-ა-ჰკომ-ე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ შეეძლებოდა შეეჭამათ
2.	'ო'-გ-ა-ჰკომ-ე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ შეეძლებოდათ შეეჭამათ
3.	'ა'-ა-ჰკომ-ე-ღ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ შესძლებოდათ შეეჭამათ

III სერია

აკლია

IV სერია

აკლია

შენიშვნა: იყენებს ა—უ გიჟის დინამიკური ენებიტის IV სერიის ფორმებს, რომელთაც შეუძლიათ გამოსატონ შესაძლებლობის მინარსიყ. კერძოდ:

III თურმეობითი

მხოღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-ჰ შეძღღღღღ (თურმე) შე'შეღღღღ (შეღღღღღღი შეღღღღღღ)
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ჰ შეღღღღღღ (თურმე) შე'გეღღღღღ (შესღღღღღღი შეღღღღღღ)
- 3. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე(ნ) შესღღღღღღ (თურმე) შე'ეღღღღღღ (შესღღღღღღღა შეღღღღღღ)

მრავღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-თ შეღღღღღღღ (თურმე) შე'გეღღღღღღღ (შეღღღღღღღღი შეღღღღღღღ)
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-თ შეღღღღღღღი (თურმე) შე'გეღღღღღღღი (შესღღღღღღღღი შეღღღღღღღი)
- 3. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ნ-ა(ნ) შესღღღღღღღი (თურმე) შე'ეღღღღღღღი (შესღღღღღღღღენ შეღღღღღღღი)

IV თურმეობითი

მხოღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი შეღღღღღღღი თურმე შეღღღღღღღ
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი შესღღღღღღღი თურმე შეღღღღღღღ
- 3. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-უ შესღღღღღღღა თურმე შეღღღღღღღ

მრავღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი-თ შეღღღღღღღი თურმე შეღღღღღღღ
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი-თ შესღღღღღღღი თურმე შეღღღღღღღ
- 3. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ეს შესღღღღღღღენ თურმე შეღღღღღღღ

IV კავშირებითი

მხოღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-ღ-ა-ე რომ შეძღღღღღღა შეღღღღღღღ
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ა-ე რომ შეღღღღღღღა შეღღღღღღღ
- 3. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ა-ს(ი) რომ შესღღღღღღღა შეღღღღღღღ

მრავღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-ღ-ა-თ რომ შეღღღღღღღა შეღღღღღღღ
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ა-თ რომ შეღღღღღღღა შეღღღღღღღ
- 3. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ა-ნ(ი) რომ შესღღღღღღღა შეღღღღღღღ

IV პირობითი

მხოღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი-ნ-კო(ნ) რომ შეძღღღღღღა ნეღღღღღღღ
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი-ნ-კო(ნ) რომ შეღღღღღღღა ნეღღღღღღღ
- 3. ო-ნო-ჰ-ჰ-უ-ე-ღ-უ-კო(ნ) რომ შესღღღღღღღა ნეღღღღღღღ

მრავღღ.რიცხვი

- 1. ო-ნო-ე/ა-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი-თ-ნ-კო(ნ) რომ შეღღღღღღღა ნეღღღღღღღ
- 2. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ი-თ-ნ-კო(ნ) რომ შეღღღღღღღა ნეღღღღღღღ
- 3. ო-ნო-ჰკომ-უ-ე-ღ-ეს-ნ-კო(ნ) რომ შესღღღღღღღა ნეღღღღღღღ

ბ) სტატიკური ვნებიოთი

სტატიკური ვნებიოთი გვიარის მზნათა რაოღენობა მეგრულში რამღენიმე ათეულს აღწევს. უღლებისას რიგ თავისებურებას ავლენენ:

- ა) საკუთარი წარმოების მხოლოდ აწმყოს წრის მწკრივები აქეთ;
- ბ) მყოფადის წრის მწკრივებისათვის აბსოლუტური უმრავლესობა იყენებს ა- -უ ტიპის ვნებიოთს;
- გ) აკლიათ მეორე და მესამე სერიები;
- დ) აწმყოს წრის მწკრივთა ბაზამე აწარმოებენ მეოთხე სერიას;
- ე) ორპირიანთა უმრავლესობას აქვს ერთ-ერთი წყობა - სუბიექტური ან ობიექტური, უფრო ხშირად ობიექტური;
- ვ) მზნისწინებს იშვიათად დაირთავენ და ა.შ.

უღლების ნიშნები

**I სერია
აწმყოს წრა**

აწმყო

მხოლ.რიცხვი

1. ე/ა-კირუ-ქ	ვაბივარ	ე/ბ-ძუ-ქ	ვაგღივარ	ე/ფ-ხუ-ქ	ვაშხივარ
2. კირუ-ქ	აბიხარ	ძუ-ქ	ავღიხარ	ხუ-ქ	აშხიხარ
3. კირუ-(ნ)	აბია	ძუ(ნ)	ავღია	ხუ(ნ)	აშხია

1. ე/ბ-გუ-ქ	ვგავარ	მ-იღუ(ნ)	გაქვს	პუნს←-მ-ცუნს ¹	მყავს
2. გუ-ქ	პგავხარ	გ-იღუ(ნ)	გაქვთ	რ-ცუნს	გყავს
3. გუ(ნ)	პგავს	უღუ(ნ)	აქვს	ცუნს	ყავს

მრავლ. რიცხვი

1. ე/ა-კირუ-თ	ვაბივართ	ე/ბ-ძუ-თ	ვაგღივართ	ე/ფ-ხუ-თ	ვაშხივართ
2. კირუ-თ	აბიხართ	ძუ-თ	ავღიხართ	ხუ-თ	აშხიხართ
3. კირუ-ნ-ა(ნ)	აბიან	ძუ-ნ-ა(ნ)	ავღიან	ხუ-ნ-ა(ნ)	აშხიან

1. ე/ბ-გუ-თ	ვგავართ	მ-იღუ-ნ-ა(ნ)	გვაქვს	პ-უნ-ა(ნ)	გყავთ
2. გუ-თ	პგავხართ	გ-იღუ-ნ-ა(ნ)	გაქვთ	რ-ცუნ-ა(ნ)	გყავთ
3. გუ-ნ-ა(ნ)	პგავანან	უღუ-ნ-ა(ნ)	აქვთ	ცუნ-ა(ნ)	ყავთ

უწყვიტელი

მხოლ.რიცხვი

1. ე/ა-კირუ-ღ-ი	ვები	ე/ბ-ძუ-ღ-ი	ვავდი	ე/ფ-ხუ-ღ-ი	ვამხვი
2. კირუ-ღ-ი	ები	ძუ-ღ-ი	ვადი	ხუ-ღ-ი	ვამხვი
3. კირუ-ღ-უ	ება	ძუ-ღ-უ	ვადო	ხუ-ღ-უ	ვამხო

1. ე/ბ-გუ-ღ-ი	ვგავდი	მ-იღუ-ღ-უ	მქონდა	პ-უნ-ღ-უ	მყავდა
2. გუ-ღ-ი	პგავდი	გ-იღუ-ღ-უ	გქონდა	რ-ცუნ-ღ-უ	გყავდა
3. გუ-ღ-უ	პგავდა	უღუ-ღ-უ	პქონდა	ცუნ-ღ-უ	ყავდა

¹ ანალოგიურია ვითარება სხვა მწკრივებშიაც: მც→პ'ს.

მრავლ. რიხვი

1. ვ/კირუღ-ოთ	ვბოთ	ვბ-ბუღ-ოთ	ვვღოთ	ვ/ფ-ხუღ-ოთ	ვვბოთ
2. კირუღ-ოთ	ებოთ	ბუღ-ოთ	ვვღოთ	ხუღ-ოთ	ვვბოთ
3. კირუღ-ეს	ებნენ	ბუღ-ეს	ვვღნენ	ხუღ-ეს	ვვბნენ
1. ვბ-გუღ-ოთ	ვვავღოთ	ბ-ოღუღ-ეს	გვბონდა	ბ-უნღ-ეს	გვყავდა
2. გუღ-ოთ	ვვავღოთ	ბ-ოღუღ-ეს	გვბონდათ	რ-ყუნღ-ეს	გვყავდათ
3. გუღ-ეს	ვვავღნენ	უღუღ-ეს	ვბონდათ	ყუნღ-ეს	ვყავდათ

აწმყო ს კავშირებითი

მხოლ.რიხვი

1. ვ/კირუღ-ა-ე	ვებე	ვბ-ბუღ-ა-ე	ვვგლო	ვ/ფ-ხუღ-ა-ე	ვვბო
2. კირუღ-ა-ე	ებე	ბუღ-ა-ე	ვვგლო	ხუღ-ა-ე	ვვბო
3. კირუღ-ა-ს(ო)	ებეს	ბუღ-ა-ს(ო)	ვვგლოს	ხუღ-ა-ს(ო)	ვვბოს
1. ვბ-გუღ-ა-ე	ვვავდე	ბ-ოღუღ-ა-ს(ო)	გვბონდეს	ბ-უნღ-ა-ს(ო)	გვყავდეს
2. გუღ-ა-ე	ვვავდე	ბ-ოღუღ-ა-ს(ო)	გვბონდეს	რ-ყუნღ-ა-ს(ო)	გვყავდეს
3. გუღ-ა-ს(ო)	ვვავდეს	უღუღ-ა-ს(ო)	ვბონდეს	ყუნღ-ა-ს(ო)	ვყავდეს

მრავლ. რიხვი

1. ვ/კირუღ-ათ	ვებოთ	ვბ-ბუღ-ათ	ვვგლოთ	ვ/ფ-ხუღ-ათ	ვვბ'ვოთ
2. კირუღ-ათ	ებოთ	ბუღ-ათ	ვვგლოთ	ხუღ-ათ	ვვბოთ
3. კირუღ-ა-ნ(ო)	ებნენ	ბუღ-ა-ნ(ო)	ვვგლონ	ხუღ-ა-ნ(ო)	ვვბონ
1. ვბ-გუღ-ათ	ვვავდეთ	ბ-ოღუღ-ა-ნ(ო)	გვბონდეს	ბ-უნღ-ა-ნ(ო)	გვყავდეს
2. გუღ-ათ	ვვავდეთ	ბ-ოღუღ-ა-ნ(ო)	გვბონდეთ	რ-ყუნღ-ა-ნ(ო)	გვყავდეთ
3. გუღ-ა-ნ(ო)	ვვავდნენ	უღუღ-ა-ნ(ო)	ვბონდეთ	ყუნღ-ა-ნ(ო)	ვყავდეთ

აწმყო ს პირობითი

მხოლ.რიხვი

1. ვ/კირუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვებე	ვბ-ბუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვგდე
2. კირუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ებე	ბუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვგდე
3. კირუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ებეს	ბუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვგდოს
1. ვ/ფ-ხუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვებე	ვბ-გუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვავდე
2. ხუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ევებე	გუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვავდე
3. ხუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ევებეს	გუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვავდეს
1. ბ-ოღუღ-ი'-კო(ნ)	რომ მბონდა	ბუნღ-ი'-კო(ნ)	რომ მყოლოდა
2. ბ-ოღუღ-ი'-კო(ნ)	რომ გვბონდა	რ-ყუნღ-ი'-კო(ნ)	რომ გყოლოდა
3. უღუღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვბონდა	ყუნღ-ი'-კო(ნ)	რომ მყოლოდა

მრავლ. რიხვი

1. ვ/კირუღ-ოთ-ი'-კო(ნ)	რომ ვებოთ	ვბ-ბუღ-ოთ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვგდეთ (ვვებულოყავით)
2. კირუღ-ოთ-ი'-კო(ნ)	რომ ებოთ	ბუღ-ოთ-ი'-კო(ნ)	რომ ვვგდეთ (ვვებულოყავით)
3. კირუღ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ ებნენ	ბუღ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ ვვგდნენ (ვვებულოყვნენ)

1. ვ/ფ-ხუ-ღ-ი-თ-ი-კო(6)	რომ ეშხვეთ	ვზ-ტუ-ღ-ი-თ-ი-კო(6)	რომ ვგადეთ
2. ხუ-ღ-ი-თ-ი-კო(6)	რომ ეშხვეთ	გუ-ღ-ი-თ-ი-კო(6)	რომ ჰგადეთ
3. ხუ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ ეშხვენ	გუ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ ჰგადვენ
1. შ-ილუ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ გვქონდა	პ-უნ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ გვყოლოდა
2. გ-ილუ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ გქონდათ	რ-ყუნ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ გყოლოდათ
3. ულუ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ ჰქონდათ	ყუნ-ღ-ეს-ი-კო(6)	რომ ჰყოლოდათ

მყოფაღუსრული

ზოლ.რიცხვი

1. ვ/პ-კირუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ეებები (დაბმული იქნები)
2. კირუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ებები (დაბმული იქნები)
3. კირუ-ღ-ას იყუაფუ(6)	ებება (დაბმული იქნება)
1. ვზ-ბუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ვედები (დაგდებული იქნები)
2. ბუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ედები (დაგდებული იქნები)
3. ბუ-ღ-ას იყუაფუ(6)	ედება (დაგდებული იქნება)
1. ვ/ფ-ხუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ეეზობი (დამზობილი იქნები)
2. ხუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ეზობი (დამზობილი იქნები)
3. ხუ-ღ-ას იყუაფუ(6)	ეზობა (დამზობილი იქნება)
1. ვზ-გუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ეეზგანები (ვეგდე იქნება)
2. გუ-ღ-ა/ე იყუაფუ(6)	ეზგანები (ვეგდე იქნება)
3. გუ-ღ-ას იყუაფუ(6)	ეზგანება (ვეგდეს იქნება)
1. შ-ილუ-ღ-ას იყუაფუ(6)	მექნება (მქონდეს იქნება)
2. გ-ილუ-ღ-ას იყუაფუ(6)	გექნება (გქონდეს იქნება)
3. ულუ-ღ-ას იყუაფუ(6)	ეკნება (პქონდეს იქნება)
1. პ-უნ-ღ-ას იყუაფუ(6)	მეყოლება (მყადეს იქნება)
2. რ-ყუნ-ღ-ას იყუაფუ(6)	გეყოლება (გყადეს იქნება)
3. ყუნ-ღ-ას იყუაფუ(6)	ეყოლება (ჰყადეს იქნება)

მრავლ.რიცხვი

1. ვ/პ-კირუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)	ეებებით (დაბმული იქნებით)
2. კირუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)	ებებით (დაბმული იქნებით)
3. კირუ-ღ-ან იყუაფუ(6)	ებებიან (დაბმული იქნებიან)
1. ვზ-ბუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)	ვედებით (დაგდებული იქნებით)
2. ბუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)	ედებით (დაგდებული იქნებით)
3. ბუ-ღ-ან იყუაფუ(6)	ედებიან (დაგდებული იქნებიან)
1. ვ/ფ-ხუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)	ეეზობით (დამზობილი იქნებით)
2. ხუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)	ეზობით (დამზობილი იქნებით)
3. ხუ-ღ-ან იყუაფუ(6)	ეზობიან (დამზობილი იქნებიან)

1. ნო-ვზ-ძვე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	დაგდებული რომ ცყოფილიყავით
2. ნოძვე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	დაგდებული რომ ცყოფილიყავით
3. ნოძვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	დაგდებული რომ ცყოფილიყვენ
1. ნო-ვ/ფ-ხუე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	დამზობილი რომ ცყოფილიყავით
2. ნოხუე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	დამზობილი რომ ცყოფილიყავით
3. ნოხუე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	დამზობილი რომ ცყოფილიყვენ
1. ნო-ვზ-გვე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ვგავედეთ (ვგვანებოდით) თურმე
2. ნოგვე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ პგავედეთ (პგვანებოდით) თურმე
3. ნოგვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ პგავედენ (პგვანებოდენ) თურმე
1. ნო-ვზ-ღვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გვექონდეს თურმე (რომ გვექონოდა)
2. ნო-რ-ღვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გქონდეთ თურმე (რომ გქონოდათ)
3. ნოღვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ პქონდეთ თურმე (რომ პქონოდათ)
1. ნო-პვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გვყავედეს თურმე (რომ გვყოლოდა)
2. ნო-რ-ყვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გყავედეთ თურმე (რომ გყოლოდათ)
3. ნოყვე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ პყავედეთ თურმე (რომ პყოლოდათ)

ანალოგიურად იუღელიან: აპალუუ(ნ) აბადია, გააქუნს პპოსია, გეფორუ(ნ) აფარია, გეჭუუ(ნ) აკერია, გიორე(ნ) ადგას, გიორჩქუ(ნ) აწნია, გოჩანს ასხია, გოცუნს ავლია (ირველე), დგუ(ნ) დგას, თასუ(ნ) თესია, თხორუ(ნ) მარხია(სთხრია), მაარტყუ(ნ) არტყია, მააძუ(ნ) აცვია, ოტყუ(ნ) ატყვია, ონტირუ(ნ) სტენია, ოგონუ(ნ) პგონია, ოვალუ(ნ) ავალია, ოკათუ(ნ) ურევია, ობარუ(ნ) აბარია, ონწყუ(ნ) ალაგია, ორგუ(ნ) არგია, ორტყუ(ნ) არტყია, ორჩუ(ნ) ერჩის, ოსქუ(ნ) შვენის, რმუ(ნ)//რძუ(ნ) ანთია, რჩუ(ნ) აგია, სვანჯუ(ნ) ასვენია, უკებუ(ნ) უკავია(უჭირავს), უსუ(ნ) უსტია, უსხუნუ(ნ) ურჩვენია, უღუ(ნ) აქვს უცორს უყვარს, უხვილუ(ნ) უმწყვედვია, ცუშენს სწყურია, ცუნს პყავს, შქირენს შია, შქუ(ნ) ასტია, ჩანს ცენობს(მცენარე), ჩქუ(ნ)//რჩქუ(ნ) ჩანს, ძუ(ნ) ძევს(დევს), წანს სნამს, ჭარუ(ნ) წერია, ხანტუ(ნ) ხატია, ხუ(ნ) აზუთია, ჯოგუ(ნ) სძულს(სძავს), ჯოხო(ნ) პქვია და სხვ.

ტაბულა XXII: სამშუალი გეარის მზნათა უღღება

სამშუალი გეარის მზნები მწკრივნაკლია. ისინი, როგორც წესი, აწარმოებენ პირველი სერიის აწმყოს წრისა და მეოთხე სერიის მწკრივებს. მყოფადის წრის, მეორე და მესამე სერიების მწკრივითათვის ფორმებს სესხულობენ მოქმედებითი ან ენებითი გეარის მზნებისაგან. შესაბამისად გამოიყოფა სამშუალ-მოქმედებითი და სამშუალ-ენებითი მზნები.

სამშუალი გეარის მზნები მზნისწინებს იშეითად ირთავენ.

ა) სამშუალ-მოქმედებითი მზნათა უღღება

I სერია

აწმყოს წრა

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ე/ზ-ხანდი/ულ-ენ-ქ/ფ-ხანდ-ენ-ქ	ეზრომობ	ე/ზ-ხანდი/ულ-ენ-თ/ფ-ხანდ-ენ-თ	ეზრომობთ
2.	ხანდი/ულ-ენ-ქ/ხანდ-ენ-ქ	ზრომობ	ხანდი/ულ-ენ-თ/ხანდ-ენ-თ	ზრომობთ
3.	ხანდი/ულ-ენ-ს/ხანდ-ენ-ს	ზრომობს	ხანდი/ულ-ენ-ა(ნ)/ხანდ-ენ-ა(ნ)	ზრომობენ

უწყვეტელი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ე/ზ-ხანდი/ულ-ენ-დ-ი/ფ-ხანდ-ენ-დ-ი	ეზრომობდი	ე/ზ-ხანდი/ულ-ენ-დ-ით // ფ-ხანდ-ენ-დ-ით	ეზრომობდით
2.	ხანდი/ულ-ენ-დ-ი/ხანდ-ენ-დ-ი	ზრომობდი	ხანდი/ულ-ენ-დ-ით // ხანდ-ენ-დ-ით	ზრომობდით
3.	ხანდი/ულ-ენ-დ-უ/ხანდ-ენ-დ-უ	ზრომობდა	ხანდი/ულ-ენ-დ-ეს // ხანდ-ენ-დ-ეს	ზრომობდნენ

აწმყოს კაე მირებითი¹

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ე/ზ-ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა/-ე	ეზრომობდე	ე/ზ-ხანდი/ლ'-ენ-დ-ათ	ეზრომობდეთ
2.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა/-ე	ზრომობდე	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ათ	ზრომობდეთ
3.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა-ს(ი)	ზრომობდეს	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა-ნ(ი)	ზრომობდნენ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ე/ზ-ხანდი/ლ'-ენ-დ-ი'-კო(ნ)	რომ ეზრომობდე	ე/ზ-ხანდი/ლ'-ენ-დ-ით-ი'-კო(ნ)	რომ ეზრომობდეთ
2.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ი'-კო(ნ)	რომ ზრომობდე	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ით-ი'-კო(ნ)	რომ ზრომობდეთ
3.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ი'-კო(ნ)	რომ ზრომობდეს	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ ზრომობდნენ

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ე/ზ-ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა/-ე	იყუაფუ(ნ)	ეზრომობდე იწნება
2.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა/-ე	იყუაფუ(ნ)	ზრომობდე იწნება
3.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა-ს	იყუაფუ(ნ)	ზრომობდეს იწნება

მრავლ.რიცხვი

1.	ე/ზ-ხანდი/ლ'-ენ-დ-ათ	იყუაფუ(ნ)	ეზრომობდეთ იწნება
2.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ათ	იყუაფუ(ნ)	ზრომობდეთ იწნება
3.	ხანდი/ლ'-ენ-დ-ა-ნ	იყუაფუ(ნ)	ზრომობდნენ იწნება

¹ პარალელური ფორმები აწმყო-უწყვეტელის მსტაესად სხვა მწკრივებშიაც გვხვდება.

პირობით უსრული

მხოლ.რიცხვი

1.	ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ'-ი'-კო(ნ)	იყუაფუღუ	ეშრომობდი იენებოდა
2.	ხანდილ'-ენ-დ'-ი'-კო(ნ)	იყუაფუღუ	შრომობდი იენებოდა
3.	ხანდილ'-ენ-დ'-უ'-კო(ნ)	იყუაფუღუ	შრომობდა იენებოდა

მრავლ.რიცხვი

1.	ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ-ი-თ'-ი'-კო(ნ)	იყუაფუღუ	ეშრომობდით იენებოდა
2.	ხანდილ'-ენ-დ-ი-თ'-ი'-კო(ნ)	იყუაფუღუ	შრომობდით იენებოდა
3.	ხანდილ'-ენ-დ-ეს'-ი'-კო(ნ)	იყუაფუღუ	შრომობდენენ იენებოდა

მყოფალის წრაი

მყოფალი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-ქ	ვიშრომებ	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-თ	ვიშრომებთ
2.	ი-ხანდილ'-ენ-ქ	იშრომებ	ი-ხანდილ'-ენ-თ	იშრომებთ
3.	ი-ხანდილ'-ენ-ს	იშრომებს	ი-ხანდილ'-ენ-ა(ნ)	იშრომებენ

ხოლმეობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ-ი	ვიშრომებდი	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ-ი-თ	ვიშრომებდით
2.	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ი	იშრომებდი	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ი-თ	იშრომებდით
3.	ი-ხანდილ'-ენ-დ-უ	იშრომებდა	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ეს	იშრომებდენენ

მყოფალის კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ-ა/-ე	ვიშრომებდე	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ-ა-თ	ვიშრომებდეთ
2.	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ა/-ე	იშრომებდე	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ა-თ	იშრომებდეთ
3.	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ა-ს(ი)	იშრომებდეს	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ა-ნ(ი)	იშრომებდენენ

მყოფალის პირობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ'-ი'-კო(ნ)	რომ ვიშრომებდე (მეშრომა)	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ენ-დ-ი-თ'-ი'-კო(ნ)	რომ ვიშრომებდეთ (გვეშრომა)
2.	ი-ხანდილ'-ენ-დ'-ი'-კო(ნ)	რომ იშრომებდე (გეშრომა)	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ი-თ'-ი'-კო(ნ)	რომ იშრომებდეთ (გეშრომათ)
3.	ი-ხანდილ'-ენ-დ'-უ'-კო(ნ)	რომ იშრომებდეს (ეშრომა)	ი-ხანდილ'-ენ-დ-ეს'-ი'-კო(ნ)	რომ იშრომებდენენ (ეშრომათ)

II სპრია

წყვეტილი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ი	ვიშრომე	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ი-თ	ვიშრომეთ
2.	ი-ხანდილ'-ი	იშრომე	ი-ხანდილ'-ი-თ	იშრომეთ
3.	ი-ხანდილ'-უ	იშრომა	ი-ხანდილ'-ეს	იშრომეს

II კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1.	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ა/-ე	ვიშრომო	ი-ე/ზ-ხანდილ'-ა-თ	ვიშრომოთ
2.	ი-ხანდილ'-ა/-ე	იშრომო	ი-ხანდილ'-ა-თ	იშრომოთ
3.	ი-ხანდილ'-ა-ს(ი)	იშრომოს	ი-ხანდილ'-ა-ნ(ი)	იშრომონ

II პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ი-უ/ბ-ხანდილ'-ი-კო(ნ)	რომ მეშრომა	ი-უ/ბ-ხანდილ'-ი-თ'-ი'-კო(ნ) რომ გვეშრომა
2.	ი-ხანდილ'-ი-კო(ნ)	რომ გეშრომა	ი-ხანდილ'-ი-თ'-ი'-კო(ნ) რომ გეშრომათ
3.	ი-ხანდილ'-უ-კო(ნ)	რომ ეშრომა	ი-ხანდილ'-ეს'-ი'-კო(ნ) რომ ეშრომათ

III სპრია

I თურმეთობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ(ნ)	მიშრომა	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უნ-ა(ნ) გვეშრომა
2.	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ(ნ)	გიშრომა	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უნ-ა(ნ) გიშრომათ
3.	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უ(ნ)	უშრომა	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უნ-ა(ნ) უშრომათ

II თურმეთობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-უ	მეშრომა	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ეს გვეშრომა
2.	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-უ	გეშრომა	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ეს გეშრომათ
3.	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-უ	ეშრომა	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ეს ეშრომათ

III კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ა-ს(ი)	მეშრომის	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ა-ნ(ი) გვეშრომის
2.	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ა-ს(ი)	გიშრომის	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ა-ნ(ი) გეშრომათ
3.	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ა-ს(ი)	ეშრომის	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ა-ნ(ი) ეშრომათ

III პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ'-უ'-კო(ნ)	რომ მეშრომა	მ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ეს'-ი'-კო(ნ) რომ გვეშრომა
2.	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ'-უ'-კო(ნ)	რომ გეშრომა	გ-ი-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ეს'-ი'-კო(ნ) რომ გეშრომათ
3.	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ'-უ'-კო(ნ)	რომ ეშრომა	უ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-დ-ეს'-ი'-კო(ნ) რომ ეშრომათ

IV სპრია

III თურმეთობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-ქ	ეშრომობ (ეშრომობდი) თურმე
2.	ნო-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-ქ	შრომობ (შრომობდი) თურმე
3.	ნო-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე(ნ)	შრომობს (შრომობდა) თურმე

მრავლ. რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-თ	ეშრომობთ (ეშრომობდით) თურმე
2.	ნო-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-თ	შრომობთ (შრომობდით) თურმე
3.	ნო-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-ნ-ა(ნ)	შრომობენ (შრომობდნენ) თურმე

IV თურმეთობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-დ-ი	ეშრომობდი თურმე
2.	ნო-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-დ-ი	შრომობდი თურმე
3.	ნო-ხანდილ'-ე-ბ-უ-ე-დ-უ	შრომობდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ი-თ ეშრომობდით თურმე
2. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ი-თ შრომობდით თურმე
3. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ეს შრომობდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ა/-ე რომ ეშრომობდე
2. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ა/-ე რომ შრომობდე
3. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ა-ს(ი) რომ შრომობდეს

მრავლ.რიცხვი

1. ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ა-თ რომ ეშრომობდეთ
2. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ა-თ რომ შრომობდეთ
3. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ა-ნ(ი) რომ შრომობდნენ

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ი'-კო(ნ) რომ მეშრომა თურმე
2. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ი'-კო(ნ) რომ გეშრომა თურმე
3. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ი'-კო(ნ) რომ ეშრომა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. ნო-ბ/ფ-ხანდილ'-ი'-ებ-უე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ) რომ გეშრომა თურმე
2. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ი-თ'-ი'-კო(ნ) რომ გეშრომათ თურმე
3. ნო-ხანდილ'-ებ-უე-ღ-ეს'-ი'-კო(ნ) რომ ეშრომათ თურმე

ბ) საშუალებებით მშენათა უღლება

I სპირია

აწმყოს წრა

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ვ/ბ-ჯან-უ-ქ	წვეარ	ვ/ბ-ჯან-უ-თ	წვეართ
2.	ჯან-უ-ქ	სწეხარ	ჯან-უ-თ	სწეხართ
3.	ჯან-უ(ნ)	წეეს	ჯან-უ-ნ-ა(ნ)	წეენან

უწყვეტელი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ვ/ბ-ჯან-უ-ღ-ი	წნექი	ვ/ბ-ჯან-უ-ღ-ი-თ	წნექით
2.	ჯან-უ-ღ-ი	წნექი	ჯან-უ-ღ-ი-თ	წნექით
3.	ჯან-უ-ღ-უ	წნეა	ჯან-უ-ღ-ეს	წნენენ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ვ/ბ-ჯან-უ-ღ-ა/-ე	წნეე	ვ/ბ-ჯან-უ-ღ-ა-თ	წნევით
2.	ჯან-უ-ღ-ა/-ე	წნეე	ჯან-უ-ღ-ა-თ	წნევით
3.	ჯან-უ-ღ-ა-ს(ი)	წნეეს	ჯან-უ-ღ-ა-ნ(ი)	წნენენ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ვმ-ჯან-უღ-ი ¹ -კო(6) რომ ეწოლიყავ	ვმ-ჯან-უღ-ით-ი ¹ -კო(6) რომ ეწოლიყავით
2.	ჯან-უღ-ი ¹ -კო(6) რომ ნოლილიყავ	ჯან-უღ-ით-ი ¹ -კო(6) რომ ნოლილიყავით
3.	ჯან-უღ-უ ¹ -კო(6) რომ ნოლილიყო	ჯან-უღ-ეს-ი ¹ -კო(6) რომ ნოლილიყვენ

მყოფად უსრული

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ვმ-ჯან-უღ-ე-ა იყუაფუ(6) ვნვე იქნება (ვრვები)	ვმ-ჯან-უღ-ათ იყუაფუ(6) ვრვეთ იქნება (ვრვებით)
2.	ჯან-უღ-ე-ა იყუაფუ(6) ინვე იქნება (რვები)	ჯან-უღ-ათ იყუაფუ(6) ინვეთ იქნება (რვებით)
3.	ჯან-უღ-ას იყუაფუ(6) ინვეს იქნება (რვება)	ჯან-უღ-ან იყუაფუ(6) ინვენს იქნება (რვებან)

პირობით უსრული

მხოლ. რიცხვი

1.	ვმ-ჯან-უღ-ი ¹ -კო(6) იყუაფულე	დანოლილი ვქნებოდი (ვრვებოდი)
2.	ჯან-უღ-ი ¹ -კო(6) იყუაფულე	დანოლილი იქნებოდი (რვებოდი)
3.	ჯან-უღ-უ ¹ -კო(6) იყუაფულე	დანოლილი იქნებოდა (რვებოდა)

მრავლ. რიცხვი

1.	ვმ-ჯან-უღ-ით-ი ¹ -კო(6) იყუაფულე	დანოლილი ვქნებოდით (ვრვებოდით)
2.	ჯან-უღ-ით-ი ¹ -კო(6) იყუაფულე	დანოლილი იქნებოდით (რვებოდით)
3.	ჯან-უღ-ეს-ი ¹ -კო(6) იყუაფულე	დანოლილი იქნებოდნენ (რვებოდნენ)

მყოფადის წრა

მყოფადი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-ქ დანვები	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-თ დანვებით
2.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ქ დანვები	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-თ დანვებით
3.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ(6) დანვება	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უნ-ა(6) დანვებან

ხოლ მეობითი

	მხოლ. ღიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ი დანვებოდი	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ით დანვებოდი
2.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ი დანვებოდი	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ით დანვებოდი
3.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ე დანვებოდა	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ეს დანვებოდნენ

მყოფადის კავშირებითი

	მხოლ. ღიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ა-ე დანვებოდე	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ათ დანვებოდეთ
2.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ა-ე დანვებოდე	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ათ დანვებოდეთ
3.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ა-ს(ი) დანვებოდე	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ა-ნ(ი) დანვებოდნენ

მყოფადის პირობითი¹

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1.	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ი ¹ -კო(6) რომ დანვებოდე	ღი-ი-ვმ-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ით-ი ¹ -კო(6) რომ დანვებოდეთ
2.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ი ¹ -კო(6) რომ დანვებოდე	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ით-ი ¹ -კო(6) რომ დანვებოდეთ
3.	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ე ¹ -კო(6) რომ დანვებოდე	ღი-ი-ჯირ-უ ¹ -უ-ღ-ეს-ი ¹ -კო(6) რომ დანვებოდნენ

¹ იშვიათად გვხვდება

II სერია

წყვეტილი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ი დაწეჭი	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ი-თ	დაწეჭით
2.	დი-ი-ჯირ-ი დაწეჭი	დი-ი-ჯირ-ი-თ	დაწეჭით
3.	დი-ი-ჯირ-უ დაწეჭი	დი-ი-ჯირ-ეს	დაწეჭენ

II კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ა-ე დაწეჭე	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ა-თ	დაწეჭეთ
2.	დი-ი-ჯირ-ა-ე დაწეჭე	დი-ი-ჯირ-ა-თ	დაწეჭეთ
3.	დი-ი-ჯირ-ა-ს(ი) დაწეჭეს	დი-ი-ჯირ-ა-ნ(ი)	დაწეჭენ

II პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ი-კო(ნ) რომ დაწეწოლიყავ	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ დაწეწოლიყავით
2.	დი-ი-ჯირ-ი-კო(ნ) რომ დაწეწოლიყავ	დი-ი-ჯირ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ დაწეწოლიყავით
3.	დი-ი-ჯირ-უ-კო(ნ) რომ დაწეწოლიყო	დი-ი-ჯირ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ დაწეწოლიყვენ

III სერია

I თურმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ელ-ე-ქ დაწეწოლიჯარ	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ელ-ე-თ	დაწეწოლიჯართ
	//დი-მ-ი-ნჯირ-უ-ნ(ნ)	//დი-მ-ი-ნჯირ-უ-ნ-ა(ნ)	
2.	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-ქ დაწეწოლიჯარ	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-თ	დაწეწოლიჯართ
	//დი-გ-ი-ნჯირ-უ-ნ(ნ)	//დი-გ-ი-ნჯირ-უ-ნ-ა(ნ)	
3.	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-ქ(ნ) დაწეწოლილა	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-ნ-ა(ნ)	დაწეწოლილან
	//დი-ი-უ-ნჯირ-უ-ნ(ნ)	//დი-ი-უ-ნჯირ-უ-ნ-ა(ნ)	

II თურმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ელ-ე-დი დაწეწოლიყავ	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ელ-ე-დი-თ	დაწეწოლიყავით
	//დი-მ-ი-ნჯირ-უ-დე-უ	//დი-მ-ი-ნჯირ-უ-დე-ეს	
2.	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-დი დაწეწოლიყავ	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-დი-თ	დაწეწოლიყავით
	//დი-გ-ი-ნჯირ-უ-დე-უ	//დი-გ-ი-ნჯირ-უ-დე-ეს	
3.	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-დი დაწეწოლიყო	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-დე-ეს	დაწეწოლიყვენ
	//დი-ი-უ-ნჯირ-უ-დე-უ	//დი-ი-უ-ნჯირ-უ-დე-ეს	

III კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ელ-ე-და-ე დაწეწოლიყო	დი-ი-ვ/ბ-ჯირ-ელ-ე-და-თ	დაწეწოლიყოთ
	//დი-მ-ი-ნჯირ-უ-და-ს(ი)	//დი-მ-ი-ნჯირ-უ-და-ნ(ი)	
2.	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-და-ე დაწეწოლიყო	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-და-თ	დაწეწოლიყოთ
	//დი-გ-ი-ნჯირ-უ-და-ს(ი)	//დი-გ-ი-ნჯირ-უ-და-ნ(ი)	
3.	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-და-ს(ი) დაწეწოლიყო	დი-ი-ჯირ-ელ-ე-და-ნ(ი)	დაწეწოლიყონ
	//დი-ი-უ-ნჯირ-უ-და-ს(ი)	//დი-ი-უ-ნჯირ-უ-და-ნ(ი)	

III პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	დო-ვბ-ჯირელ-ე-დ'ი'-კო(ნ) რომ დაწოლილიყავ	დო-ვბ-ჯირელ-ე-დ-ო-თ'ი'-კო(ნ) რომ დაწოლილიყავით	
	//დო-მ-ი-ნჯირუ-დ'უ'-კო(ნ)	//დო-მ-ი-ნჯირუ-დ-ეს-ი'-კო(ნ)	
2.	დო-ჯირელ-ე-დ'ი'-კო(ნ) რომ დაწოლილიყავ	დო-ჯირელ-ე-დ-ო-თ'ი'-კო(ნ) რომ დაწოლილიყავით	
	//დო-გ'-ი-ნჯირუ-დ'უ'-კო(ნ)	//დო-გ'-ი-ნჯირუ-დ-ეს-ი'-კო(ნ)	
3.	დო-ჯირელ-ე-დ'უ'-კო(ნ) რომ დაწოლილიყო	დო-ჯირელ-ე-დ-ეს-ი'-კო(ნ) რომ დაწოლილიყვნენ	
	//დო/უ-უ-ნჯირუ-დ'უ'-კო(ნ)	//დო/უ-უ-ნჯირუ-დ-ეს-ი'-კო(ნ)	

IV სპრმა

III თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-ქ	წოლილვარ (ვინეტი თურმე)
2.	ნო-ჯან-უ-ე-ქ	წოლილხარ (ინეტი თურმე)
3.	ნო-ჯან-უ-ე(ნ)	წოლილა (ინვა თურმე)

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-თ	წოლილვართ (ვინეტი თურმე)
2.	ნო-ჯან-უ-ე-თ	წოლილხართ (ინეტი თურმე)
3.	ნო-ჯან-უ-ე-ნა(ნ)	წოლილან (ინვენ თურმე)

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-დ-ი	წოლილიყავ (ვინეტი თურმე)
2.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ი	წოლილიყავ (ინეტი თურმე)
3.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-უ	წოლილიყო (ინვა თურმე)

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-დ-ო-თ	წოლილიყავით (ვინეტი თურმე)
2.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ო-თ	წოლილიყავით (ინეტი თურმე)
3.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ეს	წოლილიყვნენ (ინვენ თურმე)

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-დ-ა'-ე	წოლილიყო
2.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ა'-ე	წოლილიყო
3.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ა-ს(ი)	წოლილიყოს

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-დ-ა-თ	წოლილიყოთ
2.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ა-თ	წოლილიყოთ
3.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ა-ნ(ი)	წოლილიყონ

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-დ'ი'-კო(ნ)	რომ წოლილიყავ (თურმე)
2.	ნო-ჯან-უ-ე-დ'ი'-კო(ნ)	რომ წოლილიყავ (თურმე)
3.	ნო-ჯან-უ-ე-დ'უ'-კო(ნ)	რომ წოლილიყო (თურმე)

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ვბ-ჯან-უ-ე-დ-ო-თ'ი'-კო(ნ)	რომ წოლილიყავით (თურმე)
2.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ო-თ'ი'-კო(ნ)	რომ წოლილიყავით (თურმე)
3.	ნო-ჯან-უ-ე-დ-ეს-ი'-კო(ნ)	რომ წოლილიყვნენ (თურმე)

ტაბულა XXIII: თავისებური მგნები

მეგრულში მოიპოვება საკმაო რაოდენობა მგნებისა, რომლებიც არ ემორჩილებიან საერთო ნორმებს და თავისებურებებს იჩენენ: ზოგს პირი აკლია, ზოგს – რომელიმე რიცხვი, ზოგს – მჭკრეუები, ზოგს – ასპექტი და ა.შ. ხშირად ამ ნაკლს იყენებენ სხვა ფუძის მგნით. შესაბამისად გვაქვს: პირნაკლი, რიცხუნაკლი, პირში მონაცულე მგნები და ა. შ. შეეჩერდებით ზოგიერთ მათგანზე.

პირნაკლი მგნები

პირნაკლია მგნა, რომელიც მხოლოდ მესამე პირის ფორმით იხმარება: გ უ რ გ ი ნ უ ნ ს გ რ გ ვ ი ა ნ ე ს, ვ ა ლ უ ნ ს ე ლ ა ს, თ ა ნ დ უ (ნ) თ ე ნ დ ბ ა, თ უ ნ ს თ ო ჯ ს, ი მ უ ნ უ ა ნ ს ი ღ რ უ ბ ლ ბ ა, ი ს ა რ კ ე უ (ნ) (ა ი მ ო ნ მ ო ნ დ ბ ა (ღ რ უ ბ ლ ბ ს ი ყ რ ს)), ი ს ე რ ე უ (ნ) ლ ა მ დ ბ ა, კ ი რ ც ხ ა ნ ს ს ტ ე ტ ე ა ვ ს, მ ე რ ე ხ ა ნ ს კ ო კ ის პ ი რ უ ლ ა დ ნ ე მ ს, ტ ყ ვ ა ც უ ნ ს ჭ ე ჯ, ც უ ნ ჯ ა ნ ს ც ვ ა რ ა ს, ჭ ე ე ნ ს / ჭ ე ე ვ ი ნ ს ნ ე მ ს და ა. შ.

მეწინააღმდეგეობა:

1. მეწინააღმდეგეობა მგნები იუფლებიან ჩვეულებრივ, ოღონდ მხოლოდითი რიცხვის მესამე პირის ფორმა გააჩნიათ მხოლოდ და მრავლობითი რიცხვი არ ეწარმოებათ.

2. იგუებენ გარკვეულ მგნისწინებს, ძირითადად მარტივ გო-სა და დო-ს. იშვიათად შეიძლება გამოიყენონ მარტივი მო- და რთული მიმმა- (← მიმამო-). ასე, მაგ., გო: გო- გ უ რ გ ი ნ უ ნ ს და ი გ რ ვ ი ა ნ ე ს, გო- ვ ა ლ უ ნ ს გა ი ე ლ ე ბ ს, გო- თ ა ნ დ უ გა თ ე ნ დ ბ ა, გი- ი ს ა რ კ ე უ (ნ) (ა მ ო ნ მ ო ნ დ ბ ა, გო- ტ ყ ვ ა ც უ ნ ს და ი ჭ ე ჯ ბ ს... დო: დო- თ უ ნ ს მ თ ი ო ჯ ს (თ ი ო ჯ ე ბ ს), დი- ი მ უ ნ უ ა ნ ს / მი- ი მ უ ნ უ ა ნ ს მ ო ლ რ უ ბ ლ ბ ა, დი- ი ო ნ ჯ ე უ ბ (ნ) / მი- ი ო ნ ჯ ე უ ბ (ნ) მ ო ს ლ ა მ ო ე დ ბ ა, დი- ი ს ე რ ე უ (ნ) დ ა ლ ა მ დ ბ ა, დო- კ ი რ ც ხ ა ნ ს და ს ტ ე ტ ე ა ვ ს, დო- მ ე რ ე ხ ა ნ ს კ ო კ ის პ ი რ უ ლ ა დ ი ნ ე მ ბ ს, დო- ც უ ნ ჯ ა ნ ს დ ა ნ ა მ ა ვ ს, დო- ჭ ე ე ნ ს / დო- ჭ ე ე ნ ს ი ნ ე მ ბ ს...

რთული მიმმა-: მიმმა- ა ჭ ე ე ნ ს / მიმმა- ა ჭ ე ე ნ ს შ ი გ ა დ ა შ ი გ ნ ე მ ა ს ა ყ ო ლ ე ბ ს, მიმმა- ა თ უ ა ნ ს შ ი გ ა დ ა შ ი გ თ ო ჯ ს ა ყ ო ლ ე ბ ს...

პირში მონაცულე მგნები

პირში მონაცულე მგნებიდან ერთი ჩვეულებრივ საუბარში იხმარება, მეორე – მორიდებულში (მრდილობიანში). საუბრის დროს ერთმანეთს პირების მიხედვით ენაცვლებიან:

1. ო რ ე (ნ) ა რ ს და გ ო ხ ო ლ ე (ნ) გახლავს ასევე: 'ო 'რ ე ქ ხარ და მოკუნქ ბრძანდები...

აწმყო

მხოლ. რიცხვი

1. ვორექ	ვარ	გოხოლუქ	გახლავარ	_____	_____
2. ორექ	ხარ	_____	_____	მოკუნქ	ბრძანდები
3. ორექ(ნ)	არის	გოხოლუ(ნ)	გახლავს	მოკუნს	ბრძანდება

მრავლ. რიცხვი

1. ვორეთ	ვართ	გოხოლოთ	გახლავართ	_____	_____
2. ორეთ	ხართ	_____	_____	მოკუნთ	ბრძანდებით
3. ორენა(ნ)	არიან	გოხოლუნა(ნ)	გახლავან	მოკუნა(ნ)	ბრძანდებიან

უწყვეტელი

მხოლ. რიცხვი

1. ვორდი	ყყავი	გოხოლუდი	გახლდი	_____	_____
2. ორდი	იყავი	_____	_____	მოკუნდი	ბრძანდებიდი
3. ორდუ	იყო	გოხოლუდუ	გახლდა	მოკუნდუ	ბრძანდებოდა

მრავლ. რიცხვი

1. ვორდით	ყყავით	გოხოლუდით	გახლდით	_____	_____
2. ორდით	იყავით	_____	_____	მოკუნდით	ბრძანდებიდით
3. ორდეს	იყვნენ	გოხოლუდეს	გახლდნენ	მოკუნდეს	ბრძანდებოდნენ

ანალოგიური მონაცვლეობა ხდება აწმყოს კემირებითის, აწმყოს პირობითის, მყოფადუსრულისა და პირობითუსრულის მწკრევებშიც.

მყოფადის წრის, მეორე, მესამე და მეოთხე სერიათა მწკრევები არ მოეპოვება.

2. რაგადი // თქუალა // მოჯუა.

ზრდილობიან საუბარში მოჯუა იხმარება რაგადი-სა და თქუალა-ს ნაცვლად მეორე პირში, მოგჯერ – მესამეშიაყ.

II პ. მოჯიო! ბრძანე! მოჯით! ბრძანეთ! ქოთქეიო! თქეი! ქოთქეიით! თქეით!

III პ. მოჯას! ბრძანო! მოჯან! ბრძანო! // თქუას! თქეას! თქუან! თქეან!

მოგჯერ მოჯუნს ბრძანებს ნიშნავს რაგადანს ამბობს, ხოლო მიმოჯუ მიბრძანა – მიწუუ-ს მიხირას და სხე.

3. მოულა // მომოჯუა მოსულა // მობრძანება, ულა // მილა მოჯუა ნაცულა // ნაბრძანება ენაცვლება ერთმანეთს: ქომორთუ მოვიდა და მომოჯუ მობრძანდა; მიღართუ წაიფა და მილა მოჯუ ნაბრძანდა.

4. დოხუნა // დომოჯუა. მორიდეულ ლაპარაკში დომოჯუა დაბრძანება ენაცვლება დოხუნა-ს დაჯდომას- დოხოლი! დაჯეჟი, დომოჯი! დაბრძანდი; დოხოლას! დაჯდეს, დომოჯას! დაბრძანდეს!

5. მოულა // ხოლაფა. მოულა-ს მოსულა ზრდილობიან ლაპარაკში ენაცვლება ხოლაფა ხლება: მოული // მუელი მოვალ – გახოლეუქ გეახლები; ანდა : ქიმეერთი მივედი და ვახოლი ვეახელი.

6. ჳკომუა // ჳკუმუა // ხოლაფა. მყოფადში ერთმანეთს ენაცვლება:

I პ. ოპკუნქ // ოპკომუნქ შეჯამ – გახოლეუქ გეახლები (საჭმელს).

II პ. ოკკუნქ // ოკკომუნქ შესჯამ – _____

III პ. ოჭკუნს // ოჭკომუნს შეჯამს – გახოლეუქ გეახლება (საჭმელს).

ასევე იქნება მრავლობით რიცხვშიაყ:

I პ. ოპკუნთ // ოპკომუნთ შეჯამთ – გახოლეუთ გეახლებით (საჭმელს).

II პ. ოკკუნთ // ოკკომუნთ შესჯამთ – _____

III პ. ოჭკუნა (ნ) // ოჭკომუნა (ნ) შეჯამენ – გახოლეუნა (ნ) გეახლებიან (საჭმელს).

7. ჳკომუა // მირთმევა ენაცვლება ერთმანეთს:

მხოლ. რიცხვი

I პ. ოპკუნქ // ოპკომუნქ შეჯამ მიერთვენქ მიერთმევე // მიიბრთვენქ

II პ. ოკკუნქ // ოკკომუნქ შესჯამ მიირთვენქ მიირთმევე

III პ. ოჭკუნს // ოჭკომუნს შეჯამს მიირთვენს მიირთმევეს

მრავლ. რიცხვი

I პ. ოპკუნთ // ოპკომუნთ შეჯამთ მიერთვენთ მიერთმევეთ // მიიბრთვენთ

II პ. ოკკუნთ // ოკკომუნთ შესჯამთ მიირთვენთ მიირთმევეთ

III პ. ოჭკუნა (ნ) // ოჭკომუნა (ნ) შეჯამენ მიირთვენა (ნ) მიირთმევენ

შენაცვლება რიცხვი

რიცხვი შენაცვლება ეხება სუბიექტურ და პირდაპირობიექტურ პირებს.

შენაცვლება სუბიექტური პირის რიცხვი

სუბიექტური პირის რიცხვი შენაცვლება ხდება გარდაუვალ მშენებთან:

ლაფა ვარდნა// ცუმა ცვენა. კოჩიქ ქირქეს გეგნოლეუ – კაცი ხვეში გადავარდა; კოჩემქ ქირქეს გეგნოციის – კაცები ხვეში გადაცივიდნენ. უშქურქ გამკოლეუ – ვაზლი ჩამოვარდა; უშქურემქ // უშქურქ გამკოციუ – ვაზლები // ვაზლი ჩამოცივიდა.

შენაცვლება ობიექტური პირის რიცხვში

ობიექტურ პირის რიცხვში შენაცვლება მხოლოდ პირდაპირს ეხება; მზნა გარდამავალია, მოქმედებით გეარისა.

- ა) ღვალა (ღოდვალა) დება// რღვაჟა(ღორღვაჟა) ყრა: ქუა ღოღუქუა დადო- ქუალეჟი ღაარღუ ქუები დაყარა.
- ბ) ცოთამა გდება// რღვაჟა ყრა: ქუა გეგნაცოთუქუა გადადღო- ქუალეჟი გეგნაარღუ ქუები დადაყარა.
- გ) ცოთამა გდება// რაცუა რეჟა, ყრა: ბაღანა ცუღეშე გეგმაცოთუ ბავშვი სახლიდან გამოადღო- ბაღანეჟი ცუღეშე გეგმარღუ ბავშვები სახლიდან გამოყარა (გამორეჟა).
- ღ) ცვიღუა კვლ// ჭყვიღუა წყებუ: ცვიღუნს კლავს- ჭყვიღუნს წყებუს...

შენაცვლება მწკრივებში

მწკრივებში ენაცვლებიან:

- 1. რინა, ცოჟა ყოფნა : გორექ ვარ // ვიყუაჟუქ // იზუაჟუქ // იპიიქ ვიქნები // იპიი ვიყვი// პოჟერექ ცყოფიღვარ // ნოპოჟუქ ვიქნებოდი თურმე.

I სერია

აწმყოს წრა

ანწყოს წრის მწკრივებში გამოყენებულია ორუ/ორ ფუძე.

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ვ-ორ-ე-ქ	ვარ	ვ-ორ-ე-თ ვართ
2.	ორ-ე-ქ	ხარ	ორ-ე-თ ხართ
3.	ორ-ე(ნ)	არის	ორ-ე-ან(ნ) არიან

უწყვებელი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ვ-ორ-ღ-ი	ვიყავი	ვ-ორ-ღ-ი-თ ვიყავით
2.	ორ-ღ-ი	იყავი	ორ-ღ-ი-თ იყავით
3.	ორ-ღ-უ	იყო	ორ-ღ-ეს იყვნენ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ვ-ორ-ღ-ან-ე	ვიყო	ვ-ორ-ღ-ან-თ ვიყოთ
2.	ორ-ღ-ან-ე	იყო	ორ-ღ-ან-თ იყოთ
3.	ორ-ღ-ან-ს(ი)	იყოს	ორ-ღ-ან-ი(ი) იყონ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ვ-ორ-ღ-ი'-კო(ნ)	რომ ვყოფილიყავ	ვ-ორ-ღ-ი-თ-ი'-კო(ნ) რომ ვყოფილიყავით
2.	ორ-ღ-ი'-კო(ნ)	რომ ყოფილიყავ	ორ-ღ-ი-თ-ი'-კო(ნ) რომ ყოფილიყავით
3.	ორ-ღ-უ'-კო(ნ)	რომ ყოფილიყო	ორ-ღ-ეს-ი'-კო(ნ) რომ ყოფილიყვნენ

მყოფადუსრული

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ვ-ორ-ღ-ე-ა იყუაჟუ(ნ)	ვიქნები	ვ-ორ-ღ-ან-თ იყუაჟუ(ნ) ვიქნებით
2.	ორ-ღ-ე-ა იყუაჟუ(ნ)	იქნები	ორ-ღ-ან-თ იყუაჟუ(ნ) იქნებით
3.	ორ-ღ-ან-ს იყუაჟუ(ნ)	იქნება	ორ-ღ-ან-ი იყუაჟუ(ნ) იქნებიან

პირობით უსრული

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ე-ორ-ღ-ი-კო(ნ) იყუაფუღუ	ვიწებოდი	ე-ორ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფუღუ	ვიწებოდით
2.	ორ-ღ-ი-კო(ნ) იყუაფუღუ	იწებოდი	ორ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფუღუ	იწებოდით
3.	ორ-ღ-უ-კო(ნ) იყუაფუღუ	იწებოდა	ორ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) იყუაფუღუ	იწებოდნენ

მყოფადის წრა

გამოყენებულა იყუაფუღუ // იცი ფუძე:

მყოფადი
მხოლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-ქ // იპუაფუ-ქ // იპიი-ქ (← ი-ე-ციიქ)	ვიწები
2.	იყუაფუ-ქ // იციი-ქ	იწები
3.	იყუაფუ(ნ) // იციი(ნ)	იწება

მრავლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-თ // იპუაფუ-თ // იპიი-თ	ვიწებით
2.	იყუაფუ-თ // იციი-თ	იწებით
3.	იყუაფუ-ნ-ა(ნ) // იციი-ნ-ა(ნ)	იწებთან

ხოლმეობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-ღი // იპუაფუ-ღი // იპიი-ღი	ვიწებოდი
2.	იყუაფუ-ღი // იციი-ღი	იწებოდი
3.	იყუაფუ-ღ-უ // იციი-ღ-უ	იწებოდა

მრავლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-ღ-ი-თ // იპუაფუ-ღ-ი-თ // იპიი-ღ-ი-თ	ვიწებოდით
2.	იყუაფუ-ღ-ი-თ // იციი-ღ-ი-თ	იწებოდით
3.	იყუაფუ-ღ-ეს // იციი-ღ-ეს	იწებოდნენ

მყოფადის კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-ღ-ა-ე // იპუაფუ-ღ-ა-ე // იპიი-ღ-ა-ე	ვიწებოდე
2.	იყუაფუ-ღ-ა-ე // იციი-ღ-ა-ე	იწებოდე
3.	იყუაფუ-ღ-ა-ს(ი) // იციი-ღ-ა-ს(ი)	იწებოდეს

მრავლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-ღ-ა-თ // იპუაფუ-ღ-ა-თ // იპიი-ღ-ა-თ	ვიწებოდეთ
2.	იყუაფუ-ღ-ა-თ // იციი-ღ-ა-თ	იწებოდეთ
3.	იყუაფუ-ღ-ა-ნ(ი) // იციი-ღ-ა-ნ(ი)	იწებოდნენ

მყოფადის პირობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-ღ-ი-კო(ნ) // იპუაფუ-ღ-ი-კო(ნ) // იპიი-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ვიწებოდი
2.	იყუაფუ-ღ-ი-კო(ნ) // იციი-ღ-ი-კო(ნ)	რომ იწებოდი
3.	იყუაფუ-ღ-უ-კო(ნ) // იციი-ღ-უ-კო(ნ)	რომ იწებოდა

მრავლ. რიცხვი

1.	ვიყუაფუ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // იპუაფუ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // იპიი-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ვიწებოდით
2.	იყუაფუ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // იციი-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ იწებოდით
3.	იყუაფუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) // იციი-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ იწებოდნენ

II სპრია

იყენებს იცა // იცუ ფუძეს

წყვეტილი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ე-იყინ' // იპინ' // იპეი	ვიქნი	ე-იყინ'-თ // იპინ'-თ // იპეი-თ	ვიქნით
2.	იყინ' // იყეი	იქნი	იყინ'-თ // იყეი-თ	იქნით
3.	იყუ'უ' // იყო-უ	იქნა	იყინ'-ს // იყუ-ეს // იყეი-ს	იქნენ

II კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ე-იყუ-ა'-ე // იპუ-ა'-ე	ვიქვე	ე-იყუ-ათ // იპუ-ათ	ვიქნეთ
2.	იყუ-ა'-ე	იქვე	იყუ-ათ	იქნეთ
3.	იყუ-ა-ს(ი)	იქნეს	იყუ-ან(ი)	იქნენ

II პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1.	ე-იყინ'-კო(ნ) // იპინ'-კო(ნ)	რომ ვიქნე	ე-იყინ'-თ'-ი'-კო(ნ) // იპიი-თ'-ი'-კო(ნ)	რომ ვიქნეთ
2.	იყინ'-კო(ნ)	რომ იქნე	იყინ'-თ'-ი'-კო(ნ)	რომ იქნეთ
3.	იყუ'უ'-კო(ნ)	რომ იქნეს	იყუ-ეს'-ი'-კო(ნ)	რომ იქნენ

III სპრია

იყენებს ცოფ // ცოფელ/რე ფუძეს

I თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ე-ცოფურ-ე-ქ // ე-ცოფ-ე-ქ // პოფურ-ე-ქ // პოფ-ე-ქ	ცყოფილვარ
2.	ცოფურ-ე-ქ // ცოფ-ე-ქ	ცყოფილხარ
3.	ცოფურ-ე(ნ) // ცოფ-ე(ნ)	ცყოფლა

მრავლ.რიცხვი

1.	ე-ცოფურ-ე-თ // ე-ცოფ-ე-თ // პოფურ-ე-თ // პოფ-ე-თ	ცყოფილვართ
2.	ცოფურ-ე-თ // ცოფ-ე-თ	ცყოფილხართ
3.	ცოფურ-ე-ნ-ა(ნ) // ცოფ-ე-ნ-ა(ნ)	ცყოფლან

II თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ე-ცოფურ-ე-ღ-ი // ე-ცოფ-ე-ღ-ი // პოფურ-ე-ღ-ი // პოფ-ე-ღ-ი	ცყოფილყავ
2.	ცოფურ-ე-ღ-ი // ცოფ-ე-ღ-ი	ცყოფილყავ
3.	ცოფურ-ე-ღ-უ // ცოფ-ე-ღ-უ	ცყოფილყო

მრავლ.რიცხვი

1.	ე-ცოფურ-ე-ღ-ით // ე-ცოფ-ე-ღ-ით // პოფურ-ე-ღ-ით // პოფ-ე-ღ-ით	ცყოფილყავით
2.	ცოფურ-ე-ღ-ით // ცოფ-ე-ღ-ით	ცყოფილყავით
3.	ცოფურ-ე-ღ-ეს // ცოფ-ე-ღ-ეს	ცყოფილყვენ

III კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ე-ცოფურ-ე-ღ-ა'-ე // ე-ცოფ-ე-ღ-ა'-ე // პოფურ-ე-ღ-ა'-ე // პოფ-ე-ღ-ა'-ე	ცყოფილყო
2.	ცოფურ-ე-ღ-ა'-ე // ცოფ-ე-ღ-ა'-ე	ცყოფილყო
3.	ცოფურ-ე-ღ-ა-ს(ი) // ცოფ-ე-ღ-ა-ს(ი)	ცყოფილყოს

შრავლ.რიცხვი

- 1. ე-სოფერ-ე-ღ-ა-თ // ე-სოფ-ე-ღ-ა-თ // პოფერ-ე-ღ-ა-თ // პოფ-ე-ღ-ა-თ ცყოფილიყოთ
- 2. სოფერ-ე-ღ-ა-თ // სოფ-ე-ღ-ა-თ ყოფილიყოთ
- 3. სოფერ-ე-ღ-ა-ნ(ი) // სოფ-ე-ღ-ა-ნ(ი) ყოფილიყვნენ

III პირობითი

შხოლ.რიცხვი

- 1. ე-სოფერ-ე-ღ-ი-კო(ნ) // ე-სოფ-ე-ღ-ი-კო(ნ) // პოფერ-ე-ღ-ი-კო(ნ) // პოფ-ე-ღ-ი-კო(ნ) რომ ცყოფილიყავ
- 2. სოფერ-ე-ღ-ი-კო(ნ) // სოფ-ე-ღ-ი-კო(ნ) რომ ყოფილიყავ
- 3. სოფერ-ე-ღ-უ-კო(ნ) // სოფ-ე-ღ-უ-კო(ნ) რომ ყოფილიყო

შრავლ.რიცხვი

- 1. ე-სოფერ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // ე-სოფ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // პოფერ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // პოფ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ ცყოფილიყავით
- 2. სოფერ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) // სოფ-ე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) რომ ყოფილიყავით
- 3. სოფერ-ე-ღ-ე-ს-ი-კო(ნ) // სოფ-ე-ღ-ე-ს-ი-კო(ნ) რომ ყოფილიყვნენ

შენიშვნა: მიმღება ცოფერ გებდება ცოფელ ფორმითაც:

ვ/პ-ცოფელ/რ-ე-ქ ცყოფიღარ ← მიმღება ცოფელ/რ ყოფილ და მეშველი ზნა ვო რ ე ქ ვარ.

IV სპარია

იყნებს ნოცოფუ/ნოცოფუერ/ლ ფუქს:

III თურმეობითი

შხოლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-სოფუერ-ე-ქ // ნო-ე-სოფუ-ე-ქ // ნო-პოფუერ-ე-ქ // ნო-პოფუ-ე-ქ ვიქნები (ვიქნებოდი) თურმე
- 2. ნოცოფუერ-ე-ქ // ნოცოფუ-ე-ქ იქნები (იქნებოდი) თურმე
- 3. ნოცოფუერ-ე(ნ) // ნოცოფუ-ე(ნ) იქნება (იქნებოდა) თურმე

შრავლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-სოფუერ-ე-თ // ნო-ე-სოფუ-ე-თ // ნო-პოფუერ-ე-თ // ნო-პოფუ-ე-თ ვიქნებით (ვიქნებოდით) თურმე
- 2. ნოცოფუერ-ე-თ // ნოცოფუ-ე-თ იქნებით (იქნებოდით) თურმე
- 3. ნოცოფუერ-ე-ნ-ა(ნ) // ნოცოფუ-ე-ნ-ა(ნ) იქნებთან (იქნებოდნენ) თურმე

IV თურმეობითი

შხოლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-სოფუერ-ე-ღ-ი // ნო-ე-სოფუ-ე-ღ-ი // ნო-პოფუერ-ე-ღ-ი // ნო-პოფუ-ე-ღ-ი ვიქნებოდი თურმე
- 2. ნოცოფუერ-ე-ღ-ი // ნოცოფუ-ე-ღ-ი იქნებოდი თურმე
- 3. ნოცოფუერ-ე-ღ-უ // ნოცოფუ-ე-ღ-უ იქნებოდა თურმე

შრავლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-სოფუერ-ე-ღ-ი-თ // ნო-ე-სოფუ-ე-ღ-ი-თ // ნო-პოფუერ-ე-ღ-ი-თ // ნო-პოფუ-ე-ღ-ი-თ ვიქნებოდით თურმე
- 2. ნოცოფუერ-ე-ღ-ი-თ // ნოცოფუ-ე-ღ-ი-თ იქნებოდით თურმე
- 3. ნოცოფუერ-ე-ღ-ე-ს // ნოცოფუ-ე-ღ-ე-ს იქნებოდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-ყოფუერ-ე-ღ-ა-ე // ნო-ე-ყოფუ-ე-ღ-ა-ე // ნო-პოფუერ-ე-ღ-ა-ე // ნო-პოფუ-ე-ღ-ა-ე // ვიწებოდე თურმე
- 2. ნოყოფუერ-ე-ღ-ა-ე // ნოყოფუ-ე-ღ-ა-ე // იწებოდე თურმე
- 3. ნოყოფუერ-ე-ღ-ა-ს (ი) // ნოყოფუ-ე-ღ-ა-ს (ი) // იწებოდეს თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-ყოფუერ-ე-ღ-ათ // ნო-ე-ყოფუ-ე-ღ-ათ // ნო-პოფუერ-ე-ღ-ათ // ნო-პოფუ-ე-ღ-ათ // ვიწებოდეთ თურმე
- 2. ნოყოფუერ-ე-ღ-ათ // ნოყოფუ-ე-ღ-ათ // იწებოდეთ თურმე
- 3. ნოყოფუერ-ე-ღ-ა-ნ(ი) // ნოყოფუ-ე-ღ-ა-ნ(ი) // იწებოდენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-ყოფუერ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // ნო-ე-ყოფუ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // ნო-პოფუერ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // ნო-პოფუ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // რომ ვყოფილიყავ თურმე
- 2. ნოყოფუერ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // ნოყოფუ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // რომ ყოფილიყავ თურმე
- 3. ნოყოფუერ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // ნოყოფუ-ე-ღ-ი¹-კო(ნ) // რომ ყოფილიყო თურმე

მრავლ.რიცხვი

- 1. ნო-ე-ყოფუერ-ე-ღ-ი-თ¹-ი¹-კო(ნ) // ნო-ე-ყოფუ-ე-ღ-ი-თ¹-ი¹-კო(ნ) // ნო-პოფუერ-ე-ღ-ი-თ¹-ი¹-კო(ნ) // ნო-პოფუ-ე-ღ-ი-თ¹-ი¹-კო(ნ) // რომ ვყოფილიყავით თურმე
- 2. ნოყოფუერ-ე-ღ-ი-თ¹-ი¹-კო(ნ) // ნოყოფუ-ე-ღ-ი-თ¹-ი¹-კო(ნ) // რომ ყოფილიყავით თურმე
- 3. ნოყოფუერ-ე-ღ-ი-ს¹-ი¹-კო(ნ) // ნოყოფუ-ე-ღ-ი-ს¹-ი¹-კო(ნ) // რომ ყოფილიყვნენ თურმე

მიმღურებაჲ:

მარინალი // მარუნჯი მოჲ გამურებელი, მდგომი; ვინც(რაც) მომავლისათვის(სამომავლოდ) იქნება დატოვებული.

ორინალი // ორუნჯი ენებ.მე. სადგომი, სამყოფელი; სამომავლოდ დასატოვებელი.

რინელი ენებ.წარს. არსებული, ნამყოფი; ყოფილი.

ნარუნჯი ენებ.წარს. ნამყოფი.

ღლოწორინუნჯი ენებ.წარს. გასამრეველო დაყენებისათვის, დადგომისათვის.

ურუნჯი // უღურუნჯი უარყ. ვინც ნამყოფი არაა, უმყოფელი.

2. ხუნა ვდობა : ვ/ფ-ზექ ვზიარ // დო-ვ/ფ-ხოდექ დავედები // დო-ვ/ფ-ხოდი დავედექი // დო-მ-იხუნუ(ნ) დავებადარვარ // დო-ნო-ვ/ფ-ხუნუექ ვედეგობდი (დავედეგობდი) თურამე

I სერია
ანმჟონ წრა
იენებს ხე ძირს

აწმყო

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ვ/ფ-ზე-ქ	ვზიარ	ვ/ფ-ზე-თ	ვზიართ (ვსხედართ)
2. ხე-ქ	ზხარ	ხე-თ	ზხართ (სხედართ)
3. ხე(ნ)	ზის	ხე-ნ-ა(ნ)	ზიან (სხედან)

უწყვიტელი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ვ/ფ-ზე-დი	ვჯექი	ვ/ფ-ზე-დი-თ	ვჯექით (ვისხედით)
2. ხე-დი	ოჯექი	ხე-დი-თ	ოჯექით (ისხედით)
3. ხე-დე	ოჯდა	ხე-დე-ს	ოჯდნენ (ისხდნენ)

აწმყოს კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ვ/ფ-ზე-და-ე	ვჯდე	ვ/ფ-ზე-და-თ	ვჯდეთ (ვისხდეთ)
2. ხე-და-ე	ოჯდე	ხე-და-თ	ოჯდეთ (ისხდეთ)
3. ხე-და-ს(ი)	ოჯდეს	ხე-და-ნ(ი)	ოჯდნენ (ისხდნენ)

აწმყოს პირობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ვ/ფ-ზე-დ-ი-კო(ნ)	რომ ვჯდე	ვ/ფ-ზე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ვჯდეთ (ვისხდეთ)
2. ხე-დ-ი-კო(ნ)	რომ იჯდე	ხე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ იჯდეთ (ისხდეთ)
3. ხე-დ-უ-კო(ნ)	რომ იჯდეს	ხე-დ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ იჯდნენ (ისხდნენ)

მყოფაღუსრული

მხოლ.რიცხვი

1. ვ/ფ-ზე-და-ე იყუაფუ(ნ)	ვჯდე იქნება (ვჯდომები)
2. ხე-და-ე იყუაფუ(ნ)	ოჯდე იქნება (ოჯდომები)
3. ხე-და-ს იყუაფუ(ნ)	ოჯდეს იქნება (ოჯდომება)

მრავლ.რიცხვი

1. ვ/ფ-ზე-და-თ იყუაფუ(ნ)	ვჯდეთ იქნება (ვჯდომებით)
2. ხე-და-თ იყუაფუ(ნ)	ოჯდეთ იქნება (ოჯდომებით)
3. ხე-და-ნ იყუაფუ(ნ)	ოჯდნენ იქნება (ოჯდომებიან)

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

1. ვ/ფ-ზე-დ-ი-კო(ნ) იყუაფულე	რომ ვჯდე იქნებოდა (ვჯდომებოდი)
2. ხე-დ-ი-კო(ნ) იყუაფულე	რომ იჯდე იქნებოდა (იჯდომებოდი)
3. ხე-დ-უ-კო(ნ) იყუაფულე	რომ იჯდეს იქნებოდა (იჯდომებოდა)

მრავლ.რიცხვი

1. ვ/ფ-ზე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულე	რომ ვჯდეთ იქნებოდა (ვჯდომებოდით)
2. ხე-დ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულე	რომ იჯდეთ იქნებოდა (იჯდომებოდით)
3. ხე-დ-ეს-ი-კო(ნ) იყუაფულე	რომ იჯდნენ იქნებოდა (იჯდომებოდნენ)

მყოფადის წრა

იყენებს ხოღ ძირს და დართავს ზმნისწინს:

მყოფადი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღუ-ქ	დავეღები	ღო-ვ/ფ-ხოღუ-თ	დავეღებით (დავსბღებით)
2. ღო-ხოღუ-ქ	დაჯღები	ღო-ხოღუ-თ	დაჯღებით (დასბღებით)
3. ღო-ხოღუ(წ)	დაჯღება	ღო-ხოღუ-წ-ა(წ)	დაჯღებთან (დასბღებთან)

ხოღმეობითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღუ-ღ-ი	დავეღებოღი	ღო-ვ/ფ-ხოღუ-ღ-ით	დავეღებოღით (დავსბღებოღით)
2. ღო-ხოღუ-ღ-ი	დაჯღებოღი	ღო-ხოღუ-ღ-ით	დაჯღებოღით (დასბღებოღით)
3. ღო-ხოღუ-ღ-უ	დაჯღებოღა	ღო-ხოღუ-ღ-ეს	დაჯღებოღწენ (დასბღებოღწენ)

მყოფადის კავშირებითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღუ-ღ-ა/-ე	დავეღებოღე	ღო-ვ/ფ-ხოღუ-ღ-ათ	დავეღებოღეთ (დავსბღებოღეთ)
2. ღო-ხოღუ-ღ-ა/-ე	დაჯღებოღე	ღო-ხოღუ-ღ-ათ	დაჯღებოღეთ (დასბღებოღეთ)
3. ღო-ხოღუ-ღ-ა-ს(ი)	დაჯღებოღეს	ღო-ხოღუ-ღ-ა-ს(ი)	დაჯღებოღწენ (დასბღებოღწენ)

მყოფადის პირობითი

მხოღ.რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღუ-ღ-ი ¹ -კო(წ)	რომ დავეღებოღე
2. ღო-ხოღუ-ღ-ი ¹ -კო(წ)	რომ დაჯღებოღე
3. ღო-ხოღუ-ღ-ი ¹ -კო(წ)	რომ დაჯღებოღეს

მრავღ.რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღუ-ღ-ით ¹ -კო(წ)	რომ დავეღებოღეთ (დავსბღებოღეთ)
2. ღო-ხოღუ-ღ-ით ¹ -კო(წ)	რომ დაჯღებოღეთ (დასბღებოღეთ)
3. ღო-ხოღუ-ღ-ეს ¹ -კო(წ)	რომ დაჯღებოღწენ (დასბღებოღწენ)

II სწრია

იყენებს ხოღ ძირს და დართავს ზმნისწინს:

წყვეტილი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღ-ი	დავეღეტი	ღო-ვ/ფ-ხოღ-ით	დავეღეტით (დავსბღეით)
2. ღო-ხოღ-ი	დაჯღეტი	ღო-ხოღ-ით	დაჯღეტით (დასბღეით)
3. ღო-ხოღ-უ	დაჯღა	ღო-ხოღ-ეს	დაჯღწენ (დასბღწენ)

II კავშირებითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღ-ა/-ე	დავეღე	ღო-ვ/ფ-ხოღ-ათ	დავეღეთ (დავსბღეთ)
2. ღო-ხოღ-ა/-ე	დაჯღე	ღო-ხოღ-ათ	დაჯღეთ (დასბღეთ)
3. ღო-ხოღ-ა-ს(ი)	დაჯღეს	ღო-ხოღ-ა-ს(ი)	დაჯღწენ (დასბღწენ)

II პირობითი

მხოღ.რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღ-ი ¹ -კო(წ)	რომ დამეღდართიყავ
2. ღო-ხოღ-ი ¹ -კო(წ)	რომ დამეღდართიყავ
3. ღო-ხოღ-ი ¹ -კო(წ)	რომ დამეღდართიყო

მრავღ.რიცხვი

1. ღო-ვ/ფ-ხოღ-ო-თ-ი ³ .კო(6)	რომ დავმუღდარიყავით (დავმსღდარიყავით)
2. ღო-ხოღ-ო-თ-ი ³ .კო(6)	რომ დამუღდარიყავით (დამსღდარიყავით)
3. ღო-ხოღ-ღ-ეს-ი ³ .კო(6)	რომ დამუღდარიყვნენ (დამსღდარიყვნენ)

III სერიბა

ეყარიბა ხუნ ძირს

I თურმეობითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-მ-ი-ხუნ-უ(6)	დავმუღდარიყარ	ღო-მ-ი-ხუნ-უნ-ა(6)	დავმუღდარიყართ (დავმსღდარიყართ)
2. ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უ(6)	დამუღდარიყარ	ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უნ-ა(6)	დამუღდარიყართ (დამსღდარიყართ)
3. ღო/უ-უ-ხუნ-უ(6)	დამუღდარიყარ	ღო/უ-უ-ხუნ-უნ-ა(6)	დამუღდარიყან (დამსღდარიყან)

II თურმეობითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-მ-ი-ხუნ-უ-ღ-უ	დავმუღდარიყავ	ღო-მ-ი-ხუნ-უ-ღ-ეს	დავმუღდარიყავით (დავმსღდარიყავით)
2. ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უ-ღ-უ	დამუღდარიყავ	ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უ-ღ-ეს	დამუღდარიყავით (დამსღდარიყავით)
3. ღო/უ-უ-ხუნ-უ-ღ-უ	დამუღდარიყავ	ღო/უ-უ-ხუნ-უ-ღ-ეს	დამუღდარიყვნენ (დამსღდარიყვნენ)

III კავშირებითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ღო-მ-ი-ხუნ-უ-ღ-ა-ს(ი)	დავმუღდარიყო	ღო-მ-ი-ხუნ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	დავმუღდარიყოთ (დავმსღდარიყოთ)
2. ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უ-ღ-ა-ს(ი)	დამუღდარიყო	ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	დამუღდარიყოთ (დამსღდარიყოთ)
3. ღო/უ-უ-ხუნ-უ-ღ-ა-ს(ი)	დამუღდარიყოს	ღო/უ-უ-ხუნ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	დამუღდარიყვნენ (დამსღდარიყვნენ)

III პირობითი

მხოღ.რიცხვი

1. ღო-მ-ი-ხუნ-უ-ღ ³ -უ ³ .კო(6)	რომ დავმუღდარიყავ
2. ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უ-ღ ³ -უ ³ .კო(6)	რომ დამუღდარიყავ
3. ღო/უ-უ-ხუნ-უ-ღ ³ -უ ³ .კო(6)	რომ დამუღდარიყო

მრავღ.რიცხვი

1. ღო-მ-ი-ხუნ-უ-ღ-ეს-ი ³ .კო(6)	რომ დავმუღდარიყავით (დავმსღდარიყავით)
2. ღო-ღ ³ -ი-ხუნ-უ-ღ-ეს-ი ³ .კო(6)	რომ დამუღდარიყავით (დამსღდარიყავით)
3. ღო/უ-უ-ხუნ-უ-ღ-ეს-ი ³ .კო(6)	რომ დამუღდარიყვნენ (დამსღდარიყვნენ)

IV სერიბა

ეყარიბა ხვე ძირს:

III თურმეობითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ნო-ვ/ფ-ხვე-ქ	ეყადარიყარ	ნო-ვ/ფ-ხვე-თ	ეყადარიყართ (ეყმსღდარიყართ)
2. ნო-ხვე-ქ	მყადარიყარ	ნო-ხვე-თ	მყადარიყართ (მყმსღდარიყართ)
3. ნო-ხვე(6)	მყადარიყარ	ნო-ხვე-ნ-ა(6)	მყადარიყან (მყმსღდარიყან)

IV თურმეობითი

მხოღ. რიცხვი

მრავღ. რიცხვი

1. ნო-ვ/ფ-ხვე-ღ-ი	ვიყავით თურმე	ნო-ვ/ფ-ხვე-ღ-ით	ვიყავით (ვისხვეღით) თურმე
2. ნო-ხვე-ღ-ი	იყავით თურმე	ნო-ხვე-ღ-ით	იყავით (ისხვეღით) თურმე
3. ნო-ხვე-ღ-უ	იყდა თურმე	ნო-ხვე-ღ-ეს	იყდნენ (ისხვეღნენ) თურმე

IV კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ნო-ვ/ფ-ხეე-ღ-ა-ე რომ ვიჯდე	ნო-ვ/ფ-ხეე-ღ-ა-თ	რომ ვიჯდეთ (ვისხდეთ)
2.	ნო-ხეე-ღ-ა-ე რომ იჯდე	ნო-ხეე-ღ-ა-თ	რომ იჯდეთ (ისხდეთ)
3.	ნო-ხეე-ღ-ა-ს(ი) რომ იჯდეს	ნო-ხეე-ღ-ა-ნ(ი)	რომ იჯდნენ (ისხდნენ)

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ვ/ფ-ხეე-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ვმეჯდარიყავ თურმე
2.	ნო-ხეე-ღ-ი-კო(ნ)	რომ მეჯდარიყავ თურმე
3.	ნო-ხეე-ღ-უ-კო(ნ)	რომ მეჯდარიყო თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ვ/ფ-ხეე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ვმეჯდარიყავით (ვმსხდარიყავით) თურმე
2.	ნო-ხეე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ მეჯდარიყავით (მსხდარიყავით) თურმე
3.	ნო-ხეე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ მეჯდარიყვნენ (მსხდარიყვნენ) თურმე

მიმღებულები:

'ლო'ზახუნალი // მახვენჯი მოქს დამჯდომი, ვინც დაჯდება.

დაახუნალი // ოხვენჯი ვნებ.მჯ. 'დასაჯდომი.

'ლო'ზუნელი ვნებ.წარს. დაჯენილი, დაბჯდარი.

'ლო'ზუნაფილი ვნებ.წარს დაჯენილი.

'ლო'ნახუნა ვნებ.წარს დანაჯდომი.

'ლო'ნახუნეფი ვნებ.წარს ვინც უკვე იჯდა, დანაჯენი.

'ლო'ნახუნეური ვნებ.წარს გასამრეჯლო დაჯდომისათვის.

'ლო'ნახუნაფუერი იგივეა, რაჲ ღონახუნეური.

უღუხუნუ ვნებ.უარჯ დაუღუნულო.

უღუხუნაფუ იგივეა, რაჲ უღუხუნუ.

3. უღა სელა, ნასელა : უღ//ურ//შ//იღ//ღღ//რთუშ//ე.

I სერია

აწმყოს წრა

იყენებს უღ//ურ//შ ძირებს

აწმყო

მხოლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ულ-ი // მე-(ე)-ულ-უ/ე//მე-(ე)-ურ-ქ	მიედივარ (//მივალ)
2. მე-ულ-ი // მე-ულ-უ/ე // მე-ურ-ქ	მიდიხარ (//მიხვალ)
3. მე-ურ-ს	მიღის (//მივა)

მრავლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ურ-თ	მიედივართ (//მივალთ)
2. მე-ურ-თ	მიდიხართ (//მიხვალთ)
3. მე-უნ-ან(ნ)	მიდიან (//მივლენ)

უწყვეტელი

მხოლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ურ-ღ-ი // მი-ი-უ/ფ-ში	მიედიოდი (//მივიდიოდი)
2. მე-ურ-ღ-ი // მი-ი-ში	მიდიოდი (//მიხვიდიოდი)
3. მე-ურ-ღ-უ // მი-ი-შ-უ	მიდიოდა (//მივიდიოდა)

მრავლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ურ-ღ-ით // მი-ი-უ/ფ-ში-ით	მიედიოდით (//მივიდიოდით)
2. მე-ურ-ღ-ით // მი-ი-ში-ით	მიდიოდით (//მიხვიდიოდით)
3. მე-ურ-ღ-ეს // მი-ი-შ-ეს	მიდიოდნენ (//მივიდიოდნენ)

აწმყოს კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ურ-ღ-ა/ე // მი-ი-უ/ფ-შ-ა/ე	მიედიოდე
2. მე-ურ-ღ-ა/ე // მი-ი-შ-ა/ე	მიდიოდე
3. მე-ურ-ღ-ას(ი) // მი-ი-შ-ას(ი)	მიდიოდეს

მრავლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ურ-ღ-ათ // მი-ი-უ/ფ-შ-ათ	მიედიოდეთ
2. მე-ურ-ღ-ათ // მი-ი-შ-ათ	მიდიოდეთ
3. მე-ურ-ღ-ან(ი) // მი-ი-შ-ან(ი)	მიდიოდნენ

აწმყოს პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ურ-ღ-ი-კონ(ნ) // მი-ი-უ/ფ-შ-ი-კონ(ნ)	რომ მიედიოდე
2. მე-ურ-ღ-ი-კონ(ნ) // მი-ი-შ-ი-კონ(ნ)	რომ მიდიოდე
3. მე-ურ-ღ-უ-კონ(ნ) // მი-ი-შ-უ-კონ(ნ)	რომ მიდიოდეს

მრავლ.რიცხვი

1. მე-(ე)-ურ-ღ-ით-ი-კონ(ნ) // მი-ი-უ/ფ-ში-ით-ი-კონ(ნ)	რომ მიედიოდეთ
2. მე-ურ-ღ-ით-ი-კონ(ნ) // მი-ი-შ-ით-ი-კონ(ნ)	რომ მიდიოდეთ
3. მე-ურ-ღ-ეს-ი-კონ(ნ) // მი-ი-შ-ეს-ი-კონ(ნ)	რომ მიდიოდნენ

მყოფადუსრული

მხოლრიცხვი

- 1. მე-(ვ)-ურ-ღ-ა/ე // მი-ი-ვ/ფ-შ-ა/ე იყუაფუ(6) მივდიოდე იქნება
- 2. მე-ურ-ღ-ა/ე // მი-ი-შ-ა/ე იყუაფუ(6) მიდიოდე იქნება
- 3. მე-ურ-ღ-ა-ს // მი-ი-შ-ა-ს იყუაფუ(6) მიდიოდეს იქნება

მრავლრიცხვი

- 1. მე-(ვ)-ურ-ღ-ა-თ // მი-ი-ვ/ფ-შ-ა-თ იყუაფუ(6) მივდიოდეთ იქნება
- 2. მე-ურ-ღ-ა-თ // მი-ი-შ-ა-თ იყუაფუ(6) მიდიოდეთ იქნება
- 3. მე-ურ-ღ-ა-ნ // მი-ი-შ-ა-ნ იყუაფუ(6) მიდიოდნენ იქნება

პირობითუსრული

მხოლრიცხვი

- 1. მე-(ვ)-ურ-ღ-ი-კო(6) // მი-ი-ვ/ფ-შ-ი-კო(6) იყუაფულე მივდიოდი იქნებოდა
- 2. მე-ურ-ღ-ი-კო(6) // მი-ი-შ-ი-კო(6) იყუაფულე მიდიოდი იქნებოდა
- 3. მე-ურ-ღ-ი-კო(6) // მი-ი-შ-ე-კო(6) იყუაფულე მიდიოდა იქნებოდა

მრავლრიცხვი

- 1. მე-(ვ)-ურ-ღ-ი-თ-ი-კო(6) // მი-ი-ვ/ფ-შ-ი-თ-ი-კო(6) იყუაფულე მივდიოდით იქნებოდა
- 2. მე-ურ-ღ-ი-თ-ი-კო(6) // მი-ი-შ-ი-თ-ი-კო(6) იყუაფულე მიდიოდით იქნებოდა
- 3. მე-ურ-ღ-ეს-ი-კო(6) // მი-ი-შ-ეს-ი-კო(6) იყუაფულე მიდიოდნენ იქნებოდა

მყოფადის წრა

მყოფადი

იყენებს უღ//ურ//შ ძირებს

მხოლრიცხვი

- 1. (ვ)-ულ-ი // (ვ)-ულ-უ/ე // (ვ)ურ-ქ ნაღალ // ქე-შ-ე-(ვ)ურ-ქ კი მივალ
- 2. უღ-ი // უღ-უ/ე // ურ-ქ ნახვალ // ქე-შ-ე-ურ-ქ კი მიხვალ
- 3. ურ-ს ნაღა // ქე-შ-ე-ურ-ს კი მივა

მრავლრიცხვი

- 1. (ვ)-ურ-თ ნაღალთ // ქე-შ-ე-(ვ)ურ-თ კი მივალთ
- 2. ურ-თ ნახვალთ // ქე-შ-ე-ურ-თ კი მიხვალთ
- 3. უღ-ა(6) ნაღალენ // ქე-შ-ე-ულ-ა(6) კი მივლენ

ხოლმეობითი

მხოლრიცხვი

- 1. (ვ)ურ-ღ-ი // ვ-ი-ში // ი-ვ/ფ-ში ნავიდოდი // ქე-შ-ე-(ვ)ურ-ღ-ი // ქე/ი-მი-ი-ვ/ფ-ში კი მივიდოდი
- 2. ურ-ღ-ი // ი-ში ნახვიდოდი // ქე-შ-ე-ურ-ღ-ი // ქე/ი-მი-ი-ში კი მიხვიდოდი
- 3. ურ-ღ-ე // ი-შ-ე ნავიდოდა // ქე-შ-ე-ურ-ღ-ე // ქე/ი-მი-ი-შ-ე კი მივიდოდა

მრავლრიცხვი

- 1. (ვ)ურ-ღ-ი-თ // ვ-ი-ში-თ // ი-ვ/ფ-ში-თ ნავიდოდით // ქე-შ-ე-(ვ)ურ-ღ-ი-თ // ქე/ი-მი-ი-ვ/ფ-ში-თ კი მივიდოდით
- 2. ურ-ღ-ი-თ // ი-ში-თ ნახვიდოდით // ქე-შ-ე-ურ-ღ-ი-თ // ქე/ი-მი-ი-ში-თ კი მიხვიდოდით
- 3. ურ-ღ-ეს // ი-შ-ეს ნავიდოდნენ // ქე-შ-ე-ურ-ღ-ეს // ქე/ი-მი-ი-შ-ეს კი მივიდოდნენ

მყოფადის კავშირებითი

მხოლრიცხვი

- 1. (ვ)ურ-ღ-ა-ე // ვ-ი-შ-ა-ე // ი-ფ-შ-ა-ე ნავიდოდე
- 2. ურ-ღ-ა-ე // ი-შ-ა-ე ნახვიდოდე
- 3. ურ-ღ-ა-ს(ი) // ი-შ-ა-ს(ი) ნავიდოდეს

მრავლ.რიცხვი

1. (ვ)ურ-ღ-ა-თ // ვ-ი-შ-ა-თ // ი-ფ-შ-ა-თ	ნავიდოდეთ
2. ურ-ღ-ა-თ // ი-შ-ა-თ	ნახვიდოდეთ
3. ურ-ღ-ა-ნ(ი) // ი-შ-ა-ნ(ი)	ნავიდოდნენ

მყოფადის პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. (ვ)ურ-ღ-ი-ნ-კო(ნ) // ვ-ი-შ-ი-ნ-კო(ნ) // ი-ვ-ფ-შ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნავიდოდი
2. ურ-ღ-ი-ნ-კო(ნ) // ი-შ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნახვიდოდი
3. ურ-ღ-უ-კო(ნ) // ი-შ-უ-ნ-კო(ნ)	რომ ნავიდოდა

მრავლ.რიცხვი

1. (ვ)ურ-ღ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ) // ვ-ი-შ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ) // ი-ვ-ფ-შ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნავიდოდით
2. ურ-ღ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ) // ი-შ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნახვიდოდით
3. ურ-ღ-ეს-ი-ნ-კო(ნ) // ი-შ-ეს-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნავიდოდნენ

II სქრმა

იყენებს იდ და რთ ძირებს:

წყვეტილი

მხოლ.რიცხვი

1. ვ-იდ-ი	ვიარე (ნავედი)	// მე-ვ-მ-რთ-ი/ ქე-მე-ვ-მ-რთ-ი	(კი) მივედი
2. იღ-ი	იარე (ნახვედი)	// მე-რ-თ-ი/ ქე-მე-რ-თ-ი	(კი) მიხვედი
3. იღ-უ	იარა (ნავიდა)	// მე-რ-თ-უ/ ქე-მე-რ-თ-უ	(კი) მივიდა

მრავლ.რიცხვი

1. ვ-იდ-ი-თ	ვიარეთ (ნავედით)	// მე-ვ-მ-რთ-ი-თ/ ქე-მე-ვ-მ-რთ-ი-თ	(კი) მივედით
2. იღ-ი-თ	იარეთ (ნახვედით)	// მე-რ-თ-ი-თ/ ქე-მე-რ-თ-ი-თ	(კი) მიხვედით
3. იღ-ეს	იარეს (ნავიდნენ)	// მე-რ-თ-ეს/ ქე-მე-რ-თ-ეს	(კი) მივიდნენ

II კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. ვ-იდ-ა/ე	ვიარო (ნავიდე)	// მე-ვ-მ-რთ-ა/ე	მივიდე
2. იღ-ა/ე	იარო (ნახვიდე)	// მე-რ-თ-ა/ე	მიხვიდე
3. იღ-ას(ი)	იაროს (ნავიდეს)	// მე-რ-თ-ას(ი)	მივიდეს

მრავლ.რიცხვი

1. ვ-იდ-ა-თ	ვიართ (ნავედეთ)	// მე-ვ-მ-რთ-ა-თ	მივიდეთ
2. იღ-ა-თ	იართ (ნახვიდეთ)	// მე-რ-თ-ა-თ	მიხვიდეთ
3. იღ-ან(ი)	იარონ (ნავიდნენ)	// მე-რ-თ-ან(ი)	მივიდნენ

II პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. ვ-იდ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნავსულიყავ	// მე-ვ-მ-რთ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ მივსულიყავ
2. იღ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნახსულიყავ	// მე-რ-თ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ მიხსულიყავ
3. იღ-უ-ნ-კო(ნ)	რომ ნახსულიყო	// მე-რ-თ-უ-ნ-კო(ნ)	რომ მიხსულიყო

მრავლ.რიცხვი

1. ვ-იდ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნავსულიყავით	// მე-ვ-მ-რთ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ მივსულიყავით
2. იღ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნახსულიყავით	// მე-რ-თ-ი-თ-ი-ნ-კო(ნ)	რომ მიხსულიყავით
3. იღ-ეს-ი-ნ-კო(ნ)	რომ ნახსულიყვენ	// მე-რ-თ-ეს-ი-ნ-კო(ნ)	რომ მიხსულიყვენ

III სერია

იყენებს ლ და რ თუ მუ ძირებს:

I თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ(ნ)	მივლია (ნავსულვარ)	// მე-მ-ი-რთუმუ(ნ)	მივსულვარ
2. გ-ი-ლ-უ(ნ)	გივლია (ნასულხარ)	// მე-გ-ი-რთუმუ(ნ)	მისულხარ
3. უ-ლ-უ(ნ)	უვლია (ნასულა)	// მე-უ-რთუმუ(ნ)	მისულა

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ-ნ-ა(ნ)	გივლია (ნავსულვართ)	// მე-მ-ი-რთუმუ-ნ-ა(ნ)	მივსულვართ
2. გ-ი-ლ-უ-ნ-ა(ნ)	გივლიათ (ნასულხართ)	// მე-გ-ი-რთუმუ-ნ-ა(ნ)	მისულხართ
3. უ-ლ-უ-ნ-ა(ნ)	უვლიათ (ნასულან)	// მე-უ-რთუმუ-ნ-ა(ნ)	მისულან

II თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ-ღ-უ	მიველი (ნავსულიყავ)	// მე-მ-ი-რთუმუ-ღ-უ	მივსულიყავ
2. გ-ი-ლ-უ-ღ-უ	გიველი (ნასულიყავ)	// მე-გ-ი-რთუმუ-ღ-უ	მისულიყავ
3. უ-ღ-უ-ღ-უ	უველი (ნასულიყო)	// მე-უ-რთუმუ-ღ-უ	მისულიყო

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ-ღ-ეს	გიველი (ნავსულიყავით)	// მე-მ-ი-რთუმუ-ღ-ეს	მივსულიყავით
2. გ-ი-ლ-უ-ღ-ეს	გიველით (ნასულიყავით)	// მე-გ-ი-რთუმუ-ღ-ეს	მისულიყავით
3. უ-ღ-უ-ღ-ეს	უველით (ნასულიყვენ)	// მე-უ-რთუმუ-ღ-ეს	მისულიყვენ

III კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ-ღ-ა-ს(ი)	მიველის (ნავსულიყო)	// მე-მ-ი-რთუმუ-ღ-ა-ს(ი)	მივსულიყო
2. გ-ი-ლ-უ-ღ-ა-ს(ი)	გიველის (ნასულიყო)	// მე-გ-ი-რთუმუ-ღ-ა-ს(ი)	მისულიყო
3. უ-ღ-უ-ღ-ა-ს(ი)	უველის (ნასულიყოს)	// მე-უ-რთუმუ-ღ-ა-ს(ი)	მისულიყოს

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	გიველის (ნავსულიყოთ)	// მე-მ-ი-რთუმუ-ღ-ა-ნ(ი)	მივსულიყოთ
2. გ-ი-ლ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	გიველით (ნასულიყოთ)	// მე-გ-ი-რთუმუ-ღ-ა-ნ(ი)	მისულიყოთ
3. უ-ღ-უ-ღ-ა-ნ(ი)	უველით (ნასულიყონ)	// მე-უ-რთუმუ-ღ-ა-ნ(ი)	მისულიყონ

III პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ ნავსულიყავ	// მე-მ-ი-რთუმუ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ მივსულიყავ
2. გ-ი-ლ-უ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ ნასულიყავ	// მე-გ-ი-რთუმუ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ მისულიყავ
3. უ-ღ-უ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ ნასულიყო	// მე-უ-რთუმუ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ მისულიყო

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ი-ლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ ნავსულიყავით	// მე-მ-ი-რთუმუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ მივსულიყავით
2. გ-ი-ლ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ ნასულიყავით	// მე-გ-ი-რთუმუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ მისულიყავით
3. უ-ღ-უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ ნასულიყვენ	// მე-უ-რთუმუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ მისულიყვენ

IV სპრია

იყენებს ვ ძირსა და მიმღუბურ ნოვე ფორმას:

III თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. ნო-ბ-ვე-ქ	ნავიდოდი თურმე	// ქე-შე-ნო-ბ-ვე-ქ	ქი მივიდოდი თურმე
2. ნოვე-ქ	ნახვიდოდი თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ქ	ქი მიხვიდოდი თურმე
3. ნოვე(ნ)	ნავიდოდა თურმე	// ქე-შე-ნოვე(ნ)	ქი მივიდოდა თურმე
მრავლ.რიცხვი			
1. ნო-ბ-ვე-თ	ნავიდოდით თურმე	// ქე-შე-ნო-ბ-ვე-თ	ქი მივიდოდით თურმე
2. ნოვე-თ	ნახვიდოდით თურმე	// ქე-შე-ნოვე-თ	ქი მიხვიდოდით თურმე
3. ნოვე-ნ-ა(ნ)	ნავიდოდნენ თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ნ-ა(ნ)	ქი მივიდოდნენ თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. ნო-ბ-ვე-ღ-ი	ნავიდოდი თურმე	// ქე-შე-ნო-ბ-ვე-ღ-ი	ქი მივიდოდი თურმე
2. ნოვე-ღ-ი	ნახვიდოდი თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-ი	ქი მიხვიდოდი თურმე
3. ნოვე-ღ-უ	ნავიდოდა თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-უ	ქი მივიდოდა თურმე
მრავლ.რიცხვი			
1. ნო-ბ-ვე-ღ-ით	ნავიდოდით თურმე	// ქე-შე-ნო-ბ-ვე-ღ-ით	ქი მივიდოდით თურმე
2. ნოვე-ღ-ით	ნახვიდოდით თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-ით	ქი მიხვიდოდით თურმე
3. ნოვე-ღ-ეს	ნავიდოდნენ თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-ეს	ქი მივიდოდნენ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. ნო-ბ-ვე-ღ-ა-ე	ნავიდოდე თურმე	// ქე-შე-ნო-ბ-ვე-ღ-ა-ე	ქი მივიდოდე თურმე
2. ნოვე-ღ-ა-ე	ნახვიდოდე თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-ა-ე	ქი მიხვიდოდე თურმე
3. ნოვე-ღ-ა-ს(ი)	ნავიდოდეს თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-ა-ს(ი)	ქი მივიდოდეს თურმე
მრავლ.რიცხვი			
1. ნო-ბ-ვე-ღ-ა-თ	ნავიდოდეთ თურმე	// ქე-შე-ნო-ბ-ვე-ღ-ა-თ	ქი მივიდოდეთ თურმე
2. ნოვე-ღ-ა-თ	ნახვიდოდეთ თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-ა-თ	ქი მიხვიდოდეთ თურმე
3. ნოვე-ღ-ა-ნ(ი)	ნავიდოდნენ თურმე	// ქე-შე-ნოვე-ღ-ა-ნ(ი)	ქი მივიდოდნენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. ნო-ბ-ვე-ღ-ი-ს-კო(ნ)	რომ ნასულყაე თურმე	//ქე-შე-ნო-ბ-ვე-ღ-ი-ს-კო(ნ)	ქე რომ მისულყაე თურმე
2. ნოვე-ღ-ი-ს-კო(ნ)	რომ ნასულყაე თურმე	//ქე-შე-ნოვე-ღ-ი-ს-კო(ნ)	ქე რომ მისულყაე თურმე
3. ნოვე-ღ-უ-ს-კო(ნ)	რომ ნასულყაო თურმე	//ქე-შე-ნოვე-ღ-უ-ს-კო(ნ)	ქე რომ მისულყაო თურმე
მრავლ.რიცხვი			
1. ნო-ბ-ვე-ღ-ი-თ-ი-ს-კო(ნ)	რომ ნასულყაყით თურმე	//ქე-შე-ნო-ბ-ვე-ღ-ი-თ-ი-ს-კო(ნ)	ქე რომ მისულყაყით თურმე
2. ნოვე-ღ-ი-თ-ი-ს-კო(ნ)	რომ ნასულყაყით თურმე	//ქე-შე-ნოვე-ღ-ი-თ-ი-ს-კო(ნ)	ქე რომ მისულყაყით თურმე
3. ნოვე-ღ-ეს-ი-ს-კო(ნ)	რომ ნასულყყენ თურმე	//ქე-შე-ნოვე-ღ-ეს-ი-ს-კო(ნ)	ქე რომ მისულყყენ თურმე

ულა-საგან იწარმოება შესაძლებლობის (პოტენციალის) ფორმებიც: ერთპირობანი – ილინე(ნ) შეიძლება ნასვლა და ორპირობანი – ალინე(ნ) შეიძლება ნავიდეს. იუღელიან სხვა შესაბამისი შინაარსის 886ნების (მგ., – იჭკომე(ნ) შეიძლება შექმა და აჭკომე(ნ) შეიძლება შექმამოს) ანალოგიურად (იხ. გვ. 91-96).

აწარმოებს შემდეგი სახის მიმღეობებს: მაველილ/მავლარო მიჟს ნამსვლელო; ოულარო/ოულუჯ ენებ.მე. ნასსვლელო, სავლო; ულარო ენებ.წარს. ნასული; ნაველილ/ნავულა ენებ.წარს. ნასარულელო, ნავალი; ნაულელო/ნაულელო ენებ.წარს. გასამრელო ნასვლისათვის; ულუ (*-უ-ულუ) ეარჯ; ნასვლელო.

4. აფუ (6) არის, ერგება, მოხედება, ეკუთვნის.
გააჩნია მხოლოდ ანმეოს წრის მწკრივები;
ორპირიანია, აქვს როგორც სუბიექტური, ასევე ობიექტური წყობა.

სუბიექტური წყობა

აწმყო

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	ე-აფუ-ქ	ე-აფუ-თ
2.	აფუ-ქ	აფუ-თ
3.	აფუ(6)	აფუ-ნ-ა(6)

უწყვეტელი

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	ე-აფუ-ღ-ი	ე-აფუ-ღ-ით
2.	აფუ-ღ-ი	აფუ-ღ-ით
3.	აფუ-ღ-უ	აფუ-ღ-ეს

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	ე-აფუ-ღ-ა/-ე	ე-აფუ-ღ-ათ
2.	აფუ-ღ-ა/-ე	აფუ-ღ-ათ
3.	აფუ-ღ-ა-ს(ი)	აფუ-ღ-ა-ნ(ი)

აწმყოს პირობითი

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	ე-აფუ-ღ-ი'-კო(6)	ე-აფუ-ღ-ით-ი'-კო(6)
2.	აფუ-ღ-ი'-კო(6)	აფუ-ღ-ით-ი'-კო(6)
3.	აფუ-ღ-უ'-კო(6)	აფუ-ღ-ეს-ი'-კო(6)

მყოფადუსრული

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	ე-აფუ-ღ-ა/-ე იყუაფუ(6)	ე-აფუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)
2.	აფუ-ღ-ა/-ე იყუაფუ(6)	აფუ-ღ-ათ იყუაფუ(6)
3.	აფუ-ღ-ა-ს იყუაფუ(6)	აფუ-ღ-ა-ნ იყუაფუ(6)

პირობითუსრული

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	ე-აფუ-ღ-ი'-კო(6) იყუაფულე	ე-აფუ-ღ-ით-ი'-კო(6) იყუაფულე
2.	აფუ-ღ-ი'-კო(6) იყუაფულე	აფუ-ღ-ით-ი'-კო(6) იყუაფულე
3.	აფუ-ღ-უ'-კო(6) იყუაფულე	აფუ-ღ-ეს-ი'-კო(6) იყუაფულე

ობიექტური წყობა

აწმყო

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	მ-აფუ(ნ)	მ-აფუ-ნ-ა(ნ)
2.	გ-აფუ(ნ)	გ-აფუ-ნ-ა(ნ)
3.	აფუ(ნ)	აფუ-ნ-ა(ნ)

უწყვეტელი

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	მ-აფუ-ღ-უ	მ-აფუ-ღ-ეს
2.	გ-აფუ-ღ-უ	გ-აფუ-ღ-ეს
3.	აფუ-ღ-უ	აფუ-ღ-ეს

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	მ-აფუ-ღ-ა-ე	მ-აფუ-ღ-ათ
2.	გ-აფუ-ღ-ა-ე	გ-აფუ-ღ-ათ
3.	აფუ-ღ-ა-ს(ი)	აფუ-ღ-ა-ნ(ი)

აწმყოს პირობითი

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	მ-აფუ-ღ-ი-კო(ნ)	მ-აფუ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)
2.	გ-აფუ-ღ-ი-კო(ნ)	გ-აფუ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)
3.	აფუ-ღ-ე-კო(ნ)	აფუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)

მყოფაღუსრული

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	მ-აფუ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ(ნ)	მ-აფუ-ღ-ა-ნ(ი) იყუაფუ(ნ)
2.	გ-აფუ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ(ნ)	გ-აფუ-ღ-ა-ნ(ი) იყუაფუ(ნ)
3.	აფუ-ღ-ა-ს(ი) იყუაფუ(ნ)	აფუ-ღ-ა-ნ(ი) იყუაფუ(ნ)

პირობითუსრული

	მხოლ.რიცხვი	მრავლ.რიცხვი
1.	მ-აფუ-ღ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	მ-აფუ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ
2.	გ-აფუ-ღ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ	გ-აფუ-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ
3.	აფუ-ღ-ე-კო(ნ) იყუაფულუ	აფუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ) იყუაფულუ

5. კობა, კორინი, კორინება ნდობა, ნდომება; სურება.

ოკო(ნ) სტატიკური გზნა, ორპირიანი, გარდაუვალი, მწკრივნაკლი. საკუთარი წარმოებისა აქვს მხოლოდ აწმყოს წრისა და IV სერიის მწკრივები; მყოფადში (და მყოფადის წრეში შემაგალი მწკრივებისათვის) ნაკლს ივსებს ა- - უ ტიპის დინამიკური ენებითისაგან. აკლია მეორე და მესამე სერიის მწკრივები.

იუღელის (იუღლება) როგორც სუბიექტური, ასევე ობიექტური პირების მიხვდვით.

ს უ ბ ი ე ქ ტ უ რ ი ნ ყ ო ბ ა

**I სერია
ანმყოს წრა**

აწმყო

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1. ვ-ოკორ'-ქ	ეუნდღიარ	ვ-ოკორ'-თ	ეუნდღიართ
2. ოკორ'-ქ	უნდღიარ	ოკორ'-თ	უნდღიართ
3. ოკო(ნ)	უნდა	ოკო-ნ-ა(ნ)	უნდათ

უწყვეტელი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1. ვ-ოკორ'-ღ-ი	ეუნდღი	ვ-ოკორ'-ღ-ით	ეუნდღით
2. ოკორ'-ღ-ი	უნდღი	ოკორ'-ღ-ით	უნდღით
3. ოკორ'-ღ-უ	უნდღა	ოკორ'-ღ-ეს	უნდღათ

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1. ვ-ოკორ'-ღ-ა/-ე	ეუნდღი	ვ-ოკორ'-ღ-ათ	ეუნდღით
2. ოკორ'-ღ-ა/-ე	უნდღი	ოკორ'-ღ-ათ	უნდღით
3. ოკორ'-ღ-ა-ს(ი)	უნდღეს	ოკორ'-ღ-ა-ნ(ი)	უნდღენ

აწმყოს პირობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1. ვ-ოკორ'-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ეუნდღი	ვ-ოკორ'-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ეუნდღით
2. ოკორ'-ღ-ი-კო(ნ)	რომ უნდღი	ოკორ'-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ უნდღით
3. ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ)	რომ უნდღეს	ოკორ'-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ უნდღენ

მყოფადუსრული

მხოლ.რიცხვი

- 1. ვ-ოკორ'-ღ-ა/-ე იყუაფუ(ნ) // იყიი(ნ) ეუნდღი ექნება
- 2. ოკორ'-ღ-ა/-ე იყუაფუ(ნ) // იყიი(ნ) უნდღი ექნება
- 3. ოკორ'-ღ-ა-ს იყუაფუ(ნ) // იყიი(ნ) უნდღეს ექნება

მრავლ.რიცხვი

- 1. ვ-ოკორ'-ღ-ათ იყუაფუ(ნ) // იყიი(ნ) ეუნდღით ექნება
- 2. ოკორ'-ღ-ათ იყუაფუ(ნ) // იყიი(ნ) უნდღით ექნება
- 3. ოკორ'-ღ-ან იყუაფუ(ნ) // იყიი(ნ) უნდღენ ექნება

პირობითუსრული

მხოლ.რიცხვი

- 1. ვ-ოკორ'-ღ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ/იყიილუ ეუნდღი ექნებოდა
- 2. ოკორ'-ღ-ი-კო(ნ) იყუაფულუ/იყიილუ უნდღი ექნებოდა

3.	ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ) იგუაფულუ//იგიილუ	უნდოდა იქნებოდა
	მრავლ.რიცხვი	
1.	ე-ოკორ'-ღ-ი-თ-'ი'-კო(ნ) იგუაფულუ//იგიილუ	ვენდოდით იქნებოდა
2.	ოკორ'-ღ-ი-თ-'ი'-კო(ნ) იგუაფულუ//იგიილუ	უნდოდით იქნებოდა
3.	ოკორ'-ღ-ეს-ი-კო(ნ) იგუაფულუ//იგიილუ	უნდოდნენ იქნებოდა

მცოფადის წრა

მყოფადი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ე-აკობუაფუ-ქ	ვენდომები	ე-აკობუაფუ-თ ვენდომებით
2.	აკობუაფუ-ქ	ენდომები	აკობუაფუ-თ ენდომებით
3.	აკობუაფუ (ნ)	ენდომება	აკობუაფუ-ნ-ა(ნ) ენდომებთან

ხოლმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ე-აკობუაფუ-ღ-ი	ვენდომებოდი	ე-აკობუაფუ-ღ-ით ვენდომებოდით
2.	აკობუაფუ-ღ-ი	ენდომებოდი	აკობუაფუ-ღ-ით ენდომებოდით
3.	აკობუაფუ -ღ-უ	ენდომებოდა	აკობუაფუ-ღ-ეს ენდომებოდნენ

მყოფადის კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ე-აკობუაფუ-ღ-ა/-ე	ვენდომებოდე	ე-აკობუაფუ-ღ-ათ ვენდომებოდეთ
2.	აკობუაფუ-ღ-ა/-ე	ენდომებოდე	აკობუაფუ-ღ-ათ ენდომებოდეთ
3.	აკობუაფუ-ღ-ა-ს(ი)	ენდომებოდეს	აკობუაფუ-ღ-ა-ნ(ი) ენდომებოდნენ

მყოფადის პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ე-აკობუაფუ-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ვენდომებოდე (ესურდე)
2.	აკობუაფუ-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ენდომებოდე (სურდე)
3.	აკობუაფუ -ღ-უ-კო(ნ)	რომ ენდომებოდეს (სურდეს)

მრავლ.რიცხვი

1.	ე-აკობუაფუ-ღ-ი-თ-'ი'-კო(ნ)	რომ ვენდომებოდეთ (ესურდეთ)
2.	აკობუაფუ-ღ-ი-თ-'ი'-კო(ნ)	რომ ენდომებოდეთ (სურდეთ)
3.	აკობუაფუ-ღ-ეს-'ი'-კო(ნ)	რომ ენდომებოდნენ (სურდნენ)

II სერიბა

აკლია

III სერიბა

აკლია

IV სერია

III თურმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ნო-ბ/პ-კობუე-ქ	ვუნდივარ თურმე	ნო-ბ/პ-კობუე-თ	ვუნდივართ თურმე
2. ნოკობუე-ქ	უნდიხარ თურმე	ნოკობუე-თ	უნდიხართ თურმე
3. ნოკობუე(ნ)	უნდა თურმე	ნოკობუე-ნ-ა(ნ)	უნდათ თურმე

IV თურმეობითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ი	ვუნდოდი თურმე	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ი-თ	ვუნდოდით თურმე
2. ნოკობუე-ღ-ი	უნდოდი თურმე	ნოკობუე-ღ-ი-თ	უნდოდით თურმე
3. ნოკობუე-ღ-უ	უნდოდა თურმე	ნოკობუე-ღ-ეს	უნდოდათ თურმე

IV კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ა-ე	ვუნდოდე თურმე	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ა-თ	ვუნდოდეთ თურმე
2. ნოკობუე-ღ-ა-ე	უნდოდე თურმე	ნოკობუე-ღ-ა-თ	უნდოდეთ თურმე
3. ნოკობუე-ღ-ა-ს(ი)	უნდოდეს თურმე	ნოკობუე-ღ-ა-ს(ი)	უნდოდნენ თურმე

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი	
1. ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ვდომებოდი თურმე
2. ნოკობუე-ღ-ი-კო(ნ)	რომ ნდომებოდი თურმე
3. ნოკობუე-ღ-უ-კო(ნ)	რომ ნდომებოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1. ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ვდომებოდით თურმე
2. ნოკობუე-ღ-ი-თ-ი-კო(ნ)	რომ ნდომებოდით თურმე
3. ნოკობუე-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ ნდომებოდნენ თურმე

ო ბ ი ე ქ ტ უ რ ი წ ყ ო ბ ა

I სერია

ანგჳოს წრა

აწმყო

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ოკო(ნ) , მ-ოკორ-ქ	მინდა, მინდიხარ (მე შენ)
2. გ-ოკო(ნ) , გ-ოკორ-ქ	გინდა, გინდივარ (მე შენ)
3. ოკო(ნ) , ოკორ-ქ	უნდა, უნდიხარ (შენ მას)

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ოკო-ნ-ა(ნ) , მ-ოკორ-თ	ვინდა, მინდიხართ (მე თქვენ)
2. გ-ოკო-ნ-ა(ნ) , გ-ოკორ-თ	ვინდათ, გინდიხართ (მე თქვენ)
3. ოკო-ნ-ა(ნ) , ოკორ-თ	უნდათ, უნდიხართ (შენ მათ)

უწყვეტელი

მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი	
1. მ-ოკო-ღ-უ/გ , მ-ოკორ-ღ-ი	მინდოდა, მინდოდი	მ-ოკო-ღ-ეს , მ-ოკორ-ღ-ი-თ	ვინდოდა, ვინდოდი
2. გ-ოკო-ღ-უ/გ , გ-ოკორ-ღ-ი	ვინდოდა, ვინდოდი	გ-ოკო-ღ-ეს , გ-ოკორ-ღ-ი-თ	ვინდოდათ, ვინდოდით
3. ოკო-ღ-უ/გ , ოკორ-ღ-ი	უნდოდა, უნდოდი	ოკო-ღ-ეს , ოკორ-ღ-ი-თ	უნდოდათ, უნდოდით

აწმყოს კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი	მრავლ. რიცხვი
1. მ-ოკო-ღ-ა/-ე , მ-ოკორ'-ღ-ა-ს(ი)	მინდოდე, მინდოდეს	მ-ოკო-ღ-ა-თ, მ-ოკორ'-ღ-ა-ნ(ი)
2. გ-ოკო-ღ-ა/-ე, გ-ოკორ'-ღ-ა-ს(ი)	გინდოდე, გინდოდეს	გ-ოკო-ღ-ა-თ, გ-ოკორ'-ღ-ა-ნ(ი)
3. ოკო-ღ-ა-ს(ი), ოკორ'-ღ-ა-ს(ი)	უნდოდე, უნდოდეს	ოკო-ღ-ა-ნ(ი), ოკორ'-ღ-ა-ნ(ი)

აწმყოს პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ოკო-ღ-ი-კო(ნ) , მ-ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ)	რომ მდომებოდი, მდომებოდა
2. გ-ოკო-ღ-ი-კო(ნ), გ-ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ)	რომ გდომებოდი, გდომებოდა
3. ოკო-ღ-უ-კო(ნ), ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ)	რომ სდომებოდა

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ოკო-ღ-ი-თ-ი'კო(ნ) , მ-ოკორ'-ღ-ეს-ი'კო(ნ)	რომ მდომებოდით, მდომებოდნენ
2. გ-ოკო-ღ-ი-თ-ი'კო(ნ), გ-ოკორ'-ღ-ეს-ი'კო(ნ)	რომ გდომებოდით, გდომებოდნენ
3. ოკო-ღ-ეს-ი'კო(ნ), ოკორ'-ღ-ეს-ი'კო(ნ)	რომ სდომებოდით, სდომებოდნენ

მყოფად უსრული

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ოკო-ღ-ა/-ე , მ-ოკორ'-ღ-ა-ს იყუაფუ(ნ)//იყიი(ნ)	მინდოდე, მინდოდეს იქნება
2. გ-ოკო-ღ-ა/-ე, გ-ოკორ'-ღ-ა-ს იყუაფუ(ნ)//იყიი(ნ)	გინდოდე, გინდოდეს იქნება
3. ოკო-ღ-ა-ს, ოკორ'-ღ-ა-ს იყუაფუ(ნ)//იყიი(ნ)	უნდოდეს იქნება

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ოკო-ღ-ა-თ , მ-ოკორ'-ღ-ა-ნ იყუაფუ(ნ)//იყიი(ნ)	გვინდოდეთ, გვინდოდეს იქნება
2. გ-ოკო-ღ-ა-თ, გ-ოკორ'-ღ-ა-ნ იყუაფუ(ნ)//იყიი(ნ)	გინდოდეთ იქნება
3. ოკო-ღ-ა-ნ, ოკორ'-ღ-ა-ნ იყუაფუ(ნ)//იყიი(ნ)	უნდოდეთ იქნება

პირობით უსრული

მხოლ.რიცხვი

1. მ-ოკო-ღ-ი-კო(ნ) , მ-ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ) იყუაფულუ//იყიილუ	მინდოდი, მინდოდა იქნებოდა
2. გ-ოკო-ღ-ი-კო(ნ), გ-ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ) იყუაფულუ//იყიილუ	გინდოდი, გინდოდა იქნებოდა
3. ოკო-ღ-უ-კო(ნ), ოკორ'-ღ-უ-კო(ნ) იყუაფულუ//იყიილუ	უნდოდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1. მ-ოკო-ღ-ი-თ-ი'კო(ნ) , მ-ოკორ'-ღ-ეს-ი'კო(ნ) იყუაფულუ//იყიილუ	გვინდოდით, გვინდოდა იქნებოდა
2. გ-ოკო-ღ-ი-თ-ი'კო(ნ), გ-ოკორ'-ღ-ეს-ი'კო(ნ) იყუაფულუ//იყიილუ	გინდოდით, გინდოდით იქნებოდა
3. ოკო-ღ-ი-ეს-ი'კო(ნ), ოკორ'-ღ-ეს-ი'კო(ნ) იყუაფულუ//იყიილუ	უნდოდით იქნებოდა

მყოფადის წრა

მყოფადი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-აკობუაფუ(6) მა თინა	მენდომება მე ის	მ-აკობუაფუ-ქ მა სი	მენდომები მე შენ
2. გ-აკობუაფუ(6) სი თინა	გენდომება შენ ის	გ-აკობუაფუ-ქ მა სი	გენდომები მე შენ
3. აკობუაფუ(6) თის თინა	ენდომება მას ის	აკობუაფუ-ქ სი თის	ენდომები მას შენ

მრავლ.რიცხვი

1. მ-აკობუაფუ-თ მა თქვა	მენდომებით მე თქვენ	მ-აკობუაფუ-ნ-ა(6) ჩქი თინეფი	გენდომება ჩვენ ისინი
2. გ-აკობუაფუ-თ მა თქვა	გენდომებით მე თქვენ	გ-აკობუაფუ-ნ-ა(6) თქვა თინეფი	გენდომებათ თქვენ ისინი
3. აკობუაფუ-თ თის თქვა	ენდომებით მას თქვენ	აკობუაფუ-ნ-ა(6) თინენს თინეფი	ენდომებათ მათ ისინი

ხოლ შეობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. მ-აკობუაფუ-ღ-უ	მენდომებოდა	მ-აკობუაფუ-ღ-ეს	გვენდომებოდა
2. გ-აკობუაფუ-ღ-უ	გენდომებოდა	გ-აკობუაფუ-ღ-ეს	გენდომებოდათ
3. აკობუაფუ-ღ-უ	ენდომებოდა	აკობუაფუ-ღ-ეს	ენდომებოდათ

მყოფადის კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. მ-აკობუაფუ-ღ-ა-ს(ი)	მენდომებოდეს	მ-აკობუაფუ-ღ-ა-ნ(ი)	გვენდომებოდეს
2. გ-აკობუაფუ-ღ-ა-ს(ი)	გენდომებოდეს	გ-აკობუაფუ-ღ-ა-ნ(ი)	გენდომებოდეთ
3. აკობუაფუ-ღ-ა-ს(ი)	ენდომებოდეს	აკობუაფუ-ღ-ა-ნ(ი)	ენდომებოდეთ

მყოფადის პირობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. მ-აკობუაფუ-ღ-უ ¹ .კო(6)	რომ მდომებოდა	მ-აკობუაფუ-ღ-ეს-ი ¹ .კო(6)	რომ გვენდომებოდა
2. გ-აკობუაფუ-ღ-უ ¹ .კო(6)	რომ გდომებოდა	გ-აკობუაფუ-ღ-ეს-ი ¹ .კო(6)	რომ გენდომებოდათ
3. აკობუაფუ-ღ-უ ¹ .კო(6)	რომ სდომებოდა	აკობუაფუ-ღ-ეს-ი ¹ .კო(6)	რომ სდომებოდათ

II და III სპრია

აკლია

IV სპრია

III თურმეობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. ნო-ბ/ჰ-კობუე(6)	მდომებია	ნო-ბ/ჰ-კობუენ-ა(6)	გვენდომებია
2. ნო-რ-კობუე(6)	გდომებია	ნო-რ-კობუენ-ა(6)	გდომებიათ
3. ნოკობუე(6)	სდომებია	ნოკობუენ-ა(6)	სდომებიათ

IV თურმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-უ	მღომებოდა	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ეს გვღომებოდა
2.	ნო-რ-კობუე-ღ-უ	გღომებოდა	ნო-რ-კობუე-ღ-ეს გვღომებოდათ
3.	ნოკობუე-ღ-უ	სღომებოდა	ნოკობუე-ღ-ეს სღომებოდათ

IV კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ა-ს(ი)	მღომებოდეს	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ა-ს(ი) გვღომებოდეს
2.	ნო-რ-კობუე-ღ-ა-ს(ი)	გღომებოდეს	ნო-რ-კობუე-ღ-ა-ს(ი) გვღომებოდეთ
3.	ნოკობუე-ღ-ა-ს(ი)	სღომებოდეს	ნოკობუე-ღ-ა-ს(ი) სღომებოდეუნ

IV პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ მღომებოდა თურმე
2.	ნო-რ-კობუე-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ გვღომებოდა თურმე
3.	ნოკობუე-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ სღომებოდა თურმე

მრავლ.რიცხვი

1.	ნო-ბ/პ-კობუე-ღ-ეს-ი ¹ -კო(ნ)	რომ გვღომებოდა თურმე
2.	ნო-რ-კობუე-ღ-ეს-ი ¹ -კო(ნ)	რომ გვღომებოდათ თურმე
3.	ნოკობუე-ღ-ეს-ი ¹ -კო(ნ)	რომ სღომებოდათ თურმე

მძღუარბაბი:

- მაკორინებელი *მოქმ.* მსურველი, მღომელი.
 ოკორინებელი *ენებ. მკ.* სასურველი, სანდომი.
 კორინებელი *ენებ. წარს.* სურვებული, ნდომებული.
 ნაკორინა, ნაკორინებელ *ენებ. წარს.* ნანდომი, ნასურვები.
 ნაკორინებუერი *ენებ. წარს.* ნდომის, სურვილის საფასური.
 უკორინებუ *ენებ. უარვ.* უნდომელი, უსურველი.

6. რჩქვენა//რჩქინა//რჩქენა ცოდნა. ენაცვლება: რქუ//არჩქენუ//რქე.
ულუბის დროს აუღუნს რიგ თავისებურებას. კერძოდ:

- ა) აწმყოს წრის მწკრივებში იცვლება მხოლოდ ობიექტური პირის მიხედვით;
- ბ) მყოფადის წრის მწკრივებისათვის იყენებს ა -- უ ტიპის ღინამიკურ ენებითს;
- გ) აკლია მეორე და მესამე სერია;
- დ) მეოთხე სერია ემყარება რქე მორფემას;
- ე) უქცეოა, მაგრამ აწმყოს წრის მწკრივებში აქვს სასხვისო ქცევის ნიშნები (ი/უ).

I სერია
ანმყოს წრა

აწმყო

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. მ-იჩქუ(ნ)	ვიცი (მიცის)	მ-იჩქუნ-ა(ნ)	ვიცით (მიციან)
2. გ-იჩქუ(ნ)	იცი (ვიცის)	გ-იჩქუნ-ა(ნ)	იცით (ვიციან)
3. უ-ჩქუ(ნ)	იცის (უცის)	უ-ჩქუნ-ა(ნ)	იციან (უციან)

უწყვეტელი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. მ-იჩქუ-ღ-უ	ვიცოდი	მ-იჩქუ-ღ-ეს	ვიცოდით
2. გ-იჩქუ-ღ-უ	იცოდი	გ-იჩქუ-ღ-ეს	იცოდით
3. უ-ჩქუ-ღ-უ	იცოდა	უ-ჩქუ-ღ-ეს	იცოდნენ

აწმყოს კავშირებითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. მ-იჩქუ-ღ-ა-ს(ი)	ვიცოდე	მ-იჩქუ-ღ-ა-ნ(ი)	ვიცოდეთ
2. გ-იჩქუ-ღ-ა-ს(ი)	იცოდე	გ-იჩქუ-ღ-ა-ნ(ი)	იცოდეთ
3. უ-ჩქუ-ღ-ა-ს(ი)	იცოდეს	უ-ჩქუ-ღ-ა-ნ(ი)	იცოდნენ

აწმყოს პირობითი

მხოლ. რიცხვი

მრავლ. რიცხვი

1. მ-იჩქუ-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ გვიცოდნოდა	მ-იჩქუ-ღ-ეს-ი ¹ -კო(ნ)	რომ გვიცოდნოდა
2. გ-იჩქუ-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ გვიცოდნოდა	გ-იჩქუ-ღ-ეს-ი ¹ -კო(ნ)	რომ გვიცოდნოდათ
3. უ-ჩქუ-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ სვიცოდნოდა	უ-ჩქუ-ღ-ეს-ი ¹ -კო(ნ)	რომ სვიცოდნოდათ

მყოფად უსრულე

მხოლ.რიცხვი

1. მ-იჩქუ-ღ-ა-ს	იყუაფუ(ნ) // იყი(ნ)	მევიცინებოდა (ვიცოდე იქნებოდა)
2. გ-იჩქუ-ღ-ა-ს	იყუაფუ(ნ) // იყი(ნ)	გვიცინებოდა (იცოდე იქნებოდა)
3. უ-ჩქუ-ღ-ა-ს	იყუაფუ(ნ) // იყი(ნ)	ვიცინებოდა (იცოდა იქნებოდა)

მრავლ.რიცხვი

1. მ-იჩქუ-ღ-ან	იყუაფუ(ნ) // იყი(ნ)	გვიცინებოდა (ვიცოდეთ იქნებოდა)
2. გ-იჩქუ-ღ-ან	იყუაფუ(ნ) // იყი(ნ)	გვიცინებოდათ (იცოდეთ იქნებოდა)
3. უ-ჩქუ-ღ-ან	იყუაფუ(ნ) // იყი(ნ)	ვიცინებოდათ (იცოდნენ იქნებოდა)

პირობით უსრულე

მხოლ.რიცხვი

1. მ-იჩქუ-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	იყუაფულუ // იყილუ	მევიცინებოდა იქნებოდა
2. გ-იჩქუ-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	იყუაფულუ // იყილუ	გვიცინებოდა იქნებოდა
3. უ-ჩქუ-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	იყუაფულუ // იყილუ	ვიცინებოდა იქნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1. მ-იჩქუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	იყუაფულუ // იყიილუ	გვეკოდინებოდა იქნებოდა
2. გ-იჩქუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	იყუაფულუ // იყიილუ	გვეკოდინებოდათ იქნებოდათ
3. უჩქუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	იყუაფულუ // იყიილუ	ეკოდინებოდათ იქნებოდათ

მყოფალის წრე

აკლა. იყენებს ა- - უ ტიპის დინამიკურ ვნების:

მყოფალი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ(ნ)	// მ-არქვენუაფუ(ნ)	მეკოდინება
2. გ-არქვენუ უ(ნ)	// გ-არქვენუაფუ(ნ)	გვეკოდინება
3. არქვენუ უ(ნ)	// არქვენუაფუ(ნ)	ეკოდინება

მრავლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ-ნ-ა(ნ)	// მ-არქვენუაფუ-ნ-ა(ნ)	გვეკოდინება
2. გ-არქვენუ უ-ნ-ა(ნ)	// გ-არქვენუაფუ-ნ-ა(ნ)	გვეკოდინებათ
3. არქვენუ უ-ნ-ა(ნ)	// არქვენუაფუ-ნ-ა(ნ)	ეკოდინებათ

ხოლმეობითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ-ღ-უ	// მ-არქვენუაფუ-ღ-უ	მეკოდინებოდა
2. გ-არქვენუ უ-ღ-უ	// გ-არქვენუაფუ-ღ-უ	გვეკოდინებოდა
3. არქვენუ უ-ღ-უ	// არქვენუაფუ-ღ-უ	ეკოდინებოდა

მრავლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ-ღ-ეს	// მ-არქვენუაფუ-ღ-ეს	გვეკოდინებოდა
2. გ-არქვენუ უ-ღ-ეს	// გ-არქვენუაფუ-ღ-ეს	გვეკოდინებოდათ
3. არქვენუ უ-ღ-ეს	// არქვენუაფუ-ღ-ეს	ეკოდინებოდათ

მყოფალის კავშირებითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ-ღ-ა-ს(ი)	// მ-არქვენუაფუ-ღ-ა-ს(ი)	მეკოდინებოდეს
2. გ-არქვენუ უ-ღ-ა-ს(ი)	// გ-არქვენუაფუ-ღ-ა-ს(ი)	გვეკოდინებოდეს
3. არქვენუ უ-ღ-ა-ს(ი)	// არქვენუაფუ-ღ-ა-ს(ი)	ეკოდინებოდეს

მრავლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ-ღ-ა-ნ(ი)	// მ-არქვენუაფუ-ღ-ა-ნ(ი)	გვეკოდინებოდეს
2. გ-არქვენუ უ-ღ-ა-ნ(ი)	// გ-არქვენუაფუ-ღ-ა-ნ(ი)	გვეკოდინებოდეთ
3. არქვენუ უ-ღ-ა-ნ(ი)	// არქვენუაფუ-ღ-ა-ნ(ი)	ეკოდინებოდეთ

მყოფალის პირობითი

მხოლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ-ღ-უ-კო(ნ)	// მ-არქვენუაფუ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ მეკოდნებოდა
2. გ-არქვენუ უ-ღ-უ-კო(ნ)	// გ-არქვენუაფუ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ გვეკოდნებოდა
3. არქვენუ უ-ღ-უ-კო(ნ)	// არქვენუაფუ-ღ-უ-კო(ნ)	რომ სვეკოდნებოდა

მრავლ.რიცხვი

1. მ-არქვენუ უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	// მ-არქვენუაფუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გვეკოდნებოდა
2. გ-არქვენუ უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	// გ-არქვენუაფუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ გვეკოდნებოდათ
3. არქვენუ უ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	// არქვენუაფუ-ღ-ეს-ი-კო(ნ)	რომ სვეკოდნებოდათ

II სერია

აკლია

III სერია

აკლია

IV სერია

III თურმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე(ნ)	მცოდნა	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე-ნ-ა(ნ) გვცოდნა
2.	ნო-რ-ჩქვე(ნ)	გვცოდნა	ნო-რ-ჩქვე-ნ-ა(ნ) გვცოდნათ
3.	ნოჩქვე(ნ)	სცოდნა	ნოჩქვე-ნ-ა(ნ) სცოდნათ

IV თურმეობითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე-ღ-უ	მცოდნდა	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე-ღ-ეს გვცოდნდა
2.	ნო-რ-ჩქვე-ღ-უ	გვცოდნდა	ნო-რ-ჩქვე-ღ-ეს გვცოდნდათ
3.	ნოჩქვე-ღ-უ	სცოდნდა	ნოჩქვე-ღ-ეს სცოდნდათ

IV კავშირებითი

	მხოლ. რიცხვი		მრავლ. რიცხვი
1.	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე-ღ-ა-ს(ი)	მცოდნდეს	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე-ღ-ა-ნ(ი) გვცოდნდეს
2.	ნო-რ-ჩქვე-ღ-ა-ს(ი)	გვცოდნდეს	ნო-რ-ჩქვე-ღ-ა-ნ(ი) გვცოდნდეთ
3.	ნოჩქვე-ღ-ა-ს(ი)	სცოდნდეს	ნოჩქვე-ღ-ა-ნ(ი) სცოდნდეთ

IV პირობითი

მხოლ. რიცხვი

1.	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ მცოდნოდა თურმე
2.	ნო-რ-ჩქვე-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ გვცოდნოდა თურმე
3.	ნოჩქვე-ღ-უ ¹ -კო(ნ)	რომ სცოდნოდა თურმე

მრავლ. რიცხვი

1.	ნო-მ/ზ/ფ-ჩქვე-ღ-ეს ¹ -ი ¹ -კო(ნ)	რომ გვცოდნოდა თურმე
2.	ნო-რ-ჩქვე-ღ-ეს ¹ -ი ¹ -კო(ნ)	რომ გვცოდნოდათ თურმე
3.	ნოჩქვე-ღ-ეს ¹ -ი ¹ -კო(ნ)	რომ სცოდნოდათ თურმე

მიმღებები:

მარჩქენჯი	მეფს	მცოდნე.
ლოჩქენჯი	ენებ. მეფ.	სცოდნელი.
რჩქინელი	ენებ. წარს.	მცოდნე.
ნარჩქენჯი	ენებ. წარს.	ნაცოდინარი.
ნარჩქენჯუერი	ენებ. წარს.	გასამრეულო ცოდნისათვის.
ურჩქენჯი	ენებ. უარყ.	უცოდნელი, უცოდინარი.

მიმდებარეობის განცხადება

მეგრულში მოიპოვება ერთი წყება მშენებისა, რომელთაც აწმყოს წრის მწკრივებში სუფიქსიანი ენებით გეარის მშნათა მიმღობა აქეთ გამოყენებული, ზოლო მყოფადის წრის მწკრივებსა და სხვა ღანარჩენში იუღელღან საშუალ-მოქმედებითი გეარის მშნების მსგაესად. მაგალითად:

აწმყოს წრა

- აწმყო : ხ ე ა მ უ ლ ე ნ ს ლოცულობს
- უწყვეტელი : ხ ე ა მ უ ლ ე ნ დ უ ლოცულობდა
- აწმყოს კავშ. : ხ ე ა მ უ ლ ე ნ დ ა ს (ი) ლოცულობდეს
- აწმყოს პირობ. : ხ ე ა მ უ ლ ე ნ დ ' უ ' კ ი (ნ) რომ ლოცულობდეს
- მყოფადესრული. : ხ ე ა მ უ ლ ე ნ დ ა ს ი ე უ ა ფ უ (ნ) // ი ე ი ი (ნ) ლოცულობდეს იქნება
- პირობითუსრული. : ხ ე ა მ უ ლ ე ნ დ ' უ ' კ ი (ნ) ი ე უ ა ფ უ დ უ // ი ე ი ი დ უ ლოცულობდა იქნებოდა

მყოფადის წრა

- მყოფადი : ი ხ ე ა მ ა ნ ს ილოცებს
- ზოღმეობითი : ი ხ ე ა მ ა ნ დ უ ილოცებდა
- მყოფადის კავშ. : ი ხ ე ა მ ა ნ დ ა ს (ი) ილოცებდეს
- მყოფადის პირობ. : ი ხ ე ა მ ა ნ დ ' უ ' კ ი (ნ) რომ ილოცებდეს და ა.შ.

ანალოგიურად იუღელღის: ს ი ს ხ ე ლ / რ ე ნ ს სეხულობს; ფ უ ზ ა ფ უ ლ / რ ე ნ ს ფიცულობს (იფიცავს); ე ი დ ე ლ / რ ე ნ ს ყიდულობს, ბ ი რ ა ფ ე ლ ე ნ ს ნახულობს; ჭ ა ნ ა ფ ე ლ ე ნ ს იბარებს, ხ ი რ უ ლ ე ნ ს იბარებს და სხვ.

ტაბულა XXIV: საწყისი

საწყისი სახელის ფუნქციით გამოიყენება მეგრულში. ის მრავლობითი რიცხვის ფორმებს ეერ აწარმოებს; მოეპოვება გემის, კონტაქტის, მოგჯერ ორიენტაციის გრამატიკული კატეგორიები. საწყისი უმეტესად საზიაროა და თანაბრად განეკუთვნება მოქმედებითი, ენებითი და საშუალი გეარის მშნებს. მაგალითად, თ ა ს უ ა თესვა საწყისია თ ა ს უ ნ ს თესავს, ი თ ა ს უ ნ ს ითესავს, უ თ ა ს უ ნ ს უთესავს; ი თ ა ს უ უ (ნ) ითესება, თ ა ს უ (ნ) თესია მშნებისა.

საწყისის წარმოება

საწყისის ძირითად მაწარმოებელს მეგრულში წარმოადგენს ა სუფიქსი. ის მოგჯერ უშუალოდ დაერთვის მარტივ ფუძეს. მაგალითად: ჯ ი ნ - ა ყურება (შჟრ. უ - ჯ ი ნ - ე უყურებს, უ - ჯ ი ნ - უ უყურა), ' ნ ' გ ა რ - ა ტირილი (შჟრ. ი - ნ გ ა რ - ს, ი - ნ გ ა რ - უ ტირის, იტირა), ბ ი რ - ა მღერა, სიმღერა (შჟრ. ი - ბ ი რ - ს მღერის, ი - ბ ი რ - უ იმღერა)... ამ პეგუფში შემოდის ის მშნებიც, რომელთაც შეიძლება საწყისის პარალელური ფორმები ჰქონდეთ: შ ი ნ ა // შ ი ნ ა ფ ა სხენება; კ ი ნ ა // კ ი ნ ე ბ ა ' და ' კ ა ე ბ ა ; ჯ დ ო ნ ა // ჯ დ ო ნ უ ა გზავნა; შ ქ ი რ ა ტ ა // შ ქ ი რ ა ტ უ ა ჩაქრობა, შრება; ჩ ი ლ ა თ ა // ჩ ი ლ ა თ უ ა ცღობა...

საწყისის მაწარმოებელ ა-ს წინ შეიძლება უძღოდეს: -აღ, -ამ//ან, -აფ, -ებ- -ოფ, -უ, -უმ.

1. ა-ს წინ დასკურდება -აღ: ჳ-ალ-ა კერვა (შღრ. ჳ-ან-ს კერავს), ღე-ალ-ა დება (შღრ. ღე-ან-ს დებს)...
2. ა-ს წინ გვაქვს -ამ//ან: მე-ჩ-ამ-ა მიცემა (შღრ. მე-ჩ-ან-ს მისცემს), ცოთ-ამ-ა სროლა (შღრ. ცოთ-ან-ს ესერის), ღოლ-ამ-ა ქმნა (შღრ. ღოლ-ან-ს უზამს)...
3. ა-ს წინ გვხვდება -აფ: რძლ-ა ფ-ა ძღომა (შღრ. რძლ-ან-ს აძღობს), ჩხონ-ა ფ-ა ცხოვნება (შღრ. ჩხონ-ღ-უ ცხოვნდება; რ-ჩხონ-უ-ან-ს აცხოვნებს)...
4. ა-ს წინ არის -ებ: გოგ-ებ-ა გაშვება (შღრ. გ-უ-გ-ენ-ს გაუშვებს), ხუჯ-ებ-ა 'მოზერება' (შღრ. უ-ხუჯ-ან-ს უზერებს, საერთოს პოულობს)...
5. ა-ს იშვიათად წინ უძღვის -ოფ: ცორო-ოფ-ა სიყვარული (შღრ. უ-ცორო-ს უყვარს).
6. ა-ს უძღვის -უ : ა) -უნ თემისნიშნებში: გორ-უ-ა ძებნა (შღრ. გორ-უნ-ს ძებნის), ხონ-უ-ა ხენა (შღრ. ხონ-უნ-ს ხნავს)... ბ) -ან თემისნიშნებში: კილ-უ-ა კეტვა (შღრ. კილ-ან-ს კეტავს), შაყარ-უ-ა შყრა, ერთად შყრება (შღრ. შაყარ-ან-ს აგროვებს, ერთად თავს უყრის)... გ) -ენ თემისნიშნებში: ვაჭრ-უ-ა ვაჭრობა (შღრ. ვაჭრ-ენ-ს ვაჭრობს...).
7. ა-ს წინ რამდენსავე შემთხვევაში გვაქვს -უმ: ღგ-უმ-ა დგმა (შღრ. ღგ-უნ-ს დგამს), გონ-წყ-უმ-ა გახსნა (შღრ. გონ-წყ-უნ-ს გახსნის), ბ-უმ-ა 'გადა'ხსმა (შღრ. ბ-უნ-ს ახსამს).

საწყისის იშვიათად აწარმოებს -ირ სუფიქსი: კითხ-ირ-ი კითხვა, ციღ-ირ-ი ყიფა...

გვხვდება -ია'ზე დაბოლოებული საწყისის ფორმები: რქია ქნევა, რჩია რჩევა, რშია//რძია ძლევა, წია//შო-წია მონევა, მოსვლის აღება და სხვ.

მეგრულში გვაქვს ე.წ. პირველადი მსჯერამი, რომელთაგან იწარმოება მშნის ფორმები. თავისთავად ასეთი საწყისები წარმოადგენენ მდგომარეობა-მოქმედების აღმნიშვნელ სახელებს. აწმყოში ასეთ საწყისების ფუძეს დაერთვის თემის ნიშნები: კარკალი კაანი; კარკალ-ან-ს კაანებს; ფურკტინი ჩურჩული; ფურკტინ-უნ-ს ჩურჩულებს; რხინი ლინი; რხინ-ენ-ს ლინობს; რაგადი ლაპარაკი; რაგად-ან-ს ლაპარაკობს.

უთემისნიშნოა და პირიან ფორმებში დაირთავს ი- პრეფიქსსა და -უ სუფიქსს (ი- -უ): რსიოლი ბრუალი, ტრიალი: ი-რსიოლ-უ(ნ) ტრიალებს; სარსალი სრიალი: ი-სარსალ-უ(ნ) სრიალებს; ფარფალი ფარფატი: ი-ფარფალ-უ(ნ) ფარფატებს...

მეგრულს შემონახული აქვს ო- -უ პრეფიქსი-სუფიქსით ნაწარმოები საწყისი, რომელიც გამოიყენება გარკვეულ გამოთქმებში; კერძოდ: ო-ხაჩქ-უ-ს ოხვარუ-სათოხარში (თოხანში) ეხმარება; ო-ჯინ-უ-მა მიდართუ-სანადიროდ (ნადირობად) წაივდა.

შენიშვნები:

1. საწყისის ა სუფიქსის წინ უ წარმოშობით -უნ თემისნიშნისეულ ელემენტებად მიჩნეული.
2. -უა ზოგჯერ დაერთვის საწყისურ ფორმას და შედეგად პარალელური ფორმები გვაქვს: ჳყოლ-ოფ-ა//ჳყოლ-ოფ-უ-ა წყალობა; შ-უმ-ა//შ-უმ-უ-ა სმა; ჳყვად-ა//ჳყვად-უ-ა წყვება; თანა//თან-აფ-ა//თან-უ-ა თინება...
3. ასევე ერთსა და იმავე ფუძესთან პარალელურად ზოგჯერ დასკურდება -ალ-ა//აფ-ა//აფ-ი სუფიქსები: ჯუმ-ალ-ა//ჯუმ-აფ-ა თან წყვანა, წალება; ხ-ალ-ა//ხ-აფ-ა შობა; ჩქუმ-ალ-ა//ჩქე-აფ-ა გაგზავნა... ასევე: აფ-ი//უ-ა: ცვინთ-აფ-ი//ცვინთ-უ-ა ყვინთვა; თვლებ; მინდ-აფ-ი//მინდ-უ-ა თრევა, ზიფა...

ტაბულა XXV: მიმღეობა

მიმღეობა მეგრულში ძირითადად მედსართავი სახელის ფუნქციით გამოიყენება. მას მოეპოვება მზნური კატეგორიები: გემი, ასპექტი და გვარი; მოგჯერ ორიენტაცია. მიმღეობა სხვადასხვა გვარისაა: აწმყომი – მოქმედებითი ან საშუალი, მყოფადასა და წარსულში – ენებითი. მოქმედებითი და საშუალი გვარისანი ქმნიან მიმღეობათა ერთ ჯგუფს, რომელიც ხასიათდება საერთო აფიქსებით. ეს მიმღეობები მიუთითებენ მოქმედების სუბიექტზე.

მიმღეობის წარმოების სამი სახიდან მეგრულში უფრო გაერყელებულია პრეფიქს-სუფიქსური წარმოება. მათგან ზოგი მეტად პროლექტულია, ზოგი-ნაკლებად, ზოგიც იშვიათად გვხვდება. თვალში საყვიმია სუფიქსთა მრავალფეროვნება.

მოქმედებითი გვარის მიმღეობა

მოქმედებითი გვარის მიმღეობას (სამუალსაც) ძირითადად პრეფიქს-სუფიქსური წარმოება ახასიათებს. პრეფიქსად გამოყენებულია მა- (მოგჯერ მო-), სუფიქსებად: -აღ// -არ, -ე, -ელ// -ერ, -ენჯ// -ინჯ, -უ// -უჟ, -ურ, -უჩ// -ჯა, იშვიათად -ო.

მაგალითები:

- მა-აღ: მა-მოჯ-აღ-ი მბრძანებელი, მა-თას-აღ-ი მოქველი...
- მა-არ: მა-ცვილ-არ-ი მცველი, მა-ლახ-არ-ი მცემელი...
- მა-ელ: მა-შიბ-ელი მშონელი, მა-რსხებ-ელ-ი მხნელი...
- მა-ერ: მა-ლი/გმ-ერ-ი მებრძოლი, მფომარი; მა-ნჯღე-ერ-ი/ნჯღე-ერ-ი წინაშელოლი...
- მა-ენჯ-ი// -ინჯ-ი: მა-ხ-ენჯ-ი//მა-ხ-ინჯ-ი მპარაუ, ქურდი; მა-რგ-ენჯ-ი გამტყვევი (შორ. რტინა გატყვევა)...
- მა-ინჯ-ა: მა-ჩამ-ინჯ-ა//მა-ჩამ-ინდ-ა კენას ჩველი, მკებნარა (შორ. ჩამინ-ი კენა)...
- მა-უ//მა-უჟ: მა-ღურ-უ//მა-ღურ-უჟ/მა-ღურ-აღ-ი მომაკვდავი; მა-ნგარ-უ//მა-ნგარ-უჟ/მა-ნგარ-აღ-ი მომბორალი, დამბორებული (ქალი, კაცი)... შორ. მო-უ//მო-უჟ.
- მა-ურ (იშვიათია): მა-ლი/გმ-ურ-ი მფომარი. იხ. მა-ურ...

ვნებითი გვარის მიმღეობა

მიმღეობის ფორმები მხოლოდ დინამიკურ ვნებითს აქვს, სტატიკურს კი – არა. ენებითი გვარის მიმღეობა შეიძლება იყოს წართქმითი და უკუთქმითი. დროის გაგებას გააძლევს წართქმითი მიმღეობა. დროის მიხედვით ენებითი გვარის მიმღეობა მომავალ-დროიანი და წარსულ-დროიანი.

მომავალ-დროიანი მიმღეობა ვნებითი გვარისა

წარმოების მიხედვით პრეფიქს-სუფიქსურია; პრეფიქსია ო-, ხოლო სუფიქსად გამოყენებულია: აღ, -არ, -ე, -ელ, -ენჯ, -ერ, -ე, -ურ, -უ.

მაგალითები:

- ო-აღ: ო-მუმ-აღ-ი სასმელი, ო-თას-აღ-ი 'დასათესო'...
- ო-არ: ო-ღაღ-არ-ი წაწლები, ო-სქიღაღ-არ-ი 'მოსარჩენი'...
- ო-ე: ო-რაგაღ-ე საღაპარაო, ო-კიონწ-ე საქანელი...
- ო-ელ: ო-მუმებ-ელ-ი სამუშაო, ო-რიგებ-ელ-ი 'დასარიგებელი'...
- ო-ერ (იშვიათად): ო-ხეამ-ერ-ი სალოცავი...
- ო-უ: ო-გურაფ-უ სასწავლი; ო-ჭინახ-უ სანახელი...
- ო-ურ: ო-სხუნ-ურ-ი (დღემში) თავზე უკეთესი, სარჩევი; ო-უქვაფ-ურ-ი საქები, საქებარი; ო-ფურ-ურ-ი საფიცარი; ო-გაფ-ურ-ი გადასახადი...

ო-ენჯ-ი : ო-ხე-ენჯ-ი საჯდომი (შდრ. ხეენა/ხუნა ჯდომი); ო-რ-ენჯ-ი//ო-რ-ინჯ-ი მოსაშენებელი (ფრინველი, ცხოველი) (შდრ. რინა ყოფნა)...

ო-ჯ-ი : ო-რცხოწ-ჯ-ი//ო-რცხოწ-ღ-ი სავარცხელი (შდრ. რცხოწუა ვარცხნა)...

შენიშვნები:

1. მყოფადის მიმღეობას მოგვჯერ სა-უ პრეფიქს-სუფიქსიც აწარმოებს: გო-სა-შინ-ე 'გასახსენებელი, გო-სა-ჯოჯ-ე შესაძლებელი, მო-სა-სევანჯ-ე მოსასვენებელი...
2. ნათესაობით ბრუნვაში დასმული მყოფადის მიმღეობა თუ გაარსებითებულია, მიუთითებს ადგილზე, იარაღზე; მაგალითად: ო-ბირ-ე-შ-ი სიმღერა; სამღერი ადგილი; ო-ბონ-ე-შ-ი საბანაო ადგილი; ო-რჩხ-ე-შ-ი სარცხიჭურისა; ო-ჭკადურ-ე-შ-ი სამჭედლო და სხვ.

წარსულ-ღროიანი მიმღეობა ვნებითი გვარისა

წარმოების თვალსაზრისით სამგვარია: პრეფიქსიანი, სუფიქსიანი და პრეფიქს-სუფიქსიანი.

პრეფიქსიანი მიმღეობა ვნებითი გვარისა

ოღენ-პრეფიქსით ნაწარმოები წარსული ღროის მიმღეობა მეგრულში რაოღენობით ცოგაბა. პრეფიქსად იხმარება ნა- და ნო-:

მაგალითები:

ნა- : ნა-რჩხ-ი ნარცხი, ნა-ში'ი'ბ-ი ნაშოვი, ნა-ჭე-ი ნაწუ...

ნო- : ნო-კეეთ-ი ნაკვეთი, ნო-თირ-ი 'გამონაცვალი, ნო-ტეხ-ი ნატეხი, ნო-ჭკერ-ი ნაჭერი, ნო-წყერ-ი ნაობი...

სუფიქსიანი მიმღეობა ვნებითი გვარისა

წარსული ღროის ოღენ-სუფიქსიანი მიმღეობების მაწარმოებლად მეგრულში გვხვდება: -ილ//ი-რ, -ელ//ი-რ, -ულ//ი-რ. ამათგან მეტად გავრცელებულია -ილ//ი-რ სუფიქსიანი წარმოება, ხოლო -ელ სუფიქსიანი ჭარბობს -ი-რ სუფიქსიანს.

მაგალითები:

-ილ : ფორ-ილ-ი 'დაფარული, თას-ილ-ი//თას-ი-რ-ი 'დათესილი, ბარგ-ილ-ი 'გამარგულული, ხაჩქ-ილ-ი 'გათოხნილი...

-ი-რ : ღაფ-ი-რ-ი//ღაფ-ილ-ი 'შეღებილი, გეგაფ-ი-რ-ი//გეგაფ-ილ-ი დარჩეული, დაგებულ (მგ., ტარი ცულზე თოხზე...)...

-ელ : გორჩქი-ელ-ი 'გაჩენილი, გოჭ-ელ-ი//გოჭ-ერ-ი გაკერილი, გერინ-ელ-ი დამდგარი, დაცნებულ...

-ერ : მოძინ-ერ-ი//მოძინ-ელ-ი მომაგებელი, მ-ერ-ი//მ-ელ-ი 'მოზეული...

-ულ : ღორებ-ულ-ი მოგყუებული, შქირენ-ულ-ი მშიერი, ნტებ-ულ-ი გაქცეული...

-ურ : დაღ'უ'-ურ-ი დაღეული...

პრეფიქს-სუფიქსიანი მიმღეობა ვნებითი გვარისა

ენებითი გვარის წარსული ღროის პრეფიქს-სუფიქსით ნაწარმოები მიმღეობები პრეფიქსად იყენებენ ნა-სა და ნო-ს, ხოლო სუფიქსებად: -ა, -აღ, -ელ//ი-რ, -ენ, -ენჯ, -ერ, -უ, -ჯ'ს.

მაგალითები:

ნა-ა : ნა-ჭ-ა ნაკერი, ნა-ჭყ-ა ნაწყველი, ნა-ცონ-ა ნამყნობი.

ნა-ელ//ი-რ : ნა-ჯუშ-ელ-ი თან ნაყვანილი, ნაღებული; ნა-ჩქუშ-ელ-ი 'განაგზავნი, ნა-ციღ-ელ-ი//ნა-ციღ-ერ-ი ნაყფი...

ნა-ენჯ-ი : ნა-ხე-ენჯ-ი ნაჯდომი, ნა-რ-ენჯ-ი ნამყოფი...

ნა-უ : ნა-რაგად-უ ნათქვამი, ნა-კეთებ-უ ნაკეთობი...

ნო-ბლ : ნო-რჩ-ალ-ი ქვეშაგები (ჭორ რჩაფა გება)...

ნო-ენ : ნო-წირუ-ენ-ი ნანირევი, ნირვის შემდეგი დრო, ნო-სადილ-ენ-ი სადილის შემდეგი დრო...

ნო-ფრ : ნო-ლი/ემ-ერ-ი ნაობარი, ომის შემდეგი დრო...

შენიშვნები:

1. სუფიქსებში ლ:რ მონაცვლეობა ასეთ სურათს იძლევა: ლ უმეტესწილად მუგდიდურ-სამურზაყანოულში გვეხვება, რ- სენაკურში, განსაკუთრებით ამ უკანასკნელის ბანქურ-მარტვილურ თქმაში. ზოგჯერ დისიმილაციის შედეგია: ლ-ლ-ლ-რ.
2. ნო-უ პრეფიქს-სუფიქსით ნაწარმოებ მიმღეობას მეგრული იყენებს მეოთხე სერიაში, სადაც ფორმა აღწერილია და მიღებულია ნო-უ წარმოების მიმღეობაზე ორენ(ნ) (არის) მეშევი მზნის დართვით. კერძოდ, მაგ., მესამე თურმეობით: ნო-თას-უ-ენ(ნ) ←ნო-თას-უ-ორენ(ნ) თესავდა თურმე, ნათესავა. დანარჩენი მწკრივები ემყარება ამ უკანასკნელს.
3. ნო-უ (//ნა-უ) პრეფიქს-სუფიქსი შემონახულია ანაზღაურების გამოხატველ მიმღეობაში: ნო-თას-უ-ერ-ი თესვის გასამრჯელო. ნო-ს პარალელურად ხშირია ნა- პრეფიქსი (ვარაუდობენ ქართულის გავლენით).

უარყოფითი ვნებითი გვარის მიმღეობა

უარყოფითი ვნებითი გვარის მიმღეობას აწარმოებს უ-პრეფიქსი და სუფიქსები: -ალ, -ანჯ, -ელ, -ენჯ, -უ, -ურ, -ჯი.

მაგალითები:

უ-ალ : უ-ლურ-ალ-ი უკვათი...

უ-ანჯ : უ-მქურ-ანჯ-ი უშიშარი...

უ-ელ : უ-რგებ-ელ-ი ურგები, უ-გუგებ-ელ-ი გაუგებარი, უ-ჩურცხებ-ელ-ი ჩამოუცილებელი...

უ-ენჯი : უ-რჩქენჯ-ი უციოდნარი, უციცი (ჭორ რჩქინა), უ-ღუხენჯ-ი//უ-ხენჯ-ი დაუმჯდარი (ჭორ ხენჯა)...

უ-უ : უ-გურაფ-უ უსწაველი, უ-ხაჩქუ გაუთიხნელი...

უ-ურ : უ-მუმ-ურ-ი შეუსმელი, უ-ჭკომ-ურ-ი შეუჭმელი...

შენიშვნა:

უარყოფითი ვნებითი გვარის მიმღეობის წარმოებისას უ-პრეფიქსი შეიძლება თავში დაერთოს მზნისწინაან ფორმას, რის შედეგად გვაქვს პარალელური ფორმები: უ-ხაჩქ-უ (უმზნისწინო) და უ-გუხაჩქ-უ (მზნისწინიანი) გაუთიხნელი, უ-ჩქეაფ-უ და უ-ღნუჩქეაფ-უ გაუგუზანელი და ჩაუგუზანელი...

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ანალოგიური ვითარება გვაქვს ქართული ენის ინგილოურ დიალექტში. ასე, მაგ., უჩოქაწრელ ჩაუჭდევებელი, ჩაუთლელო (რ.ლამა, ირელო, გვ.137); უღოქმელ და დუშლელო (გვ.167); უმოქთმენელ მოუთმენელი (გვ.434)...ეს შენიშნული აქვს ი. ყიფშიძეს (იხ., გვ.177).

სამშუალი გვარის მიმღეობა

სამშუალი გვარის მიმღეობის ფორმები მეგრულში ნაკლებადაა შემუშავებული, ვიდრე მოქმედებითისა და განსაკუთრებით ვნებითი გვარისა. ზოგი სამშუალი გვარის მზნა მიმღეობას საერთოდ ვერ აწარმოებს, ზოგს მოეპოვება საერთო აფიქსები მოქმედებითი გვარის მიმღეობებთან, როგორცაა, მაგალითად, მა-უ, მო-უ, მა-უ/მო-უ და სხვ.

მაგალითები:

მა-ე : მა-ბირ-ე//მო-ბირ-ე მომღერალი, მა-რკინ-ე//მო-რკინ-ე მორკინალი, მოჭიდავე, მა-რაგად-ე//მო-რაგად-ე მოლაპარაკე...

მა-ო : მა-ხორ-ო მოსახლე... ჭორ მახორუ.

მო-ე : მო-ინალ-ე მომსახურე(პირი), მო-ჭვე-ე (გურ(ი)-მოჭვე გულშემატკივარი)...

მა-უ//მა-უუ : მა-ღურ-უ//მა-ღურ-უუ მოკედავი, მომაკედავი, მა-ხორ-უ//მა-ხორ-უუ მოსახლე, მა-რღ-უ//მა-რღ-უუ მოზარდი...

მო-უ//მო-უუ : მო-ღურ-უ//მო-ღურ-უუ მომაკედავი, მო-რღ-უ//მო-რღ-უუ მოზარდი; გამზრდელი... იხ მა-უ//მა-უუ

ერთი წყება სამუაღი გვარის მიმღეობისა ოღენ-სუფიქსითა ნაწარმოები, მა-პრეფიქსის გარეშე. ესაა -ენჯ-, -ჯი-, -ჯა და -უუ სუფიქსებიანი მიმღეობები:

-ენჯ : ლურ-ენჯ-ი მიწარე, კურცხ-ენჯ-ი//კურცხ-ე ფიზელი, მღვიძარე...

-ჯა : ჭყორინ-ჯ-ა წყრომელა, შქურინ-ჯ-ა მხალი, მშიშარა...

-ჯი : მო-ცქენ-ჯ-ი მომყოლი, გე-ცქენ-ჯ-ი მიმყოლი...

-უ/-უუ : გორ-უუ მქებნელი, თას-უუ მთესველი, ბარ-უუ მბერავი (მწერია ერთგვარი); ღგუმ-უ/გ მღგმელი, ცოთამ-უ/გ მსროლელი...

შენიშვნა :

თავისებური წარმოებისაა მახა//მახარია, მარულა, მარწკინია და მისთანა ფორმები. ამათვის ამოსავალი ჩანს მა-უ წარმოება, რომელსაც ერთვის ა: მა-ხარ-ე-ა → მახარია მახარობელი (შღო. ხარ-ე ბა ხარება); მა-რწკინ-ე-ა → მარწკინია მბრწყინავი, ციცინათელა (შღო. რწკინუა ბრწყინვა)...

ტაბულა XXVI : გვერდი 8

აღნიშნული (ფორმის) მიხედვით მნიშვნელების ორი ჯგუფი გამოიყოფა მეგრულში: პირველი (ძირული) და ნასახელარი. პირველი მნიშვნელები ცოტაა. ნასახელარი მნიშვნელები ძირითადად სახელებისაგანაა წარმოშობის და წარმოადგენს რომელიმე ბრუნვის გაქვევებულ ფორმას.

მინარსის მიხედვით გამოიყოფა: ადგილის, დროის, ვითარების, მიზეზის, მიზნის, მომართვის, რიგობით-ჯერობის, კითხვითი და მიმართებითი მნიშვნელები.

შენიშვნა:

ნაცვალსახელური წარმოშობის მნიშვნელებს ყველა ჯგუფში დიდი ადგილი უკავია. ნაცვალსახელური მნიშვნელები შეიძლება იყოს: კითხვითი, მიმართებითი, მითითებითი, განსამდევრებითი, განუსამდევრელობითი და უარყოფითი.

1. ადგილის მნიშვნელები აღნიშნავს მოქმედების ადგილმდებარეობას ან მიმართულებას:

ა) ადგილმდებარეობის ზნიშვლება (კითხვები: სო? სად?, სოღე? სად?):

ათაქ(ი), თაქ(ი), აქ(ი), ათაქინე, თაქინე, აქინე; ათაქინეშე, თაქინეშე, აქინეშე; ათაქინეშეს, თაქინეშეს, აქინეშეს აქ. აქილე, აქილეშე, აქილეშეს აქეთ, ცოტა აქეთ.

ეთექ(ი), თექ(ი), ექ(ი); ეთექინე, თექინე, ექინე; ეთექინეშე, თექინეშე; ეთექინეშეს, თექინეშეს, ექინეშეს იქ.

ამარი(ი), ამარინე, ამარინეშე, ამარინეშეს აგერ.

ემერი(ი), ემერინე, ემერინეშე, ემერინეშეს ეგერ.

ამარი(ი)-ემერი აგერ-ეგერ; ამარი-ემერინეშე, ამარი-ემერინეშეს აგერ-ეგერ.

ართ-არგილ/რს//ართ-ღიხას ერთ ადგილას.

გაღე გარეთ; გიშე დაბლა; გიშოხ გარეთ; გინოხ გადაღმა; გოხოლაფს ირგვლივ.

დიკოხ'გ' დაბლა, ქვევით; დინე შიგნით; დინახალე, დინახალეშე, დინახალეშეს შიგნით; დუღით თავით.

ეკი ზევით, ეკი-ეკი ზევით-ზევით; ეკოხ'გ' ზევით, ეკოხო, ეკოხოშე, ეკოხოშეს ზევით მარეს, ზევით...

ემე/ემა ზევით, ემე-ემე ზევით-ზევით; ემე-გიშე ზევით-ქვევით.

'ვიქილე, 'ვიქილეშე, 'ვიქილეშეს იქით, ცოტა იქით.

თუღო ქვევით; თუღოლე, თუღოლეშე, თუღოლეშეს ქვევით, ქვედა მარეს.

მელე გღმა; მელენიშე, მელეშე გაღმიდან; მელეხეშე, მელეხეშეს გაღმიდან.

მოლე გამოღმა; მოლენიშე, მოლეშე გამოღმიდან; მოლეხეშე, მოლეხეშეს გამოღმიდან...

მუკი-მუკი, მიკი-მიკი ირგვლივ.

მითინე ღიხას ზოგან.

მიშახალე, მიშახალეშე, მიშახალეშეს შიგნით; მიშე/მიშა შიგნით...; ოლე გვერდით.

ოწოხოლე, ოწოხლე, ოწოხოლეშე, ოწოხ'ო'ლეშეს წინ, წინა ადგილას.

ჟი, ჟიღო ზევით; ჟიშოლე, ჟიშოლეშე, ჟიშოლეშეს ზედა მარეს, ზედა მხრიდან; ჟიღოშე ზევით.

სიღე? სად?, სოღე? სად?, სოღეშე? საიდან?; სოღეხეშე? საიდან?; სოგაღა, სოღა ყველგან; სოგინე საღდაც; სოთინი საღმე; სოღე?, სოღეშე? საიდან?; სოღეცოღა, სოღეცოღა, სოღეცოღა ყველა ადგილას, ყველგან; საღაც გინდან; სოშა? სად?, საითენ?; სოშახ? საწამდე?...

უკახალეშეს უკან, უკახალეშე უკინდან; უკახალე, უკახლე, უკოხლე უკან...

შორს შორს; შქას შუაში, შქა-აბანს შუაში; შქააბანა ღიხას შუა ადგილას... შხეაღო სხეაგან, შხეაღოშე, შხეაღოხეშე სხეა ადგილიდან...

წიბი, წემი წინ; წოხოლე, წოხლე, წოხოლეშე, წოხოლოშეს, წოხლე, წოხლეშე წინ, წინიდან...

ხოლოს ახლოს, ხასილას გვერდზე, გვერდით...

ბ) მოქმედების მიმართულება ორგვარად აღინიშნება:

1. მიუთითებს მოქმედების სიწინის უკუხეობა (კითხვები: სოღე?, სოღეშე?, სოურეშე?, სოურეშეს? საიდან?):

ათაურე (←ათაყურე), ათაურეშე აქედან.

ეთერზე (←ეთერზე), ეთერზეზე იქედან.

გალებზეზე გარედან; გონივრულზე გაღმოდან; ჟიღოზე, ჟიღოზეზე ზემოდან, ზევიდან; ოწოხზეზე, ოწოხზეზე, ოწოხზეზე წინდან; სოურზეზე(←სოურზეზე)? საიდან?; სოლუერზე(←სოლუერზეზე), სოლუერზეზე, სოლუერზეზე? საიდან?...

2. აწინაშეს მიქმეღებამის სასრულ უნებანს (კითხვები: სომა'ზ', სომა'ზ', სოლუმა'ზ' სადამდე?); შქა'ზ' შუამდე, ათუმა'ზ' აქამდე, ეთიმა'ზ' იქამდე...

2. დროის მზინივლებია (კითხვები: მუდოს? როდის?; მუცამს/მუცანს? რა დროს, რა ჟამს?; მუდოზე, მუდოზე? რა დროიდან?; მუდოზას, მუდოზას? რა დრომდე?; მუცამა ხანს? რამდენ ხანს?); ადრე ადრე; ათეწკუ/გმა//თეწკუ/გმა// ეწკუ/გმა//ეწკამა მაშინ; ამაღლა//ამუღლა//ამგღლა დღეს; ამჟუან(ი) ამ დილას; ამსერ(ი)//ამუსერ(ი), ამგერ(ი) ამელამ; ამნიჯი//ამნიჯი(ი) ამ საღამოს; ასე ახლა...

გელან(ი)//გილან(ი) ზეგ; გეწკანას იმის შემდეგ ნელს; გვიან, გვიანო გვიან; გოთანას გათენების; გოთანა ბორჯის გათენების ჟამს; გოთანა'ზ' გათენებამდე, გოთანა'ზოთ გათენებისათვის; გოლა//გოლეგ გუშინ, გოლაწოხ'უგ' გუშინინ; გოწოს შარშან, გოწოხ'უგ' შარშანინ...

ღიო ჯერ, ღიოდღარო ჯერჯერობით, ღიორღე ჯერჯერობით, ღიოხანო ჯერჯერობით, ღიოხანო ჯერ კიდევ; დღამით დღისით.

ეთეწკამა//თიმწკუ/გმა//იმწკუ/გმა აი მაშინ.

კინოხ'უგ' უნინ, ძველად; კინოხო//კინოხო ძველად...

მაღას სწრაფად, მალე. შითაქამს უხსოვარ დროს; ონდარო სანამდე...

ორღოს დილას, ორღოზე დიდიდან...

სომა'ზ'//სომა'ზ' სანამდე...

უკული, უკულზეზე, უკულზეზე შემდეგ; ათემ უკული ამის შემდეგ...

ლუმა, ლუმანი ნუხელ; ლუმენჯი გუშინ საღამოს...

ჭუმე, ჭუმანი ხელ...

წანას მომავალ ნელს; წი/წუ/წგ ნელს; წგმას უნინ...

ხათე/ხეთე მაშინვე; ხათესოლო/ხეთესოლო მაშინვე...

ჯვემო ძველად, ჯვეშიმ ჯვემო ძველისძველად...

3. ეითარების მზინივლებია (კითხვები: მუჭო? როგორ?, მუნერო? რანაირად);

ათაშ(ი)//თაშ(ი)//აშ(ი) ასე; ეთეშ(ი)//თეშ(ი)//ეშ(ი) ისე; ათაშ(ი)-ეთეშ(ი)//თაშ(ი)-თეშ(ი)//აშ(ი)-ეშ(ი) ასე-ისე...

ართო ერთად; არბო-ართო ყველა ერთად; ბლომით ბლომად...

გებლო//გებლას მთლად, ღიდას დიდად; დუღიზე ბოლოშ'ას' თავიდან ბოლომდე; განიზე განზე; ეფას იაფად...

ვებზე/ვებზე ვებების... ვიშო-აშო იქით-აქით, ვიშო-ვიშო იქით-იქით; ითამუ ეითომ; იშენ-იშენი მინცადაშინვე; შანგარას მგერად, მაღას მალე... შორმგეას მარჯვედ; შორმგეიშე მარჯვნივ... ონდას, ონდეთ ძლივს... პიჯი-გიშე პირდაღმა, პიჯიზე პირაღმა.

სრულაზე სრულად... ცყობას, ცყობაზე/ცყობიზე მალულად... უმეტამო უმეტესად, უმოსო უფრო მეტად, უფრო ხშირად... უცბას, უცბაზე უცბად, უცებო უცბად, უჯგუშო უკეთესად... შეწორეთ თანასწორად, შურო სულაც... შხირას/ხშირას ხშირად... ჩქარას, ჩქარ-ჩქარას ჩქარ-ჩქარად... ცხადას, ცხადო ცხადად... ძალამ(ი)//ძალამქ ძალიან, ძვირას ძვირად; ძი'უთ ძლივს... წორეთ სწორედ, წორო თანასწორად; წყნარას წყნარად, წყნარ-წყნარას წყნარ-წყნარად... ჭკვერას, ჭკვერაზე, ჭკვერო, ჭკვერული ჭკვიანურად.

4. შომა-ოღენობის მზინივლებია (კითხვები: მუშომაშა? რა ზომით?, მუსხიი/მუსხიიშა?

რამდენად?, მუშმა/მუშმაშა? რამდენად?, მუშა? რამდენად?...); გვერდო ნახევრად; ოგვერდალო სანახევროდ; ჭეთ/ჭეჭეთ/ჭეჭეთ ცოტად; ჭიე-ჭეთ, ჭიეჭეჭეთ/ჭიეჭეჭეთ ცოტ-ცოტად, ცოტ-ცოტას; ნარკებო ნაკლებად; მეტიმ-მეტო მეტის-მეტად...

- 5. რ ი გ ო ბ ი თ - ჯ ე რ ო ბ ი ს მზნიმეღებია (კითხვა: მუშაშას? რამდენჯერ?); სუმიშას სამჯერ, მახუთაშას მეხუთედ, მეხუთეჯერ; მავითაშას მეათედ, მეათეჯერ; ნასუმორიშა მესამედად, ნავითალში მათედად...
მუშაშას რამდენჯერ, რამდენჯერმე; ათეშუმაშას/თეშუმაშას/ემუშაშას აი ამდენჯერ; ეთიშუმაშას/თიშუმაშას/იშუმაშას აი იმდენჯერ...
- 6. მ ი მ ე მ ი ს მზნიმეღებია (კითხვა: მუშენი? რატომ?; მუშ(ი) გურიშენი? რატომ, რის გულოსათვის?); ათეშენ(ი)/თეშენ(ი)//ემშენ(ი) აი ამიტომ; ეთიშენ(ი)/თიშენ(ი)//იშენ(ი) აი იმიტომ, იმისათვის.
ათეშენ(ი)/თეშენ(ი)/ემშენ(ი) გურიშენი ამის გულოსათვის; ეთიშენ(ი)/თიშენ(ი)/იშენ(ი) გურიშენი იმის გულოსათვის...
- 7. მ ი მ ნ ი ს მზნიმეღებია (კითხვები: შიშოთ? ვისთვის?, მუშოთ რად, რისთვის?);
ათეშოთ//თეშოთ//ემშოთ ამისთვის; ეთიშოთ//თიშოთ//იშოთ იმისთვის, მისთვის...
- 8. კ ი თ ხ ე თ ი მზნიმეღებია: სო? სად; სოურე/სოურეშე/სოურეშეს? საიდან?; სოშა/სოშას? სანამდე?; სონი? სადაური?; შოთ? რად?; მუსხიი? რამდენი?; მუშა? ? რამდენი?; მუჭო? როგორ?; მუღოს? როდის? და ა.შ.
- 9. მ ი მ ა რ თ ე ბ ი თ ი მზნიმეღებია: სოთ სადაც; სოურეთ საიდანაც; სონით სადაურიც;
მუშმათ რამდენიც; მუჭოთ როგორც; მუღოსით როდესაც და სხვ. ისინი იწარმოებთან კითხვითი მზნიმეღებე -თ ნაწილაკის დართეთი.

მეგრულში მზნიმეღას შეიძლება ახლდეს მიცემითის, ნათესაობითის, მიმართულებითისა და დამორებითი ბრუნვის ნიშნები, იშვიათად – სახელობითისა და მოქმედებითის.

მზნიმეღური ფუძე მეგრულში შეიძლება აწარმოონ: -დო, -ლე, -ნე/-ნი, -ხ/-ხი/- ხო/-ხე/-ხგ, -ას სუფიქსებმა.

ამათგან ყველაზე პროდუქტულია -ლე.

მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ ი :

-დო : ეი-დო ზეით, თუ-დო ქვეით ...

-ლე : აქ ი'-ლე აქეთ, ვიქ ი'-ლე ცოტა იქეთ; თუღო-ლე ცოტა ქვეით, თიმო-ლე ზემოთ, ზემო მარეს; მე-ლე გაღმა, მო-ლე გამოღმა...

-ნე/-ნი : ათაქ ი'-ნე აი აქ, ეთექ ი'-ნე აი იქ... გი-ნე/გი-ნი გაღმა, იქით, მი-ნე/მი-ნი შიგნით, მო-ნე/მო-ნი გამოღმა, აქეთ...

-ხ/-ხი/-ხო/-ხე/-ხგ : წიმას(გ), ოწო-ხ-შე/ოწო-ხი-შე/ოწო-ხო-შე/ოწო-ხე-შე/ოწო-ხგ-შე ნინიდან, ნინა შირიდან; დინა-ხ-ა-ლე შიგნით; დინა-ხი-შე/დინა-ხე-შე/დინა-ხგ-შე შიგნიდან... ეკო-ხო-ნი აღმართი, დიკო-ხო-ნი დაღმართი.

-ას : ეფ-ას იაფად, ძვირ-ას ძვირად, შვირ-ას ხშირად, ჰამ-ას ტკიზად...

გამოყენებული ლიტერატურა

- მ. ალაშვიძე, ლეჩხუმური ტოპონიმიკური სახელწოდებანი: ა. წულუკიძის სახელობის ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, XVIII, ქუთაისი, 1958.
- მზ. ანდრონიკაშვილი, წარკვევები ირანულ-ქართული ენობრივი ურთიერთობიდან, I, თბ., 1966.
- ქ. ბაბუნია, ზმნისართის წარმოება და ფუნქციები ქართველურ ენებში, თბ., 1993.
- თ. გამყრალიძე, სიბოლანტო შესატყვისობანი და ქართველურ ენათა უძველესი სტრუქტურის ზოგი საკითხი, თბ., 1959.
- თ. გამყრალიძე, ბ. მაჭაპარიანი, სონანტო სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, თბ., 1965.
- ბ. გიგინეიშვილი, დამატებანი ქართველურ ენათა საერთო ლექსიკურ ფონდში: თსუ შრომები, 245 (ენათმეცნიერება, 8), თბ., 1984.
- ბ. გიგინეიშვილი, ეტიმოლოგიური დაკვირვებანი ქართველურ ენებში: „მაცნე“, № 1 (ენისა და ლიტერატურის სერია), თბ., 1979.
- ბ. გიგინეიშვილი, ზოგი ეთნოგრაფიული ტერმინის წარმომავლობისათვის ქართველურ ენებში: „მაცნე“, № 2 (ისტორიის ... სერია), თბ., 1985.
- თ. გონიანი, ლექსიკური შეხვედრები ჩაჩნურისა ქართველურ ენებთან: ენიმკის მოამბე, V-VI, თბ., 1940.
- ტ. გუდავა, ზანური (მეგრულ-ჭანური) სრულხმოვნობის ახსნის ცდა: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 11, № 7, თბ., 1950.
- ტ. გუდავა, ხმაბადვის ერთი სახეობა მეგრულში: ენათმეცნიერების ინსტიტუტის XVI სამეცნიერო სესია (მუშაობის გეგმა და მოხსენებთა თეზისები), თბ., 1958.
- ტ. გუდავა, ო-ს შ-ში გადასვლის ზოგიერთი შემთხვევა ზანურ (მეგრულ-ჭანურ) ენაში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. XXV, № 1, თბ., 1960.
- ტ. გუდავა, რეგრესული დეზაფრიკატიზაციის ერთი შემთხვევა ზანურში (მეგრულ-ჭანურში): საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 33, № 2, თბ., 1964.
- ტ. გუდავა, ფუძედრეკადი ზმნები მეგრულში: „მაცნე“ (ენისა და ლიტერატურის სერია), № 4, თბ., 1974.
- ტ. გუდავა, ბაგისიერი თანხმოვანები ჩქამიერთა წინ მეგრულში: საენათმეცნიერო კრებული, თბ., 1979.
- ტ. გუდავა, თ. გამყრალიძე, თანხმოვანთა კომპლექსები მეგრულში: „აკაკი შანიძეს“, თბ., 1981.
- ქ. დანელია, ენებითი გვარის წარმოებისათვის კოლხურში: თსუ ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები, 19, თბ., 1976.
- ქ. დანელია, ქართული სალიტერატურო ენის ისტორიის საკითხები, თბ., 1983.
- ქ. დანელია, მეგრულ-ჭანური ლექსიკა ს. ს. ორბელიანის ლექსიკონში: თსუ შრომები, 245 (ენათმეცნიერება, 8), თბ., 1984.
- ქ. დანელია, მეგრულ-ჭანური ლექსიკის საკითხები: ქართული ხალხური სიტყვიერება, მეგრული ტექსტები, II, თბ., 1991.
- ფარნაოზ მართალიშვილი, ზმნური ფუძეების ფონემატური სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები ქართულში, თბ., 1970.
- თ. ზურაბიშვილი, ოდნაობითის ფორმათა ისტორიისათვის ქართველურ ენებში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, XXIX, № 5, თბ., 1962.
3. თოფურია, ფონეტიკური დაკვირვებანი ქართველურ ენებში: I. ბგერით მოვლენათა თანამიმდევრობა: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, ფონეტიკური დაკვირვებანი ქართველურ ენებში: II. ბგერით მოვლენათა თანამიმდევრობა: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, სვანური ენა, I, ზმნა, ტფ., 1931.
3. თოფურია, ფონეტიკური დაკვირვებანი ქართველურ ენებში: IV. ბუნებრივი კომპლექსებისათვის: შრომები, III, თბ., 1979.

3. თოფურია, -ნაჰ სუფიქსი მგერულში: ენიკის მოაბე, I, თბ., 1937.
3. თოფურია, ზოგიერთი ბრუნვის გენეზისისათვის მგერულ-ჭანურში: ენიკის მოაბე, I, თბ., 1937.
3. თოფურია, ოცობითი თვის სისტემისათვის ქართველურ ენებში: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, ნ და ს ფენებისათვის ქართველურ ენებში, შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, აკაკი და ქართული სალიტერატურო ენა: ლიტერატურული ძიებანი, II, თბ., 1944-1945.
3. თოფურია, რედუქციისათვის ქართველურ ენებში: იკე, I, თბ., 1946.
3. თოფურია, ქართველურ ენათა სიტყვანარმოებიდან, II. -აჲ, -ურ, -რ აფიქსებისათვის: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, ქართველურ ენათა სიტყვანარმოებიდან. III. -ან, მ- -- აარ, სპ-, -აჰა აფიქსებისათვის: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, ქართველურ ენათა სიტყვანარმოებიდან. IV. სმოვანთავსართოვანი სახელები: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, ქართველური ენათა სიტყვანარმოებიდან: V. კნინობითი ქართველურ ენებში: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, ქართველურ ენათა სიტყვანარმოებიდან. VI. კომპოზიტი: შრომები, III, 1979.
3. თოფურია, ქართველურ ენათა შედარებითი ფონეტიკის ზოგიერთი საკითხი: იკე, XII, თბ., 1960.
3. თოფურია, გრამატიკულ მოვლენათა ერთგვაროვანი პროცესი ქართველურ ენებში: შრომები, III, 1979.
3. თოფურია, ქართველურ ენათა დიალექტების შესწავლის მდგომარეობა და ამოცანები: ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, ტ. III, თბ., 1963.
3. თოფურია, პირისა და ჩვენებითი ნაცვალსახელები ქართველურ ენებში: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, მცენარეთა სახელწოდების შესწავლისათვის ქართველურ ენებში: შრომები, III, თბ., 1979.
3. თოფურია, უკანა ენისმიერ თანხმოვანთა ცვლის პროცესებისათვის ქართველურ ენებში: შრომები, III, 1979.
- ი. იმანიშვილი, სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძველ ქართულში, თბ., 1957.
- ბ. პარტოზია, ორი თანდებულის გენეზისისათვის მგერულში: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთა XVII სამეცნიერო კონფერენციის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები, თბ., 1955.
- ბ. პარტოზია, ერთი თანდებულის გენეზისისათვის მგერულში, ქესს, ტ. II, თბ., 1961.
- ბ. პარტოზია, რამდენიმე საერთოქართველური ფუძისათვის ქართულსა და მგერულ-ლაზურში: აჭარული დიალექტის დარგობრივი ლექსიკა, II, თბ., 1979.
- ბ. პარტოზია, რამდენიმე საერთოქართველური ფუძისათვის ქართულსა და მგერულ-ლაზურში, II: აჭარული დიალექტის დარგობრივი ლექსიკა, V, თბ., 1986.
- ბ. პარტოზია, ფიცხლის ნაწილაკები მგერულში: ეტიმოლოგიური ძიებანი, VI, 1997.
- ბ. პაჭარაძე, ერატივის ერთი უცნობი ფუნქციისათვის ზანურში: საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოაბე, 53, № 3, თბ., 1969.
- ბ. პილანაძე, „დიხა გუძუბას“ გაგებისათვის: „ტოპონიმიკა“, I, თბ., 1976.
- ა. ლომთაძე, ბრუნვის თავისებურებათა ისტორიისათვის მგერულში, თბ., 1987.
- დ. ლომთაძე, ლ/რ-ს მონაცვლეობისათვის ქართველურ ენებში: იკე, XI, თბ., 1953.
- დ. ლომთაძე, საურთიერთო კატეგორიის საკითხისათვის ქართველურ ენებში. I. ზმნის საურთიერთო კატეგორია ზანურში: ქესს, II, თბ., 1961.
- დ. ლომთაძე, ქართული აჰჰს ზმნა მგერულში: ქესს, III, თბ., 1963.
- ს. მაკალათიძე, სამგერულოს ისტორია და ეთნოგრაფია, თბ., 1941.
- ა. მარტიროსოვი, ჩამადა, შანდა ტიპის ნაცვალსახელთა წარმოება და ფუნქციები ქართველურ ენებში, იკე, X, თბ., 1953.
- ა. მარტიროსოვი, ნაცვალსახელი ქართველურ ენებში, თბ., 1964.

- ბ. მაჭავარიანი, ვნებიის სუფიქსური ტიპის გენეზისის საკითხი ქართველურ ენებში: „მაცნე“, № 1 (ენისა და ლიტერატურის სერია), თბ., 1973.
- ბ. მაჭავარიანი, „უნიშნო ვნებით“ ქართველურ ენებში: ქესს, I, თბ., 1959.
- ბ. მაჭავარიანი, შედარებითი ხარისხის ფორმათა გენეზისისათვის ქართველურ ენებში: თსუ შრომები, 71, თბ., 1959.
- ბ. მაჭავარიანი, საერთო ქართველური კონსონანტური სისტემა, თბ., 1965.
- ბ. მაჭავარიანი, ხმოვანთა შესატყვისობის ისტორიიდან ქართველურ ენებში: თსუ შრომები, 69, თბ., 1958.
- დ. მაჭავარიანი, ქართველურ ენათა ლექსიკის ისტორიიდან, IV, ქართული წმწერ ფუძის ზანური შესატყვისისათვის: ქუთაისის პედ. ინსტ. შრომები, XXXIII, ქუთაისი, 1970.
- ი. მელიქიშვილი, უაი პროცესი ზანურ დიალექტებში და ხმოვანთა შესატყვისობის ერთი დარღვევა ქართველურ ენებში: „მაცნე“, № 4 (ენისა და ლიტერატურის სერია), თბ., 1975.
- ლ. ნაღარაიშვილი, მიმღობა ზანურში: იკე, XII, თბ., 1962.
- ლ. ნაღარაიშვილი, მასდარის ფუძის საკითხისათვის ზანურში: „მაცნე“, № 6 (ენისა და ლიტერატურის სერია), თბ., 1967.
- ლ. ნაღარაიშვილი, საერთო-ქართველური ლექსიკიდან: „მაცნე“, № 4 (ენისა და ლიტერატურის სერია), თბ., 1974.
- ლ. ნაღარაიშვილი, წმ/ჟჟ კომპლექსიანი ხმაბაძვითი სიტყვები ქართველურ ენებში: ქესს, IV, თბ., 1974.
- ვ. ნათაძე, თემის ნიშნები ქართველურ ენებში: იკე, XI, თბ., 1959.
- ვ. ნათაძე, მყოფადისათვის ქართველურ ენებში, ქესს, II, თბ., 1961.
- ა. ონიანი, ქართველურ ენათა ისტორიული შორფოლოგიის საკითხები, თბ., 1978.
- ა. ონიანი, ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკის საკითხები, თბ., 1989.
- ს. შლენტი, ზანიზმები გურულ ზმნებში: ენიშკის მოამბე, V-VI, თბ., 1940.
- ს. შლენტი, რ ფონემა მეგრულ-ჭანურში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, X, № 2, თბ., 1941.
- ს. შლენტი, ჭანურ-მეგრული ფონეტიკა, თბ., 1953.
- ს. შლენტი, ქართველურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა, I, მარცვლის აგებულების პრობლემა, თბ., 1960.
- ბ. რობაშა, აფხაზურ-უბიხურ-ადიღურ ბა სუფიქსი *privatum* მეგრულში (რეზიუმე): სმამ, III, № 6, თბ., 1942.
- ბ. რობაშა, ფარინგალურ ხშულთა რიგისთვის ქართველურსა და ადიღურ ენებში, იკე, I, 1946.
- ბ. რობაშა, დისიმილაციური დეზფრიკატიზაციის ერთი სახეობა ზანურში: თსუ შრომები, XXX b, თბ., 1947.
- ბ. რობაშა, ქართველურ ენათა ბგერათშესატყვისობიდან: მეგრ. რ: ქართ. ბ: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, X, № 8, თბ., 1949.
- ბ. რობაშა, სიტყვანარმოების საერთო საფუძვლისათვის ქართველურსა და აფხაზურ-უბიხურ-ადიღურ ენებში, I, წლიში: წმრძმ: ძაჩაჩი: საქ. მეც. აკად. მოამბე, 11, № 5, თბ., 1941.
- ბ. რობაშა, დროკილოთა მეოთხე ჯგუფის ნაკვთები ქართველურ ენებში: იკე, V, თბ., 1953.
- ბ. რობაშა, ქართველურ ენათა ბგერათშესატყვისობიდან: ქართ. რ: ზან. ჯ: ქესს, I, თბ., 1959.
- ბ. რობაშა, ქართველურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის საკითხები, I, თბ., 1962.
- ბ. რობაშა, დეცესიურ-პარმონიულ კომპლექსთა სისტემისა და ისტორიისათვის ქართველურ ენებში: „მაცნე“ (ენისა და ლიტერატურის სერია), № 2, თბ., 1965.
- ზ. სარჯველაძე, ზანიზმები გურულში: გორის პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, X, გორი, 1965.
- წ. შრიდიანი, მეგრულის სინტაქსური თავისებურებანი ქართულთან მიმართებით: თსუ შრომები, 93, თბ., 1960.
- ჰ. შენიანი, ველარულ თანხმოვანთა დისიმილაციური განუვითარებლობა მეგრულში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 116, № 1, თბ., 1984.

- ი. ქობლაძე, აფრიკატიზაციისა და დეაფრიკატიზაციის პროცესები იბერიულ-კავკასიურ ენებში: იკე, IX-X, თბ., 1958.
- ბ. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, I, მორფოლოგია, თბ., 1953.
- არნ. ჩიქობავა, -ონ სუფიქსი მეგრულში: ტუმ, VI, ტფ., 1926.
- არნ. ჩიქობავა, პოტენციალის კატეგორია ქართველურ ენებში: ენობის მოამბე, I, ტფ., 1937.
- არნ. ჩიქობავა, ქანურის გრამატიკული ანალიზი ტექსტებითურთ, ტფ., 1936.
- არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1942.
- მ. ჩიქობავანი, ტოპონიმიკურ სახელთა წარმოება ლეჩხუმური მასალების მიხედვით: ა. პუშკინის სახ. თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, VII, თბ., 1949.
- მ. ციქოლია, მეგრულის ზუგდიდურ-სამურზაყანაული კილოკაის ფონეტიკური მიმოხილვა: დ. გულიას სახ. აფხაზური ენის, ლიტერატურისა და ისტორიის ინსტიტუტის შრომები, XXV, სოხუმი, 1954.
- ბ. ცხადანი, ლა- - ე და სა- -/სა- - -ო აფიქსების შემცველი ანთროპოტოპონიმები მთიან სამეგრელოში: „ტოპონიმიკა“, I, თბ., 1976.
- ბ. ცხადანი, მთიანი სამეგრელოს ტოპონიმია (ენათმეცნიერული ანალიზი), თბ., 1985.
- ბ. ცხადანი, ძიებანი კოლხეთის ტოპონიმიიდან, I, თბ., 1999.
- მ. ძაძაძი, მეგრული დიალექტი, I, თბ., 1991; II, თბ., 1991.
- ბ. წამბაძე, უზრალო საუბარი: თხზულებათა სრული კრებული თხუთმეტ ტომად, XIII, თბ., 1961.
- ბ. ჭარბი, მეგრული დიალექტის ნათესაობრივი დამოკიდებულება ქართულთან (მასალა): „მოამბე“, X, 1895; XII, 1895; I, ტფილისი, 1896.
- ზ. შუმბურიძე, მყოფადი ქართველურ ენებში, თბ., 1986.
- ო. შურულაძე, კრიტიკული წერილები, II, 1961.
- მაპარ ხუბუა, უარყოფითი ნაწილაკი ვა მეგრულში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, III, № 7, თბ., 1942.
- მაპარ ხუბუა, მტკიცებითი ქმ ნაწილაკის ხმარებისათვის მეგრულში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, III, № 6, თბ., 1942.
- მაპარ ხუბუა, თე ნაწილაკის ბუნებისა და მნიშვნელობისათვის მეგრულში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, III, № 7, თბ., 1942.
- ი. ჯაპახიშვილი, მასალები ქართველი ერის მატერიალური კულტურის ისტორიიდან, I, მშენებლობის ხელოვნება ძველ საქართველოში, თბ., 1946.
- ი. ჯაპახიშვილი, საქართველოს ეკონომიური ისტორია, I, ტფ., 1930; წიგნი მეორე, ტფ., 1935.
- ი. ჯაპახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია, წიგნი პირველი, ტფ., 1913.
- ი. ჯაპახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფილისი, 1937.
- პეპანე ჯეირანაშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971.
- ი. შ. ასათიანი. Провербы в завказском (мегрельско-чавском) языке. Автореферат. Тб., 1953.
- გრ. კაპანიანი. О взаимоотношении армянского и лазо-мегрельского языков. Ереван., 1952.
- ი. კიპშიძე. Грамматика мингрельского (нверского) языка с хрестоматией и словарем. «Материалы по яфетическому языкознанию». VII. С.-Петербург, 1914.
- გ.ა. კლიმ. Склонение в картвельских языках в сравнительно-историческом аспекте. М., 1962.
- გ.ა. კლიმ. Дополнения к этимологическому словарю картвельских языков: Этимология. М., 1971.
- გ.ი. მაცავერიანი. О трех рядах сибилитных аспиратов и африкат в картвельских языках. М., 1960.
- ი.ვ. მეგრელიძე. Лазский и мегрельский слои в гурийском. М.-Л., 1938.
- ალ. ცაგარელი. Мингрельские этюды. второй выпуск. Опыт фонетики мингрельского языка. Санкт-Петербург, 1880.

შეფოკლება

1 მასალები. ტექსტები

აია: გაზეთ „აღდგომის“ დამატება, № 1, 1996; № 2, 1996; № 1, 1997.

შ. ბერ.: შ.ბერიძე, მეგრული (ივერიული) ენა, შესავალი და მასალები, | წიგნი, | ნაკვეთი, ტბილისი, 1920.

დიალექტი.: ი. გვიგინიშვილი, ვ. თოფურია, ი. ქავთარაძე, ქართული დიალექტოლოგია, I, დიალექტთა განხილვა, ტექსტები, ლექსიკონები, თბ., 1961.

ეგრ.: ეგრისი, ზუგდიდელ ლიტერატორთა კრებული. შემდგენელ-რედაქტორი გენო კალანდია, თბ., 1988. ხალხური საუნჯე.

ეკური: „ეკური ქალაქიანი“. ჩაინერა, თარგმნა და გამოსცა ა. შანიძემ: „ლიტერატურული ძიებანი“. ტ. XI, თბ., 1958.

გ. ელიავა, აბაშ. ტომ.: გივი ელიავა, აბაშისა და გეგეჭკორის რაიონების ტოპონიმოკა, თბ., 1977.

გ. ელიავა... ტომ. კატალ.: გივი ელიავა, გივი ფარულავა, გრიგოლ შენგელია, ჩხორონწყუს რაიონის ტოპონიმოკის კატალოგი, თბ., 1983.

ენგური: აღმანახი „ენგური“: მეგრული პოეზიის ნიმუშები პროფ. აბ. ცანავას თარგმანი, თბ., 19...

კატალ.: გ. ელიავა, თ. ელიავა, ძველკოლხური უნიკალური ვაზის ფიშთა კატალოგი, თბ., 1984.

მასალ.: ქართული ხალხური პოეზიის მასალები (მეგრული ნიმუშები), გამოსაცემად მოამზადა კ. სამუშიამ, თბ., 1971.

მასალები: მასალები საქართველოს შინამრეწველობისა და ხელოსნობის ისტორიისათვის აკად. ი. ჯავახიშვილის საერთო რედაქციით 5 ტომად, გამომცემლობა „მეცნიერება“, ტ. I: აღმშენებლობა და ავეჯი, თბ., 1976; ტ. II, ნაწ. I: მეჭურჭლეობა, თბ., 1979; ტ. II, ნაწ. II: ქსოვა, ლეხვა, ქარგვა, თბ., 1982; ტ. III, ნაწ. I: ტანსამოსი, თბ., 1983; ტ. III, ნაწ. II: სასმელ-საჭმელი, თბ., 1986; ტ. IV, ნაწ. I: მესაქონლეობა, თბ., 1986; ტ. IV, ნაწ. II: სოფლის მეურნეობის დარგები, თბ., 1987; ტ. IV, ნაწ. III: სოფლის მეურნეობის დარგები, თბ., 1989; ტ. V: მეურნეობის სხვადასხვა დარგი და ზოგიერთი ყოფილი რეალიები, თბ., 1992.

კ. სამუშ., ქართ. ზეპ.: კალისტრატე სამუშია, ქართული ზეპირსიტყვიერება, მეგრული ნიმუშები, თბ., 1990.

კ. სამუშ., ქსპს: კალისტრატე სამუშია, ქართული ხალხური პოეზიის საკითხები, მეგრული ნიმუშები, თბ., 1979.

თ. სახოკ.: თედო სახოკიას არქივიდან (დაბადების 120 წლისთავისათვის), II. მეგრული ანდაზები და გამოთქმები: იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, XXVIII, თბ., 1989.

დ. ფიფია: დანიელ ფიფია, ზუმლა კოჩი (არიკი): აია, № 1, 1996.

ქსს, I: ქართული ხალხური სიტყვიერება, მეგრული ტექსტები, I, პოეზია, ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, წინასიტყვაობა და გამოკლევა დაურთო ტოგო გუდავამ, თბ., 1975.

ქსს, II: ქართული ხალხური სიტყვიერება, მეგრული ტექსტები (ქართული თარგმანითურთ), ტ. II, ზღაპრები და მცირე ჟანრები. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადეს, შესავალი, შენიშვნები და გამოკლევეები დაურთეს კორნელი დანელიამ და აპოლონ ცანავამ, თბ., 1991.

ყაზაყ.: „ყაზაყიში გაზეთი“: საქართველოში კომუნისტური პარტიაში (ბ) ცენტრალური კომიტეტში ორგანო, ორი დღეში გაზეთი (ყაზაყიში გაზეთი: საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბ) ცენტრალური კომიტეტის ორგანო, ყოველდღიური გაზეთი).

ი. ყიფშიძე: И. Кипшидзе. Грамматика мингрельского (иверского) языка с хрестоматиею и словарем. Санкт-Петербург, 1914.

- ი. ქავთ. იმერ.: ი. ქავთარაძე, მასალები იმერული ლექსიკონისათვის: ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, III, თბ., 1963.
- ქეგლ: ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, პროფ. არნ. ჩიქობავას საერთო რედაქციით, ტ. I-VIII, თბ., 1950-1964.
- ი. ქერქ.: ირინე ქერქაძე, ცხოველების აღმნიშვნელი ლექსიკა ძველ ქართულში, თბ., 1974.
- რ. ლამბ. ინგილ.: რ. ღამბაშიძე, ქართული ენის ინგილოური ლექსიკონი, თბ., 1988.
- ა. ლლ.: ქართულ კილო-თქმათა სიტყვის კონა, შემდგენელი ალ. ლლონტი, მეორე გამოცემა, თბ., 1984.
- ა. ლლ. სახელ.: ალ. ლლონტი, ქართველური საკუთარი სახელები, თბ., 1986.
- გ. შარაშ. გურ.: გ. შარაშენიძე, გურული ლექსიკონი: ქართველურ ენათა ლექსიკა, I, პროფ. ვ. ბერიძის რედაქციით, თბ., 1938.
- მ. ჩიქ., ლეჩხ.: მ. ჩიქოვანი, ლეჩხუმური ლექსიკონი: ა.ს. პუშკინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო სამაგისტრატო ინსტიტუტის შრომები, I, 1941.
- არნ. ჩიქობ. ლექსკ.: არნ. ჩიქობავა, ჭანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი, ტფ., 1938.
- დ. ჩუბ.: დავით ჩუბინაშვილი, საუნჯე ქართულის ენისა, ქართულ-რუსული ლექსიკონი. C.-II, 1887.
- ნ. ჩუბ.: ნიკო ჩუბინაშვილი, ქართული ლექსიკონი რუსული თარგმანითურთ, ალ. ლლონტის რედაქციით და გამოკვლევებით, თბ., 1961.
- ბ. წერეთ. ზ.-იმერ.: ბ. წერეთელი, ზემოიმერული ლექსიკონი: ქართველურ ენათა ლექსიკა, I, პროფ. ვ. ბერიძის რედაქციით, თბ., 1938.
- პ. ჭარ. ლექსკ.: ქართულ-მეგრული და მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი (მასალები იაფეტური ენების მკვლევართათვის), შედგენილი პ. ჭარაიას მიერ, 1918 (მანქანაზე გადაბეჭდილი).
- პ. ჭარ.: პეტრე ჭარაია, მეგრულ-ქართული ლექსიკონი, თბ., 1997.
- პ. ჭარ. დედა ენის: დედა ენის ზოგიერთ სიტყვათა განმარტება პეტრე ჭარაიას მიერ შედგენილი, ქუთაისი, 1910.
- ა. ჭინჭ. ხეცს.: ალ. ჭინჭარაული, ხეცსურულის თავისებურებანი, ნაწილი მეორე, ხეცსურული დარგობლივი ლექსიკა, თბ., 1960.
- ი. ჭყ.: ილია ჭყონია, სიტყვის-კონა. საბა-სულხან ორბელიანის და დავით ჩუბინაშვილის ლექსიკონებში გამოტოვებული სიტყვები, Санкт-Петербург, 1910.
- პ. ჯაჯან. აჭარ.: პ. ჯაჯანიძე, აჭარული ლექსიკონის მასალები, ალ. წულუკიძის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, XXIII, ქუთაისი, 1961.
- პ. ჯაჯან. გურ.: პ. ჯაჯანიძე, მასალები გურული ლექსიკონისათვის, ა. წულუკიძის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, XVII, ქუთაისი, 1957.
- პ. ჯაჯან. იმერ.: პ. ჯაჯანიძე, მასალები იმერული ლექსიკონისათვის, ა. წულუკიძის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, IX, 1949; X, ქუთაისი, 1950-1951.
- კლიმოვი: Этимологический словарь картвельских языков. М., 1964.
- ი. ყიფშ.: Грамматика мингрельского (иверского) языка с хрестоматиею и словарем). Санкт-Петербург, 1914.
- ბ. მარი.: Грамматика чанского (лазского) языка с хрестоматиею и словарем). Санкт-Петербург, 1910.

3. ტერმინები

ანატ.	ანატომიური	<i>IV (მეოთხე) თურმ</i>	IV თურმეობითი (შეკრივი)
ანთროპ.	ანთროპონომი	<i>თუშ</i>	თუშური
არს. საბ.	არსებითი სახელი	<i>იმერ.</i>	იმერული
აფხაზ.	აფხაზური	<i>იყენ.</i>	იყენეს
ანძე.	ანძეო (შეკრივი)	<i>იბ.</i>	იხილე
ანძე. კავშ.	ანძეოს კავშირებითი (შეკრივი)	<i>კავშ.</i>	კავშირი
ანძე. პირობ.	ანძეოს პირობითი (შეკრივი)	<i>II (მეორე) კავშ</i>	II კავშირებითი (შეკრივი)
ანძე. მყოფ.	ანძეო-მყოფადი (შეკრივი)	<i>III (მესამე) კავშ</i>	III კავშირებითი (შეკრივი)
აჭარ.	აჭარული	<i>IV (მეოთხე) კავშ.</i>	IV კავშირებითი (შეკრივი)
ბავშვ.	ბავშვური, საბავშვო	<i>კავშირ.</i>	კავშირებითი კილო
ბ-მარტ.	ბანძურ-მარტელური თქმა	<i>კაუშ.</i>	კაუშატივი
ბოტან.	ბოტანიკური	<i>კახ.</i>	კახური
ბრ.	ბრუნვა	<i>კინონ.</i>	კინონითი
ბრძან.	ბრძანებითი	<i>კინონ-მოფერ.</i>	კინონით-მოფერებითი
გადატ.	გადატანით, გადატანით	<i>ლაშ.</i>	ლაზური
განუსაზღვრ.	განუსაზღვრელი, განუსაზღვრელობითი	<i>ლანძღ.</i>	სალანძღავი
გვ.	გვერდი	<i>ლურხ.</i>	ლურხეზური
გრამატ.	გრამატიკა	<i>მაკალ.</i>	მაკალკვებელი (კავშირი)
გრძმ.	გარდამავალი	<i>მეგრ.</i>	მეგრული
გრძლუვ.	გარდაუვალი	<i>მეტაფ.</i>	მეტაფორული
გურ.	გურული	<i>მეტეზიფ.</i>	მეტეზიფიკაცია
დამკვირ.	დამკვირებითი	<i>მიმარო.</i>	მიმართულებითი (ბრუნვა)
დანიშ.	დანიშნულებითი (ბრუნვა)	<i>მიმღ.</i>	მიმღეობა
დაშორ.	დაშორებითი (ბრუნვა)	<i>მისა.</i>	მისიანანი
დაცინ.	დაცინებითი	<i>მიც.</i>	მიცემითი (ბრუნვა)
დინამიკ.	დინამიკური	<i>მინვე.</i>	მინვენითი (ბრუნვა)
ევფმ.	ევფემისტური	<i>მნიშვნ.</i>	მნიშვნელობა
ეონოფ.	ეონოფრაფიული	<i>მოთხ.</i>	მოთხრობითი (ბრუნვა)
ერთპირ.	ერთპირიანი	<i>მოფერ.</i>	მოფერებითი
ეთიპ., ეთიარ.	ეთიარებითი (ბრუნვა)	<i>მოქმ.</i>	მოქმედებითი (ბრუნვა)
ენებ.	ენებითი (გვარი)	<i>მრ., მრავლ.</i>	მრავლობითი
ზედსარო.	ზედსართავი სახელი	<i>მსაზღ.</i>	მსაზღვრელი
ზ. იმერ.	ზემო-იმერული	<i>მსგავს.</i>	მსგავსებითი (ბრუნვა)
ზმზ.	ზმნიზედა	<i>მყოფ.</i>	მყოფადი
ზოოლ.	ზოოლოგიური	<i>მყოფ. კავშ.</i>	მყოფადის კავშირებითი (შეკრივი)
ზ. რაჭ.	ზემო-რაჭული	<i>მყოფ. პირობ.</i>	მყოფადის პირობითი (შეკრივი)
ზუგდ.-სამურზ.	ზუგდიდურ-სამურზაყანოული	<i>მყოფ. სრულ.</i>	მყოფად-სრული (შეკრივი)
	კილო	<i>მყოფ. უსრულ.</i>	მყოფად-უსრული (შეკრივი)
ზრდილ.	ზრდილობიანი	<i>მკენ.</i>	მკენარე
თანაობ.	თანაობითი (ბრუნვა)	<i>მზ., მზოლ.</i>	მზოლობითი
თურმ.	თურმეობითი	<i>ნათ.</i>	ნათესაობითი (ბრუნვა)
I (პირველი) თურმ.	I თურმეობითი (შეკრივი)	<i>ნასაბ. ზმნა</i>	ნასაბელი ზმნა
II (მეორე) თურმ.	II თურმეობითი (შეკრივი)	<i>ნაცვალსაბ.</i>	ნაცვალსახელი
III (მესამე) თურმ.	III თურმეობითი (შეკრივი)	<i>ნანილ.</i>	ნანილკი

<i>ობიექტ (O)</i>	ობიექტი, ობიექტური პირი	<i>უნყვეტ.</i>	უნყვეტელი (მწკრივი)
<i>ორპირ.</i>	ორპირიანი	<i>ფიგურ.</i>	ფიგურალური
<i>პირობ.</i>	პირობითი (კილო)	<i>ქართ.</i>	ქართული
<i>II (შეირე) პირობ.</i>	II პირობითი (მწკრივი)	<i>ქართლ.</i>	ქართლური
<i>III (შესაბე) პირობ.</i>	III პირობითი (მწკრივი)	<i>ქვ.-იმერ.</i>	ქვემო-იმერული
<i>IV (შეოთხე) პირობ.</i>	IV პირობითი (მწკრივი)	<i>შდრ.</i>	შეადარე
<i>რიცხ.</i>	რიცხვი	<i>შედარ.</i>	შედარებითი (ბრუნვა)
<i>რაჭ.</i>	რაჭული	<i>შეკვეც.</i>	შეკვეცილი
<i>რელიგ.</i>	რელიგიური	<i>შეშოკლ.</i>	შემოკლებით
<i>რუს.</i>	რუსული	<i>შესაძლ. ვნებ.</i>	შესაძლებლობის ვნებითი
<i>სათავ. ქვ.</i>	სათავისო ქცევა	<i>შორსდ., შრსდ.</i>	შორისდებული
<i>სასხე. ქვ.</i>	სასხისო ქცევა	<i>ჩვენებ. ნაცვ.</i>	ჩვენებითი ნაცვალსახელი
<i>საშ.</i>	საშუალო (გვარი)	<i>ჩვენებ. ნან.</i>	ჩვენებითი ნაწილაკი
<i>საშ.-ვნებ.</i>	საშუალო-ვნებითი	<i>ძვ.</i>	ძველი, მოძველებული
<i>საშ.-შოქმ.</i>	საშუალო-შოქმდებითი	<i>ნარს.</i>	ნარსული
<i>სახ.</i>	სახელობითი (ბრუნვა)	<i>ნოდ.</i>	ნოდებითი (ბრუნვა)
<i>სენაქ.</i>	სენაკური კილო	<i>წყველ.</i>	წყველა
<i>სინონ.</i>	სინონიმი	<i>წყვეტ.</i>	წყვეტილი (მწკრივი)
<i>სიტყ.-სიტყ.</i>	სიტყვა-სიტყვით(ი)	<i>ჭან.</i>	ჭანური
<i>სუბიექტ. (S), სუბ.</i>	სუბიექტური პირი, სუბიექტი	<i>ხალხ.</i>	ხალხური
<i>სტატიკ.</i>	სტატიკური	<i>ხვეს.</i>	ხვესურული
<i>ტოპონ.</i>	ტოპონიმი	<i>ხელოვნ.</i>	ხელოვნური
<i>უარყ.</i>	უარყოფითი	<i>ხოლმ.</i>	ხოლმეობითი
<i>უსრ.</i>	უსრული	<i>ვპვ.</i>	ვეარული თქმა

4. პირობითი ნიშნები

← მომდინარეობს (მიიღება) ...-დან.

→ იცვლება (გადადის) ...-ში.

• მოუთითებს, რომ ფორმა აღდგენილია.

// ან / მოუთითებს პარალელურ ფორმაზე.

“ აღნიშნავს, რომ ბგერა ან ბგერათა კომპლექსი არამბლექსი არამუდმივია.

ქართული ანბანი

მეგრულის თავისებურებათა გათვალისწინებით და სატრანსკრიფციო ნიშნები

ა	ან	a	იე (იოტა)	j	შ	შინ	ჭ	
ბ	ბან	b	ო	ონ	o	ჩ	ჩინ	ც
გ	გან	g	პ	პარ	p	ც	ცან	c
დ	დონ	d	ჟ	ჟან	ž	ძ	ძილ	ვ
ე	ენ	e	რ	რაე	r	წ	წილ	ც
ვ	ვინ	v	ს	სან	s	ჭ	ჭარ	ჭ
ზ	ზენ	z	ტ	ტარ	t	ხ	ხან	x
თ	თან	t	უ	უნ	u	ყ	ყარ	q
ი	ინ	i	ფ	ფარ	p	ჯ	ჯან	ჭ
კ	კან	k	ქ	ქან	k	ჰ	ჰაე	h
ლ	ლას	l	ღ	ღან	y	ჟ	ჟ-ბრჯგჟ	w
მ	მან	m	ყ	ყარ	q	ღ		ა
ნ	ნარ	n	ც	ცარ	'			

1¹ ჩვენზე. ნაწილაკი ანი; აბაირ/აპაბ. ა, პაგონი, ჭკუა უღუნდა, ათვის აღვენუე: *ნ. ყოფ შ., გვ. 4* – აი, ბატონო, ჭკუა თუ აქვს, ამას ექნება. ა ხორცი, ა ცვალი, ა ჭკიდი, ღოხოდი ღო ჭკომი – აგერ (*//იი*) ხორცი, აგერ ყველი, აგერ მჭადი, დაუეტი და ჭამე!

2² შორსდ. აპაბ. ა, თქვათ მეგოფუნთო? – აპა, თქვენც მიბრძანდებით?

3³ მარტივი ზმნისწინი (იწვიათად იხმარება): ა - სხვადასხვა შეხედება; ა - ფუნუნუ ნაპყვება.

4⁴ სხვათა სიტყვის ნაწილაკი, აღნიშნავს შესამე პირის ნათქვამს, ქართული ოს ბადალია: ღოკვათოა ბრელია-ა ჯაღლეფი-ა – დაჭერიო ბეგერიო ხედიო. ა ს ზოგჯერ ე ენაცვლება: *მორთო-ა/მორთო-ე*, *მიწი-ა-ანი /მიწი-ე-ნი*, *ქომობრთო-ა – მოდიო*, რომ მითხარიო, მოვედიო.

ა, ე, ო ხმოვნებზე ფუძედამთავრებულთან წინ ჩაერთვის ე: *მა-ე-ა* მეო; *შხვა-ე-ა* სხვაო; *ბამბე-ე-ა* ბამბაო; *ომე-ე-ა* ეზოო; *თხოლო-ე-ა* თხლოო; *ყოგო-ე-ა* ქოთანიო...

5⁵ *კე შორებითი მწკრივის მანარმოებელი სუფიქსი*. ჭარუნდა-ას ნერდეს; ღოჭარუნდა-ას დანერდეს; ღო-ჭარა-ას დანეროს; ღოჭარუნდა-ას დანეროს; ღოჭარუნდა-ას დაწერდა-ს თურმე.

6⁶ *საწყისის მანარმოებელი სუფიქსი*: ჭარუნდა წერა; ბორ-ა მღერა, სიმღერა; გურაფ-ა სწავლა...

7⁷ 1. *მანარმოებელი კნინებითი სახელების (იწვიათად)*: ბოშა-ა (*შღო*, ბოშო) ვაფა (*საკუთ. სახელი*); კოშა-ა (*შღო*, კოში) კაცა (*საკუთ. სახელი*). იხ. ია. 2. რაიმე თვისების მქონეობის ან მსგავსების მაჩვენებელი: ქორაგვიდა-ა მუცელი ვიდელს რომ მიუვაგას, მუცელგაბერილი; თიბამქურურა-ა თიბაუჭუჭა; თოლიგვირა-ა თიბი და ლამაზთვალა. ყუჯა-ა (*←ყუჯამი*) ყურიანი; ჩხვიანჯა-ა ცხვირა.

აპ 1. *ჩვენზე. ნაწილაკი ანი*, აბაირ. ა ა ვ ა, ღო მუში ოში მანათი ქაქუკეამინთუე: *შ. ხუბ., გვ. 237* – აი, და მისი ასი მანთი წინ დაუდო (დაუსუქა). ა ა, ოკო ოჭოფას გლორინჯინი... *შ. ხუბ., გვ. 130* – აგერ რომ უნდა დაიჭიროს

მტრედი...
2. *შორსდ. მისაღმებისას გამოწვეული* სიამოვნების ან გაოცების გამოსათქმელად. ა ა ! თენა თქვა ზოჯუნთო? – აა, ეს თქვენ ბრძანდებით?

აბბ! *შორსდ. იხ. პაბაგ!*

აბბ *ნაწილაკი* ქართული აბაბ-ს ბადალი, აღნიშნავს:
1. მოწოდება-ნაქვებდას: ა ბ ა სი ღო ა ბ ა მავა: *შ. ხუბ., 12* – აბა შენ და აბა მეო. ა ბ ა, სი გოქქე: *შ. ხუბ., 9* – აბა, შენ იცი. 2. კითხვას: *კუმი სქუა კუ იფიო...*, ა ბ ა, *მორო, მუ იფიო?* – კუს შეილი კუ იქნება..., აბა, სხვა რა იქნება? 3. დამუქრებას: ა ბ ა, *ჯგორო დიამუშიში სქუა რე ღო ვაურს ცვანაშა!* – აბა, კარგი დედამისის შეილია და არ ნავა ყანაში! 4. დასტურას: ა ბ ა ! *ქუორდ კოქქე*, ართი სქუა ხუნლე ღო ღოულურუ! – აბა! ამონყდა კაცი, ერთი შეილი (იგულისხმება ვაფიშეილი) მკაყდა და მოუკვდა. 5. დანაზებას: ბრელი ვეხვეწი, მარა, ა ბ ა, საქმე გაფუნო დალურა, ვაგამკეთო – ბეერი ვეხვეწე, მავრამ, აბა, საქმე გაქვს შემოღულული, არ გამიკეთა. *იხ. დება.*

აბაბარა (აბაბარას) სიყვილის სენი, – გინი. *შღო. აუბა ზ. აბაბარა (ქ. ჯარ.)*

აბაბი (აბაბის) ოცი კაპიკი, – აბაბი. ართი ა ბ ა ნ ი ს ქოჭარუქქექ – ერთ აბაზს გაოქქებ

აბანი (აბანს) ანგლინი. ათე ა ბ ა ნ ს – ამ ადგილას *იხ* ა ბ ა ნი, არღვლილი. *შღო* შეპ-აბანი.

აბანა (აბანას) აბანო; სამკურნალო წყალი. ქიმორთას ა ბ ა ნ ა შ ა მ ა ძღაბი ღო ბურქ: *შ. ხუბ., 74* – მივიდნენ აბანოში გოგო და ბერი. ნოქალაქიში აბანაშა ვილურს – ნოქალაქეის აბანოში დადის. 0 უჩა ა ბ ა ნ ა მ ა თ ქიმორთუნი თაქ! – მეუ აბანოდ დანვას აქ! (*ჩველთა*). *იხ. ბონუა.*

აბანაშა (აბანუას) სახელი ა ბ ა ნ ე ნ ს ზნისა – აბანოში განაშობა მკურნალოში მიხნითი. გამარხულს მიღართათო წყარტიბუშა ღო ჯგორო ქი ა მ ა ნ უ მ ა თ – გაზავულზე ნაივითი წყალტუბოში და კარგად ვიბანათი (ვიპკურნალთო).

საფასურით.
 'უმაჯორებაში მიძღ. უარყ. აუზნეველი, აურეველი.
აბორეკაშუ-ი (აბორეკეულ რს) მიძღ. ენებ. წარს აბორეკენს ზმნისა - აბნაშული, არაშული, მხარანაშქვენი. აბორეკეებულე გილურს - აბნეული დადის.
აბორეკაშა (აბორეკებას) სახელი აბორეკენს ზმნისა - აბნაშა, არამ-დარეკა. დამიჯერი, ჩერთეჭე, უტუ, ტყურათებობორეკეებულე: *მასალ., გვ. 76* - დამიჯერე, ცდები, უტუ, ტყუილად ავიწინებთ. აბობორენს (ააბობორა ანენა, ააბობორაშა აუნენია, ააბობორაშაშენ ანენდა თურმე) *გრდმ ანენს; არეკს, არეკ-დარეკს.*
უბობორენს (ააბობორა აურ-დაურია, ააბობორაშა აურეკ-დაურეკია) *გრდმ. სახე. ქვ.* აბობორენს ზმნისა - ურეკს (საქმეს).
იბობორეკე(ნ) (ააბობორა აირია (საქმე), ააბობორაშა რა(ნ) არეულ-დარეულა (საქმე)) *გრდმ. ენებ.* აბობორენს ზმნისა - ირეკა, ირენება (საქმე).
ეობობორეკე(ნ) (ააბობორა აერია, აენენა (საქმე); ააბობორაშა არეკია, ასენენია (საქმე)) *გრდმ. ენებ.* აბობორენს ზმნისა - ერეკა, ერენება (საქმე).
ოობობორეკეაფუანს (ოობობორააფუან არეკინა, ანენენია (საქმე); ააბობორააფუან არეკინებია, უნენენებია საქმე; ააბობორააფუანაშაშაშა(ნ) არეკინებდა, ანენენებდა თურმე საქმეს) *კაუზ.* აბობორენს ზმნისა - არეკინებს, ანენენებს (საქმეს).
 'ააბობორაშაში მიძღ. მოქმ. ამრევი, ანენენა(საქმის).
 'ააბობორაშაში მიძღ. ენებ. მყ. ასარევი, ასანენი (საქმე).
 'ააბობორაშაში მიძღ. ენებ. წარს. არეული, ანენილი (საქმე).
 'ააბობორაშაში მიძღ. ენებ. წარს. ანანენი (საქმე).
 'ააბობორაშაში მიძღ. ენებ. წარს. არევის, ანენვის საფასურით.
 'ააბობორაშაში მიძღ. უარყ. აურეველი, აუნენელი (საქმე).
აბობორეკაშუ-ი (აბობორეკეულ რს) მიძღ. ენებ. წარს. აბობორეკენს ზმნისა - არაშულ-დარაშული, ანანენილი (საქმე).
აბბან-ი (აბბანის) უზანბი, აპაანდი. ვითოხუთი კოჩი აბბანდის ოსხუბუდეს: *შ ხუძ., გვ. 342* - თხოთუტეი კაცი უზანგს ეჭიდებოდნენ.
აბბა (აბბუას) აფხაზაში. ქება აფუ გოგოლირი აბბუალო ოდიშის: *მასალ., გვ. 106* - ქება აქვს გაჯარდნილი აფხაზებისა და ოდიშში.
აბრაბ-ი (აბრაგის) აბრაბი, ყარაბი. ოთხი გორდის განულებუ ოთხიხორლო

აბრაგის გ: *ი. ყოფშ., გვ. 149* - ოთხი გომბეშო გადასულა, ოთხივე აბრაგა.
აბრაბალა (აბრაგალა) აბრაბობა, ყარაბობა. აბრაგალა აბრაგე ქებულე კნიაშა მუხუტარი: *შ. მერ., გვ. 81* - აბრაგობით ქებული იყო თავადი ემბვარი.
აბრაბობა (აბრაგობას) აბრაბობა; ყარაბობა. აბრაგობა აბრაგობაში დროს: *ი. ყოფშ., გვ. 105* - ამ ყარაბობის დროს ოაბრაგეშა მიდართეს იეაქლო პაუქ - სააბრაგოდ ნაოდნენ იგან და პაღე.
აბრაგენს (*ყენ* აბრაგენს აბრაგებს, აბრაგე აბრაგა, ნააბრაგებუენ) აბრაგობდა თურმე, ნააბრაგალა) *გრდმ. საშ-მოქმ.* აბრაბობას.
აბრაგეშაში (აბრაგეშა) აბრაგეშაში. *ჯადუ.* აბრაგეშაში ჭია; ძაღი, ამ ძაღის ქსოვილი. წი ბრეკი აბრაგეშაში ოკო დობიხუნეუ - წელს ბეკი აბრაგეშაში ჭია უნდა დავიჯირო. აბრაგეშაში დარაბას ცუდეს მუნდ ჩქიმი დიდა - აბრაგეშაში დარაბას სახლი ქსოვდა ჩემი დედა. *იხ* ხაწი.
აბბა (აბბუას) აბბა. ქედანწყუ აბბუას: *შ ხუძ., გვ. 19* - ჩანყო აბბაში. *იხ* აბბა, აბბა.
აბბან-ი (აბბანის) აბბანის რაინის ბორაინი. პატიცეაში მანგილორ აბბანს გ ქემირდენა: *შ ხუძ., გვ. 313* - პატიცეის მანგილორ ბორიკოს გამიყინა *იხ* აბბანი, აბბანი.
აბბან-ი (აბბანის) სქალი, მუხანი ძალი. აბბან-ი ოსურე - მსუქანი ძალი.
აბბანა (აბბანებას) [*რუს. выхотана*] აბბანება, აბბანება მისიმი ან რისიმი ნინააღმდებ.
აბბა, აბბა (აბბუას) იგივეა, რაც აბბუა, - ბოსალი. იმენებუ საბაგალითო ჯგერე აბბუა: *ყოხაყ., 16.04.1930* - მენდებუ საბაგალითო კარგი ბოსელი.
აბბან-ი (აბბანის) იგივეა, რაც აბბანი.
აბბან-ი (აბბანის) ბაბია, მკაპანაბა. აბბან-ი ოსურე - ბაქა ძალი.
აბბან-ი (აბბანის) მცენარის სახელი (*ი. ყოფშ.*).
აბბანა (აბბანებას) არაშული; უნარბობის დანაშა; ჩორაშული.
აბბანაში (აბბანაში) მიძღ. წარს. იგივეა, რაც აბობორეკეულე - არაშული, ანანენილი-დანენილი.
აბბა (აბბუას) აბბა. ვეგვილ აბბუათ გ მუდგარენს საქონელი: *ი. ყოფშ., გვ. 74* - გამოიტანა აბბათ რაღაც საქონელი. *იხ* აბბა.
აბბანაში (აბბანაში) მიძღ. წარს. იგივეა, რაც აბობორეკეულე - არაშული, ანანენილი-დანენილი.
აბბა (აბბუას) აბბა. ვეგვილ აბბუათ გ მუდგარენს საქონელი: *ი. ყოფშ., გვ. 74* - გამოიტანა აბბათ რაღაც საქონელი. *იხ* აბბა.
აბბანაში (აბბანაში) მიძღ. წარს. იგივეა, რაც აბობორეკეულე - არაშული, ანანენილი-დანენილი.

გემრიელი იყო, ღვინოც კარგი დგებოდა
(*მასალები, IV, ნაწ. III, გვ. 154*).

აბშირა (აბშირას) სულუგუნის ჩასადები ჩარჩო
(*მასალები, IV, ნაწ. I, გვ. 223*); აბშირა ჰვაგას
ნვგას, მხოლოდ უკეთდება სახურავი და ყურები
(*მასალები, II, ნაწ. I, გვ. 241*).

აბხა (აბხას) 1. ბეჭი; ცხენის წინა ფეხები (*მასალები,
III, ნაწ. II, გვ. 214*) 2. საქსვი მოწყობილობის
წინაილი, სავარცხელი. ძაფს აბხათი
დავტკებნილი (*მასალები, II, ნაწ. II, გვ. 224*).

აბხაპო-ი (აბხაპოლს) ბამოცდილი, ეშმაქი
(*დ. ფოფია*).

აბაბა (აბაბას) ლანდი, ჩრდილი; ბამხლარი,
სული ძლივს რომ უღბას. აბაბას ქოგუნი
ფერი - აბაბას რომ ჰვაგას ისეთი. ზღო მაგაბაბა.

აბაპა (აბაპას) იგივეა, რაც ოტაგაა, - ქაში;
სახნაპი. ოჭუმარეს აბაგაა, ხოჯეფი
გაგმუნწყუე: *მ. ხუბ., გვ. 235* - დილას კავი,
ხარები გამოწყუე. აბაგაას უქანუა: *ქსს, I,
გვ. 320* - კავს ვარხეც.

აბაშა-ი (აბაშის) ბეძეპული, ბეძეპვი. არამ-
ხუტე აბაშეში, ვაპ, ვაპ, სო მიში?!: *ა. ცაგ.,
გვ. 74* - არამ ხუტუ ბეძეშვი, ვაპ, ვაპ, სად
მიდილი?!

აბაშარა, აბაშარა (აბაშარას) გონსალი; ბაპი,
საქონლის უსახურავო სამხეცადეპი. ჭყიშიქ
ჩხოლუფი გამზორაგე აბაგარაშა -
მწყემსა ძროხები შერეკა ბაპი. ეფხა...
ორინჯით აბაგარა: *ფროსი, გვ. 127* - საესე...
საქონლი საწყევდევი. იხ აბაშარა, მარაკა,
ქართა, ხეკარა. ზღო აფაზ აცანგურაბ
საქონლის საზაფხული სადგომი. წანიგურაბ
წანის (გვარია) სადგომი (*ბ. ჯანაშია, III, გვ. 14*).

აბაშარას (აბაშარას); აბაგართა ორინჯი -
მრავალი საქონელი ერთად (*ბ. ჯარ.*);
აურაბცხალი, ურინცხვი საქონელი, - ზემიბი.
ულე გილევტარგაგადან ლექსერი
აბაგართა: *ბ. საშეშ., ქართ. ზღო., გვ. 104* -
ულევი დაკუნტრუმოდეს ურინცხვი, აბაგართა
(აურაბცხელი). გადატ. ხალხის კრებელი, ბრბო.
ზღო. ი. ჭყ. აბაგართა (*გვრ., ზღო.*) მწყემსისა და
მონადირის საყარაული ქობი.

აბაშა-ი (აბაშის) აბაშოი, ჩაპულეპა. ჩქენი
აბაშთი ღო წესი ათენერი რე - ჩენი აბაშთი
და წესი ასეთია. თაში მიმოქუნა ჩქენი აბაშთი
და წესა: *ბ. საშეშ., ქსს, გვ. 128* - ასე
გონიძანებს ჩენი აბაშთი და წესიო. ზღო.
ლაზ. აბაშთი აბაშთი (*ბ. მარ.*).

აბაშა-ი (აბაშის) ანაშაბტი. აბაშაბტი
მიჩქელი ღო რქნათ გინიშართო?: *ქსს, I, გვ.
57* - ანაშაბტი მეგონე დე რქინად გადამიქეცი?

აბაშორჯიში აბაშა (აბაშორჯიში აბაშეს)
აბაშორჯორინდეპი აბაშაში. იხ. აბაშეშიში,
აბაშორჯიში...

აბაშინი (აბაშინს) აბაშინი; ძალი.
აბაშინიქ უწყუე: *მ. ხუბ., გვ. 1* - ქალმა
უთხრა. აბაშა აბაშინი შეუენსია: *მ. ხუბ.,
გვ. 119* - დღეს ქალი მიმყავსო; ზღო. მოიუო.
აბაშინი ქალი (*ქართ. ღიაღვეტ., გვ. 566*).

აბაშინულა (აბაშინულას) აბაშინულა. კოჩიქ
აბაშინობა ვეშოიჯოთას ოკო - კაცმა
აბაშინობა არ უნდა დაკარგოს.

აბაშინური (აბაშინურს) აბაშინანი; აბაშინანური.
მუ აბაშინური კოჩი რექია, მორთიო?: *მ. ხუბ.,
გვ. 205* - რა აბაშინური კაცი ხარ, რომ
მოხვედიო?

აბაშინიში ზაზა. აბაშინდროინდეპი. ისხვი
ხანს მის აცოცხლინე, აბაშეშიში რე -
იმდენ ხანს ვინ იცოცხლებს (შეუძლია
იცოცხლოს), აბაშინდროინდეპია. იხ.
აბაშორჯიში.

აბაშქუა (აბაშქუას) აბაშის შვილი.
აბაშქუას ძელი ჭყევლე: *ქსს, II, გვ. 483* -
ადამის შვილს რბილი (ხორცი) გასწყევტია.

აბაშულა (აბაშულას) შუაბაპოლო. იხ. აბაშ-
ბულა.

აბაშური (აბაშურს) აბაშინანი, აბაშინანური.
მუ აბაშური სულიერი კოჩი რექია?: *მ.
ხუბ., გვ. 170* - რა აბაშინი, სულიერი კაცი
ხარო? ზღო. აბაშური.

აბაშორჯორინდეპი. ასე მა
თქვა აბაშეს გიწინთინი, აბაშობაშიე -
ახლა მე თქვენ ამბავს რომ გეტყვით,
აბაშინდროინდეპია. იხ. აბაშორჯიში,
აბაშეშიში.

აბაშაპი (აბაშაპის) სნეულეპა (*ბ. ჯარ.*).

აბაშა-ი, აბაშა-ი *ბ. მარ.* (აბაშა-ის) აბაშინი.
მუში აბაშორქ ვაბაგორუ - თავისი აბაშინი
ვერ მოძენა. ეფერ აბაშის ქოპუს: *ბ.
თოშ., გვ. 129* - ისეთ აბაშინს მაპყოფა.

აბაშა (აბაშას) ბოგან. ვაზის ჯიში, - შეიძლება
იყოს თეთრი და შავი; იცის მსხვილი ტყეპნი,
ხშირი და მსხვილი მარცვალი; ღვინო კარგი
დგება (*მასალები, IV, ნაწ. III, გვ. 155*).

აბაშა (აბაშას) თაპისთაპა მინარა (*დ.
ფოფია*); აბაშაპა (*მაგ., ლაგმისა ცხენისათვის*).

აბაშორჯა (აბაშორჯას) სახელი
აბაშორჯის, ილიდორეპუ (*ნ*)
ზნათა - ადიდება. იხ. დილორეპა.

აბაშაპა (აბაშაპას) აბაშინულაპა.

აბაშაპულა-ი (აბაშაპულა-ის) ბიჭო. ენებ წარს.
აბაშინულაპული. ლექინ მუნაფაბ

მაშენებელი აღიკვეთული გეგლაში წყარო რე - მჩატე ნერულის მოსახვეწებელი ანთილეტული მთის ღვერა.

აღრე ზგზ. აღრე. ორღოს აღრე გედართუ - დილას ადრე ადგა.

აღრეში (აღრეშის) აღრეში. ქიგეჭკარი აკა თიში აღრეში დო ქიბიბრუნქ - დამინერე ერთი იმის ადრესი და ვინახულბე.

აღრეშიანი-ი (აღრეიანს) აღრე, აღრეიანი; ნააღრეში. აღრეიან ცოროფაქი ასე ქაშამიგოთ ხემა: *ქხს, I, გვ. 68* - ადრეანმა სიყვარულმა ახლა მიგოდ ხელთ. აღრეიანი ხეწაღვიან ყურდგეღიმა წიარს ვამაჭიშენია: *ხალხ. სიბრ, I, გვ. 6* - ადრე ამდგარ კურდღელს მწვეარი ვერ მოასწრებსო.

აღრეშუმე, აღრეშუმე, აღრეშუმე ზგზ. აღრეიან. აღრეხგმე ქომიწორეს კულეღამი მურიცხიქ: *მ. ხუბ., გვ. 359* - ადრეიან მიგვასწავლა კუდიანმა ვარსკელავმა.

აშაპი შორხე. პაბლხ, შანი, შანიმა. ავაავაი, მე დროქ მუშოჭიშუ მა: *ქხს, I, გვ. 163* - ვაი, ვაი, რა დრო მომისწრა მე! ავაავაი, ჩქიმი ზედისია: *ქხს, I, გვ. 168* - ვაგლახ ჩემს ბედსაო!

აშაი შორხე. შანი, შანიმა. ავაი, ასე გვალე ბღურუქია: *მ. ხუბ., გვ. 115* - ვაიმე, ახლა მთლად ცვედებოი.

აშრე ზგზ. აშაშ. აგრე ხეალე ჯაღონას მაფშალია ქოკუსანქე - აქეთ მხოლოდ (მარტო) ტყეში ბულბული კენცესი. *შორ. ვერე.*

აშშარა (აშშარას) აშშარა, ულაბამ აღვირი. ქეულეი ცხენს აშშარა - ამოვდევი ცხენს აშშარა.

აშშირა (აშშირას) იგივეა, რაც აშშირა.

აშშურა (ავეხურას) გუდის ყვილი. „თხის ტყაში, გუდაში ვაგროვებდით რძეს ერთი კვირის განმავლობაში. შემდეგ შიგ ჩაყვრიდით მარლას და პილიპილს, თავს მიეფურცადით. გუდაში რძე შედგებდებოდა. ეს ყველი ინახებოდა რამდენიმე წლის განმავლობაში. ამგვარად დამზადდებულ გუდის ყველს ავეხურას ეწოდებდით“ (*მასალები, IV, ნაწ. I, გვ. 223*).

აშაშა (აშაღებას) სახელი აშაღულე (ნ) ზნისა - შიმომბაშაშა, წინ მხსმეღრბა. აშო ქეშააშაღე დო დული დუჟარე: *ქხს, II, გვ. 20* - აქით შემოვებება და თავი დაუკრა.

აშაში-ი (აშათის) აშაში, თაშისუფალი.

აშაშაშა (აშა-კეაშას) კოწინი, კოწხა. აშა-კეაშა ძღაბი - კობტა გოგოა. *იხ. კეაშალი, კეაშაი.*

აშაში (აშაშის) ძალწული. აშაში ძღაბი ქაშეყოთუ ხემა - ქალწული გოგო ჩაივდო

ხელში. *შორ. იმერ. აშაში* გაუთხოვარი, ქალწული (*ე. ბერ.*).

აშარა (აშარას) ორხარი. როდესაც მეყოვე დაზარალებოდა, მართლად წვეულებას - აშარას. მიწვეულები დაზარალებულს ალუქეაშენენ შეწვენას საქობლით, ფულით. ჩვეულებრივ შეწვენოდენ თითო ხბოს (*ს. მასალ., გვ. 193; მასალები, IV, ნაწ. I, გვ. 222*).

აშარამაში (აშარამაცის) იხ. ოლეკეტი.

აშაშაში (აშაშაცის) აშაშაში ჩაქმა. აშაშაცეი მააშულე კუხისა - აზიურები ეცვა ფეხზე.

აშირი-ი (აშირის) იგივეა, რაც აშირი, აშირი. თორიგო აშირი ფი გვემანწყუე, ირ კოს მარწონს: *მ. ხუბ., გვ. 123* - იმ რიგად აზრები გამაზაყო, ყველას მოსწონს.

აშხაში-ი (აშხაშის) გუშა, ტპორი, - აგვარის გარეთ საქონლის დასაწყურებელი ადგილი.

აშირი-ი (აშირის) აშირი; აშირიმეშაშა, შიხაღულეშაშა. თიშაშირიოთ, ათაქ თიბულე ზურგი - მისი აზრით, აქ თავდებოდა საზღვარი. **აშირიშა** გელგინა აზრზე დგომა, რაიმე გადაწყვეტილების მიღება. **აშირი** აშირის გეერე - ერთ აზრზე დგას. **აშირიშა** გაკეთება აზრის გაკეთება; დასჯენის გამოტანა, მოფიქრება. ათაქ გააკეთე თე ოსურქ აშირი: *მ. ხუბ., გვ. 173* - აქ მოფიქრა (გააკეთა აზრი) ამ ქალმა. **აშირიშა** გამოჩნყულა აზრის გამოწყობა, - მოფიქრება: დიდაქ გაგეშააწყუე აშირი: *მ. ხუბ., გვ. 173* - დედაქ მოფიქრა. **აშირიშა** მეშაშა აზრის მიღება, - დარიგება, სწავლება. **ღელიბიქ** აშირი მეჩე ახალგაზრდას: *მ. ხუბ., გვ. 214* - დედაბერმა დაარიგა (აზრი მისცა) ახალგაზრდა. **აშირიშა** წაულა აზრის ნახლობა, - აზროვნების დაკარგვა. **უკული** ცუღეს ვეცალღუე, აშირიქ წურთე - შემდეგ სახლში არ იღლიდა, აზროვნება დაკარგა. *იხ. აშირი.*

აშირეშა (აშირეშას) სახელი აშირენს ზნისა - აშირიმეშაშა. თქეანი გური მუს აშირენს: *ქხს, I, გვ. 51* - თქევი გული რას ფიქრობს (აზრობს). **აშირენს (აშირე)** იაშრას იაზრებს, იაშირი იაზრა, **იაშრასა** უაზრებია, **ნოაშრასაშაშა** აზროვნება თორე, - ნააზრება *ერდლე. საშ. შოქ.* აზროვნებას.

აშირიმეშაშა (აშირიმეშას) აშირიმეშაშა. შეხემალიაფორი ბაღანა რე, ჯგორი აშირიმეშაშა ულე - მიხედვრილი ბაგშია, კარგი აზროვნება აქეს.

-**აშირიმეშაშა მწარმოებელი სუფიქსი.** თეკლ-აშირი, შან-აშირი, აბღ-აშირი... *შორ. ლა. ხ.* -აში: მელთ-აში-ი (*ეტიმოლ. ლექს.*, 113).

აშაშა-როული ზნისწინი. იხ. ათიო.

ამასმენი (ათაბოგის) ოთხ ბოძზე შემდგარი მაღალი (5-6 მეტრი სიმაღლის) საცხოვრებელი. აკეთებდნენ ქაობიან ადგილებში, ღამით კოლოებს რომ არ შეენუხებინათ (*მასალები, I, გვ. 390*).

ამასპრამ იხ. ათაურე.

ამასპრამ' ზაზ. აბასმე. ათათიშახ დული ქიშილინი...: *მ ხუბ, გვ. 224* - აქამდე თავი რომ მოიგებან. იხ. ათაქიშახ.

ამასტრიშა (ათანტილას) სახელი ათანტილუ (ნ) ზმნისა - შიშახ; ბაჭირვაპით ზიშახ. ვითო კოჩი ათანტილგ, შეულუ ჩაკალ-ჩაკალით: *აია, 2, გვ. 62* - ათი კაცი შებბია და ძლივს ზიდაეს, მიაქეთ ბორძი-ბარბაციო.

ამასტარამ (ათანძარას) ამასნარი იხ. ვათანძარა.

ამასი-ი (ათასის) ამასნი იხ. ანთასი.

ამასპალ-ი, ამასპალ-ი (ათასკულ/რს) *მხვ. ენებ. წარს.* ათასსკუანს ზმნისა - ტაბიპის ლარი, აბაური.

ამასნარი (ათასნერს) ამასნარი. ათასნერო ზაზ. ათასნარიად. ათასნერო ქიფიფქრია (*ქიფიფქრია*) - ათასნარიად ვიფიქრეო.

ამასობით ზაზ ამასობით - მრავალი, აღიშაალი. ათასობით კოჩი დურულუ - ათასობით კაცი კვებოდა. იხ. ანთასობით.

ამასნილუ ზაზ. ამასნილაღ.

ამასპრამ (ათა-ყურე) ზაზ. აბაღან; აბაით. ამ მხარეს; აბაითამან. ათაურე სარკილი ღო ათაურე მუნაფილი, ამსერო ჭეიმა ქემურს, სი ოუახრუმაფილი! - აქეთ (მხარეს) მოწმენდილი, აქეთ მოღრუბული, ამალამ ნეიმა მოვა, შე ოჯახდაქცეული! იხ. ათაგრე-ჭეო. ეთეურე.

ამასპრამ-ამასპრამ ზაზ. აბაღან-იქიღან; აბაით-იქი.

ამასპრამ-ი (ათაურენს) აბაური, აბაითა მხარისა. თიში ნისა (*წნოსა*) ათაურენიე - მისი რბალი აქაურია (აქედანა, აქეთ მხარისა). *ჭეო. ეთეურენი*; თაურენი.

ამასპრამ ზაზ. აბაღან. მეუ ათაურე შე! - ნაღი აქედან!

ამასპრამ-ამასპრამ ზაზ. აბაღან-იქიღან.

ამასპრამს ზაზ. გვენიწიშინდი ათაურე შე! - გადაიკარგე აქედან!

ამასპი' ზაზ. აბ. ათაქ, ხოლოს, ართი წყარი შეკანკალან: *მ ხუბ, გვ. 11* - აქ, ახლოს, ერთი წყალი (მდინარე) მირაკრავებს. იხ. თაქი.

ამასპინ-ი (ათაქიანს) აბაური. ათაქიანი კოჩი ლოკარია, - უჭუე - აქაური კაცი მოძებნეო, - უთხრა. იხ. თაქიანი, აქიანი.

ამასპინე ზაზ. აბ. ათაქინე დუეუ ქაწგოგოყილა: *ი. ყოფი, გვ. 56* - აქ თავს მოვიკლავ (შენ წინ). იხ. აქინე, თაქინე.

ამასპინეშ, ამასპინეშ ზაზ. აბ. ათე ბოში მითოხე ათაქინე შე ხოლოს: *მ ხუბ, გვ. 59* - ეს ბიჭი ზის (ქვეშ) აქ ახლოს. ათაქინე შე ძღაბი ღო ბოში წორო რენა: *მ ხუბ, გვ. 249* - აქ გოგო და ბიჭი თანანსორად არიან. იხ. აქინეშე, თაქინეშე.

ამასპინეშე ზაზ. აბ. ათაქინე შეს იყილი დიდი ამბე - აქ იქებთა დიდი ამბავი. იხ. აქინეშე, თაქინეშე.

ამასპრამ იხ. ათაურე.

ამასპი' ზაზ. ასა, აბრა; ამბვარად. ათაშ'ი' ჯგერო იყიქ - ასე კარგად იქნები. იხ. აშ'ი, თაშ'ი.

ამასპინე ზაზ. ასა. იხ. აშ'ინე, თაშ'ინე.

ამასპინეშ, ამასპინეშ ზაზ. ასა, ამბვარად; ასაშინიარად, ამბანიარად. ნანაფა, ათაშინე შე ქიშინუა ართი კოჩიქია: *მ ხუბ, გვ. 233* - შეილი (დედა), ასე (ასეთნაირად) გააკეთაო ერთმა კაცმა. ჩქიში მსუტანია ათაშინე შე მიწუეა: *მ ხუბ, გვ. 223* - ჩემმა მამამო ასე მითხრაო. იხ. აშ'ინეშეს', თაშ'ინეშეს'.

ამასპინეშე *კავშირი* ასა რომ. ათაშინაშედა, მე გოწყინუა: *ქხს, II, გვ. 114* - ასე რომ, რა მოგანყინო.

ამი *ჩეგრეშ. ნაცვალასხ.* ათენა-ს შეკვეცილი სახეა, იხმარება მსაზღვრელად ყველა ბრუნვაში. ათე ძღაბიქ დეუებახუ: *მ ხუბ, გვ. 6* - ამ გოგომ დაუძახა. იხ. თე, ე.

ამასპინე-ი/ამასპინე-ი (ათეგვარს) ამბვარი, ასაითი, ამბანიარი, ამის მსხავსნი. მუშე მალოლგ ათე გვარქ: *ქხს, I, გვ. 159* - რატომ დამეგმართა ამგვარი? იხ. ეტვარი, თეგვარი. *ჭეო. ათეჯგურა.*

ამა-ლუ-ამი *ჩეგრეშ. ნაცვალასხ.* ამ ღანამ. ათე ღო ათე ხანს ნოსა მოხუნს ათე დროს: *მ ხუბ, გვ. 14* - ამ და ამ ხანს რბალი მოჰყავს ამ დროს.

ამიშუმა, ამიშუმა (ათეშუმას) ამღვინი. იხ. თეშუმა, ეშუმა.

ამასპინ (ათემატასი) იგივეა, რაც ათმატა, - პასტარა ჩანეთა. მონწყეს კვარამი ათეშმატია, ქაჭყეს ლეინიშ ქაყლამია: *აია, I, გვ. 19* - მოხსნეს კვერანი ჩანთა, თავი მოხსნეს ლეინის ტიკტორას.

ამინა (*მრ. რიყე. ათენ-ეფი*) ქს, - ნაცვალასხელი, მიუთითებს პირველ პირთან ახლო მყოფ

საგანზე. ათევე ათენა თექუთაში - ამან ეს თქვა ასე. ათენაქ სოდე იდას, გიათხოზია, - უწუე: *მ. ხუბ., გვ. 109* - ეს სადაც წავა, მისდევო, - უთხრა. *იხ. ბთე; თენა, ენა, ე.*

ათენაჯგაზა (ათენაჯგუას), **ათენაჯგაზა** (ათეჯგუას) ამნარი, ამის მსბაპის. მითინც ვაჰიძრ ათენაჯგუა: *ათა, I, გვ. 24* - არავის უნაბავს ამის მსგავსი.

ათენეწერო (ათენეწერს) იგივეა, რაც ათეცვარი, - ამნარი, ასპითი. ათენერი საქმე ჩქიძ-ჩქიძიანს მითინს ვალოლაშუდას - ამნარი საქმე ჩქიძიანს არავის (არ) დამართოდეს. ათენეწერო *წაზ.* ამნარიად, ამგვარად, ასეთნარიად. ათენერი ღვეფეშოჯივრებუთ: *მ. ხუბ., გვ. 9* - ასეთნარიად დავმოჰყვრებუთ. ათენეწერო ოჭკომალდც ვაარკენცე: *ქსს., II, გვ. 40* - ასეთნარიად საქმელს არ აკლებს. *იხ. თენერი, ენეწერო.*

ათენაძე *წაზ.* ამ დროს. ათეეა მსგე ცვაშორიკსამქე ქილეულაძე: *ქსს., II, გვ. 26* - ამ დროს შუბლგარსკვლავიანი ავად გახდა. *შდრ. ათეებორჯი; მითაეაშს.*

ათენიბი (ათერიგის) ამნარი, ამ რიგის. ათერიგი ოხერეფი ნოტე შურე ვაყუას: *ქსს., II, გვ. 25* - ამნარი (ამ რიგის) ოხრები ნეტავი სულ არ იყოს. *იხ. თერიგი, ერიგი.*

ათენსი (ათესხი'ს) ამდენი. ათესხი ოსურეფი ართო ვამიძირუ - ამდენი ქალი ერთად არ მინახავს. *იხ. თესხი, ესხი. შდრ. მესხი'ი.*

ათეშარი (ათეფერს) ამნარი; ამგვარი. ათეფერს ვამოჰჰიშაჰუქ - ამნარის (ამფერს) არ მოგწნრებეიარ. *იხ. თეფერი, ეფერი. შდრ. გურ. ამფერი.*

ათეშარი *იხ. ათაჰურე.*

ათეშ *ნათეს. ბრუნვა ნაცვალსახელის* ათე (*ნათენა*), როცა ის მსაზღვრულად არა ნახმარი. ათეშ'ი მანგი ამის მსგავსი. ათეშ'ი გურიშენი ამის გულისათვის; ათეშ'ი უკული ამის შემდეგ. *0* ათეშ მგტო ამის მეტად; ათეშ მეტო თე ქიანას ვეშლელებე ერქიქვა: *ქ. საბუშ, ქართ. ზუბ., გვ. 46*. - ამის მეტად ამ ქვეყანაზე არ შეიძლება გაჩენა. *იხ. თეშ'ი, ეშ'ი.*

ათეში *კუთხილებითი ნაცვალსახელი, ათენა* ჩენებ. ნაცვალსახელის შესაბამისი, - ამისი. ათეში ღდა რდე უარს - ამისი დედა იყო უარზე. ათეში მუშაქ რდე ტყვია ოლეთანი - ამისი მამა იყო, ტყვია რომ ესროლა.

ათეშაზ *წაზ.* აბამღე. *იხ. თეშაზ, ეშაზ.*

ათეშენი *წაზ.* ამიტომ, ამისათვის. ათეშენი ვამოკორდე თიში ძირაზე - ამიტომ არ მიდვოდა იმისი ნახვა. *იხ. თეშენი, ეშენი.*

ათეშენარი (ათეშენერს) ამნარი. ათეშენერი კოჩი ვამიძირუ - ამნარი კაცი არ მინახავს. *იხ. თეშენარი, ეშენარი.*

ათეშობას *წაზ.* ამასობაში. ათეშობას ქემოთუე ნდირქ - ამასობაში მოვიდა დევი. *იხ. თეშობას, ეშობას.*

ათეშა ღოთი-შას *წაზ.* ამასაღ იმას შუა. ათე-შქა ღოთი-შქა წყარი ვარე მინალე: *მ. ხუბ., გვ. 139* - ამასაღ იმას შუა წყალი არ არის გადასასვლელი.

ათეშალ (ათეჟალ'რს) ამგვარი, ამნარი, ამისთანა, ასპითი. ათეეა ღვეფი დასაყას ჩქენი პროკურატურაქ: *ქ. საბუშ, ქსს., გვ. 139* - ამისთანები დასაყოს ჩვენმა პროკურატურამ. *იხ. თეეაღო, ეეაღო.*

ათეშკალ ამასთან. ათეწკალა დასასვლელე ჩილს: *მ. ხუბ., გვ. 26* - ამასთან დასასვლელა (დაბარა) ცოლს. *იხ. თეწკალა, ეწკალა; -წკალა.*

ათეშკაზა, ათეშკაზა იგივეა, რაც ათეწკალა, - ამასთან. ათეწკაზა ართო ქოფთქუათო - ამასთან ერთად ვთქვათ. *იხ. თეწკა/ე მა, ეწკა/ე მა; - წკაზა, -წკაზა.*

ათეშუთის *წაზ.* ამ წუთში, ამ წუთას. ათეწუთის მიდღოქ ღოთი ქომიბედა - ამ წუთში წავალ დ მოვიტან. *იხ. თეწუთის; შდრ. თიწუთის.*

ათეშუთის იგივეა, რაც ათეწუთის.

ათეჯგაზა, ათეჯგაზა (ათეჯგურ'ას) ასპითი, ამნარი; ასე ასპრი. ათეჯგურ ას ბაღანას მუჭო ოკო ვერკინევე: *მ. ხუბ., გვ. 1* - ასეთ (ამნარი) ბავშვს როგორ უნდა ვეჭვიდო. *იხ. თეჯგურ'ა, ეჯგურ'ა.*

ათინა იგივეა, რაც ათენა - მს. მსაზღვრულად გამოყენებისას იხმარება მოკლე (ათი) ფორმით. ათი როკაპიში უშაში დამი სოფელი ცოფე: *ქსს., II, გვ. 20* - ამ როკაპის უფროსი დის სოფელი ყოფილა. *შდრ. თინა, ინა.*

ათიშაპა (ათიშაყას) *აფხაზ.* ართმაყა - ტოფსუკა, ჩახვი ერთნარი (*ქ. ჭარ.ქ* ათმაყა არის პატარა ჩანთა. *შდრ. ჩახვია.*

ათი- *რთული შხისწინი* (ათი-ა - მარტეფი *შხისწინია*, თო - ნაწილაკი): 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მოქმედების მიმართულებას ქვევიდან ზევით პორიზონტალურად. ხოჯიშ უღუშა ათოს ქუაფა - ხარის უღელში შემბა. ხოჯი უღუს ათაღიარსენი, გემაჰევეწიში ბრალი რენია: *ბაღს. სობრ., I,*

გვ. 186 - უღელქვეშ ხარი რომ ბალახობს, მიმყოლის (პატრონის) ბრალიაო. 2. ზნის უსრულო ფორმას აქვეყნა სრული სახისად: ათააკეთუ (ჰოა. კვათუ ქრა) ამომჭრა (ქვევიდან). 3. ანწყოს ფორმას ანიჭებს მყოფადის მნიშვნელობას: ათუურჩანს (ჰოა. ურჩანს უმლის) ძვეს გაუშლის.

ატირაუკა (ათოგუჯუას) სახელი ათაგუჯუ (ნ) ზნისა - დაცობა (ქვევიდან); ხუთივა. ქათმაცუჯულო შურიშ დალა მიჭირს - შემომანვა რაღაცაა და სუნთქვა მიჭირს.

ატირუკა (ათოდედალს) სახელი ათუდეანს ზნისა - ამომება.

ატირუკა (ათოლუაფას) სახელი ათოულუანს ზნისა - ხელის ძვევიდან ამომება. ათუულუ ხეოჭიშისლო ეშე გვიანონ - ამოვალუ ხელი ნელზე (ქვევიდან) და ზევით ავიყვანე. თულო ათოულუაფუ ღვედი, ჩხოუ, ცხენიმა: *ნ. ყოშ.*, გვ. 162 - ქვევიდან ამოულელია ღორი, ძროხა, ცხენისათვის.

ატირუკა (ათონჯირას) სახელი ათანჯირუ (ნ) ზნისა - ვისიში ფხმითი ან რისაში ძვევით წოლა. ოკუჩხანეშე ქათაანჯირუ მუშას - მამას ფეხთით შეუნვა. *იხ. წყარა.*

ატირუკა (ათოპონესა) სახელი ათაპონანს ზნისა - შეყულება, შვინიება რისაში. ბიგა ათაპონგნლო გურენი, ქიმურთია: *მ. ხუბ.*, გვ. 113 - ჯიბი რომ აქვს შეყულებული და დგას, მიდო.

ატირუკა (ათორდედალს) სახელი ათაარდეანს ზნისა - თან (მასთან) მზარდა. ორი ქაქარი ქათაარდეუ თხას - ორი ციკანი გამობარდა თხასთან.

ატირუკა (ათორულაფას) სახელი ათორულუანს ზნისა - ცოტაზე ბარბანა, ოდნამ რაბანა. გოვალენცენი, გოთინე, უკული ათორულუანც: *ქ. საუშ.*, *ქართ. ზეს.*, გვ. 82 - რომ გაიღვევს, მიმოიხედავს, მერე (ცოტაზე) გარბის (გარბენს).

ატირუკა (ათორდედალს) სახელი ათორდეანს ზნისა - რისაში ძვევიდან შვიშირა. ფატი ქათურდე მუში სქუასე კუჩხისე: *ნ. ყოშ.*, გვ. 61 - ფეტი შეუყარა თავის შვილს ფეხებში. *იხ. რღვევა.*

ატირუკა (ათორმუაფას) სახელი ათაარმუ (ნ) ზნისა - 1. მუცლის ძვედა ნანდლის (ჭიხს ქვემოთ) ატამიება (არუ ტყვილი). 2. ყურადღების არმისება, იბნორება.

ატირუკა (ათორმუაფას) სახელი ათურჩანს ზნისა - ძვეს ამომება, დაცობა. თულო ლენი ქათურჩუ - ქვეშ ლეიბი დაუფინა.

ატირუკა (ათორჩინას) სახელი ათურჩინანს ზნისა - შვიანა, შვიშიანა. ქათურჩინდე მუშას - შეურდა მამას.

ატირუკა (ათოსუმას) სახელი ათისუნს ზნისა - ჩაფსმა. ათოსუმა ურქენი, თის ათოსქორაფათი ურქენია: *საღბ. სიძრ.*, *1, გვ. 6* - ჩაფსმა რომ იცის, იმან ამომშობაც იცისო.

ატირუკა (ათოსუმალას) სახელი ათუსესანს ზნისა - ამოსება, ამოსება. ურემს საონს ქათუსესანს, ვალორქინასინი - ურემს საონს ამოუსევას, რომ არ იჭირიჭინოს.

ატირუკა (ათოსქორაფას) სახელი ათისქორუანს ზნისა - ამომრება, შვიშირება. ათოსუმა ურქენი, თის ათოსქორაფათი ურქენია: *საღბ. სიძრ.*, *1, გვ. 6* - ჩაფსმა რომ იცის, იმან ამომშობაც იცისო.

ატირუკა (ათოსქუაფას) სახელი ათუსქუანს ზნისა - შვიანა (ულელში). ხიხილერი ავაფას ზოჯეფი ათუსქუათენი: *ქ. საუშ.*, *ქართ. ზეს.*, გვ. 159 - დაფუტურობებულ კავს ხარები რომ შეეუბათ.

ატირუკა (ათოგანტალუას) სახელი ათატატალანს ზნისა - წმინდად მოჭრა ძვევიდან. ჩხვიჩხვი ღოჯოლოკეტი ჯინე ქათატალუ - ფესვი და კლერტა ძირში წმინდად მოჭრა.

ატირუკა (ათოგურაფას) სახელი ათოტურანს ზნისა - შვიანა ცაცხლისა. ჩუანს დიშე ქათოტურე! - ქვას შუშა შეუნთე (შუქეთე). *იხ. ტურაფა.*

ატირუკა (ათოფინას) სახელი ათუფინანს ზნისა - ამოფინა, ძვეს დაცობა. ჭაილორი ქათუფინე თულო - ჩალის ღერო დაუფინა ქვეშ.

ატირუკა (ათოფორაფას) სახელი ათაფორანს ზნისა - ამოფარება (ქვევიდან).

ატირუკა (ათოფსუმას) *იხ. ათოსუმა.* ათოფსუმაში წამალლოლეს ღოჯიო ქოლოტუა: *საღბ. სიძრ.*, *1, გვ. 6* - ჩაფსმის ნამალი გაუკეთეს და მერე დანყო.

ატირუკა (ათოფინას) სახელი ათაფინანს ზნისა - ძვევიდან შირინი. მავშალია უდუს უსქუ, ბარბალ ათაფინანს: *ქეს.*, *1, გვ. 174* - ბულბული უღელშია შებმული, ქვეშ ბრბული ქრითენებს.

აქოლქურა (ათოლქურას) სახელი
ათა 'ა' ღურუუ (6) ზნისა - შაკქოდმა.
თინეფში ოდიარეს ათო ღურათ გნი,
თის ვაუჯუნო... : *მ. ხუბ., გვ. 177* - იმათ
ბალახს რომ შევაკედეთ, იმას არ სჯობია...

აქოლქუნა (ათოლქუნას) სახელი ათა აცუნუ (6)
ზნისა - ძვემ მოყოლა. ქათა აცუნუ ცაშა,
შურქ ეგვიად შქაშა: *კ. ნაბუშ., ქნას., გვ. 175* -
გაემართა (შეპყვა) ცისკენ, სულ ვერ მიიტანა
შუამდე (*ცაშოყანა: ნაპერწკალი*).

აქოლქუნაშა (ათოლქუნაშას) სახელი
ათი ცუნუ შურუანს ზნისა - რაბირაგის
ბარაშა დატოვება; რაშაშა თვალის
დასუჭვა (ვითომ არ დანახა). *ჭოჩ.*
ცუნური.

აქოლქუნაშოლი (ათოლქუნაშოლი/რს) მიზე. *ერვ.*
ჩარს. ათა ცუნუ (6) ზნისა - ძვემ
მოყოლა.

აქოლქურა, **აქოლქურა** (ათოლქურადას) სახელი
ათი ცუნუანს ზნისა - ყურადღების
მიუძღველობა.

აქოლქიბა (ათოლქიბადას) სახელი
ათი შვიტუნს ზნისა - ილიჩის ძვემ
ამოდება, ამოდლიაება.

აქოლქირა (ათოლქირას) სახელი ათი შირანს
ზნისა - 1. ბაცეითა. თიშმას გილურს,
კურხმოდებალქ ქათა აშირუ - იმდენს
დადის, ფეხსაცმელი შეოავტა. 2. შუბრება.
ლეხიას წყარქ ქათა აშირუ - ლობიის
წყალი შეუშრა.

აქოლქორა (ათოლქორადას) სახელი
ათი 'ი' შუტოლუნს ზნისა - რისაშა
ამორრა (ილიჩის ქვეს). სუშმას
ქათი შუტოლუნს დო შეურს - ჩანთას
ამორრის (ამოილლიაებს) და მიდის. *ჭოჩ.*
ათოლქიბაშა.

აქოლქინა (ათოლქინას) სახელი ათა აჩინეს
ზნისა - შაცინება, წინასწარ ბაგება. შა
დროშე ქათა აჩინი, შუ კოჩით
შოჯუნდუნი - შე დროშე შევიტანი, რა კაცოც
ბრძანდებოდა.

აქოლქინი (ათოლქინის) სახელი ათი ძიციანს
ზნისა - ჩუშად სიცილი, ჩაცინება.
მუდგარენი ოხიოლგ, ფერო
ათი ძიციანცი - რალცა უხარია, ისე
(იმნარად) იცინის.

აქოლქინდა (ათოლქინდას) სახელი
ათუ წიშინდანს ზნისა - შინაშინდა,
ბამოწმინდა ძვემინდა.

აქოლქარა (ათოლქარადას) სახელი
ათი 'ი' ხვარუნს ზნისა - შუშაპურად,
ანბარებით ბამოყენება - მოხმარება.
ნაბეგანი ეშმაკი კოჩი რე, შხვაში

ათო ხვარა აფა უჯორს - ნამებანი ეშმაკი
კაცია, სხვის მოხმარა უჯორს.

აქოლქარა (ათოლქარადას) სახელი
ათი ხირუნს ზნისა - მოპარება
მალულად. კოლანაში ცყობაშე თოფი
ქათუ ხირუნა ფუ: *ა. ყოფ., გვ. 127* -
კოლასგარ მალულად თოფი მოუპარავს.

აქოლქანა (ათოლქანას) სახელი
ათუ დო ხოლუ (6) ზნისა - ძვემ
შევაქოდმა.

აქოლქანაშა (ათოლქანაშას) სახელი
ათი ხუტურუნს ზნისა - რაიშე
ანირაშული სურვილის ბარება.
ათუ ხუტურანსინი, ქეთეშიშა
გვეწალე - რომ შეუხუტურებს, ქეთისში
გაიქცევა (გავარდება).

აქოლქინა (ათოლქინას) სახელი ათა აჩინე (6)
ზნისა - შინაშე ძვემინდა, ამოხაშება.
ათა აჩინენი, მიქვა ვაშაბა: *ა. ციფ., გვ. 47*
- ქვედდან რომ ამოხდება, შარვალი არ აცვია.

აქ 1. ჩერებ. ნაწილი აი, მოუთითებს იმაზე, რაც
თვალნ არის ან ხდება. აი, ათენურო
ლოლორებუნა შეშარეუო - აი, ანბარად
მოუტყუებით მეზარები. // მოუთითებს იმაზე,
რაც უნდა ითქვას: აი, შულო ცოფერე თე აბზე
- აი, როგორ ყოფილა ეს აბზე. 2. *ნაწილი*
დაბეჭდვა-დანებისა: შინ, ახ; შირთი. აი, თი
დროს თექ ქოფერედი კო! - ერთი იმ დროს იქ
ყოფილიყუი? 3. *სტატიკ. კავშირ:* აი, თაში
ქოფქიმინათია, აი, თეში გუაკეთათია, შარა
მუთუნქ ვაიშართუ - აი, ასე ვქნათო, აი, ისე
გავაკეთოთო, მგრამ არაფერი (არ) გამოვიდა.

აქამონი, **აქამონი** (*აქამონს*) ალაზანი.
ბანძურმარტვილურ თქმაში გადატანილი
აღნიშნავს კარგ მოსავლს, სოხვებს. თოჯგუა
სიმინდი ჩანს, ააა შოციე ნანდვი - ისეთი
სიმინდია, ალაზანი ნამდვილი.

აქამუნა რაღაცნაირი. აი აა-შუდა კოჩი -
რალცნარი კაცია.

აქამუნა (აქამუნას) *რჯოფ.* სადღემარხო
კერა დღის სახელი, როგით მეხუთესი (*ა.*
ყოფ.).

აქამინი (აქამინის) *მოქან.* შინა.

აქინა (აქინას) *მოქან.* ალშრა. სოფახიე ქუგორკუ-
და, შევდლონა აინჩას - სიმყაყე თუ გაკლია,
გამოვიგზავნი ალუჩას. *იხ. ალიჩა.*

აქიბა! *შორს.* საგანგებო ძახილი საშუალად:
არინა აი აი აი, ქიშერთა, ჩხუქ ვენოროთას
ყვანაშა! - არიქა, მიდი, ძროხა არ შევიდეს
ყანაში!

აბაი-ბაიბაი ზჯ. მღვი-მღვიმობით;
შეპახილით. აი გავი-გავი გავით

დუოსონაფე ოზე - ძლიერ-ძლივობით მოვახანევიზე ეზო.

პიშაზ, ამაზაზ ზაზ. პაჰამე. სო რდი აი ში ახი ა? *შ ზუა, გვ. 257* - სად იყავი აქამდე? აი ში მოხილოლდე რინა - აქამდე მიხარდა ყოფნა. აა ში დუდი ვაზაოვდე: *ქხს I, გვ. 47* - აქამდე თავი არ მუქულა.

პიშაზარი იხ. აღიშქარი.

პიშაზარი, ამაზაზარი იხ. ართქორო; არქორო.

პაპ 1. ერთი; არც ერთი; ვერც ერთი; მსოლოდ. აკა სქუა წუნდეა - ერთი შვილი ჰყავდაო. აკა სერი გუშოთანაფეთია: *შ ზუა, გვ. 2* - ერთი ლამე ვამთენებინეთი. აკა ქ სქანდა ვამათუქუ: *ქხს I, გვ. 61* - ერთიც (ვერც ერთი) შენ ვითხარ. უსქანეთ აკა ღლას ვეაბარმუქ, დაია - უშენოდ ვერც ერთ დღეს ვერ ვაძელებ, დაიკო. მა მიმოჩქუ აკა სქანო: *ქხს I, გვ. 74* - მე მიმანია შოლოდ შენთვის. 2. შენს შედგენილ სიტყვაში პირველ წევრად: აკაბურცხა, აკაბუჯუცია, აკაწილი, აკაწუთი, აკაბუჯუ.

პაპაურცხა (აკაბურცხას) პანანინა; ძალიან ცოტა, სულ ცოტა; ერთი ბენი; ფრჩხილისოდეა. აკაბუჯუხა ბაღანა: *ქხს, I, გვ. 109* - პანანინტელა ბაგევი. თენა სი მუშენ ვაგორქუ, აკაბუჯუხა, აკაწილი: *ი. ყოფშ, გვ. 125* - ეს შენ რატომ არ იცი, სულ ცოტა. *შორ. ბორცხა.*

პაპაურცხა, პაპაურცხა, პაპაურცხა პანანინა, ერთი ბენი, პანანინტელა. კეფიწიქ ქაბლოდე აკაბუჯუციაქ: *შ ზუა, გვ. 274* - მუნუკი ვაურნდა (დაემართა) პანანინტელა. *შორ. რაგ. ერუცქუქა/ე-ა ძალიან პატარა (გ. ბერ).*

პაპაურცხა იხ. აკაბურცხა.

პაპაპ (აკაქას) თითო-თითო.

პაპაპაპაპაპა (აკა კაქალ რს) არც ერთი; მსოლოდ ერთი, მარტო ერთი. აკა კაქალ ი დაში მეტი მუთუნი ვარე მქიმოთი: *შ ზუა, გვ. 9* - მარტო (შოლოდ) ერთი დის მეტი არავინა ჩემთვის. აკა კაქალი ვაღენდა! - არც ერთი არ დაინდო *იხ. კაქალი.*

პაპაპ (აკანს/დე) აღგილი, ალაგი; კუთხე, მხარე. აკანსეც ჩქიში მეტი კოჩი ვაღოსქელადე: *ი. ყოფშ, გვ. 57* - ამ მხარეს ჩემს მეტი კაცი (არავინ) არ დარჩენილა. ბათით თელე აკანს ოდინუანც: *ვა ზაყ, 11.03. 1930, გვ. 1* - ამით მთელ მხარეს (კუთხეს) ლუპავს (კარგავს). მიწაღოთი გინოსვლინგორი გოფანელე შხვა აკანს: *მახალ, გვ. 19* - მიწაღოთი ვაღასელოლი ვაღაშლილი სხვა კუთხითაც. *შორ. აბანა.*

პაპაპაპაპა, პაპაპა, პაპაპა-პაპაპა ზაზ. პაპა-პა, ალაპ-ალაპ, აღგილი-აღგილი; აბერი. დამორჩილდე აკანსო - აკანს გემანთხოვით ართი ბარში პიდე: *ვა ზაყ, 6.09. 1930, გვ. 2* - შემოდგომაზე ალაგ-ალაგ ამოთხარეთ ერთი ბარის პირზე. დიდი ცხადეც წეზოდე აკანს: *შ ზუა, გვ. 184* - დიდი ცაცხვი დგას აგერ (ადგილას).

პაპა-მახალ/სგ ზაზ. ერთ დროს, რომდისმა. *იხ. აკა.* პაპაურცხა (აკაბურცხას) პაპაურცხა.

პაპაპაპა, პაპაპაპა/შ ზაზ. ერთხელ, ერთჯერ. აკა ში შარცხა ქომოხვადუნ, უკული ნარღება მარს ოხვარუნია: *ბაღს. სიძრ, I, გვ. 6* - ერთხელ მარს ოხვარუნია მოხვდება, მერე ნაღვლობა რას უშველისო. აკა შიხ იშენ ქომოძირია - ერთხელ მაინც მაჩვენეთი.

პაპაპა (აკაციას) პოტა. ეპლინ ხე, პაპაპა (*ა. მაყ. იხ. ლაკაცი, ლაკანცია.*)

პაპაპაპა-ი (აკა-წილ/რს) ერთი ნილი; სულ ოდნავ. ენა სი მუშენ ვაგორქუ, აკაბუჯუხა, აკა-წილი: *ი. ყოფშ, გვ. 125* - ეს შენ რატომ არ იცი, სულ ცოტა, სულ ოდნავ.

პაპა-წითის ზაზ. ერთ წითის, ცოტა ხანს; უცირად. გინმოჯინით, პატრონი, აკა-წითისი | - გამომხევეთი, ბატონო, ერთ წითის!

პაპა-წინა/სუ/შ ზაზ. ერთ წინას; ერთ წითის, უცირად, მყინსა. ჰუაღექ ვანმე ქოიუსხაპე უგანალო აკაწუცუცუ: *მახალ, გვ. 69* - მქედელი განზე გაუხტა უჩინრად მყისვე (ერთ წინას); აკაწუცუცუ ბოშეფც ვარცხელე: *აა, I, გვ. 19* - წუთითაც ბიჭებს არ შორდებოდა.

პაპა-ხაპაპე მარტო, მარტომარტო (ლიტყ-სიტყ ერთი მარტო). ართ მიწაღოთი აკა-ხე ალე ფაცხა ქომორესე: *ქხს II, გვ. 28* - ერთ მიწაღოთი ერთი მარტო ფაცხა ნახეს. *შორ. ხვათახვალე.*

პაპაპაპაპაპა (აკანაპევერას) მიჭ. ენა. წარს. აკანაპევერანს ზნისა - შირაპული, შირაპული. შხვაღოშხვანერი ნოჭეველი დო აკანაპევერა ლერსეფი - სხვადასხვა სახის ნაწყევტი და შერჩეული (მოკლეული) ლექსები.

პაპაპაპაპა (აკანაწყორას) სახელი აკაწყორანს ზნისა - შირაპული; შირაპაპული. საყოროფო პიჯი გილე აკანაწყორა ლერსეფალი - სატრეფალი (საყვარელი) პირი (სახე) გაქვს შერეული ლერსეფოთი.

პაპა-რთული ზნისწინი (ა-კო: ა მარტევი ზნისწინია, კო - ნაწილი). 1. მოუთითებს მოქმედების მიმართულებას გარედან შიგნით: აკოდოხოდე ეს ერთად დასხდნენ; აკოდორთუ შედეგა; ზოგიერთ ზნისთან

(უმთავრესად მოძრაობის აღმნიშვნელ) კი - ქვეყიდან ზევით: აკო-აშქუ ამოუშვან; აკო-სხაპუნს ამობტება. 2. ანწყოს მწკრივის ფორმას ანიჭებს მყოფადის მნიშვნელობას: აკო-სქუნს (ჭოჭ. სქუნს ნასკვაეს) შენასკვაეს. აკო-კვრგნს (ჭოჭ. კვრგნს კრავს) შეკრავს. 3. უსრულო ასექტის ფორმას აქცევს სრულად: აკო-კვრგ შეკრა, შებოჭა (ჭოჭ. კვრგ კრა, ბოჭა).

ამოხანძლუბ (აკოხანძლუას) სახელი აკოხანძლუნს ზმინსა - არამ-დარეპა, ჩახლართვბ. საქმე აკოხანძლუ - საქმე ჩახლართა.

ამოხუნს (აკოხუნას) სახელი აკახუნუნა ზმინსა - შპამბ. თირხოლოქტაკიბესე: *ი. ყოფს, გვ. 60* - ორივე შეიზნენ.

ამოხურახუნს (აკოხურახუნას) სახელი აკიხურახუნუნ (ნ) ზმინსა - შპამბუნსა, შპარუნსა. თირქ ხე დო კურხი ტაკომიხურახუნ - თოვლმა ხელ-ფეხი შეიბლუნსა.

ამოხანს (აკოხანსას) სახელი აკმაგანს ზმინსა - აბაბა, აშინება, ანწყობა. ჯარგვალს აკმაგანს - ჯარგვალს აგებს.

ამოხინს (აკოხინას) სახელი აკოდიროთუ'უნ (ნ) ზმინსა - შვადება (ჩინსა), შპეგშუშება (ხალხისა). ცხადქ აკოდიროთგ - ყველი (რძე) შედედა. ხალხიქ აკოდეგროთგ - ხალხი შეეგუფდა.

ამოხვალს (აკოხვალსას) სახელი აკადეხალუნ (ნ) ზმინსა - შპან მიღვენება ბაპრინსა, ბაპოლსა. ქაკაადე ქიენანში ბაღანქმე - უქან მიედვენა ქვეყნის ბავშვები.

ამოხვალსი (აკოხვალსისი) *მძღ. ენბ. ჩარს.* აკადეხალუნ (ნ) ზმინსა - შპან მიღვენებაული, ბაპოლილი ბაპრი ვინება.

ამოხალს (აკოხალსას) სახელი აკოხანს ზმინსა - შპანლსა. დისხაკომუნუნ - მინა შეზილა.

ამოხმშქინს/რ-ი (აკოხმშქინს/რის) სახელი აკიხტუმონჯუნუნ (ნ) ზმინსა - შპართება, შპარნება.

ამოხმშქინს (აკოხმშქინსას) სახელი აკიხტუმონჯუნუნ (ნ) ზმინსა - შპართება, შპარნება. გოლდატორემქ ორქიანაში, აკიხტუმონჯოთ! - პროლეტარებო (გალუტტილებო) ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ამოხვალს (აკოხვალსას) სახელი აკაამლოდუნს ზმინსა - დანსოცა, ამონწყაბა. აკაამლოდუნუნა ნილიში ჯარი - დახოცა შაეი დევის ჯარი.

ამოხარმილი-ი (აკოხარმილისი) *მძღ. ენბ.* ჩარს. აკოთართუნს ზმინსა - დანსარმილი, მოითმინილი.

ამოხარმამ (აკოხარმამას) სახელი აკოთართუნს ზმინსა - მამბრად დანსარმა, მოითმინსა. ცხანას ართო აკოთართედუნ - ყანაში მაგრად (ერთიანად) დანსერილიყო. *გადაქ. გათათვა, გალანძღვა. შუთონი ვაღუგეს ართიანს, ტაკოთართეს ართიანთა - არაფერი დაუტოვეს ერთმანეთს, გათათვის ერთიმორე.*

ამოხიბა (აკოხიბას) სახელი აკეთენს ზმინსა - დამთმარება. მიკილეუ მასუმა წანაქეთი დო აკოთეებასე, გოტება ბორჯისე...: *ა. ცაფ., გვ. 3* - გავიდა მესამე წელიც და დამათურისას, გაშვების დროს...

ამოხმონსი (აკოხმონსისი) სახელი აკათხოზუნუნ (ნ) ზმინსა - შპან ბაპიდება, მიღვენება. ქაკათხოზუნს ჩილქ, სქუალემქ, ნისალემქ - გამოეკიდენ ცოლი, შეიღები, რძლები.

ამოხამამ (აკოხამამას) სახელი აკოკათანს ზმინსა - შპარმება, შპარა. ხარხი აკოკათუნს - ხალხი შეეგროვეს. ართიშახ მუხამქ აკოკათუნ სქუალეფი: *ი. ყოფს, გვ. 7* - ერთილ მამამ შეეგროვა შეიღები.

ამოხამამ (აკოხამამას) სახელი აკოკეატიგანს ზმინსა - ზარმან, ტპანა.

ამოხინს (აკოხინას) სახელი აკუკინანს ზმინსა - მიწება ერთმანეთისა, მიხსლოება. გომარეს დუდი აკუკინუნ - ტომარას თავი მიუნა (მიუხსლოვა).

ამოხირს (აკოხირსას) სახელი აკოკირუნს ზმინსა - შპარა, შპარმება. *გადაქ. უქან გამოკიდება, მიტანება. მის რე, აკმაკირუქინი: ქხს, I, გვ. 103* - ვისა, რომ გამოკიდებინარ.

ამოხირს (აკოხირსას) სახელი აკოკირუნს ზმინსა - დანსა. ტაკოკირუნ დო ჯიბემა ქალდექუ: *აია, I, 25* - დაეცა და ვიბეში ჩიდი.

ამოხორმბ (აკოხორმბას) სახელი აკოკორობუნს ზმინსა - შპარმება, შპარება; ერთად თმამოქრა. ჩქემ ქონებას ქაგუნა ბაბუნ აკნაკოროფას - ჩემს ქონებას დავუმატებ ბაბუნს ნაგროვებს. *ი შურიში აკოკორობუნ სულის შეხუთვა. შური აკმაკორობუნუნ, ჯგორი ვანათქუნა - სული შემეხუთება, კარგად ვერ ვლაპარაკობ. იბ. კორობუნ.*

ამოხანლს (აკოხანლსას) სახელი აკოლანდუნს ზმინსა - ანსვრება. წყარი აკოლანდუნუნ - წყალი ანსვრია.

ბარეზა (აკოლბას) სახელი აკილენს ზნისა - შამონველა. ქიანა აკილე: *მ. ხუბ., გვ. 129 - ქვეყანა შემოიარა.*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკომანჯუ (ნ) ზნისა - მოსალამომება, შამინდება. მუჭოთ აკომანჯენი, უწუთი ობინებუ მიწვეუქ: *ა. ცხე, გვ. 90 - როგორც კი მოსალამოვდა (შეზინდდა), უთხრა ვენახის პატრონმა. იხ. მანჯუ, ონჯუა.*

ბარეზა (აკომუნაფას) სახელი აკომუნანს ზნისა - მოღრუპება. უცბა აკომუნუ, ღუყ გურგინი: *მასალ., გვ. 70 - უცბა მოიღრუბლა, დაინყო გრგვინვა.*

ბარეზა (აკონდულაფას) სახელი აკაანდულანს ზნისა - შამონება, შამდულება. გაკაანდულუ ქუალო რკინა - შეადულა რკინა და ქუა.

ბარეზა (აკონთაფას) სახელი აკაანთხუნა ზნისა - შამანება. მანგარას აკაანთხეს, დახე ხე ქიმიოგეს ართიანს - მაგარდ შეეჯანხნენ, კინაამ ხელი გარტყეს ერთმანეთს.

ბარეზა (აკონჯარას) სახელი აკონჯარუნს ზნისა - ბაჭყალა. კორქ ღუდღაკუნქეარ ნჯვერე: *აა, 1, გვ. 25 - კაცმა თავი გაუჭყეჭა გველს.*

ბარეზა (აკონძანას) იხ. აკონძანა, - სახელი აკონძანძუნს ზნისა - აძობდა. გაკონძანძე ჩქიმი გური: *ქსს, 1, გვ. 59 - აძენდა ჩემი გული.*

ბარეზა (აკონწყალას) სახელი აკონწყუნს ზნისა - მოწყობა, შამომარა. რამში აკონწყუალას სათესლოლი შეუღორთ: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 102 - რაზის მოწყობას მაშინათუე შეუღდა.*

ბარეზა (აკონწყვ/გმას) სახელი აკონწყვუნს ზნისა - ღებულობა, ანის მიტან-მოტანა. საშიში რე, აკონწყვგმა უჯორს - საშიში კაცია, ენის მიტან-მოტანა (დაბუზება) უყვარსა შორ. ენოსგმინაფა.

ბარეზა (აკონჭირას) სახელი აკონჭირანს, აკუნჭირანს ზნათა - მოჭირა; შამირსმა. ქუა გუჭოფუ ემე, აკუნჭირგ ხე ღო აკოტახე: *მ. ხუბ., 80 - ქუა ბილი (ზევით), მოუჭირა ხელი და დაამტვრია.* აკონჭირანს თე რამი ღო ემე ქოლე: *მ. ხუბ., 122 - შუიპარტება ეს რამი და ზევით ავარდება.*

ბარეზა (აკომანჯუას) სალამონ ხანი (ხანს) . შორ. ონჯუა.

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკონჯუ (ნ) ზნისა -

მოსალამომება. აკომანჯუ (ნ) ზნისა, ქოთიმი ჯამა იქვანას ულას - რომ მოსალამოვდება, ქათამი ხეზე იწყებს ასვლას. იხ. ონჯუა.

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკომანჯუნს ზნისა - ღებრება, ღებრება, ღებრება. ტუნკი ქიანაშქე ღუყუ, აკომანჯე ქიანაქე: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 93 - ვიხი დაარტყა თავზე, დაინთქა ქვეყანა.*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკომანჯუნს ზნისა - ღებრება, ღებრება. ტუნკი ქიანაშქე ღუყუ, აკომანჯე ქიანაქე: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 8 - სანჯალი სული ნუხს, შვი ევანლით დაბურვილი. 2. ღებრება, ღებრება.*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკომანჯუნს ზნისა - ღებრება, ღებრება. ტუნკი ქიანაშქე ღუყუ, აკომანჯე ქიანაქე: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 8 - სანჯალი სული ნუხს, შვი ევანლით დაბურვილი. 2. ღებრება, ღებრება.*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკომანჯუნს ზნისა - მიმავლისათვის უკან არაბაქილი სიტყვის მიღწევება; უკან მიღწევა; მოღწევა; მოღწევა. ქაანჯა აკონჯუნს უბაღოს - ცუდს მიადევნებს უკან. აკონჯა აკონჯუნს ღებრება: *მ. ხუბ., გვ. 186 - მოღწევა უკან.*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკონჯუნს ზნისა - აკონჯუნს; ღებრება. გორე ირქენე უზოგარო, აკონჯუნს, აკონჯუნს: *მასალ., გვ. 69 - გორს იქნეს უზოგარად, გარეკა (მტრები), დაუფანტა (დაშალა).*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკონჯუნს ზნისა - აკონჯუნს; ღებრება. გორე ირქენე უზოგარო, აკონჯუნს, აკონჯუნს: *მასალ., გვ. 69 - გორს იქნეს უზოგარად, გარეკა (მტრები), დაუფანტა (დაშალა).*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკონჯუნს ზნისა - აკონჯუნს; ღებრება. გორე ირქენე უზოგარო, აკონჯუნს, აკონჯუნს: *მასალ., გვ. 69 - გორს იქნეს უზოგარად, გარეკა (მტრები), დაუფანტა (დაშალა).*

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკონჯუნს ზნისა - აკონჯუნს; ღებრება. გორე ირქენე უზოგარო, აკონჯუნს, აკონჯუნს: *მასალ., გვ. 69 - გორს იქნეს უზოგარად, გარეკა (მტრები), დაუფანტა (დაშალა).*

ბარეზა (აკომანჯუას) სალამონ ხანი (ხანს) . შორ. ონჯუა.

ბარეზა (აკომანჯუას) სახელი აკონჯუნს ზნისა -

აკიორთუე (ნ), აკაართინუანს ზმნათა - ნაძცაჲლი.

აქორთინაჲ (აკორთინაჲ) სახელი აკაართინუანს ზმნისა - ნაძცაჲ. მარანი აკურთინუაჲუ: *ქსს, I, 220* - მარანი ნაუძცეგია.

აქორთინაჲ (აკორთინაჲ) სახელი აკაართინუანს ზმნისა - ღარინაჲ. უკულაჲის ნამუ მუელუდუნი, თითი გაკურთინებუდუ: *აია, I, გვ. 20* - უმცროსს რომელიც მიჰქონდა, ისიც დაერიგებინა.

აქორთინაჲ (აკორთინაჲ): შუაგურა მიშულარი - შუასავით შესასვლელი.

აქორთინაჲ (აკორთინაჲ) *მძლ. გნძ. წარს.* აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. აკორტყილი წარი - ჯიდა წარბი. ქუათო რეჲი თითუდლი აკორტყილი, გინორთილი - ქვიათი ზეგით სახურავი შინასჲლი, გადახურული.

აქორთინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - წარბის გადახურვა, გადახურვა.

აქორთინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - ამორბინა.

აქორთინაჲ (აკორტყუალს) // აქორთინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ), აკაართინუანს ზმნათა - ღარინაჲ, შინასჲლი; *გადატ. განადგურება, მოსოობა.* ქამაახილუ თუ ჯარის დო აკორტყუე ექიანობა - შერიამ ჯარის დო მოსოი იქაურობა.

აქორთინაჲ (აკორტყუალს) *მძლ. გნძ.* წარს. აკაართინუანს ზმნისა - შინასჲლი. დანგრეული, მოსოილი.

აქორთინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკურტყენს ზმნისა - მოქინაჲ, ბაჲსჲლი (ცხენისა). ართი აკორტყინაჲ თუ ქუეღობოლუ: *მ ხუბ, გვ. 5* - ერთი მოქინეთი (ცხენისა) ზეგით გაჩინა (ქი დაჲდა).

აქორთინაჲ (აკორტყუალს) იგივეა, რაც აკორტყინაჲ, - სახელი აკურტყენს ზმნისა - ბაჲსჲლი. უკული ცხენეჲუ აკურტყენს, ინგირიშა ალელესჲ: *კ. საბუშ, კართ. ზარ, გვ. 100* - მემდეგ ცხენები გააქუსლეს, ენგურზე (ენგურის პირას) მივიდნენ.

აქორთინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკაართინუანს ზმნისა - ღარინაჲ, ღარინაჲ, ღარინაჲ. ჯიშალობას ეაკორთინებინა - ძიშობას არ დაჲვირღვეინო. ჯიშობას ზურე ოკათო,

აკორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - ღარინაჲ, ღარინაჲ. ჯიშალობას ეაკორთინებინა - ძიშობას არ დაჲვირღვეინო.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - ღარინაჲ, ღარინაჲ. ჯიშალობას ეაკორთინებინა - ძიშობას არ დაჲვირღვეინო.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

აქორტყინაჲ (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი. შინასჲლი (აკორტყუალს) სახელი აკიორტყუე (ნ) ზმნისა - შინასჲლი.

ამოწარს (აკოფარუს) სახელი აკოფარუნს
ზნისა - დამლა. ქაშაქათის ხალხის დო
აკოფარეს - გაერინენ ხალხში დადამლეს.

ამოწარსმლ-ი (აკოფარსმლ/რს) მიძლ. ენებ.
წარს. აკიფერხუუ(ნ) ზნისა -
მომლილი, დამსხვილი.

ამოწარსმ (აკოფარსუს) სახელი
აკიფერხუუ(ნ) ზნისა - დამსხვი, დარა-
ჩანაქება. დიორინო დო აკიფერხუ -
დაბერდა და დაიფეხა. შერ. ძე. ქართ. ფერკი.

ამოწარსმ (აკოფარსუს) სახელი
აკიფერსუუ(ნ) ზნისა - დარამაქება,
დამსხვი (თხალისა). თორქ აკიფერსუ
დო ათენა ქითსუუ - თვლი დაეგოს და ეს
შეირთო (ცოლად).

ამოწარს (აკოფარუს) სახელი აკოფორუნს
ზნისა - დამარმა. გადარ. დამლუქა,
სიკვილი. თიმ აკოფორუა -
ქიმოჭიმუანდე, საყვარელი! - იმის
სიკვილის (დაფლვის) მოვესწრებოდე,
საყვარელი!

ამოწარს (აკოფორუს) სახელი
აკიფორხუუ(ნ) ზნისა - მიწვევა. გადარ.
განადგურება, მოსპობა.

ამოწარსმ (აკოფორსუს) იგივეა, რაც
აკიფერხუა.

ამოწარსმ (აკოფორუს) სახელი
აკიფურუნს ზნისა - ბახსრება.
მულგანური რკინა რდასენი, თისგ
აკიფურუნს ცეგ : კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 85
- რ სახის რკინაც არ იყოს, იმასაც გაახსურებს.

ამოწარსმლ (აკოფორსოლუს) სახელი
აკიფურხოლუნს ზნისა - დამსხვი,
დამსხპრება. ხემა ქაშეკოთო დო
აკიფურხოლუ - ჩაიგდო ხელში და
დაფუენა.

ამოწარსმლ-ი (აკოქართხამლ/რს) მიძლ.
ენებ. წარს. აკოქართხამანს ზნისა -
დაბლაქილი, დამლაქილი. თი ცაშა მუელუ
მალეზარფიში აკოქართხამელ დი ტანი
დო კერხი - ზევით ცაში მიატქს მებრძოლების
(მეომრების) დაფლეთილი ტანი და ფეხი.

ამოწარსმ (აკოქოსუს) სახელი აკოქოსუნს
ზნისა - ნაბვიხ პართხამებრძობა. თინა
აკოქოსუნს ეს : ბ. ხუბ., გვ. 125 - ის
მოხეტეს აშას. გადარ. განადგურება, მოსპობა.
ქტობორანთ ნდემეფიში დო ღრას -
აკოქოსუას : მასალ., გვ. 97 - დაგანახებთ
დევეის სიკვილის, (და) დაქცევას (მოსპობას).

ამოწარსმლ-ი (აკოლევამლ/რს) მიძლ. ენებ. წარს.
აკოლევამუნს ზნისა - მოლუშული.

ამოწარსმლ-ი (აკოლევამლ/რს) მიძლ. ენებ. წარს.
აკილევამუნს(ნ) ზნისა -
უსწარმანსწორი; უშენი.

ამოწარს (აკოლუნას) სახელი აკლუნუნს(ნ)
ზნისა - უქან მიხომლა, მიღმენება.

ამოწარსმ (აკოლუნას) სახელი აკლუნანს
ზნისა - ამოყვანა; შედამება (რძისა).
წყარიშე მამქვილუ გაკლუნუნ - წელიდან
დაქმნა (ერენ იბრჩობდა) ამოიყვანა.

ამოწარსმლ-ი (აკოლუნას) მიძლ. ენებ. წარს.
აკლუნანს ზნისა - შეპროქილი,
ერთად შეპროქილი. აკლუნანს დე აქ
ქიანაში ოსურეფი : ბ. ხუბ., გვ. 18 - შეყრილა
აქ ქვეყნის ქალები.

ამოწარსმ (აკოლუნას) სახელი
აკლუნანს, აკლუნანს(ნ)
ზნისა - შეპრა; შეპროქება.
აკლუნანს ორკოქი : ბ. ხუბ., გვ. 13 -
შეიყრა ყველა.

ამოწარს (აკომირუს) სახელი
აკომირუნს(ნ), აკომირუნს ზნისა -
დამლა, ბაცეკა; მოსპობა.
ქაკამირეს თექ - შემოაცვდათ ეს.

ამოწარს, ამოწარს (აკომირუს) [რუს. окомиро
უნანსარა], აკომირუნს ენობორ, რე
ბეალარა მიორე : ა. ვიშ., გვ. 136 -
ფანჯარაზე გადმოდგარა, თეთრი მზის
სხივები ადგას. ართ დისას აკომირუნს
სენარე : ბ. ხუბ., გვ. 259 - ერთ ადგილას
ფანჯრის სინათლეა. იხ. ორქი.

ამოწარსმ/ამოწარსმლ (აკომირუს),
აკომირუნს(ნ) სახელი აკამირუნს ზნისა
- ძახვა (ძახვისა). ჩერია დო წყურიშით
ლოთუნუნდეს ართ ფათ ბამბეს, უკული
აკამირუნს დეს თორფათ დო უკული
დოწკონუნდეს - თითისტრითა და
კვირისთავით დაართავდენ ბამბას ერთ ფად,
შემდეგ ორფად შეართებდენ, დაძახუნდენ
და მერე დამუნდენ.

ამოწარსმლ-ი (აკომირამლ/რს) მიძლ. ენებ.
წარს. აკომირამანს ზნისა - არქული;
დატკანული. თუმა აკომირამელი
მაფუნა - თმა არეულ-დატკანული მატქსო.

ამოწარსმლ-ი (აკომირამლ/რს) მიძლ. ენებ.
წარს. აკომირონუნს ზნისა - უშენოდ
ბაკამთავალი; დაბალთავალი.

ამოწარსმ, ამოწარსმ (აკომირამუს)
სახელი აკომირამუნს ზნისა -
დარამაქება. მოსიქე დო ბურუნას ართიანი
გაკომირამუნს : კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ.
119 - ზოსიქე დო ბურუნას ერთმანეთი
მოურქეკავთ.

ბაშკაღირ-ი (აკოცაღირს) *მიჰო. ენებ. წარს.*
აკოცაღალუნს ზენისა - დავღლითილი,
მოცაღლილი.

ბაშკაღლუბ (აკოცაღლუბს) სახელი აკოცაღლუნს
ზენისა - მოცაღლუბა, დაცაღლუბა. თეს შეუღლებუ
ღასხალაღო ჯერღვეფიში აკოცაღლუბა: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 64* - მას შეუძლია
დასწეულება და ძარღვების მოცაღლია.

ბაშკაღმბა, **ბაშკაღმბა** (აკოცუ/ გმას) სახელი
აკოცენს ზენისა - დავღლა. გოთიანდენი,
აკოცენა: *თ. საბოქ., გვ. 291* - რომ
გათენდება, დაიშლებიან. ღურაღდაშას
ვ'აკოცენს: *ო. ყოფშ., გვ. 111* -
სიკვიღლიამდე (სიკვიღლის დღემდე) არ
დაიშლება.

ბაშკაღმიღ-ი (აკოცუმიღ/ რს) *მიჰო. ენებ. წარს.*
აკოცენს ზენისა - დავღანტაღლი,
დაღლიღლი.

ბაშკაღნიღ-ი (აკოცანიღო/ რს) *მიჰო. ენებ. წარს.*
აკოცანძუნს ზენისა - აძენძიღლი.

ბაშკაღნუბა (აკოცანუბას) სახელი აკოცანძუნს
ზენისა - აძენძიბა. *იხ. აკოცანძუბა.*

ბაშკაღპაღკაღლი/ რ-ი (აკოცღეაღღიღლი/ რს) სახელი
აკოცღეაღღუნს ზენისა - ბანუღსული,
ბაბრაღ დასკაღეაღსული.

ბაშკაღწიღუბა (აკოწიღუბას) სახელი
აკოწიღიღუნს ზენისა - დავღლითა.
ართიმაყთა აკოწიღიღუნს - ერთიანეთი
დაფლითეს.

ბაშკაღნიღა (აკოწიღეას) სახელი აკოწიღუნს
ზენისა - ამოსკრა, დასკრა. ართ წიკიღელ
ღეჭე შხეათ აკოწიღეა - ერთმა
დასერიღმა ღორმა სხეაც ამოსვარაო.

ბაშკაღწიღ-ი (აკოწიღორიღს) *მიჰო. ენებ. წარს.*
აკოწიღორუნს ზენისა - შირაღსული,
შინაღეაღსული. ფირღ აკოწიღორიღი ღო
გაკეთებუღი მარგალიტი: *ქსს, I, გვ. 113* -
შერეული ფირღი და გაკეთებუღი
მარგალიტი.

ბაშკაღწორუბა (აკოწიღორუბას) სახელი
აკოწიღორუნს ზენისა - შირაღეა,
შინაღეაღეა; ბანეღეაღეა (წყლისა).

ბაშკაღწუბა (აკოწიღუნას) სახელი აკოწიღუნს
ზენისა - დასმინა, დამუნღეა; მინს მიღან-
მიღანა. მტერიში აკუნაწიღუნა რე: *ო.
ყოფშ., გვ. 110* - მტრის დასმინიღია.

ბაშკაღრბაღლუბ (აკოჭარღალუბას) სახელი
აკოჭარღალუნს ზენისა -
ბანადღეაღეაღეა, ამოწაღეაღეა. მოხანღეში ბეაქ
გერაღარჩხალენი, გერღეუ მოსაღე,
გაკოჭარღალუნ - მჭრომელის მზე რომ
ამოკაღეაღეა, მტრეღი მოსაღე, გაყიღეაღეა.

ბაშკაღრბაღლუბ (აკოჭარჩხალუბას) სახელი
აკოჭარჩხალუნს ზენისა - ბაშღეაღეა,
ბანუღეაღეა. აკოჭარჩხალუნ სქანი ნტერეუღი!
- განყიღე მენი მტრეღი!

ბაშკაღრბაღ (აკოჭარჩხალს) სახელი აკოჭარჩხალუნს
ზენისა - ბაშღირეაღეა. თემი შეუწუნღე გურეუ,
თემა აკოჭარჩხალუნ სკეწე, დღოღეიღეაღეა
ღეუ: *ქსს, I, გვ. 210* - იღე შეეწუნღე გულს,
იღე გაეწურეღე სკეწეს, მოვაკეღეიღენ ბთეს...

ბაშკაღრბაღ (აკოჭარჩხალთუბას) სახელი
აკეღეიღოთეღეუ (ნ) (შური) ზენისა -
ხაშღირეაღეა. შხეა იბრღასი, იბიანღასი,
აკეღეიღოთეღეუ შური: *შ. გერ., გვ. 65* -
სხეა რომ მღეროღეს, იცინოღეს, მებუთეა
(მეკერეაღეა) სული.

ბაშკაღრბაღ (აკოჭარჩხალუბას) სახელი
აკოჭარჩხალუნს ზენისა - შიშღეაღეაღლი,
გუნღეაღეა შიშღეაღლი.

ბაშკაღრბაღ (შურიში) (აკოჭოღუნას (შურიში))
სახელი აკოჭოღუნს ზენისა - შიშღეაღეა,
ხაშღირეაღლი.

ბაშკაღლუბ (აკოჭუღალას) სახელი აკოჭუნს
ზენისა - I. დანეა. მოხანღეღე გოკერეღესუღა,
ღიღეღე ბეღისი აკოჭუნა: *მასღ., გვ. 80* -
მჭრომელეღმა თუ გაიღვიღეს, ღიღეღეს
(მღიღრეღეს) ბეღს დაუნეაღენ. 2. ძმარეა
(გულისა).

ბაშკაღწიღორი (აკოჭყეაღორს) *მიჰო. ენებ. წარს.*
აკოჭყეაღორუნს ზენისა - ამონუღეაღლილი.
ორიღეი აკოჭყეაღორი რე: *ქ. საბუშ, ქსს,
გვ. 146* - საქონელი ამონუღეაღლია.

ბაშკაღწიღ (აკოხაღეას) სახელი აკოხაღუნს
ზენისა - შიშღირეაღეა. ნისათ გაკოღხაღე
ჭიღე საჩუქარი - ნისიად მოეაგროვე პატარა
საჩუქარი.

ბაშკაღწიღ (აკოხიღეაღუნას) სახელი
აკოხიღეაღუნს ზენისა - ზიდმეაღეაღ
დანეა, ხრუღეაღეა.

ბაშკაღწიღ (აკოხუღას) სახელი აკახუნს
ზენისა - შიშღ ჩამხეაღეა, ბამდამხეაღეა,
ხაშიღან ბამდუღარეაღეა.

ბაშკაღწიღ-ი (აკოხუღაღორს) *მიჰო. ენებ. წარს.*
აკახუნას ზენისა - მღლი მიღეიღი
შემოზღუღული ადგილი (*ქ. ცხად.*), ჩახეაღლი,
ჩაწიქანიღლი. ჯღერი ზღაღი ღო გვერდი,
ჩხეაღე აკოხუღაღორი: *მასღ., გვ. 106* -
მკერდი ადღ-ნახეაღარი, თეღო ჩაწიქანიღი
(ჩახეღული).

ბაშკაღწიღ (აკოხუნას) სახელი აკოღოხოღუნს
ზენისა - ქრთიღ დეაღღეაღეა, დანსღორეაღეა.
ოსურეუღი აკოღოხოღუნს დანიღირისი -
ქაღეიღი დასხდებოღენ ცეცხლის პირას.

აკონსულტირ-ი (აკონსულტორს) მიჰქ. ვნებ. წარს. აკონსულტანს ზნისა - ერთად მოგრძობაჲს, მოხვედრის.

აკონსულტ (აკონსულტანს) სახელი აკონსულტანს ზნისა - ერთად მოგრძობაჲს, მოხვედრის. გვერს ართი აკონსულტანს - მტკერს ერთად მოხვედრის (მოაგროვებს).

აკულა (აკულას ←აკოლას) სახელი აკულას ზნისა - შეიძლება (რძისა). კვეთარუაში კულა ქუცაღვნით ვითოხუთი წუთის, ბჟა აკელენს - კვეთის ჩასხმის შემდეგ ვაცლით თხუთმეტ წუთს, რძე შედედდება.

აკულა (აკულადას) ბავშვთა თამაში: ზურგზე შესმა და ისე ტარება კაცისა. შტორ. იბერ. კუტალება ზურგზე კაცის მოსმა (გ. ბერ.)

აკლ (//არ; ფუძისეულ რ-სთან დისიმილაციით) ადამიანის წარმოშობის აღმნიშვნელი სუფიქსი, ქართული ელ-ის ბადალი: ჯავარ-აღ-ეფი (←ჯავარ-არ-ეფი) ჯვარელები (ჯვარი სოფელია წალენჯიხის რაიონში). არბა ართი ჯვარ აკლეფი რენია: ხალხ. სიბრ., I, გვ. 77 - სულ ერთი ჯვარელები არიანო. შტორ. სენაკ-არ-ეფი - სენაკელები.

აკლი (აკლის) აკლი. იხ. აღდგამიხორი.

აკლი რთული ზნისწინია (ა- და ლა-: ა - მარტვი ზნისწინია, ლა - ნაწილაკი): 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას ვისამე გვერდით; ქვეყანად ზევით (ოდნავე) აღმატებად; გარეთ; ალა-ხუნა - გარეთ ყდომას; ვისამე გვერდით ყდომას: ვოხექენი, ალა მისი ხე - რომ ვზივარ, გვერდით მიზის. ფორექენი, ალა მისი რქე, შეურქენი, ალა აუქე - რომ ვარ, გვერდით მიდგასარ, რომ მივიდვარ, გვერდით მიმყვები. თულ დლას ალა ხე ცხუდეკარს - მთელი დღე გარეთ ზის აივანზე. 2. ანწყოს ფორმას აძლევს ყოფიადის მნიშვნელობას: ალა აჯლონანს ამოაგზავნის (შტორ. ოჯლონანს გზავნის). 3. უსრული ასპექტის ფორმას აქცევს სრულად: ალა აჯლონუ ამოაგზავნა (შტორ. ოჯლონუ გზავნა). იხ. ელა, ილა.

აკლა² დასტურდება ერთ წყება საწყისებში (-ალა: ა საწყისის მარტვიელოა, ლა - იბიქის): მალა ზელა (შტორ. მანს ზელს); ჭალა-აკერვა (შტორ. ჭანს კერავს).

აკლა³ ანარბოებს აბსტრაქტულ სახელებს: ბოში-ალა ბიჭობა (შტორ. ბოში ბიჭი); ოსურ-ალა ქალობა (შტორ. ოსური ქალი). ბოში ალა ქქ ქომიფურინუ: ქხს, I, გვ. 163 - ბიჭობა გამიფრინდა.

აკლა⁴ (ალა-ალას) ადვილი, იოლი; მუთი. ალა ა-ალა ს ნაშიბი ქონება უღუ - ადვილად (მუქთად) ნაშოვი ქონება აქვს. შტორ. იბერ. ალა-ალა სიადვილის აღსანიშნავად (გ. ბერ.).

ალაბ-ი (ალაბის) იგივეა, რაც არ შინი, - ალაბი, ალდი. სუმენჭი ალაბი: ი. ყოფშ., გვ. 106 - სამოცი ადლი. კლდერი ალაბი დო გვერდი: მასალ., გვ. 106 - მეკრდი ალაბ-ნახევერი.

ალაბისანი (ალაბიანს) ადლიანი; ერთი ადლის ოქნა. ალაბიანი ქუა გეგბ თაქ: ბ. ხუბ., გვ. 80 - ერთი ადლის ოდნა ქუა ძეგს აქ.

ალაბიქინ-ი (ალაბიქინს) ქარში, ბარანი დგომბა. ბაღანა ჩხურუს გაღვე ალაბიქინუ - ბავშვი სიცივეში გარეთ ამყოფა (დააყენა).

ალაბიქანა (ალაბიქანას) სახელი ალაბიქანას ზნისა - ბიჭობა, ბაქანა (რისამე). კეტი ალაბიქანუ: ი. ყოფშ., გვ. 101 - ვიხი ამოიბიჯვა.

ალაბორაშა (ალაბორაშას) სახელი ალაბებორუანს ზნისა - მოსულელობა. ბრელი ალაბებორუანს: ქხს, I, გვ. 200 - ბევრი მოსულელებს.

ალაბორუა (ალაბორუას) მოსულელი. ალაბებორუა კოჩი რე, გვალო დონწყილი ვარე - მოსულელი კაცი არის, მთლად დანყობილი არაა.

ალაბუა (ალაბუას) სახელი ალაბანს ზნისა - ალაბით (არშინით) ბაზომბა.

ალაბაშა (ალაბაშას) სახელი ალაბაგანს ზნისა - ჩაბაშა. ლეკურიში ალაბაგანს ქორჩაქე კვარჩანანი ხეში კითი ჩამოკევათვ: ი. ყოფშ., გვ. 98 - ლეკურის ჩაბაგანს ქორჩამ მარცხენა ხელის თითი მიიჭრა.

ალაბაშირი (ალაბაშირს) მიჰქ. ვნებ. წარს. ალაბანს ზნისა - ჩაბაშული; ჩარტყმული. ალაბაგაფორი ხამე - ჩარტყმული (ჩაგებული) დანა.

ალაბა (ალაბას) ალაბი, მხარე. უსამართლობა ანშომე ოდიშური ალაბაგანს: ქხს, I, გვ. 290 - უსამართლობა ყოფილა (დებულა) ოდიშის მხარეში. შტორ. ოლაბე.

ალაბაშა (ალაბაშას) ძანაშა. ალაბაგელა მეურსია - რხევით მიდისო.

ალაბაშა (ალაბაშას) უნტარეისო, უდარდელად.

ალაბინა (ალაბინას) ნაბრძელებული რამე. იხ. გინბე.

ალაბიქანა (ალაბიქანას) სახელი ალაბიქანას ზნისა - ჩაბაშა, ბლუშა (ბეერისა). ფარა ვიბეშა ქალე ბეგუჯი: კ. სამუშ., ქართ. ზგ., გვ. 111 - ფული ვიბეში ჩავიბლუჯე.

ალაბიქანა (ალაბიქანას) სახელი ალაბიქანას ზნისა - ჩაბაშა (ვიბეში). მთუ ქიშუენი,

ჯიბემა ქალეღეუ - რაც (კი) იზოვა, ჯიბეში ჩაიდო.

ალამიშაშუ, ალაშაშაშუ (ალამიშაფას, ალაშაშაშუ) სახელი ალაშიმ/გმუუ (6) ზნისა - შიხონება, დატოლვა. ჭიაჭ გვერს ქალაშიმუ ღო გოხორექვა: *თ. სახოკი, გვ. 268* - ჭია გველს დატოლ და გასკია. ვიში, მის რე, ალუზგმეუ სქანი დღუი: *კ. საშუშ, ქართ. ზუბ, გვ. 47* - დამეკარგე (იქით), ვისაა, გაუტოლე შენი თავი?

ალამშარალ-ი (ალამშარალ/რს) სახელი ალაშდვარდალუ (6) ზნისა - შოლტიპიტი ტანის მქონის რხაპიტი სინარსული (გვერდით). ღლას მუთუნი ვამისხუნუ ცირაშალაშდვარდალიშა: *ქს. I, გვ. 247* - არაფერი მიჩინავს ცირას გვერდით (შოლტიპიტი რხევით) სიარულს.

ალამონ-ი (ალამონს) შამხანარი. *შორ. ამაზონი.*

ალამირსა (ალამირუას) სახელი ალეთირუუ (6) ზნისა - შინაცვლება. ხოჯემს ქალეთირუ მეზობელს - ხარებში შეწაცვლა მეზობელს.

ალამიშაშუ (ალაკეობელს) სახელი ალმევეთუანს ზნისა - ძირითად სამშუაშონსინაშ პართად (გვერდით) რაიშისა ქითება. ფაცხას ღობუნდეს ღო ყულეს ალმევეთუანდესი: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 140* - ფაცხას ღობუნდენ და (ამ საქმესთან ერთად) სახლსაც აკეთებდნენ.

ალამაშაშუ-ი (ალაკეაქეაფის), **ალამაშაშუ** (ალაკეაქეას) სახელი ალაქეაქეაუ (6) ზნისა - ქოსტად შოშუბა (ყდობა) ბარაში; (ჯიბეში) ქოსტად ჩადება რისამე. ჭოჭუ ოქრო ქოშუას, ჯიბეს ქალშოქეაქეაუას: *მასალ, I, გვ. 47* - პატარა ოქროდ მატყის (მქნას), ჯიბეში მომაქცია.

ალამაშაშუ (ალაკეაქეაფის) მსბაშისი, თინაბარისი; პირნაპარდნილი მსბაშისი. ღიბდარი ღო ღარები თეშოთუ რე ალაქეაქეაუ: *კ. საშუშ, ქართ. ზუბ, გვ. 15* - მდიდარი და ღარიბი მისთვისა თანაბარი. ზოგვერ იხმარება რითმისათვის: ალაქეაქეაუ თხაში ჭეაღა - ალაქეაქეაუ თხის ნეულა. *შორ. ალაქეაქეაფი პირნაპარდნილი (სეგლ).*

ალამაშაშუ (ალაკეაქეაფის) სახელი ალმევეანწუანს ზნისა - ქოსტად ჩადება; ქოსტად ჩამოქიდება. თითო მოჭკალილი ვამა არძას ქეგლაქეანწუღეს: *ქს. I, გვ. 40* - თითო მოჭკალილი ხანჯალი ვეკლას ცივად (ქოსტად). *შორ. ალაქეაქეაფი, ალაქეაქეაუ.*

ალამიშინ-ი (ალაკითხირს) სახელი ალაქითხანს ზნისა - ქითხაშ რაქვისი

მისაღებად. დღე წყვილი კუჩხის მუთას ელაქითხანსი: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 40* - თავიანთი (ჭკვიანი) ფეხს რჩევას არ ჰკითხავს.

ალამირსა (ალაკირუას) სახელი ალაქირანს ზნისა - გვერდით შიშაშ, შიქიქრავ. *ეჩხაში ბოშიქე კართემა ქალექეირგ: ა. ცაგ., გვ. 27* - ეს თეში ბიჭმა კალთაშე მიბა.

ალამსა (ალაკუსუას) სახელი ალაქუსანს ზნისა - გვერდით ქრუსუნე, ქრუსუნეით თინაბრძინუბა. ჯაჯელე გინს ხანდუა ღო მოშვერე ალაქუსანდუა: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 187* - ფური ხბოს ბადელა და მოშვერე გვერდით კრუსუნებდაო (კრუსუნეით თინაბრძინებდაო).

ალაღ-ი (ალაღს), **ამაღ-ი** (ამაღს) *ბ. მარტ.* ალაღი, მარაღი, პატიშონანი. ალაღი კორიე - პატიშონი კაცია.

ალაღაშუ (ალაღაფას) სახელი ალაღლუ (6) ზნისა - ჩამოშარდნა. ეშე ფურტინე, თოლს ქალგგოლეუ: *ო. ყოფშ, გვ. 178* - ზეითი რომ ააფურთხო, თეღლებში ჩაგივარდება.

ალაღაშური (ალაღაფარს) *მძღ. ენებ. გვ.* ალაღლუ (6) ზნისა - ჩასაპარდნი. ალაღაღარი არაღილე უღუ გიშე - ჩასაფარდნი ადგილი აქვს ქვევით.

ალაღაშური (ალაღაფარს) *მძღ. ენებ. წარს.* ალაღლუ (6) ზნისა - ჩასაპარდნილი. ალაღაღირი ქალარდი ვამეღუ - ჩავარდნილი ქალადი ამოილი.

ალაღ-მარაღ-ი (ალაღ-მარათალ/რს) ალაღ-მარაღი. ალაღ-მარათალი კორის ღორთონი ვამიოღინუნასია - ალაღ-მარათალ კაცს ღმერთი არ დაქარგავს.

ალაღაშუ (ალაღობას) ალაღობა. ალაღობა საარაღობა რჩინა: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 7* - ალაღობა საარაღობა არისო.

ალაღაშუ (ალაღაფას) სახელი ალაღლუანს ზნისა - გვერდით ჩაშლა. თე ბოშის მოხეაღე თაქ ალაღლუაღაქ: *ბ. ზუბ., გვ. 199* - ამ ბიჭს მოუხდა აქ გვერდით ჩაღა.

ალაღაშუ (ალაღაფას) შებარლო; ცუდი. ხშირად რითმისათვისა გამოყენებული (*ო. ყოფშ*). ლექსი ჯაგირი ღობჭარე, ვარდას ოკო ალაღ-შაღა: *ო. ყოფშ, გვ. 108* - ლექსი კარგად რომ დაწერი, არ უნდა იყოს უბრალო (ცუდი).

ალამარაქაშუ (ალამარაქაშუას) სახელი ალაშარქაფანს ზნისა - დატოლვა; გვერდით მარაქაშად ხლება. ცხენით მალეუ კოს კუჩხით მალეუ ალაშარქაფულუა: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 169* - ცხენით მიმაღალ კაცს ფეხით მიმაღალი ცტოლებოდაო (მისდევდაო).

კლავო ზგზ. უცბად, უმცრად, მოულოდნელად, ართ ალამო გამკართონეუ ჩქენი ცხოვრებაში კეხი - უეცრად მოაბრუნა ჩვენი ცხოვრების კეხი. თამ ალამო გომიჯოგეთე: *მსალ., გვ. 68* - ასე უცბად მეძიძულეთ.

კლავო რალატანირი, თაპისპაური; არაორბანიზებაული. ალამუდა კორი რენია - რალატანირი კაციაო.

კლანი (ალანს) ალანი; ჩრდილოეთი კავკასიანიში მცხოვრებნი ხალხნი; *გადატ. ლონიერი*, გამბედავი, ვაჟაკი. ალანსია ცხენი ვართი დღურელო უდინუ დო ვართი ცოცხალევა : *ბალს. სიძრ., I, გვ. 7* - ვანსო ცხენი არც მკედარი დეკარგება და არც ცოცხალიო. *შდრ. ა. ცაგ., გვ. 72. შენიშნა 9.*

კლანთხაშა (ალანთხაფას) სახელი ალანთხეუ (5) ზნისა - რალატის გვირდით დაცემა, ფლატადან გადაპარდნა.

კლანქირუა (ალანქირუას) სახელი ალმეკიერუ (5) ზნისა - დანვა (ზედმეტად), ჩახრუქვა. თორქ ჩლანქირით ემაჟუ, გური ქალეუ მონკირინი : *მ. ხუბ., გვ. 319* - თვალი ცრემლით ამეცხო, გული რომ ჩაბრუე (ჩაბწვი).

კლანურ-მალანური (ალანურ-მალანურის) ალანურ-მალანური (*ტ. თოფ. სიტყ., VI, გვ. 297*).

კლანწყილი (ალანწყილი/რს) მიჰე. ენებ. წარს. ალენწყეუ (5) ზნისა - დამტეული, ჩამომტეული.

კლანწყუა (ალანწყუას) სახელი ალანწყეუნს ზნისა - ამოღება, ამოძრომა. უკული გალენწყეუ ლეკური: *ა. ცაგ., გვ. 43* - შემდეგ ამოილი (ამოიძრო) ლეკური.

კლანუა (ალანუას) სახელი ალანჭეუ (5) ზნისა - მიწმდობა. ემეუ ალუანჭი ცასი - ზეით ვერ აენვდი ცას.

კლანირა (ალანირას) სახელი ალანჯიერუ (5) ზნისა - გვირდით ნოლა. მი'თხეუ ალანჯირა : *მ. ხუბ., გვ. 75* - მოითხოვა (გვერდით) ამოწოლა. შხვა კორიშა ეალენჯიერუ 6, ეფერი ოსური ლოგორით: *მ. ხუბ., გვ. 16* - სხვა კაცთარ რომ არ ნოლილა, ისეთი ქალი მოძებნეთ.

კლარასუ (ალარაჟუას) სახელი ალარაჟუნს ზნისა - ამოღება, ამოწმება.

კლარინა (ალარგინუას) სახელი ალერგინუ (5) ზნისა - პრდვპიადი (თულისა). სქანი თოლეფი მაჭუალი მუჭო ალერგინუნი : *ქხს, I, გვ. 38* - შენი მწველი თულეები როგორ პრდვლილებს.

კლარისა (ალარისა) სახელი ალურთანს ზნისა - აქცევა, ახვევა (გვერდის). ალურთ უ ხასილა - გვერდი აუქციო.

კლარო (ალაროუს) ასახვეპი, ასაჟცეპი; ჩასახვეპი.

კლარინა (ალარინას) სახელი ალარე (5), ალადირთუ 'უ' (5) ზნითა - გარეთ დომო, გვირდით ამოდომო; ხლისა გამართება რაბიშა საშაშეპი. ირო გურეუ ალარეჟი : *კ. საბუშ., ქხს, გვ. 124* - ყოველთის გულში დგახარ. ასე ალურეუ შეხება : *ქხს, I, გვ. 71* - ახლა სხვას უდვას (მარბი).

კლარინაშა (ალარინაფას) იხ. ალარინა. ქალური ნეეს უჩიგელი თირხოლო ბალანენს : *მ. ხუბ., გვ. 70* - (კი) ამოუყენეს მასწავლებელი ორივე ბავშვს.

კლასქეარუა (ალასქეარუას) სახელი ალასქეარანს ზნისა - მთაპართან ერთად სხვა საშაშის გაქითება. ოჭკომალიში კეთებას შხვა მთუნესით ალმესაქეარუანს - საქმლის მომზადების სხვა რამესაც აკეთებს (საქმლის).

კლასობა, კლასობაშა (ალასობა'ფაშ) სახელი ალასიშე (5) ზნისა - მოსმენა, ჩასმენა. ლეკო მატორალს ლეკიში დღურაფი ალასიშენია - ლორის მივებნელს ლორის ღრუტუნი ესმისო (ჩაცემისო).

კლას-მალას ზგზ. იხ. ალა-მალა; მალას ალას-მალას თუნთი გვალას - ალას-მალას დათვი მთაში.

კლასობა (ალასობუას) სახელი ალასობანს ზნისა - გვირდის ერთად დება, წაშობა (გარეთ). ქობორუ, დემეფი კისერკვათილო ათაქ ალასობგენი - ნაბა, დევები კისერმოჭრილი აქ რომ ყრია (ანყეთა).

კლასუა (ალასუადას) სახელი ალენ'ესეანს ზნისა - ამოსმა. თოლიშა ქელეუალასიანი, ხეს ველესეანსია : *ბალს. სიძრ., I, გვ. 54* - თვალში რომ ჩაუვარდესო, ხელს არ ამოსეამსო.

კლასუაშა (ალასუადას) იხ. ალასობაჟა. წყარიშ ხვარჩად ალგასგმე სირინოში ხუმაყალი : *მსალ., გვ. 111* - წყლის ჩქაფუნე ჩაგესმის სირინოზის ხმასათი.

კლასპლი (წყელი) : ეშპაკ ნაულობარ!

კლასუაშა (ალასუადას) სახელი ალმესქუნს ზნისა - გლმარქენი; გაქცენა, განასქა, შქაქრა. გყურაია ბანძლითი გულის გელესქუნქენი... : *მსალ., გვ. 75* - უბრალო კინელაობით

(ბლაროტინით) ბედს რომ გინასკვავ (შეიკრავ)...

ალაშაშაშა (ალაშაშაშა) სახელი
აღმეცქუანს ზნისა - ბამწვეი ძალის
(ხარის, კამეჩის...) შეზარება სამეურნეო
სამშაობის დროს. შიშ. დღაბუნაფა,
ელმათირუობა, მოგვერდუობა.

ალაბახშა (ალაბახშა) სახელი ალუტახანს,
აღმუტირხუ'უ' (6) ზნისა -
ჩამტყრევა. ქოთომს კვერცხიქ
ქალუტირხუ - ქათამს კვერცხი ჩაუტყდა.
კამეჩიშ მონირზე ხოს ქაქ ქალაბახსუ :
ი. ყოფი, გვ. 180 - კამეჩის მონიზღავე
(მოქიშპე) ხარს რქა ჩამომეტყრა.

ალაბაქრინი (ალაბაქრინი), **ალაბაქრინიშა**
(ალაბაქრინიშა) სახელი
აღმატყორინანს ზნისა - ჩაშუშაბ.
გერქ ღორჩინუნ, ჭიჭე ტურაქ ქუს
ქალაბაქორინუა : ხალხ. სიძრ., I, 26 -
მგელი რომ დაბერდა, პატარა ტურამ ყურში
ჩააკუთა.

ალაშაშაშა (ალაშაშაშა) სახელი
აღმაფალუნს ზნისა - ყლორტის
ამოსკლა ბეპარდით, ამოყლორტამ. რჩინუ
ჯამო ლეღე ორგაშე გეურას, ქიღაყანს
აღმაფალუნსა - ბებური ხის გველირთა
ჩილი ნერვი ამოვა, დაინყებს ამოველორტას.

ალაშარა (ალაშარა) იხ. ლაშარა, ოლაშარა.

ალაშარაშა (ალაშარაშა) სახელი
აღეფართხუნს ზნისა - ამოშარაშაშა.
იყუთში ალაშარაშა - ყურის
გამოფერთხვა; გადარ. ყურადღების მიქცევა,
გამახვილება; გონს მოსვლა. გვიანთ
ტელეფართხუ ქუჯი - გვიან მოვიდა
გონს (ამოიფერთხა ყური).

ალაშაშინი (ალაშაშინი), **ალაშაშინი**
(ალაშაშინი) სახელი აღეფაფუ (6) ზნისა
- ფარაშატი; ბეპარის ერთად რევა. თოლოშ
წუანს აღეფაფუ : ქხს. I, გვ. 317 - თვალის
ნაშაშინის წერებზე დაფარაფატებს (ირევა).

ალაშარაშა, **ალაშარაშა** (ალაშარაშა) შარაშატი,
დაქანაშაშა ადგილი, დაშარაშაშა. ჭიჭე
აღმაფერდა არადგილი რღუ - ცოტა
ფერდობი (ადგილი) იყო. იხ. ფერაღი.

ალაშინი (ალაშინი) სახელი აღაშინანს
ზნისა - დაშინან. სონი ვარდი რე, ქომიწი,
ღელენს აღტოფინუნს : ქხს. I, გვ. 38 -
სადური ვარდია, მითხარი, ლანგებზე რომ
გაფენია.

ალაშარაშინი (ალაშარაშინი), **ალაშარაშინი**
(ალაშარაშინი) სახელი
აღაფურცქინანს ზნისა -
ჩარაშარაშინი. კერს ქუს (//ყურის)

ქალაფურცქინი : შ. ხუბ., გვ. 9 - კერატს
ყურში ჩარაშარაშინი.

ალაშარაშა, **ალაშარაშინი**, **ალაშარაშა**,
(ალაშარაშა, ალაშარაშინი, ალაშარაშა)
სახელი აღაფურჩანს ზნისა - შაშინიშა,
შამოშინიშა. ართთანს ქალეოფურცქათი :
ქხს. I, გვ. 329 - ერთმანეთს შევეციოთ. იხ.
ფურა.

ალაშაშა (ალაშაშა) აფხა. შ. ძე ძალღი (აღა
ძალღი, აღაქვა ძალღები).

ალაშინი (ალაშინი) იგივეა, რაც
აღაქვაქვა რუა, - სახელი
აღექმინუნანს ზნისა - ძირითად
სამშაშთან ერთად დაშაშაშინი რაღაცის
ქათიშა.

ალაშინი (ალაშინი) სახელი აღაქოსუნს
ზნისა - რისაშა ბეპარდის ბახეშაშა.
ღებურიშ მაღაღებს აღმაქოსუნს - ღობის
ძირებს (გვერდებს) ხვეტს. გადარ. შთანქმა.
მიშეს ბორჯუფი..., აღმაქოსუნს
სოღატეწვეარამე : მასალ., გვ. 57 -
მიღიოდენ დროები..., ინთქმებოდენს საღლატ
უფსკრულში.

ალაშარაშინი (ალაშარაშინი) სახელი
აღაქურქულანს ზნისა - შინიშინი;
იხ. შარა. წანი იგანტ, ბობოხანტ, შიღას
აღაქურქულანს - წანი (საშარაშინის ქარი)
ქრის, ბობოქრობს, ზღვასთან ერთად ვიშვიშებს
(იხარავს). იხ. ქურქული.

ალაშაშა (ალაშაშა) სახელი აღელანს
ზნისა - ამოშაშა.

ალაშარა (ალაშარა) სახელი
აღაღვარანს ზნისა - ჩაშარაშა;
შინიშინი (საღლატ). გერქ ღორჩინუნი, ჭიჭე
ტურაქ ქუს ქალაღვარუა : ა. ცაგ., გვ. 102 -
მგელი რომ დაბერდა, პატარა ტურამ ყურში
ჩააკუთა. იხ. ლაშარა, ღორა.

ალაშარაშინი, **ალაშარაშინი** ა. შარა. (ალაშარაშინი)
ფაშა შარაშინი; ღორჩინუნი (ფეტისი)
ფაშინი რაშინი მოსარაშული.
აღაყურტის ხოლო ყურტა ოკონია :
ხალხ. სიძრ., I, გვ. 7 - ალაყურტაქ ყლაშავე
უნდაო. შიშ. იმერ. ალაყურტი, ალაყურტა
დაწაილი ნიგვით გაკეთებული ფაშა (ტ. გურ.,
პ. ჯავახი, ა. დღ.).

ალაშარაშინი (ალაშარაშინი) სახელი
აღეყურყინუნ (6), აღაყურყინუნს
ზნისა - მუცლის ბეპარაშა, მინიანოშა
(ბუყუყუი). ქვარაღმაყურყინუნ/გ -
მუცელი მგერემს (ბუყუყუყუი).

ალაშარაშინი (ალაშარაშინი) სახელი
აღაყოთანს ზნისა - ამოშარაშინი,
ამოშარაშინი; ჩაშარაშინი (რისაშე). თოლო ღო

თოლი შეას ჩხენილი ვამაყუნდასენო, ართიანე გ ალ აყ ო თ ან დ ე ს ი ა : ბ ლ ბ. ს ი ბ რ., I, გვ. 53 - თეაღსა და თეაღს შორის ცხვირი რომ არ იყოს (ჩაპყვებოდეს) ერთმანეთს ამოადგებდნენო.

კანონი (ალაყუნას) სახელი ალ აყ უ ნ ს ზნისა - გვირდითი ბაყილა, ნაყილა. ათე წყარს ქაღ ა ლ ა ყ უ ნ უ : ი ყ ო ზ., გვ. 82 - ამ ნყალს ჩაუყვა. ვოხეტინი, ალაბიხე, მეურთინი - ე ლ ა ჰ უ ნ ს ი : ქ ხ ს, I, გვ. 71 - როცა ვზივარ, გვერდით მიზის, რომ მივდივარ - გვერდით მომიყვება.

კანონი (ალაყურას) სახელი ალ აყ უ რ ა ნ ს ზნისა - ყმულითი ჩაბახსება, ჩაყმულია. დიდი ტურაქ დორჩინუა დო ჭიჭე ტურაქ ქუსი ქაღ ა ლ ა ყ უ რ უ ა : ა ტ ა ნ., გვ. 104 - დიდი ტურა დაბურდა და პატარა ტურამ ყურში ჩაყმულელია.

კანონი (ალაყურუას) სახელი ალ აყ უ რ შ უ (ნ) ზნისა - დავაყრება, მიყურება.

კანონი, კანონი (ალაშეიტას) სულელი; ჩუარება. ალ ა შ ე ი ტ ა კ ო ჩ ი - მოსულელი (მოჭურჭული) კაცი. შ ზ რ. ი ბ რ. ე ლ ე მ უ გ ე ს უ ლ ე ლ ი (ჯ. ბ რ.).

კანონი (ალაშეიტაფას) იგივეა, რაც ათ ო შ ე ი ტ ა ფ ა .

კანონი (ალაჩაბას) სახელი ალ მ უ ჩ ა ნ ს ზნისა - ჩაბახ; ჩაბახის სიტყვა. ელსაბეთიში მალემა ვართი ულა ელ ე ჩ ი ნ ე ნ ი ა დ ო ვართი მოყადინია: ბ ლ ბ. ს ი ბ რ., I, გვ. 43 - იერუსალიმში ნამსლეულს ვერც ნასელას ურჩევ და ვერც მოყდასო. მაფშალოას ვ ე ლ უ რ ა ე ვარიაში ნდურებას: მ ს ლ., I, გვ. 99 - ბულბულს არ ვურჩევ ყვათიან მდურებას. ალ ლ ე შ ა ნ ს (ალაშა ურჩია, ალაშაშა ურჩევია, ალაშაშაშა) ურჩევდა თურმე, -ნარჩევა) გ რ დ მ. ს ს ხ ე. ქ ე. ურჩევს, არიგებს. ალ ლ ე ჩ ი ნ ე (ნ) (ალაჩინა შესაძლებელი ვახდა რჩევის მიცემა, -) გ რ დ ე. შ ე ს ა ლ დ. ე ნ ბ. შეიძლება რჩევის მიცემა. ალ ა ჩ ი ნ ე (ნ) (ალაჩინა შეძლო ერჩია, -) ალაშაშაშა შესაძლებია ერჩია) გ რ დ ე. შ ე ს ა ლ დ. ე ნ ბ. შეუძლია ურჩიოს. ალაშაშაშაშა (ალაშაშაშა არჩევინა, ალაშაშაშაშა ურჩევინებია, ალაშაშაშაშაშაშა არჩევინებდა თურმე) კ ა უ ზ. ა ლ უ რ ა ნ ს ზნისა - არჩევინებს.

ალაშაშაშაშა შ ზ რ. შ ზ რ. შ რ ი ე ვ ე ლ ი. ალაშაშაშა შ ზ რ. ე ნ ბ. წ ა რ ს. რ ჩ ე უ ლ ი. ალაშაშაშა შ ზ რ. ე ნ ბ. წ ა რ ს. ნ არ ჩ ე ვ ი. ალაშაშაშაშა შ ზ რ. ე ნ ბ. წ ა რ ს. რ ჩ ე ვ ის სა და უ ს უ რ ი.

კანონი (ალაჩაბილ/რს) შ ზ რ. ე ნ ბ. წ ა რ ს. ა ლ უ რ ა ნ ს ზნისა - ჩაბახილი, ჩაბახილიცემული, დარბილებული.

კანონი (ალაჩანს) სახელი ალ ა ჩ ა ნ ს ზნისა - გვირდითი 'გა'ხარება (მცენარისა). ლურჯი წაბალი ლაფარას ალ ა ჩ ა ნ ს, მარა კოს ვოჭექქენია: ბ ლ ბ. ს ი ბ რ., I, გვ. 153 - სიკვდილის ნამალი ლაფარომა (ხარობს), მაგრამ კაცმა არ იცისო.

კანონი (ალაჩანაფას) სახელი ალ ა ჩ ა ნ უ (ნ) ზნისა - ბარბა. კუნდიმ მატკომალს კიბი მოგყავუმა ოკო ალ უ რ ა ნ უ ღ ა ს : თ. ს ა ხ ი., გვ. 141 - ვანაელის მებაშელს კოვნი ქაბარში უნდა ჰქონდეს ვარჩილიო.

კანონი (ალაჩეატუსა) სახელი ალ უ რ ე ა ტ უ ნ ს ზნისა - 1. ამოქორტნა. ქიბერთი ბაღანაშა, მოჭეაქ თოლი ე ზ ე ლ უ რ ე ა ტ ა ს - მიდი ბავშვთან, კრუხმა თვალი არ ამოუკორტნოს. 2. საღმე გღება. თელ დღას კერიას ალ უ რ ე ა ტ უ - მთელი დღე კერიასთან ადგია.

კანონი (ალაჩხურაფას) სახელი ალ ა ჩ ხ უ რ უ ა ნ ს ზნისა - შამცინება. მინმა ქაღ გ ო ჩ ხ უ რ უ ა, მინმა გულოფურუა: ქ ხ ს, I, გვ. 102 - ზოგჯერ შეგამცივებთ, ზოგჯერ შეგახებთ.

კანონი (ალაყუნა'ფას) სახელი ალ ა ყ უ ნ უ ა ნ ს ზნისა - ბარბა; ჩახსება. ი კ ო ჩ ი ო რ გ ყ ა ვ უ მ ა თ ო კ ის ქაღ ე ც უ ნ უ ა ნ დ უ ა . . . ; ბ ლ ბ. ს ი ბ რ., I, გვ. 58 - ის კაცი სარტყელით თოკს გაირჭობდო. ნაშთ მამაკეალი რენი, თიშ თოლს ქაღ ა ც უ ნ უ ა ს : ქ ხ ს, I, გვ. 25 - ვინც მზაკვარია, იმის თვალში ჩაასოს.

კანონი (ალაყურცინს) სახელი ალ ა ყ უ რ ც ი ნ ა ნ ს ზნისა - ჩაშარსულია. ყუს ქაღ ა ც უ რ ც ი ნ - მუღდა რდუნი - ყურში ჩაშარსულია, რაღაც იყო. შ ზ რ. ფ უ რ ე ქ ი ნ ი.

კანონი (ალაბეენას) სახელი ალ უ მ ტ უ (ნ) ზნისა - დება რამეში (მაგ., ვიბები, სკივრბი...). მუშო გოკო სქეამ თოლეფო გეურათ ალ არ ძ ე დ ა ს გ ნ ი : მ ს ლ., I, გვ. 46 - რად ვინდა ლაბაში თვალები, რომ ტყუილად გქონდეს (გედოს). დისა დისას ალ უ მ ტ უ - მინა მინას უდებს (უძებს) გვერდით. შ ზ რ. ა ლ ა დ ე ლ ა.

კანონი (ალაბიციანს) სახელი ალ ე ბ ი ც ი ა ნ ს ზნისა - თიპისთიხს ოდნავ ჩაბინება. ართი ქაღ ე ბ ი ც უ : მ. ხ ბ., გვ. 15 - ერთი ჩაიციან (ოდნავ).

კანონი (ალაწიკუას) სახელი ალ ა წ ი კ ე ა ნ ს ზნისა - დასპრა. არბა ჯას

ქალაწიკვანქენი, ნამუს
აზღაბოხოდუქია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 83 -*
კინდა ხეს (ძირს) თუ დასერი, რომლის ქვეშ
(გვერდით) ჩამოყვებოი.

ალაჰმანირამ (ალაჰგვათირეს) ლაზარო. *იხ.*
ოლაჰგვათირე.

ალაჰმირი (ალაჰვილარს) *მამუ. ენებ. წარს.*
აღმატუნს ზნისა - დამმეპარი.
გახარებული იყოილე ჩქიმი გური
აღმატვილი: *ქხს, I, გვ. 85 -* გახარებულნი
იქნებოდა ჩემი გული დამმეგარი. გური
აღმატვირი მათუ: *ა. ყოფშ., გვ. 118 -* გული
დამმეგარი მავქს (გული მწვდება).

ალაჰირინაშა (ალაჰირინაფას) სახელი
აღმატირინუნს ზნისა - მიწოდება.
ტყობამუ ბერილი ფარა ქალაჰტირინუე: *უ.*
ი. ყოფშ., გვ. 44 - მალულად ბიერი ფული
მიანოდა (ჩაუღო).

ალაჰაჰლა (ალაჰკალუას) სახელი
აღმატკადანს ზნისა - გვირდინან
მიჰქვდა; გვირდინან ძლიერი დარტყმა.

ალაჰკომმა (ალაჰკომუას) სახელი
აღმატკომანს ზნისა - შიჰამა. ღარიბ
კოჩქ დეს ქორას ქალაჰკომუ თულეფი:
თ. სახოყ., 289 - ღარიბმა კაცმა ღორს
მუცელშივე შეუჭამა გოჭები.

ალაჰჰალა (ალაჰჰალას) სახელი აღმატუე (6)
ზნისა - დანება. *0* გურიშ ალაჰჰალა გადაბ.
წყენა, გულის დანყვება. გურქ ქალაჰჰალა
უნებური: *მასალ., გვ. 33 -* გული დამწყდა
უნებურად.

ალაჰჰარამი (ალაჰჰარამიას) სახელი
აღმატჰარათუ (5) ზნისა - გრძელი
რამის ანოდება (გვერდით დება).

ალაჰჰაჰა (ალაჰჰაჰას) სახელი აღმატუე ანს
ზნისა - ჩაჰიგება, ჩადება. კაჰეიკიანს
დახურდენა, ჯიბემა ქელეხატუნანა: *შ.*
გურ., გვ. 93 - კაჰეიკიანს დახურდავებენ,
ჯიბეში ჩაიდებენ.

ალაჰჰარამალ-ი (ალაჰჰარამალარს) სახელი
აღმატჰარახალუ (6) ზნისა - შიგნით
ტრინალი, სპარსებალი. ჩქიმ გურს მუთუნ
ვახურე, თიყალ განგება
აღმატჰარახალუ: *ქხს, I, გვ. 58 -* ჩემს
გულს არაფერი შევლის, ისეთი განგება
შემძვრალა (ხეარებალს) შიგ.

ალაჰჰანა (ალაჰჰანას) სახელი აღმატხე (5)
ზნისა - გვირდითი ზოდება. აღმატხენი,
თინაე ჩქიმი ჯიმა - გვერდით რომ უზის, ისაა
ჩემი ძმა.

ალაჰჰანაშა (ალაჰჰანაფას) იგივეა, რაც
აღმატუნა - გვირდითი ზოდება. ნოსამი
აღმატუნაჟა ვაგოკონია-ლა, კველა

გათიუკოთია: *ა. ცაგ., გვ. 116 -* თუ არ გინდა
რძალი გვერდზე გესვას, სკამი გამოაცალე.

ალაჰინა (ალაჰინას) სახელი აღმატინე (6)
ზნისა - ზეპითი შხეპინად (ალაჰინად). ეშუ
აღმატინეგენი, შქაბანდისას
გინობორნილი ყოფე თუ ჯყონი: *შ. ხუბ., გვ. 3*
- ზევით რომ აიხედეს, შუაადგილას
გადახვნილი ყოფილა ეს შუბა.

ალაჰინა, ალაჰინა (ალაჰინას) უღარდელი;
მოსხმინალი. აღმატუნა კოჩინია,
მუთუნში ფირქი ვაჟული - უთავბოლო
(უღარდელი) კაციაო, არაფრის ფირქი რომ არ
აქვს. *შურ. რაჯ. ალაჰუნე უთავბოლოდ*
მოსიარულე (*ც. ძერ.*).

ალაჰი *ჩართული სიტყვა:* ალბათი.

ალაჰალ (ალაჰალს) ძაბრისპარი მრგომ.

ალაჰანრი, ალაჰანრი (ალაჰანრი/გრს) ალ-
ცაცსლი, აქლპარეპული, აქარდინი,
გიზინა ცაცსლი. სქან ქორაჰა ჩქიმი
გურეგ აღ-დაჩხირო რმელო ჰქუნს:
ქხს, I, გვ. 71 - შენი სიყვარული ჩემს გულში
(ალ)ცეცხლად ათია და მწვავს. შუ
აღმატხეგენი ეგზორმენი, თინა ირკოქ
ქიჩინი: *მასალ., I, გვ. 97 -* თუ რა ცეცხლის
ალი მწვავავს, ეს ყველამ გაიგეთ (იცანით)! *იხ.*
დაჩხირო.

ალაჰა (ალაჰა). 1. თანხმობა, აბაჰული (*შ. ძერ.*);
2. მიტეპება, დაღოცება. ირფელი ჭუა
გუმოჰყორდე, მუცამსეთი შამი სქანდე
აღმატა: *შ. ძერ., გვ. 178 -* ყველა ტკივილი
დამაწყნდება, როდესაც შექნება (მეშობება)
შენგან დაღოცვა (მიტეცება).

ალაჰარი (ალაჰარს) დაღოცინი (*ც. ფოჰა*).

ალაჰი (ალაჰიას) აბორა. *ქხს.* ალა, ალაქსანდრე.
თემი აღმატქაჰოთი: *შ. ხუბ., გვ. 159 -* ისე აღმატქაჰოთი თოფი ესროლა.

ალაჰი, ალაჰი *ა. მარ.* (ალ'ჰეის) მლაჰე. ბრელი
ჯიშქ მავლე ლაღამორქ დე აღმატქიე -
ბეერი მარული შექმენა გაკეთებული (ქმნილი)
და მიღად მლაჰეა. *შურ. წყითე.*

ალაჰი (ალაჰის) ლომი. აღმატქალე ლომივით.
აღმატქალი კოჩი რენია - ლომივით
კაციაო. *შურ. ყვლეგ.*

ალაჰი (ალაჰის) ქობრ. ადგილი ს. კინიაში;
არის ეკლესია (მარტვილის რაიონი). *ა.*
ყოფ. შიქი აღმატქს აკავშირებს აღმატქრდ-
თან.

ალაჰინა (ალაჰინას) რელიე. დღესასწაული,
იმართება 23 აპრილს (ძველი სტილით) სოფ.
კინიაში (მარტვილის რაიონი). ასევე იმართება
მთელ სამეგრელოში. *შურ. იმერ. ალიორგობა*
(*ც. ძერ.*).

მოზიარეს (თანამგრძნობს) ტირილში მოზიარე (თანამგრძნობი) სჯობიაო.

კლმანსანდე (აღმასანდე) თანამგრძნობელი; მღიპანნი. თუნა გინობზე აღმასკომიში ალმასანდექ - ეს გადგომცა აღმასკომის მდივანმა (თანამგრძნობელმა).

კლმანსარე (აღმასვარეს) მომხმარე. გადგე. მოწყალეების და. დოხთური დო თიში ალმასანდექ ქომორთეს ყუჭა - ექიმი და მისი მომხმარე (მოწყალეების და) მოვიდენ სახლში. იხ. მოხვარე.

კლმანსანქ-ი (აღმასვენვის, აღმასვენის) მიზე. მიზე. ალუქუ (6) ზნისა - გვირდოი დამკვლმინი.

კლმანსიმე (აღმანამიფეთის) მიზე. ენებ. წარს. ალმასიმექუ (6) ზნისა - შინადარეპი; დანახომეპი.

კლმანსახ (აღმანასახს), **კლმანსახუ** (აღმანასახეი/უ-ს) მიზე. ენებ. წარს. ჩანასახნი, ჩასახსული. ალმანასახსაში მოსოფუთი დიომოსქიდუნა უსინთელე დიდალეუი - ჩანასახის მოსპობით (აბორტით) დედები რჩებიან არაჯანმრთელი.

კლმანსი (აღმანამე) მიზე. ენებ. წარს. ალუქანს ზნისა - ნარჩეპი.

კლმანსიმე (აღმანამეურეს) მიზე. ენებ. წარს. ალუქანს ზნისა - რჩეპის საშასური (ბასამრეპელი).

კლმ (ალოს) იხ. ალობა.

კლმბა (ალობას) თიპისუფლება, ნებართვა. ჩემიფეკურე ალობა უღუნია - ჩემი შერიდან თავისუფლება აქვსო. ორენი ჭუა დეგარეუ, ქეშაშინი, სქანდე ალობა: კ. საბუშ, ქართ ზეს, გვ. 26 - ყოფილგარი სენი მომპორდება, როცა შექენება შენგან ალობა (თავისუფლება). თქვანდე ველთი წყალობას, შებრალდება ალობას: კ. საბუშ, ქახს, გვ. 130 - თქვენგან ველთი წყალობას, შებრალდება ალობა (თავისუფლებას).

კლმნი (ალონს) იგივეა, რაც ალგნი, იალონი, - აინი, ბნითიანი, რირაპი. ართ ოჭუმარესე გეიოლე ალონიშა: ი. ყოფ, გვ. 57 - ერთ დილას ნამოყარად გათენებამდე. 0 ალონიშო რაყაყა განთიადის დადგომა. მათორა დღასე, მუჭო ალონიქ ქე ქუურაქუნი: ი. ყოფ, გვ. 58 - მეორე დღეს, როგორც ირიფრაჟა (განთიადი დადება).

კლმა (ალოლას) სახელი ალურს ზნისა - ამონსება. ბეატეტი ალუღას ქომიოდორთე: ი. ყოფ, გვ. 82 - მზეც ამოსვლას მიადგა. ალუქუღა - ალოუღა - ალაულა აღმა სულა, ამოსვლა.

კლმნი (ალოლირს) მიზე. ენებ. წარს. ალურს ზნისა - ამონსული. ბეატ დიოსანნიში ალუქირი რდე - მზე დიდი ხნის ამოსულს იყო. ზირ დალუქუო.

კლმა (ალოქას) მიგან. იხ. აღმინა.

კმ - ზნისწინი (იხმარება იშუაიადა); ანანახანცა/ანანახანცე ამონახანტი; ანანაჟარა/ანანაჟარე ამონანერი...

-**კმ** ქონების სახელთა მანარმოებელი სუფიქსი, ქართული - იან-ის ბადალი. ჭკილი ჭკობი ტუტამია, შეკლინი შექურამია, ჩვარა ნები - ჭირამია: ა. ცაგ, გვ. 8 - მჭადი ჭამე ნაცყარინო, შეკლირო სვი სუნინიო, ფუტურო კაკალი - ჭირინიო. ამბექ მორთე: თურქი მოურეცხენამი დო თოჭამეჟი: კ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 98 - ამბევი მოვიდა: თურქი მოდის ცხენინი და თოფიანები.

კმ, კმშ, კმშ-ის ცალკე არ იხმარება; დროის აღმნიშვნელ სიტყვასთან ერთად ანარმოებს დროის ზნისზედას: ამ-დღა/ამუ-დღა/ამგ-დღა დღეს (შორ. ღდა დღე); ამ-სერი/ამუ-სერი/ამგ-სერი ამეღამ... შორ. ღდა ამ/შამ.

კმანს (ამამონკას) ქალის უნაგირის ნაწილი. ცხენზე მუჯდარი ქალის მუხლისთავებზე საფენი, - მოქარგული, ოქრო-ვერცხლით მოოჭვილი ც. ვლავრა, აღბობა, გვ. 83.

ამბარ(ი) ზეგნე. ნაწილაკი აბპარ, აბპარ ბა; ბა, აი ბა. აბარ, ქითებუ ვითა წანა: კ. საბუშ, ქახს, გვ. 144 - აგერ, თავდება ათი წელი. აბარი მერუსი გიოჭიშუანქ - აი აგერ მიდის, დაწვევი. **ამბარ-აბპარ**, **ამბარ-აბპარი**, **ამბარ ლუ** ამბარ სადაცაა, ძალიან მაღა; **ამბარ-აბპარ**. აბარ - აბარ დობლურექ: ქახს, I, გვ. 100 - საცაა მოვევდები. აბარ - აბარი გოგნქილუნა: ქახს, I, გვ. 195 - აგერ-აგერ (საცაა) დამგლევენ.

ამბარღ, **ამბარღმე** ზარ. იგივეა, რაც ასეშა, - ათამდე, სულ ახლო ხანამდე. აბარდეშა თაქ წკარულე თიში ფიქარეფი - ათამდე აქ წყო მისი ფიქრები. აბარდეშა ქორდე ანთარიში ხეამა - ათამდე იყო ანთარის ლოცვა.

ამბარ, **ამბარამ**, **ამბარამს**, **ამბარინამ** ზარ. აბპარ, აი ბა. თირ გუმოკანწილი რუსეფი აბარინექ შე ქეშუულა: შ. შორ, გვ. 90 - ორი გამონყობილი რუსი აგერ მოდიან. თამბარა ქამბარკანს აბარექ შეს - თამბარა მორაკუნებს აგერ.

ამბარ-შვირ, **ამბარ-შვირი**, **ამბარი ლუ** შვირი ზარ. აბპარ-მამარ, ალაბ-ალამ, ათა-ია. აბარ-ე მერ ხოლო ქორე ჯევეში ათა - აგერ-ვერცხილე არის ძველი ხალხი. თირი აბარ -

ემერი ხოლო ქობუ - თოვლი აგურეგერ კიდევ ძეგს.

ამარიშაშალო-ი (ამართუაფალს) მიჭო. მოქშ 'ა'ართუანს ზნისა - შიმბაქცეპარი. იხ. ართუაფა.

ამარო'-შემირინი (ამარო'-ემერიანს) აბაშური. ამარო'-ეშიერიანი ამბევებს ქამაყუნულუ - ახაუროქაურ ამბებს მოწყებოდა.

ამალაშაბ (ამალაშაბას) რელიე. ამალაშაბა, - დღესასწაული, იციან აღდგომის მეორმოცე დღეს. ძირითადად ამ დღეს ღმერთს სთხოვენ ფუტყრის მომარაგულებას და დიდ ლალიანობას.

ამაშაშაშაშალო-ი (ამაშაშაშაურს) (ფულის) შიმბანაქცეპარი.

ამბა, ანბა (ამრება) ამბაპნი. დიდაქ დახეამილუ ამბე: *მ. ხუბ., გვ. 2* - დედამ დახევედრა ამბე. ქუმაყუნ თუ ნოსაში მაგორალი კოჩიში ანბეს: *მ. ხუბ., გვ. 20* - მოჰყვა ამ რძლის მებენელი კაცის აბბესა. ნანაბა, ნანა-სქვა, მუერე ამბე ფი? : *ო. ფოშ., გვ. 137* - დედა, დედა-შვილო, რა აბბებია? *შღრ. ლაზ.* აბბაი ამბავი, ცნობა (*მ. მარი*).

ამბაშა, ამბაშრა (ამბუჭურას) იხ. აბურა. ამბაში, ბოსში, სპძრში. ქეღობადვათია მაყია ამბუჭრა: *მ. ხუბ., გვ. 117* - დაუდგათო მერე ამბარი.

ამლა, ამლაშა, ამლაშა ზაზ. დღეს. ათაქინე დუკუ ქაწეგოყილა ამულა: *ო. ფოშ., გვ. 56* - აქ თავს მოიკლავ შენს ნინ დღეს. ამლა - სქანი, ჭუმან - შხვაში: *ქხს, I, გვ. 83* - დღეს - შენი, ხვალ - სხვისი. *იხ. ლაზ.* ანლა დღეს (*მ. მარი*).

ამლა ღოჭუმი ზაზ. დღეს და ხვალ. ამლა ღოჭუმიში მაღურუ ვორქია: *მ. ხუბ., გვ. 173* - დღეს თუ (და) ხვალ მომაკედავი ვარო.

ამლარი (ამლარს) დღეპანდელი. გოლანერ სადილს ამლარი საკაკალი უჯუნია: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 239* - გუმინდელ სადილს დღეპანდელი საუშე სჯობაიო. *0* ამლარი დღე დღეპანდელი დღე: წანამოწანაში ამლა დღე დასა მათაქ იაუაფუქია: *მ. ხუბ., გვ. 250* - მომაველი წლის დღეპანდელ დღეს მე აქ თქნებოი. *0* ამლარი ვიშო დღეს იქით: ამლა დღე ვიშო თქვან თჯახემეც ირო ჯღარი ცოყუდას: *ქხს, I, გვ. 15* - დღეს იქით თქვენს თჯახებში ყოველთვის კარგი ყოფილიყოს. *0* ამლარი (ი) წორო დღეს სწორო: ამლა დღე წოროს გიშეღია ცუზა - დღეს სწორს გაბოდიო სახლში. *0* ამლარი უკურო დღეს იქით (შემდეგ). *0* ამლარი წეში დღეს შემდეგ. დღეს იქით: ამლა დღე წეში მა გივოდეა საყოროფო თქრო წყესუ -

დღეს შემდეგ (იქით) მე დავარქმეე საყვარელ თქროს ქას. *იხ. ლაზ.*

ამლარიშაზ ზაზ. დღეამდე, დღეპანდელამდე. ამლა დღეამდე - დღეამდე - დღეპანდელამდე არ ვიცოდი.

ამლარიშა ზაზ. დღეიდან, დღეპანდელი დღეიდან, ამ დღეიდან. ამლა დღეამდე იში შინაფა ვარდას - დღეიდან მისი ხსენება არ იყოს.

ამლარიშაბ (ამლარიშაბას) დღეპანდელუმა. ამლა დღეამდე ვამიწყუნა ხეს - დღეპანდელუმა არ გვიწყობს ხელს.

ამლარიშა(ი) უჯაშა(ი) (ამლარიში უჯაშის) დღეპანდელუმა უქაქთისი. ამლა დღეამდე უჯაშაში რე: *ქხს, II, გვ. 40* - დღეპანდელუმა უქაქთისი ხვალა.

ამლა-ჭაშა ზაზ. იგივეა, რაც ამლა დღეამდე უქაქთი, - დღეს-ხვალ. ამლა-ჭაშა დღეს ველითუნია: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 7* - დღეს ხვალე არასოდეს დაილევაო. ამლა-ჭაშა დღეამდე მოთორუქ ქუმაჭიშა: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 7* - დღეს-ხვალეთი ზამთარმა მოუწნოო.

ამლარიშაპნი (ამლარიშა გვიმარას) მოგან. ტანელა (*ა. მაყ.*)

ამიერიშა ზაზ. ამიერიდან. ამიერიში დინაფილი მაფუ იში დღე - ამიერიდან დაკარგული მყას იმისი თავი. *შღრ. ამიერიში.*

ამინდი (ამინდის, ამინს) ამინდი. ამინდი ოტუზარეშე მერქინდუნია: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 7* - ამინდი დილიდან დამანდებო. გლახა ამინდეშე ქოლოდართუ - ცუდი ამინდები დადგა.

ამინდი ზაზ. ამ სალაშოს. *იხ. ამინდი. შღრ. ონჯუა.*

ამიერიშა ზაზ. იგივეა, რაც ამიერიში, - ამიერიდან. ჩქიში ამიერიში დინაფილი რე - ჩემთვის ამიერიდან დაკარგულია.

ამიერიშა ზაზ. არასოდეს, მის დღეში. ჩქიში თოლდ მუთა შეხვალამუ ამიერიში სქანი წონა: *ქ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 42* - ჩემს თვალს არაფერი შეხვდლია მის დღეში შენი წონა.

ამნაქაშალო-ი (ამნაქაშალო/რს) მიჭო. ნებ. წარს. ამონაქაშალო. თოლი დო წარი ვეწონინე, ამნაქაშალო ორე ბეაში - თოლი და წარი არ შეიძლება დაინუნო, ამონაქაშალო არის მისა.

ამნაქაშალო-ი (ამნაქაშალო/რს, ამნაქაშალო) თან მყოფილი; მსლაპელი. *იხ. სუნა.*

ამნაქარა (ამნაქარას) მიჭო. ნებ. წარს. ამონაქარა. ამნაქარა ქიმეულუ - ამონაქარი მეთუტანა. *იხ. ჭარუა.*

ამნახანბე (ამნახანგვას) // ამნახანბა (ამნახანგვას) *მოქ. წიგნ. წარს. ნახანბი; სურამთი. ცირაში*
ამნახანბე გე ქუმეობუ: *ქხს, II, გვ. 28* - ცირას სურათი (ამნახანბი) კიდა. *გვადტ. ალო ევლო, ზედმინეებით მსგავსი. იხ. ხანტუა.*

ამნიქი ზჯ. ამ საღამოს. ამნიქი ქუმოროთი ცუღმა: *მ. ხუბ., გვ. 259* - ამ საღამოს მოდი სახლში. *იხ. ამინჯი.*

ამნიქი იგივეა, რაც ამინჯი, ამინჯი, - საღამოს ამინჯი თითო ქომურსი: *ქხს, I, გვ. 189* - საღამოს ისიუ მოვა. *იხ. ოხჯუა; შტო. ამუნჯი.*

ამო (ამოს) *იხ. ჰამო.*

ამპურ-ი, ამპურ-ი (ამპურ) თისამ, აპაური. *იხ. ათასქეალი. შტო. ტე. ქართ. აპაური.*

ამსარი/ამსარი/ამსარი ზჯ. ამელამ, ამ ღამეს. ამ სერი ვამოროთუ - ამელამ არ მოვიდა. მა გომიგე ამ სერი ჯისამე - მე გამიშვი ამელამ ციხიდან. ქოდორულუ ამ სერი ინი, ქიგასიშმარგ: *მ. ხუბ., გვ. 53* - რომ დიხინა ამელამ, დაესიზმა. *იხ. სერი.*

ამსარი-ი (ამსერიის) ამღამელეი. ამ სერი ში მოჭყულესი, ნა, მუში სისქეამა გოჭყულესი: *ქხს, I, გვ. 17* - ამღამდეულ პატარაღალს, ნა, თავისი სიღამაზე გაამზითეებს.

ამტონი-ი (ამტონობლ/რს) ამტომი-ი. პაპა ემურს ამ ტონობილი შანი, ალექ უწუ: *მ. ხუბ., გვ. 172* - მღველი რომ ადის ატომობილზე, ალექსანდრემ უთხრა.

ამუ. *იხ. ამ-.*

ამულა ზჯ. იგივეა, რაც ამ დედა. დემა თექ გორდი, ამ დედა ამ ქომოვრთი: *ი. ყოფშ., გვ. 12* - ნუხელ იქ ვიყავი, დღეს აქ მოვედი. ამ დედა იღეს: *აია, I, 23* - დღეს იარეს.

ამულა ლო ამსარი *იხ. ამღა ღო ამსერი.* ამ დედა ღო ამ სერი ორნართო თისგ კითხენდე: *ა. ცაგ., გვ. 5* - ყოველი დღე და ღამე სულ (ყოველთვის) იმას კითხავდა.

ამულარი ლა *იხ. ამღარ დედა.* ამ დედა რი დედა მაპატებუნია: *ა. ცაგ., გვ. 31* - დღევანდელი დღე მიპატებიაო. ო ამულარი დღამი წიმი(//იმი) დღევანდელი დღის იქით. ამ დედა რი დღამი წიმი სი იყუაფუქე ჩემი ბაღში მუშეფიმი უნჩამი: *ი. ყოფშ., გვ. 91* - დღევანდელი დღის მემდეგ შენ იქნები ჩემი ბაღის მუშების უფროსი. ამ დედა რი იშო ართ წარმოწანას: *აია, I, გვ. 19* - დღეის იქით ერთ წელიწადს.

ამუნათი (ამუნათის) ღამანჩი; საუპათისო; შპინანინი. ამ უნათო სქუა გუნსია - კარგი შვილი ჰყავსო. კარცე ქიტარე მიღამი რენი უძირაფუ ამ უნათი სქუა: *ი. ყოფშ., გვ. 57* -

კართან დგას ვიღაცისაა უნახავი სიღამაზის შვილი.

ამსარი *იხ. ამსერი.* თხა დოპილათუ ამ უსერ ია: *ქხს, I, გვ. 189* - თხა დაველათ ამღამო (დამდეგი ღამე).

ამს *იხ. ამ-, ამუ-.*

ამსულა ზჯ. იგივეა, რაც ამ დედა, - დღეს. ამ დედა თუნა რე: *ქხს, II, გვ. 130* - დღეს ესაა.

ამსარი *იხ. ამსერი, ამსერი.* ამ სერი თაქ გორჩინდით: *მ. ხუბ., გვ. 15* - ამღამ აქ გარდითო.

ამს-ი (ამსის) ემსი. ამ სევი გოლა გაათუ: *ქხს, II, გვ. 20* - ექესი მოა ვათათა. ამ სევი შაროში საპირი მოინდოვა: *ა. ცან., გვ. 132* - ექესი შარის საპირი მოინდოვაო. *შტო. ლაზ. აში ექესი (ნ. მარ).*

ამს-ამს-ი (ამსე-ამსის) ემს-ემსი. თიშინდე, ამ სევი-ამ სევი შართახი ტკომოთენ: *მ. ხუბ., გვ. 164* - იმტომ იყო, ექეს-ექესი მათრახი რომ დაიმსახურეთ (ქამეთ).

ამს-ი (ამსის) ემსსანი. ამსოში-ამსოში ექესი-ასი.

ამსამა (ამსამას) ჰოტარ. ტირცეი. *იხ. ჩეხას, ტეხას(ა. მყ).*

ამსანი/ამსანი/ამსანი ზჯ. ამ დილას, ამ დილით. ამ ტენი არხა ქითოთეფი დოპელოლე - ამ დილით ყველა ქითაძს კულდი მოვაცალე. მა დო ჩქიმი მაჭუალი წორო ვორდით ამ ტენი: *ქხს, I, გვ. 154* - მე და ჩემი მწველი ერთად ვიყავით ამ დილით. ამ ტენი გუოთინი: *ა. საბუშ., ქართ ზეს., გვ. 90* - ამ დილას გაეხედ (დავათალიერე). *შტო. ტუშე.*

ამსანა-ი (ამსანაგის) ამსანამი; მამულა. ქიძირე თოლით, მუჭოთი მუში ამ სანაგე მოკათუ რენი: *მ. ხუბ., გვ. 26* - ნახა თვალთ, როგორც მისი მელულე ორსულადაა.

ამსარი (ამსარის) პატარა სხელი ანაწმარღამ-წარღამათისი, ანაწმარღამულამათისი (სქარ). მინილ ამ სარამ ცირაქ: *მ. ხუბ., გვ. 136* - შევიდა ანაწმარღამ ქალიშვილი. ძღამო დო ზომიქ ართო ქედოსქიღეს ამ სარამ: *აია, I, გვ. 24* - ვგოგ და ბიჭი ერთად დარჩენ ანაწმარღამი.

ამსამა (ამსამას) ბსწამა (საქონისა). ჩხოუ ამ უქეი ას ორთუნია - ძროხა ბტუნაობსო (იტყვიან).

-წ- მესამე სუბიექტური პირის ნომანი მრავლობით რიცხვში: რენ-აწ არიან (შტო. რენ-ანო?)

არიან?); ინგარან ტირიან (ჟღ. ინგარან-
ო? ტირიან?).

-ანა¹ აბსტრაქტული სახელის მანარმოებელი
სუფიქსი, ქართული მზას-ს ბადალი. კოჩ-ანა
აკცობა. ჟღ. - ალა.

-ანა² იხ. -ონა.

ანაბრე: ზანდაბას; არაფერი ეშველოს!
ან აბრე სქანი საქმეს, ქორდა თეცია! -
ჯანდაბა შენს საქმეს, იყავი იქაო!. იხ.
ალასენლი, ანასენლი! ჟღ. იმჟ. ანაბრე (ე.
ბურ.); გურ. ანაბრინი! არაფერი ეშველოს! (ა.
ლ.).

ანაბამა აგებულება, სახე, ტანი (ი. ყოფშ);
სამაბალითო.

ანაბამა, ანაბამო ზჯ. სამაბალითო.

ანანგერი, ანანგერი (ანანგერს) უნაბირი.
ანანგერი ქეზნოდგ: ზ. ხუბ., გვ. 67 -
უნაგერი (კი) შეადგა. იხ. ონანგერი.

ანარამუშპარი (ანართუაფურს) მიჯ. ერბ.
წარს. 'ა' ართუანს ზმნისა - შეძეპეისი
საშუსპრი (გასამუჯლო).

ანარამუშპი (ანართუეფის) მიჯ. ერბ. წარს.
'ა' ართუანს ზმნისა - შეძეპეისი.

ანარამუბი (ანარყების) მიჯ. ერბ. წარს. არყენს
ზმნისა - ღენაძარი (ადგილიდან).

ანარამუშპარი (ანარყებურს) მიჯ. ერბ. წარს.
არყენს ზმნისა - ღენაძარის საშუსპრი. იხ.
არყება.

ანასუნი (სერა). ანასუნი (ზ. -საბურ.); ზანდაბა!
ანასუნ თქვან საქმეს! - ჯანდაბა თქვენს
საქმეს!

ანაშარა (ანაფარას) ანაშორა. ანაშარა
ფორმათ უღუ, ომაკალე აბრაგეტყ: მასლა, I,
გვ. 81 - ანაფორა ფორმად აქეს, მეგობრობს
ყაჩაღებთან.

ანაშარა (ანაფარას) სახელი აღურუუ (ნ)
ზმნისა - შეძეპეისი.

ანანარ-ი (ანაწერს) წერა (ბედისა). ნიგე თიში
ანაწერს: კხს, I, გვ. 94 - ნეგუბ მის წერას.
ანაწერისი ქიანა - წერაატანლი ქვეყანა.

ანახანახი (ანახ-განახისი) ძალა, ღონე. ანახ-
განახი გიშალეუფორი მაჟუ - ღონე
გამოლუელი მაქეს.

ანაი (ანესი) ამაბი. თენა მუ ანხე რენა?; ა.
სოფ., გვ. 30 - ეს რა ამაბი? თქვანი ანხე: ი.
ყოფშ, გვ. 116 - თქვენი ამაბი. იხ. ამაბე.

ანაი (ანგის) ასლი; შინაშპარი. ანგიში მანგი
თანგი რე: თ. სახოკი, გვ. 241 - ასლი დედანთან
სწორია. ჟღ. მანგი.

ანარამა (ანგარას) გარამნულობა;
შისახელობა; სახე; ფორმა. გერგინი

ანგარია შე გინგე გვ: ი. ყოფშ., გვ. 194 -
ვირი სიღიღით (გარეგნობით) ხბოს ჰვავს.

ანგარიში (ანგარიშის) ანგარიში. ირფურს მუმი
ანგარიში უღუ - ყველაფერს თავისი
ანგარიში აქეს. ანგარიშიმ გაწუალა
ანგარიშის განევა: გაშიწიით ანგარიში
მო ქამეხეგარით! - გამინეთ ანგარიში და
მორეგმარეთ. ანგარიშის შოლორება
ანგარიში მოტყუება.

ანგარიშება (ანგარიშებას) სახელი
ანგარიშენს ზმნისა - ანგარიში.
ირფურს ანგარიშენღუ - ყველაფერს
ანგარიშობდა.
ანგარიშენს (იყენ. იანგარიშენს იანგარიშებს,
იანგარიშეუ იანგარიშა, უანგარიშეუ უანგარიშა,
იანგარიშეუანგარიშეუ) ანგარიშობდა თურქი,
-ნანგარიშება გრდუ. საშ-მოჟ. ანგარიშობს.
იანგარიშენს (იანგარიშეუ იანგარიშა, უანგარიშეუ
უანგარიშა) გრდმ. სათუ. ქე. ანგარიშენს
ზმნისა - იანგარიშებს.

უანგარიშენს (უანგარიშეუ უანგარიშა,
უანგარიშეუ უანგარიშება) გრდმ. სასხე. ქე.
ანგარიშენს ზმნისა - უანგარიშებს.
იანგარიშეუენ (იანგარიშეუ
იანგარიშეუთელ იქნა, შიანგარიშეუთელ
განგარიშეუთელა) გრდუ. ერბ.
ანგარიშენს ზმნისა - ანგარიშება.
იანგარიშენენ (იანგარიშეუ შესაძლებელი
გახდა ანგარიში, ანგარიშეუთელ
შესაძლებელი გამხდარა ანგარიში, -) გრდუ.
შესაძლ. ერბ. ანგარიშენს ზმნისა -
შეიძლება ანგარიში.

ანგარიშენენ (ანგარიშეუ შესაძლებელი
იანგარიშეუთელა) გრდუ. შესაძლ. ერბ. უანგარიშენს ზმნისა
- შესაძლება იანგარიშობს.
იანგარიშეუთელენ (იანგარიშეუთელ
იანგარიშეუთელა, უანგარიშეუთელენ
უანგარიშეუთელენა, იანგარიშეუთელენ
იანგარიშეუთელენდა თურქი) კუფ.
უანგარიშენს ზმნისა - ანგარიშეუთელენს.
იანგარიშეუთელენი მიჯ. მიჟს. მოანგარიშეუ.
იანგარიშეუთელენი მიჯ. ერბ. გვ. საანგარიშეუთელი.
იანგარიშეუთელენი მიჯ. ერბ. წარს. ანგარიშეუთელი.
იანგარიშეუთელენი მიჯ. ერბ. წარს. ნაანგარიშეუთელი.
იანგარიშეუთელენი მიჯ. ერბ. წარს. ანგარიშის
საფასური.
უანგარიშეუთელენი მიჯ. უარყ. უანგარიშობ. ჟღ.
კორამუცხუა; ერკება.

ანგარიშეუთელი (ანგარიშეუთელ(რს) მიჯ. ერბ.
წარს. ანგარიშენს ზმნისა -
'განგარიშეუთელი. ირფური
ანგარიშეუთელი აჟუ - ყველაფერი
განგარიშეუთელი აქეს.

ანბარო (ანგაროს) ეზოს მწვანე შემოგარენი (გ. ჯლიაყა).

ანბალოზი, **ანბალოზი** (ანგვილოზის) ანბალოზი. სი რეჟე ჩემი ან გ ე ლ ო ზ ი : *მასა...*, გვ. 68 – მენ ხარ ჩემი ანგლოზი. სუმი ან გ ე ლ ო ზ ი ე ჯ ე ა – ოსურსქუაღუფი ქოხენა: *მ. ხუბ.*, გვ. 3 – სამი ანგლოზით (ანგლოზის მსგავსი) ქალიშვილები სხედან.

ანბაპარ (ანგვარას) იგივეა, რაც ა ბ ე ა რ ა . *ჭორ ქართა.*

ანბალოზი (ანგილოზის) იგივეა, რაც ან გ ე ლ ო ზ ი .

ანბურა (ანგურას) 1. აბური. ან გ უ რ ა თ ი ე ქულე ნაშენები – აგურითაა სახლი ნაშენები. 2. შიის ღიღი კაცი. ან გ უ რ ა შ ი ჭილი – კეცის (აგურის) მჭადი. ან გ უ რ ა მუშმა ხტვერუენი, წინდა ვამკურდგ: *ხალხ. სიძრ.*, გვ. 8 – კეცი რამდენიც უნდა ფიციო, ჭუჭყი არ გამოუვა.

ანბა (ანდას) *ბაცეალ.* რამდენიმე. ქულე ქორე ან დ ა თოლი: *მ. ხუბ.*, გვ. 7 – სახლი არის რამდენიმე თვალი.

ანბამიანი (ანბამიერს) ადამიანური. მუ ან დ ა მ ი ე რ ი კოჩი რეჩია სი?: *მ. ხუბ.*, გვ. 302 – რა ადამიანი (ადამიანური) კაცი ხარო მენ? *იხ. ადამიერი.*

ანბანარი (ანბანერს) მრავალნაირი; რამდენიმე სახისა. ან დ ა ნ ე რ ი კოჩი რეჩია თე ქიანას – რამდენიმეაირი კაციო ამ ქვეყანაზე. ანბანერო ზაზ. ბევრნაირად, მრავალნაირად. ან დ ა ნ ე რ ო ქიშეუღირთი, მარა მუთუნქ ვაგმართუ – მრავალნაირად მიუღდექი, მაგრამ არაფერი გამოიღო.

ანბაშა (ანბაფას) რამდენიმე შა. ყორთა რე ან დ ა ფ ა , თოლიში აწოლანდაფა: *ა. ცაგ.*, გვ. 125 – სიყვარული მრავალკეცი, მაგრამ ნუთიერი (თვალნი გაელევა).

ანბაბაშა (ანბაბაშა) სულდგმული; სრულპიტი არაპინე (არაფერი) (*ა. ყოშ.*). ართი ოხვამერი გინამი ჩხოუმი მეტი ჩქიმით ან დ ა ლ ე ბ უ ლ ი მუთა იაბაღუღუვა: *ა. ყოშ.*, გვ. 44 – ერთი სალოცავი ხბოიანი ძროხის მეტი ჩემთვის სრულებით არაფერი იყოო (იპოვებოდაო). ჩქიმ მეტი მიკი-მიკილი ან დ ა ლ ე ბ უ ლ ი კოჩი ვეპაღუღუვა – ჩემს მეტი ირგვლივ არვიხ (არავითარი) კაცი არ იყო (იპოვებოდაო).

ანბაშა ზაზ. რამდენიმეაირ. ან დ ა შ ა ხ ქუგოშინი, მარა... – რამდენიმეჯერ გაეახსენე, მაგრამ...

ანბარში (ანდერშის) ანდერში. მუმი ან დ რ ე შ ი ს ქეშკუღირთუ: *მ. ხუბ.*, გვ. 26 – თავისი ანდერშის შესრულებას შეუღდა.

იანდერშიში გოთორუა ანდერშის გაცვლა. ვეშეშობუ ან დ ე რ შ ი შ ი გ ო თ ო რ უ ა – არ ვეშეშობა ანდერშის გაცვლა (გაცვლა).

ანბილი (ანბილერს) ადვილი. ენა ან დ ე ლ ი საქე რე დო ან დ ე ლ ა ს იკეთინე – ეს ადვილი საქეა და ადვილად გაკეთდება (შეიძლება გაკეთდება).

ანბარანი (ანბარანს) არა-მარა, კიდვბანი. ლებარდში ან დ ო გ ა ნ ი შის შეულებუ ეჭარას: *ა. საბუშ.*, ქართ. ზეს, გვ. 115 – ლებარდეს კიდვბანი ვის შეუძლია ანეროს. გლახას მუთუნქ ვაძირე ასე ჩქინი ან დ ო გ ა ნ ე : *მასა...*, გვ. 114 – ცუდს ვერაფერს იპოვი ახლა ჩვენს არემარემი.

ანბარანი (ანბარესს) [რუს. adpec მისამართი]. ოსურქ ქიკითხე ვებორიშე ან დ რ ე ს ი : *მ. ხუბ.*, გვ. 143 – ქალმა იკითხა ვეზირისაგან მისამართი.

ანბარო *იხ. აბდარო.*

ანბა (ანებას) *იხ. ცანება.*

ანბარი (ანბარს) კოლხურ მითოსში მეცხოველეობის მთავარი ღმერთი. *იხ. თინი ანბარი.*

ანბასი (ანბასის) ათასი; *გადავ.* ძალიან ბევრი. ხეჩოში გუდას ან თ ა ს ი ფუთიში უშოსი ლენიქ ქენანტორე: *ა. ყოშ.*, გვ. 20 – ხეჩოს გუდაში ათას ფუთზე მეტი ლენიო ჩაეცია. იანთასიშე ართმაშ – ათასში ერთხელ, *გადავ.* იშვითად. ან თ ა ს ი შ ე არ თ შ ა ქოშგაკითხანს – იშვითად (ათასში ერთხელ) მოგაკითხავს.

ანთასანთა ზაზ. ათასი მხრიდან. ან თ ა ს ა ნ ი შ ე მუუჯღანეს წერილი – ათასი მხრიდან გამოუგზავნეს წერილი. *იხ. განი.*

ანთასანთა ზაზ. ათასი ადგილიდან. *იხ. დება.*

ანთასანთა ზაზ. ათასაირ; მრავალაირ. ან თ ა ს ი შ ა ხ ქოიწი – ათასჯერ (მრავალჯერ) გითხარი.

ანთასანთა ზაზ. ათასიგით. თაქ ან თ ა ს ო ბ ი თ გგმირაშუღუ მოხანღეში სქეა: *ყა ზაყ.*, 2.07.1931, გვ. 3 – აქ ათასობით იყიდებოდა მშრომელი კაცის შვილი.

ანთაბა (ანთებას) ანთაბა: გომორჩქინდ ან თ ე ბ ა ქ : *ა. ყოშ.*, გვ. 159 – გამიჩნდა ანთაბა. *გადავ.* ყოჩალი, ცოცხალი; ცეცხლოვით. ან თ ე ბ ა ბაღანა რე – ყოჩალი ბავშვი არის.

ანთაბა (ანთებას) სახელი ან თ ხ ე ნ ს ზნისა – შიშინება. გური ორინს ან თ ხ ე ნ ს – მგელი საქინელს ამინებს.

ანთაბაშა (ანთებულერს) *მამი. ერეკ წარს.* ან თ ხ ე ნ ს ზნისა – შიშინებასული,

დამფრთხსალი. ანთხებულ ცხენ ნაბადის
ვაძირანანია: *საღბ. სიძრ., I, გვ. 8* –
დამფრთხალ ცხენს ნაბადს არ აჩვენებენო.
გაშწოსსაჲ ანთხებულთ: *მასალ., გვ. 110*
– დამფრთხალი ნამოვარდა.

ანბარა (ანკარას) სუფთა, ქამაჲმა; ტაჲაჲ
ბენჲის ბასანილაჲლი სხნარი.
მზადდებოდა ამგვარად: წყალში ჩაყრიდნენ
ნაცარს, მოურევდნენ, აადლებდნენ და
დადგამდნენ გასაცივებლად. ნაციარი რომ
დაილექებოდა, წყალი დგებოდა კამაჲმა. ამას
ეძახდნენ ანკარას. *შღრ. ტუტაწყარა.*

ანბაჲ-ი (ანკეცის) ანჲისნი. ჩეჲიმი გური თეჲი
მიკობუ. მუჭოთი ჩხომი ანკეცის: *ა. ყოფშ.,
გვ. 110* – ჩეჲი გული ისე ჰკიდიდა, როგორც
თეჲი ანკესზე.

ანბაჲ (ანკისა) პაპანაჲშაჲ სინჲე (*მ. ჭარ., I, იხ.
ნკურა.*)

ანბ- *რთული ზმნისწინი* (ანბო: ა – *მარტვი*
ზმნისწინია, -ნო – *ნაწილაკი*). უმეტესად
გადმოიცმა ქართული ჩა- ზმნისწინით. ეფერო
მუქ ანტაბირუ: *ქსს, I, გვ. 91* – ისეთი რა
მოგჩქენა. შითქანაჯინუ სქეჲიმი ჩილას: *ა.
ყოფშ., გვ. 161* – ვინც ჩახედავს ლამაზ ცოლს. *იხ.
ენო, ინო, ონო.*

ანბაჲ (ანტამას) *იხ. ატამა.*

ანბაჲ (ანტიკას) პარბი, ლამაზი. ნანდელი
ანტიკა ძღაბიენია – ნამდვილი ლამაზი
ვგოგაო.

ანბაჲ (ანტიკას): ანტიკაქეუხორქუ – ბოქვენის
აქი გაუსკდა.

ანბაჲ-ი (ანტიკეცის) იგივეა, რაც ანკეცი, –
ანჲისნი. ჩეჲიმი გური თეჲი მუკობუ, მუჭოთ
ჩხომი ანტიკეცის: *ქსს, I, გვ. 281* – ჩეჲი
გული ისე ჰკიდიდა, როგორც თეჲი ანკესზე.

ანბარ: *შორსდ. აზარუმი; ყორაღ!* ანფერ სქანი
ჩიტობას! *ქსს, I, გვ. 40* – აფერუმ შენს ჩიტობას!

ანბარ-ი (ანბარულს) *მოქან. ანბარა. იხ. თუნთიმი
კუდელი. შღრ. ლაზ. ანბარული (ა. მყ.)*

ანბარაჲ (ანბარებას) სახელი ანბარენს,
ინბარებუ (ნ) ზნათა – ამბჲნაჲმა,
ძალღის ბაჲნაჲმა. ჯოღორუფი
ანბარებენა – ძალღები ამბჲნებულან.
გაღაჲ. აქოთება.

ანბარენს (ბაჲნაჲმარა ამბჲენა, აქოთა;
ბაჲნაჲმარა აუბჲენებია, აუქოთებია;
ბაჲნაჲმარაჲ(ნ) ამბჲენებდა თორმე) *გრდმ.*
ამბჲენებს, აქოთებს. *შღრ. ბუ.*
ინბარებუ(ნ) (ბაჲნაჲმარა ამბჲენდა,
ბაჲნაჲმარაჲ(ნ) ამბჲენებულა) *გრდუჲ. ენებ.*
ანბარენს ზმნისა – მბჲენდება.

ანბარაჲ-ი (ანბარებაჲლ(რს) *მძებ. ენებ. წარს*
ანბარენს ზმნისა – ამბჲნაჲმაჲლ(რს);
გაღაჲ. აქოთებელი, არეული.
ანბარებული ჯოღორ- ბტებილი
ძალღი.

ანბაჲ-ი (ანბუხის) ანწუნი, ნაბაჲნი სარი.
ხალხი ვაგამიგანი, ვარა მოზოგანა
ანბუხის: *ქსს, I, გვ. 232* – ხალხმა არ
გაგვიგოს, თორემ ანწუხზე ნამოგავცემენ.
ლოჯილეუქინი, ორჭოფუნა ღო ანბუხის
გაცვენა – რომ მოკლა, დაგიტყერნ და
ანწუხზე ავაცმევენ.

ანწ, აწ აწ. აწწი.

ანწალ/ანწოლ (ანწაოლას) ანწალა, ხეჲა
ჩამოქიღმბული ჩალა (ზინინ); ბოსლის
თაჲვაჲ საჲმპების შესანახნი.
ანწალა მორო მიკობუ ხორკი: *მ. ხუბ., გვ.
114* – ანწალას მსგავსად ჰკივდა ხორკი.

ანწი (ანწაწაწ) ზჯ. აწლა; აწი, აწის შამეჲა,
მომაჲაჲლი. აწწი სი ბედნიერი რეჲია: *მ.
ხუბ., გვ. 181* – ახლა შენ ბედნიერი ხარო. აწწი
ღუცხ ვაგამობა: *ქსს, I, გვ. 146* – აწი თავს არ
გაჩვენებ. აწწუ ფქვილზე, სი ქომიწი: *მ. ხუბ.,
გვ. 18* – მომავალში რა ექნა, შენ მითხარი. *შღრ.
ლაზ. ჰაქი ახლა (ნ. მარ).*

ანწინ-ი (ანწინს) მომაჲაჲლი; შამეღმომი.
ანწინა სექვარს ქიმეუჯინათ – მომავალ
საწეს მიხედვით. *წ* აწინა წანას მომავალ
წელს, გაისად. აწწინა წანას ჯგირ
მოსავალქ თოკ იყუას – გაისად კარგი
მოსავალი უნდა იქნეს.

ანწინაჲ(წ) ზჯ. მომაჲაჲლი,
მომაჲაჲლისათვის. აწწინა წი გიქედანი,
მიც დულიმი ჯგირი რსულუგნი: *მ. ხუბ., გვ. 347*
– მომავლისათვის იცოდეთ, ვისაც თავისთვის
კარგი გსურს, აწწინა წი ვაგამება: *ქსს, I,
გვ. 240* – მომავალში არ გაბედო.

ანწი მარა ზჯ. აწი მინიწ. აწწი ვარა მის
ბჲუქ მაჲ: *ქსს, I, გვ. 164* – აწი მარცხ ვილას
ვასხოვარ მე?

ანწინა ზჯ. აწი. მუ მაღოლეჲა აწწინე შეჲა
თეჲი მანგი ოხიოლ: *აა, 2, გვ. 82* – რა
დამემართება მე აწი სხვა ამის მსგავსი
სასიხარულო.

ანწინაჲს ზჯ. აწის შამეჲა. ბთენა მა
გიწოჲუქმანასა აწწინე შის ღო ომქურგ:
მ. ხუბ., გვ. 228 – ეს მე ნამიძღვანიტბო ამის
შემდეგ და ემონია.

ანწოლ (ანწოლას) *იხ. აწწალა.*

ანბ (ანტას) *მოქან. ყორაჲნი. იხ. ცხალი (ა. მყ.)*

ანწ-ი (ანწის) პაჲნი, სანიღოს ძმალნი (*ა. ყოფშ.*).
ცირა, აწწი მიგაბარი, მუ ღოლეჲა.

ლომიგორი: *ი. ყოფშ., გვ. 187* – ცირა, ავი (სილოს ძვალ) მოგაბარე, რა უქენი, მომიძებნე.

ანჯა¹ (ანჯას) ბასაძანი, საშუალეზა.
გიგორინებაფუა თი მანებელეფს, ნაშუთი ანჯა ს ვარშენცე ტყაში რღულასგინ – გაგაცეზი იმ მანებლებს, რომელიც გასაკანს არ აძლევს ტყის (ბალახის) განზრდას.

ანჯა² (ანჯას) მოჟან. ხის ჯიშია ერთგვარი, მაღალი არ იზრდება. მისი ფურცელი საქონელს კლავს (*მასალები, ტ. V, გვ. 282*).

ანჯარ-ი (ანჯარს) აბჯარი, ყველა იარაღი ერთად (*მასალები, ტ. V, გვ. 401*). ანჯარ (ი) სქანო ხაზგერი ლე: *ი. ყოფშ., გვ. 138*; : *ქხს, I, გვ. 259* – შენი აბჯარი მზადა.

ანჯაში (ანჯაქიას) ზოილ. ზუთხი (*ი. ყოფშ.*).

ანჯარი (ანჯერს) ქარბი ბალახი, მაღალბალახინანი ალმლი. ანჯერი ში გამშუქონაფულე ჩხოლე ლაქადიარუნდე – ანჯერში შეეყვანა ძროხა და აბალახებდა; გადატ, იტყვიან: ანჯერს მიმახენია – ანჯერში ზისო, ე.ი. სადაც ბევრი და კარგი საქმელია ან ბევრი ფულია მოყნა შეიძლება.

ამაშხ ზმზ იგივეა, რაც. ამაშახ, ასეშახ, – ამაშაღე.

ამოტაპშ(ი) ჯარლი (ამოტაპშ(ი) ჯერღვის) ამოტის ძარღვი.

ამოხეშა (ამოხეშას) ამოხეშა. აქიანობა ართიანო ააო რხეს – აქაურობა მთლიანად ააოხრეს.

ამოშა (ამოშას) ერთხელ მოხნულს ჯვარდინად მეორედ მოხენა (*ამაშ*).

ამა-პა-პა! *შორსდ.* გამობატავს კატეგორიულ უარყოფას, აკრძალვას, – არა ღა არა! აპა-პა-პა! ათენა ვაგმაგონა – არავითარ შემთხვევაში ეს არ გამაგონო.

ამეშენ-ი (ამეშენს) [*რუს. ошеки* მემურავი]. ჩქიში აშეკუნო ხოლო ვადგორინუე მითინქ? – ჩემ ამეკუნად ხომ არ დადაყენა ვინემქ?

ამეშენ-ი (ამეშენს) ამაშენი. *იხ.* ტაბიკო, უღუ-თინქნქ ლოლეს თენგერი აპიანინ: *აია, I, გვ. 22* – მათ დადეს ასეთნარი პირობა.

ამერილ-ი (ამერილ/რს) აპერილი. *იხ.* არშილი, თუთა. *შირ. ლაზ.* აპერილი აპერილი (*ნ. მარი*).

ამურტაპ-ი (ამურტაპის) მოჟან. შხაშა (*ა. მყ.*).

არ *იხ.* ართი.

–არ წარმომავლობის სუფიქსია, ქართული ელ-ის სილტყისი. ბანძ-არ-ი ბანძ-ელ-ი. ბანძარს ოსიარაღქ ეწმუღე არ შხვამ ლობჯერს ეწმუ ქემანყოთუ ლო მისირუა: *თ. საბოქ, გვ. 243* –

ბანძელმა მოსაპარი ვერ იშოვა და სხვის ლობჯე ქუდი გადაადგო და მოიპარა. **მუკელი** არ ეწი მოულა: *მასაღ., გვ. 87* – ზუგდიდელები მოდიან. –არ –ალ (ფუძისეულ რ-სთან დისიმილაციით): ჯვარაღ-ფუი ჯვარ-ელეტი; წამსურ-ალ-ფუი: *ი. ყოფშ., გვ. 122* – წამსურ-ელეტი. *შირ. ლაზ.* –არ (*ქტიმოღ., გვ. 113*). *იხ.* –ურ.

არაბა (არაბას) ურამი. მაღე ჩქიში არაბა : *ქხს, I, გვ. 37* – მე და ჩემი ურემი. სი ფეფრი მუ ზოში ლი, ის არაბა ს ველეანდინი? : *ი. ყოფშ., გვ. 128* – შენ ისეთი რა ბიჭი იყავი, იმას რომ ურემზე დადებდ?

არაბი (არაბის) არაბული ეჯიშის ცხენი (შვი ფერისა). ართი არაბი ა ცხენი ცუნდე – ერთი არაბული (შვი) ცხენი ჰყავდა.

არაბ-ი (არაბი) *იხ.* პარამი.

არამზუტ (არამზუტს) ზღაპარული გმირი, – ამირანი (!)

არან-ი (არანს) ირგული; შამშობარენი. თიში არანს მითა ოხოზრანს – მის შემოგარენში არავინ სახლობს. *შირ. გოსოლეუა.*

არაბა (არგამას) აშქარა. არგამათუ ზმზ. აშქარად; ნებით. არგამათუ მაქოფქვი: *მ. ხუბ., გვ. 317* – აშქარად მე კი ვთქვი. მი გიძირე, არგამათ კოჩი მიშუ ხუნდმა: *ქხს, I, გვ. 196* – თინ გინაბავს, თავის ნებით (აშქარად) კაცი ხუნდისკენ (ბორკილისკენ) მიდიოდა. არგამას ზმზ. აშქარად. არგამათს იჩებუ ირფერს – აშქარად ამბობს ყველაფერს.

არაბა (არგამებას) სახელი აარგამენს ზმნისა – 'გამო'აშქარაპაპა, 'გამო'მქაპაპაპა. უგამაგო ხანდაშენი კონწარ საყალე გეგმუ არგამენს – უღირსი შრომისათვის მწარე (სასტიკი) საყვედური გამოუაშქარავდა. თუ რაგაღეფქ გეარგამენს: *მ. ხუბ., გვ. 291* – ეს ლაპარაკები გამოაშქარავდა.

არგამენს (ვაშაპარამუ გამოაშქარავა, ვაშაპარამუ გამოაშქარავებია, ვაშაპარამუ გამოაშქარავებდა თურქმ) გრღმ აშქარავებს. უარგამენს (ვაშაპარამუ გამოაშქარავა, ვაშაპარამუ გამოაშქარავებია) გრღმ. *სახხე. ქვ.* აარგამენს ზმნისა – უაშქარავებს იარგამენს (ვაშაპარამუ გამოაშქარავდა, ვაშაპარამუ გამოაშქარავებულა) გრღმ. *გრღმ.* აარგამენს ზმნისა – აშქარავდება. ეარგამენს (ვაშაპარამუ გამოაშქარავდა, ვაშაპარამუ გამოაშქარავებია) გრღმ. *ქვღმ.* უარგამენს ზმნისა – უაშქარავდება. იარგამენს (იარაპარამუ შესაძლებელი გახდა

გამოაშკარავება, -) *გრდუ. შესაძლ. ერძ.*
აარგამენს ზნისა - შეიძლება
 გამოაშკარავდეს
აარგამინე (აარამინა შექლო
 გამოაშკარავებინა, - , ნააშინარამაშაშ(ნ)
 შესძლება გამოაშკარავება) *გრდუ. შესაძლ.*
ერძ. უარგამენს ზნისა - შეუძლია
 გამოაშკარავოს
 თარგამებაჟუნანს (თარამაშაშუნ
 აშკარავებინა, პარამაშაშუნუნ
 უაშკარავებინებია, წარამაშაშაშ(ნ)
 აშკარავებინებდა თურმე) *კაუზ.*
 აარგამენს ზნისა - აშკარავებინებს.
 მარამაშაშაშ *მიძლ. მოქმ.* მიაშკარავებელი.
 წარამაშაშაშ *მიძლ. ერძ. მკ.*
 გამოსააშკარავებელი.
 პარამაშაშაშ *მიძლ. ერძ. წარს.*
 გამოაშკარავებული.
 მინარამაშაშ *მიძლ. ერძ. წარს.* გამოაშკარა-
 ვები.
 მინარამაშაშ *მიძლ. ერძ. წარს.* გამოაშკარ-
 რავების საფასური.
 უარამაშაშ *მიძლ. ვარყ.* გამოუაშკარავებელი.

არამაია (არგვათას) ბრძოლ, ხალხი (*ი. ყოფშ.*,
 ვებრძოლ; შისაპრამაიალი. არგვათა რე
 კეთებული: *მ. ხუბ.*, გვ. 125 - შესაკრებელი
 არის გაკეთებული. მუ კოჩი რექ სი, ჩქიში
 არგვათა ჯგუფა ჯიბალეუიშა კისერი
 მემიკვათიო?: *მ. ხუბ.*, გვ. 68 - რა კაცი ხარ შენ,
 ჩემ არგვათის? მსგავს ძმებს კისერი რომ
 მომიძქერიო?

არამა-ი (არგუნს) ნაჰასნი; ცული. არგუნის
 შიორქუ: *ი. ყოფშ.*, გვ. 9 - ნაჯახი მოიქნია.
 არგუნისე ბურჭული გოიგოთესია: *ხალხ.*
სიძრ., *1. გვ.* 8 - ცულის ნალდი მიაყოლებო
 (დაადგეს). *შდრ. ლაზ.* არგუნი ნაჯახი (*ნ.*
მარი).

არამა-მ-ი (არგუნაშ) ნაჰასნიანი; ცულიანი.
 არგუნამ კოჩქ დული მეკვათუ: *მ. ხუბ.*, გვ.
 40 - ცულიანმა კაცმა თავი მოკვეთა.

არამა-ნი (არგუნას) კინა. პატარა ნაჰასნი.
 არგუნის ბურჭულია გეუბინესია: *ხალხ.*
სიძრ., *1. გვ.* 8 - პატარა ცულის პატარა ნალდი
 (ნალდეს) დაუმატეს.

არამა-ლი (არგუნის) აბჰისტო. კვიამ
 დულა რუნ დო არგუნისი დარხორია: *ი.*
ყოფშ., გვ. 181 - ივლისის ნემა მდულარეა და
 ავტისოსი - ცეცხლიო. *იხ.* თუთა; მარამინა
 თუთა. *შდრ. ლაზ.* ალესტოთი ავტისტო (*ნ.* *მარი).*

არამა-ლი-ი (არდგილრს) ადგილი. ტყამი
 არდგილეს სვიმონიში გიმულება
 არდგილი ვაჟულე - ტყიან ადგილს ზევის
 ჩამოსვლას ადგილი არ აქვს. არდგილიში
 ლეხიას არდგილიში წყარო ხაშუნსია: *ი.*

სასოქ., გვ. 241 - ადგილის ლობიოს (იმავე)
 ადგილის წყალი მოზარმავსო. 0 უარდგილო
 არდგილი უადგილო ადგილი: უარდგილი
 არდგილი აწუოგინუ ხე - უადგილო
 ადგილს ნაუპოტინა ხელი. 0 არდგილი უკებუ
 ადგილი უკეიაო, გადატ. ადგილი აქვს
 დათმობილი.

არამა-არამა-ლი ზაზ. ადგილ-ადგილ, ამა-
 იმ, ალაბ-ალაბ. თიში ნარატაღუშე
 არდგილი - არდგილი მუთუნქ
 ვეგმაგინე - მისი ნათქვამიდან ადგილ-ადგილ
 ვერაფერი გავიგე.

არამა (არდებას) სახელი ირდენს ზნისა -
 აბდება, არაზრად ჩაბდება. საონჯდლოროთ
 ვა დობტენქ არდება დო ლალაგის: *კ. საბუშ.*
ქართ. ზეს., გვ. 89 - სასირცხვიდ არ დაეჭოვებ
 ადებასა დო ლალატს. კოჩი დლას ვერდა;
 გირდელ-და, დული არდება ფევა: *ხალხ.*
სიძრ., *1. გვ.* 71 - კაცი არასოდეს არ აიგდო; თუ
 ავიგდო, თავი აადებინე.
 ირდენს (ირალ აიგდო, უარამა აუგდია,
 წარამაშ(ნ) აიგდებთა თურმე, - ანაგდება)
 გრდმ იგდებს.
 ირდებუენ (ირალ აგდებულ იქნა,
 არამაშ(ნ) აგდებულა) *გრდუ. ერძ.*
 ირდენს ზნისა - იგდება.

ერდინე (ერდინა შესაძლებელი გახდა
 ადება, -) *გრდუ. შესაძლ. ერძ.* ეირდენს
 ზნისა - შეიძლება ადებდა.

ერდინე (ერდინა შეძლო აიგდო, -) *გრდუ.*
ერძ. შესაძლ. ერძ. ეირდენს ზნისა -
 შეუძლია აიგდოს.

ერდინებაჟუნანს (ერდინებაჟუნანს ადებინა,
 ერდინებაჟუნანს აუგდებინებია,
 ერდინებაჟუნანს აუგდებინებდა თურმე) *კაუზ.*
 ეირდენს ზნისა - ადებინებს.
 ერდინებაჟუნანს *მიძლ. მოქმ.* აბდებები (თავისა).
 ერდინებაჟუნანს *მიძლ. ერძ. მკ.* აბდებები.
 ერდინებაჟუნანს *მიძლ. ერძ. წარს.* აბდებული.
 ერდინებაჟუნანს *მიძლ. ერძ. წარს.* ანაგდებები.
 ერდინებაჟუნანს *მიძლ. ერძ. წარს.* ადებების
 საფასური.

არამა-ლი-ი (არდებულრს) *მიძლ. ერძ. წარს.*
 ირდენს ზნისა - აბდებულნი. დული
 რკოჟუნა არდებულნი: *ქხს.*, *1. გვ.* 214 - თავი
 გქონიათ ადებულნი. არდებულნი ზაზ.
 ადებულა. მა არდებულნი გინმოგია
 მარდი: *მ. ხუბ.*, გვ. 215 - მე ადებულად
 მომესალმეო (გადამიხადეო მაღლი).

არამა-მ-ი (არდინასის-ართინასის) ერთი
 ადგილი. არდინასის დგმახენქ კართეს
 მუთუნ ვაწუენქ: *კ. საბუშ.*, *ქხს.*, გვ. 117 - ერთ
 ადგილზე (უქმად) მედომს კალთაში არაფერი
 ჩაუტევა.

არმ (არგ) არა. შევიარე ქიმეითი! – მეტი არე (გასაქანი) მიეცი!

არმაზ (არგებას) არმპა. თურქ არება ქელუჯე – გვარმა (ნარმომადგენელმა) არევა დაიწყო. არგენს (არმა არია, პარმა პურეცია, ინორმაპ(ნ) ანარგენა, არევეა თურმე) გრძმ არევეს ურენეს (პარმა პურია, პარპაპა პურეცია) გრძმ *სახე. ქე.* არევის ზნისა – ურენეს 'ეირენენ(ნ) ('ეირენუ შესაძლებელი გახდა არევა, -,) გრდუე. შესაძლ. ენებ. არევის ზნისა – შეიძლება არევა. ორთევაფუანს (ორმაპაპაპა არეცენა, პრმაპაპაპა ურეცენება, ონორმაპაპა(ნ) არეცენება თურმე) კაუჭ. არევის ზნისა – არეცენება.

მარმაპაპა მიძლ. მოქმ ამრევი. ორმაპაპა მიძლ. ენებ. მე. ასარევი. არმაპაპა მიძლ. ენებ. წარს. არუელი. ნარმაპა მიძლ. ენებ. წარს. ანარევი. ნარმაპაპა მიძლ. ენებ. წარს. არევის საფასური. იხ. არიება.

არმშპმ-ი (არგუმეს) აბრაშპმი. არეშუმში კაბა შოკო: *კ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 30* – აბრეშუმის კაბა მინდა.

არმაპან-ი (არგანს) რორმინ, მქიპა. ვაასქეანს ნარა თქეან ვარდლი თოლეგს, გოფაჩილ ატარს, შურამ არეანს – არ შემეცენის ტირილი თქვენს ვარდის თვალებს, გადაშლილ ხის ვაშს, სუნთან ქვივას. შორ. ქვიწკუ.

არმ-ი (არმის) აზრი. ასქეპანს თქეანას არმი, ხელობა დო რქქინა: *კ. საბუშ, ქასს, გვ. 121* – ალაშაზება ამ ქეყანას აზრი, ხელობა და ცოდნა. ურქქილ მელექსეს, მხეაღმშევა არმეფს: *შ. პერ., გვ. 165* – უსმინა მელექსეს, სხეადასხვა აზრებს.

არმიპან-ი (არმიანს) აზრიანი. ნაფურცინა არმიანო აბორენია: *ბაღბ. სიძრ., I, გვ. 104* – ნაწურულევი აზრიანი ენებენაო.

არმაზა (არმებას) სახელი არმენს ზნისა – 'ბა' აზრმა. მუჭო ქიმინას ანწონ თისს არმენს: *შ. ბუბ., გვ. 281* – როგორ მოიქცეს ანი იმას ფიქრობს (აზრობს).

არმ-ი (ართის) 1. არმი. ართი ჯიმა დო სუმი დო ნოყუნუე – ერთი ძმა და სამი და მყოლია. 2. განსუ ზღურჯლობითი ნაყელსახელი ვიღაც, მინმამ, რაღაც, რომეილიღაც. ორდუე ართი ოსური: *შ. ბუბ., გვ. 1* – იყო ერთი (ვიღაც) ქალი. 3. არმანარი. ართ დღას ვორეთ არაბა – ერთ (ერთნაირ) დღემ ვართ ყველა. 4. სხვა ორცხვით სახელთან ერთად გადმოსცემს დაახლოებით: ართ ვორი საჯენი ქიყუაფუდუ ზღეაპის ძეალი: *შ. ბუბ., გვ. 12* – ერთი ორი საყენი იქნებოდა ზღვის პირას ძეალი. 5. შორსლ. გამობატავს მოზონებას,

თხოვნას, მუქარას (ზმირად აბა - სთა ერთად). ართი ქიჯაბუდადსინი, მა ვოძირა დღას – აბა (ერთი) რომ ვაბუდადეს, მე ვარევენბ დღეს (შე დღეს დავყრი). **ართი** დღა ერთი დღე. *გადუე. კარგი აბბუე. ართი დღე არკოს ქაშაში – კარგი აბბუე (კარგი დღე) ყველას შეხედება. ართი ლუკა ერთი ლუკმა – ცოტა. ართი ლუკა მა ქიმეითი – ცოტა მეც მომეციო. ართი პიჯა ერთი პირი, ერთსულონება. ართი პიჯი ვოლუნია – ერთი პირი არ აქეთ (ერთსულონად არ არიან). ართასანს/უ ზმზ. ერთ ხანს, გარკვეულ დროს. ართხანც... ვამარეს: *ა. ყოფშ., გვ. 105* – ერთხანს... ვერ ნახეს.*

არმაპ'შ' ზმზ. ართად. არძო ნოყელევი ვერმენა ართათე ახალ ნამაყას – ყველა ტოტები არ იძლევიან ერთად ახალ კვირტს.

არმაპაპ'შ' ზმზ. ართაპაპად. ართაღამო ჩქიმ სქუას ლეეანი გეგოლევი: *თ. საბუქ., გვ. 241* – ერთაპაპად ჩქიმ შვილს ლეეანი დავარქეო.

არმაპა (ართაფას)// **არმაპა** (ართაუფას) სახელი ა/ეთ მიერთუნს ზნისა – შამცეპა, შეყოლინა; ბართოპა. თაში ქვეერთუ ვით სათიმა: *შ. ბუბ., გვ. 217* – ასე შეყოლია თი საათამად. აქთმორთუანს (არმაპა გართი, შეყოლია; პარმაპა შეყოლია, გაურთია; ინორმაპა(ნ) შეყოლიება, გაართობდა თურმე) გრძმ იყოლიება, ირთობს (თავს). აქთმორთუანს (პარმაპა გაურთი; პარმაპა გაურთია, შეყოლიება) გრძმ *სახე. ქე.* ეთ მიერთუნს ზნისა – უყოლიება, ურთობს. ვორთენ(ნ) (არმაპა შესაძლებელი გახდა შეყოლიება, პარმაპა(ნ) შესაძლებელი გახდა ბა შეყოლიება, –) გრდუე. შესაძლ. ენებ. ეთ მიერთუნს ზნისა – შეიძლება გართობა, შექცევა. ე'ა ართენ(ნ) (ე'ა არმაპა შეძლო შექცევა, -, ინორმაპა(ნ) შესაძლებელი შექცევა) გრდუე. შესაძლ. ენებ. ეთ მიერთუნს ზნისა – შეუძლია გართობს, შეიქცეოს. ევორთუაფუანს (ე'ა არმაპაპა გართობინა, პარმაპაპა გაურთობინება, ინორმაპა(ნ) გართობინება თურმე) კაუჭ. ეთ მიერთუნს ზნისა – გართობინება. ეპარმაპაპა, ეპარმაპა მიძლ. მოქმ. გამართობი. ეპარმაპაპა მიძლ. ენებ. მე. გასართობი. ეპარმაპა მიძლ. ენებ. წარს. გართობი. ეპარმაპა მიძლ. ენებ. წარს. განართობი. ეპარმაპაპა მიძლ. ენებ. წარს. გართობის საფასური.

არმ-არმი-ი (ართ-ართის) არმ-არმი. ართ-ართიქ ოკო მიღაბრთათ ცუზა – ერთ-ერთი უნდა წავიდეთ სახლში.

არმრეპუპში (ართბორკამს) არმრეპინანი. ართბორკამი დო ნაბადამი – ერთფეხინი და ნაბდინი (გამოცანა: ზღის ხე).

არმბუხსა, **არბუხსა** (ართბუხსას) ცოტა, ძალიან პაბათა, არმცხა. ართბუცხა უბაღუ კოს – ძალიან ცოტა ყვოდა კაცს. *ჭორ. აუბურ'ცხა.*

არმიზანი (ართგანს) სასამოდ ბეპრი; არმი წყაბა. ართგანიე *ხოლო*, მარა ბოლოქ ვაგმაზინუ – ძალიან ბერიკა კიდევ, მაგრამ ბოლო არ გამაზინდა. ართგანე *კათა ვაჭურხეცე*: *კ. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 13* – ერთი წყება ხალხისა არ წყუსს.

არმბანიშე *ჯგჯ.* არმ მხარეს, ცალის მხარი. ართგანიე შე *დაღას* ევკვათე: *თ. საბუქ., გვ. 241* – ცალის მხრით ხე თავის დღეში ვერ (*//*არ) მოიჭრება. ნოსა ცუჯეს ართგანიე ვოქოსუნს დო მაყიანინიშე ოქოსალს მაყიანოსას ქოდეგენსა: *ხალხ. სიბრ. I, გვ. 106* – რძალი სახლს ერთ მხარეს დაგვის და მეორე მხარის დასაველად ცოცხს მეორე რძალს დაუტოვებსო. *იხ. ცალგანიშე.*

არმბინამი (ართგინამს) არმსბომინი. *იხ. გინი.*

არმბური (ართგურს) არმბული. ელგ ართგურ მაყალეშე მუში ჭუაში მაღამას: *მახალ., გვ. 71* – ელის ერთგული მეგობრისაგან თავისი ზეკვილის მაღამოს. *ართგური ზგჯ.* ერთგულად. ართგურო *ირო გიგორიოფუა*: *საზუ., 6.03. 1930, გვ. 2* – ერთგულად ყოველთვის შეგიყვარებ. ჭყიში ართგურო ხეამულენს: *ქხს. I, გვ. 203* – მწყემსი ერთგულად ლოცულობს.

არმ'დროს *ჯგჯ.* იგივეა, რაც ართ'შეგანს, – არმდროს.

არმი-ალაშო *ჯგჯ. იხ. ართალაშო*, – არმიპაშად. ართო-ალაშო გამკართინუ რქენი ცხოვრებაში კეხი: *საზუ., 25.02.31, გვ. 3* – ერთბაშად შემოაბრუნა ჩვენი ცხოვრების კეხი.

არმიანი (ართიანს) *საერთიერთი ნაცვალსხელი* არმიანეთი. ნდიქ დო თე მღაბიქ ართიანიე ქიკორიოფეს: *მ. ზუბ., გვ. 8* – მიღეშა დამ გოგომ ერთმანეთი შევივარეს. რქი ბბორათ ართიანიე: *ქხს. I, გვ. 66* – ჩვენ ენახით ერთმანეთი. გამეფების ართიანიე: *ი. ყოფშ., გვ. 31* – გამოეთხოვე ერთმანეთს. *ართიან-ართიანცე*: არმიანეთ-არმიანეთს: მაკორა დღას ოგენაფეს ართიანიე-ართიანცე: *ქხს. II, გვ. 44* – მეორე დღეს აგრძობინეს ერთმანეთს (*-ერთმანეთის*). *ართიანო ზგჯ.* ერთიანად.

არმი-ანთასო *ჯგჯ.* არმიანთასად, ანთასპირ მიტად, პეპირად მიტად.

არმიანეშე (ართიანეშე) არმიანეთის ოდენა. თეს ცუნს ვითოერი ცირასქუა, არმა ართიანიე) მუშა: *მ. ზუბ., გვ. 50* – ამას ჰყავს თორმეტი ქალიშვილი – ყველა ერთმანეთის ოდენა.

არმიანიშე არმიანეთისათვის. ჩხვარუ ვა ნორქელეს დო ართიანიეშა ქოდეგეფუფეს: *ი. ყოფშ., გვ. 150* – ცეხვარ სკოდნით და ერთმანეთისათვის ჩაუციათ (ჩაურტყამთ).

არმიანიშ(ი) მამალაშ (ართიანიშ(ი) მამალაშ) არმიანეთის სიმაღლის. თეს ცუნს ვითოერი ცირასქუა, არმა ართიანიეშე, ართიანიეშ მამალაშა: *მ. ზუბ., გვ. 50* – მას ჰყავს თორმეტი ქალიშვილი, ყველა ერთმანეთის ოდენა, ერთმანეთის სიმაღლისა.

არმიანიშ(ი) მამალაშ (ართიანიშ(ი) მამალაშ) არმიანეთის ტოლი. ვიხოლოსუ ართიანიეში მამალაშე ქუმოლსქუა ცუნდუ: *ი. ყოფშ., გვ. 3* – ორფეს ჰყავდა ერთმანეთის ტოლი ვაფიშვილი.

არმიანიშალა არმიანეთთან. ართიანიექ ალა ვოდეგენანი ოფულარი – ერთმანეთთან არა აქეთო დასამალი.

არმიანი(ი)ჯგურა (ართიანი(ი)ჯგურას) არმიანიერი, არმიანეთის მსბავსი. დურა ირქოშიშთ ართიანიეჯგურა რენია: *ა. ცაგ., გვ. 124* – სიკვდილი ყველასათვის (ყოველი კაცისათვის) ერთნაირი არისო.

არმიპაშად *ჯგჯ.* არმიპაშად. მინი ართიპაშად აწუკინანც: *აა, I, გვ. 21* – ზოგიერთი ერთბაშად გასნევეს.

არმიპუხსა (ართიბუხსას) *იხ. ართიბუხსა*, – არმიცხასა.

არმიზანი (ართიგანს) *იხ. ართიგანი*, – არმი წყაბა; სასამოდ ბეპრი. ართიგანიე კათაქ ქედელეს სკოლამ კეთება – ერთმა წყება ხალხმა ითავა სკოლის გაკეთება.

არმიზური (ართიგურს) *იხ. ართიგური*, – არმიბული.

არმილო (ართილოართის) არმი-არმი. ართილოართიქ გინოდე დუდი დო ქილიგურე ქედარლი: *ი. ყოფშ., გვ. 7* – ერთ-ერთმა გადადგილი თავი და ისნაღელე (ქედარლი შეისნაღელე). *ჭორ. ართ-ართი.*

არმიპრო *ჯგჯ.* არმიოცად; ოცვა მიტად.

არმი'ზანა (ართი'ზანის) თანაპარი, თანასწორი, თანატოლი. *ართი'ზანგო ზგჯ.* თანაბრად. თასიქ ართიანიე ოკო

თხა აპრილის თვიდან იწყებენ წველას გიორგობისთვის (ნოემბრამდე).

არს-ი (არსის) არსი. ღორიონი თანდებო შემირამე, კოჩიშ არსის ვეშეხივე...: *შ ხუბ., გვ. 152* – ღმერთი თავდებად მომიცია, კაცის არსს რომ არ შევცხოო.

არამბა (არსებას) სახელი არსებებს ზნისა – არსებობა. დიხაში ენარქიტან ვორეთ, დიხათ აბრსებენთ: *კ. საბუშ., ქხას, გვ. 14* – მინის გაჩენილები ვარი, მინით ვარსებობთ.

ქო არსებე მთუნი – და, ქმეხეზართი: *კ. საბუშ., ქხას, გვ. 14* – თუკი არსებობ რაიმე, დავებზართი.

არსებენს (*იფრ.* იარსაბანს იარსებებს, იარსაბა იარსება, უარსაბაუ უარსებინა, ნარსაბაუ(ნ) არსებობდა თურმე) *გრდუფ. საშ.-მოქმ.* არსებობს.

იარსებინენ(ნ) (იარსაბინა შესაძლებელი ვახდა არსებობა, –,) *გრდუფ. შესაძლ. ენებ.*

არსებენს ზნისა – შეიძლება არსებობა. **აარსებინენ(ნ)** (აარსაბინა შეძლო ვარსება, –, ნარსაბინ(ნ) შესაძლებია ვარსება) *გრდუფ. შესაძლ. ენებ.* უარსებენს ზნისა – შეუძლია იარსებოს.

ოარსებაფუანს (ოარსაბაფაუ აარსებინა, უარსაბაფაუ უარსებინებია, ნარსაბაფაუ(ნ) აარსებინებდა თურმე) *კუზ.* არსებენს ზნისა – აარსებებინებს.

მარსაბაუ მიძო. *მოქმ. ვინც* არსებობს (ოარსაბაუ მიძო. *ენებ. მყ.* რაც არსებობს; რაც უნდა დაარსდეს).

არსაბაუ მიძო. *ენებ. წარს.* არსებულნი. **ნარსაბი მიძო.** *ენებ. წარს.* ნარსებები. **ნარსაბაბაუ მიძო.** *ენებ. წარს.* არსებობის საფასური.

არსაბაუ-ი (არსებულ(რს) მიძო. *ენებ. წარს.* არსებენს ზნისა – არსაბაუ-ი.

არსაბაუ-ი (არსებულ(რს) მიძო. *ენებ. წარს.* არსებენს ზნისა – დანსნილი, ბათივისსუფაბაუ-ი. ათეწეგმა არსებულ ქ იყუუთი დღას ეკატერინემ ვიზიბქ: *შ ხუბ., გვ. 293* – ამასთან დახსნილი იქნა იმ დღეს ეკატერინეს ძმა.

არბაბ-ი (არტაბის) [*რუს.* არბ სართული]. **არტაბიანი** – სართულიანი; **არტაბიანი** ცუდეს სი ბალკონს გიზმარდე: *ვერუ, გვ. 385* – სართულიან სახლში მენ ბალკონზე იყო (იდეა).

არტაბენ-ი (არტაბენს) **არტაბანი;** **არტაბანი.** სართილილი ღო სართილილს ართაბიარას შიომიარეთენა არტაბენით, კადუს გითილიკიარანა წირუხით – სართილილსა და სართილილს ერთმეორესთან აერთებენ

არტაბანი, მოღუნულ ვიხსს აკრავენ წნელის დავრგობით თოკით. *იხ.* სართილილი.

არტაბ-ი (არტაბის) 1. იგივეა, რაც აბტკეცი, არკეცი, – ნანქანი. ოპოჟუფ დო მიკობუქ, მუჭოთ ჩხობი არტკეცის: *მასალ., გვ. 30* – დამიჭირა და ვკიდვიარ როგორც თევზი ანესკუბე. 2. ნელქანი (ღ. თოჟა).

არპანი (არუანს) რომინი, დინი ქინიჰა. *ჭღო.* ქინიჰე.

არპა! *შორსდ. იხ.* არიქა! არქა, კარი გაანჯია!:
ქხს, I, გვ. 271 – არიქა, კარი გააღო არქა, ვინა, დეუე ილა: *კ. საბუშ., ქხას, გვ. 119* – არიქა, ძმა, თავს ნავილებ!

არპმ (არქეს) ნისქეილის ნანილი; რკინა, რომელზედაც თვალთა დავრდნობილი და ბრუნავს დოლაბი. *იხ.* სქიბუ.

არპმ-ი (არქემს) *ზოოლ.* აქლქანი. ეხლოეთი არქემი... ხარვა ოქრის მერჩანქია: *შ ხუბ., გვ. 25* – ოცდახუთი აქლემის... ცვროთ ოქრის მოცეკო. არქემი თემი ვაშურდენია...: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 16* – აქლემი ისე არ დილღებია...

არპმმ(ი) სმშა (არქემმ(ი) სქუას) აქლქმის შვილი, კოხანი (*კ. გარ.*).

არპმმ(ი) მქლ-მ/ მნი (არქემმ(ი) ყელ(რს) აქლქმის ყელი. არქემში ცეიშე იჭაფუუჯ შამუხია – აქლემის ყელისგან იკერებოდა შამუხია (*იხ.*).

არშა (არჟას) ავრა, კარის ბოჰვი მსოლოდ ერთი მსრით ღრამული (*მასალები, ტ. I, გვ. 379*).

არშა (არღიას) *ზოოლ.* იგივეა, რაც ალიაღი, კაკურია, – მირითინა, ციჰვი (*ი. ყოფ. II, ლექსკ.*). დელოფალა, სინდიოფალა.

არშანი (არჟანს) ვოხნი. ცხუნოდ არაბიქ ქაჯაოთე არყანი: *შ ხუბ., გვ. 252* – ცხენიანმა არაბმა ქაროლა ვიხი. ქიხეზაბილუე ლიშქერქოუქ ჯღირი ვირბე არყანი: *შ ხუბ., გვ. 18* – დადელი ხელი ალიშქერქოუმ კარგა გრძელ ვიხსს. *ჭღო. მე. ქართ.* არგანი ვიხი, კვერთხი (*ი. აბუღ., ლექსკ.*).

არშაბა (არჟებას) სახელი არყენს ზნისა – ბაჰრა, ბაძრომა (სულის); ამქმრანაპაბა. შური ამარი გეერყეუ: *ი. ყოფ. II, გვ. 164* – სული აგერ გაეყრება.

არჟება (*იფრ.* შარაბანს აყრის, დაძრავს; შარაბა აყრა, დაძრა; შარაბა აუყრია, დაუძრავს; შარაბა(ნ) დაძრავდა თურმე, ვყრებოდა თურმე) *გრდუფ. საშ.-მოქმ.* აყრის, ამოძრავებს ურყებუ(ნ) (შარაბა გაეყარა სული, შარაბაუ გააყრა სული) *გრდუფ. ენებ. ვყრება* (სული). **არშაბაუ მიძო.** *ენებ. წარს.* დაძრული.

ანარამბი, ანარამბა მიჭი. ენბ. წარს. დანაძარი. ანარამბაში მიჭი. ენბ. წარს. დაძვრის საფასური.

არამბულ-ი (არგებულ/რს) მიჭი. ენბ. წარს. არყენს ზნისა- დაძვრული. ართო ვორეთ არყებულეი: *ქს. I, 206* - ერთად ვართ დაძვრული.

არამბ-ი (არამბის) [რუს. армян арმინი (ზომის ერთეული)]. ართი არმინი ენა ნინა ულუ - ერთი არმინი ენა აქეს (ენაგრძელა).

არამა, არამაზ' («ართ-მაზ») ზნს. ერთხელ. არჩახ მალო მუაჩქიმჭ მიღაბართით ერეკემშითი ონადირუმა - ერთხელ მე და მამარემი ნავედით არჩვე (არჩვის) სანადიროდ. არჩა, ჯანუა ეანს, მუმი მაყვენეფეს ჩეთხუ - ერთხელ, ნადირობის ჟამს, თავის მხლებლებს ჩამოშორდა.

არამ-ი (არჩვის) იხ. ლარჩვი.

არამუ, არამუმი (არამუს, არამუს) ლართის (ჩოხის) ნანილი. ჩოხას საქილების მავიერ ზოგვერ ვაქერებდით მოგრობ ვიბებებს, რომელსაც ვეძახდით საგულეს ან არჩუს (*მასლები ტ. III, ნაწ. I, გვ. 246*).

არამან-ი (არყანს) რომინი (დ. თვით).

არმა (არმას) ეანს ზეფორ. ნაცელას. ყველა; მთლიანად, სულ. კარეფი არმა და ეკოლეფი რადუ: *ბ. ხუბ., გვ. 7* - კარები ყველა აქეტლი იყო. არმა და წყეუმა ქოსხაულო გეშუ თითო ვახტანგური - ყველასთან იცეკვა და მესვა თითო ვახტანგური. არმა და ომე ქიმილიეს ჭივიტე - ყველასაგან მოიტანეს ცოტ-ცოტა. **არმა** ართი სულ ერთი: არმა ართი ჯვარაღეფი რენანია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 13* - ყველ ერთი ჯვარელები არიანო. **არმა** დაბ ყველა დღე, მთელი დღე. **არმა** უმოსი: უკანასკნელი დღეა არმა უმოსი გემუნან ოკო რდასია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 133* - უკანასკნელი დღეა ყველაზე უფრო ტკბილი უნდა იყოსო. **არმა** შხვა ყველა სხვა: ციხანობათ მიორჩინეს არმა შხვაეაქ თე რაგადი - ხუმრობად მიორჩის ყველამ (ყველა სხვამ) ეს ლაპარაკი.

არმაძვრ-ი (არმაძვრს) ყოველნარი.

არმაძვრი ოჭკობადა ქიმილეს - ყველანარი საქმელი მოიტანეს.

არმაშუმან-ი (არმაშოიანს) ყველასათვის.

არმუ (არმოს) იგივეა, რაც არმა, - ყველა. შურყუნსე ქენააკორობე არმა: *ქს. II, გვ. 18* - ხურჯინი ჩააყარა ყველა. ჯად ქუაქ არმაქე იკითხოვ: *ქს. II, გვ. 20* - ხე და ქვა ყველა ნაქეცა. ჩქიმი ჭუა თითოული არმა ხოლო სო მათქე: *ქს. I, გვ. 66* -

თითოეული ჩემი სატიკვარი ყველა ერთად სად შეიძლება ვთქვა.

არმაშუმარ-ი (არმაშუმარს) ანარილაშუმი.

არმაშორ ზნს. ერთხელად. გეყინგე არწორო: *ა. ყოშ., გვ. 17* - გადაყალბა ერთხელად. *ჭორ. აიწორო.*

არმუნს ზნს. ერთ ნამში. არწუნს ათაქ მომიყადი! - ერთ ნამს აქ დამიყადე!

არმაშუმბ (არმაშუმბას) იხ. რტელება.

არმა (არმას) იგივეა, რაც ახრა, - პიტალო, ხალი ქლდე. თოვტურა არხას ქიმილიდოთ, ეშე თოლა ვანჭუე: *ბ. ხუბ., გვ. 109* - ისეთ სალ კლდეს მიადგა, ზევით თვალი ვერ მისწვდება.

არმაშამ (არმაშამს) საუნევი, ძვირფასი ნივთიერებაგან დახვეწილი სიმდიდრე (*საშუაშა*). მშრომელე გური ეხარებუ, გაჯიენინი არხამას: *მასლო, გვ. 116* - მშრომელის გული ხარობს, რომ შეყურებს არმაშამს (საუნევის). გოქუჩუნილი გილეულე აგლასი დო არხამამში: *კ. საშუაშ., ქართ. ზეს., გვ. 56* - აყვავებული დადიხარ ატლასი და საუნევითა.

არმაშან-ი (არმაშანს) არხანი, მხიარული, კარგი ხასიათის. არხიანი კოჩიე - მხიარული (კარგი ხასიათის) კაცია. *ჭორ. ქსარქამა.*

ამა! ლორის გასადენი შეძახილი: ასა, დევი, სი თხერი! - ასა, ლორო, შე თხერი!

ამაშამ (ამაშამს) მიცვალებულის გასვენებაზე შორიდან მოსული ჭირისუფლის (ნათესავ-მოკეთეთა) მხლებლები (*ჯგელ*). ანდა ასაშამი ორადე ონგარუს - რამდენიმე ასაბა იყო ტირილში (სატირალში). ასაშამი მოყუნდე ონგარუსა - ასაბა მოყვებოდა სატირალში.

ამაშამს (ამა-გასას) სახსრამე; შუაძღმელობა; ქილი-ბანი; ჭანი. ჭინჭაქ თქუეა: ასა-გასა მომიგორია დო კარლილა უკული მუკაბუნევა: *ა. ცაყ., გვ. 129* - ჭინჭრაქამ თქვა: სახსრები გამისინჯეთ და ქვაბი მერე ჩამოკიდეთო. არმას ვოუდელუ თიში ასა-გასა, ცირი დღეი მორადეკონი - ყველას არ ჭქონდა იმის შესაძლებლობა, რომ ორი ლორო გაეზარდა. დიდი უღუ ასა-გასა: *კ. საშუაშ., ქართ. ზეს., გვ. 13* - დიდი აქეს კიდევანო.

ამალ-ი (ამალს) ასალი; უნაგირის ნანილი, თოქელთის ქვეშ საფენი. *ჭორ. ქვსელ*: ასალი ცხენის ზურგზე გადასაფარებელი ქსოვილი. *იხ. ამამონკა.*

ამანას (!) (ამანასას) იგივეა, რაც ასა-გასა, - ჭანი. ჭინჭაქ თქუეა: ასანასა გომისინჯით დო ჩქიმი თხამალი კარლილა თემ მიკაბუნეთა: *ბ. სახოყ., გვ. 268* -

ჭინჭრებამ თქვაო: ტანი გამისინეუთ და ჩემი მოსახარში კარდალა (ქვაბი) ისე ჩამოკიდეთო.

ამა ზგზ. ახლა, ამჟამად, ამ მომენტში. ასე, მუქანსეთი გერიაქო ჯეღურუ ნი...: ა. ცაფ., გვ. 27 - ახლა, როდესაც გერია მოკვდა... ასე მათ ფიქრენქ: მ. ხუბ., გვ. 34 - ახლა მეც ვფიქრობ.

ამინანი, ამინანი (ასე/აანს) ახლანდელი. ასეიანი მუნერი რე?: ი. ყოფ., გვ. 128 - ახლანდელი როგორია? ასეიანი დროებას პატივ ცენა ქონებას; ენგური, გვ. 250 - ახლანდელ დროში პატივს სცემენ ქონებას. შირ. თიქქეაიანი.

ამარულ ზგზ. სულ ახლახან, ეს-ეს არის. ასერულეშა 'ხ' - ამ ნხოზამდე. მაშინეს; ასერულეშა არხო როდესია თაქი: კ. საბუშ, ქართ. ზგ., გვ. 99 - მოახსენეს; ამ ნხოზამდე ყველა იყოვო აქ.

ამამზამუ ზგზ. აქამდე; ამ დრომდე; დღემდე. ასეშახე ორგადამდე მე მგგოთინითია: ი. ყოფ., გვ. 61 - აქამდე სალაპარაკოდ ვერ გავბედეთ მოსვლაო. ასეშახე ჯგერო ვორდი: ი. ყოფ., გვ. 128 - დღემდე კარგად ვიყავი. მარა ასეშა მუთა აქიმინდე; ქხს, II, გვ. 38 - მაგრამ ამ დრომდე ვერაფერს გააკეთებდა. იხ. ასე.

ამ ხოლო ზგზ. ახლამდე. მიდევონი ასე ხოლო: მ. ხუბ., გვ. 54 - ნიყვენე ახლავე. გედი, ბღაბი, ასე ხოლო! - ადექი, გოგო, ახლავე!

ამილაბა (ასკილადას) სახელი ასკიდეუ (ნ) ზნისა - შირჩინა. იხ. სკილადა.

ამილაპირი (ასკილადირს) მიჭ. ენბ. წარს. ასკიდეუ (ნ) ზნისა - შირჩინილი. იხ. ასკილადირი.

ამანსპირი (ამანცხეარს) შორი, უსაზღვრო ადგილი, უკიდვბანი. სი ასე ქედგოსუნეი ასსინცხეარს (წყელაა)! - მენ ახლა დავსეპა შორს (უკიდევანო ადგილას)!

ამო (ასოს) ასო, penis. ათენა ქემრუსქუაჟუ ოსურს ქომონჯიშ ასოსმა: მ. ხუბ., გვ. 258 - ეს მოუბამს ქალს ქმრის ასოსათვის.

ამრულაბა (ასრულებას) სახელი ასრულენს ზნისა - ასრულაბა. ამისრულე გურიში ნდომა: ი. ყოფ., გვ. 120 - ამისრულე გულის ნდომა.

ასრულენს (ასრულე ასრულა, ასრულეა აურულეგია, ანოსრულეა) ასრულედა თურმე, ანასრულეა) გრდუ ასრულეგს. ისრულენს (მოსრულე აისრულა, მსრულეა აურულეგია) გრდმ. სათავ. ქე. ასრულენს ზნისა - ისრულეგს. უსრულენს (ასრულე ასრულა, ასრულეა

აურულეგია) გრდმ. სასხ. ქე. ასრულენს ზნისა - უსრულეგს. ისრულეუ (ნ) (მოსრულე ასრულდა, ასრულეა) ასრულეგია) გრდუ. ენბ. ასრულენს ზნისა - სრულეგება. ესრულეუ (ნ) (მოსრულე ასრულდა, მსრულეა ასრულეგია) გრდუ. ენბ. უსრულენს ზნისა - უსრულეგება. იისრულენ (ნ) (მოსრულე შესაძლებელი გახდა ასრულება, -, -) გრდუ. შესაძლ. ენბ. ასრულენს ზნისა - შეიძლება ასრულდეს. ესრულენ (ნ) (მოსრულე შეძლო ასრულეგება, -, ანოსრულეა) შესაძლებელი ასრულება) გრდუ. შესაძლ. ენბ. უსრულენს ზნისა - შეუძლია ასრულდეს. ოსრულეგაჟენს (მოსრულეა ასრულეგია, მსრულეა ასრულეგია) ასრულეგება თურმე) კაუზ. ასრულენს ზნისა - ასრულეგება. ამსრულეა მიჭ. მიჭ. 'შე' მსრულეგელი. (მოსრულე მიჭ. ენბ. გვ. 'შე' სასრულეგელი. ასრულეა მიჭ. ენბ. წარს. 'შე' სრულეგული. მსრულეა მიჭ. ენბ. წარს. 'შე' მსრულეგები. ანსრულეა მიჭ. ენბ. წარს. მსრულეგების საფასური.

ამრულაბა (ასრულეგული) მიჭ. ენბ. წარს. ასრულენს ზნისა - ასრულაბა.

ამილაბა (ასკილადას) იხ. ასკილადა, სკილადა. ამილაპირი (ასკილადირს) მიჭ. ენბ. წარს. ასკიდეუ (ნ) ზნისა - შირჩინილი. იხ. ასკილადირი.

ამაპა, ამპა/პა ზგზ. იგივეა, რაც ასეშახე, - აქამდე. ასშახე შევესი ვოჯურანდ(ი): ქხს, I, 163 - აქამდე სხვებს ვასწავლი. შირ. ამპა.

ამ! შირსდ. განწყობის შეხაზი. ატ! სი ლუპარკი, მუსიე რაგადანქიენი? - ატ! შე, რასა რომ ლაპარაკობ?

აბამა (აგამას) მოგამ. აბამი (ა. მყ.). ვარდიშ ვაჯუში რე გოპიორია ატამა: ი. ყოფ., გვ. 164 - ვარდს სჯობან (უკეთესი არის) აცვავებული ატამი. ატამა შ პირიში თარი ატარი - ატმის ყვავილის მსგავსი ატარი (ხის ჯამი).

ატმის სახეობანი: საგეიანო ცეინთელი - საგეიანო ყვითელი; საადრიო - საადრიო (რაც ადრე მოდის); ტყარი - ტყისა (დამყნობილი არ არის); წყაში - სახლქი; ხორი/ხორი - სახარი. შირ. ლაზ. ანგამა, ატამა ატამი (ნ. მარ).

აბამა (აგამას) [რუს.АВМ სართული]. ვორეთია... ვითოეთი - ხოლო მატარა ატამასია: მ. ხუბ., გვ. 50 - ვართო...თორმეტევე მეორე სართულზეო.

გოხვარუქ: *ქსს, I, გვ. 195* – აქედან ვერაფერს გვიხარებენ. ნამუქი სი გიჟუუ, ა ღ რ ე მითინს ვემეკურთმუნიაანი, თი ბოში დუ – რომელმაც შენ გითხრა, აქეთ არავის არ გამოუვლია, ის ბიჭი იყო. *იხ. ათაურუქ, თაურუქ; ჭურუქ.*

აურა-თაურა, აურა ლო თაურა ზაზ. აპაით-იძილან, აქაილან და იძილან.

აურანი (აურენს) აპაშური, აპაშური (მოლაპარაკისკენ მყოფი). ა ღ რ ე ნ ი მითინი ვანოკათუე – აქეთური არავინ ერია (ნარევა). *იხ. თაურენი.*

აურან-თაურანი, აურანი ლო თაურანი (აურენ-თაურენს, აურენი ღო თაურენს) აპაშური აპაშური, აპაშური და იძიშური. *იხ. ათაურენ-ეთაურენი.*

აურანიშა (აურენობას) აპაშრომა.

აურაშა, აურაშა ზაზ. აპაშაქან, აპაშო მხარის, აპაშო მხრილან. ა ღ რ ე შ ე ს მითინს ვაძირუ – აქეთ მხარეს ვერაგის (ვერ) ნახავ. ა ღ რ ე შ ე ვემიორთე – აქედან (აქეთა მხრიდან) ვერ მიხვალ. *იხ. თაურეშე.*

აუნილაპარი (აუცილებერს) აუცილაპალი.

აუ- ბოლოსართი წარმოადგენს თემის ნიშანს (ზმნებში), ქართული -შ-ის შესატყვისი (*გ. როგავა*): გვხვდება სანყისებში ა სუფიქსის წინ: -აფ-ა: ჩხოწ-აფ-ა ცხოწ-ეზ-ა, გურ-აფ-ა სწავლა, თან-აფ-ა აღდგომა (*შღრ. თან-ღუ თენდება*). ღინ-აფ-ა დაკარგვა. *შღრ. გეიძოლ, გვ. 111. იხ. ა.*

აუანი (აფანს) შუბლთეთირი, ნიჟორა (*ქ. ჭარ.*). ჩქიმი ჩხოუ ა ფ ა ნ ი რ ე – ჩქიმი ძროხა ნიჟორაა. ყვა ღო ნიჩვი ჩე უღუნი, უძახუნა ა ფ ა ნ ი ა ს – შუბლი და სახე თეთრი რომ აქვს, უძახიან აფანას. ა ფ ა ნ ი ა კამბეუნი – ნიჟორა კამეჩი. *იხ. კიოფაში, ნიკურა, ყვარჩე, ყვასტური.*

აუშარა (აფთარას) ძარბა, საძმონლის დასაზმავდები შამოლოზიანი აფგილი (*ქ. ცხად., ძიგბ., გვ. 15*). *შღრ. აფხა ზ. აფთარა მწყემსების საზამთრო სადგომი ბარში.*

აფიშარა (აფიეგრობას) აფიცირობა. სალდათი ა ფ ი ე რ ო ბ ა ს ღურაშა ელგინა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 120* – სალდათი (ჯვარისკაცი) აფიცირობას სიყვილილმად ევლისო.

აფორინება (აფორინებას) ხსელი ეთ მი ფ ო რ ო ნ ჯ ე ბ უ (ნ) ზმნისა – აფორინება. პამანდორი მალას ეთ ფ ო რ ო ნ ჯ ე ბ უ (ნ) – პამიდორი მალე შეჩითლდება.

ეთიფორინება (ეიფორინება) აფორეჯდება, ეიფორინა აფორეჯდა, აფორინება (ეიფორინება) აფორეჯებულა,

ეიფორინება (ეიფორინება) აფორეჯებოდა თურმე) *გრადუქ. ენუბ. ფორეჯდება, ფორეჯიანი ხდება.*

აფორინება (აფორინებას) *მაძე. ენუბ. წარს. ეთ მი ფ ო რ ო ნ ჯ ე ბ უ (ნ) ზმნისა – აფორინებას, რაც აფორინება, ფორინებას მამონე განადა.*

აზრა (აფრას) ხის სხაწლის ნაწილი, აფრა, ბიჭვი (*ი. ყოფშ., ქ. ჭარ.*).

აზმა (აფსასა) აფხა ზ. მღინარა, ხაშა (*ი. ყოფშ., ქ. ჭარ.*). *შღრ. ღალი.*

აზმა (აფსოს) *იხ. ასო. ჩხოუში ა ფ ს ო – ძროხის ასო.*

აზუ (ნ) აპეს, არის; მარბაბა, მამუთინის, მოხვდება. ღიდას ქა ფ უ ნ ი ა ნასაბა-და, სქეთა ქოსხაპუნისა: ხალხ. სიძრ., I, გვ. 38 – ღიდას თუ უცეკია (აქვს ნაცეკი), შვილიც იცეკებსო. ჭუკის ღურა ა ფ უ ლ უ ა კატეში ლეჟავი: *ა. ცან., გვ. 129* – თავისათვის სიყვილი იყო კატის თამაში. გიორგი ჩინებული ა ფ უ მ უ მ ღიდა ღო მუგას: *მ. ზუბ., გვ. 153* – გიორგი ცნობილი არ აქვს (ჰყავს) მის ღიდას და მამას.

აფუ (ნ) (მხოლოდ ანწყოს წრის მწკრივებში). *იხ. ცაბულა XXIII.*

აფუნ-ი (აფუნს) აფხა ზ. ბაზაფხული (*ი. ყოფშ., ქ. ჭარ.*); ბაზაფხულის დასაწმინის, ხმან-თისპის ღრო. ბაზაფხულის პირი (*ქ. საბუშ.*). არბოშ უსქვამაში ა ფ უ ნ ი ე ნი, – უჭია: *მ. ზუბ., გვ. 221* – ყველაზე უღამაზესი გაზაფხულიაო, – უთხარო. თურმე ა ფ უ ნ ს ცამახისა ქიმიარსალე გვერქია: *ი. ყოფშ., გვ. 174* – თურმე გაზაფხულზე გლეხთან მოსრიალა გველიო. *იხ. ჭამარხული.*

აფუნობა (აფუნობას) ბაზაფხული. მოლულუნცეც ა ფ უ ნ ო ბ ა, რინა წგმი მიწიანცე – მოლულუნცეს გაზაფხული, ყოფა ნინ მიწარაფის. ადრე ა ფ უ ნ ო ბ ა ს ორინჯო მერე მინდორიშა – ადრე გაზაფხულზე საქონელი მიდის მინდორად.

აფშარა¹ (აფშარას) აფშარა, ულაგმო აფვირი. **აფშარა² (აფშარას)** ხის ტურჭელი ერთგვარი, ხმარობენ ყველის ჩასაწყობად; თავსდება 7-10 სულგობი. მწყემსები აფშარაში აყენებენ მანონსაც. გინოქიმიწილი ყვალს ა ფ შ ა რ ა ს ღინობღვანდით – გადაზღული (გარდაქმნილი) ყველი აფშარაში ვიდებდით.

აფშაღარი (აფშაღარს) პოტან. მალღარი თეთრი ყურშის ჯიშა ერთგვარი. *შღრ. გვარჩი აფშაღავა.*

აფშირა (აფშირას) აფხა ზ. ხის ტურჭელი მანწინის ჩასაყენებლად (*ი. ყოფშ., იხ. აფშარა*).

აფშია (აფშიას) ძილა (*ღ. ფოფა*).

ცლერაფილი: *ი. ყოფშ., გვ. 121* - აყუციხე მორღორბული, აფხაზები დამქვარი.

ასა! შორსდ. აპა. იხმარება რისამე მინოდება- მიცემისას. აცა, თუნა რე შხუა ყირი ქანქარი...: *ა. ცაგ., გვ. 93* - აპა, ესა სხვა ორი ქანქარი.

ასა! უარყოფის ნაწილაკი: არა. ვამჭაინენო თენეფიშა მუში კუთენილი? - აცა! - არ შეგიძლია მისცე ამათ თავიანიტი კუთენილი? - არა!

ასარაბა (აყარებას) *იხ. აყარება, ეყარება*. თაქი უარესი აცარებაქ იყუ ქიანანაძიქ: *ა. ცაგ., გვ. 19* - აქ უარეო მეტი (უარესი) ამოძრავება შექნა ქვეყნისა. მუგოდა რდგ ნი, ირეულქ ეციყარგ: *ი. ყოფშ., გვ. 31* - რაღაც იყო, ყველაფერი ამოძრავდა.

ასმინაბა (აყონებას) ბამცემა (დ. ყოფა).

ასმარა ზგზ. *იხ. ბურე, - აბეთ, აბეთიპან; აბ მხარას. სო შეურქე აცურე? : ი. ყოფშ., გვ. 13* - სად მიდხარ აბეთიქენ?

ასმარამ, აპარამს ზგზ. *იხ. ბურეშე, ბურეშეს, - აბეთიპან, აბეაღან. აცურე შე ქიმიანგარა ორი კათა: ი. ყოფშ., გვ. 76* - აქედან თანაუგრძობენ (ტორილით) ყველა.

ამ! შორსდ. საქონლის (ძროხა, ხარი...) გასადენი შეძახილი. აშ, აშ, სო ოხერი, ღობერი ვაგომგახა! - აშ, აშ, შე ოხერი, ღობე არ გამოიტხო! აშ, აშ, აშ, - უწუღო ჭინჯით იში ქამარე: *ქხს, II, გვ. 190* - აშ, აშოი, - უთხარა და ნქელით გადენა იქით.

ამ, აში ზგზ. აშ, აბეთ; ასა. აზულა აშ ქომოვითი: *ი. ყოფშ., გვ. 12* - დღეს აქ (აქეთ) მოვედი. აშ ი ვეშიღებე - ასე არ შეიძლება. მორთი აშ ი! - მოდი აქეთ (აქ)!

ამა- რიული ზნისწინი (ამა-; ა- მარტვი ზნისწინია, - მა- ნაწილაკი) გადმოსცემს მოქმედებას შუაში (ზევიდან ქვევით ან ქვევიდან ზევით); მნიშვნელობით შეესატყვისება ქართულ ჩა-ს ამა-ნაჯირა ჩანოლა, ამა-როლა ჩადელობა... იგივეა, რაც ეშა-, იშა-.

ამაბარაბა, ამაბარაბა (ამაბარებას, ამაბარებას) სახელი აშ მბარენს ზნისა - ჩაბარაბა. ხე ქიშეთხე ძღაბის, მუშას ქაშაბარგ: *ი. ყოფშ., გვ. 106* - ხელი მოკვიდა გოგოს, მამას ჩაბარა. *იხ. ბარება.*

ამაღამოღამონა (ამაღამოღამონას) სახელი აშაღამოღამონუნს, აშაღამოღამონუნე (ზნათა - ტალასში ამოგანაბმლა, ძლიერ მოკვიდა გოგოს, მამას ჩაბარა. *იხ. ბარება.*

ამაღამოღამონა (ამაღამოღამონას) სახელი აშაღამოღამონუნს, აშაღამოღამონუნე (ზნათა - ტალასში ამოგანაბმლა, ძლიერ მოკვიდა გოგოს, მამას ჩაბარა. *იხ. ბარება.*

ამაღამოღამონა (ამაღამოღამონას) სახელი აშაღამოღამონუნს, აშაღამოღამონუნე (ზნათა - ტალასში ამოგანაბმლა, ძლიერ მოკვიდა გოგოს, მამას ჩაბარა. *იხ. ბარება.*

ამაღამოღამონა (ამაღამოღამონას) სახელი აშაღამოღამონუნს ზნისა - შუაში ბალასნი, რაში გყასგ ქაშეღამოღამონუნს: *ი. ყოფშ., გვ. 85* - რაში ტყემი ბალასობს. *იხ. ღამარა.*

ამაშიმონა (ამაშიმონას) სახელი აშაშიმონუნს ზნისა - ამოზინდა, ამოშირება. *იხ. შინდუა.*

ამაშიმონა (ამაშიმონას) სახელი აშაშიმონუნს (ნ) ზნისა - ბამოლუპა. *იხ. თება.*

ამაშიმონა (ამაშიმონონას) სახელი აშაშიმონუნს ზნისა - შინდუა, ღამარა გენას რკინა აშაშიმონუნს: *აა, 2, გვ. 58* - ნავეერწლების გენინაში ითანგნა რკინის ფენა.

ამაპამაშა/ამაპამაშა (ამაპამაშა, ამაპამაშა) სახელი აშაპამაშა (ნ) ზნისა - ბარაბა; ჩარაბა. ქაშაპამაშა დეშემეშე: *ი. ყოფშ., გვ. 88* - ჩაერია (დერი) დეშეშა ქაშაპამაშა ზეწეშე დო მუში ჯარე: *ი. ყოფშ., გვ. 106* - ჩაერია ხელშინფესა და მის ჯარს. *იხ. კათაფა, კათინი.*

ამაპინაბა (ამაპინებას) სახელი აშაპინენს ზნისა - შამოკაპაბა ეზოსი ან სხვა რამის. *იხ. კინება.*

ამაპინაბი (ამაპინების) სახელი აშეკინენს (ნ) ზნისა - შიბ ტრინალი. დომუნე, ჩქინ სოფელე კუშა აშეკინენს დე: *კ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 155* - მოიწოდება, ჩვენს სოფელში კვალი ტრიალებდა (შეგნით). *იხ. კონგტი.*

ამაპაშა (ამაპაშას) სახელი აშაპაშა (ნ) ზნისა - ჩაპარდნა.

ამაპაშორი (ამაპაშორის) *მძე. ვნებ. წარს.* აშაპაშა (ნ) ზნისა - ჩაპარდინლი (შუაში).

ამაპინაბა (ამაპინების) სახელი აშეკინენს (ნ) ზნისა - თანდამთნ ბათაპაბა, შამოლუპა. მარსე ორმოლქე ქაშეღამონუნს: *ქხს, II, გვ. 28* - გზაზე საგზალი შემოვლიათ. *იხ. ღობა.*

ამაპინაბი (ამაპინების) სახელი აშაპინენს (ნ) ზნისა (მაგ., ტყემი). ქოლუნაშე დო მუკ-მუკი გოლქე თა აშაშიმონუნს გყასგ: *ი. ყოფშ., გვ. 62* - გაძლილა და ირგვლე შეუკრავს ტყემი ის პატარა მინდორი. *შდრ. ვერტი. იხ. შინდუა.*

ამაპინაბა (ამაპინების) სახელი აშაპინენს (ნ) ზნისა - ჩაპარდნა, შამოლუპა. უკულ რენო მაკეთუნქე, ხეს ქაშეღამონუნს ქუნენი?!: *მასალ., გვ. 53* - შედგება, რომ გამაკეთებ (გამაბარებ), ხელში რომ შემოგადენები?! *იხ. ნდულუაფა.*

ამანბზარა (ამანბზარას) სახელი აშეგგერუნს (ნ) ზნისა - ჩაბაბა. ხემა აშეგგერუნს დო

ყუღეს ვეზინტგრე - ხელში ჩაგვტევა და სახლში ვერ შეეტევა. *იხ. ნტგრა.*

ამანონი (ამანჯორას) სახელი
ამენჯორუ (6) ზნისა - ჩანოლა. ჩელა
ლეგას ქამენჯორი, ინჯორი დო იკეპია: *ი. ყოფშ., გვ. 167* - ჩელა, ტალასში ჩანეტი, იცონენ
და იკობტავე. *იხ. ნჯორა.*

ამარბაშარი ამარ-ბაშარი ილენდუა დო
მუნტური კურხის მიშშ'ატახანდუა: *თ. სახოკ.,
გვ. 243* - ამარბაშარი თობოდო და მატლი შიგ
ფეხებს იმტურედაო.

ამარმინაშა (ამარგინაფას) სახელი
ამერგინუ (6) ზნისა - ჩამორება.
კოლონაშა უზაგე დო ოშე
ქამურგინუაფუ: *ი. ყოფშ., გვ. 127* -
კოლოსთვის უსერია და იქით ჩაუფორებია. *იხ.
რგინაფა.*

ამარინა (ამარინას) სახელი ამარე (6) ზნისა -
ჩადგომბა. ამეორეთ ეგსერიშა ჩქენი
მისხორიშო ღვარს: *შ. ჭურ., გვ. 69* - ვდგავართ
(შიგნით) კისარმდე ჩენი სისხლის ღვარში. შქას
წყარი ამარე - შუამი წყალი დგას.

ამასინაშა (ამასერუას) სახელი
ამესერუ (6) ზნისა - შიმოლაშაშა. ხე
დო ხეს ქამასასერუ - ხელ და ხელ შუა
შემოშალაშა. ქამასასერესე დო შარასე
ქელდიობარგეს: *ი. ყოფშ., გვ. 67* - შემოაღამდათ
და გზაზე დაბანაკდენ.

ამასირინი (ამასიგორის) სახელი
ამესეგორინანს ზნისა - (შიგ)
ბამინაშაშული დგომბა. ქოძირეს, ბოში
ამესეგორინანცი ნი: *ი. ყოფშ., გვ. 105* -
ნახეს, ბიჭი შუამი რომ დგას გაოგნებული. *იხ.
სეგორინი.*

ამასიშ/შალა (ამასიქ/გლადას) სახელი
ამასქედუ (6) ზნისა - დარჩენა,
ჩარჩენა. სი ხოლო თორე დიხას
ქამასქედუქ...: *შ. ჭურ., გვ. 179* - შენც იმ
რიგის ადგილას ჩარჩები. გოდანდალურ
დუღილქქამშოსქიდე ხესია: *ქხს, I, 207* -
გაძვალტყავებული დედაბერი შემრჩა (ჩამრჩა)
ხესშიო. *იხ. სქი/გლადა.*

ამაბანაშა (ამაბახუას) სახელი ამატახანს,
ამეტახანს ზნათა - ჩამტარება;
სიმინდის შირჩვიით შეტახება. *გაფაქ. იაფად
ყოფად, ჩადედა ხელში.*

ამატარაშალი (ამატკარაშ/რს) სახელი
ამატკარჩალანს ზნისა - შიბ
ტპარტალი. ძაბუფი ამატკარჩალანა,
ბოშეფი ამასორხოშანა: *ქხს, I, გვ. 320* - შიგ
ქალბერი (გოგონები) ტკარცალბენ, ბიჭები
ხორობცობენ. *იხ. ტკარჩალბი.*

ამატონაშა (ამატონუას) *იხ. ემატონუა.*

ამატონაშა (ამატკონაფას) სახელი
ამატკურუნანს ზნისა - შიტაშაშა,
მოტაშაშით მიტება. მიწვეს ინა ღურელი
აფუდ, ოკოდ ამატკურუკონი -
პატრონისთვის ის მეყდარი იყო, უნდოდა
შეეტყუებინა. *იხ. ტკურაფა.*

ამაფორინაშა (ამაფურინუას) სახელი
ამაფურინანს ზნისა - (შიგ) ჩაფორინა;
შაფორინა (მალა). ჯორქ გინართე მუშულო,
ქამააფურინე ვაშა: *ი. ყოფშ., გვ. 10* - ჯორ
გადაიქვა მამლა, შეფორინდა ხეზე. *იხ.
ფურინუა.*

ამამქარალი (ამამქარაშ/რს) სახელი
ამექეჩაჩალუ'უ' (6) ზნისა - შიგნით
შარიშური. შხაშხანური ცირტუსებუ ბაღეს
ამექეჩაჩალგთ: *მასლა, გვ. 121* -
მრავალსახის ციტრუსებში ბაღში
ემარიშურობთ. *იხ. ქეჩაჩალი.*

ამამქარაშა (ამამქოსაფის) სახელი ამამქოსანს,
ამექოსუ (6) ზნათა - დამარცხება;
ბასაზაშაშალად შუაში ჩადგომბა.
ქუმეჯუკობაფ მოხეჯუკო, ქამექოსაფ
ლებიშა: *ქხს, I, გვ. 191* - მიპარვია
მოხერხებულად, (შიგ) დაუნარცხებია ლეობზე.
იხ. ქოსაფი.

ამალაშა (ამალადას) სახელი ამელანს ზნისა
- ამოტევა. *იხ. ღალა.*

ამალბონაშა (ამალიგონუას) სახელი
ამალიგონუნს ზნისა - ამოღრუტნა.
ტური გაშუღიგონე დო თეში
ქაღატებულე - გული ამოღრუტნია და ისე
დაუტოვებია. *იხ. ლიგონუა.*

ამალუნაშა (ამალეუნუას) სახელი ამალეუნუნს
ზნისა - ამონრუაშა. გაშუღეუნუ ოთხ(ი)
ლაგვანი ღვინთა - ამონუნრუაშეს ოთხი ქვეერი
ღვინო. *იხ. დეუნუა.*

ამასიშორი (ამასიღორს) სახელი ამეციდენს
ზნისა - 1. წინანდარ დამამიშილი
საყიდლეპის შიქინისა დამატავით
(შიგადაშე) რამის ყიდვა; 2. ბამოსყიდვა.
ხედე ჯობლიშე გაშეციდე - სახლი
ბიძისგან გამოისყიდა.

ამასიშაშა (ამასიოთაშა) სახელი ამაცოთანს
ზნისა - ამომამება; ჩამამება. ქამეცოთუ
ხეშა - ჩაიგდო ხელში. ირფელამო
გამაცოთუ - ყველაფრინად ამოაგდო *იხ.
ცოთაშა.*

ამასუნა (ამასუნას) სახელი ამაცუნს ზნისა -
ბაყოლა; ამოყვანა. ქამაცუნე გყას: *შ.
ჭურ., გვ. 122* - გაყვა (შიგნით) ტყეს.

ამასუნაშა (ამასუნაფას) სახელი ამაცუნს
ზნისა - ჩაყოლიება; ამოყვანა. წყარიშე
მაშქვიდე ამაცუნს - წყლიდან მხრჩობი

აპრილი-6 (აპრილიანი) აპატიური, აპატი მხარეს; აპატი ხენი. ფარა ვამბლელუ ა მოიანი ოლურიში მეტი - ფული არ შექონდა აქეთ (აქეთური) ნამოსასვლელის მეტი. ა მოიანი მუთა მიჩქე - აქეთა ხენის არაფერი ვიცი.

აპრიანს, აპრიანს ზაზ. აპატიოპას. ჩქიმადა მიკოია ა მოიანს: *მ. ხუბ., გვ. 17* - ჩემთან გამკიარე აქეთობას. ვიშრონას ატამას სოწუნდუა დო ა მოიანს ატამამ ნახოწას ჭკუმუნდუა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 48* - იქითობისას ატამს თოლდაო და აქეთობისას ატამის ნათალს ჭამდაო. *იხ. ვიშრონას.*

აპრიანია (აპრი) ულამაზო და თანაც უკულტურიო კაცზე იტყვიან.

აპრიას (აპრიოლას) ვიხივ ჩამოცემული ძუის მახე (*მასალეხი ტ. V, გვ. 143*). *ჟღერ. საძა:* აპრიოლა საქორე ბადე.

აპრ ზაზ. *იხ. აპრ.* - აპატი. ა შვე გემიილი, ღელბი!: *ქხს, II, გვ. 42* - აქეთ გამდი, დედაბერო!

აპრმოთება (აპრმოთებას) სახელი ა შვე მოთენს ზნისა - აპრმოთება. თუ გარმებაქ ყაბაფიში მანგარი ა შვე მოთება გემიწვიუ - ამ გარემოებამ გლეხების მაგარი აღმფიქვთება გამოიწვია. *იხ. შვემოთ.*

აპრპრატი ზაზ. აპპარად. მე ა ა შქარათ ბლარა: *ქხს, I, გვ. 96* - შე ამას აპქარად ვყვირი.

აპრპრა (აპრპრას) არამზადა (*ღ. ფოთა*).

აპრპრება (აპრპრებას) სახელი ე შხირება უ ე ზნისა - ხშირი ხვიილი, ხვირილი.

მუწულენქ ე შხირუნე, თაქუმა დოღერუ - მამლები რომ აყვილდენ, მაშინ მოყვდა. მუ ორდუ, დუმა თქვა ე შხირიონი ცხენეფიშენი? - რა იყო, ნუხელ თქვენი რომ ახმანდით ცხენებისა გამო?

ეფშორებუნ (აპრპრა ახმანდა, აპრპრაპუნ) ახმაურებულა, ანოპრპრაპუნ) ახმაურებოდა თურმე) *გრდუ. ენებ. ხშირი ყვილი იქნება გათენებისას, ახმანდება.*

აპრპრაპუნ *მიხუ. ენებ. წარს.* ახმანებულა; ახმირებულა, გათენებისა ფაშ ყვილის სიხშირე.

აპრპრება (აპრპრებას) სახელი ე ქე მენს ზნისა - არპრება. მატირა ქაბაქიშა ოკო ვიდე, ე ქე მ გ: *ი. ყოფშ., გვ. 6* - მეორე ქალქში უნდა ნაიფე, არიგმა. *იხ. ჩემება.*

აპრ (აპრ) ზოოლ. მხენი. ჯგირი არ უს გეზე - კარგ ცხენზე ზის.

აპრ! აპრ! *ჟორსე.* შეძახილი ცხენების გასარეკად. არ უ, ცხენი, სი ოხერი! - არე, ცხენო, შე ოხერი!

აპრა (აპრას) ცხენი ბავშვის ენაზე. *იხ. აპრ.*

აპრპრა ზაზ. იგივეა, რაც ა შქარა, - აპპარა. ა ჩქარათ იყუე საქმეშ გოფინაქ: *მ. ხუბ., გვ. 293* - აპქარად მოხდა საქმის გახედვა.

აპრპრაპრა (აპრპრაფას) სახელი ათ მიხსურუანს ზნისა - შექიპნება. ვა ვორექე ჯგირო, მაჩხურუაფუ მულგარენი - არ ვარ კარგად, მაცივენებს რაღაც. *იხ. ჩხურუ.*

აპრა, აპრა! *ჟორსე.* ღორის გასაგადები შეძახილი. *იხ. სას.*

აპრა-ბაპრა (←*ბაპრა-ბაპრა, - *ი. ყოფშ., გვ. 0132*) მოხეტილი, მანანნალა (*ჟღერ. ბაყუა*). ტურა, აცა-ბაცა-ვოდა, სოიმა მოცაცა?: *მასალ., გვ. 59* - ტურა, ცოცვა-ცოცვით-ვოდა, საითკენ მიცოცავ?

აპრა! *ჟორსე.* თხის გასაგადები შეძახილი.

აპრა-ბაპრა (←*ბაპრა-ბაპრა, - *ი. ყოფშ., გვ. 0132*) ბაპრა, ბაპარა მცენარეა, - პირაპ (*ა. მყ.*). აძეა-ბაძეა, ჯორიშ ხარგა: *ი. ყოფშ., გვ. 184* - აძეა-ბაძეა, ჯორის ასაკიდებელი (გამოცანა: ხურმა).

აპრა-ბაპრა (აპრაბეს) გუპა. *ჟღერ. კ. ცხად., ტომარ., გვ. 28.*

აპრპრება (აპრპრებას) იგივეა, რაც ანძორება, - აპძორება. *იხ. ნძორი, ძორი.*

აპრა, აპრა ზაზ. აპრა, აპირაპრან, აპის შეამება. აწ სიცოცხლე ვამოკო - აპრა სიცოცხლე არ მინდა. აწ იქიმოციგება: *ი. ყოფშ., გვ. 28* - აპის შემდეგ მიაყოლეო. აპა, აწ არქოლთით თონი პაგოსნებასუ: *ქხს, I, გვ. 216* - აპა, აპრა უსმინეთ მის პატიოსნებას. *იხ. ანწი; ჟღერ. ლაზ. პაწი, აწი ახლა, აყამად (ნ. მარ).*

აპრა-აპრა ზაზ. აპრა-აპრა, უსალ, უსნარაპრასად. *ჟღერ. აპრა-აპრა.*

აპრა-აპრა-აპრა (აპრა-აპრა-აპრა) აპრა-აპრა. *ჟღერ. ფორუა.*

აპრა-აპრა (აპრა-აპრა) აპრა-აპრა, აპის შეამება. აწ აპრა აპრა-აპრა-აპრა, გიწოქე - მომავალ აპრა-აპრა-აპრა, გუტყვი. აწ აპრა ჩქინი საქმეშენი იპრა - მომავალ ჩვენს საქმეზე ვისაუბროთ. *იხ. ანწიანი.*

აპრა-აპრა (აპრა-აპრა) აპრა-აპრა, აპის შეამება. აწ აპრა აპრა-აპრა-აპრა: *ქხს, II, გვ. 22* - აპრა რად გუაგარძელო.

აპრა-აპრა, აპრა-აპრა ზაზ. აპრა; აპის შეამება, აპრა-აპრა-აპრა (*ი. ყოფშ.*). *იხ. აპრა.*

აპრა-აპრა, აპრა-აპრა ზაზ. აპრა, აპის შეამება. აწ აპრა მოსასვენარე რე თენა: *მ. ხუბ., გვ. 42* - აპის შემდეგ მოსასვენებელი არის ქა.

აპრა-აპრა, აპრა-აპრა, აპრა-აპრა ზაზ. იგივეა, რაც აწ აპრა-აპრა, - აპრა-აპრა, აპის

შეიმღვა. აწ წე ში ს. გივჩინი ფიშო-ამო: *შ. ხუბ., გვ. 42* - ამის შემდეგ გივჩინე იქთაქეთ.

ანჰა-ბანჰა (←*ბაწკა-ბაწკა) *შორ. ბაწკუა* ფრთხილი სიარული. აწ კა-ბაწკა ჯაორიში ხარგა - ანკა-ბანკა ჯორის ტვირთი.

ანჰო-რთული *ზმზისწინია* (აწო-ი - ბარტივი *ზმზისწინი, წო- ნაწილაკი*). ძირითადი დანიშნულებათა, გამობატოს ნინ მიმდინარე მოქმედება: აწო-ხევაღამა ნინ დახვედრა; აწო-ყუნა ნინ გაძლილა; აწო-ხუნა ნინ ჯდომა...

ანჰოშაშა (აწოდედალას) სახელი აწ უღ ე ა ნ ს ზინსა - ნინ დაღება. ჩხუს აწ უღ ხორცი დო ნეტურ - ჭა: *თ. საბუჟ., გვ. 265* - ძროხას ნინ დაუდო ხორცი და მგელს - ჩალა. *იხ. დევალა.*

ანჰოშაშაშა, ანჰოშაშაშა (აწოზადაფას, აწოზადებას) სახელი აწ ა შ ა დ უ ე (ნ) ზინსა - ნინ შიპაშაშა. მარდანიქ ქ ე წ ა შ ა დ : *კ. საბუჟ., კართ. ზეს., გვ. 95* - მარლანი შეეცება. *იხ. მადება.*

ანჰოშაშაშა-ი (აწოკერკელ/რს) ნინ შაგორიპა. წოხოლე ქ ა წ ა კ ე რ კ ე ლ : *ათა, I, გვ. 26* - ნინ გაუგორდა. *იხ. კერკელი.*

ანჰოშაშაშა (აწოკვათასი) სახელი აწ ა კ ე ვ ა თ ა ნ ს ზინსა - შოშრა (გზისა); სიარულის ღროს ნინ რისაშა შოშრა. ქ ა წ ა კ ე ვ ა თ ე ჯაორიშ გეხუნელ კოქქ შარა: *შ. ხუბ., გვ. 275* - მოუქრა გზა ჯორზე მუდარმა კაცმა.

ანჰოშაშა (აწოკუნტას) მოქალა. სიპართლეში შარა ცაშა შიონჱ, სიპტყუნე ირო აწ ო კ ე ნ ტ ა რე: *კ. საბუჟ., კართ. ზეს., გვ. 118* - სიპართლის გზა ცამდე მისუნდება, მტყუნენსა - მუდამ მოკლეა.

ანჰოშაშაშა (აწოლანდაფას) სახელი აწ შ ა ლ ა ნ დ ე უ ე (ნ) ზინსა - (ნინ) დალანდვა, ბაღაშაშა. ჭოროფა რე ანდა ფა, თოლიში აწ ო ლ ა ნ დ ა ფ ა - სიყვარული მრავალეცია, თვალის ნინ გაელეება. *იხ. ლანდვა.*

ანჰოშინა (აწშარინეს) *მძე. აწუ.* ნინ მდგომი.

ანჰოშინა (აწოშინას) სახელი აწ ო რ ე (ნ) (←აწო-ურე) ზინსა - ნინ მდგომა. ართო რინას მუ აწ ო რ ე : *ტეგური, გვ. 248* - ერთად ყოუნას ნინ რა უდგას.

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ ო რ ი ნ უ ა ნ ს ზინსა - ნინ დაყენება. შხეამ დო მუშის დოკათანა, თუშას ქ ა წ ო რ ი ნ უ ა ნ ა - სხვისას და თავისას მოაგროვებენ, თმას ნინ დაიყენებენ. *იხ. რინაფა.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ ო რ მ უ ე (ნ) ზინსა - თიპალნინ დაბნელება. თოლს ქ ა წ გ მ ო რ მ უ ე, ტანქ

დომიქვე ხუალა: *ი. ყოშ., გვ. 156* - თვალნი დამბინელდა, ტანმა დამინყო რლევა. *იხ. რუმე, რუმე.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ შ ე რ ქ ე ნ ს ზინსა - მოქანა ნინ სარბინაღ. ცხენს ქანაშოხსაში დო აწ შ ე რ ქ ე ი ლ - ცხენს შემოვალს და გაეაქციე (ნინ). *იხ. რქელა.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ ს ო რ გ ე (ნ) ზინსა - ნინ უპრია. მიში ნარლი, მიში სქა, მის რე აწ ს ო რ გ ე უ ე ნ ი : *ქხს, I, გვ. 286* - ვისი გარდელი, ვისი შვილი, ვისი ნინ ვადვიარ (ვეშასურები). *იხ. სორგუა.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ ა ს ხ ა პ ა ნ ს ზინსა - ნინ დახტომა. თინა ამო მოლურის დო ქაროშა ქ ა წ ო ს ხ ა პ ა ნ ს ი ა : *შ. ხუბ., გვ. 209* - ის აქეთ ნამოვა და კალთაში (ნინ) დევატება. *იხ. სხაშა.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ ა ფ ო რ ე (ნ) ზინსა - ნინ შარაშა. თოლე სენთექ შემიონე, აწ მ ო ფ ო რ ე მუნაფლი: *კ. საბუჟ., კართ. ზეს., გვ. 42* - თვალში სინთალე დამეკარა, მეფარება ნინ ღრუბელი. *იხ. ფორაფა.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ ო ს გ ე ნ ი ზინსა - ნინ დაღება. აწ ო ს გ ე ნ ი მ ი გ ე ვ ა - ნანამძლარი სიტყვა.

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ შ ი ე ვ ი ლ ა ნ ს ზინსა - ნინ მოქალა; სიარულში ნინ რისაშა მოქალა. ათაქინ დეუე ქ ა წ ე გ ო ს ე ი ლ ა აშუღა: *ი. ყოშ., გვ. 56* - აქა თავს შენს ნინ მოვიკლავ დღეს. *იხ. კვილა.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ უ გ ო თ ა ნ ს ზინსა - ნინ დაღება (დაშინა). აწ შ უ გ ო თ ა ნ - ნაცალას: *ქხს, I, გვ. 204* - ნინ ვუყრი თივას (ნათობს). *იხ. ცოთაშა.*

ანჰოშინა (აწოშინაფას) სახელი აწ ო ე უ ნ ს ზინსა - (ნინ) ნაძოლა. ვართ აწ ო ე უ ნ ს ე, ვართი ეკიუნინე: *საღბ. სიძრ., I, გვ. 46* - ვერც ნინ ნაროქდეტი, ვერც უკან გასყევი. *იხ. სუნა.*

ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ ო მ ე (ნ) ზინსა - ნინ დაღება. ოკუეშალო აწ გ ე მ გ ე თ ე ნეტრეფი დო მელა-ტურეშს: *ი. ყოშ., გვ. 168* - საქმელად მგლების და ტურა-მგლების ნინ ვართ დადებელი. *იხ. ძენა.*

ანჰოშინა, ანჰოშინაშა (აწოშინაფას) სახელი აწ შ ა ძ ი რ უ ე (ნ) ზინსა - (ნინ) მინაშა (ლანდვა), მოქანაშა. სოთინი აწ ა ძ ი რ უ ე უ ნ დეზი-და, დეუე სოფუნდე: *ი. ყოშ., გვ. 55* - სადმე თუ მოელანდებოდა დევი, თავს გლეჯდა. *იხ. ძირა, ძირაფა.*

ანონირება (ანონირება) სახელი
აწყოთორუანს ზნისა - ბანსრება. *იხ.*
წორება.

ანონირებაში, ანონირებაში (ანონირებათაფის,
ანონირებათაფის) სახელი აწყოტყყართუ (6)
ზნისა - წინ გამოქმდა. ჩემი ირო
სანატრელი, მის რე აწყოტყყართუ გქენი?
: *ბალო, გვ. 31* - ჩემთვის მუდამ სანატრელი, ვის
წინაა, რომ გამოლოტობარ?

ანონირებაში, ანონირებაში (ანონირებათაფის,
ანონირებათაფის) სახელი
აწმახსება'რ'კუე (6) ზნისა - ფხეხეხეხე
გლანდვა, ფხეხეხეხე (წინ) ვარდნა და ამით
ბადაადგილობრაში ხელის შეშლა. მა
დამიჯერო, ვაწმახსებაკა შარას! - მე
დამიჯერე, წინ არ დამხედე (გადაადგილობრაში
ხელი არ შემიხალ) გზაზე.

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწოხედალე (6) ზნისა - (წინ) შეხედალა.
ჩემი თაა დოჭეხი დო ქაწოხედალი
ჩემი დღას: *ი. ყოფი, გვ. 140* - ჩემი წილი იწვიმე
და წინ დამხედე ჩემს დღეში (ჩემს სიცოცხლეში).

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწახელილეუნს, აწახელილეუ (6)
ზნათა - სადამ (წინ) ნახვა. ცუდეკარს
ქაწახელილეუ - აივანზე (წინ) ნახა.

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი აწოხე (6) ზნისა
- წინ ზღომა. ბალოკონ აწოხე (წინ) ხეს
მიკეუ კეფი დოლა: *გური, გვ. 389* - აივანზე
ვიზიარ (წინ), ხელში მიჭირავს მოღუნული
ჯიხი.

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწმახსუნუანს ზნისა - (წინ) ღანა. ათე
ბადანა ქაწოხეუნეს - ეს ბავშვი მიუგდეს
(წინ დუსესე), იტყვიან, როდესაც
არაკონიერე გზით ნაშობს სხვას დაუსგამენ.
იხ. ხუნაფა.

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწოჯგვავავანს ზნისა - წინ ღანა
ქლიარაღ. გური, ... ლევენს
ქაწოჯგვავავე: *მ. ხუბ, გვ. 12* - მეგლო, ...
ლევენს დაუგდე წინ. *იხ. ჯგვავავაფი.*

ანონირებაში *იხ.* აწინე, - აწინ, ამის შემდეგ. ჩქე
აწგნე მის ვოკოთე: *ი. ყოფი, გვ. 124* - ჩვენ
ანი ვის ვუნდივართ?

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწმახსუნუანს ზნისა - (წინ) ღანა. ათე
ბადანა ქაწოხეუნეს - ეს ბავშვი მიუგდეს
(წინ დუსესე), იტყვიან, როდესაც
არაკონიერე გზით ნაშობს სხვას დაუსგამენ.
იხ. ხუნაფა.

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი აწკერტენს
ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი აწკერტენს
ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ანონირებაში (ანონირებათაფის) სახელი
აწკერტენს ზნისა - აწკერტენა *იხ. ჭკერტი, ჭკერტი.*

ახალ თეთს (ახალ თეთას) ახალი მთიარე.
ახალ თეთს მთიარე - ახალ მთიარე
შეხვედა.

ახალშობ (ახალშობას) ახალშობილობა,
შეხვედილობა; სიხარბი. პიი, მუდრო
გამომგონე, მუკულორი ახალშობა: *ახალ., გვ.*
54 - პიი, რადრო მახსენდება, გარდასული
ყმანეილობა. ახალშობა მთო ზწანდენი,
იროფელი ართო გამომგონე: ა. საბუშ, ქართ. ზეს,
გვ. 17 - ახალგაზრდობაში რაც შეხვედა,
ყველაფერი ერთად (სუყველა) გადაამატერა. იხ.
ახალგაზრდა.

ახალშახა (ახალგაშახას) ახალშახარი (დღე).
აღდგომის მომდევნო კვირა დღე, რომელიც
ითვლება ქალთა აღდგომადღაც.

ახალშალა (ახალშალას) ახალშახარდობა.
შორ. ახალგაზრდა.

ახალშხი (ახალშხის), **ახალშხი** (ახალშხის)
ახალშხი. ახალშხი იყერებოდა მატყლგარეული
აბრეშუმისაგან, ბამბეგარეული აბრეშუმისაგან
და აბრეშუმისაგან (*ახალშხი, ტ. III, ნაწ. I, გვ.*
246).

ახალშან (ახალშანას) ახალი წელი.
ახალ წანას მიგახვამანი, - ბრელი
ახალ წანას: *ა. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 103 -*
ახალ წელს მოვილოცათ, - ბევრ ახალწელს. იხ.
წანა.

ახალშარბუ (ახალშარბულს) *მიძღ. ვენბ. წარს.*
ბაბრანინებულო. წგ ბგაქ გგმაკერმაფილი
ახალშარბე ულო ქველუჭყვე ქვეყანას
გეხეიზინი: *გაზაყ., 1.05.1931, გვ. 3 - წელს მზემ*
გამორჩეული ბრწყინვალეობით დაუსყო ქვეყანას
(ზევიდან) ციმციმი.

ახალშო ზგზ ახალად, ახლიდან, ახლავარად,
ხელახლად. ახალშო ქიმკაცუნუ გუდუმ კეთებას
- ახლიდან დაიწყო (მიჰყვა) სახლის კეთება.
შორ. ხეაზამო.

ახალშრა (ახალშრას) *მოქან. შავი ბალახი, იზრდება*
ადამიანის სიმალლისა და თეთრი ყვავილები
აქვს (ახალშრა, ტ. IV, ნაწ. I, გვ. 216).

ახალშახა, **ახალშახა** (ახალშახაგას) სახელი
ახალშახ (5) ზმინს - შახხელორი. ბადილიში
ახალშახაქ მოშის ძალაში ახილო: *აა, I,*
96, გვ. 22 - მოხუცთან შეხვედრა ბიჭს ძალიან
გაუხარდა. ართი დიდი გყავქ ქუეუხვად გ:
ქხს, II, გვ. 24 - ერთი დიდი ტყე შეხვედა.
ქახვად გ... ხენწოფიში სქვატა: ა. ცაგარ, გვ.
39 - შეხვედა... ხელმწიფის შვილს.

ახალშახარი (ახალშახარის) *მიძღ. ვენბ. წარს.*
ახალშახ (5) ზმინსა - შახხელორი. უწუუ
ახალშახარი კორქე: *ი. ყოფი, გვ. 23 -*
უთხრა შეხვედრლიამ კაცმა.

ახი (ახის) ახი, სახარტოლიანი, კუთხეილი. მუო
გოჭენი, იროფელი ახი რე სქანთო - რაც
გჭირს, ყველაფერი ახია შენთვის. ახი ვარდულო
ჩქიმი, მუს ბგორუნდი - ახი არ იყო ჩემთვის,
რას დავიგებდი.

ახირა, **ახირა** (ახი/გრას) *იხ. ახრა, - სალი კლდე,*
ქორტოხი (ახალშრა, ტ. V, გვ. 141).

ახირაშ (ახირაშას) შახხელორი. *იხ. ახრა-ხირაგა.*

ახირაშლი (ახირაშლის) *მიძღ. ვენბ. წარს.*
ათმიხირუანს ზმინსა - შახხელორი,
ქორტოხი. ოთახუმა მინილიბე კუჩხი
ათმიხირაფილო: *ქხს, I გვ. 123 - ოთახში*
შესულხარ ფეხაკრეფით (ქორტოხი). იხ.
ხირუა.

ახირაშლი (ახირაშლის) არაჩვეულებრივი,
ძვირფასი; ვადე. უბრალო. იროფელი
ოქროლობა რე მუკაქუნდენ, ვარა
ახირაშლი იქნა? *მ. ზეს, გვ. 143 -*
ყველაფერი ძვირფასია (ოქროლობა), რომ
აქვია, თორემ უბრალოა? ახირაშლი ზგზ.
ახირაშლი, უწვეულოდ; ცუდად, უბრალოდ.
თორემ ახირაშლი იქნა მიკოკორია: ი.
ყოფი, გვ. 33 - ეს რაში ცუდად (ახირაშლი)
მივაბო.

ახირაშ (ახირაშას) იგივეა, რაც ხეკარა, -
საქონლის სადგომად შიმშილსაშუალო
აღდგომი (*ა. ცაგარ, ძეგ., გვ. 16*).

ახირაშ (ახირაშას) *იხ. დახალგა, - ახლიწიბა.*

ახირაშ (ახირაშას) სახელი ახირაშენს
ზმინსა - აღმოსავლეთში. გომოფთქენთი ჩქენი
ჭყორინდლო ახირაშენას გუგარაში
ეკოწამბამენი: *გაზაყ., 26.03.1930, გვ. 1 -*
გამოფთქენთი ჩქენს წყრომასა და აღმოსავლეთს
ტყვილის დანამებისთვის. მუქურე, ცირა,
აგახირაშ, მუს რე იხორხოშქენი? -
რამა, გოგო, რომ აგახირაშ (აგაშფოთა),
რასა, რომ ხორხოცობ?
ახირაშენს (ახირაშ დამფოთა, აუხირაშ
აუშფოთებია, აუხირაშენს) დამფოთებდა
თურმე, ანამფოთებდა გრდმ. აშფოთებს,
ახირაშენს.

ახირაშლი (ახირაშლის) *მიძღ. ვენბ. წარს.*
ახირაშენს ზმინსა - აშფოთებულო.
დაპანება ოკო, ახირაშენს რე კორი -
დანყნარება უნდა, აღმოსავლეთული კაცი.

ახირაშლი (ახირაშლის) სახელი
ათმიხირუანს (5) ზმინსა -
სინიფიშუმი შახხელორი (ხილის, სიმინდის...).
აგამადლო სახელი ათმიხირუანს -
ატამი და მსხალი სიმინდის შვიდს.
ათმიხირუანს (5) (ათმიხირუანს შეხვედა,
ახირაშლი) შეხვედა გრდმ. ვენბ.
სიმინდის შვიდს. *შორ. ხირაშ.*

ბ-ა) პირველი პირის სუბიექტის ნიშანი თანხმონით ფუძენაწყებულ ზმნებში (ძირითადად ზუგდიდურ-სამურზაყანოულში): მიღე-ბ-სერგელეჭია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 81* – ნავითრევიო; ბ-ყოფეჭია: *ქხს, II, გვ. 46* – ვყოფილვარო; ბ-ჭყალე: *ა. ყოფშ., გვ. 143* – წყველი; ბა-ბრგვქე – ვმარგლავ; ქი-ბ-გინი – ვიგრძენი. *იხ. ვ.*

ბ) პირველი პირის ობიექტის ნიშანი თანხმონების ნინ: ბ-ჭუნსუ: *ა. ყოფშ., გვ. 125* – მწვაეს; ბ-თხილანს მწყემსასეს...
 S₁-ისა და O₁-ის ნიშნად გარკვეულ პოზიციაში ბ-ს ეკვივალენტად გამოიღის: ვ, მ, ჰ, ფ.

ბბ (←ბაბა) მიმართვა მამისადმი: მამა! ბა, გომიგე ჭალემა ტანიშ ობორუნა! – მამა, გამიშვი ჭალაში (ტანის) საბანაო!

ბბბ (ბაბას) 1. მამა. თუნთიქ მეგერიასგ-და, ბაბა დეუძახია: *ა. ყოფშ., გვ. 176* – დათვი თუ მოგერიოს, ბაბა (მამა) დაუძახეო. ვამგ ბაბა დო ნანა: *ფრ., გვ. 130* – არ ასოსეს მამა და დედა. ბაბა ვა, მუ იგურევა სი თე ვით წანას: *მ. ზუბ., გვ. 129* – მამო, რა ისნავლეო შენ ამ ათი წლის მანძილზე (ამ ათ წელს). 0 ბაბას ულე ჩხორაფა მამას აქეს ცხონება: ბაბას ულე რჩხოლაფა, მუე სქანი თიშა! – მამას აქეს ცხონება, ნადი შენს სახლში! *იხ. მუშა. ჭორ. ლაზ. ბაბა მამა (ნ. მარი).*

2. შორსდ. მიმართვა მამა. მუე, ბაბა, მუე ცურა! – ნადი, მამა, ნადი სახლში! მიღელი ცურემა, ბაბა, სქანთი უფუნია! – ნადი, მამა, შენთვის სჯობია!

ბბბ-ბმ მიმართვა: მამა ბენცვალწს. ქემხეხვარო, ბაბა გე, ტემოჭოფაფე ათე ოღალე! – მომეყელო, მამა გენაცვალოს, ამალბინე ეს ტვირთი (წასალბი)! ბაბა-გე, ქიმოჭორონე ათე ზიგა! – მამა გენაცვალოს, მომანოღე ის ვიოი! *იხ. -ტე. ჭორ. მუასქანიტე.*

ბაბბბმ (ბაბათის) მამის სახლი, მამის ოჯახი (ბაბათი←ბაბაშ-თი ბაბას ოჯახი). მიღამიფონი ბაბათიშა – ნამიყვანე ბაბას (მამის) ოჯახში. *იხ. თი.*

ბაბბს (ბაბათის) *სინ. ბაბბია; მამიკო. ჩქიში* ბაბაია ქორექი-და, მიღამიფულე ქვანაშა! – ჩემი ბაბათი თუ ხარ, ნამიყვანე ყანაში. ნანათის ბაბაია ცურათ ვაჯულუნია: *თ. საბოკ., გვ. 254* – დედიკოს მამიკო ტყელიად არ აკოცებხო. *იხ. ბაბა.*

ბაბა-ქრჩი (ბაბა-კოჩის, ბაბა-კოს) უფროსი, მამა-ქაქი. ქურჩქილო, ბაბაკოჩი რატადანს – უსმინე, უფროსი კაცი (მამა-კაცი) ლაპარაკობს.

ბაბა-მე შორსდ. ფიცილის ფორმულა: მამის მაღლმა! სქანთი უფუე, ბაბა მე, დამიყერი! – შენთვის სჯობია, მამის მაღლმა, დამიყერი! *იხ. -მე; ჭორ. მუმაღლბა.*

ბაბასქანი (ბაბასქანს) მამაშენი. ბაბა-სქანა აქი ვარე: *ა. ყოფშ., გვ. 138* – მამაშენი აქ არ არის. *ჭორ. მუქასქანი.*

ბაბა-სმა შორსდ. ფიცილის ფორმულა: მამა-შვილმბამ. ასე მიმართავს მამა შვილს ან ასაკით უფროს ახალგაზრდას. სო ულია, ბაბა-სქეუვა, – უწუე: *მ. ზუბ., გვ. 283* – სად მიდიხარო, მამა-შვილობამ, – უთხრა. უფარი, ბაბასქეუვა, – უწუე პაპაქ: *მ. ზუბ., გვ. 159* – კარგი, მამაშვილობამ, – უთხრა მიღვლემა.

ბაბა-სმა (ბაბაღუშას) უხანიათი (პიროვნება).

ბაბა-სმა შორსდ. ფიცილის ფორმულა: მამა-სულწი. გამარჯობა, ბაბა-სური! – გამარჯობა, მამა-სული! *ჭორ. ბაბაშურაი (ა. ლლ. საკ. საბ., გვ. 79).*

ბაბა-სურსმა, ბაბა-სურსმა შორსდ. ფიცილის ფორმულა: მამის სულს ვვიცავ. ბაბაიშურე მუე, ვადინდენქე გამორთა ხორღმა! – მამის სულს ვფიცავ, არ დაგინდობ, არ მოხვინე ახლოს. *ჭორ. დიამქიმიშ-სურე მუე.*

ბაბა-შირი შორსდ. ფიცილის ფორმულა: მამის შირი, ე.ი. მამას ვქონდეს შირი შირი. ნამგ რე თაში ლურჭულანსი, ბაბაშ ჭირი, – მიწითია: *ა. ყოფშ., გვ. 173* – რომელია, ასე რომ ჭიკჭიკებს, მამის ჭირი, მითხარითი!

ბალაღარი (ბაღალერს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
ბაღალანს ზმნისა - ნაბოღარიპაპი.

ბალაღას (ბაღალუას) იგივეა, რაც ბაღალაღი (მნიშვნ.- 2), - სახელი ბაღალანს ზმნისა - ბოღვა; უთავბოლო ლაპარაპი, ბაღუტური, ყრანტალი. მუსიკე ბაღალანქინი? - რასაა, რომ ბოღაღ?

ბაღალანს (ბაღალუა იბუტუტურა, უბალაღუა უბუტუტურია, ნოზალაღუ(ნ) ნაბუტუტურება) *გრძმ.* ბოღავს, ბუტუტურობს. **ობაღალაღუანს** (ნოზალაღუა აბუტუტურებინა, უბალაღუაუზ უბუტუტურებინებია, ნოზალაღუაუზუ(ნ) აბუტუტურებინებდა თურმე) *კაუზ.* ბაღალანს ზმნისა - აბუტუტურებინებს. **ბაღალაღარი, ბაღალ მიძღ. მოქმ.** ბუტუტურა, ბოღიაღა.

ნოზალაღარი მიძღ. ენებ. ზე. საბოდილო, საბუტუტური. **ბაღალარი მიძღ. წარს.** ნაბუტუტურები, ნაბოღალიღები. **ნაბალაღ მიძღ. ენებ. წარს.** ნაბუტუტურები, ნაბოღალიღები. **ნაოზალაღარი მიძღ. ენებ. წარს.** ბუტუტურის სახესურთი. *შდრ. პაგალი.*

ბაღმ (ბაღეს) ბაღმ. ბაღეთ ჭოფუნა ჩხომს, მიმინოს - ბადი იჭერენ თევზს, მიმინოს. თევზის დასაჭერი ბადის სახეები: მოსა ბაღე მოსასმელი ბაღე, ონთირ ბაღე სათრევი ბაღე, სასაროლი ბაღე სასაროლი ბაღე, კუჭულამ ბაღე ნეერიანი ბაღე. *შდრ. ლაზ.* ბოღა ბაღე ხილის საკრეფად (ნ. მარი).

ბაღმპა (ბაღეპას) სახელი ბაღენს ზმნისა - დაბაღეპა, ბაჩანა, ნარმომომბა. ართის ყვილ, მათიასა ბაღე - ერთს კლავ, მორგეს აბაღებ (არენ). ვარენეგრე უბინათი, ვერქქინდენ, ფერე აბაღენთ: კ. სამუშ., ქმს, გვ. 137 - მონაჭორს უმატებთ, ვაურენელს აბაღებთ.

ბაღენს (ბაღალა დაბაღა, ლოზალაღუა დაბუბაღებია, ლონოზალაღუ(ნ) დანაბაღება) *გრძმ.* ბაღეპს. **იბაღებუ(ნ)** (ლოზალაღა დაბაღა, ლაზალაღუ(ნ) დაბაღებულა) *გრძლუე. ენებ.* ბაღენს ზმნისა - იბაღება.

ებაღებუ(ნ) (ღაზალა დაებაღა, ლაზალაღუა დაბაღებია) *გრძლუე. ენებ.* უბაღენს ზმნისა - ებაღება.

აბაღინე(ნ) (აბაღინე შეძლო დაებაღა, - ლონოზალაღუ(ნ) შეძლობა დაებაღა) *გრძლუე. შესაძღ. ენებ.* უბაღენს ზმნისა - შეუძლია დაბადოს. **ობაღებუანს** (ნოზალაღუა აბაღებინა, უბალაღუაუზუ 'და'უბაღებინებია, ნოზალაღუ(ნ) თურმე აბაღებინებდა) *კაუზ.* ბაღენს ზმნისა - აბაღებინებს. **ბაღალაღალი მიძღ. მოქმ.** 'და'მბაღებელი.

ნოზალაღალი მიძღ. ენებ. ზე. 'და'საბაღებელი. **ღაზალაღალი მიძღ. ენებ. წარს.** 'და'ბაღებელი. **ღაზალაღალი მიძღ. ენებ. წარს.** დანაბაღი. **ღონოზალაღალი მიძღ. ენებ. წარს.** დაბაღების საფასელი. **უზალაღალი მიძღ. ენებ. წარს.** დაუბაღებელი. *შდრ. ხალა.*

ბაღმპა (ბაღეპას) სახელი ობაღეუ(ნ) ზმნისა - რისამე მონება. მუთა მიღუ, მუთა მობაღეუ - არაფერი მაქვს, არაფერი მბაღია. შილიღე, ბრელი მუთუნი მობაღეუდასი, მარა მზეამო ვამოკო - შეიღება, ბვერი რამე მქონდეს (მებადოს), მაგრამ სხვისთვის არ მინდა. *შდრ. პაღუა.*

ბაღინ (ბაღიას) პაბტარა ბაღმ. ქომუზი ბაღიი, ქინოგირღვა სხულს - მომეცი ბაღია, ჩაგიყრი მსხალს. ბაღია-ბაღეა. *იხ. ნობაღია.*

ბაღინე(ნ) (ბაღიამ-ბაღეამ-ს) ბაღინი. მიღებონე ოზი ბაღიამი კოჩი: *ი. ყოფშ., გვ. 36* - ნიყვანა ასი ბაღიანი კაცი.

ბაღლი (ბაღილის, ბაღის) ბერიკაცი, მოსუცეპაული (კაცი), მოსუცი. ართი ბაღილი ქოყოფე: *ა. ცაგ., გვ. 34* - ერთი მოხუცებული (კაცი) ყოფილა. თის ხოლო ქეყოფოფე თე ბაღილიქ: *მ. ხუბ., გვ. 128* - იმასაც შეუყვარდა ეს ბერიკაცი (მოხუცი). ბაღილიც ოჭიშ გოფეგბუე: *მ. ხალ., გვ. 62* - ბერიკაცს შურეგი გაუთიო. *ქემორთი ათე* ბაღილიც *როშაპიქ: მ. ხუბ., გვ. 59* - მოვიდა ამ ბერიკაცთან როშაპი. ბაღილიც უი დიგორეთ: *ქმს, I, გვ. 177* - ბერიკაცები მიმოტრებთ. ბაღილი-ბაბაღილი (*არნ. ჩიქ. შდრ. ლექს., გვ. 41; ს. კლ. შდრ. ფონ., გვ. 163*). *იხ. დელიბი. შდრ. ლაზ.* ბაღი მოხუცი (*ნ. მარი*).

ბაღლიქ-ი (ბაღლი-კოს) მოსუცი. *სიტყ-სიტყვ. ბაბერი-კაცი. შდრ. ბოშ-კოჩი.*

ბაღმში (ბაღმის) შვილიშვილი. *შდრ. მოთა. აჭარ., გურ., იმერ. ბაღში შვილიშვილი (ა. ლლ.).*

ბაღმინე(ნ) (ბაღიოვანს) მოჭარ. ბაღმინე(ნ). *იხ. პაგოჩინე.*

ბაღმ (ბაღუას) სახელი ობაღანს ზმნისა - უსალო, ლონამინდლილი სინარული; შეუქალეპლოპიტი ნელი და ზანტი სინარული. ნაბეტანი დიორჩინ ლო ბითუ გიბაღანს - ნამეტანი დაბრდა და ძლიე დადის. მუერს შარასინი, მიობაღანს - რომ მიდის გზაზე, უილაჯოდ მიდის. *იხ. გილა-ბაღუა; შდრ. გურ. ბაღუნი უზნოდ, უაზროდ სიარული (ვ. შარაშ.).*

ბაღმინს (ბაღურაას) კარ. ბაღმინეპარად ნაქსუცი რამე. *იხ. ნობაღურა.*

ბაღმლი (ბაღელის) *იხ. ბაღილი.* ბაღმ-ბაღმას, თუნთი გვაღლას, დეღები ყებურსა ბაღელ

ცუნას - ალს-მალს, დათვი მთაში, ბებერი ქალი კერაზე, ბერიკაცი ყანაში. ბაღვლიძე ქემორთვ: *კ. საბუშ, ქართ. ზგა, გვ. 19* - ბერიკაცი მოვიდა. *ბაღვლიძე ბერიკაცი: ბაღვლიძე ლ. ლურჯული: კ. საბუშ, ქსს, გვ. 168* - ბერიკაცი კვდებოდა.

ბაზი (ბაზის) *ზოოლ. ღიღი ბუზი (ი. ყოფშ); ბუზი (პ. ქარა); ფრთიანი ყვითელი მწერი, ფუტკარის ჩამოპვავს (ქველ); შაბიანი დიდი მწერი, ბზიკს ჩამოვავს (აქარ, შ. ნიკარ).* გაანჯვღლო ქვმალახვილუე თორი ბაზე ფი: *ი. ყოფშ, გვ. 66* - გაალო და დაინახა (შიგინე) ორი ბუზი. თისუ ეკოთხოშუესუ ჭანდელი ღო ბაზი ცალო ... : *კ. საბუშ, ქსს, გვ. 153* - მას უკან მისდევდნენ ხარაბუხა და ბუზივით. *შდრ. ჭანდლი.*

ბაზარი (ბაზარს) ბაზარი. ბანბას ვაშხა ღლას ჯგირი ბაზარი უჭქულე - ბანბაში კვირა დღეს კარგი ბაზარი ცივდა.

ბაზარში (ბაზარუას) ბაზარობა. ამუქანი ადრე გუბღირთი ღო შიიბა ვმარე - ამ დილას ადრე აუდექი და მოვიბაზრე.

ბაზაში (ბაზაშის) სახელი აბაშუე (5), უბაშუნას, ობაშუნას ზნისა - ბაშვა, ძლირად დარტყმა, მარბად ცემა; დახმთვაბა; ხმაურით დაგდვა.

სოფარშივექ ქორჩქინდენი, გურმა იბაშუნათგნი: *მასლო, გვ. 95* - სიყალბე რომ გამორნდა, მკერდზე იცემი. გურქ მოგუე ლული ღო ლევანს ქაწუ ბაშუ: *მ. ზუბ, გვ. 12* - მგელმა დარტყა თავი და ლევანს დაუგდო ნინ. ღურა ღლამა ვაგმოუყოლდე, გორლიქ დუშობაშუენი: *ქსს, I, გვ. 20* - სუკილიამდე არ დამაფინედება, ბაყაყმა რომ (ძირს) დამახეთქა. მინდორს გებაშუ ეჭურს: *ქსს, I, გვ. 20* - მინდორზე გლია ეგერ! ბაშუნს (წოზაშ მავრად ცემა, წოზაშ მავრად უცემა, წოზაშ მავრად სცემდა თურმე) გრდმ. მავრად სცემს.

ობაშუნას (წაააშუ დაახეთქა, წოზაშ მავრად დაუხეთქებია, წოზაშ მავრად თურმე) გრდმ. ახეთქებს (ძირს). იბაშუნას (ობაშუ ირტყა, შაბაშუ ურტყია) გრდმ. სათვ. ქვ. ბაშუნს ზნისა - ირტყამს მავრად.

უბაშუნას (შაბაშუ ურტყა, შაბაშუ ურტყია) გრდმ. სახვ. ქვ. ბაშუნს ზნისა - ურტყამდა მავრად.

აბაშუე (წაააშუ დაახეთქა, წოზაშ მავრად) დახეთქებულა) გრდმ. ვრძ. ეხეთქება.

იბაშე (ობაშუ შესაძლებელი გახდა ცემა, წოზაშ მავრად) შესაძლებელი ყოფილა ცემა) გრდმ. შესაძლ. ვრძ. ბაშუნს ზნისა - შეიძლება იცემოს.

აბაშე (ობაშუ შეძლო ეცემა, წოზაშ მავრად) შესაძლებელია ეცემა) გრდმ. შესაძლ. ვრძ. უბაშუნს ზნისა - შეუძლია ცემოს. ობაშეშუნას (ობაშეშუ აცემინა, შაბაშეშუ უცემინებია, წოზაშ მავრად) აცემინებდა თურმე) კაუზ. ბაშუნს ზნისა - აცემინებს.

მაბაშულ, მახაშულში მიბუ. მიუშ. მცემელი, მრტყმელი; ნამქცევი. წოზაშ მავრად) მიბუ. ვრძ. წარს. დაცემული (მავრად).

ობაშულ მიბუ. ვრძ. მც. საცემი (მავრად). ნაააშ, ნაბაშუ-ი მიბუ. ვრძ. წარს. ნაცემი, ნარტყაყი.

ნაწოზაშ მავრად) მიბუ. ვრძ. მავრად) მიბუ. ვრძ. წარს. ნაცემი, ნარტყაყი. ნაწოზაშ მავრად) მიბუ. ვრძ. წარს. ნაცემი, ნარტყაყი.

ნაწოზაშ მავრად) მიბუ. ვრძ. წარს. ნაცემი, ნარტყაყი. ნაწოზაშ მავრად) მიბუ. ვრძ. წარს. ნაცემი, ნარტყაყი.

ბაზე (ბაზეს) სიმინეში მისული (ლობო, სიმინდი...). *ბაზე ლეხია სიმინეში შესული ლობო, რომელიც პარკიანად არ იჭმევა, მავრად არც მარცვლია კარგად გამხმარი.*

ბაზო (ბაზოს) ხის ქარის თავეში. ხის კარებს თავსა და ბოლოში ჰქონდა ბაზო (*მასლეხი, I, გვ. 393*).

ბაზუ (ბაზუს) იხ. ბეზუა, - იგივეა, რაც ბაზაფი, - მარბად ცემა; ბამბაშუში დარტყმა; დახმთვაბა, დაგდვა, - ბაშვა.

ბაბარში (ბათარისა) ბრძელი მუშა (იხ.) - ძველი, ზამთარში თავეში დასაბუღვალად (*შდრ. ი. ცხად, ძეგლ, გვ. 19*).

ბაბაშული (ბაბაშულს) სახელი იბათეალე (6) ზნისა - მსუქანს (*მგ., ბეშვის, დათვის ბელის...*) სირბილი. ბაბანა მეურს, შიიბათეალე - ბეშვი მიღის, მიღის. მიიფში სანაკიშა, თუნთში ნაბათეალე ბიორი - მივდიოდი სენკაშ, დათვის ნარბენი ვნახე.

ბაბილი (ბათილ/რს) ბაბილი, ბაშეშუში, ძველი; ძალადუბარბული. *ბათილს ვორექ გაცნობრდით, ერთმანეთის არაფერი გვმართებს. გურქ უწუე თუნთის: მა ღო სი ბათორს ვორიეთა - მგელმა უთხრა დათვის მე და შენ ბათილს ვართო.*

ბაბილუა (ბათილუას) სახელი აბათილენს ზნისა - ბაშეშვა; ძალის, მინიშნულში მის დასარბვა. მუში მოქმედებია ირფელს ადის ენმუსეანს, აბათილენს - თავისი მოქმედებით ყველაფერს ალას უსევამს, აბათილეს.

აბათილენს (ბაბათილუა გააბათილა, ბოზაბათილუა გაუბათილებია, ბოზაბათილუაშ მავრად) გააბათილეს თურმე) გრდმ. აბათილეს. უბათილენს (ბაბათილუა გაუბათილა, ბაბათილუა გაუბათილებია) გრდმ. სახვ. ქვ.

ბანიში მიღ. ნებ. წარს. ცხელი, გალახული. ნაბათში მიღ. ნებ. წარს. ნაცემი, ვანახნი. ნაბათში მიღ. ნებ. წარს. მაგრად ცემისათვის, გალახვისათვის გასამრჯელო. შაბათში, უაბათში მიღ. უარყ. უცემი, გაულახავი. იხ. ბეთუქა.

ბანი (ბათის) მოგან. იგივეა, რაც ბაიე. აია რე, ბაია რე, ბაათი წორი თანავა რე - აიაა, ბაიაა, ბათის სწორი აღდგომაა.

ბანი-ქმშხა (ბათი-ქმშხას) დიდმარხვის მეექვსე კვირა (ი. ყოფი). იხ. ქმშხა.

ბანი (ბათის) მოგან. ბანი (ა. მყ.). ყვითელყვავილებიანი ბალახია ერთგვარი. ცხვარი იცავდა ყოველგვარი ავადმყოფობისაგან (მასალა, ტ. IV, ნაწ. I, გვ. 222). ბაიე ს გითმიკრანდეს ბორკიმა დო უკული სანთელიში ჭიჭე კვარკვანტელი ბურიოფკურას გითმიკრანდეს და ათამ კურნალენდეს რუმადიმას - ბათის იკრადენენ წვივზე და შემდეგ სანთლის პატარა ბურთს დაიკრადენენ და ასე მკურნალობდენ რემანტიზმს. // გადჯ. ყვითელი. ბაიაში ფერი გინოხო - ყვითელი (ბათის) ფერი აძვის. 0 დელბათა თავყვითელა. იხ. ბათიე ქმშხა.

ბანიკარტი (ბაიკარტის) პულქმარდის არა (!). 0 ბაიკარტიმი ვოსოფუა: აბა, ქი გასოფ ანა ბაიკარტის - აბა, შემოაგლევენ ბაიკარტს. ქომიციუეს თე კათაქ დო ქი გო სოფ ეს ბაიკარტი - მომცივდა ეს ხალხი და შემომავლევენ ბაიკარტი (შორ. ძველ ბაიკა). შორ. საბა: ბაიკარტი ძალღის ჭანგი ნამეტნავი.

ბანიშა (ბათიშას) რელოგ. საეკლესიო დღესასწაული, - ბნიშა. ამ დროისათვის სყვავის ბათი და მის ყვითელი ფერის ყვავილს მოყარან სახლში. აქედან დარქვა დღესასწაულს ბათიან (ა. ჭარ).

ბანიშაშა (ბათიშაშას) ბანიშაშა, - დღესასწაული. აბა, ბოშეფი, მუურქითი ლვინში მუშას, ბაირამო ბა გიღუნა ამდლა - აბა, ბიჭებო, მოუსვით (მოუქნით) ლვინის სმას, დღესასწაული გაქეთ დღეს.

ბანიშაი (ბათიშაის) იგივეა, რაც ბეერადი - დრიშა. დღახუემს ბაირადეფი გიმიღუნა - დღესასწაულებზე დროშები გამოაქეთ.

ბანიშარი (ბათიშარს) მიღ. ნებ. წარს. ბაისანს ზნისა - 'დატქაენილი.

ბანიშა (ბათიშას) სახელი ბაისანს, იბაისუე (ნ) ზნათა - თიშა, ტქაენა; აბურდმა. ლეზი ხვარებაშე იბაისუე დო სიგბა უღინუ - ლეზი ხვარებისგან იტყენება და სობო ეკარება. აკოაბაისუას თქუანა,

მუენსით თომა აკიარგამუე დო გიმანწყულა მწელიენი - „კობაისუსა“ იტყენა, როდესაც თმა აბურდება და ძნელა გამოსანყობად. ბაისანს (წოხაისუ დატყენა, წოხაისუ დაუტყენა, წოხაისუ) დატყენიდა თურმე) გრძ. ტყენის. იბაისუე (ნ) (წოხაისუ დაიტყენა, წოხაისუ) დატყენილა) გრძე. ნებ. ბაისანს ზნისა - იტყენება. იბანიშარი მიღ. ნებ. მყ. სატყენი. ბანიშარი მიღ. ნებ. წარს. დატყენილი.

ბანიში (ბათიშის) იგივეა, რაც ბალიში, - ბალიში. ბანიში შიჯი ბალიშის პირი.

ბაპი (ბაქის) ბაპი. შორ. ლა შ. ბაქი (ნ. მარი); ტიპობ. ნაბაქაქი (ი. ყოფი).

ბაპა-ბაპი (ბაკა-ბუქის) ბაპი-ბაპი. კუჩხიში ბაკა-ბუქი იორქილედე - ფეხის ბაკა-ბუქი ისმოდა.

ბაპაპი (ბაკაქის) ზოლო. კაპაპი. ბაკაქი უჯე სისქვამაშე, ომინეო დაფილი რე: კ. საბუშ, ქართ. ზუა, გვ. 105 - ბაკაქი (კაპაპი?) სჯობს სილამაზით, ასწარიად შედეგილია. თხიის ბაკაქის, მუში ბირა ირყო ქვაგატონგონი: კ. საბუშ, ქართ. ზუა, გვ. 105 - თხიუეს ბაკაქის, რომ მისი სიმღერა ყველას გააგონოს.

ბაპარია (ბაკარიას) მოგან. ბირკა. იხ. მცივუა, ბაგარია (ა. მყ.). ბაკარიანოდე ჩხოუს კუდელს დო თოლს ქომოგუე - ბირკა ჰქონია ძროხა კუდზე და თვალზე მომარტყა.

ბაპაში (ბაკაშის) ბაპაში. თე ბორე წუჯი ქეკლეინდეს ცხენი მუკიში ბაკაფისგ: მასალა, გვ. 72 - ამ დროს ყური მოჰკრეს ცხენის ფეხის ბაკუნს... ბაკაფ-ბაკაფი ბაკუნ-ბაკუნ: მიოჯინუნთ, ბაკაფ-ბაკაფ ქიმეულ კუჩხემს - რომ შეგედა, ბაკუნ-ბაკუნ მიაცქე ფეხებს.

ბაპა (ბაკეა) მისი ნაპარცენი. თხას გორცხოზუნა წმინდა ორცხოზიითინ, გიმელანს თომას. ათეს უბახუნა ბაკეას - თხას რომ დავარცხინან წმინდა საეარცხლით, გამოიტანს თხას. აბას ექსანიან ბაკეას. ოსურეფი ბაკეას ხვარუნა ფაფალიკაში ოშუალო - ქალები ბაკეას ხვარობენ ფუფაიკის მოსაქსოვად. 0 ბაკეა მონტყორი უხეში მატყლი. შორ. ბეწვა მონტყორი.

ბაპაი (ბაკიანს) მიღ. ნებ. წარს. ბაკუნს ზნისა - 'დატქაენილი, 'დატქაენილი. არდგოლქ კვალეფიშქას ბაკილო ეადოქცილას: გაზაყ, 16.05.1930, გვ. 2 - ადგილი კვლეს შორის დატყენილი არ დარჩეს შორ. ჭაბაკერი.

ბაპინი (ბაკინს) ბაპინი.

ბაქს (ბაკუას), ბქს (ბეკუას) სახლი ბაკუნს ზნისა — 1. მამარაღ ცემა, ღარტყმა; 2. ბქსნა, ტქპანა, ზმრბნა. თო, ძლახი, ქუმორთულა, გუქუბაკუნქ ფიარეს: *მ. ხუბ., გვ. 350* — გაჩერდი, გოგო, თუ მოვიდა, დაეუხლდ ზურგს (ცემით). გერლე ართ ადგილს დო გიბაკუელუ — იდგა ერთ ადგილას და ტქეპნიდა.

ბაკუნს (წოაპა დატქენა, ცემა; წოაპა დაუტქენია, უცემია; წოწოაპა(ნ) ტქეპნიდა, სცემდა თურმე) *გრძმ. ტქეპნის; სცემს (მაგრად).*

უბაკუნს (წოაპა დაუტქენა, სცემს; წოაპა დაუტქენია, უცემია) *გრძმ. სასხე. ქვ. უტქეპნის; ურტყამს, სცემს (მაგრად).* იბაკუ(ნ) (წოაპა დაიტქენა, წოაპაწუ(ნ) დატქეპნილა) *გრძლუ. ვნებ. ბაკუნს ზნისა — იტქეპნება.*

იბაკე(ნ) (იბაპა შესაძლებელი გახდა დატქენა, —) *გრძლუ. შესაძლ. ვნებ. ბაკუნს ზნისა — შეიძლება ტქეპნა, მაგრად ცემა.*

აბაკე(ნ) (აბაპა შედო დატქეპნა, —, წოწოაპა(ნ) შესაძლებელი დატქეპნა) *გრძლუ. შესაძლ. ვნებ. უბაკუნს ზნისა — შეუძლია ტქეპნოს, მაგრად ცემოს.*

ობაკაფუანს (ობაპაწუ 'და'ატქეპნინა, შაბაპაწუ 'და'უტქეპნინებია, წოაპაწუ(ნ) ატქეპნინებდა თურმე) *კაუხ. ბაკუნს ზნისა — ატქეპნინებს, აცემინებს (მაგრად).*

მბაბაპი მიძლ. მიუხ. მტქეპნელი; მაგრად მცემი. იბაბაპი მიძლ. ვნებ. ზვ. სატქეპნი; მაგრად საცემი.

ბაბაპი მიძლ. ვნებ. წარს. 'და'ტქეპნილი; მაგრად ნაცემი.

ნაბაბაპი მიძლ. ვნებ. წარს. ნატქეპნი; ნაცემი.

წაბაბაპი მიძლ. ვნებ. წარს. ტქეპნის, მაგრად ცემის გასამრჯელო.

ბაქსურს (ბაკურას) 1. ბაქსნით სიბარსული. თელი დღას გილე ბაკურს დო საწმომხონოს მუთას აკეთენს — მთელ დღეს დაბაკურნობს და სამომავლოს არაფერს აკეთებს. 2. ძვეს ამომღებით მამარაღ ცემა. ფერი ღუუბაკურსულუ, ართ მარას გეუჯანღულუ — ისე უცემია, ერთ კვირას ინვა. *შდრ. ბაკუა.*

ბაქსურსი (ბალაბანს) ჭქპინანი, ჭქსაღამჯდარი (*ვ. ვიფია*).

ბაქსურსი (ბალაგარს), ბაქსურსი (ბალანგარს) მხარი, ტინალი, მნაპარი; წყაქული (*მ. ყოფ. შ.*) კაცი მოუხმინარი (*საბა*). დღელი ჭობსოფი კოდემ-ტკორს, ბაღანგარს (*მ. ყოფ. შ.*, გვ. 140) — თავი მივარტყვი (მაგრად) ეპოდე-ტკილს, წყეულს. კაქლარი ბაღანგარი ჯითა-ჯინცე ქათაკვათი: *მასალ., გვ. 75* — ოხერი ეკალი (ბარლი) ძირში მოჭერი. თეგენი რე, შხვა-შხვა

ჭკუა, ბაღანგარე ფი, არაგუნი: *ქ. საბუშ. ქართ. ზეს. გვ. 14* — ამიტომბა, სხვადასხვა ჭკუა, ონავარი, ეყახება. *შდრ. გურ. ბალანგარათ უსუფთაო, უნესრიგო (ვ. შარაშ).*

ბაქსურსი (ბალაგუას) სახლი ბაღანგარს ზნისა — ღანაპარ (მამარაღ); ჩაპარა, ჩაქსანა (უნსარიმოდ).

ბალაგანს (მონაზამან მოსერის, მონაზამან მოსერა, მონაზამან მოუსერია, მონაზამან(ნ) მოსერიდა თურმე) *გრძმ. სერის.*

ბაქსურსი (ბალაგერს) ბაქსურსი. გუდემი ბაღანგერი — სახლის ბალაგერი.

ბაქსურსი იბ. ბალაგარი, ბაღანგარი ქარქ ელელუ: *შ. ბერ., გვ. 152* — წყეული ქარი ამოვარდა.

ბაქსურსი (ბალანგარს) ბარდნარი. კაქლარი დო ბაღანგარი ჯითაჯინცე ქათაკვათი: *აბა, 2, გვ. 85* — ეკალი და ბარდნარი ძირიანად ამოთარე (ძირისძირში ჩაჭერი).

ბაქსი (ბალიშის) იგივეა, რაც ბაქსი, — ბალიში. ღოჭუე ძღაბიქ ბალიში: *მ. ხუბ., გვ. 13* — შეკერა გოგომ ბალიში. *ფუნაგირიში ბალიში უნაგირის ბალიში, ტყაყის ბალიში ექხე დასადეგი, მეტწილად მატყლით გატყრილი. *ფეხუბაბიში (ფეხუბი ბაქსიში) ყურთბალიში.**

ბაქსურსი (ბალიშუას) სახლი ბაღანგარს ზნისა — *წოფურ. მამარაღ ცემა, ბალიშიში ბაბრტყეუმაბა. ქაშეყითოუ ხემა-და, დო ბაღანგარს — თუ ჩაიგდო ხელში, მაგრად სცემს (ბალიშიით გაბრტყელებს).* ბალიშანს (წოაპაწუ მაგრად სცემს, წოაპაწუ მაგრად უცემია, წოწოაპაწუ(ნ) მაგრად სცემდა თურმე) *გრძმ. მაგრად სცემს.*

ბაქსურსი (ბალკონს) [რუს. балкони ბალკონი ანიანი] შეუთე ვორწყე ბაღკონს: *მ. ხუბ., გვ. 267* — თვითონ ზევით დგას აივანზე. არტყაბანი გუდეს სი ბაღკონს გიმარდე: *ქხს, 1, გვ. 128* — სართულიან სახლში შენ ბალკონზე რომ იდგე: ართი ბაღკონსი გუდე დღუ — ერთი ბალკონიანი სახლი დგას. *იბ. აბარწა, ლაბარწა.*

ბაქსურსი (ბალ/მოგის) [რუს. балота ჭამბი; ტალანინანი ადმირალი]. ჯეგეში ელები დო ბაღკონსი ვორწყეუთ მასქერაფოლუ: *მასალ., გვ. 119* — ძველ ქანჭრობსა და ჭაობს ჭეხადეთ ამომშარას. ეიმა ელები დო ბაღკონსი ასე ვორწყეუთ გეკალი სქირს: *ქხს, 1, გვ. 318* — უნინ ქანჭრობსა და ჭაობს ახლა გუდეთ მთელდ მშარას.

ბაზაზმის (ბაზაზმის) ბაზის თბილი ქსოვილი, რბილი, ბუსუსანი (*ჯეგლ. იბ. ფანელი.*)

საფასური.

შაბლი, უღმარესი მიწი. უარყო. დაუბლანდავი.

ბანძური (ბანძურს) ქმში.

ბანძლი, **ბინძლი** (ბანძლის) 1. ფარდა, რომელიც მკობს მუცლისა და გულმკერდის ღრუებს, — დონაფრამბა. 2. შიგნულს რომ ადევს (აკრავს) თხელი ქონი. გოლუმბამში მოთ გიმბანწყუნა ოყვილურიში დუს, თის ბანძლი ს გინაფინანა — თამაღისთვის რომ გამონყობენ საკლავის თავს, იმას ბანძლი გადააფუნენ. მუყამსით ცუარუნანი, ცუაჯკაკალს ბანძლი გოძუ მიკ-მიკი ღო თენა ოკო ჩაურცხინუნანი — როდესაც კოდავენ (ყვარვენ), ყვერის კაკალს აპკი ადევს, ეს უნდა ჩამოაშოროს. ი გურიში ბანძლი გულის აპკი. შღრ. რაჭ. ფანთხი ბანძლი, ქსელი (ტ. ძერ.).

ბანძლი-ი (ბანძლილ/რს) მიწი. ენებ. წარს. ბანძლუნს ზმნისა — ლაბანძული.

ბანძლავა/ბინძლავა (ბანძლავას) იგივეა, რაც ბანძლვა, — ბანძლვა, ქსილვა.

ბანძა (ბანძას) თიხის ჭურჭელია ერთგვარი, — ჯანში (ს. შაკალ., გვ. 220).

ბანძი (ბანძის) ბანძი. ხენწიფე ქსერიში ბანძი გინწყვ: *ი. ყოფშ., გვ. 98* — ხელწიფე ქსრის ბანძი გაიხსნა.

ბანძალ-ი (ბანძალ/რს) იგივეა, რაც ბანძალა, — ბარბატი, ტორტმანი, — ბანცალი. ლოგინზე გეედართუ ღო ბანძალა ით მიდართუ ცუზა — ლოგინიდან ადვა და ბარბატი წაიდა სახლში. შღრ. გურ., იმერ. ბანცალი ბანძალი, ბარბატი, ცანცარი (ტ. ძერ., ა. ღლ.).

ბანცალა (ბანცალას) მისაც აბანცალაშს, აბარბატიშს.

ბანცალა (ბანცალავას) ცხმკველთა ავადმყოფობა, ბანცალი. შღრ. იმერ. ბანცალა ძალის ავადმყოფობა, ქარებივით გაუდგება ტანში (ტ. ძერ.).

ბანცალაშ (ბანცალავას) სახელი ბანცალანს ზმნისა — ბანცალი, ბარბატი, ტორტმანი. მუმილი კოჩიშორო მითბანცალელე ამჟუნანი — მთვრალი კაცივით მიბარბატივდა ამ დილას.

ბანცალანს (იყერ. იბანსალუ იბარბატი, შანსალუ უბარბატი) გრდუე. სა შ-მოქშ. ბარბატიშს, ბანცალაშს.

იბანცალენ (იბანსალუ იბარბატი, შანსალუ უბარბატი, წოიბანსალუ) ბარბატივდა თურმე) გრდუე. ენებ. ბარბატიშს.

აბანცალენ (აბანსალუ აბარბატი, აბანსალუ უბარბატი) გრდუე. ენებ. ბანცალანს ზმნისა — ებარბატივდა, ებანცალენა.

ობანცალაფუნს (იბანსალუ აბანცალენიან, შანსალუ აბანცალენიან, წოიბანსალუ აბანცალენიან) აბანცალენიანებდა თურმე) კაუჯ. ბანცალანს ზმნისა — აბანცალენიანს, აბარბატივინენს. **იბანსალ** ვისაც აბარბატივს, აბანცალენს. **იბანსალაში** მიწი. ენებ. შყ. საბარბატი, საბანცალა. **იბანსალაში** მიწი. ენებ. წარს. ბანცალის, ბარბატიანს საფასური. *იხ. ბანძალი, ჩანცალი.*

ბანძლი (ბანძლის) ღაშა, ღაშვილარაბა, ახალ-მახალი, ალიბაში; ჩხუპი. ორე თხორიში ღო ბანძლი: *შ. ძერ., გვ. 157* — არის განეე გამონევა (გლეევა) და ჩხუბი. **ბანძლი** მუსხი დეჭირე ღლას ღო თექ თინეფიში ბანძლი ს გ, დანიშნული რე: *შ. ხუბ., გვ. 36* — დრო (დროები) რამდენი დესჭირედა ნასვლას და იქ იმით დავიდარაბას, დანიშნულია. **ბანძლი** უჯროსი, ფერი კოჩი რე — შფოთი რომ უყვარს, ისეთი (იმფერი) კაცია. *შღრ. იმერ. ბანძლი ხიფათი, უბედურება (ტ. ძერ.).*

ბანძლუმი (ბანძლუვის) *იხ. ბანძლვა.*

ბანძლანი (ბანძლანს) შარიანი, შფოთიანი; ღაშვილარაბიანი. *ო, ჯიმა, მუ ბანძლიანი კოჩიეტი!* — ო, ძმაო, რა შფოთიანი (შარიანი) კაცი ხარ!

ბანძლი-ი (ბანძლილ/რს) მიწი. ენებ. წარს. არაშლი, ჩახლარაშლი. უკმაკური ჭკადირი, ეშაკიში ბანძლი რი: *ი. ყოფშ., გვ. 184* — უკუღმართად გაჭედლილი, ეშაკისგან დახლართული (ვაშაკიანა: ნაშა). კოჩიში დოსქელადე საქმე აკო ბანძლი ეფი: *მასალ., გვ. 82* — ძველი დროიდან დარჩენილა საქმე დახლართულიები. *იხ. ბანძლვა.*

ბანძლინი (ბანძლინს) გლვარაშნი, ცოღვილოშა. გყურაბა ბანძლინით გ ბელის გულესქუნინა: *მასალ., გვ. 75* — უბრალო ბლვარაშით ბელს რომ განიასკევე (შეიკრავს).

ბანძლა (ბანძლავას) სახელი ბანძლუნს ზმნისა — გლვარაშნი; არაშა, ხლარაშა. უარესო ბანძლენც: *აია, I, გვ. 20* — უარესად ხლართავს (ბურდავს). მიოგით, ნუ ინებენთ საქმეს აკო ბანძლუნს: *შ. ხუბ., გვ. 351* — მორიგდით, ნუ ინებებთ საქმის ჩახლართვას. შარას გილე ბანძლენც: *ქხს, I, გვ. 234* — გზაზე ბლვარაშუნსა. ძაფის ნიბანძლენც! — ძაფს ნუ ხლართავ!

ბანძლუნს (წოიბანსალუ დახლართა, წოიბანსალუ დაუხლართავს, წოიბანსალუ დახლართავდა თურმე) გრდ. ხლართავს, რევს. **ბანძლუნს** (წოიბანსალუ დახლართა, წოიბანსალუ დაუხლართავს) გრდ. სათე. ქე. ბანძლუნს ზმნისა — ირევს, იხლართავს.

უბანძღუნს (უბანძღუნ დაუხლართა, უბანძღუნ დაუხლართავს) *გრძღმ. სასხე. ქე.* ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - ურევს, უხლართავს.
 იბანძღუენ (იბანძღუნ დაიხლართა, ფოანძღუნ (დახლართულა) *გრძღუ. ენებ.*
 ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - იხლართება.
 აბანძღუენ (აბანძღუნ დაუხლართა, ფოანძღუნ დახლართავს) *გრძღუ. ენებ.* უ ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - ეხლართება.
 იბანძღუენ (იბანძღუნ შესაძლებელი გახდა არევა, ხლართვა, -) *გრძღუ. შესაძღ. ენებ.*
 ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - შეიძლება არევა, ხლართვა.
 აბანძღუენ (აბანძღუნ შეძლო დაეხლართა, აერია; -; ფონიანძღუნ შესძლებია დაეხლართა თურმე) *გრძღუ. შესაძღ. ენებ.* უ ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - შეუძლია აუროოს, დახლართოს.
 ობანძღუენ (ობანძღუნ დაუხლართავს, აარევენა; უბანძღუნა აუარევენება, დაუხლართავინება; ფონიანძღუნ არევენება, ახლართვენება თურმე) *კუ ზ.*
 ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - არევენებს, ახლართვენებს.
 მბანძღუნს *მიღღ. მოქმ.* ამრევი, დახლართავი.
 მბანძღუნს *მიღღ. ენებ.* ზე. ასარევი, დასახლართო.
 ბანძღუნს *მიღღ. ენებ.* წარს. არეული, დახლართული.
 მბანძღუნს *მიღღ. ენებ.* წარს. ანარევი, დახლართო.
 მბანძღუნს *მიღღ. ენებ.* წარს. დახლართვის, არევის საფასური.
 მბანძღუნს *მიღღ. უარე.* დაუხლართავი.

ბანძღუნს-ი (ბანძღუნს-ი) სახელი ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - მბარად ცემის ხმა; დარტყმა; მბარად დაცემა დიონ რამისა. იმი ოჟის მუელადუ ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს - იმის ზურგს გაჰქონდა ხმაური (ცემის ძლიერი ხმა). ფფრი
 ღო ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს (ე), ემე ვეუღარუნუ - ისე მაგრად დაცემულა, ზევით ვერ ანდგარა.
 ბანძღუნს (ფონიანძღუნ მაცვამს სცემამ, ფონიანძღუნს უცემია მაგრად, ფონიანძღუნს სცემდა თურმე მაგრად) *გრძღმ. მაგრად სცემს.*
 ბანძღუნს (ფონიანძღუნს ირტყა, მბანძღუნს ურტყა) *გრძღმ. სათავ. ქე.* ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - ირტყამს მაგრად.
 უბანძღუნს (უბანძღუნს ურტყა მაგრად, მბანძღუნს ურტყა მაგრად) *გრძღმ. სასხე. ქე.* ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - ურტყამს მაგრად.
 ბანძღუნს (ფონიანძღუნს იცემამ, ფონიანძღუნს ნაცემქ იქნა) *გრძღუ. ენებ.* ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - იცემება, ნაცემი ხდება.
 აბანძღუნს (აბანძღუნს დაცემა, ფონიანძღუნს დაცემულა მაგრად, ფონიანძღუნს დაცემოდო თურმე მაგრად) *გრძღუ. ენებ.* ეცემამ მაგრად.
 იბანძღუნს (იბანძღუნს შესაძლებელი გახდა მაგრად ცემა, -; ფონიანძღუნს შესაძლებელი ყოფილა

მაგრად ცემა) *გრძღუ. შესაძღ. ენებ.* ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - შეიძლება მაგრად (გამეტებით) იცემოს.
 აბანძღუნს (აბანძღუნს შეძლო ეცემა, -; ფონიანძღუნს შესძლებია მაგრად ეცემა) *გრძღუ. შესაძღ. ენებ.* - შეუძლია მაგრად სცემოს.
 ობანძღუნს (ობანძღუნს აცემინა, მბანძღუნს აცემინება თურმე) *კუ ზ.* ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს ზმნისა - აცემინებს მაგრად.
 მბანძღუნს *მიღღ. მოქმ.* მცემელი (მაგრად).
 მბანძღუნს *მიღღ. ენებ.* მც. საცემი.
 ფონიანძღუნს *მიღღ. ენებ.* წარს. მაგრად დაცემული.
 მბანძღუნს *მიღღ. ენებ.* წარს. ნაცემი; მაგრად დანაცემი.
 მბანძღუნს *მიღღ. ენებ.* წარს. მაგრად ცემის საფასური.
 მბანძღუნს *მიღღ. უარე.* დაუცემელი, მაგრად ნაუცემელი.

ბანძღუნს-ი (ბანძღუნს-ი) *მიღღ. ენებ.* წარს. ბ ა ნ ძ ლ უ ნ ს, ბ ა ნ ძ ლ უ ე ნ ს ზმნისა - მბარად ნაცემი; ძლიერად ნაცემული (ხმის გამომცემით).

ბანძღუნს (ბანძღუნს) *იხ.* ბანძღუნს.
ბანძღუნს-ი, **ბანძღუნს-ი** (ბანძღუნს-ი) *მოქმ. მბარად. მბარად. იხ.* წალამი, კალამი (ა. მც.)

ბანძღუნს-ი (ბანძღუნს-ი) *იხ.* ბანძღუნს.

ბანძღუნს (ბანძღუნს) *იხ.* ბანძღუნს.

ბანძღუნს (ბანძღუნს) მბარადუ მბარადუ მბარადუ - მინისციელემ დაფევის საფასური - ბაჟი აიღო. მინას ძეგლი ვოლუნება დო სიგყვას - ბ ა ე ე : *მ. სახე. გვ. 254* - ენას ბეგლი არ აქვსო და სიტყვას - ბაჟიო.

ბანძღუნს (ბანძღუნს) მინისციელს მინისციელს, - ბაჟი. მბარადუ საწებელი ბაჟის ნეეი.

ბანძღუნს-ი (ბანძღუნს-ი) *მიღღ. ენებ.* წარს. ბ ა ე უ ნ ს ზმნისა - 1. მბარადუ; 2. მინისციელს სანაბელში მბარადუ.

ბანძღუნს (ბანძღუნს) სახელი ბ ა ე უ ნ ს ზმნისა - მბარადუ, მბარადუ მბარადუ. მბანძღუნს მუსიო გიმინამუნს გამმელანდესინი, ორფელს ბ ა ე უ ნ დ ე ს - გლებები (მბარადულები) რასაც გასაყიდად შემოიტანდნენ, ყველაფერზე ბაჟს ახდევინებდნენ.
 ბაჟუნს (ფონიანძღუნს ბაჟი დაადო, ფონიანძღუნს ბაჟი დაუდგია, ფონიანძღუნს ბაჟს დაადებდა თურმე) *გრძღმ. ბაჟს ადებს.*
 უბანძღუნს (უბანძღუნს ბაჟი დაადუ, ფონიანძღუნს ბაჟი დაუდგია, ფონიანძღუნს ბაჟს დაადებდა თურმე) *გრძღმ. სასხე. ქე.* ბ ა ე უ ნ ს ზმნისა - ბაჟს ადებს.

იბაქუე(ნ) (წინააშენი ბაიე დაედო, წინააშენი(ნ) ბაიე დადებულა) გრდუე. ენებ. უბაქუნს ზნისა - იბაქუბა.

აბაქუე(ნ) (წინააშენი ბაიე დაედო, წინააშენი ბაიე დასდებია) გრდუე. ენებ. უბაქუნს ზნისა - ბაიე ედება, ებაქუბა.

იბაქე(ნ) (იბააშენი შესაძლებელი ვახდა დაბაქეა, -) გრდუე. შესაძლ. ენებ. უბაქუნს ზნისა - შეიძლება დაბაქეა (ბაიის დადება).

აბაქე(ნ) (აბააშენი შეძლო დაბაქეა, -, წინააშენი(ნ) შესაძლებელი ბაიის დადება) გრდუე. შესაძლ. ენებ. უბაქუნს ზნისა - შეუძლია დაბაქოს. იბაქაქუანს (იბააქუანს დაბაქეანს, აბააქუანს დაბაქეანს) (იბააქუანს დაბაქეანს) აბაქეანს და თურმე) კუე. უბაქუნს ზნისა - აბაქეანს. მანაქალი მიძლ. მიქს. დაშეაქეელი.

იბაქალი მიძლ. ენებ. მყ. დასაბაქეი.

ბაქალი მიძლ. ენებ. წარს. დაბაქეული, ბაქადებელი.

ნაბაქ მიძლ. ენებ. წარს. ნაბაქი.

ნაბაქალი მიძლ. ენებ. წარს. დაბაქეის საფასური. უბაქ, უწაბაქ მიძლ. უარე. დაუბაქეი.

ბარ-ი (ბარს) ბარი. წიფური ვარი უბარო ირეუ ღო ვართი გარო - ნიფური არე ბარე ვარე და არე ტარე. ბერე, ბარი ღო ფორწალი საბაღი ექუდეში მათა თორს მიაბე - თონი, ბარი და ფინალი სამხადი (სადეა საქმელი მხადებდა, ქუხნა) სახლის მეორე თვალში ძეგს.

ბარა, **ბარაში-ი**, **ბარაში** (ბარას, ბარაფის) სახელი უბარს ზნისა - ბარაში. რაში უბარდგნ, თინა რდგ ორგილუანდენი...: მ. ხუბ., გვ. 127 - რაში რომ უბერავდა, ის იყო რომ აგრილებდა. უბარუ, უბარუ ღო იმო ვოსორცქუ - უბერა, უბერა და ვასკად იქით. ო შურიში ბარა, შურიში ღობარაფა სულის დაბერეა: შური დო უბარუნი, თალი გაანეუ - სული რომ დაუბერა, თვლი გაახილა.

უბარა (წინააშენი დაუბერა, წინააშენი დაუბერა, წინააშენი(ნ) დაუბერავდა თურმე) გრდმ. უბერაეს.

იბარე(ნ) (იბარე შესაძლებელი ვახდა დაბერეა, -) გრდუე. შესაძლ. ენებ. უბარს ზნისა - შეიძლება ბერეა (სულის).

აბარე(ნ) (აბარე შეძლო ბერეა (სული), ბარე ბარეა) გრდუე. შესაძლ. ენებ. უბარს ზნისა - შეუძლია უბეროს (სული).

იბარაქუანს (იბარაქუანს აბერეანს, აბარაქუანს უბერეანს) (იბარაქუანს აბერეანს) აბერეანს და თურმე) კუე. უბარს ზნისა - აბერეანს (სულს). მანაქალი (შურიში) მიძლ. მიქს. მბერეი (სულის).

იბარალი მიძლ. ენებ. მყ. საბერეი (სულის).

ნაბარ მიძლ. ენებ. წარს. ნაბერი.

ნა(ი)ბარალი მიძლ. ენებ. წარს. ბერეის ვასარეველი.

უბარე მიძლ. უარე. დაუბერეი. იხ. ბარეა. შდრ. ლა. ზ. ბარი: იბარე ბერეა (ნ. ბარი).

ბარაპა (ბარაპას) პამსდარი. ქოპუნს ართი მუნდ ბარაპა ჩხოუ - მყავს ერთი ვამსდარი ძროხა.

ბარბალ-ი (ბარბალ/რს) 1. ბორბალი. მავშალია ულეს უსქუ, ბარბალი ათალირწინანს: *ქხს. I, გვ. 174* - ბულბული უღელში შეშული, ქვეშ ბორბალი მიჭრიჭინებს. წისქვილიში

ბარბალს აკეთენდეს თხოუმე, ბულიშე, ვარა ჭყონიშე - ნისქილის ბორბალს აკეთებდენ თხმელსაგან, ზლისგან ანდა მუხისაგან. 2. ერბოს ვასაკეთებელი ხელსაწყო.

3. ცეცხლის ალის მოძრაობა და ხმაური, - ბრიალი, ბიზბიზი. ღამხირი ფერი დაარაშე, იბარბალე - ცეცხლი ისეთი დაანთო (დააგლო), ბრიალებს. ღამხირს ბარბალე მუქუდეუ - ცეცხლს ბრიალი გაჰქონდა. იხ. ბარბაზი. შდრ. გურ. ბარბალი ცეცხლის ალის ბრიალი, პრიალი (გ. შარაშ).

ბარბალე (ბარბალეს) თიხის ჭურჭლის ვასაკეთებელი მოწყობილობის ნაწილი, - ბორბალი. იხ. გუქუდეუ, დელო.

ბარბალე (ბარბალეს) უძველესი წარმართული ღვთაება. ჩხორონეში, ლესიჭინში, ბარბალობა დღას „ბარბალეში ოხეამეშა მოყუნდეს ძღაბი, სქუა ქემეუკონი“ - ბარბალობა დღეს ბარბალე სალოცებუ მოჰყავდათ ვოგო, რომ შვილი მიეცა“ (გ. ჯლიაფა, აღმ., გვ. 84).

ბარბალე (ბარბალობას) რდგლე. 4 დეკემბერს (*მე. სტილით*) წმინდა ბარბალეს დღესასწაული. ხალხს აზრით, 4 დეკემბრიდან სამი დღის მანძილზე მზე არ იძვრის, ხოლო შემდეგ დღე მატებას იწყებსო. შდრ. ბარბალობა (*ქვლ.*)

ბარბალე ბარ - ნაყოფიერების მომცემი ღვთაების დღესასწაული (გ. ჯლიაფა, აღმ., გვ. 84).

ბარბან-ი (ბარბანის) იგივეა, რაც ბარბაზი, ბორბოზი, - ბრიალი. მისით შეულებუ დააყანასნდ ვაფა, ბარბანისი ულახონ ქარიში - ვისაც შეუძლია დაწყნაროს ქროლა, ბრიალი აღმოსავლეთის ქარისა.

ბარბანე (ბარბანის) ბიზბიზი. ბარბანეა და ღამხირი - გიზგიზა ცეცხლი.

ბარბანე (ბარბანის) პარაპი (*კ. ჭარ.*)

ბარბაბე (ბარბაბეს) იხ. ვინო-ბარბაბეა.

ბარბაბე (ბარბაბეს) ბარბაბე ვარდის) მოგან. ბალება, ბალებოფოფოლა (ა. მყე).

ბარბაზ-ი (ბარბაზის) ბიზბიზი, ბრიალი. იხ. ბარბანე, ბორბოზი.

ბარბარისა (ბარბარიასა) იგივეა, რაც ბარბარისია, - მიზბიზი. ქილოზირი აკა ბარბარისა ღაჩიზირი - დამინთე ერთი გიზიზა ცეცხლი.

ბარბარუს (ბარბარუსა) სახელი ბარბარისა ზნისა - მიზბიზი, პრისალი, ცეცხლის ერთაშად ქლირ მოქიძევა და ალის ავარდნა, აპდლიპილება. ათე ღაჩიზირი ვაშაქონს, ნაბეცანს ი ბარბარუს, ბუხარს ვეშანჯუას - ეს ცეცხლი არ მოშონს, ნამეტანს ბრიალებს. ბუხარს არ მოეციდოს. ბარბარუს (იფრ. იბარბარ იგიზიზა, შაბარბარუს უგიზიზებია, ნოზარბარუს) გიზიზებდა თურმე) გრდუ. სა-შ-იქს. გიზიზებუს, ბრიალებს. იბარბარუს (იბარბარ იგიზიზა, შაბარბარუს უგიზიზებია, ნოზარბარუს) გიზიზებდა თურმე) გრდუ. ენებ. გიზიზებუს. იბარბარუს, იბარბარუსს მიჭი. ენებ. შყ. საგიზიზიზო. იბარბარუსს მიჭი. ენებ. წარს. აგიზიზებუსული.

ბარბას (ბარბაცეს) ნიძიედი ძარი; ბავშვის (ბიჭის) სასქეთო ორგანოს ავადმყოფობა, შარდი უკავდება, წევს შარდვისას დ ევაგება. ხალხური მედიცინით: მურყინს (თხმელის) მუგუზალზე ამარდინებენ და ამით არჩენენ.

ბარბი (ბარგის), ბარბ (ბარგეს) 1. ტანსაცმელი. ბარბ ი ოკო ქეშქიქუნე, მუთა ოხნარ მეტად: *ქ. საბუს, ქახს, გვ. 131* - ტანსაცმელი უნდა ჩაიცვა, ავ. ეფერი გიშევის მეტო. ძღაბი, გელი მაღასე ღო ქიშქიქუნე ბარბია! : *შ. ხუბ, გვ. 357* - გოგო! ადეცი ბაღე და ჩაიცი ტანსაცმელი! ბარბ გ გიღელას, ვამტოქუნდეს: *ქახს, I, გვ. 336* - ტანსაცმელი გქონდეს, არ გეცვას. ი ბარგიმ გიმთიორე ტანსაცმლის გამოცვლა. 2. ბარბი, ძინება. თუთაშა ღიფრთქე ღო ბარბი კორილო ქეღმონხამილევა: *შ. ხუბ, გვ. 146* - (ერთ) თვემდე დაბერუნდები და ბარგი (ქონება) შეკრული დამახვედრეო (ნასალებად).

ბარბო-ი (ბარგილერს) მიჭი. ენებ. წარს. ბარბუნს ზნისა - ბამოხინლი, ბამარბულლი. იხ. ბარგუა.

ბარბუს (ბარგუსა) სახელი ბარბუნს ზნისა - მარბულა, პირველი მოხნა. სინჯაქ თქუთა: ჩემი ბერეო ქომუხასინი, შო, მუ ჯგირი ბარბუა მოქუნია - სიმდე თქვაო: ჩემი თოხი რომ მომიცა, შო, რა კარგი თოხან ვიციო. ქოგოტოთანქ ბარბუსა : *ქახს, I, გვ. 127* - მოვიგდებ მარგულაში. ჭვანას ბარბუნს : *ქ. საბუს, ქართ. ზეს, გვ. 82* - ყანას მარგულას ვა ხაქქე, ვა ბაქქე; ღოხაქქე ღო ვა ბარბუა, ტყა ბაქქე : *ი. ყოფუს, გვ. 182* - არ გათოხონო, არ გექნება (მოსავალი), რომ გათოხონო და არ გამარგლო, ტყე (ხალახი) გექნება. ბარბუნს (ბოზარბა გამარგლა, ბოზარბა

გაუმარგლავს, ბოზარბაუმ) გამარგლავდა თურმე) გრდმ. მარგლავს. იბარბუნს (ბოზარბა გაიმარგლა, ბოზარბა გაუმარგლავს) გრდმ. სათაე. ქე. ბარბუნს ზნისა - იმარგლავს. უბარბუნს (ბოზარბა გაუმარგლა, ბოზარბა გაუმარგლავს) გრდმ. სახს. ქე. ბარბუნს ზნისა - უმარგლავს. იბარბუნს (ბოზარბა გაიმარგლა, ბოზარბაუმ) გამარგლულა) გრდუ. ენებ. ბარბუნს ზნისა - იმარგლება. აბარბუნს (ბაზარბა გაემარგლა, ბოზარბა გამარგლავს) გრდუ. ენებ. უბარბუნს ზნისა - ემარგლება. იბარბუნს (ბარბა შესაძლებელი გახდა გამარგულა, - ნოზარბაუმ) შესაძლებელი ყოფილა გამარგულა) გრდუ. შესაძლ. ენებ. ბარბუნს ზნისა - შეიძლება გამარგულა. აბარბუნს (ბარბა შეძლო გაემარგლა, - ბოზარბაუმ) შესაძლებილა გამარგულა) გრდუ. შესაძლ. ენებ. უბარბუნს ზნისა - შეუძლია გამარგულს. ობარბაუმუნს (ობარბაუმ ამარგლინა, შაბარბაუმ უმარგლინებია, ნოზარბაუმ უაუმ) ამარგლინებდა თურმე) კაუზ. ბარბუნს ზნისა - ამარგლინებს. ბაბარბაუმ მიჭი. მოქს. გა'ემარგლავი. იბარბაუმ მიჭი. ენებ. შყ. გა'სამარგლი. ბარბაუმ მიჭი. ენებ. წარს. გა'მარგლული. ნაბარბა მიჭი. ენებ. წარს. გა'სამარგლი. ნაბარბაუმ მიჭი. ენებ. წარს. გა'მარგლის საფასური. შაბარბა, უბარბაუმ მიჭი. უარყ. გა'უმარგლავი. იხ. ბერგი; შორ. მათორუა, ხაქქე; ღაზ. ბერგი: ობერგუ მარგულა (ნ. მარი).

ბარბუს (ბარგუსა) სახელი ბარბუნს ზნისა - ღაბანაშა, ბინის ღაბაშა; ბაჩარბა. მუჭო თიქ თქუნ, თეში ქიღე ბარბუნს : *შ. ხუბ, გვ. 12* - როგორც მან თქვა, ისე დაბანაქენდ (დაბარგდენ). სუმ თუთაქ ჩქინ სოფელქე ბარბუნს გრდუ ეთო ჯარი: *ქ. საბუს, ქახს, გვ. 155* - საბი თვე ჩვენს სოფელში იყო დაბანაკებული ის ჯარი. იბარბუნს (ბოზარბა დაბანაკედა, ღოზარბაუმ) დაბანაკებულა, ღოზარბაუმ) დაბანაკებობდა თურმე) გრდუ. ენებ. ბანაკება. შორ. ბარგი.

ბარბ-ი (ბარლის) ბარბი. ოკოსერუაშა ქიძითიად ბარბის : *შ. ხუბ, გვ. 60* - დალაქებამდე დაიცადა ბარბი. შორ. ღაზ. ბარლი ზინი (ნ. მარი); გურ. ბარლი ეკლიანი მცენარე, ეკალ ბარლი (ა. ღლი). იფრ. ბარლი ვენახისა, ეკახისა და მისთანათა ფითორიქ. ბერს. იხ. შორლი.

ბარბა-ი (ბარბალერს) იგივეა, რაც ბაბალი, - უზარო, უშინაარსო, უშთაბოლო, არაშულ-ღარაშული ღაბარბაქი; ღაუზარბაბა

ყველაფრის თქმა, – ბაშტური. *იხ.*
ბარდღალი; *ჭირ. ბუღინი.*

ბარღაშ-ი (ბარღაფის) იგივეა, რაც
ბ ა რ დ ე უ ა (*ჭიშ. ჯ*).

ბარღაშ-ი (ბარღაფის) უთხარგოლო
ლაპარაკი, ლაპრობა; რიშვა.
ბარღაშლანს (ქიხარღაშლან ნამოროშა,
ჟიხარღაშლან ნამოროშაჲს, ჟიხარღაშლანჲც)
ნამოროშაჲდა თურმე) *გრძმ. როშაჲს.*
ლაყობს.

ბარღ-ი (ბარღვის) იგივეა, რაც ბ ა რ დ ი .
ბ ა რ დ ე ვ ი , ჯალღევი დო ჯიკი ჭყიშის
ოშქუერიუნანც: *კ. საბუშ. ქართ. ზუგ. გვ. 82 –*
ბარღი, ხეტი და ჯირკი მწყემსს შიშა ჰგვრის.

ბარღაშ-ი (ბარღილს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
ბ უ რ დ უ ნ ს ზმნის – აბარღული. *იხ.* ბარღუა.

ბარღონ-ი (ბარღონს, ბარღონას) ბარღნარი,
ბარღით დაფარული აბღილი. *იხ.* ცყალონი.
ჭირ. საბ. ბარღნალი ბარღც ვჳირი.

ბარღუ (ბარღუს) იგივეა, რაც ბ ა რ დ ი .

ბარღუა (ბარღუას) სახელი ბ ა რ დ უ ნ ს ზმნის –
ბარღით დაფარვა; დასლართვა, ავაზღვა,
ერთმანეთში არევა (*მაგ., ძაფის...*). ხე
ეპოქინდა ძაფის, ვ ე ვ ბ ა რ დ ა ს – ხელი არ
მოჰკიდო ძაფს, არ დაიხლართოს (აბურდოს).
ბარღუნს (ბარღუ აბურდა, შარღუ აუბურდაც,
შარღუნჲც) ბურდაცა თურმე) *გრძმ. ბურდაც.*
იბარღუნს (ლიხარღუ აბურდა, ლიხარღუ
დაუბურდაც) *გრძმ. სათაჲ. ქვ. ბ ა რ დ უ ნ ს*
ზმნის – იბურდაც.

უბარღუნს (ლიხარღუ დაუბურდა, ლიხარღუ
დაუბარდაც) *გრძმ. სასხ. ქვ.. ბ ა რ დ უ ნ ს*
ზმნის – უბურდაც; ბარღით უფარავს.
იბარღუენ (ლიხარღუ აბურდა, ლიხარღუნჲც)
აბურდულა) *გრძმ. ენებ. ბ ა რ დ უ ნ ს* ზმნის –
იბურდება; ბარღით იფარება.

აბარღუენ (ლიხარღუ აბურდა, ლიხარღუ
აბურდელა) *გრძმ. ენებ. უ ბ ა რ დ უ ნ ს* ზმნის –
ებურდება, ერთმანეთში ერევა.
ობარღაფუნს (ობარღაფუნ აბურდენა,
შარღაფუნა) აბურდენობა, შარღაფუნაჲც)
აბურდენობა თურმე) *კაჲ. ბ ა რ დ უ ნ ს*
ზმნის – აბურდენობა; ბარღით აფარენობს.
მხარღაშლი *მიძღ. მოქმ. აბურდელი.*

ობარღაშლი *მიძღ. ენებ. ზუგ. აბურდელი;*
ბარღით დაფარული.
ნახარღა *მიძღ. ენებ. წარს.* ანახარღი.
ნახარღაშლი *მიძღ. ენებ. წარს.* ანახარღის
საფასური.

შარღუ *მიძღ. უარჲ.* აბურდელი.
2. ბარღნა, მსხვილ ფანტელაჲდად მოშვა. აში
ქოთუე, ქო ბ ა რ დ ე უ ა, ამსერიშა ართ

საჯენს დოთუნს – ასე თუ ითოვა, ბარღნა,
ღამმდე ერთ საუენს მოთოვს. 3. ძლივს
სინარული, ლასლასი. ეგრეჲმე
შიობარღანს – ეგრე მოლასლასებს.

ბარღაშ-ი (ბარღაშის) 1. ბავშვის მიმარ
ენის აღგმა ღა რაღაშენის თქმა; 2.
შახრო, შინაბარღო, დაუფიქრებელი
ლაპარაკი; დაუფიქრებელ ყველაფრის თქმა,
– ბაშტური. ირფელს ართო
ბ ა რ დ ე ა ლ ა ნ ს : *ქხს. I, გვ. 252 –* ყველაფერი
ერთად ლაპარაკობს (ბუტუტურებს). *ჭირ. ეგრ.*
ბარღაშლი (*ს. კლ. ზან.*)

ბარღაშა (ბარღაშას) შინას ბარღაშლი,
ბაშტური სჩრევიანა, – ბაშტურა.

ბარღაშარი (ბარღაშარის) *მიძღ. ენებ. წარს.*
ნახაშტურები, დაუფიქრებელ ნათქვამი.
ირფელი ბარღაშალი ერე – ყველაფერი
ნახუტურები (დაუფიქრებელ ნათქვამი) აქვს.

ბარღაშა (ბარღაშას) იგივეა, რაც
ბ ა რ დ ე ა ლ ი , – სახელი ბ ა რ დ ე ა ნ ს
ზმნის – შახრო, შინაბარღო, ბავშვბარღი და
დაუფიქრებელი ლაპარაკი; დაუფიქრებელ
ყველაფრის თქმა, – ბაშტური.
ბარღაშანს (ბარღაშან იბუტუტურა,
შარღაშან უბუტუტურა, შარღაშანჲც)
ბუტუტურება თურმე) *გრძმ. ბუტუტურობს.*
ობარღაშაფუნს (ობარღაშაფუნ
აბუტუტურებინა, შარღაშაფუნაჲც)
უბუტუტურებინობა, შარღაშაფუნაჲც)
აბუტუტურებინება თურმე) *კაჲ. ბ ა რ დ ე ა ლ ა ნ ს*
ზმნის – აბუტუტურებინებს.
ბარღაშალი ბუტუტურა.
ობარღაშალი *მიძღ. ენებ. ზუგ. საბუტუტური.*
ბარღაშარი *მიძღ. ენებ. წარს.* ნახუტუტურები.
ნახარღაშან *მიძღ. ენებ. წარს.* ნახუტუტური.
ნახარღაშარი *მიძღ. ენებ. წარს.*
ბუტუტურისათვის გასამრჯელი.

ბარღაშ-ი (ბარღაშის) იგივეა, რაც
ბ ა რ დ ე ი ნ ი , ბ ა რ დ ე უ ა, – ბორღაშა.

ბარღაშ-ი (ბარღაშის) *იხ.* ბარღაშა.

ბარღაშა (ბარღაშას) სახელი ბ ა რ დ ე ა ნ ს
ზმნის – 1. ბორღაშა, ფორღაშა, ძლივს
სინარული. მეფოჯინიო, ამარეშეს
ვაშა ბ ა რ დ ე ა ნ ს ო ჩქინი თოლიშ სინათე –
რომ შეგებდე, ავერ არ მოფორთხავს ჩემი
თვალის სინათლე. მეურს, შიობარღაშანს
ყულემა – მიდის, მიბორღავს სახლში.
ბარღაშალი (ობარღაშალი იფორთხა, შარღაშალი
უფორთხავს, უბორღავს; შარღაშალიჲც)
ბორღავდა, ფორთხავდა თურმე) *გრძმ. ენებ.*
ნახორღაშა, ბორღაშალი ნავა. *იხ.* ბორღაშა.
2. პარღაშენი; სუსტი, უძლიერი პარღაშენი;
არამყარად რინამე ბავშვბარღა.

ქობარდელ მულტარდული ღებნქვის –
 ჟუბარტყუნა რაღაც იყო ლოყახე.
 ქიმკურინულ გიტარამაღო
 მიკობარდელულ – მიმდგარიყო გიტარას
 და უპარტყუნებდა.
 უპარდელუნს (უპარდელა უპარტყუნა,
 უპარდელაშა უპარტყუნებია, წიპარდელაშაშ(ნ)
 უპარტყუნებდა თურმე) გრდუ. სსხ. ქვ.
 უპარტყუნებს. იხ. პარტყაფი, ფართხაფი.

ბარძაბა (ბარძებას) სახელი აბარენს ზნისა –
 'წა'ბარძაბა. თენთის ოსქალეს
 აბარენდელისა – დათეს საფულტყრეს
 აბარებდნენო. იმი შური მხვას ობარგდგ: ო.
 გოშ, გვ. 34 – იმის სული სხვას ებარა.
 აბარენს (აბარა 'და'ბარა, უპარაშა
 'და'უბარებია, წიპარაშაშ(ნ) ნაბარება, აბარებდა
 თურმე) გრდმ. აბარებს.
 აბარენს (წიპარაშა დიბარა, წიპარაშაშ
 დაუბარებია) გრდმ. სათე. ქვ. აბარენს
 ზნისა – იბარებს.
 უბარენს (წიპარაშა დაუბარა, წიპარაშაშ
 დაუბარებია) გრდმ. სსხ. ქვ.. აბარენს
 ზნისა – უბარებს.
 აბარინე(ნ) (იპარინა შესაძლებელი გახდა
 დაბარება, -, წიპარაშაშ(ნ) შესაძლებელი
 ყოფილა დაბარება) გრდუ. შესაქლ. ენებ.
 აბარენს ზნისა – შეიძლება დაბარება;
 ჩაბარება.
 აბარინე(ნ) (აპარინა შეძლო დაბარებინა, -,
 წიპარაშაშ(ნ) შესაძლებია დაბარება) გრდუ.
 შესაქლ. ენებ. უბარენს ზნისა – შეუძლია
 დაბარაროს.
 ობარებაშაფუნს (წიპარაშაშაშა აბარებინა,
 უპარაშაშაშაშა უბარებინებია, წიპარაშაშაშაშაშ(ნ)
 აბარებინებდა თურმე) კუგ. აბარენს
 ზნისა – აბარებინებს.
 მპარაშაშაშ მძღ. მარქ. 'და'მბარებელი,
 ჩამბარებელი.
 ოპარაშაშაშ მძღ. ენებ. მქ. 'და'საბარებელი,
 ჩასაბარებელი.
 ბარაშაშაშ მძღ. ენებ. წარს. 'და'ბარებულელი,
 ჩაბარებულელი.
 ნაბარაშაშ მძღ. ენებ. წარს. 'და'ნაბარები,
 ჩანაბარები.
 წაპარაშაშაშ მძღ. ენებ. წარს. დაბარების,
 ჩაბარების საფასური.
 უპარაშაშ, უპარაშაშაშ მძღ. უარქ. 'და'უბარებელი,
 ჩაუბარებელი.

ბარძაშაშ-ი (ბარძებულ(რს) მძღ. ენებ. წარს.
 აბარენს ზნისა – დაბარებულ(ი),
 ჩაბარებულ(ი).

ბარძიში (ბარძიშის) ბარძიში. ბარძიში დო ჯაში
 ჯანთი ის ომქურინუნანს: შ. გვ., გვ. 127; ქსს, I,
 გვ. 203 – ბუქი და ხის ძირი მას აპინებს.

ბარძი (ბარძიეს) თიკუნია= ბაბარძილი.
 პაულე/პაულე ბარძიე – პავლე გაბერილი.
ბარძილი (ბარძილი) მძღ. ენებ. წარს. ბარძიუნს
 ზნისა – I. ბაბარძილი; 2. დებარძილი.
ბარძიშა (ბარძიშას) [რუხ. ნარყინა ძალიშვილი].
 ასე აბრეშუმი მიკატუნს ბარძიშა დო
 დელიბნს: შ. გვ., გვ. 63 – ახლა აბრეშუმი
 აცვია ქალიშვილსა და დედებერს. მუ აბზე რე,
 ბარძიშე ფი?!: ქსს, I, გვ. 177 – რა აბზავია,
 ქალიშვილებო?!

ბარძაშაშ (ბარძაშაშას) სახელი ბარძაშაშას
 ზნისა – ბარძიში, ბარძიშაშ. ონდეთ
 დილუ ბარძაშაშ ქვ: ჟორის, გვ. 131 –
 დილეს დაბარძაშაშ.
 ობარძაშაშ (წიპარაშაშაშ აბარძაშაშ,
 უპარაშაშაშაშ უბარძაშაშ) გრდმ. აბარძაშაშ,
 აბორძიქებს.
 იბარძაშაშ (იპარაშაშ იბარძაშაშ,
 უპარაშაშაშ/უპარაშაშაშ უბარძაშაშ,
 წიპარაშაშ(ნ) ბარძაშაშაშ და თურმე,
 –ნაბარძაშაშ) გრდუ. ენებ. ბარძაშაშ.

ბარძაშაშაშ (ბარძაშაშაშას) იხ. ებარძაშაშაშ.

ბარძი გვგ. ბარძი; მამ. ბარძი კესერ
 გეგლოშევათი, შემიწორი სქანი ბუხე: შ. გვ.,
 გვ. 310 – ბარძი კისერი გამორძეკერი, შემინორი
 შენი ბუხე. იმი აბზე იროკოს ქარძიქუნ
 ბარძი: ქსს, I, გვ. 202 – იმისი აბზევი ყველას
 (ყველა კაცს) აცოდინა ბარძი.

ბარძაშაშ (ბარძაშაშას) ახლახუნდა. ნესტორიშაშ მუ
 ოკოდუ ჭითა ქორთუ ბარძაშაშას –
 ნესტორთან რა უნდოდა ნითურ ქართველს,
 აყლაყლდას.

ბარძაშაშ-ი (ბარძაშაშის) სახელი აბარძაშაშ(ი)
 ზნისა – დიდი ტანის ანდამიანის დანძაშაშ, –
 ბარძაშაშანი. ქილადანთუუ, ვარა ბარძაშაშის
 გაბარებაშაშაშას, ქილადანთუუ – დაცემა
 თორემ ბრავანს გაადენს, უბმოდ დაცემა
 (პატარა რამ).
 აბარძაშაშ(ი) (წაბარაშაშ დაცემა მგერად ხმის
 გამორძეკით, აწიპარაშაშაშ(ი) დაცემულა
 მგერად, აწიპარაშაშაშ(ი) მგერად დაცემოდა
 თურმე) გრდუ. ენებ. ეცემა მგერად.

ბარძაშაშ-ი (ბარძაშაშის) პეპარძაშაშაშ, სარძაშაშ
 დიდი ვინეშა. დიდი ბარძაშაშ ფი მიქქულუ –
 დიდი ვინე მგერა. დიდი ბარძაშაშ ფი მაფუ
 ასე თენა – დიდი ვინე მყავს ახლა ეს.

ბარძაშაშ (ბარძაშაშის) იხ. ბარძაშაშ.

ბარძაშაშ (ბარძაშაშის) სახელი ბარძაშაშას ზნისა –
 რისაშაშ მამარად დარძაშაშაშ. ქობარძაშაშ
 ქურული (კუჩხი) მალურუნა – მგერად ჩარძაშაშ
 ქურული (ფეხი) მომაცედას.
 ბარძაშაშ (წიპარაშაშ ჩარძაშაშ მგერად, აწიპარაშაშ

ჩაურტყამს, ძინოზარსა(ნ) ჩაარტამდა (ნარტყამა) თურმე) გრდმ არტყამს მგვრად.
ბარტყ-ი (ბარტყის) ბარტყი. მესქეში ბარტყი - შაშვის ბარტყი.

ბარტყაშ-ი (ბარტყაშის) სახელი ბარტყუ (ნ) ზნისა - ბარტყაშნი. სქანოფურა მოშიორე ტინი ქოში ბარტყუ ატუ: *ქსს, I, გვ. 237* - შენისთანა მოშიორე განზე (გადალბა) გადამიგდია. ირი კურხში ყოველგადუგმას ბარტყუ - ფეხის ყოველგადუგმაზე ბარტყანს ადენს.
აბარტყუ(ნ) (აბარტყაშ რბილად დაცვა, აზარტყაშ რა(ნ) რბილად დაცეპულა, ნოარტყაშაშ(ნ) რბილად ეცემოდა თურმე) გრდუ. *ენებ.* რბილად ეცემა. **ობარტყუანს** (აბარტყაშაშ ძირს დასცა რბილად, აზარტყაშაშ ძირს დაუტია რბილად) გრდმ ძირს სცემს რბილად.
აზარტყაშაშაშ(ნ) მიძე. მოქს. დამცემი (რბილად).
აშაბარტყაშაშ(ნ) მიძე. ენებ. მყ. დასაცემი (რბილად); დასაბურტყებელი.
აზარტყაშაშ(ნ) მიძე. ენებ. წარს. დაცემული (რბილად); დაბურტყებული.
აზარტყაშაშ(ნ) მიძე. ენებ. წარს. დანაცემი (რბილად).
აზარტყაშაშაშ(ნ) მიძე. ენებ. წარს. რბილად დაცემის გასაბურტყელი.
აზარტყაშაშ(ნ) მიძე. უარე. ძირს რბილად დაუტეველი; დაბურტყებელი.

ბარტყარ-ი (ბარტყარის) *მიძე. ენებ. წარს* ბარტყუნს ზნისა - ლაბარტყარლი.

ბარტყუ (ბარტყუს) ხის რგოლი, რომელიც ორჩხაშეს ნანილა. ორჩხაშეს (*იხ.*) ზლის ქერქისაგან აკეთებდნენ. ზლის ქერქს (ბულიშს) მოგრძოდ გამოეჭრიდით რამდენიმე ცალს ხის ჯოხზე ნამოვაცემედით რამდენიმე ცალ ბულიშს, ზევიდან კიდევ დაუტეობდით ბარტყუს (*მასალები, ტ. IV, ნაწ. III, გვ. 159*).

ბარტყაშ (ბარტყაშის) სახელი ბარტყუნს ზნისა - 1. პარტყაშ, შერტყაშ. შქარტყენფი გატმოლე ლოტობარტყუ - საბნები გამოიტანა და გაბურტყა.
ბარტყუნს (აზარტყაშ გაბურტყა, აზარტყაშ გაუბურტყა, გონარტყაშ(ნ) გაბურტყადა თურმე) გრდმ ბურტყაშს.
მაბარტყაშ(ნ) მიძე. მოქს. მურტყაყი.
ნოარტყაშ(ნ) მიძე. ენებ. მყ. საბურტყი.
ბარტყარ(ნ) მიძე. ენებ. წარს. დაბურტყილი.
ნაბარტყაშ(ნ) მიძე. ენებ. წარს. ნაბურტყი.
ნაბარტყაშ(ნ) მიძე. ენებ. წარს. დაბურტყის საფასური.
 2. რბილად ბარტყაშ; პარტყაშ (ხაღისა). თიქით ქობარტყუ ხე - იმანაც ვაარტყა (რბილად) ხელი.

ქობარტყუნს (აზარტყაშ ნაუპარტყუნს, აზარტყაშ ნაუპარტყუნებია, აზარტყაშ(ნ) ნაუპარტყუნება თურმე) გრდმ ნაუპარტყუნებს, პურტყაშს (ხელს).
 3. პარტყაშ(ნ), პარტყაშ(ნ) (თიქის ფრინველებზე). დადული შესქეი კეერყხის გეხე, ასე ბარტყუაში ღრო რე - დედლი მშეი კეერყხზე ზის, ახლა ბარტყობის დროა. ბარტყუნს (*ფურ. იმარტყაშ იბარტყა, შარტყაშაშ უბარტყა, აზარტყაშ(ნ) ბარტყობდა თურმე*) გრდუ. *საშ-მოქს.* ბარტყობს. **იბარტყანს** (იბარტყაშ იბარტყა, შარტყაშაშ უბარტყა) გრდმ. *ენებ.* იბარტყეცხს. **იბარტყეცხაშაშ(ნ)** (იბარტყაშაშაშ აბარტყენა, შარტყაშაშაშაშ უბარტყეცხენა, აზარტყაშაშაშ(ნ) აბარტყეცხენება თურმე) *კაუხ.* ბარტყუნს ზნისა - აბარტყეცხენებს. **იბარტყაშ(ნ) მიძე. ენებ. მყ.** საბარტყი.

ბარუს¹ (ბარუს) *ენებ.* მსხვილი, შრპლი, პუსუსაიანი მატლი ერთმანანი, - მუსლუსი. ის ბალახთან, მცენარის ფოთოლთან ერთად თუ ჩაყვა ცხოველს, გაბურავს და ვეღარ იცოხნება. ბარუს¹ - ღლი გვეღროთა ლო კუნტა მუნტურო რე - ბარუს დიდი, მსხვილი და მოკლე მატლია. *ჭირ. რაჭ.* ბურაო მუხლუსო (*ქ. ბურ.*).

ბარუს² (ბარუს) ავადმყოფობა, რომელსაც იწვევს ბარუს - მატლი. მიმართავენ ასეთ მკურნალობას: პიროვნებად, ვისაც ბარუსი მოკლული ჰყავს შიშველი ფეხით, საქონელს ფერდში სამჯერ უნდა მოუსვას (ან ჩაარტყას) და თქვას „ბარუს მოვკალი, ავადმყოფი მორჩეს!“. *ჭირ. ს. მასალ., გვ. 194.*

ბარუს³ (ბარუსის) სახელი ბარუს ზნისა - პარუს, პარით მიწის ლაშაშაშაშაშ. ობინესეს ებარუსქ - ვენასს ებარუს. გაბარუსეს ნაგონმს ოკო გაბარუნე - გაზაფხულზე ნაბყუნები უნდა შემოხარო. **ბარუნს** (აზარუს დაბარა, აზარუს დაუბარავს, აზარუს(ნ) დაბარავდა თურმე) გრდმ ბარუნს. **იბარუნს** (აზარუს დაბარა, აზარუს დაუბარავს) გრდმ. *საბე. ქე.* იბარუნს თავისას უბარუნს (აზარუს დაუბარა, აზარუს დაუბარავს) გრდმ. *საბს. ქე.* ბარუნს ზნისა - უბარუნს.
იბარუნ(ნ) (აზარუს დაბარა ის, აზარუს(ნ) დაბარულა) გრდუ. *ენებ.* ბარუნს ზნისა - იბარუნს.
აბარუნ(ნ) (ააბარუს დაბარა, აზარუს დაბარავს) გრდუ. *საბე. ქე.* უბარუნს ზნისა - ებარუნს.
იბარუნ(ნ) (იბარუს შესაძლებელი გახდა დაბარავ, - აზარუს(ნ) შესაძლებელი ყოფილა დაბარავ) გრდუ. *შესაძლ. ენებ.* ბარუნს ზნისა - შეიძლება დაბარავს.

აბარე(ნ) (აბარა შეძლო დაებარა, -
 ფუნოპარაჟ(ნ) შესძლებია დაებარა) *გრდუფ.*
შესადო. ენებ. უბარუნს ზმნისა - შეუძლია
 'და'ბაროს.
 ობარაფუნს (ობარაფუნ აბარენა, შარაფუნაშუ
 ობარენებია, ნობარაჟ(ნ) აბარენებდა თურმე)
 კაუ. ზ. ბარუნს ზმნისა - აბარენებს.
 მობარაჟ მიძო. მოქშ. 'და'მბარავი.
 ომბარაჟ მიძო. ენებ. მყ. დასაბარ'ავი.
 ნაბარაჟ მიძო. ენებ. წარს. და'ბარული.
 ნაბარაჟ მიძო. ენებ. წარს. ნაბარი.
 ნაომბარაჟი მიძო. ენებ. წარს. ბარვის საფუასური.
 შაბარა მიძო. ვარყ. და'უბარავი.

ბარაპ² (ბარაჟას) იგივეა, რაც მბარუა, ბარა,
 ბარაფი, -ბერაპ, ბა-ბერაპ. 0 შურიში
 ბარა, ბარაფი, ბარუა სულის ბერეა. პიჯით
 ათეს ქოუ მბარც : მ. ზუბ, გვ. 179 - პირით
 ამას (კი) უბერავს.

ბარაპში (ბარაქაშის), ბარაპშია (ბარაქაშისა) 1.
 მიღრამო თიჟში (საბა); პატარა ბომი (კჭარ.);
 პატარა ბომი (მასალუბი, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 242).
 შირ. ატარი, გეაბალა; ნოსორო, საროდა. 2.
 გააფო. ხმაბალა ლაპარაკი. ირქილეფ... მანგა-
 რი ხარხაში დო წ გ შო ბარქაში აფიციო-
 ში: გახაყ, 7.11.1931, გვ. 3 - ქსმის... მაგარი
 ხორბოცი და ხმაბალა ლაპარაკი ოფიცირისა.
 ბარქაშიათ რაგადი უჯორს - ხმაბალა
 (//ბრტყელ-ბრტყელი) ლაპარაკი უყვარს.

ბარაპალი (ბარაპალ/რს) იგივეა, რაც ბარჩალი,
 - უდარდელი დუ ხალისინი ლაპარაკი.

ბარაპალ (კოში) ვისაც ბევირ და ხალისინი
 ლაპარაკი უყვარს.

ბარაპალი (ბარაპალ/რს) ხალისინი ლაპარაკი.
 შიშე ბარჩალე კეშეში ყუფეშარეფიქუეშა
 - (უდარდელად) ლაპარაკობს კეშეს
 (კლიშენტის) სახლის ნეერბოთან. ვილურს
 მეგობრელებმა დო გოლა ბარჩალანს -
 დადის მეზობლებში და ლაპარაკობს.
 ბარჩალანს (გურ. ობარაჟალი ლაპარაკა
 ხალისინად, შარაჟალა/ობარაჟალა ულაპარაკია
 ხალისინად, ნობარაჟალა(ნ) ხალისინად
 ლაპარაკობდა თურმე) *გრდუფ. საშ.-მოქშ.*
 ხალისით ლაპარაკობს.
 იბარაჟალე(ნ) (ობარაჟალი ხალისინად ლაპარაკა,
 შარაჟალა(ნ) ხალისინად ულაპარაკია,
 ნობარაჟალა(ნ) ხალისინად ლაპარაკობდა
 თურმე) *გრდუფ. ენებ.* ხალისინად ლაპარაკობს.

ბარჩალა (ბარჩალ/რს) ქაშაჟი, გრწიწიწა,
 გონწა, ელმარაპა; სხიწიწის ფრწეწა.
 სქანა ოთლეფიში ჩხორია გვალო ზეჟაში
 ბარჩალა რე: ქსს, I, გვ. 74 - შენი
 თვალის სხივები მთლად შვის ელვარება.
 ცასე თუთაში მოჟგერე გგმათანე

ბარჩალანცე - ცაზე მთვარის მოკეთე
 გამოენებელი (ვარსკვლავი) ქაშაქაშეს.
 ორღისაშე ელექტრონიზი ნოთუ
 ინაბარჩალანცე : მასალა, გვ. 116 -
 ყოველი მზრიდან ელექტრონის ნათურა
 ბრწყინავს.

ბარჩალანს (ბარჩალაუნ იკაქაშა, შარჩალაუნ
 უქაქაშაში, ნობარჩალაუნ) ქაშაქაშედა თურმე,
 ნაქაქაშედა) *გრდუფ. საშ.-მოქშ.* ქაშაქაშეს.

ბარჩალა (ბარჩალას) რასაც ბარჩალა
 (ქაშაქაში, ჩახჩახი) ბაჟაჟს, - ჩახჩახს.

ბარჩალაპალა (ბარჩალაქალას) იხ.
 ბარჩალა.

ბარჩხი (ბარჩხის) მოჟან. 1. თაბვიწარა. იხ.
 ბარჩხინია, ბარჩხინია, მარჩხინია,
 ქოცხოცხო (ა. მყ.). ორიღისა ფორილი რდგ
 ბარცხი - უსარგებლო ჯათე -
 ყველაფერი (ყოველი ადგილი) დაფარული იყო
 თაბვისარა - უსარგებლო ხით; 2. ექლიანი
 ბარღი.

ბარჩხალი (ბარჩხელ/რს) მოჟან. ბაბში. იხ.
 ბარჩხი (ა. მყ.).

ბარჩხინია (ბარჩხინიას) მოჟან. 1. თაბვიწარა.
 იხ. ბარჩხი, ბარჩხინია, მარჩხინია,
 ქოცხოცხო (ა. მყ.). 2. ექლიანი ჩირბი (დ.
 ფილი).

ბარჩხინი (ბარჩხინს) მოჟან. ბაბში (ა. მყ.).

ბარჩხინი (ბარჩხინს) ბაბშიწარი.

ბარჩალა (ბარჩალ/რს) გულის ჩარაი
 ციმა, ქაბაბი, ძიბძიბი. გური
 უბარჩალანლე - გული უცემდა (ჩქარა).
 ბარჩალანს (გურ. ბარჩალაუნ იხადება,
 შარაჟალაუნ უხადება, ნობარაჟალაუნ)
 ძადებადდა თურმე, ნაძადებად) *გრდუფ. საშ.-
 მოქშ.* ძადებადებს.

ბარჩალა (ნობარაჟალი იხადება,
 შარაჟალაუნ უხადება, ნობარაჟალაუნ)
 ძადებადდა თურმე) *გრდუფ. ენებ.* ძადებადებს.
 შირ. იბურ. ბარჩალა კანკალი, ძადება, ძიბძიგი
 (ქ. ბურ.).

ბარჩალი (ბარჩალის) 1. პატარა ტანის ქაში. კოს
 იშენი ქოჯალას ბარძილეჯუა რე - კაცს
 მანცე ჰგადებს, ბარძლის მსგავსია. შირ. ბაჟე;
 იბურ. ბარძლი პატარა ტანის კაცი (ქ. ბურ.).

ბარჩალა (ბარჩალ/რს) 1. პატარა ტანის
 ქაშის საშინანობა, მცდელომა; ჩალიწი,
 პინიწარაშა. გააფ. საქმის ზურდენ
 გაკეთება (მიფურქება). შუთუნი ვეშუღეზე,
 მარა იშენი ბარძილეჯუა - არაფერი
 შეუძლია, მაგრამ მანცე ჩალიწობს
 (მოუყვებოდა). გური ვეგუღეზე საქმემა დო
 ონჯუაშით ქიშკაბარძილეჯუა - გული

არ მიუვიდა საქმეზე და საღამოსათვის მიავიწყნა.
 იბარძალა(6) (იბარძალა იჩალონი, უბარძალა უჩალონი, ნობარძალა(6) ჩალონი რაღაცას თურმე) გრდუე, ენებ. ჩალონი, მოუსვენრობს, მცდელობს რაღაცის გაკეთებას.

2. პატარა ტანის კაცის (ბავშვის!) სიარული. გილურს გილუბარძალა - დადის, დაღლიალებს.
 გილუბარძალანს (ბილაბარძალა ილოლია, ბილაბარძალან ულოლიალებია, ბილაბარძალა(6) დაღლიალებდა თურმე) გრდუე, ენებ. დაღლიალებს, დაღლიალებს.

ბარძალა(6) (ბარძალანს) 1. პატარის (კაცი, ბავშვი...) ზეღმბა. სტორს მი ეობარძალა კახურებსა მუდგარენი - მაგდასთან ზის პანანინა (ერთიანე) რაღაც. 2. გაჯღ. ხეტება. სტორს გილუბარძალა ენ: ეხს, II, გვ. 481 - ლამით დაქეტები. იხ. ბარძალა.

ბარძალანს (ბარძალანს) ბოჯან. ლემბა (ა. მყ.).

ბარძალანს (ბარძალანს) ბოჯან. შიბმისარა. იხ. ბარჯხინია, ბარჯხი, ბარჯყინგია, ქოქსოქსო (ა. მყ.). ბარჯყენი აბა გგ ზბაკალს, ძიგორამი რე, ბუხარს წიბინდანს თით - თიგვისარა პეგას ბზას, ეკლანია, ბუხარს წმენდენ იმით.

ბარჯყა(6) (ბარჯყაყის) იხ. ბაჭაყი.

ბარჯყალა(6) (ბარჯყალს): ბარჯყილი ბხუმა - გაბზარული ხმა.

ბარჯყალა (ბარჯყალს) სახელი აბარჯყუე (6) ზმინსა - ბაბზარპა (ზმინსა). ბორიას აბარჯყუეუ ზუმა: გვიბარ, გვ. 46 - ქარს ებზარება ხმა.

ბარჯყუე(6) (ბაბარჯყა გაბზარა, ბობარჯყა გაბზარეა, ბონბარჯყა გაბზარებოდა თურმე) გრდუე, ენებ. ებზარება (ხმა).

ბარჯალა(6) (ბარჯალ/რს) ბრახუნნი, ბრახუნნი.

კარცე ქეშკუ ბარხალე: ეხს, I, გვ. 73 - კარს დაუბრახუნე.

იბარხალა(6) (იბარხალა იბრახუნა, უბარხალა იბრახუნია, ნობარხალა(6) ბრახუნობდა თურმე) გრდუე, ენებ. ბრახუნობს, ბრახუნობს.

ბარჯალა(6) (ბარჯალს) ბაჯბაჯნი, ცუღად სიარული (ა. ჭაბ); არპა-დარპა. იხ. ბარჯუა.

ბარჯალა(6) (ბარჯალს) ბოძნი, სარნი, ბოძნი(6); მრკაპანინი ზოქნი. მღვა პის ართი ბარჯგო ექუოშქუნ დო ბარჯგოს ქიშკოკორ ართი ცირა: მ ხუბ, გვ. 11 - ზღვის პირას ერთი ბოძი ასვია და ბოძზე არის მიკრული (მობშული) ერთი გოგო. ართი ბარჯგო შა ჭინი ვეშკილობენია: ხაღხს. სიბრ., I, გვ. 8 - ერთი სარს ნეწელი არ

მიელობბაო (არ შეიძლება მიელობოს). ბარჯგო ქეთუდგე: ეხს, I, გვ. 219 - ბოძად შეუყენე. ჭორ. იბრ., I, გვ. ბარჯგო ბოძი, ბურჯი, სეგტი (ა. ჯო., ა. ლო.).

ბარჯალა (ჯა) იხ. საბარჯა.

ბარჯალა (ბარჯალს) მძლავრი, ლმინიერი სიარული. სორე, ძლახეუი, შიობარჯგანთინი? - სადაა, გოგოებო, რომ მიღებართ? იხ. ბაჯეუა.

ბარჯალა(6) (ბარჯალს) იხ. ბარჯუა.

ბარჯალა (ბარჯალს) სახელი ბარჯუნს ზმინსა - აბაქა; არაქა, ანაქა; ჩხრაქა. ვეუბარჯან ნორხალი - არ აურიო ლოგინი. გეუბარჯუ თომა - აუნენა თმა. ბარჯუნს (მაბარჯ არია, მაბარჯ ბურჯია, ნობარჯალა(6) არედა თურმე) გრდუე რეცხ, ნენახს.

ბარჯუნს (მაბარჯ არია, მაბარჯ ბურჯია) გრდუე საოჯ. ექ. ბარჯუნს ზმინსა - ირეცხ. უბარჯუნს (მაბარჯ ბურჯია, მაბარჯ ბურჯია მისთვის) გრდუე სახს. ექ.. ბარჯუნს ზმინსა - ურეცხ.

ბარჯუნუ(6) (მაბარჯ ბურჯია, მაბარჯალა(6) არეულა) გრდუე, ენებ. ბარჯუნს ზმინსა - ირეცხ.

ბარჯუნუ(6) (მაბარჯ ბურჯია, მაბარჯალა(6) არეულა) გრდუე, ენებ. უბარჯუნს ზმინსა - ირეცხ. თბარჯალუნს (მაბარჯალა 'არეცხა, მაბარჯალა 'არეცხი, ნობარჯალა(6) არეცხდა თურმე) კაუხ. ბარჯუნს ზმინსა - არეცხებს.

'უმაბარჯალა მიჯო. მიჯო. ამრევი, ამნენი. ამობარჯალა მიჯო. ენებ. მყ. ასარევი, ასანენი. 'უმაბარჯალა მიჯო. ენებ. წარს. არეული, ანენილი. 'უმაბარჯალა მიჯო. ენებ. წარს. ანარევი, ანანენი. 'უმაბარჯალა მიჯო. ენებ. წარს. არევისათვის, ანენისათვის გასამრეული. 'უმაბარჯალა მიჯო. ენებ. ბარჯუნს იხ. უ-ბარჯუა.

ბარჯალა (ბარჯალს) იხ. ქაბარჯალა.

ბარჯალა(6) (ბარჯალ/რს) მიჯო. ენებ. წარს. ბარჯალუნს ზმინსა - აბარჯალაბული.

ბარჯალანა (ბარჯალანას) იხ. ბორჯალანა.

ბარჯალა (ბარჯალს) სახელი ბარჯუნს ზმინსა - აბარჯალა; მჭრბა (თვალისა). ვალი კოს თოლეფს უბარჯალუნს - ელევა კაცს თვალებს უჭრელებს (სჭრის). ბეამი ჩხორია კოს თოლეფს უბარჯალუნს - მზის სხივები კაცს თვალებს სჭრის (უჭრელებს). ბარჯალუნს (უმაბარჯალა აბარჯალა, უმაბარჯალა აბარჯალა, უმაბარჯალა(6) აბარჯალა) გრდუე აბარჯალუნს, სჭრის (თვალს). უმაბარჯალუნს (უმაბარჯალა აბარჯალა, უმაბარჯალა

აუჭრელებია) *გრძლ. სასხე. ქე. ბარჯღუნს* ზმინსა - უჭრელებს, სჭრის (თვალს).
 იბარჯღუნ (ნ) (ლიბარჯღუნ აჭრელებს, ზნაბარჯღუნ აჭრელებულა) *გრძლ. ერებ. ბარჯღუნს* ზმინსა - ჭრელებდა.
 აბარჯღუნ (ნ) (დაბარჯღუნ აუჭრელებს, ზნაბარჯღუნ ასჭრელებია) *გრძლ. ერებ. უბარჯღუნს* ზმინსა - უჭრელებდა.
 მანარჯღუნ მიჭო. მოჭო ამჭრელებელი; მომჭრელი (თვალისა).
 მანარჯღუნ მიჭო. ერებ. მჭ. ასაჭრელებელი; მოსაჭრელი.
 ბარჯღუნ მიჭო. ერებ. წარს. აჭრელებული; მოჭრილი.

ბასარსხალა (ბასარსხალას) ჩვეულებრივ დასტურდება მრავლობითი რიცხვის ფორმით: ბასარსხალ-ეფი (ბასარსხალა-ემ-ნს) პაბარსა პაპეპეპი. *იხ. ვათანძარა, ჩინჩი. შორ. გურ.* ბასარსხლები ბარცყები ჩიტისა, იტყვიან აგრეთვე, პანანა ბაღლებზედაც (*ი. ჭყე.*).

ბასმალა (ბასილას) დიდი ძონიანი მჭადი (*ს. მკალო, გვ. 295*).

ბასპა (ბასკას) ხის ლარტყა, რომელსაც ყაფრის დასამამრამებლად აქაღებენ. ყაფარზე დასაჭედი გათლილი ხე (*ს. ჭარ.*). *შორ. გურ., იმერ. ბასკა, ბასკი* ყაფარზე დაჭედილი გათლილი ხე (*ს. გურ.*).

ბაბ-ი (ბაგის) *ზოოლ.* ბაბი. მუსხი ბაგეფი ქოყუნა ყუღემარემს? - რამდენი ბატები ქვათ სახლისიანებს? *იხ. ზ. -სამ ლორღონჯი; ქართ. ლერლეტი.*

ბაბ-ი (ბაგის) *ზ. -სამ* ზაბი, ქამარის შვილი ერთ ნლაქად, - ქოზაპი. *იხ. ბაგია, ბაგკი; ლოლო.*

ბაბა მოფერებითი მიმართვა ქალისადმი (*ა. ყოფშ.*). მუ გოკო თატე, ბატა? *ა. ცაგ. გვ. 57; ა. ყოფშ., გვ. 46* - რა გინდა აქ, ბატა? მუ ბქიმინა, ბატა, სქანთო ლურულქ მა?!? *ბ. შორ., გვ. 170* - რა ვქნა, ბატა, შენთვის მკვდარმა?! *შორ. ლა ზ. ბატა* რბილი, სუსტი; შშიმარა (*ბ. მარ.*).

ბაბალ-ი (ბაგალ/რს) რომავ; ყველაფრის დაუშვიძრებალად მიძმა. მუთ ნინას ქიმაადორთუნი, ირფურს ბატალანს - რაც ენაზე მოადგება, ყველაფერს ამბობს (დაუფიქრებლად).
 ბაგალანს (*იფრ. ბაბალა* იბუტუტური; შაბალა უბუტუტურია; ნობაბალან ბუტუტურება თურმე, - ნაბუტუტურება) *გრძლ. ბუტუტურობა.*

ბაბაშ-ი (ბაგაფის) იგივეა, რაც ბატუა.

ბაბნა (ბაგიას) იგივეა, რაც ბატე², ბატკი, - ქამარის ნაშვირი, ზაბი. *კაბეგეში ჩე ბატეიას* დღას ვაჭემონქნისა: *თ. სასოქ., გვ. 249* - კამეჩი თეთრ ზაქს თავის დღემი არ

მოიგებსო. ბაგია-ბატკო (*ა. ვაგახ., ქართ. და კაგ. ბუნ., გვ. 191*).

ბაბა-ი (ბატკის) 1. იგივეა, რაც ბატე², - ქამარის ნაშვირი, ზაბი. *შორ. ლოლო.* 2. ჩვილი ციქანი. ნაჩიჩქა ქაყარს ბატკის უბახუნა - ჩილ ციქანს ბატკს ეძახიან; ერთი წლის თხა, დედალი (*ა. ჩიქ., სახ. ფოქ. აგუ., გვ. 15*). *შორ. საბა: ბატკი ჩჩილი თიქანი; გურ. ბატკი შემოდგომამზე ნაშობი შინაური საქონელი (ა. ჭყე., ა. ლლ.).*

ბაბშა (ბატკუს) პოტშა, დიდი ნაბიჯეპიტი სინარული, ბაბიპიტი სწლა; *გადავ. უაზრო სიარული. აზარეშე მებაბატანს* - აგერ მოაბოტებსა.

ობატანს (ობაშუ აბოტა, შაბინუ უბოტებია, ნობაბან) აბოტებდა თურმე *გრძლ. აბოტებს.*

ბაბშალ-ი (ბაქვალ/რს) პონს ხმაზე ლაპარაკი. ბაქვალანს (ბაბშალუ ბოხ ხმაზე ილაპარაკა, შაბაბალუ ულაპარაკინა, ნობაბშალუ) ლაპარაკობდა თურმე *გრძლ. ლაპარაკობს* (ბოხ ხმაზე).

ბაბშალა (ბაქვალას) პონს ხმაზე მოლაპარაკა. ბაქვალა კოჩი რე - ბოხ ხმაზე მოლაპარაკე კაცია.

ბაბინ-ი (ბაქინს) ბაბიშობა, კეხენა, ტრაბახნი. მუსი რე, თენა იბატუნე? - რასაა, ეს რომ ტრაბახობს? *შორ. ბახინი.*

ბაბშალა (ბაქულეას) სახელი ბაქულენს ზმინსა - ბაბიშობა, ტრაბახნი. ბაქულენს (*იფრ. ბაბა* იტრაბახა, შაბინუ/შაბაშალუ უტრაბახინა, ნობაბინა(ნ)/ნობაბშალუ) ტრაბახობდა თურმე, ნატრაბახება *გრძლ. საშ-მოქმ. ტრაბახობს.*

ბაშრა (ბაქურას) მსუქანი და თამაშის მოყვარული პატარა ძაღლის ზოგადი სახელი. *შორ. გურ. ბაქურა* მსუქანი ძაღლის სახელი (*გ. შარაშ*).

ბაღ-ი (ბაღის), **ბაღს** (ბაღეს) 1. ბაღი. ბაღეს ვორდი, ვარდი ბიბირი...: *მასლო., გვ. 32* - ბაღში ვიყავი, ვარდი ვნახე... მიწონებუ სქეპში ბაღი: *ტეგური, გვ. 248* - მეფელებდა ლამაზი ბაღი. 2. სწულა. ბაღეფ ვეშა, მარანი(ი) ვეშა, შსურ დო თხათ - ამხარა: *გურ., გვ. 127* - ხულა საესე, მარანი საესე, ცხვრითა და თხით - ამხარა. ბაღეში იორთვალს, ცხვინს დოფულუ - ბეღელის სახურაზეც, სხვენზე დამალა. ბაღეს-სა და ხულას შორის ის განსხვავებაა, რომ ბაღე უფრო დიდია, ხულა კი მომცრო (*ს. მკალო, გვ. 249*). 3. სარიტშალო ძონი (სახლის უკანა მხარეს). *იხ. ბაღუ.*

ბაღალ-ი (ბაღალს) მალალ და პონს ხმაზე ლაპარაკი (*შ. ბაბ., II, გვ. 161*).

ბაღანა (ბაღანას) ბავშვი, ბაღლი. ათეჯგურა ბაღანას მუჭო ოკო ვერკინევე: *მ. ხუბ., გვ. 1* — ასეთ ბავშვს როგორ უნდა ვეჭიდავო.

ბაღანა კოჩი ახალგაზრდა (*სიყვ. სიყვ.* ბავშვი კაცი): დიორაღე იმა მუ მითხუე, ბაღანა კოჩი ე — ვერ იმას რა შეიძლება მოსთხოვო, ახალგაზრდაა. *შორ. საბ.* ბაღანა მკორე ტყუტ. რაჭ., ზ. აჭარ. ბაღვი ბავშვი, ბაღლი (*ვ. მერ., შ. ნიკარ.*); *იმერ., გურ., ფშ.* ბაღანა-ი/ბაღანე (ა. ლლ.).

ბაღანობა (ბაღანობას) ბავშვიობა, ბაღლიობა. ათამი მოქცია ბაღანობა რე — ასე მოქცევა ბავშვობა. მუქე რაღე გიფასობმარე ბაღანობას უ? : *მ. ხუბ., გვ. 58* — რა იყო, რომ დავესიზმარ ბავშვობაში? მუში ბაღანობაში ნაყოფოფე: *მ. ხუბ., გვ. 220* — მისი ბავშვობისას შენაყვარები. *იხ.* სობაღანე

ბაღანობი (ბაღანობის) ბავშვიობი. ბაღანობი თუქ იყუნი, ვართი დორე იმ გომინა: *მ. ხუბ., გვ. 323* — ბავშვურად რაც იყო, არც ღირს იმისი გახსენება. კოჩანასგე უდასქვანე ბაღანობი გიღებურულე: *კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 72* — კაცობას არ შემევენის ბავშვურად რომ ვირბინო.

ბაღანობა (ბაღანობას) სახელი ბაღე (ნ), ობაღე (ნ) ზნათა — სპარსება; სპარსარისობა, რისსამე შრომეობა. ჩქიშ ჭირ ვაშობაღე უღეო, შხვაში გეგობინიკონი?: *ქსს, I, გვ. 39* — ჩემი ჭირი არ მყოფოდა, რომ სხვისი არ დამემატებინა. ათეშემა კათა ბაბღე თ დო დუბაღე თ ჩქია: *მ. ხუბ., გვ. 40* — ამდენი ხალხი საქმარისი ვართ და ვეყოფით ჩვენი.

ბაღე (ნ, -, -, ნოაღანე) ნაკმარება) გრდუე. *სტატიკ.* საქმარისია. უბაღე (ნ) (წოაღანე) ეყოფა, წოაღანე ეყო, ზაღანე საქმარისი გამბდარა, წანაღანე ეყოფოდა თურმე) *გრდუე. სტატიკ.* ეყოფა. *იხ.* ბაღინაფა.

ბაღანობი (ბაღანობის) *მძღ. გრძ. წარს.* ობაღე (ნ) ზნისა — სპარსი, სპარსარისი.

ბაღანაშა (ბაღანაშას) სახელი ობაღინუანს ზნისა — მყოფეობა რისსამე, სპარსარისობა. მუთ უღუღენი, თოს უბაღინუანღე — რაც ჰქონდა, იმას ამყოფინებდა. ობაღინუანს (ნოაღანე) ამყოფინა, ზაღანაშა უყოფინებია, ნოაღანაშა (ნ) ამყოფინებდა თურმე) *გრდუე.* ამყოფინებს. ობაღინუანს (ნოაღანე) იმყოფინა, ზაღანაშა უყოფინებია) *გრდუე. სათავ. სტ.* ობაღინუანს ზნისა — იმყოფინებს. უბაღინუანს (ზაღანე) უყოფინა, ზაღანაშა უყოფინებია) *გრდუე. სახს. სტ.* ობაღინუანს ზნისა — უყოფინებს.

ობაღინე (ნ), ობაღინე (ნ) (ნოაღანე) შესადლებელი გახდა კმარება, ზაღანაშა (ნ) შესადლებელი გამბდარა კმარება, ნოაღანაშა (ნ) შესადლებელი ყოფილა კმარება) *გრდუე. შესაძლ. გრძ.* ობაღინუანს ზნისა — შეიძლება კმარება, ყოფინება.

ობაღინე (ნ), ობაღინე (ნ) (ზაღანე) შეძლო ეკმარებინა, — ნოაღანაშა (ნ) შესადლებია ეკმარებინა) *გრდუე. შესაძლ. გრძ.* უბაღინუანს ზნისა — შეუძლია აკმაროს, ამყოფინოს. ობაღინაშუანს (ნოაღანაშა) ამყოფინებინა, ზაღანაშაშა უყოფინებინებია, ნოაღანაშაშა (ნ) ამყოფინებინებდა თურმე) *კუხ. შ.* ობაღინუანს ზნისა — ამყოფინებინებს. მზაღანაშა *მძღ. მოჭ.* მყოფინებელი, ეკმარებელი.

ობაღინაშა (ნ) *მძღ. გრძ. შ.* სამყოფინებელი, სამყოფი. **ზაღანაშა, ზაღანაშა** *მძღ. გრძ. წარს.* ნამყოფინები. **ზაღანაშა** *მძღ. გრძ. წარს.* ნამყოფინები. **ნოაღანაშა** *მძღ. გრძ. წარს.* მყოფინების საფასური. **ზაღანაშა** *მძღ. ვარჯ.* უკმარისი, უყოფინებელი.

ბაღანაშა (ბაღანაშას) *იხ.* ბაღინელი. **ბაღინა** (ბაღინელის) *მძღ. გრძ. წარს.* უბაღე (ნ), ობაღინუანს ზნათა — სპარსარისი, ნამყოფინებაი, კმარაშოფილი.

ბაღინა, ბაღინე (ბაღინელის) *ზოოლ. ბელურა.* ართი დღა ბაღინელისით ქობუაღუნია: *თ. სახოკ., გვ. 242* — ერთი დღე ბელურასაც ხვედრეო. თუკამანაგე ბაღინე ე დო ჭუკიქ: *მ. ხუბ., გვ. 47* — შეამანაგდა ბელურა და თავგი.

ბაღინე მუხი (ბაღინე მუხის) *ბოტან. შოლ. იხ.* იმღვა, ინღვა (ა. მკყ).

ბაღინე მუხარი (ბაღინე მუხარის) *ბოტან. შოლ. იხ.* სომანდული (ა. მკყ).

ბაღ (ბაღეს), **ბაღ** (ბაღეს) 1. სომანდული (დაფენილი სიმინდის, ფქვილ-ღერძის, ყველის, კვერცხის...) შხანანსი აბგილი, — ბაღელი, სულა. ჭუკა ბაღეს მჭირენით ვაღურუნია: *ბაღ. სიმარ., I, გვ. 179* — თავგი ბელელში შიმშილით არ მოკვდებო. ბაღე უშა მინიღე დო სიმინდი გაგმიღე — ბელელში შევიდა და სიმინდი გამოიტანა. ბაღე უეფი გააკეთეს: *მ. ხუბ., გვ. 114* — ბელელები გააკეთეს. ბაღე გეულგე ართი: *მ. ხუბ., გვ. 105* — ბელელი უდგას ერთი. ბაღე — ბაღელ. *შორ. ბაღელაში* ცუღე ბელელისი სახლი. *შორ. ლა შ. ბაღე ბელელი (ნ. მარ.), იხ. ბაღე², 2. 200* ცალი ყავარი ერთად დლაკებულე. ერთი ბელელის გადასახურავად საქმარისი; 200 ცალი ყავარი (ბ. მკალ., გვ. 228).

მუდა ბაღე ყავარი ღუპუბაღე თე გუღეს
ორთიალო? – რამდენი ბაღე ყავარი ეყოს ამ
სახეს ვადასახურავად (სახურავად). ყავარს
მინდორს ბაღე რო ქიდაბწყუნდეს:
ბასალბი, ტ. V, გვ. 288 – მინდორში ყავარს 200-
200 ცალად დაწყობდნენ.

ბავშვები (ბაღუაშ) ბეღლიანი. ბაღუაში
ხუღე ვეღუე – ბეღლიანი სახლი დგას. *იხ. ბაღუე*
ბავშვი იხ. ბაღუე?

ბავშვი ჩიბი (ბაღური ჩიგის) ბეღურა, ბეღლის
ჩიბი.

ბაღუე (ბაღეს) იგივეა, რაც ბაღი; ბაღე. 1.
ბაღი. ბაღე რეგლი: *ქ. საბუშ, ქსს, გვ. 161* –
ბაღი გროლი. თე ბაღეს ქენმოსუნუასია: *ი. ყოფშ, გვ. 48* – ამ ბაღში ჩაშუბი. ნაბუ ბაღეს გ
ინოჩანცე: *ქ. საბუშ, ქართ. ზგ., გვ. 32* – რომელ
ბაღში დგასა. 2. ბეღელი. ხუმა ქამგანტორე,
ბაღეს ვენთინტორე – ხელში ჩაგეტყვა,
ბეღელში – არა (*ვახოყან: ჭოკი*).

ბაღურა (ბაღურეს) იგივეა, რაც ბაღირე, –
ბეღურა. ბაღერე, ლუბუბი მახორაღეს,
ლუბუ ქუღუნო ხაბურია?: *ი. ყოფშ, გვ. 147* –
ბეღურას, ღომის ქურდს, ღომი თუ აქეს
მოპარაგებულე?

ბაღრა (ბაღრას) ბაღი, ბაღრა. ბაღრას ვარდი
ჩადასუნე... – ბაღრაში ვარდი რომ ხარობდეს...

ბაღრა (ბაგაყის) ბაღრა. ბაღრა. *იხ. ყაყაია,*
ფეხუში ვარდი (ა. ბაგ).

ბაღრა (ბაგყის) მონა, მორჩილი. დო ხოლო
ბეღ-იღბალიში უბრალო ბაგე ვორეთი:
შ. ბაგ, გვ. 12 – ჯერ კიდევ ბეღ-იღბლის
უბრალო მონა ვართ. დო მუ აჩქენუნთა,
ნამდელი ბაგე ვ რენა – ჯერ რა
ეცოდინებო, ნამდელი მონა არსო.

ბაღრა (ბაგეალ/რს) მსუპანი ადამიანის
სირაგლი ბაგეაშს რომ ბამომსცემა ისა;
ბაღრა. ჩქიში ბოში მობაგე ვალ
ამარუმეს – ჩემი ბიჭი მობრბის აგერ. მუს
გიღე ბაგე ვაღე უქ, ვაღეაბუნუნო? – რას
დაბლაყუნო, ვერ დაეღებო.
ბაგეალე (ბაგეალე) (ბაგეალე) მობლაყუნდა,
ბაგეალე (ბაგეალე) მობლაყუნებულა,
ბაგეალე (ბაგეალე) მობლაყუნებოდა თურმე
გაღე ირბენს (ბაგეალე), იბლაყუნებს.

ბაგეალე (ბაგეალეს) ღონვირად (ხმის
ბამომცემით) ღაგეაშ. ქიღაბინოხუ,
ქიღაბა ბაგე – დაეცა, დაბაყუნდა. ღონთაბაგა
ღოღო ბაგე ვინი მხეაღო მხეა რე;
ღონთაბაგა ხუმათი – ღოღო ბაგე ვინი ე –
დაეცმა და ბაყური სხედასხვა: დაეცმა მითი –
ღობაგეინო.
ბაგეალე (ბაგეალე) (ბაგეალე) დაეცა, ბაგეალე (ბაგეალე)

დაეცმულა, ბაგეალე (ბაგეალე) დაეცმულა,
დაეცმულა თურმე) ბაგეალე. ეცემა ბაგეალე
(ხმის ბამომცემით). *შ. ბაგ, იბურ. ბაგეალე ღონვირად*
რტყევა (ქ. ბაგ).

ბაგეალე (ბაგეალეს) ბაგეალე. *ნარს. ბაგეალეს*
ზენისა – ბანიავაბუღი. იხ. ბაგეალე.

ბაგეალე (ბაგეალეს) სახელი ბაგეალეს ზენისა – 1.
მარცხლის 'ბანიავაბუღი; 2. პარტუმა, ცემა.
სიმინს წისქვილიშა ღაღაღაშა ბაგეალე –
სიმინდს წისქვილიშა წაღებამდე ანიაგებენ.
სკანიკალი ცირა მუთი მოკო? სიმინს
გიღა ბაგეალე ქი: *ქსს, I, გვ. 126; ბაგური, გვ. 384* –
მენისთანა ქალი გარდ მინდა? სიმინდს
(გობით) მინიავ-მინიავებს. ლუბუ ლოხუ
ყოღეს დო ნოყურს ქი თიშა ბაგეალეს;
ქსს, I, გვ. 291 – ლომი რბილი მოსვლოდათ და
ჩენროს ანიაგებდნენ (მინიავ). 3. გაღე. დაყრა.
იობაგანს გეყურემს ყრის ტყვილებს მუღო
ობაგანს თირს! – როგორ ყრის თოღეს! .
იწიობაგეა მინდორში მინდორზე დაყრა:
მინდორს წიომობაგეუნა მარაღაგენეფი –
მინდორზე ყრან (დაბანაკებული არიან)
მოღადაგენები.

ბაგეალეს (ბაგეალე) გაანიაგა; ბაგეალეს გაუნიაგებია;
ბაგეალეს (ბაგეალე) ანიაგებდა თურმე, – ნანიავება) ბაგეალეს
ანიავებს.

ბაგეალეს (ბაგეალეს) გაანიაგა, ბაგეალეს გაუნიაგებია)
ბაგეალეს. *საოფ. ქე. ბაგეალეს ზენისა – ინიავებს*
(მარცხლებს).

ბაგეალეს (ბაგეალეს) გაუნიაგა, ბაგეალეს
გაუნიაგებია) ბაგეალეს. *საოფ. ქე. ბაგეალეს ზენისა*
– უნიავებს.

ბაგეალეს (ბაგეალეს) გაანიაგა, ბაგეალეს (ბაგეალეს)
გაანიაგებულა) ბაგეალეს. *ბაგეალეს ზენისა –*
ნიავებდა.

ბაგეალეს (ბაგეალეს) გაანიაგა, ბაგეალეს
გაანიაგებია) ბაგეალეს. *ბაგეალეს ზენისა –*
უნიავებდა.

ბაგეალეს (ბაგეალეს) შესაღებელი დახდა 'გა'ნიავება,
-, -) ბაგეალეს. *შესაღ. ქე. ბაგეალეს ზენისა –*
შეიღებდა 'გა'ნიავება.

ბაგეალეს (ბაგეალეს) შეიღებო 'გა'ნიავებია, –
ბაგეალეს (ბაგეალეს) შესაღებელი 'გა'ნიავება) ბაგეალეს. *შესაღ. ქე. ბაგეალეს*
ზენისა – შეიღებო 'გა'ნიავებია
ობაგეალეს (ბაგეალეს) 'გა'ნიავებინა, ბაგეალეს
'გა'ნიავებინებია, ბაგეალეს (ბაგეალეს) ანიაგებინებდა
თურმე) ბაგეალეს ზენისა –
ანიავებინებს.

ბაგეალეს (ბაგეალეს) შეიღებო 'გა'ნიავებელი.
ბაგეალეს (ბაგეალეს) შეიღებო 'გა'ნიავებელი.
ბაგეალეს (ბაგეალეს) შეიღებო 'გა'ნიავებელი.
ბაგეალეს (ბაგეალეს) შეიღებო 'გა'ნიავებელი.
ბაგეალეს (ბაგეალეს) შეიღებო 'გა'ნიავებელი.

შუაშაჲს მიღო. უარყ. 'გა'უნიავებელი. *იხ.* ფიორუკა, ხიორუა.

ბაშლაყვი-ი, ბაშლაყვი, ბაშლაყვი (ბაშლაყვის) ყაბალანსი. ნოგე გინმორთინუსა... ვარა ქვიმორ ბა მ ლ ა ყ უ ო : *ქხს, I, გვ. 99* – ნეტავი გადამაქცია... ან ქვიმოსფერ ყაბალახად.

ბაშმალა (ბაშმალას) მოქან. იაბანური ზღმარტლი, ლოქეა (*ა. მყ.*).

ბაშმაჲჲ (ბაშმაყუს) *ბ. მარტ.* ყაბალანსი. *იხ.* ბაშლაყვი.

ბაზა (ბაზას) 1. ბარანა; პატარა, ტანმორჩილი (ადამიანი, საქონელი...); მშვიდი, თხინიერი. ქეშორთო ართ გოცია ჭკოლა ბა ჩ ა ქ : *მ. ხუბ., გვ. 121* – მოვიდა ერთ პატარა გამბდარი ცხენეჲ. ბა ჩ ა ს, მუშმა კოს უქვენ, თომმა უქქ: *მ. ხუბ., გვ. 122* – ბაჩა (პატარა ცხენმა), რამდენიც კაცმა იცის, იმდენი იცის. // ბაჩა თიყუნია: სო მეურს ე ბა ჩ ა თაურე? – სად მიდის ეს ბაჩა აქეთ? 2. მშვიდი, თხინიერი. *იხ.* ბაჩალა. *შღრ ლექსი, მიიულ., გუდამ ბაჩა პატარა ტანის საქონელი საერთოდ (სჯელ, ა. ლლ.).*

ბაჩაჲ (ბაჩაიას) *კრბ. იხ.* ბაჩა.

ბაჩალ-ი (ბაჩალ/რს) *იხ.* ბარჩალი, – ხალხინიანი ლაპარაჲი.

ბაჩალ (ბაჩალას) მშვიდი, თხინიერი (*ბ. ძბ., II, გვ. 29*).

ბაჩაჲ (ბაჩაჩაიას) *კრბ.* ბარუნა, თხინიერი, მშვიდი, ნუნარი. ხარს გითულენი, კუჩხის ვეუკინანსია, თიჯგურა ბა ჩ ა ჩ ა მ რენია – ფეხებს შუა რომ გაუარო, ფეხს არ ანეცხო, ისეთი თიხირია (მშვიდიაო). ბაჩა-ჩია-ბაჩაჩია. *იხ.* –ჩია.

ბაჩალ-ი (ბაჩალ/რს) სანიამოვნო ლაპარაჲი. იმი ბა ჩ ე ა ლ ი შ ა გორჩქილუნანი აკა – იმის ლაპარაკისათვის გასმენინათ ერთი. ბაჩალანს (ბაჩალაჲ სანიამოვნოდ ილაპარაკა, შარჲალაჲ ულაპარაკია საამოდ, ნოზარჲალაჲ) სსიამოვნოდ ლაპარაკობდა თურმე) *გრდმ.* ლაპარაკობს სსიამოვნოდ.

ბაჩა (ბაჩუას) ბარუნე, უძღური სიარული (მოხუცის). ბაბუქქიმი შა ბა ჩ ა ნ ს ამარი – ბაბუქქიმი მობარუნობს აგერ. ოზარანს (შიშაბაჲჲჲ მობარუნდა, შოშაბაჲჲჲ მობარუნებულა, შოშაბაჲჲჲ) მობარუნებოდა თურმე) *გრდფ. ვნებ.* ნაბარუნებდა.

-ბაჲს რთული ფუძის მეორე შემადგენელი ნაწილი. აცა-ბაყა.

ბაჲლა (ბაყალას) ტანად პატარა, მამრამ ჩჲარად მოსიარული (პირი).

ბაჲსჲ (ბაყაფის) ფხსაკრფითი, ნალი ნაბჲჲით სიარული. *იხ.* ბაყუა.

ბაჲსჲჲ (ბაყიკუკუს) ბარტაპალი, ხის სანორის ნინორი, ბატანაპალი. ე ბაღანეფი ბ ა ც ი კ უ კ უ ა ლ ო ქეგადლოხუნა უკასალენ კიბეს – ეს ბაგეგები ბარცაკლის მსგავსად ჩამოჯდებიან უკანა კიბეზე.

ბაჲჲ (ბაყუს) მოქან. ზღმარტლი. *იხ.* ცქუმუნტური, ცხუმუნტური (*ა. მყ.*).

ბაჲჲა (ბაყუსა) სახელი ობაცანს ზნისა – ბაჲჲაჲ; ფხსაკრფითი სიარული, ჩუშად ფხსინწერიპაჲჲ მიპარაჲ; ცუნცული. ღაბა, ქოჯუნცე ღო ვარი, თიშა მ ი ც ო ბ ა ც ა – აბა, ჭყავს თუ არა, იმაზე მივდივარ (მიპარეთი). მოზაყანს (შიშაბაჲჲჲ მიცუნცულდა, შოშაბაჲჲჲ მიცუნცულებულა, შინაბაჲჲჲ) მიცუნცულდებოდა თურმე) *გრდფ. ვნებ.* მიცუნცულდება (მიპარეთი).

ბაჲჲჲ-ი (ბაჲჲის) მიზაჲი.

ბაჲჲი (ბაჲგის) მოქან. პაღინი მცენარეა პერტმაჲარი, – ბაჲჲი. *იხ.* ბაჲგარაჲ; *შღრ. გურ.* ბაჲგი ეკლიანი მცენარე (*ა. ღლ.*).

ბაჲჲალ-ი (ბაჲგალ/რს) თრთოლა, ქანაპალი; ძმარა. გურქ ქლომიცუ ბა ბ გ ა ლ ი – გულმა დამინეო ძგერა.

ბაჲგალანს (*ეგრ.* ბაჲალაჲ იკანკალა, იძგერა; შაბაჲალაჲ უძგერია, ნოზაბაჲალაჲ) ნაძგერა, ძგერდა თურმე) *გრდფ. სჲ-შოჲ.* ძგერს, კანკალეს. იბაჲგალაჲ (იბაჲალაჲ იძგერა, შაბაჲალაჲ უძგერია, ნოზაბაჲალაჲ) ძგერდა თურმე) *გრდფ. ვნებ.* ძგერს (გული), თრთის. *შღრ.* ფაჲქალა.

ბაჲჲანსი (ბაჲგანას) ბანჯგეკლიანი.

ბა ბ გ ა ნ ი ა კუჩხეფი ეთოდგუ – ბანჯგეკლიანი ფეხები აქვს (უღვას ქვეყლან).

ბაჲჲარ-ი (ბაჲგარს) ეპალი. ქიმილუ შხაშხი, ათეში ზაენიბა ბა ბ გ ა რ ე ფ ი შიკორანდუნი ფერი – მოიტანა შაში, გრძელი ბანჯგეკლები რომ ჰქონდა ისეთი. *იხ.* ბაჲგი.

ბაჲჲარსი (ბაჲგარას) მოქან. ბირკა. *იხ.* მცენარე, ბაკარა (*ა. მყ.*). *შღრ. საბ.* ბაჲგარ ეკლიანი ბარდნარი.

ბაჲჲალ-ი (ბაჲგალ/რს) იგივეა, რაც ბა ბ გ ა ლ ი , – თრთოლა, ფანცვალი, ძმარა. გურიში ბა ბ გ ა ლ ე ქ ე გუჲოჲ : *ა. ცჲ., გვ. 18* – გულის ფანცვლი აუვარდა

ბაჲალ-ი (ბაჲგალ/რს) ვანიანრობა; რისაჲჲ გაჲთიპის მცდელოჲ; ჩლაჲშენი, ულაზათოდ სიარული. ჭკოლაქ ქ ე ღ ი ბ ა მ ა ლ უ უ , კუდეულე ქელექქაჲალუე: *მასლო, გვ. 62* – მქლემ ჩლატუნი ნაშინეო, კუდი შეაფოფინა. იბაჲალაჲ (იბაჲალაჲ ივანიანრა, შაბაჲალაჲ უვანიანრებია, ნოზაბაჲალაჲ) ვანიანრობდა

თურმე) *გრძლ.* ცდილობს რაღაცის გაკეთებას, ვინაშრობს // *გადატ.* უაზროდ ლაპარაკი.

ბაქსაშა (ბაძლეფას) სახელი ბ ა ძ ლ ე ვ ა ნ ს ზნისა - პატარა ტინის, უშნემო შხასახედიშის სიარული.

ბაქსაშა (ბაძლენის) *იხ.* ბაძლენი.

ბაქსაშა (ბაძლოლ/რს) *მოძი. ერძ. წარს.* ბ ა ძ ლ ე უ ნ ს ზნისა - ცუდად ნაღომი ღოგა. მ ი კ ე - ბ ა ძ ლ ე ი ლ ცუდად ნაკეთები.

ბაქსაშა (ბაძლენს) პატარა რისხამ გეშაბა. *ეთექ* ბ ა ძ ლ ე - იქ ადრია (პატარა რამ). ჭენუეფი გე ბ ა ძ ლ ე გ ე ზ - ნენლები ეყარა (ცოტა რაოდენობით).

ბაძლენ (-, -, -, წოხაძლენი) ედგო თურმე) *გრძლ. სტატი.* ვდია პატარა ვილაც (ან რაღაც).

ბაძლენ (ბაძლენს) სახელი ბ ა ძ ლ ე უ ნ ს ზნისა - უშნემო რანიმის გააქთიება; მირხრად და უშნემო ღოგა. ლობერს ბ ა ძ ლ ე უ ნ ს - ლობეს უშნოდ ლობავს.

ბაძლენს (მონაძლ უშნოდ გააკეთა, მონაძლ უშნოდ გაუკეთებია, მონაძლენი) უშნოდ გააკეთებდა თურმე) *გრძლ.* უშნოდ აკეთებს; ლობავს. *შორ. გურ. ბანძლვა (ს. კლ. ზან., გვ. 225).*

ბაძლენა (ბაძლენას) // **ბაძლენა** თხუანისა; საძმის უშნემო, უსუფთაოდ გაქთიებული (*შ. დად., II, გვ. 29).*

ბანარ-ი (ბაწარის) ბანარი. ქიგიოგოლეუ ბ ა წ ა რ ი თ ჩხოუ - დაბი ბანრით ძროხა. ართი ჯამა ღურუელა, მაყირა ბ ა წ ა რ ს წკეროტუნღუა: *თ. სახოკი, გვ. 242* - ერთი ძმა კვდებოდაო, მეორე ბანარს გრეღდაო.

ბანარის (ბაწარიას) *ენბ.* ბანარი. ართი ჩქიმი ბ ა წ ა რ ი ა ეხეშე...: *ი. თეფშ., გვ. 183* - ერთი ჩქმი ბანარი კვეტე... *იხ.* ნობაწარია.

ბანაქლენ (ბაწკალენს) ფეხაკრეფით ჩქარა გადასვლა. *იხ.* ბაწკუა.

ბანაქარს (ბაწკარიას) *მოქან.* ორპაბილა. *იხ.* მაკიფია, მალაკოფა, მალაკოფა, უჩა ბაწკარია (*ა. მყ.*).

ბანაქაში (ბაწკაშის) *იხ.* ბაწკუა.

ბანქაშ (ბაწკაშს) სახელი ბ ა წ კ ა ნ ს ზნისა - ფხეხაქარფით, კონხად (კონხინად) სიარული. ფერი ბოში ქოშქანი, ტუფულით *გე ბ ა წ კ ა ნ დ ა ს : ქხს, I, გვ. 252* - ისეთი ბიჭი მოგვცა, ტუფულით კონხად დადიოდექ. *იხ.* ბაწკანს (ონაქაშ კონხად, კობტად მივიდა; სახანო კობტად მისულა; ონაქაშ კობტად და ფეხაკრეფით მივირდა თურმე) *გრძლ. ერძ.* კობტად და ფეხაკრეფით წავა.

ბაწ-ი (ბაწის) დაბალი ტანის პირი. ჭიჭე ღო გვედერეს/გვედერეს უბახუნა ბ ა წ ი ს - პატარას და მსხვილს ეხახინა ბაწის. *შორ. პახუ.*

ბაწა (ბაწას) *მოქან.* მაღალი მოცეცი. *იხ.* მაყურბენე, მელეღიშიში ჯა, ჯაშმეღიშია, ცირცა (*ა. მყ.*).

ბაწა (ბაწას) 1. *ხოლო.* საძმონღის ბორს. *იხ.* გერდლები, გირვლები. 2. ტპინა. *გადატ.* პატარა, ტანდაბალი (პირი).

ბაწა-ბაწა (ბაწა-ბაწას) ძალიან პატარა (პატარა-პატარა).

ბაწამ-ი (ბაწამს) ტპინიანი. ბ ა წ ა მ ი ჩხოუ - ტყისა რომ ჰყავს ისეთი ძროხა. ბ ა წ ა მ ი კოს შიდაყუნა - ღარიბ (ტყიანი) კაცს გაყვეო (ცოლად).

ბაწამა-ი, **ბაწამა-ი** (ბაწა'ყაყისი) 1. ბაწამა; მრგვალი ჯოხი, სიგრძეზედ ორად გაყოფილი, მუწნაგრენი ხმარობენ ტყავის გასაჭიმად, - ქიმი (*ქ. გურ.*). 2. მაჯის სიმსხო ხეს ერთი ბოლო ნანვეტებულე ჰქონდა სარივით, ხოლო სწორად გადაჭრილი თავი ოთხათ ჰქონდა გააბობლი. სწორედ ამ ნაბოში ჩასდებდნენ ხოლმე ანთებულ სათილეს (*მასალეობ, ქ. V, გვ. 379*). 3. ორად გაყოფილ მრგვალ ხეს ურად ცხენს უკეთებენ ყურზე დაუდომის წინ. ბ ა წ ა მ ი ოკო გუკეთენია ცხენს კუს, ვარა იშა ვეცისუნენია - ბაჭაყი უნდა გაუკეთიო ცხენს ყურზე, თორემ იმაზე არ შეიძლება დაუდომა.

ბახალ-ი (ბახალ/რს) მაღალ ხმაზე უშნემო ლაპარაკი (*შ. დად., II, გვ. 161*).

ბახარხალ (ბახარხალას) წვრილი (პატარა) ბაქსაშა. ბ ა ხ ა რ ხ ა ლ ე ფ ი ყუნსია კუელსი - წერილი ბავშვები ჰყავსო სახლში. *იხ.* ბასარხალეუფი, ვთინაძარა. *შორ. იბურ.* ბახარხალა წერილი ბავშვები (*ქ. გურ.*).

ბახეშ (ბახეშას) სახელი ბ ა ხ ე შ ე ს , ი ბ ა ხ ე ბ ე უ (წ) ზნითა - ბახეშეშა, შერცხეშენა, სხეშელის ბახეშე. ველოლამენ ფერი ღოლე, საონჯლოროთი გ ა ბ ა ხ ე - რაც არასდროს დამართინა, ისეთი უქნა, სამარცხვინოდ გააბახა.

ბახესენ (ბახესენ გაბახა, მონახესენ გაუბახებია, მონახესენი) გაბახებუდა თურმე) *გრძლ.* აბახებს.

ბახესენ (ბახესენ გაბახა, მონახესენ გაუბახებია) *გრძლ.* სათა. *ქ.* ა ბ ა ხ ე ს ზნისა - იბახებს თავს, გაიტებავს სახელს.

ბახესენი (ბახესენი) გაბახებუდა, ბახესენი (*ბახესენი*) *გრძლ. ერძ.* ა ბ ა ხ ე ს ზნისა - ბახეშა, უტყდება სახელი. 'ბახესენი' *მოძი. მოქმ.* გაბახებულე. ბახესენი *მოძი. ერძ. მყ.* გასახებულე. ბახესენი *მოძი. ერძ. წარს.* გაბახებულე.

ბანაბანში *მიძე. ენებ. წარს.* განაბახები.
ბანაბანში *მიძე. ენებ. წარს.* განაბახების
საფასურო.
შაშახანში *მიძე. უარყ.* გაუბახებელი.

ბახვა (ბახვას) დიდი, მსხვილი (ნიგოზი,
თხილი...). *0* ბახვა პარკი დომფალი (პარკი).
ბახვა პარკი, ნამუსით *გორი, ხანდახან*
სუმა, ცანტი ართო *დინახუნა* დო *პარკუნანი* –
დომფალი (პარკი) არის, რომელშიაც *ორი,*
ზოგჯერ სამი, აბრეშუმის ქია ერთად *მივ ზიან*
და *პარკავენ*. **ბახვა პარკი** *მე ვემეშე ძაფი*
– დომფალი პარკიდან არ ამოვიდოდა *ძაფი. იხ.*
ბოხო. შერ. წრუანი, წიკილი, ჭყანჭყა,
ჭყვანჭყვა პარკი.

ბახვალ-ი (ბახვალის) მსუქანი ბაშვინის
სირბილი. *იხ. გილაბ-ბახვალი.*

ბახვან-ი (ბახვანის) სახელი იბახვანს ზმნისა
– ბრახუნ, ბრახუნ. *ვეფრიშა იბახუნუ ხუ,*
თენა ქიგეგონუნი – მკერდზე იბრახუნა ხელი,
ეს რომ გაიგონა. შიკობახვაფით გეთებუნ
დო ჭუაშე ხათეხლოლი სქილადორი იაიქი: მ.
ხუბ, გვ. 32 – მიბრახუნება გათავდება და
სატკიცურისაგან მაშინათვე *მორჩენილი ვიქნები.*
იბახუნან (იბახუნ იბრახუნ, შახახუნ
უბრახუნებია, მოახახუნან) იბრახუნებდა
თურმე) იბრახუნებს.
უბახუნან (შახახუნ უბრახუნა, შახახუნ
უბრახუნებია) *გრომ. სასხე. ქე.* უბრახუნებს.
იბახვენ(ნ) (იბახვენა შესაძლებელი ვახდა
ბრახუნი, –, –) *გროფე. შესაძლ. ენებ.* იბახუნანს
ზმნისა – შეიძლება იბრახუნოს.
აბახვენ(ნ) (აბახვენა შეძლო ებრახუნა, –,
მოახვენ(ნ) შესძლებია ბრახუნი) *გროფე. შესაძლ.*
ენებ. უბახუნანს ზმნისა – შეუძლია
აბრახუნოს.

ობახვაფუნან(ნ) (ობახვაფუნა აბრახუნებინა,
შახახუნაფუნა უბრახუნებინებია, მოახვაფუნან(ნ)
აბრახუნებინებდა თურმე) *კაუხ. უბახუნანს*
ზმნისა – აბრახუნებინებს.
მაბახვაფუნი მიძე. მოქლ. 'და'მბრახუნებელი.
ობახვაფუნი მიძე. ენებ. გე. 'და'საბრახუნებელი.
ნახახუნა მიძე. ენებ. წარს. ნაბრახუნები.
ნაობახვაფუნი მიძე. ენებ. წარს. ბრახუნისათვის
გასამრედელო. *იხ. ბახვა. შერ. ლა მ. ბახ: ბახუფ*
ურტყამი კაცს (მ. მარი).

ბახინ-ი (ბახინს) ბახინ, რინი, რინინამბა;
ბაქიშია, ტრახახინ. **შორ-შორი** *მე იბახვენა:*
ქხს, I, გვ. 268 – შორ-შორიდან რიხინაობენ.
იბახუნ(ნ) (იბახუნ ირიხინა, იტრახახან; შახინ
უტრახახინა, მოახინან(ნ) ტრახახინობდა თურმე)
გრომ. ტრახახინობს, რიხინაობს.

ბახუნ (ბახუნს) ბახვაფი; გუბახუა.

ბახუნ (ბახუნს) ბაქრა. ჩქიმ ბახუნს *მეფე ნარლი*
– ჩემს ბაქრაში მყავს ვახუნადილი.

ბახ (ბახას) პირი, რომლისთვის
დამახსიათებელია ჩემდაც ყოფილ ან რაიმე
საქმის ჩემად გაკეთება.

ბახალ-ი (ბახალის) 1. ჩემად და შესიტყვოდ
სირაქლი ან რაიმე საძმის გაქმობა.
ბახალენ(ნ) (ბახალენ ჩემად აკეთა, შახალენ
ჩემად უკეთებია, მოახალენ(ნ) ჩემად აკეთებდა
თურმე) *გროფე. ენებ.* ჩემად თავისთვის აკეთებს
რალაცას (საქმეს).

2. სხინამომენო ლაპარაკი.
ბახალან(ნ) (ბახალენ ილაპარაკა, შახალენ
ულაპარაკინა, მოახალენ(ნ) ლაპარაკობდა
თურმე) *გრომ.* სასიაზომონდ ლაპარაკობს. *იხ.*
ბაქრა.

ბახალა (ბახალის) ჩემად და შესიტყვოდ საძმის
მამითმამლი.

ბახალანა (ბახალანის) დანყნარება,
დაძმობილება. *იხ. ბახალა.*

ბახალანა (ბახალანის) სახელი ბახალანს
ზმნისა – მოყვრებით დაძმობილება,
დაწყნარება. ბაღანა *ონქმე გემეგონუ*
მახახალენ დო კონი ქამხინარენუ –
ბავში აკენიდან ამოყვანა, ზურგზე ხელის
მოსმით (მოფერებით) დაამშვიდა და ჩაანერა
ისე.

ბახალან (ბახალენ დაამშვიდა, მოახალენ
დამშვიდებია, მოახალენ(ნ) დაამშვიდებდა
თურმე) *გრომ.* ამშვიდებს, აწყნარებს
(მოფერებით).
მაბახალანი მიძე. მოქლ. 'და'მწყნარებელი.
ობახალანი მიძე. ენებ. გე. 'და'საწყნარებელი.
მოახალენი მიძე. ენებ. წარს. დანყნარებელი.
ნახალანი მიძე. ენებ. წარს. 'და'ნანყნარები.
ნაობახალანი მიძე. ენებ. წარს. დანყნარების,
დამშვიდების საფასური.

ბახარი (ბახარის) *მოქლ. შალაშა. იხ. ბახარი,*
წალაში, კალაში (ა. მყე).

ბახალანა (ბახალანის) სახელი ბახალანს
ზმნისა – ნინდაუსმადანა ლაპარაკი,
ლაპარაკი. **არფერს**, მუთ ნინას ქიმაადორთენი,
ბახალანს – ყველაფერს, რაც ენაზე (კი)
მოადგება, ნინდაუსმადანა ამბობს.
ბახალან (ბახალენ ილაყა, ნინდაუსმადანა
ილაპარაკა; შახალენ ულაყა; მოახალენ(ნ)
ლაყობდა თურმე, ნალაყენა) *გრომ.* ლაყობს,
ნინდაუსმადანა ყველაფერს ლაპარაკობს.

ბახან-ი (ბახანის) მძალადრი და მძარი
ნახინამით სირაქლი. **მეურს**,
შიო ბახალანს შარას ქომოლოკორიყალი –
მიდის, (მყარად) მიაბივებს გზაზე ვაქცაციით.
ობახალან (მოახალენ მყარი ნახინამით მიდის,

გაბედავს (შეუძლია გაბედოს).
ბედენს (ბაბაშუ გაბედა, ბიზაშაშა გაუბედავს,
ბიზაშაშაშაშ(ნ) გაბედავდა თურმე, განაბედა)
გრდმ ბედავს.

უბედენს (ბაბაშაშა გაუბედა, ბაბაშაშა
გაუბედავს) გრდმ. სსხმ. ჟე. ბედენს ზნისა -
უბედავს.

ბედინენ(ნ) (ბიზიბაშინა შესაძლებელი ვახდა
გაბედავ, -, -) გრდმ. შესაძლ. ენებ. ბედენს
ზნისა - შეიძლება გაბედავ.

აბედინენ(ნ) (ბაბაშაშა შეიძლო გაბედავ, -,
ბიზიზაშაშაშ(ნ) შესაძლებია გაბედავს)
გრდმ. შესაძლ. ენებ. უბედენს ზნისა -
შეუძლია გაბედოს.

ობედებუფანს (ობაშაშაშაშ 'გა'აბედინს,
შაბაშაშაშაშ 'გა'უბედინენბია, წაშაშაშაშ(ნ)
აბედინენბდა თურმე) კაუზ. ბედენს ზნისა -
აბედინენბს.

ბაბაშაშაშლი მიძლ. მიქმ. 'გა'ბედედი,
ობაშაშაშლი მიძლ. ენებ. ჟე. 'გა'საბედებელი.
ბინაშაშაშლი მიძლ. ენებ. წარს. განაბედები.
ბინა(ობაშაშაშაშ) მიძლ. ენებ. წარს. გაბედვისათვის
გასამრეჯელო.

შაბაშაშაშ მიძლ. უარვ. გაუბედედი.

2. ღაბებებებ. კეთებული თინა წოფე, მის
წროფა ო ბედენს : ი. ყოფშ., გვ. 143 -
გაკეთებული (ბედინერი) ის ყოფილა, ვისაც
სიყვარული ებედება. იგებ უფაგუმ ბედელქ
გებედანს : ათა, I, გვ. 19 - ეგების უკეთესი
ბედი გებედოთ.
ობედუ/გ (შაბაშა 'და'ბედა, ბაშაშა დაბებებია,
წონაშაშაშ(ნ) დაბედებობდა თურმე) გრდმ.
ენებ. ებედება.

ბაქმქმქმქმქმ (ბელ'ი კორილს) ბაქმქმქმქმ,
ბაქმქმქმქმქმ. ათამი აბოლდე ვით
ბედეკირილი ბოშისგ: ა. ცაგ., გვ. 7 - ასე
დაემართა იმ ბედქრულ ბიჭს.

ბაქმქმქმ (ბედინერს) ბაქმქმქმ. ბედინერი
კორიზე - ბედინერი კაცია. იხ. უბედურა.

ბაქმქმქმ (ბედინერს) სიმღერაა ერთგვარი. იხ.
კურხა-ბედინერი.

ბაქმქმ-ბარ (ბედინ-ჭარას) ბაქმქმ წარბ.
ბეკომბიჭუ ბედეიმ ჭარა : ქხს, I, გვ. 83 -
დამინვა ბედისწერა.

ბაქმქმ-ჭაშაშ (ბედინ-ჭაშაშ) ბაქმქმ ღანამბ.
თურმე ღინაფილი პოფუ, ჩქიმი ბედეიმ
ჭაშაშაშაშ : ი. ყოფშ., გვ. 156 - თურმე
დაქარგული მყოლია, ჩემი ბედის დანვა
(ბედინერება)!

ბაქმქმქმქმქმ (ბელ'ი ჭეილ/რს) ბაქმქმქმქმქმ.
ჩილი ნათხიირი პუნს, ბედეიჭვირი -
საცოდარს: ი. ყოფშ., გვ. 140 - ცოლი ნათხოვი
მყავს, ბედდამწვარ - საცოდავს. ბოში, აპო

ქინწორი, სი უხანე, ბედეიჭვირი : ქხს, I, გვ.
143 - ბიჭო, აქეთ შემობმდე, შე უხანო,
ბედდამწვარი. მუ ფქიზინა ბედეიჭვილე ქუ ? :
ი. ყოფშ., გვ. 119 - რა ვქნა ბედდამწვარმა?
0 ბედეიჭვირი ბედდამწვარი.

ბაქმქმქმ (ბედინერს) იხ. ბედინერი, -
ბაქმქმქმ. ბედინერი მავიშაქმქმია ლო
უბედური ვაქმქმია: ხალხ. სიძრ., I, გვ. 18 -
ბედინერი მოასწერესო და უბედური არ
აქმქმესო. 0 ბედინერაშე ბედინერად: ვეზირფექ
ქულოსკილეს ლო იხლოვრენს ბედინერაშე -
ვეზირები დარჩენდა იცხოვრეს ბედინერად.

ბაქმქმქმ (ბედინერს) იხ. ბედინერა, - სიმღერაა.
„ვაბიერქ“ ლო „ბედინერას“ თანასწორა
ირთხედესქ: კ. საშუშ., ქართ. ზეპ. გვ. 51 -
„ვაბიერქ“ და „ბედინერას“ თანასწორად
იყოფენენ.

ბაქმქმ (ბედეს) იხ. ბედება.

ბაქმქმქმ (ბედხალირს) იგივეა, რაც
ბედეიჭვილი. იხ. ხალირა.

ბაქმქმ (ბეჭაფის) მამრად (ხმის ბამქმქმქმქმ)
ღარტყმბ, ცმმბ. იმი ოჭიშის ბეჭაფიში ხმა
ართი ვერსის ირჩქილეულ - იმის ზურგზე
დარტყმის ხმა ერთ ვერსზე ისმოდა. იხ. ბეჭუა.

ბაქმქმ (ბეჭერას) უწმოდ მსხვილი. ბეჭერე
კოჩიე - მსხვილი (უწმოდ) კაცია. ბეჭერე
თოლეთი აბაღაგუ - მსხვილი თვალები აქვს
(უღვას).

ბაქმქმ (ბეჭერას) კართ. მსხვილი. ნახეტიანი
ბეჭერი ა ბაღანა ქოცუნს - ნამქტანი
მსხვილი (მსუქანი) ბეჭეი (ქი) შყავს. შდრ. ლეჭხ.
ბეჭინი დიდი, მსხვილი (მ. ჩიქ., ა. დლ.).

ბაქმქმ (ბეჭელ/რს) მიძლ. ენებ. წარს. ბეჭუნს
ზნისა - მამრად ნაქმქმ (ნარტყმბი).

ბაქმქმ (ბეჭეგის) ხაქმის სასწორი (თან
სატარებელი).

ბაქმქმ (ბეჭუნ) იხ. ბაჭუნა, - სახელი ბეჭუნს
ზნისა -1. მამრად (ხმის ბამქმქმქმქმ)
ღარტყმბ, ცმმბ. თინა თის ბეჭუნანდუნს,
გური მეტაჭეულუ - ის იმას რომ ურტყამდა
(ხმის გამოცემით), გული დატენებოდა.

ბეჭუნს (წოაშა მავრად სცემბ, წოაშაშ მავრად
უცემბია, წონაშაშ(ნ) მავრად სცემბდა თურმე)
გრდმ. მავრად სცემს.

ბეჭუნს (ობაშა ირტყა, შაბაშაშა ურტყა)
გრდმ. სათვ. ჟე. ბეჭუნს ზნისა - ირტყამს.
უბეჭუნს (შაბაშა ურტყა, შაბაშაშა ურტყა)
გრდმ. სსხმ. ჟე. ბეჭუნს ზნისა - ურტყამს.
ბეჭუნ(ნ) (წოაშა იცემბ, წოაშაშ(ნ)
ცემულა) გრდმ. ენებ. ბეჭუნს ზნისა -
იცემბება.
ბეჭუნ(ნ) (წააშა იცემბ, წოაშაშა სცემბია)

შ. გერ., გვ. 127 – წემის, ელავს, დელგმა (თავსხმა), მეტი მუხას აპობს (ხლელს).

ბელაშა (ბელენუას) სახელი ბ ე ლ ე ნ ა ნ ს ზნისა – ბ ლ ა პ ი ლ ი; ძლიერი ტირილი.
ბელენანს (ბელაშა იბლაგა, უაბლაშა უბლაგა, ნოაბლაშა) ბლადა თურმე) *გრდუგ. სა.შ.-შოქ.* ძლიერ ბლავის, ხმაბლა ტირის.

ბელი, **ბელი** (ბელიოს) *[რუს. белие* თათრული, საცხალი]. ვოხევეული, ბ ე ლ ი ო გ ე გ მ ო მ თ ი რ ე ს ი კ ო ნ ი – ვეხეხეხი, თეთრული (საცვალი) რომ გამოეცვალათ.

ბენ-ი (ბენს) სახმარი (*ა. ცაგ.*); თაბისუშალი. ღვინო ვეკითხესია – ოხვამერი ღო ბ ე ნ ი – ღვინო არ იკითხესო – სალოცავი და სახარი (!). სამეგრელოში სხვადასხვა დღესასწაულის თუ კერძისათვის განკუთვნილი იყო საგანგებო ქვევრი (*მგ., ოდაბადე, შქეთული, სამგარიო* და სხვ.). ამ ქვევრებს საერთოდ ოხვამერს ეძახდნენ. ამ ქვევრებიდან ზოგი საოჯახო იყო, ზოგი – პიროვნული. *მგ., ოლედა-სამგარიო* ოჯახის უფროს მამაკაცსა და უფროს ვაჟს შორის ეკუთვნოდა. პიროვნული ქვევრი პატრონის გარდაცვალების შემდეგ ხდებოდა ბენი, ე.ი. თავისუფალი (*ს. მკაბაძე, გვ. 327*).

ბენლაშ, **ბენლაშ** (ბენელაშ/ეს) იგივეა, რაც **ქ ა ლ ა**, – ომში, ომშიანი. ბ ე ნ დ ე ლ ა ს ქ ა ლ ა მ ი ნ უ ლ ე გაჭირებულმა – ცოფიანს (ძალს) უეებნია გაჭირებულისათვის. ქედუქანებზე ბ ე ნ დ ე ლ ა ქ ა რ ი – დანყარდება ცოფიანი ქარი. ბ ე ნ დ ე ლ ე ოჭორ, მუჭო მურუს თე ჯოღორია? – ცოფი სჭირს, როგორ მიდის ეს ძალი? *გადატ. მოყილე.*

ბენაბ (ბენებას) დაბზნაბა (*დ. ფოთა*). მტკობუნე, ნანა, ღამხილე ა ბ ე ნ ე ე : *აა, 1, გვ. 19* – მალულად მიდის, დედა, ცეცხლს აგზავნს (ანთებს).

ბენაზ-ი (ბენენის) *მოქან. ჰაზნი, ჰენაზნი. იხ. ბინეზი.*

ბენტარა, **ბებარა**, **ბებარა** (ბენტერე/ია-ს) ბენტარა, ჩარჩაბი, ყაყაჩი, შპარი, ბამოთაყანაბული. ბ ე ნ ტ ე რ ი ა კ ო რ ი ბენტერა კაცი.

ბენძ-ი (ბენძის) ძალიან ძველი. *შორ. იბერ., გურ. ბენძი ძველი, დამძალი, გაფუჭებული ც. გერ., ა. ლლ.*

ბენაზ-ი (ბენჭაფის) იგივეა, რაც ბ ა ნ ჭ ა ფ ი.

ბენაშ (ბენჭუას) იგივეა, რაც ბ ა ნ ჭ უ ა . *იხ. ბანჭაფი.*

ბეძან (ბეძანეს) *მოქან. შამნამაღა. იხ. გერგეუა, გერგოუა (ა. მყ).*

ბეძელ-ი (ბეძელ/ეს) იგივეა, რაც ბ ე ე ლ ი , – ბ ლ ა პ ი ლ ი; გადატ. ძლიერი და უშნი ტირილი.

შორ. გურ. ბეძელი ცხერის, ხბოს ბლაგილი (ი. ჭყ., გ. შარაშ, ა. ლლ.).

ბეძელა (ბეძელუას) სახელი ბ ე ე ლ ა ნ ს ზნისა – ღ რ ი ა ლ ი, ხმაბალა ტირილი. მუჭო ჩსოუცალი ბ ე ე ლ ა ნ ს თ ა ე – როგორ ძროხასათვის ბლავს (ყვირის) აქ. ბეძელანს (ბეძელა იბლაგა, უაბელა უბლაგა, ნოაბელა) ბლადა თურმე) *გრდუგ. სა.შ.-შოქ.* ბლავის, ხმაბალა ტირის.

ბეძა (ბეძეას) სახელი ბ ე ე ე ნ ს ზნისა – 'დაზაძაძა; მამარაღ ცემა.

ბეგრეს (ღამაშ დაბეჯა, ღოშამა დაუბეჯავს, ღონაშამაღ) დაბეჯავდა თურმე) *გრდმ. მაგრად ცემს, – ბეჯავს.*

ბერა-ი, **ბერაში** (ბერა/ესის) ბ პირაღი, ღ რ ო შ ა . ბ ე რ ა ე ს ე გ ე ჯ ო უ ნ ე უ სა მ ა ნ ც ა რ ი უ ჯ ო უ რ ი ჯ ა რ ი . ბ ე რ ა ღ ს ე გ ე ჯ ო უ ნ ე უ : *აა, 1, გვ. 90* – დროშას აიღებს. *შორ. ქოსონ. ნაბერალე (ჩხოროწყუს რაიონი).*

ბერა-ი (ბერგის) ო მ ო ს ი . ბ ე რ გ ი ღ ი ხ ა ს ე ა ღ ა მ ი რ თ ე ნ ი ა : *ბაღ. სიძრ, 1, გვ. 19* – თობი შინას არ ასცდებარო. ბ ე რ გ ი ს მ ა ნ გ ა რ ი მ ო რ ე ჯ ა ო კ ო – თობს მაგარი მოქნევა უნდა. ბ ე რ გ ი შ ი (თობის) სახობანი: გ ე ჯ ე ლ რ ი დ ა კ ე რ ე ბ ო ლ ი // გ ი ა ღ ვ ა ღ ო რ ი ჩ ა მ ო ღ ე ბ ო ლ ი // გ ი ა ჯ ო ღ ო რ ი ჩ ა მ ო ჯ ე ბ ო ლ ი . გ ო ღ ა მ ი / გ ო ღ ა მ ი მ ო ს ი , გ უ რ ო ლ ი / გ უ რ უ ი გ უ რ ო ლ ი , ო რ ე ჯ ო ნ ა ი ა ს ო რ ე ჯ ო ნ ი , ო რ გ ე ბ ი ნ ი მ ი / ო რ გ ე ბ ი ნ ი მ ი ბ ო ს ტ ო ნ ი , რ ე ნ ი მ ი დ ა ღ ლ ო ბ ი ს , ღ ე მ უ მ ი ღ ო მ ი ს , რ ე ნ ე შ ო რ ი (ჩუნეში სოფელია), ჩ ე ნ ე მ ი ჩ ე ნ ე მ , ჩ ე ნ ე მ ე ბ ო რ ა ჩ ე ნ ე ბ ო რ ი , ჭ კ ო დ ი მ ი მ ე ჭ დ ის (ჭკოდი – მარცვლოვანი მცენარე). *შორ. ლაზ. ბერგი, ბერჯი თობი (ნ. შარი). იხ. ბარგუა.*

ბერაშ (ბერგაფის) *კრთ. პატარა ო მ ო ს ი . იხ. ნობაშაფა.*

ბერაშ (ბერდენას) ბერდენა, მ რ ი მ ა ზ ნ ი ნ ა ნ ი შ ა მ ა ნ ა . ბ ე რ დ ე ნ ა შ ი პ ა ტ რ ო ნ ა . . . : *ქხს, 1, გვ. 66* – ბერდენის პატრონა. დულიმა მივქანქ ბ ე რ დ ე ნ ა შ ი პ ა ტ რ ო ნ ა ს : *„ერგო“ 1, გვ. 249* – თავში მივხბი (მივრტყამ) ბერდენის პატრონას. // *გადატ. ყოჩაღი, ჩქარი. ბ ე რ დ ე ნ ა კ ო რ ე ბ ი ნ ა – ყოჩაღი კაციარო.*

ბერაშა (ბერდელიას) მ ო მ ო ღ ა მ ი , მ ო მ ო რ ო შ ა მ ი . ბ ე რ დ ე ე ა ბ ა ღ ა ნ ა – მფორთხავი ბავევი.

ბერაშ-ი (ბერდელის) *იხ. გილა-ბერდლინი.*

ბერაშ (ბერდელუას) *იხ. ბარდლუა.*

ბერაშა (ბერექეთის) ბარაშა. ბერექეთიანი ბარაქიანი. ხე ე ლ ო ბ ე რ ე ქ ე თ ი ა ნ ი მ ა ღ ა მ დ ო ხ ა რ ა : *კ. სამუშ., ქართ. ზგ., გვ. 104* – ხევიან-ბარაქიანი სასიმინდე და ხალანი.

ნამთინი ვარე სიფთა - ბერე ქეთი - არც ერთი არაა სიფთა - ბარაქა.

ბერძნული (ბერძნული) იხ. ბერძნულ, -ძალიან დიდი და ფართო. მუჭო უბარბანს მუში ბერძნულე თოლუფთა! - როგორ დაქყებელი აქვს მისი დიდი და ფართო თვლებო!

ბერძნი (ბერძნის), **ბერძნი** (ბერძნის) ბელტი. დამორჩულს ოკო ისინას, მუთი შილდებნი ბერეთი - ბერეთო ურავაჯილი: *კაზაყ., 1.06. 1930, გვ. 3* - შემოდგომაზე უნდა მოიხნას, რაც შეიძლება ბელტი-ბელტად აყრილად.

ბერძნული (ბერძნულ/რს) იხ. ბერძნული.

ბერძა (ბერძასა) თიხის ცომის სახელი ფიციარი, რამდენიმე ფიცრის შეკვრით შედგენილი (თიხის ქურჭლის მოსამზადებელი ხელსაწყო) (*მასალები, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 222*).

ბერძაში (ბერძასის) ცემა მძიმე რითში.

ბერძაშა (ბერძელას) ჩაფსკენილი.

ბერძი (ბერძის) იხ. ბერთი, - ბელტი. მუთ ბერე ქეთი ვარენო ეთმოცენს თე ხონუსინი: *შ. ხუბ., გვ. 56* - რაც ბელტები არაა, რომ იყრება ამ ხენისას.

ბერძმა (ბერძმას) სახელი ბერე ქუნს ზნისა - ყრს. მუჭო ობერე ტანს თირს - როგორ ყრის თოვლს. იხ. გიმო-ბერძმა.

ბერძმაშა (ბერძმასა) ბერძმასა; მბარად ცემა.

ბერძა, **ბერძმა** (ბერძეს, ბერძმას) ძეპილი, ხენიარი. ბერე ქუნსა თქუნა ჯეჯეში, დასანიერებულიშენი - ბერძმას იტყვიან ძველზე, ხნოვანზე. *შორ. მთიულ.* ბერძმანი დაბერებული ვიხვი (*ა. ლლ.*).

ბერძნული (ბერძნულ/რს) ნიბაზის ნენგო. კაჭალია ნების (*// ნეს*) გალუ გოშენი, თინა რე ბერძნულ 'ა - კაჯალი ნიგვზის ვარე კანი - ესაა ბერძნულა. ბერძნულას იყენებენ მატერიის შესაღებად. იხ. ღაცხი; ლენჯეპო. *შორ. ბერძნული ნიგვზის ნენგო* (*შ. ალაყ.*).

ბერძნული (ბერძნულ/რს) პოჯან. ბრონეული (*ა. მყ.*). მატერიას ვლაფუნით ბერძნული იმ ბრონმა ნახაშითი - მატერიას ვლბადვით ბრონეულის კანის ნახარბით. *შორ. ლაზ.* ბერძნული, ბერძნული ბრონეული (*ა. მყ.*).

ბერძნული (ბერძნულ/რს) აღმნილი, საღაც ბრონეულის გეპარი ხე მღას.

ბერძნული (ბერძნულ/რს) მბარანი (*დ. თოთა*). **ბერძნული** (ბერძნულ/რს) იგივეა, რაც ბერძნული ი, - ბლანქი; ღრიანი; სმამალა ტირილი. მხოვეალი ბერძნული ანს - ძროხასათი ბლავის. ბერძნულანს (ბერძნული იბლავლა, უმარძალა

უბლავლა, ნოზარძალა) ბლავლა თურმე) *გრძლუ. საზ.-მოქმ.* ბლავის. *შორ. ლაზ.* ობეჯინუ ვინება, ვბარბება (*ნ. მარი*); *გურ.* ბლეველი ხბოს ვამბული ბლავილი; ბავშვის თავმუქავე ბელი, ხმამალა ტირილი, ღრიანი (*ა. ლლ.*).

ბესა (ბესას) ძეპილი სახლის შინასამელ სარეპაში ოსხირზე დამბავლი ხალი სიწმარის ხე (*მასალები, I, გვ. 386*).

ბესაშა (ბესასა) იხ. გიმო-ბესეპა.

ბესმანი (ბესმანს) იგივეა, რაც ბესა (*მასალები, ტ. I, გვ. 387*).

ბებარი (ბეგარს) გოქი, დაუქიდავი თხა. უკავკო ორის ბეგარს უწინა - დაუკოდავ ვაცს ბებარს იტყვიან. *შორ. თილი.*

ბებარი, **ბებარმა**, (ბეგერეს, ბეგერიას) იხ. ბენგერე, - ბანტარა, გარჩატი, შტარი. *შორ. თუზ. ბეგეპ* მოსულელი ადამიანი (*ა. ლლ.*).

ბებაი (ბეგეს) კალათის ძირისა და გვერდის ფართი ტაქარა (*ა. ჯარ.*). კალათის დასამნავად იყენებენ ბეგესა და ტაქეს საგანგებოდ დამუშავებული ზოგი ხის (თხილი, აკაცო...) მსხვილი და სწორი ტოტის სიგრძე ანახეთი არის ბეგეი, ხოლო წერილი ტოტისა - ტაქეი (*მასალები, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 242*). ბეგეი აქვს საცერსაც (ტუბირს), მასზე მავრდება მჭედა (ძუის ძირი) (*იქნე გვ. 211*).

ბეპაში (ბეპესის) ბაპიშა. იხ. ბექა.

ბეშა (ბექას) სახელი ბექე ქუნს (*ნ*) ზნისა - ბაპიშა. ბერევის იბე ქედი, დული მიკობდღე ცაშა: *კ. საბუქ, ქხას, გვ. 114* - ხმელეთზე ბაქობდი, თავით ეხვინებოდი ცასა. ბექე ქუნს (*ნ*) (მაშა იბაქეთა, შამაშა უბაქეთა) *გრძლუ. ენეპ. ბაქობს.*

ბეშაში (ბექასის) ბაპიშა; ტყუილიანის ფრეპეპა (*შ. მად, II, გვ. 30*).

ბეშული (ბექელს) გლანილი; ხმამალა ლაპარაკი.

ბეშერი (ბექერს) ბაპი.

ბეშა (ბექელს) იგივეა, რაც ბექე ქუნს, - სახელი ბექე ქუნს (*ნ*) ზნისა - ტყუილის თქმა; ბაპიშა. ნახეტანს იბე ქე - ნამეტანს ბაქობს. ბექე ქუნს (-, - ნოზარძალა) ბაქობდა თურმე) *გრძლუ. სტაფი.* ტყუილებს ამბობს; ბაქობს.

ბეშა (ბექეს) იგივეა, რაც როქე ქუნს, - 1. როქი, გეპა. ბექე - გრძელი ხე გათლილი და სიგრძეზე ამოღარული საჭიროს დასარწყულბლად. 2. წინძვილის ნანილი, - ღარი. აკეთებდნენ ხისგან, შემდეგ ფიცრებისგან. თავი ფართო აქვს, შემდეგ ვიწროვდება (*მასალები, ტ. IV, ნაწ. III, გვ. 223*).

ბენძ-0 (ბეწვის) ავადმყოფობა ერთგვარი, ემართება ძროხას, ტუძუები უმავგრდება. ბეწვიც ადოლეუ ასალი მინაგები ჩსოუს, ტუძუს ბუა გეგლაკათუუ, ეშუჯარბუ ღო გინს ვეწინუნას ვემულოოცი, ვარდა ნებუ ვეთულოლედა, გინორთუ კუთ (იხ.) ღო წარუა - ბენვი ემართუ ახალმოგებულ ძროხას, ტუძუებში რძე ჩამოუდის (უმავგრდება), უსივდება (უმსვილიდება) და ხბოს არ აწოვებს. თუ არ შეულოცი, ანდა ნაძვი არ შეუბოლე, გადაექცევა კუდ და გაფუჭდება. *შორ. წყისე.*

ბენძა (ბეწვას) ბენძი. ბეწვა მონტყორი - კარგი ხარისხის (ბენვიანი) მატყლი. *შორ. ბაკვა მონტყორი.*

ბენძა (ბეწვას) იხ. გილა-ბეწვა.

ბეძ-0 (ბეჭის) ბაძი. მულგარენი, ბეჭის თულო მაჭუ - რაღაცა, ბეჭის ქვემოთ მტკიცეა. გინიში ბეჭი - ხბოს ბეჭი. ბეჭიშ ღული ბეჭის თავი, ადგილი ბეჭების შესაყარანს. *შორ. აფხა.*

ბეძუა (ბეჭუას) იგივეა, რაც ბეძუა.

ბეძუბ-0 (ბეჭუბის) ბაძუბი. მიღვაქიენ ქეგორთო ღო ბეჭუბი ქემაგე ხეს: *შ. ზუბ., გვ. 241* - ვილაც მოვიდა და ბეჭედი ჩამოაცვა ხელზე. ბეჭუბიში გეშუქუბალა ბეჭუბის დასმა (დაკვრა): ბაბატე, ათე ქარღარღამა ქიბეში მქეი ბეჭუბი - მამა თუ ვნამს, ამ ქალღალზე დამირტყი ბეჭედი. იში მიტყვა ბეჭუბი იმისი სიტყვა ბეჭედი; *გადუც. მის სიტყვას დიდი ძალა აქვს. ანა ქოთუქანსენი, ვეგრუროთანს, იში მიტყვა ბეჭუბი რე - ის რომ იტყვის, არ გადაუბევს, მისი სიტყვა ბეჭედი არის. იხ. მარწკინდი.*

ბეძუა (ბეჭუას) ბენძა. ბეჭვა მონტყორი - ბენვა მატყლი.

ბეძულ-0 (ბეჭული/ის) მიჭ. *ენებ. წარს.* ბეჭუნს ზმინსა - 'დაწნული, 'დაწრამხილი. ბეჭული თუმა - დანწული თმა, ნანწავი. ბეჭული ცვალი - დანწული ყველი.

ბეძუა (ბეჭუას) სახელი ბეჭუნს ზმინსა - 'დაწნვა. ნუზუს ცალეფი აკუბეჭ ჯაჯერ ცორამი თუმა-ცალი: *მასალ., გვ. 111* - ნაძეს ტოტები დაუნწავს კარგი ცირას თმასავითა. ართი ბეჭუა თუთუმი - ერთი დანწა თუთური.

ბეჭუნს (წოაჟა დანწა, წოაჟა დაუნწავს, წონაჟაჟ(ნ) დანწავდა თურმე, - დანწავა) *გრდმ წნავს.*
 ბეჭუნს (წონაჟა დანწა, წოაჟა დაუნწავს) *გრდმ. სათა. ქვ. ბეჭუნს ზმინსა - ინწავს თავისას.*
 უბეჭუნს (წოაჟა დაუნწა, წოაჟა დაუნწავს) *გრდმ. სახს. ქვ. ბეჭუნს ზმინსა - უწნავს.*

ბეჭუნს (წონაჟა დანწა ის, წოაჟა რაჟ(ნ) დანწავდა) *გრდმ. ენებ. ბეჭუნს ზმინსა - ინწავს.*
 ბეჭუნს (წააჟა დანწა, წოაჟა დასწენია) *გრდმ. ენებ. უბეჭუნს ზმინსა - ეწწენა.*
 ბეჭუნს (წონაჟა შესაძლებელი ვახდა დანწა, -) *გრდმ. შესაძლ. ენებ. ბეჭუნს ზმინსა - შეიძლება დანწნას.*
 ბეჭუნს (წაჟა შეძლო დანწა, -) *წონაჟაჟ(ნ) შესაძლება დანწა) გრდმ. შესაძლ. ენებ.*
 უბეჭუნს ზმინსა - შეუძლია დანწნას.
 ბეჭუაჟუნს (წონაჟაჟა დაანწენი, წაჟაჟაჟაჟა დაუნწენი, წონაჟაჟაჟაჟ(ნ) აწწენი ენებდა თურმე) *კაუზ. ბეჭუნს ზმინსა - აწწენი ენებს. მათაჟი მიჭ. მოქმ. 'დაწწნავს.*
 წონაჟი მიჭ. *ენებ. მყ. სანწავი.*
 ბაჟილი მიჭ. *ენებ. წარს. 'დაწწული.*
 ნააჟა მიჭ. *ენებ. წარს. ნანწავი.*
 წონაჟაჟი მიჭ. *ენებ. წარს. 'დაწწენის გასამრჯელო.*
 წაჟა მიჭ. *უარე. 'დაწწნავი.*

ბენძი იხ. ბეხვერა.

ბენძაჟი, ბენძაჟი (ბეხვერა/ია-ს) მსხვილი, ჩასუთავალი; ფუნწულია, გათმწირული, ფუმწულია. ჩქობი ბეხვერა ა ცირა: *ქხს, 1, გვ. 175* - ჩემო ფუნწულმა გოგოქ ართი ცირა ბეხვერესუ, მა მიყაროსუნ, ქუჩქუ მუსუს: *ქხს, 1, გვ. 82* - ერთმა ფუნწულმა გოგომ იცის, მე რომ მიყაროს. ბეხვე თუთუეფ ჩქობი ხელეფით ... ართო მოგტანა: *ქ. საძუშ, კართ. ზეს., გვ. 77* - სასეც (ფუმწულია) ტუძუებს ჩემი ხელეფით ... ერთამამდ მოვეწნი. *შორ. მეხვერა, ფეხვერა.*

ბენძაჟი-0, ბენძაჟი-0 (ბეხვერეის, ბენძიის) ბენძაჟი, ნუსტი, ბამსდარი, უწწოლ დაბარბაჟი. *შორ. ხუტავი, ჯოსხრიკი.*

ბეჯით-0 (ბეჯითის) ბეჯითი. ბეჯითო ზმწ. ბეჯითად, ნამდვილად. ბეჯითო მალწურუ ვორეჟია: *ა. ცაგ., გვ. 56* - ნამდვილად მომაცვდავი ვარო.

ბეჯითაჟი (ბეჯითაჟის) ბეჯითობა. ირ საქმეს ბეჯითაჟი ა ოკო - ყოველ საქმეს ბეჯითობა უნდა.

ბეჯითაჟი (ბეჯითაჟის) სახელი ბეჯითენს ზმინსა - ბეჯითობა. მუშ საქმეს ბეჯითენს - თავის საქმეში ბეჯითობს. ბეჯითენს (*ჯგზ. იმაჟითო იბეჯითა, უმაჟითაჟი, უბეჯითა, წონაჟითაჟ(ნ) ბეჯითობდა თურმე*) *გრდმ. საშ.-მოქმ. ბეჯითობს.*

ბეჯი-0 (ბეჯიის) სპანი. ბეჯიკი ჯეჯუა ბოში რენა - სვანით ბეჯი არისო.

ბეჯილ-0 (ბეჯილის) მიჭ. *ენებ. წარს.* ბრანხილი. ჯისამ ხოლოს ფაცხა რე, მეწკუზონტილი ღო

მე ბეჯილი - ციხის ახლოს ფაცხაბა, მიწნული და მიგრებილი.

ბჰაპლ-ი (ბეჟელს) მალაღ ხმავს ტირილი.

ბჰაღღებ (ბზადებას) სახელი აბ ზი ე ნ ს ზნისა - მზადება. გ ა ბ ზ ა დ ე ი, ქეგლოხოლი დო დილაფურსკინი: *ბ. ტბ.*, გვ. 32 - გააზადდე, დაავეტი და ჩასურჩელე. ართი შაროი რე ქ ე უ ნ ო ბ ზ ა დ ე ბ ე უ ე ქ ჩემი ორკინეთ: *ი. ყოშ.*, გვ. 19 - ერთი ეკირაა, ეზზადები ჩემთან საჭიდაოდ.

აბზადენს (ბააზაღუ გააზადა, გოზაზაღუ გაუზზადებია, გოზაზაღუაჰ(ნ) გააზზადებდა თურმე) *გრძლ.* აზზადებს.

იბზადენს (ბიიზაღუ გაიზადა, გოზაზაღუ გაუზზადებია) *გრძლ. სათვ. ქვ.* ა ბ ზ ა დ ე ნ ს ზნისა - იზზადებს.

უზზადენს (ბაუზაღუ გაუზზადა, ბაუზაღუა გაუზზადებია) *გრძლ. სასხ. ქვ.* ა ბ ზ ა დ ე ნ ს ზნისა - უზზადებს.

იბზადებუ(ნ) (ბიიზაღუ გაზზადდა, ბააზაღუა ზრ(ნ) გაზზადებულა) *გრძლ. ერძ.* ა ბ ზ ა დ ე ნ ს ზნისა - ზზადება.

ეზზადებუ(ნ) (ბააზაღუ გააზადა, ბააზაღუა გაზზადებია) *გრძლ. ერძ.* უ ბ ზ ა დ ე ნ ს ზნისა - უზზადებდა.

იბზადინ(ნ) (იბაღღუ შესაძლებელი ვახდა 'გა'ზზადება, -, -) *გრძლ. შესაძლ. ერძ.* ა ბ ზ ა დ ე ნ ს ზნისა - შიძლება გაზზადდეს.

აბზადინ(ნ) (აბაღღუ შეძლო 'გა'ზზადებინა, -, გოზაზაღუაჰ(ნ) შესძლება გაზზადება) *გრძლ. შესაძლ. ერძ.* უ ბ ზ ა დ ე ნ ს ზნისა - შეძლოა 'გა'ზზადოსა.

ოზზადებაფუნს (ოზაღღუაჰუ აზზადებინა, ზაზაღღუაჰუაჰუ უზზადებინებია, გოზაზაღუაჰ(ნ) აზზადებინებდა თურმე) *საუზ.* ა ბ ზ ა დ ე ნ ს ზნისა - აზზადებინებს.

ბააზაღუაჰი *მიძლ. მოყლ.* 'გა'ზაზზადებელი. *ოზაღღუაჰი მიძლ. ერძ. ტყ.* 'გა'საზზადებელი. *ბააზაღუაჰი მიძლ. ერძ. წარს.* გაზზადებელი. *ნააზაღუაჰი მიძლ. ერძ. წარს.* 'გა'ზაზზადები. *ნაბაზაღუაჰი მიძლ. ერძ. წარს.* 'გა'ზზადების საფასური.

ზაზაღღუაჰი *მიძლ. უარყ.* გაუზზადებელი. *შღრ. ბზე.*

ბჰაპლ-ი, ზაპლ-ი (ბზაკალ/ის) *ბოგან. ბზა.*

ჯორაი გლგვ ბ ზ ა კ ა დ ი შ ი : *ქსს. I, გვ. 339 -* ჯორა უდგას ბზისა.

ბზანბ-ი (ბზანგის) *ზოოლ.* ზაქი; ქამერის პრთი-ორი წლის შვილი (*ქ. ჭარ.; მასკლები. ტ. IV, ნაწ. I, გვ. 220*). ბ ზ ა ნ გ ე რ ე კ ა მ ბ ე შ ი შ ი წ ა ნ ო წ ა ნ ო რ ი ბ ა ტ ი - ბზანგია კამერის ერთი წლის ზაქი (შვილი).

ბზარხულ-ი, გარხულ-ი (ბ'ზარხულ/ის)

ზაფხულ-ი. ბ ზ ა რ ხ უ ლ ს მოიხუებნა

გოლაღუა: *ი. ყოშ.*, გვ. 162 - ზაფხულში გვეჩვენებდა გავლა.

ბზაპლ-ი, ბზაპლ-ი (ბ'ზაპალ/ის) მძახალი.

გოლაღურეთი უნდუ ბ ზ ა ხ ა დ ი : *ქ. საბუშ., ქსს.*, გვ. 148 - მოზარედ მყავდა მძახალი.

ბზე (ბგეს) მზა, მზაზზარაული. ბ ზ ე შ ი პ ა ტ ო რ ი კ ე ჯ ი (რე): *თ. საბუქ., გვ. 243 -* შზაზზარულის ბატონი ეკეი არის. ბზეთ *ზზწ.* შზად; *ირველი* ბ ზ ე თ ე გ ლ ო მ ი ტ ი მ ი ნ ი : *ა. ცაგ., გვ. 91 -* ყველაფერი შზაზზარულად (კარგად) გამოიკეთე. *შღრ. საბზალი.*

ბზით-ი (ბზითის) მზითიჰვი. ბ ზ ი თ ი მ შ თ ა მ ა ზ ა ლ უ ე : *ი. ყოშ.*, გვ. 114 - შზითევი არაფერი გამაჩინა. *შღრ. ოჭყულურ.*

ბზითიჰბ (ბზითებას) სახელი ა ბ ზ ი თ ე ნ ს ზნისა - 'ბა'ზზითიჰბა. მუნეფიშ ოსურსქუაფეფე ჭკორეფე ა ბ ზ ი თ ე ნ დ ე ს გ ნ ი : *ქ. საბუშ., ქსს.*, გვ. 163 - თაყინთ ქალიშვილებს ყმებს რომ ატანდნენ შზითევი.

აბზითენს (ბააბზითუ გააზზითეა, გოზაბზითეა გაუზზითებია, გოზაბზითეაჰ(ნ) გააზზითებდა თურმე) *გრძლ.* აზზითებს.

უბზითენს (ბაუბზითუ გაუზზითეა, ბაუბზითეა გაუზზითებია) *გრძლ. სასხ. ქვ.* ა ბ ზ ი თ ე ნ ს ზნისა - უზზითებს.

იბზითენს (ბააბზითუ გააზზითეა, ბააბზითეაჰ(ნ) გააზზითებულა) *გრძლ. ერძ.* ა ბ ზ ი თ ე ნ ს ზნისა - შზითებდა.

ეზზითებუ(ნ) (ბააბზითუ გაუზზითეა, ბააბზითეა გაუზზითებია) *გრძლ. ერძ.* უ ბ ზ ი თ ე ნ ს ზნისა - უზზითებდა.

იბზით(ნ), იბზითინ(ნ) (იბზითინა შესაძლებელი ვახდა გაზზითებება, -, -) *გრძლ. შესაძლ. ერძ.* ა ბ ზ ი თ ე ნ ს ზნისა - შეიძლება გააზზითედეს (გააზზითებება).

აბზით(ნ), აბზითინ(ნ) (აბზითინა შეძლო გაეზზითებინა, -, გოზაბზითინაჰ(ნ) შესაძლება გააზზითებება) *გრძლ. შესაძლ. ერძ.* უ ბ ზ ი თ ე ნ ს ზნისა - შეუძლოა გააზზითოს.

ოზზითებაფუნს (ოზზითინაჰუაჰუ 'გა'აზზითებინა, ზაბზითინაჰუაჰუაჰუ 'გა'უზზითებინებია, გოზაბზითინაჰ(ნ) აზზითინებდა თურმე) *საუზ.* ა ბ ზ ი თ ე ნ ს ზნისა - აზზითინებს.

ბააბზითაჰი *მიძლ. მოყლ.* 'გა'ზაზზითებელი. *ოზბითინაჰი მიძლ. ერძ. ტყ.* 'გა'საზზითებელი. *ბააბზითაჰი მიძლ. ერძ. წარს.* გააზზითებელი. *ნაბზითინი მიძლ. ერძ. წარს.* 'გა'ზაზზითები.

ნაოზბითინაჰი *მიძლ. ერძ. წარს.* 'გა'ზზითების საფასური (გასაბრჯელი).

ზაზაბზითინა *მიძლ. უარყ.* გაუზზითებელი.

ბზინა-ი (ბზინგის) ბზინი (*ქ. ჭარ.*); სპასნივი ღაზბის ნანელი.

ბიპი-ბუპი (ბიკო-ბუკის) მიკიპულ-მუკიბუპული.

ბილბაში (ბილბაშის) თამაღის მომადგრილი.

ღვინო ქიდაახვამუ ბილ ბა ში სი - ღვინო გადაულოცა თამაღის მოადგილეს - ბილბაშს. გოლუმბაშის ვაფშეკდა ღო ბილ ბა ში ქახუნე: *ქსს, 1, გვ. 180* - თამაღს არ ეკადრებ და თამაღის მოადგილე ვასვი (გარეთ).

ბილიო (ბილიოს) იგივეა, რაც ბილიო. ბილიო ეტეგითორევა, მუკოქუნუნუნ: *მ. ხუბ., გვ. 136* - საცვლები გამოიცვალეო, რომ გაცვიო. ბოშალას ჩემენქი ღო ბილიოს გილანახუნეი: *ქსს, 1, გვ. 127* - ბიჭობას ჩემობ და თეთრულს კი ვერხევა.

ბიბილ-ი (ბიბილ/რს) მხიღის ყაპიპილი, - ბიბიპილი.

ბიბილუ (ბიბილოს) იხ. ბიბილო.

ბიბილუა (ბიბილუას) იხ. გო-ბიბილუა.

ბინა (ბინას) ბინა. ორი ღიხას მიღუ ბინა: *ი. ყოფშ., გვ. 159* - ყველგან (ყოველ ადგილს) მაქეს ბინა. სქანწკვმა მოკო მა ბინა: *ი. საბუშ., გვ. 122* - შენთან მინდა მე ბინა. *0 ბინაში მერჩქინა ბინის მიჩნა; ვადატ. დასაფლავება. ღურულს ქი მურჩქინუ ბინა - მკედარს მიურჩინა ბინა (დასაფლავა).*

ბინამ-ი (ბინამს) ბინიანი. იხ. უბინე.

ბინღ-ი (ბინღის) სიო, ნაღი ძარი, ნიპი. გითორეუქ ცაცხეი ჟინს, ბინღი მიქაქალუანს: *ი. ყოფშ., გვ. 133* - ვდაგვარ ცაცხვის ძირის ქვეშ, ნიაგი მიქორლავს. *0 ბინღიში გაფა სირს ქროლა, ნიაგი. 0 ბინღიში ქაქალი ნიაგის ქროლა.*

ბინება (ბინებას) სახელი აბინუნს ზნისა - ღა-ბინაპეპაბა. ათე ართო ოთახუს მუმი და ქულ აბაბინუნუ: *მ. ხუბ., გვ. 7* - ამ ერთ ოთახში თავისი და დაბინავა. აბინენს (ააბინაუ დაბინავა, აოზინაპა დაუბინავებთა, აოზინაპა(ნ) დააბინავებდა თურმე) *გრღმ. აბინავებს.* აბინებუ(ნ) (ააბინაუ/აოზინა დაბინავა, ააბინაპა(ნ) დაბინავებულა) *გრღმ. გრგმ.* აბინუნს ზნისა - ბინავებდა. ებინებუ'უ(ნ) (ააბინა დაუბინავა, აოზინაპა დაპბინებთა) *გრღმ. გრგმ.* უბინუნს ზნისა - უბინავებდა. ობინებაფუანს (ოზინაპაუა და'აბინავებინა, ააბინაპაუაუა და'უბინავებინებთა, აოზინაპაუა(ნ) აბინავებინებდა თურმე) *კუფ. აბინუნს ზნისა - აბინავებინებს.* ააბინაპაუი *მამ. მოფ.* დამბინავებელი. ააბინაპაუი *მამ. გრგმ. მკ.* დასაბინავებელი. ააბინაპაუი *მამ. გრგმ. წარს.* დაბინავებელი. ააბინაპაუი *მამ. გრგმ. წარს.* დანაბინავები.

ააბინაპაუი *მამ. გრგმ. წარს.* დაბინავების საფასური. ააბინაპაუი *მამ. უარე.* დაუბინავებელი. იხ. ღა-ბინება.

ბინმა-ი (ბინმის) *მოქან. ვინახი, ვახი (ა. მკყ.).* ჯგირი ბინეხი უჩანს - კარგი ვენახი აქეს. ბინეხის მიკულენია ღო ბურუნის გინავეს მარღია: *თ. საბუი., გვ. 243* - ვახს გვერდი აუარეს და ბურუნს მისცეს საღამო. ცხენს მიოგ მართახი - ტინაართინუ ბინეხი: *მ. ხუბ., გვ. 51* - ცხენს დაარტყა მართახი - გადააქცია ვენახად. იხ. ობინეხე. *შღრ. ღა მ. ბინეხი ვახი (მ. მარ).*

ბინმაპი-ი (ბინმაპის) ვინახიანი, ვახიანი. ბინეხამი ჟას მიკულეს ღო უბინეხეს ქიდაახვამეს: *ი. ყოფშ., გვ. 180* - ვახიან ხეს გაუარეს და უვაზოს დაულოცეს. *შღრ. უბინეხე.*

ბინღ-ი (ბინილ/რს) *მამ. გრგმ. წარს.* ბინუნს ზნისა - შპანეული.

ბინუა (ბინუას) სახელი ბინუნს ზნისა - 'შპანეპა, ბიქვას ბინუნს - შარვალს ბინუნს ზღუმა ვაბინე, ფულაქი ვეპულაუ - ხალათს ვერ იბნევეს, ლილი არ უქურა. *0 თოღიში ბინუა თვალის მოკერა: ხუშეაკა ვაგუტეუ, ნამუს თოღი ობინუნუ: ააა, 1, გვ. 20* - არც ერთი ხელიდან არ გაუშვა, რომელსაც თვალი მოქურა (დაასო).

ბინუნს (ბინუნს) ლილი შეკრა, ბოზინა ლილი შეუკრავს, ბოზინა(ნ) ლილს კრავდა თურმე) *გრღმ. ლილს კრავს, აბინევეს.*

ბინუნს (ბინუნს) შეკრა ლილი, ბოზინა შეუკრავს ლილი) *გრღმ. სათავ. ქე.* ბინუნს ზნისა - იბნევეს, კრავს.

უბინუნს (ბაზინა შეუბინა, შეუკრა ლილი; ბაზინა შეუბნევი, შეუკრავს ლილი) *გრღმ. სასხ. ქე.* ბინუნს ზნისა - უკრავს, უბნევეს ლილს.

ბინუნს (ბინუნს) მიხედა თურმე, შებინა იგი; ბინუნს(ნ) შეკრავს ლილი) *გრღმ. გრგმ.* ბინუნს ზნისა - იბნევა, იკვრება.

ბინუნს(ნ) (ბაზინა შებნევა, შეკრა; ბოზინა შეუკვრია, შეპბნევი) *გრღმ. გრგმ.* უბინუნს ზნისა - ებნევა, ეკვრება.

ბინუნს(ნ) (ბინუნს შესაძლებელი გახდა შებნევა, ბინუნს(ნ) შესაძლებელი გახდა შეპბნევა, -) *გრღმ. შესაძლ. გრგმ.* ბინუნს ზნისა - შეიძლება შებნეს.

ბინუნს(ნ) (ბინუნს შეპბნევი, ბოზინა შეპბნევი, ბოზინა(ნ) შესაძლებელი შეპბნევა) *გრღმ. შესაძლ. გრგმ.* უბინუნს ზნისა - შეუძლია შეპბნოს.

ობინაფუანს (ოზინაპაუა შე'აბნევიან, ააბინაპაუაუა შე'უბნევიან, ბოზინაპაუა(ნ) აბნევიან) *კუფ.* ბინუნს ზნისა - შეაბნევიან.

ობინაფუანს (ოზინაპაუა შე'აბნევიან, ააბინაპაუაუა შე'უბნევიან, ბოზინაპაუა(ნ) აბნევიან) *კუფ.* ბინუნს ზნისა - შეაბნევიან.

მაინაჲლი მიძღ. მოქმ. შეგნბენვი.
 ოინაჲლი მიძღ. ენებ. ზე. შესაბნენვი.
 აოინაჲლი მიძღ. ენებ. წარს. შეგნბენვი.
 ნაოინაჲლი მიძღ. ენებ. წარს. შეგნბენვის
 საფასური (გასამრეჯელი).
 შანს მიძღ. უარყ. შეგნბენვი. იხ. გო-ბინუა.

ბინუა-ი (ბინუა/რ-ი) წყარო ბინუა-ი, წყარო
 წყარო (ქველ). ბინუა-ი წყარე ფი მუშით
 გითმურს კირაღმუ, ვარდა იშმაფუნს ღისაშე -
 ბინური წყლები თავისით გამოდის კლდიდან, ან
 ამოიღულს მინიდან.

ბინუა-ი (ბინტურს) ბინძური; შუშყინანი.

ბინძურება (ბინტურება) სახელი აბინძურენს
 ზმნისა - 'გაბინძურება. ბაღანეფო,
 ეგაბინძურათ თავიანობა - ბაღეღო,
 არ გააბინძურათ აქაურება.
აბინძურენს (აბინძურა აბინძურა, შინძურაჲ
 უბინძურება, წოინძურაჲ) აბინძურება
 თურმე) გრძმ. აბინძურებს.
იბინძურენს (ბიინძურა გაბინძურა,
 ბიინძურაჲ გაუბინძურება) გრძმ. სათე. ქე.
 აბინძურენს ზმნისა - იბინძურებს.
უბინძურენს (გაუბინძურა გაუბინძურა,
 გაუბინძურაჲ გაუბინძურება) გრძმ. სახ. ქე.
 აბინძურენს ზმნისა - უბინძურებს.
აბინძურებუ'ე (აბინძურა გაბინძურა,
 გაბინძურაჲ) გაბინძურებულა) გრძმ. ენებ.
 აბინძურენს ზმნისა - ბინძურდება.
იბინძურებუ'ე (აბინძურა გაუბინძურა,
 გაუბინძურაჲ) გაბინძურება) გრძმ.
 აბინძურენს ზმნისა - უბინძურდება.
იბინძურიენს (იბინძურა შესაძლებელი გახდა
 გაბინძურება, -) გრძმ. შესაძლ. ენებ.
 აბინძურენს ზმნისა - შეიძლება
 გაბინძურება.
აბინძურიენს (აბინძურა შეძლო
 გაბინძურება, -, ბინძურაჲ) შესაძლებია
 გაბინძურება) გრძმ. შესაძლ. ენებ.
 უბინძურენს ზმნისა - შეუძლია
 გააბინძუროს.
ობინძურებაჲ (ობინძურაჲ) 'გა'
 აბინძურება, შინძურაჲ) 'გა'
 უბინძურებინება, წოინძურაჲ) აბინძურებინება
 თურმე) კუჲ.
 აბინძურენს ზმნისა - აბინძურებინებს.
მაინძურაჲლი მიძღ. მოქმ. 'გა' მბინძურებელი.
ოინძურაჲლი მიძღ. ენებ. ზე. 'გა' საბინძურებელი.
'გა'ინძურაჲლი მიძღ. ენებ. წარს.
 'გა' ბინძურებელი.
ნაინძურაჲლი მიძღ. ენებ. წარს. 'გა' ნბინძურები.
წოინძურაჲლი მიძღ. ენებ. წარს.
 'გა' ბინძურების საფასური.
შანძურაჲლი მიძღ. უარყ. 'გა' უბინძურებელი. იხ.
 გა-ბინძურება.

ბიორაჲ (ბიორაჲფას) იხ. ფიორაჲფა.

ბიორაჲ (ბიორაჲფას) იგივეა, რაც ფიორაჲფა, -
 სახელი ებიორაჲს ზმნისა - სროლა,
 გღვბა. ვურე მურეთუ დო მინდორიშა
 ქააბიორაჲ ორკოლი - გაბრაზდა (გული
 მოუვიდა) და მინდორში ისროლა დოქი.
ობიორაჲ (აბიორაჲ ისროლა, აშაბიორაჲ
 უსროლა, აშოინორაჲ) ისროდა თურმე)
 გრძმ. ისერის ფრიალით.

ბიქლამ-ი (ბიქლეთის) ჩრდილოეთი (დ. ფოფია).

ბირა (ბირას) მღვარა, სიმღვარა; ბალმბა.

ნორჩქენა ფუენენერი... ბირა: *ა. ყოფი, გვ. 164* - გეოგონათ მშენენერი... სიმღვარა.
მეფშალიშა შამბი ბირა ვარდის
 მიქმარებულანს: *ენგური, გვ. 248* - ბუღბუღის
 ტყბილი სიმღვარა ვარდს აძინებს. ართი
 იბირსინი, თიწკეშა შაგა ინგარსია:
საღბ. სიბრ., I, გვ. 10 - ერთი რომ მღვრის, მაშინ
 მერე ტირის. **ბირა** დო **ლაჭაფო** სიმღვარა
 და თამაში: ქვეტეგონუ ზონარი ბირა დო
 ლაჭაფი ში: *ა. ცეჲ, გვ. 95* - გაიგონა ხმა
 სიმღვარა და თამაში. **ბირა** - **ბიოლი** სიმღვარა-
 მხარულა: *ინფოში ბირა-ბიოლი*
 ქარაგა გუაღეფი დო ცაშა მოინჲუ: *ყა ზაყ, I, 05, 1931, გვ. 3* - იმათი სიმღვარა-მხარულა
 მაღალ თეთსა და ცას სწვდება.
ბირს (ბირს იღვრა, შირს უმღვრა,
 წოირს) მღვრდა თურმე, ნამღვრა) გრძმ.
 მღვრის.
უბირს (აბირს უმღვრა, შირს უმღვრა) გრძმ.
 სახ. ქე. **იბირს** ზმნისა - უმღვრის.
იბირე (იბირე შესაძლებელი გახდა მღვრა, -
) გრძმ. შესაძლ. ენებ. **იბირს** ზმნისა -
 შეიძლება მღვრა (სიმღვრა).
აბირე (აბირე შეძლო ემღვრა, -, წოირს) შე-
 შესაძლებია მღვრა) გრძმ. შესაძლ. ენებ.
უბირს ზმნისა - შეუძლია იმღვროს.
ობირაჲფანს (ობირაჲფა აბღვრინა, შირაჲფა
 უმღვრინება, წოირაჲფა) აბღვრინება
 თურმე) კუჲ. **იბირს** ზმნისა - აბღვრინებს.
მაბირა, მამირა მიძღ. აწმყ. მომღვრელი.
ობირა, ობირა მიძღ. ენებ. ზე. სამღვრე,
 სასიმღვრე.
ნაბირა მიძღ. ენებ. წარს. ნამღვრე.
წოირაჲფა მიძღ. ენებ. წარს. გასამრეჯელი
 სიმღვრათვის. იხ. **ობირაჲფა; შღრ. ლაზ.**
ბირაჲფა/ობირა თამაში; სიმღვრა (ნ. მარ).

ბირაჲ (ბირაჲფას) იგივეა, რაც ბირა, - 1.
 აბღვრინება; სიმღვრა. იხ. ეპ-ბირაჲფა. 2.
 გაღვარება; ცღუნება.

ბირაჲლი (ბირაჲლი) დრუწარა, ძველ ტუჩსქალი
 პირიშება. ლეფქევი ბირაჲლი, ქვარა
 გიდალი, ბოლო კვირსალი, ღისაშე ოფირ-
 სალი: *კ. სამეშ, ქხს. გვ. 168* - ტურებდურუნა,

მუცელი — გამობერილი, ბოლო ქუშტოლი, მინამი ჩასაფლავი (გამოცანი: ქვეყნი).

ბირბილი (ბირბილი) 1. თხილის ყვავილი, ბირბილი. ახალ წანას მუცასებაშანი ბირბილი ღო სურთ: *ქსს, I, გვ. 9* — ახალ წელს მოგილოცავთ თხილი ყვავილი და სურთ. *იხ. კოიკელი, სეიხეთი. 2. ტრანსის ფიონილის ნანძვი. კოჭობიში საგურეს დუს უღუღუ ნაჭეი, ნამუსით მონტებამა გიდაფოთანდეს. ათე ნაჭეის უახსუდეს ბირბილს — ჭრატის საგულეს თავში ჰქონდა ნანჭი, რომელსაც მოკიდებამდე ჩამოაგდებდნენ. ამ ნანჭს ეძახოდნენ ბირბილს. 3. ღაფის, ღაირის შურაბი (*ეტიმ., გვ. 54*).*

ბირბილაში (ბირბილაშს) ბირბილიანი.

ბირბილაში ბირბილიანი ოყურეუნი ღუღუ კულურდეთი — ბირბილიანი საყურეუნი ყურნი გაუყურთ.

ბირბინაჲ (ბირბინაჲს) სახელი

ბირბინაჲ (ბ) ზინისა — 'ბა'ნაჲჲჲჲჲ, 'ბა'ნაჲჲჲჲჲჲ, 'ბა'ნაჲჲჲჲჲჲჲ. *იხ. გომბირბინაჲჲ.*

ბირბული, **ბირბული** (ბირბული) მუსლი. ხელო ბირბული მიმტყუნენ: *მასალ., გვ. 55* — ხელი და მუსლი არ მერჩის (მტყუნობს).

ლიჩქიშხი ხე გვიწოდებ, ბირბული ქაჯულია: *მ. ხუბ., გვ. 50* — დედაჩემს ხელს როცა ჩამოართმე, მუხლზე აქოცეო. მა ხუთ კოჩი ყამათ ჰილი, იქ ამჲჲ კოჩი — ბირბულით: *მასალ., გვ. 89* — მე ხუთი კაცი ხანჯლით მოკალი, იმან ექესი კაცი — მუსლი. ზღვა ბირბულით მანჯულია: *მ. სახო., გვ. 248* — ზღვა მუსლამდე სწედებარ (*გადაქ. ბენდირია*). 0 ბირბულს გენთაჲჲ მუხლზეზე დატემა, — დარქობა: ბირბული ქეტიანთხეს ღო ქოთხის ალეს: *ქსს, II, გვ. 144* — დარქობის და თხოვეს ალეს. 0 ბირბულია რჯინა სირბილი ჯობნა: ორჯინი ეშხისი კორქ ბირბულით ღო მქა შარას ჭიგლეტუ: *მ. ხუბ., გვ. 57* — აჯობა ეშხისი იმ კაცმა სირბილი და შუა გზაზე დატოვა. 0 ჯიჯი ბირბულიში ცხენი ფებმარდი, კარგი მორბენალი: ჯჯგრ ბირბულიში ცხენიგალი დისამ გურყუ გითმასორქე: *მასალ., გვ. 63* — ფებმარდი ცხენივით მინის გულს ასკედება. 0 ბირბულიში მაგენბა მუსლის სიგრძის, — პატარა, პანანია: ქობორქე ბირბულიში მაგენბა კოჩი: *ი. ყოფშ., გვ. 16* — ნახეს პატარა (მუსლის სიგრძის) კაცი. 0 ბირბულიში ღომქაჲჲჲ დარქობა (მუსლის დამუცება): ვალიში ღროს ბირბულით ოქქანც: *ქ. საბუშ., ქართ. ზგ., გვ. 82* — ელვის ღროს იჩოქებს (მუსლს უშვებს). *შირ. ლაზ. ბურბული მუსლი (ბ. მარი).*

ბირბული (ბირბული) მუსლიანი, მუსლის მქონე; ბამალა; მამბრად სირბილის შამალა. ბირბულიში ბალაში რე: *ქსს, I, გვ. 223* — მუხლის მხრივ სანაქება (ბალანია). რჩინუ გერქუ, ბირბულით, ქობორქე, სქერ ღოქინჩუნი: *ქსს, I, გვ. 179* — ბებერმა მგელმა, მუსლანმა, მინასაჲ, მველი რომ გააგარა.

ბირბული გადაქ. სირბილით. გამათხოზე ბირბულით სქერეს: *მ. ხუბ., გვ. 113* — გამოეკიდა სირბილით მველს.

ბირბული მამბრ-ი (ბირბული მკვარს) მუსლის-კვარი, მუსლისთავი.

ბირბული (ბირბული) იხ. წიხი-ბირბულია.

ბირბა (ბირბა) ბლურხუა, გომი. *იხ. ბირბინა.*

ბირბინი (ბირბინის) ბირბინი — ბამან ხარხი, რომელთაჲჲ მონი პირისპირ მამბარი კაცი ხარხას.

ბირბინი (ბირბინის) *იხ. ბირბინი.*

ბირბინა (ბირბინას) იგივეა, რაც ბირბა.

ბირბინა (ბირბინას) სახელი იბირბინანს ზინისა — გომთსავით შურაჲჲ.

იბირბინუ, იბირბინუ ღო უკული მიდართუ — იყურა, იყურა (ბოთესაჲჲ) და შემდეგ ნავიდა..

იბირბინანს (იბირბინა იყურა, უბირბინა უყურება, იბირბინაჲ იყურებოდა თურმე ბოთესაჲჲ) გრდუ. *გრძ.* იყურება ბოთესაჲჲთ.

ბირბინა (ბირბინას) აბაღუჲჲ; შარკოჲჲ.

არამითხეზე იტყვიან, როცა აკეთებ რასმე შენით, სტვის უთხოვენლად და არავინ გიმაღლის: ბირბული-ბარბული, მი გიმაღლუ!: *მ. სახო., გვ. 243* — ბირბული-ბარბული, ვინ გიმაღლეს!

ბირბა (ბირბას) *იხ. ბირბაღალი.*

ბირბული (ბირბული) ვინსაც შირინარსო ლაპარაკი (ბარბული) სჩვევია.

ბირბინი (ბირბინის) ამაჲჲჲ, ზვიდალ ყურაჲჲ; მთავის ღაჲჲჲ. იბირბინანს, მარა მთა შეულებუ — ამაჲჲჲ იყურება, მარამ ამაჲჲჲ შეუქლოა.

იბირბინანს (იბირბინა ზვიდალ იყურა; უბირბინა ზვიდალ, ამაჲჲჲ უყურება; იბირბინაჲჲ ამაჲჲჲ იყურებოდა თურმე იქ) გრდუ. *გრძ.* ამაჲჲჲ, ზვიდალ იყურება.

ბირბა, **ბირბული** (ბირბული) დილი, მსხვილი. რთული სიტყვის მეორე ნაწილი: თალი - ბირბა მსხვილ-თვალა, დიდთვალეიანი. *შირ. ბერბული, ბებერუ.*

ბირბინი (ბირბინის), **ბირბინაჲ** (ბირბინაჲს), სახელი ობირბინანს,

უბირჰანს ზნათა - თჳშლბუ, ბრინალი, ქარკელა (თჳვალისა). უბირჰანს თოლეფი - დაქყეტილი აქეს თვალები. მუს თბირჰინ - ნ უაჩ თოლეფს? - რას სჭყეტ თვალებს? გიბორულუკო, მუჭო თბირჰინ უანდ უ თოლეფსინი! - უნდა გენახა, როგორ ჭყეტდა (აბრიალებდა) თვალებს! უბირჰანს(იფრ. ბაჰირჰინაწილი დაქყეტილა, ბირჰინაწილი დასჭყეტია) გრდუ. საშ-ურბ. დაქყეტილი აქეს (თვალები). თბირჰინ უანს (ბირჰინაწილი დაქყეტილა თვალები, ბირჰინაწილი დაუჭყეტია, ბირჰინაწილი(ი) ჭყეტდა თურმე) გრდმ ჭყეტს, აბრიალებს (თვალებს). უბირჰინაწილი(ი) (ბაჰირჰინაწილი დაქყეტილა თვალები) გაეკორევისსაგან, ბირჰინაწილი დასჭყეტია) გრდუ. სასტ. კ. თბირჰინ უანს ზნისა - უფართოვდება (თვალები).

ბირჰინაწილი(ი) (ბირჰინაწილი(ი)ს) მიძ. ერბ. წარს. თბირჰინ უანს ზნისა - დაჭყეტილი.

ბირჰინ(ი) (ბირინს) 'ბაჰინაწილი, ბაჰინაწილი; იქით-აქით უაზრო, ბაჰინაწილი, ბაჰინაწილი(ი) უპრება (ქმარა). მუჭო რე, გილე ბირინანსინი - როგორ არის, რომ გაოგნებული დადის (იიყურება). ბირინანს (ბირინაწილი გაოგნებული იყურა, ბირინაწილი გაოგნებული უყურებია, ბირინაწილი(ი) გაოგნებული იყურებია თურმე) გრდუ. ერბ. გაოგნებული, გაშტერებული იყურება. ბირინანს იგივეა, რაც ბირინანს. ბირინაწილი(ი) (ბირინაწილი გაშტერდა, ბირინაწილი(ი) გაშტერდა) გრდუ. ერბ. შტერდება, ოგნდება..

ბირინაწილი(ი) (ბირინაწილი(ი)ს) იხ. ბირინი; გობირინაწილი. ბირინ(ი) (ბირინის) ჳოქსი (ბასლები, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 225).

ბირაბ (ბირკას) საჰონის უპრეა დაღაბული სარი, ნიშანი.

ბირაჰალი(ი) (ბირკული) რიჰალი, მირაჰირი. იხ. ბირკული. შტრ. იბრ. ბირკული რიკული (ტ. ბერ.).

ბირას (ბირასს), ბირასლი(ი) (ბირასლს) ძალიან მსხვილი, ფართო. თოლიბირასლი თვალუარო.

ბირასბ (ბირკასს) ბრტყალი.

ბირასი (ბირკასს) იგივეა, რაც ბირა, - სიმღერა. თეჰი დოჰაჰარედი თვალბა დო ბირ უბთი: მ. ხუბ, გვ. 344 - იქ შეგვროვდებოდი გალობა და სიმღერით.

ბირასვი(ი) (ბირკისი) ბრინვი. მუ ბირყვი რე ჳოჰაჰეტი: ბასალი, გვ. 35 - რა ბრინვი ყოფილხარ.

ბირინინ(ი) (ბირინინს) ქარბაღ ბამოჰუარაბა, - ბრინინა. ელბაღუ ჩხანაღალი თბირინინანს - ამომავალ მუხაკით (მზის მსგავსად) ბრინინას.

ბირინინაწილი(ი) (ბირინინაწილი(ი)ს) იხ. ფირინინაწილი.

ბირინა (ბირკასს) ფირინინი. ბირკასა გეკონწყებ: ი. ყოფი, გვ. 95 - ფრჩხილი მოხსნა (მოგლივა). ქიჰინინანს ხეში ბირკასს - ინმენდს ხელის ფრჩხილს. ხვარინი ვა შიბუღეგნი, ბირკასათ ქოღუგაჰუღეს (ლუჰუ): ი. ყოფი, გვ. 150 - ხვარინი რომ ვერ ეშოვათ, ფრჩხილით ამოულიათ (დაუგიათ ლობი). ქიჰინინანს ხეში ბირკასს: მ. ხუბ, გვ. 34 - ინმენდს ხელის ფრჩხილებს. 0 ბირკასში ნოლი ფრჩხილის ღრძილი: ბირკასში ნოლი დოჰყოლუჰუ: ი. ყოფი, გვ. 112 - ფრჩხილის „ღრძილი“ დაჭრა. 0 თოლიში ბირკას თვალის ფრჩხილი, - უჩნდება საჰონელს და დანით ამოკვეთენ. 0 ურემში ბირკასს ურმის ფრჩხილი. ურემში ბირკასს ქუშოკიდე ხე მანგარას - ურმის ფრჩხილს მოჰკიდე ხელი მგარად. იხ. ბუქსა. შტრ. ლაზ. ბუქსა ფრჩხილი; ფოცხი (ტეილი, გვ. 61).

ბირინინაწილი(ი) (ბირინინაწილი(ი)ს) ბირკინაწილი(ი) სახელი თბირკინინანს უბირკინანს ზნათა - თჳშაბა (თჳვალისა), ცჳვიტად უპრება. უბირკინანს თოლი - დაქყეტილი (დაქყეტილი) აქეს თვალს. ბირინინაწილი(ი) (ბირინინაწილი(ი)ს) ჭყეტდა თურმე) გრდმ ჭყეტს თვალებს, ცქეტილად იყურება.

ბირაჰა, ბირაჰა (ბირაჰა) იგივეა, რაც ბიძა, - პატარა, პანანინა.

ბირაჰალი(ი), ბირაჰალი(ი) (ბირაჰალი(ი)ს) სახელი აბირძეჰუ(ი), ბირძეჰუ(ი) ზნათა - პოტინაბა, პოტინი; ბლაჰჰი; ხალჰი აჰანა, აბაბაბა. ევლანჰუქენი თის, ევლ აბირძეჰა: ხალხ. სიბრ., I, გვ. 47 - რომ ვერ აწვდები, იმას ნუ ნაეპოტინები. ბაღანა ქიბირძეჰუ დო მიდეჰონუ - ბეჰეჰი აიტატა და ნაეყანა. ბირაჰალი(ი) (ბირაჰალი(ი)ს) აიტატა, ბირაჰალი(ი) აუტატებია, ბირაჰალი(ი) იტატედა თურმე) გრდმ იტატებს, იკიდებს. ბირაჰალი(ი) (ბირაჰალი(ი)ს) ჩამოეკიდა, ნაეპოტინა; ბირაჰალი(ი) ნაეპოტინები, ჩამოეკიდებია) გრდუ. ერბ. ეპოტინება, ეკიდება. ბირაჰალი(ი) (ბირაჰალი(ი)ს) ჩამოეკიდა, ბირაჰალი(ი) ჩამოეკიდებია) გრდუ. ერბ. ეკიდება, ელაჰუტება. 'ში' ბირაჰალი(ი) (ბირაჰალი(ი)ს) შესაბამისი ეკიდება ჩამოეკიდება, -) გრდუ. შესაბამ. ერბ. აბირძეჰუ(ი) ზნისა - შეიძლება ჩამოეკიდება.

'მა'ბიორბლინ(ნ) (მააბირაონა შექლო ჩამოკიდებოდა, -, მიწოჩირაონაონა(ნ) შექლონია ჩამოკიდება) გრდუფ. შესაძლ. ენებ.

ა ბ ი რ ძ ე უ უ (ნ) ზმნისა - შეუძლია ჩამოეკიდოს.

ობირბლაფუანს (ობირბლაფუან 'ა'ატატებინა, უბირბლაფუანუ 'ა'უტატებინებია, ნობირბლაფუანა(ნ) 'ა'ატატებინებდა, აკიდებინებდა თურმე) კაუზ. ა ბ ი რ ძ ე უ უ (ნ) ზმნისა - აბლაუჭებინებს, ატატებინებს. მაბირბლაფუანა მიძლ. მოქმ. ამატატებელი, ამკიდებელი.

ობირბლაფუანა მიძლ. ენებ. მე. ასატატებელი, ასაკიდებელი.

ბირბლაფი მიძლ. ენებ. წარს. ატატებელი, აკიდებელი.

ნამირბლაფი მიძლ. ენებ. წარს. ანატატები, ანაკიდები.

ნაობირბლაფუანა მიძლ. ენებ. წარს. ატატების, აკიდების საფასური. შიღ. ბიორბლაფა.

ბირბლაფილ-ი (ბირბლაფილ(რს) მიძლ. ენებ. წარს. ო ბ ი რ ძ ე ა ფ უ ა ნ ს ზმნისა - აბატებამული, ხელში აყვანილი; ზურგზე მოქმდებამული.

ბირბლაფი იხ. ბიბლა.

ბირბლინი-ი (ბირბლინი) 1. ბაბულისნება, ბამონენებავდ ყურნება, ძვება; 2. ჩამოკიდება; 3. ბაფშეპა, ბაშეპა (ფხისისა). იხ. ბირბლინაფა; მობირბლინი.

ბირბლინაფა (ბირბლინაფას) სახელი ო ბ ი რ ძ ე ა ნ ს, ო ბ ი რ ძ ე ო ნ ე უ (ნ) ზმნისა - 1. ბაბულისნება. აბაუცხა მუთუნისმენი ბ ი რ ძ ე ო ნ ე უ - პატარა რადაცის (ერთი ბენის) გამო გულისდება (ბრაზდება).

ბირბლინაფა (ბირბლინაფა) გავულისდა, ბირბლინაფა ლრა(ნ) გავულისებულა) გრდუფ. ენებ. გულისდება, ბრაზდება. შიღ. იმერ. ბირბლინი ძალზე გავულისება, გულზე შეკვდომა (ჯ. ძერ.).

2. ფშეპა, ბაშეპაბა. გაშერებულ ღვინომ მინჯეს კუხი უ ბ ი რ ძ ე ა ნ ს ე უ : ეხს, 1. კვ. 222 - გაფიგებულ ღვინის პატრონს ფეტი 'გა'უფშეკია.

ობირბლინაფა (ობირბლინაფა 'გა'უშეკია; ბირბლინაფა გაუფშეკია; ბირბლინაფა(ნ) გაფშეკდა, გაუფშეკდა თურმე) გრდმ. ფშეკა, უშეკერს (ფეხს).

უბირბლინაფა (უბირბლინაფა გაუშეკრა; უბირბლინაფა გაუფშეკია, გაუშეკერია) გრდმ. სახს. ჟე. უშეკერს, უფშეკა.

მაბირბლინაფა მიძლ. მოქმ. ვინც ფეხს ფშეკა; იშეკერს.

ობირბლინაფა მიძლ. ენებ. მე. საფშეკი, 'გა'საშეკერი.

ბირბლინაფა მიძლ. ენებ. წარს. 'გა'უფშეკილი,

'გა'შეკრილი.

ნამირბლინი მიძლ. ენებ. წარს. 'გა'ნაფშეკი, 'გა'ნაშეკერი.

ნაობირბლინაფა მიძლ. ენებ. წარს. გაფშეკის, გაშეკერის საფასური.

ბირბლა-ი (ბირბლა-ი) ბაბირბლაფილი.

ბირბლა-ი (ბირბლა-ი) 1. მშვიდი, წყნარი, ღინჯი. 2. ფარსი. თ ო ლ ი ბ ი რ ჯ ა - თვალფართი; თვალბუნჯარი. შიღ. პირჭა.

ბირბლინაფა (ბირბლინაფას) იგივეა, რაც ბ ი რ ძ ე ა ნ ს ე უ ა (ბიზნ. 2). ფშეპა, ბაშეპა (ფეხისა).

ბისპონი-ი (ბისპონი) მკვირივი აბაბულება; საესე, მკვირივი და მკვირივი აბეზულების ბირზე აბობენ: გვარანს ი ბ ი ს კ ე ვ ი ა ნ ს - კარავა, მკვირივად გამოიყურება (სახეზე).

ბისპონი-ი (ბისპონი) იხ. ბისკონა.

ბისპონი-ი, ბისპონი-ი (ბისპონი-ი) (ბისპონი-ი) მიძლ. ენებ. წარს. ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - 'და'უშეკილი.

ბისპონა (ბისპონა) სახელი ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - ჩამება, ბრძანება, უწყნება, წინადა. ბაბანაში ბ ი ს კ ო ნ ე უ ა უკარად - ბეშევის ჩქებულა უყვარდა. // ვადა. მოხვეცა. თიშმა ქ ი ბ ი ს კ ო ნ ე უ ა, თიშმა ქიხინკორუა, ნამდა ქვესეიმი ცუდე ქიხინკორუა - იმდენი წინკანა, იმდენი შოთალა (ცოტა-ცოტა), რომ უმეღებელი სახლი დაიდგაო.

ბისკონუნს (ბისპონა დაჩქებია, ბისპონა დაურქებია, ბისპონა დაურქებია) გრდმ. სათვ. ჟე. ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - იქმეტს (სახეს).

უბისკონუნს (ბისპონა დაურქებია, ბისპონა დაურქებია) გრდმ. სახს. ჟე. ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - უქმეტს.

ბისკონუნს (ბისპონა დაურქებია, ბისპონა დაურქებია) გრდმ. ენებ. ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - იქმეტება.

ბისკონუნს (ბისპონა დაურქებია, ბისპონა დაურქებია) გრდმ. ენებ. უ ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - უქმეტება.

ბისკონუნს (ბისპონა დაურქებია, ბისპონა დაურქებია) გრდმ. ენებ. ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - ანკენინებს.

ობისკონაფუანს (ობისკონაფუან აქმეტრია, უბისკონაფუან უქმეტრინებია, უბისკონაფუან(ნ) აქმეტრინებდა თურმე) კაუზ. ბ ი ს კ ო ნ ე უ ს ზმნისა - აქმეტრინებს, ანკენინებს.

ობისკონაფა მიძლ. ენებ. მე. საქმეტელი, საქმეტი.

'ბისპონა მიძლ. ენებ. წარს. დაქმეტელი.

ნამბონა მიძლ. ენებ. წარს. ნაქმეტი.

ნაობისკონაფა მიძლ. ენებ. წარს. ჩქმეტისათვის საჩუქარი.

უბისკონა, უბისკონა მიძლ. უარყ. დაურქებტი.

ბიძონა *იხ.* ბისკონა.

ბიბა (ბიბას) იგივეა, რაც **ბეჭერი**ა – უდარდელი, უნადვლო. **ბიბა კორე** – უდარდელი კაცია.

ბიბინი (ბიბინს) უაზრო, უდარდელი, უნადვლო უკრება. **მუჭი ბიბინანს ე მინჯელურელი!** – როგორ უდარდელად იყურება ეს პატრონმკვდარი! **ბიბინანს** (ბიბინა უდარდელად იყურა, ამბინა უდარდელად უყურებია, წოზინა) უდარდელად იყურებოდა თურმე) *გრდუ. ენბ.* უდარდელად იყურება. **ობიბინანს** (ობიბინა უდარდელად იყურა, უამბინა უდარდელად უყურებია) *გრდუ. ენბ.* უდარდელად იყურება.

ბიბინაწული (ბიბინაწული/რს) *მიბ. ენბ. წარს.* ბიბინაწული (ბ) ზმნისა – გაბიბინებული.

ბიბინაწა (ბიბინაწა) სახელი **ბიბინაწა** (ბ) ზმნისა – გაბიბინება, ძალზე გასაშაბა. **ბიბინაწა** (ბ) (პოპოპოპო გაბიბინა, ბიბინაწა (ბ) გაბიბინებული) *გრდუ. ენბ.* ბიბინაწა, სუქდება. *წარ. გურ. პუტკუნა* გასუქებული (*გ. შარა შ, ა. ლლ.*).

ბიბლა (ბიბლა/რს) მუცელბაბერილი.

ბიბინა (ბიბინას) მუცელბამოპერილი. *იხ.* ბიბლია.

ბიბინა, ბიბინა (ბიბინა/რს) ბაბერილი. ბიბინალი ევარამი კორე – გაბერილიმუცლიანი კაცია.

ბიბინი (ბიბინის) *იხ.* ცუბინი, – დაბჭვერილი ყურება.

ბიბინა, **ბიბინა** (ბიბინას, ბიბინას) სახეობარწყინებაული; ფართოსახინანი. ბიბინალია კორე – სახეობარწყინებული კაცია.

ბიბინი (ბიბინის) ლინი, შპირი. ნანდელი ბიბინი – ნანდელი სულიელი. *წარ. ლენხ.* ბიბინი ლენხი, შტერი (*შ. ალაფ, ა. ლლ.*).

ბიბინი (ბიბინის) უდარდელად ღმრთა (ნადვის მოლოდინში). მეფეზინი, ქიბიბიბინანდელი თქ – რომ შევხედე, უდარდელად კი იდგა იქ. **ობიბინანს,ობიბინანს** (ობიბინა უდარდელად იყურა, უამბინა უდარდელად უყურებია, წოზინა) უდარდელად იყურებოდა თურმე) *გრდუ. ენბ.* უდარდელად იყურება.

ბიბინა (ბიბინის) თხა. ნანდელი ბიბინი – ნანდელი თხა. ბიბინი ეუი ზორი ქიბიბილი? – თხის ზორი იყიდე? *წარ. რაჭ.* ბიბინი პატარა თხა (*შ. ძოდ., ა. ლლ.*); *იბერ.*

ბიბინა პატარა, ჩია ტანის უჯიშო საქონელი (*ი. ჯეფ., ა. ლლ.*).

ბიბინი (ბიბინის) ბიბინა. ბიბინი ეუი: *შ. ბუბ., გე. 53* – ბიბინა უთხრა.

- **ბიბინა** *იხ.* ბურეხა, ბუხა.

ბიბინა იგივეა, რაც **ბიბინა**, **ბიბინა**.

ბიბინი (ბიბინის) ბიბინა. *წარ. ჯიფი.*

ბიბინი (ბიბინის) ბიბინი. ბიბინი (ბიბინი) მეჩამა ხელის შეწყობა. **ბიბინი** ეუი: *შ. ბუბ., გე. 53* – ბიბინა უთხრა.

ბიბინა, **ბიბინა** (ბიბინა/რს) სახელი უბიბინა ზმნისა – ხელის შეწყობა; ხელის ქმნა, – ბიბინა. დაანდი ღული, ნუ უბიბინა! – დაანდი თავი, ნუ უბიბინა! **ბიბინა** ღობიბინა თოკო ღობიბინა – პატარა ბიბინა უნდა და ჩახტება. უბიბინა (უბიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს უწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს.

ობიბინა (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს. **ობიბინა** (ობიბინა უბიბინა, უამბინა უბიბინა, წოზინა) უბიბინადა თურმე, – ნაბიბინა) *გრდუ. წარ. შ. ქ.* უბიბინა; ხელს შეწყობს.

ბიბინა (ბიბინას) *იხ.* გობიბინა, – ბაბინა.

ბიბინა (ბიბინას) სახელი აბიბინა (ბ) ზმნისა – 1. ჩხარა. **ბიბინა** ეუი: *შ. ბუბ., გე. 53* – ბიბინა უთხრა. 2. ბაბინა.

ბიბინა (ბიბინას) *იხ.* ბიბინა, – ღირსი ბიბინა, შამინა.

ბიბინა (ბიბინას) იგივეა, რაც **ბიბინა**, – ბიბინა. სქანი ბიბინა ბიბინა ეუი: *შ. ბუბ., გე. 53* – ბიბინა უთხრა.

ბიბინა (ბიბინის) ბიბინა. *წარ. ჯიფი.*

ბიბინა (ბიბინის) ბიბინა. *წარ. ჯიფი.*

ბიძისძან-ი (ბიძისქანს) ბიძისძენი. ბიძისქანნი გუფრინებაფე - ბიძისუნი გაიცინი.

ბიძისძი მანგინორ-ი (ბიძისძი მანგინორს) ბიძის მამიანი. ათენა ბიძისძი მანგინორი მავუ - ეს ბიძის მავიერად მყავს მოგებულ.

ბიძისძი-ი (ბიძისძის) ბიძისძენი.

ბიძისძინ-ი (ბიძისძინს) ბიძისძენი.

ბიძა, ბიძალ-ი (ბიძალ/ლ/რს) უსახური, პატარა, ჰუჰუა. აკახურება კოჩი რე, ბიძალა - პატარა (ერთცახე) კაცი არის, ჯუჯა. *იხ. ბიძალა.*

ბიძაშა (ბიძაშას) უსახური, შუშხადანი; პატარა ტანის, - ჰუჰუა. *იხ. ბიძალა.*

ბიძინ-ი (ბიძინს), **ბიძინაშა** (ბიძინაშას) *იხ. ბიძინი, ბიძინაშა.* რამის ჭკადუნელსუ ღო გორდიქ ხოლო კუჩი გ ბიძინუა - რამს ქედადენდენ და გომემომაც ფეხი გაიშვირაო.

ბიძი-ი (ბიჭის) ფანის ნაერი, ცარი. კუჩიშ(ი) ბიჭი ვიწყუნე: *ქხს, I, გვ. 271* - ფეხის ნეერი ვიტკინე. ბიჭის გერინა ცერზე დგობა, *გაღაქ. მიხადყოფნა.* მუთუნს დაბადენქინი, ბიჭის გერზე - რამის რომ დაავლებ, შხადა (ცერზე დგას). ბიჭიშ გეჭმინება ცერულის ქნა, ცერულის დავლა (ცეკვა). თუნთის სხაუა ვა დაშენს, ბიჭის გეორთუ დასგნი: *ქხს, I, გვ. 112* - დათეს ცეკო არ დაშენდება, ცერზე რომ ტრიალუბდეს (ცერულსაც რომ უელდიეს).

ბიძიანა (ბიჭიანას) 1. ცარიული ცეკვა. თეში სხაუნდუ, ბიჭიანას გიორთულუ - ისე ცეკვავდა. ცერულს აკეთებდა. 2. დანი თამაშის ერთ-ერთი სახეობა. 3. წულაქუშა მადეალარი ნულასთან ჩასამცემი; **ოჩოფანი** (*შ. ძბა, II, გვ. 32*).

ბიძინ-ი (ბიჭინს) ფანის ნაერზა სიარული, ფრთხილად სიარული; *გაღაქ. ბრწყინვლება.* ხეს რამინი მიკინებ ღო შარას გილე ბიჭიანა: *ქხს, I, გვ. 245* - ხელში რეზინი მიჭირავს და გზაზე ვდგავარ ფეხშიშველი(!). მუში ომე ღო ოლასე მუ რე მულე ბიჭიანაცე - მის ფოხა და ოდაში თეითონ არის რომ ბრწყინავს.

ბიძილა (ბიჭილას) მორიდებული, ფანის ნაერზა მონსიარული. ძალაში ბიჭიკოლა კოჩიე - ძალიან მორიდებული კაცია. *შღრ. ბიჭიკო.*

ბიძილაშა (ბიჭილას) იგივეა, რაც ბიჭიკონა, - ბრწყინა, ვნაქანა.

ბიძილ-ი (ბიჭილას) ფანის ნაერაბი (*შ. ძბა, II, 32*). *შღრ. ბიჭიკო.*

ბიძა-ბიძა (ბიჭა-ბიჭას) ბიძა-ბიძე; პატარა-პატარა. ბიჭა-ბიჭა ბაღანენქ აკოშაყარეს - ბიჭა-ბიჭა ბავშვები შეყარენქ.

ბიძაბი (ბიჭაკას) ორ პარალელურ ძელზე დაშვებული ფიტარი ძვის, სრამის, აბურის თუ სხვა რამის გადასატანად; სპასე; ჰალამანი. ბიჭაკიას ქიგელეს ღო თეში გეჭინდეს ყურა - საკაცებე დადვეს და ისე შეიტანეს სახლში. მოხელო მინას მოეჭრიდით და ბიჭაკითი გადადვექინდა (*მასლალები, ტ. I, გვ. 402*). *შღრ. იმერ. ბიჭაკი* საკაცე (*ტ. შღრ.*).

ბიძება (ბიჭებას) სახელი ბიჭებუ (ნ) ზნისა - ბაღაბარება, დარინაება; ბაშუშება. ტანო ჭიჭე ასიგაბდა კორანენსინი, იტყუნა, მიბიჭე ქიანება - ტანად პატარა ახალგაზრდა რომ კაცოს, იტყვიან, გადაგვარდა (მოიჭდა) ქეყანაო. ენა ოკო გაგაკეთათონი, ვარდა ღიზა ბიჭებუ - ეს უნდა გაეკეთეთო, არადა მინა ფუჭდება. ბიჭებუ (ნ) (ბიჭი დაჩიავდა, ბიჭიბაბა(ნ) დაჩიავებულა, ბიჭიბაბა(ნ) დაჩიავებოდა თურმე) *გრდუ. ერგ.* ჩიავდება. *იხ. მო-ბიჭება.*

ბიძე (ბიჭეას), **ბიძელ-ი** (ბიჭელ/ლ/რს) 1. პუტისა, ლამაზი, გაუბრუნებული. 2. მრგვალი; ქარბად ბამომცხვარი.

ბიძინ-ი (ბიჭინს) *იხ. ბიჭინაშა.*

ბიძინაშა (ბიჭინაშას) სახელი ობიხინაშას, ბიხინდუ (ნ) ზნათა - ბამაშა-ბალაშაშა; ბასუშა, - **შენაშა**. დიდი ბორცვი თის

გილე ბიხინანდე: *შ. ხუბ., გვ. 183* - დიდი ბოქლომი მასზე ეკიდა. დირბლეს ჯგირო ოქკობალით, გობიხინდეს: *შ. ხუბ., გვ. 182* - გაძინენ კარგად საქმლით, გაივსნენ (გაბიბინენ). ბიხინანს (ბიხინანაშა) გასუქდა, ბიხინანაშა(ნ) გასუქებულა, ბიხინანაშა(ნ) გასუქებოდა თურმე) *გრდუ. სა-შ-ერგ.* მკვირვად და მსუქნად გამოიყურება. ბიხინანს იგივეა, რაც ბიხინანს. ბიხინდუ (ნ) (ბიხინანაშა) გასუქდა, ბიხინანაშა(ნ) გასუქებულა) *გრდუ. ერგ.* ივსება, სუქდება.

ბიხინანაშას (ბიხინანაშა) გასუქებინა, ბიხინანაშა(ნ) გასუქებინება, ბიხინანაშა(ნ) ასუქებინება თურმე) *კაუზ. ობიხინაშა* ზნისა - ასუქებინებს.

ბიხინანაშა (*ბიხინანაშა*) *გრდუ. ერგ.* *წარს.* გასუქებული, ფუნქული.

ბიხინანაშა (*ბიხინანაშა*) *გრდუ. ერგ.* *წარს.* განასუქები. **ბიხინანაშა** (*ბიხინანაშა*) *გრდუ. ერგ.* *წარს.* ფუნქულად გახდომის საფასური. *იხ. გობიხინანაშა.*

ბიზნა (ბიზნას) სახელი ბიზნეს ზმნისა - მსხვილი ლუკმეპირით მადლიანად შამა (პერსიისა). ართი ბუნანკა ქობალს დობიზუნს, ქიბეჩი-და - ერთ ბუნანკა პურს შექვამს, თუ მისცემ. ბიზუნს (ლოზიხა მადლიანად ქამა, ლოზიხე მადლიანად უქამია, ლოზიხეში(მ) მადლიანდ ქამდა თურმე) გრძლ. მადლიანად ქამს; სანსლაეს. მანჩაშაში მიჭლ. მიჭლ. ვისაც მადლიანად ქამა უყვარს. იოზიხეში მიჭლ. ენებ. მე. მადლიანად საქმელი. ნაბიხა მიჭლ. ენებ. წარს. ნადლიანად ნაქამი. ნალოზიხეში მიჭლ. ენებ. წარს. მადლიანად ქამის საფასური.

ბიჩი(ბიჯის) იხ. ბიჯეცა.

ბიჯაშ (ბიჯაფას) სახელი ობიჯუნანს ზმნისა - გპენა; ბიჯეპა; ფხისი ბაღდადგმა, სნიარული. სქანი კუჩხში გინობიჯაფა ცუღეშე ვეცხი - შენი ფეხის გადადგმა სახლიდან არ იქნება. ონდეთ ობიჯუნანდუ კუჩხის - ძლივს ადგამდა ფეხს. ი ბუში გობიჯაფა ხელის გარდიგარდმო გადაება: ხე ქეჯაბიჯე ბადილიქ კარს: *ბ. ბუშ.*, გვ. 139 - ხელი გარდიგარდმო გასდო მოხუცმა კარზე. ი კუჩხში ვებიჯაფა არაფრად ჩადგება (ფეხის დადგმა): ძალამს ქორთხინით, კუჩხი ვეჯე მობიჯუნათი - ძალიან ვიხოვთ, რომ ფეხი არ დამბიჯვთ (ანგარიში გამინით). ობიჯუნანს (ოზიჯუნა აბიჯა, შამიჯუნა უბიჯებია, ნოზიჯუნა(ნ) აბიჯებდა თურმე) გრძლ. აბიჯებს, ადგამს (ფეხს). იბიჯენ(ნ) (იბიჯენა შესაძლებელი გახდა გადაბიჯება, -, -) გრძლ. შესაძლ. ენებ. ობიჯუნანს ზმნისა - შეიძლება გადაბიჯება. აბიჯენ(ნ) (აბიჯენა შეძლო გადაბიჯება, -, ნოზიჯუნა(ნ) შესაძლებია გადაბიჯება) გრძლ. შესაძლ. ენებ. ობიჯუნანს ზმნისა - შეუძლია გადაბიჯვოს. ობიჯაფუნანს (ოზიჯუნაშა 'გადა'აბიჯებინა, შამიჯუნაშა 'გადა'უბიჯებინებია, ნოზიჯუნაშა(ნ) აბიჯებინებდა თურმე) კუჩხ. ობიჯუნანს ზმნისა - აბიჯებინებს, ნაბიჯვს ადგმევინებს. მანჩაშაში მიჭლ. მიჭლ. 'გადა'ბიჯებელი. იოზიხეში მიჭლ. ენებ. მე. 'გადა'საბიჯი, 'გადა'საბიჯებელი. 'ბოლოჯაშაში მიჭლ. ენებ. წარს. 'გადა'ბიჯებული. 'ბოლოჯაშაში მიჭლ. ენებ. წარს. 'გადა'ნაბიჯები. 'ბოლოჯაშაში მიჭლ. ენებ. წარს. 'გადა'ბიჯების საფასური. იხ. გე-ბიჯაფა.

ბიჯი(ბიჯის) ბიჯი; სასრდენი; პაბარა ბიძი(ნ) - ბიჯეპი. ათე უკლები ბიჯეფე იკო, ვარა ქარი აკართინუნანს - ამ სახლს სამაგრები უნდა, თორემ ქარი ნაქეცევს. *შდრ. იმერ.* საბიჯეგარაბ (ე. ბერ.). იხ. ოხობიჯი, ხობიჯი.

ბიჯაშ (ბიჯაფას) იგივეა, რაც ბიჯაფა, - სახელი ობიჯუნანს ზმნისა - 'და'დგმა(ფხისისა), 'გადა'ბიჯეპა. ართ კოც კუჩხი მელე-მოლე ქეჯე ბიჯეგაფაფე: *ბ. ბუშ.*, გვ. 270 - ერთ კაცს ფეხი იქითაქეთ (გაღმა-გამოღმა) გაუდგამს. კუჩხში გე ბიჯეგაფა დო ვიშ ქილანთხს - ფეხის დადგმა და დაცვა იქით.

ბიჯეპა, **ბიჯეპა(ლ)** (ბიჯეგა'ლს) ვეშხი. ჩქიმი ბიჯეგა ბოში - ჩემი ვეშხი ბიჭი/კაცის სახელიცაა. *შდრ. ბიჯეგაპი(ნ) ნეურგილი (ა. ცხად., ტომონ. გვ. 134).*

ბიჯინაშ (ბიჯინაფას) იხ. გო-ბიჯინაფა.

ბიჯინაშ(ლ) (ბიჯინაფილ(რს) იხ. გო-ბიჯინაფილი.

ბიჯუნა (ბიჯუნას)//**ბიჯუნა** (ბიჯუნას) იგივეა, რაც ბიჯეგაფა, - ბიჯეპა, დგმა ფხისისა; გპენა, გამაბრეპა. ჩქიმი მეფი მხვა ვილადატუ, განიშეუ ბიჯეგუნა კუჩხი: *ბ. ბუშ.*, გვ. 320 - ჩემს მეტი სხვა ვილადატებს, განზე უღდათ ფეხი.

ბიჯინი (ბიჯინის) დროშა.

ბიჯუნა (ბიჯუნას) იხ. ბიჯაფა, ბიჯეგა.

ბლარქაშ (ბლარქუნას) 'და'ნენა. სარებზე გამბულ ქსელს ვაჭვით ამოვიღებდით - დოებლარქუნდით დაცნაუდით (*მასალეი, ტ. II, ნაწ. II, გვ. 231*). *შდრ. ციხუა.*

ბლიკა(ი) (ბლიკის) ვეხილი, მუშტი, მუჭი.

ბლუნა (ბლუნას) [*რუს. ნიყა ხალაში*]. ნოგე გინმორთინუნას ვითა ბლუნათ, ვარა დართო: *ქხს. I, გვ. 99* - ნუტავი გადამაქცია ნითელ ხალათად, ანდა ჩოხად.

ბლუნაში, **ბლუნას** *ჯაჯ.* ბლუნად. ირ წანას სიმინ ბლომათ გიმირანს - ყოველ წელს სიმინდ ბლომად ჰყიდის. ბლომას ორდუ ირინდის - ბლომად იყო ყველაფერი.

ბოლო(ლ) (ბოლოლიას) იხ. ბოროლია. ბოროლიაში მოსა ობობას ქსელი. ბობოლიაში მოსა ცალკო მიკოხე - ობობას ქსელით (მშვიდად) ზის. სუსთორე, ბობოლიაში მოსა ქოგუ - სუსტია, ობობას ქსელს შვავს.

ბოლოქაშ (ბოლოქუნას) სახელი იობოქუნ(ნ) ზმნისა - ხმამაღლა ლაპარაკი. იობოქუნ(ნ) (-, იობოქუნ ხმამაღლა ილაპარაკა, შამოქუნ(ნ) ხმამაღლა ულაპარაკინა, ნოზოქუნ(ნ) ხმამაღლა ლაპარაკობდა თურმე) გრძლ. ენებ. უწონდ ლაპარაკობს ხმამაღლა. იხ. ბობოლი; *შდრ. რაჭ. ბოქოქი უწონდ ხმამაღლა ლაპარაკი, შოქოქი (ე. ბერ.).*

ბრძოხ-ი (ბობოხის) ბრძი ხმით ლაპარაკი, ბუსბუსნი; ტრბბანი. ვართო სქანი ბობოთი მოკოლო ვართო სქანი ბობოხია: *თ. სახოკი, გვ. 247* – არც შენი ბობოთი მინდა და არც შენი ბობოხოი (მალალი ხმით ლაპარაკი). წანგ იანცუ, ბობოხანც – ნანი (დასავლეთის ქარი) ქრის, ხნაურობს. ვაი, სქანშენი, ქუთარია, მუს გოსხვარგ ბობოხია: *ქხს, I, გვ. 174* – ვაი, შენ თავც, ქუთარია, რას გიშველის ტრბბანი!

ბრძოხა (ბობოხას) ვინც ბუსბუსხვებს. ბობოხა კოჩი – ბუხბუხა (მალალი ხმით ლაპარაკის მოყვარული) კაცი.

ბრძოხაშა (ბობოხუას) სახელი ბობოხაშ (ნ) ზმნისა – ხმამალალი ლაპარაკი, – ბუსბუსნი. მუს ბობოხაშე თეჟ, მეჟ ცუჟა! – რას ბუხბუხებ იქ, ნადი სახლში! აქ მუს დინ ბობოხაშე? *ქხს, I, გვ. 261* – აქ რას რიხიანობ (ბუხბუხებ)? იობოხოხე (იოხოხა იბუხბუხა, უოხოხინა უბუხბუხა, ნოხოხოხე) ბუხბუხებდა თურმე) *გრდუჟ. ნებ. ბუხბუხებს.*

ბრძოხი (ბობოხის) ქვარი. ბობოხი კოჩი – ქერა კაცი. *იხ. ბორობი, ჩეჩმანი. შდრ. იმერ. ბობოხი ქერა (ჯ. ბერ).*

ბრბა (ბოგას) 1. ბობა, ბობირი. ჭინუში ლობერა გააკეთეს, ბულიში ბოგა ჭიგოღვეს – წელიწადი გააკეთეს, ბოლი ბოგა (პატარა ხიდი) გადეს. 2. ბაბა; ბობის (ბობირის) ხის იატაკი. ბოგასე ჭიგოღვეარანცია უდიდოლოდ გინი: *ა. ცაგა, გვ. 64* – ბაგაზე ბლეგისო უდიდო ბბო. *შდრ. საბა: ბოგა მცირე ჭიდი.*

ბრბაქერი (ბოგეერს) *მოქან. ურო. იხ. გაჯაჯა, ჩე ცუა, ჩე ოლიარე (ა. მყ).* ბოგეერონი ადგილი, სადაც ბეერი ბოგეერია. ბოგეერი თიკუნცია.

ბრბილი (ბოგილ/რს) *მიძე. ნებ. წარს. ბოგუნს ზმნისა* – ბაბობილი (ხილი ბაბაშული). თინა გობოგოილიენია: *შ. ხუბ, გვ. 183* – ის ხიდგადებულაო.

ბრბირი (ბოგირს) იგივეა, რაც ბოგა, – 1. ბობა. ბადილიქ გელოხოღებ ბოგირს: *ა. იოჟეშ, გვ. 41* – ბებერი დეჯდა ბოგირზე (პატარა ხიდზე). 2. *მიძე. ნებ. წარს. ბოგუნს ზმნისა* – მოფიცოული, ბაბობილი. *შდრ. საბა: ბოგირი ბოგას უდიდე მცირე ჭიდი.*

ბრბიშობი (ბოგიშობის) ქალიან შორაშული; ყვავი-ჩხიკვისი მამიდა. დაანეხი დული ბოგაშობის! – დაანეხი თავი ყვაო-ჩხიკვისი მამიდას! ბოგაშობის ბოგაშობის მამუ: *გეობრა, გვ. 32* – ყვაო-ჩხიკვისი მამიდად მერგება.

ბრბაშა (ბოგუას) სახელი ბოგუნს ზმნისა – 1. ბობირის ბაბაშა; ბაბობა. ქობოგუნა

შორაქაც: *ა. იოჟეშ, გვ. 159* – ბოგვენ შორაქას. ინგერ(ი) გეობგე იმერი: *ქხს, I, გვ. 219* – ენგური ვაგობე ვერ. 2. ბაბის ლაბაბა. ოკო გობგე ორინჯიში ვიჯოჯოჯოლო ზოთონს – უნდა ბაგა დეავეო საქონლის დასანოლდ ზამთარში.

ბოგუნს (ბოგუნაშ გაბოგა, ხიდი გადო; ბოგუნაშ გაუბოგავს; ბოგუნაშ გაუბოგავდა თურმე) *გრდუჟ. ბოგას, ხიდს სდებს; ბაგას ადებს. იბოგუ(ნ) (ბოგუნაშ ხიდი გადო, ბაგა დავო; ბოგუნაშ(ნ) ხიდი გადებულა, ბაგა დავებულა) გრდუჟ. ნებ. ბოგუნს ზმნისა* – ხიდი იდებს; ბაგა იგება.

ბოგუნ(ნ) (ბაგუნაშ ხიდი გადო, ბაგა დავო; ბოგუნაშ ხიდი გასდებია, ბაგა დაგებია) *გრდუჟ. ნებ. უბოგუნს ზმნისა* – ბოგირი იგება, ბაგა იგება.

ბოგუნ(ნ) (ბოგუნაშ შესაძლებელი ვახდა ბოგირის გადება, ბაგის დაგება; –; –) *გრდუჟ. შესაძლ. ნებ. ბოგუნს ზმნისა* – შეიძლება ხიდის გადება, ბაგის დაგება.

ბოგუნ(ნ) (ბოგუნაშ შესაძლებელი ვახდა ბოგირის გადება, ბაგის დაგება; –; –) *გრდუჟ. შესაძლ. ნებ. უბოგუნს ზმნისა* – შეუძლია გაბოგოს, ბაგა დაგოს.

ბოგუნაშ(ნ) (ბოგუნაშ ხიდი გადებინა, ბაგა დაგებინა; ბოგუნაშ(ნ) ხიდი გაუდებინა, ბაგა დაუდებინა; ბოგუნაშ(ნ) ხიდს 'გადებინება, ბაგას 'დაგებინება თურმე) *კაუშ. ბოგუნს ზმნისა* – ხიდი ადებინებს, ბაგას ადებინებს.

ბაგუნაშ(ნ) *მიძე. მოქს.* ხიდის გამდები; ბაგის დამებო.

ბოგუნაშ(ნ) *მიძე. ნებ. მყ.* გასახიდი; ბაგა-დასავები (ადგილი).

ბოგუნაშ(ნ) *მიძე. ნებ. წარს.* ხიდგადებული; ბაგადგებული.

ბოგუნაშ(ნ) *მიძე. ნებ. წარს.* ხიდგანადები, ბაგანადები.

ბოგუნაშ(ნ) *მიძე. ნებ. წარს.* გასაბრჯელო ხიდის გადებისათვის, ბაგის დაგებისათვის.

ბოგუნაშ(ნ) *მიძე. ნებ. წარს.* გაუხიდავი, გაუბოგავი.

ბოგუნაშ(ნ) (ბოგუნას) ბოგუნა. *იხ. ბორლიში.*

ბოგუნაშ(ნ) (ბოგუნას), **ბოგუნაშ(ნ)** (ბოგუნას) *მოქან. ბაბაშა (ა. მყ).* სუმი ჯინჯი ბოგუნაშ დომიჭვი დო დომიხაში: *ა. იოჟეშ, გვ. 112; ქხს, I, გვ. 172* – საში ძირი ბაბაშა შეინივი დო მომიხარეჟი.

ბოგუნაშ(ნ) (ბოგუნის) ბოგუნაშ. თქვანიწკუმა დიდი ბოგუნაშ, მინავათის ვორეთ, პატონი! – თქვენთან დიდ ბოგუნაშ, პატონას ვართ, პატონა! *ღ* ბოგუნაშ თხუალა ბოგუნაშ თხუალა

(მოხდა): დიდი ბოლიშის რთხულენთ! - დიდ ბოლიშს გთხოვთ!

ბოლოშა (ბოლიშა) ბოლიშის მოხდა.

ბოლოშის (ბოლოშის) იხ. ბოლოშისა.

ბოლოშა (ბოლოშა) იგივეა, რაც ბოლიშა, - სახელი ბოლიშის ზმნისა - ბოლიშა. მუს სახელადან, მუს ბოლიშა? - რას ლაპარაკობ, რას ბოლიშა? ბოლიშის მუდგასიენი - ბოლიშის რაღაცასაა.

ბოლიშის (იყრ. იმოლა იბოლა, უმოლა/უმოლა უბოლიშა(ნ)/უმოლაშა(ნ) ბოლიშადა თურმე, - ნაბოლიშა) გრდუე. საშ-მოქმ. ბოლიშის. აბოლიშა(ნ) (აბოლიშა უბოლიშა, აბოლიშა(ნ) პოლიშა) გრდუე. ენბ. აბოლიშის, ებოლიშა. აბოლიშა(ნ) (აბოლიშა(ნ) აბოლიშისა, უმოლაშა(ნ) უბოლიშისა, უმოლაშა(ნ) აბოლიშისა) თურმე) კაუზ. ბოლიშის ზმნისა - აბოლიშისებს.

ბოლოშა(ნ) მიძე. მოქმ. მბოლიშელი. იმოლაშა(ნ) მიძე. ენბ. მე. საბოლიშელი. ნაბოლიშა, ნაბოლიშა მიძე. ენბ. წარს. ნაბოლიშის. ნაბოლიშა(ნ) მიძე. ენბ. წარს. გასამრჯელო ბოლიშისათვის.

ბოლოშისი (ბოლოშის) ბანჯეშეშელი. შდრ. ბოძობი.

ბოლოშისი (ბოლოშის) ბანჯეშეშისანი (ქ. ქარ.). შდრ. ბოძობამი.

ბოლიშა (ბოლიშის) ბოლიშა. უკული ბოლიშა და ქალიშვილ - შემდეგ ბოლიშა დანიყო.

ბოლი (ბოლიშის) ბოლი.

ბოლიშის (ბოლიშის) ბოლიშ. ბოლიშის კოი რე, იმა ჰეუა ვეკითხირე - ბოლიშის კაცია, იმას ჰეუა ვერ ჰეკითხავ (არ შეიძლება ჰეკითხო).

ბოლიშისი (ბოლიშის) ბოლიშისი. ბოლიშის ცხე ქინაბაუ: ი. ყოშ., გვ. 96 - ბოლიშის ჩასახს. ართი-თარ ბოლიშის ლენის ასეთ გეშუს - ერთ-ორ ბოლიშის ლენის ახლაც დალევს (შესვამს).

ბოლიშისი (ბოლიშის) იხ. ბოლიშისა, - ბოლიშისი, ბოლიშისი, - ძალის ზოგადი სახელი.

ბოლი (← ბოლი) მიხარე. მეგრულში იგივე დატვირთვა აქვს, რაც ქაშის-ქართულში. მუ გოკო, ბოლი - რა ვინდა, კაცო! ქუმართი ამი, ბოლი - მოდი აქ, კაცო. ბოლი! მიმართის ფორმად იხმარება ყველასთან (ქალიან, კაცთან).

ბოლიშისი (ბოლიშის) ბოლიშისი; ქვის ან მორის ბოძები, რომელზედაც დაყრდნობლია ფიცრული სახლის (ენ. ოდის) საძირკველი დირები (ქვალ). ყუდეს ყუდუო ჯაშ ბოლიშის გითიორინუანდეს - სახლს

ძველად ხის ბოლიშებზე აყენებდნენ. შდრ. ბეკენი.

ბოლიშისი (ბოლიშის) ბოლიშისანი. ბოლიშისი ცხელ ბოლიშის სახელი.

ბოლიშისი (ბოლიშის) იხ. ბოლიშისა.

ბოლიშისი (ბოლიშის) ბოლიშ. ლექსები ბოლიშის, ქვარაგინალი, ბოლიშისისალი, დისამ ოფირსალი: ქ. საბუშ., ქხს, გვ. 168 - ტურმეგრუნა, მუცელ გამობერილი, ბოლიშისი კუმულა, მინამი ჩასაფლავი (გამოყანა: ქვევრი). ბოლიშისი ზაზ. ბოლიშის: ხალხი მით ოგენუნენი, ბოლიშის არბა ონგარუა: ა. ცაფ., გვ. 130 - ხალხმა ვინც გაასუქა, ბოლიშისი ყველა აბოლიშისი. ბოლიშისი ორჯინე ბოლიშის: ქხს, II, გვ. 26 - ბოლიშის აჯობა ბიჭმა. ბოლიშისი მოლიშა ბოლიშის მოლიშა, გალატ. მოკელა. ბოლიშისი ბოლიშისი თავი და ბოლიშისი დედი ბოლიშისი ვეშეურქი საქშეშა - თავი და ბოლიშისი უჩინა საქშეშა. ბოლიშისი ბოლიშისი თავიდან ბოლიშისი: კაკალ-კაკალი გეუნწყუ დედი ბოლიშისი - კაკალ-კაკალ აუხსნა თავიდან ბოლიშისი.

ბოლიშისისი (ბოლიშისისი) ბოლიშისისისანი და ბოლიშისისისანი. ათევალი კთაა ბოლიშისისისი თავი და ბოლიშისისისი გეშეურქისანი - ასეთი ხალხი ბოლიშისისისანი (ბოლიშისისისანი) უნდა ამოვადით.

ბოლიშისი (ბოლიშის) სახელი ბოლიშის ზმნისა - ბოლიშისა.

ბოლიშისი (იყრ. იმოლაშის იბოლიშის, იმოლაშისა, უმოლაშისა უბოლიშისა, უმოლაშის(ნ)/უმოლაშის(ნ) ბოლიშისადა თურმე) გრდუე. საშ-მოქმ. ბოლიშისა.

ბოლიშისისი (ბოლიშისისისი) ბოლიშისისისანი (ძალადი). ართი დიდი ბოლიშისისისი ცხეს - ერთი დიდი ბოლიშისისისი ძალი ჰყავს. შდრ. ბოლიშისისი.

ბოლიშისი (ბოლიშის) სწორი, პირდაპირი; პირდაპირი ზედპირი (ქ. ყოშისი). შარა დომგორესე ბოლიშისი: ქ. საბუშ., ქხს, გვ. 164 - გზა გამოვინახეს სწორი. შდრ. თინგ, მანგი, წორი.

ბოლიშისი, ბოლიშისი ზაზ. პირდაპირი, სწორად. შარა ბოლიშისი თეშეურეს - გზა პირდაპირი იქ მიდის. ბოლიშისი ზაზ. სწორად, პირდაპირ. დუს გეგანთხეუ მერეთ ბოლიშისი - თავზე დედიშეშა სასწაულად პირდაპირ (ზუსტად).

ბოლიშისი (ბოლიშისისი, ბოლიშისისი) ბოლიშისისი; საცამულეშისი სიდი. მევენარეფი ადრე ბოლიშისისი მინამიშეს წყარს - გაღმელები ძველად ბოლიშისისი გამოდიოდნენ წყალზე (მდინარეზე).

ბრუნა-ი (ბონდილერს) მიჭო. ენებ. წარს. ბონდუნს ზენისა - 1. დაქსელილი, დანნული. 2. ბაბა.

ბრუნა-ი (ბონდილის) ბონდის ხილი. ჩქობი და დალუკრი, ქობიკობე ბონდი მისე: *ქხს. I, გვ. 209* - ჩემი დღე დალუკრი მიგდებულა ბონდის ხიდზე. *ჭოზ. ბონდი.*

ბრუნა-ი (ბონდორს) მოსილული, მოშლა-მული, მოსწორებაული ადგილი (*ვ. ჯილაყა*).

ბრუნა (ბონდუას) სახელი ბონდუნს ზენისა - 'მოქსილვა, 'დაწენა. თულოლე ბონდუნს წყაში ნუჯუნეს - ევეითი წნავს ხის ტოტებს ბონდუნს (წარწავა დანა, წარწავა დაუნნავს, წარწავა(ნ) დანნავდა თურმე) *გრძლ. წნავს იბონდუნს (წარწავა დანა, წარწავა დაუნნავს) გრძლ. სათავ. ქვ.* ბონდუნს ზენისა - იწნავს.

უბონდუნს (წარწავა დაუნა, წარწავა დაუნნავს) *გრძლ. სახს. ქვ.* ბონდუნს ზენისა - უწნავს.

იბონდუ'უ'(ნ) (წარწავა დანა, წარწავა(ნ) დანნული) *გრძლ. ენებ.* ბონდუნს ზენისა - იწნება.

აბონდუ(ნ) (წარწავა დანა, წარწავა დანნა) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ეწნება.

აბონდე(ნ) (წარწავა შეძლო დანა, -, წარწავა(ნ) შეძლებია დანა) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - შეუძლია მონნა.

ობონდაფუნს (წარწავა აწვევია, წარწავა აწვევია უწვევინებია, წარწავა აწვევინებია) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - აწვევინება.

გაბონდა *მიჭო. მოჭ. მწნავი, მწნელი. იმონდა მიჭო. ენებ. ზე. სანავი.*

ბრუნა (ბონდილერს) მიჭო. ენებ. წარს. დანნული.

ბრუნა მიჭო. ენებ. წარს. ნანავი.

ბრუნა მიჭო. ენებ. წარს. გასამრეველი წინისათვის.

ბრუნა, უბონდა *მიჭო. უაყ. დაუნნავი.*

ბრუნა-ი (ბონდილერს) 1. ბანდლი; ქსელი. ობობაში ბონდილი ობობას ქელი. ბონდილიაქ დონდუნს - ობობა ქელი გაველი (დაქსელა). 2. მონი, რომელიც აქვს ნანდაქსებს. *ჭოზ. იჭო. ბანდილი ქელი (ვ. ბოზ).*

ბრუნა-ი (ბონდილერს) მიჭო. ენებ. წარს ბონდუნს ზენისა - დაქსელილი, დაბლანდული. ფუთქურით გობონდულიც ცურუშ ნაბადი გინაქუნც: *მსალ., გვ. 19* - ხავსით დაბლანდულს სუროს ნაბადი წამოუსხამს.

ბრუნა (ბონდილერს) სახელი ბონდუნს ზენისა - ქსელი, ბლანდა. ობობა ბონდუნს - ობობა ქელავს. ფუთქურით გობონდუნს - ხავსით დაფარავს (დაქსელა). ბგას მონობონდუნსინი, თის ხოლო ქინებოთი ებროთი - რძეს (თავზე) რომ მოედედა, იმასაც ჩავსახამთ ერბოსათვის.

ბონდუნს (წარწავა დაქსელა, წარწავა დაქსელავს, წარწავა(ნ) დაქსელავდა თურმე) *გრძლ. ქელს აბამს.*

უბონდუნს (წარწავა ქელი გაუბა, წარწავა ქელი გაუბამს) *გრძლ. სახს. ქვ.* ბონდუნს ზენისა - ქელს უბამს, უბლანდაც.

იბონდუ(ნ) (წარწავა ქელი გაუბა, წარწავა(ნ) ქელი გაუბამს) *გრძლ. ენებ.* ბონდუნს ზენისა - იქსელება, ქელი იბებდა.

აბონდუ(ნ) (წარწავა ქელი გაუბა, წარწავა ქელი გაუბამს) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ექსელება.

ობონდაფუნს (წარწავა დაქსელავს, წარწავა დაქსელავს) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ექსელება.

ობონდაფუნს (წარწავა დაქსელავს, წარწავა დაქსელავს) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ექსელება.

ობონდაფუნს (წარწავა დაქსელავს, წარწავა დაქსელავს) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ექსელება.

ობონდაფუნს (წარწავა დაქსელავს, წარწავა დაქსელავს) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ექსელება.

ობონდაფუნს (წარწავა დაქსელავს, წარწავა დაქსელავს) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ექსელება.

ობონდაფუნს (წარწავა დაქსელავს, წარწავა დაქსელავს) *გრძლ. ენებ.* უბონდუნს ზენისა - ექსელება.

ბრუნა-ი (ბონდილერს) მიჭო. ენებ. წარს. ბონდუნს ზენისა - 'დაბანილი. იხ. ბონაუ.

ბრუნა (ბონდას) სახელი ბონდუნს ზენისა - 'დაბანი. შედეგევი ჩილი ონდას დიჭანს პიჯიშ ბონდას: *მ. საბო, გვ. 253* - მელორის ცოლი საღამოს დაიწყებს პირის ბანას ქობი ბონდუ, ქობი ორბონდუ: *ქხს. I, გვ. 214* - კიდევ პანდა, კიდევ ვარცხნიდა. პიჯი ბონდუც ხოლოჯგმა შეწყურული ჩილაჭური: *ქ. საბო, ქობი. ზგა, გვ. 70* - პირსახეს უბანს ცრემლები სხარულთან შეწეწეული (შერეული).

ბონს, ბონანს (წარწავა დაბანა, წარწავა დაბანა, ბონონა(ნ) დაბანდა თურმე) *გრძლ. აბანს*

ბონს, ბონანს (წარწავა დაბანა, წარწავა დაბანა) *გრძლ. ენებ.* ბონდუნს ზენისა - იბანს თავსას.

გლესს, უღელს დაადგამდნენ. ქუშუქურე ღო
დო რ ბ ო რ კ ე ნ ც ე გ : *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 12*
- მოვა და დაგბორკავს.

ბორკუნს (წაგორა დაბორკა, წაგორა
დაუბორკავს, წაწაგორა) დაბორკავდა
თურმე) *გრძმ. ბორკავს.*

ბორკუნს (წაგორა დაბორკა, წაგორა
დაუბორკავს) *გრძმ. სათავ. ქვ. ბორკუნს*
ზმნისა - იბორკავს თავისას.

უბორკუნს (წაგორა დაუბორკა, წაგორა
დაუბორკავს) *გრძმ. სახს. ქვ. ბორკუნს*
ზმნისა - უბორკავს.

ბორკუუ(ნ) (წაგორა დაბორკის, წაგორა
დაუბორკავს) *გრძმ. ვნებ.*

ბორკუნს (წაგორა დაბორკა, წაგორა
დაუბორკავს) *გრძმ. ვნებ.* უბორკუნს
ზმნისა - ებორკება.

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორკე(ნ) (ბორკა შესაძლებელი გახდა
დაბორკვა, -) *გრძმ. შესაძლ. ვნებ.*
ბორკუნს (წაგორა დაბორკის).

ბორჩოა (ბორჩოას) *სინტ. მოსულელი,*
მოხორცო. ბორჩოა კოჩი რე - მოსულელი
კაცია.

ბორჩობა (ბორჩობას) მოსლომა (*ა. ყოფშ.*)

ბორჩა (ბორჩას) სახელი ბორჩუნს ზმნისა -
ბორჩის (ბორჩის) ძროხა; მოვლით
დაწარმა. კარკალეშა მღუაური

გეგნობორჩუნს, მღუაური ორჯინანს
ბორჩისა - ხანდისხან ზღუაური (ზღვიდან
მოანბერი ქარი) აჯობებს ბორჩისა. შამო შურით

ეთოშანს მუკნაბორჩა ჭარგა პირი -
ტუბლი (სამო) სუნით ააგებს მიმქრალი
(მინაქრალი) ჭრელი პირი.

ბორჩუნს (წაგორა ქარმა ნაქცია, წაგორა ქარს
ნაუქცევია, წაგორა) ქარი ნაქცევდა
თურმე) *გრძმ. ქარი ქრის, ქარი აქცევს.*
ნაბორჩა *მძმ. ვნებ. წარს.* ქართი ნაქცევი, -
ნაქრალი.

ბორჩოში (ბორჩოში) მოვლით. დიდი
ბორჩოში თის გილებიხინანდ: *მ. ხუბ., გვ. 183*
- დიდი ბოქლოში მასზე ეკიდა. მინუჯლათ

მინბლენქე, ბორჩოში ქიჯებელანდნი: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 45* - შესვლით შევალ,
ბოქლოშიც რომ ედოს.

ბორჩაში (ბორჩაში) ყვირილი; ბრღვინივა
(*ქ. ჭარ.*); ბუბუნე.

ბორჩაში (ბორჩაში) მინი (*დ. ფიფია*).

ბორჩაში შარა (ბორჩაში შარას)
ბაჯაპარაინი. ქიმილითეს სუმი
ბორჩაღი შარას: *ქხს, II, გვ. 270* -

მიადგენ სამი გზის შესაყარს, ანუ
გზაჯვარედინს. *შდრ. ძე. ქართ. მეტობორი*
გზაჯვარედინი (*ა. აბულ., ლექსიკ.*).

ბორჩი (ბორჩის, ბორჩის) დრო, შამი; შად.
ბორჩი, ირფელი სი გობარე: *ქხს, I, გვ. 157*
- დროე, ყველაფერი შენ გაბარია. ბორჩი ექ

ჯიჯი ბორჩო - დრო კარგი მოვიდაო.
... ფერი ბორჩის გ მართახიქე ქვაშამინე;
ა. ყოფშ., გვ. 14 - ...ამ დროს მართახი გაახსენდა.

ბორჩი თეროკითი სქეამი ჭყონი რადე: *აია, 2, გვ. 89* - იმ დროს ეს როკიც კარგი მუსა იყო.
მუბორჩეთი მუმაქ ქეშტყუნი: *აია, I, გვ. 21* - რა დროსაც (როცა კი) მამამ შიქტყო.

ბორჩიში მოღარაკილი - დროის (დროით)
მოხროლი; გაღატ. დაბერებული. შიშეს
ბორჩეფი, ბორჩეფც გაჭუნდეს:

ჯგრისი, გვ. 130 - თამინ კვალაკვალ რობდენ
უწყებტად (მიდიოდენ დროები, დროებს
მიწყებოდენ). დროის გადმომცემი სიტყვებისა
და შესიტყვების ერთი ნყება ასეთია: ათე-ტამი

ეს დრო (ანმყო); ბეა-ღულა შზის ჩასვლა; ბეა-
ილღა მზის ამოსვლა; გაართელი გადბორლი
(შეე რომ გადახორება); გოთანა გათენება;

ბორჩი (ბორჩის) სულელი, შტარი, ბრიყვი;
შქაშთხელი. ამო ჩელა, ბორჩი ჩელა!: *ა. ყოფშ., გვ. 166* - აქეთ, ჩელა, ბრიყვი ჩელა!

ქილებბადე ათე ძღაბის ართი ბორჩი
ბადანაქ: *მ. ხუბ., გვ. 295* - გაუწნდა (დაეხდა)
ამ გოგოს ერთი სულელი ბავშვი. ირკოჩიში

ბორჩი კოჩი ბორჩი რე: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 123* - ყველას (ყველა კაცის) ერთგული
კაცი სულელია. ბბორჩი პაპაში ნანათა

სულელი მღვდლის მონათლული; გაღატ. ჩერჩეტი, ბრიყვი, სულელი. შდრ. ტვინგბალი,
ფოჩო, ხანგა.

ბორჩობა (ბორჩობას) სისულელა, ბრიყვობა.
თეკალ ბორჩობაშენი ბრელმა
გაკოლქეს: *მასლ., გვ. 98* - ასეთი
სისულელისათვის ბევრჯერ დაიჭირეს.

დაუქვება დაუქმება; მითაცამი შორეული წარსული; მოგოთანვე გამთენისი დრო; მოდგამი მომავალი; მოცამი მომავალი დრო; მოღია გათენების დრო, ცისკარი; მუშაღ ბორჯი/ცამი მომავალი დრო; მუშუღიშ ციმა მამლის ყვილის დრო; ნაოსორიშენს/ნაოსორიშენს ნავხმეს; ნოსერიბენი შუალამის შემდეგ (შღრ. სერი); ოღრო/ორღო დილა; ოკოსერუა ბორჯი შეღამების დრო; ონუაჲ საღამო; ონდღე შუადღე; ოსერიშობა-ბორჯი ვახშობის დრო; ოჭუზარე დილა; რიეურარე რიურაჲი; საღღემუშოთი სამომავლოდ; შტასერი შუალამე; წირუა-ბორჯი/ცამი წირვის დრო; ჭიფე საღღაობა საღღობამდე (წერილი საღღობა) და სხვ. შღრ. გურ. ბორჯი დრო (ა. ღღ.).

ბორჯბ-ი (ბორჯვის) იგივეა, რაც ბორჯგა.

ბორჯბა (ბორჯვას), **ბორჯბა-ი** (ბორჯვალს) ბორჯვლი, ბავშვლი ტოტბანი. ყვიღორ ღეს აბარწას გითმაბუნუნდეს კიფი ბაწარით, ვარღა კადუთ, ნაშუსით სუმი ბორჯგაღი უღუღუ – დაკულ ღორს აივანე ჰკიდებდნენ სელის ბანრით, ანდა კაუჭით, რომელსაც სამი ტოტი ჰქონდა. შღრ. იმერ. ბორჯგა გაუთღელი ხის სეტი, ბიძი, ბარჯეტი (შ. აღაჲ, ა. ღღ.).

ბორჯბამ-ი (ბორჯვამს) ტოტბანიანი.

ბორჯგამი ღული უღუღუ – ტოტბანიანი თავი ჰქონდა.

ბორჯბა (ბორჯვას) იხ. აბორჯება.

ბორჯღ-ი (ბორჯღის) ბორჯვლი.

ბორჯღი-ი (ბორჯღის) არაშული, ჩამოშახალიგამიანი ლაპარაკი; მოუსვენრობა; ღმარჲა. იბორჯღიკუ – არეულად ლაპარაკობს.

ბორჯღოლა-ი (ბორჯღოლამს) ჯა ბორჯვლიანი (ბავშვილტოტბანიანი) ხა.

ბორჯღა (ბორჯღუს) ტოტბაღ ბავშა.

ბორტ (ბოტოს) უჭაჲო, სულაღი.

ბორტრმა (ბოტორმას) ჩურჩუბი; მოსულაღო. გეაღო ბოტორია კოჩი – მიღად ჩურჩუტი კაცია.

ბორტრო (ბოტოროს) იგივეა, რაც ბოტორია.

ბორტბ-ი (ბოტვის), **ბორტბა** (ბოტვას) 1. ბოტბი. ისლის ძველი ძირბი (მასღები, I, გვ. 389). სუმი-თიხი ბოტქეგემს ჭიბინუს – სამოთხ ბოტქეს გამოიღებს. 2. შაბბში აბა-იშ დარჩინილი პატარა ბავშვი, სღდაც ფხისი ღადგამა შუიძღება (ბ. კღღ.).

ბორტ (ბოტოს) იგივეა, რაც ბოტვის, ბოტვა.

ბორტ-ბორტო ზგზ. ბოტვა-ბოტვაღ. ოსორეს ისირი ბოტო-ბოტოთ ჩანდღუ, ბოტოეფი ღამორებული რღუ ცინდას, ვარა ართი ტკუს – საისღემი ისლი ბოტქე-ბოტქეად იყო, ბოტქები დამორებული იყო ციდაზე ან ერთ მტკაველზე.

ბორტბ-ი (ბოტვის) ბოტბი, ლეპბი (ა. ჭარ).

ბორტ (ბოტოს), **ბორტრმა** (ბოლორმას) იხ. ბოსო, ბოსორია. შღრ. ფოსობას.

ბორტბ-ი (ბოტვის) ბოტბი, აშრა. ფიცრული სახლის კედლებში ვერტიკალურად დაყენებული სქელი ფიცარი, ორივე მხრიდან აბოღარული, რომელსაც სემენ კედლის ფიცრებს. ბოტვი იყო დიდა ბატარა. ყვეღაზე დიდი იყო შუაში დასაყენებელი (მასღები, ტ. I, გვ. 378). შღრ. გურ., იმერ. ბოტვი (ა. ღღ.). შღრ. ქიღიქი.

ბორტბო (ბოტვალ-ი) (ბოტვიშ ბოლორმა/რს) ბოტვის ღარბის აბოსაღბი ხელსაწყო.

ბორტბ-ი (ბოტვის) იხ. ბოტბინი.

ბორტბ-ი (ბოტვის) ბოტბინი. ობოტინაღუანს, თიმა ჭკომე ლეზია ღო ჭკიდი – აბოტინებს იბდენი ჭამა ღობიო და მჭადი. შხორას მობოტინაღუანს – ხმარად მამოტინებს. ბოტბინუს (ბორტბა იბოტინა, ბორტბა უბოტინა, ნორტბა(ღ) ბოტინობდა თურმე) გრღუ. საშ-მოქ. ბოტინობს. ობოტინაღუანს (ორტბაწაუაბოტინა, ბორტბაწაუაბოტინებია, ნორტბაწაუ(ღ) აბოტინებდა თურმე) გრღუ. აბოტინებს. შღრ. ჯოტინი.

ბორტბ-ი (ბოტვის) ბიჭი. ჭიბერთი, ბოშო, ღუღახხი აშა! – მიდი, ბიჭო, დაუძახე აქო! ბოშო მინი ართი ტერს ჭივებე, მინიმა – მაიორასე: ა. ყოშ, გვ. 14 – ბიჭი ხან ერთ მგელზე სის, ზოგჯერ – მღორებზე. ე ბოშოქ შუურქუ ლეკური: ა. ყოშ, გვ. 28 – ამ ბიჭმა მოუქნია ლეკური. იხ. ბიბო.

ბორტბა (ბოტვალს) აბღაბზარღობა, სიხარბი, შაბბმოუ, ბიჭობა. ჩიქი ბოშაღა სი გოგორთუ: კხს, I, გვ. 51 – ჩიბი ვაკეცობა შენ გაეყიყია. ჩიქი(ღ) ბოშაღა ვაეზირენ თის, ჩიქი სორენა ნემ ოიბრე: კ. საბუშ, კართ. ზეს, გვ. 17 – ჩემს სიყრმეს ვინც არ მოსწრებია, წე იბილოს ჩემი სიბრე. ე ბოშაღა ს ჩემენქე ღო ბიბიოს გოღანახუნქი: გური, გვ. 384 – ბიჭობას ჩემობ და თეთრეულს (საცვალს) პრეტვა.

ბორტბ-ი (ბოტვამს) ბიჭიანი. ბოშაღო ზგზ. ბიჭიანად. ბოშაშო მიღართუ ყულღა – ბიჭიანად ნავიდა სახლში.

ბორტბ (ბოტვას) არა. ბიჭუნა. ახ, მიში რექ, მიშ ბელიში, მი ბღღნიერ ბოშაშო? : მასღა, გვ.

32 - ახ, ვისი ხარ, ვისი ბედისა, ვინ ბედნიერი ბიჭუნასი?

ბოშქიპატი (ბოშქიკათას) ყმანვილიანი, ვაჟაბებანი, ახალბაზრდომბა (*სიტყვა-სიტყვა*. ბიჭი - ხალხი. *საბირისა*. ოსურკათას). ასეიანი ბოშქათეფი: *ქხს, I, გვ. 210* - ახლანდელი ყმანვილები (ყმანვილკაცები). ბაილეკორი ნგერი მაფუ, ბოშქათეფი ცხენი მაფუ: *ქ-საბუშ, ქხს, გვ. 167* - ბერიკაცი მტრად მყავს, ვაჟკაცები ცხენად მყავს. სქანიცალი ბოშქათეფი ვაგახარენთ ოსურეფი: *მასალ., გვ. 44* - შენისთანა ვაჟკაცები არ ვაგახარებენ ცოლებს! *შქრ. ჯიშმა-კათა*.

ბოშქი-სქა (ბოშქი-სქეას) ვაჟიშვილი. *იხ. ქომოლსქუა; შქრ. ცირა-სქუა*.

ბოშქი-ი (ბოშქიჩისი, ბოშქისი) ვაჟაბანი; ყმანვილი, ვაჟიშვილი, ახალბაზრდა. ართი ბოშქი-კორი გუხე ართი რაშის: *ბ. ზუბ., გვ. 27* - ერთი ახალბაზრდა (ბიჭი-კაცი) ზის ერთ რაშზე. ბოშქიკორი, მუსუთ თქუანქენი, მუკულირთი ქუაყალა: *ქხს, I, გვ. 160* - ვაჟკაცი, რასაც იტყვი, ამოუდებ ქვასეთი. ბოშქალაშე მორილად ბოშქი-კორი მით მუხელი რე: *ი. ყოფშ., გვ. 128* - ბიჭობიდან დამორება ვაჟკაცისთვის რა ძნელია! *შქრ. ბაილე-კორი*.

ბოშქარი (ბოშქარი) ბიჭური. ბოშურო *ზჩხ*. ბიჭურად. წოხლოდ ქაუხვად ბოშურთ მონწყალი ცირაქ: *ბ. ზუბ., გვ. 207* - ნინ (კი) დაუხვდა ბიჭურად გამონწყობილი ცირა. გილაჭებ ბოშურთ თუმა - გაიკორცა ბიჭურად თმა.

ბოშქარ-ბოშქალ (ბოშქარ-ბოშქალას) ქაცურ-პატრომა; *სიტყვა-სიტყვა*. ბიჭურ-ბიჭომბა. ...ბოშქარ-ბოშქალამი, კორი-კორიანამი სქეამი პეული: *ქ-საბუშ, ქართ. ზუბ., გვ. 77* - ...კაცურკაცობისა (ბიჭურ-ბიჭობისა), ვაჟკაცობის (კაცურკაცობის) ნაზი ყვავილი.

ბოშქი მოყურ. მიმართე. ბოში (←ბოშია). ივ. გუგაბიშვილის აზრით, ბოში ნაწარმოებისდროინდელი ლეთაბის სახელი უნდა იყოს. *შქრ. ლაზ. ბოში* მამალი ცხვირი (*ბ. შირი*).

ბოში (←ბოშიორთ) 1. მიმართვა, - საკუთარი სახელიცაა; 2. წმენარი. ბოშით - თიფური, წყნარი, ბუნებულა კაცია.

ბოშიორთ (ბოშიორთის) *იხ. ბოში*.

ბოშიორთა (ბოშიორთისა) *ქინი*. პატარა და ბუნებულა. ბოშიორთა კოშით - პატარა კაცია. *იხ. ბოშიორთ*.

ბოშიორთა (ბოშიორთისა) *ქინი*. მოყურ. ბიჭუნა. ჩქიშბი ბოშიორთა, შორთა ამოი - ჩემო ბიჭუნა, მოდი აეღო!

ბოშიორთ (ბოშიორთის) *ქინი*. პატარა. ბოშიორთ კოშით - პატარა კაცია. *შქრ. ბოშიორთ*.

ბოშუა (ბოშუას) *იხ. გე-ბოშუა*.

ბოშქვერ-ი (ბოშქვერის) ბოშქვერი. ბოშქვერის ბოში ხორცი შუკომათია - ბოშქვერის ხორცი ვაჭართო. *შქრ. იბერი., რაჭ. ბოშქვერი ბოშქვერი (ქ. ბერი., ა. დლი.)*.

ბოშხი (ბოშხისი) შოშხი. *შქრ. ბუცხი*.

ბოშხუა (ბოშხუას) იგივეა, რაც ბუცხუა, - სახელი ბუცხუნა ზმნისა - შოშხუა.

ბოშიორთ (ბოშიორთის), **ბოშიორთი** (ბოშიორთის) - ბანჯბვლი; სქალი, გრძელი და უხეში ბალანი (ძალისა, დათვისა და სხვ.); *გადატ. ადამიანის ხშირი და მსხვილი თმა ტანზე. ათე ბორჯის ბოშიორთე ქეშანტუე დანხებრქე: ი. ყოფშ., გვ. 62* - ამ დროს ბანჯველის მოცივდა ცეცხლი. მუშა ბოშიორთი გორანდუ ტანს - რამდენი ბანჯველი ჰქონდა ტანზე.

ბოშიორთა-ი (ბოშიორთისა) ბანჯბვლიანი. ბოშიორთა-ი // ბოშიორთა-ა ჯალოლი - ბანჯველიანი ძალლი. ართი ბოშიორთა-ი ჩხოუ ყუნს - ერთი ბანჯველიანი ძროხა ჰყავს.

ბოშიორთა (ბოშიორთისა) გრძელბანჯვიანი. *შქრ. ბოშიორთი*.

ბოშიორთი (ბოშიორთისა) ბუნდანი (*ქ. გარ.*); ბანჯვი; ცუდი და მხალი თმა. იში ქუს ბოშიორთი გითაბუ - იმის ქუსს ბენეი ჰკიდა. ბოშიორთი მით ქული გიორთუ - ბენეის ქული ახურავს.

ბოშიორთა-ი (ბოშიორთისა) ბანჯვიანი; ცუდი და მხალითმიანი. ბოშიორთა-ი მით ქული - ბენეიანი ქული.

ბოშიორთა *ქინი*. ბუნდანი. თხას ქეარას ბოშიორთი გითაბუ - თხას მუცელზე ბუნდანი ჰკიდა. *შქრ. გურ. ბოშიორთი* სიმინდის ფორეი (*ქ. ბერი*).

ბოშქა (ბოშქას) 1. [*რუხ. бошка* პასარი]. ართ ბოშქას ართიქ ქუმკულირთუ, მაყია ბოშქას - მაყირაქლო ქიდიოქყეს ლეინიშ მუშა - ერთ კასრთან ერთი დადგა (მიუდგა), მეორესთან - მეორე და დაინყეს ლეინის სმა. 2. იგივეა, რაც ბოშქუა - მოსაპანი. ბოშქა ჯა - ბორჯელიანი ხე (*ქ. გარ.*). ბოშქა ჯა ორკაბა ხე (*მასალები, ტ. IV, ნაწ. II, გვ. 146*). *შქრ. გურ. ბოშქა* თავტოტიანი ბოში (*ქ. ჯავახი, ა. დლი.*).

ბოშქაქენ-ი (ბოშქაქენისი) იგივეა, რაც ბორჯეაქენტი, - ბორჯელისანი, მრავალტომბიანი ჯოში. *იხ. ბორჯეა*.

ბოშქატი (ბოშქატისა) ბანჯტიანი; ვაჭართაშული თითიანი.

ბრძოლა-ი (ბოჭოკის) ამჟამად, ამჟამად; ფხვის
 ძალე მუხლის ძველად. ჩლიქიანი
 ცხომელის (გოჭის, თხის...) ფხვი. ხორცის
 ვამასქილუქი-და, ბოჭოკი იმი ნატყაბარა
 იმენი ქიმეზია – ხორცს თუ ვერ შეეღვევ,
 ბოჭოკის ტყავი (ნატყავები) მინც მიეცყო. *შდრ.*
ბიჭრ., გურ. ბოჭოკი გოჭის ფეხი *ტ. ბერ., ს. ულ.; ა.*
ლლ.)

ბოხო (ბოხოს) ღიღი, მსხვილი. უმჭურემს
 ბოხო - ბოხო ს ვიმგაგორუნღუ - ვაშლებს
 მსხვილ-მსხვილს არჩევდა.

ბოხოში (ბოხოშია) მსხვილი, ღიღი.

ბოხო რია - ბოხო რია უმჭურეფი -
 მსხვილი ვაშლები. *შდრ.* ბოხო რია.

ბოხორო (ბოხოროს) იგივეა, რაც ბოხო, -
 მსხვილი, ღიღი ბავეში. ბოხო რო -
 ბოხო რო მსხვილ-მსხვილი. *შდრ.* აჭარ.
 ბოხოხა დიდი (აჭარ. *ღიალექსტ. დარე. ლექსი, გვ.*
 15).

ბოხოროპა (ბოხოროპას) იგივეა, რაც ბოხო რია,
 - ღიღი, მრდიღო. ბოხო რუა უმჭურეფი -
 მომსხვილი (მსხვილი) ვაშლები.
 ბოხოროუა - ბოხოროა.

ბოხოშია (ბოხოშიას) მსხვილი შინა საბარძოლ
 (ზოგადი სახელია). ღიღი, მსუ დო რკვალ ჭიას
 უაბხუნა ბოხო შიას - დიდი, მსხვილი და
 მრვალ ჭიას ეძახიან ბოხოშიას.

ბოხოში, ბოხოშია (ბოხოშია) ბოხოში,
 ცხვრის ტყავის მუღი. დუეუ გიორთუ
 ბოხოშია - თავს ახურავს ბოხოში.

ბოხოშია (ბოხოშია) ბოხოში. ბოხოშია გილაბუ
 ორტყაფუს - ბოხოშია ჰკიდა სარტყელზე.

ბოხოში იხ. ბოხოში; ბარჯი.

ბმა (← ბმალ; ბმას) 1. მზა. პიჯო ბმა რექ,
 თილა - ვარდი: *ქსს, I, გვ. 49* - პირად მზე ხარ,
 თილა - ვარდი. ბმა ქ გიფაშ დო ქიჭანეს
 ოსურეფი დოხორომა: *მ. ხუბ., გვ. 18* - მზე
 გაიშალა და მოიხმეს ქალები სასახლეში. თუთას
 ვაფორწყექ დო ბმას: *ქსს, I, გვ. 56* - მთვარეს
 ვერ ვხედავ და მზეს. ბმაშ ალულა მზის
 ამოსვლა: მუჟამც ბმაშ ალულა მზე ჭითათ
 დილაფე ირფელქ... - რდესაც აღმოსავლეთ
 თიდან (მზის ამოსასვლელიდან) წითლად
 შეიღვან ყველაფერი... ბმაშ ეკინა მზის აწევა.
 ბმა ქ ეკნე ვმე-უმე: *მასალ., გვ. 65* - მზემ
 აინია ზევით-ზევით (მაღლა-მაღლა). ბმაშ
 დილულა მზის ჩასვლა. ბმაშ დილულაში
 უკული იტყაფუ სხაუა დო ბრია - მზის
 ჩასვლის შემდეგ იწყება ცქცეა და სიმღერი.
 ბმაში ეულა მზის ამოსვლა. დილუბაქ მეემინგ
 ამულდარი ბმაში ეულას!: *ა. ყოფშ., გვ. 132*

- დიება მოხსენდა დღევანდელ სხის
 ამოსვლას! ბმაშ ჩხოროა მზის სხივი. ბმაშ
 მხოროიას განმუტყობუ: *ქსს, I, გვ. 316* - მზის
 სხივი (მზე) შეგარულა. ბმაშ დილულა ბმაში
 მარდამე დაუღლელი მზის მადლმა (ფიცვილის
 ფორმულა). ბმაში უძირაფე მზის უნაბავი:
 ქაბარეს ართი ძღაბი, ბმაში უძირაფე უ:
მ. ხუბ., გვ. 223 - ანახეს ერთი გოგო, მზის
 უნაბავი. *შდრ.* მისუნახე მზეთუნახავი. *შდრ.*
ლაზ. ბ. გოგრა, მეთრა მზე (მ. მარი), 2. რამ.
 ბმათი ბონეს დო წოხოლეიანიცალი
 გინორთუ - რძით დაბანეს და წინანდელივით
 გადაიქცა. ნანაში ჰამო ბმა: *მასალ., გვ. 17* -
 დედის ტკბილი რძე. ბმაში იკორთა რძის
 შედეგება. *შდრ. ლაზ. ბ. ბუცა/მუცა/რცე რძე*
(ქეძილი, გვ. 288). იხ. შაბაქალია.

ბმალაშე (ბმალაშე/გს), ბმალაშე (ბმალაშე/ს)
 დასავლეთი, მზის ჩასასვლელი
 (დასასვლელი). ბმალაშე სი რექ დო
 ბმა დალე მუე მა საწყალი: *ქსს, I, გვ. 144* -
 აღმოსავლეთით (მზის ამოსასვლელისაკენ) შენ
 ხარ და დასავლეთით (მზის ჩასასვლელისაკენ)
 მე საწყალი. უნა ნდი ცხოვრენს უნა ზღვას
 ბმა დალე მუე: *მ. ხუბ., გვ. 29* - მავი დევი
 ცხოვრობს მავი ზღვის დასავლეთით.
 ბმალაშე/რცამ დილულა მზის ჩასვლა. *შდრ.*
 დელახონი.

ბმალაშეში მარი (ბმალაშეში ქარს)
 დასავლეთის მარი.

ბმალაშეში მხარე (ბმალაშეში მხარეს)
 დასავლეთის მხარე. ბმა დალე მუე
 მხარე მუე ინგერი გემაგეარტვალანც: *ქსს, I,*
გვ. 323 - დასავლეთის მხრიდან ინგური
 მითუთიუხებს. ბმა დალე მუე ჯალონასგ,
 სქეამი პირეფით დოჯურთეჯ, მაგმალაია
 გურიჭვილო ამჟყურმუ - დასავლეთით ტყემი,
 ლამაზი ყვევილებით დახუნქულში, ბულბული
 გულდამზერად ჩაყუჟულა.

ბმა (ო) თუთას (ბმა დო თუთას) მზა დო მთიპარი.
 ბმა დო თუთა ქე... ბოლოს დოხეამესგ
 დო გუუტესგ: *ა. ყოფშ., გვ. 31* - მზე და
 მთვარე... ბოლოს დალოცის და გუუშვებს.
 სიმბარე ბმა დო თუთაქს მუქს ვორდი: *მ.*
ხუბ., გვ. 58 - სიმბარე მზისა და მთვარის შუა
 ვიყავი. ბმა დო თუთას ქოტურაფე იმი
 ჭირი-მა: *მასალ., გვ. 17* - მზესა და მთვარეს
 დამგვაესებია, მისი ჭირიმიქ.

ბმალაშე (ბმალაშე/ბმაში-დილულა) მზის
 ჩასვლა. თეთი ძინულაშე მუეჯური ირ
 ბმა დულას დო ირ ალიონს - ამით
 მატულობს ყვევითა ყლორტები ყოველი
 მზისჩასვლისა და ყოველი ამოსვლისას.

ბაგნიოლა, ბაგნიოლა (ბეაჭ'იოლეს)
 აღმოსაველითი. მისეც შარა მერჩამენი
 მუდელიძე ბეაიოლესე: *მასლა, გვ. 18* -
 ვისაც მგზავრობა მოვიბდა ზუდელიდიდან
 აღმოსავლეთით. ბეაიოლესე სირქელა
 ბეადალესე მა საწყალი: *ქსს, I, გვ. 144* -
 აღმოსავლეთით მენ ხარ და დასავლეთით მე
 საწყალი. ბეაიოლესე - ბეაჭ' მზის + იოლესე
 ამოსავალი: აღმოსავლეთი (*ვ. თოფ., ქსს, I, გვ. 301*).

ბაგნიოლაში ქარი (ბეაიოლესეში ქარი)
 აღმოსაველითის ქარი.

ბბაპე (ბეაქეს) ნეირი (*ი. თოფ.*). ბეაქე ოშუმეში -
 ულავი (*ქ. ქარ.*). ბეაქეს ვამომქანუა: *ქსს, I, გვ. 258* - ნეერებს ნუ მომქანუა. თხანა
 ბეაქე - თხის ნეერები. პ. ქარაის აზრით,
 ნასესებია აფხაზურიდან აბაკაპ ნეერი. შორ.
 ფრიშული.

ბბაპეშოშ (ბეაქეფოფას) ნეირფოფინა,
 დიდნეირინანი. მიღლადას ვეგოტაფლე,
 ბეაქეფიფა, სი ცნაქადა!: *მასლა, გვ. 81* -
 ნარომეფას არ შევარჩენ, ნეერფოფინა, შე
 ქერქებაჲ: *იხ. ფიფა.*

ბბაღამი (ბეაღამს) რძინანი. *იხ. ბეა². ბეაღამი*
 ჭირჭარ - რძინაი ჭიჭა.

ბბაღამი (ბეაღამს) მებომა, მზინაგობა,
 მზინანი (აღმნილი); მზის ბზინება; მზის
 მრმალპარამული სხივიანი. აკოშკამე
 გინორე, ჩე ბეაღარა მიორე: *ქსს, I, გვ. 138* -
 ფანჯარაზე ვადმომდგარი, თეთრი მზის შუქი
 ადგას. შუქამც შური ხეფრენენი, ბეაღარა
 დო სენთე რე: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეს, გვ. 8* -
 როდესაც სული ხარობს, შიანობა და
 სინათლეა. სიმართლე ცხოვრებაში ბეაღარა
 რე - სიმართლე ცხოვრების მზეობაა. სახე
 ბეაღარა შა გიგუ, თოლი დო წარი -
 ყურიაშა: *ქ. საბუშ., ქსს, გვ. 121* - სახე მზის
 ბზინება ვიგავს, თვალა და ნარბი - ყურყურმასა.
იხ. ბეა. შორ. ჩხანაია.

ბბაღე (ბეაღეს) ბოტან. ღორის ქადა (*ა. მყ.*).

ბბაღეს (ბეაღეს) *იხ. გებებალესე, გებებალაი.*

ბბაღურა (ბეაღურეს) ბოტან. ვაზის ვიშია
 ერთგვარი. ბეაღური - ბეაღი-ნოყური მზის-
 ჩენო.

ბბაღლა (ბეა ოლეს) აღმოსაველითი. ბეა
 ოლეს მეურესე: *ქსს, II, გვ. 40* -
 აღმოსავლეთისაკენ (მზის აღმოსავლისაკენ)
 მიდის. შორ. ბეაიოლესე.

ბბაში ალაღეს (ბეაში ალაღეს) აღმოსაველითი.
 იტყამც ბეაში ალაღესე შეითათი დიღაფუ
 ირფურქ... - როდესაც აღმოსავლეთიდან
 ნითლად შეილება ყველაფერი...

ბბაში სინთაში მოშორება (ბეაში სინთეში
 მოშორებას) მზის სინთათლის მოშორება,
 ვიდაქ. სიკედელი. ბეაში სინთეს
 შაამორე უწყამო დო გური ნორვა: *ი. თოფ.,
 გვ. 174* - მოკლა (მზის სინთაღეს მოაშორა)
 ურნმენო და გულდრძო.

ბბაშაპირაშა (ბეაშაპირაფუს) იგივეა, რაც
 მისუნახე, - მზისუნახაპი.

ბბაშა/შაშა (ბეაშასას) კპირა, მზის დღე.
 ბეაშა - ბეაში მზისადა დღე - მზის დღე (*ი.
 თოფ., გრამტ., გვ. 0130; ვ. თოფ., ქსს, I, გვ. 302*),
იხ. გაშა.

ბბაშარი (ბეაშურეს) ბოტან. კენარი (*ა. მყ.*).
 ბეაშური - ბეაში-წურვა რძის ნურვა.

ბბა (ბეეს) მძაპე. ბეე წყარი მთავე წყალი.
 ჭყიმეშე ბეე წყარი ქობირეს ათაქ,
 ლეხარღეს - მწყემსებმა მთავე წყალი ნახეს აქ.
 ლებარდემი. *იხ. ტე.*

ბბაბა (ბეებას) *იხ. ლაბება.*

ბბარი (ბეერეს) მზინანი. ბეერი - ბეა-ერი-
 შინანი. შორ. ჭევერი ქვიანი. ბეერიშ გოლა
 ტაობნ. შინანი მთა (მარტვილის რაიონში).

ბბინაშა (ბეინაფას), ბბინაშა (ბეინაფას), სახელი
 ო² ბ² ეინუანს ზინისა - ბაბაინაშა,
 ბაბინაშა, ბაბინა, მზინა ბაშინა. დიდი ბუჭეფი
 კარიშა გუეუნია ობეინაფეშა: *ქსს, II, გვ.
 28* - დიდი ბუჭეფი კარზე უდესო
 გასამზურებლად. გეგოფოთანა საფულესე დო
 ლურულს გგე ობეინაფა - ამოგავდებენ
 საფულეიდან და შევდარს გაამზევებენ
 (გაგამზურებენ).
 ო² ბ² ეინუანს (ბაბინაშა გააბევე, ბაბინაშა
 გაუმზევებია, ბინაშინა შაშა(6) გაამზევედა
 თურემ) გრდმ ამზევებს, ამზურებდა
 ბინუანს (ბინაშინა გაიმზევეა, ბაბინაშა
 გაუმზევებია) გრდმ სათე. ქე. ობეინუანს
 ზინისა - იმზევებს.
 უბინუანს (ბაბინაშა გაუმზევეა, ბაბინაშა
 გაუმზევებია) გრდმ სასხ. ქე. ობეინუანს
 ზინისა - უმზევებს.
 ბინუაფუ² უ² (6) (ბინაშინა გამზევედა,
 ბაბინაშა რა(6) გამზევებულა) გრდმ. გრდ.
 ობეინუანს ზინისა - მზევებდა, მზურებდა.
 ბინუაფუ² უ² (6) (ბაბინაშა გაუმზევედა, ბაბინაშა
 გაუმზევებია) გრდმ. გრდ. უბეინუანს ზინისა
 - უმზევებდა.
 ბინუ(6) (ბინაშა შესაძლებელი გახდა გამზე
 ვება, -, -) გრდმ. შესაძლ. გრდ. ობეინუანს
 ზინისა - შეიძლება გამზურედეს.
 ბინუ(6) (ბინაშა შეძლო გამზურებია, -,
 ბინაშინაშა(6) შესაძლებია გამზურება) გრდმ.
 შესაძლ. გრდ. უბეინუანს ზინისა - შეუძლია
 გაამზურეოს.

ობეინაფუანს (ობეინაფუა აზვეცებიანა, უბაინაფუა უმზეტებინებია, ნობეინაფუა(ი) აზვეცებიანება თურმე კაუზ. **ობეინუანს** ზმნისა - ამზევებინებს, ამზურებინებს. **ბაბაინაფუა მიძღ. მოქმ.** 'გა'შვეცებელი, გამამზურებელი. **ობეინაფუა მიძღ. ენებ. მკ.** 'გა'სამზეცებელი, გასამზურებელი. **ბაბაინაფუა მიძღ. ენებ. წარს.** 'გა'შვეცებული, გამზურებელი. **ნაბაინაფუა მიძღ. ენებ. წარს.** 'განამზეცები, განამზურებელი. **ნაზობაინაფუა მიძღ. ენებ. წარს.** 'გა'შვეცებისათვის გასამრველო. **უბაინაფუ, უბაბაინაფუ მიძღ. უარყ.** 'გა'უმზეცებელი, გაუმზურებელი. **იხ. გობეინაფა.**

ბინაფუა(ი) (ბეინაფილერს) მიძღ. ენებ. წარს. **ობეინუანს** ზმნისა - ბამზაურამული.

ბქოლ(ი) (ბეოლს) **მოტაბ.** თუთა, თუთის ხა. **იხ.** მყოლა, ჯამპი, ჯაბი (ა. მყ). **შღრ. ლაზ.** მყოლი თოთა (ნ. მარ).

ბქოუ (ბეოუს) სულაღი, ჩირაჩიმი (ა. ჭარ); ხაპრა, გაუთლაღი, უზრღელი (ლაპარაკის დროს მოპირდაპირეს რომ ახვეციტინებს). **შღრ. ყოლო.**

ბქორო(ი) (ბელერს) სინოტჩივი; შარღი, შარღის სუნეი. **ბქელერი** მულახელურნი, ვეერ არღილს ქამლახვილანა ჩხოუს - სინოტივე რომ არის, ისეთ ადგილას დაამწყვედვენ ძროხას. **ბქელირი** ში მური ინთხანს - შარღის სუნია.

ბქოლ(ი)ზა, ბქოლ(ი)ზა ('ბქოლ(ი)ზაფა) სახელი **ობქელირუანს**, **ქელირუ(ნ)** ზმნისა - ჭინოპა. ვართი **ბქელერე**, ვართი ხეშუ, თინა მიღვამ ნარგი რენი!; **მასალ., გვ. 45** - არც ჭენება, არც ხმება, ის ვიღაცის დარგულია! **ცანჯქე** ვაღც **ობქელირუანს**; **ქხს, ს. გვ. 95** - ცვარმა (ნამმა) არ დაგატქნოს. **იბელირუანს** (ლაბაფილრა დატქნო, ლაბაფილრაშუა დანუტქნა, ლაბაფილრაშუა(ი) დამტქნობა თურმე) **გრღმ.** ატქნობს. **იბელირუანს** (ლაბაფილრა დატქნო, ლაბაფილრაშუა დანუტქნა) **გრღმ. სათავ. ქვ.** **ობქელირუანს** ზმნისა - იტქნობს. **იბელირუანს** (ლაბაფილრა დატქნო, ლაბაფილრაშუა დანუტქნა) **გრღმ. სახს. ქვ.** **ობქელირუანს** ზმნისა - უტქნობს. **ბელირუ(ნ)** (ლაბაფილრა დატქნა, ლაბაფილრაშუა(ი) დამტქნარა) **გრღმ. ენებ.** **ობქელირუანს** ზმნისა - ტქნება. **უბელირუ(ნ)** (ლაბაფილრა დატქნა, ლაბაფილრა დასტქნობია) **გრღმ. ენებ.** უტქნება. **ობელირაფუანს** (ობელირაფუა 'და'უტქნობინია, უბელირაფუა 'და'უტქნობინებია, ნობელირაფუა(ი) ატქნობინებდა თურმე) **კაუზ.**

ობქელირაფუანს ზმნისა - ატქნობინებს. **ბაბაინაფუა მიძღ. მოქმ.** მტქნობი. **ობაბაინაფუა მიძღ. ენებ. მკ.** სატქნობი. **ბაბაინაფუა მიძღ. ენებ. წარს.** 'და'მტქნარი. **ნაბაინაფუა მიძღ. ენებ. წარს.** 'დანამტქნარი **ნაზობაინაფუა(ი) მიძღ. ენებ. წარს.** 'და'ტქნობის საფასური. **უბაბაინაფუა მიძღ. უარყ.** უტქნობი.

ბქოლ(ი)ზა(ი) (ბელიცრაფილს) მიძღ. ენებ. წარს. **ბქელირუ(ნ)** ზმნისა - ლამპქნარნი. **ბქელერაფილი** **ობქელირუ** დაბაღვამაზე; **კ. საბუშ, ქართ. ზუპ., გვ. 76** - დამტქნარია დაბაღვინებან.

ბრა(ი) (ბრალს) ბრალი; დანაშაული, შვიცოღვამა. **ქომისხუნუ დოპილასი ბიე** **ბრალქ**; **ი. ყოფშ, გვ. 159** - მიჩრეცნია მომკლას ამ დანამულამა. **მუ ბრალი** **ობქელირუ**?; **მ. ხუძ, გვ. 178** - რა ბრალია, რომ მაქქს?

ბრა(ი)ზა (ბრალეპას) სახელი **აბრალენს** ზმნისა - 1. 'და'ბრალებამა; 2. შვიცოღვამა. **ირი კოჩი უკორს დო ინა კოცე ვა აბრალე**; **ი. ყოფშ, გვ. 130** - ყველა (ყოველი კაცი) უყვარს და ის არავის (კაცს) არ ებრალებს (ეცოდება). **აბრალექინი**, **ნანღვილო ქოჩიქუნო**, თიში ნაკეთები რენი? - რომ აბრალებ, ნამღვილო დიცი, რომ იმიხი გაკეთებელი არის? **აბრალებს** (ლაბარალ დაბარალა, ლაბარალაშუა დიუბარალეპია, ლაბარალაშუა(ი) დაბარალეპა თურმე) **გრღმ.** აბრალებს; აცოდება. **იბრალებს** (ლაბარალა დიბარალა, ლაბარალაშუა დიუბარალეპია) **გრღმ. სათავ. ქვ.** **აბრალენს** ზმნისა - იბრალებს თავისას; იცოდება. **იბრალებს** (ლაბარალაშუა დიუბარალეპია, ლაბარალაშუა(ი) დიუბარალეპია) **გრღმ. ენებ.** **აბრალენს** ზმნისა - ებრალება, ეცოდება. **იბრალებინ(ნ)** (ლაბარალაშუა დიუბარალეპია, ლაბარალაშუა(ი) დიუბარალეპია) **გრღმ. ენებ.** **აბრალენს** ზმნისა - ებრალებს; ეცოდება. **იბრალებინ(ნ)** (ლაბარალაშუა დიუბარალეპია, ლაბარალაშუა(ი) დიუბარალეპია) **გრღმ. ენებ.** **აბრალენს** ზმნისა - შეიძლება დაბრალებდეს; შეცოდებულ იქნეს. **ობრალებაფუანს** (ობრალებაფუა 'შე'ბრალებინა, შე'აცოდება; უბრალებაფუა 'შე'უბრალებინებია, შე'უცოდებინებია; ლაბარალაშუა(ი) აბრალებინებდა, აცოდებინებდა თურმე) **კაუზ.** **აბრალენს** ზმნისა - აბრალებინებს, აცოდებინებს. **ლაბარალაშუა მიძღ. მოქმ.** დამბრალებელი. **ლაბარალაშუა მიძღ. ენებ. მკ.** დასაბრალებელი. **ლაბარალაშუა მიძღ. ენებ. წარს.** დაბრალებელი. **ლაბარალაშუა მიძღ. ენებ. წარს.** დაბრალები. **ლაბარალაშუა(ი) მიძღ. ენებ. წარს.** დაბრალების საფასური. **ლაბარალაშუა მიძღ. უარყ.** დაუბრალებელი. **ბრა(ი)ზა** (ბრალეპას) ბრალი, ბრალეპა, დანაშაული. ვარ(ი) ეკილეინე შევაგა

ბ რ ა ლ ო ბ ა : *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 119* – სხვას ვერ დასდებ რაიმე ბრალს.

ბრანსა (ბრანგუას) სახელი **ბ რ ა ნ გ ე უ ე (ნ)** ზმნისა – მამრად (ზომივლ მებაღე) დამირიბა. **ბ რ ა ნ გ ე ლ ე ე ლ ო ქიმიში** ცუდვება – ძალზე დამთვრალიყო და მიდიოდა სახლში. **ბრანგუე(ნ)** (ამიზრანა) დათვრა ძალზე, **ბრანგაშა(ნ)** დამთვრალა ძალზე, **ბრანგანაშა(ნ)** ძალზე დათვრებოდა (თურმე) *გრდუე. ენებ. თერება.* **ბრანგანაშა(ნ) მიჭო. ენებ. წარს.** მთვრალი ძლიერ. *იხ. გო-ბრანგუა.*

ბრანსა, **ბრანსა** (ბრანგ'ალ'უას) ბრატსენი, მთხრალი კაცის უხაირო, ბარბატით სიპარული. *იხ. გილა-ბრანცუა.*

ბრანსალე (ბრანცალეს) იგივეა, რაც **ბ ა ნ ც ა ლ ე**, – ძალის ავადმყოფობა, ქარებით გაუდგება ტანში და ბარბაცებს. *ჭორ. იმერ. ბანცალა (ტ. ბერ.).*

ბრანტა (ბრანტუას) სახელი **ბ რ ა ნ ტ ე უ ნ ს ზმნისა** – არამე-ღარევა, აპარდვა, აშლა. **ბრანტუნს(ნ)** (ლოზანა აბურდა, ლოზანა აბურდაც, ლოზანაშა(ნ) არედა თურმე) *გრდმ. რეცა ბურდაცა, შლის.*

ბრანტ-ი (ბრანწის) ბრანი. გამოსავარებლად, ნიშნის მოსაგებად ანეული ცერის ჩვენება (*ქველ*). **ბრანწის ქიჯი** ხუნუე: ბრანზე დასვა. *ჭორ. იმერ. გურ.* ბრანწი ნიშნის მოსაგებად ნახმარი სიტყვა: **ბ რ ა ნ ი შენი** (*ა. ლლ.*).

ბრანტა (ბრანტუას) *იხ. ბრანტა.*

ბრანი: *შორსლ.* შეძახილი საქონლისადმი. **ბ რ ე ი ბ ა**, – უწუე ღო ცუდვება ქემორთე აშო: *მ. ხუბ., გვ. 120* – ბრეი, – უთხრა და სახლში მოვიდა აქეთ. *ჭორ. ბრეი შეძახილი ცხერისათვის (ქველ).*

ბრან-ი, **ბრან-ი**, **ბრან-ი**, **ბრან-ი**, **ბრანი** (ბრელრს, ბუგრელს) ბპერი. თი არდგილს ბ რ ე ე ლ ი ხეთითაფი გვერს ქუუსქუდე: *ი. ყოფ., გვ. 23* – იმ ადგილას ბევრი ხეთითი გველს დაუდვია. **ბ რ ე ლ ი იდეს** თაში: *მ. ხუბ., გვ. 3* – ბევრი იარეს ასე. **ღვინქი ბ რ ე ლ ე ქიუე**: *ი. ყოფ., გვ. 1* – ღვინო ბევრი მოვიდა (იქნა). **მოგვიბუნეს, უმარად ბ რ ე ლ ს გ**: *ი. ყოფ., გვ. 175* – მოიპარება, ემადლება ბევრს. **ღიდას ენა ბ რ ე ლ ე ც ვახითოლე**: *ჩხს, II, გვ. 40* – დედას ეს ბევრს აც უხარია. **ბრელშას(ი) ზმზ.** ბევრჯერ: **ბ რ ე ლ შ ა ხ ი მიიშლომი სქანი** აშაგყოლილვა: *ი. ყოფ., გვ. 119* – ბევრჯერ მოვიწოდებ შენი დაფინცება. *ჭორ. იმერ. ბრეველი, გურ. ბრეული ბევრი (ა. ლლ.).*

ბრანა, **ბრანა** (ბრე/ალუბას) სახელი **ა ბ რ ა ლ ე უ ნ ს**, **ა ბ რ ე ლ ე უ ნ ს ზმნათა** – 'გა'მრანაშა. სიზინს **ა ბ რ ე ლ ე უ ნ ა** თასით –

სიზინს ამრავლებენ თესლით. **აბრელენს** (ბაბრალე გაამრავლა, ბიზრალე გაუმრავლებია, ბიზრალე გაუმრავლა) გაამრავლებდა თურმე) *გრდმ.* ამრავლებს. **უბრელენს** (ბაბრალე გაუმრავლა, ბაბრალე გაუმრავლებია) *გრდმ. სასხ. ქვ.* **ა ბ რ ე ლ ე უ ნ ს ზმნისა** – უმრავლებს. **იბრელეუ(ნ)** (ბიზრალე გაამრავლა, ბაბრალე გაამრავლებულა) *გრდუე. ენებ.* **ა ბ რ ე ლ ე უ ნ ს ზმნისა** – მრავლდება. **ებრელეუ(ნ)** (ბაბრალე გაუმრავლა, ბაბრალე გაუმრავლებია) *გრდუე. ენებ.* **უ ბ რ ე ლ ე უ ნ ს ზმნისა** – უმრავლდება. **იბრელენ(ნ)** (იბრალე შესაძლებელი გახდა გამრავლება, –) *გრდუე. შესაძლ. ენებ.* **ა ბ რ ე ლ ე უ ნ ს ზმნისა** – შეიძლება გამრავლება. **აბრელენ(ნ)** (აბრალე შეძლო გაუმრავლებინა, –) *ბიზრალე გაუმრავლებია* შესძლებია გამრავლება) *გრდუე. შესაძლ. ენებ.* **უ ბ რ ე ლ ე უ ნ ს ზმნისა** – შეუძლია გაამრავლოს. **ობრელევაფუნს** (ობრალე გაუმრავლებინა, უბრალე გაუმრავლებინებია, ნობრალე გაუმრავლებინებია) *ამრავლებინებდა თურმე* *კაუხ.* **ა ბ რ ე ლ ე უ ნ ს ზმნისა** – ამრავლებინებს. **ბაბრალეშა(ი) მიჭო. მიჭმ.** 'გა'მრავლებელი. **ობრალეშა(ი) მიჭო. ენებ. მე.** სამრავლებელი. 'ბა'ბრალეშა(ი) მიჭო. ენებ. წარს. 'გა'მრავლებელი. **ნაბრალეშა(ი) მიჭო. ენებ. წარს.** სამრავლებელი. **ნაბრალეშა(ი) მიჭო. ენებ. წარს.** 'გა'მრავლების საფასური.

ბრან-ბრან-ი ბეპერი-ბეპერი; სულ ბეპერი; სულ ბეპერი რომ ვითვამთ (ღაბასლოპიტი). **ბ რ ე ლ ი - ბ რ ე ლ ი ... ქიჯუაფუე** ართი ოში **კოჩი** – ბევრი-ბევრი... იქნებოდა ერთი ასი კაცი.

ბრანიში **ბრანი** ძალიან ბეპერი. **ბ რ ე ლ ი შ ე ბ რ ე ლ ს ვაუბორუ** – ძალიან ბევრს არ უნახავს.

ბრანი(სალ) **ზმზ.** ბეპერის მსბაბსად, **ბეპერისანი**რად. **ბ რ ე ლ ი ც ა ლ ო ვაფშქიღურენქ** – ბეპერისნარად არ კვადრულობ.

ბრან(ი)ნა **ზმზ.** მეტწილად, უშრო ხშირად. **ბ რ ე ლ ი წ ი ლ ო აბელაორეფი უზანღე** – მეტწილად აბედათელები მეტობდა.

ბრან(ი)ხნს **ზმზ.** ბეპერისნ, ღიღხნს. **ბ რ ე ლ ხ ა ნ ს ვაზაინინე** – ღიღხნს ვერ დავიცდი (უყურებ). **ბ რ ე ლ ხ ა ნ ი შ ი გარმზა ჯებორე**: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 122* – ღიღხნის გაძლება კარგი არის.

ბრან(ი)ხპრა (←ბრელი-ბურა) **ზმზ.** ბეპერისანი, ბეპერის მსბაბსი.

ბრან-ბრანი (ბრელენრს) ბეპერისანი. **ბ რ ე ლ ე რ ს თქუანა**, **მარა სი ვაურქილა** –

ბევრნიარს იტყვიან, მაგრამ შენ არ უსმინო. ბრელ(ი)ნერო ზმზ. ბევრნიარად.

ბ რ ე ლ ე რ ო ეტადუ, მარა მუთუნქ ვაიშურთუ – ბევრნიარად ეტადა, მაგრამ არაფერი გამოუვიდა.

ბრეწუ ზმზ. ბაპვრად, უფრო მითად. ბ რ ე ლ ო უჩანად ბაღანეფი ოსურემს – ბევრად მეტობდა (უფრო მეტი იყო) ბაპვრებ ქალებს.

ბრეწუ-ი (ბრეწულს) იხ. ბერწული. შდრ. ლაზ. ბერწული, ბრეწული (ა. მყ.).

ბრეწა-ი (ბრეწაღს) ძლიერი ნათება, უღვარება, – ბრეწაღი. ქიდაარამუ მანგარი დაჩხორ, კებურს ბ რ ი ა ლ ი მუღულუ – დათოთ მაგრეი ცეცხლი, კერნას ბრილი გაპქონდა. ი თოღიში ბრეწაღი თვალის ბრეწაღი. ქიშორთ ლაჭალით, თ ო ლ ი შ ი ბ რ ი ა ლ ი თ, გორაფათი – მოვიდა ჩხუბით, თვალის ბრეწაღით, გინებით.

ბრეწა-ი (ბრეწულს) იხ. ბერწული.

ბრინს-ი (ბრინის) ბრუსინი, ბაცი, უღამი. ვერა ბ რ ი ნ ც ი ს ვეჩინენქი? – ვერა ბრუსინას არ იცნობ? იხ. ბრუსი.

ბრინჯ-ი (ბრინჯის, ბრინს) ბრინჯი. იხ. ორმა.

ბრუ (ბრუს) იგივეა, რაც ბ ო რ ო, – ჩარჩაბი, სულაღი. ბ რ უ კოჩი რე – ჩერჩებე კაცია.

ბრულა (ბრულას) იხ. რულა.

ბრუი (ბრუის) იგივეა, რაც რ ო ო. გოჭყვიდგ არაბა ათე ბ რ უ ო კოჩიშ მეტე: *მ. ხუბ., გვ. 168* – განყვიტე ყველა ამ რვა კაცის მეტი. ბ რ უ ო უღუ კამბეში – რვა უღელი კამეჩი. *შდრ. ლაზ. ორევე რვა (ნ. მარი).*

ბსშა, ბსშა (ბსუ/გმას) იგივეა, რაც ფ ს უ შ ა, ს უ შ ა, – ფსა, შარაშა. მიიშე თე ოსური დო გ ო თ ო ბ ს გ ნ ლ გ თ ნდეფც: *ი. ყოფ., გვ. 60* – მიდიდა ეს ქალი და აფსამდა ზეითი დეფს.

ბსშა (ბსქას) იგივეა, რაც ს ქ ა, – ფუტაბრი. მუჭოთ მუხურიში ბ ს ქ ა თოფურს, ართის ეკოთხოზე ოში – როგორც მუხურის ფუტკარი თაფლს, (ისე) ერთს მისდეფს (უკან) ასი.

ბსშა-ი (ბსქელს) იხ. სქელი.

ბუბუ (ბუბუს) რბილი, ფაფუპი. ბ უ ბ უ წიწილა – ახლადგამორჩეილი წინაღი. *იხ. ბუბუ, ფუჭუ.*

ბუბა (ბუბას) უპიცი; ჩლუნგი, ლნეჩი; სულაღი; რაბაპინი. ნანდელი ბ უ გ ა კოჩი – ნამდელი სულელი კაცია. გენია ურას ღოხუნდენც, ბ უ გ ა ზუნდილც ონგინანც: *კ. სამეშ., კართ. ზგ., გვ. 14* – გენია (გენიოსი) ურას გახედნის, ბეცი გახედნის გააქცევს. შა უსქანეთ სოლე იბრუტქ, ჩქიმი ხინჯი, ჩქიმი ბ უ გ ა : *მ. ხუბ., გვ. 355* – მე უშენოდ საიდან ვივარგებ, ჩემო ხილო, ჩემო ჩილუნგო!

ბუბულა (ბუბულას) სახელი
 ბ ი ა ბ უ გ ო ლ უ ე (ნ) ზნისა – შიხრად (ძღლისა), შხაპრცაპა. არწივს...
 ქ ი მ ი ა ბ უ გ ო ლ ჭიჭე სუჯი: *მ. ხუბ., გვ. 48* – არწივს... ცოტად შეეზარდა ფრთა. შიხუგოლუ (ნ) (შიხაპრულ შეეზარდა, შიხაპრულ შეზარდა, შიხაპრულ (ნ) შეეზარდებოდა თურმე) *გრდუფ. ენებ.* შეეზარდება ერთმანეთს (ძვალი).
 შიხაპრული მიჯი. *მეფე შეეზარდელი (ძვალი).*
 შიხაპრული მიჯი. *ენებ. მე.* შესაზრდელი. შიხაპრული მიჯი. *ენებ. წარს.* შეზარდელი. შიხაპრულ მიჯი. *ენებ. წარს.* შეზარდა.

ბუბუ (ბუბუს) 1. ბუბუ. მარჯიხილი ორ გაზარხულს ბუბუს ვააჭიუნს, ღინაგების შაკითხანს – მერცხალი ყოველ გაზარხულს ბუბუს არ აკეთებს, დატოვებულს შაკითხავს.
 2. მიმყოფი. გინიმ ბუბუ ხოს მომყოფი ბუბუ.

ბუბინ-ი (ბუბინს) ბუნდოვანი, გაუარკვეველი ლაპარაკი; ყველაფერზე და რაღაღარად არაფერზე ლაპარაკი, – დუბინი. *იხ. ბუბინუა. შდრ. ლეჩხ. ბუბინი დუბდუნ (მ. ალაუ).*

ბუბინა (ბუბინას) ვინსა ბუბინი (გაუარკვეველი ლაპარაკი) სრეპინა.

ბუბინა (ბუბინუს) სახელი ბუბინუნს ზნისა – დუბდინი, გაუარკვეველი ლაპარაკი. მუთუნქ ვეგმაგინუ, ბუბინუნს მუღვასიენი – ვერაფერი (ვერ) გავიგე, დუბდინებს რაღაცასა.
 ბუბინუნს (ბუბინა იდუდუნა, შაბუნა უდუდუნია, ნოზუნაშენ) დუბდინება თურმე) *გრდმ.* დუბდინებს, გაურკვევლად ლაპარაკობს. იბუბინუნს (ბოლოდ ანმეოს წრისა და IV სერის მწერიებში) *გრდუფ. ენებ.* დუბდინებს, გაურკვევლად ლაპარაკობს.

ბუბულა-ი (ბუბულას) შთაბგროლი, შპინინო საშპინინობა; შპინინო ფაცი-ფუცი; ბოლიაღი. ნოსაში თელი დღარამი ბუბოლს ღინათილი ვეშინინებს – რძლის მთელი დღის უთაბოლო, უშინო საქმიანობას დედათილო არ მოითმენს.

ბუბულა (ბუბულას) ვინსა ბუბოლი (შთაბგროლი საშპინინობა) ახსანიათაპს, – ბოლიაღა.

ბუბულა (ბუბულას) სახელი ბუბოლუ (ნ) ზნისა – შთაბგროლი საშპინინობა, შპინინო ფაცი-ფუცი; ბოლიაღი. მუ რე გ ი ბ უ ლ ო ლ უ ნ ა ნ ი, თქვენი დაბადება ჭილი: *მ. ხუბ., გვ. 356* – რ არის რომ გიბოდილიათ, თქვენი დაბადება დამწარი? იბუბოლუ (ნ) (იბუბოლუ იბოდილია, შაბუბოლუ იბოდილია, ნოზაბუბოლუ (ნ) ბოდილიობდა

თურმე) *გრდუ. ვნებ*. უთავბოლოდ რაღაცას საქმიანობს, ბოდილობს.

ბაზონი (ბუღონი) მრავალნი ყლორტის, თავითა-ვის ან პალანის ერთად (ზირაქმად) გლეჯა.

ბაზონი-ლი (ბუღონი/ლის) *მიძლ. ვნებ. წარს.* ბუღონუნს ზნისა – გაურჩეველად მოკარფილი, მოგლავილი პალანის.

ბაზონა (ბუღონუას) სახელი ბუღონუნს ზნისა – მარცვლელის თავითა-ვის, პალანის ერთად და უხეშად გლეჯა; გაურჩეველად კრავთ. ჩაის ვაწოინანი, ბუღონუნა – ჩაის კი არ კრეფენ, გლეჯენ (განურჩევლად); ბურდინანი. ბუღონუნს (წონაწონა დაგლიჯა, წონაწონა დაუგლიჯა, წონაწონაწონა) დაგლეჯდა თურმე) *გრდმ.* გლეჯს, გაურჩევლად კრეფს (ბალახს ან სხვა რასამე), – ბურდინს.

ბაზონე (ბაზონე) შეძლო გლეჯითი ეკრიფა, – წონაწონა(მ) შესძლოა განურჩევლად კრეფა) *გრდუ. შესაძლ. ვნებ.*

ბუღონუნს ზნისა – შეუძლია განურჩევლად კრიფოს, ბურდინოს. **ბუღონაწონა** (წონაწონაწონა აკრეფინა, წონაწონაწონა უკრეფინება, წონაწონაწონაწონა) აკრეფინებდა თურმე) *აკრფ.* ბუღონუნს ზნისა – აკრეფინებს (გაურჩევლად), აბურდინებს.

ბაზონაწონა *მიძლ. მოქმ.* 'მო'კრეფი (გაურჩევლად), მბურდინელი. **წონაწონაწონა** *მიძლ. ვნებ. მკ.* 'მო'საკრეფი, საბურდინი.

ბაზონი *მიძლ. ვნებ. წარს.* 'მო'კრეფილი (გაურჩევლად). **ბაზონა** *მიძლ. ვნებ. წარს.* 'მო'საკრეფი, საბურდინი.

წონაწონაწონა *მიძლ. ვნებ. წარს.* განურჩევლად 'მო'კრეფისათვის გასამრჯელო. **ბაზონა** *მიძლ. უარვ.* 'მო'საკრეფილი (გაურჩევლად).

ბაზონა (ბუღონუას) იგივეა, რაც ბუღონუნა.

ბაზონა (ბუღონუას) სახელი ბუღონუნს ზნისა – ბუღონა. თავი ბუღონუნს, თავი პირანს ჩქიმ მუშად ჩხორია: *ქსს, I, გვ. 317* – აქ ბუღონა, აქ ყვევის ჩქიმ მომავალი სხვი. **ბუღონუნს** (*ყვრ. მარაწონა* იბუდა, *ბაზონა* უბუღია, *წონაწონა*) ბუღობდა თურმე) *გრდუ. საშ. მიქმ.* ბუღონუნს ზნისა – ბუღობს.

ბაზონი (ბუზონის) კუილი. *იხ.* ბუთქინი, პუზინი, ცყორინი (*ი. ყოფშ.*).

ბაზონა (ბუზონის) ვისაც ბუზინი სჩვევია; *გადატ.* ცრუ, მატყუარა (*კაცო*).

ბაზონა (ბუზონუას) სახელი ბუზინუნს ზნისა – *კაბაბა/გადატ.* გაურკვეველი, ზერელე

ლაპარაკი, ტყუილის თქმა. **ბუზინუნს** (ბონაწონა გააკუა, ბონაწონა გაუკუებია, ბონაწონაწონა) გააკუებდა თურმე) *გრდმ.* აკუებს; ტყუილებს აფრქვევს.

ბაზმ (ბუზუს) ნაბლის ბუდე. **ბუზურქ** ბუზმე შევიშლავა ღო თქუა: *ფუ, სი მიწოფხეხეკა??: ი. სახოკ., გვ. 268* – ნაბლი (თავისი) ბუღოდან გამიზოდა და თქუა: *ფუ, სად ვეჯდარეგრო? იხ. ქაცუ, ქაქა, ქაცა.*

ბაზმა-ი (ბუზმუკის) მუნუკი, სხმო. **ტანს** ბუზმე ვე ვი – ტანზე მუნუკები აქვს. *შდრ. იმერ. ბზუკა-ე* მუნუკი, სხმო (*ტ. ძერ.*).

ბაზმა-ლი (ბუზმუკლ/ის) *მიძლ. ვნებ. წარს.* ბუზმე კანს ზნისა – დამუნუკაპული. **ტანი** გვალო ბუზმე კელი აფუ – ტანი მილოდ დამუნუკებული აქვს.

ბაზმა-პა (ბუზმუკას) სახელი ბუზმე კანს ზნისა – 'და'მუნუკაპა. **ტანს** ბუზმე კანს მუდგარენი – ტანს უმუნუკებს რაღაცაა. **ბუზმეკანს** (წონაწონა დამუნუკადა, წონაწონაწონა) დამუნუკებულია, წონაწონაწონა(მ) დამუნუკებოდა თურმე) *გრდუ. ვნებ.* მუნუკდება.

ბუზმეკანს (წონაწონაწონა დამუნუკა, წონაწონაწონა დამუნუკებულია) *გრდუ. ვნებ. სასხ. ქც.* უმუნუკება. **ბაზმა-ი** *მიძლ. ვნებ. წარს.* 'და'მუნუკებული. **ბაზმა-ი** *მიძლ. ვნებ. წარს.* 'და'ნამუნუკები. *იხ.* ღო-ბუზუკა.

ბაზმა (ბუთას): ნაბუთე მონცყორი გაზაფხულზე გაკრეცილი მატყლი. *შდრ. აფსა ზ. აბთუა (ქ. ქარ).* *იხ.* ნაბუთე. *შდრ. ხეც.* ბუთითი ხმირმატყლიანის ეპითეტი (*ა. ჭინჭ., ა. ღლ.*); *ფ. შარბ.* ბუთეტი ხმირი და გრძელი ბენვის მქონე, ბენვებუებული (*სეგლ*).

ბაზმა-ინი (ბუთქინის) ძლიერი ხმის გამომცემი. **ბაპუბაპა** // *გადატ.* დიდი ტყუილის თქმა. *იხ.* ბუზინი, პუზინი, პურჭინი, ცყორინი.

ბაზმა-ინი (ბუთქინას) ცრუ, ბეპერი ტყუილის მოყვარული.

ბაზმა-ინა (ბუთქინუას) სახელი ბუთქინუნს ზნისა – ხმაგაღალი ბაპუბაპა. **ბუთქინუნს** (ბონაწონაწონა გააკუა, ბონაწონაწონა გაუკუებია, ბონაწონაწონაწონა) გააკუებდა თურმე) *გრდმ.* აკუებს ძლიერ.

ბაპი-ი (ბუკის) 1. ზირაკი, კუნძი, ხის ღიღი მორი, რომელსაც ხამთარში შუამცემცხლს დაუღებავი და ნელ-ნელა იწვის (*ი. ყოფშ.*). **ბუკი** ის ორთეონტებულე: *მასალ., გვ. 77* – ჯორი ოდნავ ეკიდა. **თორე** ვინაბუ ბუკი მამხვება: *მ. ხუბ., გვ. 30* – თორე ჰკიდა ბუკის სიმხო. *შდრ. გურ.* ბუკი დიდი კუნძი (*ა. ღლ.*). *იხ.*

ობუკალე. 2. ხის მორი, ძვან ან რკინა
 შუბუცხლზე (პარინაზე) შვიის თამის
 დასადაბად. 3. სპა. ბაშოთლილი მორი
 ფუტარისამთის. სკაში/ფსკაში ბუკი
 ფუტარის სკა (*ა. ფოშ.*). ბუკი ქივეგიდგდა,
 სკა მუშით მითილენყია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 20* –
 სკა თუ გიდგას, ფუტკარი თავისით შეეგო. *შდრ.*
გურ. ბუკი სკა (*ა. დლ.*).

ბუქი/ბუქი (ბუქიოგის) *ზოოლ.* ბუ. ამდღა თელი
 დღას ბუკიოგო რკიანს – დღეს მთელი დღე
 ბუკივის. *შდრ.* ლუ.

ბუქ-ი, ბუქი (ბუქლრის) *მოკან.* ბაღი. მიში ბუქი,
 მიში სხული: *თ. სახეს., გვ. 253* – ვისი ბალი, ვისი
 მსხალი. მუქანსით ბუქს ცყები მუკურსენი,
 თიმწკალა თოკო ცყაბარუე: *ა. ფოშ., გვ. 180* –
 როდესაც ბალს ცყაყე გუგუა, მაშინ უნდა
 გაატყაყო. ბლის სახეები: ბიბილო ბული
 ბიბილო ბალი; კარგა ბული უჯიშო ბალი;
 კოლო ბული ბალამნარა; ნაყონა ბული ნამყენი
 ბალი; თოჭოფო ბული წერილი ბალი; ცყარ ბული
 ტყის ბალი, ბალამნარა; უჩა ბული მკვი ბალი;
 უჯიშო ბული უჯიშო ბალი; ქვიშა ბული
 ალობული; ჩე ბული თეთრი ბალი; ჭითა ბული
 ნითელი ბალი; ჭიფე ბული წერილი ბალი. *შდრ.*
ლაზ. ბული ბალი (*ა. მყ., ნ. მარ.*).

ბუქუკ-ი, ბუქუკ-ი, ბუქუკ-ი (ბუქუკის) *მოკან.*
 ბოლოკი. ბუქუკი (ბუქუკი) შიღლებე ორღას
 ჩე ღო ჭითა: ჩე ბუქუკი, ჭითა
 ბუქუკი – ბოლოკი შიღლებე იყის თეთრი
 და ნითელი: თეთრი ბოლოკი, ნითელი ბოლოკი.
იხ. მებულეკე. შდრ. ლაზ. ბუქუკი ბოლოკი (*ნ. მარ.*).

ბუქისქუა (ბუქისქუას) ნაბლუკა (*დ. ფოგა*).

ბუქისი (ბუქისის) 1. ბლისა, – ბლის ძანი.
 მკათათეში ბალს ხდიან კანს, რომელსაც
 ეძახიან ბულიშს. ბულიშისგან აკეთებენ
 ორჩხუშის (სარცხი); ბულიშს ხმარობენ ქვევრის
 დასახურავად: ვერ ბულიშს დაადებდენ,
 შემდეგ ზემოდან – ქვას და თიხით ან
 მოხეილი ნაცრით მემოლავდენ (*მასლეძი,*
ტ. IV, ნაწ. III, გვ. 153). 2. ტოპონიმი ბულიში
 (ხოხოს რაიონი). *იხ. ორგუ, ორჩხუშე.*

ბულიშ ტყე (ბულიშ ტყეების) ბლის ტყავი,
 ღვანანი, რომელსაც იყენებენ მკვების
 დასახურავად. *იხ. ბულიში.*

ბულიშ ცხიმურ-ი (ბულიშ ცხიმურს) *მოკან.* არყის
 ხა. *იხ. გუალამ ბული, ჭყერია (ა. მყ.).*

ბულიშ-ი (ბულიშ) ადგილი, სადაც ბვირი
 ბაღი (ხე) ღვას, – ბაღნარი.

ბუშა/ბუნა (ბუშანს) სახელი ობუნს ზმნისა –
 სხმა, ღვარა, 'გადა'ქცევა. *ირარათო წყარი*
 ობუნლო საჯენს წყარი ქვემლაბგ

ოთახს: *ბ. ხუბ., გვ. 271* – სულ წყალი ასხა და
 საჯენზე წყალი (შიგ) შესას ოთახში. *ღვინო*
 დობუშა ცოდა რე – ღვინის დასხმა ცოდადა.
 ობუნს (ოზასხა, უაშუა უსხია, ოზაშუა) ასხამდა
 თურმე) *გრძლ.* ასხამს.
 ობუნს (ბიშო დიასხა, ბაშაშუა დუქანამს) *გრძლ.*
საოჯ. ქე. ობუნს ზმნისა – ისხამს.
 უბუნს (ბაშა დუქანა, ბაშაშუა დუქანამს) *გრძლ.*
სახს. ქე. ობუნს ზმნისა – უსხამს.
 ობუშუ(ნ) (ღიშა დიასხა ის, ოზაშუა ღვინო)
 დასხმულა) *გრძლ. ენებ.* ობუნს ზმნისა –
 ისხმება.

აბუშუ(ნ) (ბიშა დუქანა, ბაშაშუა დასხმია) *გრძლ.*
ენებ. უბუნს ზმნისა – ესხმება.
 ობინ(ნ) (მიშა შესაძლებელი გახდა დასხმა, –)
გრძლ. შესაძლ. ენებ. ობუნს ზმნისა –
 შეიძლება დასხმა.
 აბინ(ნ) (აწინა შექმლი დაცხა, –, ბინაშუაშუა)
 შესძლებია გადასხმა) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.*
 უბუნს ზმნისა – შეუძლია დასხმა.
 ობუშაფუნს (ოზაშაშუა ასხმეინა, უაშაშაშუა
 უსხმეინება, ოზაშაშუა) ასხმეინებდა თურმე)
სუბ. ობუნს ზმნისა – ასხმეინებს.
მაშაშაშუა მიძლ. მოქმ. 'გადა'სხმელი.
 ოზაშაშუა მიძლ. ენებ. წყ. 'გადა'სხმელი.
 ბაშაშუა მიძლ. ენებ. წარს. 'გადა'სხმელი.
 ნაშაშუა მიძლ. ენებ. წარს. 'გადა'ნახმაში.
 ნაშაშაშუა მიძლ. ენებ. წარს. გადასხმის
 საფასური.
 ბაშაშუა მიძლ. უარყ. 'გადა'უსხმელი. *იხ. გუბუშა,*
ღობუშა.

ბუშა, ბუშაშა (ბუშაჭა-ს), ბუნაშა (ბუნაჭა)
 სახელი ობუნს (ნ) ზმნისა – ბმა. *იხ. გე-*
ბუშაჭა, გინო-ბუშაჭა, გობუშაჭა, ღინო-
ბუშაჭა, ე-ბუშაჭა, მე-ბუშაჭა, მიკობუშაჭა,
მო-ბუშაჭა...

ბუშა, ბუნა (ბუნიში) სულის ბმა, ბანაბმა;
 გადგ. გარემება, გარებება. შურიში ბუშა
 ვარდუ – სირუმე იყო (*სიყე-სიყე*: სულის ბმა არ
 იყო). ო ბუნიში უბუშე სულგანაბული: ყაბაყ
 შური ო ბუშე რე: *მასლე, I, გვ. 67* – გლეხი
 სულგანაბულია.

ბუშაშუა-ი (ბუშაშუას) [რუს. бумажник
 საფულა]. გულედეგ ბუშაშუა ი: *ა. ფოშ., გვ.*
85 – ამოიღო საფულე.

ბუშა (ბუშუს) 1. ზოოლ. შიბანი (*გ. გლიაია*). 2.
 რამილ. ფაშუქი.

ბუშაშუა (ბუშაშუა) ბუშაშუა; ბუშაშუა
 საბანი (ღვინი). ბუშაშუა
 ღობუქე//ღობუქე ემური: *ა. ფოშ., გვ. 128* –
 ბუშაშუა (საბანი) შევევრო გვარ. გორდის
 ბუშაშუა ურანდეს ღო ფურეშია,
 ფურეშია, – იბახულუ: *ა. ცაგ., გვ. 103* –
 გომბეშოს ბუშაშუა უგებდენ და ფურე-

ფურცეში, — იხილეთ. ბ უ მ ბ უ ლ ი შ მანგიორი თოღო გიბეკრეკლექ პოლსუ: *ი. გოშ შ.*, გვ. 151 — ბუმბულის ნაცვლად (მაგიერ) ქვევით ვკოტრიალობ იატაკზე.

ბუმე (ბუმეს): ბუმე წყარი დიდი ლეღე (*ვ. გლიაჟა... ტომ. კატალო.*, გვ. 58); დაგუბებული წყალი.

ბუნა იხ. ბუმა!

ბუნა (ბუნას) ავბუფი, ბუნდნი; სხხე, სხხეობა. მუშეფიში მაგორა ბუნა ქ გერჩინდ — მუმების მეორე გუნადი განდა. არახისიში რჯულეფი ერთუე ყირი ბუნათი — არახისი რჯული იყოფა ორ სახეობად. *შორ. ლეჩხ.* ბუნა გუნდი, ვჯუფი (*მ. ჩიქ.*, *ა. დღ.*).

ბუნა-ბუნაი ზგჷ. გუნდ-გუნდად, ავბუფ-ავბუფად. ბუნა-ბუნათი მოსოფუნე უმუხარეკო ჩქინი ჯარი: *კ. სამუშ.*, *ქართ. ზგ.*, გვ. 103 — გუნდ-გუნდად წინ მთარღვეს შეუნყებულად ჩვენი ჯარი. მუ რე, თესხი ლესქერი ბუნა-ბუნათი მესოფუნე?!: *კ. სამუშ.*, *ქართ. ზგ.*, გვ. 128 — რაა, ამდენი ჯარი ავბუფ-ავბუფად რომ წინ მთარღვეს?!

ბუნაშა (ბანუფას) სახელი ო ბუნე ან ზნისა — შიმბა. ხოჯეფი ქუ ბუნე უ ლუს — ხარები შეება უღელში.

ბუნეანს (ააჷაუ შეუბა, ააჷააუ შეუბამს, ნოაჷაჷაჷ(ნ) შეუბამდა თურმე) გრდმ. სასხ. ქც. შეუბამს (უღელში).

ბუნე(ნ), ბუნენე(ნ) (ბუნა შესაძლებელი ვახდა შეება, —) გრდმ. შესაძლ. ვებ. უ ბუნე ან ზნისა — შეიძლება შეებას (უღელში).

ბუნე(ნ), ბუნენე(ნ) (ააჷაუ შეძლო შეება, —, ნოაჷაჷაჷ(ნ) შესაძლება შეება) გრდმ. შესაძლ. ვებ. უ ბუნე ან ზნისა — შეუძლია შეებას (უღელში).

ბუნაჷაჷაჷ მიძლ. მიჷშ. შეშმბელი. (ნაჷაჷაჷაჷ მიძლ. ვებ. შე. შესაშმბელი. ბუნაჷაჷაჷ მიძლ. ვებ. წარს. შეშმბული. ნააჷაჷაჷ მიძლ. ვებ. წარს. შენაბამი.

ბუნაჷლ-ი (ბუნაჷლ/რს) იხ. ბუმბული.

ბუნდაჷ (ბუნდაჷს) იგივეა, რაც ბურდაჷ, — ბურტაჷლი. სქანი ბუნდაჷ ვახბორა თაქ! — დაიკარგე აქედან (*სიგჷ-სიგჷ*: შენი ბურტყელი არ ვახბო აქ!); *შორ. იმერ. ბუნდაჷ ბურტყელი (ვ. ძგრ.).*

ბუნდაჷ (ბუნდაჷს) ბუნდაჷ. ბუნე ბითე ვორექ უჩა: *ი. ყოშ შ.*, გვ. 114 — ბუნებით ვარ შავი.

ბუნაჷორ-ი (ბუნეჷორს) ბუნაჷორი. ჩქენი წგმა ვამხორებული რე ართინერი ბუნე ბურ ი წვირე, ნამუსუთი უახხუნა ტკილეფნი: *ვა ზაჷ.*, 21.06.1930, გვ. 2 — ჩვენთან ხბორია ერთნაირი ბუნებრივი ნაკელი, რომელსაც ეძახიან ტკილს.

ბუნე-ი (ბუნეის) ბოჷან. მახი, მენახი. ცურგენიში ცოროფათი ბუნეისი ჯუნუნდაჷსა: *ა. ცარ.*, გვ. 125 — ყურძნის სიყვარულით ვახს კოცნიდენო. *იხ. ბინესი.*

ბუნე-ი (ბუნეის) მშვილდის თაი.

ბუნე-ი (ბუნესი) [რუხ. ნუჩა ამპონაჷა, ბუნეი].

ბუნტაჷა (ბუნტაჷას) დაპირისპირება. გეგირხე (იგუე) ბუნტაჷაჷ — ატყდა (შეიქნა) დაპირისპირება. *შორ. ბუნტი.*

ბუნტაჷა (ბუნტაჷას) ბუნტი, ბუნტოჷა; ამპონაჷა.

ბუნე-ი (ბუნესი) 1. იგივეა, რაც ბონეო, — სულელი, აპურჩი (*კ. ჯარ.*); 2. იგივეა, რაც ჭანი, — ბარნი. ვეგირხე ლო შოუნი ვაკონი, თის უახხუნა ბუნესი — რომ არ ატყდება და არაფერი არ უნდა, იმას ეძახიან ბუნესი. ბუნესი საქონელი რენია — ბერწი საქონელიაო.

ბუნე-ი (ბუნეის) ბოლოქი. ჯგირი ბუნე-ი უჩანს — კარგი ბოლოქი აქვს. *იხ. ბუნეიკო.*

ბუნეა (ბუნეას) სახელი ბუნე ან ზნისა — ფუჷაჷ, ჩუჷაჷ, ცაცხლის ცუდად ნოეჷაჷ. ბუნეუ ბამბექ წყინარ-წყინარას — ბამბას წყინარ-წყინარად ეკიდა (ფუჷაჷ). ბუნეანს/ფუნეანს (ბუნაჷ ცუდად ეკიდა, ააჷაჷაჷ უფუჷაჷს, ნოაჷაჷ(ნ) ფუჷაჷდა თურმე) გრდმ. ფუჷაჷს, ჩუჷაჷს.

ბუნე-ი (ბუნეის) ბოჷქო, ხაო (*კ. ჯარ.*).

ბუნეაჷ-ი (ბუნეაჷს) ხაოინანი (*კ. ჯარ.*).

ბურაჷჷლ-ი (ბურაჷჷლ/რს) მიძლ. ვებ. წარს. ბურაჷჷუნს ზნისა — მიჷაჷაჷლი, მიჷარაჷსული, მიჷარაჷსილი. *იხ. ბურაჷჷაჷ.*

ბურაჷჷა (ბურაჷჷას) სახელი ბურაჷჷუნს ზნისა — მიჷარაჷსება, სიცივისაჷან მიჷაჷაჷაჷ (*კ. ჯარ.*), მიჷაჷაჷაჷ, მიჷაჷარა სიცივისაჷან (*ი. ყოშ შ.*). ხექლო მი ბურეჷ ჩხურეჷ — ხელი ნამერთუა სიცივისაჷან (*ი. ყოშ შ.*). ბურაჷჷუნს (წოაჷაჷაჷ მიჷარაჷსება, წოაჷაჷაჷაჷ მიჷარაჷსებაჷ, წოაჷაჷაჷაჷ(ნ) მიჷარაჷსებაჷდა თურმე) გრდმ. კრუნეხავს, კუტავს, უჭერს (სიცივე).

ბურაჷსჷა, ბურაჷსჷა (ბურ/იგუჷას) სახელი ბურაჷსჷუნს, იბურაჷსჷუ(ნ) ზნათა — ბუნეჷაჷ (*კ. ჯარ.*), კრუნეხება; მიჷაჷაჷაჷ. მუღაჷა მოჭენი, ხეს მი ბურაჷსჷანს — რაღაცა მჭირს, ხელს მიბღუნდაჷს (მიჷარაჷსებაჷ).

ბურაჷსჷანს (წოაჷაჷაჷაჷ დაბღუნდა, დაჷარუნეხა; წოაჷაჷაჷაჷაჷ დაბღუნდაჷს, დაჷარუნეხაჷს; წოაჷაჷაჷაჷ(ნ) დაჷარუნეხაჷდა, დაბღუნდაჷდა თურმე) გრდმ. კრუნეხავს, ბღუნდაჷს.

იბურიცხუე(ნ) (წინაპრისხუ დაიბლუნდა, წინაპრისხუ(ნ) დაბლუნქელა, წინაპრისხუ(ნ) დაიბლუნქებოდა თურმე) გრდუე. ენებ. იბლუნქება, იკრუნქება.

ბჰრაზ-ი (ბურახის) იხ. ბურუხი.

ბჰრაშ (ბურაშ) ზოლო. ლაშურა. იხ. შესერიაშ ჭუკი; ოხვაშემ ჭუკი. შორ. ლა. ზ. ბურუხ ლაშურა (ნ. მარი).

ბჰრაშ-ი (ბურგოლ/რს), ბჰრაშ-ი (ბურგონს) ბრაბუნნი, ბრახუნნი, ხმაური (ძლიერი). საბზად ცუდეშე ბურგოლი ირქილე – სამზადი სახლიდან (სამზადიდან) ბრაგუნნი ისინი. სივა ციხეს გახუნქ ელ ბურგონ იყინა: *შ. ხუბ., გვ. 253* – შენო ციხეს სტებ და ბრაგუნნი იქნებო. ბოლო დროს კარიშ ბურგონი ქირქილე გალე: *შ. ხუბ., გვ. 226* – ბოლო დროს კარის ბრაგუნნი ისინი გარეთ. *იხ. პურკონი. შორ. ლა. ზ. ბრაგალე ფეხით ბრახუნი (ნ. მარი).*

ბჰრაშ-ა/ბჰრაშ-ა (ბურგოლურას) სახელი იბურგონუ (ნ) ზინისა – ბრაბუნნი, ბრახუნნი, ხმაურიშ კითხვა რისამე. მუშას იბურგონუნი, თიში მოხე ვარე – რამდენსაც ბრახუნობს, იმისი მკეთებელი არა. *// გადუე. ხმაურით, დიდი ძალის მემკვირვით დამუშავება – დათხარ: ლობურგონეს ჯალეფი, ლოთასეს ქობალი: *შ. ხუბ., გვ. 114* – დათხარეს ხეები, დათესეს პური. უშკურ ლო უგუნური კებურს (ყებურს) ეკიბურგონუნია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 138* – უჭკურა და უგუნური კერასთან დიდგულობს (დაბრაგუნობს).*

ბურგონუნს (წინაპრინ დიდი ძალით დამუშავა, წინაპრინა დაუბუშავებია, წინაპრინა(ნ) დამუშავებდა თურმე) გრდმ დიდი ძალის გამოყენებით ამუშავებს, თხრის. იბურგონუ (–, იბრაშინა იბრაგუნა, პაპრაშინა უბრაგუნია, წინაპრინა(ნ) ბრაგუნობდა თურმე) გრდუე. ენებ. ბრაგუნობს, ბრახუნობს.

ბჰრაშ-ი (ბურგონს) იგივეა, რაც ბურგოლი, – ბრაბუნნი.

ბჰრაშ-ი (ბურგულს) იხ. ბირგული.

ბჰრა-ი (ბურდის) 1. უპარგინი, ცუდი რამე; *მაგ., ძველი ქსოვილი ანდა მარცხელეულის ჩალა. // გადუე. პიროვნება, რომელსაც საქმის სუფთად კეთება არ შეუძლია, – ფეხებში. სითი ბურდი, მათი ბურდი, წორო გკოეფვათი დელი: *ქხს., I, გვ. 154* – შენც ცუდი (ფეხებში), მეც ცუდი (ფეხებში), ერთად მივიდეთ თაყი.*
2. აბრაშუმის ძაფი. აბრეშუმის პარკიდან პირველად რომ ძაფი ამოიღოს, მსხვილია და მას

ბურდი ძაფს ეძახიან. 3. ეპალ-ბარდი; ნაპარ- ნუშარი, წერილმანებასი ბრძოლა.

ბჰრა (ბურდას) იგივეა, რაც ბურდინა, – დუდლუნა, გურტაუნა.

ბჰრაშ/ბჰრაშანი მარაბ ცეცხლის ბარაზა, შინთაბა; შაპოლვა. ქე მეჩუ ბურდინა – ცეცხლი შეუნიო, ე.ი. შეუტია. *// გადუე. შენუება. ბურე ჩაიშ ფაბრიკაქ ქო მეჩუ ბურდინა – აქედან ჩაის ფაბრიკამ კვალით შემანუბა. შორ. იბურ. ბურდანა გამდგარი კვალი *(ე. ბურ).**

ბჰრაშ-ი (ბურდლ/რს) შიშ. ენებ. წარს. ბურდუნს ზინისა – აბრაშ-ი. იხ. ბურდა.

ბჰრაშ-ი (ბურდის) გურდლუნი, გურტაუნნი, ბჰრაშ-ი (ბურდის) ლაბარაკი; გლუშაშნი. ქოთქეი, მუგოკონი, ბურდინს დაანები დუი! – თქვი, რა გინდა, ბურდლუნს დაანებე თაყი! შორ. ბუდინი.

ბჰრაშ (ბურდინას) შინსც ბაურაშ-ი (ბურდის) ლაბარაკი, დუდლუნი ახასიათებს, – დუდლუნა. იხ. ბურდინი, ბურდა.

ბჰრაშ (ბურდინას) სახელი ბურდინუნს ზინისა – გურდლუნი, დუდლუნი, ბაურაშ-ი (ბურდის) ლაბარაკი; ენაბლუშა. ნინა ვარაგალე, გვალე ბურდინუნს – ვერ ლაბარაკობს, მთლად დუდლუნებს (ბურდლუნებს). დონწირო ქოშიწიო, მუგოკი, მუს ბურდინუნქ – დალაგებულად მითხარი, რა გინდა, რას ბურდლუნებ? ბურდინუნს (ბურაშინა იბურდლუნებს, აბრაშინა იბურდლუნა, აბრაშინა უბურდლუნია, წინაპრინა(ნ) ბურდლუნებდა თურმე) გრდმ ბურდლუნებს. წინაპრინა შიშ. ენებ. წარს. ბურტყეულად ნათქვამი, ნაბურტყეული. წინაპრინა(ნ) შიშ. ენებ. წარს. ბურტყუნისათვის გასამრჯელო.

ბჰრაშ (ბურდინას) სახელი ბურდინუნს ზინისა – გურდინა; პუტა ლაშქარად. იხ. პუტონა. ბურდინუნს (წინაპრინა დაბურდნა, წინაპრინა დაბურდნა, წინაპრინა(ნ) დაბურდნიდა თურმე) გრდმ ბურდინს დაუდევრად პუტას (მაგ., ბალას...).

ბჰრაშ (ბურდას) სახელი ბურდუნს ზინისა – გურდა, აბრაშ-ი, ანაბ-ანანა, არაშ-არაშ (მაგ., ძაფის გროვისა). ძაფი ებურდა – ძაფი არ აბურდა. ბურდუნს (ბაბრაშ აბურდა, ბაბრაშ აბურდავს, ბაბრაშ-ი აბურდავდა თურმე) გრდმ ბურდავს. ბურდუნს (ბაბრაშ აბურდა, ბაბრაშ აბურდავს) გრდმ სათა. ქე. ბურდუნს

ზმნისა - იბურღავს თავისას
 აბურღუნს (ბაზაპრალ აბურღრდა, ბაზაპრალ
 აბურღრდავს) გრდმ. სახს. ქვ. ბ უ რ ლ უ ნ ს
 ზმნისა - უბურღავს მისას
 აბურღუქუნ (ბაზაპრალ აბურღრდა, ბაზაპრალუ(ნ)
 აბურღრდალა) გრდლუ. ვნებ. ბ უ რ ლ უ ნ ს ზმნისა -
 იბურღებდა
 აბურღუქუნ (ბაზაპრალ აბურღრდა, ბაზაპრალ
 აბურღრდალა) გრდლუ. ვნებ. უ ბ უ რ ლ უ ნ ს ზმნისა
 - ებურღებდა
 აბურღე(ნ) (ოპრალ შესაძლებელი გახდა
 აბურღვა, -, -) გრდლუ. შესაძლ. ვნებ.
 ბ უ რ ლ უ ნ ს ზმნისა - შეიძლება აბურღვა
 აბურღე(ნ) (აბაპრალ შეძელი აბურღრდა, -,
 ნოპრალაჲ(ნ) შესაძლებია აბურღვა) გრდლუ.
 შესაძლ. ვნებ. უ ბ უ რ ლ უ ნ ს ზმნისა - შეუძლია
 აბურღოსა
 აბურღაუჲანს (ოპრალაუჲ აბურღრდინა,
 პაპრალაუჲ აბურღრდინებია, ნოპრალაუჲ(ნ)
 აბურღრდინებდა თურმე) კაუხ. ბ უ რ ლ ა დ ს
 ზმნისა - აბურღრდინებს
 ბაზაპრალ მძღ. მძღმ. 'ა'ბურღრდელო.
 ოპრალ მძღ. ვნებ. ზე. 'ს'აბურღრდე'ნი.
 ბაპრალ მძღ. ვნებ. წარს. 'ა'ბურღრდელო
 ნაპრალ მძღ. ვნებ. წარს. 'ა'ნაბურღრდი.
 ნოპრალაჲ(ნ) მძღ. ვნებ. წარს. 'ა'ბურღრდის
 საფასური.
 პაპრალ მძღ. უარყ. 'ა'ბურღრდავი. იხ. დლო
 ბურღლა

ბურღლა, ბუნღლა (ბურღლასა) ბალანი,
 ბურღლანი; ბუმბულნი. ჭინჭას ბ უ რ ლ დ ა
 ჩუთხინე; ქხს, I, გვ. 21 - ჭინჭარქას ბურღლანი
 ბუჯცალე. ეფერი მართახნი ქიგმაშქეია,
 გაუ რ ლ დ ა ქ მუკოუჲასი; ბ ხუძ, გვ. 49 -
 ისეთი მართახნი დამარტყი, ბალანი რომ
 გაცვივდესო. გიმელეს, ბ უ რ ლ დ ა შ ე მისნახე
 ცურქე; ბ ხუძ, გვ. 59 - გამოვიდნენ
 ბურღლადან მზეთუნახავი ცირები. ო სო
 ჯოლორიაში ბურღლა! შე ძალოს ბალანიო
 გადატ. მოფორ. იგულისხმება კეთილი, კარგი,
 სასიამოვნო ვინმე. ო ბურღლამ ძორახა ბალნის
 ნახა; გადატ. ამოკვეთა ვინმეს; უქაში,
 ბ უ რ ლ დ ა ვ ა ვ ძ ი რ ა თ ექ! - შენი ფეხი არ
 იყის იქ (შენი ბალანი არ ვნახო იქ!). იში,
 ბ უ რ ლ დ ა ვ ა შ ი ძ ი რ უ - იმის ბუნღლა არ
 მინახეს, ე.ი. ის არ ყოფილა. შორ. იბურ. ბუნღლა
 ბურღლანი (ე. ძურ.); გურ., აჭარ. ბურღლა
 ფრინველის ბუმბული (ს. ჯო.; შ. ნიჭარ.; ა. დღ.).

ბურღლამ-ი (ბურღლამს) ბალნიანი,
 ბურღლანიანი; ხშირბუმბულნიანი. ჭორჭა
 (//ჭორჭო) წანას გვეჯრდენა ბ უ რ ლ დ ა შ
 ჩაულა სოჯიშის; კ. სამუქ, ქხსს, გვ. 144 -
 ნოტიო ნელწანად დასჯურდებიან ბურღლანიან
 ქალამან ხარისას.

ბურღლანი (ბურღლანი) ბურღლანი, ბუმბული,
 ბურღლანი (ი. ყოფი.); ბუმბული.
 ბ უ რ ლ დ ი ნ ი ქ ი მ ი ო ტ ე დ ო გ ო მ ი ნ ი ლ ო
 ქომიწი ამბე - ბურღლანი მოატოვე და
 გამართულად მითხარი ამბავი. შორ. ლა ზ.
 ბუნღლანი ბუმბული (ეტიმოლ., გვ. 59); გურ.
 ბურღლანი ბუმბული, გაურკვეველი ლაპარაკი
 (ს. ჯო.); აჭარ. გაურკვეველი ლაპარაკი (შ. ნიჭარ.).

ბურღლანი (ბურღლანი) ბურღლანი, ბურღლანი,
 ბუმბული; ბაპრალაჲ(ნ) მოლაპარაკი;
 გადატ. დათვი. შორ. ბურღლანი.

ბურღლანი (ბურღლანი) იგივეა, რაც
 ბურღლანი, სახელი ბურღლანი უნს
 ზმნისა - ბურღლანი, ბურღლანი, ბუმბული;
 ბაპრალაჲ(ნ) ლაპარაკი. მუდგასო,
 ბ უ რ ლ დ ი ნ უ ნ ს, ვეგმაგინე, მუკოკონი -
 რალაცასა ბურღლანებს, ვერ გავიგა, რა უნდა.
 თუნთუმორო ბ უ რ ლ დ ი ნ ე გ ე გ : ათ, 2, გვ. 64
 - დათვივით ბურღლანებს.
 ბურღლანს (ბურღლანი/ბურღლანი იბურღლანი,
 პაპრალაჲ(ნ) აბურღლანი, ნოპრალაჲ(ნ)
 ბურღლანებდა თურმე) გრდმ. ბურღლანებს
 შორ. პურტყინება.

ბურღლანი (ბურღლანი), ბურღლანი (ბურღლანი)
 ნუსა) სახელი ბურღლანი უნს ზმნისა -
 გდღვანა, პრღღვანა, პტკანა; ფრინველის
 გუმბულის ბატვა; უმნოდ ქარაზა, გლაჲჲა.
 ილანრეს ბ უ რ ლ დ ო ნ უ ნ ს - ბალახს გლეჯს
 გეტახეს ჩხუბი დო ბარგი ქაგა ბ უ რ ლ დ ო -
 ნ ე ს ართიანს - ატეტეს ჩხუბი და ტანსაცმელი
 შემოადარცევს ერთმანეთს.
 ბურღლანს (აბაპრალაჲ(ნ) დაბღღვანა,
 აბაპრალაჲ(ნ) დაუბღღვანა, აბაპრალაჲ(ნ)
 დაბღღვანა თურმე) გრდმ. ბღღვანის, პტკანის
 იბურღლანს (აბაპრალაჲ(ნ) დაიგლეჯა,
 დაიბღღვანა; აბაპრალაჲ(ნ) დაუბღღვანა) გრდმ.
 სათაჲ ქვ. ბ უ რ ლ დ ო ნ უ ნ ს ზმნისა -
 იბღღვანს.
 ბურღლანს (აბაპრალაჲ(ნ) დაუბღღვანა,
 აბაპრალაჲ(ნ) დაუბღღვანა) გრდმ. სახს. ქვ.
 ბ უ რ ლ დ ო ნ უ ნ ს ზმნისა - უბღღვანის,
 უგლეჯს.
 ბურღლანუ(ნ) (აბაპრალაჲ(ნ) დაიბღღვანა,
 აბაპრალაჲ(ნ) დაუბღღვანა) გრდლუ. ვნებ.
 ბ უ რ ლ დ ო ნ უ ნ ს ზმნისა - იბღღვანა.
 აბურღლანუ(ნ) (აბაპრალაჲ(ნ) დაიბღღვანა,
 აბაპრალაჲ(ნ) დაუბღღვანა) გრდლუ. ვნებ.
 უ ბ უ რ ლ დ ო ნ უ ნ ს ზმნისა - ებღღვანა,
 ებტკანება; ეგლეჯება.
 ბურღლანუ(ნ) (აბაპრალაჲ(ნ) შესაძლებელი გახდა
 ბღღვანა, -, -) გრდლუ. შესაძლ. ვნებ.
 ბ უ რ ლ დ ო ნ უ ნ ს ზმნისა - შეიძლება ბღღვანა.
 აბურღლანუ(ნ) (აბაპრალაჲ(ნ) შეძელი გაებღღვანა,
 -, ნოპრალაჲ(ნ) შესაძლებია გაებღღვანა) გრდლუ.
 შესაძლ. ვნებ. უ ბ უ რ ლ დ ო ნ უ ნ ს ზმნისა -

შეუძლია ბდღვენას, პტკენას. ობურდლონაფუჲანს (ოზარაწანაწაუ აბდღვენეინა, შაპარაწანაწაუ უბდღვენეინება, (ოზარაწანაწაუ) აბდღვენეინება თურმე) კაუზ. ბ უ რ დ ლ ო ნ უ ნ ს ზნისა - აბდღვენეინებს, აგლევეინებს. შაპარაწანაწაუ მიჰო. მოჰ მგლევეი, მბდღვენელი. ოზარაწანაწაუ მიჰო. ენებ. მჱ. საგლევეი, საბდღვენელი. 'გოზარაწანაწაუ მიჰო. ენებ. წარს. დაგლეველი, 'და'ბდღვენელი. ნაპარაწანაწაუ მიჰო. ენებ. წარს. ნაგლევეი, ნაბდღვენი. ნაპარაწანაწაუ მიჰო. ენებ. წარს. გლევეის, ბდღვენის საფასური. შაპარაწანაწაუ მიჰო. უარჱ. 'და'უგლეველი, 'და'უბდღვენელი. იხ. ბურტყონუა.

ბჰარაწანაწაუ-ი (ბურდლონაწაუ/რს) მიჰო. ენებ. წარს. ბ უ რ დ ლ ო ნ უ ნ ს ზნისა - გაბდღვენელი, შამოქარცეული, შამოგობაჰეილი. ბ უ რ დ ლ ო ნ ი ლ ბარგი მიკაქქენს - დაგლეველი ტანსაცმელი აცევა.

ბჰარაწა-ი, ბრაწა-ი, ბრაწი (ბურელ/რს, ბრელ/რს) ბჰარნი. ბ უ რ ე ლ ს ლებია გატმუზაჰულ ლო ცურუმე მითმეს - ბეერს ლობიო გეყიდა და სახლში მიდიოდნენ. იხ. ბრელი.

ბჰარაწაწი (ბურტყის) იხ. ბაჰაჰაჰა - შუაზა გაამოგინი ჯოქნი, რომელსაც ხარაზანი იყანაგდნენ ტყაჰისი ბასანაწაღ. შორ. გურ. ბურტყი ხის პატარა ბორბალი, რომელსაც ხმარობენ ქვაბში მოხარბული ლობიოს ამოსალესავად (ა. ლო.); ორპაჰი (საბ).

ბჰარაწა-ი (ბურტყის) მოქან. უსურაზანი; ბარაჰული ვინანხი (ა. ყოფი). ბინეხის მიკულესა ლო ბ უ რ ე ხ ი ს გინაგეს მარდია (ქოდახეჰაჰესია): თ. საბო., გვ. 243 - ვაზს გვერდი აუარეს და ბურტყს მისცეს საღამოი (მადღე მოხსენეს). იხ. ტყარბინეხი, ჩიგთი ცურუმენი (ა. მჱ). შორ. ბურტყი მსხვილღეროიანი მალღი ბალახი, - ლიხი (ქვღ).

ბჰარაწან-ი (ბურმღის) იხ. ბურმღინი.

ბჰარაწაწა-ი (ბურმღოლ/რს) იხ. ბუდღოლი.

ბჰარაწა-ი (ბურთის) ბჰარაწი. ცყებიში, მეშიში ბ უ რ თ ი - ტყაჰისი ბურთი. შორ. ლა ზ. ბულთი ბურთი (ნ. მარი).

ბჰარაწაწა (ბურთაჰას) სახლი ბ უ რ თ ე ნ ს ზნისა - ბჰარაწაწა. რდებ ბ უ რ თ ე ნ აჰა, 1, გვ. 24 - იყო ბურთაჰა. ჯეგინო ბ უ რ თ ე ნ ს - კარგად ბურთაჰა. ჰვენიერობას (იხ.) ბანძას ბ უ რ თ ე ნ დ ე ს მეშიში ცყებიში ჰური ბურთით - ჰვენიერობას (დღესასწაული იყო) ბანძაში ბურთაჰადნენ ტყაჰისაგან შეყერილი ბურთით. ბურთენს (ოზარაწაუ იბურთაჰა, შაპარაწაუ

უბურთაჰა, ოზარაწაუ(ნ) ბურთაჰადა თურმე) გრდუე. სა. შ. მოჰ. ბურთაჰა. შაპარაწა, შაპარაწა მიჰო. ანჱ. მობურთალო. ოზარაწა/ოზარაწა/ოზარაწა მიჰო. ენებ. მჱ. საბურთალო. ნაპარაწა მიჰო. ენებ. წარს. ნაბურთალო. ნაპარაწაწა მიჰო. ენებ. წარს. გასამრჯელო ბურთაჰობისათვის.

ბჰარაწა-ი (ბურელს) მიჰო. ენებ. წარს. ბ უ რ ე ნ ს ზნისა - დაბურული, დაშარული.

ბჰარინ-ი (ბურინს) 1. ბასროლა ტრიალა-ტრიალი (კ. ქარ.); ტურინსა; 2. ქროლვა; ორპაწი. ართიშას, ქისეში წინაღლას, ქი ში ბ უ რ ი ნ ე უ პაგონიში მოურეჱ - ერთხელ, შობის წინაღლას, ჩაბოქროლა ბატონის მოურაჰმა. იხ. ბურინაჰა.

ბჰარინაწა (ბურინაჰას), ბჰარინაწა (ბურინაჰას) სახლი ო ბ უ რ ი ნ უ ა ნ ს, ო ბ უ რ ი ნ ე (ნ) ზნათა - ენარგინულად ტურინსა, ბასროლა რინსაჰე; ბაპროლვა. გ ე ვ ა ნ ბ უ რ ი ნ ე უ უ ვითოერთი ხოლო დუღი: ჰ. ხუბ., გვ. 184 - გადაყარა (ძლიერი მოქნევი) თორმეტევი თავი. ირეფელი მინდორიშა ქ ა ა ბ უ რ ი ნ ე უ ე - ყველაფერი მინდორში ენერგიულად გადაყარა (ისროლო).

ბჰარინ-ი (-, ოზარაწა ქროლვით იარა, შაპარაწა უქროლა, ოზარაწა(ნ) ქროლვით დადიოდა თურმე) გრდუე. ენებ. ქროლვით დადის. ობურინაჰას (შაპარაწაუ ტყორცნა, ისროლა; შაპარაწაუ უტყორცნა; ოზარაწაწა(ნ) ტყორცინდა თურმე) გრდებ ტყორცნის, გადაადგებს, გაისერის (ძლიერად). ობურინაჰაჰას (ოზარაწაუა უტყორცინდა, ასროლიდა; შაპარაწაუა უსროლინება, უტყორცინება; ოზარაწაწა(ნ) ატყორცინება, ასროლინება თურმე) კაუზ. ო ბ უ რ ე ნ უ ა ნ ს ზნისა - ატყორცინებს, ასროლინებს. შაპარაწაწაუ მიჰო. მოჰ მტყორცნელი, მსროლელი (რინსაჰე). ოზარაწაწაუ მიჰო. ენებ. მჱ. სატყორცნი, სასროლი. ნაპარაწაწა მიჰო. ენებ. წარს. ნატყორცნი, სასროლი. ნაპარაწაწაუ მიჰო. ენებ. წარს. ტყორცნის, სროლის საფასური. შაპარაწაწა მიჰო. უარჱ. უტყორცნი, გაუსროლელი.

ბჰარინ-ბჰარინი იჯვ. ძლიერი ქროლვით, ტრიალა-ტრიალი. ბ უ რ ი ნ - ბ უ რ ი ნ ი თ გინილვ ნანწყეო, კაქლარონი ცყას: მასალ., გვ. 71 - ქროლვით გადაიარა მენყეო (და) შამინარი ტყეში.

ბერძნული (ბერძნული) *მიქ. ენძ. წარს.*
ბუ რ ი ც ხ უ ნ ს ზნისა - მოქარუნსული.
მინდორს რკინა ხონწყე, ტომი რე
ბუ რ ი ც ხ ე ლ ი : *სა ხაყ., 21.06.1930, გვ. 3* -
მინდორს ხნავს რკინა, ღიდი მინდორი არის
მოკურნებული.

ბერძნული (ბერძნული) *იხ. ბურაცხუა, ბურაცხუა, -*
ქარუნსება, პუხვა. კუხნი ღო ხეს ცინი
ში ბ უ რ ი ც ხ უ ნ ს - ფესხა და ხელს ყინული
მიკურნებას.

ბერძნული (ბერძნული) *გლავა, ფხრანა. ბუ რ ი წ ი*
ოქარებფუეუ კუჩა- მოვარდა (გლეჯა გაადინა)
სახლში. შორ. ლა ზ. ობრუქუ/ობრუქუ დახევა
(ტრბოლ., გვ. 60).

ბერძნული (ბერძნული) *მიქ. ენძ. წარს.*
ბუ რ ი წ უ ნ ს ზნისა - ბაფხრანელი.

ბერძნული (ბერძნული) *სახელი ბუ რ ი წ უ ნ ს*
ზნისა - ფხრანა, გლავა.
ნ ა ა ბ უ რ ი წ ა ჟ უ ა ნ ქ ე თ ი ქ არ დარ დის - ნუ
დაფხრენიებ იმ ქალდას.
ბუ რ ი წ უ ნ ს (წოპარინა დაფხრენა, წოპარინა
დაფხრენია, წოპარინა(ნ) დაფხრენდა
თურქი) *გრდმ. ფხრენს, გლეჯს, ხეჯს.*
ბუ რ ი წ უ ნ ს (წოპარინა დაფხრენია, წოპარინა
დაფხრენია) *გრდმ. სახ. გვ. ბუ რ ი წ უ ნ ს*
ზნისა - უფხრენს.
ბუ რ ი წ ა ჟ უ ა ნ ს (წოპარინა დაფხრენია,
წოპარინა დაფხრენია, წოპარინა(ნ)
დაფხრენიებდა თურქი) *საუხ. ბუ რ ი წ უ ნ ს*
ზნისა - აფხრენიებს.
წოპარინა *მიქ. ენძ. გვ. საფხრენი.*
ბერძნული *მიქ. ენძ. წარს.* 'და'ფხრენილი.
წოპარინა *მიქ. ენძ. წარს.* ნაფხრენი.
წოპარინა *მიქ. ენძ. წარს.* ფხრენის
საფასური.
წოპარინა *მიქ. უარყ.* 'და'ფხრენიელი.

ბურბა (ბურბა) *ნაბულა, ნაქურჩი, სიმინდის*
ხაროს მარცვალქომოლი ნარელი;
ნაქურჩალი (ი. ყოფი). ბუ რ კ ა სიმინდი
იგივეა, რაც შ ა რ ს ა სიმინდი. *იხ. ბურბა. შორ.*
გურ., იმერ. ბურბა კურკა (გ. ბურ., ს. კლ., ა. დლ.).

ბურბაბი (ბურბაბის) *ბოტან. უნაბი. იხ. უნაბი (ა.*
მყ.).

ბურბა, **ბურბა** (ბურბა) *ქლიარი,*
ღონიარი; შიღამაბა რომ უნარება. ჩქიბი
ბუ რ ს ა ბოზი - ჩემი ძლიერი ბიჭი. *იხ.*
ბურბაფი.

ბურბა (ბურბა) *სახელი*
ა ბ უ რ ს უ ე (ნ) ზნისა - ბუტება, დეპახება;
ქებება; ნაბარდი; ბორბა, შოქოთა;
სამონდის ქანტარში. ბუ რ ს ა ფ ი ა ღო
გაქურ მიღელე ირუელი - ბუტება და მტრად
ნაილო ყველაფერი. ნაბუტეა ა ბ უ რ ს უ ე ი,

ნამიონი გეგუქურნაფუ ექუნიშა - რომელსაც
დაეჯება, არც ერთი არ დაუყენებია ფესხე.
გ ი ბ უ რ ს უ ა , გისოფუა, ვიმო-აშო
გორითნა: *მასალ., გვ. 36* - გაქაჩავებ, გენწავ,
იქით-აქით გატრილებ. მოხანდეფე თოლც
ურბლანცე სქან ბარბალიშ გ ი ნ ა ბ უ რ ს ა :
ქხს, I, გვ. 322 - მწორილებს თვალს უძღებს
შენი ბორბლის დანაფხრენი. კამბეფეფე ჯგირი
ქუსსუ, ღღაშ ღო სერთი შ ი ბ უ რ ს ა ნ ა : *ქხს, I,*
გვ. 36 - კამბეფი კარგი ჰყავს, დღე და ღამ
გლიჯინით მიდიან. ბაბა-სქანთ უჯვაჭარე
თურქეფს შ ი შ ა ბ უ რ ს ა ნ ს ი ა - მამაშენი
უბედური თურქებთან ომობს (შიგ ტრიალებს).
ი დღეში ბურსუა დიხაშა: თავის მინაში კურა.
გაქალ. დამარბა. ჭუმე ონჯუას დ ი ხ ა შ ა
ქ უ ბ უ რ ს უ ე ა დ უ ს - ხვალ საღამოს მინაში
უქრავენ თავს (დამარბავენ).
აბურსუ ე (ნ) (აბაბუს ებუცა, დაეჯება;
აბაბუსაშ დასჯება; აბაბუსაშაშ)
დაეჯებათოდა თურქი) *გრდმ. ენძ. ენძ.* ეჯება.
ბურსანს (აბაბუს იტრიალა ძლიერ, აბაბუსაშ
უტრიალია ძლიერად, აბაბუს(ნ) ძლიერ
ტრიალებდა თურქი) *გრდმ. ენძ. ტრიალებს*
(ძლიერ), იქით-აქით ეხეთქება. *იხ. მითი-*
ბურსაფი, მიშა-ბურსაფი. შორ. რაჯ. ბურსალო,
ბურსალობა ნავარდი, ტრიალი (შ. ძოდ).

ბურსა (ბურსა) *იხ. ბურსაფი.*
ბურსა (ბურსა) *სამონდის თამაში. შორ.*
გორიშუა.

ბურსა (ბურსა) *მომსახურისანი, მწირი,*
უნაყოფო (აბგილი). ბუ რ ს უ ე ი ღიხა -
მწირი, მოუსაჯელია მინა. ბუ რ ს უ ე ი თხა რე,
ნამით იგვანუე, ქაქარს ხანს, მარა ბეა ვაფუე
ღო იმ ქაქარს შხვას მეუხუნადა - ბურსუე
თხა არის, რომელიც სუქდება, ციკანს შობს,
მავრამ რქე არ აქვს და იმის ციკანს სხვას
მიუჯენენ.

ბურსა (ბურსა) *მრგვალი,*
ბამოპურცული (შ. ძოდ, II, გვ. 34).

ბურბა (ბურბა) *რბილი. იხ. ბუტყე.*

ბურბა (ბურბა) *ბოტან. იგივეა, რაც*
ბუ რ ტ ყ ა ღ ე .

ბურბა (ბურბა) *ბოტან. ფურცუა (ა. მყ.).*

ბურბა (ბურბა) *ბურბაფი. იხ.*
ბურბაფი.

ბურბა (ბურბა) *ბურბაფი. ბურბაფი; ბურბა*
ბურბაფი (ბურბაფი) ბურბაფი.

ბურბა (ბურბა) *სახელი*
ბუ რ ტ ყ ი ნ უ ნ ს ზნისა - ბურბაფი,
ღაბალი ნამით გაურკვეველად ლაბარაქი.
გამარჩილე იშა, ქიღოყანს ბუ რ ტ ყ ი ნ უ ა ს
- არ შემიძლია უქსინი მას, დაინცენ.

ბურტყუნს.

ბურტყონუნს (*იყვრ.* იზარტყინე იბურტყუნსა, შარბაქინეუ უ ბურტყუნია, ნოზარტყინე) ბურტყუნებდა თურმე) გრდუჯ. საშ. მოქმ.

ბურტყუნებდა თურმე) გრდუჯ. საშ. მოქმ.

ნაბურტყუნსა მიძღ. ენებ. წარს. ნაბურტყუნი.

ბურტყუნსა (ბურტყონუნსა) იგივეა, რაც ბურტყონუნსა, - სახელი ბურტყონუნსა ზმნისა - ბრტყუნა, ბუმბულის ბაქსლა, პტკანა. ქოთომს ბურტყონუნსა, ჯგირო ვააპუტორე - ქათამს ბრტყუნის, კარგად ვერ პუტავს.

ბურტყუ (ბურტყუნსა) რბილი.

ბურუნსა (ბურუნსა) იგივეა, რაც ფორუნსა, - სახელი ბურუნსა ზმნისა - 'დაბურუნა, დაფარება (*ი. ჭარ.*).

ბურუნსა (წონა დაფარა, წონა დაფარავს, წონა დაფარავს) დაფარება თურმე) გრდმ. აფარება, ბურუნსა.

ბურუნსა (წონა დაფარა, წონა დაფარავს) დაფარება) გრდმ. სათვ. ქვ. ბურუნსა ზმნისა - ბურუნსა, იფარება.

ბურუნსა (წონა დაფარა, წონა დაფარავს) დაფარება) გრდმ. სახს. ქვ. ბურუნსა ზმნისა - ბურუნსა, უფარავს.

ბურუნსა (წონა დაფარა, დაბურუნა; წონა დაფარავს) დაფარება) გრდუჯ. ენებ. ბურუნსა ზმნისა - ბურუნსა, იფარება.

ბურუნსა (წონა დაფარა, დაბურუნა; წონა დაფარავს) დაფარება) გრდუჯ. ენებ. უბურუნსა ზმნისა - ებურუნსა, იფარება.

ბურუნსა (წონა დაფარა, დაბურუნა; წონა დაფარავს) დაფარება) გრდუჯ. ენებ. უბურუნსა ზმნისა - ებურუნსა, იფარება.

ბურუნსა (წონა დაფარა, დაბურუნა; წონა დაფარავს) დაფარება) გრდუჯ. ენებ. უბურუნსა ზმნისა - ებურუნსა, იფარება.

ბურუნსა (წონა დაფარა, დაბურუნა; წონა დაფარავს) დაფარება) გრდუჯ. ენებ. უბურუნსა ზმნისა - ებურუნსა, იფარება.

ბურუნსა (წონა დაფარა, დაბურუნა; წონა დაფარავს) დაფარება) გრდუჯ. ენებ. უბურუნსა ზმნისა - ებურუნსა, იფარება.

ბურუნსა (ბურუნსა) მოქმ. მცენარე (სასაქონლო, ტ. I, გვ. 396).

ბურუნსა (ბურუნსა) მოქმ. ბურუნსა (*ი. მოქმ.*). ტყის ხშირფოთიანი მცენარე (ი. მოქმ.). მაღალი, ფართოფოთიანი მცენარე. ფოთლები ქოლგას ნააგავს. შემოდგომამდე არ ვარდება საქონლო (სასაქონლო, ტ. IV, ნაწ. I, გვ. 216). *შღრ.* ლაზ. ბურუნსა ხშირფოთიანი ტყის მცენარე (*ი. ჭარ.*).

ბურუნსა (ბურუნსა) ბურუნსა. *შღრ.* ლაზ. ბურუნსა ბურუნსა (*ი. ჭარ.*).

ბურუნსა (ბურუნსა) I. მოქმ. ჭაობიანი ადგილის მცენარე, აქვს ფართო ფოთლები, ისხამს თეთრ ყვავილს (*ი. მოქმ.*), - ბურუნსა.

ბურუნსა (ბურუნსა) სასიმღერო ბატონყმობის დროის: ვო ბურუნსა ბურუნსა - ვოდა, ჩე ფრიშული ფრანგე: *მასლა, გვ. 59* - პაი ბურუნსა და ბურუნსა-ვოდა, თეთრი ნეკერი მახვევია (მაქვე).

ბურუნსა (ბურუნსა) იხ. ბურუნსა.

ბურუნსა (ბურუნსა) იხ. ბურუნსა, - ბაქსა; მოლაქაბა.

ბურუნსა (ბურუნსა) სახელი ბურუნსა ზმნისა - 'ბაბურუნსა. ოთხალეში კარი

ბაბურუნსა ბურუნსა ვითილე: *მ. ხუბ., გვ. 287* - სათბის კარი გაბურუნა და გამურუნა.

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა) გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა, ბურუნსა გაბურუნა

ბურუნსა (ბურუნსა) ბურუნსა, ნაბურუნსა. ბურუნსა (ბურუნსა) ბურუნსა, ნაბურუნსა. ბურუნსა (ბურუნსა) ბურუნსა, ნაბურუნსა. ბურუნსა (ბურუნსა) ბურუნსა, ნაბურუნსა.

ბერკმა (ბურჯუას) იგივეა, რაც ბურჯაფი, - სახელი იბურჯანს ზმნის - ბორბმა, ვფომთა; შინაობა, ბრძოლა. ჯვარული კორი, ლავუაბი, ღუს(გ)

მინგებაბურჯანც : *ქს, I, გვ. 171* - ჯვარული კაცი, გუდანი, თავზე დაგბლაუჭუნობს. გვალი მთუ ვაპყროდით, ცოდა მიბურჯანანი : *შ ბურ, გვ. 69* - მთლად რატომ არ გაეწყდით, ჩვენ რომ ცოდა დავტერალებს (გვეჭიდავება). მოყოლუქ ნამეტანს, გყურათ გუმაბურჯანცენი : *ქს, I, გვ. 101* - ძალზე მეცოდები, ტყუილად რომ დამტრიალებს. ქოგუაღე ცოროფას, მუჭო გილებურჯანსუნი : *ქს, I, გვ. 37* - შემოვევლე სიყვარულს, როგორ დაბორიალობს. მუგვერმაბი მულაღე, ღუსას უბურჯანსენი - რა გველეშაბი უზის (ბიკ), უბეში რომ ეჭიდება.

ბურჯანს (მაზრკაუ იმფოთა, იბორგა; შაპრაკუ უმფოთავს, უბორგავს; წაზარკან(მ) ბორგავდა, მფოთავდა თურმე) გრღუე. საშ-მოქმ. ბორგავს, მფოთავს; იბრძვის.

იბურჯანს (მაზრკაუ იმფოთა, იბორგა; შაპრაკაუ/შაპრაუ უმფოთია, უბორგავს) გრღუე. ენბ. მფოთავს, ბორგავს.

იბურჯაფუ(ნ) (მაზრკაუ იმფოთა, იბორგა; შაპრაკაუ უმფოთია, უბორგავს) გრღუე. ენბ. ბორგავს.

ობურჯაფუნანს (მაზრკაუაუ ამფოთიენა, აბორგენა; შაპრაკაუაუაუ უბორგენებია, უმფოთიენებია; წაზარკაუაუაუ(მ) ამფოთიენებდა, აბორგენებდა თურმე) აუზ. ბურჯანს ზმნის - ამფოთიენებს, აბორგენებს.

მაზარკაუ მიჭ. მოქმ. მმფოთიველი, მბორგავი. მზარკაუ მიჭ. ენბ. მყ. სამფოთიველი, საბორგავი.

ნაზარკა მიჭ. ენბ. წარს. ნამფოთი, ნაბორგი. ნაზარკაუაუ მიჭ. ენბ. წარს. მფოთივის, ბორგავის საფასური.

ბურკმა (ბურჯუას) ბურკმა, ბურკმაზინი. მუმაშ ქანა საორკილი ღო ბურჯუეფი მ მუნაფილი : *შ ხუბ, გვ. 308* - მუშის ქვეყანა მონმენდილი და ბურჟუების მოღრუბლული.

ბურკმაბის (ბურჯუაბისა) ბურკმაზინი. ბურჯუამიამი ილაღევი კოროცხილი რღუ - ბურჟუაზის დღეები დათვლილი იყუ.

ბუმა/ბუმა (ბუსქქას) 1. ხარის ან კამეჩის სახელი. ოგაფას ქოუსქვე ჩქიბი ბუსქა (*//ბუსქა*) - კავს მუებუი ჩემი ბუსქა (ხარი). აბო ბუსქა, ეიშო ჩელა, წეაართი ვორეექ ნღღეღეღეღეღე - აქეთ ბუსქა (ხარი), იქით ჩელა (თეთრონი), ჯავრითა ვარ დამდნარი. 2. მსსპანი, მუშსუზა, ჩაშსპანილი. ჩქიბი ბუსქა ბოში - ჩემი ჩაუსქენილი ბიჭი. ზღრ.

იმერ., გურ. ბუსკუნკულაა დაბალი ტანის, ჩაუსკენილი (*ე. გურ., ა. ღლ.*). აჭარ. ბუსკუტაა ბუთბუზა, ჯვანიანი, ჯან-ღონით სასვე ბავშვი (*შ ნოგა.*).

ბუსკულ-ი (ბუსკულ/რს) ბურცი, - ბუშკივიტი ამოგარცმული რამ; მუშაქი. ბუსკული მიკორანს ვას - ბურცი აქეს (ამოსული) ხეს.

ბუსკულამ-ი ქოპემა (ბუსკულამ(ი) კოპემა) ბოტან. მუშაქინანი ბორბა. იხ. სოკორია, ტკიანი კოპემა (*ა. მყ.*).

ბუსკულა (ბუსკულუას) იხ. უბუსკულუა.

ბუსა (ბუსქას) იგივეა, რაც ბუსქა, - ხარი. ჭკოლათ მუნსუ ჩქიბი ბუსქა : *ი. ყოფშ., გვ. 166* - გამბდარი მყავს ჩემი ხარი. ხანდაშ ქართას ვაკიბკათით რკინამ ბუსქაქ, ყაბაყ-მუმაქ : *ქს, I, გვ. 321* - შრომის წრეს შევეურთდით რკინის ხარი, გლეხი-მუშა.

ბუზინ-ი (ბუგინს) იხ. ბუზინი.

ბუზინ (ბუგინას) იხ. ბუზინა, - ვინსა ბაურკამეშლად ლაპარაკი სჩაპევი.

ბუზმ-ი (ბუტუტის) 1. ენტომ. ძინძლა, მუშლი. ზღრ. ბუტუტა. 2. მამაკაცის საკუთარი სახელი (*ა. ღლ., სახელ.*).

ბუზმბი (ბუტუტისა) ენტომ. ქოლო; შინაშეშლად (*ი. ყოფშ.*). მფრინავი შინაშეშლად (*ე. როგაუ.*). ბუტუტიას ფსუა ქაბანური, თიწკემა მიკოდინუნა : *ხალს. სიძრ., I, გვ. 21* - ჭინჭველას ფრთა რომ გამოებებუა, მაშინ 'გადაიკარგებუა. ბუტუტეფი ეშუელა ღო უკეთუნა ლიშისია : *ე. საბუშ., ქსა, გვ. 148* - ჭინჭველეები ადიან და უკეთებენ ნემსსაო. ბუტუტია ← ბუტუტია (*კინ.*) (*ე. როგ., ისტ. ფონ., გვ. 59*).

ბუზმბინ (ბუტუტეას) იხ. ბუტუტეა.

ბუზმბინი (ბუტუტეას) რბილი, ფაშქი. ზღრ. საბ. ბურტული სხელი ბუნბული. იხ. ბუტყუ.

ბუზმ (ბუტყუს) რბილი. ზღრ. ბუტუტეა.

ბუშქ-ი (ბუქილ/რს) მიჭ. ენბ. წარს. ბუქუნს ზმნის - ბაბუქული.

ბუში-მუხ-ი (ბუქი-მუხის) ძარიმხალი, ქორინანტალი. ბუბაღლეშე უტეპას ბუქი-მუხიქ გულასოფუ - დასავლეთიდან უტეაღ ქარიშალი ამოვარდა. იხ. მუხი.

ბუშნარი (ბუტარს) ბუშნა, ბუშნაობა. ვარყ ბუშნარყ ამათოდღენი : *ხალს., გვ. 106* - ვარში რომ ბუშნაობდა (ბუქნას აკეთებდა). სქანი ცუღელი ბუშნარი, ჩქიბი ცუღეს მუთუნ ვარი : *ა. ცან., გვ. 119* - შენს სახლში ბუქნაო და ჩემსაში - არაფერი.

ბჰმანარი-ლაგუმარი (ბუქნარი-ლაგუმარი) ცხენის სირბილი, რომა ერთდროულად ბაჰაძეს წინა მარჯვენა და უკან მარცხენა ფეხი და პირიერთი.

ბჰმოლუა (ბუქოლუა) სახელი ბუქოლუნს ზნისა - ბჰმანობა; შინაშარადეობა. არბოქათი ბუქოლეს დო ქუგომიციის ართო ტანს: *შ. გერ., გვ. 190* - ყველად ჩიბუქა (შენაგარდა) და შემომაცივიდნენ ერთად ტანზე.

ბუქოლუენი (იოჰანოლუ იბუქენა, შაჰოლუუ უბუქენა, ნოზაჰოლუენ) ბუქნობდა თურმე) *გრდუ. ერგბ.* ბუქნაობს.

ბჰმოლუა (ბუქონუა) სახელი ბუქონუნს ზნისა - ჩუჩანა (*ქ. ჭარ.*), ჩინანა; ხანა ღრმად. ენჭურეფც მებუქონუნს უშულად რკინაში ხოჯა - ენრებს ხნავს (ძლიერად და ღრმად) მოუღლეელი რკინის ხარი (ტრაქტორი). ბუქონუნს (ლოზაჰონა მონა, ლოზაჰონა მოუხნავს, ლოზაჰონაჰენი) ხნავდა თურმე) *გრდმ.* ხნავს ღრმად.

ბჰჰა (ბუქუა) სახელი ბუქუნს ზნისა - 'ბა'ზუჰა. აკაბუჯას მუთუნს დედო გინართინუანს, ბუქუნს - პანანინა რამეს დიდად გადააქცევის, ბუქუს. ბუქუნს (ბოზაჰა გაბუქა, ბოზაჰა გაბუქევის, ბინოზაჰაჰენი) გაბუქედა თურმე) *გრდმ.* ბუქეს. **ბუქუქუენი** (ბოზაჰა გაბუქედა, ბოზაჰაჰენი) გაბუქულა) *გრდუ. ერგბ.* ბუქუნს ზნისა - ბუქედება.

ბუქუქუენი (ბააზაჰა გაბუქედა, ბოზაჰა გაბუქედა) *გრდუ. ერგბ.* უბუქუნს ზნისა - უბუქედება.

ბუქუნენი (იოჰანოლუ შესაძლებელი გახდა გაბუქეა, -) *გრდუ. შესაძლ. ერგბ.* ბუქუნს ზნისა - შეიძლება გაბუქოს. **ბუქუნენი** (ბააჰენი შეიძლება გაბუქეა, -) *გრდუ. შესაძლ. ერგბ.* უბუქუნს ზნისა - შეუძლია გაბუქოს.

ბუქუნენი (ოზაჰაჰა აბუქენა, შაჰაჰაჰაჰა უბუქენი, ნოზაჰაჰაჰენი) აბუქუნებდა თურმე) *კაუზ.* ბუქუნს ზნისა - აბუქენებს. **ბაჰაჰალი მიჭი. მოჭ. 'გა'მბუქეტი. **ბაჰაჰალი მიჭი. ერგბ. ზე. 'გა'საბუქეტი. **ბაჰალი მიჭი. ერგბ. წარს. 'გა'საბუქული. **ნაბუჰა მიჭი. ერგბ. წარს. 'გა'ნაბუქეტი. **ნაოზაჰაჰალი მიჭი. ერგბ. წარს. გაბუქევის საფასური.**********

ბჰჰა (ბუქულას) ვინაჰ 'ბა'ზუჰაჰა ხანანინაშ, ბჰჰა. იმა ეგრქილე, ართი ბუქულა კოჩი რე - იმის მოსმენა არ შეიძლება, ერთი ბაქია კაცია.

ბჰჰა (ბუქულას) ბაჰაჰა. ვამორგუნა ბუქულა ბა - არ გვარგია ტრახბი (ბაქიობა).

ბჰა (ბუქას) *ხოჯლ.* ბჰა, კჰრა.

ბჰაჰი (ბუქაჰის) მდიდარი, მამდარი. ბუქაჰი ქივანა რენია, ჯობა, რძლეა - მდიდარი ქვეყანა არისო, ძმია, მამდარიო.

ბჰჰინ (ბუქინას) იგივეა, რაქუენი, - მატჰარა, ტჰუნიკაჰის მოჰჰარული.

ბჰჰინა (ბუქინას) სახელი ბუქინუნს ზნისა - ტჰუნიკის ან საჰაჰარის თჰინის საჰაჰარის სიტჰაჰის თჰა. *იხ. ჩუქინა.*

ბჰჰლი (ბუქლის) რბილი, ფაჰფულა. მონაჰინა დისა ბუქლი ჯგურა რე - მონაჰინი მინა ფუჰფულასათია.

ბჰჰაჰი (ბუქაჰის) რბილი; ფაჰჰი. *იხ. ბუქაჰია.*

ბჰჰინი (ბუქინის), **ბჰჰინი** (ბუქუნის) ხისბან საბანბანოდ ღმარადეჰული ჟარჰელი, ქასრი, რომელსაც იყენებენ რძის ჩასასხმად, მანჰინის შინაშარადეობა; ზნირად მარცხელულის (სინინის), ფაჰჰილის ჩასაჰარადე. აკეთებენ ასე: ხეს (სუჯოს თხმელ) მოჭრან, შორს შიგნიდან ნეჰლარით (*იხ.* ამოთლიან, ქვევიდან უკეთებენ ძირს. ტანი ხე ნელად უნდა იყოს, ხოლო საძირე მასალა - მშრალი. ტანი რომ გაჰრება, მოუჭერს რომ არ გასკდეს, გარედან უკეთებენ ორდუსს (=ხის საღტეს) ზევით და ქვევით (ქვევით შეიძლება უკეთებდეს ორიც). ხელის მოსაკიდებლად უკეთებენ ყურს და სახურავს (*მასალები. ტ. II, ნაწ. I, გვ. 228*). ჭუკუეტი ქივანთხაჰუნა ართი კოჩი კარესე (ლო) ბუქინი ეკუთრინევის: *ჩხს. I, გვ. 221* - თავები დასცემიან ერთი კაცის კარავს (და) ბუქინი (=მანენის დასაყენებელი ხის ჭურჭელი) ნაუქეცეს. *შლო. ბურწენი.*

ბჰჰინი (ბუქუნის) *იხ. ბუქინი.*

ბჰჰინი (ბუქინის) ბჰჰჰინი, ბჰჰჰინი, ბაჰჰჰინი ღმარადეობა. *იხ. ჯოჰინი. შლო. ერგ. ბუქუნის/ბოქინის გაუქებარი ღმარაკი (ს. კო., ზარ., გვ. 225).*

ბჰჰინა (ბუქინას) ვინაჰ ბჰჰჰინას, - ბჰჰჰინა, ბჰჰჰინა. მუოკო ე ბუქინას ჩქიმბა? - რა უნდა ამ ბლუქუნას ჩემთან?

ბჰჰინა (ბუქინას) სახელი ბუქინუნს ზნისა - ბჰჰჰინი, ბჰჰჰინი. მუსტე ბუქინუნს, დორინდგიე, მუოკო? - რას ბლუქუნებს, თუ ღმერთი გნამს, რა უნდა? ნინას გითუჰოჰანს მუდგარნი დო ბუქინუნს - ენას უჭერს რადაცა და ბლუქუნებს. ბუქინუნს (ბაჰინი იბლუქუნა, შაჰინი

უბლუყუნია, ნოაშინა(ნ) ბლუყუნებდა თურმე) *გრძლ.* ბლუყუნებს.
 აბუკინ(ნ) (-, იაშინა იბლუყუნა, უაშინა უბლუყუნია, ნოაშინა(ნ) ბლუყუნებდა თურმე) *გრძლ.* იბლუყუნებს.
 ოუჯინაფუანს(ნოაშინაშაუ აბლუყუნებინა, უაშინაშაუ უბლუყუნებინებია, ნოაშინაშაუაშაუ(ნ) აბლუყუნებინებდა თურმე) *კუჭ.* ბუყინუნს ზმინს - აბლუყუნებინებს.

ბაშურნა (ბუკონუას) სახელი ბუყონუნს ზმინსა - უსნოდ შაბა.

ბაშუნ-ი (ბუყუნს) იგივეა, რაც ბუყინი.
 მოჭყულუ - კუნთხუსუ, მარწყენი - ბუყუნსუ: *ქზს, I, გვ. 13* - პატარძალი - კუთხეში, მანონი - ქილაში.

ბაშ-ი (ბუშის) *იხ.* ბურში; *შღრ.* ბოში.

ბაშ-ი (ბუშისი) *იხ.* ბუშტი.

ბაშ-ი (ბუშისი) 1. ბაშტი. 0 ნარღველი ბუშტი ნაღვლის ბუშტი. 0 შარღში ბუშტი შარღის ბუშტი. 2. შოთნის თაპის მოსაპარაპი, როცა შინ რასხმულია კოხსა (*მასაღუბი, ტ. III, ნაწ. II, გვ. 213*).

ბაშინა (ბუშინუას) ტყუილის თქმა. ვაურჩქია ოხს, ბუშქინუნს - არ უსმინო მას, ტყუილს ამბობს (აფრქვევს).
 ბუშინუნს (იამინო ტყუილი თქვა, უაშინა ტყუილი უთქვამს, ნოაშინა(ნ) ტყუილს ამბობდა თურმე) *გრძლ.* ტყუილს ამბობს, ტყუის.

ბაშინ-ი (ბურჩუის) ხურღად ღარჩინილი ნერილი ფული (*გ. გურ.*). ბურჩუი ვამილუ - ფული არ მაქვს.

ბაშინ-ი (ბუყუის) ასაპალ-დასაპალი, კვალი. იმი ბუყუტი ვაუბრო კოს - იმის ასაგალ-დასაგალი არ უნახავს არავის (კაცს). *იხ.* ბუჭუხი.

-ბაშინა *იხ.* აკა-ბუყუცია, - ძალიან პატარა, პანანინა, პანანაჩტალია.

ბაშ-ი (ბუხის) *იხ.* ბურცხი, - ფოცხი. სქანი ბუხის ქომოთხი! - შენი ფოცხი მათხოვე! *შღრ. ლაზ. ბუხი ფოცხი (ნ. მარი).*

-ბაშაბ-ი/ბიშაბ *იხ.* -ბურცხა. იხმარება რიცხვით სახელებთან: ართ(ი)- და აკა-: ართ(ი)-ბუყსა ძალიან პატარა, პანანინა. აკა-ბუყსა ერთი ბენო, ერთი ფრჩხილის ოდენა. *იხ.* ბირცხა. *შღრ. ლაზ. ბუხსა ფრჩხილი (ნ. მარი).*

ბაშაშ-ი (ბუცაჟის) იგივეა, რაც ბუყსა, - ფოცხა. უბადო ღდა მადარეში, თხალეფი იბუყსაანა კურხეთი, ცუჯემს უფართუხანა - ცუდი ამინდი (ღლე) რომ ახოლედება (მოადგება), თხები ფხეებით იფოცხებიან, ყურებს აფართუხებენ.

ბაშაშა (ბუცხუას) იგივეა, რაც ბუყრხუა, - ფოცხა. ორგეინობაში ღიხსა - საბოსტენ ადგილს გადაფოცხავენ, ბელტებს გადაიტანენ.

ბაშა-ი (ბუტგის) ბაშაბი, მკლავი ნაგლი ნაყოფა. 0 ბუტგიმ გოკეახუა ეკლის შესობა: ბუტგიქ ქიგაკვახსუ განს - ეკალით შეეცოტანზე; ბუტგიქ მორო ქაგმაკვახსუ, მუღდალნი განს - ბუტგივით გამერჭო, რაღაც იყო ტანზე. *შღრ. ლარზ.* ბუტგი ნაბლის ეკლიანი საფარი (*მ. ალაგ.*).

ბაშა (ბუტგას) იგივეა, რაც ბუტგი.

ბაშპორა (ბუტგორუას) *იხ.* გობუტგორუა - სისველინაბან ბანენაშ, ბაბურძმან (თმისა, ბაღნისა).

ბაშპულ-ი (ბუტგულს) თმა, ჰაბარბი (*ა. ყოფშ.*). *შღრ.* ბუტგური.

ბაშპურ-ი (ბუტგურს), **ბაშპურია** (ბუტგურისა) ბაშაბი; ბაშაბალი; ბაშაბი, ბინბლი (*ქ. გარ.*).
 ბუტგურია გგზოლითუღე კანს, თე ლერისი მიკითხუნდესენი - ბუტგი შეგომადგებოდა კანზე, ამ ლეტს რომ მიკითხუნდენ. განს ბუტგურქ გუმაბილუ - ტანზე ბუსუსი (გინგლი) გამომივიდა (ე.ი. თმა ამებურძმან). 0 ბუტგურიმი გოკეახუა გაბურძმანა (ბუსუსის გამოხვლა). *შღრ. საბ* ბუტგური ეკლით დაბარდული.

ბაშპურაშ-ი (ბუტგურაშს) ბაშაბლიანი, ბაშაბინანი.

ბაშპურაშ (ბუტგურუას) ხშირთმინანი. ბუტგურუა კორიე - ხშირთმინანი (ტანზე) კაცია.

ბაშ-ი (ბუბოლრს) შფოთი, არაულოპა; რია-რია, რაშა (*ქ. გარ.*). ხალხში ბუბოლს შეიღას უფინეღუ - ხალხის არეულობას მშვიდად უყურებდა.

ბაშ-ი (ბუბოლიას) შფოთი, არაულოპა, აურზაური. იყუბუ ბუბოლიაქ - შეიქნა შფოთი. იყუბუ ბუბოლიაქ ღო ორ კორქ თურე მიდერულუ: *მ. ხუბ., გვ. 76* - შეიქნა შფოთი და ყველა (ყველა კაცი) იქითკენ გაიქცა.

ბაშ-ი (ბუბოლუას) სახელი იბუბოლუ (*ნ*) ზმინს - შფოთი, არაულოპა, აურზაური, რაშა. მუკო-მუკო კამახეფი სკაცალო მიბუბოლუანდუ: *შ. გურ., გვ. 99* - ირგვლო რუსი ჯარისკაცები ფუტკარივით მებეგოდა. ხალხი იბუბოლუდუ - ხალხი ირეოდა. *ფერეფი, ტყამი მაფა გურს* გიბუბოლუანს - ფერიები, ტყის მეფე გულზე გებევიან.
 იბუბოლუ(ნ) (-, იაშაბი იხფოთა, იფუთფუთა;

უპაპოლინა უმფოთია; ნოსპოლუპ(ნ) ირეოდა თურმე) *გრდუე. ვნებ.* ირევა, ფუთფუთებს, შფოთავს.

ბუქუ (ბუქუს) ბუქო, ურდულის ბასაყრელი ყურამბი; ჭრამის ჩამოსადებად დატოვებული ადგილი. ბოყვის თოლუნდეს ჯევეზნი, კარიშ ლურენი კაბიხუშალო დო კოჭობიში გილადავალარი იტენდეს ბუქუე მს - ბოყეს რომ თოლიდენ ძეკლად, კარის ურდულის გასაყრელად და ჭრატის ჩამოსადებად ტოვებდენ ბუქოებს. // *გადაქ.* იტყვიან, რასმე რომ დაპირდებიან, - ნასაქეზებლად, ა, ჯალიორ ი, ლალი, ლალია, ბუქუ ს ვიმაძუ ლუშურცილი დო ყვალა: *თ. სახო, გვ. 243* - ა, ძალლო, იყიფე, იყიფე, ბუქოზე დეცს ცივი ღობი და ყველიო.

ბუქუხი (ბუქუხის) სახსენებელი; ასაველ-დსასაველი, მზა-ქველი. იში ბუქუხი ვაუბირუ კოჩის - იმის ნიშნ-კვადი არ უნახავს კაცს. *შდრ. ბუქუტა.*

ბუქლი (ბუქლის), ბუქლეს შმორი; სინინძაშანი. ბუქლი შ შური შმორის, სიბინძურის სუნი. მუდგარენი ბუქლი შ შური ითხანს - რალაცაა შმორის, სიბინძურის სუნი დგას. უკვაკუ თხაში, ბეტარში ხორცის ბუქლი შ შური უთხანს - დაუკოდავი თხის, ბეტარის ხორცს შმორის სუნი ადღის.

ბუქლა (ბუქლას) მუნი (*ა. კლანაგა*).

ბუქლამი (ბუქლამს) სინინძაშრის სუნის მქონე; შმორიანი. პატ, სი ბუქლამი ნღი: *მ. ხუბ, გვ. 4* - პატ, შე ბინძური მდელო! ნუჭ ბუქლამი, გენომიციონია! *მ. ხუბ, გვ. 79* - ნაძო სუნიანო, გადამიყვანეო!

ბუქლო (ბუქლოლ/რს), ბუქლოლ (ბუქლოლუას) 1. სადმის ზარელოდ (უშვანოლ) და უსუფთავოდ გაკეთება; ფართი-ფართით, ფაფურით, ფაფურით კითება; 2. დასპრა, თხაშანა. ათეფურა ბუქლოლით საქმე ვეკითინე - ასეთი ფაფურით საქმე არ გაკეთდება (არ შეიძლება გაკეთდეს). ბადანური ბუქლოლია, კუქლა - მოჭყულობაია: *მ. ხუბ, გვ. 329* - ბავშური ფაფური, კუქლა - პატარალობაო. ამდარ ღდას ი ბუქლოლი, მარა მუთუნი ვეიშალო - დღევანდელ დღეს ფაციფუტობს (რალაცას), მაგრამ არაფერი არ გამოსდის. იბუქლოლ(ნ) (იბუქლოლას იხსავუდ) იფაფურებს, იბუქლოლ იფაფურა, უპაპოლინა უფაფურია, ნოსპოლუპ(ნ) ფაფურობდა თურმე) *გრდუე. ვნებ.* ფაფურობს, უგვანად რალაცას აკეთებს.

ბუქლოლი (ბუქლოლირს) *მიძე. ვნებ. წარს.* ბუქლოლი უნს ზენისა - 1. დასპირლი,

მითხანაშური; 2. უშვანოდ გაკეთებული რამ.

ბუქონი (ბუქონს) *იხ. ბუქობლოლი.*

ბუქუს (ბუქუს) *იხ. ბუქლი.*

ბუნა (ბუნჯის) ერთი მნიშავი (*გ. გლაგა*).

ბუჩონი (ბუჩონს) ბოჭაა.

ბუჩონა (ბუჩონას) მინც ბოჭავს, შოულოგს. ბუჭონა კოჩი - მბოჭველი (მშოენელი) კაცი.

ბუჩონა (ბუჩონას) სახელი ბუჭონუნს ზენისა - ბოჭავს, შმბრონებაა. ფარას ბუჭონუნს - ფულს ბოჭავს. ბუჭონუნს (წაუჩონა მობოჭა, წაუაჩონა მობოჭავს, წაწაუჩონა) მობოჭავდა თურმე) *გრდმ. ბოჭავს.*

ბუჭა, **ბუჭაა** (ბუჭაას) *ანთროპ. ბუჭა.*

ბუხარი (ბუხარს) ბუხარი. დისიერუნი, ბუხარი შ მითილუ: *ა. ყოფშ, გვ. 6* - რომ დაღამდა, ბუხარში შევიდა.

ბუხარამი (ბუხარამს) ბუხარინი, ბუხარის მქონე. იმენ-იმენი ბუხარამი ოკო ორდასია ცანჭიშ ოთახუ - მიანცდამბინც ბუხარინი უნდა იყოსო ყაჭის ოთახი.

ბუხარამი-ქული (ბუხარამი-ქუს) ბუხარის ქული, ქრავალის ქული. ბუხარამი ქული გიორთუ ართის: *მ. ხუბ, გვ. 73* - ქრავალის ქული ახურავს ერთს.

ბუხუ (ბუხუს), **ბუხუნი** (ბუხუნი, ბუხუნი) *ანთროპ. ბუხუნი.*

ბუხუნი (ბუხუნას) იგივეა, რაც ბოხორია.

ბუჯა (ბუჯას) სასულგუნად მოსსპელნი მკელი (*გ. გლაგა*).

ბუჯინი (ბუჯინს), **ბუჯინა** (ბუჯინას) სახელი ბუჯინენც ზენისა - სასნიამოვნიო საუბარი.

ბუჯინა (ბუჯინას) ბეპრისა და სასნიამოვნიო მოლაპარაკა.

ბუჯოლი (ბუჯოლს) იგივეა, რაც ბუჯინი, - სასნიამოვნიო საუბარი.

ბუჯოლა (ბუჯოლას) *იხ. ბუჯინა*, - სასნიამოვნიო მოლაპარაკა.

ბუჯოლირი (ბუჯოლირს) *მიძე. ვნებ. წარს.* ბუჯოლი უნს ზენისა - უშვანოდ გათილილი, გაკეთებული; ოღორ-ჩოღორი. ბუჯოლირი დოსქილუ სელეგენი, ნაკებოლა გამოჭყვილია - უშვი დარჩება სულეგენი, თუ კუზები არ მოაცილუ.

ბუჯოლა (ბუჯოლას) სახელი ბუჯოლი უნს ზენისა - უშვანოდ კეთება

რისამა; ოღრო-ჩოღროდ გათლა (მე., ხის...)
 ჯა სქემას გოთოლო-მაქი, უწი, იქ
 ე ო ბ უ ჯ გ ო ლ უ - ხე ლამზად გათალე-მეთქი,
 ეუთხარი, იმან უშნოდ, ოღრო-ჩოღროდ
 გათალა.
 ბუჯგოლუნს (ბოზაქოლი უშნოდ გათალა,
 გააკეთა; ბაზაქოლი უშნოდ გაუთლია,
 გაუქეთებია; ბონოპაქოლი უშნოდ გათლიდა,
 გააკეთებდა თურმე) გრძ. უშნოდ თლის,
 აკეთებს რასმე.
 ბუჯოლი ჩიბო. ენებ. წარს. უშნოდ (ოღრო-
 ჩოღროდ) გათილი, გაკეთებული რამ.
 ნაპოლია ჩიბო. ენებ. წარს. უშნოდ (ოღრო-
 ჩოღროდ) ნათალი, ნაკეთები რამ.
 ნაოპოლია ჩიბო. ენებ. წარს. უშნოდ
 (ოღრო-ჩოღროდ) გათლის, გაკეთების
 საფასური.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი/რს) სპემის ნელა კითხვა,
 ფაფხური.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) სპემის ძალზე ნელა,
 გოლომეუბგებლად გკითხვანი.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) სახელი ი ბ უ ჯ ო ლ უ (ნ)
 ზმნისა - სპემის ნელა კითხვა; ფაფხური.
 ოღროშე ონჯუაზა ი ბ უ ჯ ო ლ უ , მარა ხეშე
 მუთონი ვეიშმალე - დილიდან საღამომდე
 აკეთებს რაღაცას, მაგრამ ხელიდან არაფერი
 გამოსდის.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) ერთად თავემეყრელი;
 მომგლევი (მე., ბოლახის ან სხვა რამისა...).

ბუჯოლი (ბუჯოლი) ბ უ ჯ ო ლ უ ს თქუანა, კუჭის
 გოზანს დინახალენი თიშენი - ბუჯოლი
 იტყვიან, კუჭს შიგნით რომ აქვს იმავი.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) იგივეა, რაც ბ უ ჯ ე ლ ი . მუ
 გიწა მა ბ გ რ ე ლ ი ? : ი. ყოფი., გვ. 175 - რა
 გითხრა მე ბუჯოლი?
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) ბოტან. შინდ. შდრ. ბუჯოლი
 (ა. მე.).
 ბუჯოლი (ბოლახის) შიქლია. ბ ლ ა ლ ა რ მებუდასგ,
 ჯიმა, დიდი მავა აიეგიში: კ. საბუშ., ქხს, გვ.
 128 - შიქლია გეონებოდეს (მოგვცემოდეს),
 ძმო, დიდი მესე აიეგისა.
 ბუჯოლი (ბოლახის) იგივეა, რაც ფ შ მ ფ ა , - ანსება.
 ათე არადგილქ ოკო ე ი ბ შ ა ს - ეს ადგილი
 უნდა ამოივსოს.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) იგივეა, რაც შ ხ ი რ ი .
 ბ შ ხ ი რ ი ე ათეჯურა შემთხვევეთი - ხშირია
 ასეთი შემთხვევები.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) ხაზ. ხშირად. ქოთ ბ შ ხ ი რ ა ს
 ბიორუნლით: ქხს, I, გვ. 193 - კიდევ ხშირად
 ენახვედით. იხ. ხშირასა.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) იხ. შხუ, - მსხვილი. შდრ. ფშხუ.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) კიდე.
 ბუჯოლი (ბუჯოლი) ბოტან. შინდ. (ა. მე.). ი.
 ყოფი. შიქს აქვს ფორმა ბ გ გ მ გ რ ი , რაც
 ამჟამად იშვიათია.

ბ მუორე პირის ობიექტის ნიშანი ზმნებში ხმოვანთა წინ: გ-აწყუნუ გეტყინა; გ-ეჭოროფუ შეიყვიყარდა; გ-ილუ გაქეს; გ-ოკო გინდა; შორ. ლაზ. გ; გილუნ გაქეს.

ბა¹ - მარტული ზმნისწინი. 1. ანმცოს ფორმას აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: ძღაბის გა -ათხიისნ ვოგოს გაათხოვებს (შორ. მთხიის ათხოვებს). ღუმუს გა -აკეთენს ღომს გააკეთებს (შორ. აკეთენს აკეთებს). 2. ზმნის უსრულლო სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: ცუღე გა -ამენუ სახლი გააშენა (შორ. ამენუ აშენა). იხ. ბა²; ბა³; ბა⁴; გა¹; გა²; შორ. ლაზ. გა¹.

ბა² - ზოგჯერ ქო ნაწილაკის ფუნქციას ასრულებს: გა მკო ფ ს ქ ი ღ ი (ქ) მიგრჩი; იფშელი ჯაშა, ეუეტი გა მკო ფ ს ქ ი ღ ი: ო. ყოფშ, გვ. 46 - ავედი ხეზე, იქ (ქ) მიგრჩი.

ბა³ - ნაწილაკი ქართული ღა ს შესატყვისია ნაცვალსახელებში: მიდიგა/მიღგვა ვიღაცა; მუდიგა/მუდიგა/მუღგა რაღაც; ნამუდიგა/ნამუდიგა რომელიღაც.

ბა⁴ (ბას) ბორცვი, ბორაპი, სპრი; მხარე. მოღლენი გა ს გიგომასასგაღა, მელენც გიომასი: ხაღს. სიძორ., I, გვ. 95 - გამოღმა მხარეს თუ დაგაყვედროს (დაგმანოს), გაღმა დააყვედრე... გა ღო გა ს გ გიგოსსაპი: ეხს, I, გვ. 285 - გორაკებს გადავახტე. შორ. გაბარე, გამარეფე, გამგურღი.

ბა⁵ (-გაღ; გა-ს; შრ. რიგ-ს: გაღ-ღეო) ურმის ძირითადი ნაწილი, ზუპაღგბარი, ხაღნა (ურმისა). შორ. გაში ნერჩი, გაში გვაჯეფე; ურეშიში ჩართო.

ბაბაბაბა¹-ი (გაბაბაბა¹) მიძღ. ენებ. მე. გეეეენს ზმნისა - ბასაბაბაი.

ბაბაბაბაბა²-ი (გაბაბაბა²) მიძღ. ენებ. მე. გუანღიღარენს ზმნისა - ბასაბმღიღრაბაი. იხ. ბაბაბაბა¹.

ბაბაბაბა³-ი (გაბაბა³) მიძღ. ენებ. მე. გააბარენს ზმნისა - ბასაბილიაბაი.

ბაბაბა⁴-ი (გაბაბა⁴) მიძღ. ენებ. მე. გააბენს ზმნისა - ბასაზამაბაი.

ბაბაბაბა⁵-ი (გაბაბა⁵) მიძღ. ენებ. მე. გაათაუნას ზმნისა - ბასაბილიაბაი. სერი აფუ გაბაბაბა⁵ - ღამე აქეს გასათენებელი.

ბაბაბაბა⁶-ი (გაბაბა⁶) მიძღ. ენებ. მე. გაათინს ზმნისა - ბასაბაბაი.

ბაბაბა⁷-ი (გაბაბა⁷) მიძღ. ენებ. მე. გაათხიის ზმნისა - ბასაბილიაბაი.

ბაბაბა⁸-ი (გაბაბა⁸) მიძღ. ენებ. მე. გუეკინანს ზმნისა - ბასაბაბაი, ბასაბაბაბაბაი.

ბაბაბა⁹ შემცვლელი, მუაღმღი (ო. ყოფშ.). გაამათ ზაზ. ნაცვლად, გამო. ფრისხოლო იბორღეს მოწყინებაშ გაამათე: ო. ყოფშ, გვ. 172 - ორევე მღეროდნენ მოწყინებლის ნაცვლად (გამო). იქე გაამათე უწუუ: ა. ცაგ., გვ. 91 - იმან ნაცვლად უთხრა. თუმი გაამათე ამის ნაციურად (გამო). იხ. გაამა.

ბაბაბა-ბაბა (გაბაბა-ბაბა) ნარმოამბაბაბაი, შემცვლელი ხაღსი. მაიორა ღღას მოართესგ ხენწიფეში გაამა-კათაქე: ა. ცაგ., გვ. 49 - მერე ღღეს მოვიდნენ ხელმწიფის ნარმოამბაბაბაბა (გამო)გაბაბაბაი.

ბაბაბაბა¹⁰-ი (გაბაბა¹⁰) მიძღ. ენებ. მე. გაანქარენს ზმნისა - ბასაბაბაი.

ბაბაბაბა¹¹-ი (გაბაბა¹¹) მიძღ. ენებ. მე. გაარჩქინანს ზმნისა - ბასაბაბაი.

ბაბაბაბა¹²-ი (გაბაბა¹²) მიძღ. ენებ. მე. გეესორებუ(ნ) ზმნისა - ბასაბილიაბაი.

ბაბაბაბა¹³-ი (გაბაბა¹³) მიძღ. ენებ. მე. გეესურენს ზმნისა - ბასაბაბაბაბაი.

ბაბაბაბა¹⁴-ი (გაბაბა¹⁴) მიძღ. ენებ. მე. გოსხაპუნს ზმნისა - ბაღასხაბაბაი.

ბაბაბაბა¹⁵ (გაბაბა¹⁵) იგივეა, რაც გაასხაპალი - ბაღასხაბაბაი.

ბაბაბა¹⁶-ი (გაბაბა¹⁶) მიძღ. ენებ. მე. გოტა-ხუნს ზმნისა - ბასაბაბაი, ბასაბაბაბაი.

ბაბაბა¹⁷ (გაბაბა¹⁷) იგივეა, რაც გააბაბაბაი. მოღარეთს... გააბაბაბა: ა. ცაგ., გვ. 35 - ნამოვიდნენ... გასატყად.

ბაბაბაბა¹⁸-ი (გაბაბა¹⁸) მიძღ. ენებ. მე. გაბინებაბაბაი - ბასაბაბაბაი.

ბაბაბა¹⁹-ი (გაბაბა¹⁹) მიძღ. ენებ. წარს. გააჭყოლიღანს ზმნისა - ღასაბილიაბაი.

ბაბაბა²⁰ (გაბაბა²⁰) სახელი გააბაბაბაი ზმნისა - ბაბაბაბა. იხ. ახალგაბა.

ბაბაიონება (ცაბათილებას) სახელი
გააბათილებს ზნისა - ბაბათიონება.
ეწერილო მუმი ფერი ტურა, ფოქრე,
გააბათილებს: *აა, 2, გვ. 87* - მგელი და
მისი ფერი ტურა, ფევირობ, გააბათილო.

ბაბარსი (ცაბარსი) ზაბარსი; სწორზღაპირიანი
ბორცვი; მალაღი სარნი. ქობილითი ართ
გაბარცხე: *ი. ყოფშ., გვ. 57* - მიადგა ერთ
სწორზღაპირიან ბორცვს. ი. ყოფშიძის
ვარაუდით, გაბარსი ← გაგოლაზბარი (ბარი).

ბაბახეხი (ცაბახეხი) სახელი გაბახეხს
ზნისა - სახელის ბაბახეხს, შერცხეხს.
ცირეფიმი ეყოფუნათ ნანდული დუკე გაბახეხე:
კ. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 109 - გოგობის
დღევითი (უკან მიყოლით) ნანდვილად თავს
შერცხეხენ. იმი ძღაბი გაბახეხე - იმის გოგოს
სახელი გაუტეხა.

გაბახეხს (ბაბახეხს შერცხეხენ, ბუხახეხს
შერცხეხენა, ბენოხახეხს) შერცხეხენდა
თურმე, - შერცხეხენა) *გრდმ. შპარცხეხის,*
სახელს გაუტეხს.

ბაბაქა (ცაბაქა) სახელი გაბაქებს
ზნისა - გაბაქება; რისიმა თამამად,
შუაპირად გააქიება; მოურაღებლობა.
ქობორაბა მუთუნი გაბაქებინებდეს:
ი. ყოფშ., გვ. 100 - ქობორას ვერაფერს ვერ
უბედადნენ (შეცდილო გაეცა).

ბაბაქაშა (ცაბაქაშა) სახელი გაბაქაშებს
ზნისა - გაბაქაშება; რისიმა თამამად,
შუაპირად გააქიება; მოურაღებლობა.
ქობორაბა მუთუნი გაბაქებინებდეს:
ი. ყოფშ., გვ. 100 - ქობორას ვერაფერს ვერ
უბედადნენ (შეცდილო გაეცა).

ბაბორეხი (ცაბორეხი) სახელი გაბორეხს,
გეებორეხე (6) ზნისა - ბაბორეხს,
ბაბორეხს, გაბორეხს. ენა მუღო გეეგონე,
გეეგონაქ გეებორეხე: *ი. ყოფშ., გვ. 171* -
ეს როგორც გაეგონა, ბუღბული გაეგონა. *იხ.*
ბორჯი.

ბაბორეხი (ცაბორეხი) სახელი გაბორეხს,
გეებორეხე (6) ზნისა - ბაბორეხს,
ბაბორეხს, გაბორეხს. ენა მუღო გეეგონე,
გეეგონაქ გეებორეხე: *ი. ყოფშ., გვ. 171* -
ეს როგორც გაეგონა, ბუღბული გაეგონა. *იხ.*
ბორჯი.

ბაბორეხი (ცაბორეხი) სახელი გაბორეხს,
გეებორეხე (6) ზნისა - ბაბორეხს,
ბაბორეხს, გაბორეხს. ენა მუღო გეეგონე,
გეეგონაქ გეებორეხე: *ი. ყოფშ., გვ. 171* -
ეს როგორც გაეგონა, ბუღბული გაეგონა. *იხ.*
ბორჯი.

ბაბორეხი (ცაბორეხი) სახელი გაბორეხს,
გეებორეხე (6) ზნისა - ბაბორეხს,
ბაბორეხს, გაბორეხს. ენა მუღო გეეგონე,
გეეგონაქ გეებორეხე: *ი. ყოფშ., გვ. 171* -
ეს როგორც გაეგონა, ბუღბული გაეგონა. *იხ.*
ბორჯი.

დაბნეული, შიშვენიერი. საქმე გა-
აბორეხე უღი აფუ- საქმე არეული აქვს.
ბაბარეხი (ცაბარეხი) სახელი
გაბარეხს ზნისა - ბაბარეხს.
ბრელი ქაყარი გაბარეხე - მრავალი
ციკანი გაბარეხა.

ბაბარეხი (ცაბარეხი). 0 ცაბარეხით ჩხოშიმ
ჭუალა- ჯობს გააბორეხე და შიგ თაბოლო
შექცევით შეანყობენ თევზს და წვავენ. ამას
ციხიანი ცაბარეხით თევზის შეწვას (*მსაღებო, ტ.*
V, გვ. 74.).

ბაბახეხი (ცაბახეხი) სახელი
გაბახეხებს ზნისა - ბაბახეხს.
შერ. ბსქელი.

ბაბაზი (ცაბაზი) ღოშის მოხარების, ხარჩოს
მოხარების დროს მოყვანილი ქონი,
ქაფი.

ბაბაზი (ცაბაზი) ცაბაზის მძლარი სიწყნა.
ბაბაზი (ცაბაზის) ბაბაზი; დიდი, ძლიერი
სიწყნა (*კ. ჭარ.*); ბაბაზაშა. ვაბაზი სოთონი
ე გაბაზი სინჩხე - ვერ წავალ (არ
შეიძლება წასვლა) არსად ამ პაპანეხებში.
გაბაზი სინჩხე - ძლიერი სიწყნა. *შერ. იმერ.,*
გურ. ცაბაზის დიდი, ძლიერი, მაგ., სიტყვ
(ტ. შერ., ს. ლ., ა. დ.).

ბაბაზი (ცაბაზი) სახელი გაბაზებს ზნისა -
ძლიერ სიწყნა, ღნისა. მურსონი,
შიო გაბაზი - რომ მიდის, მიღასლავს.
გაბაზი უმუმი შარასლო გაბაზი -
გაბაზი თავის გზას და წალასლავს.
გაბაზი (მბაბუ წალასლავს, შაბაბუ
წალასლავს, წაბაბაბუ წალასლავს)
თურმე) *გრდმ. ერძე. წალასლავს.* *იხ.*
მაგაგია.

ბაბაზი (ცაბაზი) იგივეა, რაც ოჭიშიში
მეხალი - ხარხარული (*კ. ჭარ.*); ბაბაზი და
ბაბაზი სუნანელი (*მსაღებო, ტ. III, ნაწ. II, გვ.*
214.); მძლი (*კ. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 143.*);
ხარხარული (*ი. ყოფშ.*). *იხ. გორგალი.*

ბაბაზი (ცაბაზი) სახელი გაბაზებს ზნისა -
ბაბაზს. ვაბაზი გაბაზებს ჩიმი ჭიკილი.
გაბაზი - არ გესმის (გაგებება) ჩემი ჭიკილი.
გაბაზი უჯორი ღო შური: *კ. საბუშ., ქსს,*
გვ. 142 - გაგებება აუკარგი. ვაბაზი გაბაზებს,
გიგორცხენი, ვარა მისი ონდურუქნი: *კ. საბუშ.,*
ქსს, გვ. 120 - ვერ გუბულობ (ვიწმე), გიგვარს,
ანდა ვინმეს თუ ემდურ.

გაბაზი (ბაბაზი გაიგო, ბაბაზი გაუგია,
ბორბაბაბი) გაიგებდა თურმე, - განაგებდა) *გრდმ.*
გაიგებს.

გაბაზი (ბაბაზი გაუგო, ბაბაზი გაუგია,
ბორბაბაბი) გაიგებდა თურმე, - განაგებდა) *გრდმ.*
სახე. კვ. გაბაზებს ზნისა - გაუგებს.
გაიგებებს (ბაბაზი გაუგებულ იქნა, ბაბაზი)

გაგებულა) გარდუ. ენებ. გეგეტენს ზნისა- გაიგება.

გეგეტენს(ნ)/გეიგინენ(ნ) (ბიზონი შესაძლებელი გახდა გაგება, - , -) გრდუ. შესაძლ. ენებ.

გეეტენს ზნისა- შეიძლება გაგება.

გეგინენ(ნ) (ბაბონი შეძლო გაეგო, - , ბონონაჰ(ნ) შესძლება გაგება) გრდუ. შესაძლ. ენებ.

გუეტენს ზნისა- შეუძლია გაიგოს.

გეტეტაფუნს (ბაბაჰაჰუნა გაეგებინა, ბაჰაჰაჰაჰუნა გაუგებინებია, ბონონაჰ(ნ) გაეგებინებდა თურმე) კუზ. გეეტენს ზნისა- გაეგებინებს.

ბაბაჰაჰაჰუნა მიჰლ. მოჰ. გამგებო.

ბაბაჰაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. მჰ. გასაგებო.

ბაბაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. გაგებული.

ბაბაჰაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. განაგებო.

ბაბაჰაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. გაგების საფასური.

ბაბაჰაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. გაუგებელი.

ბაბაჰაჰუნა (გაგებაჟანს) სახელი

გაეტეტაფუნს ზნისა - ბაბაგინება.

ურაში დალეული გაეტეტაფუნა დადაღო მუშას; მ. ხუბ., გვ. 61 - უფროსი დები

გაგებინებენ დედ-მამას.

ბაბაჰაჰუნა (გაგებულ/რს) მიჰლ. ენებ. წარს.

გეეტენს ზნისა - ბაბონილი; ბაბაჰაჰუნა; მისხმადრილი; შინაგაჰაჰუნა. გაეტეტული

კოჩი რეთი ღო საქვეყნოთი გაეტეტული

შეუღირთუთ - გაგებული კაცი ხართ და

საქმესაც შეგნებულად მიუდგებით.

ბაბაჰაჰუნა (გაგეტაჟანს) მზარაჰუნა; მასაბი,

რომელიც ემსახურება ქორწილს, ქელესს (მ. კოლანაჟა). იხ. საგატესქო.

ბაბინი (გაგინს) ღასღასი, უღროსი სიარული.

შორ. გაგაჟი.

ბაბინაჰაჰუნა, ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა,

გაგინაჰაჰუნა) სახელი გაეტინძარენს,

გაეტინძარენს ზნათა - ბაბინაჰაჰუნა.

იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა;

გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგინაჰაჰუნა) იხ. გინაჰაჰუნა.

გატონას: ქახს, I, გვ. 66 - მე ასე მატეს გაგონილი.

გაგონენს (ბაბონი გააგონა, ბაბონი გაუგონებია, ბონონაჰ(ნ) გააგონებდა თურმე) გრდმ. გააგონებს.

გეგონენს/გეგონენს (ბიზონი გაიგონა, ბაბონი გაუგონია) გრდმ. სათვ. ქვ.

გაეტონენს ზნისა- გაიგონებს.

გუეტონენს (ბაბონი გაუგონა, ბაბონი გაუგონია) გრდმ. სასტვ. ქვ. გეეტონენს ზნისა- გაუგონებს.

გეგონენს (ბიზონი გაგონილი იქნა, ბაბონი გაუგონილი) გრდუ. ენებ.

გეეტონენს ზნისა- გაგონილი იქნება.

გეგონენს (ბიზონი შესაძლებელი გახდა გაგონება, - , -) გრდუ. შესაძლ. ენებ.

გეეტონენს ზნისა- შეიძლება გაგონება.

გეტეტონენს (ბაბონი შესაძლებელი გაგონა, - , -) გრდმ. სათვ. ქვ. გაეტონენს ზნისა- გაუგონებს.

გეტეტონენს (ბაბონი შესაძლებელი გაგონა, - , -) გრდმ. სასტვ. ქვ. გაეტონენს ზნისა- შეუძლია გააგონოს.

გეტეტონენს (ბაბონი გაუგონებინა, ბაბონი გაუგონებინებია, ბონონაჰ(ნ) გააგონებინებდა თურმე) კუზ.

გეტეტონენს ზნისა- გააგონებინებს.

ბაბინაჰაჰუნა მიჰლ. მოჰ. გაგონებელი.

ბაბინაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. გაგონილი.

ბაბინაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. განაგონი.

ბაბინაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. გაგონების საფასური.

ბაბინაჰაჰუნა მიჰლ. ენებ. წარს. გაუგონარი.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგონილ/რს) მიჰლ. ენებ. წარს.

გეტეტონენს ზნისა- ბაბინილი, ბაბინაჰაჰუნა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგონა) იგივეა, რაც გაეტეტონენს - ძლიერ-ძლიერობით სიარული, ღასღასი. შორ. ოგატაჟა. იხ. მე-გეტეტაჟა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგონა) ბლაბინი, რლუნბინი. (ი. ყოფშ., მ. კარა). შორ. ლაგეტეტვი, ჩანგულა.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგონილ/რს) იგივეა, რაც გაეტეტონენს - ბლაბინი, რლუნბინი (ი. ყოფშ.).

გეტეტონენს - ბლაბინი, რლუნბინი, სინაბინი, მონინი. შორ. უკეთიერი.

ბაბინაჰაჰუნა (გაგონა) დაბალი, ბრტყელი ბორცვი (მ. ცხად, ტომონ, გვ. 99).

ბაბინაჰაჰუნა/ბარბინაჰაჰუნა (გაგონილ/რს) ბიკონინი; რინტაჰინი, ვალბინი, მინაბინი. ქალები კაკულარს ზევით იხურავდნ სირმით განწყობდა გაგონილას (მსაღვთი, ტ. III, ნაწ. I, გვ. 242); მოქსოვილი იყო ბრტყელიანად, ფორმით (ჩახვი-ჩახვი). თავმოშორნ ვაჭები კისერზე იკეთებდნ (იგვ. გვ. 244). შორ. კაკულა.

ბაპუქოზი (გაგუქობას) სირღუნება (*ქ. ჯარ.*) *იხ* ლაგვა, ლაგვეობა.

ბაპუქა (გაგუქას) ქსოვილი, რომელიც ასე იტყვიან, როგორც ლეჭაქი* (*მასლები, ტ. III, ნაწ. I, გვ. 248*).

ბაპუ *მოფერებით მიმართა*: საპყარალო! ქობროთი ამი ჩქიმა, ჩქიმი გადა ბღაბი! - მოლო აქ ჩემთა, ჩემო საყვარელო გოგონა! *შორ ირფი*. გადაა ვატი, ბიჭი (*ა. ლლ.*).

ბაპაბანაო *ზღზ*. იგივეა, რაც გადაბანო, - დახრილად. *ცუღეში გადაბანათ რთუალა* - სახლის დახრილად გადახურვა.

ბაპაბანო *ზღზ*. ბარღიბარღი. ათე *ცუღე* ჩხოგათი რე რთილი ღო ეთინა - გადაბანო - ეს სახლი დამგებულადაა დახურული და ის - გარდიგარდმო. *შორ ჩხოგათი*.

ბაპაპუზი (გადალუას) სახელი შიი გადალუ (ნ) ზნისა- მსუქნის, შეცემაბაპირილი ბაპეპის სირბილი. *ამარე* ეშიი გადალუ ჩქიმი ბოში - აგრ მოღის (მსუქანზე იტყვიან) ჩეზი ბიჭი. *იგადალუ (ნ)* (თიხიპალუა თიხ მოიზინა მან, მუხუპალუნა მოურბენია, თიხიპალუა (ნ) მოიზინადა თურმე) *გარღუე. ენებ*. დარბის. *იხ* ცილალა.

ბაპარ-ი (გადარს) ღაპა (*ღ. ფოთა*).

ბაპარინაბი (გადარიებას) სახელი გეღირიებუ (ნ) ზნისა- ბაღარეპა. ხანქ გეღერუ: *მ. ხუძ.*, *გვ. 16* - ხანი გადაირია.

ბაპაპარო *ზღზ*. ზეპარაღინად. თენა ამსერი გადაჯვარო ქელანუქარგ: *მ. ხუძ.*, *გვ. 154* - ეს ამაღო ჯვარედინად დაანყო.

ბაპინარაბი (გაღინდარებას) სახელი გეღინარებუ (ნ) ზნისა- ბამღიდრება. ბამეოთე ვ ბოშიქე, გეღინდარგ: *ა. ცაგ.*, *გვ. 4* - გაკეთდა ეს ბიჭი, გამღიდრდა. *იხ* ღინდარა.

ბაპოპას *ზღზ*. სარ და სარზე, პორცვიღან ბორცვზე. გადალო გასგ გიგოსხაპი: *ა. ყოფ.*, *გვ. 141* - ბორცვიდან ბორცვზე გადავხტი. *იხ* გა.

ბაპუ *იხ* გადალუა.

ბაპაინაბი (გადაღინებას) სახელი გუღელანენს ზნისა- ბაპირიკება; დიპარახვა, დანუება; მოქმედაეის, სპაციილის ღამეობა. *იხ* ღდანება.

ბაპუპა (გაუფებას) სახელი გაეუფენს ზნისა- ბაპუპა. მოფიქრება გამიფეი: *ა. ყოფ.*, *გვ. 108* - მოფიქრება გამიფეი. გაეუფე ირფულქენი: *ქ. საბუქ.*, *ქართ. ზეპ.*, *გვ. 71* - რომ გაიფადა ყველაფერი. *იხ* ეფი.

ბაპალო (გადალს) იგივეა, რაც ნაგაგაღე - ნაპეპი სპაონისა ჟანაში (*ქ. ჯარ.*),

ზარალი. ლომი კინი გადალს ორთგ: ლომი ისე ზარალს შეება (აზინება).

ბაპიპინაბი (გაეითარებას) სახელი გააეითარენს ზნისა- ბანეპითარება. გააეითარენს (ბაპიპინა განეითარა, ბაპიპინა განეუითარებია, ბაპიპინა განეუითარებია) განეითარებდა თურმე, - განეითარება *გრღმ*. განეითარებს. გიეითარენს (ბიპიპინა განეითარა, ბაპიპინა განეუითარებია) *გრღმ*. სათე. *ქე*. გააეითარენს ზნისა- განეითარებს. გუეუითარენს (ბაპიპინა განეუითარა, ბაპიპინა განეუითარებია) *გრღმ*. *სახე. ქე*. გააეითარენს ზნისა- განეუითარებს. გეეუითარებუ* (ნ) (ბაპიპინა განეითარდა, ბაპიპინა განეუითარებულა) *გრღუე. ენებ*. გააეითარენს ზნისა- განეითარებდა. გიეითარინენ (ნ) (ბიპიპინა შესაძლებელი გახდა განეითარება, -) *გრღუე. შესაძლ. ენებ*. გააეითარენს ზნისა- შეიძლება განეითარება.

გაეითარინენ (ნ) (ბაპიპინა შეძლო გაეითარებინა, - ბაპიპინა განეუითარებულა) *გრღუე. შესაძლ. ენებ*. გააეითარენს ზნისა - შეუძლია განეითაროს. გაეითარებუფანს (ბაპიპინა განეუითარებინა, ბაპიპინა განეუითარებინა, ბაპიპინა განეუითარებინა) განეითარებინებდა თურმე *კაუზ*. გააეითარენს ზნისა- განეითარებინებს. ბაპიპინა *მიღ. ენებ. წყ.* განეითარებელი. ბაპიპინა *მიღ. ენებ. წყ.* განეითარებელი. ბაპიპინა *მიღ. ენებ. წყ.* განეითარებელი. ბაპიპინა *მიღ. ენებ. წყ.* განეითარებელი. ბაპიპინა *მიღ. ენებ. წყ.* განეითარებელი. ბაპიპინა *მიღ. ენებ. წყ.* განეითარებელი. ბაპიპინა *მიღ. ენებ. წყ.* განეითარებელი.

ბაპიპინაპულო (გაეითარებულ/ის) *მიღ. ენებ*. *წარს*. გააეითარენს ზნისა - ბანეპითარებაული.

ბაპრი (ცხენი) ცუღი ბასახენი (ცხენი). გავერი ცხენი რენია, - იტყვიან ცუღად გასახედნ ცხენზე.

ბაპარაბი (გაპარებას) სახელი გააპარენს ზნისა- ბაპინა. ცუღემახ გააპარენს, აბა, მუს იქუნს: - სახლამდე გააცილებს, აბა, რას იზამს. გააპარენს (ბაპარა გააცილა, ბაპარა გაუცილებია, ბაპარა გააცილებდა თურმე) *გრღმ* გააცილებს. გიპარინენ (ნ) (ბაპარა შესაძლებელი გახდა გაცილება, -) *გრღუე. შესაძლ. ენებ*. აპარენს ზნისა- შეიძლება გაცილება. გააპარინენ (ნ) (ბაპარა შეძლო გაეცილებინა,

გული. მეძობელეფი გათხილებულე
 ცუნღე - მეზობლები გაფრთხილებული ყაყედა.
ბაქსუა (გათხუალას) სახელი გათხილინს
 ზინსა- ბაქსოვება. "სიგათხუალასი
 გოკო: *კ. სამუშ., ქართ. ზღ., გვ. 30* - "შენ"
 გათხოვება ვინდა. დამგათხუალას
 აპირუნთია, გეგებე - დის გათხოვებას
 აპირებთო, გავიგე.

ბაქსუა (გათხუებას) *იხ.* გათხუალა.
ბაქსოვობა (გაკანლიორებას) სახელი
 გააკანლიორენს,
 გაეკანლიორებუ(ნ) ზნათა-
 ბაქსოვობა. *იხ.* კანლიორა, კანლიორება.

ბაქს (ბა) გამულილი (რბა). მუყანსით თხას
 გოფაშილო გეჩანს ქალეფინი, თქუნა: გაკე
 გეჩანს ქაგა - როდესაც თხას გამულილად აქვს
 (აგვას) რქები, იტყვიან: გამულილი აქვს რქაო.
ჰორ. ყურწა.

ბაქსული (გაკებულს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გააკენს ზნისა - შაქსუაშული. *გადატ.*
 შემოკავებული ადგილი, სადაც ჩასვამენ ხოლმე
 გინგმს (ხბობებს), ქეკერგმს (ცენებს)
 და სხვ. *ჰორ. აგვარა, გოჭოფილი; ქართა.*

ბაქსუა (გაკეთებას) სახელი გააკეთენს
 ზინსა- ბაქსუაშა. შგასაგ აწიწი
 გაეკეთე: *ი. ყოფშ., გვ. 16* - სხვას აწი
 გაეკეთებ. ართო გაეკეთეთათ ბინა: *ი.
 ყოფშ., გვ. 147* - ერთად გაეკეთეთ ბინა.

ბაქსუაშული (გაკეთებულს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გააკეთენს ზინსა - ბაქსუაშული. იში
 გაკეთებულე მუთა მიძირგ - იმისი
 გაკეთებული არაფერი მინახავს.

ბაქსურაშა (გაკეირაფას) იგივეა, რაც
 გაკეირება.

ბაქსურაშა, ბაქსურაშა (გაკეირებას) სახელი
 გაკეირებუ(ნ) ზინსა- ბაქსურაშა. თე
 ცირასეთი უკეირდგ ათეში ფულუა: *ა.
 ცაგ., გვ. 31* - ამ ცირასაც (გოგოს) უკეირდა
 ამის დამალვა. მაგაქ გაეკეირგ: *ი. ყოფშ., გვ.
 49* - მეგეფ გაიკეირგე.

ბაქოლა - *ზერთული ზნისწინი* (გაკოლა: მარტივი
 გა- ზნისწინს დაერთოს - კა-// -კო- და -ლა-
 ნილიაყები): 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმარ-
 თოლებას იქიდან აქეთ - პირველი ან მეორე
 პირისაკენ; ქართულად უმთავრულად გადმოო-
 ცემა ბაქო - ზნისწინით ("ზოგჯერ ჩაბმ- თი);
 რაკოლა - ჯაღონუ გამოავზანს; გაკ'ილა -
 რქებინუ გამოაინას; გაკ'ილა - რღუნე ჩამო-
 ყარა. *ჰორ. კოლა.* 2. ზნის უსრული სახის
 ფორმას აქვეცს სრული სახისად; გვალაშე
 გაკლა-ავალონუ - მიჯიდან ჩამოავზანდა
 (*ჰორ. ოჯაღონუ ავზანდა*). გაკლა-არქებინუ
 გამოაინა. (*ჰორ. ორქებინუ აინა*). 3. ანმყოს
 მწკრივის ფორმას აძლევს მყოფადის

მნიშვნელობას: გაკლა-ავალონანს
 გამოავზანის (*ჰორ. ოჯაღონანს ავზანის*);
 გაკლა-არქებინანს გამოაინენს (*ჰორ.
 ორქებინანს აინენს*).

ბაქინალ-ი (გაკინალ/რს) *იხ.* გააკინალი.
ბაქინება (გაკინებას) სახელი გააკინენს
 ზინსა-1. შუგულუდა, შეჩირაშა. 2.
 შემოკლაშედა, შემოკლაშა.

ბაქირალ-ი (გაკირალ/რს) *მიძღ. ენებ. გვ.*
 გოკეირუნს ზინსა - შისახევეი.

ბაქინაშა (გაკინაწყუმას) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გაკოწყუმუნს ზინსა - შონაჩამახნი,
 დაბავაშვიპი ნათქაში. გორავაღუნე, ვა
 დევერა გერეფინში გაკინაწყუმა! : *კ.
 სამუშ., ქართ. ზღ., გვ. 31* - გეუბნები, არ
 დაიჯერო მტერების დაბეზლებით ნათქაში
 (მონაჩამხი).

ბაქო - *როული ზნისწინი* (გაკო: მარტივი
 ზნისწინი გა- და ნანილაკი -კო-): 1.
 ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას აქედან
 იქით - მესამე პირისაკენ: გაკო-პკათა
 შევავროგე. ვაიბაღუნ-და, ხოლო მხვეფე
 გაკოპკათა : *კ. სამუშ., ქართ. პოეზ., გვ. 47* -
 თუ არ გეყოფა, კიდევ სხვებს შევავროგებ.
 გაკო-ბუშა შებმა. *ფორიხოლოქ გაკიბესგ :*
ქსს., II, გვ. 46 - ორივე შეიბენ. 2. ანმყოს
 მწკრივის ფორმას აძლევს მყოფადის
 მნიშვნელობას: გაკო-კორუნს შეკრავს (*ჰორ.
 კორუნს კრავს*); გაკო-კორუნს შევავროგებს
 (*ჰორ. კორუნს კრავს*). 3. ზნის უსრული
 სახის ფორმას აქვეცს სრული სახისად; გაკო-
 ფალისუე მოშალა; თხოროილი გაკო-
 ფალიისს : *კ. სამუშ., ქართ. ზღ., გვ. 89* -
 თხოროილი მოშალეს (*ჰორ. ფალისუე შალა*);
 გაკო-შაყარუე შეყარა, შეკირბა (*ჰორ.
 შაყარუე კირბა, ავროვა*); გაკო-შაყარუე
 ნღეფეფი: *ი. ყოფშ., გვ. 65* - შეყარა ერთად
 დევეი.

ბაქობურდლონილი (გაკობურდლონილ/რს) *მიძღ.
 ენებ. წარს.* გაკობურდლონუნს ზინსა -
 დაფულეთილი. ცუღეშა
 გაკობურდლონილი მუკაქენეწით
 გეკლასაღუნე - სახლში დაფულეთილი
 ჩასაცმლით (ტანსაცმლით) ჩამობრძანდა.

ბაქონეშა (გაკონეწყუმა) სახელი
 გაკონეწყუმუნს ზინსა - დაბავაშა.

ბაქონეშა (გაკონეწყუმას/ბაქონეშა სალაშო
 შაში. თელ დღას თექ ვორილი ლო
 გაკონეწყუმას იფი ცუღეშა - მთელი დღე
 იქ ყყვიც და სალაშო ფამს (მოსაღამოებულზე)
 ნავედი სახლში. *ჰორ. ოჯაღუნ.*

ბაქოცხილი (გაკოცხილ/რს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გაკოცენს ზინსა - ღარღვეშული,
 დაშლილი.

ბაღა – *რთული ზმნისწინი* (მარტივი გა და ნანილაკი ლა-) ჩვეულებრივ გადმოცემს თანაობას. *იხ. გოლა.*

ბაღაბრე-ი (გალაგომის) იგივეა, რაც კალატოში.

ბაღაზუნა (გალაყუნას) სახელი გაღაყუნს ზნისა – თან ტარება. ვიღურქინი, გაღაპუნს: *ქსს., I, გვ. 95* – რომ დაედივარ, თან დამყვება.

ბაღაზონი (გალაზონს) დაბლა მხარა.

ბაღაზონური (გალაზონურს) დაბლა მხარისა. *შორ. ელახონური.*

ბაღაჯინა (გალაჯინას) სახელი გაღაქუნს (ნ) ზნისა – ჩამოხედავ. კართემა გაღაქუნს: *ა. ცაუ., გვ. 28* – კალთაზე ჩაიხედა.

ბაღა ზაზ. 1. ბარამი (საპირისა. დინახალე). ხათე-ხოლო ვაგმაალეს გაღაქ: *ქსს., I, გვ. 46* – მაშინათე გამოვარდნენ ვარეთ. გაღაქ ატლასი, დინახალე ათასი – ვართე ატლასი, შიგნით ათასი (გამოცანა: ზრონულო).
2. თანდებულად გამოყენება დიშნავს: ბარამი, ბარდა, ბარამი. *გი მოკოროცხილდეფიში გაღაქ, ცყა ირმენც ზომიერი სიშუას: ყა ზაყ., 21.03.1930, გვ. 3* – ზევეთ ჩამოთვლილის ვარდა, ტყე იძლევა ზომიერ სინოტივეს. მუთი ომეჲ გაღაქ ქოძირეჲ, ომეჲმ ვაგმადაყოთია: *ი. ყოშ., გვ. 23* – რაც ეზოს ვარეთ ნაზო, ეზოში შემოაადგო. *შორ. ლაზ. გაღაქ ვარეთ (ნ. მარი).*

ბაღა-ბაღა ზაზ. ბარა-ბარა, ბარადან. ოხვამეს პაპა რე ღო გაღაქ-გაღაქ აბრაგანც: *მასლ., გვ. 81* – საყდარში მღვდელია და ვარე-ვარე ყარალობს. გაღაქ-გაღაქ სი დეფარი: *ქსს., I, გვ. 186* – ვარედან შენ დაიფარე.

ბაღაინი (გალაინას) ბარამი, ბარამური (საპირისა. დინახალეიანი). გაღაქიანი კარი – ვარეთა კარი.

ბაღაენი (გალაენს) ბარამი, ბარამული. გაღაენი ჭუკიქე დენახალენი ჭუკი ვეგინორაყუა: *ა. ცაუ., გვ. 81* – ვარეულმა თავემა შინაური ვააგლო. დააჭყე ულა ღო მიღაროჲ გაღაენი ქიანაშა: *მ. ხუბ., გვ. 130* – დიწყო სელა და ნავიდა ვარეულ ქვეყანაში (საზღვარგარეთ).

ბაღაენიში (გალაენიშის) 1. ოჯახისი ვარდაცვლილი ნვვრის საპატრივცეჲლო დღესასწაული, როდესაც ოჯახში ავადმყოფია (*ი. ყოშ.*). 2. მხეცი. *შორ. ორთა (ი. ყოშ.).*

ბაღაენარა, ბაენარა (მ. - მარე. (გალენზარას) – მომავალი ქვირა (სიტყვ-სიტყ. ბარა+ქვირა). გაენზარას ოკო მიღაბართე ქართიშა – მომავალ კვირას უნდა ნავიდე თბილისში. *იხ. მარა.*

ბაღა (გალაის) ბაღინი. ვირი მაგზალაიკალო გაღაი ან მითისვისინანს: *ი. ყოშ., გვ. 146* – ვირი ბუღბუღოთი ვალაში თავმონრნებთ იყურება. თი გორორნი თი გაღაი თ ცყუდეს ოკო მოზრდილინი: *ქ. საბუშ., ქსს., გვ. 127* – ის მტრედი იმ ვალით სახლში უნდა გამეზარდა.

ბაღაშ (გალაობას) ბაღაშ. მაგზალა სქევაში გაღობათი ომუშუნას გოლა ღო ცყას – ბუღბუღო ლამაზი ვალობით ათრობს მთასა და ტყეს.

ბაღაშ *იხ. მოგაღაუა.*

ბაღაშური (გალაუფარს) // ბაღაშური *მიჲ. ენბ. ზე. სანაცვალო, შიმოსაქლაში. ორ ვაჭირებაში გაღაუაჭარი ... : ქსს., I, გვ. 46* – ყოველი ვაჭირების სანაცვლო (შემოსავლები)... *შორ. გოლაუაუა.*

ბაღაშ (გალაუას) სახელი გაღურს ზნისა – ამოსაშა. ბეჲქ გაღართ – მზე ამოვიდა. *იხ. ალუა; დლაუა.*

ბაღაშაშ (გალენჯებას) სახელი გატელენჯებუ (ნ) ზნისა – საირინქაღ ქცევა. ... ოქროთ მიგორჩქე პატი ვაყე, გატელენჯებუ: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 23* – ... ოქროდ მიგაჩნია, პატივი რომ არ სცე, საიღონდად გეცევა. *იხ. დღეჯა.*

ბაშა - *იხ. გიშო.*

ბაშა *იხ. მე-გამა.*

ბაშა ბაშიერი, სამაშიერი, სანაცვლო; მსაპსი. თეში გაშა ვა ბლოლე - და, მა პოვორეჲ ვალორია: *მასლ., გვ. 63* – ამის სამაგიერო თუ არ ვუყო (უქენა), მე ყყოვიღარ ძალლი. მუ რღოლა თეში გაშა ვეგიროუაჲ: *მ. ხუბ., გვ. 200* – რა გიყო ამის სანაცვლო სიკარგო. გაშა პასუხი მუ ღოლი?: *მ. ხუბ., გვ. 319* – მაგიერი პასუხი რა უქენი? სქანი გაშა-შო ჩქიში რენი-შო: *ქსს., I, გვ. 277* – შენი დარი-თქო ჩემთვის ვინ არის-თქო. *ი ვაშა კათა მაგიერი, შქეცვლელო სახლი. გამათე* ზაზ. სამაგიეროდ, ნაცვლად. მა სი გობდასხე, გაშათ მა ოკო გოლაბრეჲ: *მ. ხუბ., გვ. 45* – შენ მე რომ გამობსეო, სამაგიეროდ მე უნდა ვაგლაბო. ვარაიში გაშათე „ქოს“ თქუანდე: *მასლ., გვ. 21* – უარის ნაცვლად „პოს“ ამობბდე.

ბამაათხეპაშა/რ-ი (გამაათხეპაშა/რს) *მიჲ. ენბ. ზე. ბამოსათხეპარი, ბამოსათხეპარი.*

ბამათანა, ბიმათანა, ბომათანა (გამათანეს) ბათიანეაის დრო; ბამთიანეაილი. *შორ. გოთანა. იხ. მოგოთანე.*

ბამაქორაშა/რ-ი (გამაქორაშა/რს) *მიჲ. მიჲ. გაშორსენს ზნისა – ბამოცვალნი.*

ბამანბარეა (გამანჯარებას) სახელი გაამანჯარენს ზნისა – ბამანბარეა.

მოთაღვეფი ღო თინეფიში სქუაღვეფი - ჩემი შთამომავლობა არის: შვილები, შვილოშვილები და მათი შვილები. გამოსარყი უფრო ვიწროა, თურქი - ფართო. შერა თურქი; იმერ. ნაგრამი შთამომავლობა.

ბამსაშვილი (გამნაჭყანს) ნაშიერი; შთამომავლობა.

ბამი - იგივეა, რაც გემო -, გიმო -, გომო -, რთული ზნისწინი (გა- და -მო) შეთვისებულია ქართულიდან: გამო-რინა გამო-დგომა...

ბამი *თანდებული* (იხმარება ნათესაობით ბრუნვაში დასმულ სახელითან), - მიანიათ ქართულიდან შეთვისებულად. ქაკატობე უკახალე, ათე დემიში ომქურუნ, თიმ გამო : *მ. ხუბ., გვ. 297* - მალულად მიეჩარა (მიწყვა) უკან, ამ დევის რომ ემინა, იმის გამო.

ბამოსხობინი (გამოთხობინს) ბამოქიღება, ბამოქიღება. გამეუათხოვენ, გამაჭოფე: *ქსს., I, გვ. 163* - რომ გამოვეცილო, ვერ დავიჭერ.

ბამოსხუალა/ბამოსხუაბა (გამოთხუალას, გამოთხუაბას) სახელი გამეეთხუებუ (6) ზნისა- ბამოსხუაბა; ბამოშვილოება. გამოთხუაღა თენეფიში ვე ვრახაღე: *ი. ყოფშ., გვ. 31* - ამითი გამოთხობე არ შეიძლება ითქვას. გამეეთხუე ზალაზონცე: *ი. ყოფშ., გვ. 75* - გამოთხობე მოლაზონ.

ბამოქანწუა (გამოკვანწუას) სახელი გატმო-კვანწუნს, გატმოკვანწუე (6) ზნისა- ბამოქანწუა; მოქანწუა. გატმოკვანწუ ღო მიღართუ დიარაზა - გამოქნყო (კობტად) და ნავიდა ქორნილი

ბამოქნება (გამოქნებას) სახელი გამეუნგენს ზნისა- ბარაზიში ბამოქიღება, ბამოქნება.

ბამოქება (გამოქებას) სახელი გამაკორ-დეუ (6) ზნისა- ბამოქლება. *იხ. რკება.*

ბამოქება (გამოქებას) სახელი გამორსენს, გატმორსებუ (6) ზნისა- ბამოქება, შამოქნება. ღალიქ იფორქე გამორსენქია⁴: *ი. ყოფშ., გვ. 160* - დაღინაზა იფორქა „გამოქედიო“.

გამორსებუ ოკო ჩქიშია: *მ. ხუბ., გვ. 17* - გამოქება უნდა ჩემიო. გამორსენს (ბამოსუ გამოქება, ბამოსხუა გამოქედიო, ბამოსხუაშვილი) გამოქედიო თურმე *ერღმ* გამოქედი.

გამორსებუ(6) (ბამოსუ გამოქედიო, ბამოსხუაშვილი(6) გამოქედიო, ბამოსხუაშვილი(6) გამოქედიო თურმე) *ერღმ*.

გამორსებუ(6) (ბამოსუ გამოქედიო, ბამოსხუაშვილი(6) გამოქედიო, ბამოსხუაშვილი(6) გამოქედიო თურმე) *კაუზ.*

გამორსენს ზნისა- გამოქედიო. ბამოსხუაშვილი *მიღ. ერგ. შ.* გამოქედიო, შემომწებულო.

ბამოსხუაშვილი *მიღ. ერგ. შ.* გამოქედიო. ბამოსხუა, ბამოსხუაშვილი *მიღ. ერგ. წარს.* გამოქედიო.

ბამოსხუა *მიღ. ერგ. წარს.* გამოქედიო. ბამოსხუაშვილი *მიღ. ერგ. წარს.* გამოქედიოს საფასური (გასამრეჯლო). შამოსხუაშვილი *მიღ. ერგ. შ.* ბამოსხუაშვილი.

ბამოსხუა-ი, ბამოსხუაშვილი-ი (გამორსენს, გამორსებულ(რს) მიღ. ერგ. წარს. გამორსენს ზნისა - ბამოსხუაშვილი. ბიძიქიში გამორსილი კოჩი რღუ - ბიძიქიში გამოქედიო კაცი იყო.

ბამოსხუა (გამორსხას) სახელი გომორსხენს, გატმორსხებუ (6) ზნისა- ბამოსხუა; ბამოსხუაშვილი. ოლიარე ვებშეიერი, ვამილე გამორსხა ღო შარა: *ქსს., I, გვ. 233* - ბალაბი რომ არ ვიშოვიო, არ მექეს გამოსავალი (გვა).

ბამოსხუაშვილი-ი (გამორსხებულ(რს) მიღ. ერგ. წარს. გემორსხებუნს ზნისა - ბამოსხუაშვილი. *იხ. შორბევი.*

ბამოსილი-ი (გამოსილი(რს) მიღ. ერგ. წარს. ბამოსილი. ვორი ეში გამოსილი: *კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 36* - ვიყავი ამაში გამოქედიო. ვურაღილე, გამოსილი, ვარდიშ პირიში მასქევაბა: *კ. საბუშ., ქსს., გვ. 140* - ნასნაგლო, გამოქედიო, ვარდის პირივი ღამაზი.

ბამოსილუა (გამოსილუებას) ბამოსილუა. გამოსილუება უღუნა: *კა ზაყ., 6.03.1930, გვ. 4* - გამოქედილება აქეთ.

ბამოსხუაშვილი (გამოქსაღებას) სახელი გატმეუქსაღენს ზნისა- ბამოსხუაშვილი. კოჩი მკორაბ გოკონ-ღა, მოვჯორაღა გამეუქსაღი: *თ. საბუშ., გვ. 250* - კაცის მტრობა თუ გინდა, მოკეთობა გამოუქსაღე.

ბამსა (გამუსა) იგივეა, რაც გამება, - სახელი მოტამუ (6) ზნისა - ბასუნი; შხხეველარა. დვარანე: „მოზრთო ოთხუემა, ღაჭალით მოტამუნა“ - ყვირის: „მოკედი სათხეველად, ყვირით მხედებიან“.

ბამსა² (გამუსა) სახელი გამუნს ზნისა - ციმა; ბამსა *ცემილო., გვ. 143*

ბამსაქი - ზერთლი ზნისწინი. *იხ. მიუკო.* კისერს გამეუქსაღენს: *მ. ხუბ., გვ. 11* - კისერს მოვსტეხო.

ბამსაშვილი (გამოსაღექის) მიღ. ერგ. შ. გამაღალითუ (6) ზნისა - ბამოსაღედი. მუთუნ საქმეშით გამესაღექი ვარდე: *მ. ხუბ., გვ. 222* - არავითარი საქმისათვის გამოსაღედი არ იყო.

ბაზრონება (გაზრონებას) ბანარჩინი. სო გუგუვეს
გამოჩინება: *ა. ყოფშ., გვ. 158* - სად
ვაშობანეს (დაუდვეს) განარჩინი. სამართალი
ვა მიკითხეს, ვა მიგორეს განჩინება: *ა.
ყოფშ., გვ. 152* - სიმართლე არ მიკითხეს, არ
მიძინეს განარჩინი.

ბანარჩინა (გამწარებას) სახელი გაამწარენს
ზნისა- ბანარჩინა. იმენი მაღას
გეეშწარე: *ა. ყოფშ., გვ. 154* - მასზე მალე
გეეშწარედი (წყეულა).

ბანი (განს) 1. მხარე. ამაღა ჩიი მის გუქი...
ჩიინი გადეს: *კ. სამუშ., ქმს., გვ. 160* - დღეს
ჩიი ვინ არ იცის... ჩვენს მხარეს სქანი განს
ხარეს: *ბ. ზუბ., გვ. 322* - შენს მხარეს ხარობს.
განნიშ ზჯზ. მხრიდან; მხარეს, განზე, შივა
ადაგლოდან გარეთეკენ. ართი განიშე
წყარაზიჯი რდგ: *ა. ყოფშ., გვ. 82* - ერთ მხარეს
წყლისპირი იყო. სახელი ვამარაგადე დო
ათაურენ განიშე რე: *ქმს., I, გვ. 251* -
სახლი ვერ ვიტყვი და ბაქური მხრიდანა.
განიშე გყობამე ბრელი ფარა
ქილააჭორინუე: *ა. ცაგ., გვ. 53* - განზე
ფარულად ბერი ფული მიანოდა. 2. ბანი.
განი ულუღ სუმი საყენი - განი ჰქონდა
სამი საყენი.

ბანაშონი (განაგონს) ბანაბონი. განაგონს
ნაბირეფი უჯუნა - განაგონს ნანახი
სეობსო.

ბანაშონი (განაგონების) იგივეა, რაც
განაგონი.

ბანაშონა (განათებას) სახელი გაანათენს
ზნისა- 1. ბანაშონა. კოჭობიქ განათუ
სამზად - ქრამეა გაანათა სამარეული. 2.
ვაჯ. ცხონება, ნათელში ყოფნა. იმი შური
განათათს ქანაში გოორქინუქ - მისი
სული ვანათოს (ნათელში ამყოფოს) ქვეყნის
გამქინმა.

ბანაშონა (განათებას) სახელი
გეთხუებუე (6) ზნისა- ბანაშონი.
ყუღეს ქოჯუნს ართი განათხუა ძღაბი -
სახლში ჰყავს ერთი ვანათხოვი გოგო.

ბანანწარე (განანწარების) *მოძლ. ნებდ. წარს.*
განწარენს ზნისა- ბანანწარეაბი.

ბანანწარეპური (განანწარებუერს) *მოძლ. ნებდ.*
წარს. განწარენს ზნისა- ბანანწარეპლი
ბანანწარეპისათვის.

ბანარჩინა (განარჩინებას) სახელი
განარჩენს ზნისა - ბარჩინა. ბოლოს
ქედლოდხოზდე დო განარჩენდე
სულიშორი: *ა. ყოფშ., გვ. 157* - ბოლოს დაედა
და ვარჩედა (საქმეს) მოსამართლესაეთი.

ბანარჩინი (განარჩენს) ბანარჩინი; მნიშვნელოვან
იგანარჩინიში მერამა ანგარიშის განევა,
მნიშვნელობის მიცემა. რაგოდანს მუშოთ, კოჩო

ვანარჩენს განარჩენს - ლაპარაკობს
თავისთვის, კაცი არ უნევს ანგარიშს. ის მუთა
განარჩენს მეგრანქ - იმას არავითარ
მნიშვნელობას არ მივსცემ. განარჩენი
განგუღეს ხუადა - განარჩენი გამოუტანეს
დახერხე. ვირხოლოში სამართალი მითრქილეუ
დო ათე განარჩენი ქედლოდი: *ა. ყოფშ., გვ. 44* -
ორივეს საჩივარი მოისმინა და ეს განარჩენი
გამოიტანა (დადო). ჩქიში ჰქუა -
განარჩენით ქანა გემორძლეული მაფუ: *ა.
ყოფშ., გვ. 184* - ჩემი ჰქუა - გონებით
(განჩინებით) ქვეყანა გამძლარი მყავს.

ბანაჭირი (განაჭირის) *მოძლ. ნებდ. წარს.*
განაჭირენს ზნისა- ბანაჭირი,
ბაჭირეპლი. ასე ლეხი მა ბჯანუქ, თიში
ყოლოთაა განაჭირი: *ა. ყოფშ., გვ. 118* -
ახლა ავადმყოფი მე ვენვარ, მისი სიყვარული
გაჭირებუელი.

ბანაჭილა (განაჭილას) *მოძლ. ნებდ. წარს.*
გოკედუნს ზნისა- ბანაჭილი; ძველი
ხილინი აღბილი. ინგორი განაჭილას
გოსხაუე: *ა. ყოფშ., გვ. 160* - ენგურ განაჭილზე
(ხიდგაჭიდილზე) გადაბტა.

ბანაჭლი (განაჭლეს) სისუსტის გამო
ქანაგონი ძლივს სიარული, პარბაბი.
განაჭლით მეურსია (მიიგანგალუნია), -
იგუნა, მეყანსით განიხის ჰყანა ვაულუნი დო
მიბარ მეურსინი - განაჭლით მიდის
(ბიბარბაბესო), - იტყვიან, როდესაც ფეხებში
ძალი არ აქვს და ძლივს მიდის. გეალო
მიღართუ ხეშე, მიიგანაჭალე (6) - მიღად
ნაიდა ხელიდან, მიბარბაბეს.

ბანაჭლი (განაჭლას) პარბაბა (ენც ფეხზე
ძლივს დგას და ირბევა). ზღო ვინგალო.

ბან-ბანიშ ზჯზ. ბან-ბანზე; ცოტა იქიმი,
მომორეპიმი. ინგეს უსხუნუნა, ათე საქვარს
გან-განიშე მეურედ დო ვაკათე: *ქმს., I,
გვ. 324* - იმა ურჩევიათ, ამ საქმეს განზე ედგა
და არ გაერო.

ბანაშონი (განაგონს) სახელი განაგონს ზნისა
- ლონდელი; ავადმყოფის ძლივს სიარული
(ა. ქარ). მიუთ მეურს, მიოგანგანს -
ძლივს მიდის, მილონილებს.
ოგანგანს (ოგანგუნა ნალონილიდა; უანანა
ნალონილიტებულა; ნონანგანს ნალონილიდე
ბოდა თურმე) გრდუე. ნებდ. წარს. ნალონილიდა.

ბანაშონა (განგებას) განაშონა, უხანაშონი ძალი;
ბედისწარა. ჩქინ რინაში ჯგორ დო ფური
ბუნებაში განგება რე: *კ. სამუშ., ქმს., გვ.
144* - ჩემი ყოფნის კარგი და ცუდი ბუნების
განგებაა. განგება ძე გეგახებუე: *ა. ყოფშ.,
გვ. 108* - განგება დაგილოცა.

ბანაშონი (განგუნს) იგივეა, რაც განგაფი.
ბანაშონა (განგულას) უპაცილოდ მღაქაბი.

ბანძარი (განდარს) *იხ. გილაგანდარი.*

ბანძარო *ზაზ.* თითქმის. **განდარო** იმი ნარკები ვარე – თითქმის იმისი ნაკლები არ არის.

ბანძაზა (განდებსა) სახელი **განდუნს** ზნისა–ბანძოზა. მის **გუნდა** თე წვალებანი, მათ გამოიქვ – ვის გაგანდო ეს ნვალება, მეც არ ვიცი.

ბანძული (განდელ/რს) გამძელი, გამაზრდელი (*კ. ვარ.*).

ბანძოზანი *ზაზ.* განდებანი; ბანის მიმართულიაბით; ბარდიბარდმო. თე კოჩიქ **განდო** **განით** ქაყოთე: *შ. ხუძ., გვ. 227* – ამ კაცმა განდებან ისროლა. **განდო** **განით** ხონუა – გარდიგარდმო ხენა.

ბანძო *ზაზ.* პამარ-პამარ. **განებო** ბუ თორინი, მის მუჭუფი ჯოხო – აგერ-გერ რომ ძეგს თოვლი, იმას მუჭუფი (იხ.) ჰქვია.

ბანძიხი (განთხის) ბარძაჲ-წვივი; ბაჰვი (*დ. ფილია*); ფახის ნანილი მუხლამა ლა კოქს შორის (*ი. იოფე*); ფახების ლონა. პამო სიგყვით მოვრთამეს, **განთხი** მერკვათესია: *კ. სამუშ., ქართ. ზგ., გვ. 75* – ტუბილი სიტყვით მოგქრთამეს, ნეფი მოგქრესო. თიმმა ქივლავართ, **განთხიქ** გეგთომიოლუა – მიდენი ვიარე, ძალიან დევილალე (ფეხებში ღონე გამოქვლია). **განთხი** **მა** ვე თვა(ა)რინენა: *ქხს., I, გვ. 266* – ფეხზე ვერ დგანან. **იგანთხი** გერინა ფეხზე დგომ, *გაღაფ.* დაყენება. **ოჯახი** **განთხის** ქი **გო** **რინ** უ – *ოჯახი* ფეხზე დააყენა. **იგანთხი**ში გითოილადა ძლიერ დალა (ფეხებში ძალის გამოქვება). **იგანთხი**ში გითოილანდალა ფეხებში ძალის გამოცლა. **მიღვას** **ინაჯინასინი**, **განთხის** **გაით** უ **ღვან** **დი** **ლან** ც – ვისაც არ უნდა ჩახედოს, ფეხში ძალის გამოაცლის. *შდრ. გაბე, კუჩხი.*

ბანძისალირი (განთხალორს) დავლილი (ფეხგამოცლილი). **განთხ** **ღალი** **რი** ბესა შქასერს მიმუ მუმი **გურა** – დალილი ბესა შუალამეს მიდილა თავის სახლიში.

ბანი (ლ) **ბანი** *ზაზ.* *იხ. განდოგანით.*

ბანიში *ზაზ.* ბანუა. **ირო** ინგირე ენითოსხობე, ვეგნურთანცე **განი** **ში** **კე**: *ქხს., I, გვ. 340* – სულ ენგურს გასდევს, არ გადაუხევეს განზე. *იხ. მიკე.*

ბანიშ *ზაზ.* ბანუა, გვერდუა.

ბანიში (განთხის) ბანის; მხრის. თქვან ცურენი **განი** **ში** **რე**: *ძალა., გვ. 48* – თქვენი მხრიდანაა. **საქომონე**ო **გოროლი** მავუ, **ვრანი**ცული **განი** **ში** **რე**: *კ. სამუშ., ქართ. ზგ., გვ. 43* – საქმარო მოძებნილი მყავს, საზღვარგარეთის მხრიდანაა.

ბანიში **პარი** (განთხი კარს) გვერდითი **პარი**. **განი** **ში** **კარი** თ გინილეს: *კ. სამუშ., ქართ. ზგ., გვ. 96* – გვერდითი (განს) კარიდან გავიდნენ.

ბანიში **პიში** (განიში კეთებას) გვერდის აძცევა; *გაღაფ.* მოტყუება. **არმა** **განს** **უკეთ** **ენს** – ყველა ატყუებს (გვერდს უქცევს).

ბანიში **წაუ** (განიში გუდეს) ბანის სახლი. საგანებოდ დახრილი ფიცრებისაგან ნაგებო სახლი, ერთთახიანი (*დ. გლიაგა... აღბ., გვ. 9*)

ბანიშ **ხორხი** (განიშ ხორხის) ბირდაბირი.

ბანუა (განობას) მხარე, უბანი. თე ლექსიქ მიერთვას თელი ჩქინი **განობას**: *შ. ვარ., გვ. 93* – ეს ლექსი მიერთვას მთელ ჩვენს უბანს (ბანარს). **ლორონიქ** **ღამიფარე** **ანჭ** რუსიფი **განობას**: *ი. იოფე, გვ. 157* – ღმერთმა დამიფაროს ანი რუსების მხარეს.

ბანუ-ბანუ *ზაზ.* ადგილ-ადგილ.

ბანუ (განუას) სახელი **განუნს** ზნისა– ხბოს მიერ **ქაქს** მიწომა **ქორხის** მიწველაამდე, – მოგენვა. **გინს** **ოგან** **აფუნა** **ჩხოუს** **ჭვალუ** **განს** – ხბოს ავეენინებენ ძროხას მიწველაამდე. **გოუტე** **გინი**, **ოკო** **ვოგან** **აფუ** **ე**, **ოქვალარი** **მაფუ** – გაუშვი ხბო, უნდა ვნოვო, მოსანველი მყავს. **განუნს** (მონაშა მონოვა, მონაშა მოუნოვა, მონაშაშაშა) მონოვდა თურმე) *გრადმ. ნოეს*, *გენას.*

განუნ (ნ) (აბაშა შეძლო მოუნოვა, –) *გრადფე. შესდ. ენებ.* **განუნს** ზნისა– შეუძლია მოუნოვოს.

ოგანუნანს (ოგანუნაშა მონოვინა, უგანუნაშაშა უნოვებინება, მონაშაშაშა) ანოვინება თურმე) *კაუზ.* **განუნს** ზნისა– ავეენინებს, ანოვინებს (ხბოს).

ბანანაშ *მიძე. მოქს.* მწოველი.

ოგანაშ *მიძე. ენებ. მე.* საწოლი.

მონანაშ *მიძე. ენებ. წარს.* მოწოველი.

მონანაშ *მიძე. ენებ. წარს.* მონანოვი.

მონანაშაშაშ *მიძე. ენებ. წარს.* ნოვის საფასური.

შანანაშ *მიძე. ვარყ.* მოუნოველი, მოუგენავი. *იხ. გენი, მოგანუა. შდრ. იჭერ. გენვა (ვ. ძერ.).*

ბანძარება (განქარებას) სახელი **განქარენს** ზნისა– გააქრობა. **ფუო**, **თეში** **განქარი** **ი**! – ფუო, ისე გააქრე!

განქარენს (ბანძარე გააქრო, ბანძარება გააქრია, მონანაშაშაშ) გააქრობდა თურმე, – **განქარება**) *გრადმ. ვაქრობა.* **გუნქარენს** (ბანძარე გააქრეს, ბანძარება გააქრია) *გრადმ. სასხე. ქვ.* **განქარენს** ზნისა– გააქრობს.

გინქარეუ **უ** (ნ) (ბინძარე გაქრა, ბანძარეაშაშაშ) *გრადფე. ენებ.* **განქარენს** ზნისა– გაქრება.

ბარბ (გარას) იგივეა, რაც გარა, - სახელი
 იგარს ზმნისა - ტირილი. გარა გიჟყესგ:
ი. ყოფი, გვ. 31 - ტირილი დაიწყეს. ბაღანს
 თელი დღას იგარედუთ - ბავშვი მთელი დღე
 ტირიდა. ვადიმგარათ, ვაფე შარა: *ქსს, I,*
გვ. 185 - არ ვიტრთო, არა გზს.
 აწგარანუაფუ (მხოლოდ აწმვის წრის
 მწკრივებში) გრდუფ. ენებ. უტრება.

ბარბაღ-ი (გარაბაღის) 1. სპიდეპელი (*ი.*
ყოფი, 2), ხარისხ. გარაბაღი გუუკეთას ღო
 თიმა მიღართუა კინტირქ ღო კოპეშიაქ -
 ლატანი (ხარისხ) გუუკეთეო და იმზე ნავიდაო
 კიტირი და ეკახი (ვაზზე არ თიქის). 2. ურმის
 ნანლი. საცხირეებს დაეყარბლით
 გარაბაღს (*მასალბი, ტ. IV, ნაწ. II, გვ. 148*).
 3. სახლის წინაპარის პოქავს შორის
 სამბარნი ლარტყა (*გ. ჯლიაფა*). შორ ფშური
 გარანტი ლატანი, ხარისხ (*ა. ღლ.*).

ბარბან-ი (გარაგანს) 1. გრიბალი; ძარ-გუპი
 შქავ-შქსნილთან ერთად. მაგობოდექ მაცი
 ფიფია გარაგანს: *ქსს, I, გვ. 262* - მე
 გახლადარ მაცი ფიფია გარაგანი. შორ შერეხს.
 2. შარხი, შინნაქათი სპამ-ლოგინი
 (*გ. ჯლიაფა*).

ბარბამ-ი (გარამს) უუსსარული; ქასტრული ჭა
 სპარშიოდ (*ა. ცხად*). ქუას ცურუმს გეფოვოთა,
 გარამ-ღურუმს - ქვას ღრმა წყალში
 ჩავადებ, უფსკრულში. შორ ღურუმი, ფაფალა,
 ქარსამი; ცურუმი.

ბარბამბ (გარამბას) ბარამომბა. კითხესგ
 დედბისგ გარამბებ: *ი. ყოფი, გვ. 63* -
 პკითხეს დედაბერს გარამბება.

ბარბამ-ი (გარაგანის) ტრინალი (ქვაბლის, ნის-
 ლის...); გიზბიზი (ცეცხლს); უშნო მხაპრი.

ბარბამ-ი (გარაგანელ/რს) მიძ. ენებ. წარს.
 გარაგანს ზმნისა - უშნოდ დახვეული.

ბარბამბი (გარაგანის) გიზბიზა (ცეცხლი). შორ
 გარგანჯა.

ბარბამშუ (გარაგანის) სახელი გარაგანს,
 იგარაგანუ (ნ) ზმნისა - 1. გიზბიზი
 (ცეცხლის); 2. დახვევა; ტრინალი (ქვაბლის
 ნილს...), დაჩხორი იგარაგანუ ნახეგანს -
 ცეცხლი ბრიალებს (გიზბიზებს) ნამეტანს. ჭამ
 ღურს გოგარაგანუ დუ სახელწყური -
 ჩველს ღურის შემოხვეოდა სახელწყური
 (გელს). სიმინდი შიმე ცოფე დამუ ნახეგანს
 დოგარაგანუ - სიმინდი სველი (ნესტანი)
 ყოფილა და ნისქვილა დაახვია. არჟული
 ართიანს ქიმიოგარაგანუ - ყველაფერი
 ერთმანეთს დაახვია (უშნოდ).
 გარგამანს (წარბარამუ უშნოდ დაახვია;
 წარბარამუ უშნოდ დაუხვეოდა; წარბარამუ(ნ)
 უშნოდ დაახვეოდა, აბურავდა თურმე) გრდმ.
 უშნოდ ახვევს, ბურადვს.

უგარგამანს (წარბარამუ უშნოდ დაუხვია,
 წარბარამუ უშნოდ დაუხვეოდა) გრდმ. სახე. ქვ.
 გარაგანს ზმნისა - უშნოდ უხვევს.
 იგარგამუ(ნ) (წარბარამუ უშნოდ დაახვია,
 წარბარამუ(ნ) უშნოდ დახვეულია) გრდუფ.
 ენებ. გარაგანს ზმნისა - უშნოდ იხვევა.
 აგარგამუ(ნ) (წარბარამუ უშნოდ დაახვია,
 წარბარამუ უშნოდ დახვეოდა) გრდუფ. ენებ.
 უგარაგანს ზმნისა - უშნოდ უხვევა (მას).
 იგარგამუ(ნ) (წარბარამუ უშნოდ დაახვია
 უშნოდ დახვევა (ტყენა); -, -) გრდუფ. შესაძლ.
 ენებ. გარაგანს ზმნისა - შეიძლება
 დახვევა.

აგარგამუ(ნ) (წარბარამუ შეძლო 'და'ხვია, -,
 წარბარამუ(ნ) შეძლება დახვევა, დახვია)
 გრდუფ. შესაძლ. ენებ. უგარაგანს ზმნისა -
 შეუძლია 'და'ახვია.
 ოგარგამუ(ნ) (წარბარამუ 'და'ახვევინა,
 წარბარამუ 'და'უხვევინება, წარბარამუ(ნ)
 ახვევინება თურმე) კაუზ. გარაგანს
 ზმნისა - ახვევინებს.
 მარბამ-ი (*მძლ. მოფ.* 'და'შევევი, 'და'შტკენი.
 ოგარგამუ(ნ) *მძლ. ენებ. წარს.* 'და'სახვევი.
 მარბამ-ი *მძლ. ენებ. წარს.* 'და'ნახვევი.
 ნარბამ-ი *მძლ. ენებ. წარს.* 'და'ნახვევი.
 წარბარამ-ი *მძლ. ენებ. წარს.* 'და'ნახვევის
 საფასური.
 წარბარამ-ი *მძლ. ენებ. წარს.* 'და'უხვეველი. შორ
 ჩარგამუა.

ბარბან-ი (გარგანის) გიზბიზი, გრიბალი
 (ცეცხლის). დაჩხორს შეუღულუ გარაგანსი
 - ცეცხლს გაქორნა გიზბიზი (ბრიალი). იმ
 გარგანჯა.

ბარბან-ი/ბარბან-ი (გარგან/ჯიას) დაჩხორი:
 1. გიზბიზა ცეცხლი, ხმაურს რომ გამოსცემს
 ისეთი, - გრიბალ ცეცხლი. თუღო
 გარაგანსი დაჩხორი ქეთორმუ: *შ. ხუბ, გვ. 7* -
 ქვეითი (ქვეშ) გიზბიზა (ბრიალი) ცეცხლ
 დაუთო (დაუგზო). ფირო გარაგანჯა და
 დაჩხორი ქიდაბრუ, იმი ოლახუნა ქოღორუდუ
 - ისეთი გუზუზუა ცეცხლი დათოთ, იმის
 (გვერდით) ვჯობა კი ღურად. ი გარგანჯადა
 სიმზე ძლიერი სიციხე. შორდაღსა.
 გარაგანჯა სინჩხეს, მდეგორუ ბაღანს
 ცუღამ - შუადღს, ძლიერ სიციხეში, ნაიყვანა
 ბავშვი სახლში. 2. გარგანჯა ვგარიცა.
 გარაგანჯა სხეუმი. ი მოგმ განიმე ქორადო? -
 გარგანჯას ქალს ეწოს შარეს იყავი?
 გარაგანჯაში ნაღობორუს გოთხორანს -
 გარგანჯას ნახალარზე სახლობს.

ბარბან-ი (გარგანის) იგივეა, რაც
 გარაგანსი - გიზბიზი, გრიბალი
 ცეცხლისა.

ბარბან-ი (გარგანჯას) სახელი
 იგარაგანჯუ (ნ) ზმნისა - გიზბიზი,

ბრიანლი (ცეცხლისა). დიშქა ეამწუხონა, ნაბეგანს იტარტანჯუ ღაბხორი- შემა არ დეუმატო, ნამეტანს გიზგიზებს ცეცხლი. წოფურიმი ღაბხორი უტარტანჯუანდუ კარდილას - ნიულის ცეცხლი უგიზგიზებდა ქვას. ეადუ, ნყლის ხმაური დინება. ლუმა წყარას ქუშქინულუ ღო მით გარტანჯუღუ - ნუხელ ნყალს (მდინარეს) მოემატა და დიდი ხმაურით მიეღინებოდა. იტარტანჯუ(ნ) (ნაბარბანუ იგიზგიზა; შაბარბანუ უგიზგიზება; ნაბარბანუ(ნ) გიზგიზებდა, ხმაურობდა თურმე) გრდუ. ენბ. გიზგიზებს (ცეცხლი); ძლიერ ხმაურებს (მდინარე). უტარტანჯუანს (ნაბარბანუ უგიზგიზა, შაბარბანუ უგიზგიზება) გრდმ. სასხე. ქე. გარტანჯანს ზნისა- უგიზგიზებს (ცეცხლი); ხმაურით ეხეთქება (მდინარე) რაღაცას (მე., ნაბირ).

ბარბაბი (გარტანჯის) იგივეა, რაც გარტანჯი; 1. ტრიანლი (კვამლის, ნისლის, მტერის...); ორამოტრიანლი; დიდი ხმაური, უშნსრიგო ქამათი. ეტორხე უნჯებულე გარტანჯი, ჭყოლუ ღო ყვილუა: *ყო ზე, 26.08.1930, გვ. 3* - ატყდა უსარგებლო ორმოტრიალი, დაცრა და მკვლელობა. ორე ართი გარტანჯი: *მ. ხუბ., გვ. 18* - არის ერთი ხმაური - უნსრიგო ქამათი. 2. პატი, რომელიც გიძელს (ქალათს) ოიაზნა უკითხვანა. კილათი დავენაველით, გადუესნორებდით ბეტკებს თავებს, დავადებდით გარტანჯს და ტყეციტ დავამაგრებდით (*მასლეტი, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 244*).

ბარბაბულ-ი (გარტანჯელის) *მიღ. ენბ. წარს.* გარტანჯანს ზნისა - ღახნაშაული.

ბარბაბუ (გარტანჯის) სახელი გარტანჯანს ზნისა - ღახნაშა; ტრიანლი (კვამლის, ნისლის...), უშნსრიგო ხმაურ-ქამათი. მუშენი რე, ეიქელ თემა ხარხი იტარტანჯუნე? - რატომაა, იქ ამდენი ხალხი რომ ტრიალებს? გარტანჯანს (ნაბარბანუ დაახვია, ნაბარბანუ დაუხევი, ნაბარბანუ(ნ) დაახვედა თურმე) გრდმ. ახვეეს.

იტარტანჯანს (ნაბარბანუ დაახვია, ნაბარბანუ დაუხევი) გრდმ. სასხე. ქე. გარტანჯანს ზნისა- უხვეეს. იტარტანჯუნე (ნაბარბანუ დაახვია, ნაბარბანუ(ნ) დაახველა) გრდუ. ენბ. გარტანჯანს ზნისა- იხვეეს. ატარტანჯუნე (ნაბარბანუ დაახვია, ნაბარბანუ დაახველა) გრდუ. ენბ. უტარტანჯანს ზნისა- იხვეეს. იტარტანჯუნე (ნაბარბანუ შესაძლებელი ვახდა დაახვეა, -) გრდუ. შესაძლ. ენბ.

გარტანჯანს ზნისა- შეიძლება დაიხვეს. ატარტანჯუნე, ატარტანჯუნე (ნაბარბანუ/ნაბარბანუ შეძლო დახვია, -; ნაბარბანუ(ნ) შესაძლება დახვია) გრდუ. შესაძლ. ენბ. უტარტანჯანს ზნისა- შეუძლია დაახვიოს. ოტარტანჯუნეს (ნაბარბანუ დაახვევინა, ნაბარბანუ დაუხევევინება, ნაბარბანუ(ნ) ახვევინება თურმე) კუხ. გარტანჯანს ზნისა- ახვევინებს. მანარბაბული *მიღ. მოქს.* 'და' მხვევი. ნაბარბაბული *მიღ. ენბ. მე.* 'და' სახვევი. მანარბაბული *მიღ. ენბ. წარს.* 'და' ხვეული. მანარბაბული *მიღ. ენბ. წარს.* 'და' ნახვევი. მანარბაბული *მიღ. ენბ. წარს.* 'და' ხვევის საფასური. შაბარბაბუ, უშაბარბაბუ *მიღ. უარყ.* 'და' უხვეველი. შორ. კარკან'ტი.

ბარბაბულ-ი გარტანჯის ზნისა. მანარბაბული, მანარბაბული. ოთხი თეთა გარტანჯანებურს გითოჯანულუ ლოგინს - ოთხი თვის მანძილზე ინვა ლოგინი.

ბარბაბუ (გარტანჯის) გლოვა; გლოვაში ჩამარბანა. იხ. რეუება; რეუალა.

ბარბაბული-ი (გარტანჯელის) *მიღ. ენბ. წარს.* რტულენს ზნისა - გლოვილი; გაუპაღუო რეუული. გურს პუნს ე გარტანჯული - გულს მნავს ეს გლოვაში ჩავარდინი (გლოვილი). გარტანჯული იმი ღული! - გაუბედურებული იმის თავი! (ხვეყალა).

ბარბაბულა (გარტანჯელის) იგივეა, რაც გარტანჯელა, - მპირმპინი, ძალინ ოიაზნაშური. გვალამი წყანდის ოსქვანყ თერო(ი) გარტანჯელა: *კ. სამეშ., ქართ. ზეპ., გვ. 18* - მთის ღვერს ალამაზებს (მენის) თოელის გვირგვინა.

ბარბა (გარდის) სარმა. მუ ფქიმიანა, ვა დამინდეს, სოფელელ ღომიყითუ გარდა: *ზ. გორ., გვ. 140* - რა ვენა, არ დამინდევს, სოფელმა დამიდო (დამიდო) სარმა. დონჯორელ ოსურს კორი გარდას მიკუჭოთიანდუა: *თ. საბოკია, გვ. 246* - დანოლილ ქალს კაცი სარმას უდებდო (ნასაქცეველ). იხ. გარდალა, გარდალა.

ბარბა თანდელური ბარბა (*თ. ყოფი.*). გვალა ღიხაქ ღონწყვასენი, სქანე გარდა შხვას ვეკუნა: *კ. სამეშ., ქართ. ზეპ., გვ. 34* - მილად მონა რომ დაიქცეს, შენს გარდა სხვას არ ნაეყვან. ჯომილეფიში გარდა ცუდელმა ქომოთრთეს შეძობელემქ - ძმების გარდა სახლში მოვიდნენ მეზობლები.

ბარბა-ი (გარდავის) იხ. გილა-გარდაფი, - უდარდელი სინარული.

ბარძაძე (გარდაუას) 1. ისლან სანუარპის ბრძაძე ლარტაქაძით დამბარაძე. ისორით რთულადში ბორჯის ჭოკეშს (ლარტაქაძეს) გუდუნან დო გიორკირანა ისორიში დაამარტებელი, - ათის ჯოხო გარდაუა - ისლით გადახურვის დროს ლარტაქებს დაადებენ დო დააკრავენ ისლის დასამაგრებულად, - ამის პქეია გარდაუა. *შორ რთულად*. 2. უსამაზოდ, უნდარბოდ (ალაგ-ალაგ) ბმადჭრა, მაგ., ჩისი, ბალახის...

ბარძაძე (გარდალას) იგივეა, რაც გარდა, გარჯდა, - 1. სარმბ. გარდა ქუდუკითუ - სარმა გაუქეთა (დაუდო). 2. ნიპიი (*დ. ფიფია*).

ბარძაძე (გარებულარს) *მიჭ. ენებ. წარს.* იტარს ზნისა - ატირამბული. მუმაქ გარებულო უჭუუ: *მ. ხუბ., გვ. 59* - მამამ ატირებულად უთხრა.

ბარძაძე (გარემოებას) ბარძაძეობა. ირფელი გარემოება მამაზნე: *ნ. ყოფ., გვ. 14* - ყველა გარემოება მოახსენა. *იხ* ბარძაძე.

ბარძაძე (გარემეს) ბარძაძე, უნდარ. ართ გარე-შე სახეწოლომა მიშედეგ: *ნ. ყოფ., გვ. 76* - ერთ უტბო (გარემუ) სახელმწიფომი შეუდა.

ბარძაძე (გარამბეს) ბამბლა. თიხე გარმე მარკინე გაიმაგორია: *მ. ხუბ., გვ. 12* - იმისი გამძლე მოჭიდავე ამოარჩიეო. იხე გარმექ მურუნქ ექუყუ: *მ. ხუბ., გვ. 1* - იმისი გამძლე მურავინ (არაფერი) იქნა.

ბარძაძე (გარამბას) სახელი გუურმუ(ნ), გარამბეაფუანს ზნისათა - ბამბლაბ. ჭორს გარამბეა ოკონია: *ბალ. სიძრ., I, გვ. 176* - ჭირს გაძლება უნდაო. შე უკოჩი ექია, მა გამიონიქი? : *ნ. ყოფ., გვ. 32* - რა კაცი ხარო, მე რომ გამიძელიო? შემიძქ, ვაგურმ ბოშეფია: *ქხს., I, გვ. 18* - მგონი, ბიჭები ვერ გაუძლებენ. დორონთქ ქეგარმინუას: *ქხს., I, გვ. 53* - დერიბა გაძლებინოს. გარმუ(ნ) (ბარმუ გაძლო, ბარმამარ(ნ) გაძლებულა, ბონორმამარ(ნ) გაძლებდა თურმე) *გრდუ. ენებ.* გაძლებს.

გუურმუ(ნ) (ბარამუ გაუძლო, ბარამუ გასძლებია) *გრდმ. სასხე. ქე.* გარმუ(ნ) ზნისა - გაუძლებს. გარამინუანს (ბარამინუა გააძლებინა, ბონორმინუა გაუძლებინებია) *საუზ. გარმუ(ნ)* ზნისა - გააძლებინებს.

გიორმინუანს (ბონორმინუა გაიძლებინა, ბონორმინუა გაუძლებინებია) *საუზ. სათა. ქე.* გარამინუანს ზნისა - გააძლებინებს თავისთვის.

გუურმინუანს(ნ) (ბარამინუა გააძლებინა მისთვის, ბარამინუა გაუძლებინებია) *საუზ. სასხე. ქე.* გარამინუანს ზნისა - გააძლებინებს მისთვის.

გიორმინე(ნ) (ბონორმინუა შესაძლებელი გახდა გაძლება, -, -) *გრდუ. შესაძლ. ენებ.* გუურმუ(ნ) ზნისა - შეიძლება გაძლება.

გარამინე(ნ) (ბარამინუა შეძლო გაეძლო, ბონორმინუა(ნ) შესაძლებია გაძლება) *გრდუ. შესაძლ. ენებ.* გუურმუ(ნ) ზნისა - შეუძლია გაძლება.

გარამბეაფუანს (ბარამბეაფუა გააძლებინა, ბონორმბეაფუა გაუძლებინებია, ბონორმბეაფუა(ნ) გააძლებინებდა თურმე) *საუზ. გუურმუ(ნ)* ზნისა - გააძლებინებს.

ბარამბეაფუა მიჭ. მიჭ. გამძლები. ბარამბეაფუა მიჭ. ენებ. ქე. გასაძლები. ბარამბეაფუა მიჭ. ენებ. წარს. გაძლებული. ბანარამბეაფუა მიჭ. ენებ. წარს. განაძლები. ბანარამბეაფუა მიჭ. ენებ. წარს. გაძლების საფასური.

ბარამბეაფუა მიჭ. გარე. გაუძლებელი. **ბარამბეაფუა(ნ)** (გარამბეულარს) *მიჭ. ენებ. წარს.* გარმუ(ნ) ზნისა - ბამბლაბული.

ბარამბეაფუა(ნ) (გარამბეას) სახელი გვერთვეტუ(ნ) ზნისა - ბარამბეა. ბარამბეაფუ(ნ) (ბარამბეა) გაერთო, ბარამბეაფუ(ნ) გაერთობოლა, ბონორმბეაფუ(ნ) გაერთობოდა თურმე) *გრდუ. ენებ.* გაერთობა.

ბარამბეაფუა(ნ) (გარამბეას) სახელი გარამბეაფუანს ზნისა - ბარამბეა, ბონორმბეაფუანს: *მ. ხუბ., გვ. 21* - მორიგდენ ფსაში. ოსურო გურიტეს პაპაპ სქუა: *მ. ხუბ., გვ. 63* - ცოლად გაურიტეს მგუდლის შელი. გარამბეაფუანს სქუამ ცირას: *ქ. საუფ., ქხს., გვ. 125* - გაგირიგებო ლამაზ ცირას. ართი კორქე ქუმორთუ დო ოსურე გირიგეექია: *მ. ხუბ., გვ. 100* - ერთი კაცი მოვიდა დო ცოლს გაგირიგებო. გარამბეაფუანს (ბარამბეა მორიგეა, ბონორმბეაფუანს მორიგეება თურმე) *გრდმ.* მორიგებს.

გიორმინე(ნ) (ბონორმინუა გაირიგა, ბონორმინუა გაურიგებია თავისათვის) *გრდმ. სათა. ქე.* გარამბეაფუანს ზნისა - გაირიგებს.

გუურიტეს (ბარამბეა გაურიგა, ბონორმბეაფუანს გაურიგებია) *გრდმ. სასხე. ქე.* გარამბეაფუანს ზნისა - გაურიტებს.

გიორმინე(ნ) (ბონორმინუა გაირიგა, ბონორმინუა გაურიგებია) *გრდუ. ენებ.* გარამბეაფუანს ზნისა - გაირიგებს.

გვერთვეტუ(ნ) (ბარამბეა გაურიგა, ბონორმბეაფუანს გაურიგებია) *გრდუ. ენებ.* გუურიტეს ზნისა - გაურიგებს.

გიორმინე(ნ) (ბონორმინუა შესაძლებელი გახდა გაირიგება, -, -) *გრდუ. შესაძლ. ენებ.* გარამბეაფუანს ზნისა - შეიძლება გაირიგება.

გარამბეაფუანს (ბარამბეა შეძლო გაირიგებოდა, -, ბონორმბეაფუანს შესაძლებია გაირიგება) *გრდუ.*

ბასარკმაბ (გასარჯებას) ბარჯა; მოძვედა. *იხ. გარჯება.*

ბასასურამბული (გასასურებულ(რს))
ბასასტუმრამბული. ჯგორ'ი სუმარი ჯგორ'ი
გასასურებელი რუნა: *ს. ხაბო, გვ. 270*
- კარგი სტუმარი კარგი გასასტუმრებელი
არისო.

ბასაშინე (გასაშინეს) *იხ. გააშინალო*, -
მოსაშინარი, ბასასხანებელი; სხსნობარი.
ბიორუასი რექ საიშინლო, *ორ მინუტიშ*
გასაშინე: *მასალ., გვ. 46* - ძვირფასი ხარ,
საიშინლო, ყოველ წელს მოსაგონარი.

ბასარემი (გასარემს) ბასაპირი. გასაჩემი
ამბექ ალოლუ თუ საწყარს - გასაკვირი ამბევი
დაემართა ამ სანყალს. *იხ. გარემობა.*

ბასაჟირი (გასაჟირს) ბასაჟირი. იორ ჩქენ'ე
გასაჟირიში თინა ბოხოლანა: *ა. ყოშ., გვ. 137* -
ყოველი ჩენი გასაჟირსგან ის გვიცავს.

ბასაჟყოლდე (გასაჟყოლდე) იგივეა, რაც
გააჟყოლიდარი, - დსაპინძსარი. თეში
გასაჟყოლიდე რე, ელუდელო ვა
ზორთას: *მასალ., გვ. 47* - ამის დასაგინყარი
არის, ელოდებოდე და არ მოვიდექ.

ბასაჟობა (გასაჟობეს) შსაპაშლაბელი,
სახინჯლარი.

ბასინიბა (გასინიბას) *(რუს. гостиница*
სასტუმრო). ართი გასინიბა რე თექ:
შ. ხუბ., გვ. 130 - ერთი სასტუმრო არის იქ.

ბასორება (გასორებას) სახელი გაასორენს,
გეესორებუ (ნ) ზნათა - ბაპირამბა,
ბაოცევა, ბანცვიფრება; დანცევა. ბოშიქ,
თეში შაბირაფუქ, გეესორ: *აია, 1, გვ. 21* -
ამის მნახელი ბიჭი გაოცდა.

ბასორეპული (გასორეპულ(რს)) *მძღ. ერბ. წარს.*
გასორენს ზნისა - ბაპირამბული,
ბარინდებული, ბაოცევაული. *ჯალაბიქეთი*
ქემე აკურესუ, გასორებულქ ართ
შეანცე: *მასალ., გვ. 70* - ჯალაბიქე გამოიღვიძს
დაბნულმა ერთიანს. *ორკოში*
გასორებული რადგ: *აია, 1, გვ. 26* - ყველა
გაოცებული იყო.

ბასუნელება (გასუნელებს) სახელი
გასუნელებენს ზნისა - ბასუნელება.

ბასურება (გასურებას) სახელი გაასურენს,
გეესურენს ზნათა - 1. დასრუმება,
დამთაპრება. შაგმალიაქ გასურუ ზირა: *ა. ყოშ., გვ. 170* - ბულებულმა დაასრულა
სომღერა. 2. ბასტუმრება. შუთ ვალო
ქოულუქი, გეესურუ - რაც ვალო
ქონდა, გაისტუმრა.

ბასურეპული (გასურეპულ(რს)) *მძღ. ერბ. წარს.*
გასურენს ზნისა - 1. ბასტუმრამბული.
2. დამთაპრამბული. გასურებული ობირუ
- დამთავრებული სომღერა.

ბასუნელება (გასუნელებს) სახელი
გაასუნელებენს ზნისა - ბასუნელება.
უსტეპეფი გაასუნელებით: *ქ. საბუშ., ქნს., გვ. 130* - ულამაზოები გაველამაზეთ.

ბასხაპუ (გასახაპუს) ბასახტომი ადგილი. *იხ. სხაპუა.*

ბაბამბული (გაბებულ(რს)) *მძღ. ერბ. გვ.*
გუტენს ზნისა - ბასამბული.
გატებელი მისიორ იყო გუტევა: *ბაღ. სობ., 1, გვ. 22* - გასაშვები სისხლი უნდა
გაუშვარ. *იხ. გოგება.*

ბაბანება (გაბებებას) სახელი გაატებენს,
გეეგებებუ (ნ) ზნათა - იგივეა, რაც
გატებარება, - ბაბაქურება. *იხ. გყაბი.*

ბაბარება (გაბებებას) სახელი
გაატებარენს, გეეგებებუ (ნ)
ზნათა - ბაბაქურება, ბაპეპურება. ჩქიშ
გორორე გაატებებუ: *ქ. საბუშ., ქნს., გვ. 127* - ჩემი მტრები გაველურებულა.

ბაბარეპული (გაბებრებულ(რს)) *მძღ. ერბ. წარს.*
გაატებარენს ზნისა - ბაპეპურამბული.
ირო აღურად გაატებარებულე ბოშისე: *ა. ყოშ., გვ. 62* - ყოველი (გვერდით) ედგა
გაველურებულ ბიქს გაატებებუ (ლეე)
ჩქიშ ცულე: *გეობა, გვ. 22* - გაველურებულა
(გატყურებულა) ჩემი სახლი (ეზო-კარი).

ბაბანება (გაბებებას) სახელი გაატებენს
ზნისა - ბაბაქურება.

ბაბანებაული (გაბებრებულ(რს)) *მძღ. ერბ. წარს.*
გაატებენს ზნისა - ბაბაქურამბული.

ბაბარება (გაბებებას) ბაბაქურა, ცრუ (*ქ. ქარ.*)
ორად ართი გაატებრია, ესე იგი გყურა
უქმდენი ფერი კოში: *შ. ხუბ., გვ. 191* - იყო
ერთი მატყურა, ესე იგი ტყუილი რომ იცოდა
ისეთი კაცი. გაატებრიაში ჩილი სილიში
კეთებული რადგა: *ს. ხაბო, გვ. 244* - ტყუილს
(მატყურას) ცოლი სიბარული აწენებელი
იყო. *იხ. მატყური, მეტყურაწე.*

ბაპეპურება (გაუბებურებას) სახელი
გააუბებურენს ზნისა - ბაპეპურება.
გააუბებურენს თე ჭაბისით -
გაუბებურებს ამ გოგოსაც.

ბაპეპურებაული (გაუბებურებულ(რს)) *მძღ. ერბ. წარს.*
გააუბებურენს ზნისა -
ბაპეპურებაული. ცოროვითი
გაუბებურებული ადამიანს ორფლით
გაუბებურებული ექუცუნა -
სოყარულით გაუბებურებულ ადამიანს
ყველაფრით გაუბებურებულ სუბიანო.

ბაპრებაული (გაბებრებულ(რს)) *მძღ. ერბ. წარს.*
ნაბატიკები. გაურებული ცხენი -
ნაბატიკები ცხენი.

ბაუშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი
გააუჭურაშენს ზნისა - ბაშურაშება.
იხ. უფრამი, უფურამი.

ბაშეშება (ტაუშეშებას) სახელი გააუქვეენს
ზნისა - ბაშეშება. იხ. უქვი.

ბაშეშებაშული (ტაუშეშეშულ(რს) მიჰქ. ერებ. წარს.
გააუქვეენს ზნისა - ბაშეშებაშული.

ბაშურაშება/ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი
გააუჩარენს ზნისა - ბაშურაშება. იხ.
უჩარა, უჩარება.

ბაშურაშებაშული (ტაუშურაშეშულ(რს) მიჰქ. ერებ. წარს.
გააუჩარენს ზნისა - ბაშურაშებაშული.

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი გააუჩარაშენს
ზნისა - ბაშურაშება. იხ. უჩარამი.

ბაშურაშებაშული (ტაუშურაშეშულ(რს) მიჰქ. ერებ. წარს.
გააუჩარაშენს ზნისა - ბაშურაშებაშული.

ბაშაშ (ტაუშეხეს-ტაუგუხეს) ბაშაშას ძალი. იხ. ხე.
ბაშა¹ იხ. მე-ტაუა მიბნება.

ბაშა² იხ. აქლუა-ტაუა - დანის, ხანჯლის, ხმლის
ჩაბაშა შარაშეში; აშ იარაღის ჩარაშება,
ჩაბაშა.

ბაშა³ იხ. ტე-ტაუა დარაშება.

ბაშა⁴ იხ. გინო-ტაუა ბადანდა.

ბაშა⁵ იხ. გინო-ტაუა ბატხინძა, ბანოლვა.

ბაშა⁶ იხ. დო-ტაუა ღაბაშა რინიში; ბე-, იატაქის;
შაბანღანდ ღოშის ამოღება და ღაბაშა.

ბაშა⁷ იხ. ტე-ტაუა, დო-ტაუა შროლვა, შარის
ღაბაშა.

ბაშა⁸ იხ. ე-ტაუა აბაშა (ქედლის...).

ბაშა⁹ იხ. ეიკო-ტაუა შროლად აბაშა სხვადასხვა
შხარღან.

ბაშა¹⁰ იხ. შო-ტაუა ნაშოცება, ნაშოგება (თითხე,
ხელხე...).

ბაშა¹¹ იხ. გვენა მსაბანება.

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი გააუჩარენს
ზნისა - ფულად შეშება, ბაშურაშება. სი
მიხეზარე, გააუჩარე: ი. ყოშუ, გვ. 165 - შენ
მიხეზარე, ფულად აქციე. ირფელი ართო
გამიშარე: ახს., I, გვ. 114 - ყველაფერი
ერთად ფულად მიქციე. იხ. ფარა.

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი გააუჩარენს
ზნისა - დაშურაშება. სი ჰე გურე ქორეშე დო
უტაბე გოქიქ გაუჩარენს: ა. საშეშ., ქართ.
ზეს., გვ. 44 - შენ ცოტა ხამი ხარ და უტაბე იცი
დაფუტება.

ბაშურაშული (ტაუშურაშული): ტაუშური ურეში - ჰეილიში
(იხ.) შურაშეზა დიდი, უფური შაბაღა -
ბორცლიანი (ბასაღიტი, ტ. IV, ნაწ. II, გვ. 147).

ბაშურაშული (ტაუშურაშული) მიჰქ. ერებ. წარს. ტაუა
ფუტისგან. შესაბამის ზნისწინებთან აქვს
შესაბამისი მნიშვნელობა. ჟუღე ვა უღუ
ტაუშულია: ი. ყოშუ, გვ. 147 - სახლი არ აქვს

აგებულო. ტე - ტაუშული დარევეული;
გინო - ტაუშული გადახდილი; შო -
ტაუშული ნაშოცებული და ა.შ.

ბაშურაშება, ბაშურაშება (ტაუშურაშებას, ტაუშურაშებას)
სახელი ტეუფურაშენს ზნისა - ბაშურაშება.
ვადასე შურაშე გაკითხა დო
ტაუშურაშეშისია: ი. ყოშუ, გვ. 75 - დროს
(ვადასე) შოგვემ გაკითხვისა და ვაფიქრებისაო.

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი
ტეუფოცებაშ (ნ) ზნისა - დაშურაშობა;
შაქარაშობა.

ბაშუ. იხ. აფუ, მაფუ, - აღნიშნავს ძონებას,
ყოლა; სურაქილს. ჩემი გური ჰეილი
ტაუა: ახს., I, გვ. 95 - ჩემი გული დამწვარი
გაქვს. თიში ზალა დო ჰეუალასე ხელეფ
ტაუა ზგრაჰილი: მასალ., გვ. 101 - იმის
ზგრაჰი დო ცხობაში ხელეტი გვონდა დამწვარი
(დაბრუკული). ათე ოსური ღიდა ტაუა - ეს
ქალი დედა (შენი; დედად მოგდის). გური ვა
ტაუა უნო ოქომალიშა? - არ გინდა
საქმელი? (იხ. ტაუაშა XXIII).

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი
ტეუფოცებაშ (ნ) ზნისა - ბაშურაშება;
ბაშურაშურაშ. არახისიში ტაუაშოცება -
არახისის გამოხეზარება. იხ. ფსიხორი.

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი
ტეუფოცებაშ (ნ) ზნისა - ბაშურაშება.
შურაშ (იხ.) შუთ დეველენი, თქე ოკო
ტეუფოცებას, ოკო ტეუფოცებას - შურაშე
რაქ (რომ) დაცილებება, ეს უნდა გათავდეს.

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი გააქარენს
ზნისა - ბაშურაშება. ფუი, თეში გააქარენი!
ი. ყოშუ, გვ. 187 - ფუი, ასე გააქარე! იხ.
განქარება.

ბაშურაშება (ტაუშურაშებას) სახელი გააქარენს
ზნისა - ბაშურაშება. იხ. ქორა, ქორება.

ბაშურაშებაშული (ტაუშურაშეშეშულ(რს) მიჰქ. ერებ.
წარს. ტლანდი (ა. ჰარ).

ბაშ (ტაუა) შაშუ (დ. ფოფა); შინაშაშის
ბაშურაშება. შური ტაუა ვანორღენო? -
სრულეობით ქეუ არ გქონა? შური ტაუა
ვანორღენო: ათ., I, გვ. 21 - სრულეობით
შენაშეშის გქონდა არ გქონა.

ბაშურაშული (ტაუშურაშული) სახელი გააღალენს
ზნისა - ბაშურაშული, ბაშურაშული
ლაბარაში.

ბაშურაშული (ტაუშურაშული) სახელი
ტეუფოცებაშ (ნ) ზნისა - ბაშურაშება;
ბაშურაშება. იხ. ლევი.

ბაშურაშული (ტაუშურაშული) მიჰქ. ერებ. წარს.
ტეუფოცებაშ (ნ) ზნისა - ბაშურაშული;
ბაშურაშული.

ბაშურაშული (ტაუშურაშული) შაქინანი, სახარანი. ჰორ
უბაღე.

ბაწორონიშხა (გაღორონთება) სახელი
გააღორონთენს ზნისა - ბაღმირთიება.
გოცქებანა, გაღორონთენა, შუკო-შუკო
გოცქვირინანა - გაქებენ, გაღმერთებენ,
ირველიე გითვალთვალებენ.

ბაწორონიშხა-ლი (გაღორონთებულს) *მაჟ. ენებ. წარს.*
გააღორონთენს ზნისა -
ბაღმირთიება-ლი.

ბაწულანება (გაღულანებას) სახელი
გააღულანენს ზნისა - ბამრუება. *იხ. ლულა.*

ბაწულება (გაღულებას) იგივეა, რაც
გააღულანება, - სახელი გააღულენს
ზნისა - ბამტაშუნება.

ბაწალ-ი (გაყალს) ლაპარაკი. *იხ. გიყალი.*

ბაწალაშხა (გაყალაშხას) სახელი გაყალანენ
ზნისა - უშნო საუბარი.

ბაწანა (გაყანას) არაქათი, ქანცი. არყანც
ამარკიანც დო ვაფ'უ' ნჯარაში გაყანა : *ქ. საბუშ. ქართ. ზგ., გვ. 86* - აეწანო ქვის (შიგ) და არ აქვს ტირილის ქანცი (არაქათი).

ბაწალება (გაყალებას) სახელი გეყალეუ (6)
ზნისა - ბაცმოვება, ბაბრაზება.

ჯომუშიერქე გეეყალე : *ი. ყოფშ., გვ. 74* -
ჯომუშიერი გაყოფდა. გეეყალე დო დობუყო
ლაღუა : *ქ. საბუშ. ქართ. ზგ., გვ. 64* -
გაეყოფდი და დავიწყე ყუფა.

ბაწალაშხა-ლი (გაყალაშხა-ლი) *მაჟ. ენებ. წარს.*
გეეყალეუ (6) ზნისა - ბაცმოვაშხა-ლი.

ბაწანაშხა-ლი (გაყანაშხა-ლი) *მაჟ. ენებ. წარს.*
გაეყანენუნს ზნისა - ბასაყანაში,
შემოსაყალეპი.

ბაწარეუ-ი (გაწარეუ-ს) სერზე მცხომრებანი
(მოსახლენი). გაშარეფიში წყურგლი -
სერზე მცხოვრებთა წყარო.
ბა-წარეუ-ი სერისან-ეი. *იხ. გა.*

ბაწულ-ი (გაწულს) ურმის ბას თიპი.

ბაწირება, **ბაწირიება** (გაწირებას, გაწირებას)
სახელი გააშერენს // გააშთერენს
ზნითა - ბაწირება, ბაღარება. ჩვენით გა
შომწონუნანა სობოშეთე გეეშერათი : *ი. ყოფშ., გვ. 126* - ჩვენიც არ მოგწონებენ
ახალგაზრდობით რომ გავმტრდეთ
(გადავიროთ). მუშენ თამე
გააშთერი?! : *ქ. საბუშ. ქართ. ზგ., გვ. 36*
- რატომ ასე გადაშერი?! *იხ. შთერო.*

ბაწნარ-ი (გაწნარის) ურმის ნაწილი. *იხ. გა².*

ბაწმარ-ი (გაწმარის) *კოპნ. სოფლის*
სახელი. გაწმ-ფერი სერის-ფერდობი (*ი. ყოფშ.*).
ჭირა გა, გაბარი.

ბაწმარეუ-ი (გაწმარეუ-ს) ურმის ნაწილი.
იხ. გა².

ბაწმარეუ-ი (გაწმარეუ-ს) სახელი
გააწმარეურენს ზნისა - ბაღმარეუ-
რება. მუონით ვაგეშხეფერებუ -
არაფრით არ გადასხეფერდება. *იხ. შხეფა.*

ბაწმარეუ-ი (გაწმარეუ-ს) სახელი
გააწმარენს ზნისა - ბამსხევიება.
იხ. შხეფა.

ბაწმარეუ-ი (გაწმარეუ-ს) სახელი
გეეშარეურენს ზნისა - ბამირება,
ღაწმარეუება, შუფმარეუება. *იხ. რაკვირება.*

ბაწმარეუ-ი (გაწმარეუ-ს) სახელი გააწმარეუ (6)
ზნისა - 1. ბაწმარეუ, ბამირება; 2.
ბამარება. ვაგეეშენდიო, - თქუ კურქი:
ი. ყოფშ., გვ. 9 - არ გამიკვირდო, - თქვა
კურატმა. ეზომში რამე გააწმარეუ : *ა. ცაგ., გვ. 30* - ამ ბიჭის რაში გააწმარეუ. სი ზღუდაის
გაწმარეუა : *მ. ხუბ., გვ. 12* - შერ ზღუდაის
გაწმარეუა. *ჭირა ზგ.* : გაწმარეუა თეს გონებად
ჩაყარდა.

ბაწმარეუ-ლი (გაწმარეუ-ლი) *მაჟ. ენებ. წარს.*
ბაწმარეუ-ლი, ბამირეუ-ლი. ნჯარაში
გაწმარეუ-ლი კოჩი : *ქ. საბუშ. ქართ. ზგ., გვ. 52* -
ჯარის გაოცებული კაცი.
გაწმარეუ-ლი თოლუეთი შორაშე
ვაგეეშენდიო : *ქსს., I, გვ. 52* - გაწმარეუ-ლი
(გაწმარეუ-ლი) თვალბით შორიდან არ
მეყურებინა (მენთვის).

ბაწმარეუ-ლი (გაწმარეუ-ლი) სახელი
გეეშინებაფუნს ზნისა - ბაცმოვება.
უთა, სია ვე გაწმარეუა დო მა ურქაი : *მ. ხუბ., გვ. 247* - უთო, შერი ვერ იცანო და მე
წაელო. რაგადის ქუკათუ მუჰამბიშ
გაწმარეუაში სიგყვეთი : *მ. ხუბ., გვ. 28* -
ლაპარაკს გაუროა მუჰამბა გაცნობის სიტყვებით.
მუჰანს გაწმარეუ-ლი, ჭარბილ მაფუ : *მ. ხუბ., გვ. 309* - როდესაც გაეცანი, დანერილი
მაქს თო კოც სქანი საწმარეუ-
ვაგეეშინებაფუნა ვა *ქ. საბუშ. ქართ. ზგ., გვ. 123* -
იმ კაცს შერი საწმარეუ არ გააცნო.

ბაწმარეუ-ლი (გაწმარეუ-ლი) სახელი გააწმარეუ
ზნისა - ბამირება.

ბაწმარეუ-ლი (გაწმარეუ-ლი) სახელი გააწმარეუ-
ნენს ზნისა - ბამსხარეუება, ბამირება.

ბაწმარეუ-ლი (გაწმარეუ-ლი) სახელი გააწმარეუ-
ნენს ზნისა - ბამირება.

ბაწმარეუ-ლი (გაწმარეუ-ლი) სახელი
გააწმარეუ-ნენს, გეეცოხალეუ (6)
ზნითა - ბამირება. ქაგებო ვერიასანი,
გეეცოხალეუ : *ა. ცაგ., გვ. 24* - რომ დასახ
გერიას, ვაგეცოხალეუ. ვიბალენცეთი
გეეცოხალეუ-ნენს სქანი
მასხარეუ-ლი ნღისა : *ი. ყოფშ., გვ. 80* -
მმესაც ვაგეცოხალეუ-ნენს გეეცოხალეუ-
ნენს.

ბასურება (გაყულებას) სახელი გააყუღენს ზნისა - ბანბილუბა; ბასურება.

ვაგმაყუღაყუღაყუღაყუღაყუღაყუღა: *მ. ხუბ., გვ. 193* - არ გამაზნოლო (გამაყუღა) ჯაყყისათოსო. ჩოლიმი ნარაგადეჟე ვა გააყუღენი: *ა. ყოფშ., გვ. 47* - ცოლოს ნალაპარაკეი არ გაანოლა.

ბასხაურება (გაცხადებას) სახელი გააყხადენს ზნისა - გამხაურება; ბაცხადება. აწი უფუგუ გაყხადება: *კ. საბუშ., ქართ. ზნა., გვ. 41* - აწი სუგობა გაყხადება. ვართი ეჟე გააყხადე: *ა. ციგ., გვ. 11* - არც ამან გაყხადე.

ბაძიძება (გაძიგებას) რელიგ. აღინიშნებოდა დიდი მარვის 24-ე დღეს, ოთხშაბათს (დანეროლებით *იხ. ა. ყოფშ., ლექსიკონი, გვ. 374*).

ბაძიძანი (გაძიგის) *იხ. გაძიგება.*

ბაძიძალ-ი (გაძიგალის) *მამლ. ენებ. წარს.* ბასაძინი, დასაძინი. თქენი აწუგუ გაძიგალო კოსუთ ვა გატონათი: *ა. ყოფშ., გვ. 116* - თქენი აბუგუ დასაცინად კაცსაც არ გაგონოთ. *იხ. გაძიგა.*

ბაძიძება (გაძიგებას) სახელი გააძიგენს ზნისა - ბაძიძაძება.

ბაძიძებულ-ი (გაძიგებულის) *მამლ. ენებ. წარს.* გააძიგენს ზნისა - ბაძიძაძებულნი. ბაღანა გაძიგებული ცუნღუ შხვა სოფერს - ბავში გაძიგებულუ ჰყავდა სხვა სოფელში.

ბაძლ-ი (გაძლის) იგივეა, რაც გაძლე. გაძლექ თუქა: მის უღუნი, ხოლო ოთისა - გაძლიმ თქვაო: ვისაც აქეს, ედევ იმასაო. *შორ. იმურ.* გაძლია იტყვიან გამორჩენის მოყვარულ ადამიანზე, რომელიც სხვის პურ-მარღში გაძლება და უბოდიშოდ წაეა (*ა. ჯგუთ.*).

ბაძლა (გაძლას) *პრუს-ენი* ბაძლუპის დასაძენაძევი ღოპური, მოპრძო ბაღია, - ძარი. მურყუღ ღო მესონუნქ, ქვარა გორღიშა ქოუეჟ, ოშიში გორდა გაძლეშა: *კ. საბუშ., ქაქს., გვ. 174* - მიდის და მიხიბავს, მუცელი ბაყას მოუგავს, ზურგი - გორდა გაძლას.

ბაძლასი (გაძლიკის): მუჭო გაძლიკის ქოუეჟია - როგორ გაძლიკის ვახარო. *იხ. გაძლა. შორ. გურ.* გაძლიკია ქამის ღმერთი.

ბანწაურება (გაწაყულებას) ბანწაურება. *იხ. წაყულება.*

ბანწიძება (გაწიგებას) ბანწიძება. *იხ. წიგნება.*

ბანწიწურება (გაწიწიგებას) სახელი გააწიწიგენს ზნისა - ბანწიწიწინება.

ბაჩიჩიჩურება, **ბაჩიჩიჩურება** (გაბჭიგებას) სახელი გააბჭიგენს ზნისა - ბანიჩიჩება. მორწინეჟ ქაღარღიქ გეჭითორგ და, წარმაქი ოგუფუ მეტი - მომწინე ქაღარღი თუ გაითილდა, შაბიამნი იქნება მეტი. *შორ. ჭითა.*

ბაჩირება (გაჭირებას) სახელი გუჭირენს, გუჭირედუ(ნ) ზნათა - ბაჭირება. გაჭირებდას გაჭირება მოყუნისა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 22* - გაჭირებას გაჭირება მოჰყუებოთ. გაჭირება თესჟ ჯოსო: *ა. ყოფშ., გვ. 152* - გაჭირება ამას ჰქვია.

ბაჩირებულ-ი (გაჭირებულის) *მამლ. ენებ. წარს.* გუჭირენს, გოუჭირედუ(ნ) ზნათა - ბაჭირებაშული. ხენწიგეში ცირა თეჟგურა გაჭირებული რე: *ა. ყოფშ., გვ. 6* - ხელწიგის ქალიშვილი ასეთი გაჭირებულა. ორღუ ართი გაჭირებული კოჩი: *მ. ხუბ., გვ. 23* - იყო ერთი გაჭირებული კაცი.

ბაჩყყყალ-ი (გაბჭყყალის/გაბჭყყალის) *მამლ. ენებ. გვ. 6* ბაჩყყყიდენს ზნისა - ბასაწყყყიტი.

ბაჩყყალ (გაბჭყყალის/გაბჭყყალის) იგივეა, რაც გაბჭყყალა, - ბასაწყყყიტი.

ბახს, ბახარს - მოფერებითი მიმართვა. დამანები დული, გახა, ჩქიში გაჭირება მიბაღუ - დამანებ თავი, გახა, ჩქიში გაჭირება მეყოფა. *შორ. მახა, მახარია.*

ბახარება (გახარებას) სახელი გაახარენს ზნისა - გამხარება. *იხ. ხარობა.*

ბახანგება (გახანგებას) სახელი გაახანგენს ზნისა - ბახანგება, ბაქოგება. მათობას უჩქე გახანგება: *ა. ყოფშ., გვ. 181* - მითხებუხე (მითხებუ) იცის გაგიგება. სომერამა მუთა მორკე, ღორონთუ - შე, გეეეეხანგე: *ა. ყოფშ., გვ. 109* - სიგივემდე (სიმტერემდე) არაფერი მიკლია, ღმერთმანი, გაგვიფდი.

ბახანგებულ-ი (გახანგებულის) *მამლ. ენებ. წარს.* გაახანგენს, გეეეეხანგებუ(ნ) ზნათა - ბახანგებული, ბაღარაშული. გილიგენს გახანგებული, ათენა რე საცოდალი: *მ. ხალხ., გვ. 27* - დადიოდეჟს გაგიგებული, ეს არის საცოდავი.

ბახანგულ-ი (გახანგულის) იგივეა, რაც გახანგებული, - ბახანგებულნი, ბაღარაშული.

ბახარება (გახარებას) სახელი გაახარენს ზნისა - ბახარება. გაჭირება ვაუბორუნი, თის გახარება ვაუჭქენია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 22* - ვისაც გაჭირება არ უნახავს, იმან გახარება არ იცისო. ღორონთო, სი გაახარე ჩქიში ჩოლი დე სქუა: *ა. ყოფშ., გვ. 185* - ღმერთო, მენ გაახარე ჩქიში ცოლი დე შვილი! დლას ვაგებხარებუთუ: *ა. ყოფშ., გვ. 167* - არასოდეს არ გაეხარებოთ.

ბახარებულ-ი (გახარებულის) *მამლ. ენებ. წარს.* გაახარენს, გეეეეხარებუ(ნ) ზნათა - ბახარებაშული. თელი გაახარებული ღო ღურული არაო ჩხონაფილი: *ა. ყოფშ., გვ. 143* -

ცოცხალი (მთელი) გახარებული და მკვდარი ყველა ცხონებული. **მოღაღოგ**
გახარებულ ქუ მუმი მუმიან დოხორემა:
ქსს., II, გვ. 44 - წამოვიდა გახარებული თავისი მამის სასახლეში.

ბახარემა (გახარებას) სახელი გაახარეხს ზენისა - *ღახარემა*. *იხ. ხარემა*.

ბახე (გახეხ) 1. სახსომი დოზის ნანილი (*მსაღებო*, ტ. II, ნაწ. II, გვ. 225); ჩარჩო, რომელსაც იყენებდნენ დასასვლელად (*იხე*, გვ. 229). 2. კბილემის შესამოძრომვალი (კბიირიში ექაქიანალი) (*იხე*, გვ. 226)

ბახერხემა (გახერხებას) სახელი გაახერხენს ზენისა - *ბახერხემა*. კისერქ ქიშუღა, უღუ ირო გეხერხენენია: *ხალხ. სიბრ.*, I, გვ. 68 - კისერი თუ იშოვება, უღელი ყოველთვის მოხერხდება.

ბახრემა (გახორებას) სახელი გაახორხენს, გეხერხებუ (ნ) ზენათა - *ბახრემა*.

ბახრემა (გახორებას) *მიძე. ერეპ. წარს.* გაახორხენს, გეხერხებუ (ნ) ზენათა - *ბახრემა*.

ბახე *გვ. 8*. ახლომანლო. გახო მითინი ვეგუხორანს - ახოლომანლო არსინ უსახლია. გახოს სინახლომეს. ნძორი, მისინორი რღედა თე გახოს, ბადიდე წიკალი ვადიგუ სარხოს: *აბ.*, I, გვ. 22 - მძორი, სისხლი თუ იყო სიახლოვეს, მოხოცვა უმცირესი ნანილი არ დატოვა ახოლომანლო.

ბახემა (გახოკიას) *მოქარ. ცხენისკუღა. იხ. ფემაგიში კუღელი* (*ა. მყ.*).

ბახემა (გახეხებას) სახელი გაახეხენს ზენისა - *ბახემა*, *ბაღემა*.

ბახემა (გახეხებას) *მიძე. ერეპ. წარს.* გაახეხენს, გეხერხებუ (ნ) ზენათა - *ბახემა*, *ბაღემა*.

გახეხებულ ი აფუ გური ჯგირიშ ჭკომაფა დო შემადი - გალაღებელი აქეს გული კარგის ქამითა და სმით. გახეხებულ გეანოლ ხოყ ხოჯურ ქაქიმინაფუ: *მსაღ.*, გვ. 65 - გალაღებულ მსუქან ხარს ხარული (კუნტრუში) აქენინა.

ბახე (გაჯას) მთლიანი ხე. გაჯას უღუღუ მიმაგოხილი, მიშახუნაფალი - გავას პქონდა ამოტყბილი, ჩასაჯენი. გაჯა ← გამი ჯა.

ბახე მითარემა. მორთი ახო ჩქიმდა, გაჯა! - მოდი აქეთ ჩემთან, გავა! *იხ. ვეჯა. ზღო. ვეჯაბა*.

ბახე (გაჯაბას) პატარა ტანის ქატი. *ზღო. ბარძი*; ქვეჯეჯია.

ბახე (გაჯარს) ძვინანი, მხრალი ადგილი.

ბახე (გაჯაჯის) ღაბაღემა მრთმარნი, ურნდება თხას, ციკანს. თხას (ქაჯარს) ურხევექურანს პის(//პიჯის) დო ათეს უძახუნა

გაჯაჯის - თხას (ციკანს) აყრის პირზე და ამას ეძახიან გაჯაჯის.

ბახე (გაჯაჯის) *მოქარ. სრ. ბოგვერი, ჩე ოღიარე, ჩე გყა. (ა. მყ.)*.

ბა¹ *მარეთი ზნისწინი*. 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას ზევიდან ქვევით: გეჯინა დახედა; გე-უნა დაჯღომა; გე-ჟუნა გაყოლა უკან. 2. ზნის უსრული სახის ფორმას აქეცეს სრული სახისად: გე-ჟუ მონოვა (*ზღო. ჟუ ნოვა*); გე-ჟუ მესვა (*ზღო. ჟუ სვა*). 3. ანმოს ფორმას აძღვეს მყოფადი მნიშვნელობას: გე-ჟუნს შესვამს (*ზღო. ჟუნს სვამს*); გე-ჟურუნს გაეცურავს (*ზღო. ჩურუნს ცურავს*). *იხ. ვა- ზღო. ლა ზ. ვა-*.

ბა² გარკვეულ შემთხვევებში დადასტურების ქო ნაწილაკის ბაღდა. გე-ეკორობე: *ი. ყოფ.*, გვ. 25 - კი აკრობა (*ზღო. ეკორობუ აკრობა*); გე-ე-ჭოფეს: *ი. ყოფ.*, გვ. 107 - კი აოფეს.

ბა³ *ფიცილის ნაწილაკი*, დაერთვის გარკვეულ სიტყვებს, როგორც: ღიღა დღდა, ბაბა მამა, ბაბუ ბაბუა, ბები ბებია, სქუა შვილი, ვიბა მმა, ბიბი ბიბა, თოლი თვალი, შური სული, ღორიონ-თი ღმერთი. მუ ბქიმინა, ბაბაბა გე: *ქსს.*, I, გვ. 21 - რა ვენა, ბაბა. სქუა ბაბა, გიფორდას სით სქანი ქეჯანა: *შ. ძღო.*, გვ. 158 - შვილობამ, გიყვარდეს შენც შენი ქვეჯანა! ირო ორდა მახარია, თოლი გე დო შურიგე! *ი. ყოფ.*, I, გვ. 315 - სულ იყავი მახარია, თოლი გე და შურიგე! დო რონთი გე ღორიონცე ქოკითხი: *ი. ყოფ.*, გვ. 70 - ღმერთს გაფიცებ, ღმერთს პკითხებ!

ბა⁴ - *მარეთი-სუფიქსი ძირითადად ფერის აღნიშვნელ სახლებთან გამოხატავს მდებარეობას (ხარისხს). გე-რ-ე ზევიდან ოდნავ თეთრი (ზღო. რ-ზე თეთრი); გე-ჟ-ე ზევიდან ოდნავ მავი (ზღო. ჟა მავი); გე-ჭო-ე ზევიდან ოდნავ ნითელი (ზღო. ჭითა ნითელი); გე-ყინ-თ-ე ზევიდან ოდნავ ყვითელი (ზღო. ყვინთელი ყვითელი). ზღო. გო-ე, მო-ე.*

ბაბა¹ *იხ. ვა-გემა*.

ბაბა² *იხ. მო-გემა*.

ბაბა³ *იხ. წა-გემა*.

ბაბაზა (გებახეას) სახელი გებახე (ნ), გებახენს ზენათა - 1. გებახეა ქუღი მთი - *ღახემა* მუღისა; 2. სიახლოვანობა მავრის სასამის *ღახემა*.

ბაბაზი (გებახეას) ძლიერი, ბაბაღული. გებახე კომიე - ძლიერი კაცია. გადმოცემით პირველი იმპერიალისტური ომის დროს შვედეთში გერმანიის ორი წყალქვეშ ნავი დაეცურა და *მტლად* და *გეპრე* ეს უკანასკნელი სახლია გამოყენებული გადატანით ძლიერის, ბაბაღულის აღსანიშნად.

ბამორქლი (ტეგორილს) *მიხ. ენბ. წარს.*
 გიოგორუანს ზნისა - მიბნაპული. მუში
 ფრინველი ღო მუში ბუღიმა ღო ვარე
 გეტორილი: კ. *სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 69* -
 მის ფრინველსა და მის ბედზე უჯრ არაა
 მიგნებული.

ბამორქს (ტეგორუას) სახელი გიოგორუანს
 ზნისა - მიბნაპა, მოქმანა.

ბაშაშ (ტედეუას) სახელი ტედეაუნს ზნისა
 - სიამონეპაბითა და შუაშპანაპალად
 სანსმლის (*მე., ლეონის*) დალაქუ. ტედეაქუ
 ორი ჭორქა ლინი - დალა ორი ქიტა ლინო.

ბაშინ (ტედეინას) სახელი გიოდეირთუ (6)
 ზნისა - დადგომბ. ლეხის დუს
 ქიტიოდიოთე: *ა. ყოშშ., გვ. 11* -
 ავადყოფს თავზე დაადგა.

ბაშაშაშ, **ბაშაშაშ** (ტედეუგმას) სახელი
 ტედეუნს ზნისა - დადგამ. ინფოში
 დიხანა კუჩხიში ტედეგმეშაშითა
 ომქურულესე: *ა. ყოშშ., გვ. 81* - იბათ მინაზე
 ფუხის დადგამაზედაც ეპირიდათ. ქიტიეგმ
 რამის ონანტერი: *ა. ყოშშ., გვ. 79* - დაადგა
 რამს უნავარი.

ბაშაშა (ტედეადას) სახელი ტედეანს ზნისა
 -1. დადგამ, დარქამიშ. თის
 გითვოდეანქ შუაშაშის: *შ. ზეს., გვ. 26* -
 იმას ვარქმეც (ვადებ) მუშაშის. სახელს მუშა
 გითვოდეანქ: *ქხს., I, გვ. 214* - სახელს
 რისთვის დავარქმეც. 2. ვაღის დადგამ.
 ფარაქ ქიტიადუ - ფული დადგო.

ბაშაშორი (ტედეალორის) *მიხ. ენბ. წარს.*
 გიოდეანს ზნისა - დადგამული.
 გეგაფირს ტედევალირი უჯუნია,
 ტედევალირი გინიგინე, გეგაფილი - ვარია:
ხალხ. სიბრ., I, გვ. 23 - დაჩეულს დადებული
 სჯობითო, დადებული (ვალი) გადიხდება,
 დაჩეული არ გასწორდება.

ბაში! *ბრძან.* ედგინა ზნისა, იგივეა, რაც
 ტედიორთი!: - აბა! ტედი, გობაღუ ეგმა
 ლური! - აბე, გეყოფა ამდენი ძილი!

ბაშინაშ (ტედეინაფას) სახელი გიოდეინუ (6)
 ზნისა - ბადაშოლა. ქუეორწყეცქიშო საქმეს,
 ტყურათ ქიტიერდინაფუქუ: *კ. სამუშ.,
 ქართ. ზეს., გვ. 36* - კი ტედატ ჩემს საქმეს,
 ტყურად რომ გადაგყოლივარ. ათე ცირას
 ქიტიეგმდინაფუქუ და შაგა: *ა. ყოშშ., გვ. 63* -
 ამ გოგოს მე გადაგყოლივო.

ბაშინა (ტედეინას) დარხორი - ალინანი, გიზგინა,
 დილი, ძლიერი ცაცხლი. ქიში'ლი ხოზლა
 დიშეა ღო ქოდაარში აკა ტედეინა დარხორი!
 - მოიტანე ხელი შუმა და დაწათ (დაგზე)
 ერთი გიზგინა ცეცხლი. *ჰოჯ. ჯანდაბა.*

ბაშინაშ (ტედეინაფას) სახელი ტედეინაშ
 ზნისა - დამიზნაპა. ტედეინაშუ თოფი ღო
 ქაყყოთუ - დაუმიზნა თოფი და კი ცეროლა.

ბაშინაშა (ტედეინაფას) *მიხ. ენბ.* ტედეინაშ
 ზნისა - შინც ეზომბაპა, - დამოროპაეალი.
 ტედეინაშელას შაყალემა შეუთხუე: *ა. ყოშშ.,
 გვ. 171* - დამოზიბელს მეგობრისათვის
 უთხოფა.

ბაშინაშ (ტედეინაფას) სახელი გიოთინანს
 ზნისა - დათინაშ. ორგინს ჭე პურასქიათ
 ქეტიეგოთასი - ბოსტანიშ ცოტა პრასაც
 დათესე. *ჰოჯ. ლაზ.* გეთასულე ბოსტნეულის,
 მენილის დასათესად გაზაზდებული,
 გაფეხიერებული და განოხიერებული ადგილი
 (*აქარ. ლიალქე. ლეგს., IV, გვ. 62*).

ბაშინაშ (ტედეინას) სახელი ტედეინს ზნისა -
 რისაშა დაბაშაპა.

ბაშინაშაშა (ტედეინაფას) სახელი
 ტედეინაშასი ზნისა - თაბუნეი,
 მოთაბუნეპა. ქოლოდგი სკამი,
 ტედეინაშთე ტე, ტელი, მუასკანიტე! -
 დადგი სკამი, მოუთათუნე ხელი, ადექი, მამას
 გაფიციც (გამოყანა: შქაღი).

ტედეინაშანს (ბაშინაშაშ მოუთათუნა,
 ბაშინაშაშაშ მოუთათუნებია, ბაშინაშაშაშაშ(6)
 მოუთათუნებდა თურმე). *გრძლ. სხსე. ქე.*
 მოუთათუნებს (ზემოდან).

ბაშინაშა (ტედეინაფას) სახელი
 გიოთეალანს ზნისა - დატირება
 (მოთქმით). ტეგობაშე ტეგოთეალანან ღო
 გომილუნან ხე ღო დუს: *ა. ყოშშ., გვ. 155* -
 გომილად დამიტორებენ (მოთქმით) და
 შემომავლებენ ხელსა და თავს.

ბაშინაშ, ბაშინაშ. *ზნისწირი* (ტე-თიშე-//ტე-თიშე-
 ტე-მარტივი *ზნისწირი*, თიშე-//თიშე- ← თიშე-
ნაწილაკი; ზნისა შიქილება დერთოს შოლოდ
 ანმყოს წრის შწკრივებში და აძლეუს უსრულ
 სახეს): ტე-თეშე-ეგოენქ - მესის
 (*ჰოჯ. გეველონქე გაფიციციც*). *იხ. თიშე.*

ბაშინაშ (ტეინაფას) სახელი ტედეინანს
 ზნისა - ბაღუნეულის რამაშუს გამართიპა,
 ბასნორეპა; პირდაპირ (სნორაღ) ნასკლა.

ბაში! - *როული ზნისწირი* (ტე-თიშე- ტე-მარტივი
ზნისწირი, თიშე- ნაწილაკი). *იხ. გითიშე.* ტე-თი-
 ცუნელი ჭემა - უუქუნა (გამოყოლილი)
 წემა (*კ. ჯარ.*).

ბაშინაშა (ტედეინაფას) იგივეა, რაც ტედეინაშ-
 შალა, - სახელი ტედეინაშთეანს ზნისა
 - დასურეპა. ზოში, მურე გიგოთინი? -
 ბიჭო, რაა, რომ გახურავს?

ბაშინაშა (ტეინაფას) სახელი გიოთესუ (6)
 ზნისა - დასემა.

ბაშინაშინი (ტეინაშინი) სახელი
 ტედეინაშინუ (6) ზნისა - მიღვენაპა.

დადევნება. ჩემი წყარ-მეძობარი
გაქი გეთხოზენო შევასე!; ა. ცაგ., გვ. 62 -
ჩემი წვეარ-მეძებარი კი არ მისდევს სხვას
კვნობ რუსეთი გუეთხოზენა; ა. ყოშ., გვ.
157 - უკან რუსები მომდევნენ, საცო
გერთხოზ სანწულელი; კ. საბუ., ქპს, გვ. 139
- საცო მოსდევს სასწაული.

ბაშენიშვილი (გეთხოზენო/რს) მძღ. ერგ. წარს.
გეთხოზუ (6) ზნისა - მიდევნებული.

ბაშენიშვილი (გეთხოზუას) სახელი
გეთხოზიანს ზნისა - ცოტაზე ბაშენიშვილი;
დაშენიშვილი (ზევიანი). ჰე ქიგეთხოზი
ხოლო - ცოტა ვაიხარე (სიღრმეში) კიდევ.
ბაშენიშვილი ღიღას ქიგეთხოზო - ბავშვი
დღეზე დამარბა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზუას) სახელი გეთხოზუას,
გეთხოზიანს ზნისა - 1. დანაშაუნი;
მუნეთში მადლოსანეთი წყარულს
გეთხოზიანდეს; ა. ყოშ., გვ. 150 - მათი
მანდილოსნები მწანილს დაანაყანდენ. 2. ხის
სახლის, პოსლის ან სხვა ნაბაშენიშვილის
დაშენიშვილის ნიშნის დავაზე შემდეგ ანაშენიშვილის
ბასადაწვილივალად. იხ. კაპუა; ეკაპუა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზუას) სახელი გეთხოზიანს
ზნისა - ამოსუნთქვა; ღრმა სუნთქვით
მნუსხარების გამომხატვა. შორიშვილი
გეთხოზენა შურს; ა. ყოშ., გვ. 155 -
შორიდან ნუხან (სუნთქვები).

ბაშენიშვილი (გეთხოზუას) გორამბა. თულო
გეთხოზიანდეს უქოზულს; ა. ყოშ., გვ. 151 -
ქვეითი ვგორაობ იატაკზე.
გეთხოზიანდეს (-), ბაშენიშვილი იგორადა,
ბაშენიშვილი უგორადა, ბაშენიშვილი
გორაობდა თურმე; ერდუ. ერგ. გორაობს,
კოტრილობს.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) იგივე რაც გეთხოზუა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზუას) სახელი გეთხოზუა (6)
ზნისა - დავაწვიანი (იტყვიანი პატარა, ანდა
ვადა. შეგნებულად როცა უნდა დაამტკიცონ).
ქიშურთულო ქიგეთხოზუა ლოგინს -
მივიდა და დავადა ლოგინზე. იხ. კაპუა. ზღო
ცხაკუა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზუას) სახელი გეთხოზიანს
სახელი გეთხოზიანს ზნისა -
1. მიპითხვა; უკან მიიწვილა; 2. სიტყვის
შეპრუნება. გეთხოზიანს მიხედვით:
ბასა, გვ. 115 - სიტყვის შეპრუნება ვინ
გახდებდა. ქუტუა გეთხოზიანს, თი ქუა
მეფიში ჩქინ, თი თურს; მ. ზუბ., გვ. 84 -
მივკითხოთ, ჩვენ ქუა რომ მივეცი, იმ ქალს.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) იგივეა, რაც
გეთხოზუა, - სახელი გეთხოზიანს
ზნისა - მიპითხვა; უკან მიდევნება.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
დადასტურების ნაწილაკა, - კილა - ზნისიანი;
გეთხოზიანს - კითხუ წამოაკითხა;
გეთხოზიანს - კითხუ გუყარა; გეთხოზიანს -
რაც გალუ შექსერს (ზღო რანგალი
ხეტალი) - მოხეტალიდა შუალამს. იხ. კილა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
გეთხოზიანს ზნისა - დავადა. თულო
გეთხოზიანი ღუსულო თუმი მინილი! - დაბლა
დახარე თავი და ისე შემოდი! ზღო გეთხოზიანი.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს (6)
ზნისა - ხვინის დროს პაპის (გუშინის) უკან
მიწვილა (გუშინის დამოგის ბანება).
გეთხოზიანი (ერგ. ბაშენიშვილი) იგუთინსდებდა,
ბაშენიშვილი იგუთინსდებდა, ბაშენიშვილი
უგუთინსდებდა, ბაშენიშვილი
იგუთინსდებდა თურმე; ერდუ. საზ. მოქმ.
გუთინსდებდა. იხ. კონახონა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
გეთხოზიანს ზნისა - დავადა. გეთხოზიანი
ზღო. დახარდა. დუღეთქიანდეს თოლო გეთხოზიანი
- თავდახარდა დავადა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
დაშენიშვილი (ზევიანი). ჰე ქიგეთხოზი
ხოლო - ცოტა ვაიხარე (სიღრმეში) კიდევ.
ბაშენიშვილი ღიღას ქიგეთხოზო - ბავშვი
დღეზე დამარბა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
ზნისა - დავადა (რამზე). მუღარუნ წამალს
გეთხოზიანდა; მ. ზუბ., გვ. 15 - რაღაც
წამალს ადებენ.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
დაშენიშვილი (ზევიანი). ჰე ქიგეთხოზი
ხოლო - ცოტა ვაიხარე (სიღრმეში) კიდევ.
ბაშენიშვილი ღიღას ქიგეთხოზო - ბავშვი
დღეზე დამარბა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
დაშენიშვილი (ზევიანი). ჰე ქიგეთხოზი
ხოლო - ცოტა ვაიხარე (სიღრმეში) კიდევ.
ბაშენიშვილი ღიღას ქიგეთხოზო - ბავშვი
დღეზე დამარბა.

ბაშენიშვილი (გეთხოზიანს) სახელი გეთხოზიანს
დაშენიშვილი (ზევიანი). ჰე ქიგეთხოზი
ხოლო - ცოტა ვაიხარე (სიღრმეში) კიდევ.
ბაშენიშვილი ღიღას ქიგეთხოზო - ბავშვი
დღეზე დამარბა.

შესახლ. ენებ. შეუძლია დახაროს. გიოკონაფუანს (ბიოკონაფუან დახარეინა, ბიოკონაფუან დაუხარეინება, ბიოკონაფუან(ი) დახარეინება თურმე) კაუზ. გეუკონანს ზინისა- დახარეინებს. ბაპონაწი მიშ. მიჟ. დამხრელი, დამწევი. ბიოკონაწი მიშ. ენებ. ზე. დასხრელი, დასანევი. ბაიონაწი მიშ. ენებ. წარს. დახრილი, დანეული. ბანაონა მიშ. ენებ. წარს. დანახრელი, დანანევი. ბანაონაწი მიშ. ენებ. წარს. დახრის საფასური. ბანაონა მიშ. უარყ. დაუხრელი.

ბაქილიტა (ტეკოპილიტას) სახელი გეკოპილიტანს ზინისა - დარჩნა, დაუტყვებება (შეშის, მორის...).

ბაქილიტა (ტეკოპიტას) სახელი გეკოპიტანს ზინისა - ბანწორება - თექმის ნათესზე. ქიგოკოპიტუუ, ეი. გასწორა.

ბაქილა (ლვა) რელიგ. ეპისკოპოსის თანაშაბათი, რომესატ, ხალხის წარმოდგენით, თანალოცი შრის. ასეთი დღეებია: თანაშაბათი, ცა'ა'შაბათი, სუთშაბათი, სხატონი შაბათი. გეკულა დღეა ნახევა მითხალე, ნახევაჲ ჭკორუნს - გეკულა დღის შენალოცი უხდება (ჭრის).

ბაქილა (ტეკოპიტილი) მიშ. ენებ. წარს. გეუკუშუანს ზინისა - დაქვამლაპული. დანხირი შქირატას გერე, გეკუშეუი დო, დოგამა რე მეუღლირი - ცეცელი ჩაქრობაზეა დამდგარი, დაქვამლეულია, ნაკერჩხლამდეა მისული. იხ. კუმა.

ბელა (გელას) დამგლა (მ. კორეა). სემონდის აბადმაროშება, შეეყრება ძროხას, ზურგი ასტკივდება, ადგომა ეზარება და გროაობს. ულოცავენ, აჭრინა ყურს და სისხლს გამოუმევენ (ს. მაკალ., გვ. 194). ზღო ბერკეპული.

ბელა (გელას) ლუსრამის ამოსაძრობი ორკანი ლომი. ზღო ზ. იმერ. გელა ლურსმნის ამოსაძრობი ორკანი რკინა (მ. წერეთ.).

ბელა (რთული ზინისწინი) ცე-მარეთი ზინისწინია და ლა-ნაწილია. ქართულად გადმოცემა ამო-ზინისწინი. გელა-ნ წყუშა - ამოძრობა, ამოღება. ზღო გილა.

ბელანთალა (გელანთალას) სახელი გელანთალანს/ც ზინისა - ამოძრანება. შეუძეცე გიონანგ დო ბუათი გელანთალანცო... : ზაგუ, 16.07.1930, გვ. 3 - როდესაც გათენდება და მზეც ამოძრანება...

ბელალა (გელალას) სახელი გიოლანს ზინისა - დაცევა.

ბელანა (გელანაწყუშას) სახელი გელანაწყუნს ზინისა - ამოძრება, ამოღება. ლეკური გელანაწყუც დო

გაზინდე; კხს., II, გვ. 36 - ლეკური ამოლო და ხინჯავდა (გახდევდა). ჭინჯას ხასილა გელანაწყუც : ი. კოფ., გვ. 128 - ჭინჯარქას გვერდი ამოვადვრე.

ბელა (გელას) სახელი გიოლუე(ნ), გიოლოუ(ნ) ზინისა - ბაბაპარდნა, ნაბაპარდნა; ჩაპარდნა. გიოლუ წყარს დო მელე გეშობურუ - გადავარდა ნყალში და გილა გაცურა. აღონქე ქურუჩყუნი, გიოლუე ბიშიქე : ი. კოფ., გვ. 58 - აღონმა რომ უნა (მოაღნია), ნამოვარდა ბიჭი. ჯაქ გიოლუ - ხე გადავარდა (თეცევე დამევა). გიოლოუ(ნ) (ბიოლო გადავარდა, ბაბაპარდნა) გადავარდნა, ბანაპარდნა(ი) გადავარდნოდ თურქი გრლეუ. ენებ. გადავარდება. გიოლოუ(ნ) (ბაბაპარდნა, ბაბაპარდნა) ნამოვარდნა, ნამოვარდება.

ბაბაპარდნა მიშ. მიჟ. გადავარდნი. ბიოპარდნა მიშ. ენებ. ზე. გადავარდნი. ბაბაპარდნა მიშ. ენებ. წარს. გადავარდნილი. ბანაპარდნა მიშ. ენებ. წარს. გადავარდნილი. ბანაპარდნა მიშ. ენებ. წარს. გადავარდნის საფასური.

ბელანა (ორინჯი) (გელაგა-ორინჯის-ორინს) მოთხაბაშ (თამაშის მოყვარული) სემონდის. ზღო ლაყუა.

ბელანა (გელასიონი) მიშ. ენებ. წარს. გელასიონს ზინისა - ჩამოპარსული. ირი კოჩი ომუშე-გელასიონი ქობი : ა. კოფ., გვ. 49 - ყველა ცატი ულვა-ჩამოპარსული ნახა.

ბელანა (გელასიონს) დსაპელატი. ზღო ბელანა; ელასონი.

ბელანა (გელასიონს) დსაპელატი. ზღო ბელანა; ელასონი.

ბელანა (გელასიონს) დსაპელატი. ზღო ბელანა; ელასონი.

ბელანა (გელასიონს) დსაპელატი. ზღო ბელანა; ელასონი.

ბელი (გემს) გემი. ზღო ჭკუეი; ლა. გემი გემი (ნ. მარ).

ბეპინა (გემსიონს) ზღო. სალამო შამს, მოსალამოშეპულა. გეპინაწეო მიდარეოს - მოსალამოშეპულაზე ნაიდენე.

ბეპინა (გემსიონს) ზღო. სალამო შამს, მოსალამოშეპულა. გეპინაწეო მიდარეოს - მოსალამოშეპულაზე ნაიდენე.

ბეპინა (გემსიონს) ზღო. სალამო შამს, მოსალამოშეპულა. გეპინაწეო მიდარეოს - მოსალამოშეპულაზე ნაიდენე.

ბეპინა (გემსიონს) ზღო. სალამო შამს, მოსალამოშეპულა. გეპინაწეო მიდარეოს - მოსალამოშეპულაზე ნაიდენე.

ბეპინა (გემსიონს) ზღო. სალამო შამს, მოსალამოშეპულა. გეპინაწეო მიდარეოს - მოსალამოშეპულაზე ნაიდენე.

რენია: ბელ. სიმ., 1, გვ. 186- ულუკუქემ ხარი რომ ბალახობს, მიმყოლის (პატრონის) ბრალიაო.

ბარბარე(ი) (გემახუნელის, გემახუნის) მიჭო მოქს. გელოხოლე(5) ზნისა - დამეკლომი.

ბამბ ზაზ. ძველი. გეშე მდარათუ დო გინდუ - ქვეითი (სიღრმეში) ნაიდა და ჩაიძირა.

ბამბაბ (გემებას) სახელო იტემენს,

იტემებუ(5) ზნისა - ბამბაბა. ათაქ ქუშაბტეში დელი - აქ მაგემე თავი.

აგემენს (აბაბაბ აგემა, აბაბაბაბა უგემებია, არნაბაბაბა(6) აგემებად თურმე) გრდმ აგემებს.

იგემენს (ნაბაბ იგემა, აბაბაბა უგემებია) გრდმ. სათავ. ქე. აგემენს ზნისა- იგემებს თავისას.

იგემებუ(6) (ნაბაბ გემებულ იქნა, ბაბაბაბ(6) გემებულა) გრდმ. ერბ. აგემენს ზნისა- გემებულ ხდება.

უგემებუ(6) (აბაბა უგემა, ბაბაბა გემებია) გრდმ. ერბ. აგემენს ზნისა- უგემება.

ოტემუ(6) (აბაბა უგემა, ბაბაბა გემებია, ნაბაბაბ(6) ეგემებოდა თურმე) გრდმ. ერბ. ეგემება.

აგემენ(6)/აგემინ(6) (აბაბაბა შედლო ეგემებინა, -, ნაბაბაბ(6) შესდლებია გემება) გრდმ. შესაძლ. ერბ. აგემენს ზნისა- შეუდლოა აგემოს.

იგემენ(6)/იგემინ(6) (ნაბაბაბა შესაძლებელი გახდა გემება, -,) გრდმ. შესაძლ. ერბ. აგემენს ზნისა- შეიძლება გემება.

ოტემებუ(6) (ნაბაბაბაბა აგემებინა, აბაბაბაბაბა უგემებინებია, ნაბაბაბაბა(6) აგემებინებდა თურმე) კუე. აგემენს ზნისა- აგემებინებს.

ბაბაბაბაბა მიჭო. მოქს. მგემებელი.

ნაბაბაბაბა მიჭო. ერბ. ქე. საგემებელი.

ბაბაბაბა მიჭო. ერბ. წარს. გემებული.

ნაბაბაბაბა მიჭო. ერბ. წარს. ნაგემები.

ნაბაბაბაბა მიჭო. ერბ. წარს. გემების საფასური.

ბამბაბა მიჭო. ერბ. უგემებელი.

ბამბაბა(ი) (გემებულის) მიჭო. ერბ. წარს. ბამბაბა(ი).

ბამბ-ბამბ ზაზ. ძველი-ძველი. გეშე დო გეშე - ქვეითი და ქვეითი.

ბამბო, ბამბო(ი) ზეროელი ზნისწინი (გე-მო-კო-:

გე- დაბატურების ნაწილაკი, შე-/ში- - მარტეო ზნისწინი, კო- - ნაწილაკი). 1. ჩვეულებრივი აღნიშნავს მიმართულებას იქიდან აქეთ გემ(ი)კო-ტახუ მოტება, გემკო-ტახო თუ - ჩამოადლო (აქეთ). 2. აწმყოს მწკრივის ფორმას აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: გემკო-ტახუს მოტებას (შლო. ტახუს ტებას); გემკო-არჩქინანს გამოაჩენს (შლო. ორჩქინანს აჩენს).

3. ზნის უსრული სახის ფორმას აქვეყნს სრული სახილად: გემკოტახუ მოტება (შლო. ტახუ ტება);

გემკარჩქინუ გამოაჩინა (შლო. ორჩქინუ აჩინა).

ბამო(ი) იგივეა, რაც გემო-, გიმო-, გომო-როული ზნისწინი (გე-გო- და მო-).

ბამო, ბიმო (გემიოს) ბამო. გემოს მეჩანს უგემურს: ი. ყოფ. გვ. 181 - გემოს მისცევს უგემურს. ოტკომალს გემო იყო გოუსინჯე -

ლატინის გემო უნდა გაუსინჯო. გემოს ზაზ. გემოზე: ჩქი გემო შა იბოთია: 8 ხუბ, გვ. 8 - ჩვენ გემოზე ვენებითო. 0 პოჯო გემო პირის გემო: ის ვოულუ პიჯოშ გემო - იმას არ აქვს პირის გემო. 0 გემომ ტაგება გემოს ვაგება, გასინჯვა, მონონება: ართიმას

ქუტუტუ გემო-და, კუული ვერითებუ - ერთხელ თუ გაუგო გემო, შემდეგ არ ჩამოხორდება. 0 გემომ ვაგუნაგა გემოს დაყოლება, ჩატანება: ოტკომი, ქიოტკაქუნე

გემო! - შეტამე ჩაყოლე გემო! იხ. გემება.

ბამბინანი (გემიონას) იგივეა, რაც გემუანნი, - ბამბინანი. გემოიანქ ქიმაგი'ი-და,

მიოის ვამეოლალაჟუა: ქხს. 1, გვ. 191- გემრიელი თუ მექენი, მზითვის არ მოგატანინებ.

იხ. გემო.

ბამბორინა (გემორინას) იხ. გიმორინა.

ბამბანი, ბიმანი (გემიონას) იგივეა, რაც გემიონანი, - ბამბინანი, ტამინი (საპირისა). უგემური უბამბური). შუ ორდუა, სი

გემუანნი მილატკომევე? 2 ხუბ, გვ. 306 - რა იყო, შენ გემრიელი რომ მაქამო?

გემუანნი მავუ რინა: ქხს. 1, გვ. 42 - საამური (გემრიელი) მაქეს ყოფნა. გემუანი-გემო-ამ-ი.

შლო. ჯამო.

ბამბანაბ (გემუანებას) სახელო აგემუანენს ზნისა - დატკომუა, ბამბორინელაბა.

სიოცხლე ორჩინუეს ნაბეტანი იტემუანებუნეა - სიოცხლე სიბერემი ნამეტანი ტკილი ხდება (გემრიელდება).

აგემუანენს (აბაბაბაბა დაატკო, წოაბაბაბაბა დაუტკობა, წონაბაბაბა(6) დაატკობოდა თურმე) გრდმ. ატკობოს.

იგემუანენს (წონაბაბაბა დაატკო, წოაბაბაბაბა დაუტკობა) გრდმ. სათავ. ქე. აგემუანენს ზნისა- იტკობოს.

უგემუანენს (წონაბაბაბა დაუტკო, წოაბაბაბაბა დაუტკობა მისი) გრდმ. სხხე. ქე.

აგემუანენს ზნისა- უტკობოს.

იგემებუ(6) (წონაბაბაბა მისი დაატკობა, აბაბაბაბა(6) დაატკობა) გრდმ. ერბ.

აგემუანენს ზნისა - ტკობება.

უგემუანებუ(6) (წონაბაბაბა დაუტკობა, წონაბაბაბა დასტკობობა) გრდმ. ერბ.

აგემუანენს ზნისა - უტკობება.

იგემუანინ(6) (წონაბაბაბა შესაძლებელი გახდა დატკობა, -,) გრდმ. შესაძლ. ერბ. აგემუანენს ზნისა- შეიძლება დატკობა

(დატეხეს).
აგემუანინე(ნ) (ლაბამუანინე შეძლო დატეხო, -
 აწრომამუანინე) შესძლება დატეხო)
გრძეუ. შესახლ. ენებ. უკემუანინეს ზნისა-
შეუღლია დატეხო.
 ოგემუანინეაფუანს (ლაბამუანინეაფუან
 დატეხოინა, აწრომამუანინეაფუან
 დაუტეხოინებია, აწრომამუანინეაფუან
 დატეხოინებდა თურმე) *კუხ. ა. აგემუანინეს*
ზნისა- ატეხოინებს.
 მაამუანინე *მიძლ. მოქმ.* 'და'მტეხობი.
 ოამუანინე *მიძლ. ენებ. მყ.* 'და'სატეხობი.
 ლამუანინე *მიძლ. ენებ. წარს.* დატეხობილი.
 ლამამუანინე *მიძლ. ენებ. წარს.* დანატეხობი.
 ლამამუანინე *მიძლ. ენებ. წარს.* დანატეხობის
 საფასური.

ამმუნქორი (გემუნქორის) მუჰაბეცეული,
 დაბაეული. მუჰო გემუნქორი აფუ
 ჩხვილი - როგორ პატარა ცხვირი აქვს *იხ.*
 მუნჯი.

ბან-ი, ბინ-ი (ციენის) ხბო. ჭვალუამან გენი იყო
 შაიქეე ჩხოუმა - მონეღამდე ხბო უნდა
 მიუღდა ძროხასთან. ფუჯო გინი - ფური
 ხბო, სოჯი გინი - ხარი ხბო. *იხ. განუა,*
ოგინე. შირ ლაზ. გენინ/ჯენი ხბო (ნ. მარი).

ბანბაშუპირ-ი (გენაგაფურეს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
 გაატუ(ნ) ზნისა - ლარეპვის
 საშასური.

ბანბაშუ-ი (გენაგაფურის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
 გაატუ(ნ) ზნისა - ლანარეპვი.

ბანბ-ი, ბინბ-ი (გენამს) ხბოინი.
 გენამი/გინამი ჩხოუ - ხბოინი ძროხა.
შირ უკეინო უბბო.

ბან'ნ'ქირა (გენა'ნ'ქირას) *მიძლ. ენებ. წარს.*
 გუჯანუ(ნ) ზნისა - ლანანქორი. ხასილასე
 კანი ვეებებე ფიკარიში გენანქირა: *ი.*
ყოფ. შ, გვ. 152 - გვერდზე კანი არ მადვს
ფიკარზე 'დანანოლი. ჩქიში ჭითა მომჭერიში
გენანქირას დელო დღასუ გუქრს - ჩემი
ნითლი მოზერის 'დანანოლზე მდლო
არსოდეს არ ამოვა (გამოცანა: ცეცხლი).

ბანან'ონ-ი (გენან'ონის(ნ)) შიადარბიში. შგეაშ
 გენან'ონც ინა მეგის ირმენც - სხვასთან
 შედარებით ის მეტს იძლევა. თუ ბორჯიში
 გენან'ონც - ამ დროსთან შედარებით. იმ
 გენან'ონც ენა მორე? *ი. ყოფ. შ, გვ. 170 -*
იმასთან შედარებით ეს რაა?

ბანბარე (გენბერეს) ბამსდარი ღა უშნოღ
 მალალი. ართ ლემო კოჩი ქობიძი,
 გენბერი - ერთი დევი კაცი ენახე, მალალი
 და გამბდარი. *შირ ქენქერე.*

ბანბაშუ (გენთაულის) სახელი გიონთუნს
 ზნისა - ლათოშუაბა. ჩქიში ჭიჭე ორგინიას
 ღდას ვეგიონთენც: *ი. ყოფ. შ, გვ. 183 -*

ჩემს პატარა ბოსტანს არსოდეს არ დაათოეს
 (გამოცანა: ნიგოზი).

ბანბაშუ (გენთაულის) სახელი
 გიონთუნს(ნ) ზნისა - ლატემა,
 ობანბასხმ. მითინი ვახუდზე ინეფიში
 გენთხაფასც: *ი. ყოფ. შ, გვ. 81 - ვერაგინ*
ბუდელა მათზე თავდასხმას (დაცემას). მარტინ
თუთა დალას სერიოთ გიონთხესიაც: კ.
საშუ, ქხს, გვ. 135 - მარტის თვის დასასრულს
ღამით დაცენო. ქუაშ წევანს ქიტიონთხც:
მ. ხუბ, გვ. 62 - ქვის ნეგის კი დაცა.
 გიანთუნს(ნ) (ბანბაშუ დაცეა, ბანბაშუ
 დაცემა, ბანბაშუ(ნ) დაცემოდა თურმე)
გრძეუ. ენებ. დაცემა.

ბანბაშუ (გენთაულის) *მიძლ. მოქმ.* დამცემი; ყარლი.
ბინბაშუ *მიძლ. ენებ. წარს.* დაცემი.
ბანბაშუ *მიძლ. ენებ. წარს.* დაცემული.
ბანბაშუ *მიძლ. ენებ. წარს.* დანაცემი.
ბანბაშუ *მიძლ. ენებ. წარს.* დაცემის
 საფასური.

ბანბაშუ (გენთაულის) სახელი
 გენთხუნს ზნისა - ლანქონსა. შური
 გენთხუნს ღო მიდართუ - დაცენსა და
 ნაქუა. *იხ. ნთხაფა.*

ბანბაშუ (გენთაულის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
 გიონთუნს(ნ) ზნისა - ლატემალი.
 უეცარო გენთხაფილი კოე უორღანი,
 უეჭქულე: *კ. საშუ, ქხს, გვ. 155 - უეცარი*
 იყო (ეს) თავდასხმა, რა იყო, კაცმა არ იცოდა
 (უეცრად თავდასხმულმა კაცმა არ იცოდა, რა
 იყო). გენთხაფილი ზმზ. თავდასხმი:
 მექუნეს ძღბ ღო ბოში გენთხაფილი -
 ძათანბალი: *კ. საშუ, ქარ. ზეს, გვ. 102 -*
 მიჰყავდათ გოგონიჭები ძალიან ჩქარა
 (თავდასხმი) და მიძალბით.

ბანბი (გენიას) იგივეა, რაც გენიბა, -
 გენიბიზა (ცეცხლი). ვერმე გენიბა
 ნაცეხალი: *კ. საშუ, ქხს, გვ. 158 - ანთია*
გიზიგია ნაქურნალი. ვორექ ბელიში
დატანჯული, ჭვილ გენიბა ღამინით: ქხს, I,
გვ. 68 - ვარ ბელის დატანჯული, დამწვარი
გენიბა ცეცხლით.

ბანბარე (გენბარეს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
 ზეპიღან დახრუქული, ღამბარე (მაგრად).
 ნუშ გეჭვილ ნუშ გენკირილი, მა-ხოლო
 ქუმოხუნე მეღევა - ნაქო დამწვარი, ნაქო
 დახრუქული, მეც გამიყანე გელმო.

ბანბირა (გენბირას) სახელი გიანტირე(ნ)
 ზნისა - ლატემა. დიდი ჯგირიზუ ნამთინე
 კოსი ვეტიანტირე გენიბა: *ა. ყან, გვ. 104 -*
 დიდი ბენიორება (კარგობა) ზოგიერთ კაცს არ
 დაეტევაო.

ბანბაშუ (გენბაშულის) სახელი
 გიანბაშუ(ნ) ზნისა - ლბაშუაბა.
 გენბაშუბას გენბაშუბათ

ბარბაქლი (გურგულს) იგივეა, რაც **კერკელი**, - **მორაობა**; **მორაობა**. ათე ცუდეს ათეფგურაშ **გერგელი** **ორკული** - ამ სახლს ამის მსგავსი გორაობა აკლდა. **ბრელი** **ოში**(**ი**) წინაქე **გეგნი** **გერგელი** **ჭკონი** **ოჭიშის**; *გროსი, გვ. 130* - მრავალი ასი ნელი გავაგორდა მუხის ზურგზე. მუშით მიგერგელე უნ, **ფერი** **კრაოტი** ქეშაბალაფუუ - მისით რომ მიგორავს, ისეთი ტახტი მოატანინა. **ოტერგელუანს** (**ოზარბალუ** **აგორა** **ვა**, **ზაზარბალუ** **უგორა** **გებია**) **გარბ** **აგორა** **გებს**. **იგერგელუ** **უ** **ნ** (**იზარბალ** **იგორა** **ვა**, **ზაზარბალუ** **უგორა** **გია**, **იზარბალუ** **ნ**) **გორაობ** **და** **თურმე**) **ვრდუ**. **ერბ**. **იგორა** **გებს**, **გორაობ** **ს**. **იგერგელი** **ნ** (**იზარბალ** **უ** **ესაძლებელი** **გახდა** **გორაობ**, -, -) **ვრდუ**. **შესაძლ**. **ერბ**. **ოტერგელუ** **ვანს** **ზინისა** - შეიძლება **იგორა** **ოს**, **გორაობ**.

ოტერგელუ **ვანს** (**ოზარბალუ** **აგორა** **გებინა**, **ზაზარბალუ** **აგორა** **გებინებია**, **იზარბალუ** **აგორა** **გებინებდა** **თურმე**) **კაუზ**. **ოტერგელუ** **ვანს** **ზინისა** - **აგორა** **გებინებს**. **ზაზარბალუ** **აგორა** **ი** **მიშ**. **მიჟ**. **მგორებელი**. **იზარბალუ** **აგორა** **ი** **მიშ**. **ერბ**. **მე**. **საგორებელი**. **ბარბალუ** **აგორა** **ი** **მიშ**. **ერბ**. **წარს**. **ვაგორებელი**. **ზაზარბალუ** **აგორა** **ი** **მიშ**. **ერბ**. **წარს**. **ნაგორები**. **ზაზარბალუ** **აგორა** **ი** **მიშ**. **ერბ**. **წარს**. **გორების** **საფასური**. **ზაზარბალუ** **აგორა** **ი** **მიშ**. **ურა**. **ვაუგორებელი**.

ბარბალუ **ან** (**გურგულაფას**) **იხ**. **გურგული**.

ბარბანი (**გურგენს**) იგივეა, რაც **გერგეში**, - **დიდი**, **მალანი**; **გოლიათი**. **გერგენი** **კოჩი** **რლე** - **გოლიათი** **კაცი** **იყო**. **შორ** **ქერქენი**.

ბარბანი (**გურგენის**, **გურგენს**) იგივეა, რაც **გერგეში**, - **დიდი**, **გუმბარაზი**, **ძლიერი**, - **გილიათი**.

ბარბაშა, **ბარბაშა** (**გურგულას**, **გურგულას**) **პოგან**. **შანანაშა**. **იხ**. **ბეგანი** (**ა**. **მა**).

ბარბაშა (**გურგაფას**) **სახელი** **გიორგი** **დელი** **უნ** (**ზინისა** - **ბაციშევა**).

ბარბალი (**გურგულს**) **მიშ**. **ერბ**. **წარს**. **გერგუნს** **ზინისა** **დაბლაქი** **ი**. **დაფლეთილი**.

ბარბანი (**გურგენის**) **ძლიერი** **მომარაობა**, **მომსვენრობა**. **იხ**. **გილაგურგინი**.

ბარბანაშა (**გურგინაფას**) **სახელი** **გიორგი** **უნ** **ვანს** **ზინისა** - **დაბმობა**. **გოლაშე** **დელი** **ჯა** **გერგე** **უნ** **ვ** **დ** **უ** **ვ** **დ** **ს** - **მოიადე** **დელი** **ხე** **დაეგორებინათ**. **იხ**. **რცინაფა**.

ბარბაშა (**გურგულას**) **სახელი** **გერგუნს** **ზინისა** - **ყვლიშა** (**კანისა**); **ფლითა**; **ფხაშა**. **ბორგული** **გაგნუგერგელი** - **მუხლი** **გადაცეცილია**. **იხ**. **გინოგერგუა**.

ბარბაშა, **ბარბაშა** (**გურგულას**, **გურგულას**) **სახელი** **გიორგი** **უნ** **ვანს** **ზინისა** - **დაბმობა** (**ზევიანი**).

ბარბა (**გურგულს**) **მომარაობი**, **მომარაობი**. **გერგეში** **გერე** **ირო** **ყოფურე** (**ნ**) **დო** **ირო** **ივინა** - **მომრევის** **მომრევი** **ყოველთვის** **ყოფილა** **და** **ყოველთვის** **იქნებოდა**. **ხვალე** **ართი** **მიწონებუ** **თე** **ქანას** **ჩქიმი** **გერე**: **მასალ**, **გვ. 96** - **მარტო** **ერთი** **მეგულე** **ამქვეყნად** **ჩემი** **მგობი**. **იხ**. **რია**, **მორია**.

ბარბანი (**გურგენის**, **გურგენს**) იგივეა, რაც **გერე**, - **მიშ**. **მიჟ**. **მომარაობი**.

ბარბაშა (**გურგაშას**) **სახელი** **გიორგი** **ან** **ზინისა** - **რაშე** **ნ** **დაბმობა**, **დაბაშა**. **დუკუ** **გიორგი** **თაქარა** **ჩხანა**: **მასალ**, **გვ. 57** - **თავს** **დავტაქთებს** **მზე** **თაქარა**.

ბარბა, **ბარბაშა** (**გურგაფას**) **სახელი** **გიორგი** **ან** **ზინისა** - **დაბმობა**, **დახვევა**. **კონტას** **გიორგი** **ან** **ბაფის** - **კოჭზე** **დახვევს** **დას**.

ბარბაშა (**გურგაფილ/რს**) **მიშ**. **ერბ**. **წარს**. **გიორგი** **ან** **ზინისა** - **დაბმობი**. **მარსაე** **კოჭი** **ნოჭურეფი**, **ნამუშით** **გერთაფილი**. **რე** **მაგი** - **მარაა** **კანაფის** **ნაჭრები**, **რომელზედაც** **დაიურულია** **დაცი**. **იხ**. **გურთაფა**.

ბარბაშა (**გურთაფას**) იგივეა, რაც **გეთუშა** **ა**, - **დახვევა** (**ქედისა**), **დახვევა** **რისაში**. **დუკ** **გე** **გიორგი** **უნ** **დ** **ეს** **ქული**: **ქსს**, **1, გვ. 23** - **თავზე** **მზე** **ეურათ** **ქულად**. **ნამ** **ქანაშა** **მეურქი**, **თი** **ქანაში** **ქულად** **გიორგი** **ა**: **ა**. **ტარ**, **გვ. 115** - **რომელ** **ქვეყანაში** **მიხვალ**, **იმ** **ქვეყნის** **ქული** **დაიხურე**. **ოთხი** **ვაიშაფენს** **ართი** **ქული** **გიორგი** **უნ** **ა**: **ი**. **ყოფ**, **გვ. 183** - **ოთხ** **ძმას** (**ძმებს**) **ერთი** **ქული** **ახურავთ** (**გამოცანა**: **ტაბლა**).

ბარბა (**გურგას**) **კინ**. **საყოფარ** **სახელი**: **მეშა**, **მეშა**. **გური** - **გური** **ა**. **იხ**. **გური**.

ბარბი **ლო** **ტურა** (**გური** **ლო** **ტურას**) **მეშა** **ლო** **ტურა**. **ჩქი** **ჩქინ** **დუსუ** **ბლაბაგინთ**, **გერ** **ლო** **ტურას** **ვაშარგინთ**: **ი**. **ყოფ**, **გვ. 168** - **ჩვენ** **ჩვენ** **თავს** **ვლაბატობთ**, **მგელს** **და** **ტურას** **ვაშარგინთ**.

ბარბინა (**გურიანას**) **სახელი** **გერე** (**ნ**), **გიორგი** (**ნ**) **ზინათა** - **დაბმობა**. **ლოხუნა** **ლო** **გერე** **ინ** **ას** **ართი** **ფასი** **უღუნია**: **ხალხ**. **სიძრ**, **1, გვ. 39** - **ვღომას** **და** **დგომას** **ერთი** **ფასი** **აქვსო**. **ქი** **გიორგინ** **ეს** **გურგენი** **შორც**: **ი**. **ყოფ**, **გვ. 107** - **დააყენს** **გურგენი** **შორს**. **ვადმავირე**, **ვეგ** **მარინ**, **ვადმავირე** **ართი** (**ი**) **ლიხაში**: **კ**. **საბუშ**, **კარო**. **შეს**, **გვ. 21** - **ვერ** **დავენებთ**, **ვერ** **დავედებთ**, **ვერ** **დავედებთ** **ერთ** **ადგილზე**. **იხ**. **რინა**.

ბარბინა (**გურიანაფას**) იგივეა, რაც **გერინა**, - **დაბმობა**; **დაბმობა**. **ხამუში** **პოჯი**

გერინაფა - დანის პირის დაყენება. ევალდი სწორი გოდინჯანც, ვეგორინუანც სწორი შარასე: *კ. საბუშ, ქართ. ზგ., გვ. 22* - ასეთი სიყვარული დაგულუპავს, არ დაგაყენებს სწორ გზაზე.

ბერძნული (გერინელ/რს) *მამო. ენებ. წარს.* გერე(ნ), გიორინუანს ზმნათა - დამდებარი. გინორჩქ ერთი ალბით გერინელი რაშეფს: *მ. ხუბ., გვ. 29* - ორი არშინით უფრო მაღალია დამდგარ რაშებზე.

ბერძნული (გეროცინს) სახელი გიორიციანანს ზმნისა - გამართული დგომბა (ბრიყულად); დაჰუღებამ. დული სარკელ კუჩხი რკინა სფინოს იბრზე, გიბრიციანა: *კ. საბუშ, ქმს, გვ. 172* - თავი სარკისა და ფეხი რკინისა სინათლეს ვიდრე, გამართული ვეგავარ (გამოცანა: ლამპა).

ბერძნული (გეროცი) გემბხევერის/გემბხევენს ალქაჰი (სიტყ.-სიტყ.: გმბლზა გმვდომი). გეროცი გემბხევენს ვაგუ - ალქაჰს (მეტად ცელქს) არ ჰვავს. *იხ. გერო.*

ბერძნული (გერობას) გმლობა. გერსგ გერობაქე გიოსქილუა დო ტურაქე ქიჯანა დონწყვა: *ი. ყოშ., გვ. 176* - მგელს მგლობა დარჩა და ტურამ ქეყანა ამოადლო. გერო გერობას დღას ვემბაღლუნსა: *საგ. სიბრ., I, გვ. 24* - მგელი მგლობას არასოდეს არ მოიშლისო.

ბერძნული (გეროხილ/რს) *მამო. ენებ. წარს.* გიოროხანს ზმნისა - ჩახარბილი, ხარბდამარბილი ადგილი. *იხ. როხი.*

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიოროხანს ზმნისა - ზინინდ დებამ; დახარბებამ. გეროხუადუ, - როხო ქუალეფი გეჰდუ - ხერგი ვეარა, - დიდი ქებეი იდო. *იხ. როხუა.*

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორიხუანს ზმნისა - დამენებამ; დამუქენებამ რამიზა. *იხ. ოსხორი. შერ. გერესხუალა.*

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორიხუანს ზმნისა - 1. რამიზა დამენებამ; 2. ცხენის ბარბინენებამ.

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორიხუანს ზმნისა - დამენებამ, ბანადგომებამ, დამრუმებამ.

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გეროხუანს ზმნისა - ბაქრის დამენებამ ერთბამად.

ბერძნული (გეროხუას) იგივეა, რაც გერინჯუა.

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორქალანს ზმნისა - რამბეა თომიქს დახმებამ. ქიტიორქალაუ ჩხოუს ბაქარი - რქებზე დაახვია თოკი ძროხას. *შერ. რქალაუ;*

იხ. გერ. სარქვა საქონლის დაბმა რქებით (გ. ბერ., ა. ლლ.).

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორიხუანს ზმნისა - დამენებამ. ქეილითომი გეროხუაშა შურ(ი) მიგაღვე: *კ. საბუშ, ქართ. ზგ., გვ. 46* - ქეირითის დაყარზე სული გელტვის (მიგდის).

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორიხუაჟუ(ნ) ზმნისა - დამენებამ; დამლობამ. ჩედისა, კირი ქიტიორქალაუდუ - თეირი მინა, კირი გმლოვებოდა (დაიმგებოდა).

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორიხუანანს ზმნისა - დამენებამ. ჰვადექცხენე ქმბაღვე, ქიტიოკიკი, ქიტიორქიკი: *მასალ., გვ. 69* - მჭედელი ცხენს მოველო (ზედ), დასცო ყიონდა დასატკინა. *გადრ. დახარჯვა (ფულისა).* მუთ ქუელედუნი, სასადილოს ქიტიორქიკინუ - რაჟე პქონდა, სასადილოში დახარჯვა.

ბერძნული (თომლინი) თომლინი ვეჰეჰეჰე, ვეჰეჰეჰეჰე, ქეგეგორქუჰე თოლო, ჯგირი ბოშიე - შეგამჩნიე (შეგავლე თვალი), კარგი ბიჭია.

ბერძნული (გეროხუას) სახელი გიორიხინუ(ნ) ზმნისა - დამენებამ. *იხ. რჩინუ.*

ბერძნული, ბერძნული (გეროქენანაჟა) სახელი გიორქიქვანუ(ნ) ზმნისა - დამენებამ. *შერ. ნარქიქანუ.*

ბერძნული (გეროქინანს) სახელი გერქინდუ(ნ) ზმნისა 1. ბარინა, მისკამა. თოლოში გოვაღაფას თექე გერქინდუ - თვალის გაელეგების (დახამბებების) უმად იქ გარნდა. *იხ. რჩინდუ.* 2. ბამბის დამენებამ, ბანამა (კინმეზე, რამეზე). მურო მუჯგირ(ი) გემორქქედ: *ქმს, I, გვ. 266* - რა კარგი (მათივის მქონდა ნაქარი). 3. დამენებამ. თორს ნაქექქე ქიტიორქინდუ - თოვლს ნაკვალევი დაჩინდა.

ბერძნული (გეროქინდას) ბარინდო; *საყოთარი სახელი.*

ბერძნული (გეროქემს), ბერძნული (გეროქემულს) კიროქემის ანადმყოფობაა ერთბარირი. ასტიედება თორქემლები და სიმრით ზურგზე გორაობს (*ს. მკალ., გვ. 194*).

ბერძნული (გეროქემალს) სახელი გიორიხუანს ზმნისა - დამენებამ; დამენებამ, დამენებამ რამიზა. სწორეთ თოქკა ქიტიორქესუ ასმათიქ ბესას მახე - სწორედ მამინ დეუცი (დააფუნდა) ასმათმა ბესას მახე.

ბერძნული (გეროქელ/რს) *მამო. ენებ. წარს.* გიორქალაუ(ნ) ზმნისა - ბამდებარი (დამდებარი). სუმარი სუმარია დო მენქელი

გერძელეა : *ხალხ. სიბრ.*, I, გვ. 124 - სტუმარი სტუმარი და მასთანელი გამძღარი. **ბარწაწაწა** (გერწყვათაჲს) სახელი გიორწყვათუ (ნ) ზნისა - დანაწაბ (თბის, ხელის...). სახე ანგელოშიმ გილე, სირმაში გეგორწყვათუ თიმა: *ა. ყოფ.*, გვ. 120 - სახე ანგელოზის გაქვს, სირმის განყვი თმა.

ბარკინა (გერჯინანს) სახელი გიორჯგინანს ზნისა - ჰომბან. რუსებქ ფოფორი ქიჩანუ, მუეამე გომორჯგინე - გნის: *ა. ყოფ.*, გვ. 156 - რუსებმა ფრთები შეისხეს (გამობიეს), როდესაც გეჯობეს. *ჟღერა ზ. ჯგინ: ვოჯგინამ ვეჯობინ (ნ. მარ).*

ბასანბა (გესანგუას) სახელი გიასანგუე (ნ) ზნისა - მამბრად დამკრა (რამებე). მუქ ადოლეუ თის, ქიგისანგუო თექ ქიგინიუ? - რა დამართა მას, დეკრა (მარად) იქ, დაეყინა?

ბასართი/ბასართი (გესართეს, გესართის) სართი, დასამაბამელი. გესართე/ი ვამილეუ დო ვამაყიდორუ პალტოქ - დას-მატებელი არ მქონდა და ვერ ვიყიდე პალტო.

ბასარკინათი ზჯხ. საჯონანდალ, სამქეად. ... მარა ხეალე უშიშრობა გესარჯგინეთ ვდაბაბ - ... მამგრამ მარტო უშიშრობა საჯობნელად არ ქმარა.

ბასაბინა (გესაბინეს) ზადამხადველი (დ. ფოთა). **ბასახელაშუ** (გესახელიაფეს) საჭირო. არბამი გესახელიაფე რე: *აია, II, გვ. 77* - ყველასათვის საჭიროა. *იხ. გეხელიაფა.*

ბასარაშ (გესერაფას) იგივეა, რაც გესერუა. - სახელი გიასერუე (ნ) ზნისა - 1. დამამება. ათი ახალგაზრდა ბოშიკოს ქიგიასერუ: *მ. ხუბ.*, გვ. 1 - ამ ახალგაზრდა ვეკაცეს შემოლაბდა (დალაბდა). 2. ღამის ბასათივად დარჩენა სადმი, - გადამამება. *იხ. სერო.*

ბასარაშ-ი (გესერელს) *მამლ. ერებ. წარს.* გიასერუე (ნ) ზნისა - დამამებელი; მამარინი. მა ვორეჟია გესერელი კოჩი: *მ. ხუბ.*, გვ. 152 - მე ვარო შემოლაბებელი კაცი (მგზავრი).

ბასარაშ, ბასარაშა (გესანჯა'აფ'ას) სახელი გიოსვანჯუანს ზნისა - მისანება; დასანება (მეკდრის). *იხ. სვანჯა'ფა'.*

ბასარაშ-ი, ბასარაშ-ი (გესანჯელ/რს, გესანჯაფულ/რს) *მამლ. ერებ. წარს.* გიოსვანჯუანს ზნისა - დასანება (მეკდარი).

ბასინება (გესინჯებუა) სახელი გიასინჯეუე (ნ) ზნისა - ჩასინება, ზადსიქად შისვლა. *იხ. სინჯა.*

ბასინება-ი (გესინჯებულ/რს) *მამლ. ერებ. წარს.* გიასინჯეუე (ნ) ზნისა - ჩასინება-ი, სიქადსინება.

ბასირება (გესიროგუას) სახელი გიოსიროგანს ზნისა - მასინება; მანაქება. მოთუსუ თე ნდიშო დო ფოსო-უთა ქიგოსიროგუე - მოუსვა ამ დევებს და მთლიანად (ფეხე-შეხად) განყვიტა.

ბასრუა (გესოფას) სახელი გესოფუნს ზნისა - ბამლავა; დამლავა; დასამიქება. გეიოსფე დუღიშე თუმა: *ა. ყოფ.*, გვ. 57 - აიგოფა თავიდან თმა. *იხ. სოფა.*

ბასრუა (გესიქლადას) სახელი გიოსქიდეუ (ნ) ზნისა - შირჩენა; დარჩენა. წყაროში მუელ გევედე დო წყაროში მოლე გეგოსქიდეგნია : *ა. ცან.*, გვ. 128 - ნელს ვაღმა შედედე და ნელს გამოღმა შეგრებაო. ჯომაშ მიღანაჲლი ჯომას ვეგოსქიდეუნია - ძმის წართმეული ძმას არ შირჩებაო. გეგრა ულა გიოსქიდეუნია : *მ. ხუბ.*, გვ. 21 - ტყვილად წასულა დარჩებაო. *იხ. სიქლადა.*

ბასრუა-ი (გესიქლადაის) *მამლ. ერებ. წარს.* გიოსქიდეუ (ნ) ზნისა - შირჩენილი, დარჩენილი. ნდიში ღურამი უკული გესქიდეადირი რე: *მ. ხუბ.*, გვ. 30 - დევის სიქვილის შემდეგ დარჩენილია.

ბასახაშ (გესახაშას) სახელი გიოსხაპანს ზნისა - დასქომამ რამქეა. ვადო ვასე გიეოსხაპი : *ა. ყოფ.*, გვ. 141 - ბორკვიანდ ბორკეზე ვადებტი. ბოშიქ დინორე დო ვი ქიგოსხაპუ : *ა. ყოფ.*, გვ. 106 - ბიჭი გამოქანდა და ზედ დაბატა.

ბატაშ (გეტატას) სახელი გეუტატუანს ზნისა - დამითუწება, მითუწი, ცაცუწი. თქრონი სკაჲ გიეოვებქ დო გეტატუა ხეს: *ქ. საგუშ.*, *ქხლ.*, გვ. 168 - თქროს სკაზე ვიზარ და ვუტატანებ (ვუთათუნებ) ხელს.

ბატაშ (გეტებას) სახელი გიეტენს ზნისა - შირჩენა, შიტომება. სახენწიფოს მა გიეტენქია - სახელწიფოს მე დავიტოვებო.

ბატაშ-ი (გეტებულ/რს) *მამლ. ერებ. წარს.* გიეტენს ზნისა - შირჩენება-ი, დამითება-ი. სახენწიფო გეტებული მაყინანია: *მ. ხუბ.*, გვ. 252 - სახელწიფო შენარჩუნებული (დატოვებული) გექენებო.

ბატირინ-ი (გეტირინს) იგივეა, რაც გეტირუა. **ბატირა** (გეტირუას) იგივეა, რაც გენტიორა, - სახელი გიეტირე (ნ) ზნისა - დამაქება (რამებე). ვავა, ვეტიპტიორი, ვავა, ვეტიპტიორის, რაგადანა: *მ. ხუბ.*, გვ. 110 - ვავა, ვერ დავებტი ვავა, ვერ დავებტი, ლაპარაკობენ.

ბაგროლა/ვაგროლა (გეგოლუას) იგივეა, რაც **გეკორუა**, - საპონლის ღაბმა (ბალახე...), მიღებული ჩხოვ დო მინდორს ქიგოგოულექე! - ნაიყვანე ძროხა და მინდორზე დაბნი!

გიოგოლუანს (გიოგოლუა დაბა, ბაგროლა დაუბამს, ბაგროლაჰ) დაბამდე თურქე) *გრძმ* დაბამს.

გიოგოლუანე(ნ) (გიოგოლუა შესაძლებელი ვახდა დაბმა, -) *გრძუე. შესაძლ. ენებ.*

გიოგოლუანს ზნისა - შეიძლება დაიბას.

გიაგოლუანე(ნ) (ბაგროლა შეძლო დაბა, - ბაგროლაჰ) შესაძლებია დაბა, (დაბმა) *გრძუე. შესაძლ. ენებ.* გეუტოულანს ზნისა - შეუძლია დაბას.

გიაგოლუანე(ნ) (ბაგროლაჰ დაბამეინა, ბაგროლაჰაჰა დაუბამეინება, ბაგროლაჰაჰ) დაბამეინება თურქე) *კაუზ.*

გიოგოლუანს ზნისა - დაბამეინება. **ბაგროლაჰი მიძლ. მიძლ.** დაბამელი.

ბაგროლაჰი მიძლ.ენებ.მე. დასაბამი.

ბაგროლაჰი მიძლ.ენებ.წარს. დაბამული.

ბაგროლაჰი მიძლ.ენებ.წარს. დაბამბი.

ბაგროლაჰი მიძლ.ენებ.წარს. დაბამის საფასური. **ჰორ. გეკორუა.**

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გიოგოლუანს ზნისა** - ჩასაფრება. **მურე** ლოთინუანსი? დო ქიგეუტოლექე ართ დღის თაქ: *მ ზემ., გვ. 262* - რა არის რომ აბრუნებსო და ჩაუსაფრდენენ ერთ დღეს აქ. *იხ. გეგოლუა, გეგოლუა.*

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გიოგოლუანს ზნისა** - დაუპრფლვა. **ცოროფლიდო** მოგებული დაჩხგრქ ქიგოგოლუალუე : *მასლ., გვ. 28* - შეყვარებულსათვის დაზოგილი ცეცხლმა დაბერვლა. *იხ. ფაგოლუა.*

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) დიდი რამის ფუყად დეაბ. **ჰორ. იმერ.** ფაყე ზომაზე დიდი ტანისამოსი (*ი. ქაუ.*). **ჰორ. გეგოლუანი.**

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) იგივეა, რაც **გეგოლუანის**, - დიდი რამის ფუყად დეაბ. ქული **გიოგოლუალუე** - ქული (სრულად) აბურავს თავზე. *იხ. ფაგოლუა.*

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გიოგოლუანს ზნისა** - დაუპრება. **მერს** თილი ქიგოგოლუან დოთ ჭუბურიშ **ფურცელსი** - ცოხს ზევიდან დაუფარებდით ნაბლის ფოთილს.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) იგივეა, რაც **გეგოლუაჰა**, - დაუპრება.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) დაუპრება. **კერს** კისერს ქიგოგოლუანისა : *მ ზემ., გვ. 9* - ტახს კისერზე დაუფრინდო.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გიოგოლუანს ზნისა** - დაუპრება. **ართი** განწარბე-ლო **ობრიქე** ხოლო ქეგოგოლუანს თე **ბომსე** ხუსე : *ა. ცაუ., გვ. 29* - ერთი განწარბეული ორიქე დაუფრინდა ამ ბიქს მხარზე.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გეგოლუანს ზნისა** - დაუპრინა, დაუპრინა. **მორა** გუარაჰა მუ **მაგულე**, **წიგინებს** **გეგოლუანდინი** - მართლა სწავლა რას მარგებდა, თუ წიგინებზე ვიფიქრებდი.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) **მიძლ. ენებ. წარს.** **გიოგოლუანს ზნისა** - დაუპრინილი. **გეგოლუანის** დიდი სხვალი - დაუპრინილი, პიტნით შექმნილი ყველი.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გიოგოლუანს ზნისა** - დაუპრინა. თექ ქიგოგოლუანს დე დიდი ქუა : *ა. ცაუ., გვ. 34* - იქვე დაუპრინა ეს დიდი ქუა. **ჰორ. ფურცელია, ფურცელია.**

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გეგოლუანს ზნისა** - თაგოლუანსაჰი ბაგროლაჰი ცეცხლ; **ხტომბ**, თაგოლუ დო ცინოსქუა კისერე **გიგოლუანდინი** : *მასლ., გვ. 60* - თაგოლუ და აზნაური კისერზე რომ გახტებოდნენ. *იხ. ქეჩნა.*

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გეგოლუანს ზნისა** - ხტომბ (ადგილზე). **სხაუა** ეანობქე დო თინა თექ **გეგოლუანის**, **ოძიკელე** - ცეცხა არ სციოდნო და ის იქ რომ ხტოდა, სასაცილო იყო. *//გადატ. გაქცევა.* თე ამბეშ გაგონება დო, ქიგოლუანს - ამა ამბის გაგონება და, გაქცევა.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გიოგოლუანს ზნისა** - ბაგროლაჰი (ყველის). **ყველი** ნამუ ნოსორს **გეგოლუანისა**? - ყველი რომელ გობზე გარდაქმნა? **ყველი** ოკო **გეგოლუანისა** - ყველი უნდა გადაეხარბო (გარდაქმნა).

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გიოგოლუანს ზნისა** - ჩანაეაბა. **დაჩხრი** ქიგოგოლუანებე დე, **ბუკის** ძიუოთ **ონტებულე** ააა II, *გვ. 87* - ცეცხლი ჩანაეებულიყო, ჯირკს ძლიეს (ოდნაე) ეკიდა.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) სახელი **გეგოლუანს ზნისა** - ანეაბა, დეაბმა. **გვერი** **გეგოლუანის** - მტკერე ახედა. *//გადატ. განყვეტა, მოსაობა.* **დისა**-უხათ **ქიგოლუანის** **კააღე** - მთლიანად (მინა-შეადე) მოსაეს (გაკაფეს) ხეები.

ბაგროლაჰი (გეგოლუას) **ქალამინს** (ქანბი ჩაფულას) ჩანამინას **ფისხა** **ღარათის** (*იხ.*) ნაბრებას **ინეაბანა**. **მას** (ღარათის ნაჭერებს) **გეგოლუანს** უნდადებდენ (*მასლები, ტ. III, ნაწ. I, გვ. 244*). **ჰორ. გაქცევა.**

ბაქნალ-ი (გექუნალ/რს) საბანი; დასახური. ნორჩალი ღო გექუნალობა ჩემიდა დოგორჩაფუნია: *ქხს., I, გვ. 65* - ლეიბი და საბანი ჩემთვის გაგიშლია.

ბაქნალუზა (გექუნალობას) საბანი; ზიდსაფარი. ნორჩალი ღო გექუნალობა (გოხოლუნა) აბრეშუმი ფაზნაყი: *შ ხუბ., გვ. 35* - ქვეშაგები (ლეიბი) და გადასახურაები (სანები) გახლავთ აბრეშუმისა და ყანაყით (საქსოვი ჩხირით) ნაქსოვი.

ბაქნარაშა (გექურტუშას) სახელი გიოქურტუშანს ზნისა - ქურტუშოს გაკეთება, - ჩალის დაზინება (დაჩარბილება).

ბაქანაშა (გელაბაფას) სახელი გელაბაშანს ზნისა - დანერა, დახაზვა. *იხ. ლაშა.*

ბაქანი, ბილანი ზაზ. ზაბ. ამდღარიში უფკუმი ჭუმანი რე, ჭუმანიში უფკუმი გელანი: *ა. ყოშ., გვ. 56* - დღევანდელზე უკეთესია ხვალ, ხვალის უკეთესი ზეგ. მიურს ე ბაღანა ამდღა ჭუმე, გელანი: *შ ხუბ., გვ. 53* - მიდის ეს ბავშვი დღეს, ხვალ, ზეგ. თავი გგორჩქინა ჭუმე ონჯაბზე გელან ორღომა: *შ ხუბ., გვ. 16* - აქ გაეაჩნ ხვალ სალაზოდან ზეგ დილაბდე. შორ ლაზ. ზენდლანი ზეგ (*ნ. მარ.*).

ბაქანერი (გელანერს) ზაპინდელი. *იხ. გელანი. შორ გოლაზ'ნ.*

ბაქანისაშა (გელანთაფას) დღევანთება (*კ.ჭარ.*). სანთელი ვეგიოდენთუა ბარგის - სანთელი არ დააღვენთო ტანსაცმელზე.

ბაქარაშა (გელვარუას) სახელი გელვარანს ზნისა - ყვირილი, ბდაპილი. ბოგასე ქი გელვარანცია უდიდოლი გინი: *ა. ცაგ., გვ. 64* - ბოსლის ხის იატაზე ყვირისო (ზღაღისო) უედდო ხზო.

ბაქარული (გელოლი/რს) *მოჭ. ერგ. წარს.* გელოზნს ზნისა - დამოზილი (რამეზე).

ბაქუ (გელუს) დასრილი, ბაღუნული; მრუდა. შორ ლუნა.

ბაქულა (გელუას) იგივეა, რაც ბაქუ.

ბაქურა (გელურას) სახელი გელურ(ნ) ზნისა - დამქვამი. ძიგორიმ გინარდის ძიგორიმ გელურა უხსუნუნა: *ა. სახო., გვ. 266* - ეკალზე განრდის ეკალზე დაქვამა ურჩევიანო.

ბაქუქამი (გელუქამი) - გელუქამი) მრუდარქამანი. მუქანით თხას გელუ აჟუ ქანი, გელუქამ თხას უძახუნა - როდესაც თხას მრუდე (გალუნული) აქვს რქა, მრუდერქან თხას ეძახინა. შორ ლულა.

ბაქყაშა (გეყაყუას) სახელი გეყაყუნს ზნისა - ბეყრის დაღამა (ყამა).

ბაქინტა (გეყინტას) სახელი გეყინტუნს ზნისა - ბაღაშლაპა. მესქეიქ... უკული გეყინტუა: *ხალხ. სიბაძ., I, გვ. 49* - შაშა...მერე გადაყლაპა.

ბაქარალა (გეყარალას), **ბაქარალა** (გეყარალას) სახელი გეყარალანს ზნისა - რიშა, ყაბაღოშა, ლაშაპი, ტარტარი.

ბაქარაქი (გეყინტის გეყინს) *მოჭ. ერგ. 3165* 86 რაც (უპან) მიხაყამა, მიხაყლი; მიხაყიღრა; მიხაყინი. უკახალე გეყინს გეყინჯი: *ა. ყოშ., გვ. 91* - უან მიხაყება მომდენო (პირი). მუზარბიში გეყინჯაქე ხათე ხოლო გატოქუნ რაში: *ქხს., II, გვ. 48-49* - მუზარბის შემეკედრემ (მიმყოლმა) მიმინათვე გამოყვანა რაში. გეყინჯი დღახუ რღუ ბაიომა - მომდენო დღესსანაული იყო ბაიომა. შორ ლოყუნჯა; მოყუნჯა.

ბაქარაშა (გეყელაფას) // **ბაქარაშა** (გეყელას) სახელი გიოყელიანს ზნისა - დამაშა. // *გადატ.* მიცვლებულის სახელზე ოროცზე ან წლისთავეზე მსხვერპლის შეწირვა (ხარის, ძრახის...), ალაპი.

ბაქელია (გეყელია) გეყელია შიილზე გარქისით ღო წანაში დუსით - დაკულა (საქორლის) შეიძლება ოროცზეც და წლის თავეზეც.

ბაქელია (გეყელიას), **ბაქელია**, **ბაქელია** - *მოჭ. (გეყელიას გეყელას),* სახელი გეყელიანს ზნისა - ქნაპილი. მუჭო კატუალი გეყელიანს - როგორ კატასავით ქნავის.

ბაქინთა (გეყინთეს) ოღანა ყვითილი (ზევიდან). შორ გოყინთე.

ბაქინტა (გეყინტას) სახელი გეყინტუნს ზნისა - ბაღაშლაპა. პასუხი ვადაყლაფნ თეშ, გეყინტე თანა: *შ ხუბ., გვ. 246* - პასუხი რომ არ დააცალა, ისე გადაყლაპა ეს.

ბაქინტა (გეყინტას) სახელი გიოყეთანს ზნისა - ბაღამაშა. ნწყამარო... გიოყეთანს გეყინტა გომბა დურგუქ: *კ. საშუ., ქხს., გვ. 138* - ენაწინა... გადაადდოს ღრმა მორევი. // *გადატ.* შიამი საგანგებოდ შერჩეულ ადიღას ხის მორების დაგორება (*მახალბი, ტ. V, გვ. 254*).

ბაქინთაპირი (გეყინთაპირს) *მოჭ. ერგ. წარს.* გიოყეთანს ზნისა - ბაღამაშაპილი. გე მავომა ცაში მოსაბაღეს, ზღაშა გეყეთამირს: *ა. ცაგ., გვ. 89* - ჰვავს მევომა ცის მოსამელ ბადეს ზღაში გადადებულს.

ბაქინული (გეყინული/რს) *მოჭ. ერგ. წარს.* გიოყეთანს ზნისა - დამქვამილი.

ბაქონა (ვეკონას) სახელი გიოგონანს ზნისა - ღამენობა. ათაქ მუთ ჯამბუა ქანაწყეთინი, არმა ჩქიმი გენაგონა რე - აქ რასაც თუთის ხეებს ხედდა, ყველა ჩემი დამყნობილია.

ბაქონა (ვეკონას) სახელი გიაცუნუ (6) ზნისა - მიჰოლა (უკან); დღამომა. გიაცუნუ ღო იღე მუმი მარამა: *ო. ყოფ.*, გვ. 32 - დაადგა და ნავიდა თავის გზაზე. ქი გიაცუნუ ართი დლიქე: *ა. ცივ.*, გვ. 12 - მიჰყვა (უკან) ერთი დევი. ჭეხანიშ უკული სი ქი გე მაცუნია: *ო. ყოფ.*, გვ. 61 - ცოტა ხნის შემდეგ შენ გამომყევიო (უკან). *ჰლო გენევერი.*

ბაქონანი (გეგუნის) სახელი გი'ი'ცუცუ (6) ზნისა - ჩაცუცაძება, ჩაჰუნცაძე. თე გერი ქი გეგუცუ ართ ილხას: *მ. ხუბ.*, გვ. 23 - ეს მგელი ჩაცუცებულა ერთ ადგილას.

ბაქონი (გეგუნის/რს) *მხო. ერძ. წარს.* გიაცუნუ (6) ზნისა - ჩაცუცაძეული, ჩაჰუნცული.

ბაქა - *რთული ზნისწინი* (გე- და მა- გე- მარტივი ზნისწინია, მა- ნაწილაკი). 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას ქვევიდან ზევით. ქართულად გადმოიცემა ბაქო, ბაქო-ზნისწინებით: *გემა-აყოთუ* ამო-ადლო; *გემა-ჰოფუ* გამო-იჭირა. 2. ზნის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: *გემა-აყოთუ* ამო-ადლო (*ჰლო. ოყოთუ* ადლო, ესროლა); *გემა-აჰენუ* ამო-აშენა (*ჰლო. აჰენუ* აშენა). 3. ანმეოს ფორმას აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: *გემა-აშენენს* ამო-აშენებს (*ჰლო. აშენენს* ამო-აშენებს); *გემა-აჩანენანს* ამო-აჩენავს (*ჰლო. აჩანენანს* აჩენავს, აჩენს თავს).

ბაქა *თანდებული* (იხმარება ნათესაობით ბრუნვამი დასმულ სახელთან) აღნიშნავს: ბაქო-, ბარდა-, ბან-, თიშის, პირკობაზე, გედარაბით, შირის. წყარი სიქეტში გეშა თი ქეზნოლხოლდე - წყალი სიმრავის გამო ზევით მოქცევა (მოაჯედება). გეალას ჭურუ ცქაფული რე ათე ნადირობამ გეშა: *ბასალ.*, გვ. 109 - მიათი ჭურუ ქებულა ამ ნადირობისათვის (გამო). *რქიქნდე* თე ლახალა გლახას მიკოლეაფაში გეშა: *ყა ზაყ.*, 26.03.1930, გვ. 3 - ჩნდება ეს ავადმყოფობა ცუცი მოულის გამო (გამო). *რქიქნდე* გეშა ნაჭყოლას წაშალი ოსქილილუანც: *კ. საბუ.*, *ქას.*, გვ. 115 - ტყვიასგან დაჭროლს ნამალი განქურნავს. კიდაჭი ღო წყირიშ გეშა ნამუთი *გეშა-ოთი ხემა...*: *ქას.*, I, გვ. 301 - ბალღონჯოსა (კედლისტილი) და რწყილის გარდა, რომელიც ჩავიდდე ხელში... სქანი - გეშა დობლურენი, ჭოჭუხს მათი გოცოლულა - მენთვის რომ მოგვკდე, ცოტა მეც გეცოდებოდე. მამი კოჩი ეგაოფექო უიარალო

კოჩიშ გეშა!: *ქას.*, I, გვ. 301 - კარგი კაცი არ ვყოფილვარ უიარალო კაცის პირობაზე! სქანი გეშა ინა შეხუდური კოჩი რე - შენთან შედარებით ის უხედური კაცია. ეთინაქ თე ოფეკო გომორიგეილქ თე მესქეი ღო გურამ გეშა: *მ. ხუბ.*, გვ. 242 - ის უნდა ყოფილიყო გამაძგევებული ამ მაშასა და ტურას შორის. ეთი მისურვეშიშ გეშა თქვა პატონეფო ზოჯუხითი - იმ ქალბთან შედარებით თქვენ ბატონები ბრძანდებით. *ჰლო გეწონს.*

ბაშაქანი (გეშაკანს) სახელი გეშაკანს ზნისა - საჰვიდური, ნამოჰვიდარება. გეშაკანს ვაჟუგუნო, თირი ზიგყეთ დიხიხენდი: *მ. ხუბ.*, გვ. 352 - საყვედურს არ სჯობია, ორი სიტყვით დაიხვეცი.

ბაშალაშა (გეშალაფას) სახელი გეშალუ (6) ზნისა - ამოვარდნა. ვაგევერეთო გეშალე: *ო. ყოფ.*, გვ. 57 - უმემკვიდრეოდ ამოვარდა (განყდა).

ბაშარაშა (გეშარაფას) *გადატ.* ვაშაში ღამის ზნისა - მუე ხუჩა, ვეგომარუა - ნადი სახლში, ნუ დილაშებ (გზაში). *ჰლო. გესერაფა.*

ბაშარაშა (გეშართას) სახელი გეშართუნს ზნისა - ბამოშოფა. გეშართუნს თირი კოჩი ღო მინდაჩქევეს - ორი კაცი გამოყვეს და ვაგაზინეს. გეშართუნს (ბაშარაშა გამოყო, ბაშარაშა გამოყოყვია, ბაშარაშა(6) გამოჰყოფდა თურქი) *გრძლ.* გამოყოფს.

გეშართუნს (ბაშორაშა გამოიყო, ბაშარაშა გამოყოყვია) *გრძლ. სათე. ქე.* გეშართუნს ზნისა - გამოიყოფს.

გეშურთონს (ბაშარაშა გამოიყო, ბაშარაშა გამოყოყვია) *გრძლ. სასხე. ქე.* გეშართუნს ზნისა - გამოიყოფს.

გიშორთუნს (გიშორაშა გამოიყო, ბაშარაშა გამოყოყვია) *გრძლ. სათე. ქე.* გეშართუნს ზნისა - გამოიყოფს.

გიშორთუნს (გიშორაშა გამოიყო, ბაშარაშა გამოყოყვია) *გრძლ. სათე. ქე.* გეშართუნს ზნისა - გამოიყოფს.

გიშორთუნს (გიშორაშა გამოიყო, ბაშარაშა გამოყოყვია) *გრძლ. სათე. ქე.* გეშართუნს ზნისა - გამოიყოფს.

გიშორთუნს (გიშორაშა გამოიყო, ბაშარაშა გამოყოყვია) *გრძლ. სათე. ქე.* გეშართუნს ზნისა - გამოიყოფს.

გიშორთუნს (გიშორაშა გამოიყო, ბაშარაშა გამოყოყვია) *გრძლ. სათე. ქე.* გეშართუნს ზნისა - გამოიყოფს.

ბაშარაშა (გეშართას) სახელი გეშართუნს ზნისა - ბამოშოფა. გეშართუნს თირი კოჩი ღო მინდაჩქევეს - ორი კაცი გამოყვეს და ვაგაზინეს. გეშართუნს (ბაშარაშა გამოყო, ბაშარაშა გამოყოყვია, ბაშარაშა(6) გამოჰყოფდა თურქი) *გრძლ.* გამოყოფს.

გეუჩხანუ: ა. ციცი. გვ. 87 - მზე როდესაც ამოვიდა, დაამზურა იხ. ჩანანა.

ბაჩხიშაში (გერხილიანის) სახელი

გეუჩხვირთუ (6) ზნისა - ასხლბატ (უჭისა). გემიჩხვირთუ კუჩხიქინი, არით ხუთი მეტრი მოღაბრითი კერკელით - რომ ამისხლბატ უჭი, ერთი ხუთი მეტრი წამოყვდი გორაობით.

ბაჩხიშაში (გერხილიანის) სახელი გეუჩხი- მუანს ზნისა - ღაბაღაბა. იხ. გეშხიშაში.

ბაჩხიშაში (გეცაღის) სახელი გეცაღუ (6) ზნისა - ღაბაღა. გეცაღინუეს თაქ: *მ. ხუბ. გვ. 201* - მოაცდევინეს აქ. ქობულ-კოჩი ქორენ-ღა ვარა, მა იოსურწყმა ვე გეცაღუქია: *მ. ხუბ., გვ. 175* - ვაყვაცი თუ არის, თორემ მე ქალთან არ დავიცილო.

ბაჩხიშაში (გეცაღის) სახელი გეცაღუნს ზნისა - შისმა, ცოტას ღალევა.

გეცაღვიო ღუმა? - დალე ნუხელ?

ბაჩხიშაში (გეცაღის) სახელი გეცაღუნს ზნისა - რაიმის არაღრმაღ ღასომა, მოღაბ ჩანომა. ვო-ვო, იოსია, მუჭობი ღუმუს გეცაღა? : *ა. ყოფუ., გვ. 182* - ვო-ვო, იოსია, როგორ ღომს დააბო? კალკალე კოჩი ღუმუს ქი გეცაღუნსია, თიმ მანგიორი არგუნს გენწყუნსია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 63* - ზოგიერთი კაცი ნემს ჩასობსო, მის ნაცვლად ნაუახს ამოიღესო.

ბაჩხიშაში (გეცაღის) პულად ღგომა; შვიზნოდ ღგომა. თელ ღდას ბაჩხის გეცაღინანს - მთელი ღლე ბაჩხიში უშიზნოდ ღდას.

ბაჩხიშაში (გეცაღის) სახელი გეცაღინანს ზნისა - ძღვის ღგომა, ღვაბი. ონდუთ გეცაღუ - ონდუდ ღვეს (ღვას).

ბაჩხიშაში (გეცაღის) სახელი გეცაღუ (6) ზნისა - წაიჯა შეხანება, მოღაბ ჩამოღე- ბა რინაში. ჯგაბო ქიჯალღვი, გეცაღუ ღო ვაგლალას - კარგად ჩამოღვე, ონდუ (წაიჯა) ღვეს და არ ჩამოვარღეს. *იხ. ციცი.*

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანს ზნისა - ღაბაღა. წყარს გეუჩხანს ჩქიმი ღარღი: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 28* - წყალში ვადაცეკვდება ჩემი ღარღი.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანს ზნისა - ღასომა, ღარღომა (არაღრმაღ). ზღრ გეუჩხანა.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანის ზნისა - მხინარულია, უხომო სიცილი. *იხ. ციციქინი.* ზღრ. იმერ. ციციქინი სიყვარულით, ალტაცებით ცქერა (ქველ); *გვრ. ციციქინი მუნაგე მოლოდინით ცქერა (გ. მარა).*

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) იგივეა, რაც გეუჩხანა, - შისმა, ღალევა (ცოტას).

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) იგივეა, ღდას, გდება. ჭკოლა ცხენს გეუჩხანუ ღო თემი ქიმიგოღურღუ - მჭელე ცხენზე იჯდა (იღო) და ისე მიფარფაშებდა.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანს ზნისა - ღაბაღა, ღაბაღინა. ვაშყუნ, ის ღლე განებო, ვეცაღინანს, ვაშყუნა: *ქ. საბუშ., ქანს, გვ. 142* - ვინც არ სვამს, მას თავი განებო, არ დააყვედრო, ნუ დასძრახავ. მოლენი გას გეცაღინანს - ღა, მელენეც გეცაღინანს გეცაღინანს ვარა გეცაღინანს: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 95* - გამოღმა მარეს თუ დაგაყვედროს (დაცხახოს), გაღმა დააყვედრო და გამოღმა მარეც დაგრებო.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანუ (6) ზნისა - ღაბაღა; მარღი (ფულსა...).

ბორო ვარდასენ, ჭკვერს ფასი ვაგეუჩხანუ (6) : *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 19* - სულელი რომ არ იყოს, ჭკვერს ფასი არ დავებოდა. ინა თუქ გეცაღინანს: *ა. ყოფუ., გვ. 106* - ის იქ იღო (თურმე).

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანს ზნისა - ღაბაღა. გეცაღინანს გეუჩხანს გეცაღინანს: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 75* - ჭტუია დაუმაბეს და ქედზე დაგაგვესო.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანუ (6) ზნისა - 1. აჩაქება; 2. ღასინანება; მოღრინება. თელღ ჯას გეუჩხანს, თონა ქი გეუჩხანს: *ა. ყოფუ., გვ. 108* - თედო ხეს ვაეცყოლა, ის დამსიზმრებოდა. გეუჩხანუ ჩქიმი ცხენი: *ა. ყოფუ., გვ. 151* - მესიზმრება ჩემი ცხენი. სისმარქ ცხადო ქი გეუჩხანს, ბელს ვაყო საყვედლო: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 70* - სიზმარი ცხადდ მოქვენა, ბელს არ უნდა საყვედლო.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანს ზნისა - ღაბაღა. თონეფი თონა გეუჩხანს მიზინება: *ვახუც., 11.03.1930, გვ. 1* - ისინი ვითომ დაცინვას გეუჩხანებენ.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) იგივეა, რაც გეუჩხანა, - ღაბაღა. გიღელს ონტუღუ ღო ღარღალი გეუჩხანს: *ა. ყოფუ., გვ. 180* - გიღელს ცეცხლი ეკიდა და სახელური დასცილოდა. ღაბუჯის ხე ვეღინანსუნი, თემი ვეგეუჩხანს: *თ. საბუშ., გვ. 251* - ხალთა- გუღამი სანამ ხელი არ ჩაყო, ისე არ დასცილო. ღინღარიმა ვეღინანსუნი ღო ღარღიმა ვეგეუჩხანს - მდიღარზე არ შეიძლება შენატრება და ღარღიზე არ შეიძლება დაცივნა.

ბაჩხიშაში (გეუჩხანის) სახელი გეუჩხანს ზნისა - წაიღება. უაული ვეშეფხალაშუქ ღისაში გეუჩხანს: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 91* - მერე არ შეეხვედრივარ მინისათვის წაიღებებას.

ბანან (გეწანას) მომავალი წლის შემდეგ.
ბანანას ზაჯ. ბაინის, მომავალი წლის შემდეგ.
 გეწანასით მიღობრათი ლებარდუმა -
 გაისის შემდეგაც წავიღეთ ლებარდუმი. წი (წგ)
 მუთუნქ ვაგაკეთონუ-და, წანას ბიბრათ,
 გეწანას მუთუნ ვაგებარუნ, თემი მათონქ
 თუ გუღეს - ნელს თუ ვერაფერი გააკეთო
 (შეძელი გააკეთო), მომავლ ნელს ვახოთ,
 მომავალი წლის შემდეგ არაფერი ემეღლება, ისე
 მოათავებ ამ სახლს.

ბანანაშუ (გეწაწაფას) სახელი გეუწაწაუნას
 ზმინსა - დანება. ქეგეუწაწაუნას გუმი
 კითხი წვანჯი წყარს: *ა. ცაგ., გვ. 96* - დანას
 (დაკაროს) თავისი თითის წვერი წყალზე.

ბანანაშვილი (გეწაწაფილ(ს)) *მიძ. გნძ. წარს.*
 გეუწაწაუნას ზმინსა - დანებაშვილი.

ბან-ბანო, ბან-ბანუ ზაჯ. ზადიზად. გეწ-
 გეწი ქაბუზე ბალანემქ - ზედიზედ შევიძინა
 (ემოვა) ბავშვები.

ბანირუბა (გეწირუას) სახელი გეწირუნს
 ზმინსა - ამონრუბა, ამონრუბა. ზღვა კობით
 გეიწირუნია: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 50* - ზღვა
 კოვზით დანირტიბაო (დაილევა).

ბანკურილი (გეწკურილს) *მიძ. გნძ. წარს.*
 გიოწკურანს ზმინსა - დანკურება
 (ხელის), ბადაჯეპარდინება ხელაძისის
 მპარდუბა; *გადგ.* ჩამქრალი. უსქანეთ
 გეწკურილი მაფურინა - უხეიოდ
 ჩამქრალა ჩემი ყოფა.

ბანკურუბა (გეწკურუას) სახელი
 გიოწკურანს ზმინსა - დანკურება,
 მოჭუტება, დახსუტება (თვლის);
 ბადაჯეპარდინება (ხელის). გვალე
 ქაგეწკურუ თოლი, კოს დოჯურენი,
 აქქენუღუ - მთლად დანკურა თვალი, კაცს
 ეგონებოდა, რომ მოკვდა. დუღიშ რსილოქ
 გემიოლე ღო თოლეფი ქოტიბქური: *კ. საბუშ, ქმს, გვ. 118* - თავბრუსხვევა ამივარდა
 და შემეკრა თვალის ლული (დავიწკურე).

ბანონს ზაჯ. შადარეპით. იმ გეწონს ეს მუ
 უკირს - იმასთან შედარებით ამას რა უჭირს.
 ჩქიმ გეწონს თქვა ახალგამდფი რეთ -
 ჩემთან შედარებით თქვენ ახალგაზრდები ხართ.
შღრ. გემა, გემა.

ბანონუბა (გეწონუას) სახელი გეუწონანს
 ზმინსა - წონის დროს დამატება, -
 დანონება.

ბანუაშუ (გეწუაფას) სახელი გეუწუანს
 ზმინსა - ჩანება. მა თოფურს გეუწუანქ -
 მე თავლს ჩავანებ. *იხ. გეწაწაფა.*

ბანურაშუ (გეწურაფას) სახელი
 გიოწურუანს ზმინსა - 1. დამიზნება,
 მიმზნება. გეუწურუე ღო ქქეშაყათი თი
 ჩიტი ვასაკვირი: *კ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 70* -

დაუმიზნა და ჩამოავდო ის ჩიტი საკვირველი.
 თოფი ქიგეშიწურუ: *ქმს, I, გვ. 271* -
 თოფი დამიზნა (მომიწირა). ნამუს
 გეიწურუანქენი, არძას გორხუ
 შეთხაბანქ: *მასალ., გვ. 90* - ვისაც კი
 დამიზნებ, ყველას გაგებერქ შუახე!
 2. დარიბება, სანამეება, მიმოიძება. ყაჩაღი
 არღელი ქიგოწურეს - ყაჩაღის
 ადგილი ასწავლეს ბაღანას ქიგოწურე
 ქადარდი! - ბეშეს ასწავლე ქალადი. დიდაშე
 რუე გეწურაფა, ვაბლოლი კოც უბადო:
კ. საბუშ, ქმს, გვ. 135 - დედისგან იყო
 დარეგება, არ მექნა ვინმესთვის ავი.

ბანურაშვილი (გეწურაფილს) *მიძ. გნძ. წარს.*
 გიოწურუანს ზმინსა - დამიზნებაშვილი;
 დარიბებაშვილი, ნანსაშვილი. დღას ვაგებანბლუ
 შარს, გეწურაფი ღო ღორინთიმი: *აია, I, გვ. 34* -
 არსოვლად აირევა გზა, ღმერთისაგან
 ნანსაველი.

ბაპაბაშუ (გეჭაბაფას) სახელი გიოჭაბანს
 ზმინსა - დანებაშუ. კაბეს ხოლო ფი
 გიოჭაბესია: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 6* - კაბეს
 (კამქს) კიდევ დაადესო (ზედ დაანებესო). *იხ.*
ჭაბუ.

ბაპალ (გეჭალას) სახელი გიოჭანს ზმინსა -
 დანებაშუ. გიოჭალე ქიგოჭანც, მიქვას
 ქიგოთხულანც: *მასალ., გვ. 93* - დასაკერავს
 დააკერებს, შარვალს დამიკონკავს.

ბაპარუბა (გეჭარაფას) იგივეა, რაც გეჭარუა,
 - დანება. მუთომხვად ქადარდის
 გეჭარაფათი: *ყაზუ., 6.03.1930, გვ. 1* -
 ხდება ქალადზე დანერაც.

ბაპარუბა (გეჭარუას) სახელი გიოჭარანს
 ზმინსა - დანება. თირს ქიმეზა ღო ცნის
 ქიგოჭარუა: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 52* -
 თოვლს მისცაო და ყინულს დაანერაო.

ბაპალური (გეჭელრს) *მიძ. გნძ. წარს.*
 გიოჭანს ზმინსა - დანკირილი. ხარქილი(ი)
 მიქვამი მინდუელი, ანთას(ი) დინას
 გეშეღიში: *კ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 58* -
 დაბეული შარვლის აპარა, ათას ადგილას
 დაკერებულსა.

ბაპამაშუ (გეჭვათაფის) სახელი
 გიოჭვათანს ზმინსა - დანვათება. *იხ.*
ჭვათი.

ბაპამაშუ (გეჭვათუას) იგივეა, რაც
 გეჭვათაფი, - სახელი გიოჭვათანს
 ზმინსა - დანვათება. გითოჭვათანღუ
 ჭვიმა ღო დოჯორღუ - აწვეთებდა ნვიმა და
 დალაბ.

ბაპამაშუ (გეჭვასაფას) სახელი
 გიოჭვასუანს ზმინსა - მომვაშება.
 ბილღის არძა ბული გიოჭვასუანსია: *ბაღ.*

სიძრ., I, გვ. 19 - ბოლოს ყველა ბალი მოიშვებებო. იხ. ვეხახე.

ბაჰიშვილი (გუგუშვილი) *მიქ. ერედ. წარს.*
გოჭოყანს ზნისა - დამხმარნი.

ბაჰიშვილი (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიშვიანს ზნისა - დანეშა. წყობა წიარს
ვეგიაჭიშვი: *ახს I, გვ. 225 - რწყილს მწვეარი ვერ დაწევა. გეჭვიშაფა ღო გიწოლეუაფა - დანეშა დეგანწრება.*

ბაჰიშვილი (გუგუშვილი) *მიქ. ერედ. წარს.*
გიოჭიშვიანს ზნისა - დანეშვილი. მარიქა გეჭვიშაფილი რე: *ახს I, გვ. 185 - მარიქა დეწია (მისწრებულა).*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭკადანს ზნისა - დამხმარება. ყულე გეჭვიშაფი ემერო: *ა. ყოშ, გვ. 128 - სახლი ავექლე ევერ.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) იხ. გეჭვიშვილი.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) იგივეა, რაც გეჭვიშვილი, სახელი გიოჭკადანს ზნისა - ხელაშის ბადაშქობა, ხელაშის ვეპარდინად დამხმარება (მიცვალებულსა...), ხელეფი ქიგეუჭვიშვილი - ხელეტი გადაეჭვი.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭონჭანს ზნისა - დამხმარება (*ქ. ჭარ.*).

ბაჰაძე (გუგუშვილი) იგივეა, რაც გეჭვიშვილი, - სახელი გეუჭვიშვიანს ზნისა - დამხმარება; მიშმარა. თიწყმა ტახანა ქიგეუჭვიშვილი სივა: *შ. ხუბ., გვ. 253 - მაშინ დამხმარა დეუმიწხე შერო.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭოჭანს ზნისა - 1. დამხმარ. ღვინში მახეწი თხილღის გიოჭოჭანსია - ღვინის ქურდი მოხლებზე დაჭირესო. 2. ვეპინდან ყუღება (დებრა) (რამეზე). ხილღში ყალეფი გიოჭოჭუნია, თმი მანგას შუე-მუკე ნიხორილი ოკო ქეგუჭვიშვილი: *ყ. მაც., 6.06.1930, გვ. 4 - ხილის ტოტები რომ დამარტი დაბრილია, იმის გასწვრივ (სწორზე) ირველივ თხირილი უნდა შემოვაყოლოთ.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭოჭანს ზნისა - დანეშა (რამეზე).

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭანს ზნისა - დანეშაზე. ქიგეუჭვიშვილი ღვარაფის: *ა. ყოშ, გვ. 86 - დანეშებს ყვირილს ბოშიქ ურგუშო ქიგეუჭვიშვილი ვინა: ა. ყოშ, გვ. 57 - ბიჭმა უეტესად დანეყო ნადირობა. შერო ღო ზ. ჭე: გეჭვიშვილი დანეშა (*ნ. მარი.*).*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) *მიქ. ერედ. წარს.*
გიოჭიჭვიშვილი (6) ზნისა - დამხმარტილი; პაშა ცხვირის მამონი. ჩხვილი გეჭვიშვილი უღე - ცხვირი დაჭყლებილი აქეს იხ. ჩხვილი გეჭვიშვილი.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი (6) ზნისა - დამხმარტილი; ხეხე ყდღედი
ქეგეუჭვიშვილი, აწი ქოხუგი: *ა. ყოშ, გვ. 137 - ხელი მკერდზე დანეყო (ღამაზად), აწი მშვიდად დაიძინე. შერო მხეარათო.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი ზნისა - დამხმარება, მხეარის მრამეშია, მხეარის დამხმარ. ჯამე ყუნდი მიკოლეუნი, გიოჭიჭვიშვილი ქეგეუჭვიშვილი - ხიდან ნამი რომ ჩამოვარდება, დაეშვიშება ხევით ქვას.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) იგივეა, რაც გეჭვიშვილი, - მხეარის დამხმარ. ღეშვიქ ქეგეუჭვიშვილი - ღეშვიქი დამეშვიშება.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი ზნისა - დამხმარტილი.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) იხ. გეგუშვილი.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი ზნისა - დამხმარტილი.

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი (6) ზნისა - ხმის ბამოცემით ერთ ადგილზე ტირილი. გორჭვიშვილი ღეგუშვილი, გეგუშვილი მის გარჭვიშვილი: *შ. ჭარ., გვ. 136 - ნინაშვილები (ნინაშვილის მონაყოფარზე) ვტრიალებთ, გაუჩინელი ვის შეუძელია გააჩინოს.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი, გიოჭიჭვიშვილი (6) ზნისა - რამეზე დამხმარება. // *გადატ. მოწონება. ვეგეუჭვიშვილი იმი ბირაფა - არ მოწონოს (ახატია) მისი ნახვა.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი ზნისა - დამხმარტილი. ათე მარკინე ქეგეუჭვიშვილი
ვეგეუჭვიშვილი: *შ. ხუბ., გვ. 1 - ეს მოჭვიდავე პარკიეთი არ დასეკდა.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გეგუშვილი ზნისა - ოდნავ ბამოცენა. შქორენს ართო გოჭვიშვილი, ყვანას ვეგუშვილი: *შ. ჭარ., გვ. 93 - შიშვილით ერთად რომ ვანეყდენ, ყანას ოდნავ არ გათოხინან.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი ქეგეუჭვიშვილი ზნისა - ჩახველია. ჭიშკარიშვილი (გუგუშვილი), ართო „ჭეჭე“ ქეგეუჭვიშვილი: *ახს I, გვ. 42 - ჭიშკარიან რომ მოხვიდე, ერთი „ჭეჭე“ ჩახველე.*

ბაჰაძე (გუგუშვილი) სახელი გიოჭიჭვიშვილი (6) ზნისა - დანეშა; დამხმარება; ნანაშვილი ნანაშვილი სპეცილიზმი. კოჩი ღელა ბიგასით ქეგეუჭვიშვილი: *ა. ყოშ, გვ. 178 - კაცს მოღუნული ვოხიქ დასჭირდება. ჩქიში სენს მტეგი ჩილაშვილი ქეგეუჭვიშვილი - ღა, მიდაგეუჭვიშვილი დანეშა: *შ. ხუბ., გვ. 11 - ჩემს**

ბავშვობა (გუჯარატი) სახელი
გიოჯვარზანს ზნისა - ლურსმინის
მამბრად დატყუება. ლუსმანი ქიტიო-
ჯვარბუ - ლურსმანი მაგრად დატყუება.

ბაქინა (გუჯინას) სახელი გიოჯინე(ნ)
ზნისა - დახმება. გიოჯინე რ'დგ
სარკესე: *ა. ყოშ, გვ. 105* - დახედვდა სარკეს.
მით გიოჯინე გუჩასია, ღლონითი თის
მეჩანსია: *საღბ. სობრ., I, გვ. 90* - ვინც
დახედვს ვარკლსო, ღმერთი იმას მისცემსო.
ართი ოჭუმარეს გევეოჯინინი,
მეუტებულეს ხვარხვალა: *ქ. სამუშ., ქსსს, გვ.
148* - ერთი დილას რომ დახედვდ, შეწყვიტათ
მოძრაობა (ხედავალ).

ბაქირა (გუჯირას) სახელი გიოჯირუ(ნ)
ზნისა - დანქოლა. უჩა ჯოლოლი კარჯ
გეჯან, ვართი მიწგამქვანე, ვართი გაჩამუ: *ქ.
სამუშ., ქსსს, გვ. 174* - შვი ძალლი კარზე წევს,
არც შევიშვებს, არც ვიკებნს (გამოცანა:
ბოქლომი).

ბაქირაზინი (გუჯირდინს) სახელი გიოჯირ-
დინანს ზნისა - მიქლარნი ღმომბა. ართი
გვერდი საათის თექ გიოჯირდინანდუ -
ერთი ნახევარი საათი იქ იდგა (მძლავრად).

ბაბა - ბაბა ერთი წყება მამრული მამრების
მამარმოქმადი ბოლოუსარნი. გა-გუბა, ლო-
გუბა, სი-გუბა, მი-გუბა... (გ. როგაფა).

ბაბაბა (გუბაბას) იგივეა, რაც ბარქაშობა, -
ერთი პატარა ბომბი (მასალბი, ტ. II, ნაწ. I, გვ.
228). შვორ ნოსორო, სარღა.

ბაბაბანი (გუბაბანს) იხ. გუბანი, - აპენის ლეიბი
(ქ. ქარ.). შვორ აფხაზ. ბგუბანან.

ბაბაბან (გუბაბანას) ნამოსსახსამი, - მზადდებოდა
მატყლისაგან, - ნაბადიით თოვლში, ქარსა და
წვიმში ზეით ჩასაცემლად. გუბაბანა მუხლამდე
იყო, სახელითანი (მასალბი, ტ. III, ნაწ. I, გვ. 244-
245); ძეჩან (ბ. კოლასანა).

ბაბაბა (გუბაბას): გევატვა პარკი -
აბრეშუმის მსხვილი დ მარგვალე პარკი.
გევატვა პარკი მოშვერე, იმე ძაფი
ვეშურს - გვაგვა პარკი მოშხობა, იქიდან ძაფი
არ ამოდის. სქირე გევატვა პარკის
ლოწეწუნდეს - მშრალ გვაგვა პარკს
დაწუნადენ. შვორ ბახვა.

ბაბაბალო (გუბაბალს) იხ. გუბაბალო.

ბაბაბაშუნი (გუბაბაშუს) მომრგვალე სანძის
მამბრად დატყუის სხვა (ქ. ქარ.); ძლიერი ცემა,
მამბრანი; მამბრად გადამდებობა... სქინჯოგუბა
მოლექსეფი განშე ქოშიგევატვა (უ):
ქსსს, I, გვ. 235 - შენისთან მოლექსენი განზე იქ
გადამიდგა. გეგელანთხუ ჯაშე დო
გევატვა ფი გაჯარებუბაჟუ - ჩამოვარდა
ხიდან და ბრავანი გაადინა.

ბაბაბილი/რი (გუბაბილ/რს) მიჭო. ენებ. წარს.
გევატუნს ზნისა - ბეპამილი, დაბაბეპილი,
დაბაბეპილი. უჩადალი გინაბეკეფი
გევატვილი ხე დო ნარაქური: *ქ. სამუშ., ქარს.
ზეს., გვ. 14* - შვი დღის დანაწყები გვეპილი
ხელი და ქუსლის ნერჩი.

ბაბაბა (გუბაბას) სახელი გევატუნს ზნისა -
დაბაბეპი; დაბაბეპი; მამბრად ცემა; გვემა.
დო გევატუ მანგარას - სცემა მაგრად.
კიდარიშა იტევატუანდუ ხეს - მკერდზე
იცემა (მაგრად) ხელს.

გევატუნს (ლობაბა სცემა მაგრად, ლობაბა
უტეპია მაგრად, ლოობაბა(ნ) სცემა თურმე)
გრდმ მაგრად სცემა, ბეგევატს.
იტევატუნს (ობაბა ირტყა მაგრად, უბაბაჟუ
ურტყა მაგრად) გრდმ. სათუ. ქვ. გევატუნს
ზნისა - ირტყამს თაღისას.

უტევატუნს (უბაბაჟუ ურტყა მაგრად, უბაბაჟუ
ურტყა მაგრად) გრდმ. სასხე. ქვ. გევატუნს
ზნისა - ურტყამს მაგრად.
იტევატუნს (ლობაბაჟუ დაბეგევა ის,
ლობაბაჟუ(ნ) დაბეგევა) გრდმ. ენებ.
გევატუნს ზნისა - იცემა, იგვემება,
იბეგევა.

იტევატუნს (ლობაბაჟუ სცემა
მაგრად) გრდმ. ენებ. უტევატუნს ზნისა -
იცემა, იგვემება, იბეგევა.
იტევატუნს (ლობაბაჟუ შესაძლებელი გახდა
ცემა, -) გრდმ. შესაძლ. ენებ. გევატუნს
ზნისა - შეიძლება დაბეგვა (დაბეგევის),
დაუბეგვა.

იტევატუნს (ლობაბაჟუ შეძლო დაბეგვა, -,
ლოობაბაჟუ(ნ) შესაძლებელი დაბეგვა) გრდმ.
შესაძლ. ენებ. უტევატუნს ზნისა - შეუძლია
დაბეგევის, დაუბეგევის.

ოტევატუნს (ობაბაჟუ აცემინა მაგრად,
უბაბაჟუჟუ უტეპინებია მაგრად, ლოობაბაჟუ(ნ)
აცეპინებდა მაგრად) კაუზ. გევატუნს ზნისა -
აცეპინებს მაგრად, აბეგევენს.
მაბაბაშუნი მიჭო. მიჭმ. მაგრად მცემელი,
დაბეგევა.

ობაბაშუნი მიჭო. ენებ. გე. მაგრად საცემი,
დასაბეგვი.
ბაბაბილი მიჭო. ენებ. წარს. მაგრად ცემული,
დაბეგვილი.
ნაბაბაშუნი მიჭო. ენებ. წარს. მაგრად ნაცემი,
დანაბეგვი.
ნაბაბაშური მიჭო. ენებ. წარს. მაგრად ცემის,
ბეგვის საფასური.
უბაბაჟუ, ლოობაბაჟუ მიჭო. უარყ. დაუბეგევა.

ბაბა (გუბაბას) ანორო. გევატვა კეპელო
მელექსე რდუ - გვადა კეპელო მელექსე იყო.
ბაბაბაბალო (გუბაბაბაბალო) დარჩიანბული,
დაბაბაბული (გ. გლოაფა).

გვალა-ი (გვალა/რს) დაბლინა და მსუქნის ნელა, ლამაზად სირპილი, გვანგვალნი. მოურს, შიი გვალადა ე - მოდის, მოგვანგვალებს. *შდრ. ლგვს. გვანგვალნი.*

გვალა! *მოფერებითი მიმართვა:* დონდლო! სო რდი აზღა, გვალაი? - სად იყავი დღეს გვალა? *შდრ. გვალა; ის. გვალა.*

გვალაშ (გვალას) სახელი გვალა ეუნს ზნისა - დომის (ლომისლომის) თაპთაპისათვის ჩალონს და ლაროპის მოცლა. *შდრ. ჩაჭა.*

გვალა! (გვალას) იგივეა, რაც გოლა, გომა, - მისა. გინილგ ართი გვალა: *ი. ყოშ, გვ. 74* - გადავიდა ერთი მთა. ვარა გვალას ოკო ონჭედე, ვარა ზღვას - ან მთას უნდა სწედდებოდე ან ზღვას. ინგე ეენი გვალა შა: *ი. ყოშ, გვ. 61* - გაიქცა ისე იმ მთაში. გვალა ეფი შე ხობჭყარი მიშხუზინ ქერიცალო - მთებიდან ხობისწყალი მოშხუის ქორივით. *შდრ. ტოპონ. ჩეგვალა/ჩეგოლა* მთური მთა. გვალაშ ბალ-მარანი - თსა; გვალაშ ბორკი - მთის ძირი; გვალაში კართე - მთის კალთა; გვალაში კიბი - მთის კოვზი (ხისა); გვალაში ქენიჩი - მთის ძირი; გვალაში ჩიტი - მთის ჩიტი.

გვალა ზაზ. მთლად. გვალა უკანასკნელი გაჭირება მილე ასე: *ი. ხუბ, გვ. 110* - მთლად უკანასკნელი გაჭირებება მაქვს ახლა. გვალა ართო ზაზ. მთლიანად (მთლად ერთად). *შდრ. გვალას.*

გვალარა (გვალარას) იგივეა, რაც გვალარა, - ირველი უწუნდური, მთე წყარს დინოხენი - ყველაფერი უწმინდური, რაც წყალში ხის. ათაურე დულა ფუნს, ათაურე ქეჯანაში გვალარა ქენიხე: *ი. ხუბ, გვ. 111* - აქეთ (შარეს) წყალი დულს, აქეთ (შარეს) ქეჯენის უწმინდური ხის.

გვალაშ(ე) ზაზ. მთლად. გვალას გობკვათე დო გიმეებლენქია: *ი. ყოშ, გვ. 48* - მთლად გაეჭრი და გამოვლო. გვალას მუშენ გატაჯოფი: *ქსს., I, გვ. 41* - მთლად რად შეგაქულდი. *შდრ. გვალე, გვალო.*

გვალაში ბულ-ი (გვალაში ბულურს) *მოგარ. ანარის ხა. ის. ბულიშ ცხიშური, ჭყერია (ა. მყ).*

გვალა ზაზ. მთლად. გვალე ვარე საქემე დინაფილი - მთლად არაა საქემე დაკარგული.

გვალო, გვალაშ *ბ. მარტ. ზაზ.* მთლად: სულ.

გვეგაზღ გვალო: *ი. ყოშ, გვ. 37* - გადარიჩა მთლად. **ღორინთქ** გვალო გვამჭყორე: *ქსს., I, გვ. 73* - ღმერთი მთლად გაბინყრა. **ამღლა** გვალო შხვანერ დლა რე, გვალო: *ქსს., I, გვ. 91* - დღეს სულ სხვანაირი დღეა, სულ. გვალო **ღორინთი** გოჭყორე: *ქსს., I, გვ. 209* - მთლად ღმერთი გასწერობია. **იგვალო** ვარდა მთლიანად თუ არა. გვალო

ვარდა, ჭოქეს იმენ ქუშოვალაფუაქე - მთლად თუ არა, ცოტას მაინც მოვატანინებ. **გვალაშ(ე) ზაზ.** (გვალაშ(ე) მთიანოლა, მთაზე ყოშნის დრო) *(ბასალედი, ტ. V, გვ. 140)*. ართი გვალაო ბუა სუმი თუთარე - ერთი მთიანობა სამი თვეა. *ის. გვალა.*

გვალაში (გვალურს) მთის, მთიური. ფაჩუნს სულენს ქარი გვალაური - შლის ფრთებს მთის ქარი.

გვამ-ი (გვამს) ნაბავი; ნახვი, ნაქალი, პატრივი. *(ი. ყოშ, ბ. ჭარ).* გვამი დუშყარუ დო ქვლეტუე: *ი. ხუბ, გვ. 113* - ნაგავ შეუფროვა და დაუტოვა. გვამი გატათუეწიბინდეთ ცანჯის კანიში **ღორინთაშ** - ნეხეი გამოწმინდეთ აბრეშუმის ქიას (ყაქს) კანში დანოლმადე. გვამით ეუმა ულე ცულე - ნაგვით სასე აქვს სახლი. *ის. ნახუმა, შდრ. გვარ. გვანი ნაგეი (ტ. გვარ).*

გვამაშ (გვამაშას) კონხად, ტანის რხეპით მოსიარულა.

გვამაშაშ (გვამაშას) სახელი შიი გვამაშაშ (ნ) ზნისა - აჩქარაშული და კონხა (ტანის რხევით) სიარული.

გვამილ-ი (გვამილს) *მილე. ენებ. წარს.* გვამუნს ზნისა - დანაგვინანებასული.

გვამაშ (გვამაშას) სახელი გვამუნს ზნისა - დანაგვინანება, დანაგვინანება.

გვამაშ (როგამაშ ნაგვით დასვარა, ლუგამაშ დაუნაგვინანება, ლოგამაშ(ე) დანაგვინანება თურქე) *გრდმ.* ანაგვინანება. **უგამაშ** (ლუგამაშ დაუნაგვინანება, ლუგამაშ დაუნაგვინანება) *გრდმ. სასხე. ქვ.* გვამუნს ზნისა - უნაგვინანება.

იგვამუ(ე) (ლოგამაშ დანაგვინანდა, ლოგამაშ(ე) დანაგვინანება) *გრდმ. ენებ.* გვამუნს ზნისა - ნაგვინანება.

აგვამუ(ე) (ლუგამაშ დაუნაგვინანდა, ლოგამაშ დანაგვინანება) *გრდმ.* უგვამუნს ზნისა - უნაგვინანება.

იგვამ(ე) (ოგამაშ შესაძლებელი განხად დანაგვინანება, -) *გრდმ. შესაძლ. ენებ.*

გვამუნს ზნისა - მიძიდება დანაგვინანდეს. **აგვამ(ე)** (ოგამაშ შესაძლად დანაგვინანება, -) *ლოგამაშ(ე) შესაძლადი დანაგვინანება) გრდმ.*

შესაძლ. ენებ. უგვამუნს ზნისა - შეუძლია დანაგვინანოს.

ოგამუნს ლუგამაშ (ოგამაშ(ე) დანაგვინანებინა, ლუგამაშ(ე) დანაგვინანებინა, ლოგამაშ(ე) ანაგვინანებინება თურქე) *საუზ.* გვამუნს ზნისა - ანაგვინანებინება.

განაგვალ *მილე. მოქმ.* დასანაგვინანებელი.

განაგვალ *მილე. ენებ. გვ.* დასანაგვინანებელი.

განაგვალ *მილე. ენებ. წარს.* დანაგვინანებელი. **ნანაგვალ**, **ნანაგვალ** *მილე. ენებ. წარს.* დასანაგვინანებელი.

ნაწარმო *მიღ. ერძ. წარს.* დაწვანიების საფასური.

ბაზმასარი-ი (გვამზაყაროს) ნაბვის ბრძოა (ნაგებგროვებულ). თუ ძლიერ მკარაუ სხული დო მიზაყანგ გეამშაყარელს: *მ. ზუბ., გვ. 113* - ამ გოგომ აგროვა მსხლი და შიგნეს ნაგვის გროვაძი.

ბაზაშა (გვანაფას) სახელი იგვანუ (ნ), ოგვანუანს ზნნათა - 1. ბასშაშაძა.

გვანაფა შედლორყთი ვეყაუფუ: *ბაღს. სიძრ, I, გვ. 27* - გასუქება შელოციით არ იქნება. ხალხი მით ოგვანუნი, ბოლოს არბა ხედარუა: *ბაღს. სიძრ, I, გვ. 181* - ხალხმა ვინც გასუქა, ბოლოს ყველა ატორაო. ეგებ ანვი დო ოგვანას: *ქხს, I, გვ. 206* - ეგების ანი გასუქდეს. 2. ღამსბაშაშაძა. შოთაში ბაბუშა შიგვანაფა ვაჭორულუ - შვილიშვილოს ბაბუას მიშგავესება არ გაჭირდება.

ოგვანუანს (ღამაანაუ გაასუქა, ღამაანაუ გაუსუქებია, წოგანაუშაქ) ასუქებდა თურმე) *გრდმ. ასუქებს.* უგვანუანს (ღამაანაუ გაუსუქა, ღამაანაუ გაუსუქებია) *გრდმ. სახე. ქვ.* ოგვანუანს ზნისა - უსუქებს.

იგვანუ (ნ) (ღამაანაუ გასუქა, ღამაანაუ (ნ) *გრდმ. ერძ.* ოგვანუანს ზნისა - სუქდება. აგვანუ (ნ) (ღამაანაუ გაუსუქა, ღამაანაუ გასუქებია) *გრდმ. ერძ.* უგვანუანს ზნისა - უსუქდება.

იგვანუნ (ნ) (იგვანაუ შესაძლებელი ვახდა გასუქება, -) *გრდმ. შესაძლ. ერძ.* ოგვანუანს ზნისა - შიდილება გასუქება. აგვანუნ (ნ) (აგვანაუ შეძლო გაესუქებინა, -) წოგანაუშაქ (ნ) შესაძლებია გასუქება) *გრდმ. შესაძლ. ერძ.* უგვანუანს ზნისა - შეუძლია გაასუქოს.

ოგვანაფუანს (ოგვანაუა 'გა'სუქებინა, ზამანაუაუა 'გა'სუქებინებია, წოგანაუშაქ) ასუქებინებდა თურმე) *კუზ.* ოგვანუანს ზნისა - ასუქებინებს.

გამაანაუაუა, გამაანა *მიღ. მოქმ.* 'გა'სუქებელი. ოგვანაუაუა, ოგვანა *მიღ. ერძ. გვ.*

'გა'სასუქებელი. ბაზინა, ბაზაინა *მიღ. ერძ. წარს.* მსუქანი. ნაგვანაუ *მიღ. ერძ. წარს.* ნასუქები. ნაგვანაუაუა *მიღ. ერძ. წარს.* გასუქების საფასური.

ბაზანაუ-ი/ბაზანაუ-ი (გვანგუალ/რს) იგივეა, რაც გვანგააი, - მსუქანი პირიპიშაშის (ბავშვი, ქალი, კაცი) კოხტა, მოხლენილი სინარული, მოგვანი; მოქალ ნაიპიშაშის სელა დაბალი, ჩამრბადალაშვი ადამიანისა. ჩქიში სქვადა და ხესხერია ცირა აძარე ქიშიგვანგვალუ - ჩქიში ლამაზი და მსუქანი ცირა აგერ მოგოგმანებს.

მიიგვანგალუ (ნ) (პიშიპიანაუაუა მოგოგმანდა, პიშიპიანაუაუა მოგოგმანებულა, პიშიპიანაუაუა მოგოგმანებობდა თურმე) *გრდმ. ერძ.* მოგოგმანებს. შორ კვანკვალი, ქვანქვალი; ღვანღვალი, ზვანზვალი; *ძვ. კარო.* გვანგა; *ღვზ.* გვანგვალი (*მ. ალაგ., მ. ჩიქი.*); *იძერ.* გვანგვალუ (*კ. ვაჩ.*).

ბაზინა-ი (გვანაღ/რს) *მიღ. ერძ. წარს.* ოგვანუანს ზნისა - მსუქანი (*საპირის.* ჭკოლა). გინიშ აფხა, გური დო ჩხონჩხი, ართო გვანილ, ართო ქონი: *მასალ., გვ. 82* - ხბოს ბეჭი, გული და ღვიძლი მთლად (სულ) მსუქანი, სულ ქონი. ღვეჯის აკას ვათხოშუ - გვანილი დო ჭკოლასუნი: *ქხს, I, გვ. 223* - ლორეს არც ერთს არ დაუოციდება - მსუქანსა და მჭელს. გვანილ ღვეჯი თქვა: გურს ქომორკინუასია: *ბაღს. სიძრ, I, გვ. 27* - მსუქანმა ლორმა თქვაო: მეგელს დამაჭიდაო. *შოკ. ლაზ.* გუანერი მსუქანი (*ნ. შარი*). 0 თითოთი გვანილი ჩვილად მსუქანი.

ბაზინა-ბაზინა-ი (გვანილ-გვანილ/რს) მსუქანი-მსუქანი. გვანილ-გვანილ კირობეფით ქვარა აფუდეს რბელე: *ქხს, I, გვ. 288* - მსუქან-მსუქანი ბატკნებით მუცილი ჰქონდათ მადლო. დოყვილუ... გვანილ-გვანილ ხოჯეფი: *მ. ზუბ., გვ. 39* - დაკლა... მსუქან-მსუქანი ხარები.

ბაზინა (გვანდას) პატარა ტანის. ჰიჭე რე, გვანდა - პატარა, პატარა ტანის.

ბაზინა-ი - *მარტ. ზაზ.* მითლად, სულ. *იხ. გვალაო.*

ბაზინა (გვარს) 1. ბაზინი. გოუმორბეცას... თიშ ნათესე, თიში გვარც! : *კ. საბუშ., ქხს, გვ. 125* - გაუმარჯოს მის ნათესავს, მის გვარს. 2. რთული ფუძის გეორე შემადგენელი ნაწილი: -გვარი, -ნარი: ათე-გვარი ამგვარი; თე-გვარი ამგვარი... მუშე მალღო ათე გვარქ? : *ი. ყოფშ., გვ. 159* - რატომ დამემართა ამგვარი? ქემბორით თე გვარი ბორჯიშა: *აია, I, გვ. 21* - მოვედი ანარი (ამგვარ) დრომდე.

ბაზინა-ი (გვარგვამის), **ბაზინა-ი** (გვარგვამის) გურგური; ხალხის ერთად ხმაურით სინარული; მრავლის ერთად რეპა. *შოკ. გურ.* გურგუსი მრავალი ადამიანის უწესრეგო ხმაურობა და მოძრაობა-მღელვარება (*ც. შარაძე, ა. დღ.*).

ბაზინა-ი (გვარგვამელ/რს) *მიღ. ერძ. წარს.* გვარგვამანს, იგვარგვამუ (ნ) ზნნათა - დამკომბაშული.

ბაზინა-ი (გვარგვამაშა) სახელი გვარგვამანს, იგვარგვამუ (ნ) ზნნათა - მრავლის ერთად რეპა და ხმინინება; დამკომბაშა (ბაბის, მატყლის). ცას მუნაფა მიიგვარგვამუ, თულე ნირსი

ოგვარებუფუნს (მამარაშაშა აგვარებინა, შაპარაშაშაშა უგვარებინებია, ნინარაშაშაშა აგვარებინება, ნინარაშაშაშაშა აგვარებინება თურმე) კუჩ. ა გ ვ ა რ ე ნ ს ზნისა— აგვარებინებს. მწამარაშაშაშა მძღ. მოჭ მომგვარებელი. მამარაშაშაშა მძღ. ერბ. მჭ. მოსაგვარებელი. მწამარაშაშაშა მძღ. ერბ. წარს. მოგვარებელი. მწამარაშაშაშა მძღ. ერბ. წარს. მოგვარების საფასური. შაპარაშაშაშა მძღ. უაჭ. მოუგვარებელი. შორ. მოხაზირება.

ბპარამს (გვართას) ზვირთი; დიდი ტალღა; ბოლქვი; ბროვა. ზღვა ილენს ღო კალკალემა გ ვ ა რ თ ა შ გოლეფი ერტებუნი: *ქსს*, I, გვ. 161 — ზღვა ღელავს და ზოგჯერ ტალღის მთები გაქცევა. შორ. აგვართა.

ბპარამს-ბპარამსის ზგზ. ბროვა-ბროვად, ჯგუფ-ჯგუფად; ბოლქვა-ბოლქვად. გ ვ ა რ თ ა - გ ვ ა რ თ ა მუკობორცე, ქუაშ კილას მუკმაფუნცე: *მსალ*, გვ. 18 — (ტალღა) გროვ-გროვად მოხეთეს, ქვის კედელს ედღებდა.

ბპარამს-ი (გვართანს) ბპარინი; რიგინი, საპამოლ კარბი. — მუჭობი მოსავალი 'ორღუ წი თაქინე? — გ ვ ა რ ი ა ნ ი, პაკონი!: *ა. ყოფშ*, გვ. 1 — როგორი მოსავალი იყო ნელს აქ? — გვართანი, ბატონო! მიკოლ ართი გ ვ ა რ ი ა ნ ი ხანქ: *ქსს*, II, გვ. 168 — გაიარა გვართანა ხანა. *იხ. ჰე. შორ. იჭრ. ეჭრ.* გვართანი რეგიანი, კარგს ჩამოღმა (*ა. ტყ.*).

ბპარამსილ ზგზ. საპამოლ. არბო მეოჯახექ მუში ოზეში ართი კუნთხუსე კოკ გეშანთხორასი გ ვ ა რ ი ა ნ ი ე დ კახეტი სანახელო ორუშე: *ა. ზაყ.*, 1.01.1931, გვ. 4 — ყველა მეოჯახემ მისი ეზოს ერთ კუნთხეში უნდა ამოთხაროს გვართანი (საქმოდ) დიდი სანახევი ორბო.

ბპარამს (გვართას) ბპარამსა. დუდი მეტბი სიავეს, კუჩხი გეგმარადე გ ვ ა რ თ ბ ა ს : *ა. ყოფშ*, გვ. 157 — თავი მივეცი სიავეს, ფეხი ჩუდვი გვართასა.

ბპარამსი (გვართალას) დიდი, ზორბა, მსხვილი.

ბპარამსაშაშაშა (გვარსქუალობას) ბპარამსილობა. მუჭობი გ ვ ა რ ს ქ ე ა ლ ო ბ ა თ ი, თემი სიჭომოლეტი ჯგირი, კოჩური კოჩი ცოფე — როგორც გვართიშელობით, ისე სიყაყაციით კარგი კაცური კაცი ყოფილა. *იხ. სქუა.*

ბპარამსი (გვართის) *იხ. გვაფა.*

ბპარამს (გვართის) 1. პატარა ტანის, დაბალი; დაბავაშული. ართი გ ვ ა ჯ ა კოჩი — ერთი პატარა კაცია. 2. მოჭარებინი მიმართება

პატარისაღმნი. მორთი აშო, გ ვ ა ჯ ა სი! — მოდი აქეთ, გვაჯა, შენი სო მეურქი, გ ვ ა ჯ ა ? — სად მივხარ, გვაჯა? *იხ. გვაჯა. შორ. იჭრ.* გვაჯა დაბალი, პატარა ტანის, ვუჯა (*გ. ბერ.*).

ბპარამსი (გვართალ/რს) პატარა ტანის აღდგინანის ქოსხად სირაშული.

ბპარამსი (გვართის) *იხ. გვაჯალი.*

ბპარამს (გვართის), ქვის სატყად ცხმარობით ნაშობ, რომელსაც გ ვ ა ჯ ა ს ებანდენე (მსალეტი, ტ. I, გვ. 402); ბპარამსილა.

ბპარამსი (გვაჯილას) ბპარამსილა (*ა. ყოფშ*).

სქან(ი) წურწურუა, სქან(ი) გ ვ ა ჯ ი ლ ა, სქან(ი) სანთილო, სქან(ი) კაქონა!: *ქსს*, I, გვ. 171 — შენი ნუნუნუმა (გოგონდი), შენი გვართილა, შენ სანთლად შენი კაქონა!

ბპარამსი (გვართის) *იხ. გვაჯაფი, გვაჯუა.*

ბპარამს (გვართას) სახელი ო გ ვ ა ჯ ა ნ ს ზნისა

— პატარა ტანის აღდგინანის სირაშული. მეოჯახინი, ამარ ვ ე მ ი ო გ ვ ა ჯ ა ნ ს ო ჩქობი ბოში — რომ შევხედე, ავერ არ მიდის (კოტად) ჩემი ბიჭი. ო გ ვ ა ჯ ა ნ ს (მბპარამს ნავიდა კობხად, შგვაქუშ ნასულა კობხად, ნოშგვაქუშ) მიდიოდა თურმე კობხად) *ერღუე. საშ. მოჭ* ნავა (კობხად).

ბპარამსი (გვართის) 1. თიხის მუჭობიოღენა ბამხმარი მჭობი (*მსალეტი*, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 223).

2. იხ. ბპარამსი (*იხ.*), რომელსაც კალათის ნაირზე უპითებენ (*მსალეტი*, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 243).

3. ქვაპის ქვისაღმამი, ხისბან ბამხმარაშული (*მ. ჯლიაყა*). შორ. კეპეკი.

ბპარამსი (გვართაშ) მსხვილი. შორ. კეპეკი.

ბპარამსი (გვართის) ოღენა მსხვილი.

ბპარამსი (გვართის) იგივეა, რაც გ ვ ა ჯ უ ა, — გვაჯა, მარბად გამეშავიტი ცემა. თომ მანწარათ ღ ო გ ვ ე ჯ უ, ხუთი-გარა დღას ქოჯეჯანულ — ისე გამეშავიტი (მწარედ) გვემა (ცემა), ხუთიოდე დღეს (ქი) ინვა.

ბპარამსი (გვართის) იგივეა, რაც კ ვ ე მ ე რ ი ა, — ქოსხა; რაუპოქაშეშული, ჩამრბავაშული.

ბპარამსი (გვართის) სახელი გ უ // გ ე ზნისა — 1.

მსპარამსა. ქვარა-შხუ ღო კისერ-ჭოფე, კოჩი მსხეს გ ვ ა ჯ ე ღ ნ ი: *მსალეტი*, გვ. 45 — მუცელ-მსხვილი, კისერ-წერილი, კაცის სახეს რომ არ ჰგავდა. თემი გ ვ ა ნ ა თუ მლაბეფი ართიანს: *მ. ხუა*, გვ. 246 — ისე ჰგავანან ეს გოგონები ერთმანეთს. კოჩი ნარინჯის ვ ა ჯ ე : *ა. ყოფშ*, გვ. 6 — კაცის ნაწყოსს არ ჰგავს. თუ ბოშისგ რატალი ვიმეშვირია ნ ო ტ ვ ე ე მ ე რ ი ა : *ა. ყოფშ*, გვ. 78 — ამ ბიჭის ლაპარაკი ვიმეშვირისას ჰგავსო (ნამგავსება). ჩილი ღო ქომონჯი ართიანს ვ ა ჯ ე - ღ ა, ნათხირი იყინია: *ა. ცან*, გვ. 126 — ცოლი და ქმარი

ერთმანეთს თუ არ ჰგავს, ნათხივი იქნება. 2. ჩანს, ეტყობა. გ.გ, ამსერი ვადართინება ინემს - ჩანს (ეტყობა), ამაღამ ვერ დაბრუნდებიან ისინი.

გუ(ნ)/გვ(ნ) (მხოლოდ ანმყოს წრისა და IV სერიის მწკრივებში) გრფუ. ლტატი. ჰგავს (დახველებით იხ. ტაბულა XXI).

გვერ-ი (ვეერს), გვერ-ი (ვეერს), ნვერ-ი (ნვეერს) 1. გველი. ჭითა გვერი ქობორე: *ი. ყოფშ., გვ. 23* - ნითელი გველი კი ნახა. გითოლეგ თორი დიდი გვერქე: *ქხს, II, გვ. 24* - გამობერა ორი დიდი გველი. ბრული ხვითოეფი გვერს ქუუსქუაფე: *ი. ყოფშ., გვ. 23* - ბვერი ხვითოები გველს დაედო. იკითაფე გვერენქ ბრულქე: *ქხს, II, გვ. 24* - შეგროვდა გველები ბვერი. თორ გვერენქ ქემთოხებადასია: *მ. ხუბ., გვ. 135* - ორი გველი დახვედეს იქ. 2. *ღანბი. ვადატ.* ბოროტი, გაიძვერა ადამიანი. თიშე დახდება ვეუგუფუ, გვერი კოჩიე - იმისგან დანდობა არ იქნება, გველი კაცია. 0 გვერიში ნაჩამინა გველის ნაკებნი. 0 გვერიში ნაჩამინაშორო *მჩზ.* გველის ნაკებნივით, თითქოს გველმა უქნარ. გამწოლე გვერში ნაჩამინაშორო - ნამოვარდა გველის ნაკებნივით. *იხ.* სასულეშინაფუ, სასულეყველი, უჩადართამი, შურღინაფილი...

გვერანუ გლქმად არის (დ. ვიფია).

გვერ-ი (ვეერდის), გვერ-ი (ვეერდის) ნახვეპარი. გვერდი წანას ქიბიშიგ: *ი. ყოფშ., გვ. 76* - ნახვეარ წელს მიდიოდა. ბელიში გვერდი ცდა რენია: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 19* - ბელის მონახვერე ცდათა. გვერდი სილო გვერდი შავა: *ი. ყოფშ., გვ. 039* - ნახვეარი შენ და ნახვეარი მეო. მარა გვერდის შილაშელანა: *ი. ყოფშ., გვ. 166* - მავარამ ნახვეარს ნამართევენ. გვერდო *მჩზ.* ნახვეარდა. გვერდო ქორე ლურელი-და, შითუნი ვარია: *მ. ხუბ., გვ. 19* - ნახვეარდა თუ არის მკედარი, არაფერიო. 0 გვერდი დღამი ოლე, - ვადატ. მანიძის საზომი ერთული. გვერდი დღამი ოლეგს ქემატეშეუთიე ჰიჭე ბოშიქ: *ი. ყოფშ., გვ. 52* - ნახვეარი დღის სავალეშე მიუსწრო ამ პატარა ბიჭმა. *იხ.* ნახვეარდი, მოგვერდიე; ოგვერდალო. *შოლ. ლაზ.* გვერდი/გვერდახა ნახვეარი (აჭარ. *დილატეტ. ლეგსი., IV, გვ. 62*).

გვერ-ი (ვეერდის) ნახვეარ-ნახვეარი. გვერდიე ქიშერეს - ნახვეარ-ნახვეარი (კი) მისცეს. გვერდიე←გვერდ-გვერდი.

გვერ-ი (ვეერდის) (ვეერდიქილას) ხის შურქაქინი მარცვლელისა და ფშვიქაქელის სახეობად: ნახვეარქილანი. ქილას (*იხ.*) აკეთებდნენ ისე, როგორც ბუყუნს,

გვერდიქილას ისე, როგორც ქილას (*მასლები. ტ. II, ნაწ. I, გვ. 230*).

გვერ-ი (ვეერდის) *მჩზ.* გვერდულად, ცირად, დახანებულად. გვერდულ ოზდართუ - გვერდულად ნავიდა.

გვერ-ი (ვეერდის) მოტან. გვერდილა. გორქოხვალე ნაბი გვერდილე, არძას სი ურჯექ, მუ გაეგარებულე: *მ. შოლ., გვ. 148* - მტრედითი ნაზო გვირილაე, ყველას შენ სუეობიხარ, რა გაეგარებულე.

გვერ-ი (ვეერდის) მასხარა (ვეერში დულიმი მახოკალ(რს) ვერო. მწარინა მარმგვარი (*სიჭე-სიჭე.*: გველის თავის მარსაგე). ვადატ. იტყიან კაცზე გვერში დულიმი მახოკალი კოჩინია - მლელტელი, მძარცველი კაციაო.

გვერ-ი (ვეერდის) (ვეერში ლაკარტის) მოტან. რეუალეგრივი მახიტაქლა. *იხ.* კამპეტი (*ა. მყ.*).

გვერ-ი (ვეერდის) (ვეერში სურეს/ცურეს) მოტან. გველის სურე. *იხ.* შურხანტალა (*ა. მყ.*).

გვერ-ი (ვეერდის) (ვეერში ცეცქ-ქაქს) მოტან. გველის მარნაქი (*ა. მყ.*).

გვერ-ი (ვეერდის) (ვეერში წიწილას) *შოლ.* გველის წინწილა. ვადატ. საზოზარი, სახაგელი (უმთავრესად ითქმის ბავშვებზე). ინა ვადატინლეს, გვერში წიწილა რე - ის არ დაფინდობს, გველის წინწილა.

გვერ-ი (ვეერდის) *შოლ.* გველიშავი, შიშავი, - ვადატ. ძალიან დიდი. გვერ შავი ხოჯეფი რქუნდასანი: *ქხს., I, გვ. 336* - გველმაძი ხარები რომ გაყავდეს გვერ შავი, მა გიზოჯეგტე ლეხის დეოსუე: *ი. ყოფშ., გვ. 11* - გველმაძი, მე გიზრძანებ, ავადმყოფს რომ დათხოფო. შუმი სქუა, თორი ჯოლოჯრეფო, გვერ შავიეფი, ქეოჯუნა უახახალე: *მ. ხუბ., გვ. 65* - მისი შვილი, ორი ძალელები, გველმაძიები, კი მიპყვენი უქან.

გვერ-ი (ვეერდის) პატარა, ქიანწი. გვერე, ჯეჯარი გიწერსი: *ი. ყოფშ., გვ. 137* - პატარა, ჯეჯარი გენია; ლეტი-ლეტი, გვერე ბოში: *კ. საძეშ., ქხს, გვ. 157* - ძილი ნებისა, კოწანი ბიჭო (ძილი ნებისა, გვერე ბიჭო).

გვერ-ი (ვეერდის) პატარა და ჩასუქავულ-ჩაუჭამუნეშული. გვერე რე ბაღანა რე - ჩაუჭამუნეშული ბავშვი.

გვერ-ი (ვეერდის) ძალიან პატარა. ჰიჭე ტანში ბაღანა რე, გვერე რე - პატარა ტანის ბავშვი, დავალელი. *შოლ. ბეშტერე; გურ., ზ. იჭრ., ლტბ.* გვერდიე გაბერული და მსხვილი ურჯე კაცი (*ა. ლო.*).

გვერ-ი (ვეერდის) (ვეერდის) იგივეა, რაც გვერე რე.

გვერ-ი (ვეერდის) *იხ.* გიბო-გეახუა.

მეცნიერება (გვერდის) დაბალი და რაფსკვირლი.
კერძო ბოში, მარა გვერდზე - კარგი ბიჭია,
მაგრამ დავაჯულობა. იხ. გვარა.

მეცნიერება (გვერდის) იგივეა, რაც გვერდზე.
მეცნიერი (გვიანს) მეცნიერი. გვიან ირღუ -
გვიანი იყო. გვიანო მარჯ. გვიან. გვიანო
თავები თუ ამბე - გვიან გვიგებ ეს ამბე.
ოქტობრში კვარი გვიანო გვიგებუნია -
ოქტობრის კვერი გვიან გამოიწვება.

მეცნიერება' ზღა. მეცნიერებაზე.
გვიანობა მახა ადახუდეს ყვეურს -
გვიანობაზე იხდნენ კერასთან (კერიის
პირას).

მეცნიერება (გვიანებას) სახელი აგვიანებს
ზინისა - მამეცნიერება. იხ. გვიანება.

მეცნიერება (გვიანებას) სახელი აგვიანებს
ზინისა - მეცნიერება. უნდა კუჭში ჩანს ღო
თიშენი იგვიანებს უანსა - მოკლე ფეხი
აბია და იძირებო იგვიანებსო. დე გვიანებს
წყაროში მოხალა...: *მ. ხუბ., გვ. 57 -*

დაავიანებს ნელის მოტანა...
ავიანებს, ოგვიანებს (შაამანაუ დაავიანა,
შაამანაუ დაუვიანებია, ოგვიანაშაუ)
დაავიანებდა თურმე) გრდმ ავიანებს
იგვიანებს, იგვიანებს (შაამანაუ დაავიანა,
შაამანაუ დაუვიანებია) გრდმ. მოქმ.
ავიანებს ზინისა - გვიანებს
იგვიანებს, იგვიანებს (შაამანაუ
იგვიანებდა გახა დაავიანება, -) გრდმ.
შაამანაუ. გრდმ ავიანებს ზინისა - შეიძლება
დავიანება.

ავიანებს, ავიანებს (შაამანაუ შეიძლო
დავიანებია, - ოგვიანაშაუ შეიძლება
დავიანებს) გრდმ. შაამანაუ. გრდმ ავიანებს
ზინისა - შეიძლება დაავიანებს.
ოგვიანებსაშაუანს (შაამანაუაშაუ 'დავიანებინა,
შაამანაუაშაუ 'დავიანებინებია,
შაამანაუაშაუ 'დავიანებინებდა თურმე) კუჭ.
ავიანებს ზინისა - ავიანებინებს.
შაამანაუ. შაამანაუაშაუ. შაამანაუ.
დავიანებელი.
შაამანაუაშაუ. შაამანაუ. შაამანაუ.
'დავიანებელი.
შაამანაუაშაუ. შაამანაუ. შაამანაუ. შაამანაუ.
დავიანებელი.

მეცნიერება (გვიანებას) მსმენელი, მსმელი.
მეცნიერება (გვიანებას) შოლო. პატარა მთაზე, ნი
ცხოვრობს პატარა მდინარეში, ნითელი ფეხები
აქვს (მსმელი. გ. V, გვ. 74).

მეცნიერება, მეცნიერება-ი (გვიანებას) მსმელი;
მსმენელი. დევიანება (← დევიანება) -
თავისებელი. იხ. გვიანება. შოლო დევიანება,
კვირება.

მეცნიერება-ი (გვიანებას), მეცნიერება-ი (გვიანებას)
1. თხმელი, ნიგვზის, თიხის, ნაბლის მსმენელი;
2. გვიანება, კვირება, კვირება, კვირება. 2. გვიანება,
კვირება მსმელი, მსმენელი (ა. გრდმ. კ. კარ.).
დევიანება გვიანება იგვიანება, მსმელი
შინთი დო მუქუჩორქოლეუ ოკო გვიანებაში
ნარამინას - დევიანება კვირება რომ გაიჭყლო-
ტება, ნამოვა სითხე (ზეთი) და უნდა ნაუსვა
გველის ნაქებზე. შოლო კვირება, ზვირბელი.

მეცნიერება-ი (გვიანებას) იხ. გვიანება, -
მსმელი, მსმენის მამეცნიერება-ი.

მეცნიერება (გვიანებას) სახელი
ავიანებს დე (ნ) ზინისა - მამეცნიერება, გავუ-
ნება, მსმელი; ის, რაც მსმელია მორანს.
თოლეუდმ დე უავიანებს დე თეშმა ნგარა-
თი - თვალები დაუსივდა ამდენი ტირილით.
იგვიანება (შაამანაუ შეიძლება, გაფუცდა,
შაამანაუ შეიძლება, გაფუცებულა) გრდმ.
გრდმ. მსმელია და შეიძლება ღანს.
ოგვიანება (შაამანაუ გაფუცდა, შეიძლება,
შაამანაუ შეიძლება, გაფუცებულა) გრდმ.
გრდმ. შეიძლება, დამსვლელია.
ოგვიანება (შაამანაუ აფუცდა,
შაამანაუ გაფუცებია, შაამანაუაშაუ)
აფუცდა თურმე) გრდმ. ასივება, აფუცება,
აშუაება.

გვიანება (შაამანაუ გაფუცდა,
შაამანაუაშაუ) გაფუცებულა,
შაამანაუაშაუ) აფუცებულა თურმე) გრდმ.
გრდმ. ოგვიანებას ზინისა - ფუცება,
სივება, შუაება.
უგვიანება (შაამანაუ შეიძლება,
შაამანაუ შეიძლება) გრდმ. გრდმ. სსხე. კე.
ოგვიანებას ზინისა - უსივება,
უფუცება, უშუაება.

მეცნიერება (გვიანებას) მამე. გრდმ.
წარს. მსმენელი, მამეცნიერება,
მამეცნიერება, მამეცნიერება.

მეცნიერება-ი (გვიანებას) ჩამრგვალებული.
მეცნიერება (გვიანებას) ნინ მამეცნიერება მუცელი
(კ. კარ.). იხ. გვიანება. შოლო. გვიანება დიდი
მუცელი (ა. გლ.).

მეცნიერება (გვიანებას) ჩამრგვალებული.
შოლო ქვიშალო.
მეცნიერება (გვიანებას) 1. შინ მთაში. აკეთებდნენ
მოლობილს, მთლიან ხისგან, ქვისგან; ხშირი
იყო გამოწვარი თიხისა. ამჟამად აკეთებენ
ბეტონისა. შოლო მსმელი. გ. II, ნაწ. I, გვ. 239.
2. გვიანება ქვიშალო - ფქვილის ჩასაყრელი
ჭურჭელი. მზადდებოდა ხისა ან თიხისა, ჰავას

ქის გვიმსა *შორ. საძ.* გვიმი ვურღმულის (ქის) თორნე წყალათათს.

პიპმარა (გვიმარას), **პიპმორა** (გვიმორას), **პიპმარა** (გუმარას) *პოეტ.* პნრის პიპმარა. უსარგოთ დინაფილი გვიმარა და ინფორა: *ქსს, I, გვ. 320* - უსარგებლოდ დამარგული გვიმარა და აწწლი. *ღალა კორი გვიმარაშ ღობერს ღობუნღუა: ბაღ. სიყ., I, გვ. 79* - ზარმაცი კაცი გვიმრის ღობეს ღობავდაო. როდესაც ყურძენი დაიჭყოლებოდა, დააყოლებდნენ გვიმრას და ამით სწურავდნენ ღვინოს (*მსაღები, ტ. IV, ნაწ. III, გვ. 156*). *იხ. გუმარა; ალაგვიმორა. შორ. სუანტ გვიმორ, ხოლად გვიმორ (ა. მყ.)*

პიპმარაში ქიქი-ი (გვიმარაში ჯინს) მამეაში.

პიპმარაში-ი (გვიმარაში) პიპმარაი, პიპმარაიანი ადგილი. დიიშუმუნა დო უკული მითოქუნა გვიმარონს - დათერებთან და შემდეგ გვიმარან ადგილზე წახან. *იხ. გუმარონი.*

პიპმორა (გვიმორას) *იხ. გვიმარა.*

პიპმალა-ი (გვიმალას) დაბალი და უსნოდ ჩამსხვილებული.

პიპმალა-ი (გვიმალას) ქალაიანი გუქი. ქიპერთო ეთექ, ქიპირი, მურე ტიი გვიმდინანს-სინი - მიდი იქ ნახე, რაა, რომ რალუკ პატარა ჩანს. თქუანა: გვიმდლიჯ გურა კორენა - იტყვიან: გვიმდლით კაციო, ე.ი. ტანით პატარა კაციო. *შორ. გურ. გვიმდლი ეკლანი ბურქი (ე. ბურ.), ვაბერლი და მსხვილი, ვუჯა კაცი (ა. დღ.).*

პიპმალა, პიპმალა-ი (გვიმალა) პატარა, ვუჯა პაპი. ქიპორთე ართი გვიმდლი კორექ - მოიდა ერთი ჩაა (დაბალი) კაცი.

პიპმალა-ი (გვიმალას) დაბალი და მსხვილი. *შორ. გვიმდალი.*

პიპმალა-ი (გვიმალას) იგივეა, რაც გვიმდლია, გვიმჯალი, - ჩია; დაბალი და გაბაღენილი.

პიპრა, პიპრა-ი (გვირალს) დიდი, განიერი (*ი. ყოფი*); უშუშნა. ...სქანი თოლი ფართო გვირა: *ი. ყოფი, გვ. 164* - ... შენი თვლი ფართო ყუყუნა. ჩხვინდი-ხვიფა, თოლი-ფართო, თუმა-კუნტა, კორიკილი: *ქსს, I, გვ. 38* - ცხვირა-პაჭუა, თვალ-ყუყუნა, თმა-მოკლე, ხუჭუჭა, თოლი გვირა, პიპრა-სქამა, ღარჭემიზა გიგუჭანი: *ქსს, I, გვ. 58* - თვლი ყუყუნა, პირა და ღამაზი, ღერნამს გიგაცს ტანი. *შორ. ხვირა, ხვირა.*

პიპრაბ-ი (გვირაბას) პიპრაბი, გამომჟებული (*ი. ყოფი*).

პიპრა-ი (თოლი) იგივეა, რაც გვირა, - შარტი, განიერი; ბაღმინა, უშუშნა (თვლი). კიბირი ბროლი, თოლი გვირალი, ტანი ზღინდალი, კონიურა: *შ. ბურ., გვ. 119* -

კილი ბროლი, თვლი ფართე (შხარული), ტანი წრეგება (ამოლტილი), ზომიერი.

პიპრაპი-ი (გვირაპი) იგივეა, რაც გვირაპი, - **პიპრაპი-ი**. მა ვე-შემილებუ გვირაპი-ში გვადგმა: *ი. ყოფი, გვ. 103* - მე არ შემიძლია გვირაპის დადგმა. **ბიგვირაპი** მათორე ხელისმოქიდე.

2. თავზე წერტილი, საიდანაც თმა მიიძარება ირგვლივ და ამით იქმნება წრე, ქიპმორი. ხალხში არის ასეთი თქმა: ათე ბაღანას კორი გვირაპი-ი უღუნია დო კორი ოსურს გიმიორანსია - ამ ბავშვს ორი გვირაპი აქესა და ორ ქალს გამოიცვლისო.

პიპრაპი-ი (გვირაპი) იგივეა, რაც გვირაპი (მნიშ. -1), - სახელი გვირაპი-ის ზინსა - პიპრაპი-ის დამბა. ხენწიფექ დიდი ამბეთ და გვირაპი-ის თინფი: *აა, I, გვ. 24* - ხელნიფექ გვირაპი-ით გვირაპი-ით დადგა მათ.

პიპრა-ი (გვირაპი) *იგივეა, რაც გვირაპი (მნიშ. -1), - სახელი გვირაპი-ის ზინსა - უსნოდ დაბლაქილი, დანყავილი.*

პიპრა (გვირაპი) სახელი გვირაპი-ის ზინსა - პიპრა (თავთაუს, ყლორტების...) პირბაჟად გლეჯა.

გვირაპი (ღამირა დაგლივა, მონყევა; ღამირა დაუგლეჯია, მოწყვეტია; ღამირა დაგლეჯა, მონყევა და თურქე) გლეჯს, წყვეტს (ბევრს ერთად). *იპრა-ი მძღ. ენბ. გვ. საგლეჯი, სანყეტი. ბიპრა-ი მძღ. ენბ. გვ. საგლეჯი, დანყეტილი.*

ნამირა მძღ. ენბ. გვ. ნაგლეჯი, ნანყეტი. ნამირა-ი მძღ. ენბ. გვ. ერთბაჟად გლეჯის, წყვეტის საფასური.

პიპრა-ი (გვირაპი) პიპრა-ი. *შორ. გვირაპი-ი გვირაპი (ა. დღ.).*

პიპრა-ი (გვირაპი) სახელი გვირაპი-ის ზინსა - დაპიპრა-ის. გვირაპი-ის დაგვირა-ის, ღამირა-ის დაუგვირა-ის, ღამირა-ის დაგვირა-ის და თურქე გლეჯს, აგვირა-ის. *იხ. დო-გვირაპი.*

პიპრა-ი (გვირაპი) ჩამსხვილებული და მძღ. *იხ. II, გვ. 39).*

პიპრა-ი (გვირაპი) უსნოდ მუცელნამობირი (*იხ. II, გვ. 39).*

პიპრა-ი (გვირაპი) მომცრო და გაბაღილი სახისა (*იხ. II, გვ. 40).*

პიპრა-ი (გვირაპი) იგივეა, რაც გვირაპი, ბოკონი. 1. პიპრა-ი პიპრა-ი, რომლებზედაც დაყრდნობილია ფიცრული სახლის (ოღის) საძირკველი დირეები, - ბოკონა. ყუდე გვირაპი-ის გვირაპი - სახლი ხის მორბეზე

დვასო. 2. ჩაღის დასაზინინი გომიძე, - გუბუ-
გ ე ვ ი ს ი ქიდააშქანა დო დააზინანა ჭას,
მუხულოში ცქვექვისი - ბოძის დაასობენ და
დაზინანენ ჩალას, სოიოს ნამჯას.

პირობა-1 (გვიხალს) იგივეა, რაც გვიხალეო,
- ბაბარნილი (გვიხივით), მისანილი.

პირობა-1 (გვიჯალს) იგივეა, რაც გვიჯაჟა, -
დაბალი, პატარა ტანის.

პირობა-1 (გვიჯინს) ბრბად და კოხტად
ბამოქიწურაბა. სი, ჩქიმი მანგარალი სუტუ
სო რე ო გ ე ვ ი ა ნ ა ქ ე ნ ი ს ! : ქსი, I, გვ. 341 -
შენ, ჩემო დამტირებელი სუტუ, სად ხარ
უნყინარო და ბრგე (ვაუკაქო)!

პი- მარეთი ზინისწინი, იგივეა, რაც გე- (მისი
გინანტი). გე- → გი-ს ხმოვნებთან (გარდა უ'სი)
მეზობლობაში. შორ. გე-ჯინა დახედვა და გი-
ოჯინა გადასახედი; გე-შქეშეხა დარტყმა და
გი-აქე დარტყა; გე-უნანგაფუ დაუსტატეს
ზევით და გი-ოჯანგუ ზედ დაახატა; გე-ხუნა
დაუჯდობა და გი-იხუნუნას დაიჯუნს. ასევე
როგო ზინისწინებში: გილა-(- გე-ლა-), გითო-
(- გე-თო) და ა.შ.

პირობა-1 (გიაზინანს) ჩაპაქაბა.

პირობა-1 (გიაზინანს) *კრთ*. პატარა ჩაპაქაბა.

პიპა, პიპა (გისგუას) სახელი გიბუნს,
გიბუნს ზინა; 1. პიპა, ხარბა
(აბრეშუმის პარკის, აბდის...). დომფალს
(აბრეშუმის პარკის) ხარმაჯინენ, ხოლო შემდეგ
ოგლეშითი (*იხ.*) ამოქონდათ აბრეშუმის ძაფი.
ამ პროცესს ეახლოდნენ გიბუნსა. შორ. საბა:
გ ბ ო ბ ა ხარშეა; ლა ზ. ოგუბუ ხარშეა (*ნ. მარი*).
2. გამაქაბამი ციმბ მათრახით, ნელით ან სხვა
ელასტიკური საგნით. ქიმაკათუ ცუღუმსა დო
დ ო გ ე ბ ე მ მართახით - მიუვარდა სახლში და
სცემა მათრახით.

გიბუნს, გებუნს (წაიზოა მოხარშა, ცემა;
წაიზოა მოუხარშავს, უცემა; წაიზოა (ნ)
მოხარშავდა, სცემდა თურმე გრდმ ხარშავს,
სცემს მათრახით, ნელით...
უეიბუნს, უებუნს (წაიზოა მოუხარშა, სცემა;
წაიზოა მოუხარშავს, უცემა) გრდმ. სასხვ. ქვ.
გ ბ ო ბ ე ს ზინისა- უხარშავს, უცემს მაგრად
მათრახით.

იგბუნს (იგბუნს) (წაიზოა მოხარშა,
გალახა; წაიზოა (ნ) მოხარშულა, გალახულა
მაგრად მათრახით...) გრდუ. ენებ. გ ბ ო ბ ე ს
ზინისა- იხარშება, იცემა მათრახით.

იგბუნს (იგბუნს) (წაიზოა შესაძლებელი გახდა
მოხარშვა, -,) გრდუ. შესაძლ. ენებ. გ ბ ო ბ ე ს
ზინისა- შეიძლება მოხარშოს, შეიძლება
მათრახით (ნელით) მაგრად იცემოს.

აგბუნს (აგბუნს) (წაიზოა შეძლო მოეხარშა,
იცემა; -,) წაიზოა (ნ) შესაძლება მოეხარშა, იცემა
მაგრად გრდუ. შესაძლ. ენებ. უ გ ბ ო ბ ე ს
ზინისა- შეიძლება მოხარშოს, მათრახით

(ნელით...) მაგრად ცემოს.
ოჯინაფუნს, ოჯინაფუნს (წაიზოა ახარშინა,
აქეშინა; წაიზოა (ნ) უხარშინებია, უცეშინებია;
წაიზოა (ნ) ახარშინებდა, აქეშინებდა თურმე)
კუ ზ. გ ბ ე ს ზინისა- ახარშინებებს,
აქეშინებებს.

მაიზალა *მიზლ. მიქს*. მხარშველი, მცემელი.
წაიზალა *მიზლ. ენებ. გე*. მოსახარში, საცემი.
მაიზალა *მიზლ. ენებ. წარს*. მოხარშული, ნაცემი,
გალახული.

წაიზალა *მიზლ. ენებ. წარს*. ნახარში, ნაცემი.
წაიზალა *მიზლ. ენებ. წარს*. მოხარშვის, ცემის
საფასური.
წაიზალა *მიზლ. ენებ. მოუხარშავი*, გაულახავი.
შორ. გიშუა.

პიპა-ი, პიპა-ი (გვიგინს) *ბოტან. სომქ (ა. მე)*.
გ გ გ ბ ი კვრედ არდგილემს ირდუენ (ნ) -
სოქო კილედ ადგილემი იხრდებო.

გ ი გ ბ ე ვ ე რ ა კ ო რ ი ე ნ ა - სოქის მსგავსი
კაციო, - იტყვი ისეთ კაცზე, რომელიც
მალაია და თანაც ლამაზი აღნაგობისა.

პიპა-ი (გვიგინს) ბორიანი. ვართი ცას ონგე,
ვართი ილხას ჯა დო ჯას გ ი მ ე გ ო ბ ა ნ ს :
საღბ. სიძრე, I, გვ. 46 - არც ცას ნენდება, არც
მინას, ხე და ხე დაბორიანობს.

პიპა-ი (გვიგინს), **პიპა-ი** (გვიგინს) სახელი
გ ი გ ო ნ ე ს ზინისა - პიპა, კიპა
ბალახისა; მისწინსა. ოლიანე ვაჩანს დო თელი
დღას ჩხოლუფუ რეშეკის გ ი ი გ ო გ ო ნ ე ს ა
- ბალახი არ არის და ძროხები მთელი დღე
ქვიან ადგილზე იგიგინებან (იცევენებან).
გვიგინს (მაიზალა კიკა, პიპა-ი უკიკინა,
წაიზოა (ნ) კიკინა და თურმე) გრდმ. კიკინს,
გიკინს (ბალახს).
შორ. გი'რგონი, კიკონი.

პიპა, პიპა-ი (გიალ-ლს) ბაბარნილი.
ქორაილა/ქვარაილა დო მუცელ-გაბერილი;
მუცელი გიდეღს უგავსა. მუჭო რე ენა
გინორთილედ, მუჭო უ გ ი დ ა ნ ს ქორა? -
როგორ არის ეს გადაქცეული, როგორ გაბერევა
მუცელი? შორ. გიდეღ.

პიპა-ი, გელა-ი; პიპა-ი (გი/გელა/რს)
პიპა-ი. ყურძის საკრეფი მოგრობო,
თავფართო და ბოლო ვინო გოდორი. გიდეღის
ნანიებია: კუმტული (წვერი), ტკეპი, ლანა,
თაჭერება, ლვარაფალი. გ ი დ ე ლ ი ი ჟულა
დო ლვარაფალი იძიქანდუა: *თ. სახოკ., გვ. 244*
- გიდეღი იწვოდო და ლვარაფალი იცინოდო.
მუში ცხენი გიდეღო გ ო ნ ა რ ი თ ა ნ ე ს : *შ. ბუბ.,*
გვ. 51 - თიხი ცხენი გიდეღად გადაქცია. შორ.
ლა ზ. ჯულელი გიდეღი (ნ. მარი).

პიპა-ი (გიდეღაშ) პიპა-იანი.
გოგინორთუა, - უწუ გ ი დ ე ლ ა მ კ ო რ ი : *შ.*
ბუბ., გვ. 51 - გაგინორთოსო, - უთხრა
გიდეღანა კაცმა.

ბიოგრაფიაზე, ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ (6) ზნისა - ბამოთბომა. გაბარსულეც, სოიშას გეგთოგებუდასენი... : *საზო, 6.03.1930, გვ. 2* - გაზაფხულზე, სანამდე გამოთბობდეს...

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბატყუბა. *იხ. გეგრაფა.*

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამოსკლა. ათე დროს გეგთოგებუ ეორი დიდი გეგრქე: *ა. ცაგ., გვ. 24* - ამ დროს გამოვიდა ორი დიდი გეგლი. ექუეჭო გეგრაფაში, გეგთოგებუ ექუაღუფი: *ა. ყოფ., გვ. 122* - აგერ-გერ გაგიშალე, გამოვედი ქვევის ქვევიდან.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამოსკლა. მუ გეგრქე დო მუ მუქაღუ რხანაში გეგთოგებუ რუანს: *ქსს., I, გვ. 167* - რა გაუძღვებს და რა მოუცდის მზის გამოსვლას (აყვავებას).

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბანდლი. ჯინჯილეღამი მოკონტაგოფი ქეგეგთოგებუ რუანს სასადილოს - ღვინისგან (ძირმუღის მიერ) გაბრუებული (დარტინებული) კი ბანდლებდა სასადილოში.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ძროხის მიერ ხაოს მოშორება, ძმშუს არწმობა. *იხ. ქაბულა.*

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - რისამი შინგით სანამომვეო ტრიალი. ჯამ ჯინს გეგთოგებუ რუანს - ხის ძირას ტრიალებდა (სასამომვეო). // *გადატ. განმენდა.*

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამომმენდილი. ჰოუ, ჰოუ, მუ ჯიჯი რე გეგნა გეგთოგებუ რუანს: *ქსს., I, გვ. 36* - პეი, პეი, რა კარგია ყანა გამოზნენდილი (გამოსუფთავებული).

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ძვევიღან ბამოტანა. გეგთოგებუ რუანს - გამოტანა და მისცა.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ძვევიღან ბამოტანილი. *გადატ. ქვემქვემა (ეშმაკი) კაცო.*

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - შახური, ხამხამი (თვალის). ხანი ეშახე... დო გეგთოგებუ რუანს

ნოშქერგეგრა უბა თოლეფს - ხანი ზის... და აფახურებს ნახპრის მსგავს შავ თვალეფს. **ბიოგრაფიაზე** (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - მოქამთა; ძალის დაქარება, დანუსტება; ბასუფთაპება. მიღვას ინჯინასენი, განთხის გეგთოგებუ რუანს - ვისც არ უნდა ჩახედოს, მუხლებს მოპკევოს.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) ორნამ: ბანდუნული. გეგთოგებუ რუანს - გელუნული ხე.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - მოხვევა (კისერზე). ეორენქ კისერს ქეთიაბლოკეს ქეთიაღუ რუანს: *მ. ხეძ., გვ. 5* - გოგოფი კისერზე ჩამოეკიდნენ, მოხევივნენ.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) ჩამოსრჩობა (*დ. ყოფა*).

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - თქვივა, ჯინსთა. გეგთოგებუ რუანს ლოგინს ლო გეგთოგებუ რუანს - ნეფს ლოგინი და ყვინაფს.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამოსკლა. სუბარში უდა გეგრაფა, ორთქელი გეგთოგებუ რუანს: *მ. საბო., გვ. 258* - სტუმრის ნასვლა თუ გინდა, სასთუმალი გამოუგდო.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამოსკლა. ქუას ელუკინგ დო გეგთოგებუ რუანს ბოში: *ა. ყოფ., გვ. 36* - ქვა (ოდნე) ასნა და გამოიყვანა ბიჭი.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამოსკლა. *გადატ. უწყვეტი, გახანგრძლივებული. გეგთოგებუ რუანს - უწყვეტი, უწყვეტი ნეშა.*

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ჩამოსრჩობა. კოს ორგულს მიღვანა, უკული გეგთოგებუ რუანს: *ა. ყოფ., გვ. 138* - კაცს ყველაფერს ნაართმევენ, შემდეგ ჩამოსრჩობენ. ო გეგთოგებუ რუანს დეღიში თავის ჩამოსრჩობა.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ლაბატი; ბაცება (გაყიდვის მიზნით). ეთიბა ლულს გეგთოგებუ რუანს ართი ცალზე ქვირილენი: *ქსს., I, გვ. 183* - ათჯერ თავს ყიდის ერთი მუჭა (ცალხელი) ფქვილისათვის.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამოსკლა, ბამოსკლა (თავის). გეგთოგებუ რუანს ლულემს - გამოყოფენ თავებს.

ბიოგრაფიაზე (ციტოგენ/გებაფას) სახელი გეგთოგებუ რუანს ზნისა - ბამოსკლა,

ბამონიანა ქილორის დედი ფულირი უღუჯუ
ლო კუდელი გითუჩიკანდუა: *თ. საბუჯი*,
გვ. 260 - ხობოს თავი დამალული ჰქონდა და
კუდი უჩანდაო (გამოშვებული ჰქონდა).

ბიოჩინანა (გიოთიჩინანს) სახელი
გითუჩქუ (6) ზნისა - ბამონიანა.
ფარხისლოქოთი გოჭკაღიფუჟე პიჯიშ სახე
ვათე უჩქედეს: *ქ. საბუჯი, წესი გვ. 144* -
ფერცხლოქოთი მოჭვილიებს პირის სახე არ
უჩანდათ.

ბიოჩხაპა (გიოთიხაპას) სახელი
გითოჩხაქუნს ზნისა - ბამონიანა,
ცოტა რძის მონიანა. *ჰოკ გითოცხაქუა.*

ბიოჩხანანა (გიოთიხანანას) სახელი
გეტთიხანანუნს ზნისა - მზის
ბამონთიანა, ბამონიანა. ჭვიმა გაგნილუ
ლო გეტთიხანანუ - ნემა გადალო და
მზე გამოიდა (გამომიანდა).

ბიოჩხირაპა (გიოთიჩხირაქუნს) სახელი
გითოჩხირკანს, გითიჩხირკუუ (6)
ზნისა - ბამონიანა. ქითოზქ ჩხირკუუ,
ჩხირკუულო ხამი გითოჩხირკუუა -
ქათამა ჩხირკა, ჩხირკა და დანა გამოჩხირკაო.

ბიოციირაპა (გიოთიციირაქუნს) სახელი
გეთოციირუნს ზნისა - ბამონიანა. ქვირი
გეთოციორუ - ფქვილი გამოცრა.

ბიოციანა (გიოთიციანას) სახელი გითოციანს
ზნისა - ბამონიანა. *იხ. ცუმა.*

ბიოციანანა (გიოთიციანანას) სახელი
სახელი გეთოციანანუნს ზნისა -
ბამონიანა. *სამონიანა* სპეციალური რაღაცის
თქმა.

ბიოციირაპა (გიოთიციირაქუნს) სახელი
გითაძირკუნს ზნისა - ბამონიანა.
იფორჩხაპე გეთაძირკუნს ლუმი დუსე:
ი. ყოფი, გვ. 54 - სახოლოდან გამოჩინეს ბუს
თაქს.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა. *ნოსა*
გითოციორილი, დიანთილი ქოჯუდუ
ბუკისა - რაბლი ტანერნეტა, დედათილი
პეაგდა ბუკსო.

ბიოციონანა (გიოთიციონანას) სახელი
გითაძინუნს ზნისა - ხომს მიხვება
ბამონიანა მონიანის შემდეგ.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გითოციორუნს ზნისა - ბამონიანა.
ხორცი მანგარო დისაშენი, უკული წყარო
გეთოციორათ - ხორცი მანგარო რომ
მოხარება, შემდეგ წყალი უნდა
გამოფურთო.

ბიოციორინა (გიოთიციორინანას) სახელი
გეთიციორინუნს ზნისა - რისაპა

ბამონიანა ძველიანა. *გადაქ. გამოჩინა.*
პაპაქ გეთიციორინუნს ფრიმული გონილი
ფიჯარიმე: *მ. ზუბა, გვ. 287* - მღვდელმა
გამონიანა (გამონიანა) წვერი გამოტყვილი
(სატყვიო) ფიჯარიდან.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა.
ოსონინდე თელი გეთიციორაქუნს -
სასიმინდე ქვევით გამოჭედა.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა.
ბამონიანა. *ომბოლიში კვარი გვიანო*
გეთიციორუნს: *ი. ყოფი, გვ. 180* - ობლის
კვერი გვიან გამოცხებუაო (გამონიანა).

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
ბამონიანა (გამონიანა) კლდე (*ქ. ჭარ*).
ჰოკ ფოქეა.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა.
ვილი.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
მთქ. გვ. წარს. გეთიციორუნს ზნისა -
ბამონიანა. *სუფთად*
ბამონიანა (გათიციორაქუნს).

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა -
ბამონიანა. *ყანის სუფთად* გათიციორაქუნს
ბალახი რომ არ დარჩეს ისე; სალომე ღეროლის
გამორეცხვა.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - დანანაპა
(შემწევა) რისაპა ძვეს. *ქიციორაქუნს*
მიღებენი ჯასი: *აია, 1, გვ. 21* - შენიშნა ვილც
ხის ქვეს.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - რისაპა
ბამონიანა. *გონილი, თოლი*
გეთიციორუნს - რომ ვიჯეტი,
ჩამთვლემოდა (თვალი გამოშარება).

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა;
ბამონიანა. *თული გეთიციორუნს*:
ი. ყოფი, გვ. 128 - ქვევით გახვრიტა გვერი.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - რისაპა ძვეს ჯღმობა.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
მთქ. გვ. წარს. გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა
ბამონიანა, ბამონიანა. *გეთიციორაქუნს*
გეთიციორუნს - გამოჯეკილი ქალი.

ბიოციორაპა (გიოთიციორაქუნს) სახელი
გეთიციორუნს ზნისა - ბამონიანა,
ბამონიანა, ბამონიანა. მუმი

სქუაღუფი გეთორჯერ გუ ჯგორო - მისი შინელი გამოუჯეა კარგად. *შორ ჯერგი*.
ბითრქინა (ვითოჯინას) სახელი ვითოჯინა-
 ნე (6) ზნისა - ბამოსმდეა. შიო ჭინჭა, სი
 ოხერი; გურით ვითმოჯინე ქენი: *ა.*
ყოფშ. გვ. 127 - იქით ჭინჭრატე, შე ოხერი!
 გულით რომ მსიომხევა (გამომხევა). ჩემი
 ვითოჯინაშენი სუთიკა მიდგება: *ა.*
ყოფშ. გვ. 122 - ჩემი გამომხედვისათვის სუთი-
 ნილი ნავივა.

ბითრქა (ვითულას) სახელი ვითურს ზნისა
 - ბასპლა, ბაჰმრომა. კოჩი ლიშიში ყურჩის
 ვითილენსია - კაცი ნემსის ყუნძში
 გაძერებაო (გავაო).

ბილა რთული ზნისწინი (ვილა: მარტივი
 ზნისწინი ვი-/ვე- და ნაწილაკი ლა-):
 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას
 ზევიდან ქვევით (ოდნავ დაბლა); ქართულად
 შეიძლება ვადმოიცეს ჩამო-, მიმო-
 ზმნისწინებით: ვილა-დელა ჩამოდეს; ვილა-
 ხუნა ჩამოჯდომა; ასევე ინტენსიურ მოძრაობას
 იქით-აქეთ: ვილა-სხაპაუა ხტუნაობა იქით-აქეთ;
 ვილა-თასუა თესვა იქით-აქეთ; ვილა-ტახუა
 მჭრევეა იქით აქეთ. 2. აზმყოს მწერის აძლევს
 მყოფადის მნიშვნელობას: ვილა-ტახუნს
 ჩამოამტყრევს (*შორ*. ტახუნს ამტყრევს); ვილა-
 აყთთანს ჩამოაგდებს (*შორ*. ოყთთანს აგდებს).
 3. ზნის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული
 სახისად: ვილა-თოლუ ჩამოთალა (*შორ*. თოლუ
 თალა); ვაღლა-ჭვალუ ჩამონველა (*შორ*. ჭვალუ
 ნველა).

ბილაბარლა (ვილაბარლას) სახელი
 ვილაბარლანს ზნისა - ლსლასნი. ძალაბი
 დიორჩინუ, ძიუთ ვილაბარლანს - ძალიან
 დაბერდა, ძლივს დალასლასებს.

ბილაბარკალი (ვილაბარკალ/რს)
 დაბარბაქება, ბარბაქანიტი სიარული. ონღეთ
 ვილებარკალე ქე: *კ. სამუშ. ქართ. ზეს.*,
 გვ. 17 - ძლივსდა დავბარბაქებ.

ბილაბარტაჟი (ვილაბარტაჟის) სახელი
 ვილაბარტაჟეუ (6) ზნისა -
 ჩამომვარდნა.

ბილაბარჯა (ვილაბარჯუას) სახელი
 ვილაბარჯანს ზნისა - ბორიალი.
 სურით ვილაბარჯანქ: *ქხს, II, გვ. 482* -
 ღამით დაბორიალებ.

ბილაბარჟალ (ვილაბარჯალ/რს) ბლაჟენი,
 დაბლაჟენება. ვილურს, ვილებარჯალუ
 - დადის, დაბლაყუნებს.

ბილაბარჟა (ვილაბარჯუას) სახელი ვილაბარ-
 ჟანს ზნისა - ფასაპრაჟიტი სიარული.

ბილაბარჟალ (ვილაბარჯალ/რს) მსუჟანი
 ბაჟჟისი იქით-აქეთ სიარული (სირბილი).

ბილაბარჟა (ვილაბარჯა/რს) სახელი
 ვილაბარჯანს ზნისა - ჩამოპიღება.
 ჩქეში თოფი... ვა ქივილაბარჯანს შუას:
ა. ყოფშ. გვ. 140 - ჩემი თოფი... არ კი ჰკიდა
 სხვას.

ბილაბარჯინ (ვილაბარჯინს) ვურდლენი.
 ვილაბარჯინ, ვილაბარჯინენს - დადის,
 დაბურდლენებს. *იხ. ბურდლინი*.

ბილაბარჟალ (ვილაბარჯალ/რს) ვაღაქ.
 უთავბოლო სიარული, ხეტიალი. დული დაანები
 ვილაბარჯალუ, საქმეს ქეშკიდი ხე -
 თავი დაანებე ხეტიალს, საქმეს მოჰკიდე ხელი.

ბილაბარჯინი (ვილაბარჯინს) უძლურის
 სიარული, ლასლასნი. ვილაბარჯინს,
 ვილაბარჯინუბუბუ - ძლივს დადის
 (დალასლასებს), სიარული არ შეუძლია.

ბილაბარჯარ (ვილაბარჯარს) უთაბარლო
 სიარული, ხატიანლი.

ბილაბარჯა (ვილაბარჯას) სახელი ვილაბარჯანს
 ზნისა - პიჟი; ძორლუმა. ირო ჰვიგე
 ვილაბარჯანე სქან მაღამ ჰერეთა - ყოველ-
 თვის სინათლე კიჟოფს შენი ბელის ჭურშიო.

ბილაბარჯასი (ვილაბარჯასის) დაჟუნ-
 ტრუშება. ულივ ვილევარტავასგდან
 ლექსურ, აგვართა: *კ. სამუშ. ქართ. ზეს.*,
 გვ. 104 - ულივად დაკუნტრუშობდეს ურიცხვი
 აგვართა (აურაცხელი).

ბილაბარჯალ (ვილაბარჯალას)
 თაბაგამო უმთლუბის შუპკირიდან ნანილის
 უსუვად ჩამოჭრა (*ბ. კლანავა*).

ბილაბარჯინ (ვილაბარჯინას) სახელი
 ვილევარტონე (6) ზნისა - დიდი, უხელო
 ჩამის მიმოსვლა. მუჭო კამბეშიყალო
 ვილევარტონე - როგორ კამბეშიყით
 მიმოდის. *შორ ჩიქ.*, *შორ. ლექსი.*, გვ. 261-262.

ბილაბარჯინი (ვილაბარჯინს) ბალსნობა (იქ,
 სადაც ბალსი არ არის), პიქნა.

ბილაბარჯი (ვილაბარჯის) სახელი
 ვილაბარჯანს ზნისა - ხატიანლი. ცუდეს
 ვეჟალუ, ვილაბარჯანს - სახლში არ
 იცდის, დახეტიალობს.

ბილაბარჯა (ვილაბარჯას) სახელი
 ვილაბარჯანს ზნისა - დაღბა,
 ჩამოღბა. სი ქორჟენი კუჩი კუჩის
 ვილა(რ)ღგინი? : *ქხს, I, გვ. 45* - შენ
 გახსუს, ფუჩი ფეხზე რომ დაგადგი?

ბილაბარჯა (ვინაში) (ვილაბარჯასის) სახელი
 ვილუდერლუანს (ვინას) ზნისა -
 ლაჟინა. მუსიე, ვილა, ვინას
 ვილუდერლუანქინი? - რასა, ძმხო,
 რომ ლაჟინი (ენას ატარტარებ)?

ბილაბარჯა (ვილაბარჯას) სახელი
 ვილუდერლუ (6) ზნისა - ხატიანლი.

ბილავალირი (გილადვალორს) *მიმე.ენბე.წარს.*
გილადვანს ზმნისა - ჩამოღმავალი.
//ვატა. უდარდელი, უნადვლი; ზარმაცი.
გილადვალორი კოჩი რე, მუთუნში
მაჭიმინალი ვარე - უდარდელი კაცია,
არაფრის გამკეთებელი არ არის. ჭორ
უნარდელა (კოჩი).

ბილავალირუპ (გილადვარუპს) სახელი
გილედვარს ზმნისა - ბაღსნება.
გურალალი კოჩი შეიდანს
გილედვარდუა: *თ. სახოკ., გვ. 245* -
გულალალი კაცი მოედანზე დაბლაბობდაო
(მოულობდა საქმელსაო).

ბილავალირმინი (გილადვარგონს), **ბილავალირმინი**
(გილადვარგონს) იძით-აპათი ღრიბინ-
ღრიბინით სიარული. ჭორ ღირგონი.

ბილავალირმინი (გილადვარგონის) იძით-აპათი
ღაუჟიკავალი სიარული; რისამე ჩამოხება
ქალით.

ბილავალირუპ (გილადვალუპს) სახელი
გილევალუ(ნ) ზმნისა - ბაღსნება. *ვატა.*
სეტალი. შეურს დღამით, მარა კოჩი
ვეგლევადე: *შ. ხუბ., გვ. 151* - მიდის
დღისით, მაგრამ არავინ (კაცი) არ არის
(დავლავს).

ბილავალირუპალი (გილადვარვალ/რს) იძით-აპათი
პარვალი. *//ვატა.* ნაყარდი. სუსტი რექ დო
ვეშვალუბე, თეში გილევარვალია: *ქხს.,*
1, გვ. 178 - სუსტი ხარ და არ შეგიძლია, ისე
ნაყარდო.

ბილავალირუპ (გილავინდვას) სახელი
გილავინდუნს ზმნისა - ზიდვა იძით-
აპათი. კაცუმ ცინდლიცალი გილუშინდუ
ბაღანა - კატის ქუტყითი ზიდავს (იქით-აქეთ)
ბავშვს.

ბილავალირუპ (გილავირუპს) სახელი
გილავირუ(ნ) ზმნისა - ცალ მხარეს
ღაბრკოვება, ჩამოწოლა. კორტექ დუშინდუ
დო გეგლავირუ ართგანიშე - ყბა
გაუსივდა და ჩამოუნვა (ჩირქი) ერთ მხარეს.

ბილავალირმინი (გილავინდვინს) სახელი
გილავინდუნს ზმნისა - იძით-აპათი
(სიარულით) ზემოლი, ზუსუნი.

ბილავალირუპალი (გილავარხარს) ხატიხალი,
უმიწნო სიარული (იქით-აქეთ).

ბილავალირმინი (გილავირქონს) დონიარად
ბაშაბაპით სირპილი (იქით-აქეთ).

ბილავალირუპ (გილავირქუპს) სახელი
გილავირქუნს ზმნისა - იძით-აპათი
თრება, მიმოსრება.

ბილავალირმინი (გილავირხონს) იგივეა, რაც
გილავირქონს.

ბილავალირუპ (გილავინდვას) სახელი
გილავინდუნს (ნ) ზმნისა - ჩამოვარდნა.

ვეგილათხა დო ვადლოურს: *ა. ყოშ., გვ. 133* - არ ჩამოვარდე და არ მოკვდე!

ბილავალირმინი (გილავინდვინს) სახელი
გილავინდუნს (ნ) ზმნისა - ღმვა
(კვალდაკვალ). გილავინდუნს ქე
ლანდლორო ოჭმარეშე ონჯუაშა: *ქ. საშუ.,*
ქხს., გვ. 121 - დაგდე ლანდივით დილიდან
საღამომდე.

ბილავალირუპ (გილავინდვალას) სახელი
გილავინდუნს ზმნისა - ოსოვნა. მის გილუ
ჯვეში ნაქუა - თიში გილავინდვალა: *ა.*
ყოშ., გვ. 161 - ვის გაქვს ძველი დაძველი
(ნაფქე) - იმისი თხოვნა (ნარა-მარა).

ბილავალირუპალი (გილავინდვალის) სახელი
გილავინდვალა(ნ) ზმნისა -
ღაქუნტრუშაშა. შუგორე ლამაშე? მუ
ჭორს ქიღვალეკვადეცუ! - როგორაა
ლამარა? რა უჭირს, დაქუნტრუშობს! ჭორ
კვადეცა.

ბილავალირუპ (გილავინდვალას) სახელი
გილავინდუნს ზმნისა - ჩამოვარა; ნარა-
ბიარა შარა. შაგენეფქე ვიკოლესუ, ვარა ღეკუ
ქეგლუკვალთანდეს: *ა. ყოშ., გვ. 150* -
ბატონები შეეცოდნენ, თორემ თავს დაჭრიდნენ
(ჩამოაჭრიდნენ). აკაბუცხა ჯალეფიში
გილავინდვალა ვარე კოჩანა - პატარა
(ერთცახე, ერთი ბენი) ხეების ნარა-მარა ჭრა
არაა კაცობა.

ბილავალირმინი (გილავინდვალის) ხატიხალი.
ხალხი ასე ნაბეტანს გილევინდვალე უ,
გილავირკონუ - ხალხი ახლა ნამეტანს
დაბეტალობს, დარბის. *იხ. კვანტალი.*

ბილავალირმინი (გილავინდვალის) სიირნობა,
სიინიარობა. სით(ი) გიგორცე, თისეთ უჯორქ,
გილევინდვალე ით იზა-აშო: *ქ. საშუ., ქართ.*
ზო., გვ. 29 - შენც გიყვარს, მასაც უყვარხარ,
სიერინეთ (იკოპინალიეთ) იქით-აქეთ.

ბილავალირუპალი (გილავინდვალის) იხპისაპური
სიარული. *იხ. კვანტა.*

ბილავალირუპ (გილავინდვალის) სახელი
ქიგლიკვეწელუანს ზმნისა -
ჩამოქიკვება. კისერს ქიგლიკვეწელე
არბო სქანი ქალარდეთი: *შ. ბერ., გვ. 185* -
კისერზე ჩამოვიკდე ყველა მენე ქალადებე.

ბილავალირუპ (გილავინდვალის) სახელი
გილავინდვალის ზმნისა - ბაპირკება.
იხ. გილავინდვალის.

ბილავალირუპ (გილავინდვალის) სახელი გილავინდუნს
ზმნისა - ჩამოწოლა (ოღნა). გილავინდ, *იხ.*
ესუ ოკო გიწუენი - ჩამოინიე, ყურში უნდა
გიტხარა.

ბილავალირუპ (გილავინდვალის) სახელი გილავინდუნს
რანს, გილავინდუნს (ნ) ზმნისა - ღმვა.

შუაკრიანშპარას გილეგოკირუღე: *ქხს, I, გვ. 77* - შუა რკინიგზაზე რომ ვიყო დაბებული. ბილპარანუა-ი (გილალაგვალო/რს) უშიზნოდ იძით-აქათი სირბილი, ღაჩარჩაქტაბა. ზღო ლაგვა.

ბილპარანუა (გილალაგვას) სახელი გილალუ (6) ზმნისა - ბაფუჭაბა, წასღანა; ჩამომარღნა. მონდას ოყოთანდეს, კობუქ გეგილალაგვ: *ი. ყოფშ, გვ. 176* - მწიფეს ესროდნენ, კუხე ჩამოვარდა.

ბილპარანუა (გილალაგვორს) მიძე. *ენბე. წარს. გილალუ (6) ზმნისა - ჩამომარღნილი; ბაფუჭაბული. გილალაგვორი ბაღანაე - გაფუჭებული ბავშვი. იხ. გილალაგვორი.*

ბილპარანუა (გილალახუას) სახელი გილალახუენს ზმნისა - ცემა. შარას გილალახუსე-ნი, ინა ვარდგ ჩქიმი ბრალი: *ი. ყოფშ, გვ. 154* - გაზაზე რომ სცემეს, ის არ იყო ჩემი ბრალი.

ბილპარანუა (გილალუს) მიძე. *ენბე. მე გილეურს ზმნისა - სასიარული (იქით-აქეთ).*

ბილპარანუა (გილალაგვას) სახელი გილმურს ზმნისა - ბაფუჭაბა. ჭვიმარე, ვეგლალუა კუჩხბოლდეალი - ნეშა, არ გააფუჭო ფეხსაცმელი.

ბილპარანუა (გილალაგვორს) მიძე. *ენბე. წარს. გილალუანს ზმნისა - ბაფუჭაბული.*

ბილპარანუა (გილამბაროლს) მიძე. *ენბე. წარს. გილემბარუ (6) ზმნისა - ჩამომარღნილი.*

ბილპარანუა (გილამბარუას) სახელი გილემბარუ (6) ზმნისა - 1. ჩამომარღნი; 2. ჩამოსივება.

ბილპარანუა (გილანგარას) სახელი გილენგარს ზმნისა - 1. ტირილით იძით-აქათი სიარული. თელ ღდას გილურს დო გილენგარს - მთელი დღე დადის და ტირის (იქით-აქეთ). უკული(ი) გვიან რე ჩილამურიტი გილანგარა: *კ. სამუშ, ქართ. ზგ., გვ. 8* - შემდეგ გვიანა ცრემლით ტირილი (იქით-აქეთ). 2. ორმოცზე (მეუღრის (იქით-აქეთ) გარდაცვალებიდან მეორემოცე დღეს) იკრიბებიან, მიდიან სასაფლაოზე და დასტირინ მიცვალეზულს, - ამას ეძახიან გილანგარას. გილანგარა ხშირად ორმოცის ნაცვლად იმბარება. მუღოშით იყუაფუ ამბროსიშ გილანგარა? - როდისთვის იქნება ამბროსის ორმოცე (ჩამოტირება)? *ზღო. ნგარა.*

ბილპარანუა (გილანთახუას) სახელი გილანთხუ (6) ზმნისა - ჩამომარღნა. ასე გეგლანთხასიი, მა ქოლმბარალენსია: *მ. სახოკ., გვ. 250* - ახლა რომ ჩამოვარდეს, მე დამბარალენსო.

ბილპარანუა (გილანთახილ/რს) მიძე. *ენბე. წარს. გილანთხუ (6) ზმნისა -*

ჩამომარღნილი. მაკიკი გილანთახილი რე რამის: *2 ხუბ., გვ. 31* - ზაკიკი ჩამოვარდნილა რამუნდა.

ბილპარანუა (გილანთხიროშის) იძით-აქათი თარაში. შარეფიში ხეკუა დო თირიში გილანთხიროშიქ: *2 ხუბ., გვ. 359* - გზების ფეცა დო თოვლით თარაში (იქით-აქეთ).

ბილპარანუა (გილანქვალუას) სახელი გილანქვალანს ზმნისა - უშიზნო სიარული, ხატიანი. თელი ღდას გილანქვა-ლინ, ოჯახის მუთუნს ვაარგუ - მთელი დღე დაბეჭედილობს, ოჯახს არაფერს არგა.

ბილპარანუა (გილანქილუას) სახელი გილენქილუ (6) ზმნისა - თარაში; თაპის ნებაზე ნაპარდი. ხვალე გილენქილუნა შვიანი გენაკეუტყას - მარტო დანავარდობენ სხვის შვიონაკეუტყეში.

ბილპარანუა (გილანკორუას) სახელი გილანკორუნს ზმნისა - ხტომით სიარული.

ბილპარანუა (გილანწყალას) სახელი გილმენწყუ (6) ზმნისა - ჩამომცემა. კოლექ გეგლენწყუ დო დინახალე ქილანანთხე - კბოდე ჩამოქცა დო შიგნით ქილანანთხე. ვედე გიორგის რამი საარკოთი ღდას გილანწყუნც: *კ. სამუშ, ქართ. ზგ., გვ. 82* - წმინდა გიორგის რამი საარკოდე მინას სძრავს (ჩამოქცევა).

ბილპარანუა (გილანწყუმას) სახელი გილანწყუნს ზმნისა - ჩამომცემისა; ჩამოსნა. ათე ბოშიში ხენწყოდე გეგლანწყუ მაკირა ხენწყოფეს მუში ქიანა: *2 ხუბ., გვ. 1* - ამ ბიჭის ხელმწიფემ ჩამოართვა მერე ხელმწიფეს მისი ქვეყანა. გეგლანწყუეს ღუმე: *2 ხუბ., გვ. 191* - ჩამოსნეს ღომი.

ბილპარანუა (გილანწყუმორს) მიძე. *ენბე. წარს. გილანწყუნს ზმნისა - ჩამომცემული; ჩამოსნილი. თენური სიგყვა მადუ გილანწყუმორი: 2 ხუბ., გვ. 17* - ასეთი სიგყვა მატეს ჩამომცემული.

ბილპარანუა (გილანჭირას) სახელი გილუნჭირანს ზმნისა - ღაჭირა ფეხისა ზეპირდან ქვეპირი.

ბილპარანუა (გილპარანუას) სახელი გილენქარალუ (6) ზმნისა - პარანუა. უპაქოთი ქვეყანას მელა გილპარალანც: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 134* - უმღელლო ქვეყანაში მელა დაპარანუებო.

ბილპარანუა (გილპარანუას) სახელი გილენქარანცუ (6) ზმნისა - ვაღა. სვენება, დება. მუთ უღუე შური ვ დოდა უბედურს, მუში მახევა კიმი გილენქარანცუ კრაოგმა! -

რით უდგას სული ამ დედა უბედურს, რისი სიმსო კაცი უსუნია ტახტზე!

ბილპანდინი-ი (გილაგორთონი) ხმაურით აბაი-იპით სირბილი (ყვერბი, ახალმოყრდ სიმინდებში, მაღალ ბალახში).

ბილპანდინი (გილაგორთონი) ქროლა (იქითაქეთ). ბორია გილექეუშინუნი, ფერი ცუდეს მიღუ ბინა - ქარი რომ დაქრის, ისეთ სახლში მაქეს ბინა.

ბილპანდინი (გილარაგადის) სახელი გილარაგადანს ზნისა - ლპარაპი (იქითაქეთ სიარულიას). შუს რე გილარაგადანსა? : *ქსს., I, გვ. 307* - რასა, რომ დალაპარაკობს. *იხ. რაგადი.*

ბილპანდინი (გილარაგადის) შპინჯო სინარული, ბილიანი. მჭობ უყვეშურ თხაყალი გილექევაღუნა - როგორ უწყევშურ თხაყალი დაბოდილებენ. *შორ. რეგა.*

ბილპანდინი (გილარაგადის) შუაპანოლი სინარული, ხეტიანი. გილარაგადანს სოფერს დო ცუდეს საქვარიში მაკეთებელი მთონი ფარე - დახეტება სოფელში და სახლში საქვის გამკეთებელი არავინა.

ბილპანდინი (გილარაგადის) ხმაგაღლა შუაპანოლი ლპარაპი და ხმა სინარული. თულ დაღს გილარაგადანს - მთელი დღე ხმაგაღლა უთაგებოდა ლპარაპობს.

ბილპანდინი (გილარაგადის) სახელი გილარაგადანს ზნისა - იპით-იპით რისაში ბარაქვა. ბატენს გილარაგადანს : *მკურ. გვ. 384* - ბატენს დაერეები (იქითაქეთ).

ბილპანდინი (გილარაგადის) ბორაგა (იპით-იპით).

ბილპანდინი (გილარაგადის) დეპილი; უდარდელი; შტარი; ზარბანი; სულიართია კაცი. ცროფილი პუნს გილარაგადანს : *ქსს., I, გვ. 238* - შეყვარებული მყავს დებლი. *შორ. ლატვა, ლალა.*

ბილპანდინი (გილარაგადის) *იხ. გილარაგადი.*

ბილპანდინი (გილარაგადის) ოღნაპ პაპი, ბაპაპაპული ადგილი. *შორ. რეგა.*

ბილპანდინი, **ბილპანდინი** ბორა (გილარაგადის) *ზაზ.* ნაშუადღვი, მზის ბადახრის შიშდები დრი. ბაღადის ქემააშქირენ აწ დო აპარი გილარაგადანს : *მ. ზუბ., გვ. 139* - ბებერს (კაცს) მომიდა ანი და აგურ მოსაღამოვებელი დო გილარაგადანს : *მ. ზუბ., გვ. 152* - სულ თქვენ ვიყურებ დილას და საღამოს გილარაგადანს ბორაგადანს ბოშაქ მოლოკნო, ქობორე : *ქსს., II, გვ. 42* - ნაშუადღვეს (მზის გადახრის ფაშს) ბიჭმა რომ შეხედა, ნახა.

ბილპანდინი იფიგია, რაც გილარაგადანს - დაბინდება. გილარაგადანს *ზაზ.* დაბინდებისას.

აბა, ბორა, გილარაგადანს, მუსაკეთე კილარაგადანს : *ქსს., I, გვ. 325* - აბა, ბორა, დაბინდებისას რას აკეთებ, (რომ) გამოხვიდე.

ბილპანდინი (გილარაგადის) *მიგ. რეგა. წარს.* გილარაგადანს ზნისა - I. ლხრილი; ჩამოშპრცული. ლეგეშვი გილარაგადანს მგუ, მოხკათუნა, მოხეხუნა, ჯინჯი ირო თელი მგუ : *ქ. საბუშ., ქსს., გვ. 167* - ტური ჩამოხურული მაქეს, მომჭირან, მომჩხავენ, ძირი მუდამ მთელი მაქეს (გამოცანა: კალათი). 2. *ზაზ.* საღამო შამი. გილარაგადანს ბორაგადანს ზნისა ფაში. სწორეთ გილარაგადანს ბორაგადანს გოხოლული ჭალადის : *ქსს., I, გვ. 337* - სწორედ საზნობის ფაშს გახლდი ჭალადი. ომ მანათი ხეს ფარა ოსურს მხეს გილარაგადანს : *ქსს., I, გვ. 311* - ანი მანეთ ხელზე ფული ქალს მისცეს საღამო ფაშს.

ბილპანდინი (გილარაგადის) იპით-იპით სინარული; ტრიალი. გილარაგადანს ონდღეში ლური - ტრიალებს შუადღის ძილი.

ბილპანდინი (გილარაგადის) სახელი გილარაგადანს (6) ზნისა - სირბილი (იქითაქეთ). გილარაგადანს გყა დო გყას : *ი. ფოშ., გვ. 157* - ვირბინე ტყე-ტყეში (ტყე და ტყე).

ბილპანდინი (გილარაგადის) სახელი გილარაგადანს (6) ზნისა - გაფა. ხეტიალი (ანევილი). ათე ყვანჯაშვიერიში ოჭკობალი ჩხოლე ვევიდარს, გილარაგადანს, გილარაგადანს - ეს მგლის შესაქმელი ძროხა არ ბალახობს, დადის, დახეტიალობს (რქეს ქნეეთი). გილარაგადანს (-, -, ბილპანდინი) დახეტიალობდა თურქებ *გრდუ. სტატი.* (რქეს ქნეეთი) დახეტიალობს.

ბილპანდინი (გილარაგადის) სახელი გილარაგადანს ზნისა - სტაინა (იქითაქეთ), გაფა. უსაქმურად ხეტიალი. გილარაგადანს დო გილარაგადანს - დადის და უსაქმოდ დახეტიალობს.

ბილპანდინი (გილარაგადის) სახელი გილარაგადანს ზნისა - ლაგაბა. ლოგინს ვეგაგადირე ქება : *ქსს., I, გვ. 124* - ლოგინზე არ ვიგია ქება.

ბილპანდინი (გილარაგადის) სახელი გილარაგადანს ზნისა - ლაგაბა, ჩამოშპრცება. ბარა იშენ(ი) მისსუნუნა, მუღაგადანს(ი), გილარაგადანს : *გრისი, გვ. 131* - მაგარე მანც ვეორევირა, რაც უნდა რომ იყოს, დაბერება (ჩამოხერება). *იხ. რჩინუ, რჩინაგა.*

ბილპანდინი (გილარაგადის) ორპაპა, ჩორიანი. კუჩხი ელაფორი გაფუ სოფელე გილარაგადანს : *ქ. საბუშ., ქართ. ზუბ., გვ. 35* - ფეხი დაკოფორილი გაფუ სოფელში თრევი (ჩორიალით). *იხ. სარგადი.*

ბილასარსალ-ი (გილასარსალ/რს) სირიალი. სუსთი რეჭი ღო ვეშტაღებე თეში გილასარსალია - სუსტი ხარ დე ვერ შეძლებ ისე სრიალს (იქითაქეთ). *იხ. სასარსალი.*

ბილასარსაშ-ი (გილასარსაშის) ხეტიალი შიშინომე. გილასარსაღიშა მუთა ზუსუნუ - უშიზნოდ სიარულს (ხეტიალს) არაფერი ურჩევნია.

ბილასაშა (გილასაქუას) სახელი გილევსაქუ (ნ) ზნისა - რხაიში სიარული. *გადატ. ხეტიალი.*

ბილასაშურაშ (გილასაქურას) სახელი გილევსაქურუ (ნ) ზნისა - შაპანისი სიარული, ხეტიალი.

ბილასანანაშაშ-ი (გილასანანაშაშ-ის) სახელი გილასანაქუანს ზნისა - დანკანება. ლიგინცე ქიგლასანაქუ: *ი. ყოშ, გვ. 81 - ლიგინზე ასვენია.*

ბილასაშარაშ-ი (გილასაშარაშის) სახელი გილასვარანს ზნისა - ფაღაბაშულად, მწამობად მოძრაობა; *გადატ. უმხედ სიარული. თელი დღას მუთუნს ვაბაკეთენს, უსაქმურო გილასვარანს - მთელი დღე არაფერს აკეთებს, უსაქმოდ დიდის.*

ბილასაშარაშა (გილასაშარაშის) სახელი გილასვართანს ზნისა - სპირთაღის (ანონიღის) უსარებალო სიარული, ხეტიალი.

ბილასაშარაშა (გილასაშარაშის) იგივეა, რაც გილასვართა.

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) სახელი გილასვასვანს ზნისა - წყნარად დე კონხად სიარული. გილურს, გილასვასვანს უწყინარო - დიდის, უწყინარად მიდი-მოდის.

ბილასაშაშა (გილასაშაშის) სახელი გილასვანს, გილევანს ზნისა - ფრამაშა. ფრამაშაზე ქიგლესუ: *ბ. შუბ, გვ. 15 - წვერზე ხელი ჩამოისვა. იხ. სუმაშა.*

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) ხმარობდნენ ფალიაზე წამლის დასაჯენად (*მასალეში, ტ. V, გვ. 141*).

ბილასაშაშაშ (გილასაშაშის) სახელი გილასაქილე (ნ) ზნისა - მოშაბა; ჩამორჩენა. ჯგირი სუშარე უბადო მენძელი გილასაქილეუნი - კარგ სტუმარს უბედური მასპინძელი ჩამორჩება.

ბილასაქილე-ი (გილასაქილეის) მონებაში. *იხ. გილასაქილეი.*

ბილასაშაშა (გილასაშაშის) სახელი გილასაშაშუნს ზნისა - ჩამოხტობა; ხტობა იქით-აქით. ქვერთო ნდომი ჭიშქარია ღო გატლასაშაშ: *ა. ცაბ, გვ. 20 - მოვიდა დევის ჭიშქართან და ჩამოხტა.*

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) შიშინომე, უთავაზოლო სიარული, - ხეტიალი, წანწალი.

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) შიშინომე დე ტანმართად სიარული; ხეტიალი. გილევარკალე შერიცალო ღო გორგილე - ტიტული დიდის (დახეტიალობს) დე გაცივდა. *შორ ტარკალე.*

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) იგივეა, რაც გილასაშაშაშ, - სახელი გილასაშაშუნს ზნისა - შიშინომე სიარული, ხეტიალი.

ბილასაშაშა (გილასაშაშის) სახელი გილასაშაშუნს ზნისა - ცოტას მოტახება, ჩამოხტობაშ. შქარენლო ქორბიასი, ჭილის ვეგლასაშაშუნცი - შიშინი რომ განახოს, მჭადს არ მოგიტებს.

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) შიშინომე, უთავაზოლო სიარული, - ხეტიალი.

ბილასაშაშაშ (გილასაშაშის) სახელი გილევანს ზნისა - დამოშაბა; *გადატ. ჩამოდენა. ასე გვალო გორჭილე, გვაქური ლეჭქვის ქეგლასაშაშუნცი: ი. ყოშ, გვ. 171 - ახლო მილად გაჭიზულა, ქაფი ტურზე ჩამოსდის. ქეგლასაშაშუნს შვა შარას: ქხს, I, გვ. 211 - დამოშაბებს შუა გზაზე.*

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) შაზროდ სიარული, წანწალი, ტანხალი, ხეტიალი, ტუტხალი. სო გილევანცერუნი, მუსთი ვაუჭე - სად დატუნტულებს, თითონაც არ იცის.

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) ითქვამის თაგამომდებელი სირბილი (იქითაქეთ). ხალხი ასე ნამეტანს გილევარკონუ - ხალხი ახლო ნამეტანს თავამოდებით დარბის (აქეთ-იქეთ).

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) ტლაშაში სიარული. ახალი წანა ვამიოინენცე ლეგამი შარეფცე გილასაშაშაშუნცი: *ა. ყოშ, I, 01.1931, გვ. 3 - ახალი წელი არ მოითმენს ტლაშაშაშ გზებზე სიარულს.*

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) ბაბაშაშა, ბატკინინება. შიქანცე, შიქანცე, ქვარა გილასაშაშაშაშ: *ი. ყოშ, გვ. 181 - მარებას, მარებას მუცელი გეგიტკინინდა (გეგიმავრდა).*

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) ითქვამის უმთავრესად ქალზე, რომელსაც უპითხაშაშ, უშაღამხაშაშაშაშ სიარული უყვარს. მუჭო უწყეშური გილევარაშაშაშუნა - როგორ უწყეშურად (უხატრონოდ) დანაწალებენ.

ბილასაშაშაშ-ი (გილასაშაშაშის) სახელი გილასაშაშაშუნს ზნისა - შიშინომე; დამოშაბა; *გადატ. ჩათულა. ცხუდენს*

გილაფართხუნქი: გური, გვ. 384 - სახლებს ფერთავ. ემი რაგადი გერიაქვ გუჯიშითი ვე- გილევეფართხუნ: ა. აფ., გვ. 19 - ამაზე (ამის) ლაპარაკი გერამ არაფრად ჩაადგო (ამაზე ყურიც არ გააფართხუნ).

ბილწარმშა (გილაფარმუა) სახელი გილაფარმუნს ზნისა - მამარი სველაპით იპით-აპით სინარული. გილურს ღო გილაფარმუნს - დადის და იქითაქეთ 'და'ხველებს.

ბილწარმშა (გილაფარქუას) სახელი გილეფუარქუანს ზნისა - ბილწაბა თამაბაქსი. მარებელი გილურყუ (ღო) თუთუქ გილეფუარქუანც: კ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 106 - მაცხანკლი მიდი-მოდის (და) თუთუნს დააბოლებს.

ბილწარმშა (გილაფარქალ/რს) შარში-ფურთოშა, ფაფურშია. გილურს, გილეფარქალუ - დადის, დაფაფურობს.

ბილწარმშა (გილაფაფინს), ბილწარმშა (გილაფაფუას) სახელი გილაფაფანს, გილეფაფუ (ნ) ზნისა - ნანწალი, ხმტიალი. ესეთი ვაგე მხვა ძლახეთ თაქი გილეფაფუნი: კ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 20 - ამასაც არ შვავს სხვა გოგოები, აქ რომ დანანალებენ. სკანდე გვალო გოჯოჯერი ფიშოაში გილეფაფუნი - შენგან მოლაღ მეძლელებელი იქითაქეთ დაგნანალებს.

ბილწარმშა (გილაფერდურს) ფუნდრუკი. გილურს, გილეფერდურ - დადის, დაფუნდრუკებს.

ბილწარმშა (გილაფერხინს) დაფხინილის სინარული (იქითაქეთ).

ბილწარმშა (გილაფეხას) სახელი გილეფეხუ (ნ) ზნისა, იგივეა, რაც გილაფერხინი, - ძლივს კოჭლოპით სინარული.

ბილწარმშა (გილაფინას) სახელი გილაფინანს ზნისა - დაფინა. სქან ლოგინს ქეცღმთუინასი: ა. ყოფშ, გვ. 126 - შესს ლოგინს ვადამფინა.

ბილწარმშა (გილაფორის) შარშაბი; ნაღმა-უკუღმა ბრუნვით, ბრილით მოქრამაბა. მეჯოჯინი, ქიგლეფოროუღუ - რომ მეძედე, დაფარუტებდა. ჩქენი გილეფოროი ლე: ა. ყოფშ, გვ. 126 - ჩენი დაფარუტებდა.

ბილწარმშა (გილაფორჩინას) სახელი გილეფორჩხანს ზნისა - ხელის ბაშვირა, ბაშლა.

ბილწარმშა (გილაფორქას) სახელი გილაფორანს ზნისა - ჩამოფარება. სუა

გილე ქიგლეფორო: ა. ყოფშ, გვ. 171 - ფრთა დაბლო ჩამოფარა. ბილწარმშა (გილაფორფოგის) ფუსფუსი. ათე ძლახი გილეფოროგუ მულგარენი - ეს გოგო დაფუფულებს რაღაცაა.

ბილწარმშა (გილაფოფორს) შარშაბი. გოხოლუას ვეცვარინე, თიყალე გილეფოროუნა: მასალ, გვ. 95 - სიახლოვეს (გარშემო) ვერ დადგები, ისე დაფარუტებენ.

ბილწარმშა (გილაფუთონს) ფაშური, ხელაპის ფაშურით რისაპე ძაბანა. უშნით გილეფუთონუ - უშნოდ დაფათურობს (აფათურებს ხელებს).

ბილწარმშა (გილაფულუას) სახელი გილაფულუნს ზნისა - დამალვა. სოილენ გილეფულუ - სადღაც იმალება.

ბილწარმშა (გილაფურინას) სახელი გილაფურინუნს ზნისა - შრინა (იქითაქეთ). გილეფურინი ჩიტიყალო, გეფაგვაგვი ჟიკიყალო: ა. ყოფშ, გვ. 183 - ჩამოფერინდი ჩიტით, ჩამოვევარდი ჟირკიეთა. ქიანას სი გილაფურინუნქ მიჟი-მიჟი...: ზ. ხუბ, გვ. 11 - ქვეყანაზე შენ დაფარნად ირგვლივ...

ბილწარმშა (გილაფურქინს) ჩურჩულით სინარული იპით-აპით. მუშ ღუღიშით გილაფურქინუნს - თავის თავისთვის დაქურჩულებს (დაფურჩუნებს). შორ ფურჩი.

ბილწარმშა (გილაფურსოლ/რს) ფაცური; ფაცაფუცით სინარული. ვესგანჯუთელი ღლას გილეფურსოლუ - არ ისვენებს, მთელი ღდე ფაცურობს (ფაციფუცობს).

ბილწარმშა (გილაფურხონს) ბაბაშისაპლის სმარით სინარული იპით-აპით; რაბივს ბაბარაზაპით აპითაბა.

ბილწარმშა (გილაფუმუას) სახელი გილაფუმანს ზნისა - ფშვინვით სინარული (იქითაქეთ). ინა წარმოღურელი გილაფუმანც - ის ვაჯურისაგან (მევედარ) დაფშვინავს.

ბილწარმშა (გილაფუცოროს) სახელი გილეფუცორო (ნ) ზნისა - ფცურით სინარული.

ბილწარმშა (გილაქანქალ/რს) იგივეა, რაც გილაქაქალი, - ფაშაფლით, ძანაპობით სვლა (სინარული) იპით-აპით.

ბილწარმშა (გილაქანწალი) ძირაპით სინარული (იქითაქეთ); ბარბაპი.

ბილწარმშა (გილაქანწინს) იპით-აპით ენაგობული სინარული; ძაჩვით სინარული.

ბილწარმშა (გილაქარქაპის) ხმტიალი.

ბილალურა (გილალორას) სახელი
გილალორუნს ზმნისა - ლოღვით იძით-
აქეთ სიარული, ღონღიანი.

ბილალურა (გილალორას) სახელი
გილალორუ (ნ) ზმნისა - 'დაკედობა
(გზანუ). ბოში, მუშე გილალორუქ
რუდალუბული მას: *ი. ყოშ., გვ. 134* - ბიჭო,
რატომ დააკედებ დარულელ გზას! შარას
ქიგლალორუ - გზანუ ქი მოკვდა.

ბილასარასა (გილაყარაფას) ყიანი,
ხატიანი.

ბილასანბა (გილაყანბალრს) ხატიანი,
პირიანი. ტყურათ გილეყვანბაღუ,
მუთუნი ვაიშალე - ტყურად დაბორიალობს,
არაფერი გამოუვა.

ბილასანთა (გილაყანთაფის) ბაჰბაჰვით
სიარული.

ბილასანა (გილაყანაალრს) უსაძაპური
სიარული, ხატიანი. *შორს ყვავია.*

ბილასანთა (გილაყანთაფის) სახელი
გილეყვინთანს ზმნისა - ყვინთვა,
თქლიბა; ყვინთაობა. სქანი გოჯოგული
ცორორუა განიშე გილეყვინთანს გენი -
შენი შექულუბული ტრფობა განზე ყვინთავს
(თელმას).

ბილასანთა (გილაყ'ვირინს)
ბამოშტარაბულად უთავაპოლო სიარული,
ხატიანი.

ბილასანთა (გილაყანთაფის) ბამოშტარაბა; ეადტ.
გამორჩენა (*მგ. ფულისა...*).

ბილასანთა (გილაყანაფას) სახელი
გილაყუნს ზმნისა - წაყანა-წამოყანა.
აიშა ხეთ გილაყუნდესი, ასე ქიშქიღუ
მუშით... - აქამდე ხელთ დაყავდათ, ახლა
იკადრა თავისით...

ბილასანთა (გილაყუნის) ბამოშტარაბა.
კოში დირჩინუნი, შარას გილეყუცუნია
... : *ბახ. სიქე., I, გვ. 71* - კაცი რომ დაბერ-
დება, გზანუ ჩაიშულუბესო (ჩაიციუცქებესო)...

ბილასანთა (გილაყანაფას) სახელი
გილეყუჯორუანს ზმნისა - ყურად არ
მიღება, ყურადღების არ მიძევა. ათე აშბე
ქიგვჯუნი, შური ვეგლეყუჯორუ - ეს
ამბავი რომ გაიგო, სრულეებით არ ილო ყურად.

ბილასანთა (გილაყანაფას) ყნოსვით
რისამე ძეგან, - სუნსული.

ბილასანთა (გილაყანაფას) სახელი
გეგლაშქვართუ (ნ) ზმნისა -
ლიარნაბივით სწორად ჩამოყვანა. ღუს
გაკორუნ, ექ გოლდე ღო გეგლაშქვართუ
თომბაქ: *მ. სუბ., გვ. 140* - თავზე რომ ახევეია,
ეს გაგარდა და ჩამოეშალა (ლერნაბივით) თმა.
შორს გილაშქვართუ.

ბილასანთა (გილაშქვართუ) სახელი
გილეშქვანს ზმნისა - ჩამოშქვანა.

ბილასანთა (გილაშქვართუ) *მიხვ. ენებ.*
წარს. გეგლეშქვანს ზმნისა -
ჩამოშქვანული. გილაშქვართული
ოჯალეში - ჩამოშქვართული საყელი. *შორს ტოპობ.*
გილაშქვართული დავაყება მაღალი მთის
კალთაზე (*ქ. ცხად., ტოპობ., გვ. 119*).

ბილასანთა (გილაშქვართონს) მაღალ
ბალახში ან ახლადადმოცენებულ ტყეში
სიარულის (სირბილის) დროს ბამოშქვართული
ხმა. დათაქ ვაღგოგურუას სურინში
გილაშქვართონი: *მ. სუბ., გვ. 356* - დათამ
არ გასწავლოს ღამით ბალახებში (ტყეში)
სირბილი.

ბილასანთა (გილაშქვართონს) ტანით
მაღალი ადამიანის ბამოშქვართული წოლა. გური
მეგაჭურუღუ, თემ მაღიდა ბოში
გილაშქვართულე ლოგინსინი - გული
დაგვენებოდა, ამ სიდიდის ბიჭი რომ
გაშქვართული ინვა ლოგინზე. *შორს იმერ. გურ.*
გაშქვართული გამლით, სწორად, გაჭიჭით
განოლილი (*ქვდა*); აშქვართვა ტანით მაღლა
ასული, ანუ მაღლთ გაზრდა ადამიანისა გინა
მცენარისა (*ი. ჭყ.*).

ბილასანთა (გილაშქვართონს) ბარბაცით,
ჩამოშქვართული სიარული. გეშუნს აკაბუცხა ღვინს
ლო უკული გილეშქვართულე - შესვამს ცოტა
ღვინს და შემდეგ დაჩაქვართება (დაბარბაცებს).

ბილასანთა (გილაშქვართონს) სახელი
გილეშქვართუნს ზმნისა -
ბამოშქვანა. ათე აშბე მუთუნო ვანაყოთუ,
შური ვეგლეშქვართულე - ეს ამბავი
არაფრად არ ჩაადგო, სრულეებით არ
გაუქვირებოდა.

ბილასანთა (გილაშქვართონს) ბარბაცით
იძით-აქეთ სიარული. ხათე ღურთი ქუშალენა,
იმო-აშო გილეშქვართუნა - მაშინათვე
ძილი მოერევათ (მოუღუბა), იქით-აქეთ
დაბარბაცებენ.

ბილასანთა (გილაშქვართუნს) სახელი
გილეშქვართუნ (ნ) ზმნისა - ჩორება, თრევა
(იქით-აქეთ).

ბილასანთა (გილაშქვართონს) იძით-აქეთ
თრევა.

ბილასანთა (გილაშქვართონს) ყიანი,
ხატიანი. ხოლო ვგირთ,
გილეშქვართუნქინი, ვაიკენსო? -
კიდევ კარგი, რომ დაჭერე რეცობ, არ გიკვირს?
იხ. ჩეგვატა.

ბილასანთა (გილაშქვართონს) გილასანთაფის
სიარული. *იხ. ჩეგვატა.*

ბილასანთა (გილაშქვართონს) ბამოშქვართული
სიარული.

ბილაბირნი (გილაბირნი) ცხვირის დაცმინება. ართო წარიმი ეკუნა დო ჩიხინიმი გილაბირნი რე: *ა. ყოშ, გვ. 126* - ერთად წარბის ანევა და ცხვირის დაცემინება. *იხ. ჩიხინი.*

ბილაჩხვარუა (გილაჩხვარუა) სახელი გილაჩხვარუნს ზნისა - ცხეპა. დელი თიშენი შორწონსო, ლუმუს გილაჩხვარუნქი?: *ქხს I, გვ. 126* - თავი იმიტომ მოგნოს, რომ ლომს სცეხავ?

ბილაჩხილიტუა (გილაჩხილიტუა) სახელი გილეჩხილიტუ (ნ) ზნისა - სხლტა; სხლტით სირაული, რაპნა. ცხენს გილაჩხილიტუნს - ცხენს სხლტით არის სხილებს. *იხ. ჩხილიტი.*

ბილაჩხალ-ი (გილაჩხალ/ს) ცანცალით სირაული. შარას გილაბცაყაღანთგ ალიონიშე შესესრიშა: *ა. ყოშ, გვ. 166* - გაზზე დაცეცალებთ (დაცუნცულუბთ) გათენებიდან შუალამდე.

ბილაჩხალ-ი (გილაჩხალ/ს) ზადმეტი, შიხინო მოძარაობა.

ბილაჩხაყაღა (გილაჩხაყაღა) იგივეა, რაც გილაჩხაყაღა, - პატარას ქოსტად სირაბილი. ჭიჭე ტურა გილეჩხაყაღა ლაფში გილაჩხაყაღა - პატარა ტურა დარბის (დაცუნცულუბს) ტურებამოვარდნილი.

ბილაჩხინი (გილაჩხინი) თაბანული სირაული //გადტ. თავიორინდელ სირაული. გილეჩხინიანს, ქიანა მუმი უჩქე - თავმომონედ დადის, ქვეყანა მიის ჰგონია.

ბილაჩხინი (გილაჩხინი) ტალშხეხე ხტუნეით სირაული, ასაქნაქილა.

ბილაჩხუა (გილაჩხუა) იგივეა, რაც გილაჩხუა, - სახელი გილაჩხუნს ზნისა - ასაქნაქილა.

ბილაჩხუა (გილაჩხუა) სახელი გილაჩხუნს ზნისა - დამომცა. წყინარას გილეურს, გილაჩხუნს - წყინარად დადის, დაცოცავს.

ბილაჩხუა (გილაჩხუა) სახელი გილაჩხუნს ზნისა - ჩამომცანა. ჯგორო ქიდანწყილო, ეარა გეგლაცუნს - კარგად დაწყე, თორემ ჩამოცვიფდება.

ბილაჩხინი (გილაჩხინი) რუხად, ჩურჩულით ლაპარაკი. თოყუთი თოკ ქათხაპანი „ურა ღართამეფიმი“ (გვერფიში) გილაჩხინს - თალყური უნდა მიქციონ (ათხოვონ) „შაჭიხანების“ (გველებს) ჩურჩულით ლაპარაკს.

ბილაჩხუა (გილაჩხუა) სახელი გილაჩხუნს ზნისა, - გადტ. თალითობა, გაიძევრობა. თიმი საშველი ვენოყოუა; ჯვეშებურო გილეურს დო

გილაჩხუნს - იმის საშველი არ იქნება, ძველებურად დადის და თალითობს. *იხ. ცუხი.*
ბილაჩხალ-ი (გილაჩხალ/ს) უთიხპოლოდ და ერთად სირაბილი. წიწილემს მოჭვა ვაყუნს-ღა, ვლახა ორდალიე უპრაგონით გილეჩხარეცაღუნა - ნინილებს კრუხი თუ არ აყავთ, ცუდი ვლახაზრდელა, უთავბოლოდ დარბიან.

ბილაჩხვარუა (გილაჩხვარუა) სახელი გილაჩხვარუნს ზნისა - ნელა, გეუმინეველად სირაული. სო გილეურს, სო გილაჩხვარუნს, თელი დღა გინოლაფირო ლე ჭულეშენი? - სად დადის, სად დაცუნცულუბს, მთელი დღე გადავარდნილი არის სხილებან.

ბილაჩხვარუა (გილაჩხვარუა) ცუნცული. ტურაყაღა გილეჩხაყაღა (ნ) - ტურაყაღა დაცუნცულუბს.

ბილაჩხარეცინი (გილაჩხარეცინი) უსნოლ სირაული. ვასქანს იმ მანანა ოსურს გილაჩხარეცინი - არ შეგნენს იმის სნის ქალს უწიოდ (უადგილო) სიცილი.

ბილაჩხაყაღა (გილაჩხაყაღა) სახელი გილაჩხაყანს ზნისა - მოქლე და ჩქარი ნაბიჯით სირაული.

ბილაჩხაყაღა (გილაჩხაყაღა) ძლივს სირაული; დაფხაშენობა. დაჩქიში გილეჩხაყაღა მოპურახილი ვალეფით - დედებში დაფხაჭურბს ვალეებით მობრილი.

ბილაჩხანტალ-ი (გილაჩხანტალ/ს) მისუქინედად ყოფნა; მირაბიული, მინდომებული სირაული. თელი დღას გილეჩხანტალუ, შარა იშენით ვააშუე - მთელი დღე ირბინა (მონდომებით), მაგრამ მაინც ვერ იშოვა. *შქა. ცხენაგა.*

ბილაჩხალ-ი (გილაჩხალ/ს) ძუნცულით სირაული (რბენა) იმით-აქით.

ბილაჩხინი (გილაჩხინი) ხტუნალი, თრეპა. თელ დღას გყრათ გილეჩხინი (ნ) ქართის - მთელი დღე ტყუილად დატეხებოდა თურმე თბილისში. *იხ. ძაგინი.*

ბილაჩხუა (გილაჩხუა) იგივეა, რაც გილაჩხინი, - სახელი გილაჩხუნს ზნისა - თრეპა, შიხინო სირაული, ხატიალი.

ბილაჩხალ-ი (გილაჩხალ/ს) სახელი გილაჩხუნს ზნისა - ხატიალი; თრეპა. ძუნცალი კოს ვუწიონთ, ორო შხვანა ჭუბა გილაჩხუნს დო მუმი ჭულეს ვაჩერულ - ნუნკალ (ძუნწ) კაცს ვეტყვით, ყოველით სხვის სახლში დადის (დაეირვება) და თავის სახლში არ ჩერდება.

ბილაჩხვარუა (გილაჩხვარუა) იმით-აქით მიჩნა-მიჩნად სირაბილი,

მშენებელი ბრელი
გილემტევაძე გვალუ, მარა მითინქ
მთუნი ვეშქუ - ბეერი იძუნძულა, მერამ
არაფინ არაფერი მისცა.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) იმით-
აქით მშენებელი ბრელი

გილემტევაძე გვალუ - ბეერი იძუნძულა.
მიღენი ქვერსები მიღორე ომალურეთ
ქიგლემტევაძე გვალუ - ვილუ უშველებელი
მინდორზე დაუზოგავად დაძუნძულეს.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) იმით-აქით
გილემტევაძე გვალუ - მუცამე დადა გილემტევაძე გვალუ,
კოჩიში მურთი ორად ვაჭრობა: ყაჩაყ.,
2.07.1931. გვ. 3 - როდესაც დადანი
დაქებებოდა, კაცის სულთი იყო ვაჭრობა.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი გილემტევაძე (ნ)
ზნისა - ღება, ღაღება. ხემა გილემტევაძე
ღული: *ა. ყოშ.*, გვ. 150 - ხელზე მიღვეს თავი.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) იგივეა, რაც
გილემტევაძე გვალუ.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) პატარის
ძლივს სიარული. ქორშენი, მჭობი
აკახუცხა გილემტევაძე გვალუ -
გახსოვს, როგორი პატარა დადიოდა (ძლივს).

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) იგივეა, რაც
გილემტევაძე გვალუ.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ - ზნისა - ძლივს
სიარული. ხეაღე გილემტევაძე გვალუ -
მარტო დადის.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ (ნ) ზნისა -
ღანანაღება. გულეს ვაჭრად,
გილემტევაძე გვალუ - სახლი არ ჩერდება,
ღანანაღებს.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ (ნ) ზნისა - ხატიანი;
წრილი. გულეს ვაჭრად,
გილემტევაძე გვალუ - მთა უსხურე - სახლი
გული არ უჩერდება, ხეტილი არაფერი
ურჩენია (ამბობენ ქალზე).

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) მოუსვენრად
ყოფას; წანალი, წონილი. *იხ. წარწალი.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) წონილი, წონილი.
ბრელი გილემტევაძე გვალუ, მარა
განაჩენი მითინქ ვეშქუ - ბეერი იწრიალა
ღღეს, მერამ ანგარიში არაფინ გაუნია. *იხ.
წიორი.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ - ზნისა - ღანაღება,
ღაღება. კართემა ქიგლემტევაძე გვალუ: *ა.
ყოშ.*, გვ. 25 - კალთაზე დაიწყო.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ - ზნისა - ღანაღება, ღა-

ღანაღება (მჭიდროდ). არხო... თ
ქიგლემტევაძე გვალუ: *ქს. II, გვ. 14 - ყველა...*
ბეერი დაწყო. ათაში თითო-თითო
ღოგვილღო ღო თი ქიგლემტევაძე გვალუ: *ა. ცაყ.,
გვ. 12 - ასე თითო-თითოდ მოკლა და ბეერი
დაწყო.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი გილემტევაძე
ზნისა - ჩამოსხმა, ჩამომწვრა. ჯას თოფური
გილემტევაძე გვალუ: *ა. ყოშ.*, გვ. 6 - ხიდან თაფლი
იღვრება.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ - ზნისა - მიმწვრა;
ჩამომწვრა. თის რე გილემტევაძე გვალუ: *ა.
ყოშ.*, გვ. 162 - იმასა, რომ ვერთ.

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) შაჰანი;
პეირს ხმინი. გილემტევაძე გვალუ დეს
ღო ჭვერემქ გული ვაითხურს - ხაურობდენ
და უფროსებმა (ჭკვიანებმა) ყურადღება არ
მიატყეს (ყური არ ათხოვეს). *იხ. ჭარჭალი.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) იმით-აქით
სიარული ღა შაჰანი. ნახუგანს
გილემტევაძე გვალუ - ვაღორდუნო? -
ნახუგანს ჭაჭყანებს, არ დაიღვრება? *იხ.
ჭაჭყალი.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ - ზნისა - წეაღა. ცირათ
ღული მეიღვრე ღო თხალენს
გილემტევაძე გვალუ! - ქალიშვილად თავი
მოგაქვს და თხებს (კი) სწველი!

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს)
წანაწარი ჩამოსხმა რისაში. თოლუ
ჩიღმური გოპუნუ ღო ღვანჭკის
გილემტევაძე გვალუ: *ა. საშუ., ქს. II, გვ. 126*
- თოლუ ცრემლით მეგებს და ღანჭუ
წანაწარით ჩამომდის. *იხ. ჭარჭალი.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ - ზნისა - ღაღება.
ბაზარმა მიღურქი ღო ცხენებს
გილემტევაძე გვალუ: *ქს. I, გვ. 127 - ბაზარში
ნახვალ და ცხენებს სქედავ. იხ. ჭაჭალი.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ (ნ) ზნისა - ღანაღესი,
ძლივს სიარული; სიარული რაღაც ხმის
გამომცემით. ძითუ გიღვრეს, გილემტევაძე გვალუ
- ძლივს დადის, დაღანაღებს. *იხ. ზაბაკი.*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ (ნ) ზნისა - ხანაღანი.
გილემტევაძე გვალუ, გილემტევაძე გვალუ, სიარული
სორუმში კაკა: *ქს. I, გვ. 248 - დაღანაღებს,
დაღანაღებს, მენაჩენი სორმის ღილ-კილღი!*

მშენებელ-მშენებელი (გილემტევაძე/რს) სახელი
გილემტევაძე გვალუ - ზნისა - სღარმი.
ცხენმა აკას ვეგიახურე, დროგენს
გილემტევაძე გვალუ: *შ. ძორ., გვ. 93 - ცხენზე*

არც ერთს არ შეუძლია დაეჯდომა, დროებს ხლართავენ.

მილანარუნი (გილახარუას) სახელი გილახარუნს ზმნისა - მოვლის ბაპკაღვა. ასე თხილაშურამო, მუთი რე, ქი გლეხხაროუთ : *ა. ყოფშ., გვ. 162* - ახლა თხილაშურთი, რაც არის, ვკვალავთ (თოვლს). *იხ. ხარი.*

მილანხევინი (გილახევიენის) ხმტინალი, ნონიალი. ლიორჩინუ, მარა იშენი ვაჩენდუ ცუდეს, გილეხეხეხუ - დაბერდა, მაგრამ მაინც არ ჩერდება სახში, დაბეჭიალობს (ძლიეძლიეობით). *იხ. ხევეფინი.*

მილანხილუქაშა (გილახიელუქაშას) სახელი გილახხიელუნს ზმნისა - მოულოდნელად ნახვა. სგოლიმა ქე გლეხხეილუაფუნა ჩქეში ნაჭარა ქაღარდუფი - მაგიდაზე დაუნახათ (მოულოდნელად) ჩემი ნაწერი ქაღალდები.

მილანხიჩინი (გილახეჩინის) ბაბადრული სანკით სიარული. ვარჩიშკური ფულირი გაფუ, სახით გილეხხეიჩინა : *ქსს, I, გვ. 75* - ვარდის გული დამალული გაქვს, სახით გაბადრული დადიხარ. *იხ. ხეჩინი.*

მილანხირაშა (გილახირთაფის) სახელი გილეხირთანს ზმნისა : გილეხირთანს ქორა, - იტყვიან ორსულ ქალზე; გაღატ. ლიპიან კაცზე, - გაბეროლის სიარული.

მილანხიშაში (გილახიშაფის) სახელი გილეხიშაფუ (5) ზმნისა - თავასული საქცინალი; თავასედი პირიშაფის მოურეღებელი მოქცევა. *იხ. ხიშაფი.*

მილანქაშა (გილახიქაშას) სახელი გილახოქუნს ზმნისა - ჩამოპარსვა. ცალი ომუშეში ვევეჩინასი, თეში გე გლეხოკია : *ა. ცეგ., გვ. 49* - ცალი ულვაში რომ არ იგრძნოს, ისე ჩამოპარსეო.

მილანხინი (გილახინის) დასაბუთი. შორ. ელახონი, გილართი.

მილანხან (გილახუნას) სახელი გილახე (5) ზმნისა - ჩამოვდომა. ჯამა ყვარალს ვაგილახუნე : *ა. ყოფშ., გვ. 161* - ხეზე ყვერული ვერ ჩამოვდება. ართი უნოყელე ჯარს უეუჩხე ჩიტი გილახხედ : *ა. საბუშ., ქსს, გვ. 174* - ერთ უტოტო ხეზე უფეხო ჩიტი ივდა.

მილანხილი (გილახნილ(რს) მიძე. ერებ. წარს. გილალოხოლუ (5) ზმნისა - ჩამოვდარი. მაფშალია რე მახირეთი ენი გილახუნელიო : *ა. ყოფშ., გვ. 169* - ბულბული არის მომღერლად ზევით ჩამოვიდარი.

მილანხორი (გილახუორის) ხრამუნნი. დღამით გილურს ჩქორქეცალო, შანქარს გილახუოტორუნს : *ქსს, I, გვ. 181* -

დღისთ დადის ბალოვით (ჩვილივით), შაქარს ახრამუნებს. *იხ. ხუტორი.*

მილაქარაპლი (გილაქარგალ(რს) ჯღმიზინი, ჩაპრი და ხმაშრინანი სიარული. იში მოსვენება ვარე, გილეჯარგალუ - იმის მოსვენება არა, დაევიგინებს. *იხ. ჯარგალი.*

მილაქარაშა (გილაქარგუას) სახელი გილაჯარგანს ზმნისა - დიდი ნაბიჯებით სიარული, - დალაჯვა, - ხმტინალი. შორ. ჯარგა.

მილაქარაქალი (გილაქარქალ(რს) ბორიალი; აპავივით უთავგოლო სიარული. *იხ. ჯაქალი.*

მილაქარაქინი (გილაქარგუაქინის) ზინიდად სიარული (ხმის გამოცემით); ჯახუნით სიარული.

მილაქარაშა (გილაქარგუას) სახელი გილაჯარგანს ზმნისა - მიმოდ სიარული, აჩაბარად სვლა. *იხ. ჯგაგა.*

მილაქინა (გილაქინას) სახელი გილექინე (5) ზმნისა - შურება; ჩამოსევა. ძაბიშ წესს თენერი რე, გილექინე წელიშა : *ქსს, I, გვ. 103* - გოგოს ნესი ასეთია, იყურება ნულზე.

მილაქალაშა (გილაქალაშას) სახელი გილაქალაშუნს ზმნისა - ჯღაბანა, უთავგოლოდ ნეპა ვინმეს დასამცირებლად.

მილაქარაშა (გილაქარგუას) სახელი გილაქარგუ (5) ზმნისა - ჯღარპივით გდებან. გილეხოხა, გილეხოქარკა, სიჩქეშ სორეშიმა კაკა : *ქსს, I, გვ. 248* - დაგანხალბ, დავაყლაყებ (ჯღარკივით დავიღვარ), შენჩემი სორის ღილეკილე.

მილაქაშა. დაბლა, დაღმა. *იხ. გლე. სუა* გილე ქიგლეფორუ : *ა. ყოფშ., გვ. 171* - ფრთა დაბლა ჩამოიფარა.

მილაქარაქალი (გილაქარგუელის) მიძე. მოქ. გილექარგელუ (5) ზმნისა - მგორავი. *იხ. გერგელუა.*

მილაქალა (გილაქალას) მიძე. მოქ. გილეურს ზმნისა - მოსიარული იპით-აპით.

მილაქარაქალი (გილაქარგალას) მიძე. ერებ. წარს. გილექარელუ (5) ზმნისა - ნახმტინალაპი.

მილაქარაქალი (გილაქარგუელის) მიძე. ერებ. წარს. გილექარელუ (5) ზმნისა - ხმტინისითაპის ბასამრჯალო.

მილანსილი (გილანსილიელის) მიძე. ერებ. წარს. გილაქსქიელუ (5) ზმნისა - ჩამონარჩინი; მონაბაპი.

მილანსაშა (გილანსეგას) მიძე. ერებ. წარს. გილაყენს ზმნისა - ჩამონაცვანი. ღორბდელედეკო თი ღინდარიში ტაბაკიშე გილანსეგმა ფურხაიგ : *ა. ცეგ., გვ. 96* -

ბიზალაზა (გიზალაჟას) სახელი გიმაღუ (5) ზნისა - ჩამოშპარდნა.

ბიზანონაზა (გიმანთაჟას) სახელი გეგმანთხუე (6) ზნისა - ჩამოშპარდნა. ჯამე გეგმანთხუე - სიდან ჩამოვარდა.

ბიზანონაზალ-ი (გიმანთაჟალ/რს) 1. მიჰო, მოჰს. დამცემი, გამატატეპალი.

გიმანთახაღალქ ქემოროთ ღო მუშენ ოკო იპირინათ?!: კ. საშუშ, ქასი, გე: 132 - გამტაცებელი მოვიდა და რატომ უნდა ეუყუროთ?! 2. მიჰო, ენებ. ზე. ჩამოსაპარდნი. მბათ რლე გიმანთახაღლო - მზად იყო ჩამოსავარდნად.

ბიზანწუშა (გიმანწყუშას) სახელი გიმანწყუშუნს ზნისა - ჩამოხსნა.

ბიზანწი (გიმანწიარისა) სახელი გიმენჯი-რუე (5) ზნისა - ჩამოწოლა; ზაპით წოლა.

ბიზარა (გიმარას) მოტან. გვიმარ. იხ. გვიმარა.

ბიზარანჯ-ი (გიმარენჯის, გიმარენის) მიჰო, აწჷჷ. ზედამდგომი, ზემდგომი.

ბიზარინა (გიმარინას) სახელი გიმარე (6) ზნისა - ჩამოღმომა, მალალ რამეზა დგომა.

ბიზარონ-ი (გიმარონს) იხ. გვიმარონი, - გვიმარნარი. იხ. გიმარა.

ბიზარულა (გიმარულას) სახელი გიმერულე (5) ზნისა - ჩამორბენა.

ბიზასრულ-ი (გიმასრულ/რს) მიჰო, მოჰს. ტოსოფუნს ზნისა - გამბლუჯი.

ბიზატაზა (გიმატახუას) შამოღმომა, სიმიდის ტანპირი დრო. ასე გიმატახუარე (6) - ახლა შემოდგომაა (ტუხვის დრო).

ბიზატანჯ-ი (გიმატენჯის, გიმატენის) მიჰო, მოჰს. ვინც მიყვება რასამ, მიმყოფი; მომდებერი. არმას ჭკომუნს გუთანილი გიმატენჯი კოჩი: ბ. ხუშ, გე: 56 - ყველას ჭამს გუთნის გამყოლო კაცი.

ბიზატუნა (გიმატუნას) სახელი გიმეტონანს ზნისა - ჩამოყვანა.

ბიზატუნაშოლ-ი (გიმატუნაშოლ/რს) მიჰო, ენებ. წარს. გიმეტონანს ზნისა - ჩამოყვანელი. ცაშე გიმატუნაფილი თე ქანას რდილი რეჷ: კ. საშუშ, ქართ. ზეს, გე: 37 - ციდან ჩამოყვანილი ამ ქვეყნად გაზრდილი ხარ.

ბიზაშინა (გიმაშინეს) მიჰო, მოჰს. გიმინანს ზნისა - გამსხენებელი. გიმაშინე ჯგირი ნოჷე (6) - გამსხენებელი კარგი მყოლია. იხ. გომინა.

ბიზარამალ-ი (გიმარამალ/რს) მიჰო, ენებ. ზე. გიმორჩანს ზნისა - გასაყიდი. მიდეჯონუ თინეფე ბაზარომა გიმაჩამალო - ნაიყვან ისინი ბაზარში გასაყიდად.

ბიზაბენა (გიმაბენას) სახელი გიმაბე (5) ზნისა - ზაპით დავება. ჭყორქ თქუა: ოზო წანას ცხენას ქეგმეოქუდი დო დასე ღოფხუზაფეჷ: ა. ცან, გე: 130 - მუხამ თქუა: ასი წელი ცხენზე ვიდევი და კინდამ გავებარეარო.

ბიზანწაშალ-ი (გიმაწურაფალ/რს) მიჰო, მოჰს. გიოწურუნს ზნისა - მასნაპლუგალი. ტყაში კულტურაში გიმაწურაფალი: ყაზყ, 21.03.1930, გე: 3 - ტყის კულტურის მასნაპლუგელი.

ბიზახენჯი (გიმახენჯის, გიმახენის) მიჰო, მოჰს. გელოხოლე (5) ზნისა - დამჯდომი. ოკოლე ცასე ქიმპარეკონი გიმახენჯი: ო. ყოჷშ, გე: 61 - უნდოდა ცახე რომ მიეციეთა (მიერისა) დამჯდომი.

ბიზახინა (გიმახინას) დამმარტი. ზღარ ღოკოსონი.

ბიმა, ბემა ზაჷ. დაბლა, ძირს, თაპაჷ, ძაპიტი; აპატი. გიმელე გიმე: ო. ყოჷშ, გე: 81 - ჩამოვიდა ქვევით. ვართ ეშე ეშეხოტე, ვართ გიმე გიმეხოტე: თ. სახოკ, გე: 247 - არც ზევით მოფხან, ვერც ქვევით მოფხან (ჩამოფხან). ვაჭიშუანე შურდგემილი, ფერდის მიყუშინუ გიმე: მასალ, გე: 69 - ვერ მოასრებს სულდგემული, ფერდომზე თავექე მიქრის. კოჩქ თიშ გიმე ღურასგინი, თეს ვა ხოლე ბელი გრამი: მასალ, გე: 55 - კაცი მას აქეთ (ქვევით) რომ მოკვდეს, მას არ ახლავს ბელი გრამი. ზღარ. სჷან. გიმე მინა.

ბიმა-ბიმა, ბემა-ბემა ზაჷ. ძაპიტი-ძაპიტი. გიმე-გიმე, ბემა-ბემა მიოფში - ქვევით-ქვევით მივიდოდი.

ბიმა ლო ბიმა ზაჷ. ძაპიტი და ძაპიტი.

ბიმილ-ი, ბემილ-ი (გიმბელ/რს) მიჰო, ენებ. წარს. გი/გმუნს ზნისა - მომკილი.

ბიმალა (გიმალეს/ე) მიჰო, მოჰს. გამომსაღლე-ლი, - გადატ. იგივეს, რაც კევიწიწი, - რაც გამოდის, მუნუეკი, ბოი (კ. ჭარ).

ბიზანოთა/გიმანოთაბი

(გიმანოთას/გიმანოთის) მიჰო, ენებ. წარს. გიმანოთენს/გიმანოთუნს ზნისა - გამონაზამთრი. თაქ გიმანოთების ქოტუ - აქ გამონაზამთრს მკაცს. იხ. ზოთონჯი.

ბიზანოთაპარ-ი, ბიზანოთაბაპარ-ი

(გიმანოთებ/პერს) მიჰო, ენებ. წარს. გიმანოთენს ზნისა - გამონაზამთრებისათვის გასარეჷალი.

ბიზანოთარ (გიმანოთარას) მიჰო, ენებ. წარს.

გიმანოთარანს ზნისა - გამონაძეპალი.

ბიზანარ-ი (გიმანარის) გამონაყოფი, განაყოფი.

ბიზანაჷანი (გიმანაჷანს) შთამომავალი, შთამომავალობა. სუზოთა პატარაიაში

გიმნაპყვანი რენა თენევი - სუმოია (სიმონი) პატარაის შამომავალი არიან ესენი.

ბიძო-1 იგივეა რაც **ბაზო-**, **გემო-**, **გომო-**, **გომო-**, *როული ზნისჩინი* (გომო-: *მარევი ზნისჩინება გე-//გი-* და *მო-*): 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას შიგნიდან გარეთ. ქართულად გადმოიკვება **ბაზო-**, **ჩამო-** *ზნისჩინით*: გომო-თახვალუა გამოერცხვა სუფთად; გომო-თიშუა გამოითიშვა. 2. აწმყოს მწკრავს აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: გიმაანთხუე ჩამოვარდება (*ჰორ. ანთხუე ვარდება*); გომიინწყუაჟუ გამოენცობა (*ჰორ. ინწყუაჟუ ეწყობა*). 3. ზნის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: გომო-ჩოლუეუ გამოცალა (*ჰორ. ჩოლუეუ ცალა*). *ჰორ. გიმა-*.

ბიძო-2, **ბაზო** (გეიმოს) **ბაზო**. კინოყენენიში **გი** - **მ** ნოლვე: *საღბ. სიმბ., I, გვ. 67* - მომყოლის გემო უქონია. ქით მილუნა რინამი გეიმო: *კ. საბუშ., ქახს, გვ. 163* - კიდევ გვაქვს ყოფნის გემო. მურთი გეიმოს ვეგბლენც: *ი. ყოფშ., გვ. 156* - სრულებით გემოს არ ტოვებს. ეცაღ(ი), თაქ **ორ**დვე გეიმოთ რინელი: *ფერისი, გვ. 132* - ეცადე, აქ იყო ყოფნით დამტკბარი. **სა** გეიმოშა გილატლუე: *კ. საბუშ., ქართ. ზგ., გვ. 72* - შენ გემოზე სერობ.

ბიძოზარბა (გიმობერტუას) სახელი გეიმოხერტუნს ზნისა - ბამოყარა ტანჯე ნითეულა ბატონეპისას.

ბიძოზარბა (გიმობრუეუას) სახელი გეგეიმობრუეუეუ(ნ) ზნისა - ბამომბრუეუეუ. *ჰორ. იმურ.* გამობრუეუეა ძალზე დართობა (*კ. მურ.*).

ბიძოზარბა (გიმოგვეხუას) სახელი გეგეიმოგვეხუეუ(ნ) ზნისა - მებარად ბაძლომა.

ბიძოზარბა (გიმოღვინას) სახელი გეიმოღვინათუ(ნ) ზნისა - ბამოღვინა.

ბიძოზარბა (გიმოღვინას) სახელი გეგეიმოღვინათუ(ნ) ზნისა - ქოსტად ბამონყობა-ჩაძება.

ბიძოზარბა (გიმოზადაფას) სახელი გეიმოზადაფათუ(ნ) ზნისა - შისასეპდრად ბამონყობა, ბამომბეპება. გეგეიმოზადაფეს სუმარეშს - გამოეგებენ, - გამოვიდნენ სტუმრებთან შესახვედრად.

ბიძოზარბა (გიმოშეუა) სახელი გეგეიმოშეუეუ(ნ) ზნისა - ბამომძლომა. გეგეიმოშეუეუ(ნ) ზნისა - გამოძლენ მებარად.

ბიძოზარბა (გიმოშოეუას) სახელი გეგეიმოშოეუუნს ზნისა - ბამომბრძანება. ცხენიშე გეგეიმოშოეუნა: *ი. ყოფშ., გვ. 158* - ცხენიდან ჩამობრძანებულან.

ბიძოთახვალური (გიმოთახვალურს) *მიძე. ენებ.* **წარს. გეგეიმოთახვალანს ზნისა** - ბამონსუშთავეპული.

ბიძოთახვალუა (გიმოთახვალუას), **ბიძოთახვა** (გიმოთახვას) სახელი გეგეიმოთახუნს, გეგეიმოთახვალანს ზნისათა - ნჟვლრპეით ბამომრპეცხვა, ბამონსუშთავეპა.

ბიძოთირა, **ბიძოთირა** (გიმოთირაჟას) სახელი გეიმოთირანს ზნისა - ბამომცვლა.

ბიძოთირა (გიმოთირანს) *მიძე. ენებ. წარს.* გეიმოთირანს ზნისა - ბამომცვლილი.

ბიძოთირა (გიმოთირაჟას) სახელი გეიმოთირანს ზნისა - ბამომთირაჟა. ცხოვრებაში დიარამე დროჟი გეიმობთიმჟუ მა: *შ. მურ., გვ. 170* - ცხოვრების ქორნილოდან დრომ გამომთიშა მე.

ბიძოთირა (გიმოთირაჟას) სახელი გეგეიმოთირანს ზნისა - ბამომყარა. თე ლახალას უქექ ჰითათ გეგმორღვაჟა, გეგეიმოთირანსუა - ამ ავადმყოფობამ იცის ნითლად გამოყარა.

ბიძოთქვინა (გიმოთქვინუას) სახელი გეიმოთქვინანს ზნისა - ბამომთქვინა. მურე თემი მიშეში, გეგეიმოთქვინუ სიმართლექ: *შ. მურ., გვ. 136* - რა არის ამის მიზეზი, სიმართლე ვერ გამოითქვა.

ბიძოთხალა (გიმოთხალას) სახელი გეიმეთხუეუეუ(ნ) ზნისა - ბამომთხუეუეუა. ართმაჟიას თელლო დო ლურელო გეგეიმეთხიის - ერთიმორეს ცოცხლოდ და მკვდარად გამოეთხოვენ.

ბიძოთხუა (გიმოთხუებას) *იხ.* გეიმოთხუაღა.

ბიძოთხუაპური (გიმოთხუეუერს) *მიძე. ენებ.* **წარს. გეგეიმოთხუეუეუ(ნ) ზნისა** - ბამომთხუეუეული.

ბიძოთხუაპური (გიმოკვანწილ(რს) *მიძე. ენებ.* **წარს. გეგეიმოკვანწუეუ(ნ)**, **გეგეიმოკვანწუნს ზნისათა** - ქოსტად ბამონყობილი.

ბიძოთხუაპური (გიმოკვანწუას) სახელი გეგეიმოკვანწუეუ(ნ) ზნისა - ქოსტად ბამონყობა.

ბიძოთხუაპური (გიმოკვეტელუას) სახელი გეიმოკვეტელუ(ნ) ზნისა - ჩამოქილვაა. ბოლოს გვრძობება ქეგეიმოკვეტელუეუ: *ქახს, II, გვ. 30* - ბოლოს კალათი ჩამოქვიდა.

ბიძოთხუაპური (გიმოკითხიას) სახელი გეიმოკითხუნს ზნისა - ბამომკითხვა.

ბიძოთხუაპური (გიმოკილერს) *მიძე. ენებ. წარს.* გეიმოკილანს ზნისა - ბამომკატილი. **ქულუე გეიმოკილერირე**: *კ. საბუშ., ქახს, გვ. 144* - სახლი გამოეკტილია.

ბიძირობულა (გიმოილეუას) სახელი
გიმოკილანს ზნისა - ბამოქებთა.

ბიძირობი, **ბიძირობ** (გიმოილერს, გიმოილეს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
ენებ. გე. გიშურს ზნისა - ბამოსასპლელი.
საშუალებებ ქუმაშის ცუდემ კარი-
გიმოლის: *ბ. ძეძ., გვ. 359* - საშუალება
შვექლით გვემოვა სახლის კარ-გამოსავალზე.

ბიძირობაშა (გიმოლაფას) სახელი გიმოლეუ(ნ)
ზნისა - ბამოპარდნა. დიო ხოლო
ვეტგმოლაფე: *ი. ყოფშ., გვ. 15* - ჯერ კიდევ
არ გამოვარდნილა.

ბიძირობიშა (გიმოლიებას) სახელი
გეტგილიებუ(ნ) ზნისა - ბამოლევა.
გეტგილეუ სიშინქ - გამოილია სიშინდი.

ბიძირობიშაპრი (გიმოლიებურს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გეტგილიებუ(ნ) ზნისა - ბამოლეული.
გიმოლიებურიე - გამოლეულია.

ბიძირობუშ (გიმოლეუგეს) ბამოსასპლელი. *იხ.*
გიმოლი, გიშულა.

ბიძირობაშა (გიმოლეუფას) სახელი
გიშულუანს ზნისა - ბამოქებთა. პიჯიშა
გეტგილეუ ონტაპ - პირში გამოივლო
არაყი.

ბიძირობაშა (გიმონთხაფას) სახელი
გეტგიანთხუ(ნ) ზნისა - ჩამოპარდნა.
ცხენიშა მის ვეგუხუნუნი, ვართი
გიმანთხაფენია: *ბალხ. სიბრ., I, გვ. 169* -
ცხენზე ვინც არ შეგეჯარა, არც
ჩამოვარდნილაო. კოჩქვაშუ გეტგიანთხუ,
თულა გვერქქაჩაშუ: *ი. ყოფშ., გვ. 179* - კაცი
ხიდან ჩამოვარდა, ქვეით გველმა უტბინა.

ბიძირობაშიო-ი (გიმონწყილერს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გეტგიონწყუთუ(ნ) ზნისა -
ბამონწყილი. გიმოონწყილი ზისნახე
გამნიგონეს - გამონყობილი მზეთუნახავი
შემოიყვანეს.

ბიძირობაშა (გიმონწყულას) სახელი
გეტგიონწყუ(ნ) ზნისა - ბამონწყობა;
ჩანტა; *გადატ.* სულერის მოზადება. ათუ
მინუგის გეტგიონწყი დო მოლაყუნა:
ი. ყოფშ., გვ. 56 - ამ ნუთში გამოენყევ და
წამომყევი.

ბიძირობაშა (გიმოუნტერებას) სახელი
გეტგიპენტერებუ(ნ) ზნისა -
ბამოსაყვანება, ბამოქარაბება,
ბამოპანტერება. დორიონუ კოჩინი, ნამთინე
გეტგიპენტერებუ - კაცი რომ
დაბერდება, ზოგიერთი გამოქერჩებდება. *იხ.*
ბენტერი.

ბიძირობაშიონ-ი (გიმორაგვისი) სახელი
გეტგიარაგუ(ნ) ზნისა - ბამოპარდნა.
ათუნა ქიტგონუნი გეტგიარაგუ ცუდემე
- ეს რომ გაიგონა, გამოვარდა სახლიდან.

ბიძირობაშა (გიმორგულას) სახელი
გიმორგუნეს ზნისა - ბამოგლოვა.

ბიძირობი-ი (გიმორთილერს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გიმორთუნს ზნისა - ბამორთული,
ბამორთილი. უნაში ჯიმა გიმორთილი
რე შეგეფიან - უფროსი ძმა გამოყოფილია
სხვებისგან.

ბიძირობაშა (გიმორთუდას) სახელი
გეტგიორთუნს ზნისა - ბამორთიშა;
ბამორთა.

ბიძირობა, **ბიძირობაშა** (გიმორინაფას) სახელი
გიმორინუანს, გიშაადირთუ(ნ)
ზნათა - ბამოგლოვა. გიმორინათ,
ფიჭქენქ, გეტგიადირთუ - გამოდგომით,
ფიჭობ, არ გამოადება.

ბიძირობი-ი (გიმორინელერს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გიმორინთუ(ნ) ზნისა - ბამოგლოვარი.
ამარ ქითუბუ ვითი წანა - სინზე
გიმორინელი რუ: *კ. საბუშ. ქახს, გვ. 144* -
აგერ თავდება ათი ნელი - სიცხე
გამოყენებულა.

ბიძირობა (გიმორულას) სახელი
გეტგიორულუ(ნ) ზნისა - ბამოგპანა.
გეტგიორულუ დო ინგგე მუში თიშა: *ი. ყოფშ.,*
გვ. 9 - გამოიქცა (გამოიბინა) და გაიქცა თავის
სახლიში. *იხ. რულა.*

ბიძირობაშა (გიმორლეუფას) სახელი
გიშარლეუანს ზნისა - ბამოპარ.
გაღუ გეტგიარულუ - ყველა გარეთ
გამოყარა.

ბიძირობაშიო-ი (გიმორლეუფილერს) *მიჭ. ენებ.*
წარს. გიშარლეუანს ზნისა -
ბამოპარილი. გიმორლეუფილი კათა თექ
ორულუ - გამოყრილი ხალხი იქ ირეოდა.

ბიძირობაშა (გიმორქიქას) სახელი
გიშარქიქინანს ზნისა - ბამოქინა.
მუნეფიში მამულმუნი გეტგიორქიქინანი
ქიშოლობა: *კ. საბუშ. ქართ. ზეს., გვ. 101* -
თავიანთი მამულსითეს გამოჩინონ ვაუკცობა.

ბიძირობაშინა-ი (გიმორქიქელერს) *მიჭ. ენებ.*
წარს. გიშიორქიქინანს ზნისა -
ბამოქინელი; ბამსენელი.
გიმორქიქინელი კოჩი რე - გამოჩენილი
კაცია. გიმორქიქინელი ჭირი კოს
ვაყილეუნს, ფულარი - ქო - ვამბელილი ჭირი
კაცს არ მოუღავს, დამბული - კი.

ბიძირობაშა (გიმორბადას) სახელი
გიშარბდანს ზნისა - ბამოქმობა.

ბიძირობა-ი (გიმორბილერს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გიშარბდანს, გიშიორბლუ(ნ)
ზნათა - ბამოქმპარი. ქიანა
გიმორბელი ცუნულუ - ქვეყანა
გამომძლარი მყავდა.

ბიზმონიანი (ციმოზიანი) სახელი გიმიოზიანი ეზონისა - ბამონსადმი. ცირაჲ გეგიოზინენი, ქობინი, ბოში მოურკი: *ა. ყოფშ., გვ. 105* - ცირამ რომ გამობინება, ნახა, ბიჭი მოდის.

ბიზმ(ი)ლანი (ციმოზილანი) სახელი გიმააჯლონანს ზნისა - ბამბოზანანი (გარეთ).

ბიზმუ, ბიზმუ (ცი/გიზმუს) სახელი გი/გიზმუნს ზნისა - ლომის მთავთაპის მოქმას, მონწყება (მოქრა), 'მომხა. ღუმეს ღოტიმუნდეს ღო ხულას ქიზლარდვანდეს თქირაფაღო - ღომს (ლომისლომს) მომიკიდენ და ხულაში შეყრიდენ გასაშრობად. ჩხუტერ ხოლო ჭიჭე კაჟეფი თრღუთისი ზამუთი ბტიმუნდით - ფეტვი კიდევ წერილი (მატარა) მარცვლები იყო, იმას დანით ეკილით.

გიზმუნს, გეზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკა, მუზმ/ზე მოუმეკია, ბიზმ/ზე მომიკა) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკია) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (მუზმ/ზე მოუმეკო, მუზმ/ზე მოუმეკია) *ბრძ. სასხე. ქვ. გიზმუნს ზნისა - უქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

გიზმუნს (ბიზმ/ზე მომიკო, მუზმ/ზე მოუმეკო) *ბრძ. სათაფ. ქვ. გიზმუნს ზნისა - იქის.*

ბიზმულა (ციმოზულა) იგივეა, რაც გიზმულა, - ბამონსელა. ქიანამა გიზმულებუ, გოვეტებუ თაქი ბინა: *ქ. საბუშ, ქართ. ზუბ., გვ. 20* - (დაბლა) ქვეყნად გამოსულა და დაუღვია აქ ბინა.

ბინი (ბინს) იგივეა, რაც გენი, - ხბო ერთი წლადმი. ჩქიმი ჯორს გინი მოყუნდა: *ა. ყოფშ., გვ. 43* - ჩემს ჯორს ხბო მოყუნებოდაო. ჩხუს გინს უგინუნსინი, ათე ბორჯის ბეა გეშუმუშულე კარლიაშე - ძროხას ხბოს რომ აწოვებს, ამ დროს რძე ამოუსვა ქვაბიდან. \emptyset გინიში ბუდე ხბოს ბუდე, \emptyset გინიში ოსარე ხბოს პერანგი, მომყოლი. \emptyset

გითომთებული/გითომთიელი გინი გამოზამთრებელი ხბო. \emptyset დამორჩილიში გინი შემოდგომის (პბო. ფუჯაგინი ფურო ხბო. ხოჯაგინი ხარი ხბო. შდრ. ქაბლა.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) *ბიჭ. ენებ. მყ. გინაპუნანს ზნისა - ბადასაპარანი*

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინაპუნაპლი (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი. *ბინაპუნაპლი* (ბინაპუნაპლი/რს) იგივეა, რაც გინაპუნაპლი, - ბადასაპარანი.

ბინამ-ი (ცინამს) იგივეა, რაც გენამი, - ხბონინი. გინამი ჩხოვე - ხბონი ძრხა.

ბინამქრამულ-ი (ცინამქრამულ/რს) მიჰლ. ენებ. გენამინქერუანს ზნისა - ბასაპარკეპელი. მა ვარიას ფოქუნდილდა, ჯარიმი გინამქერაფალო : კ. სამუშ. ქარო. ზეს., გვ. 58 - მე უარს თუ ვიტყვიდი, ჯავრის გასაქარებლად.

ბინან(ირს) (ცინანეორას) მიჰლ. ენებ. წარს. გინანეირუ(ნ) ზნისა - დანანოლი. ოსურში გინანეირა ნაბადის ჳვიმა გიმყოთანსია : ბალხ. სიძრ., I, გვ. 111 - ქლის დანანოლ ნაბადს წვიმა გაატანსო.

ბინარამულ-ი (ცინარამადლის) მიჰლ. ენებ. წარს. გიორაგადანს ზნისა - დანამადლიპი, დანამადარამიპი. გინარაგადა მუთუნი ვარენია : ბალხ. სიძრ., I, გვ. 27 - დანამადლები (დანამადარამები) არაფერი არ არისო (ვარგაო).

ბინარული (ცინარლის) მიჰლ. ენებ. წარს. გიორღუ(ნ) ზნისა - ბანარდისლი (დნანზრდლი). ძიგორში გინარდის ძიგორში გელურა უსხუნუნია : თ. სახოყ., გვ. 266 - ეკალზე გაზრდილს ეკალზე დაეკდობა ურჩევნია.

ბინარამუ-ი (ცინარამების) მიჰლ. ენებ. წარს. გურგუ(ნ) ზნისა - ბანამლიპი.

ბინარამუპერი (ცინარამუპერს) მიჰლ. ენებ. წარს. გურგუ(ნ) ზნისა - ბამლიპის საფასური.

ბინარმი-ი (ცინაროთის) მიჰლ. ენებ. წარს. გორთუნს ზნისა - ბანამოწი. თინეფიმი გინართორე - იბათი განაყოფია.

ბინარამულ-ი (ცინაროთაფალ/რს) მიჰლ. ენებ. გენამინქერუანს ზნისა - ბასაროთელი. სი რდი ჩქიმი ანგელოში, მურიმი გინართუაფალი : კ. სამუშ., ქარო. ზეს., გვ. 37 - შენ იყავ ჩემი ანგელოზი, სულისა გასართობელი.

ბინარამინა (ცინარამინას) მიჰლ. ენებ. წარს. გორქინდელუ(ნ) ზნისა - ბანარამინი. კორში გინარამინარე ორფელი უბადო - კაცის განარენია ყველა ცუდი.

ბინარამულ-ი (ცინასქილელის) მიჰლ. ენებ. წარს. ტესქილუ(ნ) ზნისა - ნარამინი (დარჩენილი). გინასქილელი ოქუშულდეფო მონინალე ბოშიქე ნოსორიიფე ქიშილუ : ა. ოფუშ., გვ. 93 - ნარჩენი საჭებლები მოსამსახურე ბიჭმა გობით მოიტანა.

ბინბაროწუ (ცინაბაროწუს) მიჰლ. ენებ. წარს. გიიტაროგებუ(ნ) ზნისა - ბამონდარამი. საბაგინიმი გინატაროწუ ეამბა ნასადილ'ვე'იზა, თუთამბამი(-) - თუთამბახია : თ. სახოყ., გვ. 257 -

შბათის გამოდარება ეკირა ნასადილევამდეო, ორშბათისა - თედედეო.

ბინაშა, ბინაშა (ცინაშასა) 1. სახელი იგი/გნანს ზნისა - შიპრკნება, ბაბაბა, შიქშირა. მარს სოლველიდა ორდენი, ქუუტინაგუდე ათე შაფამი მუარხესე : ა. სახოყ., გვ. 42 - მერამ საიდნალც იყო, გაუვია ამ მეფის მოსამსახურესა მა ქიბინი, მარა ორთუქელიშე დეოქე ვეიშაჭოფუ - მე შეუტყვე (გაუთე), მერამ სასოთმლიდა თაი ვერ შექელი ამენია. ექუჩიში ხუშა ქიბინი - ფების ხმა გათე.

ცინაშულენი (იფრ. იანა იგრინო, უინაშა უგრძენია, წინაშაჰ(ნ) გინობება თურმე) გრდუ. საშ. - შოქ. გინობს, გუბულობა იგინანს (იანა იგრინო, უინაშა უგრძენია) გრძ. სათე. ქე. იგრინობს, შეიტყობს. უგინანს (უინა უგრძინო, უინაშა უგრძენია). გრდუ. სასტ. ქე. უგრძინობს, გაუგებს, შეუტყობს. აგინინე(ნ) (ანინა შექელი ეგრინო, -, წინაშაჰ(ნ) შექალებია ეგრინო). გრდუ. შესაქლ. ენებ. შეუქელი იგრინობს, გაიგოს ოგინაშუანს (ოგინაშა აგრინობინა, უინაშაშა უგრძინობინება, წინაშაშაჰ(ნ) აგრინობინება თურმე) კუუ. გინაგუდეუნს ზნისა - აგრინობინებს.

ბინაშაშა მიჰლ. შოქ. გამებები, 'შე'ტყობი, 'შე'მგრინობი. ოგინაშაშა მიჰლ. ენებ. გენაგაგები, 'შე'სატყობი, 'შე'საგრინობი.

ბინაშა მიჰლ. ენებ. წარს. 'გა'გებული, 'შე'ტყობილი. ნაშა, ნაინაშა მიჰლ. ენებ. წარს. 'გა'გებული, 'შე'ნატყობი. ნაინაშაჰ(ნ) მიჰლ. ენებ. წარს. გაგების, შეტყობის გასამრველო. უინაშა მიჰლ. ვარე. გაუგებელი, შეუგრძინობელი, შეუტყობინებელი. შორასა. ოგინაშაშა მიჰლ. ენებ. წარს. 'გა'გებულა (ნ. მარ).

2. ხბონს ნოშება, საწოვად მიშპება. ჩხოუს გინს უგინუანდელუნი, ათე ბორჯის კარლიაშე კატუს ბეა ვეშუშუდეუ - ძრხას ხბოს რომ ანოგებდა, ამ დროს ქვაბიდან კატას რძე შეუსვამს. ოგინუანს (ოგინაშა მონაგა, უინაშაშა მოუნობინა, წინაშაშაჰ(ნ) ანოვებდა თურმე) გრძ. ანოვებს. უგინუანს (უინაშა ანოვა, უინაშაშა უნოვებია) გრძ. სასტ. ქე. ოგინუანს ზნისა - ანოვებს.

ბინაშაშა (ცინაშაშას) 1. იგივეა, რაც გინაშა ; 2. მიჰლ. ენებ. წარს. ფალუუნს ზნისა, - აღმონატინამი; ბამონაშარი, ბამონანსხამი ტომი ხბ'ხა. იხ. ფალა.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ. ერძ. ზე.*
 გინმაფორანს ზმნისა - 1.
 ბადასანსურაპი, ტირილოს დროს (მეცდრის
 გასვენებისას) ოჯახში დახმარების სახით
 მიტანილი ფული ან სხვა რამ. მუჭო გვეტ,
 გინაფორალით ინგარსო ღურულს? -
 როგორ გაივტ, გადასახურავით ტირის მკედარს?
 2. ბადასანსურაპელი. სკოლიშ
 გინაფორალი ქიმილით! - მეგიდის
 გადასაფარებელი მოიტანეთ.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ. ერძ.*
 ერძ. ზე. გინაფორანს ზმნისა - 1.
 ბადასანსურაპი. 2. ქორწილიში სიძე-
 სატარძლოსათვის მირთმეული (გადაცდებული)
 საჩუქარი (ძირითადად ფული), რომელიც
 ცხადდება.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ. ერძ. წარს.*
 გააფორანს ზმნისა - ბანაბაპი,
 უღელქოპილი (ბო...).

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ. ერძ. წარს.*
 მოსაფარდაპილი (*შ. კორტაი.*) იხ. ცხარუა.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ. ერძ. წარს.*
 გიოთიქანს ზმნისა - ღანაპინი. კოც
 გინაპიქებუ - თოლიშ სოჯარუეში მეტე
 - ირფილი ართუნი: *ხარ. ხიძრ., I, გვ. 77* -
 კაცს დანაყინი - თვალის სიჭრელის მეტი -
 ყველაფერი მოუბრუნდება.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) მალალი ადგილი,
 სანიშნავ ბაგონდამა ბაგონილი არა,
 ხიძრა, ღაბლოპი (*ქ. ცხარაი.*).

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ. ერძ. წარს.*
 გიოქუე (ნ) ზმნისა - მიწანაპი, მიწნაპი.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ.*
ერძ. ზე. გინოქუეიქუნს ზმნისა -
 ბადასანსურაპი. ენა ვარე ანდვილი
 გინაქუეიქორალი - ეს არა ადვილად
 გადასანყვებ.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) მალალი დე მესხილი (*დ.*
ფოთა).

ბინაწორალო, **ბინაწორალო** (ციწინს) მალალი პინმას
 ან რაპის არამყარი დგომეა. მიოჯინი,
 ღორონდგი, ემერ მუჭო გიოტიქინანს?
 - შეხედე, თუ დმერთი ვნამს, ვერ როგორ
 აპოლტილი დვას? ართი ჯა
 გიოტიქინანს დე მინდორს - ერთი ხე
 იდგა მინდორზე.
 იგინტინანს (ბინაწორალო) აპოლტილი იდგა,
 ბაუბინაწორალო აპოლტილი მდგარა,
 ბინაწორალო (აპოლტილი იდგა თურმე) *ერძუე.*
ერძ. აპოლტილი დვას.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) დინდლი (*ი. ყოფ.*).

ბინაწორალო (ცინაწორალს) *მიჭ. ერძ. წარს.*
 დანსარილი (*შ. ბერ.*), ამოგანგაპილი. შორ
 მოწიკვილი.

ბინაწორალო (ცინაწორალს) სახელი
 გინგოლუნს ზმნისა - დანსარი,
 ამომგანგაპილი. მანათიანი ქული გილე
 ვეჭვივტუა, გინგოლირი: *შ. ბერ., გვ. 111*
 - მანათიანი ქული გაქვს ძველისთანა,
 დასერილი.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სერის, განგლავს.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა,
 ლაბინაწორალო დასეარა. *ერძ. სათაე. ქე.*

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინაწორალო (ბინაწორალო) დასეარა, ლაბინაწორალო
 დასეარა, ღორინაწორალო (ნ) დასერიდა თურმე)
ერძ. სასხე. ქე.

ბინნაშა (გინნადასას) *მიძე. ენებ. წარს.*
 გინოლასუნს ზნისა – ბაღანაშაშლი;
 შინაშაშლი (ჭკუიდან).

ბინნარაშა (გინნარაყას) *მიძე. ენებ. წარს.*
 გინორაყუნს ზნისა – ბაღანადენი.
 მეურე შუმამ გინნარაყა – მიდის მამის
 განადგილი (ოჯახიდან).

ბინნასაშაშლი (გინნასაქოლდის) *მიძე. ენებ. წარს.*
 გინოსქიდე (ნ) ზნისა – ბაღანარჩენი.

ბინნაქინა (გინნაქინას) *მიძე. ენებ. წარს.*
 გინაჯინენ (ნ) ზნისა – ბაღანახედი.
 ჯგირი დო ფურიში გინნაჯინა – კარგისა
 და ცუდის გადანახედი.

ბინო *ჯგჯ. ბაღმა, ბაღალმა; იპიტი, იპიტი*
 მხარეს. თიში შუქიქე ე ბოში ოშეში გინო
 ტაქეშათო: *ა. ცაგ., გვ. 10* – იმის შუქნა ეს
 ბიჭი ეზოში იქით მხარეს გადაადგო. ნოსალეფს
 გოჯოტეუნ დო გინო რობუშა
 ქუურატეაფუნა: *ა. ყოშ., გვ. 42* – რიღებს
 შქაშულეგით და გულმა ხეიში გადაუდგიათ.

ბინო *რთული ზნისწინი (ცინო: მაჭეივი ზნისწინია*
ტა-ვი/ო და ნაწილაკი ნო-): 1. ჩვეულებრივ
 აღნიშნავს მიმართულებას აქედან იქით მესამე
 პირისაკენ. ქართულიში შეიძლება გადმოიცეს
 ბაღმა: *ზნისწინით. გინო-ყოთანა გადაადგება.*
 გინო-ხუნაფა გადაუჯენა; გინო-ჟინა გადახედ-
 ვა. 2. აწმყოს მწერიეს აძლევა მყოფადის მნიშე-
 ნილობას: გინააყოთანანს(←გინო-ყოთანს) გა-
 დაადგებს (ჟღო. ოყოთანს ადგებს); გინაბუნს
 (←გინო-ობუნს) გადაასხამს (ჟღო. ობუნს
 ასხამს). 3. ზნის უსრული სახის ფორმას აქცევს
 სრული სახისად: გინაბუ გადაასხა (ჟღო. ობუ
 ასხა), გინაბარუ გააცილა (ჟღო. აბარუ აცილა).

ბინოალაშა (გინოალაშას) სახელი
 გინოალაბანს ზნისა – ბაღაზომება.
 ჟღო. ალაბი.

ბინოაბ (გინობას) ხეობა. ართი ჩხოვე ურდოართი
 გინობას ქოაუნდგ – ერთი ძროხა ოცდაერთი
 ხბობას (ხბოს მოგებას) მყავდა. *იხ. გინი.*

ბინობარაბაშლი (გინობარაბაგელ/რს) *მიძე. ენებ.*
წარს. გინობარაბატუ (ნ) ზნისა –
 ბაღაბარაბაშლი (მაგ., ტურჩი).

ბინობარაბაშა (გინობარაბატუას) სახელი
 გინობარაბატუ (ნ) ზნისა –
 ბაღაბარაბაშა ტურჩისა ან სხვა რისამე.

ბინოხიშაშა (გინოხიშეგაყას) სახელი
 გინაბიჯე ტუნს ზნისა – ბაღაბიჯეშა.

ბინოშა (გინოშეშას) სახელი გინაბუნს
 ზნისა – ბაღასხამ. წყარო... ქიშობლით (დო)
 ქიჯე ნუგობათ ლევენას: *ბ. ზუბ., გვ. 11* –
 წყალ... მოვიტანოთ (და) გადავსახათ ლევენს.

ბინოშაშა (გინოშეშეგაყას) სახელი
 გინაბუნუნას ზნისა – ბაღაბიჯეშა.
 გინეგობუ კისერს ტუა: *ა. ყოშ., გვ. 108* –

მიკიდა კისერზე ტუა. ორბოლი... ქედანწყე
 აბუჯას, გინობუ შეუძინა: *ბ. ზუბ., გვ. 19* –
 საგზალ... ჩანაყო აბაგო, გადაიბედა მხარზე.

ბინოშაშაშლი (გინოშეშეგაყელ/რს) *მიძე. ენებ.*
წარს. გინაბაბუნუნას ზნისა –
 ბაღაბიჯეშაშლი. მანგაშო
 გინობუ შაფოთი ორჯეს: *ა. ცაგ., გვ. 60* –
 მაგრად გადაკიდებული იყვნენ.

ბინოშაშინაშა (გინოშაშინაშას) სახელი
 გინაბაბურინუნას ზნისა – მღაპარად
 დო ფირალითი ბაღაბაგაშა (შორს). მეკათო
 დული დო გლაჟანს ეიშო
 გეგნაბურინუ: *ა. ყოშ., გვ. 21-22* –
 მოსყრა თუი და გლაჟანზე გადაადგო იქით.

ბინოშარაშა (გინოშარაშეგაყას) სახელი
 გინოტაგუნს ზნისა – ბაღასურმა
 (მაგ., სახლისა).

ბინოშაშა (გინოშეგაყას) სახელი გინიტიგანს,
 გინაბაგანს ზნისა – ბაღასხამ. უხოვე
 შუში მაგონქე... გინოტაგუა თიში: *ა. ცაგ.,*
გვ. 89 – უბრძანა მისმა ბატონმა... გადახდა
 მისი. 0 გინოტაგუა შარლიში მადლის მიტეება,
 გადახდა. სუთიშა შარლი ვეგენაბაგასი,
 ვაჟეუ სამეველი – ხუთჯერ მადლი რომ არ
 მიაგოს, არ აქვს საშველი.

ბინოშაშაშლი (გინოშეგაყელ/რს) *მიძე. ენებ.*
წარს. გინიტიგანს ზნისა – ბაღასხამლი.
 გინოდეგაშეგაყას გინოტაგოთი უჯგუნია: *ა.*
სახო., გვ. 244 – გადადებულს გადახდილი
 სჯობათ.

ბინოშარაშაშლი (გინოშეგაყელ/რს) *მიძე. ენებ. წარს.*
 გეგნოტაგურუნს ზნისა –
 ბაღასხამლი.

ბინოშარაშა (გინოშეგაყას) სახელი
 გეგნეტიგურუ (ნ) ზნისა –
 ბაღასხამლი (მაგ., მუხისი კანისა).

ბინოშაშა (გინოშეგაყას) სახელი
 გინოტაგუნს ზნისა – ბაღასხამ;
 ბანადგურება. დამხორქ გეგნოტაგობუ
 თექანობა – ცეცხლმა გადაწვა იქურობა.

ბინოშარაშაშა (გინოშეგაყელ/რს) სახელი
 გინოტაგოტუნს ზნისა – ბაღასხამსა.

ბინოშაშა (გინოდეგაყას) სახელი
 გინოდეგანს ზნისა – ბაღადებმა.
 გინოდეგალა საქმეში ვერგუ – საქმის
 გადადება არ ვარგა.

ბინოშაშაშლი (გინოდეგაყელ/რს) *მიძე. ენებ. წარს.*
 გინოდეგანს ზნისა – ბაღადებშლი.
 გინოდეგალირს გინოშეგაყელი უჯგუნია:
ბაღს. სიძო., I, გვ. 28 – გადადებულს
 გადახდილი სჯობათ.

ბინოშინაშა (გინოშინაშას) სახელი
 გინაბინუ (ნ) ზნისა – 1. ბაღაბაგაშა; 2.
 ბაშეშაშა, ბაღასარაბაშა. ნდიქე ხათუხოლო

გეგნოლინგ: *ა. ყოშ., გვ. 81* - დეკო
მპინათეუ ვედაიკარგა.

ბიწრონაწილ/რი-ი (გინოლინაფილ/რს) *მიჭ. ენებ.*

წარს. გინადალინ(ნ) ზნისა -
ბადაგეპული, ბადაყოლილი;
ბადაპარპული. ჩილი დო სკუას
გინოლინაფილი კოჩიე - ცოლ-შვილს
გადგებული კაცია.

ბიწროპარება (გინოუარებას) სახელი

გინივარენს ზნისა - ბადაპარება,
პარის თაჰა. ბოლოს თენა ვეგნივარა,
სქანი პიჯით მამონენქინი: *მ. ზუბ., გვ. 316* -
ბოლოს ეს არ იუარო, შენი პირით რომ მამონებ.

ბიწროპირაწილ/რი (გინოვირეფილ/რს) *მიჭ. ენებ.*

წარს. ბადაპიშვილაპული.

ბიწროპარება (გინობარებას) სახელი

გინაპარენს ზნისა - ბაცილაპა. *ფერ(ი)*
ჩქიმ წოხოლე გეგნაპარ: *კ. სამუშ., კართ. ზეს., გვ. 86* -
ორი ჩქმს ნინ გააცილა.

ბიწროპილ/რი (გინომიკილ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გინომიკუნს ზნისა - ბადაპოლაპული
(გადაცილებული). ნულის შეკერვისას ტყეყე
ერთი თითის სიფართოზე იყო გინომიკილი
(გადაცილებული) (*მასალები, ტ. III, ნაწ. I, გვ. 243*).

ბიწროპილ/რი (გინომიპილ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გინომიპუნს ზნისა - ბადაზომილი.

ბიწრომება (გინომიებას) სახელი

გინომიპუნს ზნისა - ბადაზომება.

ბიწრომება (გინომიებას) სახელი

გინომიებაუნს ზნისა - ბადაჭიშება.

ბიწროპილ/რი (გინომიპილ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გინომიპუნს ზნისა - ბადაპინილი.
სქანყურე რე ჭით გინომიპილი - შენს
მარესაა ცოტათი გადანონილი.

ბიწროპირება (გინომიპირებას) სახელი

გინომიპირუნს ზნისა - ბადაპინება.

ბიწროპება (გინომიებას) სახელი

გინომიებაუნს ზნისა - ბაზნება. ლარტყა
ჭარადილი რე დო კიშე სიმძიმა ქიტიან-
ქორაუნე, გინმუაფე თო ადგილი - ლარტყა
როცა დამალა და ზევიდან სიმძიმე დაანება,
ჩაზნება (დაბლა დაინეს) ის ადგილი.

ბიწროქი *ჯანჯ. იქიდან, ბაღმა. მინეთი იბრუ-*

ლილი დო გინოთი ვორულები: ა. ცაგ., გვ. 64 -
შინით შევირბინე და იქიდან ვარბენინე.
მინით იბრულია-ოდა, გინოთი ვორულები:
ა. ყოშ., გვ. 141 - შინით ვორბინე-ოდა,
იქიდან (გაღმა) ვარბენინე. *შარ. მინეთი/მინით.*

ბიწროპინაწილ/რი (გინოთინაწილ/რს) *მიჭ. ენებ.*

წარს. ბაპინთირაპული, აპანკაპაპული. მი
რეჭა - დოუმაბ შიშიშ
გინოთინათაღერქ - ვინ ხარო, - დაუმაბა
შიშიშან გაფთირებულმა (აქანკალებულმა).

ბიწროპინაწილ/რი (გინოთინაწილ/რს) *მიჭ. ენებ.*

წარს. გინოთინათუე(ნ) ზნისა -
ბადათინირაპული; ბადავინთირაპული.

ბიწროპინაწილ/რი (გინოთინაწილ/რს) სახელი

გინოთინათუნს ზნისა - ბადათინირაპა,
მკვედრისფირის დაღაპა. ეს შური ველეფა,
დურულიშორი გეგნოთინათ - ამას
სრულეზით არ მიელოდა, მკვედრის მსგავსად
გაფთირდა.

ბიწროპირება (გინოთირებას) სახელი

გინოთირანს ზნისა - ბადაცვლა.
მეჩხოლე არღვილი ვეგნათირე -
მეძროზე (მწყემსი) ადგილს ვერ შეიცვლის. ითამ
საყიროფო რდას დო სახელე
გინოთირანდე: *კ. სამუშ., კართ. ზეს., გვ. 37* -
ვითო საყარელი იყოს და სახელს
მიცვილიდ.

ბიწროპირინი (გინოთინინი) სახელი

გინათინოშუე(ნ) ზნისა - ბადაყოლა;
ბამიქიდაპა.

ბიწროპინაწილ/რი (გინოკათაფას) სახელი

გინოკათუნს ზნისა - 1. ბადანა. ტყევა
ხათე-ხოლო გურინს გინოკათუნს ეშე:
მ. ზუბ., გვ. 18 - ტყევა მამინათეუ გლეჯას
გაადენს ზეით. 2. ბანცდა, ბადაცხანა თაპის
თაპისა. კოჩე ზრელი წუხარება
გინოკათუე - კაცმა ბევრი მწუხარება
განიცადა (გადაიტანა) თავის თავზე.

ბიწროპინაწილ/რი (გინოკათაფას) სახელი

გინოკათუნს ზნისა - ბადაჭარა. ჯა
შქას გეგნოკათუე - ხე შუაზე გადაჭრა.

ბიწროპინაწილ/რი (გინოკათაფას) სახელი

გინოკათუნს ზნისა - ბადაჭიშარა. ცუდე შქას
გეგნოკათუე - სახლი შუაზე გადატარა.

ბიწროპინაწილ/რი (გინოკათაფას) სახელი

გინოკათუნს ზნისა - ბადაპატილი.
გინოკათერი რდე არბო შარა -
გადაეცელი იყო ყველა გზა.

ბიწროპინაწილ/რი (გინოკათაფას) სახელი

გინოკათუნს ზნისა - ბადაპატივა. ათაქ
გინოკათილუქ, უკული ვაფშუ - აქ
ვიკეტები, შემდეგ არ მასსოვს.

ბიწროპინაწილ/რი (გინოკათაფას) სახელი

გინოკათუნს ზნისა - ბადანაპა, ბადანაპა. ნოსაშ
დილახუნაფა ვატოკონია-და, კველას
გინუკინია: *თ. სახოყ., გვ. 255* - რძლის
ვეკრდით ამოვდომა თუ არ გინდა, ვორკო
გადასნიო. *//გადატ. ქუევიდან შეღობ.*

ბიწროპინაწილ/რი (გინოკათაფას) სახელი

გინოკათუნს ზნისა - ბადანაპული,
ბადასარილი. გინოკათინელი მათუ დურაში
და - გადანული მატქს სიკვილის დლე.
გადატ. მეშოლი (ქუევიდან).

ბინომორალაშაშ (გინოკორკოლაფას) სახელი გინააკორკოლუჟანს ზნისა - ბადაპორეაბა.

ბინომორალაშორი (გინოკორკოლაფორს) *მიჰ. ენებ. წარს.* გინააკორკოლუჟანს ზნისა - ბადაპორეაშორი. ქობორგ გინოკორკოლუჟორი ქუა - ნახა გადაგორებული ქუა.

ბინომუნა იგივეა, რაც გინოკინა. ისოკო იზოიზო ხანცე გინოკეგნასგინი: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 11* - მას უნდა, იქითიქით ხანს (დროს) რომ გადაუწიოს.

ბინომუნინი (გინოკეგინს) სახელი გინოკეგინუნს ზნისა - ბადაპორეილი. ირ რაჯუასოკო გინააკეგინეკო მუმი ლემაღასე: *ა. ყოფშ., გვ. 55* - ყოველ საღამოს უნდა გადაეცეროს თავისი სამფლობელოსათვის. *იხ. კეგინი.*

ბინომუნორი (გინოლასირს) *მიჰ. ენებ. წარს.* გინოლასუნს ზნისა - 1. ბადაპორეილი, ბაბინეშორი. კვდეჯას მიკიკაცე, ხანტა, გინოლასირია: *ა. ყოფშ., გვ. 147* - კოდალს ხეს უეაკუნებს, გიტი, გადარეული. 2. ბადაპორეილი.

ბინომუნასა (გინოლასუსა) სახელი გინოლასუნს ზნისა - 1. ბადაპორეა, ბაბინეაბა, შუბლა თქაუაზა. 2. ბადაპორეა. თესუმარენქეჭუაზე მუზე გინიილასე?: *ა. ყოფშ., გვ. 132* - ეს სტუმრებიტეჭუიდან რატომ შვიმალა?

ბინომუნა (გინოლაფას) სახელი გინოლუ(ნ) ზნისა - ბადაპორეაბა. გინოლაფა მინდომე: *ა. ყოფშ., გვ. 74* - გადავარდნა მოინდობა.

ბინომუნაშორი (გინოლაფორს) *მიჰ. ენებ. წარს.* გინოლუ(ნ) ზნისა - ბადაპორეაბინილი. თომი იონწყეგმუმა ვორუქე გინოლაფორია: *ა. ყოფშ., გვ. 76* - იმის ასახსნელად ვარ გადავარდნილი.

ბინომუნაშუ (გინოლაფუს) იგივეა, რაც გინალაფორი - ბადასაპორეაბინი. *ჰორ. დიკოლაფუ.*

ბინომუნასხა (გინოლასხასა) სახელი გინოლასუნს ზნისა - ბადალასხა, ნინაღამდამგომის დამქმეა.

ბინომუნაშ (გინოლენდუსა) სახელი გინოლენდუნს ზნისა - ბადასხტომეა. ლობერს აიწორო გეგნოლენდუ - ლობებზე ერთამად გადასტა.

ბინომუნ (გინოლუნს) *მიჰ. ენებ. ზე. გინოლუ(ნ) ზნისა* - 1. ბადასაპორეაბინი; 2. ბადასასქელეილი. *ჰორ. გითილუ.*

ბინომუნაშა (გინოლუნაფას) სახელი გინულუჟანს ზნისა - ბადაპორეა,

ბადაპორეაბა; შიმომოლაბა. ჩქიმი დეკუ ურემი ბარბალომ შეგი დრფელს გინულუჟუნია: *ხაღს. სობრ., I, გვ. 163* - ჩქმს თავზე ურემის თვისს მეტს ყველაფერს გადაუღლიაო. წყარო ქიტინილეკეჯგორი - წყალო გადაივლე კარგად.

ბინომუნაშორი (გინოლუნაფორს) *მიჰ. ენებ. წარს.* გინულუნს ზნისა - ბადაპორეაბინი (წყალო); ბადაპორეილი (ამბავი).

ბინომუნაშ (გინოლუნაფას) სახელი გეგნოლუნუნს ზნისა - ბადაპორეა. დამხორი გურქინდუ ვალობ მამაღას დო ართო გეგნილუნუნია: *ბ. ჰეს., გვ. 23* - ცუცხლო გაუნდებდა ელისი სისწრაფით და მილიანად გადაიწებო.

ბინომუნაშა (გინონდელაფას) სახელი გინანდელუნუნს ზნისა - ბადაპორეაბა.

ბინომუნაშორი (გინონდელაფორს) *მიჰ. ენებ. წარს.* გინანდელუნუნს ზნისა - ბადაპორეაბინი.

ბინომუნაშა (გინონთახასა) სახელი გინაანთხუნ(ნ) ზნისა - ბადაპორეაბინი.

ბინომუნაშაშ (გინონტკეაფურას) სახელი გინონტკეაფურუნს ზნისა - ბადაპორეაბინი.

ბინომუნაშ (გინონქელუას) სახელი გეგნონქელუნს ზნისა - ბადაპორეაბა, ბადათილვა.

ბინომუნაშ (გინონქერუას) სახელი გეგნონქერუნს ზნისა - ბადასხტომეა. ჯრდემე გეგნონქერუ - კლდიდან გადასტა.

ბინომუნაშ (გინონქერუას) იგივეა, რაც გინონქერუა.

ბინომუნაშ იგივეა, რაც გინონქელუა, - ბადათილვა, ბადათილვა; ბადათაქაქაბა, ბადაპორეა. დუდი გეგნონქელუნ დიდის - თათი გადაჭრა დეცს

ბინომუნაშ (გინონცორუას) სახელი გინონცორუნს ზნისა - ბადასხტომეა.

ბინომუნაშ (გინონძელუას) სახელი გეგნონძელუნს ზნისა - ბადაპორეა, ბადათილვა.

ბინომუნაშა (გინონძეარეაბა) სახელი გეგნინძეარეაბუნ(ნ) ზნისა - ბადაპორეაბა; ნატირეაბა.

ბინომუნაშ (გინონწყემა) *იხ. გინონწყემა.*

ბინომუნაშ (გინონჯაფას) სახელი გეგნანჭუნ(ნ) ზნისა - ბადაპორეაბინი. იმი ნინა თელ ქიანას გეგნანჭუნ - იმის ენა მთელ ქვეყანას გადასწვდება.

ბინომუნაშ (გინონჯეარეაბა) სახელი გინაპეარეუნს ზნისა - ბადაპორეაბინი.

გადაქცევივებდა) კუჭ. გინაართინუანს ზნისა- გადაქცევივებს.

ბინორთაშა (გინორთაფას) იგივეა, რაც გინორთა, გინორთალა (მნიშვნ. 1) - ბაღახევევა. მუში სიტყვას გინურთუ - თავის სიტყვას გადაუხვია. ბაშივი გინორთაფა - ძაღვის გადახვევა.

ბინორთელ-ი (გინორთელ/რს) *მიძღ. ენებ. წარს.* გინორთუ (ნ), გინურთანს ზნათა - 1. ბაღახეველი, ბარდაქმნილი. ქობულკოროთ გინორთელ ოსურშიმა გვერს ხოლო ომჭურუნია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 144* - მამაკაცად გადაქცეული ქალის გველსაც ემზიხა. 2. ბაღახერილი. ათე გუღე გინორთელ ი მამიხა - ეს სახლი გადახრილი მჭევენება. გინორთელი ეამოწუა - გადახრილი (სიტყვა) არ მითხრა. 3. გულნასული. ძაბა გინორთელი ხუტას ლიშის უკეთელუ - ძაბა (სახელი) გულნასულ ხუტას ნემსს უკეთებდა.

ბინორთინაშა (გინორთინაფას) სახელი გინაართინუანს ზნისა - ბაღახევე- ნება. გაშნაართინუ ქუანო, ქობორუ: *ი. ყოფშ., გვ. 64* - ქვა რომ გადააბრუნა, ნახა.

ბინორთაშა (გინორთაფას) *იხ. რთაუალა.*

ბინორთაშა (გინორთაფას) სახელი გინაართუანს ზნისა - 1. ბაღახევევა. *იხ. გინორთაფა.* 2. ბაღახეველი, ბარდომა. ი გურშიში გინორთაფა გულის გადაყოლება, - *გადაქ.* დარდის გაქარება.

ბინორინა (გინორინას) სახელი გინაადირთუ (ნ), გინოდირთუ (ნ) ზნათა - 1. მალღიღან ბაღმომღმობა. აკომკაშე გინორე, ჩე ბეღალარა მორრე: *ი. ყოფშ., გვ. 136* - ფანჯრიდან არის გადმომდგარი, თეთრი მზის სხივი ადგას. თხილამურში გინორინას ულაფიო მაფუ ფერი: *ი. ყოფშ., გვ. 162* - თხილამურის დგომით დაკარგული მატეს ფერი. 2. მამოსარჩლება. მუშ სქუას გინარე - თავის შვილს ესარჩლება.

ბინორინაშ-ი (გინორინელ/რს) *მიძღ. ენებ. წარს.* გინაადირთუ (ნ) ზნისა - ბაღმომღმობარი.

ბინორინინ-ი (გინორიინის) სახელი გინორიინანს ზნისა - ლაღად და ამაყად ბაღმომღმობა. ქობულღეშე სქემაში ცოლა, ჩქონჩქი - კვრღემორიილეც ძიხვი გინორიინანცი - ზემოთქენ ლამაზი მთა, პიტალო კლდე - კლდეშემართულზე ჯიხვი ამაყად გადმომდგარა.

ბინორიშუ (გინორიშუს) იქით მხარას სვამი, სრამი; ბაღმა სვამი.

ბინორბაშა (გინორბაშაფას) იგივეა, რაც გინორჩეღეღე, - ბაღახეველი.

ბინორშა (გინორშას) სახელი გინორიშუღე (ნ) ზნისა - ბაღახეველი.

ბინორშაშა (გინორშაშას) სახელი გინორქენს ზნისა - ბაღახეველი, ბაღახევევა. გინუ 'უ' რქეუ ხე მანგარას - გადაუქნია ხელი მაგარად.

ბინორშაშა (გინორშაშას) იგივეა, რაც გინორღეღე, - ბაღახეველი. ემორჩეულ სათე ხოლო გვეგნარღევეს: *მ. ხუბ., გვ. 15* - ვეზორებმა მაშივე გადაყარეს.

ბინორშაშ-ი (გინორშაშელ/რს) *მიძღ. ენებ. წარს.* გინორშენს ზნისა - ბაღახეველი. სოღგარნი გოშპარეს რკინაში გინორშეღეღე: *მასლო., გვ. 86* - საღდაც გაგვაშენეს (გაგვერეს) რკინით გადაქსელოში (ციხეში).

ბინორშაშა (გინორშაშას) სახელი გინორშეღეღე ზნისა - ღრმობა. კუში გეგნორშეღეღე - ფეხი იღრძო.

ბინორშაშაშ-ი (გინორშაშაშელ/რს) *მიძღ. ენებ. წარს.* გინორშეღეღე ზნისა - ნაღრმობი, ღრმობილი.

ბინორჩაშა (გინორჩაშას) სახელი გინაარჩანს ზნისა - ბაღახეველი; ბაღახეველი. ორფელი ართო მოჭყინაფე, ცას მუნაფა ქეგნორჩაფე - ყველაფერი ერთად მონყენილა, ცას ღრუბელი გადაშეარებია.

ბინორჩაშაშ-ი (გინორჩაშაშელ/რს) *მიძღ. ენებ. წარს.* გინაარჩანს ზნისა - ბაღახეველი.

ბინორჩაშაშა (გინორჩაშაშას) სახელი გინა'არჩქენაშუ (ნ) ზნისა - ბაღახეველი. ნარჩქენაშუ (გინორჩაშაშელიში) გინორჩქენაშაშაში უკუღეშე უკუჩქენაშაფა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 104* - დაწვეულის გადაწვევაზე უკეთესია დაწვეულობა.

ბინორჩაშაშაშ-ი (გინორჩაშაშაშელ/რს) *მიძღ. ენებ. წარს.* გინაარჩქენაშუანს ზნისა - ბაღახეველი.

ბინორჩაშაშა (გინორჩაშაშას) სახელი გინაარჩქიღე (ნ) ზნისა - ბაღახეველი.

ბინორჩაშინ (გინორჩაშინის) სახელი გინაარჩქინანს, გინორჩქე (ნ) ზნათა - ბაღახეველი. კუში გინორჩქეღე კრაოგის - ფეხი გადაწეწეწი იყო საწოლზე.

ბინორჩაშაშა (გინორჩაშაშას) სახელი გინაარჩქიანს ზნისა - ბაღახეველი. გეგნორჩქიანში, ვიმ გოხოორცქე - რომ გადაქემა, გასკდა იქით.

ბინორჯინა (გინორჯინას) სახელი გინაარჯეგინანს ზნისა - ჯომანა,

3ქმბნება. ბოლო დროს დაღატი
გინარჯინუ გერქია: *კ. საბუ. ქას, გვ.*
156 - ბოლო დროს დაღატი აჯობა მტერმაო.

ბიწროსაზღა (გინოსაღუას) სახელი
გეგნუსადენს ზნისა - ალპირით მიგმა.
გომელეს რაშენს თექ, ქეგნუსადეს დო
ბაღანეს აკუჭოფეს დუღა: *მ ხუბ, გვ. 127* -
ჩამოვიდნენ რაშებიდან იქ, ალპირით შიბებს და
ბეშეებს დაუჭირეს თავი.

ბიწროსაილი (გინოსასილ/რს) *მიჭ. ერბ. წარს.*
გინოსასსუნს ზნისა - ბაღაშეშეშლი.

ბიწროსაზღა (გინოსასაზღა) სახელი
გინაასასანს ზნისა - ბაღაშეშეშა. *ჭორ*
მოსასუა.

ბიწროსაზღა (გინოსაზღა) სახელი
გინაასგანჯუანს ზნისა - ბაღაშეშეშა
(მეღეროს).

ბიწროსაზღა (გინოსაზღა) სახელი
გეგნოსირქუნს ზნისა - ბაღაშეშეშა.

ბიწროსაილიაზღა, ბიწროსაილიაზღა
(გინოსაქილიაღა) იგივეა, რაც
გინოსკილადალა//გინოსქილადალა -
ბაღარჩინა. სი ათე ლახალაშე
გინოსკილადალა! - შენ ამ
აეადმყოფობისგან გადაშორჩინო.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღაშეშეშა,
ბაღაშეშა (ძირში).

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გეგნუსკოპუნს ზნისა - ბაღაშეშეშა,
ჩაბანაბა. გეგნუსკოპი ფირქენს ოულარი
(ოულარი) - ჩაუგმანე ფიქრებს საგალი (გზა).

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღაშეშეშა,
ბაღაშეშეშა.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინუსესანს ზნისა - ბაღაშეშეშა.
ნაშიონექე დუღაშა ხეში გინოსუშაღა
ქედიტუჯე: *ა. ყოშ. გვ. 92* - ზოგიერთმა თავზე
ხელს გადასმა დანო.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღაშეშეშა
სტუმარად ყოფნა. *ჭორ. სუმარა.*

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
მიჭ. ერბ. წარს. გინოსკილიაზღა ზნისა -
ბაღაშეშეშა, სულაშეშეშა
ბაღარჩინაშეშლი. ... უნინექე კარაკანო
მინდლო გინოსკილიაზღა: *ქას, I, გვ. 316*
- ... ხედავ მკაფიოდ, მინდლო
გადანორბელი. მინდლო
გინოსკილიაზღა გინოსკილიაზღა
აკანო: *მასალ., გვ. 19* - მინდლო გადასერილი
გადამოლა სხვა კუთხითაც...

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა -
ბაღაშეშეშა (სულაშეშეშა).

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღარჩინა.
არძას გინოსკილიაზღაქი...: *ქას, I, გვ.*
68 - ყველას გადაჩინეზარ... შას
გინოსკილიაზღა, ინა ლორთოქ
ვაბლოლას: *სეგური, გვ. 248* - მე შენ რომ
გადამორბობდე, ის დემრთმა არ ქნას (არ
დაშეშეშოს).

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
მიჭ. ერბ. წარს. გინოსკილიაზღა ზნისა -
ბაღარჩინაშეშლი. მღვამი
გინოსკილიაზღა იუნდიქ დააშეშეშა:
ბაღ. სიმრ., I, გვ. 50 - ზღვას გადაჩინეზარ
ნაშა დააჩინო.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღაშეშეშა.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღარჩინა. სეგური
დუღაშე იერეში: *ა. ყოშ., გვ. 29* - ამ ბიჭმა
გადარჩინა სიკვილის ეს ირეში.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გეგნოსკილიაზღა ზნისა -
ბაღარჩინა. სეგურას გეგნოსკილიაზღა
მინდლო - სწრაფად გადაჩინა მინდლო.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გეგნოსკილიაზღა ზნისა -
ბაღარჩინაშეშლი. ბაღარჩინა,
შეჩინაფილ გორონჯექე გოლა
გეგნოსკილიაზღა: *ქას, I, გვ. 167* -
დადმურთალმა მტერებმა მთა ტურციალით
გადაიარეს (გადაიფრინეს).

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გეგნოსკილიაზღა ზნისა - ბაღაშეშეშა;
ბაღაშეშეშა; ხმაურით ბაღაშეშეშა
(ფრინეველსა).

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გეგნოსკილიაზღა ზნისა - ბაღარჩინა,
ბაღარჩინაშეშა. გეგნოსკილიაზღა
მ ხუბ, გვ. 184 - ამოვიდა ოთხი თავი.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღარჩინა.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გინოსკილიაზღა ზნისა - ბაღარჩინა.

ბიწროსაილიაზღა (გინოსკილიაზღა) სახელი
გეგნოსკილიაზღა ზნისა - ნაბადი
ნაბადი გინოსკილიაზღა - ნაბადი
ნაბადი გინოსკილიაზღა. ქორება
ქიგნოსკილიაზღა: *ქას, I, გვ. 231* - ქოლგა
ნაბადი გინოსკილიაზღა.

ბინძურაქალაქი (გინოფორმელეას) სახელი გინოფორმელეას ზმნისა - პანის (ტყაპის) გადასარება.

ბინძურა, **ბინძურა** (გინოფორმელეას) სახელი გინაფინანს ზმნისა - გადასარება. გინაფინანსდეს ტკილდეს და ოხუმიანდეს; *ი. ყოფშ., გვ. 56* - გადასარდნდნ ტკილდეს და ახმობდნდნ.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმანს ზმნისა - გადასარება, გადასარება (ენერგიულად).

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმანს ზმნისა - გადასარება. ქიანს ქიანაფორმანს დო კოც ვინაფინანსდეს; *ი. საბუშ., ქსს, გვ. 134* - მანდის გადასარდნდნ და კაცს არ შეგანდებდნ.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმანს ზმნისა - 1. გადასარება, გადასარება. 2. გადას. შესანი; ქელეში (ტირილოში) მიტანილი გადასარება. მუქანს გარა იყუაფინანს, ქიანს გინოფორმანს ფირი მანათი დო გვერდისა; *მ. ხუბ., გვ. 72* - როდესაც ტირილი იქნება, გადასარებას ორ მანეთსა და ნახევარს.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინოფორმელეას ზმნისა - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფინანს ზმნისა - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება. ნდეს ქიანაფორმანს ფირსოლოდეს დო გადასარებადეს; *ი. ყოფშ., გვ. 81* - დემა გადასარებას ორივეს და გადასარებას. *იხ. ფურტინი.*

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - მიწურებაში გადასარება (ხელი). თიქსუმიზა ვარენო ხე ქიანაფორმელეას - და, ტყვია... ხათე ხოლო ეშელენს; *მ. ხუბ., გვ. 16* - იმან თუ სამეურ (არ არის) ხელი გადასარება, ტყვია... მაშინვე ამოვა.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინოფორმელეას ზმნისა - გადასარება. ვეშელდებენო, ართი ცალიხე დისა გინაფორმელეას? *ქსს II, გვ. 46* - არ შეიძლება, ერთი მუქა (ცალი ხელი) მიწა მომპორო (გადამიცოცხლო)?

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება, გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება, გადასარება. კურკუცის გინაფორმელეას სუმიანდეს; *ქსს I, გვ. 316* - შეშელდებულზე გადასარებადეს გადასარებადი (გადამური) გორაკის თავზე.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება (გამოტოვებით) სამის ბაქსიშება; მაგ, თონის დროს აგურ-აგურ თონსა. ექი-ექ ქოთქუქუ, ქიანაფორმელეას - აგურ-აგურ თიქა, ჩანდებთ თიქა.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება. ხოლოდეს თოლი, გური ქიანა-გინაფორმელეას - მთარელობს თელი, გული ქვეყანა - გადასარებადი.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება. მინდორი გინაფორმელეას - მინდორი გადასარებადი (გადამინდა).

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება. გინაფორმელეას... ჩინი სქამი საქორთოს - ჩით გინაფორმელეას; *ქსს I, გვ. 313* - გამარჯვება... ჩვენს ლამაზ საქორთველოს - ჩით გადასარებადი (გადამინდა).

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება. გინაფორმელეას - გინაფორმელეას - გადასარება. გინაფორმელეას - გინაფორმელეას - გადასარება. გინაფორმელეას - გინაფორმელეას - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება. გინაფორმელეას - გინაფორმელეას - გადასარება.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება; შინტი ვეშელენს გადასარებას სულაშინს ბასაქსიშებადეს. გინაფორმელეას უკულო თული დოსქილდეს ვეშელდებენ ცალი, უარქიშინ - (ყველის) გადასარებადი (გადამინდა) შეშელდეს დაბლა დარბეოდა ჩილი ყველი, გარდაუქმნელი.

ბინძურა (გინოფორმელეას) სახელი გინაფორმელეას ზმნისა - გადასარება.

შევა, ბადაშრა (ფხვიერი რისამე). წურწუხა სქირასოკო გინუქუქიორუათი: *საზაყ.*, 16.03.1930, *გვ.* 3 - გოგირდი მშრალად უნდა გადავფრქვიოთ. ყვალს ჯიშუს ქიგნუქუქიორუანთ ფილოთულო - ყველს მარილს გადავყარით ზეითი და ქვეითი.

ბიბლიოგრაფია (გინოქორიონუას) სახელი გინააქიორუანს (შურს) ზნისა - ბაძარამება (სულისა), ბადაშპოლინება. სი ზოლოშე ვაგორწყვეტ, პლატოკის გინთოქიორუა შურს: *ქსს, I, გვ.* 131 - შენ ახლოდან ვერ გხედავ, ცხვირსახოცს ვაყოლებ სულს

ბიბლიოგრაფია (გინოქორინაფას) იგივეა, რაც გინოქუქრინაფა.

ბიბლიოგრაფია (გინოქორინონუას) სახელი გინიქორინონუანს ზნისა - ბადატაშაშაშა, ბადაშპოლინება. უკუნიში ბორჯული გეგნოქიორინონუ - ფეხის მუხლი გადაიტყავა (გადაიყვლიოვა).

ბიბლიოგრაფია (გინოქუქინაფას, გინოქუქინაფას) სახელი გინააქუქინუანს ზნისა - ბადასსურამება, ბადაშპოლინება, ბადასსხება. ართი ვიღრა წყარი ქიგნაქუქინუ დუს - ერთი ვიდრო წყალი გადასახ თავზე.

ბიბლიონა (გინოქუნას) სახელი გინააქუნანს ზნისა - ბადასსურამება, ნამოსხმება. თე ზგნანგენს გენაქუნანს შქართონი: *მ. ხუბ.*, *გვ.* 78 - ამ მზეთუნახავეს ახურავს საბანი. ქიგნაქუნუ ნაბადი: *ს. სამეშ.*, *ქართ.* *ზუა.*, *გვ.* 89 - ნამოსხმა ნაბადი. დუე ბაშაყუე კენაკურგ, ქიგნაქუნუ ნაბადი: *ბასალ.*, *გვ.* 71 - ყაბალახი (აქეს) თავს ნაკურული, ნამოუსხმას (მას) ნაბადი.

ბიბლიოგრაფია (გინოქუქრინაფას) სახელი გინააქუქრინუანს ზნისა - ბადასსურამება (ართაშაშად), ბადაშპოლინება დიდი რაოდენობის სიმოსისა. ხეშა დუდა ქიგნაქუქრინონუ - ხელზე მდულარე გადაისხა (დიდი რაოდენობით)

ბიბლიოგრაფია (გინოქუქრინაფას) *მიმღ.* *ნებ.* *წარს.* გინოქუქრინანს ზნისა - ბადაშპოლინი. გოალეოი ულგორეგვიმინანა, ჩაით გინოქუქრინონუ: *ქსს, I, გვ.* 314 - (ბრეე) მთები გვერდით გოდგანან (ამაყად) ჩაით გადაქორილები. შორს ქუქრით.

ბიბლიოგრაფია (გინოქუქრინაფას) სახელი გეგნოქუქრინანს ზნისა - ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლას) სახელი გეგნოქოლანს ზნისა - ბადატანა. ხე ქემოუთხებუნა დო დობიჭყეს გინოქოლანს: *ს. სამეშ.*, *ქსს,* *გვ.* 118 - ხელი ჩაუვლიათ და დამინყეს გადატანა (გადაგება).

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინება, ბადასსურამება. მასა ნარგეფოში კვირგემს (*//* კვირგეფე) ფოსფეფი - წკიმა გინოქოლანტუნს (*ი*): *საზაყ.*, 6.03.1930, *გვ.* 2 - მახარ ნერგების კვირგემს ფესვებთან გადაკენეტს (გადახრავს).

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გინოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინება, თმის უსწორ-მასწოროდ ბადაშპოლინება მაქრატლით ან მანქანით. მუჭოვ, უმა დული გეგნოქოლანტუნანი? - როგორაა, ამისთვის თავი რომ გადაულოჯნათ. *იხ.* *ღანჯუა.* *შორს* *ღანჯუა.*

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინება, თმა გეგნოქოლანტუნს - თმა გადაქრითეს.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) *მიმღ.* *ნებ.* *წარს.* გეგნოქოლანტუნანს ზნისა - სუშთად ბადაშპოლინი, ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - სუშთად ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) *მიმღ.* *ნებ.* *წარს.* გეგნოქოლანტუნანს ზნისა - ძალზე სუშთად, პირველინად ბადაშპოლინი, ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - ძალზე სუშთად ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - ძალზე სუშთად ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - ძალზე სუშთად ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გინოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება (კანისა).

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) *მიმღ.* *ნებ.* *წარს.* გინოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინი.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გინოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება (კანისა).

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) *მიმღ.* *ნებ.* *წარს.* გეგნოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინი (მკერდი).

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) იგივეა, რაც გინოქოლანტუნს ზნისა - სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - თმის უსწორ-მასწოროდ ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება.

ბიბლიონა (გინოქოლანტუას) სახელი გეგნოქოლანტუნს ზნისა - ბადაშპოლინება, ბადაშპოლინება (კანისა).

ქეგნოელობუათი - ძველი ლობე
დაეარღვიოთ, ახალი გადავლობით.

ბინოვზაზა (ტინოლუზა) სახელი
ტინოლუზუნს ზნისა - ბადალუნვა.

ბინოვპოვზა (ტინოლუკოლას) სახელი
ქეგნალუკოლუე (6) ზნისა -
ბადანაშაპა. ქეგნალუკოლუეს ართიანს
ლო გოჯვიდეს - გადაეხევიენ ერთმანეთს და
გადაკოცნეს. ქიშიორულგ დო
გმგვანალუკოლუე კისერს დო
აჯულუეფ თისგ: *ა. ცაგ., გვ. 95* - მორიზინა და
გადაეხვია კისერზე და ჰკოცნიდა მას.

ბინოვზა (ტურში) ბაბრაზაპა (გულზე
გადაკედობა). მუშო გოკო ისოლუე
ტინალუკოლუე ტურცუნი - რად გინდა, რომ
ინობოლო, გაბრაზდე (გულს გადააკედდე).

ბინოვზა (ტინოვარუას) სახელი
ტინიქარუე (6) ზნისა - ბადაპარაპა.
იალონი რე, ზორია ვარე, ტინიქარუე,
გეგტაროსუ - იალონია, ქარი არაა, გადაიქარა,
გამოიდარა.

ბინოვზა (ტინოვარუას) სახელი
გეგნოვარუენს ზნისა - ბადანიდენა.
შორ ტინოვარუასა.

ბინოვნიოლი (ტინოვანთილ(რს) მიშ. ენებ.
წარს. ბადაპინთილ(რს) უქროთ
ტინოვანთილი რე - უქროთია
გადაეციოთლებული.

ბინოვნიორი (ტინოვლიორს) მიშ. ენებ. *წარს.*
ყვილუნს ზნისა - ბადაპალი. *||*გადატ.
ფერ-ტინოვლიორი ფერ-დაქარგული,
გაფთირებული.

ბინოვნიზა (ტინოვინტუას) სახელი
ტინოვინტუნს ზნისა - ბადაყლაპაპა.
არაა გვერმაიქ ქეგნოვინტუ: *ა. ზუბ., გვ. 12* -
ყველა ვეშაპა გადაყლაპა.

ბინოვნიშა (ტინოვითაშას) სახელი
ტინააყა/ოთანს ზნისა - 1. ბადაბდეპა,
ბადაბდეპა. კატე სოლგა ტინააყათენი, იმე
კურხით დასხაპანსია: *ბაბს. სიბრ., I, გვ. 65* -
კატა სადაც არ უნდა გადაადგო, მინც ფხვით
დაბტებო. მუშაქ გოლახს სქუა დო
ტეგნაყოთ ცდემე: *ა. ყოფ., გვ. 11* - მამამ
სცემა შვილი და გაადგო სახლიდან. 2. ძველად
სამეგრელოში წყად ყოფილა ქორწინობი
ტინოვითაშა: ფულის ან სხვა ნივთიერი
სარეპარის მიტანა. სარეპარის მიტანი და
სარეპარი ცხადდებოდა სუფრანზე. ზარამ
ტინოვითაშა ქელიტყეს: *ა. ზუბ., გვ. 186* -
ფულის გადაგდება (სარეპარად მირთმევა)
დაინყეს.

ბინოვნიშა (ტინოვონაფას) სახელი
ტინიქონანს ზნისა - ბადაპანანა,
ქილოვით მარგის მუვიდი

გეგნოშიცონეს: *ა. ყოფ., გვ. 154* -
ოცდაათ მარტს ზუგდიდს (ზუგდიდზე გავლით)
გადამიყვინეს. 2. გადანიდენა ვაზისა. *შორ*
ტინოვარუა.

ბინოვზა, **ბინოვზა** (ტინოვუნადას) სახელი
ტინააყუნუე (6) ზნისა - თან
ბადაპოლა. მუსუ ვოხო ტინოვუნა?: *ა.*
საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 31 - რას ჰქვია გადაყოლა?

ბინოვზა (ტინოვუნაფას) სახელი
ქიგნუეკუნუნანს ზნისა - 1. ბადანენა,
ბადაპარა. მართათხიმი ტინოვუნაფა მართახის
გადაქერა, გადანენა: თითო მართათხი მიში
ჯიბაღუნეს ქიგნუეკუნუე დო მიდართუ -
თითო მართახი თვის ძმებს გადაანდა და
წავიდა. 2. რისამე ზიად ნანწინს მოწენა
(მაგ., კალათის, ვადლის, ლობის...). 3.
შემოყოლა, შემოვლა ირგვილი.

ყანამა კორადილი ლობერე ტინოვუნუე -
ყანზე დაბალი ლობე ჰქონია შემოვლებული.

ბინოვზაპუკრი (ტინოვამეგელურს) მიშ. ენებ.
წარს. ტინოვამეგელანს ზნისა -
ბადაპინინაპული. ირო

ტინოვამეგელური თქვან(ი) ორტეინ(ი)
და ცხანა: *ჯრისი, გვ. 127* - ყოველთვის
გადაბიზინებული იყოს თქვენი ზოსტანი და ყანა.

ბინოვზა (ტინოვოლუას) სახელი
გეგნოვოლუნს ზნისა - დაპაქარაპა,
ბადასეპლა. წყარომ ნაშქვილასა წყარს
ტინოვოლუნანდესია: *ბაბს. სიბრ., I, გვ. 174* -
წყალში დაბტურალს წყალს
აქურებდნენ.

ბინოვზა (ტინოვოლადას) სახელი
ტინოვურდუ (6) ზნისა - ბადალლა.

ბინოვზა (ტინოვოლუას) სახელი
ტინოვოლანს ზნისა - ბადართშა
ქაწინს. აქა ძაფე გეგნოშიმეულე - ერთი
ძაფე გადამრთე.

ბინოვზა (ტინოვქეაფას) სახელი
ტინააშქვანს ზნისა - 1. ბაშაპაპა.
ორიწეი კარს გეგნააშქუ - საქონელი
გაუშა კარში (კარს გარეთ). 2. ბადაპცეპა.
გეაფას რქენო ტინააშქვანს - შიას
დაბლობად გადაექცეს. ძაბი, სქანი ლული
ტინოშიმევენს ბანბურ თუხარკო ცხენო:
ა. საბუშ., ქსას, გვ. 133 - გოგოვ, შენი თავი
გადაშქეცა ბანბურ თოხარკო ცხენად.

ბინოვზა (ტინოვქეაფას) იგივეა, რაც
ტინოვქეაფა.

ბინოვზაპუკრი (ტინოვსაფაღურს) მიშ. ენებ.
წარს. გეგნოვსაფაღანს ზნისა -
შხაპოვსაპუკრი. ოქმარეში ცუქნათ
ტინოვსაფაღური: *ა. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 18* -
დილის ნამით შხაპოვსაფაღური.

ზინორება (გინორებას) სახელი გინორებას ზნისა - 1. ბადაცემა. ათე აბზე ზაკიოქი გეგნოჩუ მუჰამბის: *ბ. ჰუბ., გვ. 35* - ეს აბზე ზაკიოქი გადასცა მუჰამბის. 2. გადატ. ანათება - მეჩვენება, დანყველა. გინორება (გადაცემა) ხდება გარკვეული რელიგიური რიტუარის დაცვით: მეჟუა ოხვამეშა, საწირემჰ მეულუნა სანთელი დო ფარა, ომეს ცხაცხუს ქიმკაშქეჟანა ლისმარს დო გინორება - ჭყენა - მიდან ეკლესიაში, სანირში მიაქეთ სანთელი და ფული. ეზოში ცაცხვზე მიატედებენ ლურსმანს და გადასცემენ - წყველიან. ეს რიტუარი განსაკუთრებული ძალისადა ითვლებოდა ილირის ეკლესიაში (*იხ. ს. მაკალ., გვ. 348-355*).

ზინორამილი (გინორამილ(რს) მიჰო. ნებ. წარს. გინორანს ზნისა - ბადაცეშული; რელიგ. ბადაცეშული - დანყველილი. *II გადატ.* გინორამილი ჭვიმა განუწყეტელი ნვიმა. გინორამილო ჭვინს განუწყეტლად ნვიმს

ზინორამბაშული (გინორამბაშელ(რს) მიჰო. ნებ. წარს. გეგნოჩარგაშანს ზნისა - ბადათელილი, ბადათელილი.

ზინორამბაშა (გინორამბაშას) სახელი გეგნოჩარგაშანს ზნისა - ბადათელვა, ბადათელვა. ორნჯი გიმოჩარგაშანს ახალი ეული გყას - საქონელი თელავს ახლადამოსულ ბაბას (ტყეს).

ზინორამაშა (გინორამაშას) სახელი გინუჩარქალუანს ზნისა - ოდნამ ბადანება; ბადანება; ბადაჩარნაშა (რამეზე).

ზინორარა (გინორარას) სახელი გინორარუნს ზნისა - ჩორვით ბადასევა, ძლივს ბადასევა.

ზინორამაშირი (გინორამაშირის) მიჰო. ნებ. წარს. გინააჩორთუ(ნ) ზნისა - ბადაცდენილი, ბადაშორბეშული. ჭე გინორამაშირი დე საჩილოს ფერ ღლოს: *ბ. ჰუბ., გვ. 195* - ცოტა გადაცდენილი (გადაშორებული) იყო ცოლის შერთვის დროს.

ზინორამაშა (გინორამაშას) სახელი გეგნაჩილითუანს ზნისა - ბადაცდენა, აცდენა; დროის ბადამეტიება. გადო გას გივოსხაში დო გინიფჩილითეი: *ა. ყოშ., გვ. 141* - ბორცვა და ბორცვს დევახტი და ავიცდინე (გადავიცდინე).

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გინორამანს ზნისა - ბადაცლა, დაცლა. ურეში გეგნოჩორელეს - ურეში გადაცალეს.

ზინორამა (გინორამაშას) იგივეა, რაც გინორამაშა, - ბადაჩორაშა. ხმელი გეგნოჩარანო დო ყულელი ზღამა ინილანი: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 103* - ხმელეთი ჩოჩით გაიარონ და ყულევეში ზღამაში ჩავიდნენ.

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გეგნოჩორუნს ზნისა - ბადაცეშა. ინგარი გეგნოჩორეს დო თინეფიმა ქიშერთეს: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 100* - ენგარი გადაცურეს დო იმათთან მივიდნენ.

ზინორამა (გინორამაშას) *იხ. გინორამაშა*, -. ბადაცეშა, ბასდომა. სქანი დული გინორამაშას აბაზანა ქობალა: *ქხს, I, გვ. 247* - შენი თავი გადამიქცია აბაზან პურად. ბურჭულიში ოკვათალი არგუნიში ოკვათალი გინორამაშას - ნალდით მოსაქრელი ნაჯახის მოსაქრელად გახადესო.

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გეგნოჩარელუნს ზნისა - სანდის (*იხ.*) ბადანება.

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გეგნოჩორუნს ზნისა - ბადაცეშა. ოლაგეს ფერი ჯგორ გეგნოჩორუნ, ბოშალოქ ქიგამინუ - ოლაგევი ისე კარგად გადახტა, ბიჭობა გამახსენდა.

ზინორამა, **ზინორამა** (გინორამაშას) სახელი გინორამაშას ზნისა - ბადაცეშა. ნდიენს ნორდუაქ ქიგანაცოიოუ - დევებს ლადარი გადააცივდა.

ზინორამა (გინორამაშას) იგივეა, რაც გინორამაშა, - მიჰო. ნებ. წარს. გინორამაშას ზნისა - ბადაცეშული. დინორამაშა შურიშ ორინალეი შე ოანრეში გინორამაშა - ჩამწარი სულის (შეყვარებულის) სამყოფელია სველი საყვავილე გადანამული.

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გინორამაშას ზნისა - ბადაცეშა, ბადაცეშა.

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გინორამაშას ზნისა - ცულად ბადაცეშა, ტომბანის უშნოდ ბადაცეშა. ათე ჯამშიქ ჯგორ ვეგინგაკვათო, მუჭოე გინორამაშას - ეს თუთის ხე კარგად ვერ გადაჭირა, როგორაა, რომ უშნოდ გადაიჭირა.

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გინორამაშას ზნისა - ბადაცეშა, ტომბანის ბადაცეშა, ბადაცეშა. მიკაფური ასე დო ათე ჯალეფი არძო გეგნოჩორუნ - მიჰყევი ახლა და ეს ხეივი ყველა გადასხტე!

ზინორამა (გინორამაშას) სახელი გინორამაშას ზნისა - ბადაცეშა.

კურცხე ვორდე მოკლადს, გინობძაღუნს სათე ლური: *ქსს, I, გვ. 59* - რომც მინდოდეს მღვიძარე ვიყო, გადამძალეს მაზინე ძლი.

ბიწრობა (გინობაღუნს) იგივეა, რაც გინობაღუნსა. გინობაღუნსა მიღართ საქმე - გადაძალეზზე წაივდა საქმე.

ბიწრობანი (გინობახინს) სახელი გინაძაძახანს ზნისა - გადაძახინი. მეძობელქ მეძობელს გინაძაძახუ: გილაძახინით საქმე ვეკეთებენია - მეზობელმა მეზობელს გადაძახან: ძახლით (იქითაქით სიარულის დროს) საქმე არ შეიძლება გაკეთდეს.

ბიწრობა (გინობარაგას) სახელი გინობარუნს ზნისა - გადაზახუნსა (ძალისა). ოსურიში გინაძირაფუშა მიღეყუნეს - ქლის გადასანახუნებლად წაიყვანეს.

ბიწრობა (გინოწვიებას) სახელი გინოწვიენს ზნისა - გადაწვიება, სტუმრად მიპატივება. გეგნიწვიენს მულირი სუმარეფი - გადანიწენს მოსული სტუმრები.

ბიწრობინა (გინოწვიინდას) სახელი გინოწვიინდას ზნისა - გადაწვიინდა. ოხეამე გეგნოწვიინდე - ეკლესია (ეზო) გადამზინდეს.

ბიწრობინა (გინოწვიინაფილს) სახელი *წარს. წვალაშეწყატილი.*

ბიწრობა (გინოწვირას) სახელი გინოწვირუნს ზნისა - გადაწვირება.

ბიწრობა (გინოწვილას) სახელი გინააწვილანს ზნისა - გადაწვილება.

ბიწრობა (გინოწვიონას) სახელი გინოწვიონუნს ზნისა - გადაწვიონა.

ბიწრობა (გინოწვიმას) სახელი გინააწვენს, გინოწვენს ზნისათა - გადაწვენა. მუელულური შარას წვენქ გეგანუ 'უ'წვენუ - რომ მოჰქონდა, გზაზე წვენი გადაეცემა (გადაესხა).

ბიწრობა (გინოწვიმას) სახელი გეგანაწვენს ზნისა - გადაწვენა. დოკორურო ხედესულო გინგაწვენდე სნაბდისუ: *ქსს, I, გვ. 230* - დედაცურად ისხდნენ და იხდიდნენ ნაბაღს.

ბიწრობა (გინოწვიარუნს) სახელი გინოწვიარუნს ზნისა - გადაწვიარა.

ბიწრობარა (გინოწვიარუნს) სახელი გეგნოწვიარუნს ზნისა - გადაწვიარა (ეცხლით). ჩქინი კუნთხე, ჩქინი განც კაკლარონი გეგნოწვიარუნს: *ს. საბუ, ქსს, გვ. 160* - ჩვენი კუთხე, ჩვენი შარეში ეკლიანი (ეკალიარი) გადაკაფეს.

ბიწრობანა (გინოწვიენუნს) სახელი გეგნოწვიენუნს ზნისა - გადაწვიენა (ძლიერად).

ბიწრობა (გინოწვილს) *მიღ. ენებ. წარს.* გინოწვენს ზნისა - გადაწვილარა. ვარწყეყოთა გინოწვიერი დიხასი? *მ. ხუბ., გვ. 23* - ვერ ხედავ ამ გადაწვიარ მინასო?

ბიწრობარა (გინოწვიარუნს) სახელი გეგნაწვიარუნს ზნისა - გადაწვილარა. შოგ ჭითა.

ბიწრობარა (გინოწვიარუნს) სახელი გინააწვიარუნს ზნისა - გადაწვილარა; გადაწვილარა. შინს ყუფი სო გილუნია, კითხესა დო მეთა ყუფილა გინოწვიარინდეუა ხე: *სალს. სიძრ., I, გვ. 157* - სვანს ყური სად გაქვსო, ჰკითხესო და მეორე ყურისაკენ გადაინვიდნაო ხელო.

ბიწრობა (გინოწვილარს) *მიღ. ენებ. წარს.* გინააწვილანს ზნისა - გადაწვილარა.

ბიწრობა (გინოწვილას) სახელი გინააწვილანს ზნისა - გადაწვილარა.

ბიწრობარა (გინოწვიორუნს) *მიღ. ენებ. წარს.* გინოწვიორუნს ზნისა - გადაწვილარა.

ბიწრობა (გინოწვიორუნს) სახელი გინოწვიორუნს ზნისა - გადაწვილარა.

ბიწრობარა (გინოწვიარუნს) *მიღ. ენებ. წარს.* გინოწვიარუნს ზნისა - გადაწვილარა. საქმე გინოწვიარა დილიშა: *ს. საბუ, ქარო. ზეს, გვ. 41* - მის დღეში არა მიჩქენია რა (არადერი) გადწვილარ საქმეს. ვა დეუროგ დიდა დო მუგამი გინოწვიარ დილი საქმეს: *ა. ყოფ., გვ. 47* - არ დაეზორილა დედა-მამის გადწვილარ საქმეს.

ბიწრობა (გინოწვიარუნს) სახელი გინოწვიარუნს ზნისა - გადაწვილარა. გინოწვიარდეუა პაპაქ: *ა. ყოფ., გვ. 9* - გადწვილარ მღვდელმა. ამაღლა გინოწვიარდე ჩქინი გუაბარა: *ქსს, II, გვ. 42* - დღეს გადწვილარა ჩემი ბედისწერა.

ბიწრობა (გინოწვიარუნს) იგივეა, რაც გინოწვიარუნსა. - გადაწვილარა. არძოქ შევილაფა გინოწვიარდეუ: *მ. ხუბ., გვ. 14* - ყველამ დაბრობა გადაწვილარა.

ბიწრო, ბიწროზ შოგ. პალმა, პალმავა, იმ მხარეს; იმითი. გეგნოწვიარუნსა დო გინოზ გეგნახუნსუ - აყვანა (აილო) ეს ბავშვი და გაღმა გადასევა. ვითორი გოლანში გინოზ გ...: *ა. ცაგ., გვ. 18* - თორმეტი მთის გადაღმა. შოგ კინოზ.

ბიწრობა (გინობაღუნს) სახელი გინობაღუნს ზნისა - გადაწვიარება. ირველუ მოყო გინობაღუნც: *ს. საბუ,*

ქართ. ზღა, გვ. 83 - ყველაფერს ძოკო გადახარძავს.

ბიენზარჩაღარი (გინოზხარჩაღარს) *მიჯი. ენებ. წარს.* გინოზხარჩაღანს ზმნისა - ნყლისბან პირნმინდად გადარაცხნილი.

ბიენზირშუა (გინოზირშუას) სახელი გინოზირშუენ (ნ) ზმნისა - გადახნიზვნა.

ბიენზოგაშოლი (გინოზოგაშოლს) *მიჯი. ენებ. წარს.* გეგნოხოშოენ (ნ) ზმნისა - გადახნიზარი.

ბიენზონი (გინოზონს) *მიჯი. ენებ. წარს.* გეხუნა ზმნისა - ნაჯოლი. გინოხონი ცხენსი ქოგუ: *ქსს, I, გვ. 207* - ნაჯდომ ცხენს პავს.

ბიენზონი (გინოზონს) გაღმელი, იმითური, იმითა მხრისა, იმითარი. მინოზონი, გინოხონი - აკა ვარე წიოზონი - გამოღმელი, გაღმელი, - არც ერთი არაა მოზავლისა. ნონადორეუთე გუას გინოხონი ხენწიფეში სქუა: *მ. ხუბ., გვ. 75* - ნადირობდა თურმე (ნანადირება) ამ ტყეში გაღმელი ხელმწიფის შვილი.

ბიენზონი (ღისა) გადახნილი მინა; გადამა მინა (*კ. ცხად., კაჯალ., გვ. 41*).

ბიენზონილი (გინოზონილს) *მიჯი. ენებ. წარს.* გინოხოენუნს ზმნისა - გადახნილი.

ბიენზონი (გინოზონუნს) სახელი გეგნოხოენუნს ზმნისა - გადახნივანა.

ბიენზორაშა (გინოზორაშას) სახელი გინაახორუნანს ზმნისა - გადახნივანა. მუში შარკენე ბოში გეგნაახორე შორი ქანაშა: *მ. ხუბ., გვ. 2* - თავისი მოჭიდავე ბიჭი გადახასალა შორ ქვეყანაში.

ბიენზორინი (გინოზორინს) გადახასნივანა, სამოსასლო აღმირის შივცვილა.

ბიენზორინილი (გინოზორინილს) *მიჯი. ენებ. წარს.* გინოხოხოუნს ზმნისა - გადახნილი. შექანადიხას გინოხოხოილი ცოფე: *მ. ხუბ., გვ. 3* - შუა ადგილას გადახერილი ყოფილა.

ბიენზორი (გინოზორუნს) სახელი გინოხოხოუნს ზმნისა - გადახნივანა.

ბიენზოლა (გინოზოლას) სახელი გინოხოუნს ზმნისა - გადახნივანა.

ბიენზოლი (გინოზოლს) გადახნივანი; გადაშორი. კურკუციას გინოქანე გინოხოულ სუკოშ დუს: *ქსს, I, გვ. 316* - შემადლებულზე გადაშოლილია გადაშობილი (გაღმური) გორაკის თავზე (!)

ბიენზუნა (გინოზუნანს) სახელი გინოხოენ (ნ) ზმნისა - გადახნივანა. თი გინოხოენია ოლასე: *ი. ყოფშ., გვ. 75* - ზეითაა გადახედარო სახლში.

ბიენზუნა (გინოზუნანს) სახელი გინაახუნუნანს ზმნისა - გადახნივანა.

ბიენზუნაშოლი (გინოზუნაშოლს) *მიჯი. ენებ. წარს.* გინაახუნუნანს ზმნისა - გადახნივანი.

ბიენზურინი (გინოზურინანს) სახელი გინაახურინუნანს ზმნისა - გადახნივანა, ერთგამად გადახნივანა. ქუასე ქიგნაახურინუნე თი: *ი. ყოფშ., გვ. 68* - ქუასე გადახნივანი ზეითი. ოღოშუაშო ქუასე ქიგნაახურინუნევა დო დოსქიდუნია: *ქსს, II, გვ. 36* - ყველაფრიანად ქუასე გადახნივანი დო მორჩებო.

ბიენზუნაშოლი (გინოზუნაშოლს) სახელი გინოჯალაგანს ზმნისა - გადახნივანა, გადახნივანა. გეგნოჯალაგეუ ვევეში სიპაშა: *საზა., 17.08.1931, გვ. 3* - გადათელა ძველი სიტყობეა.

ბიენზილი (გინოზილიკუნს) სახელი გინაჯილიკანს ზმნისა - ბახნივანა (გულისა). გურეუ გინმაჯილიკანა მაღინაჟუ კულაქეჟუ - გულს უხეთქვენ დასაქეჟუ კულაქეჟუ.

ბიენჯი (გინოჯინანს) სახელი გინაჯანს ზმნისა - გადახნივანა. გინაჯინენი, დამი მათხუალი ცოფერე: *ი. ყოფშ., გვ. 27* - რომ გადახნივანა, დის მთხუენელი ყოფილა.

ბიენჯირი (გინოჯირინს) სახელი გინიჯირუნე (ნ) ზმნისა - გადახნივანა. მეკიორეუ აშო დო გინოჯანე ბაღკონს: *მ. ხუბ., გვ. 199* - მობრუნდა აქეთ და გადახნივანა მოაჯირზე.

ბიენჯილი (გინოჯილას) სახელი გინოჯუნუნს ზმნისა - გადახნივანა.

ბიენჯილი (გინოჯილანს) სახელი გინაჯილიკანს ზმნისა - გადახნივანა. მაგორა დღას გეგნაჯილიკუნს ქალარდევი: *ი. ყოფშ., გვ. 91* - მეორე დღეს გადაეგზენეს ქალადღევი.

ბიენჯილი (გინოჯილას) სახელი გინოჯუნს ზმნისა - გადახნივანა.

ბიენჯილი (გინოჯილას) *მიჯი. ენებ. წარს.* გინოჯუნს ზმნისა - გადახნივანი. ოსურ გინუელირს ცეგანა ულირი (ოღარეგმორეული) უჯგუნია: *თ. სახო., გვ. 255* - სახლიდან ნასულ ცოლს ნასული (=ნაშუადრი // ბალახმორეული) ყანა სუგობიო. დიდაში გინუელირი ქვირასე ნევირი ოქუეშუნეს: *ი. ყოფშ., გვ. 177* - დედას გადასულ (ნინ მორბენალ) კვიცის მგელი შესქასო.

ბიენჯილი, **ბიენჯილი** (გინმაჯორუნანს) სახელი ატინმაჯუნს ზმნისა - გადახნივანა. ეშმა მუ გეგნაჯინმაჯანა, დოჯილგე თე ბოში: *მ. ხუბ., გვ. 235* - ამდენი რა გეგნაჯორელი, მოკლა ეს ბიჭი. უკული კინი გეგნაჯინმაჯანს მარა:

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე.*
მე. გიორგინაშუნან ზნისა -
დასაბმორაბელი. გოლას ქუა შიკობუნო,
რმინიშ გიორგინაშაული: *ქსს, I, გვ. 145* -
მთის (ფერდობზე) ქუა რომ ადგია (ძვეს), ბარად
დასაგორებელი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გერე (6) ზნისა - დასაბმორი.
გიორგინაშაუ არდელიქ ეამაშუე -
დასადგომი ადგილი ვერ ვიშოვე.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე.*
მე. გიორგინაშუნან ზნისა - თავსაბმორი,
თავდასაბმორი; თავსაბმორი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გიორგინაშუნან ზნისა - ბადასაბმორი (მაგ.,
მორებისა, შეშისა მთიდან); დასაბმორი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გიორგინაშუნან ზნისა - ბადასაბმორი,
დაბის ბასათინაბმორი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გიორგინაშუნან ზნისა - ბადასაბმორი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გიორგინაშუნან ზნისა - დასაბმორი. შორ
მიკაქუნალი ჩასაცმელი. *იხ. ვაქუნა.*

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გიორგინაშუნან ზნისა - დასაბმორი
(აბრელი); შასანირი (მევედრი).

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს), **ბიორმინაშაუ-ი**
(გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.* გიორგინაშუნან
ზნისა - ბადასაბმორი, ხის (მორის)
დასაბმორი მთაში მთაში. შორ
გიორგინაშაუ; ტაობნ. გიორგინაშაული (*ქ. ცხად.,*
ტაობ, გვ. 42).

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გერე (5), გიორგინაშუნან (6) ზნისა -
ჩასაბმორი. ვერდელიქ
გიორგინაშაულ ქეშაუა: *ხადს. სიბრ., I, გვ.*
152 - კურდელიქ ჩასაბმორი ვერ
ვიშოვა.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
დასაბმორი. *იხ. გიორგინაშაუ.*

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.* გიორგინაშუნან
ზნისა - დასაბმორი. თუნა რდ... წანაში
დალას ღო წანაში გიორგინაშაულს - ეს
იყო... წლის დასაბმორი და წლის დასაბმორი.
იხ. გიორგინაშაუ.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.* გერე (6) ზნისა -
საბმორი.
ბიორმინაშაუ გიორგინაშაულს, ჩქი იშენ
მეზინაშაული: *მ. ხუბ., გვ. 164* - რაშუ
დასაბმორი თუ შევექნა, ჩვენ მაინც
დავლებულვართო! შორ. ოხენაშაუ; *იხ. გერე.*

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გიორგინაშუნან, - *მიძე. ერძე. მე.*

გერე (6) ზნისა - დასაბმორი. ვო,
ლაგმა ბურეულ ღო გიორგინაშაული ხუტუმი:
ხადს. სიბრ., I, გვ. 48 - ლაგმა ბურეული და
დასაბმორი - ხუტუსი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *მიძე. ერძე. მე.*
გიორგინაშაული ზნისა - დასაბმორი.
გიორგინაშაული საბმორი: *ქ. საბმორი, ქართ.*
შეს., გვ. 55 - დასაბმორი საბმორი მატეს.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) - ბანაშაული,
ნელ-მბილი წყალი (არც ცხელი და არც ცივი).
შორ. ბეე. იხ. გიორგინაშაუ.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) მუდამაშაული რძის
ნაშაული, - შრაბი. ხინტიორაქ ონოლია
გირიშ ფაფორს ქიგიორგინაშაული - ხინტიორაქ
ონოლია შრაბის ფაფას გადაყოლო. *შორ.*
წაქა, წურუქი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *იხ. გიორგინაშაუ.*

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს), **ბიორმინაშაუ-ი** (გიორგინაშაულ/რს) ბრი-
ბალი. გელაშუ გირგინაშაული-და, გლახათ
მიღურს ჩქინი საქმე - თუ ამოვარდა გრგელი,
ცუდად ნაეა ჩვენი საქმე. *შორ. ჭაბიკონი.*

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) ცხანის სირბილის
ერთ-ერთი საბმორი. გირგინაშაული ულაში
ბორჯის ცხენი ჯოლირიცალო მიორულე -
გირგინაშაული სვლის დროს ცხენი ძალით
მირბის.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) ლარტაშა, რომელსაც
იყენებენ ცეკას (*იხ.*) თავგადასალობად; ღობის
გადასალობი მისპირი წნელი.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს), **ბიორმინაშაუ-ი** (გიორგინაშაულ/რს),
ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *ბიორმინაშაული (ი. ვოშუ).* ბ
გიორგინაშაული/გიორგინაშაული გელაშა გვირგინის
დადგმა. გვირგინი ოკო გიორგინაშაული ათუ
ტირაწკმა: *ი. ვოშუ, გვ. 46* - გვირგინი უნდა
დავიდგა ამ ქალიშვილთან. ნება ვამყენს სქუა
გიორგინაშაული გელაშაში: *ი. ვოშუ, გვ.*
46 - ნება არ მისცეს შვილს გვირგინის
დადგმისა. ხათეე გვირგინი ქიტიუღე გესე
თი ცირაშა: *ქ. ცხად., გვ. 42* - მაშინვე გვირგინი
დაუდგეს იმ ცირასთან. *იხ. გვირგინი.*

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) ბრიბალი. სუდაბეკერ
მიტირგინუ გელაშაშაული გვირგინისა -
სუდაბეკერი მიტირგინაშაული (გვირგინით, გვირგინით)
მიტირგინი. მიტირგინაშაული.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს) *საქუთ. სახელი, კინი.*
ბრიბალი. გვირგინაშაული → გვირგინაშაული.

ბიორმინაშაუ-ი (გიორგინაშაულ/რს), **ბიორმინაშაუ-ი**
(გიორგინაშაულ/რს) სახელი გვირგინაშაული
ზნისა - 1. ღორნა, ხვრად, ღორნა, ხვრადმინი
შამა. კობორი ვეგაბაშაული ღო ნოლით
ეკვირგინაშაული: *ქსს, I, გვ. 252* -
ქილები არ აბადიათ და ღორნაშაულით
ილოგებინა. 2. ხვრადმინი, ბრიბალი წანაშაული.
მიტირგინი, მიტირგინაშაული - მირბის,

ბედი ვოულედუა: *თ. სახოკი, გვ. 270* – ვაბუას ვირის ბედი არ ჰქონდათ. გირინს მუ აფუ კილალეუსა, კისერს გიბუდასუნს: *ქსბ, I, გვ. 102* – ვირისათვის რაა კრიალოსანი, ყელზე რომ ეკიდოს. 0 გარინიში კვარგი ვირის ნიხლი: გირინიშიმე კვარ გიქ ოკო ვეგეწყინასისა – ვირის ნიხლი არ უნდა გეწყინოს. 0 გირინი კოჩი ვირი კაცი, ვედატ. უტატქო პიროვნება. *იხ. ყოკინი, გოყინი. შვრ. ლაზ. გურუნი ვირი (ნ. მარი).*

ბირნიში ძის (გარინიში ძისა) *მოკარ.*
ჩალამძინი. *იხ. დიხაში ძისა (ა. მაყ).*

ბირნი-ი (გარიხის) ბრისა. *იხ. გარიხუბა.*

ბირნიშა (გარიხუას) *იხ. გაროხუბა.*

ბირნიშა (გარიოქას) სახელი გიროხუნს ზნისა, – იგივეა, რაც გიროხუბა, წკუქოთეგუა.

ბირნიშა (გაროხილურს) *მიქო. ვებ. წარს.*
დაბრესილი, 'დასაქანნილი. სორე ფურკი გიროხილი – სადაა კვალი დეკალქილი.

ბირნიშა (გაროხუას) სახელი გიროხუნს ზნისა – ბრისა. ვაკო ეს გიროხუბა, შეო ორაგაღე გილუნი, ქუუწი! – არ უნდა ამას გრეხა, რაც სათქმელი ვაქეს, უთხარი. გიროხუნს (წამირიშა დაგირხა, წამირიშა დაუგრეხა, წამირიშაშ(ნ) დაგრეხდა თურმე) *გრდმ. გრეხს.*

იგაროხუნს (წამირიშა დაიგრეხა, წამირიშა დაუგრეხა) *გრდმ. სათფ. ქვ. გიროხუნს ზნისა* – იგრეხს.

უგაროხუნს (წამირიშა დაუგრეხა, წამირიშა დაუგრეხა) *გრდმ. სასხე. ქვ. გიროხუნს ზნისა* – უგრეხს.

იგაროხუნს (წამირიშა დაიგრეხა, წამირიშაშ(ნ) დაგრეხილა) *გრდმ. ვებ.*
გიროხუნს ზნისა – იგრეხება.

აგაროხუნს (წამირიშა დაეგრეხა, წამირიშა დაპერეხა) *გრდმ. ვებ.* უგიროხუნს ზნისა – ეგრეხება.

იგაროხუნს (წამირიშა შესაძლებელი გახდა გრეხა, წამირიშაშ(ნ) შესაძლებელი გამხდარა გრეხა, –) *გრდმ. შესაძლ. ვებ.* გიროხუნს ზნისა – შეიძლება გრეხა.

აგაროხუნს (წამირიშა შეძლო დაეგრეხა, – წამირიშაშ(ნ) შესაძლებელი გრეხა) *გრდმ. შესაძლ. ვებ.* უგიროხუნს ზნისა – შეუძლია დაეგრეხოს.

ოგაროხუნს (წამირიშაშა დაეგრეხინა, წამირიშაშაშა უგრეხინებთა, წამირიშაშაშ(ნ) აგრეხინებდა თურმე) *კაუზ. გიროხუნს ზნისა* – აგრეხინებს.

წამირიშაშა *მიქო. მოქმ.* 'და' მგრეხი.
წამირიშაშა *მიქო. ვებ. ჭყ.* 'და' მგრეხი.
წამირიშაშა *მიქო. ვებ. წარს.* 'და' მგრეხილი.
წამირიშა *მიქო. ვებ. წარს.* ნაგრეხი.

წამირიშაშა *მიქო. ვებ. წარს.* გრეხის საფასური.
წამირიშა *მიქო. ვარყ.* 'და' უგრეხილი.

ბირნიშაშა (გირიქილეას) შრინიწინი. გოლა წყარი ქოულე ღო აბლაღ ღუშუყაფუ გირიქილეაფა: *ქსბ, I, გვ. 183* – გუშმი წყალი ჰქონდა და დღეს დაუნყია ჭროჭირი.

ბირნიშა, **ბირნი** (გირიქილ) *იხ. ვინძე, გიძე;*
უგარნიშა. *შვრ. ლაგირიშია.*

ბირნიშაშა (გირიქილესა) იგივეა, რაც გინძარება, გინძორება. ჩხვინდიქ დე მეტირძოლე ღო წარირიშა ქოშიგ ქვარა: *ქსბ, I, გვ. 298* – ცხვირი დამიგრძელდა და მწეარს მიგავს მუცელი.

ბირნიშა (გირიქინას) ბრძელი ყანა.
გირიქინა – გირიქიქონა გრძელი ყანა (*ა. ცხად, ძიუბ, გვ. 22*).

ბირნიწინი (გირიქონს), **ბირნიწინა** (გირიქონას) სახელი გირიქონუნს ზნისა – გლეჯა, ფლქი: ტყაქაშა. ლობერს ლობუნდუნი, ხე აკაციაში ბარჯიშია ქიშკიტირონე ღო მისხლი ქორჩინით მაღართუ – ლობეს რომ ლობდება, ხელი აკაციის ბარჯეზე მიიგლოვა და სისხლი ღვარად წამოვიდა. გყების ვაგყებარანსინი, გირიქონუნს – ტყავს კი არ ატყავებს, გლეჯს.

გირიქონუნს (ბირნიწინა) გაატყავა გლეჯით, ბაზირიწინა გლეჯით გაუტყავებია, ბირნიწინაშ(ნ) გლეჯით გაატყავებდა თურმე) *გრდმ. გლეჯით ატყავებს.*

იგაროხუნს (ბირნიწინა) გაიტყავა, ბაზირიწინა გაუტყავებია) *გრდმ. სათფ. ქვ. გირიქონუნს ზნისა* – იგლეჯს, იტყავებს.

უგაროხუნს (ბაზირიწინა) გაუგლეჯა, გადაუტყავა; ბაზირიწინა გაუგლეჯია, გაუტყავებია) *გრდმ. სასხე. ქვ. გირიქონუნს ზნისა* – უგლეჯს, უტყავებს.

იგაროხუნს (ბირნიწინა) გაიგლეჯა, ბირნიწინაშ(ნ) გაგლეჯილა) *გრდმ. ვებ.*
გირიქონუნს ზნისა – იგლეჯება, ტყავდება.

აგაროხუნს (ბაზირიწინა) გადაიტყავა, ბირნიწინაშ(ნ) გადაიტყავებია) *გრდმ. ვებ.*
უგიროხუნს ზნისა – ეგლეჯება, ეტყავება.

იგაროხუნს (ბირნიწინა) შესაძლებელი გახდა ტყავება, ბირნიწინაშ(ნ) შესაძლებელი გამხდარა ტყავება, –) *გრდმ. შესაძლ. ვებ.*
გიროხუნს ზნისა – შეიძლება გლეჯა, ტყავება.

აგაროხუნს (ბირნიწინა) შეძლო 'გა' ტყავებინა, – წამირიწინაშ(ნ) შესაძლებელი 'გა' ტყავება) *გრდმ. შესაძლ. ვებ.* უგიროხუნს ზნისა – შეუძლია 'გადა' გლეჯოს, 'გადა' ატყავოს. ოგაროხუნს (ბირნიწინაშა აგლეჯინა, ბირნიწინაშაშა უგლეჯინებთა, წამირიწინაშ(ნ)

აგლეეინება თურმე) კუ ზ. გ ი რ ჯ ო ნ უ ნ ს
ზინისა— აგლეეინებს, ატყავებინებს უხემად.
ზამირქანაში მიჭო. მიჯო. გლეევი, გლეევი
მტყავებელი.

ონამირქანაში მიჭო. ენებ. გლეევი,
გასატყავებელი (ძალით).
ბირქანაში მიჭო. ენებ. წარს. გლეევი
გატყავებული.
ნამირქანა, ნამირქანა მიჭო. ენებ. წარს. გლეევი
ნატყავები.

ნამირქანაში მიჭო. ენებ. წარს. გლეევი
გატყავების საფასური.
შამირქანა მიჭო. უარჯ. და უგლეეველი,
გაუტყავებელი (ძალით). ის. კოხონი, ქი რ ზინი.

ბირქანაში (ტირუაონილ(რს) მიჭო. ენებ. წარს.
გ ი რ ჯ ო ნ უ ნ ს ზინისა — გლავიტი
ბატყავებული.

ბირქანაში (ტირუაონილ(რს), გმრდღებ (გვრდღებეს)
ზოლო. ზეღიბა, ტპიბა (ა. ყოფშ, პ. ტარ.). შდრ
ბაჭა.

ბიტარაშ ლასაშ-ი (ტიგარაშ ლასაფის) ბიტარის
დაპირა (სიყვე-სიყვე: გიტარის თამაში). ართ
ღიბას გი ტ ა რ ა ს ქ ო ლ ა გ ა ფ ე ნ ს კ ო ჩ ი ნ,
ქობორე: *მ ხუბ, გვ. 196* — ერთ ადგილას
გიტარას რომ უქრავს კაცი, ნახა.

ბილანი ზაზ. ზამ. ამულა რე, ჭუმ რე,
გილანი რე: *ა. ყოფშ, გვ. 23* — დღესა,
ხელა, ზეგა. შორ. გელანი; გოლა.

ბილანარი (ტილანარი) ბილანელი.

ბიხალ-ი (ტიყალს) ბიხალარი, მუსტალბაბირილი
და ბედიღური (*მ. ძაღ*).

ბიშ! ბიშ! ხოს მოსახობი შექახილი.

ბიშა-ი/ბიშ-ი რთული ზინისწინი (ტი-მა: გე-//გი-
მარტივი ზინისწინი და ნაწილაკ-მა):
1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას
იქიდან აქეთ. ტიშ-ნაგორა გამიარჩიე. ტიშ-
მალა გამოვარდნა. 2. აწმის მწკრივს აძლევს
მყოფადის მნიშვნელობას: ტიშ-გორჯუნს
გამოარჩევს, გამოძებნის (შორ. გორჯუნს ეძებს),
ტიშ-აკურცხინუნანს გამოაღვიძებს (შორ.
ოკურცხინუნანს აღვიძებს). 3. ზინის უსრული
სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: ტიშ-
არჩიენუ გამოარინა (შორ. ორჩიენუ არინა),
ტიშ-არლუ გამოყარა (შორ. ორლუ ყარა)...

ბიშბაშა (ტიშბაგაფის) სახელი ტიშბაგანს
ზინისა — ბატიხსარა.

ბიშბორალ-ი (ტიშბორალს) მიჭო. ენებ. გლე.
ტიშბატორუნს ზინისა — ბამოსარჩაპი.

ბიშბორაშ (ტიშბატორუას) სახელი
ტიშბატორუნს ზინისა — ბამორჩაპა. დურუ
ჯილირი ლ ფურს ვემატორუნსია:
ხალხ. სიძოზ, I, გვ. 152 — სიყვილი კარგსა და
ცუდს არ არჩევს. შქირენს ტიშბატორუა

ვაჭიქუნია: *ხალხ. სიძოზ, I, გვ. 159* — შიმშილა
გამორჩევა არ იცის.

ბიშბაპაშა (ტიშბაგაფის) სახელი
ტიშბაპერჩანს ზინისა — ბამორჩაპა,
ბანაპირაპა.

ბიშბაპაშა (ტიშბაგაფილ(რს) მიჭო. ენებ.
წარს. ტიშბაპერჩანს ზინისა —
ბამორჩაპილი, ბანაპირაპალი.
ტიშბაგაფილი ზაზ. გამორჩეულად. წგ ბეჭე
ტიშბაპერჩაფილი ექლუშაძე ქეცხანას
გესხიინი: *ყოფა, I.05.1931, გვ. 3* — ნელს მზემ
გამორჩეულად (კი) დურუო ქეცხანას
დაბრწყინება (დაკაქაქება).

ბიშბაპაშა (ტიშბაგაფილ(რს) სახელი
ტიშბაპერჩხინუნანს ზინისა —
ბამორჩაპა.

ბიშბაპაშა (ტიშბაგაფილ(რს) მიჭო. ენებ. წარს.
ტიშბაგაფუნს ზინისა — ბამორჩაპილი.

ბიშბაპაშა (ტიშბაგაფის) სახელი ტიშბაღ (ნ)
ზინისა — ბამორჩაპა. მუენ ტიშბაღი
ქანასია: *მ ხუბ, გვ. 16* — რატომ გამოვარდი
(შეერცხვი) ქეცხანაზე.

ბიშბაღ (ტიშბაღის) მიჭო. ენებ. გლე.
ტიშბურს ზინისა — ბამოსასპალი.
ტიშბაღის ზაზ. გასაცვლელი. ჩხეშას
ქეჭირინუ გულატი ტიშბაღუს: *მ ხუბ, გვ.
124* — ბეჭამდე მინდა მთა გასაცვლელი.

ბიშბანაშა (ტიშბანაშა) სახელი
ტიშბანაშუნს ზინისა — ბამორჩაპა;
ბამორჩაპა; ვაღა. ჯანბრთელობის
გამოკეთება. ათე მოჩინელი ამეში
ტიშბანაშალო იყუე ხენწიფეში დოხოროეს
სუნუატი: *მ ხუბ, გვ. 54* — ამ შემოთვლილი
ამის გასარჩევად (ამოახსნელება) შეიქნა
ხელმწიფის სასახლეში სხდომა.

ბიშბანაშა (ტიშბანაშა) სახელი ტიშბანაშუნს
ზინისა — ბამორჩაპა ბამორჩაპანაწინისა.

ბიშბანაშა (ტიშბანაშა) სახელი
ტიშბანაშჩინანს ზინისა — ბამორჩაპა.
ართ ღიბას, მღვამი თოლა, ქეშას დული
ქეჭმურჩიქუ: *ა. ყოფშ, გვ. 103* — ერთ
ადგილას ზღვის ქეჭმ, ქეშაში (კი) უჩანს თავი.

ბიშბანაშა (ტიშბანაშა) სახელი
ტიშბანაშუნს ზინისა — ბამორჩაპა;
ბამორჩაპა.

ბიშბანაშა (ტიშბანაშა) სახელი
ტიშბანაშუნს ზინისა — ბამორჩაპა.

ბიშბანაშა (ტიშბანაშა) მიჭო. ენებ. წარს.
ტიშბანაშქუ (ნ) ზინისა — ბამორჩაპილი,
ბამორჩაპილი. სიბაბარა ტიშბანაშქილი
აფუ: *ყოფა, 21.09.1930, გვ. 3* — ჯან-ღონე
გამორჩეული (გამორჩეული) აქვს.

ბიშბანაშა (ტიშბანაშა) სახელი
ტიშბანაშქუ (ნ) ზინისა — ბამორჩაპა,

ბამოყიბვა. სიბარაქ გიშაქანქუ ღო ვარუ სინთელუანი - ჯარლნე გამოქექვა (გამოფიქვა) და არაა ვანმრთელი.

ბიზანტიზმი (გიმაქვიქვის) ბამოსვლა ფაფუკი რისამე, მაგ., ბამბის... ბამზე მიკილანდე უმქერს, თინა ღომონდეღუნო, ღეხორქქულე ღო აბო

გიშაქვიქვონდეღულე ბამზე - ბამბა გამოსსამდა (გამოიქანდა) ვაშლს ის რომ დანწიფდებოდა, დასდებოდა და გარეთ (იქეთ) გამოვიდოდა (ფაფუკი) ბამბა.

ბიზანტიზმი (გიმაღალას) სახელი გიშეღანს ზნისა - ბამოქანა. მუეფერი კოჩი ორდე, ვა გიშეღა რაგადიდეს: *ა. ყოფშ., გვ. 149* - როგორი კაცი უნდა იყო, ვერ გამოიქან ღამარაკიდან (ვერაფერი). თის გუჩო გეგეშუღი: *ა. ყოფშ., გვ. 6* - ის შევანუხე (იმას გული გამოუქანე).

ბიზანტიზმი (გიმაღალას) სახელი გიშაღღანს ზნისა - ბამოქარა.

ბიზანტიზმი (გიმაღალას) *მიძი. ერძ. წარს.* გიშაღღანს ზნისა - ბამოქარილი. კილეგიშაღღაფილ ულა: *ბ. ხუბ., გვ. 35* - მკლავგაყარილი სულა.

ბიზანტიზმი (გიმაღალას) სიკვილი (ბამოქარა); *ვადაფ. შერცხენა, წახლობა.* კოყე გეიშაღღარიო? - შერცხვი (მოყვი) კაცებს შორის?

ბიზანტიზმი (გიმაყოთამას) სახელი გიშაყოთანს ზნისა - 1. ბამოქღამბა. 2. სამავენოღო თამის მოჭრა (შერცხენა). ფერი უწუ, ქიანას გეიშაყოთუ - ისეთი რამ უთხრა, საქვეცნოდ შერცხენა. 3. ბამონვა (წვიმის). ოსურიზი გინაფორა ნაბადის ჭვიმა გიშაყოთანსია: *თ. სახოკ., გვ. 255* - ქალის დანაოღ ნაბადს წვიმა გაატანსო.

ბიზანტიზმი, **ბიზანტიზმი** (გიმაყოუნაფას) სახელი გიშეყო/უნანს ზნისა - ბამოქანანა, ბამოქანას. ინკუბატორის გეშნაქუნეფი ცანჭი მიხუეს ახალი: *კ. საბუშ., ქანს, გვ. 148* - ინკუბატორის გამოყვანილი აბრეშუმის ჭია გეყავდა (გეყავდა) ახალი. გუჩო გიშაქ(ი)ქუნეუაფუ: *ქანს, I, გვ. 159* - (გული გადადიყოლები) დამოქენებო.

ბიზანტიზმი (გიმაყოუნაფალ/რს) *მიძი. ერძ. წარს.* გიშეყოთანს ზნისა - ბამოქანანილი.

ბიზანტიზმი/ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვას, გიშაქვიქვალას) სახელი გიშაქვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა (დროის). ხუნწეფემ ცირასქუა ძლადი დროს გიშექვიქვანს ღო არმას ოქოქვალას: *ბ. ხუბ., გვ. 54* - ხელმწიფის ქალიშვილი გოგო დროს გამოუშვებს (დროგამოშვებით) და აძლეფს საქმელს.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვას) სახელი გიშაქვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა. დითა, ქოთოზს გეგეშუქაკუ - დითა, ქათამ გამოუქვიქვა.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვას) სახელი გეგეშაქვიქვანს (6) ზნისა - შეშუმა; ჩამოქრანა. კოსე... გუნდაგნი ოზო შუხური დო თინეფიშე არითეგ გეგეშაქვიქვანის ოთასი...: *ა. ცაფ., გვ. 89* - კაცს... რომ ჰყავდეს ასი ცხვარი და ამათგან ერთიც რომ ჩამოქრეს...

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვას) სახელი გეიშექვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა. სი ვეიშექვიქვანეგეგეგე: *ბ. ხუბ., გვ. 50* - შენ ვერ გამოიქვიქვანო.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) სახელი გიშაქვიქვანს (6) ზნისა - ბამოქვიქვა. შხვა ცირენს თქვა გიშაქვიქვანს: *ბ. ხუბ., გვ. 325* - სხვა ქალიშვილებში შენ ჩანხარ (გამოქვიქვანო სარ).

ბიზანტიზმი, **ბიზანტიზმი** (გიშაქვიქვას, გიშაქვიქვას) სახელი გიშევექვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა.

ბიზანტიზმი, **ბიზანტიზმი** (გიშაქვიქვანს) სახელი გიშევექვიქვანს ზნისა - მხრალი (დანრეტილი) ადგილით სიარული. გეიშევექვიქვანე დო თემი შაძაროთ! - გამომბოდი (დანრეტილი ადგილი შერჩიე) და იხ ნამოდი *იხ. წარდე.*

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) სახელი გეიშაქვიქვანს ზნისა - "ბამოქვიქვა; შამით ბამლა. ბამარს ქობარს გეგეშაქვიქვანეიანა, კაბას ქოიფიღენქა - ბაზარს თუ პურის ქაბით გაივლო, კაბას გაიცილო.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) სახელი გიშაქვიქვანს ზნისა - ბევერში რომელიმეს ბამოქვიქვა. ათე ცხენემს გეიშაქვიქვანე, ნამთუ მეგეფორენენი - ამ ცხენებში გამოიქვიქვანო, რომელიც მოგენენება.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) სახელი გიშაქვიქვანს ზნისა - 1. ბამოქვიქვა; 2. ბამოქვიქვა.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) სახელი გიშაქვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა, ბამოქვიქვა, ბამოქვიქვა. *იხ. ხუნაფა.*

ბიზმი, **ბუმი**, **ბუმი** *ჯაფ.* შიხინღან ბარკით; შუა ადგილიღან ბარკით. გაგმაყოთუ გიშე - გამოავლო გარეთ (შიგნიდას).

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) *მიძი. მოქმ.* გიშაქვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) *მიძი. ერძ. წარს.* გიშაქვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა; რჩუალი. თინა გიშაქვიქვანე მაფუ: *ა. ყოფშ., გვ. 114* - ის გამოქვიქვანო (გამონარქვი) მყავს. გიშაქვიქვანე მალღამარო: *კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 98* - გამოქვიქვანო მებრძოლო.

ბიზანტიზმი (გიშაქვიქვანს) სახელი გიშექვიქვანს ზნისა - ბამოქვიქვა. ღორონიქვიქვანს თე საქმეში

გიშულაქვა: *ბაღ. სიძრ.*, I, გვ. 151 – ლმერთმა ქნას ამ საქმის გამოსვლაო. **ვირო შუკას ვევე შეშეს:** *ქსს*, I, გვ. 193 – ორ (ორად) შუკაში არ გავიდოდნენ ცვეშემესს –
 ცვეშემესს. **გიშველ ზანქე:** *ა. ცაგ.*, გვ. 11 – გამოვიდა ხანი. **გიშართე ზანქენი:** *ა. ყოფშ.*, გვ. 27 – რომ გავიდა დრო (ხანი). 0 კანიშე გიშულა კანის გამოცვლა. **ცანჭი კანიშე გიშველენ სინი,** თოქუკმა ოკო თოყუკი – აბრეშუმის ჭია კანს რომ გამოიცვლის (გამოვა), მაშინ უნდა თვალყური.

გიშულირი (გიშულირს) მიღ. ენბ. წარს.
გიშურს ზმნისა – ბამოსული; **გიშვლარიშვილი**.
გიშულირიში გამარხულს – მომდევნო გაზაფხულზე. **გიშულირიში გამარხულს ჯგირ სქირუ დღას ოსირეს გეგნოქუნა –** მომდევნო გაზაფხულზე კარგ მშრალ დღეს სასილეს გადანავეენ (*შორ. მასალები*, ტ. I, გვ. 389).

გიშპლი (ციხალს) ჩიბ. გიძალი კოჩი – ჩია კაცი.

გიშბ (ციხალს) იგივეა, რაც გინძე, გირძე. გიძე აშბე ვეშეჭა! – გრძელი აშბე არ მიაშბ!

გიშპლი, გიშპუ, გიშპუ (ციხილ/უს, გიშპუს) ძარი (ქ. გარ.); **ბაპლია. დოლობეს გიძელ დო ქურუსქეცს თოკი:** *შ. ხუბ.*, გვ. 149 – გონნეს ძარს (ქი) ქორუებს თოკი. **მუჭო გიძელის ქოტუქია! –** როგორ გიძელ (ძარს) შეგებარო!

გიშპაში (ციხილუაში) ძარიანი. ათე გიორგიქ **გიძელუაშო ქეთათანთუ თულან ქივანას:** *შ. ხუბ.*, გვ. 150 – ეს გიორგი ძარიანად ჩავარდა ქვედა ქვეყანაში.

გიშო – რთული ზმნისწინი (გი- და წო-; *მარტვი ზმნისწინი გე-1/გი-* და *ნაწილაკ-წო-*);
 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას იქიდან აქეთ. ქართულად გადმოიციება ბა- და ბამო- ზმნისწინებით: **გიწო-დალა** გამორთმევა. **გიწო-ციცქონუა** გამო-ცინცვლა, მოტყუებით გამორთმევა. 2. ანგოს მწკრივს აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: **გიწო-ციცქონუნს** გამოცინცვლავს (*შორ. ციცქონუნს ცინცვლავს*), **გეცქო-გყურანს** მოტყუებით გამოართმევს (*შორ. გყურანს ართმევს მოტყუებით*). 3. ზმნის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: **გიწო-გყურუ** გამოსტყუა (*შორ. გყურუ სტყუა*).

გიშოლუაშა (ციწოლუაშას) სახელი გიწოლუანს ზმნისა – ბანარაბა. **ღარიბიქ მიწიწი, შედეგებან გეწოლუაშე:** *ქ. საბუქ.*, *ქსს*, გვ. 160 – ღარიბმა ნამოინია, შეძლებულს გაუსწრო.

გიშოტყურაშა (გიწოტყურაშას) სახელი გიწოტყურანს ზმნისა – ბამოტყუაბა.

არბას ჯგირი გური დული გეწოტყურუ: *შ. ხუბ.*, გვ. 27 – ყველას კარგი გულით თავი გამომართევა.

გიწოლუა (ციწოლუაშას) სახელი გეცქოლანს ზმნისა – ბამორთმევა. **სი შურუ ვაგწოლუა:** *ქ. საბუქ.*, *ქართ. ზუბ.*, გვ. 36 – შენ სულს არ გამომართმევა. 0 პოჯალაში გიწოლუა პირობის გამორთმევა. **ძღაბი დო ბოშიქ პიჯალა გეცქოლანს ართიანს –** გოგობიქმა პირობა მისცეს ერთმანეთს. 0 ხეში გიწოლუა ხელის ჩამორთმევა, მისაღება. **გეცქოლანს ხე ართიანს:** *ა. ყოფშ.*, გვ. 87 – მიესაღნენ (ჩამორთმევს ხელი) ერთმანეთს.

გიწოციცქონუა (ციწოციცქონუაშას) სახელი გეწოციცქონუნს ზმნისა – ბამოციცქონუა. **გიწოციცქონუა ჭიჭე-ჭიჭეთ ირველი –** გამოცინცვლა ცოტ-ცოტად ყველაფერი.

გიწოციცქონუა (ციწოციცქონუაშას) სახელი გიხიხორჩუ (ნ) ზმნისა – გიწოციცქონული. **ბაღა უღუღუ სამოთხეცალი, სქეაში პირველი გიხიხორჩილი:** *აა.*, I, გვ. 19 – ბაზრა პქონდა სამოთხისნაირი, ლამაზი კოკერებით მოფენილი.

გიწალა (ციხალს) დაბალი და მსხვილი, – ჩაუსპანილი.

გლარჯა (გლარჯას) გლაჯუნა; მისას უხეშად სიარული სჩაქვია. ჩქი პუნდეს უჩიკელი, **გლარჯას უხეშადეს –** ჩვენ გვაყავდა მანქანებელი, **გლარჯას ეძაბოდნენ.**

გლარჯა (გლარჯას) სახელი გილაჯლარჯანს ზმნისა – გლაჯუნით სიარული, უხეშად სიარული, – ჯლაჯუნით.

შორ. იმერ., *გურ.* **გლაჯუნო, გლარჯუნო** ხმაურობით სიარული (*ქ. გურ.*, *ა. ლლ.*).

გლახა (გლახას) ცუდი. გლახა სქეცა გლახა ჯლორი უჯუნა – ცუდ შვილს ცუდი ძაღლი სჯობს. **ოში გლახა მამიბელს ართი ჯგირი მამული უჯუ –** ას ცუდ შვილს ერთ კარგი შემნახელი სჯობს. **გლახა კური ილიას მიკართუნია:** *თ. საბუქ.*, გვ. 245 – ცუდი კური დედას მოუბრუნდებაო. **შარას გლახა დღე ქომეგომიშეს:** *ა. ყოფშ.*, გვ. 22 – უნაში ცუდმა დედმ მოგიწინარეო. **გლახათ თუჯა სქეცა:** *შ. ხუბ.*, გვ. 5 – ცუდად აქვს საქმე. *შორ. ჩიხი.*

გლახას ჯგ. ცუდად. გლახას გინორთუ – ცუდად გახდა.

გლახა (გლოვის) შლაპინის პრთ-პრთი სახეშაბა: ლამაზს ნაპირების მრგვლად ამოსაღები. *შორ. ზ. იმერ.* **გლოვი (ქ. გატარ.**, *ა. ლლ.*).

ბრძანებულება (გობიხენაფილ(რს) იგივეა, რაც გოფიხენაფილი, - *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი (წ) ზნისა - ბაბუაშვილი, გაფხუაშვილი, გასუაშვილი.

ბრძინაშვილი (გობიხენაფილი) იგივეა, რაც გობიხენაფილი, - სახელი გაბიხენაფილი ზნისა - გაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი ზნისა - დავაშვილი, გობიხენაფილი დაფარული. ბაბუაშვილი ცურუფილი გობიხენაფილი, გოფიხენაფილი - ბაბუაშვილი სურუფილი დაფარული.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - დავაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი - ბაბუაშვილი. მესიში(ი) ჭიფილი გობიხენაფილი: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 18* - მაისის წიგნი განაწილი. *გაფაქ.* გაბიხენაფილი, გაქურდული.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი. ბაბუაშვილი გობიხენაფილი - ბაბუაშვილი. ბაბუაშვილი გობიხენაფილი - ბაბუაშვილი. ბაბუაშვილი გობიხენაფილი - ბაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გაბიხენაფილი ზნისა - გაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გაბიხენაფილი ზნისა - გაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი ზნისა - ძლიერი, ზომიერი მართალი მთავარი. ღვინოთი გობიხენაფილი მიიშვი - ღვინოთი ზომიერი მთავარი მიიშვი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - ძლიერი მთავარი. ღვინოთი, გობიხენაფილი და მიიშვილი - დათვიერი, ძლიერი მთავარი მესიში და ნაფიხენაფილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) ბაბუაშვილი. მუ გობიხენაფილი და მუ გობიხენაფილი: *მ. საბუშ, გვ. 253* - რა გაფხუაშვილი და რა გაფხუაშვილი

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გაბიხენაფილი ზნისა - მესიში (წყლის...). ქუჩა და ნაფიხენაფილი: *მ. ზეს, გვ. 5* - შეასხა ნაფიხენაფილი და დაწვი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გაბიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი (თოქის, ძაფის...). ორუაშვილი და ჯაბიხენაფილი ქუჩა და ნაფიხენაფილი - საღაბოს ხესა და ხეს შორის (შუა) გაბიხენაფილი ბაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გაბიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი. გობიხენაფილი ხორხი გაბიხენაფილი ხორხი. *მღრ. მქინდიმი ხორხი.*

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი ზნისა - 1. ბაბუაშვილი; 2. ბაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი, გაფხუაშვილი (ბაბუაშვილი, ფრხიხენაფილი).

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი. სახელი გობიხენაფილი აფი - სახელი გაბიხენაფილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) ვინაშის ან რისაში ირგვლივ ირგვლივ. *ყაბიხენაფილი* ქიხენაფილი: *ქ. საბუშ, ქსის, გვ. 163* - გლეხის შვილებმა შეეწირეთ სიკვდილი. *მ. ბუბილი.*

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი, ბაბუაშვილი; *გაფაქ.* ზურუფილი გაბიხენაფილი რამ.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - ზირაფილი რისაში ბაბუაშვილი; ბაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - უმნიერი ბაბუაშვილი, რისაში უმნიერი ბაბუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი; ბაბუაშვილი; *გაფაქ.* უსინდილი, გაბიხენაფილი, გაქილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი, გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი; ბაბუაშვილი; *გაფაქ.* გაბიხენაფილი. ღვინოთი გაბიხენაფილი: *ქ. საბუშ, სიბრ., I, გვ. 147* - ღვინოთი გობიხენაფილი: ეს ზამთარი უქალაქი (უფხუაშვილი) გაფხუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) ოსიანი (ი. თოქა). გობიხენაფილი ზნისა. განაწილი. ართი წანა

გობიხენაფილი ზნისა უბა ვაქიხენაფილი - ერთი წლის განაწილია მუხი არ გაფხუაშვილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) ბაბუაშვილი (ი. თოქა); აბიხენაფილი.

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) გობიხენაფილი, ბაბუაშვილი (ი. თოქა); ძველად ურუხი ეხსენებენ (*მ. საბუშ, გ. IV, ნაწ. II, გვ. 146*).

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) სახელი გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი. *მ. გილაგობილი.*

ბრძინაფილი (გობიხენაფილი) *მიქ. ერქ. წარს.* გობიხენაფილი ზნისა - ბაბუაშვილი (ბე), ბაბუაშვილი.

ბრძანება (გოგულებას) [რუს ГЛАГОЛ სინონიმები]. სახელი გააგულებს ზმნისა - ბასიწინება. გონებუნდა, ღონებუნდა, ვარდა გოგულებათუა: *ი. თფშ., გვ. 120* - თუ გენებეს, დაბრძანდი და, არადა ვაგასიერნებ.

ბრძანება (გოგულებას) სახელი გოგულებს ზმნისა - ცხამირში ბატანა ბატიწინების (სურდოს) ბაში; შუშუთნა.

ბრძანება (გოდანდალერს) *მიქ. ენებ. წარს.* გოდანდალანს ზმნისა - 1. ძლიერ აუღისილი; 2. წმინდად ბაპარსული; *გადატ.* გატლელი (გრძელი ენის პატრონი).

ბრძანება (გოდანდალეს) სახელი გოდანდალანს ზმნისა - 1. სუშუთად ბაპარსება; 2. ძლიერ ბაუღისა. *გადატ.* გატლუა, ენად გაკრეფა.

ბრძანება (გოდანდალერს) *მიქ. ენებ. წარს.* ენაბატლექილი, მოღაყბა.

ბრძანება (გოდაყუას) სახელი გოდაყუნს ზმნისა - უკანმოუხედავად ბაძევა. *გადატ.* გაესება რითიმე (ფული, ავეჯი...) ოჯახისა.

ბრძანება (გოდეგელერს) *მიქ. ენებ. წარს.* გოდეგელუნს ზმნისა - მიბრად ბაბსებული, ბატანელი. *გადატ.* ენაგრძელი (და მოურიდებელი) ქალი, ენაბერალი, - კაბასი.

ბრძანება (გოდინა), **ბრძანება** (გოდინას) სახელი გააღვინანს ზმნისა - მოსუქება, - გაუტული გოჭის, ინდაურის, ქათმის... მდულარეში ჩადება და შემდეგ ცივ წყალში ამოკლება, კანი რომ გაუმგარდეს. ქათომი ოკო გააღვინე, - ხორციე ეგვიმონტკუდა, ბუნდა გვირცხინე - ქათამი უნდა მოასუქო, - ხორცი თუ არ განმტყიცდა, ბუსუსებს ვერ მოაპორებ.

გაღვინანს (ბაღვინა მოასუქა, ბაღვინა მოსუქება, ბრღვინა) მოასუქება თურმე) *გრძ.* მოასუქებს.

გაღვინა (ბაღვინა) მოასუქება, ბაღვინა მოსუქება, ბრღვინა მოსუქება თურმე) *კაუგ.* გააღვინანს ზმნისა - მოასუქებისებს.

ბრძანება *მიქ. მოქ.* მოსუქებელი. **ბაღვინა** *მიქ. ენებ. გვ.* მოსასუქებელი. **ბრღვინა** *მიქ. ენებ. წარს.* მოსუქებელი. **ბრღვინა** *მიქ. ენებ. წარს.* მოსასუქები. **ბაღვინა** *მიქ. უარვ.* მოსუქებელი.

ბრძანება (გოდინას) სახელი გოდირთუ (ნ) ზმნისა - დადგომა. გოდირთუ ჭევიბაქ დადგა წვიმები, - იტყვიან, როცა წვიმები ხანგრძლივად გრძელდება.

ბრძანება (გოდეგელერს) *მიქ. ენებ. წარს.* 1. ჩამდგარი (წყალი); 2. ბაბარნილი, მოსუქება (ქათამი, ინდაური...). ლექსის ხოლო მუჭო უწინე თქვანთეგურა ქორა

გოდინერს: *ქსბ. I, გვ. 235* - ლექსს როგორ ვეჭვებ თქვენსავით მუცელგაბერილს. *იხ. გოდინა*.

ბრძანება (გოდებას) სახელი გოდებუნს ზმნისა - ბაღვინა; ბაღვინა (ფეხისა). ართი კუჩის ვაგოდებუნდე: *ქსბ. I, გვ. 330* - ერთ ფეხს არ გადადგამდე. ჭიჭე ხინჯი ქიეგოდებს - პატარა ხინჯი გადაგეს.

ბრძანება (გოდეგელას) სახელი გოდებანს ზმნისა - ბაღვინა; შალითის ჩამოცემა.

ბრძანება (გოდირაკილერს) *მიქ. ენებ. წარს.* გოდირაკუ (ნ) ზმნისა - ბარბარნილი.

ბრძანება (გოდირგელერს) *მიქ. ენებ. წარს.* თახეადი, უსირცხვილი; ნამგლავი, ღლავინა. ართი გოდირგილი ოსური რე, მუთონიზა ონჯლორე ვოჭქუ - ფური - ერთი თახეადი (ღლავინა) ქალი, არაფრისა რცხვენია ისეთი (არაფერზე სირცხვილი არ იცის). *შორ. ღირვეუ.*

ბრძანება (გოდირგინაფას) სახელი გოდირგონდე (ნ) ზმნისა - ძალზე (ზედმეტად) ბასუქება.

ბრძანება (გოდირინაფილერს) *მიქ. ენებ. წარს.* გოდირონდე (ნ) ზმნისა - ძალიან ცხელი, ბაპარსებაული.

ბრძანება (გოდის) საძმომი დაზმის ნანელი: საპარსელის ღვინო (ბასლუბი, ტ. II, ნაწ. II, გვ. 226). *შორ. გოდორა.*

ბრძანება (გოდორს) იგივეა, რაც ტანი ცხუდე - სახლის ტანი.

ბრძანება (გოდორს) გოდორითი მრგვალი; ბაბარნილი. ქოჭუნს ართი გოდორთ ბაღვინა - კი ჰყავს ერთი ჩამრგვალებული ბეჭე. ქეპარაგოდორთ, დული მოკალღერი, პო, მუს ოლაყბუ დიღაურელი: *ა. ცანა, გვ. 133* - მუცელგამობერილი, თავმოგრებილი, რა კარგად უკრავს, ის დედაპეცდარი (გამოცანა: ჩინგური).

ბრძანება (გოდორხუდეს) დაუმთავრებელი სახლი (კარფანჯარა ჩაუსმელი ან იატაკდაუტეხელი), რომელშიც ცხოვრება არ შეიძლება. *შორ. კიდაყუდე.*

ბრძანება (გოდორიკუას) სახელი გოდორიკუნს ზმნისა - ბარბარნილი. ვეჭვებდი ირო გოდორიკანც ჭიჭე ჭენგ-სახერეს; *კ. ხაშვი, ქართ. ზეპ., გვ. 90* - ბოძი მუდამ შემოიღუნავს წერილსა ნენელსა-სახერეს.

ბრძანება (გოდორიკუას) სახელი გოდორიკუნს ზმნისა - დადღეობა; ბაღვინა, ბაბინა.

ბრძანება (გოდეგელას) სახელი გოდეგუნს ზმნისა - ბაღვინა. ჭიჭე ხანქ ქოჭუდო გოდეგე, გოდორგინე: *მ. ხუბ., გვ. 61* -

განთავსი). გოთანაქ ქეზადგროთ - გათენება შეიქნა (ზოადგა). გოთანას - გვგზათანე, დო არო - ჩქიმი ხურხირელა: *კ. საბუქ, ქსს, გვ. 117* - გათენებისას - ცისკრის ვარსკელაჲი, და მუდამ - ჩქიმი თეთრეკლა. *მ. გოთანა ბორჯის გათენებისას, გათენების ფამს. გოთანა ბორჯის გველითენინ: ი. ყოფშ., გვ. 54* - გათენებისას რომ ადგა. სი გვირინუ... პირველ დღამი გოთანაშა: *ქსს, I, გვ. 158* - შენ გიყურებია... პირველ დღის გათენებამდე. გოთანაშახე თეჲი ორადე: *ქსს, II, გვ. 14* - გათენებამდე იქ იყო. *შქრ. ცოსონდე, შოლია, რიყურაჲუ.*

ბოთანასა (გოთანაჲას) სახელი გაათანუანს ზნისა - ბამინება. ჩქიმი მიკულაშახე ვა გაათანუაჲა: *ი. ყოფშ., გვ. 27* - ჩემს გამოვლამდე არ გაათენოო. თანაჲაქე გომითანდგ: *კ. საბუქ, ქართ. ზგს, გვ. 34* - აღდგომა გამოთენდა. გაათანუანს (ბაათანაჲა გაათენა, ბაათანაჲაჲა გაუთენებია, ბონთანაჲაჲ(ნ) გაათენებდა თურმე) *გრდმ. გაათენებს. გოთანანს (ბონთანაჲა გაითენა, ბაათანაჲაჲა გაუთენებია) გრდმ. სათაჲ. ქვ. გაათანუანს ზნისა- გაითენებს. გუთანანს (ბაათანაჲა გაუთენა, ბაათანაჲაჲა გაუთენებია) გრდმ. ხასხჲ. ქვ. გაათანუანს ზნისა- გაუთენებს. გაათანაჲუანს (ბაათანაჲაჲა გაათენებინა, ბაათანაჲაჲაჲა გაუთენებინებია, ბონთანაჲაჲ(ნ) გაათენებინებდა თურმე) კაუზ. გაათანუანს ზნისა- გაათენებინებს. ბიბათანაჲაჲა, ბიბათანა *მიჭლ. ბოქმ. გამითენებელი. ბაათანაჲაჲა, ბიბათანა *მიჭლ. ენებ. მკ. გასათენებელი. ბოთანაჲაჲა, ბოთანაჲა *მიჭლ. ენებ. წარს. გათენებელი. ბონთანაჲა, ბონთანა *მიჭლ. ენებ. წარს. განათენები. ბონთანაჲაჲაჲი, ბონთანაჲაჲი *მიჭლ. ენებ. გათენების საფასური. ბაათანაჲა, ბაათანა *მიჭლ. ჯარჲ. გაუთენებელი. იხ. თანაჲა. შქრ. ლხ. ოთანუ გათენება (ნ. მარი).*******

ბოთანაჲაჲა, ბოთანაჲა-ი (გოთანაჲაჲილ/რს, გოთანელ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს. ბამინებაჲული. თიქვგზებაჲ ჩქიმიოთა თანაჲა გოთანდელი ოჲუაჲუნი:* *მ. ზუბ., გვ. 183* - მაშინო ჩემთვისო აღდგომა გათენებელი იქნებაო.

ბოთანაჲაჲაჲ-ი (გოთანაჲაჲაჲლ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს.* გოთანთაღანს ზნისა - ძალიან ბაძამთამთაჲული, სუფთა. გოთანთაღერ ნორჩალს მითოჲანუ - გაკრიალებულ ლოგინში ნეცს.

ბოთანაჲაჲაჲა (გოთანაჲაჲაჲლ/რს) სახელი გოთანთაღანს ზნისა - ძალიან ბასუფთაჲება, ბაძამთამთაჲა.

ბოთანაჲა (გოთანაჲა) იგივეა, რაც გოთანაჲაჲა, - ბამინება. გოთანდუნი, აჲოყენა: *თ. საბუქ, გვ. 261* - რომ გათენდება, დაიფანტებინა.

ბოთანაჲაჲაჲ-ი (გოთანაჲაჲაჲლ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს. ბაძამთამთაჲაჲული. იხ. თართალი.*

ბოთა (გოთეს) ჰათლადი; სნორი, თაჲისსუჲალი დანათლი ადგილი; ტაჲის პირი (*დ. ფოჲა*). ტყას, გოთე არდგორს, კარე ქილოდგეს - ტყეჲი, ყათალ ადგილას, კარეჲი (ქი) დადგეს. აჲისერუნ, გითიღე გოთეშა: *მ. ზუბ., გვ. 60* - რომ დაღამდა, გამოიედა ყათალდ (თავისუფალ) ადგილას. სიტყვაჲი გოთე თე იგივე ელემენტად მიაჩნა ზ. ტარაჲის, რაც სიტყვებში: გა-თე-ნა, სინ-თე.

ბოთაჲაჲაჲ-ი (გოთაჲაჲლ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს.* გოთეჲაღუნს ზნისა - ბამინებაჲული, მთაღანცაჲი. ნათოლე ოჲე, გოთეჲაღერიე - თვალნაცემია, გათვალულა.

ბოთაჲაჲა (გოთეჲაღლ/რს) სახელი გოთეჲაღუნს ზნისა - ბამინებაჲა.

ბოთი/ბოთ ზგზ. კიღუც, კიღუკაც. გოთეაზათხოზე (დო) ოჲოფგ...: *მ. ზუბ., გვ. 228* - კიღეც გამოიედა (და) დიჭირა... გოთე წყეკინდგ მუჲი ოსურე: *მ. ზუბ., გვ. 193* - კიღეც ნაეიდა (ნაეჩხება) თავის ცოლს.

ბოთინიღლ-ი (გოთინიღლ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს.* გოთინუნს ზნისა - ბამართული. გოთინიღი ზაჲუ შარა: *კ. საბუქ, ქართ. ზგს, გვ. 118* - გამართული მაქეს გზა.

ბოთინა (გოთინაჲს) სახელი გოთინუნს ზნისა - ბამართუჲა; პირდაპირ ნასკჲა. *იხ. თინუ.*

ბოთირაჲა (გოთირაჲაჲს) სახელი გოთირაჲუნს ზნისა - ნვიგის დროს საღმე მთავის შეჲარაჲა; ბაღაჲარაჲა.

ბოთირაჲა-ი (გოთირაჲლ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს.* გოთირანს ზნისა - ბაცვილინი.

ბოთირაჲინაჲა (გოთირაჲინაჲს) სახელი გაათირთინუნს ზნისა - ძლიერ ბაცხეღება, ბაცხეღება.

ბოთირაჲინაჲაჲ-ი (გოთირაჲინაჲაჲლ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს.* გაათირთინუნს ზნისა - ბაცხეღებაჲული; აღზენებაჲული. გოთირთინაჲიღი ყაზაჲიქ ევემერთო?: *მ. ზუბ., გვ. 273* - გახურებული (აგზნებული) გლქი არ მივიდა?

ბოთირაჲიჲაჲ-ი (გოთირაჲიჲაჲლ/რს) *მიჭლ. ენებ. წარს.* გოთირთოღუნს ზნისა - შხესუჲული, ბაცხეღებაჲული.

ბრძოლა. გოთხოვნილი გოგონა -
 შემოხრილი ირგვლივ.
ბრძოლა (გოთხოვნილი) სახელი
 გათხოვნილი ზნისა - შემოხრილი
 (ირგვლივ). ათენა ქოგათხოვნი : *ა. იოანე,*
გვ. 5 - ეს შემოხრილია.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა -
 დაცარიელებული; ხელდაკარგული.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - დაცარიელება.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა - თმა-დაბლაქონი-
 ბანანილი.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - თმის ბლაქა,
 ნაწი. თუმა გოგონა ქუ - თმა
 დაიღვრე-გაიწენა. თუმა ქიგატა ქუ -
 თმები დააგლეჯა.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ხის ტომისათვის
 კატარა ტომისა და მოთმისა ბაცო.
ჟორ. გოგონა
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება.*
წარს. გაკატარა ზნისა - შემოხრი-
 ული; ხილის (ვაშლი, მსხალი, ატაბი...) ბეჭის
 სხმა. ატაბი გოგონა ქუ - ატაბი
 დახუნძლულია (ბეჭი ასხა).
ბრძოლა (გოგონა) სახელი გაკატარა-
 ზნისა - შემოხრილი; ბეჭის სხმა
 (ხილის). ხემა ქიგატარა ქუ თოკი-
 ხელზე შემოხრია თოკი.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი, დაცო-
 ლი, ბაჭანილი. ჩხინილი გოგონა
 მათე დო მური გამაღინე - ცხირი დაცული
 მატეს დო ვერ ქუნთხე (სული ვერ მიმატეს).
ბრძოლა (გოგონა) სახელი გოგონა ზნისა
 ზნისა - დაცვა, ბაჭანი, ბაჭანი.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი, ბაჭანილი,
 ბაჭანილი, ბაჭანილი.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი გოგონა ზნისა
 ზნისა - ბაჭანი, ბაჭანი, ბაჭანი.
 კისერს ქიგატარა მუდგაქინი დო
 ვაჭარე - კისერში ვაჭარა რაღაცა დო ვერ
 ყლაპეს.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი;
 ბაჭანილი; ბაჭანილი, ბაჭანილი. ათენა
 ქოგონი, გოგონა - ეს რომ
 ვუთხარი, ვაგულსდა.

ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება.*
წარს. გოგონა ზნისა -
 ბაჭანილი, ბაჭანილი.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა, გოგონა ზნისა
 - ბაჭანილი, ბაჭანილი.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი გოგონა ზნისა
 ზნისა - ბაჭანილი, გულე მატეს გოგონა -
 სახლი მუაზე გატყობა.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი;
 ბაჭანილი, ბაჭანილი. გოგონა ზნისა
 მუთუნე ვაუთქალე - გამეშვულა და
 ვერაფერი ვერ უთქვამს. ღურა დო
 გოგონა ზნისა - სქანი! - სიყვდილი და
 გამეშვება მენი! (წყევლა).
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი;
 ბაჭანილი. გოგონა ზნისა
 - გოგონა იყრებოდა.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი გოგონა ზნისა
 ბაჭანილი. გუგუნე ბოშიქლო ვიშო
 გოსოფე ე მათე : *მ. ხუბ., გვ. 2* -
 გასნა ამ ბოშიქლო და ეს
 მათე გასნა იქით.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა - შემოხრილი
 (ადგილი). კურაქ კურა გეგნაწიფე დო
 გეგნაწიფე გოგონა ზნისა - კურა
 გეგნაწიფე და გადაღაბა გოგონა.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება. წარს.*
 გოგონა ზნისა - შემოხრილი,
 შიქარი. დული გოგონა ზნისა - თათ
 შეხვეული აქეს.
ბრძოლა (გოგონა) *მძღვ. ნება.*
წარს. გოგონა ზნისა -
 ბაჭანილი; ბაჭანილი.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი გოგონა ზნისა
 ზნისა - ბაჭანილი, ბაჭანილი.
 გოგონა ზნისა - თოკით შეკრა მგარად.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი გოგონა ზნისა
 ზნისა - ბაჭანილი.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი
 დაცარიელება. თუმა ქიგატარა ღოგონა
 ღოგონა ზნისა - თუმა დააგლეჯა
 და იმის ყვირილი მთელ ქვეყანაზე ისმოდა.
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი
 (ქ. კარ).
ბრძოლა (გოგონა) სახელი
 გოგონა ზნისა - ბაჭანილი

გოლდუფირო, მუკამბა გიჯინა? : *ტერუო*, გვ. 246 - მიხბარი, გენაგუა, როდემდე გელოდი (ვიეურო)? *ჰოა*, გოლუა, გოლუფა.

ბოლმება (გოლიბება) სახელი გეულებუ(ნ) ზნისა - შიმოლმება, ჯიმა-მაყალე ქეგოლიებუ, ვემეხვალამუ, მუდა ინტარას: *მახო*, გვ. 57 - ძმა-თანატოლი შემოლევა, ვერ მიმხვდარა, რამდენი იტიროს.

ბოლმინა (გოლინაფას) სახელი გააღინუანს ზნისა - ბატარაბა აპაი-ნიპიი (მაგ, ცხენისა). რულამუ უკული ცხენს გააღინუანა - სირბილის შემდეგ ცხენს გაატარებენ.

ბოლმირ-ი (გოლირის) დაბავაღული (*დ. ფოფა*).

ბოლმუშა (გოლიფუას) სახელი გოლიფუნს ზნისა - ბაღიფვა, ბაჟიფვა, ბასანთიფვა, ბაჟიფვა.

ბოლმუნა (გოლიღონას) სახელი გოლიღონუნს ზნისა - ბაღმუნა; ლოღონით ჟამა.

ბოლმუნა (გოლოლუას) სახელი გოლოლუნს ზნისა - ბაგმუნა; ბაგმუნა.

ბოლმუნა-ბო (გოლონტკირის) *მიჭო*, *ენებ*, *წარს*. გოლონტკუნს ზნისა - ბაღმუნინი, ბაღმუნინი.

ბოლმუნა-ბა (გოლონტკუას) სახელი გოლონტკუნს ზნისა - ბაღმუნა, ბაღმუნა (*კ. ჟარ*). *ჰოა*, სორჟა.

ბოლმუნა (გოლოფას) ბავაღა. ჩქიმი გურს გოლოფა რე: *ბ. ზუბ*, გვ. 349 - ჩემს გულში გვლეა არის. გოლოფა წანამი ქონებით ლუდი ვაეციკინუათ! : *კ. საბუშ*, *ქხს*, გვ. 147 - გვალღიანი ნოსს ქონებით ნუ გაიბლინძებით! გოლოფას ლაგ(ი) დისორმუელ ლენჭყინანა დო ნალღარგს: *კ. საბუშ*, *ქხს*, გვ. 145 - გვალღუასს სომინდის ბარაქა იყო წყანტინა და ნალღარგეში (ადგილებში). *ჰოა*, ჭოროფა.

ბოლმუნა-ბი (გოლოფორის) *მიჭო*, *ენებ*, *წარს*. გოლოფუნს ზნისა - ბიბავაღული; ბამხბარი. დიხა ვეხონე, მანგარასი რე გოლოფირო - არ შეიძლება მიწის მოხენა, მაგარი ვალევა (გაგვალელია).

ბოლმუნა (გოლოფუას) სახელი გოლოფუნს ზნისა - ბიბავაღა, ბავაღვის დაღმობა. სქან დო ჩქიმი ცოროფას მაღას ქიგაგოლოფანს : *ქხს*, I, გვ. 141 - შენსა და ჩემს სიყვარულს მალე მოგვალეას გოლოფუნს (ბიბოლოუნს გავალეას, ბიბოლოუნს გავალეა, ბაბოლოუნს გავალეას, ბიბოლოუნს) გავალეადა თურმე) *გრდმ*. გვალეას გვალეას იჭერს. **ბოლმუნა-ბი** *მიჭო*, *ენებ*, *წარს*. მოგვალელი

ბაბოლოუნა, ბაბოლოუნა *მიჭო*, *ენებ*. გვალეის დანყების პირი ჩანს. *ჰოა*, გოლოფა.

ბოლმუშა, **ბოლმუნა** (გოლუაფას) სახელი გეულებუნს ზნისა - 1. შიმოლმება. სკანი ჭირი, სკან გოლუა, ნანა: *ქხს*, I, გვ. 53 - თენი ქირიმი, შენ შემოგველ, ნანა. ხოლოთ ონდა გირქვას, სქან გოლუა მა შეურქვ: *ბ. ზუბ*, გვ. 317 - ხოლოდ ეს იცოდე, შენზე შემოვლებული მე მივდივარ. ქო გუაღე თისი მა: *ქხს*, I, გვ. 67 - შემოველე მას მე. იშენით ქო გოლუა გუაღეა : *ქხს*, I, გვ. 80 - მიინც კი შემოგვლებოდე. 2. ბავაღა (სარეცხისა). ონახვალს წყარი გეულებუ დო ოსქირუნს - სარეცხს წყალი გაავლო და აბრობს.

გეულებუნს (ბაბოლოუნს შემოვლო, გაავლო; ბაბოლოუნს შემოვლია (თავი), გაუვლია (წყალი); ბიბოლოუნს) გაავლებდა თურმე წყალს, თავს შემოვლებდა) *გრდმ*, *სახხე*, *ქვ*. შემოვლებს თავს, გაავლებს წყალს. გიოლუნს (ბიბოლოუნს შემოვლო, ბაბოლოუნს შემოვლია) *გრდმ*, *სათაე*, *ქვ*. გეულებუნს ზნისა - შემოვლებს.

გიოლუნე(ნ) (ბიბოლოუნს შესაძლებელი გახდა შემოვლება, -, ბიბოლოუნს) შესაძლებელი ყოფილა გეულება, შემოვლება) *გრდმ*, *შესაძლ*. *ენებ*. გეულებუნს ზნისა - შეიძლება შემოვლება, გაველებს წყალს.

გეულებუნე(ნ) (ბაბოლოუნს შემოვლებოდა, გაეცლო (წყალი); -,) *გრდმ*, *შესაძლ*, *ენებ*. გეულებუნს ზნისა - შეუძლია შემოვალის (თავი), გაველოს (წყალი).

გეულებუნანს (ბაბოლოუნს შემოვლებინა, გაავლებინა; ბაბოლოუნს შემოვლებინება, გეულებინება (წყალი); ბიბოლოუნს) შემოვლებინებდა თურმე, გაავლებინებდა თურმე (წყალს) *კაუზ*. გეულებუნს ზნისა - შემოვლებინებებს (თავს), გაავლებინებებს (წყალს). **ბიბოლოუნა**, **ბიბოლოუნა** *მიჭო*, *ენებ*. შემომვლები; გამვლები.

ბიბოლოუნა, **ბიბოლოუნა** *მიჭო*, *ენებ*, *გვ*. გასავლები; შემოსავლები.

ბიბოლოუნა *მიჭო*, *ენებ*, *წარს*. შემოვლებული; გავლებული.

ბიბოლოუნა *მიჭო*, *ენებ*, *წარს*. შემონავლები; განავლები.

ბიბოლოუნა *მიჭო*, *ენებ*, *წარს*. შემოვლების, გავლების საფასური.

ბიბოლოუნა *მიჭო*, *ენებ*. შემომვლებელი; გაუვლებელი.

ბოლმუნა-ბი (გოლოფორის) იგივეა, რაც გოლუაფირო, - *მიჭო*, *ენებ*, *წარს*. გოლუებუნს ზნისა - შიმოლმებასული. გოლოფირო **ზნზ**. იმის მაგიერ, ნაცვლად. თიმი გოლუაფირო ულუდას! - იმის მაგიერ (ნაცვლად) - შემოვლებულად

ნასულიყოც! გოლეუფირო სალერსო შორსდ.
 არცეცადე. ძუბუს გარზე, გოლეუფირო,
 არცეცადე ქიკეანუ ვაუქენი: *კ. საბუშ, ქსს, გვ.*
 112 - ძუბუს განოვებ (გადლე), შემოგველე,
 თან აკვანას რომ გირნე, ქონზოონი,
 გოლეუფირო, თოლე-გვირადი ჩქეში
 ცირა!: *სასალ, გვ.* 43 - შემოგველე, გენაცვალე,
 თვალ-უფუენ ჩემო ცირა!
 სქან გოლეუფირო შენ შემოგველე, შენ
 გენაცვალე. სქან გოლეუფირო, ქობალე
 ქომომილი! - შენ გენაცვალე (შემოგველე).
 პური მომიტანე! *შორ. სქანი ჭირიზა.*

ბოლქრსუბ (გოლეურსუსა) სახელი
 გიილეურსუ (5) ზნისა - ბარუშევა,
 ბატრსევა, ბაღურსევა.

ბოლქრქმ (გოლეურჯეს) ოღნაგ ლურკი. იხ.
 ლურკი.

ბოლქრქილი (გოლეურჯილს) მიჰ. ნებ. წარს.
 გოლეურჯუნს ზნისა - ბარუშქილი.
 უჩარდა ვაჩქედა, ჩსანთ ვორექ
 გოლეურჯილი - შვი არ გეგონო, მზითა
 ვარ გარუჯული. *შორ. გოთქვართქეაღური.*

ბომანსუ (გომანუსა) სახელი გომანუნს
 ზნისა - ბატრსევა.

ბომანბილიმალ-ი (გომანბილიმალ/რს) მიჰ.
მოქ. გონტგილიშანს ზნისა -
 ბამსლერი.

ბომართახსუ (გომართახუსა) სახელი
 გომართახანს ზნისა - ბამართახსევა,
 მართახსით ცემა, *გადატ. გალანძღა.*

ბომარსილი (გომარსილ/რს) მიჰ. ნებ. წარს.
 გომარსუნს ზნისა - შემოღობილი,
 მესარემიშეველაშლი.

ბომარსუ (გომარსუსა) სახელი გომარსუნს
 ზნისა - შემოღობვა, მესარის შემოვლა.

ბომარქინე (გომარქინეს) მიჰ. მოქ.
 გაარქინანს ზნისა - ბამარქინი,
 გამარქინი. ოთხი ევზირა საბარათლიში
 გომარქინეთე ნოხვენ'გ': *ა. ცაგ, გვ.* 52
 - ოთხი ევზირი სიმართლის გაშენად
 (დამდგენად) ეყდა.

ბომარქილი (გომარქილ/რს) მიჰ. ნებ. წარს.
 გომარუნს ზნისა - ბაპარქილი.

ბომარქსუ (გომარქუსა) სახელი გომარუნს
 ზნისა - ბაპარქა. გომილელე,
 გომარქელე, დული ქელეშიუფუე: *ა.*
ყოფშ, გვ. 171 - გაზიდულა, გაბერილა, თვეი
 მიუზომებია.

ბომარქი (გომარქოს) ზოილ. ბომარქი. შორ.
 ევაბუ.

ბომარქიკირ-ი (გომარქიკირს) მსუპანი,
 ბაუტქაუნეაშლი. ქოჯუნა ართი
 გომარქიკირი ბაღანა დო თის უქინე

თელი ოჯახი - კი ჰყავთ ერთი პუტკუნა
 ბეშვი დო მას უუერებს მთელი ოჯახი.

ბომინჯი (გომინჯორას) პატარა მინჯორი,
 - ითქმის ტყან ან ოღორ-ჩოღორ ადგილას
 პატარა ვაქე-მინჯორზე.

ბომინჯი (გომინჯოს, გომინს) ბომინჯი, ტაპილი
 კეპარბი: *ბაშბაშო კეპარი (დ. ფოთა).* ართი
 გომინჯი ქობალე, ართი ორკოლი ლინი...,
 სქანი ყვილეა მარდი რენია: *მ. ხუბ, გვ.* 170 -
 ერთი ვომივი პური, ერთი დოქი ლინი..., შენი
 მოკვლა მაღლიაო. *შორ. ლეჩხ, აჭარ, რაჭ.*
 გომივი (ა. ლ.).

ბომინ-ი (გომინის) ზოილ. კამბაში, კამპირი (დ.
ფოთა).

ბომინჯორი (ვალე) ბადანსული ქალა (გ.
ვლიაგა... ტაპ. კატ, გვ. 22).

ბომო-იხ. გომო-ი.

ბომოთხსუ (გომოთხუსა) სახელი
 გეშეეთხსუ (6) ზნისა -
 ბამოთხსევა. გომოთხსუალა თენეფში
 ვეერტადლე: *ა. ცაგ, გვ.* 18 - ამათი
 გამოთხოვება არ ითქმის.

ბომორაგვა (გომორაგვაგას) სახელი
 გაგმარაგუ (6) ზნისა -
 ბამორაგვა. ენა თუ ოსურქ ქომორუქეე,
 გაგმარაგუა: *ა. ცაგ, გვ.* 44 - ეს ამ
 ქალმა რომ ნახაო, გამოვარდაო.

ბომორინე (გომორინეს) სახელი
 გომორინთუ (5) ზნისა - ბამორინე.
 მოიჯინალო სქანი რე, მარა გომორინაშო
 მუშეგომინა - შესახდევიდ ლამაზია, მაგრამ
 გამოდგომზე რა მოგასენო.

ბომორსე (გომორსესა) სახელი
 გომორსუნს ზნისა - ბამორსე. ბანცეა.
 მორთი დო გომორსითა: *მ. ხუბ, გვ.* 2 -
 მოდი დო გამოცადეთო. დო ძღაბი რექ, ეა
 გომორსე: *კ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ.* 23 -
 ჯერ გოგონარ, არ გახვიცლია (გამოვიცლია).

ბომორსილი (გომორსილ/რს) მიჰ. ნებ. წარს.
 გომორსუნს, გომორსე (6)
 ზნისა - ბამორსილი, ბასინჯული.

ბომორქინა (გომორქინას) სახელი
 გეშეარქინანს ზნისა - ბამორქინა. სო
 კოლონათ გეგორქინდექ თოქკა: *ა.*
ყოფშ, გვ. 21 - შენ კოლოდ გამოჩნდები მასთან.

ბომორქიმა (გომორქიებას) სახელი
 გეგმორქიება (6) ზნისა -
 ბამორქიმა.

ბომორქიმაშლი (გომორქიებალ/რს) მიჰ. ნებ.
წარს. გეგმორქიება (6) ზნისა -
 ბამორქიმაშლი.

ბომორქიმაშლი (გომორქიებალ/რს) მიჰ. ნებ. გე.
 გომორქიებაუნს ზნისა -
 ბამორქიმაშლი. გომორქიებაუნს

ველასხაბა, ღონთახილს ვეგოსხაბა: *ბაღ. სიძრ.*, I, გვ. 31 – გამარჯვებულს არ ეცევიყო, ნაცქელს არ დაახტე. გომორტგვილი დონევი თი ხენწიფე: *მ. ხუბ.*, გვ. 26 – გამარჯვებული იყო ის ხელმწიფე. გომორტგვილი *ბაზზ*. გამარჯვებულად ახიოლე, შეუამცე ქობარე შემო ჟინა გომორტგვილი: *ა. ყოფშ.*, გვ. 61 – გაუხარდა, როდესაც (ქი) ნახა მისი ძმა გამარჯვებულად. გომორტგვილი ითივალუნქი ჩქინი დუცი – გამარჯვებულად ვივლი ჩემს თავს. *შღრ. მორბევი*.

ბომორტგუას (გომორტგუას) სახელი გომორტგვენს ზნისა – ბამარჯვემება. გომორტგუა ჯგირი სქინი: *ა. ყოფშ.*, გვ. 14 – გამარჯობა კარგი შენი! გომორტგუა ჯგირი ბოშისია! - უწუფ ახუალაბირი კოჩქე: *ა. ცაფ.*, გვ. 2 – გამარჯვება კარგ ბიქსი! - უთხრა ახალმოსულმა კაცმა. გომორტგუას, გომორტგუას მამბირ დო მასხაბალე: *ქ. საუშ.*, *ქხას.*, გვ. 125 – გაუმარჯოს, გაუმარჯოს მომღერალსა და მოცეკვავეს. გომორტგვენს (ბომორტგუა გომარჯვა, ბაუმორტგუა გაუმარჯვინა, ბომორტგუაბაუმ(ი) გამარჯვებდა თურმე) *გრდშ*. გომარჯვებს. გომორტგვინ(ი) (ბომორტგუაინა შესაძლებელი გახდა გამარჯვება, -, -) *გრდუე. შესაძლ. ენებ*. შეიძლება გამარჯვება.

ბამორტგვინ(ი) (ბამორტგუაინა შეძლო გაემარჯვნა, -, ბომორტგუაბაუმ(ი) შესაძლებია გაემარჯვნა) *გრდუე. შესაძლ. ენებ*. შეუძლია გამარჯვოს. გომორტგვებაფუანს (ბომორტგუაბაუმ(ი) გაემარჯვებინა, ბაუმორტგუაბაუმ(ი) გაუმარჯვებინებია, ბომორტგუაბაუმ(ი) გამარჯვებინებდა თურმე) *კაუზ*. გომორტგვენს ზნისა – გაამარჯვებინებს. ბომორტგუაბაუმ(ი) *მიძლ. მოქშ*. გამარჯვებელი. ბამორტგუაბაუმ(ი) *მიძლ. ენებ. გვ.* გასამარჯვებელი. ბომორტგუაბაუმ(ი) *მიძლ. ენებ. წარს.* გამარჯვებული. ბომორტგუაბაუმ(ი) *მიძლ. ენებ. წარს.* გამარჯვებუნი. ბომორტგუაბაუმ(ი) *მიძლ. ენებ. წარს.* გამარჯვებუნი საფასური. ბამორტგუაბაუმ(ი) *მიძლ. უარყ.* გაუმარჯვებელი..

ბომორტგუაბაუმ(ი) (გომორტგუაბაუმ(ი) სახელი გომარტგელუანს ზნისა – ბამორტგუაბა. ანუ გატგვისერტგელი, დედიბი: *ა. ყოფშ.*, გვ. 59 – აქეთ გამოითრიე, დედაბერო!

ბომორტგუაბა (გომორტგუაბა) სახელი გომორტგანს ზნისა – ბაყინა. ართი ცხენი ჰუნე დო ეთის ტეგმოტგაბ – ერთი ცხენი მყავს და იმას გაყიდო.

ბომორტგუაბა (გომორტგუაბა) სახელი გომორტგუაბაღენს ზნისა –

ბამორტგუაბა. ენა ქოტგმუეცხადეს თირხოლო აფხანაკებს: *ა. ყოფშ.*, გვ. 5 – ეს გამორტგუაბაღენს ორივე ამხანაგებს.

ბომორტგუაბა (გომორტგუაბა) სახელი ტეგმააწკარანს, ტეგმიწკარუ(ნ) ზნისა – ბამორტგუაბაბა, ბამორტგუა, ბამორტგუაბა. თითო-თითოთ ტალე ტეგმიწკარუს: *მ. ხუბ.*, გვ. 18 – თითო-თითოდ გარეთ გამოვიდნენ (გამომწკაროდნენ).

ბომორტგუაბა (გომორტგუაბა) სახელი ტეგმიხაკუ(ნ) ზნისა – ბამორტგუაბაბა, ბამორტგუაბაბა. დიორინუ დო გვალო ტეგმიხაკუ – დაბერდა და მთლად გამოჩერებდა.

ბონა იხ გაგონა.

ბონატილი (გონათილ(ი) *მიძლ. ენებ. წარს.* გონათუნს ზნისა – ბანათილ(ი). ქობორ... მუჭო გონათილი რე ირი დიხა: *მ. ხუბ.*, გვ. 245 – ნახა..., როგორ განათებულია ყველაფერი.

ბონატილი (გონათილ(ი) სახელი გონათუნს ზნისა – ბანათილ(ი). თიწკემა გონათუნცია დო ვალე თინარუნია: *ა. ყოფშ.*, გვ. 75 – მაშინ განათებუსო და ელვა ისაო.

ბონატილი (გონათილ(ი) *მიძლ. ენებ. წარს.* გონათუნს ზნისა – ბანათილ(ი) *ც. ვლიაე*).

ბონარუა (გონარუა) *იხ*. გომარუა.

ბონარუა (გონარუა) სქალი, მამარი, კარბი ხარისხის (ტყავი). გონარუა ტყვი ოჭიში ტყვებო, სქელი დო მანგარი – გონარუა ტყავი ზურვის ტყავი, სქელი და მგარა.

ბონარუა (გონარუა) სახელი გაანდუანს ზნისა – ჩამირაბა. ჩურუა ვანორქე დო წყარს გინდუ – ცურვა არ სცოდნია და წყალში ჩაიძირა.

ბონარუა (გონარუა) სახელი გაანდუანს ზნისა – ბანარუა.

ბონარუა (გონარუა) სახელი გაანდუანს ზნისა – ბანარუა. ჩურუა ვანორქე დო წყარს გინდუ – ცურვა არ სცოდნია და წყალში ჩაიძირა.

ბონარუა (გონარუა) სახელი გაანდუანს ზნისა – ბანარუა. ჩურუა ვანორქე დო წყარს გინდუ – ცურვა არ სცოდნია და წყალში ჩაიძირა.

ბონარუა (გონარუა) სახელი გაანდუანს ზნისა – ბანარუა. ჩურუა ვანორქე დო წყარს გინდუ – ცურვა არ სცოდნია და წყალში ჩაიძირა.

ბონარუა (გონარუა) სახელი გაანდუანს ზნისა – ბანარუა. ჩურუა ვანორქე დო წყარს გინდუ – ცურვა არ სცოდნია და წყალში ჩაიძირა.

როგორ იფიქრა. გილე შხვაში მეტი აზრი, გონება ღო ჭკუა: *ქსს, I, გვ. 82* - გაქვს სხვაზე მეტი აზრი, გონება და ქტუა.

ბუნება² (გონებას) ღარღი. მდიდარი ირო ხოლს რე, ღარღი(ი) ღურუ გონებას: *ქსს, I, გვ. 299* - მდიდარი ყოველთვის სიხარულშია, ღარიბი კვდება ღარღით. ვორჭე ირო გონებას: *ქსს, I, გვ. 82* - ვარ ყოველთვის ღარღი. ვო, ჩქიმ ცოდა, შხვა უჯროს-და, თემ გონება ღოპილუნსუ: *ქსს, I, გვ. 82* - ვაი, ჩქიმი ცოდა, თუ სხვა უჯვარს, ამის ღარღი მომქლავს.

ბუნება³ (გონებას) იხ. გაგონება.

ბუნება⁴ (გონებას) იხ. მოგონება.

ბუნია (გონიას) ბუნინი.

ბუნინინინაზა (გონინინინაფას) სახელი გაანინინინაზანს, გონინინინაღუ (5) ზნათა - ცხვირის ჩამოშვებაჲ. *შღო. ნიჭი.*

ბუნოკინა (გონოკინას) იგივეა, რაც გინოკინა, - გაღანევა, გაღანევაჲ. მოსამართლე სამართალს იმინი ვეგინეუკინე: *ი. ყოფი, გვ. 44* - მოსამართლემ სამართალს მიჯარ გადაუხუია.

ბუნოპორბაპაპი (გონოპორბაგევის) *მიძო. ნებე. წარს.* გიომორბეგენს, გაამორბეგევაჲს ზნათა - ბანაპარპაპი.

ბუნოპორბაპაპაპი (გონოპორბაგეგუერს) *მიძო. ნებე. წარს.* გაამორბეგევაჲს ზნათა - ბანაპარპაპი.

ბუნორამი (გონორამის) *მიძო. ნებე. წარს.* გორთუნს ზნისა - ბანაპარპი.

ბუნოქელადა (გონოქელადას) იგივეა, რაც გინოქელადა, - გაღარპინა. პრელი სარკო შეფხვალამუ, არძოს გინოქელადაგე: *ქ. საბუშ, ქსს, გვ. 142* - ბევრი სარკო შემევედრია, ყველას გადავრჩინილვარ (შმივდობიანად).

ბუნოუნა (გონოუნას) იხ. გინოუნა.

ბუნა (გონუას) სახელი გონუ(5) ზნისა - ფიძირი; ჩამონებაჲ. უგონებს გოგონუანს ღარონითიშე მოცხადებულს - გაუგონარს გაფიქრებინებს ღმერთისაგან გაცხადებულს. მღალადა გოგონე-ღა, ეველ კანონი სოთინი ვაძე: *მასლა, გვ. 81* - წართმევას თუ ფიქრობ, ასეთი კანონი არსად არ არის (არ ძეგს). პირველე თეტი ღოხორინი, მუ ეშმაკიქ გონუ? !: *ქ. საბუშ, ქსს, გვ. 146* - პირველად იქ რომ დასახლდა, რა ეშმაკმა აფიქრებინა (ჩააგონა)?!

გონუნეს (*ეფე. იმონა* იფიქრა, უბუნაჲ უფიქრია, ნონონაჲ) ფიქრობდა თურმე) *გრლე. საშ - მოქ. ფიქრობს.*

ოგონუნას (ონონაჲ აფიქრა, უბუნაჲჲ

უფიქრებია) *გრლე. აფიქრებს.* ოგონუნას (ონონაჲჲ აფიქრებინა, უბუნაჲჲჲ აფიქრებინა, ნონონაჲჲჲ) აფიქრებინება თურმე) *კაუზ. გონუნეს* ს ზნისა - აფიქრებინებს.

ბუნამ *მიძო. ნებე. წარს.* გონინი, დაფიქრებულ. ნამონამ *მიძო. ნებე. წარს.* დაფიქრების საფასური.

შღო. ლა ზ. მოგონუ მოგონება (ეტიმოლო., გვ. 83).

ბუნამონი (გონქილირს) *მიძო. ნებე. წარს.* გონქილუნს ზნისა - დაფქამილი, დაბლაქილი.

ბუნამონა (გონქილუნს) სახელი გონქილუნს ზნისა - ბაბლაჲ, დაფქამი, ბაბლაჲ. თოლი ქემაკინდეს-ღა, მჭო მქსაგ გონქილუნა: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 110* - თვალი თუ შეაუღეს, შუაზე გაქლავენ.

ბუნამონა (გონქორაფას) სახელი გაანქორაფანს ზნისა - ბაპრომა; ბაპრომაჲ. თორქ მუშ მაჰალას გონქორუ - თოლი რა სწრაფად გაქრა. მიშიშე გონქორაფელუ - მიშისაგან გაშეშეშეული. გენქორუ კოიქ ონქლორეთი - გამეშა კაკი სორცხვილით.

ბუნამონა (გონქორაფილს) *მიძო. ნებე. წარს.* გონქორუ(5), გაანქორაფანს ზნათა - ბაპონაჲ, ბაპონაჲ, ბაპონაჲ. გურ(ი) მაფუ გონქორაფილი: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 59* - გული მაქვს გამეშეშეული. ნჯარით გონქორაფილი ვორქე - ვჯარით გამეშეშეული (გაოგნებული) ვარ.

ბუნამონა (გონქორუნას) სახელი გონქორუნს ზნისა - ბაცურმა. ბუგამ გურა ნოლია რე, გენა პოპორე გონქორუნას: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 14* - ბეცი გულმხდლი არის (გონებალუნის გული მშობარა), გენა ღვარცხვილი გატურავებს.

ბუნამონა (გონბეგორილს) *მიძო. ნებე. წარს.* გინბეგორუ(5) ზნისა - ომიაჲ მებაღ ბამქლარინ.

ბუნამონინამონა (გონბეგორინაფილს) *მიძო. ნებე. წარს.* გინბეგორუნ(5) ზნისა - სირცხვილისაგან ბაპონაჲ, ბაპონაჲ.

ბუნამონა (გონბეგორუნას) სახელი გონბეგორუნს ზნისა - ბანლაჲ. სიმინდი გარს გონბეგორუნთ ღო ქობინინი, სიმინდი ხომილად ღო ხონქანი - სიმინდის ტაროს გაქვლჩით და ენახეთ, სიმინდი გამხარია თუ უმნიფარი. *ილადე. ძლიერ* გაქვება. კალათი ღელმა

გონძგილე სიზინდით - კალათი თავმდე
გაესო სიზინდით.

ბრენაშა (გონძხუას) სახელი
გოინძეხუე (6) ზნისა - ბეპრის ძამა,
უხოგოდ ბაჟღომა, ამოროსვა (*კ. კარ.*).

ბრენაშილი (გონწყილღრს) *მიჰ. ერძ. წარს.*
გაანწყუნს ზნისა - ბანყობილი. გყასგ
ართი სირმაში გონწყილილი კოჩი
ქობითრე: *ა. ყოშ, გვ. 70* - ტყეში ერთი
სირმით განყობილი კაცი არის.

ბრენაშა (გონწყუალას) სახელი
გაანწყუნს ზნისა - ბანყომა.
გაანწყუე კამპანია: *ა. ყოშ, გვ. 16* -
მონაყო კამპანია. სი ღოზობი, მა ღალინა,
სგოლს ვაგგეგონწყუაფუა: *ა. ყოშ, გვ. 120* -
შენ დაბრანდი, მე გემსახურები, მაგიდას
არ გაგანყობინებ.

ბრენაშა (გონწყუემას) სახელი გონწყუნს
ზნისა - ბასსნა. გოინწყე ღოსაქე ღო
ეშულე ღღემქე: *ა. ყოშ, გვ. 60* - გაიხსნა მიწა
და ამოვიდა დევი. გონწყუემას გომიყუე:
ქს. I, გვ. 240 - გახსნისას დაუმბნა
(დამიცვიდა).

ბრენაშილი (გონწყუილღრს) *მიჰ. ერძ. წარს.*
გონწყუნს ზნისა - ბასსნილი. ჭიშკარი
გონწყუმილი აფუღუ - ჭიშკარი გახსნილი
ჰქონდა.

ბრენა (გონჭას), **ბრენაშა** (გონჭაფას) სახელი
გაანჭუე (6) ზნისა - ნვღომა, ბანვღომა.
ქიანას ქაგაანჭ, იაგვანს ვანანაჭ: *ა. ცან.,
გვ. 141* - ქვეყანას კი გასნვდა, ქვეურს კი ვერა
(გამოცანა: ფული). ირფელს ართო მინ
განჭუნია: *საღ. სიძრ., I, გვ. 62* -
ყველაფერს ერთად ვინ გასნვდებო. გონჭა
კოჩი - ნვღომია კაცი (ვინც ყველაფერს
სწვდება).

ბრენაშორა (გონწყორუას) სახელი
გაანჭყორუე (6) ზნისა - ბანწყომბ.
ვაგგეგანჭყორას ღლირთქე ღო რაში ვა
ჭკომათა: *ა. ყოშ, გვ. 81* - ღმერთი არ
გაგნყრეს და რაში არ შექამოო.

ბრენა (გონჯის) ბოქნი. ართი გონჯი ღისა
ვაშიღ მეტი - ერთი გოჯი მინა არ მაქვს
ზედმეტი.

ბრენაშა (გონჯამას) სახელი გაანჯანს
ზნისა - ბაღმბა (კარისა), მახეშა (თვალისა).
კარში გონჯამა ღო ბაღში უძირაფუ
ქეშაშადუე: *მ. ზუბ., გვ. 35* - კარის ვაღება და
მზეთუნახავი მოეგებება. ოჭმარუს
ვაგგმანჯენა ცულუეში კარუფი: *კ. სამუშ.,
ქს. გვ. 135* - დილას ვერ ვაღაღებთ სახლის
კარებს. თოლო გაანჯაუ - თვალე გახილთა.

ბრენაშილი (გონჯამილღრს) *მიჰ. ერძ. წარს.*
გაანჯანს ზნისა - ბაღბუღლი,

ბასსნილი. აკოშა გონჯამილგუე: *ა.
ყოშ, გვ. 103* - ფანჯარა გაღებულა აქვს.

ბრენაშილი (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - მოსული
პირის ვაჟაჟაჟური სირაჟი (*მ. ძაბ.*).

ბრენაშა (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილილი კონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენა (გოთას) *იხ. გოლა.*
ბრენაშა (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშა (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშილი (გონჯილღრს) სახელი
გაანჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშილი (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშა (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშილი (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშა (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშილი (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ბრენაშილი (გონჯილღრს) სახელი
გონჯილღონდუ (6) ზნისა - ბაღმბაჟა;
ბაღმბანაჟ. მუ გონჯარქა ღო მუ
გონჯილია კაჟა: *საღ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა
გასკდომა და რა გაგლეჯო.

ოტორანა მარდუალს: *ქსს I, გვ. 169* - ნაყოფ ძროხას წველიან და ავირებენ ვამზრდელს. ლეორანს (პაირო ავინა, პაიროსა უვირება, ნაპირაჟაჟი) ნავინება, ავირებდა თურმე) *გრდმ* ავირებს. უტორანს (პაირო უვინა, პაიროსა უვირება) *გრდმ სასხე. ქვ.* ოტორანს ზნისა- უვირებს. იგორაჟუენ (პაირო ივინა, პირაჟაჟი) გინებულა) *გრდმ. ვნებ.* ოტორანს ზნისა- ივირება. იგორინენ (იპირინა შესადლებელი გახდა ვინება, -, -) *გრდმ. შესადლ. ვნებ.* ოტორანს ზნისა - შეიძლება ვინება. ნაგორინენ (პაიროსა შექლო ვვირებინა, -, აგორაჟაჟი) შესადლებელი ვინება) *გრდმ. შესადლ. ვნებ.* უტორანს ზნისა - შეუძლია ავირის. ოგორაჟუენს (იპირაჟაჟი ავირებინა, პაიროსაჟაჟი უვირებინება, ნაპირაჟაჟი) ავირებინებდა თურმე) *კაჟ. ოტორანს ზნისა- ავირებინებს.* მარაჟაჟაჟი *მძღ. ვნებ.* მევირებელი. იპირაჟაჟი *მძღ. ვნებ. მკ.* სავირებელი. პირაჟაჟი *მძღ. ვნებ. წარს.* ვინებელი. ნაპირაჟაჟი *მძღ. ვნებ. წარს.* ნავინები. ნაპირაჟაჟი *მძღ. ვნებ. წარს.* ვინების საფასური, გასამრველო. პაიროსა *მძღ. უარვ.* შეუვირებელი. შირ. ლა ზ. ბგორამ ვვირები (ნ. მარ).

პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) *იხ.* მეგორაჟაჟი.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) *იხ.* მოგორაჟაჟი.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) *მძღ. ვნებ. წარს.*
 გორაჟაჟი ზნისა - ბარაჟაჟი;
 იმგორაჟაჟი. // *გადმ. ტანაყროლი.* ო
 გორაჟაჟი ძღაბი ახალგაზრდა, მაღალი და
 ღამაზი ტანის გოგო. შირ. გორაჟაჟი ძღაბი.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) სახელი გორაჟაჟისა,
 გორაჟაჟი ზნისა - ბარაჟაჟი;
 იმგორაჟაჟი (ბუხის); ბარაჟაჟისა. უკუდელე
 ჩქოუ უკუდელეს ჭანჯას
 გითორაჟაჟი: *ი. ყოშ, გვ. 178* -
 უკუდო ძროხა უკუდის ბუხს უვირებდა. ორი
 ალიანი ღო ჩალიანი ქე გაარაჟი: *ი. ყოშ, გვ. 186* -
 ყველა ალიანი და ჩალიანი მოუვირებ.
 ეშული ნები გორაჟაჟი, გიმელი, ლუდი
 გორაჟაჟი! - ადი ნიგოზი გაუვირებ, ჩამოდი,
 ღორი გადენე. შორადი ჭანჯის // ჭანჯის
 გაარაჟაჟი - ნემოთი ბუხს უვირებდა.
 პირაჟაჟი, პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) ხარაჟაჟი,
 გორაჟი. ოტორანს ო ვვირები მოხანდელი
 გორაჟაჟისა - ზურგ-ანვარი მშრომელები
 დაქურსუნებდნენ. ო გორაჟაჟი ძღაბი
 ხერხემლის ძვალი. *იხ.* ნაგორაჟაჟი, შირ.
 გორაჟაჟი.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) ხარაჟაჟიანი.
 ლუხამუდა ღორის... კინხაზო ღო

გორაჟაჟი: *ქსს I, გვ. 31* -
 დლოცილოყვე ღვირთისაგან... მხრებიანად და
 ზურგისაგან (ხერხემლისაგან).
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) ივირე, რაც ოტორანს,
 - ხარაჟაჟი (*ი. ყოშ*).
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) გორაჟი, კუნძი. ართ
 არდელს აუზი ქორე კეთებელი, მუკუკი-
 ლანჯუელი ოტორანს: *მ. ზუბ, გვ. 42* -
 ერთ ადგილს აუზი გაკეთებული, ირგვლივ -
 კოპიტების მორგევი.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) სახელი
 გაარაჟი ზნისა - ბარაჟაჟი,
 ბარაჟაჟი. ოტორანს აჟაჟი ანთებათ
 გინგორაჟი: *ი. ყოშ, გვ. 160* -
 გაციება ანთებად
 გადამქცა. ოტორანს გაჟაჟი ჩქიმი ნინა:
 ა. ცაჟ. გვ. 96 -
 გამიგორაჟი ჩქიმი ენა. ოთახეჟ
 კინე ოტორანს თედროს: *მ. ზუბ, გვ. 271* -
 ოთახი კვლავ გაკვიდა ამ დროს. სერთი
 სინჯეს მარაჟაჟი დო დღაშით
 გუმორაჟი ზნისა: *ქსს I, გვ. 142* -
 ღამით
 სიჯეს მადღეს და დღისით მაცივებს.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) *მძღ. ვნებ. წარს.*
 ოტორანს ზნისა - ბარაჟაჟი,
 ბარაჟაჟი. გაჟაჟი ოტორანს აჟაჟი
 გორ, ღინხაჟი ჩქიმი რე: *კ. საბუშ, ქსს, გვ. 176* -
 გარაჟაჟი ცივი, შგინით ცხელია. *იხ.*
 გორაჟაჟი.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) *მძღ. ვნებ. წარს.*
 ოტორანს ზნისა - ბარაჟაჟი,
 ბარაჟაჟი. გვირე ოტორანს ო
 კოზი ვორეჟი - ტყვიებით დაფუთული კაცი
 ვარ.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) სახელი
 ოტორანს ზნისა - ბარაჟაჟი. შესა
 ოტორანს - შუაზე გაგორაჟა.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) ხორაჟაჟი.
 კოჟეჟისა ოტორანს გოჟი - კეხს
 ხორაჟაჟი აჟეს (ირგვლივ).
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) გორაჟი,
 გორაჟაჟი. ოტორანს ოტორანს, კეჟიმი,
 ტჟიმი - ბოლქვად ადენა ორთქლის,
 კეჟისა, მტვრისა. ორგაჟი გორაჟი
 თავითარ არაჟი, - სპორტი. ოტორანს ო
 გითორაჟაჟი ვამგორაჟისა - გორაჟის
 გამოლება არ დაგვირგვინებს.
 პირაჟაჟი (გორაჟაჟი) სახელი
 ოტორანს ზნისა - ბარაჟაჟი. ცას
 მინგორაჟაჟი, თელი ნორსი მინგორაჟი
 - ცაზე ღრუბელი მიდის (ტრიალით), ქვეით
 ნისლი ბოლქვებად მივირინება. წყარო
 მიიგორაჟი - წყალი ტრიალით
 მივირინება. // *გადმ. ხმამაღლა*
 ექსტაზით
 ლაპარაკი. შირ. გვარაჟაჟი, გვარაჟაჟი.

ბორბოლი (გორგოლს) იგივეა, რაც
გორგოლია, - ბორბალი, საბორბანი.

ბორბოლი (გორგოლს) ბორბა. *იხ.*
გორგოლუა. დიკონონს თიშ გორგოლიშა
უჯინუე - დამარბთე მისი გორგისათვის
უყურება.

ბორბოლასა (გორგოლასა) *იხ.* გორგოლუა.
ბორბოლი (გორგოლეს), **ბორბოლი** (გორგოეს)
ცალუდელა შრამი, გვიწორონი
(//გვერდოწორონი), წიე, გიორგის გორგოლე
- გამართვი, ბიჭო, გიორგის ცალუდელა
ურემი.

ბორბოლი (გორგოლის) ბორბოლი,
პატარა ბორბალი, საბორბანი. თეი დღას
გორგოლიას გაბათხოზუდი - მთელ დღე
ბორბალს დავსდევდი.

ბორბოლი (გორგოლას) სახელი
შიი გორგოლე (6) ზნისა - ბორბა,
ბორბა. კაჭკას ოგორგოლე უანს -
ურიკას გააგორებს.
ოგორგოლეანს (მორბოლუა გააგორა,
პორბოლასუ უგორება, მორბოლას(6)
აგორებდა თურმე, - ნაგორავა) გრდშ
აგორავებს, აგორებს.
ოგორგოლეუ(6) (მორბოლუ იგორა,
ბორბოლას(6) გორბულა) გრდშ. *ნებ.*
იგორებს.
იგორგოლე(6) (მორბოლუ შესაძლებელი ვახდა
აგორება, -) გრდუე. შესაძლ. *ნებ.*
ოგორგოლე უანს ზნისა- შეიძლება
გორება.

აგორგოლე(6) (პორბოლუ შეძლო ეგორებინა,
- აგორბოლას(6) შესაძლებია გორება) გრდუე.
შესაძლ. *ნებ.* უგორგოლე უანს ზნისა -
მეუძლია აგორავოს (აგოროს).
ოგორგოლეაფუანს (მორბოლასუ აგორებინა,
პორბოლასუ უგორებინა,
მორბოლასუ(6) აგორებინდა თურმე)
კუზ. ოგორგოლე უანს ზნისა-
აგორებინებს.

ბორბოლას(6) *მძღ. მუღ.* მგორბელი.
ბორბოლას(6) *მძღ. ნებ. მუ.* საგორბელი.
ბორბოლას, ბორბოლას(6) *მძღ. ნებ. წარს.*
ნაგორები.
ბორბოლას(6) *მძღ. ნებ. წარს.* გორბების
საფასური.
პორბოლას(6) *მძღ. უარე.* 'ვა' უგორბელი.

ბორბოლი (გორგის) ზოლი. გომგომო, დიდი
ბაზანი (გ. როგავა). ოთხი გორგის
გონულუბუ...: *ა. ყოშ. გვ.* 149 - ოთხი ბაყაყი
გადმოსულა... მეურეუ დი მესხონდე
საყოროფო ფაცხაშა; ქვარა გორგლი
ქიუეუ, ოქიმი-გორგა ვახდამა?; *კ. საბუშ.*
ქხს. გვ. 174 - მიდის და მიხობავს საყვარელ
ფაცხაში; მუცელი ბაყაყს მიუგავს, ზურგი -

გორგა ვახდის (გალიას) (გამოცანა: აბრეშუმის
ქია). გორგის ბუშბულს ურჩანდეს -
გომგომოს ბუშბულს უგებდენ. *შორ. ვეაბუ.*
კაბიამ გორგი დიდი ბაყაყი - კაციას
(გვარია) ბაყაყი. გორგი ოქაობ. ხონის
რაიონი, დიდანების სასაბუჯლო რეზიდენცია.

ბორბა (გორგას) ირიბი (*ა. ყოშ.*);
ზურბაზნეპილი, მრუდი (*კ. ჭარ.*). გითო-
გორგა გამოხეცილი, ამაგორგა ჩახეცილი.
გორგა ცხენი ზურგაზნეცილი ცხენი: შური
მუთას მოხვარგა გორგა ცხენიში
ენახუცხა: *მსალ. გვ.* 117 - სულ ვერაფერს
(ვერ) გეშვლის გორგა ცხენის ანაფხოქი.
შლასა... დოლით კოჭოჭამი, ვარა ხასლა
მიითგორგა: *შ. მურ. გვ.* 108 - შლასა...
ქენით წონოლა, ან გვერდი შეხეცილი.

ბორბაზალური (გორგაზალური) *მძღ. ნებ.*
წარს. ყვამი, ბატალილი.
გორგაბაბაღვი ოსური - ყბედი,
ენაგატლეკილი ქალი.

ბორბოლი (გორგოლს) *მძღ. ნებ. წარს.*
გიორგოლე (6) ზნისა - ბაზრდელი;
ზრდადსრულბული კაცი ვარ. გორგოლი
კოჩი ვორექ: *ახ. 1. გვ.* 21 - ანი
ზრდადსრულბული კაცი ვარ. გორგოლი
ძღამი ცოტა ხინერი და ბევრი რისამე მცოდნე
გოგო. *შორ. გორგოლი ძღამი. იხ. რღუდალა.*

ბორბოლი (გორგოლს) ზოლი. დიდი
სის ბაყაყი. *იხ.* გორგი.

ბორბოლი (გორგოლას) გომგომო. მუს გუ, კიმა,
თე გორგოლე უანს ბაღანა? - რას ჰვავს, ძმაო,
ეს გომგომო ბავშვი.

ბორბოლი (გორგოლას) გომგომო;
პინროპოლონიანი დანწული ვაღალი
კალამა თიეზის დსაბარაღ, ნაავას
ვიდელს (კონუსის მოყვანილობისა) *იხ.* კუნო.

ბორბოლი (გორგოლას) სახელი
გაარდეუ (6) ზნისა - ირბოლი გაზრდა,
შემგზრდა.

ბორბოლი (გორგოლას) იგივეა, რაც
გორგი-ვეაბუ-გორგოლე-ვეაბუ დიდი
რე, ბუეგორია, ქორა ულე დიდი დო გომგომის
ქავევი, მიგორგოლე - „გორგოლე-ვეაბუ“
დიდია, გაბერილი, მუცელი აქვს დიდი და ასხია
ქცევი, ეკლები მსგავსი.

ბორბოლი (გორგის) ბორბანი, პატარა მთა (*ა. ყოშ.*).
შორ. ვოლა.

ბორბოლი (გორგოლას) სახელი გაარგანს
ზნისა - დანთივა (დაგზება) ირბოლი. ორო
უქიარტე ქუეგომოში თაქარი -
ყოველივის ჩაუქრობელი დამინთე (ირგოლი)
ვიზევა (ცეცხლი).

ბორბოლი (გორგოლას) სახელი
გაარგინუანს ზნისა - ბაქოლი. ვარდის

მუ გარმინუანს: *ქსს. I, გვ. 60* - ვარდს რა გააძლებინებს. მოთონე მხურუ ივარვად, წუთის ვე გეო მინუანც: *კ. სამუშ., ქართ. ზუს., გვ. 66* - ზამთრობით სიცვიე სუფევს, ნუთს არ ვავადლებინებს.

ბორმს (ცოროთას) ივივა, რაც დორთა.

ბორმსა (გოროთას) სახელი გართუანს ზნისა - შამომსავეა. შორ. გერთაფა; იხ. რთაფა.

ბორმსაშლ-ი (გოროთაფილ(რს) მიმღ. ენებ. წარს. გოროთუანს ზნისა - შამომსაშლ-ი, დანსაშლ-ი. მოგორ(ო) ინომონინე რემენეფი გოროთაფილი: *კ. სამუშ., ქართ. ზუს., გვ. 117* - მოგორი დაბუის ლედებით შემოვლებული.

ბორმსაშლ-ი (გოროთელს) მიმღ. ენებ. წარს. გინორთუე (ნ) ზნისა - ბადაქცეული, ბანსდარი. ქაარწყეუ... ძღაბი დო ბოში გორონელ გინორთელენი: *შ. ზუს., გვ. 62* - ხედავ... გოგო და ბიჭი მტრედად გადაქცეული რომ არიან.

ბორმსაშლ-ი (გოროთელს) მიმღ. ენებ. წარს. გოროთუნს ზნისა - ბაპოფილი.

ბორმსაშლ (გოროთაფას) სახელი გოროთუნს ზნისა - ბაპოფა. ჯამაქჯიმას უწე გოროთაფაშ დროს: *თ. სახოპ., გვ. 251* - ძმან ძმას უთხრა გაყოფის დროს. გინორთეს, მუთი ნამში უღუღესგინ: *ა. ყოფშ., გვ. 11* - გაიყვეს, რაც ნამოვი მქონდათ. მუში სახენწიფოთი გვერდი გუურთე: *ა. ცაფ., გვ. 51* - თავისი სახენწიფოც სახეგარი გაუყო.

ბორმსაშლ (გოროთას) სახელი გინორთუე (ნ) ზნისა - ბადაქცევა, ბანსდარა. მუქ ათენა ქოთქუე დო უბარაფუო გოროთე: *ა. ყოფშ., გვ. 11* - მან ეს თქვა და უნახავი გახდა. ქომოლი ვორდი, ოსურო გოვრთი, ჩქიმი ვაპუნდუ. შხვაში მოვრდი: *ა. ცაფ., გვ. 134* - კაცი ვიყავ, ქალი ვიყავი, ჩემი არ მყავდა, სხვისი ვიყავარდი (გამოცნა: ყვერწილი). ძღაბი უარესო გოროთუმი: *შ. ზუს., გვ. 10* - გოგო უარესად ვაშხდარა.

ბორმსაშლ-ი (გოროთიონელ(რს) მიმღ. ენებ. წარს. გოროთონუნს ზნისა - ხორცისაბან ბაპარცული, ხორცბატცილი.

ბორმსაშლ (გოროთინას) სახელი გოროთონუნს ზნისა - ხორცის ბატცი.

ბორმსაშლ (გოროთელს) მიმღ. ენებ. წარს. გოროუნს ზნისა - მანსილი.

ბორმსაშლ-ი, ბორმსა (გოროინას) სახელი გოროთონუნს (ნ) ზნისა - დამამა (ირველი); შამომდამამ. მუს გოროთექ, მუ გოგო? - რას მიდგახარ, რა გინდა ჩემგან? მუს გოროთექ ლანძღუას: *გუური, გვ. 384* - რას მომდგომხარ ლანძღუად? კრუგოპ

ქვეთმიდგრთეს: *ა. ყოფშ., გვ. 157* - ირველი შემომიდაგინე. ბორმსაშლ-ი (გოროთელს) მიმღ. ენებ. წარს. გუურე (ნ) ზნისა - (ირველი) შამომდამარი; ბამომდამარი, ნანართოპი (სროლაში). თოფი მილე გოროინელი: *ქსს. I, გვ. 263* - თოფი მიქეს ნანრობი (სროლაში).

ბორმსაშლ (გოროთინაფას) სახელი გართინუანს ზნისა - დარანსა. სი შხვა გორო საოსურო, თოფი ჯეგვრო გართინე! : *კ. სამუშ., ქართ. ზუს., გვ. 43* - შენ სხვა ენებე საცილოდ, თვალი კარვად დაბრანე!

ბორმსაშლ (გოროსქეინაფას) სახელი გოროსქეონდე (ნ) ზნისა - ძლიერ ბამაბარაპა.

ბორმსაშლ (გოროსქეინაფილ(რს) მიმღ. ენებ. წარს. გოროსქეონდე (ნ) ზნისა - ძლიერ ბამაბარაპული.

ბორმსაშლ (გოროთინაფას) სახელი გოროსქონდე (ნ) ზნისა - ძველქალაქი, ძველი დამარქალაქა და მოღარაპა. მინშე ემე გოროსქონდე, ანთხებულო ქეგვიანე - ზოგჯერ წვეთი ყელს მოიღერებს, შეშინებულად გაიხრდავს (იქთაქეთ).

ბორმსაშლ-ი (გოროთინილს) მიმღ. ენებ. წარს. გოროსქონუნს ზნისა - ძველსაშის ხორცი გოლომად გოცილიაპული, ხორცბატცილი. ჩქიმი ცხენი... ევბე რობუს დინობენდა, ძალით გინორთინაფილი, თუნთში გოროსქონილი: *შ. ზუს., გვ. 79* - ჩემი ცხენი... ევების ხრამში ძეგს, ძალით გადაგორებული, დათვის მიერ ხორცბატცილი.

ბორმსაშლ (გოროთინის) პანის აპადმსოროპა, იმარბითა ლორს. გოროსქეონი ალოლე დეს (//ლევის) გალე კანს დო დუხუხორცქუ დოლეგვანს - გეველი კანი ულე - გოროთინე ემართება ლორს გარეთ კანზე და დაუსკდება, დუმუნსკდება და გეველი კანი აქვს. შორ. ლეჩხ. გოროთინა ლორის ქირი (*შ. ჩოქ., ა. დღ.*).

ბორმსაშლ (გოროს): ბორმსაშლ ბორს (ცხოვა) პური. ფორმის მაღალი პური (ფურნისა). პაპაქ ართი გოროს ქობალი...ქიმილი: *შ. ზუს., გვ. 170* - მღველმა ერთი გოროს პური მოიტანა.

ბორმსაშლ (გოროთის) ღიღი, მალალი.

ბორმსაშლ (გოროთას) სახელი გოროსუნს ზნისა - ბამარქაპა. გეჭოფი ნოხიჯგორო გობროსი: *მასალ., გვ. 26* - ავიღე ნოხი, კარვად ვაგებრტყე. ჯევეში ცუდე დოვასი დო ახალ ცუდე გოროსხას: *ქსს. I, გვ. 248* - ძველი სახლი დანვას და ახალი სახლი დაბერტყოს.

ბორსპალა (გორკუალას) სახელი
გორკუეუ (6) ზმნისა - ბაძმანა (თმის).
კანში გორკუალაში ბორჯის იმლოდეუ
უმოსურეთ ცანჭი - კანის გაეცენის
(გამოცელის) დროს იხოცება უმეტესად
აბრეშუმის ჭია.

ბორსნილი-ი (გორცხონილ/რს) სახელი
გორცხოუნს ზმნისა - ღაპარცხნილი.

ბორსნიშა (გორცხონუას) სახელი
გორცხოუნს ზმნისა - ღაპარცხნა.

ბორძიშა (გორძიკუას) სახელი
გაარძიკუ (6) ზმნისა - ბაღახეპა.
ქმიბიბაღ ბოშისგ, გააძიკუგ - გაჯაუნუ
ლო ქეჭუ ირფული: *ქს, II, გვ. 42* - მიეგება
ბიჭს, გადაბეზა-გადაკოცნა და უამბო
ყველაფერი.

ბორძიშინაშა (გორწკიშინაშას) სახელი
გორწკიშინდეუ (6) ზმნისა - ბაღურსნა,
ბატრუნა.

ბორძინილი-ი (გორწკინილ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გორწინუნს ზმნისა - ბაპატიონსნაშული,
- მიცვალბულის მიმართ სათანადო წესების
შესრულება. // *გაჯაფ. გაშუმებული (ყურება).*

ბორძინეა (გორწკინეას) სახელი
გორწკინუნს ზმნისა - 1. მიცვალბულის
ბაპატიონსნაბა. 2. ბაბრწყინება.
გორწკინუნს (ბორძინეა გააბატონსა,
ბორძინეა გაუპატრონებია, ბორძინეა (6)
გააბატონსნება თურმე) *გრძლ. გააბატონსნებს;*
გაბრწყინებს..

ბორძიშა-ი (გორჭიბილს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გორჭიბუნს ზმნისა - ბაჭიშული
(ზედმეტად). ასე ვეალო გორჭიბელე: *ა.
ყოფშ., გვ. 171* - ახლა მთლად გაჭიბულა. *იხ.*
გორჭიბუა.

ბორძიშა (გორჭიბუას) სახელი გორჭიბუნს
ზმნისა - ბაჭიშა (ზედმეტად). ვეშლინა,
ვაგოხორცქა, ნაბეგანი გორჭიბეძი: *ა.
ყოფშ., გვ. 172* - არ დაიკარგო, არ გასკდე,
ნაბეგანი გაჭიბულხარ. *კუჩხი გურჭიბუ: ა.
ყოფშ., გვ. 172* - ფეხი გაუჭიბავს (ძლიან). 0
კუჩხში გორჭიბუა *გაჯაფ. სიკვილი.*
გორჭიბუ კუჩხი გაჭიბა ფეხი, - მოკვდა.

ბორძიშა-ი (გორხილ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გორხუნს ზმნისა - ბახპრამილი. კიდა
გორხვილი რე - კედელი გახვრტილია.

ბორძაშა (გორხუალას) სახელი გორხუნს
ზმნისა - ბახპრამა. გოფრხვი ქუალო
ფიყარი: *ა. საბუშ., ქსნ, გვ. 167* - გაჭვრიტე
ქვა და ფიყარი.

ბორძაშარი (გოსალისერს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გოსალისანს ზმნისა - ძალიან მამძარი.
ოჭკობალი პჭკობი ასე, გოსალისერ

ვორეუ - საქმელი ვცამე ახლა, ძალიან მამძარი
ვარ.

ბოსამარული-ი (გოსამარულ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გიისამარუე (6) ზმნისა - ბატრუნული.
გოსამარელი მიკოხედე კუნთხუსუ -
გატრუნული იფდა კუნთხეში.

ბოსამარა (გოსამარეას) სახელი
გიისამარუე (6) ზმნისა - ბატრუნა. პის
ქუეწიონი, ზმა ვეკილე, გიისამარუ -
პირში რომ ვუთხარი, ზმა გაეკინდა, გატრუნა.

ბოსანაშა-ი (გოსანდაკულ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გოსანდაკანს (ნინას) ზმნისა -
ბატლეილი, ბეპრს რომ ღაპარკაშოს, -
მიტირუნადე მოლაპარაკა. მუ
გოსანდაკელ ბაღანარე: - რა
გატლეილი (ენის) ბაეშია. *იხ. სანდაკუა
(ნინაში).*

ბოსანაშარი (გოსანდალერს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
იფიგა, რაც გოსანდაკეს ი.

ბოსანაშა (გოსანთუას) სახელი გოსანთუნს
ზმნისა - ძლიერ ბაყინვა.

ბოსანაშა-ი (გოსარანჯელ/რს) *მიჭ. ენებ.*
წარს. გოსარანჯანს ზმნისა - ბაბილინი-
ლი; სარანჯიშიტი პირილა ზედაიანი. დი-
დიდი ხეების ძვეს ბაღმორილი თაფლი
(*ა. საბუშ., ქართ. ზეს, გვ. 125*). ვორწყექ...
საღმემოთი გოციბილი, ჯიშითი
გოსარანჯელე ფუც: *ა. საბუშ., ქართ. ზეს.,
გვ. 116* - ჭებდავ... საღმემოთი გაყინულს,
ჯიშითი (მყინვარი) შემოსალტულეს.

ბოსანაშა (გოსარანჯეას) სახელი
გოსარანჯანს ზმნისა - ბაბილსა
(სარაგითი - ფიჭითი). *იხ. სარანჯა.*

ბოსარაშა (გოსარგალუას) სახელი
გოსარგალუანს ზმნისა - შირაშა,
ჩორჩალიტი შიშორტარაბა. მა თიქ ვეშაშაშა,
მარან გგოსარგალე: *ა. საბუშ., ქსნ, გვ.
128* - მე ის თუ ვერ ამოვყი, მარანი
შემომბატარე (ჩორჩალიტი).

ბოსარაშა-ი (გოსარკულ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
გოსარკუნს ზმნისა - მიწმედილი (ცა).
თოლაღმე მუნაფალი, თიშოღმე
გოსარკილი: *ქს, I, გვ. 284* - ქვემოთკენ
მოღრუბული, ზემოთკენ - მოწმედილი.

ბოსარაშა (გოსარკუას) სახელი გოსარკუნს
ზმნისა - მიწმედილი. ემა ჭვიფეფიშე უკული
ბიუთ ვეგოსარკუო ? - აბდე ნიშების
შემდეგ ძლიეს არ მოწმედილი?

ბოსარაშა (გოსარინეს) *მიჭ. ენებ. გვ.*
გააშინანს ზმნისა - მოსაბონარი,
ბასახსინაშაშა. ონაგერი გოსარაშინეთ
ფუდეს რდას: *ა. ყოფშ., გვ. 155* - უნაგერი
გასახსინებლად სახლში იყოს. ბიერფასი რექ
საიშინდო, ორ მინუტიში გოსარაშინე: *ქს, I,*

გვ. 94 - ძვირფასი ხარ, სამივედო, ყოველ ნოთის მოსაგონარი.

მოსაზრება (გოსავთოგეს) *მიშე. ერეკ. შე.*
გააჯოტეუ (6) ზნისა - შინაძულაბეალი, საზინზარი.

მოსაძილუა (გოსვილუას) სახელი
გოსვილანს ზნისა - ბაშტაშინა;
ბაშტაშინა, თოლიშ მამალას გოსვილუეუ
ართო ქითომი - თვალის დახამაშებამი მუსრი
გაავლო ერთ ქათამს.

მოსაძირინაშა (გოსვირთინაფას) სახელი
გაასვირთინუანს ზნისა -
ნაბრძაშაშა (ხვირისა). შიჭო
გოგისვირთინუაფუ ჩხვირდინი,
ქიმკაჯინი ოჯახის - როგორ ნაფიგირელებია
ცხვირი, მიხედე ოჯახს. გააფ. უქმყოფილება.
სივრთაშენი გაასვირთინუანს ჩხვირ -
უბრალო რამისათვისა უქმყოფილო.

მოსაძირინაშა (გოსვირთინაფას) სახელი
გოსვირონდეუ (6) ზნისა - ბაშტაშინა.
გოსვირონდეუ, ათუნა ქუწუქსინი -
გაოცდა, ეს რომ უთხრეს. შიჭ. გორსომინაფა.

მოსაძირინაშაშა (გოსვირთინაფილ/რს) სახელი
გოსვირონდეუ (6) ზნისა - ბაშტაშინა.
გოსვირინაფილო გერდეუ - გაოცებული
იდეა.

მოსაძისინაშა (გოსვისინაფას) სახელი
გოსვისონდეუ (6) ზნისა - ბატრუშინა,
ხამბაშინაშინი ხურაშა.

მოსაძი (გოსასა): 0 გოსაშ ქიშინუა გაასვსაგება
(ხელისა); მკვეთრად უარის თქმა. გოსია
ქიშინუ, ათუნა ქიგვეგონინი - გაასვსაგე
(ხელები), ეს რომ გაიგონა.

მოსაძირაშა (გოსობორუას) სახელი
გოსობორანს ზნისა - ბაშრა. ოკო ძღაბი
ყვალმიროო შქას გოსობორათიე : აა,
1, გვ. 26 - გოგო ყველივით შუახუნდა
გავეჭრაო.

მოსაძინაშა (გოსინთაფას) ბანათიშა.

მოსაძინორუა (გოსინთორუას) სახელი
გოსინთორუნს ზნისა - ბამონათიშა;
სინათლის შებანა. ჰე, ჩხორია ყაბაყიში,
გობარჩალებე, გოსინთორი! - ჰე, გლეხის
სიხეში, გამოაკაშეპე, გამოანათე! შიჭ. სინთე.

მოსაძირაშა (გოსორიგოლ/რს) *მიშე. ერეკ. წარს.*
გოსიროტუნს ზნისა - 1. ბაშტაშინაშინი,
ბაშტარეაშინი. ინა ხმას ეექვილიანს,
გოსიროტელი რე - ის ხმას არ იღებს,
გაოცებულია. 2. ბაშტაშინაშინი. 3. ბასრესინი.

მოსაძირაშა (გოსორიგუნს) სახელი
გოსიროტუნს ზნისა - 1. აბე ქეჩუქსინი,
გოსინდოტეუ - აბეი რომ მოასინეს,
გაოცდა. 2. ბაშტაშინა. ბუჯარი გოსიროტეუ
ლეგათი - ბუჯარი გაგლოსა ტალახით. 3.

ბასრესა. კუჩხით გოსიროტეუ ლევეწკი -
ფეხით გასრისა ჭია.

მოსაძირაშა (გოსორიგოლ/რს) *მიშე. ერეკ. წარს.*
გოსიროტუნს ზნისა - ბაშტაშინი.

მოსაძირაშა (გოსორიგუნს) სახელი გოსიროტუნს
ზნისა - ბაშტაშინა. თოფურში გეგმაშამალი
კითის ირო გოსიროტუნსია : *საღბ. სიძრ.*, 1,
გვ. 55 - თაფლის გამყიდველი თითს
ყოველთვის გაილოკავს.

მოსაძირინაშა (გოსორიგინაფას) სახელი
გოსირონდეუ (6) ზნისა - სინაღლეში
სნრაში და უწომო ბაზრდა. შიჭ. სირდა.

მოსაძირინაშაშა (გოსორიგინაფილ/რს) *მიშე.*
ერეკ. წარს. გოსირონდეუ (6) ზნისა -
ძალიან მაღალი, ახმასი; აშოშტინი.

მოსაძინაშა (გოსისინაფას) სახელი
გოსისონდეუ (6) ზნისა - 1. ბატრუშინა; 2.
ბასინინაშა, - ძალიან ბაშტაშინა
ბაშტაშინა. არბო გოსისინაფუნა თე
ბოშში მყინათეუ - ყველა გამძღარა ამ ბიჭის
ყურებით. კალმახიზე გოსისონდეუ დო
თეთას ელაჯინა - კალმახი გაიტრუნა და
მთვარეს ახედა.

მოსაძინაშაშა (გოსისინაფილ/რს) *მიშე. ერეკ.*
წარს. გოსისონდეუ (6) ზნისა - 1.
ბასინინაშაშინი; ძალიან ბაშტაშინი და
ბაშტარინი. 2. ბატრუშინა. შეგარელო კათა
გოსისინაფილი უქინედეს - შეგარეოლი
ხალხი გატრუნული უყურებდა.

მოსაძილაშა (გოსკილადას) *იბ.* გოსქილადა.
მოსაძინინაშა (გოსკინინაფას) სახელი
გოსკინინდეუ (6) ზნისა -
ბაშტარეაშინა, ბაშტარეაშინა (კანისა). ჩქიში
ნახაჩქა სომინდითი კისერი
გოგისკინინდეუ : *ქსხ*, 1, გვ. 222 - ჩემი
ნათობი სომინდეუ კისერი გავისქელე
(გაგინაგერე, გაგინეკრივე).

მოსაძინინაშაშა (გოსკინინაფილ/რს) *მიშე.*
ერეკ. წარს. გაასკინინუანს,
გოსკინინდეუ (6) ზნისა -
ბაშტარეაშინაშინი, ბაშტარეაშინაშინი.

მოსაძირაშა (გოსორიგოლ/რს) *მიშე. ერეკ. წარს.*
გოსორტეუ (6), გოსორტუნს ზნათა -
დასუნძაშინი. ე უმუშეო ვაღუშარტეუ,
ნახეგანი გოსორტილი რე უმუშეოთი -
ეს ვაშლი (ხე) ვერ გაუძღებს, ძალიან
დაუხუნდულია ვაშლით (ნაყოფი).

მოსაძირაშა (გოსორიგუნს) სახელი
გოსორტეუ (6), გოსორტუნს ზნათა -
დასუნძაშინი, ბაშტარის სხმა; ყრა. შქა ტაბაკის
ხედეგ დო საკურთხი გოსორტეუც : *შ*
ტპ., გვ. 344 - შუა მაგიდას უხედნენ და
საკურთხი ირგვლივ ეყარათ.

ბოსმონილი (გოსოფილ(რს) *მიქ. ერეკ. წარს.*
გოსოფუნს ზნისა - ბაბლავნილი,
ბანყვეტილი.

ბოსმონა (გოსოფუნას) სახელი გოსოფუნს
ზნისა - 1. ბაბლავა, ბანყა; 2. ირავნილი
ტრიანილი. ექი ნებით ვენაშქანადეს, გოუნ-
სოფუნა ძალითა: *ქ. საბუხ., ქსის გვ. 131* -
იქ ნებით არ უმეებდნენ, შეჭრილან ძალითაო. 0
ღარიოში გოსოფუნა ახალუხის გახევა, გაგლეჯა.
// გაადტ. დაბეჯითებით მონვევა, მოპატყება
(კარაი მიერ). 0 კარაიები გოსოფუნა კალთის
დაგლეჯა, დახევა. // გაადტ. დაბეჯითებით
მონვევა (ქალის მიერ).

ბოსმონრაი (გოსოფურს) კარბი, შისანიშნავი
(*დ. ვოვა*).

ბოსმალა (გოსუმალას) სახელი გოსუმალას
ზნისა - ბასმა, მოსმა; სარპაროლ,
შეუპირამბლად ნასმალ. გოსუმალათ, ჩემი
ჩელა, შეგდიოში დარჩილიმა! - მოესუვათ,
ჩემო ჩელა, ზუგდიდიდან დარჩილში. ენა
ბოშიქე ქიავებონენი, ხათე გოსუმალა
ეშულეჯ: *ა. ცაგ., გვ. 30* - ეს ბიჭმა რომ გაიგონა,
მამინეე მოესვა და ავიდა. 0 გოსუმალა
კუჩხიში გასმა ფეხისა, - ცეკვა.

ბოსმალური (გოსუმალორს) *მიქ. ერეკ. წარს.*
გოსუმალას ზნისა - ბასმული; სარპაროლ,
შეუპირამბლად ნასმალ. 0 გოსუმალური ულას
სარქაროდ ნასალა, შეურქებელი სარაული.
მოღარათე გოსუმალირთ ნდეგში
მოზლილიმა: *ქსს, II, გვ. 28* - ნამოვიდა
სწრაფად დევის ვაზრდილიასკენ.

ბოსმალური (გოსუმალორს) *მიქ. ერეკ. წარს.*
გოსუმალას ზნისა - ბასმულური,
შისმულური. წოლაში გოსუმალური
ფანარეფი ამარქვენდგე ამარი-ეფერი -
ქვარტლით შესუდრული ფარნები ბრწყინავდა
აგერეგერ. გინოჭყვიდეს, გყუანქ
დამქვიდგეკონ თოკით, უჩამი
გოსუმალური: *მ. ხუბ., გვ. 291* -
გადანყვიტეს, მტყუნარი დამბერგალიყო თოკით,
შავში შესუდრულად.

ბოსმალა (გოსუმალას) სახელი
გოსუმალას ზნისა - ბასმალა,
სულარის ბადაშარამა (მკვდარიისთვის).

ბოსმალური (გოსუმალორს) *მიქ. ერეკ. წარს.*
გოსუმალას ზნისა - ბაძარცული.
გოსუმალური ელი ვორექე მუთუნი
გამაპალაუე - გაძარცვული ვარ, არაფერი არ
გამაჩინა.

ბოსმალა (გოსუმალას) სახელი
გოსუმალას ზნისა - ბაძარცვა,
არაფრის ბაძარცვა. გოსუმალური,
მუთუნი ვადომიგეს - გამაძარცვეს არაფერი
არ დაბიჯოვეს.

ბოსმალური (გოსუმალორს) სახელი
გოსუმალას ზნისა - ბანძარცვა.
შენადაში წყვერემი(ო) სი გომისგნთორი
- ღრუბლის წყვედადი მენ გამინათე.

ბოსმალური (გოსუმალორს) სახელი
გოსუმალას ზნისა - 1. ბაძარცვა. იში
შეულად გოსუმალას - იმის მისვლა და
დაიჭირეს. 2. ბაძარცვა ბაძარცვა. ღუმა
ბანძარცვის უკან დო რეფული გოსუმალური
- ნუსელ ბაძარცვა უკანას და ყველაფერი
ბაძარცვა შეუკრავს. *შორ. ზ. იმერ. გასაძარცვა*
გაკოვება, დაჭერა (მ. წერეთ., ა. ღლა).

ბოსმალური (გოსუმალორს) *მიქ. ერეკ. წარს.*
გოსუმალას ზნისა - ბასმალური,
ბასმალური. 0 სქიბუ გოსუმალური ხრილი
(ნისქილილი). სქიბუ გოსუმალური ყაბახის
წანძარცვაში ოსქილილიდაფარო მაძარცვინა: *ა.*
სახო., გვ. 259 - ხრილი (ნისქილილი) გლეს
ბაძარცვა სისაყუად მოქვეყნება.

ბოსმალური (გოსუმალორს) სახელი
გოსუმალური (6) ზნისა - ბარძარცვა, ბარძარცვა;
ბარძარცვა, ბარძარცვა. გყვიად... კოლეს
ქეზობეჯულად დო დინახალე ქე გოსუმალური: *მ.*
ხუბ., გვ. 15 - ტყვი... მელაუმი მონხვად და შიგ
გარჯა გოსუმალური ეკათაქ: *მ. ხუბ., გვ. 176* -
გაშტერდა (გაშტერდა) ეს ხალხი. 0 გოსუმალური
თოლიში გაშტერდა თეგლისა: *მუჭო თოლი*
გოსუმალური: ქსს, I, გვ. 190 - თალი როგორ
გაშტერებია.

ბოსმალური (გოსუმალორს) *მიქ. ერეკ. წარს.*
გოსუმალური (6) ზნისა - 1. ბარძარცვა,
ბარძარცვა; 2. ბარძარცვა, ბარძარცვა,
ბარძარცვა, ბარძარცვა. სქევა
გოზილითორი რე, შუმა გოსუმალური -
შეილი გაცდენილია, მამა - გაშტერული
(გაკვირვებული).

ბოსმალური (გოსუმალორს) იგივეა,
რაც გოსუმალური ნაფილი, - ბარძარცვა,
ბარძარცვა.

ბოსმალური (გოსუმალორს) სახელი
გოსუმალური ზნისა - 1. ბარძარცვა.
მოღალი მიქვა გოსუმალური - სეელი
ბარძარცვა გააზრო. 2. ბარძარცვა, ბარძარცვა.
გოსუმალური კოჩი, თენა ქაბარცვისინა -
გაშტერ (გაშტერდა) კაცი, ეს რომ აჩვენეს.

ბოსმალური (გოსუმალორს) *მიქ. ერეკ.*
წარს. გოსუმალური (6) ზნისა - ბარძარცვა;
ბარძარცვა. მისხირ გოსუმალური
მაჟუ: *ქსს, I, გვ. 60* - სისხლი გაშტერული მაქეს.

ბოსმალური (გოსუმალორს) სახელი გოსუმალური
ზნისა - 1. ბარძარცვა, ბასმალა; შიბმა. მუჭო-
მუჭო გოსუმალური თი ამაზინილია გყასე: *ა.*
კოშ., გვ. 62 - ირგლევი შეუკრავს ტყის

ბრძინბრძილ-ი (გოტვიტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტვიტუნს ზნისა - ბაპაქინლი. თუმა
გოტვიტვილი აჟუ - თმა გაპოტნილი აქეს.

ბრძინბრძა (გოტვიტუას) სახელი გოტვიტუნს
ზნისა - ბაპაქინა (თმისა). თუმას
ქივატვიტვიანს - თმას შუაპოტნისა.

ბრძინბრძა (გოტვიტუას) სახელი
გაბატბუანს, გოტიბუ(6) ზნათა -
ბაპაქინა. დამხორით გოტიბუტვიტვი
ოტვიტვილი: *მ. ხუძი, გვ. 178* - ცეცხლით
გამითბუო საჭმელი. 0 ლორინთიშო გოტიბუტვიტვი
ღმერთის (ღუთის) ვაითობა, - მომადლეტა.
ღორთის გოტიბუტვიტვი დას ოსურჯღღ
ქომოლეტვი: *ი. თუშუ, გვ. 132* - ღუთის მადლი
(ბედნიერება) სწოდეს ქალსა დაკას.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
ბაპაქინარი. ბაპაქინარილი. გოტიბუტვიტვი
გამითბარი წყალი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი იგივეა, რაც გოტიბუტვიტვი -
ბაპაქინა. // *გადატვი. წყალობა, მფარველობა*
ღუთისა. სუჟუნა მისით უტიბუტვი, ღუშუ თის
აჟინია - სუჟუნა (სუჟუნის ხატი) ვისაც
სწყალობს (ათობას), ლომიც (ღომისღომი) იმას
მოუღუო. ლორინთქ გოტიბუტვიტვი, ბაბა, სქანთ
ჭირი! - ღმერთი გწყალობდეს (ვაითობდეს),
ბაბა, შენი ჭირიქი! ბაბანაქ თქუვა: ბიბიში
ოსტავიურ ბაბას გოტიბუტვიტვი დასია:
ბაბა. სიძირ, I, გვ. 18 - ბავშუმა თქუა: ბიბის
სალოცავი მამას მოეგოსო (ვაითობდეს). მა
ს გოტიბუტვიტვი ღორინს - მე შენ
დაგსუქი (არ მოგცემ ღუთის სითბოს-მადლს).

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
ბატლექილი; არაფრის მქონე, ღარიბი.
// *გადატვი. უსირცხვილო, ნამტლევი. ე*
გოტიბუტვიტვი ოფისს მუქ ოსო მორთას - აქ
გატლევილ მინაჟ რუნდა მოვიდეს.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
ბატლექილი; არაფრის მქონე, ღარიბი.
// *გადატვი. უსირცხვილო, ნამტლევი. ე*
გოტიბუტვიტვი ოფისს მუქ ოსო მორთას - აქ
გატლევილ მინაჟ რუნდა მოვიდეს.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
ბატლექილი; არაფრის მქონე, ღარიბი.
// *გადატვი. უსირცხვილო, ნამტლევი. ე*
გოტიბუტვიტვი ოფისს მუქ ოსო მორთას - აქ
გატლევილ მინაჟ რუნდა მოვიდეს.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
ბატლექილი; არაფრის მქონე, ღარიბი.
// *გადატვი. უსირცხვილო, ნამტლევი. ე*
გოტიბუტვიტვი ოფისს მუქ ოსო მორთას - აქ
გატლევილ მინაჟ რუნდა მოვიდეს.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
ბატლექილი; არაფრის მქონე, ღარიბი.
// *გადატვი. უსირცხვილო, ნამტლევი. ე*
გოტიბუტვიტვი ოფისს მუქ ოსო მორთას - აქ
გატლევილ მინაჟ რუნდა მოვიდეს.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძინბრძილ-ი (გოტიბუტვილ/რს) *მიჯი. ერძე. წარს.*
გოტიბუტვიტვი ზნისა - ბაპაქინარი;
შეპარული, შემთხვევითი.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარანს ზნისა - ბატიშაშა. ჩხოვე
გოცყაბარესი და ზამუ კულელს
შოკატახისა - ძრხა გაატყვესო და დანა
კულეზე მიატყესო. *იხ. გოცყაბარუა. შტრ. გვ. 60.*

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.*
გოცყაბარანს ზნისა - ბათისპინილი,
შუშინი პულსინი. ართი
გოცყაბარელი ხუფე გეუღეუ - ერთი
ვათხურული სახლი უდგას.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარანს ზნისა - ბათისპინა,
ბატიშაშა. ლასირუას ვანოჭქე დო
გოცყაბარუე - ლესეა მას არ სყოფნია და
გატყტყნა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარეს ზნისა - ძუსინი. მუშას
გოცყაბარესინი, თიშა
გოცყაბარესინი, ქიანასი კოჩი
ვალოსქილუნია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 97* -
რამდენსაც იელეებს, იმდენი რომ იქუბოს,
ქვეყანაზე კაცი არ დარჩებაო. გოცყაბარეს დო
გოცყაბარესი: *ი. ყოფშ., გვ. 37* - იქუბა და გაიელეა.
იხ. გოცყაბარესი.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.*
გოცყაბარესი (6) ზნისა -
ბატიშაშა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.*
გოცყაბარესი ზნისა -
ბატიშაშა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარესი ზნისა - ბატიშაშა.
ლეგათი გოცყაბარესი ზნისა -
ტალახითი გატიტყნის ფაცხას.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი გოცყაბარესი (6) ზნისა
- ბატიშაშა; პასაპალი. ქელე დო ვარი
მუთანი გოცყაბარესი წყმარალი -
აქეს თუ არა რამე გოცყაბარესი წყმარალი
ნასანეად. მუშომი გოცყაბარესი უღეს თეს -
როგორი გოცყაბარესი აქეს ამა. ეწვემა მუთაქ
გომორთე: *ი. ყოფშ., გვ. 44* - ამასთან
არაფერი გამივიდა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.* გუერს
ზნისა - ბატიშაშა; ბატიშაშა. ნანდულე
ფორექ ლანდო გოცყაბარესი: *ი. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 61* - ნამდვილად ვარ ლანდად ქველუო.
ღამსირი გოცყაბარესი ფორექ: *ი. ყოფშ., გვ. 144* - ცეცხლად გადაქველუ ვარ.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.*
გოცყაბარესი ზნისა - ბატიშაშა, ბატიშაშა,
პასაპალი. გოცყაბარესი ფორექ: *ი. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 50* - გაფურჩქნულში
ვიჯიტი.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი გოცყაბარესი
ზნისა - პასაპალი (მცენარისა), პასაპალი.
თიშეგო თუ ქიანას ვეშოლებე ვარქინა დო
გოცყაბარესი: *ი. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 46* - ამის
გარდა (ამაზე მეტად) ამ ქვეყნად არ შეიძლება
გარქინა და გახარება.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.*
გოცყაბარესი ზნისა - ვარლანდა;
ბატიშაშა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარესი ზნისა - შუაშა
ბატიშაშა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარესი ზნისა -
ბატიშაშა, ბატიშაშა, ბატიშაშა, ბატიშაშა,
ბატიშაშა. ურადინე დო მუშ კამაკეც
თხატალი გოცყაბარესი: *მასალ., გვ. 90* -
ურიადინეს და მის კამაკეცს თხატალი
გაფურჩქნა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარესი ზნისა, - იგივეა, რაც
გოცყაბარესი, - ვარლანდა
ბატიშაშა; ბატიშაშა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.*
გოცყაბარესი ზნისა - ბატიშაშა.
ხუფე გოცყაბარესი აფე - სახლი
გაფურჩქნა აქეს.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარესი ზნისა - ბატიშაშა.
გეგმულე გოცყაბარესი - გატიტყნა
გარეთ და გაფურჩქნა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) სახლი
გოცყაბარესი ზნისა - რისაში
შეპინის დიდი სპირილი. 0 შური
გოცყაბარესი სულის განტყევა: 1. სიპინილი.
შური გოცყაბარესი უე - მოკედა. 2. დიდი
სპირილი შეპინისა. შური
გოცყაბარესი უე, სომახ უცილენდესინი -
სული ვანუტევა, სანამდე უცილენდეს. სური
შურს უე გოცყაბარესი ლამე - ლამე
მოკედება (ლამე თავდება).

ბრძანებები (გოცყაბარუას) ირგამინ
ვარლანდა. თითფურეც ვარლანდა პირეუ
გაფურჩქნა ფარლანდა: *იხ., I, გვ. 25* -
სათივეში ჭრელი ყვაილების ირგამინ
დაფარლანდას პეკელა.

ბრძანებები (გოცყაბარუას) *მიშ. ენებ. წარს.*
გოცყაბარესი ზნისა - ბატიშაშა, ბატიშაშა.
მამუშალიანთი გოცყაბარესი ვარლანდა
მინჯე რდასო კვარია??: *ი. ყოფშ., გვ. 125* -
ბულბულისთვის გაშლილი ვარდის პატრონი
იყოს ყვაი? ვარლანდა, გოცყაბარესი, ბატიშაშა
ნარლანდა: *ი. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 18* - ეშინი,
გადაშლილი, მზის ნაზარდი.

- არ ჩამოშორდა, მთელი დღე გარს უტრიალებდა.

ბოქმინა (გოქეიშას) სახელი გოქეიშუნს ზმნისა - სადინარის ბაჰმევა სილით ან სხვა რითიმი.

ბოქმინაშა (გოქეიშინაშას) სახელი გოქეიშონღე (6) ზმნისა - ბაბაღვრა, ბაშურჩანა, ბაღაშუა (ყვავილის). გოხოლუას ვეშკათინა, თოცადე გოქეიშინუანა: *მასალ., გვ. 95* - სიახლოვეს ვერ მიბედავ (გაბედავ გავლას), ისე განზე გაშლიან.

ბოქმინა (გოქეიშინას) სახელი გოქეიშონუნს ზმნისა - ღამითნარაბა. *შორ. ქიანი.*

ბოქმინა, **ბოქმინაშ** (გოქეიშინაშას) სახელი გოქეიშინუ (6) ზმნისა - ბაბინევა (ითქმის, მაგ., მობარბულ ფხალზე, ცივ წყალს რომ დაასხამენ); ბაშორაშა (მოულოდნელი უსიამოვნო ამბის გაგებისას). *შორ. არნ. ჩოქ. შორ. ლექსი., გვ. 339.*

ბოქმინარა (გოქეიშინაშას) სახელი გოქეიშონუნს ზმნისა - მამრად ბატყაშევა; ბაღატყაშევა.

ბოქმინორი (გოქეიშინორის) *მიმღ. ვნებ. წარს.* გოქეიშუნს ზმნისა - ბასეპული; შესუღარული.... ქალაქი უზათ გოქეიტილი რენიე: *მ. ხუბ., გვ. 12* - ... ქალაქი მავად შესუღარული რომაო.

ბოქმინაშ (გოქეიშუნას) სახელი გოქეიშუნს ზმნისა - შისეპევა, ბასეპევა. ქიორთოე თიშა დო გუქეიშე თი ჭყოლორი: *ა. ცაგ., გვ. 94* - მივიდა იმასთან და შეუღვია ის დაჭერილი (ადგილი).

ბოქმინაშა (გოქეიშინაშას) სახელი გააქეიშინუნს ზმნისა - 1. ბაღევა, ღაფჩინა (პირისა). გააქეიშინუე ნოცორი: *ი. ყოშ., გვ. 59* - გაალო (დააფინი) პირი. 2. ძლიერ ბამოშრომა ბრისამა. ქარეშე გეგმაქეიშინუნს ღიშეა - ქარეშმა გამაშრეს შემა.

ბოქმინაშოლ (გოქეიშინაშოლის) *მიმღ. ვნებ. წარს.* გააქეიშინუნს ზმნისა - ბაღეპული, ღაფჩინილი (პირი).

ბოქმინა (გოქეიშუნას) სახელი გოქეიშუნს ზმნისა - ბაბეპევა, მოქმინაშა. ჩეე ჩეენი დუღიშო გოქეიშუნს: *მ. შორ., გვ. 102* - ჩეენი ჩეენი თავითვის მოქეუსლავი.

ბოქმინაშოლი (გოქეიშუნოლის) იგივეა, რაც გოქეიშუნელი, - ბაშურჩანული.

ბოქმინაშოლი (გოქეიშუნოლის) *მიმღ. ვნებ. წარს.* იგივეა, რაც გოქეიშუნელი, - ბაშურჩანული. პირი პირო გოქეიშუნელი სამოთხეში ბადეს რეევე ევლორი: *კ. საბუქ., ქართ. ზეპ., გვ. 27* - ვარდი

ვარდოდ გაფურჩქნული სამოთხის ბაღში ხარ ამოსული. მაგნალიანო გოქეიშუნელი ვარდიშ მიწვეთოე რდასო ევარია?: *მასალ., გვ. 22* - ბუღბუღისათვის გაფურჩქნული ვარდის პატრონად იყოს ყვაიე? *შორ. ქეუჭო.*

ბოქმინაშოლი (გოქეიშუნოლის) *მიმღ. ვნებ. წარს.* ბაშუნული; ეშმაქი. დიდი გოქეიშუნელი ყაშხი რე - დიდი გაქეიშული (ეშმაქი) გელეხა.

ბოქმინა (გოქეიშუნას) სახელი გოქეიშუნს ზმნისა - ბაშუნევა.

ბოქმინა, **ბოქმინა** ზმნ. ბოქმინ. გოქეიშუნს ზმნისა? *ი. ყოშ., გვ. 13* - გუშინ სად იყავი? გოქეიშუნს ზმნისა გოხოლული: *ქს. I, გვ. 20* - გუშინ ხეთას გახლდი. გოქეიშუნს ზმნისა თეეე ეოროდი, აშუღლა აშო ქეშობორთი: *ქს. II, გვ. 36* - გუშინ იქ იყავი დღეს აქეთ მოვედი. *II ვადატ. სულ ცოტა ხნის წინ, ახლო წარსულში. გოქეიშუნს ზმნისა ჩხოზეში ნებას ბრეშინაშა, აშუღლა მუქ ალოღეს - გუშინ (ახლო წარსულში) თეეზაბის ნებას იდილოდენ, დღეს რა მოუვიდათ. შორ. ლაზ. დომან გუშინ (წ. მარ); ხეგს., მიხ. ბოღან ნასულ კურას (ა. შაქ); ამას წინათ, ცოტა ხნის წინათ (ა. ლა.).*

ბოქმინა (გოქეიშუნას) სახელი გოქეიშუნს ზმნისა - ბაბანა; ბაშრა; ბაღევა, ბასხნა. ჯამპიშ ნოცელას შეგეი თოე გოქეიშუნს - თუთის ხის ტოტს კანი უნდა გაულო (გაუხსნა). *ლექსური გურქეიშო გოქეიშუნს ზმნისა: მ. ხუბ., გვ. 114* - გაუქნია ლექსური და გაიტანა (გაქრა) ორივე. ჩონტური, ნიკერკეაქე, ვარა დუს გოქეიშუნს გეგორცაგო: *ქს. I, გვ. 180* - ჩონტური, ნუ გორაბ, თორებ (თავს) გადაგიქევე მტერად.

ბოქმინაშოლი (გოქეიშინაშოლის) *მიმღ. ვნებ. წარს.* გოქეიშუნს ზმნისა - ბასხინილი; გადატ. გაჭერილი.

ბოქმინაშოლი (გოქეიშინაშოლის) *მიმღ. ვნებ. წარს.* გოქეიშუნს ზმნისა - ბაბეპევა, ბასხინილი. *II ვადატ.* გაღარბებული. გოქეიშუნს ზმნისა დიდიშე ქაშხიშეღე ხესია: *ქს. I, გვ. 207* - გაღვალტყავებული დედაბერი შეშრჩა ხელშიო.

ბოქმინაშოლი (გოქეიშინაშოლის) სახელი გოქეიშუნს ზმნისა - ბაბეპევა, ბასხინილი. *II ვადატ.* გაღარბება, გაღატაკება. *შორ. ღანდალა.*

ბოქმინაშოლი (გოქეიშინაშოლის) გოქეიშუნს ზმნისა - ბაბეპევა, ბასხინილი. *II ვადატ.* გაღარბებული. *II ვადატ.* გაღარბებული. *II ვადატ.* გაღარბებული. *II ვადატ.* გაღარბებული.

ბოლიზი (გოლიზის) იგივეა, რაც გოლიღუა, - სახელი გოლიუნს ზნისა - ბაძცავეს, თემი გაგონებალო, გოლიუ - აბის გაგონება და გაიქცა.

ბოლიღონილი (გოლიღონილ(რს) მიჰლ. ენებ. წარს. გოლიღონუნს ზნისა - ბაღურდნილი.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) სახელი გოლიღონუნს ზნისა - ბაღურდნა.

ბოლიღონაშა (გოლიღონაფას) სახელი გააღიჭინუნანს, გოლიჭონღუ(ნ) ზნათა - ბაღელა, ბასნა, ბაშლა.

ბოლიღონაშლი (გოლიღონაფლ(რს) მიჰლ. ენებ. წარს. გააღიჭინუნანს, გოლიჭონღუ(ნ) ზნათა - ბაღელილი, ბაღასნნილი, ბაღაშლილი.

ბოლიღონაშლი (გოლიღონაფლ(რს) მიჰლ. ენებ. წარს. გოლიჭონუნს ზნისა - ბაღიჭენილი.

ბოლიღონაშა (გოლიღონუნს) სახელი გოლიჯონუნს ზნისა - უსწორ-მასწოროდ ბაჭაბა, - ბაღიჭენა.

ბოლიღონა (გოლიღონს) შამოღონაბა, ბარსშამოღონაბა.

ბოლიღონა (გოლიღონს) სახელი გოლიღონუნს ზნისა - შამოღონა, ბაღოღონა. (ინა) იზო ღობეჭათი დო ქიტიბღობათ კარაია: *ქსს*, I, გვ. 54 - (ის) იქით დაწვავთ და შემოვღობოთ კარაიუ.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) იგივეა, რაც გოლიღუნა.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) სახელი გოლიღუნუნს ზნისა - ბაძცავეს. ჩიტიქ გიოჭონღუ ხეშე დო გოლიღუნუ - ჩიტი დაუხლბა ხელიდან და გაიქცა.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) მიჰლ. ენებ. წარს. იგივეა, რაც გოლიჭონუნს.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) იგივეა, რაც გოლიჭონუნს.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) (ირგოლივ) შიქიქიქი. ვორდი მახინო მა მაღმალაა, გუგაღუნუნს, ბაღოღუნუნს: *ქსს*, I, გვ. 46 - ვიყავ მომღერალი მე ბულბული, ვიჭიკიჭიკი, აბაცავილი.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) ხეძენა. ჩქენ გოლიღონს შეველიში გორჩქინარე: *ქ. საბუშ, ქართ. ზგ.*, გვ. 46 - ჩვენს ხევენა დუყის გაჩენა. ხენწვეში სქუა დო ცირაქ გააღუნუნს ართიანც: *ო. ყოშ.*, გვ. 67 - ხელმწიფის შვილი და გიგო შემოხეტივენ ერთიანეთს.

ბოლიღონა (გოლიღონუნს) მიჰლ. ენებ. წარს. ბაძცავესული.

ბოლი (გოლი) ჩოჩოლი. ათუნა ჩიქიბა გოყი რე - ესა ჩიქი ჩოჩოლი.

ბოლი (გოლი) მიჰლ. ენებ. წარს. გოყიუნს ზნისა - ბაძცაველი.

ბოლი (გოლი) სახელი გოლიუნუნს (ნ) ზნისა - 1. ძლიერ ბასშაბა (სახეზე). 2. ბაძცაველი.

ბოლი (გოლი) იხ. გოლი - შირი (*ქ. ქარ.*), შირ. ყოკინი. ართი გოლინია ბაღანა ქოჭუნს - ერთი პატარა ბავშვი (ქი) შყავს.

ბოლი (გოლი) ირგოლივ მოღნავე შიქიქიქი. შირ. ცვინთული; გუცვინთუ.

ბოლი (გოლი) სახელი გოლიუნუნს (ნ) ზნისა - ბაძცაველი, ბაძცაველი.

ბოლი (გოლი) ბაძცაველი. ცუღე გუღუღუღო ოქროთი გოყილი: *აა.*, I, გვ. 19 - სახლი ედგა ოქროცურვილი (ოქროთი განყოფილი).

ბოლი (გოლი) მიჰლ. ენებ. წარს. გოლიუნს ზნისა - ბაძცაველი. ვორწყექ... საღმეშუმით გოლინელი ვინთით კოსარაშველუეუ: *ქ. საბუშ, ქართ. ზგ.*, გვ. 116 - ვხედავ... საბუღამოდ გაყინული ვინთით შემოსალტულუბა.

ბოლი (გოლი) სახელი გოლიუნს ზნისა - ბაძცაველი. აბსურდი წყარს გოლიუნს - ამელამ წყალს გაყინავს. შირ. ცინი.

ბოლი (გოლი) სახელი გააღუნუნს ზნისა - ბასროლი; ბაღოღონა. // ოქობის ძროხაზე, რომელიც ნადრევედ მოიცილებს ხბოს (დაადგებს); გინი გააღუნუნს - ხბო გაავდო.

ბოლი (გოლი) მიჰლ. ენებ. წარს. გააღუნუნს ზნისა - ბაძცაველი, მოჭინილი. ათე მავითოჭინაში დუღო გუღო ვეღუღე გოლით მილი: *ქ. ზგ.*, გვ. 8 - ეს მეთორმეტე თავი მთლად არ ყოფილა გავდებული (მოჭროლი). გადავ. ძროხის მიერ ბაძცავეს ვადის დამთავრებამდე დადებული ნაშრომი.

ბოლი (გოლი) იხ. გოლითაბა - ბაძცაველი

ბოლი (გოლი) სახელი გოლიუნს ზნისა - ბაძცაველი; ბასშაბა. თურმე მუთუნი ვაგოლი: *ქ. საბუშ, ქსს*, გვ. 118 - თურმე არაფერი არ გავა.

ბოლი (გოლი) სახელი გოლიუნს ზნისა - შამოღონა, შამოღონა. ეზოს მიკო-მიკო ქუაში ხბოთი გუღუნს: *ქ. ზგ.*, გვ. 7 - ეზოს ორგოლივ ქვის ყორე გაყვება. ათე ბოშიქ გააღუნუნს თე ცუღუნს: *ქ. ზგ.*, გვ. 167 - ამ ბიჭმა შემოურა ამ სახლს. ფური მიქცა ქოშუჭას, ფართო სირმა გოლიუნს: *ო. ყოშ.*, გვ. 113 - ისეთი შარვალი მომცა, ფართო

სირმა რომ პქინდეს შემოყოლებული. თგრინიში კვალა გოპუნა, კვლერი რე შარეფი: *კ. საბუშ, ქასს, გვ. 134* - თოვლის კედელი გარს გავალია, ჩაკეტილია გზები.

ბრუნაშა (გოყუნაფას) სახელი გოიყუნუანს ზინსა - შიშიშვილები; ბაპანანი. მარგალი გოხირეს დო ლობნის უკული გომიყუნუანდუ: *თ. სახოკი, გვ. 251* - მეგრული გაქურდეს და ლობე შემდეგ შემოავლილი (ეზო-ქარსო). *შორ. გოყუნა.*

ბრუნაშაილი (გოყურსილ/რს) *მიძე. ერუბ. წარს.* გოყურსუე (6) ზინსა - ბარშუშუი. გოყურსილი მიკოხედუ სკორს - გარუმებული ივდა მაგიდასთან.

ბრუნაშაშა (გოყურსუას) სახელი გოყურსუე (6) ზინსა - ბარშუშა, ნაწარად ყოფნა. აიუ აბზე ქვეყნიანი, გოყურსუ - ეს აბზე რომ ეუაბზე, გარუმდა.

ბრუნაშაშა (გოყურსუას) იგივეა, რაც გოყურსუა.

ბრუნაშაშა (გოყურსუას) სახელი გოყურსორუანს ზინსა - ყურადღების მიძცევა, ყურადღება.

ბრუნაშა (გოყურსუას) სახელი გოყურსუანს ზინსა - ყურადღების მიძცევა, - დაცვა. *შორ. თოყურსიშ მერაბა.*

ბრუნაშაი (გომალირს) *მიძე. ერუბ. წარს.* გომალუნს ზინსა - ბაშლილი. გვალეფს ფოქეფი რე, - ჩეგნი სადგეშუ გომალორი: *კ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 117* - მთებში გამოქევალებია, - ჩეგნი სადგომი გაშლილი.

ბრუნაშაშა (გომარშაღურს) *მიძე. ერუბ. წარს.* გომარშაღანს ზინსა - ბაშანშაღა-ბული. გომარშაღერი წერილი ქიმეურადნუ წუწა - განაშაღებული (გრძლად დანერილი) წერილი გაუგზანა სახლში.

ბრუნაშაშა (გომარშაღურს) სახელი გომარშაღანს ზინსა - ბაშანშაღა; მრცლად, ბრძლად დანარი (წერილი). გომარშაღე დო ქიმეურადნუ წერილი - განაშაღა და გაუგზანა წერილი.

ბრუნაშაშა (გომარშაღურს) *მიძე. ერუბ. გვ. დასაქინეზარი.* თიში გომარშაღე დო რე - ელქე დო გამურსინი: *ქასს, I, გვ. 81* - მისი დასაქინეებელია - რომ ელი და არ მოვა.

ბრუნაშაშა (გომარშაღურს) *მიძე. ერუბ. წარს.* გომარშაღანს ზინსა - ბაშანშაღი; ბაშანშაღი; ბაშანშაღილი. ბოკო წინაშე გომარშაღილი მილიონმა ნახართა რე: *მასალ., გვ. 60* - ბოკო ქუეყთი გაგლეჟილი მილიონურ ნანაშეხა (დანახარითი). *გადაქ. ძლიერ გამძღარი, ანდა ბევრდღინოდალეული.*

ღვინით გომარშაღი რენია - ღვინით გაუღვინილია.

ბრუნა (გომინას) სახელი გომინანს, გომინუე (6) ზინსა - ბაშანშაღა. ყოროფამი გომინა ვაშინერე რორინელე: *კ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 40* - სიყურანს გახსენება არ ეგების სიბერეში. მუში ანაგეში გომინაქე კინი შუაწუე: *ა. ცაი., გვ. 24* - მისი ამბის გახსენებამ ისეგ შეანაშა. ჩქიში გურიშ მწუხარება ნოტე ვა გგმამინედას: *ი. ყოფ., გვ. 129* - ჩემი გულის მწუხარება ნეტავი არ გამახსენებოდეს. ქეგტამინეგ ჰქუერი კორიში დენატურეფი: *ი. ყოფ., გვ. 23* - გაახსენდა ქუქიანი კაცის ნახსენებები.

ბრუნაშაშა (გომინაშაფას) სახელი გომინაშონდე (6) ზინსა - ბაშანშაღა, ძალიან ბაძლომბ, ბაბარვა (საქმლით). თეში გომინაშდე, ვეიადგინე - ისე გასისინდა, ვერ შეძლო ადგომა.

ბრუნაშაშა (გომინაშაღურს) *მიძე. ერუბ. გვ. დანამშული.* ალიონი ცუნდიშ გომინაშაღერი რე - ალიონის ცვარით დანამშულია.

ბრუნაშაშა (გომინაშაფას) იგივეა, რაც გომინაშაღა, გომინაშაღა.

ბრუნაშაშა (გომინაშაღურს) *მიძე. ერუბ. წარს.* ბაშანშაღილი, ალიბარშაღილი. ინა გომინაშაღერი მახენჯი რე - ის ალიბარებული ქურდია.

ბრუნაშაშა (გომინაშაღურს) სახელი გომინაშაღანს ზინსა - გომინაშაღა. ბოშიქე გომინაშაღე უე საგანი: *ი. ყოფ., გვ. 58* - ბიჭმა მოშვილდა ისარი.

ბრუნაშაშა (გომინაშაღურს) სახელი გომინაშაღანს ზინსა - ბაშანშაღა, ბაშანშაღა. თეშ გგგომინაშაღა, ონდლორეშე გილაყუნდათი ორი-ორით: *მასალ., გვ. 91* - ისე გავხდი, რომ სირცხვილით დაჰყავდეთ ორი-ორით (იხ.).

ბრუნაშაშა (გომინაშაღურს) *მიძე. ერუბ. წარს.* გომინაშაღერი (6) ზინსა - ბაშანშაღილი, - ბაშანშაღი, სწორად, ბაშანშაღი ბანოლილი.

ბრუნაშაშა (გომინაშაღურს) სახელი გომინაშაღერი (6) ზინსა - ბაშანშაღი, - ბაშანშაღი, სწორად, ბაშანშაღი ბანოლა. აბა, ჩქიში ბოში, გოჭაჩი კუჩხი, გომინაშაღერი! - აბა, ჩემო ბიჭო, გამაღე ფეხი, გაიშვარეთ!

ბრუნაშა (გომინაშაღურს) ოღნაშ მსხვილი.

ბრუნაშაშა (გომინაშაღურს) ოღნაშ მსხვილი ადგილი. გომინაშაღე არდგალს ქომოკიდი ხე - შემხვილებულ ადგილზე მოკიდე ხელი.

ბორჩაქსი (გორაკუას) სახელი გორაკუნს ზმნისა - ბამორჩაქსა. მუში დროს გორაკუნა წიწვოლეფი - თავის დროზე გამორჩეავენ ნინილეფი.

ბორჩაშა (გორაშას) სახელი გორაანს ზმნისა - ბაძეშა. **ბ** გორაშა გურამი მიხედვა; ჩაფიქრება. ირფელს გურამი გორაშა ოკონია: ხალხ. სიძრ., I, გვ. 62 - ყველაფერს მიხედვრა უნდაო. გუერუ გურინი, ქიმეხვადა - რომ ჩაფიქრდა, მიხვდა. გურუ გურე მაკაიკოქ: *ბ. ხუბ.*, გვ. 30 - ჩაფიქრდა ზაკაიკი. **ბ** გორაშა შურიში სულის გაცემა, აყროლება... შური გორუნი, თოქუმა ქიმეხვადაღეს - რომ აყროლდა, მაშინ მიხედვრენ.

ბორჩაშანას (გორაანას) სახელი გორაანს ზმნისა - ბაშა, სხმა (რისამე ნაყოფისა, თმისა...). პოტი ვაუხოკულო დიდი თომა გორაანს - პირი არ გაუპარასვს და დიდი თმა აქვს. სხურს წი მანგარას გორაანს - მსხალს ნელს მაგარად ასხია.

ბორჩარჩაქსა (გორჩარჩაქსელერს) მიძე. ენებ. წარს. გორჩარჩაქსელანს ზმნისა - ბაშაქსაქსელი; ცმცხინის ბარადან ოდნავ ბაშაქსაქსელი, შპარუქსელი. ჩანანს წიმოხედლი, მუჭო გორჩარჩაქსელერქინი - მზეზე იჯექი, როგორ გამაგებულხარ.

ბორჩარჩაქსა (გორჩარჩაქსელას) სახელი გორჩარჩაქსელანს, გორჩარჩაქსელუ (5) ზმნათა - შპარუქსა, - ბარადან ოდნავ ბაშაქსაქსა. დამხარს ვაშუქსოფუა, ვარა გორჩარჩაქსელუ - არ მიუშეირო ცესხლს, თორემ გამაგებება (გარედან), - გაირუქება.

ბორჩინაშა (გორჩინაფას) სახელი გააჩიკინუანს, გორჩიკონდუ (5) ზმნათა - ბაშაქსაქსა, ბახეშაქსა, ბაშაქსაქსა. ათე ამბე ქომიწუენი, თომაქ გორჩიკონდუ - ეს ამბავი რომ მითხრა, თმა გახედა. **ბ** კურხიში გორჩინაფა, - გადაქ. სიყვდილი. კურხი გააჩიკინუ - გაფშკა ფეხი, - მოკედა. *შღრ. ჩიკი.*

ბორჩინაშვილი (გორჩინაფილერს) მიძე. ენებ. წარს. გააჩიკინუანს, გორჩიკონდუ (5) ზმნათა - ბაშაქსაქსელი, ბაფშიქსაქსელი, ბახეშაქსელი.

ბორჩლათა (გორჩლათას) სახელი გააჩილითუანს, გორჩირთუ (5) ზმნათა - ბაძეშა. გორჩირთუ, დაანებ დლუი! - გაცდება, დაანებ თვი!

ბორჩლათირი (გორჩლათირის) მიძე. ენებ. წარს. გააჩილითუანს, გორჩირთუ (5) ზმნათა - ბაძეშანილი. ამდღარი დღა გორჩლათირი მაფუ - დღევანდელი დღე გაცდენილი მაქვს.

ბორჩინაშა (გორჩინაფას) იხ. გაჩინაშა.

ბორჩონა (გორჩონუას) სახელი გორჩონუნს ზმნისა - ცხეჩინის დამაქმინება, დაცხეჩიქება. კოს გააჩიონაფუანსინი, ჯგირთუა ოკო ქუეზაღე - კაცი ცხევის რომ დაცხეჩინებს, ჯანბრთილობა (კარგობა) უნდა უსურეო. *შღრ. ჩინი.*

ბორჩონაშა (თომამი) (გორჩონაფას) სახელი გააჩირჩინუანს, გორჩირქონდუ (5) ზმნათა - ბაშაქსაქსა, ბახეშაქსა (თმის). იგივეა, რაც გორჩიკინაშა (იხ.).

ბორჩონაშა (გორჩონაფილერს) სახელი გააჩირჩინუანს, გორჩირჩონდუ (5) ზმნათა - ბაშაქსაქსა; ბათამაქსაქსა. მეტეგრანდეფი კალ-კანემა ხეს უწყონე დღუნი ნაბეჭანო დაიმედიას, გორჩირჩინაფას: *საზაქ.* 6.03.1930, გვ. 1 - მიღწევები ხანდისხან ხელს უწყობს თავის ნამეტნავად დაიმედებას, გაამაყებას.

ბორჩონაშვილი (გორჩონაფილერს) მიძე. ენებ. წარს. გააჩირჩინუანს, გორჩირჩონდუ (5) ზმნათა - ბაშაქსაქსელი; ბათამაქსაქსელი.

ბორჩინაშა (გორჩინაფას) სახელი გააჩირჩინუანს, გორჩირჩონდუ (5) ზმნათა - ბახეშაქსა; ბაშაქსაქსა; სახტად დარჩანა შუბარკი. მოულმოდენი ამბის ბაბეშით ან მოქმედებით. ათენა ქომიწუენი, ნინაქ ევეშაღინუ, გორჩირჩონდო - ეს რომ მითხრა, ენა ვერ მოვარუნე, გახევედი (გაუმეშდი). ირკოქ ათლი გორჩირჩონდუ: *ს. საბუქ.* ქხს, გვ. 141 - ყველა ერთად სახტად დარჩა.

ბორჩინაშვილი (გორჩინაფილერს) მიძე. ენებ. წარს. გააჩირჩინუანს, გორჩირჩონდუ (5) ზმნათა - ბაშაქსაქსელი, სახტად დარჩინილი. ჯარბთ რუნა გორჩინაფილი - ჯავრით არიან გაუმეშებული. შიშიში გორჩინაფილი: *ქხს*, I, გვ. 260 - შიშით გაუმეშებული.

ბორჩლა (გორჩლათას) მიძე. ენებ. წარს. გორჩლანს ზმნისა - ბაძეშანილი. ცუდე ორუე გორჩლერი - სახლი იყო გაცილილი.

ბორჩლა (გორჩლათას) სახელი გორჩლანს ზმნისა - ბაძეშა, დაცეშა. ირფელში გორჩლესე: *ი. თოქ.*, გვ. 24 - ყველაფრისგან გაცალეს.

ბორჩლა (გორჩლათას) სახელი გორჩლანს ზმნისა - ბაძეშა. წყარი გორჩლან დო მუმულს დეუბახე: *ი. თოქ.*, გვ. 28 - ნყალი გაცურა და მამალს დაუბახა.

ბორჩლა (გორჩლათას) სახელი გააჩქვანს ზმნისა - I. ბაძეშანილი, ბახდომბა. ჩქენი გენაქადა ხინჯი, ხეთუ გააჩქ გვერი-ცალო!: *ბ. ხუბ.*, გვ. 346 - ჩვენ

განაქცილი ხიდი, მიშინვე აქცია მტვრად. უკზხი ვარჩინათ, უკზხამო გუგოჩქევანქია: *მ ზეძ.*, გვ. 187 - ფეხი რომ არ გაქვს (გაბია), ფეხიანად გადაგაქცევო. ეოსურქწნეში ჭანდო გააჩქუ: *ა. ყოფ.*, გვ. 60 - ამ ქალმა დევი ბუნად აქცია. 2. დამზამან (ხალხის). თული სახეწიფოს გააჩქუ კათა - მთელ სახელწიფოში გააქვანა ხალხი.

პირსახეობა (გორხანაფას) სახელი
გიორხანაფას ზნისა - მიხის ბამისკლა, ბამისნათება. *შოა. ჩხანა.*

პირსახეობა (გორხაბაფას) სახელი
გააჩხაპანს ზნისა - დისსურება, შისსურება. გიფი ვარენო განი ვას დო ვარა ცალეფუ ქიმკოხუნადა, ვაბადე გორხაპაფა ხვალე: *საყ.*, 26.05.1930, გვ. 4 - ცილი ხის ტანს ანდა ტოტებს თუ ანთი, არ ქმარა შესხურება მარტო. *იხ. ჩხაბაფა; ჩხაპა.*

პირსახეობა (გორხაპოლ/ის) მიჰ. ენებ. წარს.
გააჩხაპანს ზნისა - შისსურებაპული.

პირსახეობა (გორხაჩხუას) სახელი
გორხაჩხუნს ზნისა - *ხმაპა.* ბაპვრა, ბაპვესება; ბაჩხაპუნება. სპირქას გორხაჩხუნსაქინი, ათემ მაშორას ქამანგებუ ბენზინს - ასანთს რომ გააჩხაკუნებ, ამ სიპორეზე მოეკიდება ბენზინი.

პირსახეობა (გორხეიფილ/ის) მიჰ. ენებ. წარს.
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანრული. ჩქემ ოსურე ხე გორხეიფილი აფუ - ჩემს ქალს ხელი გაქანრული აქვს.

პირსახეობა (გორხეიფუას) სახელი
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანვრა. ხე გიორხეიფუ ჯაყვათი - ხელი გაქანრა ვაყვათი.

პირსახეობა (გორხიკინაფილ/ის) იხ.
გორხიკინაფილი.

პირსახეობა (გორხიკინაფას) სახელი
გააჩხიკინუნს, გორხიკინუნს (5) ზნათა - ბაჩხიკინება, ბაჩხიკინება. ქობარქ გორხიკინუნს დო ვევეკომე - პური გაჩიკინდა (გახმა) და არ შეიძლება ჭამა.

პირსახეობა (გორხიკინაფილ/ის) მიჰ. ენებ. წარს.
გააჩხიკინუნს, გორხიკინუნს (5) ზნათა - ბაჩხიკინებაპული, ბაჩხიკინებაპული, ბაჩხიკინებაპული. ქობუ ქობალი, მარა გორხიკინაფილი იე ნაფარა - არის (ძვეს) პური, მაგრამ გაჩიკინებულა ოხერი.

პირსახეობა (გორხიკუნას) სახელი
გორხიკუნას ზნისა - ბაჩხიკინება.

პირსახეობა (გორხიკოლ/ის) მიჰ. ენებ. წარს.
გორხიკუნს ზნისა - ბაპანრული, ბასარილი.

პირსახეობა (გორხოტუნას) სახელი
გორხოტუნს ზნისა - ბაპანვრა, გავსაბა, ბასარიპა.

კანი გორხოტუნს - კანი გაუკანარავს ცოტა.

პირსახეობა (გორხერუას) სახელი
გორხერანცე ზნისა - ჩხრიპალით ნამისკლა; ჩახჩახი. გორხერანცე დო გორხერანცე, ნტერეფე ომქურინუნს: *კ. საბუშ.*, *ქართ. ზეპ.*, გვ. 85 - ფუნტება, ჩახჩახებს, მტვრის შიშის ზარს სკენ.

პირსახეობა (გორხანაფას) იხ.
გორხანაფასა.

პირსახეობა (გორხანაფას) სახელი
გორხანაფას ზნისა - ბაპანტარება. ცოროფექ დონობილე დო გურს გომიფანცალე: *შ. შოა.*, გვ. 185 - სიყვარული შემეყარა და გული გამიცანცარა.

პირსახეობა (გორხანაფას) სახელი
გააჩხუნს (5) ზნისა - ლოლიპობა, მიმინამეტი მხრუნეპოლმა. ჭანდის შორიდე გარაყანდე, გაფაფე, გააჩხუნს: *მ. სალ.*, გვ. 66 - ნეშთი ბუნს უგერებდა, სიფრთხილით უფლიდა, ელოლიავებოდა.

პირსახეობა (გორხანაფას) სახელი
გორხანაფას ზნისა - ბაპანტარება. ალ-ღაჩხირით იბჭუქუ, ქეგმოცაქე წყარა: *ქხს. I*, გვ. 73 - ცეცხლის ალით ვინვი, მომპაქურე წყალიო.

პირსახეობა (გორხეიფუას) სახელი
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანტარება. გიორხეიფუ, მუღაქ ალოლუნი - გაიკრიცა, რაღაც დაემართა.

პირსახეობა (გორხეიფილ/ის) მიჰ. ენებ. წარს.
გორხეიფუნს, გიორხეიფუნს (5) ზნათა - ბაპანტარული, ბაპანტარული.

პირსახეობა (გორხეიფუას) სახელი
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანტარება, ბაპანტარება. დედიბის მუთონი ქაბაბულედა, გორხეიფუნს - დედაბერს თუ რამე ენად, გააბცვა.

პირსახეობა (გორხეიფუას) სახელი
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანტარება. გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანტარული.

პირსახეობა (გორხეიფილ/ის) მიჰ. ენებ. წარს.
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანტარული. გორხეიფი ქვირი უღუ - გორხეიფი ფქვილი აქვს. *იხ. გორხეიფუ.*

პირსახეობა (გორხეიფილ/ის) მიჰ. ენებ. წარს.
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანტარული.

პირსახეობა (გორხეიფუას) სახელი
გორხეიფუნს (5), გორხეიფუნს ზნათა - ბაპანტარება.

პირსახეობა (გორხეიფუას) სახელი
გორხეიფუნს ზნისა - ბაპანტარება. ქაბაბული, გორხეიფუნს ქვირის დო უკული მიდედი - მაცალე, გავცრი ფქვილს და მერე ნაილე.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ. წარს.*
გოტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი;
დაბგანული.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი გოტიხილ/რს
ზნისა - ბატიანი; დაბგანული. ჯიბე
გიტიხილ/რს ფარულით - ჯიბე გიტიხილ/რს
ფულით. ჯიბე გოტიხილ/რს - ჯიბე გოტიხილ/რს
დაბგანული.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გაბატიხილ/რს, გიტიხილ/რს ზნისა - ძალად ბატიანილი; უპაულოდ
ბატიანილი პირობის გამოჩენით. კიბორი
გაბატიხილ/რს, ათე ამბე ქუჩილი -
ძალით გიტიხილ/რს (ქილილის გამოჩენით), ეს
ამბე რომ ეუთხარო.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ.*
წარს. გოტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი,
ბატიანილი. ტანი გოტიხილ/რს ათე
შეგაღმრევა ლახარათი - ტანი გატიხილ/რს აქვს
სხვადასხვა ავადყოფილობით.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გოტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი, ბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი გოტიხილ/რს (6) ზნისა
- ირავილი დება, კირა. გუბი გოტიხილ/რს,
ნოყილი რსიქლე: *მასლ., გვ. 58* - ტყე
ქრა, ტოტიხილ/რს აქობდა. *ქობორე, წყარუდ*
ქრა გოტიხილ/რს: *ნ. ყოფ., გვ. 69* - (ქი) ნახა,
წყალი შეადგებულა თეხი. შუთა გოტიხილ/რს
გოტიხილ/რს: *მ. ხუბ., გვ. 286* - არაფერი უკლია
(დევს) ანი გათენებამდე.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გაბატიხილ/რს, გოტიხილ/რს (6)
ზნისა - ბატიანილი; ბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ.*
წარს. გაბატიხილ/რს, გოტიხილ/რს
გოტიხილ/რს (6) ზნისა -
ბატიანილი; ბატიანილი. ენფი თაქ
ქილილ/რს ფრიმულ ღო ომუმი
გოტიხილ/რს: *მ. ხუბ., გვ. 227* - ესენი
აქ (ქი) დატოვა ნვერი და უღეაშ გახევებული
(გაშეხეული). *იხ. გოტიხილ/რს.*

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი გოტიხილ/რს ზნისა
- მიბატიანი. ათეული გენიხილ/რს
შეპარტილ/რს გოტიხილ/რს: *ქ. სანუშ., ქართ.*
ხუბ., გვ. 103 - ასეთ თავდასხმას შეპარტილ/რს
შეუბატილ/რს.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ. წარს.*
გოტიხილ/რს ზნისა - მიბატიანილი.
გოტიხილ/რს ხირუა ღო აბრაგალა -
შეუბატილ/რს ქურდობა და აბრაგალა.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ.*
წარს. გოტიხილ/რს ზნისა -
ბატიანილი; ბატიანილი. ქეშეუკონესე ქობორის
ართი გოტიხილ/რს ცხენა: *ნ. ყოფ., გვ.*

94 - მოუყვანეს ქობორის ერთი
გაბატიანილი ცხენი.
პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გოტიხილ/რს ზნისა -
ბატიანილი; ბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) (გოტიხილ/რს)
ბატიანილი. გოტიხილ/რს ინფილი ბიორასე
იფორლე: *ნ. ყოფ., გვ. 72* - იმათი გატიხილ/რს
იშუათად (ძვირად) იქნებოდა. *იხ. ბიქა.*

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *იხ. გოტიხილ/რს,*
გოტიხილ/რს.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ. წარს.*
გიტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი.
თოლილი გოტიხილ/რს: *მასლ., გვ. 93* -
თვალეები გაქვს მოციხარო.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ.*
წარს. გოტიხილ/რს ზნისა -
ბატიანილი. ენფი რობუს დინობულე...
თენთილი გოტიხილ/რს...: *ქსს, I, გვ. 228*
- იქნეს ხრამში იდო... დათვის ნაძიხენი
(გაბატიანილი).

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გოტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი. ძვირას
ღო კვირისა გოტიხილ/რს - ძვირას და
ყვავს გაბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) 1. რია. გოტიხილ/რს პატარა (ჩია)
ბატიანილი. 2. ბატიანილი, სუსტი. გამოყვანილი
თიქუნა: გოტიხილ/რს ფაღვა.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გოტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) იგივეა, რაც
გოტიხილ/რს, - *მიქ. ენდ. წარს.*
გოტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ.*
წარს. გოტიხილ/რს, გოტიხილ/რს (6) ზნისა -
ბატიანილი, ბატიანილი, ბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გოტიხილ/რს ზნისა - ბატიანილი,
ბატიანილი და ბატიანილი. ჯიბეაქ ქმატილ/რს
შარას ღო გოტიხილ/რს - ჯიბეაქ
მოუხარო გახე და გინუნა.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) სახელი
გოტიხილ/რს (6) ზნისა - ბატიანილი.
მუთის ქეშეუკონესე, გოტიხილ/რს -
რაბუს რომ ცეცილ, გაბატიანილი. *ქობ.*
ქობორისა.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ. ენდ.*
წარს. გოტიხილ/რს (6) ზნისა -
ბატიანილი.

პოპეზიონალიზმი (გოტიხილ/რს) *მიქ.*
ენდ. წარს. გოტიხილ/რს (6) ზნისა -
ბატიანილი. *ქობ.* გოტიხილ/რს.

შეაბანსე გოჭკორე : *ა. ცაფ., გვ. 11* – მოუქნია ბიჭმა ხმალი და შუაზე გაჭრა. არგუნს გაჭკორე უნ, თინა ნინაქ გოჭკორე უა : *ხალხ. სიმრ., 1, გვ. 8* – ნაფხება რომ ვერ გაჭრა, ის ენამ გაჭრაო.

ბოჭკომეზე (გოჭკომეზეს) სახელი გოჭკომეზეს ზმნისა – რისამე ირბვლინ შიმოჭამაბ; ჭამით მიმრე მხარეს ბასპლა, – რისამე ბაჭამ.

გოჭკომეზე ღო გითილეუ – გაჭამა და გავიდა.

ბოჭკომეზერი (გოჭკომეზეს) ზრადიძიშული სამასანინძლი. ყოფილა წესი: თავადები მიდიოდნენ გლეხებთან, სვამდნენ და ჭამდნენ, ამას ეძახდნენ გოჭკომეზურს. *1. იხ. შ. კვიციანი, „მურა“ : გაზ. „ნაპერქალი“ №24, 23.02.1978/.*

ბოჭკოფილი (გოჭკოფილის) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გოჭკოფუნს ზმნისა – 1. შიმოქაპეპული აბგინილი საძმონის სადგომად; სამწყვდევი.

ორინჯი გოჭკოფილი მჰა ინურენა – საქონელი შემოკავებულ ადგილას, სამწყვდევი უყენიაო. *შირ. საჩხე. ტომონ. გოჭკოფილი შემოკავებული ადგილი (ქ. ცხად, ტომონ, გვ. 28), იხ. გაკებული. 2. ბაჭადილი; უხარხულ მდგომარეობაში ჩაბარდნილი.*

გოჭკოფილი რე, გაუჭქე, მუ ქმინასინი – გაჭედლია, არ იცის, რა ქნას.

ბოჭკოფეზე (გოჭკოფეზეს) სახელი გოჭკოფუნს,

გოჭკოფუნს (6) ზმნისა – 1. უხარხულ მდგომარეობაში ჩაბარდნით თაქშეპეპება (უთქმელობა). ათენა ქუეწინი, გოჭკოფუნს, მითუნქ ვაარაგადუნ – ეს რომ ვუთხარი თივი შეიკავა, ვერაფერი ვერ თქვა. 2. ბაღაქამა. ღალუ გოჭკოფუნს – ღელუ გადაქება.

ბოჭკაშა (გოჭკაშას) სახელი გააჭყანს ზმნისა – რისამე შექმნა; ბარენა; ღანქამა; ღანქამაბ. ტყას ღებად, ტყას ღესას, გგმელე ღო სამართალ გააჭყ : *ქ. საბუშ. ქნას, გვ. 170* – ტყეში დაიბადა, ტყეში ჩაისახა, გამოვიდა და სამართალი გააჩინა (გამოიტანა: ალი). ჯვემშე გააჭყაფუნს, ჩქენდა მონჯი : *მასალ., გვ. 26* – ძველთაგან ქმნილა, ჩვენამდე მოღწეულა.

ბოჭკაშული (გოჭკაშული) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გააჭყანს ზმნისა – ბარენილი, დანასეპული.

ბოჭკაშული (გოჭკაშული) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გოჭყაჭყუნს ზმნისა – ბასრანილი, ბაჭაჭყილი.

ბოჭკაჭყა (გოჭკაჭყეს) სახელი

გოჭყაჭყუნს ზმნისა – ბასრსა, ბაჭაჭყა.

ბოჭკაშა, ბოჭკაშა (გოჭკაშეს) სახელი გოჭყვილუნს, გოჭყორელუნს (6) ზმნისა – ბანქამაბ. ქიანას ირკოქი გოჭყორელუნსა, ბოლოს ქუმოგორუნს : *ქნს, 1, გვ. 81* – ქვეყანაზე თუ ყველა განქდა, ბოლოს მომაკითხავს (მომიძვინს).

ბოჭკაშარილი (გოჭკაშარილი) *მიჭ. ენებ.*

წარს. გოჭყვართუნს, გოჭყვართუნს (6) ზმნისა – ფხეგამარული, ფხეგაშული, ფხეგაჭიშული.

ბოჭკაშარი (გოჭკაშარის) სახელი გოჭყვართუნს ზმნისა – ბაშლა, ბაჭიშა (ფეხისა). გოჭყვართი კუჩი! – გამსლე (გამართე) ფეხი!

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) სახელი გააჭყვართუნს ზმნისა – შიმეშაშაბ. დიკონი ვიშო, ღელუ პარგყალას დო ეაგოჭყვართუნს – დანიე იქით, ღომი ფხეფუნებს და არ შეგებუნოს.

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) იგივეა, რაც გოჭყვართუნს, – ბანქამაბ. არძო ართო გოჭყვილუნს : *ა. ყოფშ., გვ. 106* – ყველა ერთად განქება.

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) სახელი

გააჭყოლილუნს, გააჭყორელუნს (6) ზმნისა – დანიშქამაბ. ღდას ეა გოჭყოლილუნს : *ა. ყოფშ., გვ. 116* – არასოდეს არ დაივინყება. გვალო ეა გგტოჭყორელუნს : *ა. ყოფშ., გვ. 144* – მილად არ დაგვივინყებოდე. სი გულემა ქიმურქენ, მა გუტოჭყორელუნს ია : *შ. ხუბ., გვ. 63* – შენ სახლში რომ მიხვად, მე დაგვივინყებდიო. *შირ. ლა შ. გოჭკორდინუ დივინყება (აჭარ. დილექტ. დელსიკ., IV, გვ. 62).*

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გააჭყოლილუნს, გააჭყორელუნს (6) ზმნისა – დანიშქამაშული.

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) *იხ.*

გოჭკაშარე.

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) სახელი

გააჭყორელუნს (6) ზმნისა – ბანქარემა. ენენქ გააჭყორელუნს : *ა. ყოფშ., გვ. 27* – ესენი გაუნყრენ. ღორნითი კოს გააჭყორელუნს, ჭეპას მიღუნდას : *თ. სახოკ., გვ. 242* – ღმერთი კაცს რომ გაუნყრება, ჭყუას ნართმეც. *იხ. გოჭკაშარე.*

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) *მიჭ. ენებ. წარს.*

გააჭყორელუნს (6) ზმნისა – ბანქარემა, ბაბუშული. //გადატ. ავი, უბედური. ღორნითიშე გოჭყორელუნს კოჩი – ღვითსგან დანყველილი კაცია.

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) იგივეა, რაც

გოჭყორა'ლა', – ბანქარემა, ღაბუშული. გოჭყორინს იშა ვაგუოქმელებუ, ყუჯით ვაგუჯართხუაფუ – განყრომას მასზე არ უმოქმედი, ყურიც არ გაუფერთხავს (გაუფართხებია).

ბოჭკაშარე (გოჭკაშარეს) სახელი გოჭყორელუნს ზმნისა – ბაჭიშქამაბ. იში საჩუქარი ითარი ცირასქეას გოჭყორელუნს – მისი საჩუქარი

ორ ქალიშვილს გააზრითვებს. ამსერიში მოჭყულუსი, ნა, მუშ სისქვამა გოჭყულუნსი: *ქხს. I, გვ. 17* - ამაღამდელ კატარაბლს, ნა, თავისი სოლაზზე გააზრითვებს. *შოქ. მოჭყულუ.*

ბუნებას (გოსაქუას) *იხ* გოსხეკუა.

ბუნარილი (გოსხარლის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარუნს ზნისა - 1. ბაპკალული (თომელი). გელირთუნი, თორი გოსხარილი ექობირუ - რომ ადგა, თოელი გაქვალული (კი) ნახა. 2. ბამომიხინული. გოსხარილი ჩხობი - გამოზინული თვეზი.

ბუნარუა (გოსხარუას) სახელი გოსხარუნს ზნისა - 1. ბაპკალუა. თორს გოსხარუნა თემი, ნამულა თირი კოჩქ ართიანს ალულასინი - თოელს გაქვალუნს ისე, რომ ორმა კაცმა ერთმანეთს (გვერდი) აუარონ. *იხ. ხარი. 2. ბამომიხინუა.*

ბუნარცა (გოსხარცას) სახელი გოსხარცუნს, გოსხორცქუ (5) ზნათა - ბასქლომა, ბაფხარუნა. მუ გოსხარცა დო მუ გორწალაკუა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 97* - რა გაფორენა და რა გაღლეჯოა. ჭიაქ იზინდ, იზინდ დო შქას გოსხორცქა - ჭია იჭიმა, იჭიმა და მუაზე ვასკადო.

ბუნარქალი (გოსხარქალის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხორცქუ (5) ზნისა - ბამპალდარი. გუთით გოსხარქალი დეემქ ქემაჭორინუ - გუთით გამქედარმა (გაბარაზებულმა) დეემა კი მოაღნია.

ბუნარქა (გოსხარცქუას) იგივეა, რაც გოსხარცქა.

ბუნარჭალ (გოსხარჭალის) იგივეა, რაც გოსხარჭალუა, - ქვაბის (ან სხვა რისაზე) დანილი ბაფხარქისას ბამომცემული ხმა.

ბუნარჭალური (გოსხარჭალურს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარჭალანს ზნისა - ბაპირიაღვპული, ბასუფთაივაპული.

ბუნარჭალუა (გოსხარჭალუას) სახელი გოსხარჭალანს ზნისა - ბაპირიაღვპა, ბასუფთაივაპა. მიღელუ კაროილა დო გოსხარჭალუე - ნილო ქვაბი და გააკრიალა.

ბუნარქალი (გოსხარქალის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარქუნს ზნისა - ბათონხინილი. ცუანა ვარუჯირო გოსხარქილი - ცანა არ არის კარგად გათოხნილი.

ბუნარქა (გოსხარქუას) სახელი გოსხარქუნს ზნისა - ბათონხა; შამთოონხა (ირგვლე). სიმინს ოკო ჯგირო გოსხარქა - სიმინდს უნდა კარგად გათოხნა. სიმინდში ჯინს ოკო გოსხარქა დო ღიხაში გორღუაფა - სიმინდის ძირს უნდა შემოთოხნა და მინის შემოყრა. *შოქ. ხარქუა.*

ბუნარქალი (გოსხარქალის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარქუნს ზნისა - ბაფხარქალი, ბაღაფხარქალი. ოსქუ გოსხარქილი რენო? - საღორე გაფხარქილია. *გადღ.* უქონელი, გაღატაკებული. ართი გოსხარქილი ცუდე გუღაღუ - ერთი გაცარქილებული (გაფხარქილი) სახელი უფასა. ართი გოსხარქილი ყამაყირე - ერთი ღარიბი გლეხია.

ბუნარქა (გოსხარქუას) სახელი გოსხარქუნს ზნისა - ბაფხარქა. ტაბაქი ჯგირო გოსხარქი! - მივიდა (ტაბლა) კარგად გაფხარქი!

ბუნარქა (გოსხარქალის) სახელი გოსხარქა (6) ზნისა - მინხვარდა. გოსხარქა დო თინეფიში ნაფიქრებუ - მიხვად იმათ ნაფიქრალს. *შოქ. გოსხარქილაფა.*
ბუნარქალი (გოსხარქალის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარქა (5) ზნისა - მინხვარქალი. გოსხარქალამირი კოჩირე - მიხვედრული კაცია.

ბუნარქა (გოსხარქალის) სახელი გოსხარქალუნს ზნისა - ღხვარქალა. ნათინექ გოსხარქალე მანგარაშე: *ა. ყოფშ., გვ. 92* - ზოგიერთმა დახველა მანგარად.

ბუნარქა (გოსხარქალის) იგივეა, რაც გოსხარქა.

ბუნარქალური (გოსხარქალურს) იგივეა, რაც გოსხარქალამირი, - მინხვარქალი, შინხვარქალი. (ორენა) გოსხარქალამირი მოსანდელი თომი დაბაფხარქალი: *კ. საუფშ., ქხს., გვ. 159* - (არიან) შეგნებული მშრომელები მისი დაბაფხარქალი.

ბუნარქა (გოსხარქალის) სახელი გიხვარქალანს ზნისა - სუფარქა პირქალი შინქით დლოცვა. ღვინში გოსხარქაშა: *ა. ყოფშ., გვ. 132* - ღვინით დალოცვა.

ბუნარქალური (გოსხარქალურს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარქალანს ზნისა - სუფთად ბარქისილი, ბაპირიაღვპული.

ბუნარქალუა (გოსხარქალუას) სახელი გოსხარქალანს ზნისა - სუფთად ბარქისება, დებანა; ბანქარქალა.

ბუნარქალი (გოსხარქალის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარქუნს ზნისა - შვარქალი; რამითი შხვარქალი, შვარქალინილი. გოსხარქილი რე, სურდო ოჭორუ - შეფუთნილია, სურდო ქირსი.

ბუნარქა (გოსხარქუას) სახელი გოსხარქუნს ზნისა - შვარქა, შვარქალი. ტიბას გიხვარქალე დული, ვაგორგიდა - თბილად შებოთუე თავი, არ გაცივდე.

ბუნარქალი (გოსხარქალის) *მიძლ. ენებ. წარს.*
გოსხარქონდუ (5) ზნისა - ბაბარქალი. გოსხარქინაფილი სახეთი ქომორთუ - გაბადრული სახით მოვიდა.

მოსნიორი (გოსნიორს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გოხიბუნს ზენისა - ბახსირილი.

მოსნიშა (გოსნიშას) სახელი გოხიბუნს
 ზენისა - ბახსირგვა. გოლაშე გინდალელო
 ჟალეფით გოხიბუ წყარი - მიიდან
 ჩამონატანი ხეებთ გაბერგა წყალი (მდინარე).

მოსნიჰინა (გოსნიჰინას) სახელი
 გაახიკინუნას, გოხიკონდუ(ნ)
 ზენათა - ძალიან გამომჰრობა, ბახსირგვა.
 ჭიიდი ბრელ ხანს ვილაპონა,
 ვეგოხიკონდას - მჭადი დიდ ხანს არ
 ააყუდო, არ გამოჰრეს (ძალიან). *შორ. იმურ. გურ.*
 სიკინი, გახიკინება ვახსმარი, ცეცხლზე
 გაფიცხებული, მზეზე დანწვარი (ა. ლღ., ე. ბერ.).

მოსნიჰინაშვილი (გოსნიჰინაშვილს) *მიძღ. ენებ.*
წარს. გოხიკონდუ(ნ) ზენისა - ძალიან
 გამომჰრალი, ბახსმარი; ბავშვისხეაშული.
 გოხიკინაფილი ჭკის მუფჩანსია! -
 გამოჰრეალი (გახსმარი) მჭადი რა მაჭმეცს!

მოსნიშა (გოსნიშას) სახელი გოხინდუ(ნ)
 ზენისა - ბანწირინაშა, ბავშვშიანაშა. *იხ.*
ხინდა.

მოსნირაბა (გოსნირაბას) სახელი
 ვიხირიტი(ნ) ზენისა - ბარღვევა.
 მიქეაქ ვიხირიტი - შარვალი გაირღვა.
შორ. ხიორტი.

მოსნირაბილი (გოსნირაბილს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გოხირიტიუნს ზენისა - ბარღვეაშული.
 გოხირაბილი მიქეა მათუ - გარღვეული
 შარვალი აცეცია.

მოსნირგალი (გოსნირგალს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გოხირგუნს ზენისა - ბახნიზნული.

მოსნირგა (გოსნირგას) სახელი გოხირგუნს
 ზენისა - ბახნიზნა. სათეხლო
 გეხირგესე, ცუდე ღიგეს ხეაღახეთ: *კ.*
საშუშ, ქართ. ზეს, გვ. 99 - მაშინათვე გაიხიზნენ,
 სახლი დატოვეს მარტოკა. *შორ. ხირზანი.*

მოსნირლი (გოსნირლის) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გოხირუნს ზენისა - ბავშრღული. სამი...
 გოხირილი კოჩინი ქორას ჭობიფეს: *ი.*
ყოფშ, გვ. 24 - დანა... გაქურდული კაცის
 მუცელში ნახეს.

მოსნირუ (გოსნირუას) სახელი გოხირუნს
 ზენისა - ბავშრღვევა. ცუდე გოხირგ: *ა. ცაგ.,*
გვ. 6 - სახლი გაქურდა.

მოსნირუნა (გოსნირუნას) სახელი
 გოხიჭონუნს ზენისა - ბაღრღნა, ბახსირ
 (მაგ., ძეგლს...).

გოსნიჭონუნს (გოსნიჭონუნს) გაღრღნა, გოსნიჭონა
 გაულრღნა, გოსნიჭონა(ნ) გაღრღნა თურმე
 გრღმ გაღრღნის, გახრღეს.

მოსნირუნა, მოსნირუნა *ჯანგ.* ირგვლივ,
 სიხლოვეს, შამოგარენში. გოხოლუას
 ვეგარინე, თიკალე გილეფოფორგა: *მასალ.,*
გვ. 95 - სიხლოვეს ვერ დადგები, ისე

დაფარვაშობენ. ჩქენ გოხოლუას მიითნი
 ვახსორანს - ჩვენს შემოგარენში არაფინ არ
 სახლო. *შორ. არანი.*

მოსნირგა (გოსნირაბას) სახელი გოხომუ(ნ)
 ზენისა - ბახსირგვა.

მოსნირგალი (გოსნირაბილს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გოხომუ(ნ) ზენისა - ბახსმარი.

მოსნირნი (გოსნირს) ფართოდ ბანაული ადგილი
 სარის ბარღვიბარღვიმ (*ქ. ცხად., კატალ., გვ. 27*).

მოსნირგა (გოსნირგას) სახელი
 გოხორგუნს ზენისა - ბახსირგვა.

მოსნირგა (გოსნირგას) იგივეა, რაც
 გოხარცქუა, - ბასღღვევა, ბავშრინა,
 ბამღვევა. მუგოხორცქუალო მუ
 გოხოლაკაგა: *თ. სახიკ., გვ. 253* - რა
 გაფრენა და რა გაგლეგა!

მოსნირგალი (გოსნირბილს) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გოხორგუნს ზენისა - ბახსირილი. *გადგ.*
 ჩაჭროლაჩაცვეთილი; გზა-გადასახელი სერზე,
 გორაზე. *შორ. კოხან. ხიორი.*

მოსნირგა (გოსნირგას) სახელი გოხორგუნს
 ზენისა - ძანის ბაცეცა; ბახსირგვა.

მოსნირგა (გოსნირგას) სახელი გაახუნას
 ზენისა - მინის შამოხრა; შამოხრევა.

მოსნირგალი (გოსნირაბილს) იგივეა, რაც
 გოხომაფილი.

მოსნირგა (გოსნირგას) სახელი გუფოხოლუ(ნ)
 ზენისა - ვღღღ (ირგვლოვ რისაზე). მუჟო-მუჟო
 ქუტუნუნუნა დამხირიშა: *ა. ცაგ., გვ. 12* -
 ირგვლოვ შემომცდარან ცეცხლთან.

მოსნირგა (გოსნირგას) იგივეა, რაც გოხუნა, -
 ჩაჯანა; დახსღღვევა (ირგვლოვ). მუჟოროლე
 ნტერიში გეფეფი ქეგუნუნუ წყურუმცა:
ქ. საშუშ, ქახს, გვ. 162 - მობრუნებულზე მტრის
 გემები ჩაჯანა (ჩაძირა) უფსკრულში.

მოსნირგა (გოსნირგას) სახელი
 გოხურგუნს ზენისა - საზღერის,
 სამანის დაღვევა, - ბანსაზღერა. *იხ. ხურგე.*

მოსნირგა (გოსნირგას) სახელი
 გიხურგუნს ზენისა - გულში
 ჩაქპრა. *ჯეღრე ქოხურგოლუა, რჩანქე*
ბუბუსი: ი. ყოფშ, გვ. 137 - მქერდში ჩაჯეკრა.
 გაჭმე ბუბუს.

მოსნირგა (გოსნირგას) იგივეა, რაც
 გოხურგოლუა, - მქერდში ჩაქპრა. *შორ.*
ხურგოლი.

მოსნირგალი (გოსნირგალი) *მიძღ. ენებ.*
წარს. დამოკრძაშული. მარა თე როკი
 გოხერჯეკეა იმენ იმენ ურზღდ ოროთაში
 რსიოლეც: *ჯრისი, გვ. 130* - მაგრამ ეს
 დაკორებული როკი მინც უძღებდა ოროთას
 ტრიალს.

მოსნირგალი (გოსნირგალი) *მიძღ. ენებ. წარს.*
 გოხორგუნს ზენისა - ბახსირული; რაც

გ რ უ ა თ - სახლში ბავშვები დაუდის ჯგუფად.
იხ. გუათი; რეუათი.

ბრძენობა (გრძნობას) ბრძენობა. ჩქინი
გრძნობა, ღირსეული, გვეობიარათ
ჩონგურებს: *გრეური, გვ. 248* - ჩქინი გრძნობა,
ღირსეული, დავამღეროთ ჩონგურებზე.

ბუ (გუს) ზოოლ. მნაპარიტა (*გ. კლავა*). ჭორ. გვ.
ბუ იხ. გვენა.

ბუა (გუას) ურმისათვის ხისგან გამოთლილ მთლიან
ბორბალს უტოვებდნენ მორგვის მავიერს ამას
(ამ ნაწილს) ძველად გუას ეძახდნენ (*მასალეობი*,
ტ. IV, ნაწ. II, გვ. 146).

ბუათი ზაფხ. ირთიად, ჰბუაფად.
ბუა-ბუათი ზაფხ. იგივეა, რაც რ გ უ ა, - ბუნდ-
ბუნდად, ირთიად, ჰბუაფად. წერო რ გ უ ა -
გ უ ა თ შეფურთხუნა - წეროები ერთად
(ჯგუფად) მიფურტენ.

ბუაუ, ბუაუ, ბუაუ, ბუაუ ზაფხ. მთლიად,
მთლიანად, სახსებითი. გ ვ ა ლ ე მუში ჯობას
გუ - მთლად თავის ძმას ჰვაგს.

ბუა-ი (გუბას) ტვიფი, კაპარი კამაღივიტი
შისაქმლავალი (*დ. ჩუბი*). მუნაფლი ქორე,
მარა გუბი ე - მოწოდებული კი არის, მაგ-
რად ტვიფია. *ჭორ. ქე. იმერ.* გვიფი ტვიფი, პაერში
გამდგარი კვამლი (*მ. ალაყ, 3*); *წ. იმერ.* გვიბი
ნისლიანი, კვამლიანი ამინდი თოვლის შემდეგ.

ბუბაბუ (გუბაბუას) სახელი ი გ უ ბ ა მ ე ნ ს
ზნისა - ბუბაზაბა (ლალბა). ჩქიმ
სიწკონდექ ი გ უ ბ ა მ ა ს ცხენიმ თუალაგამით
- ჩემმა სინშიდექ იგუბაზოს (ილალობოს)
ცხენის თუალაგამით.

ბუბრ-ი (ტობირს) *მიძე. ერძ. წარს.* გ უ ბ ე ნ ს
ზნისა - ღაბუბული. სინჩხე იმბა ვარე,
შემნათ ღო გ უ ბ ი რ ი პაეროე - სიტყ იმდენი
არაა, რამდენადაც დაგუბული პაერია. იხ.
გუბუა.

ბუბუ (გუბუას) სახელი გ უ ბ ე ნ ს ზნისა -
ღაბუბაბა, ღაბუბაბა. წყაროს გ უ ბ ე უ ნ ა ღო
ჯუული უტენა - წყალს გუბაბენ და შემდეგ
უშვებენ. პაერქ ღო ი გ უ ბ ე უ, სთიონურეშე
მეფანს - პაერი დაგუბად, არსაიდან არ
უბერავს.

გუბუნს (წოზა დაგუბა, წოზაბა დაუგუბავს,
წოზაბაბა) დაგუბავდა თურმე *გრძლ. გუბავს.*
იგუბუნს (წოზაბა დაიგუბა, წაბაბა დაუგუბავს)
გრძლ. საბა. ქე. გ უ ბ ე უ ნ ს ზნისა - იგუბავს
თავისთვის.

უგუბუნს (წოზაბა დაუგუბა, წოზაბა
დაუგუბავს) *გრძლ. სახე. ქე. გ უ ბ ე უ ნ ს ზნისა* -
უგუბავს მისას.

იგუბუნ (წოზაბა დაგუბა, წოზაბაწუნ) *(წ)*
დაგუბულა *გრძლ. ერძ. გ უ ბ ე უ ნ ს ზნისა* -
გუბადება.

აგუბუნ (წაბაბა დაუგუბა, წოზაბა
დაგუბუნა) *გრძლ. ერძ. გ უ ბ ე უ ნ ს ზნისა* -

უგუბუნა.
იგუბუნ (იზაბა შესაძლებელი გახდა დაგუბება,
-, -) *გრძლ. შესაძლ. ერძ. გ უ ბ ე უ ნ ს ზნისა* -
შეიძლება დაგუბება.

აგუბუნ (აბაბა შეულო დაეგუბა, -, წოზაბაბა) *(წ)*
შესაძლებელი დაგუბება *გრძლ. შესაძლ. ერძ.*

უ გ ბ ე უ ნ ს ზნისა - შეულო დააგუბოს.
ოგუბაფუნს (იზაბაბა აგუბუნა, პაბაბაბა
უგუბუნებია, წოზაბაბა) აგუბუნებდა თურმე
კუ ზ. გ უ ბ ე უ ნ ს ზნისა - აგუბუნებს.

მანაბა *მიძე. ერძ. წარს.* 'და'უგუბებელი.
ონაბა *მიძე. ერძ. გუ.* 'და'საგუბებელი.

წოზაბა *მიძე. ერძ. წარს.* 'და'უგუბებელი.
წაბაბა *მიძე. ერძ. წარს.* 'და'უგუბების
საფასური.

პაბა, უაბაბა *მიძე. უარე.* 'და'უგუბებელი.

ბუბა (გუბას) იგივეა, რაც გ უ ნ გ ა, - ნაპარი,
ნაბული. სიმინს ღორჩილუნანი, დოსქილად
გ უ გ ა (გ უ ნ გ ა) - სიმინდს რომ დაფშვნიან,
დარჩება ნაგული.

ბუბა შქრ-ი (გუბა კოს) მარტომდმარტომ
დარჩენილი, მარტონელა კანო (*კ. ჭარ.*)

ბუბრ-ი (საბაბა) (გუგურ-იში ჯარალას) *რძლ.*
ღღემობაა. აღნიშნავენ 15 ივნისს (ძველი
სტილით) სოფ. კინიაში (მარტვილის რაიონი).
გ უ გ ე რ ი უბანია სოფ. კინიაში.

ბუბუ (გუგუს) ანორა ბუბუ. *ჭორ. კუპუ ბუბუ* -
გუგული.

ბუბუბა (გუგუბას) სამონღის მამარდი. საქონლის
ხერხეულიდან გამოსული მკერდის ყაფაზის
შემკერელი ბრტყელი, მოხრილი ძვლები.
გვერდის ნაჭრები (*მასალეობი*, ტ. IV, ნაწ. I, გვ.
223). *ჭორ. გობლობო; გვრდაბი.*

ბუბუ-ი (გუგულ-ის) *მიძე. დიდი ხეპრ-ისა.*
იხ. კუპუ (*ა. მავ.*)

ბუბუ-ი (გუგულ-ის) ზოოლ. ბუბული. ირჩქილე
მარტვილიში ჭირხილი ღო „საქითი,
ბარგით“, - გ უ გ უ ლ ი შ ი : კ. *სამუშ., ქმას, გვ.*
131 - იმის მერცხლის ქიჭქი და თონბი,
მარგლით - გუგულისა. *ჭორ. ლა ზ. გუგული*
გუგული (*წ. მარ.*)

ბუბუ (გუგულს) თინისი შურჭლის
ბასაკაბითაბელი მონაწილეობის ნაწილი -
ბის ან აკაციის ხელსაწყო, რომელიც მაგრდება
ფიჭარზე. გუგულზე ამოტყეული იყო ადგილი,
რომელშიც იდგა ბორბალი (*მასალეობი*, ტ. II, ნაწ.
I, გვ. 222). ქვის ნახერცები მაგრად, უძრავად
ჩაჯიფთოული ხეა (*მასალეობი*, ტ. IV, ნაწ. III, გვ.
226).

ბუბუ-ი (გუგულ-ის) კვირტბამოსული. იხ.
გოგუ-ი.

ბუბუ (გუგულს) სახელი გ უ გ უ ლ ა ნ ს
ზნისა - კვირტის გამომება, გამომკვირტა.
ჯალემქ ქილიტყეს გო გ უ გ უ ლ უ ა -

კვირტეფიში გიმოლავდა - ხეებმა დაიწყეს კვირტების გამოტანა.

გუგულანს (ბონაპარაუ კვირტი გამოიღო, ბაზაპარაუ კვირტი გამოიღო) გრძმ. ბუტკოედება, კვირტი გამოაქვს. ბაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. გამოკვირტებულო.

ბუპა (გუღას) მუღა. მუღ. გუღას უკასხლე ქუმიკაფულუ: *ა. ყოფი. გვ. 9* - თვითონ გუღას უკან მიემალა. ემპაკის ღვინი ვაგულუა ღო გუღას ბარუნდუა (ორტუნდუა) - ემპაკის ღვინო არ შეიწინდაო და გუღას ბერავდუო (ალბობდუო). *ჭირ. ლა შ. გუღა გუღა (ნ. მარი).*

ბუპარაი (გუღორას) იხ. გუღორაუ.

ბუპარაპ (გუღორაუას) სახელი გუღორუნს ზნისა - ტჰპირა, ხმარა; ხრამშენიძე შამბ (თხილის, ძვლის...). ღორული ათე თხირი, ვარა დო გუღორუნა - დამალე (შენახე) ეს თხილო, თორემ ჩაახრამუნებენ.

გუღორუნს (ღონაურა ჩატკერა, ღონაურაო ჩაუტკერია, ღონაურაოა) ჩატკევრდა თურმე) გრძმ. ტკევრს, ახრამუნებს. იგუღორუნ(ნ) (ღონაურაო შეხრამუნდა, ღონაურაოა) შეხრამუნებულა) გრძმ. ენებ.

გუღორუნს ზნისა - შეხრამუნდება. იგუღორუნ(ნ) (იზაურაო შესაძლებელი გახდა შეხრამუნება, -) გრძლუ. შესაძლ. ენებ.

გუღორუნს ზნისა - შეიძლება შეხრამუნება. აგუღორუნ(ნ) (აზაურაო შეიძლო შეხრამუნა, - ღონაურაოა) შესაძლებია შეხრამუნება) გრძლუ. შესაძლ. ენებ. გუღორუნს ზნისა - შეუძლია შეხრამუნება.

ოგუღორაფუნას (იზაურაოა შეხრამუნებინა, აზაურაოა შეხრამუნებინებია, იზაურაოა) შეხრამუნებდა თურმე) კაუ შ. გუღორუნს ზნისა - ახრამუნებინებს. მბაპარაუნი მიჭ. მიჭ. შეხრამუნებელი.

იზაურაოა მიჭ. ენებ. შეხრამუნებელი. ბაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი.

ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი.

ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი.

ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი. ნაპარაუნი მიჭ. ენებ. წარს. შეხრამუნებელი.

ბუპა (გუღუს) ანორა. ბუღა. //ვადაე. ჩასუქებულ (იტყვიან ბაემზე): ქუმორთუ ჩეჩიბი გუღუ ბოშიქ - მოვიდა ჩეჩი მსუქანი ბიჭი; იხ. გუღურია.

ბუღაბ (გუღუბას) პატარა კალათი. გუღორაი (გუღურას) ერთი მხარი შამა; შამის კონა მხარაზე შესადავი.

გუღორაი (გუღურას) ბოჭა. თაითრი შაზი, რომელიც ხურმის, თხმელის, ვაშლის და ქუტა მსხლის მალღ ხეებზე ყოფილა მიშეგებული (კ. კლიაია... კლიაი. კატალ., გვ. 24).

ბუღარა, ბუღარა (გუღურაის) ბოჭა. ბუღარა, - იტყვიან მსუქან და ლამაზ ბაემზე: ჩეჩიბი გუღურია ბოში - ჩეჩი ბუთხუბა ბიჭი; *ჭირ. გუღუ.*

ბუღარაი (გუღარაის) გუღორაინი, გუღორაინი. ათე კორი ორლუ გუღარაინი - ეს კაცი იყო გუღორაინი. ბუღარა იხ. გითე, - იმით.

ბუღა (გუღას) სახელი გუღრს ზნისა - 1. ბასპა, ბასპალი, შაზანდა. ჰე მუთუნი ქოღორუ, მუეპან ურუღუ დიდი გუღა: *ქს. I, გვ. 216* - ცოტა რამდენ ღორდა, როცა შეიწინდა დიდი შაზანდა (გუღა). ათეწკმა ვაგუღურკუ მოთვინება, ვართი ჰეკა: *მასლ., გვ. 28* - ამასთან არაფერი გავა, არც ქეკა, (არც) მოთვინება. მუთუნიქ ვემეცხვარე, მუთუნიქ ვაგუღრთე ვაბოშიც: *ა. ყოფ. გვ. 5* - არაფერი არ ეშველა, არაფერი არ გაუვიდა ამ ბიჭს. 2. ბაემზე. დიდი გუღა უღუ - დიდი გავლენა აქვს.

გუღრს (-, -, ბონაპარა) გაუვიდა თურმე) გრძლუ. სტატიკ. გავა. თავისებური ზნისა: პირნაკლია, რიცხვნაკლი, მწკრივნაკლი...

ბუღარაი (გუღარაის) სენაპი; მოთხი. შაპაქ კარი გოწმუღო გუღარაინის მიღახე: *ქ. მუს., გვ. 226* - მიღედლა კარი გაულო და სენაპი ზის ქიგედგართუ გუღარაინი ში შეა კარეფიწკმა - დედაც სენაკის შუა კარებთან.

ბუღაბ (გუღუბას) [რუს. гулять სიერნობა], - სახელი გუღუნს ზნისა. თელქანა მიანარტე თქვენ ვიღუეღა, გუღუნას: *კ. საბუ. კართ. ზეს., გვ. 50* - მთელი ქვეყანა შენატრის თქვენს სიარულ-სიერნობას. ხენწიფეიქ ოგუღუნებუა მიდართე კარეგათე: *ა. ყოფი. გვ. 90* - ხელწიფეიქ სასიერნოდ ნაიდა კარეგათე. მუეპან ოკონ, ღონაურაო დო ვარა გოგუღუნა ვაგუღა: *მასლ., გვ. 34* - როცა გინდა დაბრძანდი და არადა გასიერნებ.

გუღუნს (*იფრ. იზაურაო სიერნობა, აზაურაო უსიერნობა, იზაურაოა) სიერნობდა თურმე) გრძლუ. საშ. - მიჭ. სიერნობა.* იგუღუნ(ნ) (იზაურაო შესაძლებელი გახდა სიერნობა, -) შესაძლ. ენებ. გუღუნს ზნისა - შეიძლება სიერნობა.

აგუღუნ(ნ) (აზაურაო შეიძლო სიერნობა, - იზაურაოა) შესაძლებია სიერნობა) გრძლუ. შესაძლ. ენებ. გუღუნს ზნისა - შეუძლია სიერნობა.

ოგუღუნაფუნას (იზაურაოა სიერნებინა, აზაურაოა უსიერნებინებია, იზაურაოა) სიერნებინებდა თურმე) კაუ შ. გუღუნს ზნისა - სიერნებინებს.

ბაუნაშაშა მიძე. მოქმ. მასიურნებელი.
ოპუნაშაშა მიძე. ენებ. მე. სასიერნი.
ნაუნაშაშა მიძე. ენებ. წარს. ნასიერნები.
ნაუნაშაშაშა მიძე. ენებ. წარს. სიერნობის
საფასურნი.

ბუნაშა (ტულუბას) სახელი ო გულუ (ნ)
ზნისა - ბუნაშა. თექ ო გულუ მუმი მანგი
- იქ ეგულუბა თაიხი მსგავსი.
ოგულუ (ნ) (ო - , ნოგუნაშაშა (ნ) ეგულუბოდა
თურმე) გოდუ. სიკაქა. ეგულუბა.

ბუნაშაშა-ი (ტულუბანჯის) უპრის, ლაშაშის,
ღვეზაშისა და კვირის (ზევიადი)
ბადასასამლი. შუადდებოდა ამგვარად: ცხელ
წყალში ჩაყრდენენ ციე წყალში ნინასნარ
დასველებულ ფქვილს, მოურეცდენენ, ფქვილი
გაიხსნებოდა და გასეკიდებოდა. ეს იყო
გულუ მანჯი (მასალუბი, ტ. III, ნაწ. II, გვ.
212).

ბუნაშაშაშა იგივეა, რაც გოლვაფირო, -
შამოშაშაშა. სით ქირქარო, გულვაფირო,
მულაქ ევლდეგვიანას: ენგური, გვ. 248 - შენც
ირქარე, შემოგველე, მოსულა არ დაგავიანდე!

ბუნაშაშა-ი (ტულუბანჯის) იგივეა, რაც
გულთააში, - ბუნთისისანი,
გულთაშირლქელი, წინასნარბამაქაქელი.
ბულთაგან-გარნიელი გულთააში ორდე: ი.
ყოფშ, გვ. 103 - ბულთაგან-გარნიელი
გულთისანი იყო. ათე ცირა ორე
გულთააში: შ ხუბ, გვ. 60 - ეს გოგო
არის გულთისანი. შორ. ლექს.
გულთაშეცინეო, გულთმეცარი; გურ.
გულთითეფ (ა. ლლ).

ბუნაშა-ი (ტულუბას) მიძე. ენებ. წარს.
ბაპლენისანი. იხ. გულა.

ბუნაშაშა (გუმათანეს) იგივეა, რაც
გიმათანე, - ბამონაშაშა.
გუმათანე მუროცხი - გამთებელი
ვარსკვლავი, ცისკარი. შორ. გოთანაშა.

ბუნაშაშა (გუმათათას) იგივეა, რაც
გიმათათა, - ოქტომბერი. შორ. ლაზ.
გუმაშ თათა ოქტომბრის თე. გუმა -
ოქტომბერი (აჯარ. ლარე. ლექსი, IV, გვ. 62).

ბუნაშაშა (გუმანათეს) მიძე. მოქმ. გაანათენს
ზნისა - ბამანათინაშაშა. გუმანათე
ცაში კარს ხელო კურჩის გუთგულა: ქხს, I,
გვ. 317 - გამთებელ ცისკარს ხელ-ფეხს
შემოეფალებ. შორ. განათება.

ბუნაშაშაშა-ი (ტუმანქირაფალ/რს) მიძე. მოქმ.
გაანქირუნას ზნისა - ბამქირანი.
ქილნიქუნას ჩე უროთი, გურიში
გუმანქირაფალი - ჩაინვაეს თეთრი
ქაფი, გულის ნაშლები (გამქრობი).

ბუნაშა (ტუმარას) ბოტან. უნრის ბვიმრა. იხ.
ბვიმრა (ა. მყ).

ბუნაშაშაშა-ი (ტუმარქენჯის, ტუმარქენს)
მიძე. მოქმ. გაარქენიანს ზნისა -
ბამქენი. კორმე ვირიში გუმარქენჯი
მუთნი ვარე ათეგურა: შ. ბერ, გვ. 182 -
კაცის ჭირის გამჩენი არაფერი არაა ასეთი.

ბუნაშაშაშაშა-ი (ტუმასქვაშებელ/რს) მიძე. მოქმ.
გაანქვაშენს ზნისა - ბამაშაშაშაშა.
კორმე გუმასქვაშებელი: ქხს, I, გვ. 47 -
კაცის გამაშაშებელი.

ბუნაშაშაშა-ი (ტუმასარებელ/რს) მიძე. მოქმ.
გაანარენს ზნისა - ბამსარაშაშა.
გურიშ გუმასარებელი: ქხს, I, გვ. 121 -
გულის გამარებელი.

ბუნა (ბუნა) (ტუმეს) ბუნა, დაბუნალი წყალი.

ბუნა-ი (ტუმინი) იგივეა, რაც ღუმინი,
ხუშინი, - სიღრმეში ყრუ მამური,
შხრიალი. შორ. კუმინი, ქუმინი.

ბუნაშა (ტუმინუს) სახელი გუმინუნს
ზნისა - სიღრმეში ჩამდინარე წყლის ყრუ
მამური, - შხრიალი. მ.ო გუმინუნს დიდი
წყარი: ქხს, I, გვ. 238 - მოშუის
(მოშხრიალებს) დიდი წყალი.
ტუმინუნს (ბუნაშა იშხრიალა, უბუნაშა
უშხრიალა, ნოგუნაშაშა) შხრიალებდა თურმე)
გოდუ. ლაშ - მოქმ. შხრიალებს. შორ. კუმინა,
ქუმინა, ლუმინა, ხუმინა.

ბუნაშა-ი (ტუმნართის) მიძე. ენებ. წარს.
ტიმართუ (ნ) ზნისა - ბამონაშაშა.

ბუნაშა-ი (ტუმნარუს) იგივეა, რაც
ტიმნარუსი, გუმუნარუსი, - ბანაშარი,
ბამონაშაშა; ჩამონაშაშა.

ბუნაშაშა (ტუმოდინას) იგივეა, რაც
გომოდინა, - ბამოდინა.

ბუნაშაშა (ტუმოინა) იგივეა, რაც
გომოინა, - ბამონაშა. წისქვილიში
ქუაფეფიში დინასალენი პოეფიში
გუმოინა - ნისქვილის ქვერის შიდა
პირების გასნორება. 2. ბარაში ბამონაშაშის
ბაპაშა. გალუ ვა გუმათინანს - ვერ
გაბედებს ვარე გამოსულას. იხ. თინუ.

ბუნაშაშა (ტუმონარუს) (ტუმონარუს) იგივეა,
რაც გომონარუსი, - ბამონაშა.

ბუნაშაშაშა (ტუმონარუსალას) იგივეა, რაც
გომონარუსალა, - ბამონაშაშა. ჯგირი
ღუქანი გომონარუსალას: ი. ყოფშ, გვ. 3 -
კარგი ღუქანი გამონარუსალას.

ბუნაშა (ტუმორს) იგივეა, რაც ღუმორი, -
ტკპირა, მამურიში შამა. შორ. გულორი.

ბუნაშაშა (ტუმორთალას) სახელი
გიმათათუ (ნ) ზნისა - ბამონაშა.

ბუნაშაშა (ტუმორინას) იგივეა, რაც
გომორინა, - ბამოდინა; ღამოდინა
(სიმაღლეზე). ჩხორი ღდაში ოლუს გუმარე:
შ ხუბ, გვ. 10 - ცხრა დღის სასიარულოზე დაგას.

ბუმორინაზა (გუმორინაზას) იგივეა, რაც
ტომორინა.

ბუმორაზაჟილი (გუმორაზაჟილის) *მიხ. ერეძ.*
წარს. გაგმაარღეანს ზნისა -
ბამორაჟილი.

ბუმორაჟინა (გუმორაჟინას) იგივეა, რაც
ტომორაჟინა.

ბუმორაჟინალი (გუმორაჟინელს) იგივეა, რაც
ტომორაჟინელი.

ბუმორაჟილი (გუმორაჟილის) იგივეა, რაც
ტომორაჟილი, - ბამარაჟიპაული.

ბუმორაჟალა (გუმორაჟალას) იგივეა, რაც
ტომორაჟა.

ბუმორაჟალი (გუმორაჟალის) ბამზდარი.
ტომორაჟელი საქონელი თელი
საქონელი, მებგაღე ვარე ღო უმოსი ცხენგგ
ტუმორა - გამზდარი, ჯანმრთელი (მთელი)
საქონელი მერძევე არაა და უფრო ცქციტი
გამოდის.

ბუმორაჟანალი (გუმორაჟანელს) *მიხ. ერეძ.*
წარს. ტუმორაჟანაკანს ზნისა -
ბამორაჟანაპაული (დ. ფოთა).

ბუმორაჟანალი (გუმორაჟანალის) სახელი
ტუმორაჟანაკანს ზნისა -
ბამორაჟანაპა.

ბუმორა (ტუმორას) სახელი ტუმორას ზნისა -
ბამორაპა. ჭკოტიკას სუა
ტუმორაენსენი, თორკა ჭკორღე -
ჭიანჭელას ფრთა რომ გამოუა, მაშინ წყდება.

ბუმორაჟი (ტუმორაჟის) *მიხ. ერეძ. წარს.*
ბამორაჟალი; ბამორაჟალი. არი კურსე,
უშულად - ტუმორაჟი თაკარბი: *ქს. I,*
გვ. 318 - სულ მღვიძარე, დაუღლეი, -
ჩამორაჟალი თაკარას (ენერგიული, სწრაფი).

ბუნა (ტუნას) იხ. გუნა.

ბუნაზა (ტუნაზას) ბამნიშვაბი (დ. ფოთა).

ბუნაჟილი (ტუნაჟილის) *მიხ. ერეძ. წარს.*
ბამნიშვაპული. ტუნაჟილი ხილი -
ბამნიშვაპული ხილი.

ბუნა (ტუნას) იგივეა, რაც ტუნა, - ნაშპრი,
ნაბუნა. სიმინდს ორღანს, ტუნაჟს ჩუანს:
ქს. I, გვ. 211 - სიმინდს ყრის, ნაქუწს ინაანს.

ბუნაჟი (ტუნაჟის) *ბოგან.* პირამიდული
კვიპაროხი (ა. მყე).

ბუნაბა (ტუნაბას) ბუნაბა; ბუნაბა. ტუნაბაში
ბაბას ფთხინიქ, თქენი ოჯახი ორღას ორო
ჯგორონი - ბუნების ძალს ვთხოვ, რომ თქვენი
ოჯახი იყოს ყოველთვის კარგად. ტუნაბაში
სოღეთ ვარენი, ღაღა ვემოღებ იმი: *მ. ზუბ.,*
გვ. 346 - ბუნებით სადაც არ არის, მისი ნაღება
არ შეიძლება. თურქეთი მანგარ ფაყოღენა,
ტუნაბაში რენა ზურა - თურქები მაგარი
არ ყოფილან, ბუნებით არან მშიშარა. ასე

ტუნაბას იფორქე ალექ: *ქს. II, გვ. 154* -
ახლა გუნებაში გაიფორქა ალექ.

ბზრი (ტურის) 1. ბული. ეღლე ტური კენი
ჯემში: *ა. ყოშ., გვ. 174* - გაქეს გული ისევე
ძველი. ჩქიბი ტური სქანაქკმაბ რე: *ქს. I, გვ.*
43 - ჩქიბი გული შენაანა. ტურე ღანჯიქ
ქემკმაბს: *ჯრისი, გვ. 131* - გულს ვანგი
მოძეკიდა (ნამქეა). ტურე ქიშეხი გგგ
ტყვიან: *ა. ყოშ., გვ. 159* - გულში მივეცი ცხელი
(თბილი) ტყვიან. პიჯით ჯუღას ტურით ჯუღა
მისხუნე - პირით კოცნას გულით კოცნა
მირჩენია. სქანი ტურისი სატურეს ჭკუქ
აღგილი ქოღომიგე: *ჯრისი, გვ. 129* - მენი
გულის საგულეში ცოტა ადგილი დამიტოვე.
ტურისი გგგანთერება გულის გგგანთერება.
ტურისი ფიჯარი გულის ფიჯარი. 2. ნამქუწის
შიბნისიან ნანილი, ჩვეულებრივ ქერქში,
ნაქუქში მოთავსებული: თსორიშ ტური თხილის
გული. ნეძიშ ტური ნიგვზის გული. კვერცხიშ
ტური კვერცხის გული. 3. რისამე მქეღაზე
ღრმაპან ცმნტარაპური ნანილი (ამ
მნიშვნელობით უფრო ხშირად იხმარება რთულ
ფუძეში შქა სიტყვასთან ერთად). შქატური
შუაგული. ჩხანამ ტური მზის გული. ტურისანას
ჯგგ. მზის გულში. 4. ყოველმპარსი სანისი
მომომიანი ღა მარმომიანი: ტურე მურეთი
გული მოუფიდა, გაბრაზდა. ტურე ღოჭკორღ
გული დანყდა, ეწინა. ტურე აქუნე გული
ცქკინა. ტურე ქიმაჩე გული მიეცა, დაიძვინდა.
ტურე ვალამორჩილინე გული ვერ
დაიბორჩილა, თავი ვერ შეიკება. ტურე
ღექმეღე გული დაუმეღიდა, დანყნარდა.
ტური ღოჭე გული დანვა. 5. მობანალი
შებარმამიანი: ტური ვრთეუ გული ვრთე.
ტურის ეკმოჭუნს გულნვა აქეს. ტურით ჯინა
გული ყურება. გააღე. გულმოსული ყურება.
სხეშტეგული ხელის შუაგული. ოღიდი ტური
ღეუ ოღიდი გული აქეს. ტური ვაღლე გული არ
აქეს. ტური ორკე გულს აკლია, რაღაც აკლია.
ტური მიკორინა გულს მიდღობა. გააღე.
სიმამრეგული. თე რაგაღი გამკგმორე შური
ტურეუ: *იაა, 2, გვ. 85* - ეს ლაპარაკი არ
მსამომრეგებს (აღარ მოდის გულთან ახლოს).
ბართგური ერთგული: ბართგურისი კოჩი -
ერთგული კაცი. ტურისი ბანდი ღოჭოგამა.
ტურისი ბაბაღიდი გულის კანკალი. სიმამრე
სიმქარეთე ტურისი ბაბაღაქე გეჟოღე:
ა. ყოშ., გვ. 31 - სიჭაბუკის სიმქართე გულის
კანკალი აუვარდა. ტურისი ბანდიბა გულის
ბანდიბა: ნარტი შექსრული, ღეშანდი
ტური - ნატვრა შემისრული, ბამინდი გული.
ტურისი ბარდი გულის ბარდი. ტურისი კარნიშ
ბონქუქე გულის კარის ბაღება: ტურისი
კარქე გაანქყე: *ქს. II, გვ. 22* - გულის
კარი გაეხსნა. ტურისი ემბაღა გულის

ამოღება. // გადავ. შეწებება: თის გ უ რ ი გუღგმუღი: *ა. კოფშ., გვ. 6* - ის შეანებ (იმახ გულში ამოუღეს). იგურიში მოყვინათა გულის მოყვინა. // გადავ. გაბრაზება: ართ შვანს ვემიორქ გური ი ქუშაქონება ჟუ: *მ. ხუბ., გვ. 1* - ერთ დროს ვეზირმა გააბრაზა (გული მოაყვინა). იგურიშ ველგადა გულის დადება. იგურიშ იყოთამა გულის ააღება. იგურიშა ალაყოთამა გულში ჩაგდება: ათე ბოშიქ გური იშა ქაღეცოთუ თე ძღაბი - ამ ბიჭმა გულში ჩაიგდო ეს გოგო. იგურიშა (// გურს) გუღგუმა გულზე ააღება: ბია დო ჩქინიხურა კობეშია ხათე გურს ქიგიაბე გუშე კოს - კომში და ჩვენებურთ კახი მაშინვე გულზე (კი) დაადება კაცს. იგურიშა მოკათათა გულზე მოვარდება: ქორთურს თდეგურას ქორწინა, გური იშა ქომოკათუანა - ქართულს ისეთს გატყვიან. გულს შეგიღონებენ. იგურიშა/გურს გესხანტუა გულზე ხატებს: აბა, თინა ვარენო, გურს გიოხანტუნი - აბა, ის არ არის, გულზე რომ ახატია; ვეგით ხანტუ გურს თიში ძორაფა - არ ახატია გულზე (არ ეპიტანაება) მისი ნახვა. იგურიშ ალაყოთამა გულის ამოვარდება: თიშმა ქორუელე, გურქ ქვაკუოლე - იმდენი ითრინა, გული ამოუვარდა. იგურიშ აკულა გულის ამოსვლა, გაბრაზება: ბრელი თიშიწე დო აკუოლე გურქ - ბევრი ითრინა და ამოუვიდა გული (გაბრაზდა). იგურიშა მოხეამილაფა გულზე მოხვედრა: ჩქიში ნარაგადუ, მუღვა ჯგირი ვარდასინი, იშენი გურს მითმოხვადეუ - ჩემი ნათქვამი, რამდენიც კარგი არ იყოს, მინც გულს ხვდება. იგურიშა ხეში გუღგადა გულზე ხელის დადება: გური იშა ხე ქიგიადევი დო მართალი ქოთქიო! - გულზე ხელი დაიდევო და მართალი (კი) თქვი! იგურიშა ხეში გეწკურუა გულზე ხელის ვეარეიდინად დადება: ლოღერუნი, გური იშა ხე ქიგეუწკურუ - რომ მოკვდა, გულზე ხელი ვეარეიდინად დაუღო. იგურიშა ხუგოლაფა გულში ჩახუტება: თდეგურა ჯგირი ბაღანა რე, გური იშა ქიხუგოლეუა - ისეთი კარგი ბავშვია, გულში ჩახუტებ. იგურიში გაკეთება გულის გაკეთება, იმდენს მიცემა. იგურიში გარმება გულის გაძლება: გურქ ვაგუურმუ თეშმა გაჭირებას დო გურქ გუხსორქეუ - გულმა ვერ გაუძლო ამდენ გაჭირებას და გული გაუსკდა. იგურიში გახარება გულის გახარება: გურქ გეშეხარ, ქორძირინი - გამიხარდა, რომ ვნახე. იგურიში გინორთუაფა გულის გადაყვლება, გართობა: მეშობელიშა გინილი, ჰე გურს გინუორთუანქ-მაქი - მეშობელთან გადავიდი, ცოტას გავეცითობო მეთქი (გულს გადავაყვლედი). იგურიში გინოფარეა გულის გადაძლა: გური

ბეგნეუჭაჩუ, ირგული ქოწუწუ - გული გადაუშლა, ყველაფერი უთხრა. იგურიში/გურს ვინოხანტუა გულზე გასკდება, ძალიან გაბრაზება: დიო გურს ქიგნაახირცქუ დო უკული ქიღუქუ ფრაფი - ჯერ გააბრაზა (გულზე გახეტია) და შემდეგ დაუნყო ფერება. იგურიში გომეგუნათა გულის გადაყოლება, დევიცება: გური ი გიშოცქუნი დო ვიშ ქიღმოსქილე ცუღეს - დამაფინცდა (გული გადავაყოლე) და დამჩრა იქით სახლში. იგურიში გოგახსუა გულის შეიღობაზე უარს ვიტყვი, რომ ავეციო, დაფიქრდი. იგურიში ელაჩამა გულის მონოდება: გური ველმუჩინდეუ დო ვააკოლეულა - გული უარს ეუბნებოდა (არ მოუნდებოდა!) და არ უნდოდა ნასვლა. იგურიში ეშადალა გულის ამოღება: გურს გელეხანქ დო ქიმერჩანქ - გულს ამოვიღებ და მოგცემ. იგურიში მეულა გულის მისვლა, ნდობა: გურქ ვეშევიოთუ-და, ემი მუთუნი ვაგიშგაღე - გული თუ არ მივიციდა, ისე არაფერი არ გამოვივა. იგურიშ ოსარე გულის პერანგი. იგურიშ კვარი გულის კვარი - აცხობდნენ კვარს შუაში ვეარს უკეთებდნენ (*მასალები, ტ. III, ნაწ. II, გვ. 212*). იგურიშ მაღამა გულის მაღამო: დაბადებუშე თამ(ი) ურქქინელი, - გური შ(ი) მაღამა, ვურიშ(ი) ჩხინაფა: *კ. სამუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 26* - დაბადებიდან ასეა გაჩენილი, - გულის მაღამო, სულის ცხონება. იგურიში მოღმადალაირი აბეზარი (გულის ნამრთმევი). იგურიში მოღლა გულის ნასვლა: გურქ შიდეურთუ დო ვიშ ქიღაანთხუ - გული ნაუვიდა და დაეცა იქით. იგურიში მიკორთა გულის მობრუნება: ჰყოროლეუ, ასე გურქ შიკართუ - წყრებოდა და ახლა გული მობრუნდა. იგურიში მოგება გულის მოგება: თიში გურქ ვეშიიგინეუ მუთუნით - იმის გულის მოგება არ იქნა არაფრით. იგურიში მოღლა გაბრაზება, გულის მოსვლა: ოსურქ გური შიილე დო ოფარე ამო ქურთინუე: *მ. ხუბ., გვ. 273* - ქალი გაბრაზდა და ზურგი შეუბრუნა აქეთ. იგურიში მეკორთინათა გულის მობრუნება: სოლეე გური გამკურთინეუკონი, თიშენი დაადლორე: *ა. კოფშ., გვ. 66* - როგორმე გული რომ მობრუნებინა, იმიტომ მოატყუა. იგურიში მულა გულის მოსვლა, გაბრაზება: ბეწწიფეს მურთე გურქ: *მ. ხუბ., გვ. 53* - ხელშიწიფე გაბრაზდა; შლო. გურმულარი. იგურიში ნდობა სურვილი, გულის ნდობა: ამისრული გური ში ნდომა: *ა. კოფშ., გვ. 120* -

ამისრულე სურვილი. იტურიში ნება გულის
ნასვლა: გ უ რ ქ ე მ ე ნ გ უ თ მი მანკო დო
ხე ე წ ა ქ უ დ ე მ ყ ი - გული ნაბივიდა იმის
მაგიერად და ხე ე ნ ნ ა დ ა უ ნ ე ყ ე. იტურიში
ოჯვილარი გულის მოსაკლავი: დღადმი
გ უ რ ი შ ი ო ყ ვ ი ლ ა რ ი ს ა ქ მ ე ს ქ ე ა ქ ო კ ო
ე ა კ ე თ ა ს - დიდ გულის მოსაკლავი საქმე
შვილმა არ უნდა გააკეთოს. იტურიში მეჩაზა
გულის მიცემა, გაფიქრება: გ უ რ ი ო კ ო
მ ე უ რ ე ს ა ქ მ ე ს - გული უნდა მისცე
(გაიფიქრო) საქმეს. იტურიში რკება გულის
კლება: საქმეს დღას ოკო ვ ე შ ი ა რ კ ე
გ უ რ ი - საქმეს არასოდეს არ უნდა მიაკლო
გული. იტურიში შქაშა გორთაულის გულის
შუაზე გაყოფა, ძალიან წყენა: ჩქიმი ღურა,
თიმი მეჯინუს, გ უ რ ი შ ქ ა შ ა
გ ო ტ ა რ თ უ ე დ ე - ჩემი სიკვდილი, იმის
შეზღვევარეს, გული შუაზე გაგყოფოდა
(ძალიან გენყინებოდა). იტურიში შქორაგა
გულის ჩაქრობა, ხალისის დაკარგვა: გ უ რ ქ
დ ო მ შ ი რ გ უ, ვორექ მორი: *ქსს, I, გვ. 61* -
ხალისი დაკარგე (გული ჩაქრა), ვარ მორი.
იტურიში ჩაზა მიხვედრა; დაევირება,
დაფიქრება: გ უ რ ც (უ) ქ ო უ რ ა,
ქვეყოალექ: *ქსს, I, გვ. 73* - დაფიქრდები,
შევეცდები; გ უ რ ქ ე ა მ ო ნ ე გ, შუქმინგკო:
ი. ყოფშ, გვ. 54 - ვერ მიხვდა, რა ექნა. იტურიში
ღურა გულის სიკვდილი, ძალიან წყენა:
ღოსქვიღადირი ბომეხსე გ უ რ ქ ე
დ უ ე ლ უ რ ე: *ი. ყოფშ, გვ. 92* - დარჩენილ
ბიჭებს ძალიან ეწყინა (გული მოუკვდა).
იტურიში წაუღა გულის ნასვლა, გულყრა.
იტურიში წყენა გულის ტყვილი, წყენა.
იტურიში ჭუბა გულის ტყვილი: გ უ რ ი შ ჭ უ ბ
შ ე პუნს თქვანი: *ქსს, I, გვ. 29* - გულისტყვილი
მიმეყვება თქვენი. სქანი ღო ჩქიმი გ უ რ ი შ
ჭ უ ბ ა ლექსო ქომობიორუნი: *რგური, გვ. 249* -
შენი და ჩემი გულისტყვილი ლექსად მამღურა.
იტურიში ჭყვალა გულის დანყვეტა, წყენა:
გ უ რ ქ დ ო ჭ ყ ო რ დ ე, დიარაზა ვებჯუმენი
- გული დანყდა, ქორწილი რომ არ ნაყვიანე.
იტურიში(ი) ვაბე გულის ვებე: გ უ რ ი შ
ჯ ი ბ ე ს ი ბ ი ქ ი: *ქსს, I, გვ. 113* - გულის ვებებში
ვიქნები. *ჟორ. ლაზ. გური გული (ნ. მარ).*

შპარ (ტურას) გულადი; გულნიანი, გრაზნიანი.
გ უ რ ა კ ო რ ი რ ე - გულადი კაცია. *ჟორ.*
ღიდგური.

შპრალა-ი (ტურალაღი) გულალაღი.
გ უ რ ა ლ ა ლ ი კ ო რ ი შ ვ ი დ ა ნ ს გ ი ლ ლ ა რ ი დ უ ა:
თ. საბო, გვ. 245 - გულალაღი კაცი მოედანზე
შოულობდა საქმელსაო.

შპრალაპინი/რი (ტურალაპევილი/რს)
გულღამენარი. გ უ რ ა ლ ა ჭ ე ვ ი ლ ე
ე მიტახხენე ჭუბ-ჯაბის: *კ. საბო, ჭართ. ზეს, გვ.*
18 - გულღამენარს ამიტებს ტყვილსა და
ჯავრს. *იხ. გურულაპევილი.*

ბპრამი (ტურამს) გულნიანი, გულნიადი. *ჟორ.*
ლაზ. გურიანი მამაკი, მხენ, გულიანი (ნ. მარ).

ბპრამა (ტურამას) სახელი ო გ უ რ უ ა ნ ს,
გ უ რ ა ჟ უ ლ ე ნ ს ზნნათა - 1. სნამალა;
სნამალაშა. პაპაქ ქიჯეგუყუ შემარეს
ქადარლიმი გ უ რ ა ჟ ა: *ი. ყოფშ, გვ. 7* -
მღვდელმა დაუფიქრებულს ქადარლის
სწავლა. გ უ რ ა ჟ ა ს დ ი თ ი მ ი ჭ ყ ა ნ ა ნ ა: *ი. ყოფშ,*
გვ. 117 - სწავლას იწყებენო. ხანგას
ო გ უ რ ა ლ ე უ ს ი ა ლ ო ჭ ჳ ე რ ქ ე
ქ ე დ ი გ უ რ უ ა - სულეს ასწავლიდნენ და
ქვიანაზა ისწავლაო. თუნა ხოლო ნდის
დ ე უ რ უ ა ჟ ე დ ე: *მ. ზეს, გვ. 10* - ესეც
დეეს უსწავლებია. მით ჯგფრო ო გ უ რ უ ა ნ ს,
ინა უჯოს მატურაფლას: *ი. ყოფშ, გვ. 116* -
ვინც კარგად ისწავლის, ის უყვარს
მასწავლებელს.

ბპრამულენს (ფერ. იბრაუ ისწავლა; შპრამაუ
უსწავლა; ნოპრამა(ნ) სწავლობდა თურმე, -
ნასწავლება) გრდუ. საშ. - მოქმ სწავლობს.
იტურანს (იბრაუ ისწავლა, შპრამაუ
უსწავლია) *გრდმ. სათავ. ქე. გ უ რ ა ჟ უ ლ ე ნ ს*
ზნისა- ისწავლის.
ო გ უ რ ა ნ ს (იბრაუ ასწავლა, შპრამაუ
უსწავლებია) *გრდმ. ასწავლი.*
ი გ უ რ ე (ნ), ი გ უ რ ე ნ ე (ნ) (იბრაუ შესაძლებელი
გახდა სწავლა, -) *გრდუ. შესაძლ. ვრდ.*
გ უ რ ა ჟ უ ლ ე ნ ს ზნისა - შეიძლება სწავლა.
ა გ უ რ ე (ნ), ა გ უ რ ე ნ ე (ნ) (აბრაუ შეძლო
უსწავლებინა, - ნოპრამა(ნ) შესაძლებია
სწავლა) *გრდუ. შესაძლ. ვრდ.* - შეუძლია
ისწავლოს.

მაპრამაუ, მაპრამა მიძო. მიქმ მასწავლებელი,
ვინც უნდა ასწავლოს ან ასწავლოს.
იპრამაუა, იპრამაუ მიძო. ვრდ. მქ.
სასწავლებელი, შესასწავლი.

ბარამაუ მიძო. ვრდ. წარს. ნასწავლი.
ნაბრამაუ მიძო. ვრდ. წარს. ნასწავლი.
ნაპრამაუმი მიძო. ვრდ. წარს. სწავლის საფასური.
შპრამაუ მიძო. ვარ. უსწავლელი. ჟორ. ლაზ.
გური: ღო-ვიტურამ ესწავლი (ნ. მარ).

2. ღამამამამა, ღამამამამა. ზეა ღო თუთას
ქ ო გ უ რ ა ჟ უ ი მი ჭ ო რ ი მა!: *მასალ. გვ. 17* -
შენს და მთურეს დამსგავსებია, მისი ჭირი მე!
ხენწვდემ სქეას ქ ო გ უ რ ა ჟ უ ქ ე: *ი. ყოფშ, გვ.*
136 - ხელწიფის შელს დამსგავსებინარ.
ო გ უ რ ა ნ ს (იბრაუ ამსგავსა; შპრამაუ
უშგავსებია; ნოპრამა(ნ) ამსგავსებდა თურმე,
- ნამსგავსება) *გრდმ. ამსგავსებს.*
ი გ უ რ ა ნ ს (იბრაუ იმსგავსა თავის თავზე,
შპრამაუ უშგავსებია) *გრდმ. სათავ. ქე.*
ო გ უ რ უ ა ნ ს ზნისა- იმსგავსებს თავის
თავზე.
უ გ უ რ ა ნ ს (შპრამა ამსგავსა, შპრამაუ
უშგავსებია) *გრდმ. სასხე. ქე.* ო გ უ რ უ ა ნ ს

ზენისა - ამსგავსებს. შორ. გუ(ნ) პეგას. იხ. გვერა.

ბერაზილი (ტურაფილ/რს) მიძღ. ერძე. წარს.
გურაფულენს, ოგურუანს ზნათა - 1. ნანსაპლი. ჯგფრე გურაფილი კოჩირე - კარგი წაწველი კაცია. 2. მიმსბაპსაპული, მადარაპული. ართ მარულეს ოცქებანა ღო რამიშ რე გურაფილი: *მასლი, გვ. 105* - ერთ მარულას აქებენ და რაშსა შედარებული (მიმსგავსებული).

ბერაზაპირლი (ტურაზაპტიროლს)
გულამოჭრილი.

ბერაზირაპულ-ი (ტურაზირქორებულ/რს)
გულაჩვილიპული.

ბერაზაპალირი (ტურგედვალის)
გულდავპული. ტურგედვალისო *ზჩხ.*
გულდავებით. ირ საქეს
ტურგედვალისო აკეთენს - ყოველ საქეს გულდავებით აკეთებს.

ბერაზინი (ტურგინს) იგივეა, რაც გერგინი,
- 1. ბვირბვინი. 0 ტურგინში გვღვება
ევარისნერა: ჩქე ტურგინი
ვიბღვითგინი, აფუნი რადე შხაფალერი: *კ. სამუშ, ქართ. ზეს, გვ. 50* - ჩენ გვირგვინი რომ დავდვით, ვაზაფებული იყო დანაშული. პაპა გვმოიუნდასე ღო ტურგინც
გემიღვინღანგინი: *კ. სამუშ, ქართ. ზეს, გვ. 46* - მღვდელი გამოვიოდეს და გვირგვინს რომ დავადგამდეს. ერთი ტურგინი უღუ, ერთი ოსურს გიმიითარანს - ორი გვირგვინი აქეს (თავზე), ორ ცოლს გამოიცვლის. 2. ბრბვინვა, ქუხილი. ტურგინი რჩქილას უღასუნს: *ქსს, I, გვ. 203* - გრგინვა სმენას უხმობს (უშლის). ქემორთე მუღვატირენი ტურგინით, ტყვაცით - მოვიდა რაღაცა გრგვინით, მებით. *შორ. ლაზ. ტურგულაპს გრგვინავს (ნ. მარ).*

ბერაზინა (ტურგინუას) სახელი ტურგინუნს
ზინისა - 1. ბვირბვინის დავბმა, ჯპარისნერა. გინოჭყვიდეს ტურგინუა
ფაშხა ღლას: *მ. ხუბ, გვ. 6* - გვანგვინტეს ევარისნერა ეკრია ღლეს. 2. ბრბვინვა, ქუხილი. გოტყვაცე ღო გოვაულე ღო
გოტურგინე: *ა. ცაბ, გვ. 29* - მები გავარდა, გოთევა და იქუბა. გოვურაილ რკინას ურო გიანთხუე ღო ტურგინეც: *მასლი, გვ. 62* - ვახურებულ რკინას ურო ეცემა და გრგვინავს. მუშმას ტურგინეცნსენი, იშმას ვაჭქენსია: *ბაღ. სიბრ., I, გვ. 97* - რამდენს ქუხს, იმდენს არ ნეიმოს.

ტურგინუნს (ზოპარაპნა იერგვინა, ზაპარაპინა ურგვინავს, ნოპარაპინა) გრგვინავდა თურმე) *გოდუ.* გრგვინავს.

ბერაზინაპილი (ტურგონწყვილი/რს)
გულღია, გულბასნილი, გულწრფელი.

გურგონწყვიმირი კოჩიქუმა რაგადი
გოსიაპუნუ კოს - გულგასნილ კაცთან
ლაპარაი ესიაოვენებს კაცს.

ბერაპირინაპილი (ტურგოპირინაფილ/რს)
ბაპულისაპული, გულმოსული (ძლიერ).

ბერაპირსილი (ტურგოგახილ/რს)
გულგახილი, ვისაც გული გაუტყდა
(ვისებზე არ რამეზე). გურგოგახილი
კოჩიჯგურა უბედური მითინი ვარე ქიანას -
გულგახილი კაცისთან უბედური არავინაა
ქვეყანაზე.

ბერაპირაპილი (ტურგოგაჩილ/რს) გულღია,
გულგახილი. ტურგოგაჩილი *ზჩხ.*
გულღია: გურგოგაჩილი ღითომხედელ
მუშით საყიროფო ხალხის - გულღიად
ხედება მისთვის საყიროფო ხალხს.

ბერაპირაპილი (ტურგოგარქილ/რს)
გულგახილი, გულგახილი.

გურგოხარქილი ხელეცუდეს ღო
ჭიმკარიშე იჯინდელ - გულგახილი იჯდა
სახლში და ტურგოხარქილი იყურებოდა.

ბერაპირა (ტურგუზიას): ტურგუზია თუბა -
სქელი (ზმირი) და შვი (გრუნა) თმა. *შორ. იმერ.*
ტურგუზიანი მოჭირებული შვი (გ. გურ).

ბერაპირა (ტურგუშს) ეთობნ ვირა, რომელიც
გადასცემს ურორტ სქურს აღმოსაღვითიდან
(*კ. ცაბ.*). თე რმენში დათებუსე ღო
ტურგუში გვალაში ჯინცე - ამ დაბლობის
დასარულში და გურგუში მისი ძირას.
ბეაიოლდე თე სქურსა ტურგუში
გვალასე ქაწურინე - შხის ამოსაღვითი (ე.ი.
აღმოსაღვითი) ამ სქურსათის გურგუში მთა
წამოდგარა (ნინ).

ბერაპირა (ტურგუშას) თიქში (?). ზღვა ედერთ
გვალაპალი, წყარდეუ მებუნა ტურგუშა:
კ. სამუშ, ქსს, გვ. 118 - ზღვა ადგება მთასავით,
წყლის თქეში თავს გვეღვება.

ბერაპირა (ტურგუშას) ძალიან მინარა. იხ.
ქურქენაწა (*მ. კორეია*) / ქურქენწი.

ბერაპირაპული (ტურგანდეულ/რს)
გულდადმოკლი. ტურგანდეული //
ტურგანდეული *ზჩხ.* გულდადმოკლი. მეფთხათ
ხე ქვეში მოყუნაფას ტურგანდეული -
მოცივდით ხელი ქვევის მოყუნას
გულდადმოკლით.

ბერაპირაპული (ტურგარკებულ/რს)
გულდაპული. ტურგარკებული *ზჩხ.*
გულდაკებულად. თულ გურსუ ღო შურს
ღინბაპულას საქვარს, ტურგარკებულ
მუთუნს ვაჭკეთენს - მიულ გულსა და სულს
აქსოეს საქმეში, გულდაკებულად არაფერს არ
აკეთებს.

ბერაპირაპული ზჩხ. გულდაპულ, პირდაპირ,
პირისპირ, შუაპირად, უშიპირად.

გურხეიხვალსია კვერხეხვალ
უჯუნია - გაქუებულ გულს გაფუებულ
კვერი სჯობიაო.

ბარაკობა (გურჯაბეს) ბულის ჰინბა.

გურჯაბეს ბუხუელი: *ა. ყოშ., გვ. 165* -
გულუბები ვიქნებოდი.

ბარაკობა (გურჯინს), ბარაკობა (გურჯინაფას)
სახელი ოგურჯინუნს ზნისა - დიდი
რამდენობით სითხის ერთობაშად
ბადასხმა, ბადაღარა, ბადაძვევა, კოსტაშ
თხორუას ომეს ონტა ოგურჯინუნს ღო
ოგურჯინუნს - კოსტას დამარხვისას ეზოში
არაყი ღვარეს და ღვარეს.

იგურჯინუნ(ნ), მიიგურჯინუნ(ნ) (იზარაკონ
ხმაურით იღვრება, უზარაკონ ხმაურით
დაღვრილა, წიშარაკონუნა იღვრებოდა თურმე)
გრდუ. ნებ. ღვარად მიდის, იღვრება (ხმაურით).
ოგურჯინუნას (იზარაკონუნა 'გადაღვარა ბევრი
ხმაურით, უზარაკონუნა გადაღვრება ხმის
გამოცემით) *გრდმ.* აქცევს, ღვრის დიდი
რაოდენობით.

ოგურჯინაფუნას (იზარაკონუნა
'გადაღვრევიანა, უზარაკონუნა უღვრევიანება,
წიშარაკონუნა) 'გადაღვრევიანება თურმე
აუზ. ოგურჯინუნს ზნისა -
აღვრევიანება.
იზარაკონუნა *მიშლ. ნებ. გვ. 1.* 'გადასღვრელი.
ნაზარაკონუნა *მიშლ. ნებ. წარს.* 'გადაწღვარი.

ბარაკობა (გურჯინს), ბარაკობა (გურჯინუნას)
იხ. გიჯრინი, გიჯრინუნა.

ბარაკობა (გურჯინას) სახელი გურჯინუნს ზნისა
- 1. უზომოდ სმა (ღვინის, წყლის...). ჯგირო
გურჯინუნს ღვინს - კარგად სვამს ღვინის.
თამადაქ ყანწი დაახვამანი, თეთ გეგურჯინუნს
- თამადაქ ყანწი რომ დაულოცა (გადმოსცა),
ესეუ შესვა.

ბარჯუნს (ბარაკა შესვა სიამოვნებით;
ბარაკა შეუსვამს; ბარაკაჟინ) შესვამდა
თურმე. - შენსავამა) *გრდმ.* სვამს (ბევრს).
ოგურჯაფუნას (იზარაკონუნა 'დააღვრება,
უზარაკონუნა 'დააღვრევიანება, წიშარაკონუნა
'დააღვრევიანება თურმე) *აუზ.* გურჯინუნს
ზნისა - აღვრევიანება.

ბარაკობა *მიშლ. მოქმ.* 'შეშმელი (ბევრისა).
იზარაკობა *მიშლ. ნებ. გვ. 1.* 'შესასმელი.
ნაბარაკა *მიშლ. ნებ. წარს.* 'შესასვამი.
ნაბარაკობა *მიშლ. ნებ. წარს.* შესმის საფასურით.
2. მძარი ღვინება (მდინარისა). შესას
შეგურჯინუნს ხობიშწყარი: *ქნს, I, გვ. 64* -
შუაში მოგვლავს (მოედინება) ხობისწყალი.

ბარაკობა (გურჯინას) აბატარა ქალათა (*ქ. აბ.*),
ბარაკობა (გურჯინას) ზოლო. თიხზინა ერთობარი.
ბარაკობა (გურჯინას) *მიშლ. ნებ. წარს.* გურჯინუნს
ზნისა - ბისწლი. სქანი ღო ჩქიბი ცოროფას

გურჯინას აფუვალა: *ა. ყოშ., გვ. 119* -
შენსა და ჩემს სიყვარულს გასული აქვს ვადა.
ბარაკობა (გურჯინას) იგივეა, რაც გურჯინა. -
ბარაკობა (პირში).

ბარაკობა (გურჯინას) ზოლო. პირი.

ბარაკობა (გურჯინას) *მიშლ. ნებ. წარს.*

გურჯინუნს ზნისა - ბარაკობა.

ბარაკობა (გურჯინას) აბალბაბული აბალინი,
პატარა გორაკი (*ქ. კლანდავა*).

ბარაკობა (გურჯინას) ზოლო. თიხზინა ერთობარი.

ბარაკობა (გურჯინას) იგივეა, რაც გურჯინა. - 1. პირი
(პარის, ჩალის...). გურჯინუნს ქიღმომშემაღვრე,
და ოკო ღვარჯინუნუნ - ბოძი დამასობინე, ჩალა
უნდა დაფხვინო. *შორ. ბარჯინი.* 2. გურჯინას
გორაკობაში ბარაკობა ღვარჯინა.

ბარაკობა (გურჯინას), ბარაკობა (გურჯინას)

ბარაკობა (გურჯინას) *ანორბი.* ბარაკობა.

ბარაკობა (გურჯინას), ბარაკობა (გურჯინას)

სახელი გურჯინუნს ზნისა - ნაღლი
საშემლის (ბოსტნეულის) ბლუჯინა-ბლუჯინად
შამა.

გურჯინუნს (ღვარჯინუნს შეტამს, ღვარჯინუნს
შეტამა, ღვარჯინუნს შეუტამია, ღვარჯინუნს
შეტამდა თურმე) *გრდმ.* ბლუჯინა-ბლუჯინად ქამს.

ბარაკობა (გურჯინას) სახელი გურჯინუნს ზნისა -
ბარაკობა (რითიმე ნახურჯინას); 'ბარაკობა;
ჩხარა. კისერს ქიღმავგურჯინუნს მუღვამქორენი
ღო მოშქვილუნას - კისერში გამჭვირა
რალაცა და მახრობა. კისერს ქიღმავგურჯინუნს
მეღვამქორენი დახე დააშქვილუნუნ - კისერში
გამჭვირა ძვალი და კინალამ დაახრო.

გურჯინუნს (ბარაკობა გატენა, გაჩხინა; ბარაკობა
გატენია; ბარაკობაჟინ) გატენიდა თურმე *გრდმ.*
ტინს; აცობს.

იგურჯინუნს (ბარაკობა გატენა, ბარაკობა გატენია)
გრდმ. სათე. ქვ. გურჯინუნს ზნისა - იტენის.
უგურჯინუნს (ბარაკობა გატენა, ბარაკობა გატენია)
გრდმ. სასტ. ქვ. გურჯინუნს ზნისა - უტენის;
უცობს.

იგურჯინუნს (ბარაკობა გატენა ის, ბარაკობაჟინ)
გატენიდა *გრდმ. ნებ.* გურჯინუნს ზნისა -
იტენება.

აგურჯინუნს (ბარაკობა გატენა, ბარაკობა გატენია)
გრდმ. ნებ. გურჯინუნს ზნისა - იტენება.

აგურჯინუნს (ბარაკობა შედო გატენა, - წიშარაკობა)
შესტენიდა გატენა) *გრდმ. შესაძლ. ნებ.*
გურჯინუნს ზნისა - შეუძლია გატენის
ოგურჯინუნს (იზარაკონუნა გატენიანა, უზარაკონუნა)
უტენიანება, წიშარაკონუნა) ატენიანება თურმე
აუზ. გურჯინუნს ზნისა - ატენიანება;
აცობინება.

ბარაკობა *მიშლ. მოქმ.* 'გატენი, 'დაშტობი.
იზარაკობა *მიშლ. ნებ. გვ. 1.* 'გატენი, 'დასატობი.
ბარაკობა *მიშლ. ნებ. წარს.* 'გატენილი.
ნაბარაკობა *მიშლ. ნებ. წარს.* 'გატენი.

ნაუკუარი მიზევებ. წარს. 'გა'ტენის საფასური. შპაჰ, უაშპაჰ მიზევარყ. გაუტენელი.

ბუკუჩ-ი (ტუჯუჯის) ბუჟუჩი; საპონლის ფაშვის ხაი.

ბუქრ-ი (ტუქრდის) იხ. გვერდი. გ ჭ ე რ დ ი ს ი
ლო გ ჭ ე რ დ ი მ აგ ა - ნახევარი შენ და
ნახევარი მეო.

ბუქრ-ი (ტუქრის) იხ. გვერდი. ე გ ჭ ე რ ი თ ი ო მ ე მ ა
გ ა მ ე ნ ა ლ ო თ აგ : ა. ცაგ., გვ. 4 - ეს გველიც ეზოში
შეიშავდო.

ბუქრშაჰ-ი (ტუქრშაჰის) ზოოლ. ბეველშაჰი.

ბგ(ნ) ჰბაჰს. იხ. გვენა.

ბგ (გეს) ზოოლ. იგივეა, რაც კვათარა, კვან-
თარი, - რომო, ტყის ძაშაში (ი. ყოფშ).

ბგმარს (გებმარს) მოხსო მთარული (მ. ძბა).

ბგშაჰ (გებშაჰის) იხ. გიბუა.

ბგშბი-ი (გებშბის) იხ. გიბიბი.

ბგშონჰ (გებშონჰის) იხ. გიგონჰა.

ბგშა! ადე რა! (აღმეში).

ბგლა საბან-ი (გვლა საბანს) გუდა (გუდის მსგავსი)
საბანნი. უკაცრათ, მუშენ გილაგობგ თუჯუა
გ ვ ლ ა ს ა ბ ა ნ ი ლ ო თ ე რ გ ო ზ ჯ ე მ ე ლ ე უ რ ო ?
მ. ხუბ., გვ. 275 - უკაცრავად, რატომ გვიდა
ასეთი გუდა-საბანი და ასეთი ძელი ლეკური?

ბგლ-ი (გვლ-ის) იხ. გიგელს. გ ვ ლ ე ს
ო ნ გ უ ლ ო ლ ო ლ ო დ ე მ ა რ ე ვ ა ლ ი გ ი ა ბ ი ც ა ნ დ ო ლ ო :
ი. ყოფშ, გვ. 180 - ვიდელს ცეცხლი კვიდა და
კვი დასცინოდო.

ბგში ზგზ. იხ. ვითე. - ბანზა, მარეო.

ბგლარჰ (გვლარჰის) იხ. გილარჰე.

გ ვ ლ ა რ ე ლ ს ე ჯ ო მ ა რ ი კ ი : მ. ხუბ., გვ. 232 -
დებილი (უდარდელი) შვილის არაკი.

ბგლახს (გვლახს) იხ. გილახს. შუბაში(ი) ჯგერმა
სქან გ ვ ლ ა ხ ს ს ა მ შ ე ლ (ი) ვ ა რ ე, ვ ე ს ხ ე ნ უ ე ე :
ქ. საშუშ, ქართ. ზგა, გვ. 107 - სხვის კარგზე შენი
ცული შეველა არაა, რომ არ ირჩიო.

ბგლგზა (გვლგზას) ძელი. თე ქანა გ ვ ლ გ ვ რ ე
ლო ცხოველები - აღმარხვნი: ქ. საშუშ, ქართ.
ზგა, გვ. 14 - ეს ქვეყანა ძელი არის და
ცხოველები - ცეცხლისა ღლი.

ბგმა იხ. ზმისწინი გიმა.

ბგმა (გვმას) იხ. გიმა (ზგო. გიმათუთა). ღლსგ
მიხვ გატონებუ შეა გ ვ მ ა ს გ თ გ რ ო ? : ა. ცაგ.,
გვ. 63; ი. ყოფშ, გვ. 142 - ოდესმე ვინმეს გაუ-
თონია შუა შკაში (ე.ი. ოქტომბერში) თოვლობა
(თოვლის მოსვლა)? ვადავ. ნამევა. ვახაჩქელა,
ვახარგელა, გ ვ მ ა ს გ ო ლ ო რ ო ჟ ო ლ ი კ ი : ქსს, I,
გვ. 157; მასალ., გვ. 56 - არმოიხნელო,
არმომარგველელო, ნამევაზე იჭიკჭიკე!

ბგმარშაჰმა (გვმარშაჰმას) იხ.

გიმარგამება. ღარსულებული გექსი
ამუღლს გ ვ მ ი ა რ გ ა მ ე ბ უ : ყა ზყ., 6.03.1930,
გვ. 1 - დასრულებული ტექსტი ღლეს
გამოქვეყნდება.

ბგმათან (გვმათანეს) იხ. გიმათანე. ცასგ
თუთაში მოჯგვრე გ ვ მ ა თ ა ნ ე
ზარჩხალანგე - ცაზე მთვარის მოკეთე
(ნათესავი) ცისკრის ვარსკვლავი (გამთენებელი)
კამაშებს. ქაშქელი ღო ქასაგანი ქაჯოთია
ეთი გ ვ მ ა თ ა ნ ე მ ო რ ი ც ხ ს ი ა ს : მ. ხუბ., გვ. 209
- შევიღლდარი ცსრლეო იმ ცისკრის
(გამთენებელ) ვარსკვლავსო.

ბგმათუთა (გვმათუთას) იხ. გიმათუთა. არბას
აროი გეგგოღვა გ ვ მ ა თ თ ა მ შ ფ ა ც ა ლ ო :
ქსს, I, გვ. 190 - ყველას ერთად დაფანტავ
ოქტომბრის (მკათათვის) ფოთოლივით.

ბგმაღ (გვმაღეს) იხ. გიმაღე.

ბგმარს (გვმარსეს) იხ. გუმარა.

ბგმარჩინ (გვმარჩინეს) მიზე. მოქშ.

გ ა ა რ ჩ ი ნ ა ნ ს ზ მ ნ ს ა - ბ ა მ რ ა ნ ი. მოვსაპო
ლახალაში გ ვ მ ა რ ჩ ი ნ ე ბ ა ე ლ ე ფ ი -
მოვსაპო ავადმყოფობის გამჩინი ბაცილები.

ბგმარჩინ (გვმარჩინეს) მიზე. მოქშ. გ ა ა ჯ ი ნ ე (ნ)
ზ მ ნ ს ა - ბ ა მ ს ი ნ ზ ა ჰ ი, ბ ა მ ხ ა ლ ი. თქვის
გ ვ მ ა ჯ ი ნ ე კ ა თ ა ქ : მ. ხუბ., გვ. 16 - თქვეს
გამსინჯავა ხალხმა.

ბგმი იხ. გიმი.

ბგმარამ (გვმარამეს) მიზე. მოქშ. გ ვ მ ო რ ა ნ ს
ზ მ ნ ს ა - ბ ა მ მ ი დ ე მ ე ლ ი. გ ვ მ მ ა ჩ ა მ უ
გებულენს, მიხვე ვაჩინებულენს: ქსს, II, გვ.
465 - გამყიდველი ვებულობს (იგებს), პატრონი
ველარ ცნობს (გამოცანა: კუბო).

ბგმარჩი-ი (გვმარჩის) იხ. გიმარჩი.

ბგშო იხ. გიშო.

ბგმარჩი იხ. გიშოთორა. ორკოც უპვე
თამხერი გ ვ მ ო თ ი რ ა : აია, 2, გვ. 79 -
ყველას უკერს ამნარი გამოცვლა.

ბგმარჩინ-ი (გვმარჩინის) მიზე. ვნებ. გე.

გ ვ მ ი ი რ ი ნ უ ა ნ ს ზ მ ნ ს ა -
ბ ა მ ო ს ა მ ა მ ა მ ა მ ე ლ ი.

ბგმარჩინელ-ი (გვმარჩინელ/ის) იხ.
გიმარჩინელი. ანთასი ამრევი უსოფუნე
გ ვ მ ო რ ჩ ი ნ ე ლ ი ლ ო ფ ო ლ ო რ ი : ქ. საშუშ,
ქართ. ზგა, გვ. 69 - ათასი ამრები ანუხებს
გამოსკარავებულები და დამალულები.

ბგმარჩინელ-ი (გვმარჩინელ/ის) იხ.
გუმორჩიელი. ღალია ლევენგ
გ ვ მ ო რ ძ ე ვ ე ლ ქ ე მ ა ზ ო ა ს გ ი ნ ა ბ უ ლ ა ფ ი : ა.
ცაგ., გვ. 65 - ლევენგ ღალიანა გამარჯვებულმა
მეფეს გადაასხა ლაფი.

ბგმარჩა (გვმარჩას) იხ. გიმარჩა.

ბგმარჩა (გვმარჩას) იხ. გიმარჩა.

ბგმარჩა (გვმარჩას) იხ. გიმარჩა.

ბგმარჩა (გვმარჩას) იხ. გიმარჩა.

ბგმარჩინ (გვმარჩინას) იხ. გიმარჩინა.
ღორითიში გ ვ მ ა რ ჩ ი ნ ა : ი. ყოფშ, გვ. 146
- ღმერთის გაჩინელი.

ბუნაშა (გენაფას) *იხ. გინაფა.* იგივეა, რაც გენაფა. აკას ვა უგენაფა თუმი გინოფკოლა — არც ერთს არ უგრძენია (შუეტყვია) ამის გაპარვა.

ბუნაშაშა (გენაფაფას) *იხ. გინაფაფა.* ბაღჩაშ ვარდი მშენიერი ვიბრი ახალ-გენაფაფა : *ა. ყოშ შ., გვ. 109* — ბაბის ვარდი მშენიერი ვინახე ახალი ყლორტგამოსული. გენაფაფა თ გოსორგელე წგრედეში(ი) კართუ: *კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 18* — ნაზარდ ყლორტებით დახუნბლულა წმინდისა კალთა.

ბუნაშაშა-ი (გენაფილ/რს) *იხ. გინაფილი.* ტანცე მათუ გენაფილი : *კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 42* — უწინარეს ტანმა მიგრანო (ტანში მაქეს ნაგრანობი).

ბუნაშ ზაზ. *იხ. გინოს.* გვალამ გენოხ — მისი გაღმა.

ბუნ-შირ-ი (გენ-ფურს) *იხ. გუნ-ფერი.*

ბუნძას ზაზ. *იხ. გინძას.*

ბუნძე (გენძეს) *იხ. გინძე.* სუთი გენძე ბეგეფი — სუთი გრძელი ვოხები. ჩხინილი გენძე — ცხვირი გრძელი. გენძე ე ვა მოღერჯე: *ა. ყოშ შ., გვ. 177* — გრძელი არ მოიხარა.

ბუნძინაშა (გერგინაფას) *იხ. გურგინაფა.* ცოთანა გრ, გრაქტორქეთა გო გ გ რ გ ე ნ გ ჭალე, რმუტყე: *სა ზყ., 26.03.1931, გვ. 3* — ალონია (გათენება), ტრაქტორმაც დაიგრევიან ჭალა-დაბლობზე.

ბუნძილუშა (გერგოლუფას) *იხ. გერგოლუფა.* ტურა ქიშკურე ჯასა, ქო გ გ რ გ ო ლ ე ნ ც (ე): *მ. ზეს., გვ. 287* — ტურა მიდგომია ხეს, ახრამუნებს.

ბუნძილუშა (გერლონაფას) *იხ. გირლონაფა.*

ბუნძილუშა/ბუნძილუშა (გერალდებეს) *იხ. გირალდებე.* — ზღიბა, ტპინი (*ა. ყოშ შ., მ. ქარა*). ბორა — ერთგვარი ფრთიანი მხერი, რომლის ჭუპრებიც ხშირად პარაზიტობენ ძროხის (ხარის) კანქვეშ... (*ქალ.*)

ბუნძილუშა (გერალდებეს) *იხ. გერალდე.*

ბუნძი-ი (გეროხის) *ბოჟან. მახისი ჰეიზი;* შავი, მაგარი და გემრიელი მარცვალა იცოდა, დიდ მტევანს ისხამდა (*მასალეობ., ტ. IV, ნაწ. III, გვ. 154*).

ბუნძიშა (გეროჩუფას) *იხ. გიროჩუფა.*

ბუნძიშა-ი (გეროხილ/რს) *იხ. გიროხილი.*

ბუნძიშა (გეროხუფას) *იხ. გიროხუფა.*

ბუნძიშა (გეროჩუფას) დიდი საბნის დახვევა (*მ. დოდ., II, გვ. 41*).

ბუნძი-ი (გერგინს) *იხ. გირინი.* გ გ რ გ ნ ი მუერს მარქილეთ: *ა. ყოშ შ., გვ. 169* — ვირი მიდის მამენტელად. გ გ რ გ ნ ი შ ი გინი ოქუქმას: *მ. ზეს., გვ. 289* — ვირის ტვინი შეჭამოს.

ბუნძი (გერბეს) *იხ. გირბე.* გინძე. *შორ.*

ლაგერბია; *ტოსონ.* გ გ რ ძ ე ლ ი ა ტობა ნაგრძელებული მორევი (*მ. ცხად., გვ. 118*).

ბუნძილუშა (გერალდებეს) *იხ. გირალდებე.* *შორ.* გერალდებე.

ბუნძიპარბილუშა (გენაქეკბოფილს) *მიტე. ენებ.* წარს. ბამორგაშული, ბამოქოქოქილი, ბანსაქოქირაშული. გ გ შ ა კ ე რ ძ ა ფ ი ლ ი თოჟუფი: *სა ზყ., 26.06.1930, გვ. 1* — განსაკუთრებული თვალ-ყური.

ბუნძილუშა (გენაფეს) *იხ. გიმაფე.* გ გ შ ა ლ ე ს ზაზ. გასასვლელში: მუშელიში გ გ შ ა ლ ე ს ე, ჩქორჩქი კერლე მორიყილცე, თოლიში ოჭირინაფუსუ, ძიხვი წგმოციცე ტკილცე... — შიშველის (ადგილია მთაში) გასასვლელში, კლდოვან კედელნამოშვერონზე, თვალუნვანელ (თვალს მისანვდომ, თვალსანიერ) ადგილას, ვიხვი წამოსკუბებულია ტკილზე.

ბუნძიშაშა (გენაშუნაფას) იგივეა, რაც გ ი მ ა ს უ ნ ა ფ ა . მთაში მიმავალი მწყემსები შეაბანაგდებოდნენ და ცხვარს ერთმანეთში შურეუდნენ, ერთადაც უვლიდნენ. უკან მობრუნებისას, ბუნებრივ საჩქებში, მაგ., კლდეებით შემოზღუდულ მინდორზე, ცხვარს თავს მოუყრიდნენ და თითოეული მწყემსი თავ თავის ცხვარს გამოარჩევდა, გამოსვამდა (*მ. ცხად., ტოსონ., გვ. 44*).

ბუნძიშარა (გენაგორას) *იხ. გინაგორა.* სი ვაშქუენი, მა ვაშიქქენო, გ გ შ ნ ა გ ო რ ა ვორექენი?: *კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 56* — შენ რომ არ მითხრა, მე არ ვიცი, გამოხარჩევი რომ ვარ. თელ ქიანაშ არბა კუნთსუს გ გ შ ნ ა გ ო რ ა თ მორჩქენა: *მასალ., გვ. 17* — მთელი ქვეყნის ყველა კუთხეში რჩეულად (ის) მიარნათ.

ბუნძი-ი (გებლის) ძარი, დიდი ქალათს. გ გ ძ ღ ი ქ თუქა: ლუენ ხოლო თისისა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 29* — კალათამ თქვაო: რომ აქეს, კიდევ იმასო.

ბუნძი (გებლეს) იგივეა, რაც გ გ ძ ღ ი . — ქალათს; ძარი. გ გ ძ ღ ე დოლოზით დო თექ ქიბთაახუნეთია: *მ. ზეს., გვ. 300* — ძარი დანანი თი შეაჯინეთი. თელი დო ლეხი ქითოშიფქ ცალ-ცალკე იყუსა ხეილირქე გ გ ძ ღ ე ს ნ ი : *სა ზყ., 6.07.1930, გვ. 4* — ჯანმრთელი და ავადმყოფი ქათმები ცალკე ცალკე უნდა იქნას დაწვედული კალათში (ძარში).

ბუნძიშა (გებლბიას) *კინ.* იგივეა, რაც გ გ ძ ღ ი . დოლოზ გ გ ძ ღ ე ბ ი ა : *ა. ყოშ შ., გვ. 65* — მონა კალათა.

ბუნძიშა (გეროხუფას) *იხ. გურგინაფა.*

ლ¹ ენებითი გვარის სანარმოებელი სუფიქსია ზმნებში (იშვითად დასტურდება): ღოშქურონ-ღ-უ შემინდა, გოჭითონ-ღ-უ განიოღდა, გოჩირონ-ღ-უ გაშეშდა, გოსოსონ-ღ-უ გაიტრუნა...

ლ² საერცობია პირველი სერიის მსკრებიებში (ანწყოსა და მყოფადის ვარდა): ხანგუნ-ღ-უ ხატავდა, ღო-ხანგუნ-ღ-უ დახატავდა; ხანგუნ-ღ-ა-ს ხატავდეს, ღო-ხანგუნ-ღ-ა-ს დახატავდეს; ხანგუნ-ღ-უ-კო(ნ) რომ ხატავდეს, ღო-ხანგუნ-ღ-უ-კო(ნ) რომ დახატავდეს...

ლ³ 1. ნაწილაკია, ნარმოშობით კავშირი ხშირად იხმარება კითხვის გამგორების შემდეგ პასუხის წინ: -მუს ქეშანთია? - მუსა-ღა, ვაი მუში წაულავა!; *ქხს, II, გვ. 16* - რას ქინათო? - რასაო-ღა, ვაი იმის ნახუნა!; *მა სო შეურეგ-ღა, ჩქიმი ბუღიში ოგორუმა ურქია: მ.ხუბ., გვ. 23* - მე სად მივდივარ-ღა, ჩემი ბედის საძებნელად წავალო. ათენა მუშოთ მოკონია-ღა, ოთახანუთ ოკო ღოპილევა - ეს რისთვის მიხნდა-ღა, საადგომოდ უნდა დაველაო. // ზოგჯერ შორისდებულის ფუნქციით გვეცილინება; მიღებული ჩანს დაბა-საგან (დაბა-ა-ღა): მოღართა აკავა ღო ქეგოზინითია, და ქორგენ ღო ვარო?; *მ.ხუბ., გვ. 119* - ნამოდოი ერთო და გამისინჯეთო (შემიხედეთო), აბა ვარგა თუ არაო?; დაბა ქიმათაჯინია, და მუჭოში თოღორიჩიე; *მ.ხუბ., გვ. 120* - აბა შეხედოი (ქვეშ), აბა, როგორი გათილიათო. 2. ერთის კავშირებს, ზმნიზედებს, ნაცვალსახლებს: მუჭო-ღა - როგორ-ღა; მინი-ღა ვინ-ღა; შუ-ღა რამდენი?, რა-ღა; თი-ღა იმდენი. სოიღა (\leftarrow სო-გი-ღა-გა) ყველგან; მიღა (\leftarrow მინ-ღა-გა) ვილა; ნებისმიერი; მუღა (\leftarrow მუ-ღა-გა) რაღაცა; ნამღა (ნამუ-ღა-გა) რომელიე, რომელიდაც.

ლ⁴ მაქვემდებარებელი კავშირა ოშუ; ახლავს დამოკიდებული წინადადების შემასმენელს: ვა ბარგი-ღა, ტყა გაჯინია; *ი.ყოფშ., გვ. 182* - თუ არ ვაგარგლე, ბაღახი მოერევაო (ბაღახი გექნებო). შეჩხუბი, ჩხონჩხაში ქორექია-ღა; *მ.ხუბ., გვ. 4* - შეჩხუბე, თუ გუგამი ხარო. უმიზნოთ ვემგარი-ღა, ჩქიმ ცხოვრება ღოჭვედას; *ქხს, I, გვ. 15* - უმიზნოვდ თუ არ ვიტრე, ჩემი ცხოვრება დაინვას.

ლ⁵ თანდებულა, დერთვის კუთვნილებით ნაცვალსახლებს (ჩქიმ-ო, სქან-ო, ჩქინ-ო, თქვან-ო), შვიძლება ვადმოიცეს -თვის, -კენ, -თან თანდებულებით: ჩქიმ-ღა ჩემთან, სქან-ღა შენთან; ჩქიმ-ღა ქუმორთას ვაებოურ-ღა, სქან-ღა მიღართას - ჩემთან მოვიდეს, თუ არ მნახა, შენთან (შენკენ) ნამოვიდეს. სქან-ღა პასუხი მიაჩენი, სიცოცხლე რე თიში რინა; *ქხს, I, გვ. 55* - შენთვის რომ პასუხის მიცემა შეუძლია, სიცოცხლე მისი ყოფნა. ჩქიმ-ღა ქუმურქენი, ღვინს ყურჭუნქ, სქან-ღა ქიმურქენი, თოლეფს წკურუნქ; *ბაღხ.სიტყ., გვ. 163* - ჩემსას მოხვალ, ღვინოს ყურჭუტავ, შენსას მოვალ, თვალებს ხუტავ. შორ. ღა მ. ჩქიმ-ღა ჩემთვის, ჩემკენ; *ი.ქართ. ჩემდა, ჩუნდა.*

ლ⁶ მარტივი ზმისწინაა, უმეტესწილად დასტურდება ქართულთან სართოი ძირებში: 1. აღნიშნავს პირიზონტალურ მიმართულებას: ღა-მოჯაგორება დანათესავება; ღა-კინება დაქერა (ხელში), დაკავება; ღა-კაბეტება გაზრდა, დიდად გახლობა; ღა-ჩიჩილეება დაგლახება... 2. აწყოს ფორმის აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: ღა-ამოჯაგორენს (*შორ. ამოჯაგორენს ანათესავებს*), ღა-აკინებაჟუნანს (*შორ. ოკინებაჟუნანს აქერინებს ხელში*). 3. უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: ღა-აჩიჩილეუ (*შორ. აჩიჩილეუ ავლახა*), ღა-აკაბეტუ (*შორ. აკაბეტუ ადიდა, ზარდა*)

ღა (\leftarrow ღალ; *შორ. ღალ-ეფი* დები, *ღალ-ემ-ნ-ს* დებს) ღა. ყოფნა სუმი და ღა სუმი ჯიმა - ყოფილან სამი და და სამი ძმა. ღა ღე ე ვა ძირქე; *ა.ყოფშ., გვ. 27* - დები ვერ ნახეს. ქიმიართუნი, ქიმაზაღა მუში და ღა ღე ე ქ: *ა.ტავ., გვ. 14* - რომ მოვიდა, (ქი) მოვეება მისი დიკიკიბი. *შორ. ღა მ. და და (ნ. მარი).*

ღაპპპპაღ-ღი (ღაპპპაღ-ღის) *მიღ. ერგ. ზე.* ღა ა ბ ჟ უ ნ ზ მ ნ ის ა - ღაპაღმანი, ღაპაღმანი.

ღააღმინაღ-ღი (ღააღმინაღ-ღის) *მიღ. ერგ. ზე.* ღა ა ბ ღ ე ი ნ ა ნ ზ მ ნ ის ა - ღაპაღმანი, ღაპაღმანი.

ღააპპპაღ-ღი (ღააპპპაღ-ღის) *მიღ. ერგ. ზე.* ღა ა ბ ე ვ ა ნ ა ნ ს ზ მ ნ ის ა - ღაპაპაღ ღაპაპაღი, ღაპაპაღი...

მოგებენ. და დღის ციხარი ვა ჩანს და
 შთაბიწროვებ: *ა. ცაგ., გვ. 83* - ბებური ციხარი არ
 აქვს და სხვისი იყავრება. და დღე ფუფიკო,
 ბაბუ პეტრე, ლინდა დარია დო ჯიბადი
 ვალოლია აქხალენს - ბებია ფუფიკო, ბაბუა
 პეტრე, დედა დარია და ბიძა ვალოლია
 აცხადებენ. იდა დღე - ჩქიმი ბებია-ჩემი:
 და დღე - ჩქიმი ქე ლომინება: *მ ხუბ., გვ. 39* -
 ბებია-ჩემმა დამიბარაო. ჩემი ცოროვოილ
 ბაღან რე - და დღე - ჩქიმი ბი მახანა რე:
ქხს. I, გვ. 251 - ჩემი შეყვარებული ბავშვია -
 ბებიაჩემის ხნისა. იდა დღე - სქანი ბებიაშენი;
 და დღე სქანი ში ვავოკოწო? - ბებიაშენის არ
 გინდა? იდა დღე - ჩქიმი ბებია-ჩემი. *შორ. ლაზ.*
 დაღებუა ბრძენი (დარბაზიელი) ბებია (*მასლ.,*
გვ. 34, სქოლო.) *შორ. ლაზ.* დაღი ბიცილა (*ნ.*
მარი).

ლელა (დაღას) 1. ღანი, ღანიქო. დუღმეყარე
 რაგადანე: - არიქა, და და, გულია! : *საბუშ.,*
ქხს. გვ. 26; 131 - თავბაყარი ლაბარაკობს -
 არიქა, დაიკო, ადექიო! ჩქიმ აშხეს მოგომინა,
 ჩქიმი კატო, ჩქიმი და და! : *მ ხუბ., გვ. 140* -
 ჩემს აბაშეს მოგახსენებ, ჩემო კატო, ჩემო
 დამიქო! მუ გოსქილოღებანს და და და და : *მ*
ხუბ., გვ. 8 - რა მოგარჩენსო, დაიკოვო?
 2. დედა, მამა. მეგრულად სიტყვით და და
 საალეროდ უბოზბენ უფროსნი ყმანვილებს.
 სულელებს მამას სახლში ეძიხან და და და. ბაბუას
 (პაპას) - დი დი და და. აუბაზურშიც
 საალეროდ მიმართავენ მამაკაცებს, უფრო კი
 ამ სიტყვით მიმართავენ მოზრეებს (*ქ. შარ.*)
 3. მდადე, მდადე (*ქ. შარ.*) 4. და და, და და,
 მიმართის ფორმა სვანურ-მეგრულში. ეს
 სახელი დიდებას ნიშნავს და დიდი
 პატივისცემის გამოხატულ მიმართებად
 იმბარება (*მასლ., გვ. 34*).

ლელანი (დაღაიას) *კინ. - მოფერ.* ღანიქო. ჩქიმი
 და და და, გამიხარი გური! - ჩემო დაიკო,
 გამიხარე გული! *იხ. დადა (მხშ. I).*

ლელანის (დაღამანის): დაღამანია დო
 მარანი. აღამანია, და და და მანანა, მელე სუმი
 ჭკონი მიკოღუნო, მოგყვანია დო ვარია? : *ქხს.*
II, გვ. 484 - აღამანია, დაღამანია, ვალბა რომ
 საბი მუხა დვას - მოფერა თუ არაო?

ლელანება (დაღარებას) სახელი
 დედე დარე ბუ (ნ) ხონისა - ღამგზარება;
 დამსებასება. მოფითინი, თიქ
 დედე დარეს დო ართო მიღაფრთით - რომ
 მიფიოდით, ის დავეგმეზაურა და ერთად
 ნავედით.

ლელაში (დაღაფის) ააღა ნელი სირარული,
 ნელი მოძარაობა. მით და და და - ძალზე
 ნელა მიდის.

ლელ (დაღეს) მდადი, მდადე, პატარაღის
 მახარი ძალი, მვაჰარე. მოჭყურეს გავექიდა

დო და დე ქახუნე: *ქხს. I, გვ. 180* - პატარაღის
 არ ვაადრედ და მდადი (გარეთ) ვასი. *შორ. ლაზ.*
 დადე მდადე (*ნ. მარი*); *საბ.* მდადი - დიაცი,
 სძლოს მაყარი.

ლელა (დაღას) სამეგრელოს მთაპარი;
 პატარაღი. და დღას ჩქინი ნინა რუსთალო
 არჩქილე: *საბ. 2, გვ. 87* - დაღას ჩქენი ენა
 რუსის მსგავსად ექმის.

ლელაშ მორქ-ი, ლელამორქ-ი *მ. მარე.*
 (დაღამ/მხოჯის/დაღამ/მხოჯის) 1. დეღინის
 ხარი. 2. *მოტ.* ბალახია ერთგვარი (ეკლიანი). 3.
 დიდრქებანი ხოჭოა ერთგვარი, - ხარბაშა.

ლელაშა (დაღობუას) მდადობა, მდადედ
 ქოშნა. პაი, მუ დრო გგმაშინე...
 და დღე ბუა, მაყარობა: *მასლ., გვ. 54* - პაი,
 რა დრო გამახსენდება... მდადობა, (და)
 მაყარობა. *შორ. დადე.*

ლელაშება (დაღობებას) სახელი და და დღე ნს
 ხონისა - დანყნარება, დელეშება. რუკის
 გუგუთენქ ლიშის დო დუან დღე ნქია -
 ზურგით გაუტყუებ ნემსს და დავანყნარებო.

ლელაშა (დაღა ჯიშის) და-ქმა, და და ქმა.
 და დღე ჯიშა კოს ყუნსინი, ის მუ უფე! -
 და და ქმა კაცს რომ შეყას, იმას რა სჯობია.

ლელაშაშა (დაღობაშაშა) დაქმობა.

ლელა-ი (დაღულ/რს) დედალი (*საბარის*).
 მუშუქი. ართი და დღე დო დო ართი მუშუქი
 ქიმიყილით: *მ ხუბ., გვ. 63* - ერთი დედალი და
 ერთი მამალი მიყიდეთ. *შორ. ლაზ.* დადეული
 დედალი (*ნ. მარი*).

ლელაშაშა (დადეშაშა, დადეუიას)
 პატარა ქათამი; მარინა (*საბარის*). მუშუქ'ია,
 მუშუქია).

ლელა-ი (დაღაღარს) უკმაყოფილო
 კილოთი ლაბარაკი, ჰვაჰლანი. თელი დღას
 და დღე და და, იმი გაჩერებაქ ვეკუქუ -
 მთელი დღე ვაჯღანებს, იმის გაჩერება არ
 იქნა.

დაღაღანს (იყრ) ლელაშა იყავლანა,
 ლელაშა უყავლანა, ნოღაღაღანს
 ვაჯღანება თორმე) გრდმ ვაჯღანებს.

ლელაქიმი (დაღე(ი)ჩქიმი) პეპინაჩამი.
 და დღე ჩქიმი შახანა რე - ბებიაჩემის
 ხნისა. *გაღა.* ძალიან დიდი ხნისა. *შორ. დადი.*
 ღამა (დაღას) ღამა. *იხ. ღება. შორ. ლაზ.* დაღა
 დაღა (*ნ. მარი*).

ღამაშა (დაღაღებას) სახელი და და და დღე ნს
 ხონისა - დამაღება. მუსით
 ქი და და დღე ნქინი, გააკეთენს - რასაც
 დაეცოდეს, გააკეთებს.
 დაღაღენს (ღამაშა დაეცალა, ღამაშაშა
 დაეცალენია, ღამაშაშაშაშა დაეცალება
 თორმე) გრდმ დაეცალენს
 დიდაღენს (ღამაშა დიდაღა, ღამაშაშა

დაუვალბობა) *გრძლ. სათვ. ქვ.* და ა ა ე ა ლ ე ნ ს ზნისა - დაივალბებს.

ლივივალინე(ნ) (ლივივალინუ შესაძლებელი გახდა დავალბა,-) *გრძლუ. შესაძლ. ერძბ.*

და ა ე ა ლ ე ნ ს ზნისა - შვიძლოდ დავალბებ. და ა ე ა ლ ი ნ ე (ნ) (დააშალაშნი შეძლო

დაევალებინა,-, ზონივალაშაშენ) შესაძლებია დავალბება) *გრძლუ. შესაძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ნ ს ზნისა - შუჰკალია დააშალოს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშაშაშუ დაუვალბებინებია,

ზონივალაშაშოშაშუ(ნ) დავალბებინებდა თურმე) *კაუშ.* და ა ე ა ლ ე ნ ს ზნისა - დავალბებინებს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს (დააშალაშოშუ დავალბებინა, ლაშაშალაშოშუ *მიძლ. ერძბ.* და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს.

ლაშაშა (ლაშაშას) სახელი და ა ბ მ ე ნ ს ზნისა - და ა ე ა ლ ე ბ ა ჟ უ ა ნ ს. მიოჯონი სქანი ლორონს დო სი დ ე მ ა მ ე თ ი ა : *ი. ყოფშ., გვ. 44* - შეხედე შენს ღმერთს და შენ დაევაზავეო.

ლაშაშაშა (ლაშაშაშას) სახელი და ა ბ მ ი ა რ ე ნ ს ზნისა - ზინარება. სი და ა მ ა მ ი ა რ ი პ ა ჰ ა მ მიოჯონაშა : *ი. ყოფშ., გვ. 118* - შენ დამაზიარე მღვდლის მოსწრებაშდე.

ლაშაშაშა (ლაშაშაშას) სახელი და ა ბ მ თ ე ნ ს ზნისა - ლაშაშაშა.

ლაშაშაშა (ლაშაშაშას) სახელი და ა ბ მ თ ე ნ ს, დ ე ე მ თ ე ბ ე უ (ნ) ზნათა - ლაშაშაშაშაშა. *წგ ადრე დ ე ე მ თ ე ნ - ნელს ადრე დაზამორდა.*

ლაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშას) სახელი და ა ბ ა თ ე უ რ ე ნ ს ზნისა - ლაშაშაშაშაშა. *ქიმეერთითი დო დ ე უ ა თ ა თ უ რ ი თ ი ა მ ა მ ს უ ე ე თ ი - მიეცდით და დავაშოშმინეთო მოჩხებრები.*

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი და ა ბ ა თ ე უ რ ე ნ ს ზნისა - ლაშაშაშაშაშაშა.

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი და ა ბ ა თ ე უ რ ე ნ ს ზნისა - ლაშაშაშაშაშაშა. *რწმენიში და თ ე ბ ე უ ს ე დო გურგუმი გვალაში ჯინცეუ - ამ დაბლობის ბოლოს და უფსკრული მთის ძირში.*

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი დ ე უ თ ე ვ ი ნ ე ნ ს ზნისა - ლაშაშაშაშაშა. *ლაშაშაშაშაშაშა. კვლე მანგარო ასე ვორაქე, დეუე ვაგარე და თ ე ვ ი ნ ე ბ ა ს გ : *ქ. საბუშ., ქართ. ზუს., გვ. 23* - მელაქელიერა და ახლა ვარ, თავს არ ვაძლე დამიშობის ნებას. მარას ადგილი განაზრებაქ მოიჯრებას და უ თ ე ვ ი ნ ე გ : *ქ. საბუშ., ქართ. ზუს., გვ. 70* - მავარე ადგილი სიცივეს საზრიანობას დაუთმო.*

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი და ა ბ მ თ ე ნ ს ზნისა - ლაშაშაშაშაშა.

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი დ ე ე თ ხ ი ე ბ ე უ (ნ) ზნისა - ლაშაშაშაშაშა. *ლაშაშაშაშაშაშა. მა სქანი და თ ხ ი ა ვეშემილეუ მთუწინერო : *ი. ყოფშ., გვ. 83* - მე შენი დათხევა (მოშორება) არ შემიძლია არანაირად. უქვეე კოჩის ჭირი (გაჭირება) ვე დ ა თ ხ ი ე ბ ე უ ნ ი ა : *ბალხ. სიძრ., I, გვ. 139* - უქვეე კაცს გაჭირება არ მოშორდებაო. მარას ვა დ ე ე თ ხ ი ე ბ ე უ დ ე : *მასალ., გვ. 115* - კერას (ერთი კერის მანძილზე) არ მოგცილდებოდა.*

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი დ ე ე თ ხ ი ე ბ ე უ ა ნ ს ზნისა - მოშორება, ჩამოცილება; გაშეშება. *დეპარე და თ ხ ი ე ნ ა შ ა სოშენი დო რუსობაში : *ქ. საბუშ., ქართ. ზუს., გვ. 153* - შექვირდა ჩამოცილება სომხისა და რუსობისა. ვაქალა შური, ვარა და თ ხ ი ე ნ უ ა დ ე უ ც ი ა : *მ. ზუს., გვ. 68* - გაწუმდი*

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი დ ე ე თ ხ ი ე ბ ე უ ა ნ ს ზნისა - მოშორება, ჩამოცილება; გაშეშება. *დეპარე და თ ხ ი ე ნ ა შ ა სოშენი დო რუსობაში : *ქ. საბუშ., ქართ. ზუს., გვ. 153* - შექვირდა ჩამოცილება სომხისა და რუსობისა. ვაქალა შური, ვარა და თ ხ ი ე ნ უ ა დ ე უ ც ი ა : *მ. ზუს., გვ. 68* - გაწუმდი*

ლაშაშაშაშაშა (ლაშაშაშაშაშას) სახელი დ ე ე თ ხ ი ე ბ ე უ ა ნ ს ზნისა - მოშორება, ჩამოცილება; გაშეშება. *დეპარე და თ ხ ი ე ნ ა შ ა სოშენი დო რუსობაში : *ქ. საბუშ., ქართ. ზუს., გვ. 153* - შექვირდა ჩამოცილება სომხისა და რუსობისა. ვაქალა შური, ვარა და თ ხ ი ე ნ უ ა დ ე უ ც ი ა : *მ. ზუს., გვ. 68* - გაწუმდი*

(არ ამოიღო სული), თორემ მოგაშორებ თავსო (მოგკლავო). თინემს დუთხინუაჟუცხა: *ქსს, I, გვ. 215* - იმით გაუშვებღათო.

ლექსიკონი (ლექსიკონი/სი) *მძღვ. ენებ.*

წარს დევთხინუანს ზნისა - მიუშორებულნი. შორმა დათხინაჟილ მჟუ აქჷან ცხოვრებაში დეკუ: *შ ბჷმ, გვ. 345* - შორს მოცილებული მკქეს აქჷორ ცხოვრების სიკვდილი.

ლექსიკონი (დათხილასი) *იხ. დათხია, დათხიება.*

ლექსიკონი (დათხილასი) *მძღვ. ენებ. წარს.*

დეუთხუბუ(ნ) ზნისა - აპრძალული, დამსიწმინლი. ექიმეფიდე დათხილდე: *ქსს, I, გვ. 57* - ექიმებისაგან დათხილილა (აპრძალული).

ლექსი (დათხი) *კნობ. დანიმ. შვიდებით,* დათხი: *ქსს, II, გვ. 154* - შვიდობით დაიკო! ინა იყალი ბოში ვარუ, ჩქიხ დათხიას მოწონებთ: - *შ ბჷმ, გვ. 357* - ის ისეთი ბიჭი არ არის, ჩქემ დაიკოს რომ მოსონს.

ლექსი (დათხი) *მძღვ. ენებ. წარს.* დათხიანს ზნისა - გათხიანული, ბალუნგული.

ლექსი (დათხი) სახელი დათხიანს ზნისა - ბალუნგა, დასპრა, ოსუნანა. გოწიბინდე, ირფურსნი დათხიანქ! - განმინდე, ყველაფერს ნუ თხუნი!

დათხიანს (მოლაშობი მოთხუნა, შალაშობი მოთხუნა, შინაშობი) მოთხუნინდა თურმე) *გრძლ. სერის, თხუნის.* დათხიანს (მოლაშობი მოთხუნა, შალაშობი მოთხუნა) *გრძლ. სათვ. ქვ.* დათხიანს ზნისა - თხუნის.

უდათხიანს (შალაშობი მოთხუნა, გაუსვარა, შალაშობი გაუსვარა) *გრძლ. სასხვ. ქვ.* დათხიანს ზნისა - თხუნის, უსერის. დათხიუ(ნ) (მოლაშობი მოთხუნა, შალაშობი) მოთხუნინდა *გრძლ. ენებ.* დათხიანს ზნისა - თხუნინდა.

დათხიუ(ნ) (შალაშობი მოთხუნა, შალაშობი მოთხუნა) *გრძლ. ენებ.* დათხიანს ზნისა - თხუნინდა.

დათხიუ(ნ) (მოლაშობი შესაძლებელი განდა თხუნა, -) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* დათხიანს ზნისა - შეიძლება გაითხუნოს.

დათხიუ(ნ) (ალაშობი შეძელი გაითხუნა, -, შალაშობი) შესაძლებელი გაითხუნა) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* დათხიანს ზნისა - შეუძლია გაითხუნოს.

ოდათხიუანს (ოლაშობი გაათხუნა, შალაშობი გაითხუნინება, შალაშობი) ათხუნინება თურმე) *კაუზ.* დათხიანს ზნისა - ათხუნინება.

შალაშობი *მძღვ. მოწმ. მიხუნელი.*

წარს *მძღვ. ენებ. წარს.* 'გათხუნული.

წარს *მძღვ. ენ. წარს.* ნათხუნო. **წარს** *მძღვ. ენებ. წარს.* თხუნის საფასური. **წარს** *მძღვ. ენებ. წარს.* გაუთხუნებელი.

ლექსიკონი (დათხიებასი) სახელი დევთხუბუ(ნ) ზნისა - გაწრდა, ბალუნგა. ანწი გვალუ დევთხუბუ(ნ) ხრისტიანე: *ი. ყოფ. შ, გვ. 84* - ანი მილდე გაიწრდა ხრისტიანი. *წმინ. კახეტი.*

ლექსი (დათხი) სახელი დევთხუბუ(ნ) ზნისა - დათხიანა, დათხიან. ხეს დევთხუბუ(ნ) თუ ვაგაიწრდასინი - ხელში დათხიანა არ უნდა ვაგაიწრდეს. მილიციას ვადაქნუ - მილიციამ კერ დათხიანა (დათხიანა).

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

დეუთხუბუ(ნ) (შალაშობი დათხიანა, შალაშობი დათხიანა) *გრძლ. დათხიანა.*

მეფრი დო გეგყუნი: *მ. სუბ., გვ. 42* - დიად დეაკვირი დო გეგყუნი.

შამოლუბ (დაკოლუბას) სახელი დააკილენს, დეეკილუბუ(ნ) ზინათა - დანაქლიანება, ნაქლის მომნად ბანდომა. უკილე ბოშკოჩი რდუ დო სირჩინუეს დეეკილუ - უნაკლო გეგყაცი იყო და სიბერეში დანაკლიანდა. დეეკილი დო ქობდურუქ: *ი. ყოშ., გვ. 165* - დაკვილიანი დო ვეკვდები.

დააკოლენს (შამოლუ დაანაკლიან, შამოლუბ დოუნაკლიანება, შინოლაშუბ(ნ) დაანაკლიანება თურმე) გრძლ. დაანაკლიანებს დიოკოლუბუ(ნ) (შამოლუ დანაკლიანდა, შამოლუბრ(ნ) დანაკლიანებულა) გრძუ. ერძ. დააკილენს ზინსა - დანაკლიანება. დეეკოლუბუ(ნ) (შამოლუ დოუნაკლიანდა, შამოლუბ(ნ) დანაკლიანება) გრძუ. ერძ. დეუკილენს ზინსა - დაუნაკლიანება. შამოლუბ(ნ) მიძ. ერძ. მუ. დანაკლიანებელი. შამოლუბურ(ნ) მიძ. ერძ. წარს. დანაკლიანებელი. შამოლუბ(ნ) მიძ. უარუ. დეუკილიანებელი. შერ. კოლი.

შამოლუბურ(ნ) (დაკოლუბურ(ს) მიძ. ერძ. წარს. დეეკილუბუ(ნ) ზინსა - დანაკლიანებაჟელი.

შამინება (დაკინება) იხ. დაკება.

შამირალ(ნ) (დაკირალს) მიძ. ერძ. მუ. დააკირანს ზინსა - დასაბმელი. დააკირალი ქობიშით დო დანჯირალს ზა ქიფინქია: *თ. სახოკ., გვ. 270* - დასაბმელი მიმოვით დო დასანოლს მე ვიშოვიო.

შამუნტარება (დაკუნტარებას) სახელი დააკუნტარენს ზინსა - დამოქლება. იხ. კუნტა.

შამუნტარებურ(ნ) (დაკუნტარებურ(ს) მიძ. ერძ. წარს. დააკუნტარენს ზინსა - დამოქლებაჟელი.

შამუნტება (დაკუნტებას) სახელი დააკუნტენს, დეეკუნტებუ(ნ) ზინათა - დაქუნტება. კესას ნახეტანი გლახა ორჩინუეშიქ აჭარუ. დეეკუნტეუ - კესარიას ნახეტანი ცული სიბერე შხედა, დაკუნტეა. ელასარა დააკუნტენს - ეს ავადმყოფობა დაკუნტებს კუნტეფი დამიკუნტასი დო სოთინი ვე გმალონ-ნესას: *ი. ყოშ., გვ. 129* - ფეხები დამიკუნტად და არსად არ შემდელს გავლა. იხ. კუნტი.

დელ(ნ) (დალუ) ორწევრადი სიტყვის შემადგენლობაში შემავალი. მაგ., ბეა-დალ-ი დასაქლებიო (სიტყ. - სიტყვ. მზის-დასაქლები). შერ. იოლო.

დელ(ნ) (დალას) იგივეა, რაკეაკუელა.

დელაშენს (დალაშენებას) სახელი დალაშენს ზინსა - შინდომის რწმენით აშენება; დანაშენება. ჯგირო დალაშენს დო ალონ ბორჯის მიდართვის: *კ. სარუშ., წარს. ზეს., გვ. 100* - შინდომის რწმენით აღასეს (დაანაშენეს) დო ალიონზე ნაუდნენ.

დალაშენს (დალაშენ დანაშენს, დანაშენს დოუნაშენება, დანაშენს(ნ) დანაშენება თურმე) გრძლ. დანაშენებს. შერ. ლაშენს.

დელ(ნ) (დალარს) დალალი.

დელ(ნ), **დელ(ნ)** (დალაქის, დამაქის) დალაქი, პარიმანხარი.

დელაშება (დალაშებას) სახელი დეეკილუბუ(ნ) ზინსა - აშად ბანდომი. ათე გამსე გეაშურისხამქ ქიდეელახგ: *ა. ციხ., გვ. 25* - ამ დროს შუბლუარსკელოანი ავად გახდა. თოქ ხოლო ქიდეელახგ: *მ. სუბ., გვ. 9* - ისიც ავად გამიხდა.

დალაშუბანს (დალაშუბ ავად გახდა, დანაშენს ავად გაუხდა) გრძლ. ავად გახდის. დეეკილუბუ(ნ) (დალაშუბ ავად გახდა, დანაშენს(ნ) ავად გახდარა, დანაშენს(ნ) ავად გახდებოდა თურმე) გრძუ. ერძ. ავად გახდება. დანაშენს(ნ) მიძ. ერძ. წარს. ავად გახდარი, დანაშენს(ნ) მიძ. ერძ. წარს. ავად განახდომი. დანაშენს(ნ) მიძ. უარუ. ავად გაუხდარი. იხ. დასხალა; ლეხი.

დელაშებურ(ნ) (დალაშებურ(ს) მიძ. ერძ. წარს. დეეკილუბუ(ნ) ზინსა - აშად ბანდომი, დანაშენს(ნ) შერ. სინთულანი.

დელ(ნ) (დალუბას) სახელი დალაქენს ზინსა - დალაქა, პარიმანება.

დელ(ნ) (დალიას) გოლო, დამლუქი, დასასრული (კვირის, თვის...) თენა რად კვირკვეში დალია - ეს იყო ივლისის დამლუქი. დალიას ზნუ. დამლუქეს დასასრულს ბოლოს. მარტიშ თთა დალიას სერით განახთხდა: *კ. სარუშ., ქას, გვ. 135* - მარტის თვის დამლუქეს ლაბით დაქსენო. სქანი ცხოვრვა ვეგინამდე თე თთაში დალიამა: *შ. შერ., გვ. 186* - შენს სიყვარულს ვერ გადავიტან ამ თვის ბოლომდე.

დელაშებება (დალაშებებას) სახელი დალაშებარენს, დეეკილუბუ(ნ) ზინათა - დარბილებება. ხომლა ყვალი უკობრუქ დალიბარ დო დოსქინუ: *ქხს., I, გვ. 179* - გამხმარი ყველი უქობლომ დაარბილა და გადასანლა. იხ. ლიბუ.

აღნიშნული (დალობარებულ(რს) მიზე. ენებ. ზე. დაალობარენს ზნისა - დასარბილავალი.

აღნიშნული (დალობარებულ(რს) მიზე. ენებ. წარს დაალობარენს, დეელობარებუ(ნ) ზნათა - დასარბილავალი.

აღნიშნ (დალობას) სახელი დეელებუ(ნ) ზნისა - 1. გათავება, დალუპა. მუყანსგნი დიშქაქე დალებამა ქიმიოჭირინუნი: ი. ყოფშ. გვ. 47 - როცა მუმა ვათავდა (დალევას მიადლა). თქვანო საუკუემო ორე, ბედი ვა დეეობათენი: მ. სხვ., გვ. 358 - თქვენთვის უკეთესია, ბედი რომ არ დაილოთ! ბზითი დეეობებუნანი, სო დიხასი თიხორუნა: ქსს, I, გვ. 192 - მზითევი რომ დალევათ (გაუთავდებათ), სად მიწაში ჩაყვებიან (დამარებებიან).

დალიენს (ააღიო გაათავა; ააღიოაა გაუთავებია, დაულევია; ააღიოაააა(ნ) დალევდა, გაათავებდა თურმე გრდმ. დალევს, გაათავებს.

დეულიენს (ააღიო დაულია, გაუთავა; ააღიოაა დაულევია; გაუთავებია) გრდმ. სსხვ. ქე. დაალებენს ზნისა გაუთავებს, დაულევს. დილიობებუ(ნ) (ააღიო დილია, ააღიოაა(ნ) დალულა) გრდმ. ენებ. დაალებენს ზნისა - დაილევს.

დეელიობებუ(ნ) (ააღიო დელია, ააღიოაა დალეია, გასთავებია) გრდმ. ენებ. დეულენს ზნისა - დალევს. დალიობებუანს (ააღიოაააა გაათავებინა, ააღიოაააააა გაუთავებინებია, ააღიოაააააა(ნ) გაათავებინებდა თურმე) კაუზ. დაალებენს ზნისა - გაათავებინებს, მოალეინებს.

ააღიოაა(ნ) მიზე. მოქ. გამთავებელი, დამლევი. ააღიოაა(ნ) მიზე. ენებ. ზე. გასთავებელი, მოსალევი.

ააღიოაა(ნ) ააღიო(ნ) მიზე. ენებ. წარს. გასთავებელი, მილულე. ააღიო(ნ) მიზე. ენებ. ზე. გათავებელი, მოსალევი. ააღიოაა(ნ) მიზე. უარე. გაუთავებელი, დაულეველი; ურიცხვი.

ააღიოაა(ნ) (დალიობ(რს) იგივეა, რაც დალუერი, - დაბატარაპეპული, მილულე. აზრით გორიინანფილი დალებუერი ვილვოლენაქ: კ. საბუშ, ქსს, გვ. 122 - აზრით გამჭირებული მილულე დიქსანსალე.

ააღიო(ნ) (დალიობ(რს) იგივეა, რაც დალებუერი, - გათავებული, დალულე.

ააღიო(ნ) (დალობას) დიობა. შურთ ქორწინს დალობა - და, გურს ქორჭუნდა უბედური:

მ. გერ., გვ. 141 - სულ თუ განმს დობა, გულს გნავდე უბედური. იხ. და.

ააღიო (დალუას) იგივეა, რაც დალებება - გათავება, დალუპა. მა აწ ის მითა მოიბრანს, ჩქიმი ცხოვრება დაბლუენი: ი. ყოფშ., გვ. 155 - მე აწ მას არავინ მარევენს, ჩემი ცხოვრება რომ დალუო.

ააღიო(ნ) (დალუებას) იგივეა, რაც დალებება, დალუა.

ააღიო(ნ) (დალუერს) იგივეა, რაც დალებუერი, - მიზე. ენებ. წარს. დაალებენს, დეელებუ(ნ) ზნათა - გათავებული, მილულე. ჩქიმი დდა დალუერი ქიმიოჭებ ბონდიმს: ა. ცაგ., გვ. 62 - ჩემი დდე დალულე ქვა მიდებული ბონდის ხიდზე.

ააღიო(ნ) (დამაბის) ბოქა. ქორქიმილი, ქლიაპის ნაირსანსიობა, ჭანჭურის მსგავსი, - დამაბისი.

ააღიო(ნ) (დამაკებას) სახელი დაამაკენს ზნისა - დამაკება.

ააღიო(ნ) (დამანგებას) სახელი დაამანგენს ზნისა - დაპირდაპირება. ყორშიში კარქ თენემც დემანგ: აია, I, გვ. 23 - კომკის კარები მათ გაუბრდაპირდა.

ააღიო(ნ) (დამაპიეულ(რს) მიზე. მოქ დამაპიეენს ზნისა - დამპატიქებალი. ვაგმორთეს დამაპიეებელი კათა - გამოყვეს დამპატიებელი (გამომწვევი) ხალხი.

ააღიო(ნ) (დამარებას) სახელი დაამარგენს ზნისა - დამებრება, რამეზა მიმებრება; პარამება. გვეჯალე გვალო დო ვა დემარგინგ: ი. ყოფშ., გვ. 74 - გადირია მილად და ვერ დამაგრეს. თთამ დამანუგემეს გური ქე დამიმაგრენს: ი. ყოფშ., გვ. 157 - ვითომ დამანუგემეს, გული გამიმაგრეს.

დეუმარგენს (ააღიოაა დაუმარგა, ააღიოაააა დაუმარგებია) გრდმ. სსხვ. ქე. დაამარგენს ზნისა - დაუმარგებს.

დიმარგებუ(ნ) (ააღიოაა დამარგდა, ააღიოაააა(ნ) დამარგებულა) გრდმ. ენებ. დაამარგენს ზნისა - დამარგდება. დემარგებუ(ნ) (ააღიოაა დაუმარგდა, ააღიოაააა დამარგებია) გრდმ. ენებ. დეუმარგენს ზნისა - დაუმარგდება.

დიმარგინ(ნ) (ააღიოაააა შესაძლებელი გახდა დამარგება, - ააღიოააააა(ნ) შესაძლებელი ყოფილა დამარგება) გრდმ. შესაძლ. ენებ. დაამარგენს ზნისა. - შეიძლება დამარგება (დამარგდეს).

დაამარგინ(ნ) (ააღიოაააააა შეძლო დამარგებინა, - ააღიოაააააა(ნ) შესაძლებელი დამარგებინა) გრდმ. შესაძლ. ენებ.

ღამუნჯება (ღამუნჯებას) სახელი
 ღამაუნჯენს, ღიომუნჯებუ (6)
 ზმნათა - ღამუნჯება. შური, სქანი ციროფაქ
 ღამამუნჯეუ, ღამაუნჯეუ - სული, შენმა
 სიყვარულმა დამამუნჯეა, დამაყრუა.
 დემუნჯებუქ, დეუნჯებუქლო თოლუფს
 წკარუნქენი: *ქ. საბუშ., ქსის გვ. 120* -
 დამუნჯდები, დაყრუდები და თვალებს რომ
 ნაბავ. *იხ. მუნჯი.*

ღამიბამება (ღამიბამებას) სახელი
 ღამამიბამეთენს, დეემიბამეთებუ (6)
 ზმნათა - ღამოსულება, დამხმამიბება.

ღან-ი (ღანს) ნისპვილის ნანლი, ღირა.
 "სარეკელას ირიბად ნაჭრილო ფართე პირი ზედ
 ქვაზე უდევს, ხოლო ზეითა ვინრო ბოლო
 უდევს ღანი კი, ერთის მხრივ,
 ტრაპეზზე იქვე აღმართულ მატარა ბოძზეა
 დამადრებული, ხოლო მეორე ბოლო გოფოს
 ჩაჭრის ნაპირზე უდევს" (*მასალები, ტ. IV, ნაწ.
 III, გვ. 224*).

ღანწღა-ი (ღანწღების) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დეენღენს ზმნისა - ღანწღოვი.

ღანწღაზმერი (ღანწღაზმერის) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დეენღენს ზმნისა - ბასამრჯალო
 ღანწღოვისსათვის.

ღანაპიჯება (ღანაპიჯებუს) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაპიჯენს ზმნისა - ღანაპატიჟები.

ღანაპირ'სა'ზმერი (ღანაპირ'ებ'ურის) *მიძე. ერებ.
 წარს.* დაპიჯენს ზმნისა - ბასამრჯალო
 დაპატიჟებისსათვის.

ღანარება (ღანარებას) სახელი
 დეენარლებუ (6) ზმნისა - ღანანება.
 დეარება ღურა ვადმენარლებუ (უ), სოღაბ
 მილუდას ბინა: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ. 28* -
 შემდეგ სიყვდილი არ დამენანება, სადაც გინდა
 მქონდეს ბინა. *იხ. ნარლი.*

ღანარება-ი (ღანარების) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაარენს ზმნისა - ღანამრჯიღები.

ღანარებაზმერი (ღანარებისურის) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაარენს ზმნისა - ბასამრჯალო
 ღამრჯიღებისსათვის.

ღანაშქ-ი (ღანაუქვის) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაუქვენს ზმნისა - ღანაშქმები; უამბ
 დლის ღანაღმომი. ჩქიბი(ი) ცუღემა სი
 ქებორთი დანაუქვი ონჯუასი: *ქ. საბუშ.,
 ქართ. ზეპ., გვ. 54* - ჩემს სახლში შენ მოდი უქმე
 დლის (ღანაუქმებ) საღამოჟამს.

ღანაშენებაზმერი (ღანაუხენებურის) *მიძე. ერებ.
 წარს.* დააუხენენს ზმნისა - ბასამრჯალო
 დაორსულებისსათვის.

ღანასანება (ღანასანებუს) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაასანენს ზმნისა - ღანასანარები,
 დანამრჯიღები.

ღანასანებაზმერი (ღანასანებურის) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაასანენს ზმნისა - ღამრჯიღები
 (ღანასანარების) საფასური (ბასამრჯალო).

ღანამრჯიღ-ი (ღანამრჯიღების) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაამრჯიღენს ზმნისა - ღანამრჯიღები.

ღანამრჯიღაზმერი (ღანამრჯიღებურის) *მიძე. ერებ.
 წარს.* დაამრჯიღენს ზმნისა - ღამრჯიღების
 საფასური.

ღანამრჯული (ღანამრჯულის) ღანაშაშული.
 უმოსი დგამებული დანაშოული ში
 მათორილი კოჩი რე: *ქ. საბუშ., ქართ. ზეპ., გვ.
 123* - მეტი დამნაშევი დანაშაულის დამფარვე
 კაცია.

ღანაშური (ღანაშურის) იგივეა, რაც
 დანაშოული, - დანაშაული.
 დანაშური მეუღლათა ჯარბაქმეს
 უბნათ: *მ. ზეპ., გვ. 352* - დანაშული
 მიუტყვევით, კარგ საქმეს ვუმტყვით.

ღანასოღება (ღანასოღებუს) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დაასოღენს, დეეხოლებუ (6) ზმნათა
 - დანასოღები.

ღანასოღებაზმერი (ღანასოღებურის) *მიძე. ერებ.
 წარს.* დაასოღენს ზმნისა - ბასამრჯალო
 დანასოღებისსათვის.

ღანაჯეშება (ღანაჯეშების) *მიძე. ერებ. წარს.*
 დააჯეშენს, დეეჯეშებუ (6)
 ზმნათა - დანაჯეშები.

ღანაჯეშებაზმერი (ღანაჯეშებურის) *მიძე. ერებ.
 წარს.* დააჯეშენს ზმნისა -
 ბასამრჯალო დაქეშებისსათვის.

ღანადაბლება (ღანდაბლების) სახელი
 დეენდაბალებუ (6) ზმნისა -
 დედაბლება. მითი დეენდაბალებსი
 მუმი დესენი, თინა ეემაბალებუ: *ა. ცაგვ., გვ. 97*
 - ვინც თავს დაიმდაბლებს, ის ამაღლებს.

ღანდალი (ღანდალის) ურმის ნანლი, -
 დანდალი; ხელნაგში ბაყარილი ღარტყა
 ფიცარების დანაბარებალად.

ღანდალი (ღანდალის) ტლიქინი. ნინაში
 დანდალი ენის ტლიქინი.

ღანდალი (ღანდალის) *იხ. გოდანდალი;*
 ნინაგოდანდალი.

ღანდალუ (ნინაში) იგივეა, რაც დანდალი
 (ნინაში). უღანდალუანს (ნინას) (უღანდალუ
 ნინა ატლიქინა ენა, უღანდალუანს ნინაში
 უტლიქინებია ენისთვის, მოღანდალუანს ნინას
 ატლიქინებდა თურმე ენას) გრძობ ატლიქინებს
 ენას.

ღანდალუ (ღანდალუას) სახელი დანდალანს
 ზმნისა - 1. მინდალ მოჭრა, მოსხაბა.
 თოლიში გოგალაფაში მამალას
 გეგნო დანდალუ დუღუ - თვალის
 დახამაშებაში (გაეულებს მანძილზე) გადასხიპა
 თავი. დუღუ გეგნოდანდალუ: *ქსის, I, გვ.*

273 - თავი გადასხმა. 2. წმინდად გაპარსაპ.
 პის (პიჯას) უღანდალანს ლაღაქი - პირს
 უპარსესი პარიქმხერი.
 ღანდაღანს (მონაწაღაუ გაპარსა, მონაწაღაუ
 გაუპარსავს, მონაწაღაუ(ღ) გაპარსავდა
 თორმე) გრღმ პარსავს; სხიდას.
 უღანდაღანს (მონაწაღაუ გაუპარსა,
 მონაწაღაუ გაუპარსავს) გრღმ სსხე. ქე.
 დ ა ნ დ ა ლ ა ნ ს ზნისა - უპარსავს
 იღანდაღუ(ღ) (მონაწაღაუ გაიპარსა,
 გაპარსულ იქან; მონაწაღაუ(ღ) გაპარსულა)
 გრღუე. ერბ. დ ა ნ დ ა ლ ა ნ ს ზნისა - იპარსება.
 აღანდაღუ(ღ) (მონაწაღაუ გაეპარსა,
 გოღანდაღუ გაპარსავს) გრღუე. ერბ.
 უღანდაღანს ზნისა - ეპარსება.
 იღანდაღუ (ღ) (მონაწაღაუ შესაძლებელი გახდა
 გაპარსავს, - მონაწაღაუ(ღ) შესაძლებელი
 ყოფილა გაპარსავს) გრღუე. შესაძლ. ერბ.
 დ ა ნ დ ა ლ ა ნ ს ზნისა - შეიძლება გაპარსავს.
 აღანდაღუ(ღ) (აღანდაღუ შეძლო გაეპარსა, -
 მონაწაღაუ(ღ) შესძლებია გაპარსავს) გრღუე.
 შესაძლ. ერბ. უღანდაღანს ზნისა -
 შეუძლია გაპარსოს.
 ოღანდაღაუღანს (მონაწაღაუუ აპარსავს,
 მონაწაღაუუუუ უპარსავსებია,
 მონაწაღაუუუ(ღ) აპარსავსებდა თორმე) კუზ.
 დ ა ნ დ ა ლ ა ნ ს ზნისა - აპარსავსებს.
 მონაწაღაუ(ღ) მიჯ. მოქმ. გა'შპარსავს; გა'შსხებთ.
 მონაწაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. მყ. გა'საპარსავს;
 გა'სასხებთ.
 მონაწაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. გაპარსული;
 გადასხებული.
 მონაწაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. განაპარსავს;
 გადასახებთ.
 მონაწაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. გაპარსავსის,
 გადასხების საფასური.

ლენჯა, ლენჯა (ღანდაღ'უგას) სახელი
 დ ე ე ნ დ ე ე ნ ს ზნისა - ღანდაღა. მითინ კოჩი
 ნ დ ა ლ ა ნ ი ე - ვართ მოვგავრთუ, ვართი
 ნტერი: მსალე, გვ. 67 - არაკაცს არ დაინდობს -
 არც მოყვარეს, არც მტერსა.
 დ ე ე ნ დ ე ე ნ ს (ღანდაღა დაინდო, ლენჯა დაუნდვი,
 ღანდაღა(ღ) დაინდობდა თორმე) გრღმ.
 დაინდობს.
 ღიინდენს (ღანდაღა დაინდო, ლენჯა დაუნდვი)
 გრღმ დაინდობს. შღმ. დ ე ე ნ დ ე ე ნ ს
 ღიინდენ(ღ) (ღანდაღა შესაძლებელი გახდა
 დანდობს, -) გრღუე. შესაძლ. ერბ. დ ე ე ნ დ ე ე ნ ს
 ზნისა - შეიძლება დაინდოს (დანდობს).
 ღანდაღენ(ღ) (ღანდაღა შეძლო დაენდო, -
 ღანდაღა(ღ) შესძლებია დაენდო) გრღუე. შესაძლ.
 ერბ. დ ე ე ნ დ ე ე ნ ს ზნისა - შეუძლია დაინდოს
 (დაენდოს).
 ღანდაღაუღანს (ღანდაღაუუ დაინდობინა,
 მონაწაღაუუუ დაუნდობინებია, მონაწაღაუ(ღ)
 დაინდობინებდა თორმე) კუზ. დ ე ე ნ დ ე ე ნ ს

ზნისა - დაინდობინებს.
 ღანდაღაუ(ღ) მიჯ. მოქმ. დაინდობი,
 დაინდობელი.
 ღანდაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. მყ. დასანდობი,
 დასანდობელი.
 ღანდაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. დაინდობილი.
 ღანდაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. დანანდობი.
 ღანდაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. დანდობის
 საფასური.
 ლენჯაუ(ღ) მიჯ. უარყ. დაუნდობელი.
ღანდაღაუ(ღ) (ღანდაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს.
 დ ე ე ნ დ ე ე ნ ს ზნისა - ღანდაღა(ღ) მითინ
 ვარე დ ა ნ დ ე ბ ე უ ლ ი - არავინაა
 დანდობილი.
ღანდაღა(ღ) (ღანდაღის) ტანტალნი (დ.ფოფია).
ღანდაღა(ღ) (ღანდაღაუ(ღ) სახელი
 დ ე ე ნ დ ე უ რ ე ბ ე უ (ღ) ზნისა - ღანდაღა(ღ).
ღანდაღა(ღ) (ღანდაღა(ღ) სახელი დ ა ა ნ ე ბ ე ე ნ ს
 ზნისა - ღანდაღა(ღ) (მონაწილა). ეს ჩქი
 ვ ა დ მ ა ნ ე ბ ე ე ნ ა ჩქინი უჩაშია: *ა ხუბ, გვ. 5 -*
ამას ჩვენ არ დავგანებებს ჩვენი უფროსიო. ჩქი
ქიშერანთია, მარა უჩა ხუნწიფე ვა
დ გ ე ა ნ ე ბ ე ე ნ ს ი ა : ა კაგ, გვ. 22 - ჩვენ
მოცეცხობო, მაგრამ შვი ხელმწიფე არ
დავგანებებსო.
 ღანდაღენს (ღანდაღა დაანება, ღანდაღა(ღ)
 დაუნებებია, ღანდაღა(ღ) დაანებებდა თორმე)
 გრღმ. დაანებებს.
 ღანდაღენ(ღ) (ღანდაღა შესაძლებელი გახდა
 დაინებებს, -) გრღუე. შესაძლ. ერბ. დ ა ა ნ ე ბ ე ე ნ ს
 ზნისა - შეიძლება დაინებებს.
 ღანდაღენ(ღ) (ღანდაღა შეძლო დაენებებინა, -
 ღანდაღა(ღ) შესძლებია დაინებებს)
 გრღუე. შესაძლ. ერბ. დ ა ა ნ ე ბ ე ე ნ ს ზნისა -
 შეუძლია დაინებოს.
 ღანდაღაუღანს (ღანდაღაუუ დაანებებინა,
 ღანდაღაუ(ღ) დაუნებებინა,
 ღანდაღა(ღ) დაანებებინა) დაუნებებინებდა თორმე) კუზ.
 დ ა ა ნ ე ბ ე ე ნ ს ზნისა - დაანებებებს.
 ღანდაღა(ღ) მიჯ. მოქმ. დაანებებელი.
 ღანდაღა(ღ) მიჯ. ერბ. მყ. დასანებებელი.
 ღანდაღა(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. დანებებელი.
 ღანდაღა(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. დანანებები.
 ღანდაღა(ღ) მიჯ. ერბ. წარს. დანებების
 საფასური.
 ლენჯაუ(ღ) მიჯ. უარყ. დაუნებებელი.
ღანდაღა(ღ) (ღანდაღაუ(ღ) მიჯ. ერბ. წარს.
 დ ა ა ნ ე ბ ე ე ნ ს ზნისა - ღანდაღა(ღ) ული.
ღანდაღა(ღ) (ღანდაღაუ(ღ) სახელი
 დ ა ა ნ ე ბ ე უ რ ე ე ნ ს ზნისა - მონაწილა(ღ) მონაწილა.
 ათუ თასლი დ ა ვ ა ნ ე ბ ე უ რ ე ე ნ ქ ი ა
 ხაბურჭაკის - ამ თესლით მოვამეინებო
 საზამთროს.
ღანდაღა(ღ) (ღანდაღა(ღ) სახელი დ ა ა ნ ე ლ ე ე ნ ს
 ზნისა - მონაწილა; ღანდაღა(ღ), ღანდაღა(ღ),

მონელება. სქანი დანელებუში გახალი
თაქია: *მ. ხუბ., გვ. 4* – შენ მოსანელებლად
(მოსასაობად) მოვედი (გვახელი) აქათ. დიშქას
ონტებუნი, ფეჩი გოფურაფილიე დო უკული
დეენელებუ – შეშას რომ უეკიდია, ლუმელი
გახურებულა და შემდეგ განელებდა.

დანიშნალობა (დანიშნულას) *მიბი. ნებუ. წარს.*
დაანელებს ზმნისა – დანიშნულასი,
განელებული ცაცხლი.

დანიშნაობა (დანიშნობას) სახელი
დეენიშხებუ (ნ) ზმნისა – დანიშნაობა.
წებაზე დეენიშხებს: *ი. ყოფ., გვ. 16* –
(პირველად) ჯერ დანიშნაობენ.

დანიშნაობა (დანიშნებულას) *მიბი. ნებუ. წარს.*
დეენიშხებუ (ნ) ზმნისა – დანიშნაობა-
ბული.

დანიშნობა (დანიშნობის) იგივეა, რაც დანოსი.
ლორინთქ თი კოჩი დოჭყუას, ჩქიმი დანოში
ოჯლონგნი – დერიტა ის კაცი დანყველოს,
ჩუბზე დასმენა რომ გვაზავენ.

დანიშნაობა (დანიშნობას) იგივეა, რაც
დანეშურება – ბასაშენიშხობა,
ბანაშენიშხობისა დანიშნობა რინაშხი,
მეგ., მცენარეულის თესლისა. ქინძის
გულისოშხანქ, თასის ვარაქ დანეშობენს
უკულიანიშხითი – ქინძის ვაეხობო, თესლი მინც
გამინაშენიანებს შემდეგისათვის.

დანიშნობა (დანიშნობის) [რუხ. დიხს დანიშნაობა]
დასმენა, დაბაზაობა ირ მარას მუშაობადა
შხვა დო შხვანერ დანოსენს: *ი. ყოფ., გვ. 154* –
ყოველ კვირას შემობიჭანენ
სხვადასხვანაირ დასმენებს. ასე დანოსიში
შენს ჯგირს კოჩი ვა შერატაგდე: *ი. ყოფ., გვ. 155* –
ახლა დაბეზღების მეტს კარგს არაფინ (კაცი)
არ მეუბნება.

დანიშნობა (დანიშნობის) *მიბი. ნებუ. მე.*
დაანეტირუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა.

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დაანეტირუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა.
ითამუ დამანუტირუ (ნ) ზმნისა, გური
ქედაშხობარგეს: *ი. ყოფ., გვ. 157* – ვითომ
დამანუტირუს, გული გამიბარგეს.

დანიშნობა (დანიშნობის) იგივეა, რაც დანხორი –
ცაცხლი. დანხორს დოჭყეს ფიჭურეთ: *ი. ყოფ., გვ. 138* –
ცეცხლში დანხორს ფიჭურეთ. დანხორს
გოჯღორთ გოჯღორთ ვორუქ: *ი. ყოფ., გვ. 144* –
ცეცხლად ვარ გადაქეჯული.

დანიშნობა (დანიშნობის) იგივეა, რაც დანხორი –
ცაცხლი. დანხორს დოჭყეს ფიჭურეთ: *ი. ყოფ., გვ. 138* –
ცეცხლში დანხორს ფიჭურეთ. დანხორს
გოჯღორთ გოჯღორთ ვორუქ: *ი. ყოფ., გვ. 144* –
ცეცხლად ვარ გადაქეჯული.

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დოუნეშხებუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა.
დოუნეშხებუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა.

ჩერებულა მაღე: *ქ. საბუშ., ქახს. გვ. 133* –
დადასული და ჩააცვით, იმას თრევა მოუხდება!
დანიშნობა (დანიშნობას) სუნი, დანიშნობა.
შხვაშხ(ი) სიკეთეში დანეშობება გურკუ
დაგინაშენეცე: *ქ. საბუშ., ქახს. ნებ., გვ. 11* –
სხვის სიკეთის შური გულს დაგინაშენებს.

დანიშნობა (დანიშნობას) იგივეა, რაც
დანეტირუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა,
სანოლი. დაკორალი ქომოთი დო
დანეტირუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა: *თ. საბო., გვ. 270* –
დასაბაძი მიშოვეთ და სანოლს მე
ვიშოვით.

დანიშნობა (დანიშნობის) იგივეა, რაც
დანეტირუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა,
სანოლი. დაკორალი ქომოთი დო
დანეტირუ (ნ) ზმნისა – დანიშნობა: *თ. საბო., გვ. 270* –
დასაბაძი მიშოვეთ და სანოლს მე
ვიშოვით.

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დეონელებუ (ნ) ზმნისა –
დანიშნობა. *იხ. დანიშნობა.*

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დეონელებუ (ნ) ზმნისა –
დანიშნობა. *იხ. დანიშნობა.*

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დანეტირუ (ნ) ზმნისა –
დანიშნობა. *იხ. დანიშნობა.*

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დაანეტირუ (ნ) ზმნისა –
დანიშნობა. *იხ. დანიშნობა.*

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დაანეტირუ (ნ) ზმნისა –
დანიშნობა. *იხ. დანიშნობა.*

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დაანეტირუ (ნ) ზმნისა –
დანიშნობა. *იხ. დანიშნობა.*

დანიშნობა (დანიშნობას) სახელი
დაანეტირუ (ნ) ზმნისა –
დანიშნობა. *იხ. დანიშნობა.*

დააქე'ი'ჯაფუნს (ლასაქი'ჯაფუნს დააბატყებინა,
 ლასაქი'ჯაფუნს დაუბატყებინებია,
 ლასაქი'ჯაფუნს დაუბატყებინებდა თურმე)
 კუზ. დააქე'ი'ჯენს ზმინსა -
 დააბატყებინა (თავი).
 ლასაქი'ჯაფუნს მიჭ. მიჭ. დამაბატყებელი.
 ლასაქი'ჯაფუნს მიჭ. ნებ. მე. დასაბატყებელი.
 ლასაქი'ჯაფუნს მიჭ. ნებ. წარს. დაბატყებული.
 ლასაქი'ჯაფუნს მიჭ. ნებ. წარს. დანაბატყები.
 ლასაქი'ჯაფუნს მიჭ. ნებ. წარს. დაბატყების
 საფასური.
 ლასაქი'ჯაფუნს მიჭ. უარყ. დაუბატყებელი.

ლასაქი'ჯაფუნს (დაბატყებას) იგივეა, რაც
 დააქე'ი'ჯება, - დაბატყებება. მის
 დააქე'ი'ჯე? - დადას: *ქსს, I, გვ. 30* - ვის
 დაბატყებ? - დადას.

ლასაქი'ჯაფუნს (დაბატყებას) იგივეა, რაც
 დააქე'ი'ჯება, - დაბატყებება (*ქ. ქარ.*)

ლასაქი'ჯაფუნს (დაბატყებელი/რის) მიჭ. ნებ. წარს.
 დააქე'ი'ჯენს ზმინსა - დაბატყებულნი.
 ბრელი კოჩი ყუნდეს დაქე'ი'ჯე ული:
ო. ყოფშ., გვ. 83 - ბევრი კაცი ჰყავდათ
 დაბატყებულნი.

ლასაქი'ჯაფუნს (დაბირებას) სახელი
 დევიპირებუ (6) ზმინსა - დაპირება.
 ვეშელეზუდა, ვედევიპირება: *ხალხ. სიძრ.,*
გვ. 47 - თუ არ შეიძლება, არ დაპირდეთ.

ლასაქი'ჯაფუნს (დარაბას) დარაბას.

ლასაქი'ჯაფუნს (დარაგაღის), **ლასაქი'ჯაფუნს**
 (დარაგაღებას) სახელი დევიპირება (6)
 ზმინსა - დალაპარაკება. პაპო ნინათ
 დიმიერაგადი! - ტყბილი ენით
 დამელაპარაკე. *იხ. რაგადი.*

ლასაქი'ჯაფუნს (დარაგაღის) აბრეშუმის ქსოვილი (*ი.*
ყოფშ., გვ. 210).

ლასაქი'ჯაფუნს (დარანას) ბრინაღ ცეცხლნი. და რანა
 მონტეუ ქუჩის - ცეცხლი მიკლია ფეხზე.
ვაძღუ. მავარი არაყი. ონტაჟა - ნანდვილი
 და რანა რე - არაყი ნანდვილი ცეცხლია (*ე. ი.*
ძალიან მავარი).

ლასაქი'ჯაფუნს (დარაგაღის), **ლასაქი'ჯაფუნს** (დარაგაღის)
 სახელი უდარაგაღე (6) ზმინსა - დარაგაღება.
 და რაგაღე: - *ი. ყოფშ., გვ. 9* -
 დაუნყოფი დარაგაღება. მუჩქის მათი
 ქუეღარაგაღე ქია: *ი. ყოფშ., გვ. 27* -
 მამარეგს მეც (კი) ვუდარაგაღე. თითო სერსე
 საფულევეს ქომიღარაგაღეთია: *ა. ცაგ., გვ.*
10 - თითო ღამე საფულევეს (კი) მიდარაგაღეთო.
 დარაგაღეს (ბოლოდ ანმყოს წრისა და IV სერიის
 მწერიგებში) *გრდუ. ლტ. ღ. დარაგაღება.*
 უდარაგაღეს (უდარაგაღე უდარაგაღე
 უდარაგაღე) *გრდუ. სასხე. ქე.* და რაგაღე
 ზმინსა - უდარაგაღება.

იღარაგაღე (6) (იღარაგაღე შესაძლებელი გახდა
 დარაგაღე, - ნოღარაგაღე) შესაძლებელი
 ყოფილა დარაგაღება) *გრდუ. შესაძლ. ნებ.*
 და რაგაღე ზმინსა - შეიძლება დადარაგაღეს
 (იღარაგაღე).

იღარაგაღე (6) (იღარაგაღე შესაძლებელი გახდა,
 ნოღარაგაღე) შესაძლებელი დარაგაღება) *გრდუ.*
შესაძლ. ნებ. უდარაგაღე ზმინსა -
 შეუძლია უდარაგაღე.

იღარაგაღე (იღარაგაღე უდარაგაღე, იღარაგაღე,
 უდარაგაღე) უდარაგაღე, იღარაგაღე,
 ნოღარაგაღე) დარაგაღე, იღარაგაღე, უდარაგაღე,
 უდარაგაღე ზმინსა - დარაგაღე, იღარაგაღე,
 ნოღარაგაღე, უდარაგაღე.
იღარაგაღე მიჭ. ნებ. მე. დარაგაღე.
ლასაქი'ჯაფუნს მიჭ. ნებ. წარს. დარაგაღე.
ნადარაგაღე მიჭ. ნებ. წარს. ნადარაგაღე.
ნადარაგაღე მიჭ. ნებ. წარს. დარაგაღე
 საფასური.

იღარაგაღე (დარაგაღე) ზოლოდ, დედლი მხსა ერთ
 წლამდე, უმომავლი. *იხ. თხა. შერ. ოჩაგა.*

იღარაგაღე (დარაგაღე) ლაქაქი, ტლიქინი,
 ყბადღობა. გერელო უდარაგაღე ზმინსა
 - დგას და ყბადღობს (ატლიკინებს) ენას.
 დარაგაღეს (*გრდუ. ზარაღე* ოტლიკინა;
 უდარაგაღე ოტლიკინა, უყბადღობა; ნოღარაგაღე
 ტლიკინება თურმე) *გრდუ. ტლიკინებს,*
 ყბადღობს.

იღარაგაღე (უდარაგაღე) ნინა ატლიკინა ენა,
 უდარაგაღე ნინა ატლიკინება ენისათვის)
გრდუ. ატლიკინებს.

იღარაგაღე (მიჭ. ნებ. წარს. ვატლიკილი.
 შერ. დარაგაღე, გარკალი (ნინაში).

იღარაგაღე (დარაგაღე) ვინც ტლიქინებს,
 ყბადღობს. ნინა - დარაგაღე კოჩი - ენა
 ტლიკინა (ყბადღე) კაცია.

იღარაგაღე (დარაგაღე) უმომავლი სიარული,
 ხეტიქალი. *იხ. გილაღარაგაღე.*

იღარაგაღე (დარაგაღე) მიჭ. ნებ. მე.
 და რაგაღე ზმინსა - დასარაგაღე.

იღარაგაღე (დარაგაღე, დარაგაღე) დარაგაღე, მწუნსარაგაღე. თი
 ბაღანდე დარაგაღე მიღე - მი ბავშვის დარაგაღე
 მაქს. სიხალისექ დამეთხოჟე, დარაგაღე
 გურს დემეხლო: *ი. ყოფშ., გვ. 129* - სიხალისე
 მომპირად, დარაგაღე გულთან დამიხლოვდა.
 დარაგაღე გური ფულირ(ი) გაჭე: *გრდუ. გვ.*
246 - დარაგაღე გული დარაგაღე გაჭე. შერ.
 ლაზ. დარაგაღე დარაგაღე (*ნ. მარ.*)

იღარაგაღე (დარაგაღე) ნინაში - 1.
 მისაგაღე უდარაგაღე უდარაგაღე, ყბადღობა ზმინსა
 უდარაგაღე აკაქუნს (წუთის)
 ვაგაგაღე - ყბადღობს, ერთ ნოთსაც არ
 გაჩერდება. ნინაში დარაგაღე ქიმიოგე!
 ყბადღობა (რატაგაღე). მიატყვე *იხ. ნინაში*
 დარაგაღე. 2. ცხელების დროს მაღალი

ნაღარი *მიღე, ენებ, წიხს*, ჩაგვრის საფასური.
 უღარე, უღარე *მიღე, უარე*, დაუზარავი,
 დარქმალ-ი (დარქილ/რს) დსაპნევი, - მარამ
 (დ. ფიფია).

დარქალ-ი (ნინამი) ტლიპინი, ლაყგობა. *შღრ*,
 დარგალი, ტარკალი (ნინამი). *იშერ*, ტარღალი
 დარღალი, ყბამღა (ტ. გერ).

დარღალუბ (დარღალუბ) სახელი
 უღარღალუანს ზნისა - ლაყგობა,
 ხმამღალუ ლაპარაკი. მუსიე, თენა ნინას
 უღარღალუანსინი, ვაგაჩემინერო
 დისაგიორღეფალო? რასა, ეს ენას რომ
 ატარტლებს, ვერ გააჩერებს მინადასურელს?
 დარღალანს (დარღალუ ატარტალა ენა,
 უღარღალუ უტარტლებია, ნოღარღალუღ)
 ატარტალუბდა თურემი? *გრღმ*, ყბედობს,
 ლაქლაქებს.
 უღარღალუანს (უღარღალუ ატარტალა,
 უღარღალუ უტარტლებია, ნოღარღალუღ)
 ატარტალუბდა თურემი? *გრღმ*, ატარტალუბს
 (ენას). *იხ*, დერღაფი, ტერკაფი.

დარღალ (დარღალ) *იხ*, დერღალუ.
 დარღ-ი (დარღის) იგივეა, რაჯგეჩა -, თეპნის
 სჰჰარი, ნეწლით დანწლი დარისნარი
 მახე (კ. ხაღ, ძიბან, გვ. 18).

დარქმალუბ (დარქალუბს) სახელი
 დარქალუანს ზნისა - დამჰვიღება,
 დანწარნება. თქვან ბირაფაქ ვამაჭარ, გურ
 მუთუნე ვადამრქალუ : კ. საბუ, ქას, გვ.
 126 - თქვენი ნახე არ მელირსა, გული
 არაფერმა დამიშვიდა.

დარქიბ (დარქიბას) სახელი
 დეერციებუ(ნ) ზნისა - დღეპა,
 ბაცვითა. კიბორემქ დეერციუ - კიბლები
 გაცვთა.

დარწმება (დარწმებას) სახელი
 დარწმებას ზნისა - დარწმება.
 ეთოწკება დერწმე : ბ. ხეძ, გვ. 123 - მამბნ
 დარწმუნდა.

დარწმება (დარწმებას) სახელი
 დუღრხინღუ(ნ) ზნისა - დღეპა. კიბი
 ვაჭორებას ლიმიში ყუნწის კილღენსია დღე
 დარწმებას კარს ვამბიტირენია - კაცი
 ვაჭორებისას ნემსის ყუნწში ვაჭორებო და
 დღეპებისას კარში არ შემოტევეო. კიბის...
 დუღრხინღეჯ, თოწკება კარს
 ვაჭორენია. *ხაღს*, სიბრ, I, გვ. 70 - კაცს...
 რომ დაუღინღება, კარში არ გამოტევეო.

დარწმებალ-ი (დარწმებალ/რს) *მიღე, ენებ*,
წიხს, დუღრხინღუ(ნ) ზნისა -
 დღეპა. დარწმებალ-ი, დღეპა ვაჭორი
 დარწმებალ-ი : *ხაღს*, გვ. 28 - არასოდეს
 ვიყავი დღეპინღული.

დარქმალ-ი (დარქალის) დარქმალ-ი, დარქმალ-ი.
 ლითონის ჩამოსახმომი ყალიბი (*ქვლე*),
 ტყვიის ყალიბი, ტყვიანი (*ი. ყოფშ*).
 დარქალ-ი მისი ნასოფაქ ეთრი ვერსის გინი
 ქოლგე : *ი. ყოფშ, გვ.* - დარქალის (ტყვიის
 ყალიბის) ნაღლევი ორი ვერსის იქით (გაღმა)
 გადაწვდა. არღლევი უღუ ცაღას არღლევი
 დარქალ-ი მისი გიმასხანაჟს : *ვახაე*, 6.03.1930,
 გვ. 1 - ადგილი აქვს ცდას არღელის ყალიბიდან
 გამობტობისა.

დარქალ-ი // დარქალ-ი (დარქალ-ი) *მიღე, ენებ*,
 გვ. დარქალ-ი (ნ) ზნისა - სპამომ,
 სპამარინი, სპამფიცი. ხათე თოკ ბზორათე
 თიმ დღამი დარქალ-ი ფარა : *ქხს*, გვ. 185 -
 მამინე უნდა მოვარეოთ იმ დღისათვის
 საქარისი ფული. ართი წანამი დარქალ-ი
 ორზღლი დღეპინითა : *ი. ყოფშ, გვ. 31* - ერთი
 წლის სამიჯი საგნალი გამობტებეთო. *იხ*,
 დარქალ-ი.

დარქალ (დარქალს) სახელი დარქალ-ი
 ზნისა - სარქალ-ი მოწეპა; სარქალ-ი მიღმა.
 გიმეღე რამისე, დარქალ-ი : *ი. ყოფშ, გვ.*
 94,21 - ჩამოვიდა რამიდან, სადგით მიამა.
 დარქალ-ი (დარქალ-ი სადგით დარქალ-ი, დარქალ-ი
 სადგით დარქალ-ი, დარქალ-ი სადგით
 დარქალ-ი თურემი? *გრღმ*, სადგით დარქალ-ი
 სადგით (*ი. ყოფშ*).

დარქალ-ი (დარქალის) სანდარ-ი.
 დარქალ-ი (დარქალის) *მიღე, ენებ, გვ.*
 დარქალ-ი ზნისა -
 დარქალ-ი დარქალ-ი. დარქალ-ი ზნისა,
 ორ კიბორი დარქალ-ი : *ი. ყოფშ, გვ. 146* -
 ლოყა ნითელი, ვამიჯით, ყველას (ყოველი
 კაცის) დარქალ-ი. *იხ*, დარქალ-ი.

დარქალ-ი (დარქალის) ნეწმება,-
 უპანასწამლი. დარქალ-ი უწოღეღას
 სქანით ამღარო დღე! - უქანასწელი
 ყოფილოის შენთვის დღეპინღელი დღე!
 დარქალ-ი მისი ჭკობა რყოფუღასა! -
 უქანასწელი ჭმა ყოფილოისო!

დარქალ-ი (დარქალის) დარქალ-ი. დღე
 ამბეთ დარქალ-ი მუაშემი - დღე ამბით
 დარქალ-ი მამამისი.
 დარქალ-ი (დარქალ-ი დარქალ-ი,
 დარქალ-ი დარქალ-ი, დარქალ-ი
 დარქალ-ი დარქალ-ი, დარქალ-ი
 დარქალ-ი დარქალ-ი).

დარქალ-ი (დარქალის) იგივეა, რაჯ
 დარქალ-ი, - დარქალ-ი.

დარქალ-ი (დარქალის) მანდარ-ი. სარქალ-ი
 (*ხიყე*, - *ხიყე* : სპარ-ი), - მანდარ-ი.
 თქვანმინე მუთას ბზორე, მუთუნ
 დარქალ-ი რღას : *ქხს*, I, გვ. 308 -
 თქვეთვის არას დავზოგავ, რამე საშულა
 (გასაქანი) რომ იყოს. *შღრ*, დარქალ-ი.

მასპანსი (დასაქანეს) იგივეა, რაც დასაქანეც, - *მიქ. ერეძ.* ზე.
 დააქანეც (6) ზნისა - ბასაქანი (სამომხრაო), ბანძირაჲსი სასუალება.
 დასაქანეს ვებერანს, მუჯერ ორდუ მარგებელი: *ქს. I, გვ. 301* - გასაქან (განძირვის საშუალება) არ მოეცემს, რაც უნდა იყო ვაქეაცი (მარგებელი).

მასხაბა (დასახებას) სახელი დეესახებუ (5) ზნისა - ჩასახვა. გყას დეებადუ, გყას დეესახუ - ტყეში დაბადა, ტყეში ჩაისახა.

მასხაშა (დასახებას) სახელი დეასახელენს ზნისა - დასახელება. თიში სახელი დო გვარი დეასახელუ - იბისი სახელი და გვარი დასახელა. *გადტ.* დადავლუ, დაბარება. ათეწკალბ დეასახელუ ჩილას: *მ. ზუბ., გვ. 26* - ამასთან დადავლა ცოლს.

მასაქა (დასაქებას) სახელი დასაქენს ზნისა - დასაქა. სქანი დასაქება ლორიწყ თკოლუა: *ა. ყოფშ., გვ. 14* - შენი დასაქა ღმერთს უნდოდაო.

მასინჩხება (დასინჩხებას) სახელი დეესინჩხებუ (6) ზნისა - დასინჩხება, სინცხინაბან შინსუხება, სინცხინა შინება. დასინჩხებას ქონი მითმაღლ წამლო - დასინჩხებას ქონი უხდება ნამლოდ. დეესინჩხე დო იზონთანს - დაისიება და შფოთავს.

მასინჩხებუ (დასინჩხებულს) *მიქ. ერეძ.* წარს. დეესინჩხებუ (6) ზნისა - დასინჩხებუ. დასინჩხებუ დო კამბეზიჯალი გილემონთანდეს - დასინჩხელი კამეჩიეთი შფოთავდენ.

მასა (დასქებას) იგივეა, რაც დასქება - დისპილინი, დისნული. იჩინებათ, ჩქიმი დასქება რე! - იცნობდეთ, ჩემი დისპილია! *შარ. ჯამასკუა.*

მასაშა (დასქებას) დისპილიობა. ჯგირი დასქება ჯუნა - კარგი დისპილიობა აქეთ.

მასაშა (დასქებას) იგივეა, რაც დასქება - დისპილიობა.

მასრა (დასრალებას) სახელი დეასრაულენს ზნისა - მასრალება.

მასრა *ჯგვ.* მართლად, ნამიმიად, დასტურ. დასურო ქებურეცე უნდომი: *ა. ყოფშ., გვ. 59* - მართლაც მიდის ეს დევი. ეგებუ დასურო ემულელო დო ქუმორთასი: *მ. ზუბ., გვ. 6* - ეგებუ მართლად ამოვიდა დასუროვიდესო. ათე ჩქიმი სადღეგრძელო დეასურო ამინ ცუას! - ეს ჩემი სადღეგრძელო მართლაც ამინ იყოს.

მასსაშა, **მასსაშა** (დასუსთებას) სახელი დეასუსთენს, დეესუსთებუ (6) ზნისა - დასუსთება. შუგამი დეებსუსთებუქენი, დორჩელის

ქემეჯიროუქუ: *ა. ყოფშ., გვ. 163* -- როდესაც დაესუსტდება, დაგებულზე (გაპოლოზე) დაგებზე. *ორგულამო დეებსუსტე: ა. ყოფშ., გვ. 155* - ყოველმხრივ დაესუსტდი.

მასსაშა (დასუსთებულს) *მიქ. ერეძ.* წარს. დეებსუსთებუ (6) ზნისა - დასუსთებული.

მასსაშა (დასუსთებებას) სახელი დეასუსთორენს ზნისა - მასსაშაშაშაშა. ომეს დეასუსთორენს - ებოს დასუსთებებას.

მასსაშა (დასქებას) სახელი დეასქენს, დეესქებუ (6) ზნისა - დამსაქანება. კორანსაგედასქენს ბაღანურო გილბურელე: *ქ. საბუშ. ქართ. ზეს., გვ. 72* - თავმოყვრობას (კაცობას) არ შეშვენის, ბეჭეფურად რომ დაერობრო.

მასსაშა (დასქებას) სახელი დეასქილა-ლაფრას *მიქ. ერეძ.* ზე. დეასქილი დეანს ზნისა - დასარჩინი. შხვა საშეული ვამილე დო თქენი დეასქილი დეაფარი - სხვა საშელება არ მქონდა თქენი დასარჩინი.

მასსაშა (დასქინებას) სახელი დეასქინანს ზნისა - ძამილი. არმა დეუსე გიოგორხე მუშო უწესო დეასქინება: ყველა თავენ დაბაყენება მისი უწესო ენდილი. *იხ. რეკინი.*

მასსა (დასქებას - დაშსქებას) იგივეა, რაც დასქება, - დისპილინი, დისნული. *შარ. ჯამასკუა.*

მაბანჩა (დაგანჯებას) სახელი დეგანჯენს ზნისა - მაბანჩაშა.

მაბანჩა (დაგანჯებულს) *მიქ. ერეძ.* წარს. დეგანჯენს ზნისა - მაბანჩაშა. ცოროფილემ დეგანჯეულ მის გიძირუ ჩქიმიცალი: *ქს. გვ. 64* - სატროფასგან დატანჯეული ვის გინახავს ჩემისთანა.

მაბანჩა (დაგყეებას) სახელი დეეგყებუ (6) ზნისა - მაბანჩა.

მაშა (დაულას) მაბაშა. ქუმორხაგ დეულამორო, შურეცაკოტიოქუნცენი: *ა. ყოფშ., გვ. 164* - შეგებდება დამბლასავით, სულს რომ შეეკიკავს. *შარ. დავთა.*

მაშა (დაურას) მაშრა (*მ. ჯგვ.*)

მაშაშა (დაურებას) სახელი დეაურენს ზნისა - ძალით დამსპილება, დანყნარება; დარიბება. აკა დეაურე თი ბოში, ქეჩი მანგარას! - ერთი დაანყნარე ს ბოჭი, ელაპარაკე მაგრა! დააურენს (შაურე დაამევიდა, შოურამა დაუმევიდება, შინურამაშე) დაამევიდება თურმე *გრძ.* დაამევიდება. დააურენს დეუსე (შინურე დაამევიდა, შოურამა დაუმევიდება) *გრძ. სათავ. ქვ.* დეაურენს ზნისა - დაამევიდება თავს.

გაუგუნეთო - ნელს, ზაფხულში, ცილ-შვილს
კურორტზე არ უშვებ?

ლექსების კრებული (დაიფანებულ/რს) მიხ. ენებ.
წარს. დაჩაფანენს ზნისა -
დაჩაფანებულნი.

ლექსების კრებული (დაიფანება) სახელი
დაჩაფანენს, დეჩაფანებუ (ნ)
ზნთა - დაჩაფანება. შურქე
დაჩაფანასგ - და, სურქე ნძორი, თიში
ტურო: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 8* - სული რომ
(თუ) დაჩაფანება, ხარობს მძორი, მისი მტერი.
დაჩაფანენს (დაჩაფანა დაჩაფანა,
დაჩაფანა დაჩაფანება, დაჩაფანა(ნ)
დაჩაფანება თურქე) გრძმ. დაჩაფანებს.
დექეჩაფანებუ(ნ)/დეჩაფანებუ(ნ)
(დაჩაფანა დაჩაფანა, დაჩაფანა(ნ)
დაჩაფანება) გრძე. ენებ. დაჩაფანენს
ზნისა - დაჩაფანება.
დაჩაფანა(ნ) მიხ. ენებ. წარს. დაჩაფანებულნი.

ლექსების კრებული (დაიფანება) დიპლომა; დის
ნაცვალდ შერჩეული; დის მამიანი, დის
ნაცვალნი. *იხ. ჩაილი. შერ. ცონერი.*

ლექსების კრებული (დაიფანება) სახელი დეჩეფენს
ზნისა - 1. დაჩაფანება. მიფორქ, მიფორქი; -
დეფჩეფენ დო ორო ართის გეფორდექი!; *ქ.
საბუშ, ქახს, გვ. 125* - მიფორქარ, მიფორქარ! -
დაფორქო და მუდამ ერთზე ვიდგექი! 2.
დაჩაფანება. ბოშიქე დაჩაფენუ ცირასგ: *ი.
ყოფშ, გვ. 65; ქახს, II, გვ. 32* - ბიჭმა დაავალა
გოგოს.

ლექსების კრებული (დაიფანებულ/რს) მიხ. ენებ. წარს.
დაჩაფენს ზნისა - დეაქალბული. თე
უნჩაზიმა აფუ დაჩეფენბუღი თემუჭოფუა: *მ.
ხუშ, გვ. 201* - ამ უფროსისათვის აქვს
დავალბული ამის დაჭერი.

ლექსების კრებული (დაიფანება) სახელი დაჩაფინენს,
დეჩაფინებუ (ნ) ზნთა - დაბლასება.
ბურქე დოღურუ, დეჩაფინუ: *ქ. საბუშ, ქახს,
გვ. 152* - გული მოკვდა, დაგლასება.
დაჩაფინენს (დაჩაფინა დააქალბა, დაჩაფინა
დაუგლასება, დაჩაფინა(ნ) დააქალბებდა
თურქე) გრძმ. დააქალბებს.
დაჩაფინენს (დაჩაფინა დააქალბა, დაჩაფინა
დაუგლასება) გრძმ. სათა. ქე.
დაჩაფინენს ზნისა - დააქალბებს თავს
დეჩაფინებუ(ნ)/დეჩაფინებუ(ნ)
(დაჩაფინა/დაჩაფინა დააქალბა, დაჩაფინა(ნ)
დააქალბებულა) გრძე. ენებ. დაჩაფინენს
ზნისა დააქალბებს.

ლექსების კრებული (დაიფანება) მიხ. მოქმ. დამგლასებელი.
დაჩაფინა(ნ) მიხ. ენებ. მკ. დასავლასებელი.
დაჩაფინა(ნ) მიხ. ენებ. წარს. დააქალბებელი.
დაჩაფინა(ნ) მიხ. ენებ. წარს. დააქალბა.
დაჩაფინა(ნ) მიხ. ენებ. წარს. დააქალბების
სავალბური. *იხ. ჩიჩიკე, ჩიჩიკება.*

ლექსების კრებული (დაჩაფანება) სახელი დაჩაფანენს
ზნისა - დაჩაფანება.

ლექსების კრებული (დაჩაფანება), დაჩაფანენი,
დაჩაფანენი (დაჩაფანება) ექსპლ. ოკაზმზე
ბალაში დიდი დაჩაფანენი: *ი. ყოფშ, გვ. 47* -
დაანთო ძალიან დიდი ცეცხლი. დაჩაფანენი -
მუში მაჰამა რენი, თიში მანჭარა რენი -
ცეცხლი რამდენად ტუბილია, იმდენი მნარეო.
ბოშიქე ქიმიერო თე დაჩაფანენი: *მ. ხუშ, გვ.
298* - ბიჭი მივიდა ამ ცეცხლიან. დაჩაფანენი
ულა ცეცხლად ნასელა, გავაქ. ცეცხლი უკიდა,
უკიდურესი მდგომარეობაა. დაჩაფანენი
მეურს ქიანა: *ქახს, II, გვ. 142* - ინვის
(ნადგურდება) ქვეყანა. შერ. ლაზ.
დაჩაფანენი/დაჩაფანენი ცეცხლი (*ნ. მარი*).

ლექსების კრებული (დაჩაფანება) ძლიერი,
ჟოჯოხეთური ექსპლ. ვაჭყველი, სქანი(ი)
ქოროფაქ დაჩაფანენი თე ქეზმანტუ: *ქ.
საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 31* - ვერ ხედავ, შენი
სიყვარული ცეცხლის გენიად (ჯოჯოხეთური
ცეცხლად) მომენო (მომენო). დაჩაფანენი -
გენიას ინა ვაჭურმუ - ჟოჯოხეთური ცეცხლს
ის ვერ გაუძლებს.

ლექსების კრებული (დაჩაფანენი) გეჭონებას
ექსპლ. ჩაბრობა, მინავლება. ნუბე მალის
თიბეულუ, დაჩაფანენი ქიტიქონებელუ:
მასალა, გვ. 77 - ნაძვი მალე თავდებოდა,
ცეცხლი ჩაქრობაზე იყო (მინავლებულიყო).

ლექსების კრებული (დაჩაფანენი) დაჩაფანენი
ექსპლ. სქანი(ი). დაჩაფანენი მწმ.
ცეცხლისპირას, ცეცხლისპირად. დაჩაფანენის
ეკოფანულე გვალამ მანჭეა კოჩი -
ცეცხლისპირად ინვა მთის სიშხო კაცი.
დაჩაფანენი ექსპლ. მხედალ მხედალ ოროთ
ოქოკომალე - ცეცხლისპირას მოხუცი აკეთებს
სხედალსევა საჭმელს.

ლექსების კრებული (დააქალბება) სახელი დააქალბენს
ზნისა - დაცალბება. თქვან ნინალა
დააქალბეთი: *ქ. საბუშ, ქახს, გვ. 130* -
თქვენი სამსახური დამაცალბეთი! ამდღარი დღა
დააქალბებუნანია: *მ. ხუშ, გვ. 60* -
დექვენდელი დღე დაეცალბებოთ.
დააქალბენი (დააქალბა დააქალბა, დააქალბა
დაუცალბებია, დაჩაფანენი(ნ) დააქალბა
თურქე) გრძმ. დააქალბის.
დააქალბენი (დააქალბა შესაქალბელი განდა
დააქალბა, - დააქალბა(ნ) შესაქალბელი
ყოფილა დააქალბა) გრძე. შესაქალ. ენებ.
დააქალბენს ზნისა - შეიძლება დააქალბა.
დააქალბენი (დააქალბა შეიძლება
დააქალბენი, - დააქალბა(ნ) შესაქალბელი
დააქალბა) გრძე. შესაქალ. ენებ. დააქალბენს
ზნისა - შეუძლია დააქალბოს.
დააქალბენი (დააქალბა შეიძლება დააქალბენი,
დააქალბა(ნ) დააქალბენი,

ლხმარება (დახვარებას) სახელი
 დეეხვარებუ(ნ) ზმნისა - დახმარება.
 მეზობელს ოკო დეეხვარელოსით
 დეეხვარებუნა - მეზობელს უნდა
 დაეხმარო და შენც დაეხმარებინა.
 დახმარებუ(ნ) (ლხმარება დამხარა, ლხმარება
 დახმარება) გრდუ. გრძ. დაეხმარება.
 დიხხვარინე(ნ) (ლიხხვარინე შესაძლებელი გახდა
 დახმარება,-) გრდუ. შესაძლ. გრძ.
 დეეხვარებუ(ნ) ზმნისა - შეიძლება
 დახმარება.
 დაახვარინე(ნ) (ლახვარინე შეძლო
 დახმარებოდა,-, ლინოხვარინე(ნ) შესაძლებელი
 დახმარება) გრდუ. შესაძლ. გრძ.
 დეეხვარებუ(ნ) ზმნისა - შეუძლია
 დაეხმაროს.
 ლინახმარებალი მიძლ. მიჟლ. დამხმარებელი.
 ლახმარებალი მიძლ. გრძ. ზე. დასახმარებელი.
 ლინახმარებლი მიძლ. გრძ. წარს. დანახმარებლი.
 ლინახმარებალი მიძლ. გრძ. წარს. დახმარებლის
 საფასური.
 ლინახმარება მიძლ. უარყ. დაუხმარებელი.

ლხმარებალ-ი (დახვარებელ/ის) მიძლ. გრძ. ზე.
 დეეხვარებუ(ნ) ზმნისა -
 დასახმარებელი.

ლხმარება (დახმარებას) იგივეა, რაც
 დახვარება, - სახელი დეეხვარებუ(ნ)
 ზმნისა - ლხმარება. ოდახმარებაში მეჩამა
 დახმარებას, დახმარების მიცემა: მუხმა
 დახმარება შეგინე, იმ ანგარიში მის
 ათქვე?!: კ. საბუშ, ქახს, გვ. 114 - რამდენი
 დახმარებაც მისცა, იმისი ანგარიში ვის შეუძლია
 თქვას?!

ლხრემა (დახლოებას) სახელი დაახლოენს,
 დეეხოლეებუ(ნ) ზმნათა - დაახლოება.
 სქანი ღო ჩქიმი დახოლეება, ნანა, მუჭომი
 მარდი რე: ქხს, I, გვ. 151 - შენი და ჩემი
 დაახლოება, დედა, რა (როგორ) მადლია!
 დეეხოლეგ მუშეკუდე: მ. ხუბ, გვ. 17 -
 დაუახლოვდა თავის სახლს. დარდიქ გურს
 დეეეხოლეუ: ა. ყოფუ, გვ. 129 - დარდი
 გულში დამიახლოვდა. დეეხოლენი,
 დიჭუქუქ: კ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 19 - რომ
 დაუახლოვდე, დაინებო.

დაახლოენს (ლახრემა დაახლოება, ლხრემა
 დაუახლოება, ლინოხრემა(ნ) დაახლოებდა
 თურმე) გრძმ. დაახლოებს.
ლიხოლენს (ლიხრემა დაახლოება, ლხრემა
 დაუახლოება) გრძმ. სათავ. ქვ. დაახლოენს
 ზმნისა - დაახლოებას.
დეუხოლენს (ლხრემა დაუახლოება, ლხრემა
 დაუახლოება) გრძმ. სასხე. ქვ. დაახლოენს
 ზმნისა - დაუახლოებას.
დიხოლენებუ(ნ) (ლიხრემა დაახლოვდა,
 ლახრემა(ნ) დაახლოებულა) გრდუ. გრძ.

დაახლოენს ზმნისა - დაახლოვდება.
 დეეხოლენებუ(ნ) (ლხრემა დაუახლოვდა,
 ლხრემა(ნ) დაახლოება) გრდუ. გრძ.
დაახლოენს ზმნისა - დაუახლოვდება.
დიხოლენ(ნ) (ლიხრემა შესაძლებელი გახდა
დაახლოება,-) გრდუ. შესაძლ. გრძ.
დაახლოენს ზმნისა - შეიძლება
დაახლოება.
დაახლოენ(ნ) (ლახრემა შეძლო
დაუახლოებოდა,-, ლინოხრემა(ნ) შესაძლებელია
დაახლოება) გრდუ. შესაძლ. გრძ.
დეუხოლენს ზმნისა - შეუძლია დაახლოს.
დაუხოლენებუენს (ლახრემა(ნ) დაუახლოებინა,
ლხრემა(ნ) დაუახლოებინა, ლინოხრემა(ნ) დაუახლოებინებინა,
ლხრემა(ნ) დაუახლოებინებინა, ლინოხრემა(ნ)
კუზ. დაახლოენს ზმნისა -
დაუახლოებინებს.
ლახრემა(ნ) მიძლ. მიჟლ. დამახლოებელი.
ლახრემა(ნ) მიძლ. გრძ. ზე. დასახლოებელი.
ლხრემა(ნ) მიძლ. გრძ. წარს. დაახლოებელი.
ლახრემა(ნ) მიძლ. გრძ. წარს. დანახლოები.
ლახრემა(ნ) მიძლ. გრძ. წარს. დაახლოების
საფასური.
ლახრემა(ნ) მიძლ. უარყ. დაუახლოებელი.

ლხრემა(ნ) (დახოლენურს) მიძლ. გრძ. წარს.
 დაახლოენს ზმნისა - დაახლოებალი.
 მუღა ეფერი რჩედე ვარდე ღო
 დახოლენურსი სახოლას...: კ. საბუშ, ქართ.
 ზეს, გვ. 11 - რაგინდ ისეთი ბებერი იყო და
 დაახლოებული დასარულს...
 დახოლენურსი ზმნ. დაახლოებით. ეჩი
 გირვანქა მოწამალური ღლიგი დასაბადე რე
 დახოლენურსი ართი ორთალი დიხამი
 მარდეფალო: კ. ხუბ, 6.03. 1930, გვ. 2 - ოცი
 გირვანქა მოწამალური სიმინდი საეპარისია
 დაახლოებით ერთი ქცევა მინაზე (მინის)
 მოსაყრელად.

ლხრემა(ნ) (დახუნალ/ის-დაახუნალ/ის) მიძლ.
 გრძ. ზე. დოხოლეუ(ნ) ზმნისა - დასაქლოება.
ლხრემა (დახოლენას) სახელი დეეხოლენს
 ზმნისა - მარხვა. მა სი გაუგუნუენი, იმ
 დარდი დემა დეხონი: ქხს, I, გვ. 102 - მე
 სანამ არ ნამოგეცები, მანამ (იმ დემდე)
 იმარხული.

ლხრემა (დაეერებას) სახელი დაეეერენს,
 დეეეერენს ზმნათა - დაეეერება. ე
 ბოძე ედ დეუეერე: ა. ყოფ, გვ. 15 - ამ
 ბიჭმა არ დაეუერა. იმენი ვადეეერენს: ა.
 ყოფ, გვ. 106 - მანც არ დაეუერეს.
 ვადეეეერე სთავდა...: მ. ხუბ, გვ. 9 -
 შენ თუ არ დაეუერაო...
დაეეერენს (ლახრემა დაეეერა, ლახრემა
დაუეეერება, ლინოხრემა(ნ) დაეეერებდა
თურმე) გრძმ. დაეეერებს.
დიეეერენს (ლიხრემა დაეეერა, ლახრემა

ლერმარაბა (ლერმარაბის) მდგომარეობა.

ღვთმარება გამიწყურეუ ხეს - მდგომარეობა არ მინიშნებს ხელს. მუჭო გავგითიორე ღვთმარებაქ! - როგორ შეიცვალა მდგომარეობა!

ლერმარ-ი (ღვთმარის) ბოჟან. სიმინდის ვიშია ერთგვარი, ტანად - დაბალი, საადრეო. ზღარ. კიბაია.

ლერმარ-ი (ღვთმარის) მიხლ. ერბ. წარს. ღვთმარუნს ზნისა - დათუთმული, მამრად დაშენარნი.

ლერმარ (ღვთმარის) სახელი ღვთმარუნს ზნისა - ძლიერ დაწვა, მოთმავა, ვაგვავა (მდურლით ან ცეცხლით). ვამკაჭა სარხოს, ვადიდუღა დუღათი - არ მიეკარო ახლოს, არ დაინვა მდურლით (დაიმდურლო).

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქა, წარწავა დათუთქაც, წარწავა(ნ) დათუთქაცდა თურმე) გრდმ. თუთქაც, ბუგაც.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქა, წარწავა დათუთქაც) გრდმ. სასხე. ქე. ღვთმარუნს ზნისა - ითუთქაც, იბუგაც.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქა, წარწავა დათუთქაც) გრდმ. სასხე. ქე. ღვთმარუნს ზნისა - თუთუთქაც, უბუგაც.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქა, წარწავა(ნ) დათუთქულა) გრდმ. ერბ. ღვთმარუნს ზნისა - ითუთქა.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქა, წარწავა დასთუთქია) გრდმ. ერბ. ღვთმარუნს ზნისა - ითუთქა.

ღვთმარუნს (წარწავა შესაძლებელი გახდა დათუთქა, -) გრდმ. შესაძლ. ერბ. ღვთმარუნს ზნისა - შეიძლება დათუთქოს.

ღვთმარუნს (წარწავა შეძლო დათუთქა, -) წარწავა(ნ) შესაძლებია დათუთქა) გრდმ. შესაძლ. ერბ. ღვთმარუნს ზნისა - შეუძლია დათუთქოს.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქინა, წარწავა დათუთქინებია, წარწავა(ნ) ათუთქინებდა თურმე) კაუზ. ღვთმარუნს ზნისა - ათუთქინებს.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქა, -) დაწავა მიხლ. მოქლ. დაწავა მიხლ. ერბ. ზე. სათუთქა, დაწავა.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქული, დაბუგული. წარწავა მიხლ. ერბ. წარს. ნათუთქი, ნაბუგი.

ღვთმარუნს (წარწავა დათუთქის, ბუგვის საფასური.

ღვთმარუნს (ღვთმარის), ღვთმარუნს (ღვთმარის) სახელი ღვთმარუნს ზნისა - დაღვთმარ. ქობორ, ჯგერი ხელს ღვთმარუნს - ნახა, კარგ სახლს დაგამს. ქობორ... მათიორგონას ჭე შური ქვთმარუნს: მ. ხუბ., გვ. 8 - ნახა, მეთორმეტის ცოტა სული უდგას.

ქვთმარუნს იხილეთ ს. ხუბ., გვ. 122 - უდგას მას სული? სი ქვთმარუნს, სო უდგუნს შური: ი. ყოფი, გვ. 65 - შენ გამიგეო (შემიტყეო), სად უდგას სული.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა დაუღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ თურმე) გრდმ. დაღვთმარ. იღვთმარ (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა დაუღვთმარ) გრდმ. სათე. ქე. ღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაუღვთმარ, წარწავა დაუღვთმარ) გრდმ. სასხე. ქე. ღვთმარუნს ზნისა - უღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. ღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. უღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ თურმე) კაუზ. ღვთმარუნს ზნისა - აღვთმარუნს.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ღვთმარუნს (წარწავა დაღვთმარ, წარწავა(ნ) დაღვთმარ) გრდმ. ერბ. დაღვთმარუნს ზნისა - იღვთმარ.

ლექსებს (დედალობეს) მოიღო. თირითინა,
სინდროფალა. შორ. საბა: დედალები ქრციენი;
იხორ. დედალობა, ღებნ. დედალობა თრითინა,
დედაფალა (მ ჩიქ. მ ალფ., ა ღოლ.).

ლექსში შორსდ. ფიცცილის ფორმულა. გააკეთა,
ვარა, დედაში, ინანებქ - გააკეთე,
თორებ, დედას გეფიცები, ინანებ. შორ. ბაბამე.

ლექსში (დედამოკას) ტობან. ს ნოქალაქეეთან
(სენაკის რაიონი) მდინარე ტეტურზე არის
ძალიან ვინრო ადგილი, რომელსაც
დედაშოკას ეძახიან. არის გადმოცემა:
თორქი დამპყრობლები მისდევდნენო ორსულ
ქალს, რომელიც ამ ადგილს გამბახტა მდ.
ტეტურზე (ტეხირზე) და გავიდა სამშვიდობოს
ამიტომ ამ ადგილს ეწოდო დედა-მოკა-დედა-
შოკათუ/შონკათუ - დედა-ორსული. შორ.
მოკა, შოკათუ.

ლექსში (დედამოსას) შორ. ბორბოლიაში მოსა.

ლექს-პატონი (დედა-პატონს) დედა-პატონი,
ქალპატონი. დედა-პატონი, ქოჯიეთ
პატიო, აშო მომოჯიეთი! - ქალპატონო (დედა-
პატონო), გვეჯიეთ პატოცი, აქეთი მობრძანდით!

ლექსში შორსდ. ვაკერციების გამოზატველი.
დედა-შური, მუგოკოღუა აქ აბამინს: მ
გუბ, გვ. 43 - დედა (დედა-სული), რა
ვინდოდო აქ ქალს

ლექსში (დედობის) ლექსში (დედების)
დედაპირი, მოხუცი ქალი. დედიბ კებურს
ეკობე დო მუმი ომუალსი შუნსი: ქსს, I, გვ. 188
- დედაბერი კერისთან ზის და თავის საქსოვს
ქსოვს. ართმა დედიბის სოლო ქამარცხნო
კურდღელქ: ხაღბ. სიბრ., I, გვ. 13 - ერთხელ
დედაბერსაც მემომარცხა კურდღელი. ალას-
მალას, თონთი გუალას, დედიბი ყებურს: ი.
კოშ, გვ. 188 - ალას-მალას, დათვი მთაში,
დედაბერი კერიაზე. დედეგბის ვითოთირი
სოფელი ოკოდეღუა დო დედეგბი მითინს
თორფელუა: ხაღბ. სიბრ., I, გვ. 36 - დედაბერს
ვარმეტი სოფელი ეცოდებოდო და დედაბერი
არავის არ ეცოდებოდო. შორ. ბალიდი.

ლექსში (დედმანას) ბებია ქალი (მ. გარ.).
დედმანია ორდუ ბაღანეფიში
გმაყონაფალი ოსურო - დედმანია იყო
ბავშვების ამყენი ქალი, რომელიც ბავშვს
მაკრატლით ჭიბს შეაჭრიდა და ბავშვს
შეხებუდა (ა. მაკალ, გვ. 272) შორ. გურ.
დედამანია ბებია ქალი (ი. გვინ).

ლექსი (ლექსი) 1. კაპის ძირითადი ნაწილი,
ტანი, რომელსაც უპამინე უღელს. 2. უღლის
მთავარი ნაწილი, რომელშიც უპამირი
ტაპიპირი და წირახითი (იხ.) უპამიღუბა
კაპის ტანს (შორ. გ. ვლიჯა, ავბ., გვ. 57).

ლექსში (დედომანას) იგივეა, რაც
დედმანია.

ლექსში (დედომიწას) დედამინა.
დედომიწას ვარე იმი მანგი ქომოლსქუაგა
- დედამინაზე არ არის იმისი მსგავსი ვაჟკაციო.

ლექსში (დედოფა) (ლ'რს) დედოფალი. შორ.
დედგფალი.

ლექსი შორსდ. გამობახტავს მწუხარებას: უი; დედა!
დედე, მუჭო მუდინი კოჩქ - უი, როგორ
დიღუპას ის კაცქ!

ლექსში (დედექ) დედოფალი. ჩქიმ
დედექ მუჭო - ჩემს დედულეთში
მივდივარ.

ლექსში (დედების) იხ. დედიბი.
ლექსში (დედგფალს) იგივეა, რაც
დედოფალი. ქობიზე, მუმი დიდა ქობე
დედეფალი შორო: მ ხუბ, გვ. 117 - ნახა,
თავის დედა (ქი) ზის დედოფალიეთი.

ლექსში (დედგფალბას) დედოფალბა.
დედეფალიბა სივოსქე დო ოკო ვორდე
მაგა მა - დედოფლობა მენ გმუნის და უნდა
ვიყო მეფე მე.

ლექსში (დედგანას) იგივეა, რაც
დედექ მანია, - ბებია ქალი.

ლექსი (დედბას) იხ. დედა.

ლექსში (დექანს) დექანსი (დექანსი)
დექანსი. ჯეგმო
დექანსით // დექანსით ცილეფმით -
ძველად დილიანით დავდიოდით.

ლექსი (დექი, დეი-ს...; დეი-ფეო) დექი. ქემოურს,
ჩე რამის გუხენ, ფერი დეი: მ ხუბ, გვ. 209 -
მოდის, თეთრ რაშზე რომ ზის, ისეთი დევი.
უწუ თე ბოშით თე დეის: მ ხუბ, გვ. 210 -
უთხრა ამ ბიჭმა იმ დევს. თექ ზორცის
ქობანგდე დეი ფეი: მ ხუბ, გვ. 209 - იქ სორცს
ხარშავდა დევები. უწუ დეინც: მ ხუბ, გვ.
210 - უთხრა დევებს. ქილიჭყეს დეი ექ
ეშულა ჯიხამა: მ ხუბ, გვ. 210 - დაინყეს
დევებმა ამოსულა ციხეში.

ლექსი (დეის) დეილბ. სქანი დეექ გიჭანა: მ
ხუბ, გვ. 74 - შენმა დეიდამ დეიბარაო
(მოგისოო). ჩქიმ დეი ქორე-და, გაშხას
ქომოროთი! - ჩემი დეიდა თუ ხარ, კერას მოდი!

ლექსი (დეის) დეილი. ათენეფი დო ეთექ
მილაბიპუნი თინეფი, დეი-დეი ბუქუნეფი -
ესენი და იქ რომ მიდევს ისინი, დიდი-დიდი ხს
ქურტლებია.

ლექსი (დეიდას, დეიდი-ფეი) დეიდას. იხ. დეი.
თარი დეიდას პუნს - ორი დეიდა მყავს.
დეიდი-ფეი ათამაშენა - დეიდები
ათამაშებენ.

ლექსში (დეიდასქანსი, დეიდასქანსი)
დეიდასქანსი დეიდასქანი, შინი დეიდა.
დეიდასქანსი ქომორაგალე - დეიდაშენს
უთხარი.

ლიდასსა (დეიდასკუას←დეიდამსკუას დედის-
შვილი; დეიდასკუაღ-ფო, დეიდასკუაღმწის-
დეიდამეფილებს) დეიდას შვილი -
დეიდაპვილი.

ლიდაჩიმი (დეიდაჩქიმი) დეიდაჩამი.

ლიკონა (დეკობუნას) სახელი დეკაბუნს
ზნისა - ჩასხმა პირში. *იხ. ბუნა.*

ლია რთული ზნისწინა. *იხ. დლია.*

ლიამონი (ლიამონის) შადედეპული რძე
ყველის ამოღებამდე, - დეამონი,
დეამონი; დეამაბ. კასრში შედედებულ
ყველს - დეამონი - ხელით აგროვებენ
და ხელით სწორავენ (*ს. მაკალ., გვ. 192*).

ლიამსორე (დეამსორეს) მხზობელი, მიხვ
გვირდითი სხსლოვს. დეამსორეში
ოსური: *მ. ხუბ., გვ. 14* - გვერდით მოსახლის
ცოლი. ქიშერთ ხოლომავო, ა, მუმი
დეამსორეში ოსური: *მ. ხუბ., გვ. 17* -
მივიდა ახლოს, ა, მისი გვერდით მოსახლის
ცოლი. *იხ. დლიამსორე.*

ლილი (დელოს) ბალახი, - მდილი. ჩქიმი ჭითა
მოშვერში გინჯირას დღას დელი ვერს -
ჩქიმი ნითელი მოხერის ნაწილზე არასოდეს
მდილი არ ამოვა.

ლილანი (დელფანის) იგივეა, რაც
დეამანი.

ლიმი (დემი, დემს-), **ლემი** (დეემს), **ლიმი/ლემი**
(წლირს), იგივეა, რაც დეი (*მეზენ 1*) -
დევი. დეში ვორექ ქუთარია: *ქსს, I, გვ. 174* -
დევი ვარ ქუთარია. ქემწერილდე ართი
დეში ჯგურა კოს თე წყაროში დო ქომუნს: *მ.
ხუბ., გვ. 56* - (ქე) მინოლლა ერთი დევის
მსგავსი კაცი ამ წყალიან და სვამს.

ქიკნიხუნუე ხუს დენ ქე ბადი: *ა. ყოფშ., გვ.
42* - (ქე) დაისვა მხარზე დემა მოხუცი კაცი.
იღემში კოში დეკაცი. დეშიმ კოც
გინამქვა ტკლამ ინახუნაფლო: *კ. საბუშ.,
სართ. ზებ., გვ. 12* - დეკაცს (დევის კაცს)
გადაქცევ აყროში ჩასახმელად.

ლიმი (დეემს) დიდი. დეში დო ხორე დიდი
სახსლე (*ა. ყოფშ./წლიმი*) (დეემს) დეში
სქვა ნოყვე - დიდი შვილი მყოლია.

ლიმი ზემი (დემი ზემს) *მოქან. შვიტა. იხ.*
თუნთიმი ჭემი, მაჭყვადრი (*ა. მყ.*).

ლენაში (დენაციას) *მოქან. გრძ. წარს.* დო ცენს
ზნისა - ნაყარი.

ლენა (დერგის) დერგი, თინის სახურავიანი
ჭურჭელი ყველის ჩასადებად,
პოსტნაულის ჩასამწინილებლად. დერგი
ჭურის მსგავსია, ოღონდ თავი და ძირი ფართო
აქვს. ვირი დერგი კაბლა ყვალი: *ქსს, I, გვ.
216* - ორი დერგი (იმერული) ყველი. ქომონს
ცვალი ონარდუა დო ოსურს დერგი:
ხალხ. სიბრ., I, გვ. 144 - ქმარს ყველი

ენანობოდა დო ცოლს - დერგი. *ინადერგუ*
ყვალი დერგში შენახი ყველი. *შორ. ლაზ.*
დერგი თობს ჭურჭელი სახურავი (*წ. მარ.*).

ლერა (დერგას) სახელი უდერგუნს
ზნისა, - დერგუნა ნინამი, - ლაპერა.
უდერგუნს ნინას, ნიგე მთუთნიში
მაკოებელი რღასი - ლაებობს, ნეტავი რაიმეს
გამკეთებელი იყოს!

ლერანი (დერგანს) დილიანი. ულა...
უკრემი რე ფიტონით, ვარდა დერგეა-
ნით: *ა. ყოფშ., გვ. 1* - ნასელა... უკეთესა
ფიტონით, ანდა დლიოვანით. *შორ. დეკანი.*

ლერაში (დერგასის): დერგასი/დარდაფი
ნინამი - ანად ბაპრემა, გვირი ლაპარაპი, -
ლაპერა. ჩქიმი სინჯანო მოყვენქე
(//მოყვენქე) უდერგუნს ნინას დო
უდერგუნს - ჩემი სიძის მომყოლმა ილყაბა
და ილყაბა.

უდერგუნს (უდარაა ნინა ილყაბა, უდარაა
ნინა ულყაბა, უდარაა(ნ) ნინა ლყაბობდა
თურმე) გრძ. ლაებობს.

გულარაა(ნ) *მოქან. მოქან.* მოლყაბე.
ოღარაა(ნ) *მოქან. გრძ. მყ.* სალაყბო.
ნალარა(ნ) *მოქან. გრძ. წარს.* სალაყბი.
ნალარა(ნ) *მოქან. გრძ. წარს.* ლაებობისათვის
საფასური. *იხ. გერკავი (ნინამი).*

ლერა (დერღას) იგივეა, რაც დორღა, -
მორღა. ნინად დორღა - მორღა.

ლერა (დერღას) *იხ. გილადერღა*, -
ხმითალი, უსაქმური სიარული. *იხ. დარღა.*

ლესა (დეკუას) იგივეა, რაც დაცუა.

ლესა (დეცაფის) *იხ. დაცუა*, - მამრად
დარბმისას ბამცემული ხმა. *იხ. დეკუა.*

ლესა (დეხას) *იხ. დიხა (ა. ყოფშ.).*

ლესა (დეალას) სახელი დეანს ზნისა - დემა.

გამარხურს ჩიგეთი კვერცხიში დედალას
გათენანი, უკული იმღვებუნა -
გახაფულზე რჩებენ კვერცხის დებას რომ
გათავებენ, შემდეგ კრულდებან. ტკილიმა
მუთა ალოლე, მარა დეკუვა დეკანცე -
ტკილს ვერაფერს გაუკეთებს, მაგრამ თავს
მინჯ არ უდებს.

დეანს (ლოლა დადო, ლაჟალა დაუდეია,
ლორალა(ნ) დადებდა თურმე) გრძ. დებს.
დეანს (ლოლა დადილო, ლაჟალა დაუდეია)
გრძ. სთავ. ქვ. დეკანს ზნისა - იდებს
თავისას.

უდკანს (ლაჟალა დაუდეი, ლაჟალა დაუდეია)
გრძ. სახე. ქვ. დეკანს ზნისა - უდებს მისას.
დეკალუ(ნ) (ლოლა დადებულ იქნა,
ლოლა(ნ) დადებულა) გრძ. გვ. დეკანს
ზნისა - იდება.

ადეალუ(ნ) (ლაჟალა დადეი, ლაჟალა
დასდებია) გრძ. გვ. დეკანს ზნისა -

ეგება, დადებული უბდება.
დეც(ნ)/დეინე(ნ) (ფორს/ფორსინა) შესაძლებელი გახდა დადება, ფორსაშრო(ნ) შესაძლებელი გამბარა დადება, - *გრძეუ. ეგებ. დეცანს ზნისა - შეიძლება დაიდოს ადეც(ნ)/დეინე(ნ) (ფორს/ფორსინა) შეძლო დადებო, - ფორსაშრო(ნ) შესაძლებელია დაეცა) გრძეუ. ეგებ. უღეცანს ზნისა - შეუძლია დადოს.*
 ოდელაფუანს (ოფსაშრო დადებინა, უფსაშრო დაუდებინება) ოფსაშრო(ნ) ადებინებდა თურმე) კუზ. დეცანს ზნისა - ადებინებს.
მფაშრო, მფაშა მძღ. მჭეზ მდებელი, მდებო. ოფსაშრო მძღ. ეგებ. მჭ. დასადებო.
ფორსაშრო მძღ. ეგებ. წარს. დადებული, ნაფაშო მძღ. ეგებ. წარს. ნადებო.
ნაფაშრო მძღ. ეგებ. წარს. დადების საფასური. უფაშა, უფაშა მძღ. უაზრ. დაუდებელი. შორ. ლ. ზ. დე: დოდელა/დოდელაფუ დადება (ზ. მარი). იხ. ბენა.

ფურსი (ფელსი) მძღ. ეგებ. წარს. დეცანს ზნისა - დამეზული. იხ. მუფელალო.

ფარსაშრო (ფარსაშრო) უფნოდ და ურცხვად ლაპარაკი, ყველაფრის თქმა, - როშვა, ყბადრობა. მუს დეცარ დეცალანსინი, კინი მუს ვაუჭეუ - რას რომავს, ისეც მან არ იცის.

ფარსაშრო (ფარსაშრო) იროშა, უფარსაშრო უროშავს, ოფარსაშრო(ნ) რომავდა თურმე) გრძე რომავს, როტავს, ყველაფერს ამბობს (რაც ენაზე მოადგება).
ფარსაშრო(ნ) (-, ოფარსაშრო იროშა, უფარსაშრო უროშავს, ოფარსაშრო(ნ)/ოფარსაშრო(ნ) რომავდა თურმე) გრძეუ. ეგებ. რომავს, ლაყბობს. ოდელაფუანს (ოფარსაშრო დაუდებინება, უფარსაშრო უროშავს) ოფარსაშრო(ნ) არიშინებდა თურმე) კუზ. დეცარ დეცალანს ზნისა - არიშინებს. შორ. იზრ. დეცარ დეცალანს ზნისა და ურცხვად ლაპარაკი, - ჩეარეგოლი (ჯ. ბურ.).

ფარსაშრო (ფარსაშრო) მოლაყბა; მროშავი.

ფარსაშრო (ფარსაშრო) იგივეა, რაც დეცარ დეცალი, - სახელი დეცარ დეცალანს ზნისა - როშვა, როტვა, ყბადრობა.

ფეშა (დეშა) იგივეა, რაც ჯეშა, - **წეშონტვა თუთუში** - გრება (გრებოლი) თუთუნი. სუმი დეშეშა თუთუმი ქუმბოჭლურუ - სამი გრებოლი თუთუნი გამომიგავანა.

ფენსაშრო (ფენსაშრო): დენსაშრო კოჩი უწყინარი კაცი.

ფეშა (დეფეშა) მძღ. ეგებ. წარს. დეცილუნს ზნისა - უფნოდ დამეზული (ბალხი...).

ფეშა (დეფეშა) სახელი დეცილუნს ზნისა - უფნოდ, ანბარიშმიშვილად გლავა, კლიარ აუტვა, ნეშატა (ბალახის, ფოთლის ან სხვა რამის). ნი დეცილუ ოდიარეს! - უზნოდ ნუ გლეუ (პუტეუ) ბალახს!
 დეცილუნს (ფეშა გლეუა უზნოდ, უფიშა უგლეუა, ოფიშა(ნ) გლეუდა თურმე) გრძე. გლეუეს უზნოდ, პუტავს.
 უდეცილუნს (უფიშა უგლეუა, უფიშა უგლეუა) გრძე. *სახე ჯე.* დეცილუნს ზნისა - უგლეუეს, უპუტავს.
დეცილუ(ნ) (ფეშა იგლეუა ის, ფეშა(ნ) გლეუდა) გრძეუ. ეგებ. დეცილუნს ზნისა - იგლეუება.

დეცილუ(ნ) (ფეშა შესაძლებელი გახდა გლეუა, ფეშა(ნ) შესაძლებელი გამბარა გლეუა, ოფეშა(ნ) შესაძლებელი ყოფილა გლეუა) გრძეუ. შესაძღ. ეგებ. დეცილუნს ზნისა - შეიძლება გლეუა.

დეცილუ(ნ) (ფეშა შეძლო ეგლეუა, - ოფეშა(ნ) შესაძლებელი გლეუა) გრძეუ. შესაძღ. ეგებ. უღეცილუნს ზნისა - შეუძლია გლეუოს ოდეცილუანს (ოფეშაშრო აგლეუინა, უფეშაშრო უგლეუინება, ოფეშაშრო(ნ) აგლეუინებდა თურმე) კუზ. დეცილუნს ზნისა - აგლეუინებს.
მფაშრო მძღ. მჭეზ. უზნოდ მგლეუი, მკერეო. ოფაშრო მძღ. ეგებ. მჭ. საგლეუი, უზნოდ საკერეო.

ფეშა (დეფეშა) მძღ. ეგებ. წარს. დაგლეუილი, ნაკერეი უზნოდ.
ნაფაშა მძღ. ეგებ. წარს. ნაგლეუი, ნაკერეი უზნოდ.
ნაფაშა მძღ. ეგებ. წარს. უზნოდ გლეუის საფასური.

ფენსაშრო (ფენსაშრო) მშვიდი, ნაწარი.

ფენსაშრო (ფენსაშრო) დინჯი.

ფენსაშრო (ფენსაშრო) სახლის თაშვა. იხ. ოშა.

ფენსაშრო (ფენსაშრო) გამომტერებელი მშვიდი. მჭეუ რე იყინი, იდევირინანს მუფარენი - როგორაა, რომ იყურება, გამომტერებული იხედება რალაყა.
დევირინანს (დევირინანს) გამომტერებული იყურა, უფიშინა გამომტერებული უყურება, ოფიშინა(ნ) გამომტერებული იყურებოდა თურმე) გრძეუ. გამომტერებული იყურება. ოდევირინანს იგივეა, რაც იდევირინანს. შორ. დევირინი.

ფი (ფი) დევი. ოსური მიდეფე გაგამ იქ: *ქს, II, გვ. 148* - ქალი ნაიყვანა (ნალო) კაეამ დეგება.
ფი მარეი ზნისწინი, იგივეა, რაც დეო.

წი! შორსდ. გამობატავს დიდგულობას, დაყუდრებას. დ ი, მუსი რე ბედუნქი - დი, რასაა, რომ ბედავს!

წი/წიწი/წიწი იხ. რინა, - ყოფნა. სი ეფერი მუ ბოში დ ი: *ა. ყოფშ., გვ. 128* - შენ ისეთი რა ბიჭი იყავი.

წია! (-ლიდა) დედა, - შედის პირველ შემადგენელ ნაწილად: ღია-მუში (-ლიდა-მუში) დედაძისი, ღია-სქანი (-ლიდა-სქანი) დედაშენი, ღია-ჩქინი დედაჩემი, ღია-ჩქინი დედაჩემი. ასევე: ღია-ნათილი (-ლიდა-ნათილ/რი) დედაბოთილი...

წია? შორსდ. გამობატავს გაოცებას, გაკვირებას, შემოფოთებას. იგივეა, რაც დ ედა! (*იხ.*) დ ი ა, ხოათ ათაქეიქო? - დედა, კიდევ აქა ხარ? დ ი ა, პატონი, მუს მიწინთ: *ქხს, I, გვ. 307* - დედა, ბატონო, რას მიტყევი? შაფა, დ ი ა, დ ი ა, დ ი ა! მოზიკადი ათაქია: *ა. ცაგ., გვ. 65* - მეფევე, დედა, დედა, დედა! მომიცადე აქო! დ ი ა, მისი რე ვორწყექინი? - დედა, ვისაა, რომ ებედავ?

წიბაბა (ღიაბაბა), **წიბაბუ** (ღიაბაბუ) ერთი უღელში შესაბმელი ცალი ხარი. ხოჯეფი ართმაქიაშა დ ი ა ე უ ბ ე ლ ს - ხარები ერთმანეთთან ჰყავდათ შებმული. ორ ოჯახს თითო ხარი ჰყავდა ხოლმე და უღელში ერთად უბამდნენ (ხენის, თესვის დროს, ურემში...). ამას ეძახიან დ ი ა ე უ მ უ ა ხოჯი.

წიბაქონი (ღიაქონი) **წიბაქანი**. პაპა ზოგენდუა დ ი ა ე კ ო ნ ი ხვარენდუა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 114* - მღვდელი იზოგავდა და დიაკონი ხმარობდაო. პაპა რბელას დ ი ა ე კ ო ნ ი თ ი რბელელი უჭქუდუა - მღვდელ-გამძღარს დიაკონიც გამძღარი გვინათო. ქიდეკონე დ ი ა ე კ ო ნ ო: *ა. ყოფშ., გვ. 8* - დაიყენა დიაკენად.

წიბაქონობა (ღიაქონობა) **წიბაქონობა**. დ ი ა ე კ ო ნ ო ბ ა ს იბგურუაქია: *მ. ხუბ., გვ. 263* - დიაკონობას ესწავლობო.

წიბაბუში (ღიაბაბუში)/**წიბაბუში** (ღიაბაბუში) დედაძისი. უწუე დ ი დ ა მ უ შ ი ს უკულამი სქუაქ: *მ. ხუბ., გვ. 121* - უთხრა დედაძისს უმცროსმა შვილმა.

წიბაბო/რი (ღიაბაბო/რი) დედაბოთილი, სიდედრი (მეგრული არ არჩევს). დახე დ ი ა ნ თ ი ლ დოჯეფი რევილოდერ კასიოთი: *ქხს, I, გვ. 216* - კინაღმ სიდედრი მოკლა დატყენილი რევილოდერი. ქიოჭანუ ათე მუში სინჯა ღო უწუე დ ი ა ნ თ ი რ ქ ე: *ა. ცაგ., გვ. 56* - მოიხმო ეს მისი სიძე და უთხრა სიდედრმა. **ღიანთირო** (-ლიანთირო) შემცველი დედა (*ა. ყოფშ.*) (*შორ. თირო* ცვლა). *შორ. ლა ზ.* **ღამთირო** დედაბოთილი, სიდედრი (*ნ. მარი*).

წიბაბო/რა (ღიაბაბო/რა) დედაბოთილობა. დ ი ა ნ თ ი ლ ო ბ ა და ნოსალა კორხოლო გუბოზისებუნია - დედაბოთილობა და რძობა ორვე გამომიცდიაო.

წიბაბი (ღიარა) ბალახობა, ძოწნა. უწინვე, მუღოს მეფეყინებუ ჩხოუს დ ი ა რ ი ნ ი - ეუყურს, როდის მოსწყინდება ძროხას ძოგნა.

წიბარ (ღიარას) ქორნილი; ლხინი. შენძელიშ უშუშო დ ი ა რ ა ვეკუაფუნია: *თ. სახოქ., გვ. 252* - შასინძლის გარემე ქორნილი არ იქნებაო. იყუე დ ი ა რ ა ქ ე ბალახე: *ა. ცაგ., გვ. 13* - იქნა ქორნილი ძალიან. იყოუ ხარუბე, დ ი ა რ ა დო რხინქ: *ა. ყოფშ., გვ. 107* - იქნა ხარება, ქორნილი და ლხინი. ირო ნვარას ვორწყევი დო ღლას ვავორწყევი დ ი ა რ ა ს: *ქხს, I, გვ. 170* - ყოველთვის ტირილიშ ვარ და არასოდეს არ ებედავ ლხინს. *შორ. ლა ზ.* გამარი საქმელი, გამარობა პურის ქამა (*ნ. მარი*); *სვან. ღიარ* პური.

წიბარა (ღიარაგას), **წიბარა** (ღიარაგას) სახელი ო დ ი ა რ უ ა ნ ს, ი დ ი ა რ ს ზნათა - 1. შვიპა, დაპურება. ოკო მიქქუდანი წიწილეფი მიკოლდაფა დ ი ა რ ა გ ა - უნდა ვიციოდე ნინილებას მოვლა და დაპურება. მუში ხეთი ჭკომუა ვეშეუღებუ დო ბალახაყალი ვო დ ი ა რ უ ა ნ ქ - მისი ხელით ქამა არ შეუძლია და ბავშვითი ვაპურებ (*ვაჭმე*). 2. ბალახობა, ძოწნა. მუღვა ო დ ი ა რ უ ე ნ ი, ი მენი უღუ გერიში ღნჯა: *მასლ., გვ. 69* - რამდენც უნდა გამოკებო, მინც აქეს მგლის ღვარძლი. ჩხოუ ო დ ი ა რ უ ა ნ ს გოუღუე - ძროხა საბალახოდ გაუშვა. ცუნჯელ ნდოლოს გ ი ე ლ დ ი ა რ ა - ნამიან მდელიზე დაბალახობენ. *შორ. ბალანაში* **ღიარაგა** - ბავშვის ქმევა (*დაპურება*); ქოთომიში **ღიარაგა** - ქათმის ქმევა (*დაპურება*); ხოჯიში **ღიარაგა** - ხარის ძოგება. **იღიარს** (იღიარო იბალაბა, უღიარო უბალაბა, წიღიარაშ(ნ) ბალახობა და თურქე) *გრძლ.* ბალახობს, ძოგს. **იღიარე** (ნ) (იღიარო შესაძლებელი გახდა ბალახობა,-) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* ი დ ი ა რ ს ზნისა - შეიძლება იბალახოს. **აღიარე** (ნ) (აღიარო შეძლო ებალაბა, წიღიარაშ(ნ) შესაძლებელი ებალაბა,-) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* ი დ ი ა რ ს ზნისა - შეუძლია იბალახოს. **ოღიარაგა** (ნ) (ოღიარაუ აბალახსა, უღიარაუუ უბალახებია) *გრძლ.* აბალახებს, აძოვებს; საქმელს აჭმევს. **ოღიარაგაგა** (ნ) (ოღიარაუუ აბალახებინა, უღიარაუაუუ უბალახებინებია, წიღიარაუაუაუ(ნ) აბალახებინებდა) *კაუზ.* ო დ ი ა რ უ ა ნ ს ზნისა - აბალახებინებს, აძოვებინებს; აჭმევებინებს, აპურებინებს. **მაღიარაგა**, **მაღიარაგა**, **მაღიარა** *მიმე. მოქმ.*

მობალახე, მძოველი; მჭმელი.
 ოფსარაჲ, ოფსარაშაჲ; ოფსარი მხო. ენბ. მყ.
 საბალახო; დასაპურებელი; საძოვი; ბალახი.
 ფარსული, ფარსული მხო. ენბ. წარს.
 ნაბალახები; ნაჭამი; გამძღარი.
 ნაფსარა, ნაფსარაჲ მხო. ენბ. წარს. ნაბალახები;
 საძოვი; ნაჭამი, ნაჭმელი.
 ნაფსარაჲჲ, ნაფსარაშაჲ მხო. ენბ. წარს.
 ბალახობის, ძოვის; ქამის საფასური.
 უფსარა, უფსარაჲ მხო. ვაჯე. უბალახებელი;
 უჭმელი.

ფარსული (ღაბარაფულ(რს) იგივეა, რაც
 ღიარელი.

ფარსული (ღაბარულს) მხო. ენბ. წარს. იღიარს,
 ოღიარუანს ზნათა - ნაბალახებში;
 ნაჭამში.

ფარსული (ღაბარულს) იგივეა, რაც ღიარაფა.

ფისქან-ი (ღიასქანს- ღიდასქანს) დედამედი.
 ... ღიასქანქი მუშარუქუ? : *ქსს, I, გვ. 128 -*
 ... დედამენა რად გემა?

ფისქან-ი (ღიასქანსს) იგივეა, რაც ღიასქანი.
 ლანძღარ ღურელიში მინჯე - ღიასქანი
 უბედური: *ქ. საბუშ, ქსს, გვ. 150 -* გალანძღულ
 მკედრის პატრონი - დედამენი უბედური.

ფისქან-ი (ღიარქიმს-ღიდა-ჩქიმს) დედამედი.
 ღემა სიმზარი მიღუღენი, მუშა უქქუ,
 ღიარქიმო? : *ქსს, I, გვ. 26 -* ნუსუღ სიზმარი
 რომ მოინდა, რას ნიშნავს (რად იცის),
 დედაჩემო? დიდა ჩქიმო შთური რე: *მსალ.,*
გვ. 42 - დედაჩემი შტური. ბჭარ?
 დიარქიმო, თუთა - მუარქიმო? : *ქსს, I, გვ.*
10 - შზე დედა ჩემი, მთარე - მამაჩემი.
 ოღიარქიმო ქოაწანს-ღა (ფიცული); დედაჩემი
 თუ მნამს. ოღიარქიმოში შურუმე (ფიცული):
 დედაჩემის სულს ვეციავ. დიარქიმოში
 შურუმე, ვაგოიგე მუთუნ ქესა მარჩილით -
 დედაჩემის სულს ვეციავ. არ გაგიშვებ არავი-
 თარ შექმთხევაში (არავითარ ქესა ვერცხლით).

ფისქ, ფისქ, იან ნაწილაკი გამოხატავს დასტურს,
 თანმიმდევრულად. ოღიანს, იი, ნამდვილიად.

ფისქ/ფისქუ იხმარება სენაკურ კილოში, იანს -
 ზუგად. - სამურზაყანოლოში (*ი. ყოშშ.*).

ფისქუ, **ფისქაშ** *ნაწილაკი*: ოღიანს, ოღიანს,
 მაროილას, სნოროედ, ნამდვილიად, კიდევაც.
 დიასხუთ ვემურჩა სქან თუთუმს - დიახაც არ
 მოცეკვ შენს თუთუმს. ე ბოშიქ დიასხეთ
 ვერინ: *მ. ხუბ., გვ. 63 -* ამ ბიჭმა დიახაც ვერ
 იცნო.

ფილი (ღიღის, ღის) ოღიღი. რაგადანა, დიდი
 კოჩი რენია - ამბობენ, დიდი კაცი არისო.
 დიდი შიწუხეს თე იმაგორილი კორჩეჭქე: *ი.*
ყოშშ., გვ. 4 - დიდად შენწუნდენ ქე ამორჩეული
 კაცები. დილო ზნაჲ. ძილორ, დიდად. წგ
 დიდი ინაზღ ქარეჭქე: ნელს დიდად

იმძღარა ქარებმა. შირ. ღა ზ. დიდი დიდი;
 დილო ძილორ (*ნ. მარ.*).

ფილა (ღიღას; დიდალ-ფუი დედები)// **ფილა** დედა.
 აწურ, დიდა, ძირაფამა: *ქსს, I, გვ. 342 -* აწი,
 დედავ, ნახემდის! ჩქინი) დიდალდეფი
 ფაფორკას რე, მინ-გუანას: *ქ. საბუშ, ქსს, გვ.*
164 - ჩვენი დედები ფაბრიკაში, ზოგი-ყანაში.
 ოღიღამი გემატალუ დედის ძუნძული: დიდა
 გეუმატალუ - დედა უქუნძული; გჟაღ.
 მუსრი გაავლო. ოჯკომალს დიდა
 გეუმატალუ - მუსრი გაავლო საქმელს,
 მთლიანად შექამა. ოღიღამი ნეარაფა დედის
 ტირება, გჟაღ. ცუდი დღის დაყრა, ავი საქმის
 დამართება. ქოთი დიდა უნგარეს: *ი.*
ყოშშ., გვ. 157 - კიდევაც დედა უტირეს - ავი
 საქმე დამართეს. ოჯკომალი მუთუ ქოშოდენი,
 დიდა უნგარეს - საქმელს, რაც იღო
 (სუფრანუ), დედა უტირეს - მუსრი გაავლეს
 (ერთიანად შექამეს).

ფილა/ფილა (შხოლოდ სახელობით ბრუნვაში)
 მოფერებთი, საფიცური სიტყვა, როცა დედა-
 ქალი მიმართავს შვილს ან, საერთოდ,
 ახალგაზრდას რაღაც თხოვნით;
 შინაარსობლივად ქართულში მისი შესატყვისი
 ჩანს **ფილა**, **დედა**; დედა თუ გიყვარს;
 დედა გენაცვალოს. დიდა გე, აჭა ვთი კველბ
 ქომოშტორენე! - დედილამ (დედა გენაცვალოს),
 ერთი ეს ჯოორკო (კველბ) მომანოდე. *იხ. გვ.*

ფილა **ფი** **მუშა** (ღიდა ღო მუშას) დედამედი. უქუ
 დიდა დო მუშასგ: *ი. ყოშშ., გვ. 31 -* უთხრა
 დედამამს. ჩქიმი მეტი ქომოლსკუა ჩქიმი
 დიდა დო მუშას ვაყუნდე: *მ. ხუბ., გვ. 34 -*
 ჩემს მეტი ვაჭივილი ჩემს დედამამს არ ჰყავდა.
 გენახა სქეფ დიდა დო მუშამი ძეაღი
 მაგახალი რენია: *საღბ. სიბრ., I, გვ. 30 -* ცუდი
 შვილი დედამამის ძეღის მტეხველიაო.

ფილა **ფი** **სქან** (ღიდა ღო სქეფას; დიდა ღო სქეფა-
 ღურმუშ) დედამედი. დიდა დო სქეფა
 გეგროვას გვალო შხვარე - დედა-შვილის
 სიყვარული მილად სხვაა. დიდა დო
 სქეფაღენს აკურაგადუფუნა - დედა-
 შვილებს მოუღაპარებიათ.

ფილა (ღიდაღას) დედამედი. დიდაღას
 მუთუნ ვექუჯლორთუ - დედობას არაფერი არ
 დაუდებთა.

ფილა (ღიდაღობას) იგივეა, რაც
 დიდაღას - დედობა. მუს გოხვარენია ჩქიმი
 დიდაღობაჲ? : *მ. ხუბ., გვ. 244 -* რას
 გიშველოსო ჩემი დედობა? დიდაღობათ
 ერთხინთ, ათუნა მიდელოთინ - დედობით
 გოთხინთ, ეს რომ ნალოთ.

ფილა (ღიდაღას) დედამედი. დიდაღამი გინი
 მოყუნს - დედიანი ხბო მოჰყავს. დიდაღამი
 დედიანად. დიდაღამო ტაკუსოფუტერს -

ლექსები (ლიტერატურა) იგივეა რაც
ლიტერატურა, - ლიტერატურა. ლიტერატურის
კონკრეტული თითო რედაქციისთვის: *ს. საბუჯ, ვ. ხუცი, გვ. 87 - დედამისი ჩვენზე ფიქტით (გონებით) ზეზურადაა დამდარი.*

ლექსები (ლიტერატურა) ლიტერატურა. ...ათე
ორს, თი გინიმი დი დაჩხოუმი მინჯეს,
ქიმიჩინა: *ნ. ვოუშ, გვ. 44 - ამ ქალს, იმ ხზოს
დედაძროხის პატრონს, მისცენო.*

ლექსები (ლიტერატურა) ლიტერატურა.
დიტერატურა ხო ვაიძირუ? - დედაცხენი
ხო არ გინახას?

ლექსები (ლიტერატურა) ლიტერატურა.

ლექსები (ლიტერატურა) სახელი
დიტერატურა (ნ) ზნისა - ძლიერ
ბასუქება. ბრუღს ჭყუნს დო
დო დიტერატურა - ბევრს ჭამს და ძალიან
გასუქდა.
დიტერატურა (ნ) (ლიტერატურა გასუქდა,
ლიტერატურა რა) გასუქებულა,
ლიტერატურა რა) გასუქებებოდა თურმე) გრდუ.
წეს. სუქდება ძლიერ.
ლიტერატურა რა) მიჰ. წარს. ძალიან
გასუქებულა.

ლექსები (ლიტერატურა) (ლიტერატურა/რ) მიჰ. წარს. დიტერატურა (ნ) ზნისა - ძლიერ
ბასუქებულა.

ლექსები (ლიტერატურა) ლიტერატურა, ამპარტახანი.
დიტერატურა კორიე - დიდგულა კაცია.

ლექსები (ლიტერატურა) იგივეა რაც
დიტერატურა, - ლიტერატურა.

ლექსები (ლიტერატურა) სახელი
დიტერატურა ზნისა - ლიტერატურა. მიში
მენდი უღუ, ათეში მანჯარათი
დიტერატურა სინი? - ვისი იმედი აქვს, ასე
მნეავედ რომ დიდგულობს?
დიტერატურა (წეს. ბაილიაში გადიდგულდა,
ბაილიაში რა) გადიდგულეულა) გრდუ.
ს. უნებ. დიდგულობს.

ლექსები (ლიტერატურა) (ბაილიაში გადიდგულა,
ბაილიაში რა) გაუდიდგულეობა,
ბაილიაში რა) გადიდგულეობდა თურმე)
გრდმ. ადიდგულეობს.

ლექსები (ლიტერატურა) (ბაილიაში გადიდგულა,
ბაილიაში რა) გადიდგულეობდა) გრდმ. უნებ.

დიტერატურა ზნისა - დიდგულობს.
დიტერატურა (ნ) (ლიტერატურა შეძლო
დიდგულა, - ლიტერატურა) შესაძლებელია
დიტერატურა) გრდუ. შესაძლო. უნებ.

დიტერატურა ზნისა - შეუძლია
დიდგულეობს.

დიტერატურა (ლიტერატურა) (ლიტერატურა
დიდგულეობს, ლიტერატურა
დიდგულეობს, ლიტერატურა
დიდგულეობს, ლიტერატურა)

ადიდგულეობს თურმე) კაუზ.
დიტერატურა ზნისა - ადიდგულეობს.
ლიტერატურა მიჰ. მიჰ. მიჰ. მდიდგულეობს.
ლიტერატურა მიჰ. უნებ. მი. სადიდგულეობს.
ლიტერატურა მიჰ. უნებ. წარს.

გადიდგულეობს.
ლიტერატურა მიჰ. უნებ. წარს. ნადიდგულეობს
ლიტერატურა მიჰ. უნებ. წარს. დიდგულეობს
საფასური.

ლიტერატურა (ლიტერატურა) ლიტერატურა. ზერ.
მიდგო.

ლიტერატურა (ლიტერატურა) ლიტერატურა.

დიტერატურა ზალანა ცუნს - დიდგულა
(დიტერატურა) ბეშეი ჭყუნს. ზერ. დიდგულეობს.

ლიტერატურა (ლიტერატურა), ლიტერატურა (ლიტერატურა)
სახელი დიტერატურა, დიტერატურა ზნისა -
1. ლიტერატურა. დიტერატურა დო მოწყობა
ქიჩანაში სი გოსქება: *ნ. ვოუშ, გვ. 108 -*
დიტერატურა და მონყალბა ქვეყნისათვის შენ
შეგქვეყნის. 2. ლიტერატურა. ტა დიტერატურა
საქმე - გადიდა თავისი საქმე

დიტერატურა (ლიტერატურა, ლიტერატურა უდიდგობა,
ლიტერატურა) ადიდგობდა თურმე) გრდმ. ადიდგობს.
დიტერატურა (ლიტერატურა, ლიტერატურა უდიდგობა)
გრდმ. სათუ ქ. დიტერატურა ზნისა - იდიდგობს.

დიტერატურა (ლიტერატურა) გაუდიდა, ბაილიაში
გაუდიდგობს) გრდმ. სახე. ქ. დიტერატურა
ზნისა - უდიდგობს.

დიტერატურა (ნ) (ლიტერატურა გადიდა, ბაილიაში რა)
გადიდგობდა) გრდუ. უნებ. დიტერატურა ზნისა
- დიდგობს.

დიტერატურა (ნ) (ლიტერატურა გაუდიდა, ბაილიაში
გადიდგობს) გრდუ. უნებ. დიტერატურა ზნისა -
უდიდგობს.

დიტერატურა (ნ) (ლიტერატურა შესაძლებელი გახდა
დიტერატურა, -) გრდუ. შესაძლო. უნებ. დიტერატურა
ზნისა - შეიძლება გადიდგობს.

დიტერატურა (ნ) (ლიტერატურა შეძლო გადიდგობს, -
ბაილიაში რა) შესაძლებელია გადიდგობს) გრდუ.
უნებ. დიტერატურა ზნისა - შეუძლია გადიდგობს.

დიტერატურა (ლიტერატურა) (ლიტერატურა გადიდგობს,
ლიტერატურა) გადიდგობს, ლიტერატურა რა)
დიდგობს

დიტერატურა (ლიტერატურა) (ლიტერატურა
დიდგობს, ლიტერატურა) გადიდგობს, ლიტერატურა
დიდგობს, ლიტერატურა)

დიტერატურა (ლიტერატურა) (ლიტერატურა
დიდგობს, ლიტერატურა) გადიდგობს, ლიტერატურა
დიდგობს, ლიტერატურა)

ლიტერატურა (ლიტერატურა) ლიტერატურა. გოთანდ,
დიტერატურა ბეჭე ფარტას გელაფარტასულე:
სალო. გვ. 62 - ვაიფინდა, დიდგულეობს
ფართოდ ამოჩახება.

მაფრე ვარე - ჩვენს სოფელში ამის მსგავსი დიდფლონიანი კაცი მეორე არაა.

ფილკაზმი, ფილკამი (ლიქქაღამს, ლიქქამს) დიდღირიანი. დიდ ქაღამი თხალეფი გოცოღუნანია, ვარაგუნანია შეგის: *შ. ზუბ., გვ. 306* - დიდრქიანი თხები გეცოლებიანო, გეჯახებინო (გირქენენო) მეგს: *იხ. ქა.*

ფილქაზამი (ლიქქარამს) დიდფშაღირანი. ბრელე მუნე დო ქვარაქე მაარდე, დიდ ქვარამო გინირთუ - ბევრს სვამს და მუცელი გაეზარდა, დიდმუცლიანად იქცა (გახდა). *იხ. ქვარა.*

ფილქაზანა (ლიქქაზანას) *ქობრ.* სოფელია. 'დილქაზანა-დილ-ღეკაზანა'. *შირ. ღღვანა* (სოფელია), ღღვანაფი.

ფილქაზანქამი (ლიქქაღანქამს) დიდლოყაზანი. *იხ. ღღვანა*.

ფილქან-ი (ლიქქონს) თირიხან, თხუნან, სპრან. *იხ. დიდღონა.*

ფილქანილი (ლიქქონილრს) *მიჭ. ენებ. წარს.* დიდღონუნს ზნისა - ბათირიხნილი, ბათისუნაშლი.

ფილქანა (ლიქქონას) სახელი დიდღონუნს ზნისა, - იგივეა, რაც დიდღონი - თირიხან, თხუნან, სპრან, - დიდღანა. ფაფირთი პის დიდღონუნს, ქიმიკაზანი ბაღანასი - ფაფით პირს ითიხნის, მიხედვ ბუცუქს! დიდღონუნს (ფილქანა თითხან, უფილქანა უთითხანა, ფილქანამდე) თითხანდა თურქე) *გრძლ.* თითხნის, დიდღონს.

დიდღონუნს (შიფილქანა მოითითხანა, შიფილქანა მოუთითხანა) *გრძლ. სათვ. ქვ.* დიდღონუნს ზნისა - ითითხნის. უდიდღონუნს (შიფილქანა მოუთითხანა, შიფილქანა მოუთითხანა) *გრძლ. სასხვ. ქვ.*

დიდღონუნს ზნისა - უთითხნის. დიდღონუნე (შიფილქანა მოითითხანა, შიფილქანამდე) (მოითითხანა) *გრძლ. ენებ.* დიდღონუნს ზნისა - ითითხანება, იდიღონება.

დიდღონუნე (შიფილქანა მოითითხანა, შიფილქანა მოსითითხანა) *გრძლ. ენებ.* უდიდღონუნს ზნისა - ეთითხანება, უდიღონება.

დიდღონუნე (შიფილქანა შექძლო მოითითხანა, - შიფილქანამდე) შექძლო მოითითხანა) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* უდიდღონუნს ზნისა - შეუქძლია მოითითხნოს, მოთხუნუნოს. თდიდღონაფუგანს (ოფილქანაშა ათითხანანა, უფილქანაშაშა უთითხანანება, ფილქანაშაშაშა) ათითხანანება თურქე) *კუჭ. დიდღონუნს ზნისა - ათითხანანებს, ათხუნუნანებს. ფილქანაშაშაშა მიჭ. მოჭ. მოითხანელი, მთხუნელი. ფილქანაშაშაშა მიჭ. ენებ. შვ. სათითხანელი,*

სათხუნელი. **ფილქანაშაშაშა** *მიჭ. ენებ. წარს.* 'გათითხანილი, 'გათხუნანილი. **ნაფილქანა** *მიჭ. ენებ. წარს.* ნათითხნი, ნათხუნანი. **ნაფილქანამი** *მიჭ. ენებ. წარს.* თითხნის, თხუნუნის საფასური.

უფილქანა, **უფილქანა** *მიჭ. ენებ.* მოუთხუნელი. *იხ. თითხანება, ტიგყონა.* **ფილქამი** (ლიქქამს) დიდფშაღირანი, დიდფშაღამა. *იხ. ცუბა.*

ფილქამი (ლიქქამს) დიდფშაღამა, დიდფშაღამანი. *იხ. ცუბა.*

ფილქამი (ლიქქამს) დიდფშაღამანი. კერი თხოზე დიდ ქვამი: *ა. ყოფ. შ., გვ. 121* - კერატი სდევს დიდფშეგინანი. *იხ. ჩქეპა.*

ფილქანინა (ლიქქანინამს) დიდღცხპირი, დიდღცხპირანი. *იხ. ჩხეხინდი.*

ფიშ! *შირსე.* გაკვირებას გამოხატავს. დით! ღობღურე, ქომისხუნე, ვეზადგანე, გორქდღას: *კ. საბუ. შ., ქხს, გვ. 131* - დედა! მოკვდე, მირჩენია, ვერ ავდგები, ცოდე! დით! დით! ჩქინი ცოდე, მუ უბედრობა რე ენა? - დედა, დედა ჩენი ცოდე, რა უბედურება არის ეს?

ფიშა *შირსე.* იგივეა, რაც დით! გამოხატავს. გაკვირებას, განცვიფრებას, წუხილს... დითა, დითა, ჩქომიშენი, დითა, ჩქომი ბრალო! დითა, მურე, ზღოღესენი, დიდღასკოლო! - დედა, დედა, ჩემი ცოდე! დედა, ჩემი ბრალო! დედა, რა, რომ მიქნეს, თავგასატეხი! დითა! ეს მუს თურქე ჩქომი თოღლეფი! - დედა, ამას რას ხედავს ჩემი თვალები? დითა! საყვარელია, სქანამახულა დედიბის მუ სუფთა დული ნოღლეფინა: *შ. ზუბ., გვ. 140* - დედა! საყვარელი, შენი ხნის ბებერს რა სუფთა თავი გქინაო.

ფიშ! იგივეა, რაც დით! დითა! შპი. დითუ, ალექს, გვერდ სახენწიფო ჯარი ხოლო ქომორჩანანია: *ქხს, II, გვ. 152* - ვაი, ალექ, ნახვიარი სახელმწიფო ჯარი კიდევ გვაყვსო.

ფი-ი იგივეა, რაც დი, - (დის; დი-ფი-ი დევები. დი-ფი-ი/დი-ენ-ქ; დი-ენ-ს/დი-ენ-ს...) *იხ.* დემი- დევი. ოჭოფესე დო კითხესე დი ექ ქე: *ა. ცაგ., გვ. 12* - დიჭირესე და ჰკითხეს დევებმა. დი ექს მუკულე დო არძოს გამკეთესუ: *ა. ყოფ. შ., გვ. 31* - შემოუარა დევებს და ყველას გამოკითხოვა.

ფიშამამ *იხ. ხვამა.* ძლიხვამე მუში დიდებაქ! დიხვამე მუში სახერქე! (ლოცვა): - დაილოცოს მისი დიდება! დაილოცოს მისი სახელი! დიხვამე მუში დიდებაქ, დილორის ვწორე მაღლობას: *შ. ბერ., გვ. 80* - დაილოცოს მისი დიდება, დიჭირთს ვწორე მაღლობას.

ფიშაქალაშა (დიქაქალაშეს) ჩასამარდნი, ჩამოსამარდნი. დიქა-ალაშე-დიქა-ალაშე

ფიკალუ (ლიკალუს) ჩასასმელში.
ლიკალუ - ლიკა-ალუ - ლიკო-ალუ.
ფიკალ ფორლი (ლიკალ ფორლის) ჩასასმელში ფირფოკი.
ფიკი, ფიკი ზაზ. დაბლა, ძვევითი.
ფიკი, ფიკი ზაზ. იგივეა, რაც ლიკე, - ძვევითი, დაბლა. (საბრისპ. უეკ, ეკი.) ათე კოჩიზი ლიკი წყარი ართი ყინტი გეურს. *ბ. ზუბ., გვ. 56* - ამ კაცის იქით (ქვევით) წყალი ერთი წვეთი არ მიდის.
ფიკი - რთული ზმისწინი (ლიკო-: მარტვი ზმინი ლი-(ლ-დე) და ნაწილაკი კო) ზმინზედური წარმომავლობისა. 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას ზევიდან ქვევით (საბრისპირა: გეკო); ერთულად შეიძლება გადმოიცეს ჩა-, ჩამო-, შემო- ზმისწინებით: ლიკაჯალონანს - ლიკო-ოჯალონანს ჩამოაგზავნის (შორ. ოჯალონანს აგზავნის), ლიკაპირინანს - ლიკო-პირინანს შემოვიღის (შორ. პირინანს თვლის, აპარებს). 2. ზმის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: ლიკილუ - ლიკო-ილუ ჩამოიტანა (შორ. ილუ იტანა), მარა ლიკააშენუ - ლიკო-აშენუ გზა ჩამოაშენა დაბლა (შორ. აშენუ აშენა). 3. ანმცოს ფორმას აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: ლიკო-ღეუნს ჩაღეუნს (შორ. ღეუნს დაგმს), ლიკა-ახუნუნანს ჩააგუნანს (შორ. ოხუნუნანს აგუნანს). ლიკო - ზმისწინს თავში თუ დაერთო დადასტურების გე, გო- ნაწილაკები, მაშინ იკარგება რთული ზმისწინის ი და უშუალო მეზობლობაში მოხვედრილი ლკ-ტკს (ასიმილაციით): გეტკაჯალონუ - გე-ლიკო-ოჯალუნუ ქე ჩამოაგზავნა, გეტკაპირქუ - გე-ლიკო-პირქუ ჩამოაგზავნა ადამიანი.
ფიკოდაბალ-ი (ლიკოდაბალ/რს), **ფიკოდაბალს** (ლიკოდაბალის) დაბალი ადგილი, დადაბლება. იმი ყუდე ლიკოდაბალისა ლიკოდეუ - იმისი სახლი დაბალ ადგილას (დადაბლებაზე; ქვევით) დგას.
ფიკოლ-ი (ლიკოლ/რს) დაღმართი. *შორ. ფიკოლიძე.*
ფიკოლასუ (ლიკოლასუს) იგივეა, რაც ლიკალასუ, - ჩასამარდნი (ადგილი). *შორ. გინოლასუ, მიკოლასუ.*
ფიკოლიშ-ი (ლიკოლიშის) ტოპონ. დაღმართისა (*ბ. ცხად, კატალი, გვ. 97*).
ფიკოლუ (ლიკოლუს) იგივეა, რაც ლიკალუ, ლიკოლი, - ჩასასმელში.
ფიკორაზუ (ლიკორაჟუსა) სახელი ლიკორაჟუს ზმისა - ჩამომრეკაჟა, ჩამომრეკა (საქონლისა).
ფიკოლას (ლიკოლას) სახელი ლიკილიდან ზმისა - ჩამოტანა.

ფიკინტუ (ლიკინტუს) სახელი ლიკიინტუს ზმისა - ჩამოტანა. ნდემქ მანდუ კარმა დო ოკო ლედეტი ქეტიკინტუსისი: *ი. ყოფუ, გვ. 58* - დევმა მოაღია კარამდე და უნდა დედებერი გადასლაპოს... *იხ. ყინტუ.*
ფიკინტუ (ლიკინტუსი) სახელი ლიკაპსოთანს ზმისა - ბადეშაპაჟა; ჩამოტანა (პირში, ხახაში). ნდემქ... ოკო ლედეტი ქეტიკიესოთასისი: *ი. ყოფუ, გვ. 58* - დევმა დედებერი უნდა გადასლაპოს.
ფიკოლ ზაზ. დაბლა. ლიკოხო ცხოვრენს - დაბლა, ქვევით ცხოვრობს.
ფიკინტ-ი, ფიკინტ-ი (ლიკინტონსი) დაღმართი (საბრისპირა ეკოხონი). ეკოხონს ლიკოხონი მოყუნისა: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 42* - აღმართს დაღმართი მოსდევსო. ეკოხონს ეკოხონი ლიკოხონი ამოიბრინე, დაღმართი ჩამოიბრინე. ლიკოხონი ზაზ. დაღმართზე, ქუა არძო... თუ ლიკოხონი გე მიიკრეკელდე: *ი. ყოფუ, გვ. 31* - ქუა ყველა ამ დაღმართზე მიგორავდა.
ფიკინტისი (ლიკინტისა) *კინობ.* პაბტარა დაღმართი. ლიკოხონი არღვლი რდე - ჩალრმავეული (პატარა დაღმართი) ადგილი იყო (საბრისპირა ეკოხონი).
ფიკოლ, ფიკოლ ზაზ. ძვევითი, დაბლა მხარის (საბრისპირი ეკოხო). *შორ. ლიკე.*
ფიკოლუ/ფიკოლ ზაზ. ძვევითი, დაბლა მხარის; დაღმართიდან. ხონარი გეგონე ლიკოხონი: *ი. ყოფუ, გვ. 31* - ხმა გაეგონე ქვევითიდან. ლიკოხონი მუღვარენი მანგარი ხუმა ორქიქლე! - ქვევითიდან რაღდე მგარი ხმა ისმის!
ფიკოლანს (ლიკოლანს) სახელი ლიკოლანს ზმისა - ჩამომგზავნა.
ფიკალს (ლიკალას - ლიკოლას) სახელი ლიკუქურს ზმისა - ჩამოსვლა, ჩამოსლა. დეკილეხე ართი წყაროცე: *ი. ყოფუ, გვ. 15* - ჩვიდნენ ერთ წყაროსისა. შურო ვეტიკურქ - სრულებით არ ჩავალ (ვეტიკურქ - გე-ლიკო-ურქ: ი ხმოვანი იკარგება, დე ასიმილაციით გვაძლევს ტკ-ტს; ოუ-უე-უს).
ფილს (ლილას) დილა. დილა მშვიდობის, პატონი! - დილა მშვიდობის, ბატონი! *შორ. ორდო/ორდო; ოქუგარე.*
ფილს - რთული ზმისწინი (ლი- და ლა-: მარტვი ზმისწინი ლი-ლ-დე - და ნაწილაკი ლა-) 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას ზევიდან ქვევით აღმაცერად, გვერდით; ქართულად შეიძლება გადმოიცეს ჩა-, ჩამო- ზმისწინებით: ყამამი დილა-ტაჟა

ჩარტყმა (ჩასობა) ხანჯლისა, გაღე დილა - ხუნა გარეთ ჩამოფელოდა. 2. ზმნის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისად: დილა-აჟინუ ჩამოხედა ალმატერად (*ჰორ. უჯინუ უყურა*), დილა-ცუუ ჩაცვიდა (*ჰორ. ცუუ ცვიდა*). 3. ანშის ფორმას აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: დილა-ასუნუანს გარეთ დასვამს (*ჰორ. ოხუნუანს სვამს*), დილა-აგაფუანს ჩააგებინებს (*ჰორ. ოგაფუანს აგებინებს ხანჯალს*).

აღსანიშნავი (დილაბუნაფას) სახელი დილეუბუნანს ზმნისა - ჩამოქიდივაბა; ცალ-ცალი ხარის ერთ უღელში შივაბა. ართიანიშა დილეუბუნა სოჯეფი - ერთმანეთთან შებმული შყათ ხარები. *ჰორ. აასაქეფაფა.*

აღსანიშნავი (დილაგარს)/აღსანიშნავი (ჯილანგარს) ძალნიან ძალიერი. ე დილაგარსი აზარე მესოფუნს - ეს დილაგარსი აჯერ მიდის (მიგლოჯინობს). დილაგარსიჯეჯურა კოჩინია, თქუანა - ჯილანგარსის მსგავსი კაციაო, - იტყვიან.

აღსანიშნავი (დილაკინას) სახელი დილეკინანს ზმნისა - მოდნაპ ჩანნა. ევად'ილეკინუ ე კოჩიქ - არ ჩაინია აპ კვად.

აღსანიშნავი (დილალეს) *მიძლ. ენებ. ზე.* დილეურს ზმნისა - ჩასასპლელი. ბეჭე დილაღეშა ქემერთეზი, ცხენი ქინჯიროუ: *ბ. ზუბ., გვ. 181* - მზე ჩასვლაზე რომ მივიდა, ცხენი (ქე) წეება.

აღსანიშნავი (დილანგარას) სახელი დილენგარს ზმნისა - ბარათ ტირილი. ქოძირე ართი სქეამი ცირა, დილენგარსეჯ ვაში ჯინსე: *ა. ცაგ., გვ. 57* - ნახა ერთი ლამაზი ცირა, ტირის ხის ძირში.

აღსანიშნავი (დილანგირას) სახელი დილენგირე (ნ) ზმნისა - ღაბტევა (გვერდით). ეშ კოჩიბ გურს ეე დღელენგირე, მახა, ბრელი ცოროფილი: *ა. ყოფშ., გვ. 125* - ისე კაცის გულში არ დაეტევა, საყვარელი, ბევრი შეყვარებული.

აღსანიშნავი (დილანჯირას) სახელი დილენჯირე (ნ) ზმნისა - გვირდით ნოლა, ამონოლა.

აღსანიშნავი (დილაყუმას) სახელი დილაყენს ზმნისა - ჩაბევა. ნაბორუე თორიშორო ტვერი დილაბეყენსე თოლსუ: *ა. ყოფშ., გვ. 151* - ნაქარი თოვლის მსგავსად მტვერი ჩამაცვივდება თვალში.

აღსანიშნავი (დილაბეყენას) სახელი დილაბე (ნ) ზმნისა - ღაბა. ვაბეს ეე დილაბებე გროში, სოჯენს გილეზაროთუნან: *ვეური, გვ. 386* - ჯიბეში არ გიძევს გროში, ხარები იქეთ-აქეთ დაეყავს (თოკით).

აღსანიშნავი (დილაბუნანს), აწსანიშნავი (დილაბუნაფას) სახელი დილეუბუნანს ზმნისა - გვირდით 'ამო'ჯდომბა. ნოსაში დილაბუნაფა ვაგოკონია-ღა, კველას გინუკუნი: *თ. სახოკ., გვ. 255* - რძლის გვერდით ამოჯდომა თუ არ გინდა, ყოროკო გადასნიეო.

აღსანიშნავი (დილეულას) სახელი დილეურს ზმნისა - ჩასპლა.

აღსანიშნავი (დიმაკარს) კუშტპირი (*ე. გლოია*), კუშტი-პირი.

აღსანიშნავი (დიმაკირალს) *მიძლ. ენებ. დაბაკირანს ზმნისა - ღამბამელი.*

აღსანიშნავი (დიმდარს) მდიდარი. ღარიბი რექენი, ვენარღა, დიმდარი რექენი, ვეფეასა: *ხალხ. სიბრ., გვ. 147* - ღარიბი (თუ) ხარ - არ ინალელო, მდიდარი (თუ) ხარ - არ იზეგო. უშკუე დიმდარს ჭკვერი ღარიბი უჯეკინია: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 138* - უტყუო მდიდარს ჭკვეინი ღარიბი სუგობია. ღარიბი ვორექ, დიმდარც მეყუნეჩქიში სქეამი ცოროფილი: *ქხს, I, გვ. 37* - ღარიბი ვარ, მდიდარს მიჰყავს ჩემი ლამაზი შეყვარებული. დიმდარი დო ღარეზი თეშოთე რე ალა-კვალა: *ა. საბუშ., ქართ. ზუპ., გვ. 15* - მდიდარი და ღარიბი მისთვისაა თანაბარი.

აღსანიშნავი (დიმდარს) *მიძლ. ენებ. ზე.* დილეურს ზმნისა - ღამბამელი. ბეჭე დილაღეშა ქემერთეზი, ცხენი ქინჯიროუ: *ბ. ზუბ., გვ. 181* - მზე ჩასვლაზე რომ მივიდა, ცხენი (ქე) წეება.

აღსანიშნავი (დიმდარს) სახელი დილენგარს ზმნისა - ბარათ ტირილი. ქოძირე ართი სქეამი ცირა, დილენგარსეჯ ვაში ჯინსე: *ა. ცაგ., გვ. 57* - ნახა ერთი ლამაზი ცირა, ტირის ხის ძირში.

აღსანიშნავი (დილანგირას) სახელი დილენგირე (ნ) ზმნისა - ღაბტევა (გვერდით). ეშ კოჩიბ გურს ეე დღელენგირე, მახა, ბრელი ცოროფილი: *ა. ყოფშ., გვ. 125* - ისე კაცის გულში არ დაეტევა, საყვარელი, ბევრი შეყვარებული.

აღსანიშნავი (დილანჯირას) სახელი დილენჯირე (ნ) ზმნისა - გვირდით ნოლა, ამონოლა.

აღსანიშნავი (დილაყუმას) სახელი დილაყენს ზმნისა - ჩაბევა. ნაბორუე თორიშორო ტვერი დილაბეყენსე თოლსუ: *ა. ყოფშ., გვ. 151* - ნაქარი თოვლის მსგავსად მტვერი ჩამაცვივდება თვალში.

აღსანიშნავი (დილაბეყენას) სახელი დილაბე (ნ) ზმნისა - ღაბა. ვაბეს ეე დილაბებე გროში, სოჯენს გილეზაროთუნან: *ვეური, გვ. 386* - ჯიბეში არ გიძევს გროში, ხარები იქეთ-აქეთ დაეყავს (თოკით).

აღსანიშნავი (დილაბუნანს), აწსანიშნავი (დილაბუნაფას) სახელი დილეუბუნანს ზმნისა - გვირდით 'ამო'ჯდომბა. ნოსაში დილაბუნაფა ვაგოკონია-ღა, კველას გინუკუნი: *თ. სახოკ., გვ. 255* - რძლის გვერდით ამოჯდომა თუ არ გინდა, ყოროკო გადასნიეო.

აღსანიშნავი (დილეულას) სახელი დილეურს ზმნისა - ჩასპლა.

აღსანიშნავი (დიმაკარს) კუშტპირი (*ე. გლოია*), კუშტი-პირი.

იქუნქ? - შიგნითას მსგავსი არაა, მაგრამ რას იხამ?

აზნახალაშ ზაზ. შიგნინდან. ძღაბიქე კარი დინახალე შე დოკოლე: *ა. ყოფშ., გვ. 103 - გოგომ კარი შიგნიდან დაკეტა.*

დინახალე შე გეზაბახსე ოხო-კოქქე: *ა. ცაგ., გვ. 41 - შიგნიდან გამოსახა ვაჟ-კაცმა.*

აზნახალაშ ზაზ. იგივეა, რაც დინახალე შე, -

დინახალე შე.

აზნარ-ი (დინდარს) იგივეა, რაც დიმდარი, - მდიდარი. ცოფე ართი დინდარი კოჩი: *შ. ხუბ., გვ. 195 - ყოფილა ერთი მდიდარი კაცი. დინდარენქ დედარობ: ქხს, I, გვ. 174 - მდიდრები გაღარობდნენ.*

აზნარაშა (დინდარებას) სახლი ადინდარენს, იდინდარეუბ(ნ) ზინთა - ბამდინდარება. ტეკეოლე ვ ბოშიქე ტევედინდარგ: *ა. ყოფშ., გვ. 24 - გაკეთდა ეს ბიჭი, გამდიდრდა.*

აზნარარენს (ბაზნარო გაამდიდრა, ბაზნარარაშ გაუმდიდრებას, შინაზნარარაშ(ნ) გაამდიდრება თურმე) გრძე ამდიდრებს. იდინდარეუ(ნ) (ბაზნარო გამდიდრდა, ბაზნარარაშ(ნ) გამდიდრებულა) გრდუ. *ნებ. ადინდარენს ზინთა - მდიდრდება. ოდინდარებაფუანს (ოზნარარაშუა გაამდიდრებინა, უზნარარაშუაშ გაუმდიდრებინება, ნოზნარარაშ(ნ) ამდიდრებინება თურმე) კაუზ.*

ადინდარენს ზინთა - ამდიდრებინებს. ბაზნარარაშ მიძე. მიუშ. 'გამდიდრებელი. ოზნარარაშ მიძე. ნებ. მე. 'გამდიდრებელი. ბაზნარარაშ მიძე. ნებ. წარს. გამდიდრებელი. ნაზნარარაშ მიძე. ნებ. წარს. 'განამდიდრები. ნაზნარარაშ(ნ) მიძე. ნებ. წარს. გამდიდრების საფასური.

ბაზნარარაშ მიძე. უარყ. გაუმდიდრებელი.

აზნარ-ი (დინდარს) დინდარე, სპინს შაპი ცვილი. შორ. ლაზ. დუნდგა დინდგელი, სკის შუე ცვილი (*ნ. მარბი*).

აზნ ზაზ. შიგნით, შიგ. ქილნახოთის დიდი ქვა ბანოს: *შ. ხუბ., გვ. 3 - ჩაადგეს დიდი ქვა შიგნით. ათე ერთი ჯიბალენქ ბაჭარი დინი ქილნახოთის: შ. ხუბ., გვ. 6 - ამ ორმა ძმაბ (ძმებმა) ბანარი შიგნით ჩაადგეს.*

აზნარაშა (დინდარებას) მიძე. ნებ. წარს. დინოღეუნს ზინთა - ჩანადგამი. დინდარეუბა ვარქქე - ჩანადგამი არ ჩანს.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინოღეუნს ზინთა - ჩადგამის საფასური. ათენა შიორთოთ დინდარეუბურს - ეს შიორთოთ ჩადგამის ფასი (გასამრეჯლო).

აზნარ-ი (დინდარს) მიძე. ნებ. წარს. დინათხოვრანს ზინთა - ჩანათხარი (სიღრმეში). დინათხოვრან რე დო მუუთხოვლით! - ჩათხრილია (სიღრმეში ჩანათხარა) და მოუფრთხილდით!

აზნარ-ი (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინათხოვრანს ზინთა - ჩანათხარის (სიღრმეში თხრის) საფასური (გასამრეჯლო).

აზნარ-ი (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინოღეუნს (ნ) ზინთა - ჩანდარდნი. ორომეს რე დინდარეუბი - ორომოა ჩანდარდნი.

აზნარ-ი (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინათხოვრანს (ნ) ზინთა - ჩანდარდნი. ართიშახ დინდარეუბი მაქიაშახ ვადანთხოვნიბა - ერთხელ ჩანდარდნი მერეჯეურ არ ჩანდარდებო.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი, ჩანდარდნი (ძალით). რქქე, ძალით რე დინდარეუბი - ჩანს, ძალითა ჩანდარდნი.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი საფასური.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი, ჩანდარდნი.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი; შინდარაშ.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი საფასური.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი (კუბოში).

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი საფასური.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს ზინთა - ჩანდარდნი საფასური.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს (ნ) ზინთა - დარდარდნი, ჩანდარდნი საფასური.

აზნარაშ(ნ) (დინდარეუბურს) მიძე. ნებ. წარს. დინდარეუბანს (ნ) ზინთა - დინდარდნი, ჩანდარდნი.

ჩაყრის (შორ. ორღვანს ყრის), დინო-სქილეუ ჩარჩება (შორ. სქილეუ რჩება). *იხ. დინო.*

აზრობარა (დინობარაჲს) სახელი დინუბარს ზმნისა - ჩაბარება (სულისა). დინუბარე შური დო გეთიოდინე: *ქხს, II, გვ. 18* - ჩა'უბერა სული და ააყენა.

აზროლაშა (დინოლაჲსა) სახელი დინოღეუნს, დინუღეუნს ზმნათა - ჩადმამ (სულისა, ფეხისა...); ბამცომცელება. თეჲი მუჭოთი სანარგიატე კუჩხი ქიღინოღეგნი, ხათეღეუქილე: *ა. ყოფ., გვ. 44* - იქ სანარტამ რეგორეკი ფეხი ჩადმა, მაშინათეე შოურა. მუღდა დასუსთებული რღე, ქინოტოღეგნე შურყთა: *ქ. სამუშ., ქხს, გვ. 143* - რაც ვინდა დასუსტებული იყო, ჩავიდგამს სულსო.

აზროლაშვილი (დინოლაჲვილ/რს) *მიძე. ენებ. წარს.* დინოღეუნს ზმნისა - ჩადმამული. ჯგირო რე დინოღეუმილი - კარგად არის ჩადმული.

აზროლაშუ (დინოლაჲშუს) იგივეა, რაც დინმადეუშალი, - *მიძე. მიქშ.* დინუღეუნს ზმნისა - ჩამდამელი. ჩქიში შურიში დინოღეუშუ, სინათლე დო ეალიშ მანგე: *ა. ყოფ., გვ. 108* - ჩიხი სულის ჩამდგმული, სინათლე და ელვის მსგავსი.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინოღევანს ზმნისა - ჩადმება.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინოღინუ (ნ) ზმნისა - ჩაბარება.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინააბირანს ზმნისა - ჩამრომება.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინაათიკინანს ზმნისა - ჩაფსორება. მეთუნს ქუწინქინი, ქიღნეგოთიკინანს - რასეგ რომ ეტყვი, ჩავფხორავს (ინდუეროთი).

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინათხოზუ (ნ) ზმნისა - ჩადმეხება.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) *მიძე. ენებ. წარს.* დინაათხოზანს ზმნისა - ჩამხინილი. ართი არღეილი დინოთხოზილი რღე - ერთი ადგილი ჩათხილი იყო.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინაათხოზანს ზმნისა - ჩამხინი (სიღრმეში). დისა ქიღნაათხოზო რუ - მინა ჩათხარა (სიღრმეში).

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინიკირტონუ (ნ) ზმნისა - პირტინა, კორტინა, ჩხიპინი (შეგნით). ართი ქაქარი ქობუნღე, უზოს დინიკირტონუღე: *ა. ყოფ., გვ. 131* - ერთი ციკანი მყავდა, ეხოში იკორტინებოდა (ბალახბოდა).

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინოლაჲუნს ზმნისა - ყაშა (შეგნით). ურგებელი ჯოღორი მხვაში ცუდეს დინოლაჲუნსია: *თ. სახოუ., გვ. 259* - გამოუსადეგარი (უეარგისი) ძალი სხვის სახლში ყეფსო.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინოლეუ (ნ) ზმნისა - ჩაპარღნა. ჩქენ ცოლას ეგნაღა დო ხარხი ვაკოკათუა: *ქ. სამუშ., ქხს, გვ. 132* - ჩვენს ცოლავში არ ჩავარდე და ხალხი არ მოაგროვო.

აზროლაშა (დინოლაჲფირს) *მიძე. ენებ. წარს.* დინოლეუ (ნ) ზმნისა - ჩაპარღნილი. ოლენგყემისი რე დინოლაჲფირი - ტლაპოში (საფლოში) არის ჩავარღნილი.

აზროლაშა (დინოლაჲნყეუას) სახელი დინიღენტყუ (ნ) ზმნისა - ტლაპოში ტრიალი, ნოლა. დეჲი ოლენგყემის დინიღენტყუ - ღორი ტლაპოში (ლაფში) გორაობს, ნეეს.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინანთხუ (ნ) ზმნისა - ჩაპარღნა. თხოზილს ქიღნანთხუ - თხოზილში (ქე) ჩავარდა.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) *მიძე. ენებ. წარს.* დინანთხუ (ნ) ზმნისა - ჩაპარღნილი. დინანთხაფილი კოჩი - ჩავარღნილი კაცი.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინანწყყუნს ზმნისა - ჩანყმება.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინაარატუნს ზმნისა - ჩამდმება. იშო ქინაარატუუ წყარს ნოხორო ართ დიხას: *მ. ზუბ., გვ. 227* - იქით (ქი) ჩაადგო ნყალში მალულად ერთ ადგილას.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინორენ (დინოლაჲლას) სახელი დინორენ (ნ) ზმნისა - ჩამდმება. დინახალე ოხოკოჩი დინორენღე: *ა. ყოფ., გვ. 49* - შეგნით ვეცკაცი იღბა.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინაარღევანს ზმნისა - ჩაპარ. ებადილი წყარს დინგმადღევანს: *ა. ყოფ., გვ. 41* - ეს მოხუცებული ნყალში ყრის.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) *მიძე. ენებ. წარს.* დინაარღევანს ზმნისა - ჩაპარნილი. ბრელი ფარა დინორღევაფილი აჲუ - ბეერი ფული აქეს ჩაყაროლი.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) ჩადრმაპეპეული (ადგილი). *იხ. რღობა.*

აზროლაშა (დინოლაჲლას) *მიძე. ენებ. წარს.* დინაარღენუ (ნ) ზმნისა - ჩაპარეპეული, შინაპარ.

აზროლაშა (დინოლაჲლას) სახელი დინორენუ (ნ) ზმნისა - ჩაპარება.

უოსურეთი, უქომონჯეთი, ვორწყეთი ბრელი ქიღნორჩენენი: *კ. საბუშ, ქნას, გვ. 138* - უცოლოდ, უქმროდ, ვხედავ ბევრი რომ ჩაბერებულა. *იხ. რჩინუ.*

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინაარკუნანს ზნინა - (შეგნით) ცჳენა; *გადავ. ჩადნობა. ქიღნორცე კოჩქი თქი: ჰ. ხუბ., გვ. 127* - შიგნით ჩაიყვილია // ჩადნა კაცი იქ.

ღინოქნანჯაშა (ღინოქნანჯაშა) სახელი ღინაასეანჯეუანს ზნინა - ჩანაქნანა (კუბოში). კუბოს ქიღნო სეანჯეუათ: *ჰ. ხუბ., გვ. 13* - კუბოში ჩაესეკნით. კუბოს ქიღნოსეანჯეუანა, უზა ღინას ღოფობრუნა: *კ. საბუშ, გარო. ზეს, გვ. 10* - კუბოში ჩამასევენებენ, შუა მინაში დამფარავენ.

ღინოქნოშა (ღინოქნოშა) *მიძ. გნებ. წარს.* ღინაასოფანს ზნინა - ჩამაქნაქილი, ჩანაქნაქილი. ღინა გეგრიდი არმინს ღინოსოფილი იქ გიმენ ფერი: *ჰ. ხუბ., გვ. 1* - მინა ნახეგარ არმინზე ქევეთი რომ ჩაგლეჯილია ისეთი.

ღინოქნოშა (ღინოქნოშა) სახელი ღინაასოფანს ზნინა - ჩამაქნაქა, ჩანაქნაქა. ღინას ართ არღილს ღინოსოფანს - მინას ერთ ადგილზე 'ჩა'გლეჯეს.

ღინოქნოშა (ღინოქნოშა) სახელი ღინოსქიდეუ (6) ზნინა - ჩარჩანა (რამები). შუ ქიშინას ბოშიქ ქიღნოსქიდეუ ხეალებ: *ჰ. ხუბ., გვ. 5* - რა ქნას ბიჭმა, ჩარჩა მარტო. *იხ. სქილადა.*

ღინოქნოშა (ღინოქნოშა) *მიძ. გნებ. წარს.* ღინოსქიდეუ (6) ზნინა - ჩარჩანელი.

ღინოტება (ღინოტება) სახელი ღინოტიენს ზნინა - ჩატოქნება. უკული სი ვეზაიფონანან ღინაინალებ ქიღნოტიენანაიე...: *ჰ. ხუბ., გვ. 5* - შიგნით შენ არ ამოვიყვანენ და შიგნით ჩატოტოებენო... ..ქიღნოტებ, სი გვალო თაქ ქიღნოტიენანაიე: *ჰ. ხუბ., გვ. 5* - შიგნობა, შექ მითალა შექ ჩატოტოებო.

ღინოტება (ღინოტება) *მიძ. გნებ. წარს.* ღინოტიენს ზნინა - ჩატოქნაქილი. ათე ღინოტიებუ ღი ბოშიქ ხოლო ვაქეზობრითო: *ჰ. ხუბ., გვ. 6* - ეს ჩატოტებუ ღი ბიჭი (ქე) არ მოვიდა!

ღინოტება (ღინოტება) სახელი ღინატიეკანანს ზნინა - ტჳაპანის გაღდა, ჩანარღნა მჳაქაში, ლაფში. ათეგნო ქობორინი, გურქქინმატიეკაქუ - ასეთ-ნარიად რომ დავინახე, გულმა ტჳაპანი გააღინა.

ღინოტებინი (ღინოტებინი) რაქა, რინალი. ხალხი ღინოტიეუ - ხალხი ირევა.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინააქქექანს ზნინა - ჩანატომბ (რაიბე სიმაღლიან).

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინოტიოსუ'უ (6) ზნინა - ჩანარღნა (მოულოდნელად რაიბე სიღრმეში ან საქმეში).

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) იგივეა, რაც ღინორღევაფა. (ნოქური) ვაუქირუდესი, თეში ქინუღეაქუღეს: *ქნას, I, გვ. 291* - (ჩენჩო) არ გეცერათ, ისე ჩაეყარათ.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) იგივეა, რაც ღინორღევაფილი.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინააქოთანს ზნინა - ჩამღებუა. ბაქარი ვარდუო, ღინააქოთანს: *ჰ. ხუბ., გვ. 5* - თოკი არ იყო, რომ ჩაეგდეს ქიღნაქოთეს დიდი ქვა ღინი: *ჰ. ხუბ., გვ. 3* - ჩააგდეს დიდი ქვა შიგნით.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) *მიძ. გნებ. წარს.* ღინააქოთანს ზნინა - ჩამღებული.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინააქუნუ (6) ზნინა - ჩაქოლი. საფულემა გეღნაქუნენი, იმუნ შოთუნი ეაიშურს - საფულეში რომ ჩაქევე, მაინც არაფერი არ გამოვა.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) *მიძ. გნებ. წარს.* ღინააქუნუ (6) ზნინა - ჩაქოლილი.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინოტიედეუ (6) ზნინა - ჩანარჩანა. ჯოლორქ თხაშ ნახაშას ქიღნოტიედეუა: *თ. სახოკი, გვ. 271* - ძალლი თხის ნახარში ჩანარჩო.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) *მიძ. გნებ. წარს.* ღინოტიედეუ (6) ზნინა - ჩანარჩანალი.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინააქანანს ზნინა - ჩაქოლი. ათაქ კუბი ქიღნააქანაიე...: *ა. ციხე, გვ. 44; ა. ყოფი, გვ. 51* - აქ ფეხი ჩაყავი, ლატულის ხე ვეღინაქანაიე, თუმა ვეგვაბიყავი: *თ. სახოკი, გვ. 251* - სალოთა-გულდამი სანამ ხელი არ ჩაყო, ისე არ დასკინო.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) *მიძ. გნებ. წარს.* ღინააქანანს ზნინა - ჩაქოლილი.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინოტიემალს/ღინოტიემალს სახელი ღინაქქეკანს ზნინა - ჩამბანა. ათაქ ათე უკულაში ჯიბა გეღნაქქეს: *ჰ. ხუბ., გვ. 134* - აქ ქე უმცროსი ძმა ჩაგზარენს.

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) *იხ. ღინოტიემა.*

ღინოქნაშა (ღინოქნაშა) სახელი ღინოტიენს ზნინა - ჩანაქნა.

ბევრი სხვადასხვა ნითისა... ჯვარის ქიღნაძესუ შანა ჭკუსუ (ჭკუსუსუ): *ა. ცაგ., გვ. 89* - კარგს ერთბაშად (მოსმით) ჩაყრიან ჭურჭელში.

ლიტონი იგივეა, რაც **ლიტონი** ხოლცე, **ლიტონახალე**, - შინდისი. არფელი ქიჩიხი ხუთ წანაში **ლიტონი** ხელე - ყველაფერი იქნება ხუთი წლის შინდისი.

ლიტონი (დინოზოისა) სახელი **ლიტონა** ჯონე ზნისა - ჩანხალვა.

ლიტონა (დინოზოისა) სახელი **ლიტონი** ურს ზნისა - ჩანხალვა. ვართი წყარს **ლიტონი** ურსუ, - ვართი დინოზოის: *ა. ცაგ., გვ. 5* - არც წყალი ჩასულა, არც დაკარგულა. ართ წყაროშა **ლიტონი** ხელე: *ა. ცაგ., გვ. 24* - ერთ წყალში ჩავიდნენ.

ლიტონარაქსი (დინოზოისა) იგივეა, რაც **ლიტონარაქსი**, - ჩანხალვა, რაც ჩანხალვა. თეში **ლიტონარაქსი** ქვირითი ჩიოხენქე ძალაში დიფინგენს: *ა. ცაგ., გვ. 36* - ამის მიერ ჩაყრილი (ჩანაყარი) ფქვილით თევზები ძალიან გასუქდნენ.

ლიტონი ზაგ. ჰეარ, ჰეარჰეარობით; აირიველი რიბში. დიო ხეს ქიმიხი დო უკული ქააჯული პის: *ა. ცაგ., გვ. 118* - ჯერ ხელში მიეცე და შემდეგ აკოცე პირზე. დიო სი ეშული დო უკული მა გეშამიჭონია: *ა. ცაგ., გვ. 5* - ჯერ შენ ადი და შემდეგ მე ამოიყვანეო. დიო ახალი ვორექი: *ა. ცაგ., გვ. 120* - ჯერ ახალი ვარ.

ლიტონი ზაგ. ჰეარ, ჰეარჰეარობით. საქმე უკული გავაკეთით, დევესოლათ დიო დე: *ა. ცაგ., გვ. 382*; *ქსს, I, გვ. 125* - საქმე შემდეგ გავაკეთით, დავახლოდეთ ჯერ (ჯერჯერობით). შური მიდგე დიო დე: *ქსს, I, გვ. 34* - სული მიდგას ჯერჯერობით.

ლიტონი, **ლიტონი** ზაგ. ჰეარჰეარობით, **ლიტონი** დეარობით. სქანი დელოქ ორგაჯელი მა დიო დე აბამაშუ: *ქსს, I, გვ. 61* - შენი თავი სალაპარაკოდ მე ჯერჯერობით ვერ ვიშოვე. დიო დე დარო ქებულარო: *ა. ცაგ., გვ. 162* - ჯერჯერობით ქებულარო. დიო დე დარო აიუნა გეშოქო! - ჯერჯერობით ეს აიქ!

ლიტონი ზაგ. - თ ნანილაქდართული დიო (დიოთ). დიოთ ვარე შეტარაგელი - ჯერაც არაა ჩამქვარი. დიოთ ქოტილე ჭეა - ჯერაც გაქქეს ტყვილი.

ლიტონი ზაგ. იგივეა, რაც დიო დე, - ჰეარ, ჰეარჰეარობით. დიო დე ის ვაბაჯე: *ა. ცაგ., გვ. 23*; *ა. ცაგ., გვ. 34* - ჯერ იმას არ დევეჯაბა. თეში მაშანგარა ბოში დიო დე მიონისე უოუბირ: *ა. ცაგ., გვ. 84* - ამის სიმაგერის (სიძლიერის) ბიჭი ჯერ არაფის არ უნახავს. მა დიო დე ვაბაჯელია ლაყაფიში

ჯანიოთა: *ა. ცაგ., გვ. 65* - მე ჯერ არ გაეშვარეარ თამაშის ყურითარ. **ლიტონი**, **ლიტონი**, **ლიტონი**, **ლიტონი** ზაგ. იგივეა, რაც დიო დე. დიო დე მე ჭიქილე, უკული თუალა ქელიქე - ჯერ ნეიდა, შემდეგ თოვა დანყო. ინა მა დიო დე შის ვამოხილალ: *ა. ცაგ., გვ. 17* - ის მე ჯერ არ მომიტანია.

ლიტონი ზაგ. შილიწად, ხალაბთად (ჩაცმა). ოსურაბგენი დიო დეარო ჯანგელ დო ჰამას ლურდე: *მასალ., გვ. 66* - ქალბატონი ხალგათად (ჩაცმული) ინვა და ტვილიად ეინა.

ლიტონი ზაგ. ჰეარ ქილვე, ჰეარაც. დიო ხოლო იმენი დე: *ა. ცაგ., გვ. 144* - ჯერ კიდევ იმედია. დიო ხოლო იმენი დე, ჭიქის ვარა ქორაშუდე: *ქსს, I, გვ. 45* - ჯერ კიდევ იმედია, ცოტათი მაინც ვახსოვდე.

ლიტონი (დორაქს) დრეპა, ლუნვა. *იხ. დორაქსა*

ლიტონი (დორაქს) *მძღვ. ნებ. წარს.* დიო დეარო, იდო დეარო (6) ზნისათა - მოხრილი, მოდრეპილი, მოღუნული. სიფარშივე გემტკიცებუ, დორაქსი ინა ნინას თქვა: *ა. ცაგ., გვ. 351*; *ქსს, I, გვ. 311* - სიყალბე გემტკიცდება, ცბერე (გადრეკილ) ენას იტყვი.

ლიტონი (დორაქს) *იხ. დორაქსა, დორაქსა*

ლიტონი (დორაქსი), **ლიტონი** (დორაქსი) სახელი დიო დეარო (6) ზნისათა - დეჰანაბა, დეჰანაბა; რაბიშა ჩარატაბა, რაბიშა დრეპა დე მაბარად, მაგ, დანის... ბრელი ვააკლდე დო ქაადიო დეარო ართიანგ: *ა. ცაგ., გვ. 81* - ბევრი არ აცალა და დევეჯანენ ერთმანეთს დიო დეარო დო ხამი ვიშო ქაადიო დეარო ქეარა - დარტყმით და დანა იქით ქე ჩარტყა მუცელში.

ლიტონი (დორაქსი), **ლიტონი** (დორაქსი) სახელი დიო დეარო (6), იდო დეარო (6) ზნისათა - დეჰანაბა, დეარ. ძლიერ ვანსანს თიშას მუნსუ დო ჭკუნსუ გო დიო დეარო დე, აბა, მუ იყი? - იმდენს სეამს და ქაბს, გასუქდება (ძალიან), აბა, რა იქნება? დორაქსი (პოლიტიკა) გასუქდება, პოლიტიკა (გასუქებული) გრჯე. *ნებ. სუქდება.*

დიორაქსი (მხოლოდ ანეკდოტისა და IV სერიის მწკრივებში) გრჯე. *ნებ. მსუქნად გამოიყურება, გასუქებულია.* დორაქსი იგივეა, რაც დიო დეარო. პოლიტიკა (გასუქებული) *იხ. გორკინი.*

ლიტონი (დორაქსი) (დორაქსი) ხმის გამიშვებით სირაპილი, - დორაქსი-დორაქსი სირაპილი. მილიდორაქსი (6) / მილიდორაქსი (6) (მილიდორაქსი) / მილიდორაქსი (6) მოიბრენს

ხმაური, ჰიშიონანა/ჰიშიონანო მოიზრბნა ხმაური, ჰაპაუარინა/ჰაპაუარინა მოზურბენა ხმაური - დროებით, ჰიშიონანა/ჰიშიონანა მოიზრბენდა თურმე დროებით - ხმაურით *გრდუ. ენბ.* მოიზრბის ხმაური, მიიზრბინება *შორ.* თარქინა/თორქონი, ტორქინა/ტორქონი.

ფრანგული (დორღინოილი) *მიზ. ენბ. წარს.*
 იდორგინანს, დორგონდუ(ნ) ზმნების - ძლიერ, ზომავა მითად ბასუპავალი.

ფრანუ (დორგუს) *იხ. დორგუ.*

ფრანუ (დორგუს) სახელი დორგუნს ზმნისა - ენდობილი, ძლიერი მამდება: 1. ჩარტყამ, ჩარტყობა, მაგ. დანის, ხანჯლის დორგუ ხამუ კიდრის დო მათრავანამე ვაკლუბინაფუუ - ჩარტყა დანა მეკრდობი დეორე მხარეს გავიოდა. მღვას ქო დორგუ დღუი - ზღვას ქორთაი. 2. ჩაქოვან ხელინა. თოქ ხე ეადორგასინი, ვემუღუბუ - იმან ხელი რომ არ ჩაყოს (ჰერას), არ შეუძლია. 3. შაქანება, დებამება. კოდელოკოლუმა ეადორგუს ართიანს - შელადამკლავ შეეჯახნენ ერთმანეთს. 4. ძლიერი, ღონიერი სიბრული; ამოსვლა (კვამლისა). მიიშუ შარას, მიივდორგულუ - მიდიოდა გზაზე, ენდორგულად მიდიოდა. კუმბ მე დორგუნდუ უბედურო ბუხარიშე - კვამლი მიდიოდა უბედურად ბუხრიდან.

დორგუნს (აოფირაზ ჩარტყა, შეეჯახა; ჰაუარაზა ჩაურტყამს შესჯახება; აინოფირაზ(ნ) ჩარტყამდა, შეეჯახებოდა თურმე) *გრდმ* არტყამს, ჩასცემს, ეეჯახება. აღორგუ(ნ) (ააფირაზ დაეეჯახა, აოფირაზუ შესჯახება) *გრდუ. ენბ.* დორგუნს ზმნისა - ეეჯახება; ეცემა; ერჭობა.

იდორგუნს (იფირაზ ჩარტყა, ჩაიცა; აოფირაზ ჩაურტყამს, ჩაუცია) *გრდმ. სათა. კე.* დორგუნს ზმნისა - ჩარტყამს, ჩაიცემს. იდორგუნ(ნ) (იფირაზ შესაძლებელი გახდა ჩარტყამა, -) *გრდუ. შესაძლ. ენბ.* დორგუნს ზმნისა - შეიძლება ჩარტყამა. აღორგუნ(ნ) (აოფირაზ შეიძლო ჩარტყამა, -) *ნოფირაზ(ნ) შესაძლებია ჩარტყამა* *გრდუ. შესაძლ. ენბ.* დორგუნს ზმნისა - შეუძლია ჩარტყამს, ჩასცემოს, ჩარტყოს.

ოდორგაფუენს (ოფირაზაზაზა ჩარტყმევენა, ჩასობინა; აოფირაზაზაზაზა ჩარტყმევენებია, ჩაუცებინებია; ნოფირაზაზა(ნ) ჩარტყმევენება, ჩააცებინებდა თურმე) *კუზ.* დორგუნს ზმნისა - ჩარტყმევენებს, ჩააცებინებს. გაფირაზაფ. ფირაზუ, ფირაზ მიზ. მიჟს. ჩამცებთი, ჩამრტყმელი, ჩამსობი; გადატ. ლღებთა, ნამრთმეტი. იოფირაზი, იოფირაზ მიზ. ენბ. ზე. ჩასაცებთი,

ჩასარტყმელი. ბოფირაზი მიზ. ენბ. წარს. ჩარტყმული; გადატ. უსარტყმელი; ვისაც შეუძლია ლღებთა, ნამღლელობა. ნაფირაზ მიზ. ენბ. წარს. ჩანარტყამი, ჩანაცებთი; გადატ. ნალღებთი, ნანაღლევი. ნაფირაზი მიზ. ენბ. წარს. ჩარტყმის, ჩასობის საფასური; გადატ. ნართმევის, ნალღებთის საფასური.

ფრანუ (დორგუუს) *მიზ. მიჟს.*
 ეადორგანს ზმნისა - ღლებთა; ნამღლევი, ნამრთმევი. დორგუუ კორი რე - ნამღლევი კაცია. *იხ. ტორკუუ.*

ფორინი (დორდინს), **ფორინა** (დორდინას) სახელი დორდინუნს ზმნისა - შუამდგომლო დე დავაღირ ხმით ლაპარაკი, - დუღუნო. იმა დღე მიიჩინო, მუშო დორდინუნსინი - იმაზე თავის მიცემა შეიძლება (ნათქვამის გაგება), როგორაა, რომ გაურკვეველად ლაპარაკობს, - დუღუნებს. მუს დორდინუნს, მუთუნქ ეეჯახანუ - რას დუღუნებს, ვერაფერი ვერ გაუგე. დორდინუნს (ფორინა იდედუნა, აოფირაზ უდედუნია, ნოფირაზ(ნ) დუღუნებდა თურმე) *გრდმ* დუღუნებს, გაურკვეველად ლაპარაკობს. იდორდინუნ(ნ) (იოფირაზ იდედუნა, აოფირაზ უდედუნია, ნოფირაზ(ნ) დუღუნებდა თურმე) *გრდუ. ენბ.* დუღუნებს. *იხ. თორთინი, ტორტინი.*

ფორინ (დორდინას) ვინაც დუღუნით ლაპარაკი სჩაქვია, - დუღუნა.

ფორინა (დორდინაფას) სახელი დორდინუნს, დორდინდუ(ნ) ზმნისა - ზომავა მითად ბასურება, - ბაპარამლებია. ფირით თემი გოდორდონდუ, ხოლომა ვემორთე - ლუმელი ისე გავარვალდა, ახლოს არ შეიძლება მისულა.

დორდინდუნ(ნ) (ბოფირაზუნა გავარვალდა, ბოფირაზუნა ლუნ(ნ) გავარვალებულა, ბინოფირაზუნა(ნ) გავარვალდებოდა თურმე) *გრდუ. ენბ.* ვარვალდება, ძლიერ ხურდება. ოდორდინუნს (იოფირაზუნა გაახურა ძალიან, აოფირაზუნა გაუხურებია ძალიან, ნოფირაზუნა(ნ) ძლიერ გაახურებდა თურმე) *გრდმ.* ახურებს ძალიან, ავარვალებს. ოდორდინაფუნს (იოფირაზუნა გაახურებინა ძალიან, აოფირაზუნა გაუხურებინებია, ნოფირაზუნა(ნ) ახურებინებდა თურმე) *კუზ.* დორდინუნს ზმნისა - გაახურებინებს. გაფორინაზაფ. მიზ. მიჟს. გაზურებელი. იოფირაზაზაფ. მიზ. ენბ. ზე. გაზურებელი. ფორინაზაფ. მიზ. ენბ. წარს. გაზურებელი. ნაფორინაზაფ. მიზ. ენბ. წარს. განახურები. ნაფორინაზაფ. მიზ. ენბ. წარს. გაზურების საფასური.

აქრინანაშვილი (დირდინაფილ/რს) *იხ.*

გოდირდინაფილი.

აქრაშვილი (დირდოლ/რს), **აქრაშვილები**

(დირდოლუას) იგივეა, რაც თირთოლი, - სახელი იდირდოლე (ნ) ზნისა - ფაცა-ფუტნი, ფაფხური, ფარითი-ფარითი. ჩქარი ბაღან რუ, იდირდოლე - ჩქარი ბაგშეთა, ფაფხურობა.

იდირდოლე (ნ) (იწარაშა იფაფხურა, უწარაშა/უწარაშანი ფაფხურთა, წარაშა/წარაშანი ფაფხურთა) *გრდუ.* *გრდუ.* ფაფხურობა ფაციფუცობა.

აქრაშვილი (დირდოლას) მისას ფარითი-ფარითი (ფაფხური) უპპარს, - ფარითიფარითა, ფაფხურა.

აქრაშვილი/აქრაშვილი (დ'ირდინს)

დუდლუნი, - ცხვირში ლაპარაპი. მუთუნს ვეპეპუნს კოჩი, დ'ირდინს - ვერაფერს გაიგებს კაცი, დუდლუნებს. დურდინს (აქრაშვილი დუდლუნა, უწარაშანი დუდლუნია, წარაშანი/წარაშანი დუდლუნება თურმე) *გრდუ.* დუდლუნით ლაპარაკობს. აბირდინს (აქრაშვილი შეძლო ედუდლუნა, - წარაშანი/წარაშანი შესძლება ედუდლუნა) *გრდუ.* *შესაძლ.* *გრდუ.* შეუძლია იდუდლუნოს. იდირდინაფუნს (იწარაშანი ადუდლუნებინა, უწარაშანი ადუდლუნებინებია, წარაშანი/წარაშანი ადუდლუნებინება თურმე) კუჭ. დირდინს ზნისა - ადუდლუნებინებს. **აქრაშვილი** *მძღ.* *აქუ.* მოდუდლუნე, დუდლუნა. **აქრაშვილი** *მძღ.* *გრდუ.* *გრ.* სადუდლუნო. **აქრაშვილი** *მძღ.* *გრდუ.* წარს. ნადუდლუნი. **აქრაშვილი** *მძღ.* *გრდუ.* წარს. დუდლუნის საფსაური. *იხ.* თირთონი, გირტყინი.

აქრაშვილი (დირდინას) მისას დუდლუნი სპეპინა, - დუდლუნა.

აქრუ, **აქრე** (დირგრეს) დვინა, სანსის ძალი (ქ ქარ). ზიგა, ნამუსით კილურდუნა კარუნს ოკილარონი - ვეობი, რომელსაც უყრინ კარუნს დასაკეტად.

აქრის *იხ.* **აქრინა**.

აქრისილი (დირიკლ/რს) იგივეა, რაც დირაკილი, - მიღუნული, მიხარული, მიღრაპილი.

აქრისა (დირიკუას) სახელი დირიკუნს, დირკუნ (ნ) ზნათა - დრკას, ზნაძა, ლუნა. ცინას უკებულე დუღი, მარა უკული მოდირკუ - ყინად ეკავა თავი, მაგრამ ნუმდეგ მოიდრიკა. მოდირკუ გდარჯო ნუმდეგ: *მ ზუბ.* *გვ.* 78 - მოხიარა (მოიდრიკა) მართლა ნადვი. მოვდირკი ცა, მოვგროობი მურიცხევი - მოვდირკი ცა, მოვგროვე ვარსკვლავები. უნტაქ ვეულანუქ, მაღალქ ვა

მოდირკუ დო ზუნაქ ვეუქუბ - დაბალი (მოკლე) ვერ ანდა, მაღალი არ მოხიარა (მოიდრიკა) და კუნა არ შედეგა (იქნა) დირიკუნს (აქრისა მოდრიკა, აქრისა მოდრიკა, აქრისა მოდრიკა) *გრდუ.* დრეც.

იდირიკუნს (აქრისა მოდრიკა, აქრისა მოდრიკა) *გრდუ.* სათაე. *ქ.* დირიკუნს ზნისა - იდრეცს თავისას.

უდირიკუნს (აქრისა მოდრიკა, აქრისა მოდრიკა) *გრდუ.* სასხე. *ქ.* დირიკუნს ზნისა - უდრეცს.

იდირიკუნ (ნ) (აქრისა მოდრიკა ის, აქრისა მოდრიკა) *გრდუ.* *გრდუ.* დირიკუნს ზნისა - იდრეცს.

აბირიკუნს (აქრისა მოდრიკა, აქრისა მოდრიკა) *გრდუ.* *გრდუ.* უდირიკუნს ზნისა - ედრეცს.

იდირიკუნს (იწარაშანი შესძლებელი გახდა მოდრეცა, -) *გრდუ.* შესაძლ. *გრდუ.* დირიკუნს ზნისა - შეძლება მოდრეცოს (მოდრეცა).

აბირიკუნს (აქრისა შესძლებელი გახდა მოდრეცა, -) *გრდუ.* შესაძლ. *გრდუ.* უდირიკუნს ზნისა - შეუძლია მოდრეცოს.

იდირიკუნს (აქრისა ადრეცინა, აქრისა ადრეცინა, წარაშანი/წარაშანი ადრეცინება თურმე) კუჭ. დირიკუნს ზნისა - ადრეცინებს.

აქრისა *მძღ.* *აქუ.* 'მო'დრეცი. **აქრისა** *მძღ.* *გრდუ.* 'მო'დრეცი.

აქრისა *მძღ.* *გრდუ.* წარს. 'მო'დრეცი. **აქრისა** *მძღ.* *გრდუ.* წარს. 'მო'დრეცი.

აქრისა *მძღ.* *გრდუ.* წარს. 'მო'დრეცის საფსაური. **აქრისა**, **აქრისა** *მძღ.* *აქუ.* მოდრეცელი.

შორ. *ლაზ.* დრეც: იდირიკუ, იდირიკუ მოხრა (ნ მარ).

აქრინაშვილი (დირინაფას) იგივეა, რაც დირდინაფა.

აქრისილი (დირიკის), **აქრისილი** (დრესეკის) გახდა, ყველაფრის მკადრეპილი. ჩიხიე ყამაყიშენი თქუნა: დგრესეკი რენია - გლახა გლახე იტყვიან დრესიკიაო.

აქრისა (დირსუას) სახელი დირსანს ზნისა - კინასა (ხმამალა). სქებუ შეუღლები, თითი დირსანსია დო გუბორი შეუღლები, თითია: *ბაღ.* *სიძრ.* *1.* *გვ.* 127 - ნისქელის ქვა რომ მიექვს, ისიც კენესოს (ხმამალა) და საცერი რომ მიექვს, ისიცო.

დირსანს (ივერ. აქრისა იკენესა, აქრისა უკენესა, წარაშანი/წარაშანი კენესოდა თურმე) *გრდუ.* *საშ.* *აქუ.* კენესისა.

აზრვა/აზრვა (ლიტერატურა) მნიშვნე რამე. ქიმიკა დირფას - მიეცემ მნივე რამე (მაგ, მაგარი არყის შესმისას იტყვიან).

აზრვალ-ი (ლიტერატურა) უშნოდ მაღალი და დიდი, - ზორზონი.

აზრვინ-ი (ლიტერატურა) უშნოდ გამონადემა (ყურება).
ი. აზრვინმა ჭო. აზრვალ-ი.

აზრვინმა (ლიტერატურა) სახელი დირდინანს ზნისა - უშნოდ, უსხვად, გამონადემა.

ილიტინანს (ილიტინა უხეზად იყურა; უაზრინა უხეზად, უშნოდ უყურებია; ილიტინანს) უშნოდ იყურებობა თურქე) გრდუ. უშნოდ, უხეზად იყურება.

აზრვინი (ლიტერატურა) მოქან. იგივეა, რაც ჯირჩე, - უცუნა (გ. როგანა).

აზრვინი (ლიტერატურა) მხვრა, ქნესა.

აზრვინი (ლიტერატურა) იგივეა, რაც ჯორჯი.

აზრვა (ლიტერატურა) მოქან. ბალახა ერთგვარი.

აზრვინი (ლიტერატურა) იგივეა, რაც ძიყინი.

აზრვა (ლიტერატურა) მოქან. დიპნი. *ი. ჭიყინარტი, დილე. დილელია (ა. მყ.). ჭო. საბა დიყა.*

აზრვა - როლი ზნისწინი (ლიტერატურა) მარტივი ზნისწინი დი-//დე-და ნაწილი (ა-მა) 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას ზევიდან ქვეით - შიშნინი, შუაში (საბრინი. გიმა-). ქართულად შეიძლება გადმოიტყოს ჩა- მარტივი ზნისწინით: დიმა-სხაპა შუაში ჩახტობა; დიმა-ლაფა ჩადება შუაში. 2. ზნის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისა; დიმა-სხაპა ჩახტა (ჭო. სხაპა ხტა), დიშე-ტეუე ჩატოვა (ჭო. იტუე და-ტოვა). 3. ანმოს ფორმას აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: დიშე-უნჯორუ ჩანვება (ჭო. იჯორუ ნება), დიმა-ასხაპანს ჩახტება (ჭო. სხაპანს ხტება).

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშადგუნს ზნისა - ჩადებმა.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშალუ (6) ზნისა - ჩაბარდნა. ირი სქანი დიჯორასი სერიით ქედგეშეუოლუქ ხემა: *ა. ყოშ, გვ. 126* - ყოველი შერი დარლოსას ღამით ჩავუვარდება ხელში.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშაანჯორუნს, დიშეენჯორუ (6) ზნითა - ჩანოლმა. არკვანიშა დიშაანჯორუნქ: *ა. ყოშ, გვ. 136* - აკვანში მიწეხარ.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშასხაპანს ზნისა - ჩახტობა. დიშორ დიშასქე ქედ დიშასხაპა: *ა. ცაგ., გვ. 12; ა. ყოშ, გვ. 27* - მოიპართა და შუაში ჩახტა.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშეექტე 'ენს ზნისა - ჩატოვება. ქეას ქიგიაშქე ლეკური

დო თექი ქი დიშეექტე: *ა. ცაგ., გვ. 13; ა. ყოშ, გვ. 28* - ქეას დაარტყა ლეკური და იქ ჩატოვა.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშაქუნუნანს ზნისა - ჩაქოლიება, ჩაქოლიება. თოლეფე ვად შაქუნუნანს ჩხინდინი, თოლეფი თოთოლეფი ვაქინდინი - თვალბს (შუაში) (ცხირი რომ არ ჩაქვევბობდეს, თვალბი ბუდემი (სათვალბი) შეიძლება არ დაეტიოს).

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშაქარანს ზნისა - ჩანარა.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშახოლუ (6) ზნისა - ჩარემა; ბარემა. ქევეჯოხოლ რამისე, ქო დიშახოლუ დო ართოხანსე ქეშორლოდუ: *ა. ცაგ., გვ. 22* - დაჯდა რაშუე, გავრა და ერთმანეთს შეახოცა (მოსპო).

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშახე (6) ზნისა - ჩაქოლიება. დიშეუხე ქილიამურს: *ქსს, I, გვ. 105* - ვზივარ ცრემლი.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშაქინე (6) ზნისა - ჩანადება. პიე ცახორეტი გაშენდონჭი, დიშეოქინე მია: *ა. ყოშ, გვ. 136* - პირზე თაესკარეტი გადაგხენი, ჩახვდე მქ!

აზრვალმა (ლიტერატურა) *ი. ლიტერატურა.*

აზრვალმა (ლიტერატურა) *ი. ლიტერატურა.*

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშალუ (6) ზნისა - ჩანაპარდნი.

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშენჯორუ (6) ზნისა - ჩანანოლი.

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშასხაპანს ზნისა - ჩანახტობი.

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშასხაპანს ზნისა - ჩახტობის ბასამრქველი (საფასური).

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშექუნს ზნისა - ჩანახტობი.

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშაქუნუნანს ზნისა - ჩაქოლიება ისაფასური, ბასამრქველი.

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშაქუნუნანს ზნისა - ჩანაქოლიება.

აზრვალმა (ლიტერატურა) სახელი დიშახოლუ (6) ზნისა - ჩანარემა, ბანარემა.

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშადოხოლუ (6) ზნისა - ჩანაქოლიება.

აზრვალმა (ლიტერატურა) *მძო. ენბ. წარს.* დიშადოხოლუ (6) ზნისა - ჩაქოლიების საფასური.

წიგნა(ინა) (ღიგნაჯინას) *მძღ. ენებ. წარს.*
დი შე ე ვ ე რ ი ე ნ ე (ნ) ზნისა - რანანაქლი
(შუამბი).

წიგნა (ღიგნას; მრ. რიცხ.; ღიგნე-ფი შეშები)
შეშა. ურემქ დი შქა ვაზილედა, თეთორ
ღი შქა რე; *ა. ყოფშ., გვ. 178* - ურემმა თუ შეშა
არ მოიტანა, თეთორ შეშა. შერანსეთი
ღი შქა ქ ე ... დალიებამა ქიზიოჭირიუნნი...
ა. ყოფშ., გვ. 39 - როდესაც შეშამ დალევას
(გათავებებს) მიადინა... ღი შქა ს ე კვათენცე;
ა. ყოფშ., გვ. 19 - შეშას ჭრისა. *შორ. ლაზ.*
ღი შქა/ღიშქა შეშა (*ნ. მარ.*).

წიგა-ლი (ღიგალს) ბატმიცინეპაული (*მ. ძაძ.*;
ხროციანი (*დ. ფოფა*)).

წიგხა (ღიგხეს); ღიგხე გორგალი ნითელი
რგოლი. სარკილე ცას ევლუნს დი ც ხ ე
გორგალი - მონმენდილ ცახე ელავს ნითელი
რგოლი.

წიგა (ღიგას) იგივეა, რაც ღე ხ ა, - შინა,
აღმზილი (*ა. ყოფშ., კ. ჭარ.*); შინა.
გე შათხორუ ღი ხ ა; *მ. ხუბ., გვ. 12* -
ამითხარა შინა. ნიხორღ ღი ხ ას ქინახუნეს;
ა. ყოფშ., გვ. 106 - გათხროლ შინაშ (კი)
ჩააჯინეს. ღი ხ ა შ ი ენარქქინა ვორეთ,
ღი ხ ათ აბრსებეთ; *კ. საბუშ., ქახს, გვ. 14* -
შინის გაჩენილი ვარი, შინით ვარსებობთ. ღიგას
ზნზ. ადგილზე, ადგილას. თექი ქამიხვადუა
ართ ღი ხ ა ს ი ა; *მ. ხუბ., გვ. 20* - ეს
შემომხვდოა ერთ ადგილასო.

ღიგა შიღლებე ორღასინი (შინა შეიძლება
იყოს); ბურსუკი მოუსავლიანი; დაბალი/დაბალი
ღიგა (წყარამი) დაბლობი - წყლიანი; ლაბი
ძნელად მოსახნავი; ლაქეთათ - ქვიშაკალი
ცნსენი ფერი ქვიშასავით რომ ცვივა ისეთი;
ღიგონა ჭაობიანი; მელღვილი/მეღვივური
მოუსავლიანი; ოხტარე შინი, შერანხე
შინი; ოკანკაფუ შინი, სადაც მზე
კანკალეს; ონქარე - ჭუჭყალი არღველი
ჭაობიანი ადგილი; ონქყაშე რღველი
ადგილი; ოროზე უშუი, ბნელი ადგილი;
ოხოფარე მოსავლიანი (ყოფა მოსავალი) *შორ.*
უხოფარე მოუსავლიანი; უჩაღისა შვი შინა;
ტკალი - შექქინდათ შინის გასართყირებლად;
ფაქარი; ფუთქურანი ხაცისანი;
ფურსი/ფურსაკი მოუსავლიანი; ქუამი ქეანი/
ქეალონი ქეანი; ღორღი (ღიგა) ღორღი (შინა);
შხიშხორანი გაბიხიერებელი; ჩეღისა თეთრი
შინა, რომელსაც იყენებენ თავის დასაბადად;
ჩეგვა წყლიანი დაბლობი; ძელი, ძეი ღიგა
რბილი, უქვი შინა; ჭითა ღიგა ნითელი შინა,
საგონხვად ვარგისი; ჭუბურ ღიგა/ღიგაჭუბური.
შორ. ჩეღისა. შორ. ლაზ. ღიგა შინა, ნიადგი (*ნ.*
მარ.).

წიგა(თ)-ბაქაშა (ღიგა(თ)-გუგელარს) შინა^დ.
ღაშენარი.

წიგა(თ)-ბაქაშა (ღიგათ გუგელარს); შინიანად -
ღაშენა (წყველა). სქან ცულებმა მა მუ მოკო,
ღი ხ ათ ქიგერუღასენ; *ქახს, I, გვ. 101* - შენ
სახლობი მე რა შინა, დაგენას (და) დაგიმინდეს.

წიგა(თ)-ბაქაშა (ღიგა(თ)-ბაქაშა) *ტოპონ.*
აბაღლაშული ადგილი (ს. აბდათი,
მარტვილის რაიონი). *შორ.* დაბაქურშულა.

წიგარხა (ღიგარხილ/რს) შინანხარელი,-
სორი. *შორ. ომანე.*

წიგას(ზე) ზაზ. შინახე; ვადა. ქვეყანაზე.
გორგალს შერიუნ, ღი ხ ას ფერი მეთუნ
ვარე; *ქახს, I, გვ. 90* - სიყვარულს რომ მოერევა,
ქვეყანაზე (შინაზე) ისეთი არაფერი არაა.

წიგასამარე (ღიგასამარეს) საშუაპი. წყერი
ღი ხ ა - ს ა მარეს!; *ა. ყოფშ., გვ. 187* - რწყილი
სამარეში (შინა-სამარეში).

წიგას-ურა (ღიგას-ურას) შინა-შაპი. ქუმურუკ ნდემი
ლო ღი ხ ა - უ რ ა ს ქემონწყურცი; *ქახს, II, გვ. 42*
- მოდის დევი და აბერევეს (აქცევს) ყველაფერს
(შინა-ურას სპობს-წყვეტს - აქცევს ქვეყანას).
ღიგას-ურათ ზაზ. შინა-შადა. ღი ხ ა უ რ ათ
ქიგერუღელს ექიანობა (წყველა)! - დაიქცეს
იქაურობა (სიტყ. სიტყვ. შინაშადა დაიქცეს
იქაურობა).

წიგასინა (ღიგასინა) შინა-საპიანი.
ღი ხ ა ყ ი ნ გ უ უ კოქცე უწუ; *ა. ყოფშ., გვ. 15* -
შინაყალია კაცმა უთხრა.

წიგას-თხირი (ღიგას-თხირის) ბოქან. შინის
თხირი, არაპინი (*ა. მყ.*).

წიგას-თხირი, **წიგას-თხირი** (ღიგას-თხირის/კოს)
შინის სპინი, - იტყვიან ტანდაბალ კაცზე ღიგას
ვევარქქუ, ღი ხ ა შ ი კო რ ი ე - შინაზე არ
ჩანს, შინის კაცია.

წიგასი ლეგას (ღიგასი ლეგას) ბოქან. ძაძა. *იხ.*
ჩე ჭოვე ლეგას, ჩე ჩხირა ლეგას (*ა. მყ.*).

წიგასი მელღვი (ღიგასი მელღვი) ბოქან.
ძაღლაშურძინა. *იხ.* ჯაღლაშინი მაყურებინა,
ღიგას-ღიგას, უჩა ტყა (*ა. მყ.*).

წიგასი-წაწა (ღიგასი-წაწას), **წიგას-წაწა**
(ღიგას-წაწას) შინის ძირა. ორღე მღუგამი
ღეგა, ღი ხ ა შ ი ნ წ ა ლ უ ა - იყო ზღვის
ღეგა (ში), შინისძირა. ღიგას ღიგასალე; *მ.*
ხუბ., გვ. 4 - შინა შეინძრა.

წიგასი წაწა (ღიგასი წაწას) შინის
დაქვედა. გვალა ღი ხ ა ქ დ ი ნ წ ყ ვ ა ს ე ნ ი,
სქანი გარდა შხვას ვეაუნა; *კ. საბუშ., ტარი. გვ. 34* -
ქვეყანა (შინა) შოლად რომ დაიქცეს,
სხვას არ შევირთავ შენს გარდა.

წიგასი (წაწა) შური (ღიგასი ოგაფურს) შინის
გადასახადი, - ლადა.

წიგასი სურა (ღიგასი სურას) ბოქან. ხმარაშქლა.
იხ. შაბურა, შაბურა, ღიგასი ცურუ, ბადაღი (*ა.*
მყ.).

ლხაში უმჯური (ლხაში უმჯურს) *ბოტან.* მინაწაპლა. *შორ. ლა ზ.* ღიხა უმჯური (ა. მყ.).

ლხაში შარი (ლხაში ფრს) მინის ფერი. ღიხაში ფერი გინოძულე - მინის ფერი ელო.

ლხაში ცურუ (ლხაში ცურუს) *ბოტან.* იგივეა, რაც ღიხაში სურო.

ლხაში ძია (ლხაში ძიას) *ბოტან.* ჩაღამძინი. იხ. გირინიძე ძია (ა. მყ.).

ლხაში ზუზური (ლხაში ზუზურს) *ბოტან.* წერილყვავილე, ცხენისნაბაღა. იხ. რუსული ზუზური (ა. მყ.).

ლხაში წყარა (ლხაში წვერას) *ზოოლ.* მინის წყარა, - მდინარის თიანობა, მოშაპო, უღვაშეპინანი.

ლხაშო (ლხაშოს) მინაშაღიანი, ბაჰონიარეპული მინა. *შორ. იმერ. გურ.* ღიხაშო - კარგი მოსაგლიანი მინა (ე. შარაშ, ვ. ბერ., ა. ლა.); საბა: ღიხაშო მინა დახეტილი. ი. ყოფიძე: ღიხაშო სოფელია ქუთაისის მარჯაში; - ღიხაშო გურიაში ცნობილი ხარისხის ნადაგის სახელწოდებაა. ო. ჭურღულია: ღიხაშო - ღიხა-შო - ღიხა-შო-შორია. შო-შორია ხორკლედიანი, - მეტად ნაყოფიერი მინაზედაც იტყვიან: შო-შორია ღიხა - გაბოხიერებული მინა.

ლხაში ხოჩი (ლხაში ხოჩის/ხოს) *ზოოლ.* ერთგვარი ხოჭო - ხარაბაუა, ხარაბაუხა (*სიყვ. სიყვ.* მინის ხარი).

ლხა-წარა (ლხა-წყარა) მინა-წყალი, *გაღატ.* მამული. ათეშუმა ღიხა - წყარი უღუნია - ამდენი მინა-წყალი (მამული) აქვს.

ლხაშუპინი (ლხაშუპურს) თქათრი მინა, რომელსაც ხმარობენ თიანის დასაბანად სანანის ნაცვლად (ი. ყოფიძე); ნითოლი მინა თინის ჭურჭლის ბასაქათივლად (*მასალები, ტ. III, ნაწ. II, გვ. 209 210*).

ლხაში! *ბრძან.* ღიხაში! მეუ ათე წუთის, ღიხაში თაურე! - ნაღი ამ წუთას, დაიკარგე აქედან!

ლქ! 1. მერთებელი (მაჯგუფებელი) კავშირი ფრახის ორი ერთგვარი ნევისას ან ორი წინადადებას. ქართული და-ს ფონეტიკურ-სემანტიკური ეკვივალენტია. ოსური და ო კოჩი - ქალი და კაცი; დიდა და სქუა დიდა და ვილი; ჭიჭე და დიდი პატარა და დიდი. ვაღობჭევა ო ვაღობხაშა *ქსს, I, გვ. 73* - არ დაწნვა და არ მომხარბო. მა ხეაღე ვორქე და ო სი ქუშუქო? - მე მარტო ვარ და შენ მოხვალ. 2. მერთებელი კავშირი კომპოზიტებში: ა) ფუნქციონირებულ ხინიზელებში: ვიშო და ო ვიშო - იქით და იქით, თუ და ო თუ და ო თუ და ო ქვეით და ქვეით, გაღე და ო გაღე გარეთ და გარეთ; ბ) რთულ რაოდენობით რიცხვით

სახელებში: ვით ო ქირი (← ვით-ლო-ქირი) თორმეტე; ვით ო ხუთი (← ვით-ლო-ხუთი) თხუთმეტე; ვით აამ მევი (← ვით-ლო-ამმევი) თექვსმეტე... ეჩ დო ართი ოცდაერთი, ეჩ დო ეთი ოცდაათი, სუ მმ ენე დო ო ვით ანთხი (← *სუმ-ონ-ნი-ლო-ვით-ლო-თხი) სამოცდაათოთხმეტე.

ლქ? მერთებელი კავშირი ორი სიტყვისა, სემანტიკურად თუ-ს ბადალი: ქოჩიქუ-და, მინი მააქუ; ოსური და ო კოჩი - თუ იცი, ვინ გამოავგებია: ქალი თუ კაცი? წყარი გოკონ და ო ღვინი? - წყალი გინდა თუ ღვინი? დორნითი აკეთენსო კოსუ და ო ვეშაკი? *ი. ყოფიძე, გვ. 6* - ღმერთი აკეთებს კაცს თუ უშაკი? ნამუ კაჭაში ათოჯობაში უჯგუ: დინახალენი და ო გაღენი? - რომელი სარმის გამოდება სჯობა: შინაგანი თუ გარეგანი? ოკოლე და ო ვაკოლე, პატარაში ღვინი იმენ ოკო მორღეკოჩი - უნდოდა თუ არ უნდოდა, ბატონისთვის ღორი მინცე უნდა გაეზარდა.

ლქ? ნანილაკი, წარმოშობით მერთებელი კავშირი: ა) დერთვის ზმნას და ქართულად შეიძლება გადმოიცეს და ან თუ ნანილაკებით: მუშა გომოფრანქია-ლო, სქანი ქონებაშა ქიმერჩანქია, - უწუ: *მ. ხუძ., გვ. 279* - რამდენად გაეყიდოდა, შენს ქონებაზე (კი) მოცემე, - უთხრა (*შორ. მუ დორგინა-ღა* - სქანი ქონებაზე, - უწუ: *მ. ხუძ., გვ. 279* - რა ღირსო-და, შენი ქონებაო, - უთხრა). ქოთომს ქოსელი ვაშაბიძე, მუს გეუზიხორკუვა და ო: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 143* - ქათამს დავეცილი თვალის დასანაზად არ უნდა, რა გაეზიხორკო და. გური მიფაცქალაზანდე, უარია ვაშიწუას - მაქი-ლო - გული მიცემდა, უარი არ მითხრას - მეთქო-და. ითამ უწინქი-ლო - ვითამ ეტყვი თუ? ბ) ანარმოებს ადგილის ზმინზელებს: მხვა-ლო (← მხვა-ლო) სხვაგან. თუ და ო (← თუ-ლო) ქვედა, ქი და ო (← ქი-ლო) ზევით, ზედა (*შორ. თლონი ზედა*).

ლქ? *მარტოე ზმინიწინი.* 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას ზევიდან ქვევით (საპირისპირაა ე). ქართული და-ს ფონეტიკურ-სემანტიკური შესატყვისია: ღო-ტება დატოტება; დიდაქ მუშენ და ო გიჭუ? : *ქსს, I, გვ. 71* - დედამ რად გომბ (დატეგო)? ღო-ბაბაგო დაბტრტება, ღო-ნთხაგო დაცემა: და ო თხაგა და ო და ო ბაზაგა ართიენია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 39* - დაცემა და დაბტრტება ერთი არისო. ღო-ეგოლა და ეკლა: და ო ცვი ეცვი, მისხირი ვაურსია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 39* - რომ დაკლა, სისხლი არ გამოუვაო. 2. უარული სახის ფორმას აქცევს სრული სახისა: ჭვე დო-თასუ ჭვავე დათესა (*შორ. ჭვე თასუ ჭვავე თესა*); წერალო დო-ჭარუ წერილი დაწერა (*შორ. ჭარუ წერა*). 3. აწმყოს ფორმას ანიჭებს მყოფადის

მნიშვნელობას: ბაღანას და-აქილღუნანს ბავშვს მარარენს (ჰოზ. ოსქილღუნანს არრენს), ორგინის დო-ბარუნს ბოსტანს დაბარავს (ჰოზ. ბარუნს ბარავს). 4. ზოგჯერ ზნის უცვლელ მნიშვნელობას: დო-ხვალუ დახვად (ჰოზ. შე-ხვალუ შეხვდა, მო-ხვალუ მოხვდა); დეეთხუე დაშორდა, დეთხოვა (ჰოზ. გეთხუეუ გაეთხოვა). ჰოზ. ლაზ. დო-//დე-//დე: დოღურუ მოკვედა (ეტიმოლო., გვ. 93-94).

ღოზბაშუ (დობაშაფას) სახელი დობაშუ (6) ზნისა - მძიმედ დაცემა (ზნის გამოცემა).

ღოზბაშაშუ-ი (დობათაქაფა/ი-ს) სახელი დობათქუ (6) ზნისა - დიდი რინსამ მებრად დაცემა.

ღოზბაშქუ (დობათქუას) სახელი დობათქუნს ზნისა - დავაგება; მებრად დარტყმა; დაცემა.

ღოზბაშუ (დობაკუას) სახელი დობაკუნს ზნისა - დბტქანა, დბპქანა. კახუ (კახუმიქ) ქოთ დობორუ, ქოთ დობაკუა: ხალხ. სიძრ., I, გვ. 63 - კახუ (კახუმი) კიდევ მონდა და კიდევ დბტქუნაო (ნახანუ). // გაღაფ. მაგრად ცემა.

ღოზბაშქი-ი (დობაკილრს) იხ. ბაკილი.

ღოზბაშქი-ი (დობაშბილრს) მიჭო. ენებ. წარს. დობაშბუნს ზნისა - დბაშბუქი. გაღაფ. მდიდარი, ყველაფრით სავსე. დობაშბილი ოჯახი უღუღუ - მდიდარი ოჯახი ჰქონდა.

ღოზბაშუ (დობაშუას) სახელი დობაშუნს ზნისა - დბაშბუა. იხ. ბაშბუ.

ღოზბარქი-ი (დობარცილრს) მიჭო. ენებ. წარს. დობარტუ (6) ზნისა - დბანაქაშუქი. რუსის დობარცილი ორად ჩქენ დორუსიშ ჯარი ართო: კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 100 - რუსში დაბანაქებელი იყო ჩვენი და რუსის ჯარი ერთად.

ღოზბარშუ (დობარტუას) სახელი დობარტანს, დობარტუ (6) ზნითა - დბანაქაშუა. ჰოზ. ბარგი.

ღოზბარსაშუ (დობარსაფას) სახელი დობარსუ (6) ზნისა - მძიმედ დაცემა. ჰოზ. დობაშაფა.

ღოზბარტაშუ (დობარტაფას) სახელი დობარტყუ (6) ზნისა - დბარტყება.

ღოზბარტყუ (დობარტყუას) სახელი დობარტყუნს ზნისა - დბარტყება.

ღოზბარტუ (დობარტუას) სახელი დობარტუნს; ქი დობარტანს ზნითა - I. მამაქაშულად, მებრად ცემა. თუმი დობარტუ, ართი მარას გუჯანუღუ - ისე მებრად სცემა. ერთი კვირა იწვა თურმე (ენვა თურმე). 2. ბაშარი რინსამ ერთად დებარ. ქობალში ქვირი ქი დობარტუნს - პურის უცვლილი ბევრი მოიტანეს (დაყარეს). ჰოზ. დომიუა.

ღოზბაშუ (დობეკუას) იხ. დობეკუა.

ღოზბარ (დობერას) დოზბარ. პატარა ქული ბორაპი; მალაბლაზიან ყანაზეც იტყვიან (ა. კოლანა); დოზბილო; ვაკე ადგილი სახნავ სათესად გამოსაყენებელი. ჩაით გინოქმარაღური დობერა დო ლაკადით: ქხს. I, გვ. 319 - ჩაით ვადქორილია დაბლობი და გორაკებიც. გვალას თოლუ ადარენი, დობერას უნიენად: კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 116 - მათს თვალს რომ მოაშორებ, ვასცქერი მინდორ-ველს. იხ. ლაკადი. ჰოზ. გურ. დობირა, დობირო საუკეთესო ნიადაგი (ვანის გასაშენებლად) (სგულ).

ღოზბარზენ-ი (დობერარზენს) ტიპონ. სოფელი მარტვილის რაიონში. დობერარზენი - დობირა+რზენი დობილო+ვაკე (კ. თოფურია).

ღოზბინაშუ (დობინაფას) სახელი დობინონდე (6) ზნისა - ძლიერ ბასნივება; ბატონიცინება. გაღაფ. ზომავუ მეტად ვასუქება.

ღოზბინო-ი (დობინილრს) მიჭო. ენებ. წარს. დობინუნს ზნისა - დბანუქი (სახნვეთ).

ღოზბინაშუ (დობინუას) სახელი დობინუნს ზნისა - დბანაქაშუა საბანაქი. კანცხუთ დობინუ - ქინძისთავით დაბანა.

ღოზბინაშუ (დობინიწუას) სახელი დობინიწუნს ზნისა - დბუნარანა.

ღოზბინაშუ (დობიოჯაფას) სახელი დობიოჯუნს ზნისა - დბდმამ (ფუნისა).

ღოზბორქი-ი (დობორცილრს) მიჭო. ენებ. წარს. დობორკუნს ზნისა - დბორკილი.

ღობორკილ ცხენებს გუჯუნა მინდორიშა - დობორკილ ცხენებს გაუმეგებ მინდორზე.

ღოზბორქუ (დობორკუას) სახელი დობორკუნს ზნისა - დბორკაშა. ქუმურუღო დობორკუნსუ - მოვა და დავებორკავს იხ. ბორკა.

ღოზბორაშუ (დობორაფას) სახელი დობორაშუნს ზნისა - დბტქნობა.

უნურქუ ვადგობ დობორკუას: ქხს. I, გვ. 95 - ცვარმა (ნამამ) არ დავაქუნს.

ღოზბანაშუ (დობარანუას) სახელი დობრანტუნს ზნისა - დბურდვა.

ღოზბაშქუ (დობურეკუას) სახელი დობურეკუნს ზნისა - დბმუნუქაშა. ხე ართო დობურეკუე - ხელი მთლიანად დაუმუნუეა.

ღოზბაშუ (დობუმას) სახელი დობუნს ზნისა - დსხსამ, დბაცემა. ჰოზ. დოწუმა.

ღოზბილო-ი (დობუმილრს) მიჭო. ენებ. წარს. დობუნს ზნისა - დსხსმული. ჰოზ. დოწუმლი.

ფურცანა (ლოურაფას) სახელი
 დეკურჯანს ზნისა - შინაძღვრება.
 ...ართის ქოლით ბურჯუცა: *მ. სახო., გვ. 258*
 - ერთს კარგად შეგანჯღრევ.

ფურაი, **ფურაი** (ლონვის) ძიგან. მღმრეპ. (ა.
მყ.)

ფურარა (ლოგარას) სახელი დიიგარს
 ზნისა - ღმირება. უადიმჯარათ, ვარე
 შარა: *ქს, I, გვ. 185* - რომ არ ვიტყვით, არაა
 გზა.

ფურაშა (ლოგაფას) სახელი დააგანს ზნისა -
 დამება; ღმრის ამოღება და ტაბაქაზე
 დამება (*მსაღვ. ტ. III, ნაწ. II, გვ. 206*).
 ხეარჩინი ვაშბუღესგნი, ბირცხათ
 ქოღუჯაფუღეს: *ა. ყოშ., გვ. 150* - ჩოვანი
 რომ ვერ ემოვათ, ფრჩხილით (კი) დაუვათ. *იხ.*
გაფა

ფურაშულ/რ-ი (ლოგაფულ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
 დააგანს ზნისა - დამებაშული. გადრ.
 ჩამოყალიბებული, სრულყოფილი.
 ღოგაფილი ცხამხარე - დაგებული
 (სრულყოფილი) გლეხია.

ფურაშანა (ლოგანუას) სახელი
 დააგანუანს, დიიგვანუენ) ზნათა -
 ბასშეშება. ღუჯქდიგვანუა: *მ. სახო., გვ. 262*
 - ლორი გასუქდაო. თემი დინგანარღვევი
 ქუთითი ჩხოშენქე ძალაში დიგვანუესგ: *ა.*
საგ., გვ. 27 - ამის ჩანაყარი ფქვილით თევზები
 ძალიან დასუქდენ.

ფურორა (ლოგორაფას) სახელი დააგორანს
 ზნისა - შებინება.

ფურორა (ლოგორას) სახელი დოგორუნს
 ზნისა - შიშებანა. ფურ წამალი
 დოშიგორი, თე გუაზე ღობსქიდე: *ა.*
ყოშ., გვ. 119 - ისეთი ნაშალი მომიძებნე, ამ
 სატკიურისგან რომ მოჭე. გუალასგ
 დოგორუნს ართი ფოქვა: *ა. ყოშ., გვ. 56* -
 მთამი მოძებნეს ერთი გამოქვაბული.

ფურინჯა (ლოგინჯუას) *იხ. გრინჯუა.*
ფურაშულ/რ-ი (ლოგუბილ/რს) *მიჭ. ენებ. წარს.*
 დოგუბუნს, დიიგუბუენ) ზნათა -
 დამებაშული. ჩხოშეფი ხუნა დოგუბირ
 წყარს - თევზები ყაყი დადგარ წყალში.
 ამდღა დოგუბირი ბაერი რე - დღეს
 დაგებული პერი.

ფურაშა (ლოგუბუას) სახელი დოგუბუნს
 ზნისა - დამებაშა. *შარ. იტრ. გვიბი, გუბი*
 ნილიანი, კვამლიანი ამინდი.

ფურაშაშა (ლოგურაფას) სახელი
 დააგურუნს, დიიგურუნს ზნათა -
 დანაშაშა. ოჯკოშალითი კეთება
 ქოღოშგურევა: *ა. ყოშ., გვ. 90* - საქმლის
 კეთება დაბინაველი. ქიდეგურე
 ქადარდი: *ა. ყოშ., გვ. 7* - ისწავლე ქალადღი.

ფურაშა (ლოგამას) სახელი დოღუნს
 ზნისა - დამება. სუმიშახე გამწიროთ ღო
 შოთიშე ქედიდეგ: *ა. საგ., გვ. 21* - სამეურ
 გადბრუნდა და პირალმა დაიდგა.

ფურაშინი (ლოგინირს) იგივეა, რაც
 კაპუნობა. ხალხში დარჩენილა ასეთი
 თქმულება: ნარმართობის დროს, როდესაც
 მეგრელები ღოგურს - დიდუბას - თაყვანს
 სცემდნენ, მას მსხვერპლად სწირავდნენ
 ღორებსო, რომელთაც შიგ მუხამი შესდგამდნენ
 - ღოგურა - და ამიტომ ამ სალოცავსაც
 ღოგინირი ეწოდო (*ა. მკაალ., გვ. 309*).

ფურინა (ლოგინას) სახელი დააგინანს
 ზნისა - დამება. ხენწიფეთ ქოდაად-
 გინეს: *ა. ყოშ., გვ. 7* - ხელწიფედ
 დაადგინეს (დააყენეს). ოლოგინა თოლიში
 თვალის დაყენება: თოღქდეღორთე
 თვალის ჩინი, შედეგობა დაკარგა. თოღქ
 დეღორთე ხენწიფეს: *მ. ზუბ., გვ. 66* - თვალის
 ჩინი დაკარგა (დაბრმავდა) ხელშიფეთ.

ფურაშულ/რ-ი (ლოგინულ/რს) *მიჭ. წარს.*
 დეუღინანს ზნისა - დამბინილი;
 გადრ. დაბრმავებული. თოლი აფუ
 დოღინელი - დაბრმავებული.

ფურაშინა (თოფიში) თოფის დაყენება.
 დასობდნენ ორ სარს, მათზე მოაბამდნენ
 გატენილ თოფს, რომელიც ჩამახზე იყო
 შეყენებული. ჩამახის ფეს მოაბამდნენ
 მოჭურშიას. თოკის შიგორე ბოლოს გზის ვალმა
 ხეზე მოაბამდნენ მაგრად. თო დათვი ამ
 ადგილებში მოხდებოდა, ის აუცილებლად
 მოედებოდა მოჭიშუას. გასწევდა თოკს, თოფი
 გავირდებოდა დათვი კედებოდა (*მსაღვ. ტ.*
V, გვ. 140-141).

ფურაშა (ლოგუშას) იგივეა, რაც დოღინა,
 - სახელი დოღუნს ზნისა - დამება,
 დამება; შიმშაშაშა. თირი კოკა ღვინი
 ქეღოღგ: *ა. საგ., გვ. 35* - თირი კოკა ღვინი
 დააყენა (დადგა). დოღგე სკამი, გუთუთათე
 ხე, გელი შუასკანიგე - დადგი სკამი,
 მოუთათებე ხელი, ადგ, მამა თუ გიყვარს
 (გამოცანა: შჭადი კეცზე).

ფურაშული (ლოგუშის) *მიჭ. ენებ. წარს.*
 დოღუნს ზნისა - დამბეშული. დეუ
 მელი, სორკი ნაშელი, ტაბაქი დოღგუ-
 შილი, - სინჯაქ ვამპოროთა: *მ. სახო., გვ. 262*
 - ღომი ჩახელილი, სორკი მოხარშული, ტაბლა
 დადგებული, - სიძე არ მოვიდაო.

ფურაშა (ლოგუაშას) სახელი დოღვანს
 ზნისა - დამება. ბოშიქ... დოჯიდეღ დო
 თქი ქიღოღუ: *ა. საგ., გვ. 12* - ბიჭმა...
 მოკლა დიქ (კი) დადო.

ფურაშული (ლოგუაშის) *მიჭ. ენებ. წარს.*
 დოღვანს ზნისა - დამბეშული... სიჯაყა

მაგუ გილანწყემური დო დო დე ვალირი : *მ. ხუბ., გვ. 17* - ... სიტყვა მაქეს ჩამორთმეული დო დადებული.

ლოლორუპა (ლოლორუგუას) სახელი დო დორ გუნს ზნისა - 1. ბეპირი საჭმლის ერთობაშ დე უშენოდ (ლორულად) ჭამა. ქიშულეს ოჯკომალინი, დო დორ გუ - საქმელი რომ მოიტანეს, ღორმეცულურად შეტამა. 2. რანიმა მამბარი სპენით ან მუჟულუშენით ცამა.

ლოღურინაშა (ლოღურინაფას) სახელი დუ დორინ უანს ზნისა - ძალკინაშურად მოკვეთა (თავისა). დისამა ქედუ დორინ უ დუღი: *ა. ყოშ., გვ. 58* - მოპკვეთა თავი; *სიტყვ.-სიტყვ.*: მინსკენ გაფურინა (უეცრად) მისი თავი ხმაურით. *იხ. დურინი.*

ლოკალაშა (ლოვალაფას) სახელი დუ დუ ვალ უანს ზნისა - ბაქლევა; დანახანამება// გაფაქ. დარხე. დანძრევა. ოკო უჯინესკო თოკიში დო ვალა ფას - უნდა ეყურებინათ თოკის დარხევაზე. ყოროში მართახი გიაშქენი, ვალ დუ ვალ უანს თოლს - ორასი მათრახი რომ დაარტყა, არ დახანამებებს თვალს. დუ ვალ უ თოკისგ: *ქხს, 1, გვ. 34* - დანძრია თოკი. თოლში დო ვალა ფაში მამალას: *ა. ყოშ., გვ. 57* - თვალის დახანამებების მანძილზე (სისწრაფით).

ლო მარო *კე შირი* თუ, თუ არა. მა ქიბგეყქ დო იფინ დო ვარი, ჯარი ვამოჭე - მე ვიტყვი და იქნება თუ არა, ჯარი არ მჭირს. უმჭურ გოკონო დო ვარ სხული? - ვაშლი გინდა თუ მსალი? ნებას ქე მარჩინქ დო ვარი ია, ოსური ქიფთხევეე?: *მ. ხუბ., გვ. 131* - ნებას მადლეე თუ არაო, ცოლი რომ შევიროთო? კითხის თვალუნს: წე ბღურექ დო ვარ წანას?: *მ. ხუბ., გვ. 54* - თითზე თვისის: ნელს მოვევდები თუ გაისად?.

ლოზაბაქული (ლოზაბაქულ(რს) *მძღ. ერგ. წარს.* დო უზაბაქუანს ზნისა - ადგილიდან დაქრული. დო შაბაქულით თო ვარდუ - ადგილიდან დაქრულცი კი არ იყო. *იხ. დომბაქუა.*

ლოზაბაქუა (ლოზაბაქუას) სახელი დო შაბაქუანს ზნისა - ადგილიდან დაქრული. უკული ვალ დო ში შაბაქუა ფუ თეურეშე კუჩხი - შემდეგ იქითკენ ფეხი არ გაშინძრეკია.

ლოზანაშა (ლოზანაფას) სახელი დო აა მანჭუ (6) ზნისა - ზღარიანი, ასაძირი დამამისი ხმა. ქაწუვახაბაკი ჯიკის დო ეფერი დუ აა მანჭო, ეშე ვეიზადგანუ - ნამოვედე ჯოჯოკის და ისე ძლიერ დავეცი, ზეით ვერ ავედქი.

ლოზარაშ-ი (ლოზარაფის) ადგილიდან დაქრული.

ლოზარაშალი (ლოზარაშალს) დანახანამება.

ლოზარაშალა (ლოზარაშალას) სახელი დუ უზარაშალ უანს ზნისა - დანახანამება. ეფერი მილოდორუ, თელ ქიანას დო უზარაშალ უ - ისეთი მიავეირა, მთელი ქვეყანა დაანახანა.

ლოზარაშალა (ლოზარაშალას) იგივეა, რაც დო მანჭა ფა - მამბრად დამცემა, ზღარიანი.

ლოზარაშა (ლოზარაშას) იგივეა, რაც დო მარა ფი, - სახელი დუ უზარაშალს ზნისა - დაქრული (ადგილიდან). არადგილიშე ვე დო მარა ეს - ადგილიდან ვერ დავეძირათ.

ლოზარაშალი (ლოზარაშალ(რს) *მძღ. ერგ. წარს.* დო ია მარა რუ (6) ზნისა - დანახანამება. ქორინი დო დო მარა რილე თელო დამხვარი ქემოზინგ: *კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 20* - ვნახე და დანახანამებას მთლად ცეცხლი მომიკიდე.

ლოზარაშა (ლოზარაშას) სახელი დო მარაშალს ზნისა - ბანძრომა რჩევა-დარიგებით. ქამიკოთუ ხემა დო დო მარა რე მანჯარას - ჩაიდი ხელში და გაუნყრა (რჩევა-დარიგებით) მებრად.

ლოზარაშა (ლოზარაშას) სახელი დო ია მარა რუ (6) ზნისა - 1. ბლომად დაქრა, დანახანამება; 2. მამბრად ცამა.

ლოზარაშალი (ლოზარაშალ(რს) *მძღ. ერგ. წარს.* დო აა მარაშალს ზნისა - დანახანამება, ზინინად დამდგმული. ჭამიკოსურებული, დო მინილი აფუ - ჩალა მოსტუმრებული, დაზინული აქეს.

ლოზარაშა (ლოზარაშას) სახელი დო აა მარაშალს ზნისა - დანახანამება, ზინინის დადგმა. ჭამი დო აა მარაშალს - ჩალა ზინინად დადგა, - დაზინა. *შღ. მენი.*

ლოზარაშალი (ლოზარაშალ(რს) სახელი დო მარაშალს (6) ზნისა - მისინამება; მუნუკის ჩირაძით მამხანამება// გაფაქ. არაბუნებრივად გასუქება, გაზინინება.

ლოზარაშალი (ლოზარაშალ(რს) *მძღ. ერგ. წარს.* დო აა მარაშალს (6) ზნისა - მისინამება; (მუნუკი) მამხანამული ჩირაძით// გაფაქ. არაბუნებრივად გასუქებული, გაზინინებული. *შღ. ლეს. იფრ.* გამზინინებული ძალიან გასუქებული, გატენილი; გაფაქ. ძალიან გამძვარი, ძალიან გასუქებული.

ლოზარაშალი (ლოზარაშალ(რს), **ლოზარაშალი** (ლოზარაშალ(რს) სახელი დო უზარაშალს ზნისა - რჩევა-დარიგება, რჩევა-დარიგების მიცემა. ჯგერ მუთონეც დუ უზარაშალს - კარგ რამებს უჩრქვს *იხ. ზოკულა.*

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) *მიხ. ერეკლე წარს.*
ლომონოსოვი ზნისა - რჩევა-
დარიგება მიცემული.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი ლომონოსოვის
ზნისა - დარბაზება. სილომონოსოვი, მა
გალია: *ა. ყოფი, გვ. 120* - შენ დარბაზი, მე
გეცხურები.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) იგივეა, რაც
ლომონოსოვი, - რჩევა, დარიგება. ჯიჯი
საქმეში ლომონოსოვი ჭეუარე დოგაგება: *ა.
საბუშ, ქაბს, გვ. 144* - კარგი საქმის რჩევა
ჭეუარე და გაგება.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
დაბადლო დონისა, დიდილო დუ (ნ)
ზნისა - დარბაზება, დარბაზება. არბი არბი
დაბადლო დუ: *ა. ყოფი, გვ. 105* - ყველა
ერთად დარბაზი (განვიტება). დაბადლო დუ
ფარგალები...: *ა. საბუშ, ქაბს, გვ. 146* - მუსრი
გავლო (დარბაზი) ეველამ.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) *მიხ. ერეკლე წარს.*
ლოთვალუნისა - ზნისა - დარბაზი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
ლოთვალუნისა - ზნისა - დარბაზი. მე ხანივე,
ვახიძირეხი, დოთვალე დო ქიფიძინი! -
რა ხანი, არ მიხანხარ, დათვალე და გაიხინე!

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) იგივეა, რაც
ლოთვალუნისა, - სახელი დეოთვინისა
ზნისა - დარბაზება. მუთ უნაშის ხეადლეხი,
ნო ზომამა ქე დუთვინი: *მ. ხუბ, გვ. 361* -
რაც უფროს ხედებოდა, ნო ზომანე მოუთვინე.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) *იხ. დოთვალე.*

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) დარბაზება (*დ. თვით*).

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
დაბადლო დონისა - ზნისა -
დარბაზი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
ლოთორუნისა - ზნისა - უხვად მოხევაება,
მოხევისა უხვად მოხევაება. *გადატ.*
დაუზოგავად ცემა.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) *მიხ. ერეკლე წარს.*
ლოთორუნისა - ზნისა - დარბაზი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
ლოთორუნისა - ზნისა - დარბაზი.
ჯეში კანი დიდი ბერე: *ა. ყოფი, გვ. 174* -
ძველი კანი გამოვიტევალი. დოთვალე ნური,
ქომოხი გური: *ა. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 51* -
შეცვალე იერი, მომეცი გული.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) იგივეა, რაც
ლოთორუნისა, - *მიხ. ერეკლე წარს.*
ლოთორუნისა - ზნისა - დარბაზი. წყარი
ხემა - დოთვალე გავლენივე მოხუფუნს
- წყალი ხმა შეცვლილი მთებიდან მოქუხს.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) *იხ. დონთვაგა.*

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
ლოთორუნისა - ზნისა - დარბაზი.
დოთვალე თე ცირა ზომი: *მ. ხუბ, გვ. 6* -
ჩამოცილა ეს გოგო ბიჭმა.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) *მიხ. ერეკლე წარს.*
დოთვალე ზნისა - ზნისა -
დარბაზი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
ლოთორუნისა - ზნისა - დარბაზი;
დარბაზი. ცირხლოლი თორხგ
დოთვალე დარბაზი: *ა. ცაგ., გვ. 52* - ორსავე
თვალს დავიხრო. 2. დარბაზი.
დოთვალე დარბაზი: *ა. ყოფი, გვ. 130*
- გავიხრო საფლავს მუჭო დოღურნი,
დოთვალე: *ა. ყოფი, გვ. 26* - როგორც კი
მოკვდა, დარბაზი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
დაბადლო დონისა, დეოთვალე (ნ)
ზნისა - დარბაზი. დარბაზი.
დაბადლო დონისა: *ა. ცაგ., გვ. 36*
- მოხუცმა თქვა: შიშხილი დავიკმაყოფილო
ამელამ ზორ. საკადალი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი დო კანძუნისა
ზნისა - დარბაზი. გავონება დოთვალე
დოთვალე დარბაზი: *ა. საბუშ, ქაბს, გვ. 113*
- გავონება და იმ ნუთს შეცვახმეთ ყველა
ცხენი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
დეოთვალე (ნ) ზნისა - დარბაზი.
თექ ოხორანს, თექ ოკორანს: *მ. ხუბ, გვ. 235*
- იქ სახლობს, იქა დავარებული ზორ.
კარე.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
დოთვალე ზნისა - დარბაზი,
დარბაზი. ვამიღუნია ასე დო სუმი დლა
დეოთვალე: *მ. ხუბ, გვ. 225* - არ მიქესო ახლა
და სამი დეოთვალე.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
დაბადლო დონისა, დოთვალე ზნისა -
დარბაზი. დარბაზი. დარბაზი.
დოთვალე დარბაზი დოთვალე ქიდიტუ -
ყველაფერი კობტად დალაგა და ისე დატოვა.
ზორ. კვანჭაფი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) *მიხ. ერეკლე წარს.*
დოთვალე ზნისა - დარბაზი.
დოთვალე დარბაზი. დარბაზი.
დოთვალე დარბაზი. დარბაზი.

ლომონოსოვი (ლომონოსოვი) სახელი
დოთვალე ზნისა - დარბაზი.
დოთვალე დარბაზი. დარბაზი. დარბაზი.
დოთვალე დარბაზი. დარბაზი. დარბაზი.
დოთვალე დარბაზი. დარბაზი. დარბაზი.

ფოქსპოლუპ (ლოკვაჭალუას) სახელი
ლოკვაჭალუას ზნისა - ქოხტად
მინხპარ-მონხპარ, დატრიალდა... **ორული**
შეგარსულია ღო ღოკვაჭალუე ღო
მიდართუ: *მ. ხუბ., გვ. 126* - ... ყველაფერი
შეგარსული და დატრიალდა (კოხტად) და
წავიდა.

ფოქსირაფი (ლოკობირელ/რს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ლოკობირანს ზნისა - დაპკინული,
დაპკინილი. გერქ თხა ღოკობირუე -
მეგულა თხა დატბინა. *შორ. კობირი.*

ფოქსირა (ლოკობირუას) სახელი
ლოკობირანს ზნისა - დაპკინვა, კბანა.

ფოქსუპ, **ფოქსუპ** (ლოკი/გულას) - სახელი
ლოკი/გულანს ზნისა - დაპკინვა. ნღემი
ჭანღო გააჩქე ღო კოდგანცე ღო კგლეუე: *ო. ყოფშ., გვ. 60* - დევი ბუზად აქცია და კიდობანში
დაქცება.

ფოქინა (ლოკინანს) სახელი ღუეკინანს ზნისა -
ღანავეა, დახრა; დაჭარა ხაღში. ღუს გიგე
ღუეკინ: *მ. ხუბ., გვ. 18* - თავი დაბლა დახარა.
კობი განიშე ღოკინანღეუ: *ქსს, I, გვ. 168* -
კაცი განზე განიწედა.

ფოქინაფი/ფოქინაფი (ლოკი/ონელ/რს) *მიძე.*
ენებ. წარს. ღუეკი/ონანს ზნისა -
დახრილი; განაწული.

ფოქინტორა (ლოკინტორაფას), **ფოქინტორა**
(ლოკინტორუას) სახელი ღუეკინტო-
რუანს ზნისა - პირტანა, ჩანინინი.
ვაღღუეკინტონუა, ვეგეგვიმბიჭას - ნუ
კირტნი, არ გაგიმიზნუღეს.

ფოქინილი (ლოკირილ/რს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ღაკიკირანს ზნისა - დაბმული.
ღოკირილი ხოჯი გეიაშქე - დაბული
ხარი აუშეა.

ფოქირა (ლოკირუას) სახელი ღაკიკირანს
ზნისა - დაბმა; შიქარა. ხოს ქათ
ღაკიკირანა, კოს ნინათი: ხარს რქით
დაბამენ, კაცს ენით. ძალამ მანგარო
ღოკირგ: *ო. ყოფშ., გვ. 50* - ძალიან მავრად
შეკრა.

ფოქინიგული (ლოკორწიშელ/რს) *მიძე. ენებ.*
წარს. დახუნძლული. სხული გვალღო
ღოკირწიშელი რღე - მსახლი მიღად
დახუნძლული იყო.

ფოქინა (ლოკირუას) სახელი ღოკირუნს
ზნისა - დაპკინვა.

ფოქინა (ლოკონას) იგივეა, რაც ღოკინა, -
ბანავეა, დანავეა; დახრა. ქეშეუხეხად მათი
ღროს, კინი აშო ღოიპკონი: *ქსს, I, გვ. 39* -
შეხევიდი მე იმ ღროს, ისევე აქეთ დავიბი
(დავიხი).

ფოქინა (ლოკონუას) სახელი ღოკონუნს
ზნისა - მებრად შეხლუღვა; დახმავღვა,

დაბმა. გვალღო ღოკონჩენი, თინათ
ვეშოღებ - მიღად რომ შეხლუღო, ისიკ არ
შეიძლება.

ფოქინოზა (ლოკორიზუას) სახელი
ღოკორიზუნს ზნისა - დაპკინვა,
შეპკინვა; შიქარა. ვ ბოში ჭკირილი ექი-
ექი ვეშოღენი, ღოკორიზუ: *ა. ცაფ., გვ. 16* -
ეს ბიჭი დაჭირილი ავერ-ვერ რომ დღეს,
შეგავრევა (შეკრება).

ფოქინა (ლოკორუას) იგივეა, რაც ღოკარუა,
- აპარვის ბაპაქიშა, დაპარვა. უკული
ღისორუ, ღოკორგ: *მ. ხუბ., გვ. 112* - შემდეგ
დასახლდა, დაკარავდა.

ფოქინტორა (ლოკუნტორას) იგივეა, რაც
ღაკუეგტარეხა, - დამოქცება.

ფოქინტორა (ლოკუნტორას) *მიძე. ენებ. წარს.*
ღოკუნტორუე(ნ) ზნისა - დახუთული.
ამღღა ღოკუნტორილი (//ლოკუნტორი) სინჩე
რე - ღღეს დახუთული სიტყვა. *შორ. კუპრა.*

ფოქინტორა (ლოკუნტორუას) სახელი
ღოკუნტორუე(ნ) ზნისა - დახუთვა
(პაერისა). პაერქ ნახეტანი ღოკუნტორუ -
პაერი ნამეტნავად დახუთა.

ფოქინტორა (ლოკუნტორუას) სახელი
ღოკუნტორუნს ზნისა - აშოქინაქა
(ქჭარა). გომირსინაფილი მიოიურანღუე
ლოგინს, ართი ვაღღუეკუნტორუე -
გალურსული ინვა ლოგინში, ერთი არ
აშოუქცესია.

ფოქინა (ლოკინას) იგივეა, რაც ღოკინა, -
ღანავეა; დაპარვა; დაჭარა (ხელში). ხეს
ქგღოკინგუნუას: *კ. საბუშ., ქართ. ზგ., გვ. 30* -
ხელში მყადღეს ჩაბღუევილი (ხელში
დამაქცევიზის).

ფოქინა (ლოკერუას) *იხ.* ღოკორუა, - დაბმა.
მუღო-ღა, ქგღოკერა: *ო. ყოფშ., გვ. 19* -
ორგორან, დაგებამ. თორქ თემი
ღოკერგუნგ...: *ო. ყოფშ., გვ. 161* - თოვღმა
ისე შეგვერეს...

ფოქინა (ლოლახის) ღოლახი, ნისპინილის ქვა.

ფოქინა (ლოლასუას) სახელი ღოლასუნს
ზნისა - დაპკინვა. მარიგებღეღემქ ჩხუბი
ღოლასუნს: *ო. ყოფშ., გვ. 107* -
მომრიგებღეღემა ჩხუბი დაუმღღეს

ფოქინა (ლოლასორუას) სახელი
ღოლასორანს ზნისა - აშოქცება.
კოქი... ღოღასორუე ღოქორუ: *ო. ყოფშ., გვ.*
6 - კაცმა... აშოლეს და დააღვეინა.

ფოქინა (ლოლასუას) სახელი ღოლუ(ნ) ზნისა
- დაპარღვა.

ფოქინა (ლოლასორის) *მიძე. ენებ. წარს.*
ღოლუ(ნ) ზნისა - დაპარღნილი,
დაგღეღული.

წიგნი (დოლბენდის, დოლბენს) დოლბანდი.

წიგნი (დოლბენს) სახელი დიდი ენს ზმნისა - დავლა, დამთავლიერება; დატარება, განხრება. ლევენქ არხო თთახუფი დიდი უ: *მ. ხუბ., გვ. 7* - ლევენანა ყველა თთახ დიარა. არხო გიგარა ქომუჩერი, სოფელი დო მოლინუნი: *გვურა, გვ. 249* - ერთი გიტარა მომცეს (მქონდეს), სოფელი დამატარა.

წიგნი (დოლბენს) იგივეა, რაც დოლევა, - სახელი დააღინუანს ზმნისა - დაღლა, შემოტარება. ხეს თხერი ქომუჩას, სოფელი დო მოლინუნი: *ა. ყოფ., გვ. 129* - ხელში თხორი (ქი) მომცა, სოფელი დამატარა. მოლეღეს დურელი დო ირი ღიბა დააღინეს: *ა. ცაგ., გვ. 48* - ნაბოილეს მკედარი და ყველან (ყველა მინა-ადგილი) შემოატარეს.

წიგნი (დოლბენს) მონა; მოხალაბა ყმა, რომელიც წარმოადგენდა მებატონის სრულ საქმობას (*ს. მკალ., გვ. 164*). ჭკორი უღუს გავითორაჲ, ადუღმულე დო ღმახორე: *მასლ., გვ. 76* - ყმა უღულიდ რომ აუშვა (გამორეკო), ათავისუფლო დოღმახორე (გვერდით მოსახლე). ყმა რექო..., დაღამი დო ღმახორე, ჩიჩუანი საქინდარი: *მასლ., გვ. 101* - კიბა ხარ..., დაღინის დოღმახორე, ჩიჩუას სანინდარი!

წიგნი (დოღოს), **წიგნი** (ნდოღოს) მდელი. და ჯიბაში დურას ქიგვენსანი, თექ დო ღო დოღმუნა - და ძმის სიკედის რომ გიგებეს, იქ მდელი გიბებო. გითუორექ ოროს, ვტიტუნქ დო ღოს - ედგვარ ჩრდილში, ენქნი მდელი. ვამწინდარი დო ღოს, ეატორგია! - არ ნამონვე მდელიზე, არ გავივდე!

წიგნი (დოღოკევის) მოქან. ბღირტი. *იხ.* ლევიო კეტი, ჯოლოკეტი (*ა. მყ.*).

წიგნი (დოღონს) მდელი (ადგილი).

წიგნი (დოღოჟას) სახელი დააღუნანს ზმნისა - წერიანინ რისაბი, *მგ., ღინის*, ხანჯლის, საღმისის... რიბი რამეში-ხორცში-ჩასობა, ჩარქობა. გულეღე ოღვიში, კისტრსე ქიგობიჯე დო დააღუნ: *ა. ცაგ., გვ. 35* - ამილო სადგისი, კისტრზე დააბჟინ და ჩასა.

წიგნი (დოღოჯის) მიქ. *ენებ. წარს.* დააღუნანს ზმნისა - ჩასოშილი, ჩარქობილი (რბილ რამეში). ყმა ქობირე ტარიმა დო ღუაფორი - ყმა ნახა ტარამდე ჩარქობილი (ჩასობილი).

წიგნი (დოღურას) *იხ.* დორვილაჟა, დორვილაჟა.

წიგნი (დოღურას) იგივეა, რაც დორულაჟა, - სახელი დააღუნანს ზმნისა - დაინება. იმ სერს ვა დულურუაჟუ: *მ. ხუბ., გვ. 223* - იმ დამეს არ დაუძინა. მუჟანსთო სანარტიქ ქვლინური დააღუნრაჟალო...: *ა. ყოფ., გვ. 50* - როდესაც სანარტია დანე დასაძინებლად...

წიგნი (დოღბუმალი/რს) მიქ. მიქ. დააღუნს ზმნისა - დამსხმელი, დამცვენი.

წიგნი (დოღდინალი/რს) მიქ. მიქ. დააღინანს ზმნისა - დამგბინი, დამაინებალი.

წიგნი (დოღმანთხაღალ/რს), **წიგნი** (დოღმანთხაჟს) მიქ. მიქ. დაანთხუნ (ნ) ზმნისა - ნამცვენი, ვინც უნდა ნაიძვეს.

წიგნი (დოღმარტიბელი/რს) მიქ. მიქ. კვალის მომცვენი (ნადირობის დროს) (*ა. ცაგ., გვ. 76*).

წიგნი (დოღაყუნალი/რს) მიქ. მიქ. დააყუნუნ (ნ) ზმნისა - დამყოლი.

წიგნი (დოღაყუნაღალი/რს), **წიგნი** (დოღაყუნაღალ/რს) მიქ. მიქ. დიხუნუნ (ნ) ზმნისა - ჩამცვენი.

წიგნი (დოღაყუნაღალი/რს), **წიგნი** (დოღაყუნაღალ/რს) მიქ. მიქ. დამცვენი.

წიგნი (დოღაილითაღარს) მიქ. მიქ. დააილითუნანს ზმნისა - ამცვენი.

წიგნი (დოღაინალი/რს) მიქ. მიქ. დიიინანს ზმნისა - ვინც იბარებს, დამბარებალი.

წიგნი (დოღაიკაღალი/რს) მიქ. მიქ. დააიკუნანს ზმნისა - არამბარად დამსოზი (ჩამრქობი).

წიგნი (დოღაიკაღალი/რს) მიქ. მიქ. დააიკუნანს ზმნისა - დამსოზი.

წიგნი (დოღაიგამილაღარს), **წიგნი** (დოღაიგამილაჟს) მიქ. მიქ. დოხედაუნ (ნ) ზმნისა - დამსხმელი.

წიგნი (დოღაიგენისი, დოღაიგენისი) მიქ. მიქ. დოხოდაუნ (ნ) ზმნისა - დამცვენი.

წიგნი (დოღმახორეს) *იხ.* დღმახორე. ქითი დო ღმახორე ვორდა სქანი დო სქანი მახორობას ინიზარეაღქია: *აია, I, გვ. 26* - კიდევ უნე მოჟალბე ვიყო, შენს სახლ-კარში ვიღონდებო.

წიგნი (დოღმალა/დოღმალა პარკი) (დოღმალა/დოღმალა პარკის) აბარეშის შინს მემოჩა ხარისხის პარკი. *შორ. ხასპარკი (მასლები, ტ. II, გვ. 230)*.

წიგნი (დოღმალა) სახელი დააღუნანს ზმნისა - დანარცხება. ხასლა წყუნაფილი მაჟე გორდიქი

დუმიზბაღუნი: *ქსს, I, გვ. 231* – გვერდი ნატკენი მაქეს, ბაყაყბა რომ დამანარცხა.

წომი (ლომეს) *ახორბა, ბერძნ.* ღომიაცხა, ღომინტინანი. ათე ლექსი ღოგოჭარუ სქანბი ღომე მახორექე: *ქსს, I, გვ. 110* – ეს ლექსი დატინერა შენმა ღომინტინაე მომღერალმა.

წომებ (ლომებას) სახელი ღომე მენს ზენისა – მოწღომებაჲ. ჰაჰა ღომე მუსურქ ცეკა ქემბობუნეს ღომე ულა მღომეს: *მ. ზუბ., გვ. 286* – მღელღობა და მისმა ცოლმა კალათი მოიკიდეს (ზურგზე) და წასვლა მოინდომეს. ღომენს (*იყვრ.* მოღოვა მოინდობა, მუღოვაჰა მუღუნდომებია, მოწოვაჰაჰე) მოინდომებდა თურქე) *გრღუე. ს.შ. მოქმ.* ნდომობს. აღომენს (მაღოვა მოანდობა, მოღოვაჰა მუღუნდომებია, მოწოვაჰაჰე) მოუნდებოდა თურქე) *გრღმ.* ანდომებს. უღომენს (მუღოვაჰა მუღუნდობა, მოწოვაჰაჰე) მოუნდომებია, მოწოვაჰაჰე) მოუნდომებდა თურქე) *გრღმ. სსხტ. ქვ.* ღომენს ზენისა – უნდომებს.

აღომინე (აღომინა შეტლო მოუნდომებინა, – მოწოვაჰაჰე) შესტლებია მოინდომება) *გრღუე. შესაღე. ენებ.* აღომენს ზენისა – შეუძლია მოინდომოს. თღომებაჰაჰე (მოწოვაჰაჰე) მოწანდომინა, მოწოვაჰაჰე) ანდომებინებდა თურქე) *კაუზ.* ღომენს ზენისა – ანდომებინებს. მაღომებაჰე *მოქმ. მოქმ.* მოწინდომებელი. მოწოვაჰაჰე *მოქმ. ენებ. ქვ.* მოწანდომებელი. მოწოვაჰაჰე *მოქმ. ენებ. წარს.* მოინდომებელი. ნაღომე, ნაწოვაჰაჰე *მოქმ. ენებ. წარს.* მოწინდომები. ნაწოვაჰაჰე *მოქმ. ენებ. წარს.* მოწინდომების საფასური. ზაღომე, ზაღოვაჰაჰე *მოქმ. უარე.* მოუნდომებელი.

წომინებ (ლომერეხუას) სახელი ღომე რეხანს ზენისა – დაქმნება; ჰქმბა-ქუსნილით ნამოსული თიქანი. *გადატ.* გაანადგურებს, მოსპობს. ღომე რეხანს სამართალი წონა-სამართალიში მტერე: *კ. საბუშ., ქსს, გვ. 134* – სამართალი დაქუბებს ნონა-სამართლის მტერს. *იხ.* მერეხი.

წომენაჰე (ლომენაჰეს) სახელი ღომენს ზენისა – მოღრუპება. გაიტიყანქინი, ცა ისარკუე, მოწყინდექინი, ღომენსუაჰე – რომ გაიტინებ, ცა იწმინდება, რომ მოინყენ, მოიღრუბლებ. ღომენს ქტინ სოფელე: *კ. საბუშ., ქსს, გვ. 146* – მოიღრუბლა ჩვენს სოფელში. *იხ.* მუნაჰე.

წომეჰაღა (ლომეჰაღას) იგივეა, რაც ღომეზაღა, – აბრეჰუმის ორთმინი პარკი. *შღრ. ქვ. იყვრ.*

ლომეჰაღა აბრეჰუმის პარკი, რომელშიდაც ორი ჭია (*ე. ბერ.*).

წონებზე (ლონებზე) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბუნს ზენისა – დანასხამი, დანაჰაჰე.

წონებზერი (ლონებზერს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბუნს ზენისა – დანსხის, დაჰაჰე.

წონებინა (ლონებინას) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დანაბგინი.

წონებინარი (ლონებინარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

წონებინანარი (ლონებინანარს) *მოქმ. ენებ. წარს.* დააბგინანს ზენისა – დაბგინის საშასური.

ლონწყილი (ლონწყილ(რ)ს) *მიძე. ენებ. წარს.*
დაანწყუნს ზმნისა - დანწყინილი.

ლონწყილობა (ლონწყილობას) წყონილება;
წყობა. ათე ღონწყილობაჲ
ვაგმოდირთუა - ეს წყონილება არ გამოდგაო.

ლონწყაღლა (ლონწყაღლას) სახელი
დაანწყუნს, დინწყაფუ (6) ზმნათა -
1. დანბრევა, დაძვევა; ჩაძირვა. ნდემჲ
ღონწყუ თულ ქიანა - დევა დაანგრა
მთელი ქვეყანა. ლეტას იოთ დიმწყუთა: *ქსს, I, გვ. 269* - ტალახში (იქით) ჩავიბრეო. 2.
დანწყობა. ქუღაანწყის თაში: *ა ხუბ., გვ. 9*
- დანყვეს ასე. ზღვა ღო გვაღ, ცა ღო ღიხა
მუშუმი ადგის დანწყუნინ...: *ქსს, I, გვ. 296* - ზღვა დ მთა, ცა დ მინა თათათის
ადგილას ვინც დაწყუო...

ლონწყაფა (ლონწყაფას) იგივეა, რაც
ღონწყუაღლა, - დანწყობა, დაღაბება.
წყეგმარეფი ვარდასენი, ქიანა
ქეღინწყუაფუღუ - ენატანიები რომ არ
იყოს, ქვეყანა დაწყობად.

ლონწყება (ლონწყებას) სახელი ღონწყუნს
ზმნისა - ღიხსნა; ხორცის (ქათმის, გოჭის...)
ნახსრებაში ნაჭრებად ღიხსნა. თუ ღო
ქითომეფი გვალო ჯგირი ღონწყუ - გოჭი
და ქითმები ძალოან კარგად დახსნა. 2. ამბის
მიტანა, გათქმა, დაბაზუება, ღიხსნა,
დაგხანა (ვიწმესათ).

ლონჭირა (ლონჭირას) სახელი დინჭირანს
ზმნისა - ნახტომის გაქეპება, - სქუპი.
დინჭირე ღო შქასე ქელიმასხაუ: *ო. ყოფშ., გვ. 27* - ისუება და შუამი ჩახტა. ბოშიჲ
დინჭირე ღო ეო ქიტიოსხაუ: *ო. ყოფშ., გვ. 106* - ბიჭმა ისუება და ზეითი (კი) დაახტა.
ანარკია გეზაილი, ეგრ(ი) ღონჭირა
გოფსხაინი: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 117* -
ანაკლია გავიარე, ორ ნახტომზე რომ ვისუქუე.

ლონჯირა (ლონჯირას) სახელი დინჯირუ (6)
ზმნისა - დანწობა. ორგულამო მანწყალას,
ვართი დამაჯირედას: *ო. ყოფშ., გვ. 129* -
ყველაფრინად მანვალოს, დანწობ რომ არ
შემეძლოს. ღონჯირაშ უგემუნაში მტერს
ვაგოფუღას მუთუნია: *ხალხ. სიტრ., I, გვ. 39* -
დანწობაზე უგემირილესი მტერს არ ჰქონოდეს
არაფერიო.

ლონჯირაღლი (ლონჯირაღლას) *მიძე. ენებ. წარს.*
დინჯირუ (6) ზმნისა - დანწობილი.
ღონჯირედ ოსურს კოჩი გარდას
მუკემუცითანდუა: *ხალხ. სიტრ., I, გვ. 39* -
დანწობილ ქალს კაცი სარმას უდებდა
ნასაქეცეადო.

ლონჯილი (ლონჯილის) *მიძე. ენებ. წარს.*
ღონჯილედუნს ზმნისა - შიპოშილი
მებრად.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - შიპოშია,
მებრად შიპოშია. *გადატ. მუხუღუღუნთი მებრად
ცემა.*

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

ლონჯილი (ლონჯილის) სახელი
ღონჯილედუნს ზმნისა - დანჯილი,
დამბრევა.

კანის მეთქვეპის მსბამსი პატარა მუნუჰამით დაყრა; დასუსხმა.

ფონა (ლორას) ყველის ჩასახეობი ხის ჟურჟული (*მსახეობი. ტ. II. ნაწ. I. გვ. 226*); ნახევარი კოკა (*ქ. ქარ.*). **ჟონ** ღერო.

ფონაბაღი (ლორაგადის) დალაბარაქება. არხას დაბარაგადებუქუ, ვორღე ემი ცამოსთლი; *კ. საბუშ. ქართ. ზგ., გვ. 36* - ვეელას დალაბარაქებიერ, ციყია აბამი გამოცდილი. **ჟონ** რაგადლი.

ფონაბაღაშ *იხ.* ღორაგადლი.

ფონაბაშა (ლორაგადის) სახელი დაბარაგუანს ზნისა - დატემა; ნაბეცეპი (*ძლიერ*). ქმეხთხე ხე, გამგნაართინუ დო ქგდაბარაგუ დიხას; *ა. ცაგ., გვ. 41* - მოკიდა ხელი, გადმობართუნა და ნაექცია მიწაზე. თანა დოღერი კონი თეში, დღელი ქგდობარაგუ ექუ ექუ იზო; *მ. ხუბ., გვ. 193* - ვითომ რომ მოკვიდი, ისე თავი ნაქციე (მოაქვენეო) იქით.

ფონაბაშაშლი (ლორაგადილი/რს) *მძო. ენებ. წარს.* დაბარაგუანს ზნისა - ნაბეცეპული.

ფონაბაშა (ლორანგუას) სახელი დობრანგუნს ზნისა - დაბგრება, მოსაქება. დოგახ, დობრანგე, ვადიგუა ნგერიში ბუღეს მუთონია; *კ. საბუშ. ქახს, გვ. 162* - დაამხებრიე, დაბგრეა, არ დატოვი მტრის ბუღემი არაფერი.

ფონაბინჯა (ლორენჯუას) სახელი დობრინჯუნს ზნისა - დაბღეპა, მოღტით მებრადცემა. გური მასკონებახუენი, დობრინჯუქუ მანგარას - გული რომ მოაყვანინა, მოღტით ცემა მებრად.

ფონაბაშა (ლორეუალას) სახელი დობრინჯუნს ზნისა - მღოშეპა. **ტარნტი** დღას დომირტი ით: *ქხს, I, გვ. 271* - ორმოც დღეს მიგლოვოთ.

ფონაბაშა (ლორეუაგას) სახელი დაბარაგუანს ზნისა - დაბგმა. დღელი დობაგმა ქიდაბარაგუქუ - ლეღვი და ატამი დარგო.

ფონაბაშაშლი (ლორეუაფილი/რს) *მძო. ენებ. წარს.* დაბარაგუანს ზნისა - დაბგშული.

ფონაღი (ლორდის) დონდლო, დუნეა, ზანტლი.

ფონაღინი (ლორდის) დროის ბაყვანა; სიზარმაძე.

ფონაბაშა (ლორეგემის) თიყუნა. *იხ.* რეგუპა.

ფონაბაშა (ლორემეუას) სახელი დომემეუანს ზნისა - ბამინცემა, დაბგმობა. კოს ართობა ქიგიოჟოჟანქ გყურას, მათამაზინ, ოკო დორემეუენი - კაცს ერთხელ რომ დაქტერ ტყეულზე, მეორეჯერ, უნდა გაიციხო.

ფონაბაშა (ლორეილაგას) იგივეა, რაც დორულაგა, დორულაგა, - სახელი დობრეილუანს ზნისა - დაბინება.

ფონაბაშა (ლორეილაგორს) იგივეა, რაც დორულაგორი, - *მძო. ენებ. წარს.* დაბარეილუანს ზნისა - დაბინებაშული.

ფონაბა (ლორამაშას) სახელი დაბრანს ზნისა - დაბინება. დაბინობს დაბრანს - ცეცხლს დაანთებს.

ფონაბაშაშლი (ლორამაილი/რს) *მძო. ენებ. წარს.* დაბრანს ზნისა - დაბინებაშული. სუმი წანა რე აშუგორექ ალი-დაბხერე დობრამილე - სამი ნელია მუბო ვეგავარ დანთებულ ალი-ცეცხლში. სქამი ქგდღეგ დანხანალო გებურე, დაბხერე დობრამილე - სკამი დაუდგა დასაჯდომად კერის პირას, დანთებულ (დაგზებულ) ცეცხლთან.

ფონაბაშა (ლორამაილს) ბზრინალი. ეღე დორბილე, ცამა ქოვოფურინე; *ქხს, I, გვ. 13* - აღმა შევაბზრინალე, ცამი ავაფორინე. **ჟონ** რბიალი.

ფონა (ლორთას), **ფონაშა** (ლორთალას) სახელი დობრთუქუ (ნ) ზნისა -1. დაბრუნება; ბასაქანა. ცირაქ ვემეჟე დობრთა დო ქიმკახხილე; *ა. ყოფშ., გვ. 66* - ცირამ არ მიცა ვასაქანი და მიანწყედი. ვა ვეღელი დობრთას; *კ. საბუშ. ქახს, გვ. 117* - არ ველოდი დაბრუნებას. დუქინე ნღემეფცე, მუმი დობრთაშა უჭარაულესკონი; *ა. ყოფშ., გვ. 65* - დაუბარა დევებს, მის დაბრუნებამდე რომ ვეარულიათ. მიღაქუ... დობრთას ხუღემან, თიქ ქიმკაჭარას თუ შარას; *მ. ხუბ., გვ. 146* - ვინც... დაბრუნდეს სახლო, იმან მიანეროს ამ გზას. 2. შიტეპა აზრისა, უსარქობა. აზრი დობრთუ - აზრი შეცვალა.

ფონაშა (ლორთაგას) სახელი დობრთანს ზნისა - ბრუნება, დაბრინება. მხინის ართი ქუღურთუ გურმულირო - ცხვირი ერთი მებტრიალა გულმოსულად. სი ვარენო გიჯინუნი დიხამ პირველ დობრთაშა; *ქხს, I, გვ. 157* - ვანა შენ არ ვეყურება დედამირის პირველ მებტრიალებსათვის.

ფონაშა (ლორთელ/რს) *მძო. ენებ. წარს.* დობრთუქუ (ნ) ზნისა - დაბრუნებაშული, დაბრინებაშული. რახან ვაბორეს დობრთელი მუმი გერანო, ქიგაყუნეს; *ა. ცაგ., გვ. 24* - რადგანაც ვერ ნახეს დაბრუნებული მისი გერა, ვაყყენენ (კვალს). თეერენ დობრთელი თაქ კოც ვაბობარ; *ჯორის. გვ. 132* - იქიდან დაბრუნებული აქ კაცს არ უნახეს.

ფონაბინი, **ფონაბინა**, **ფონაბინაშა** (ლორთინას, ღორთინაშას) იგივეა, რაც დობრთა, დობრთაღა, - დაბრუნება. დიფრთი დო მოფრთინი ჩქიმი გორონჯიში ბინაშა...; *კ. საბუშ. ქახს, გვ. 127* - დაბრუნდი და რომ მოვედი ჩემი მტრედის ბინაში... დობრთინუ აუხანაკიქ სიტყვა; *ა. ყოფშ., გვ. 3* - დაუბრუნა

ამხანაგმა სიტყვა. ენა დორთინუ: *ბ ხუბ*, გვ. 190 - ეს დაიბრუნა.

აზერინი (ლორინი) *იხ. რინა*, - შოშნა, არსებობა; დაყენება, დადგომა. ანწი წორო დობდგრთათე: *ა. ყოშუ*, გვ. 174 - ანი თანაბრად ვიყოთ (ვიარსოთ). ქვედოშიდორთი ქირაზა სუმი წანაში ბორჯითე: *ა. ცაგ.*, გვ. 2 - დამიგეტი ქირაზე სამი წლის დროით (სამი წლით).

აზერინა (ლორინას) *იხ. რინა*, - შოშნა, არსებობა; დაყენება, დადგომა. ანწი წორო დობდგრთათე: *ა. ყოშუ*, გვ. 174 - ანი თანაბრად ვიყოთ (ვიარსოთ). ქვედოშიდორთი ქირაზა სუმი წანაში ბორჯითე: *ა. ცაგ.*, გვ. 2 - დამიგეტი ქირაზე სამი წლის დროით (სამი წლით).

აზერინა (ლორინაგას) იგივეა, რაც დორინა, - დაყენება, დადგომა; პარკობა. ღვინო დორინაგას მუმი წესი უღუ - ღვინის დაყენებას თავისი წესი აქვს მითინქვა დორინენესე ქექე: *ა. ცაგ.*, გვ. 30 - არავინ არ დაგვიყენა ჩვენ. ჩემი ცოლმა შაყარული სოთინი ვადგო დორინუანც: *ა. საშუ*, *ქახს*, გვ. 143 - ჩემი ცოლმა დაგროვილი არსად არ დაგვიყენება.

აზერინა-ი (ლორინელ/ის) *მძღვ. ენებ. წარს.* დადარინუნა ზნისა - დაყენებულ, დამდბარი. ჯგირი დორინელი ღვინი უღუ - კარვად დაყენებული ღვინი აქვს.

აზერინა (ლორინაგას) სახელი დორინონდეუ (5) ზნისა - ძლიერი განსივება. ხე დოკუხიქ დუურისონდეუ - ხელ-ფეხი გაუსივდა (ძალიან).

აზერინა (ლორინაგას) *მძღვ. ენებ. წარს.* დორისონდეუ (5) ზნისა - განსივებულ (ძალიან). ნიჭი დორისინაფილი აფუ - ტუჩი გასივებული აქვს.

აზერინა (დორკაგას) სახელი დორკაუნს ზნისა - წმინდა დებარა, დაქადაბ.

აზერი (ლორინ) ტუჩი.

აზერინი (ლორინორი) *მძღვ. ენებ. წარს.* დორონჩხუნს ზნისა - დახუნძლული. დორონჩხირი ფიფუაში ტარი შამო ჭკერჭკინით იტყანს რეუალას - დახუნძლული ბიჭიანი ტარი (სიმიდიას) საამო ქრიჭინით ინყებს ზრდას.

აზერინი (ლორინი) სახელი (დ. ვიფია).

აზერინა (ლორინაგას) სახელი დადარსქინანს ზნისა - დაყენება, დამშობება. დადარსქინეს დოქოთ ქოლოღუ - დაემუქრა დოკიდეუქნა (გაუკეთა). *შოქ. რსქინი.*

აზერინა (ლორინაგას) იგივეა, რაც დორსხუაგა, დორცხუაგა.

აზერინა (ლორინაგას), **აზერინა** (ლორინაგას) იგივეა, რაც დორსხუაგა, - სახელი დადარსხუანს ზნისა - დაფუძნება, სამირსქვის რაზარა. იტყანა ცუღე დორსხუაგას - იწყებენ სახლის დაფუძნებას. მოზავალიში დადარსხუანს საქიმეს - მოზავალისთვის დაფუძნებს საქიმეს.

აზერინა (ლორინაგას) იგივეა, რაც დორინაგა, - სახელი დორინუნანს ზნისა - დამინება. დორინუნა აწი, ნანა, თოლეფი დორუტი: *ა. ყოშუ*, გვ. 137 - დაიბრუნა, დედა, თოლეფი დახუქე ართ დორუნაგას წყარო სოლე ქილირუნუნანსია: *ხალხ. სიბრ.*, *1*, გვ. 9 - ერთ დამინებას წყალოც კი დაიბრუნეს. ქორორას ქო დორუნაგა ვაში ჯინცე: *ა. ყოშუ*, გვ. 91 - ქორორას დასმინება სის ძირას.

აზერინა (ლორინაგას) სახელი დადარუნუნანს ზნისა - დახუნძლება; გადგ. დაქცევა. მოსპობა. დადარუნუნა ექიანობა - დაანგრი (დაატყა) იქაურობა. დღა-იღღარა დორუნუნა, მარა წყამ იფინით: *მასალ.*, გვ. 97 - დღე-იღველი დღე დახუნძლდება, მაგრამ წინ იცქირეთ. *შოქ. რუმი.*

აზერინა (ლორინაგას) სახელი დადარუნუნა (6) ზნისა - დახუნძლება; დახუნძლება. დორუნუნა ხვარენდეს, ყაბაყფიში ვაგება დარუნუნესკონი - ყოველ დორუნუნა ხვარობდენ, რომ გლეხების ვაგება დაქლუნგებიათ. *იხ. რუნუნა.*

აზერინა (ლორინაგას) *მძღვ. ენებ. წარს.* დორუნუნა ზნისა - დადარუნული.

აზერინა (ლორინაგას) სახელი დორუნუნა ზნისა - დადარუნა, დარუნის ბაქთობა.

აზერინა (ლორინაგას) სახელი დადარუნუნანს ზნისა - დადარუნა, ბნება, ფანტა. თოლეფიში დორინაგა ვოქტების დყარა: ღვინი თოლეფში დადარუნუნანს. *შოქ.* ჩხოვტინს ხანს - ძროხა ხბოს შობს, ანდა: დადარუნუნანს დააუქმეს. ცხენქ კვიცი ქიდააშქუ - ცხენმა კვიცი დასცა. *შოქ. დოჟოთამა.*

აზერინა (ლორინაგას) მისაც ვეპირი ლაპარაკი სჩვევია, - მოლაყება. ნინად დორუნუნა კოჩინა - მოლაყებ კაციო. *შოქ. დორუნაფი, დერუნა.*

აზერინი (ლორინი) *მძღვ. ენებ. წარს.* - დახუნძლული, დარუნუნული; დამშობელი; გადგ. დარბი. ცუღე ჯგირი მიღუნია, მარა დორდორინი - სახლი კარგი მაქესო, მაგრამ დაყენილი არისო. დორდორინი თჯახი უღუნა - დარბი თჯახი აქესო.

ყურმუღი (ლორმეღლერს) *მიძე. ენებ. წარს.*
დორმუნს ზნისა - 1. იგივეა, რაც
დორმუნაფორი, - დამსაქლილი,
აბრეშუმის აფრადუშქანაბული. 2. ძალიან
ბაერცეღაბული, მოღებული. წითელე
ჰაგონეფით დორმეილე სოფელი -
ნითელა ბატონები მოღებულა სოფელში.

ყურმუღას (ლორმუღას) სახელი
დაარმუნს ზნისა - 1. დამსელა;
აბრეშუმის აფრით ძსოვის დაფუშქანაბა. მუს
დაარმუნაქენი, თის მეორმუნანა:
ბაღ. სიძრ., I, გვ. 100 - რის დათესვასაც
დაიწყებ (მოქსოვ), იმასვე გაგიგრძელებენ
(მოგიქსოვენ). ძაფი ქი დაარმუნე, მაღას
ჰარკუას ქიდიტყანს - ძაფი დააფუნა
(დაქელა), მალე პარკუას (პარკის გაქეთებას)
დაიწყება. 2. მოღაბა, ძალიან ბაერცეღაბა
(აუადმყოფობის...). *იხ. რმუღა; შღრ. რმუღაფა.*

ყურმუღა (ლორმუღაფას) იგივეა, რაც
დორმუნაღა - მნიშვნ. -1: ბრილიანტი
დგარმუნა, სირმათ მინამუნა რექ:
მასალ., I, გვ. 31 - ბრილიანტი დანაქსელი,
სირმით მონაქსოვი ხარ. ტაფის
ქუდურმუნაფუ - აბრეშუმის ქისა
დაუქსელავს ჩე ქუდურმუნე, ჭითა
ქიშეში, უჩათ გვეფოფი: *ა. ტარ., გვ. 141* -
თეთრი დავანე, ნითელი ჩავქსოვე, შავით
გავავსე (გამოცანა: ყურძენი იზაბელა).

ყურმუღირი (ლორმუღირს) *მიძე. ენებ. წარს.*
იგივეა, რაც დორმეილი - მნიშვნ. 1 -
დამსაქლილი, აბრეშუმის აფრადუშქანა-
ბული.

ყურმუღა (ლორმუღას) სახელი დაარჩანს
ზნისა - დებამა, ბამული (ლოგინის...)
ჩემიდა დოგორჩაფუნია: *ქხს, I, გვ. 65* -
ჩემთვის გაგიშლიათ. წყარომ მელე
დოგორჩაფ? : *ა. ყოფშ., გვ. 134* - ნყლის
გაღმა გაგიშლო? *შღრ. ნორჩაღი.*

ყურმუღი (ლორმეღლერს), **ყურმუღლერ**
(ლორჩაფილერს) *მიძე. ენებ. წარს.* დაარჩანს
ზნისა - დამბაბული, ბამულილი; დანწლილი.
დორჩელს ქემეზაროუქე: *ა. ყოფშ., გვ. 163* -
გამოლომი ჩაწებები. უკიხი ამაზღვი
ფურცელემც, მილიონობით დორჩაფილც -
ფები ჩაფდი ფოთლებში, მილიონობით
გამოლოლს (დანოლილს).

ყურმინა (ლორჩინას), **ყურმინა** (ლორჩინას)
სახელი დიორჩინეუ(ნ) ზნისა -
დაბარამა. ქორი, ქორი-ში ძახინით გინქ
დორჩინეუა: *თ. სახოკ., გვ. 261* - ქორი, ქორის
(ფურჩი, ფურჩინო-) ძახილში ხბო ხელში
შეშობერდათო. *შღრ. რჩინუ.*

ყურმუღას (ლორმუღაფას) იგივეა, რაც
დორმუნაღა.

ყურმუღა (ლორმუღაფას) სახელი
დაარმუნაღას ზნისა - დამმუიღაბა,
დინანარამა; დამმუნაბა. დამზურტენიქ
გომორქინდენი, გური მუთ
დუეორქაღა? : *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 64* -
ცეცხლის ალმური გამიჩნდა, გული რთლა
დავიმეღო? შენწობას მერჩინათა, გური
ქი დომგორქაღეს : *შ. მერ., გვ. 78* -
შენწობას მოცემით, გული დამიმეღეს.

ყურმუნა (ლორმუნას) სახელი
დაარმუნანს, დაარმუნანეუ(ნ)
ზნათა - დარმუნა, მიჩმუნა. დუეორქანე
ყუდუმ რინას - (ძლივს) მივარციე სახლში
ყოფნას.

ყურმუნა (ლორმუნაღლერს),
ყურმუნაღერი (ლორმუნაღერს) *მიძე. ენებ.*
წარს. დაარმუნანს ზნისა -
დარმუნაღერი.

ყურმუნა (ლორმუნას) სახელი
დაარმუნანს ზნისა - დამმუნაბა,
დამმუნაბა. ქედაარმუნე თურე: *შ. ხუბ.,*
გვ. 129 - დამმუნა იქიდა. *შღრ. რექინი.*

ყურმუნა (ლორმუნაფას) იგივეა, რაც
დორმუნაფა, დორმუნაღა, - სახელი
დაარმუნანს ზნისა - დანსაბა;
დამმუნაბა, დანსაბა. ვახთა მეფეში
კანონი რე-დორმუნც დორმუნაფუნია: *კ.*
სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 114 - ვახტანგ მეფის
კანონი არის-დორმუნც რომ დაუნტებია.

ყურმუნაღერი (ლორმუნაფილერს) იგივეა,
რაც დორმუნაფილი, - *მიძე. ენებ. წარს.*
დაარმუნანს ზნისა - დანსაბული,
დამმუნაბული.

ყურმუნა (ლორმუნას) *იხ. დორმუნა.*

ყურმუნა (ლორმუნაფას) სახელი დაარმუნანს,
დიორმუნეუ(ნ) ზნათა - ბამლუმბ. პაპა
დომუმ ჩილიტალო დიბრძეა: *თ. სახოკ.,*
გვ. 256 - მღვდელი და მისი ცოლითი გაეცხიბო.
გოლაო მიმეღენითი, ღვინით
დორმუნაღერი: *ა. ყოფშ., გვ. 21* - მთაზე
რომ ავალთო, ღვინით გაგაძღებო.

ყურმუნა (ლორმუნაფას) სახელი
დორმუნანს ზნისა - ბანკაეღა.
დორმუნანეუ მანგარას - განკეღა მანგარა.
შღრ. ჭინუ.

ყურმუნა (ლორმუნაფას) სახელი დორმუნანს
ზნისა - "ბაღბატირმინა, დამმუნაბა. ურემი
დიმქათ დორმუნანს დომეღენა - ურემი
შემით დატვირთეს (მანგარა) და ნაიღეს.

ყურმუნა (ლორმუნაფილერს) *მიძე. ენებ. წარს.*
დორმუნანს ზნისა - ბარმუნა
დაბტირმუნაღერი, დამმუნაღერი. ვალთი
დორმუნანეუ რე: *მასალ., გვ. 37* - ვალთი
დაყურსულა.

წიგნიერება-ი (ლორსეველი) საკუთარი; საბოლოო. იყუარეთ თუმი, მუხო
 დორსეველი ცუდესანი - იქნებ ისე,
 როგორც საკუთარ სახლში. ირფელი სქანი
 დორსეველი ვარსებია: *აია, I, გვ. 26* -
 ყველაფერი შენი საკუთრება არ არისო.
 ლორსეველი *ზმზ. საკუთრად, ბოლიანად. მა*
ქობოკო, სი დორსეველი საკუთრით ჩქიში
ორდე: ქს, I, გვ. 71 - მე მინდა, შენ საკუთრად
 საკუთრად ჩემი იყო. დორსეველი *არაბა*
ენფუც... იმენ უღუ გერიშ დანუა: *მსალ., გვ. 69*
 - სათითად ყველა ამათ... მაინც აქეთ მგლის
 ღვარძლი.

წიგნიერება (ლოსანტუას) სახელი დოსანტუენს
 ზნისა - მამრად ცემა; მამრად დამატება
 (მაგ., კარის). გენიფონუ თათხუმა დო
 დოსანტუ - შეიყვანა თათხი და ცემა
 (მამრად). ცუდემი კარეფი დოსანტუ -
 სახლის კარები დაქუა (მამრად).

წიგნიერება-ი (ლოსართის), **წიგნიერება** (ლოსართის)
მხო. ენბ. მუ. დორთუუ (6) ზნისა -
მოსაბრუნებელი, გასაქანი, შეღავათი.
 დოსართი *არადელი ვარდუა -*
 მოსაბრუნებელი ადგილი არ იყოო. ოდიარეს
 დოსართე ოკო ქიშეჭათ - ბალახს
 გასაქანი უნდა მივსცილო. მეტი დოსართი
 ვაუკლეუ, ვაკეთუკონი - მეტი საშუალება
 (გასაქანი) არ უქონდა, რომ არ გაეცეთებინა.
ჟორ. დორთა.

წიგნიერება-ი (ლოსაქანს) *მხო. ენბ. მუ. ბასაქანი.*
 იგივეა, რად დოსაქანცი. გყა ვაარმენს
 დოსაქანს ქარს - ტყე არ აძლევს გასაქანს
 ქარს *იხ. ქანუა.*

წიგნიერება-ი (ლოსაქანელს) იგივეა, რად
 დოსაქანი, - ბასაქანი. დოსაქანელს
 ვემერანს ორდე ფერი მუდგანდემი -
 გასაქანს არ მოგცემს, იყო ისეთი როგორც დევი.

წიგნიერება-ი (ლოსაქანისი) იგივეა, რად
 დოსაქანი, - ბასაქანი. ვემერესგ
 დოსაქანცი, მუხით ძერა ორთგ გვერც -
 არ მისცეს გასაქანი, როგორც ძერა უშვება
 გველს. გყა ბორიას ვარმენც დოსაქანცი ს -
 ტყე ქარს არ აძლევს გასაქანს *იხ. დასაქანცი.*

წიგნიერება (ლოსერუას) სახელი დოსერუანს
 ზნისა - დამატება. ლორონს თხუკულენდე:
 მალას დოსერუევა: *ა. ყოფშ., გვ. 180* -
 ღმერთის სათხოვდა: მალე დააღამეო.
 დოსერუნი, ბუხარიშა მითილუ: *ა. ყოფშ.,*
გვ. 6 - რომ დაღამდა, ბუხარიშ შევიდა. *ჟორ.*
სერი.

წიგნიერება (ლოსეანაფას) სახელი
 დასეანაფუანს ზნისა - დოსეანება.
 ლურელიში დოსეანაფა მკედრის დასეანება.
ჟორ. სეანაფა, შეანდა.

წიგნიერება (ლოსეანაფორს) *მხო. ენბ. წარს.*
 დასეანაფუანს ზნისა - დოსეანაფუანი
 (მკედარი; ხატი...). დოსეანაფორი
 ხატის მითინი ხეს მოკუნენდუო! -
 დასეანაფუანს ხატს ვინმე ხელს მოკიდებდა
წიგნიერება (ლოსეანაფას) სახელი
 დასეანაფუანი (6) ზნისა - დოსეანება.

წიგნიერება (ლოსორტაფას), **წიგნიერება**
 (ლოსორტუას) სახელი დასორტანს
 ზნისა - დამარ (უხვად), დოსეანაფუანი;
 დოსეანაფუანი (ხილით ან ხედა ნაყოფით...).
 ღუკულენა ანთასი ხოჯი დო
 ქედუსორტაფუანი ომუხალი დო
 ომუხალი: *დ. ზუბ., გვ. 57* - დაუკლავთ ათასი
 ხარი და დაუხვევიათ სახელი და საქმელი.
 იმუფუათ, ვიძალეფი, ქიდეფოსორტათ
 მისაგალი: *კ. საფუშ., ქართ. ზეს., გვ. 84* -
 ვიძუატი, ძმებო, დავახვეთ მისაგალი.

წიგნიერება-ი (ლოსორტოლრს) *მხო. ენბ. წარს.*
 დასორტანს ზნისა - დოსეანაფუანი;
 დოსეანაფუანი (ნაყოფით). ირფელი
 დოსორტილი რე - ყველაფერი
 დახვევებულია.

წიგნიერება (ლოსოფუას) სახელი დოსოფუნს
 ზნისა - დოსოფუანი, დოსეანაფუანი.
 დოსოფუანი, დოსოფუანი, დოსოფუანი: *ა. ყოფშ.,*
გვ. 153 - ადუნ, დანერე, ჩამოკლუნ, დახვეცენ.

წიგნიერება (ლოსოფუას) სახელი დოსოფუნს
 ზნისა - რისამა მამრად ბამატება; მაგ.,
 ომუხალი დოსოფუანი - საქმელი ჩახეთქა.

წიგნიერება-ი (ლოსისი) *თურქ.-სპან.* აშხანბანი;
 მემოტარი; ძმირმისი. ჩქიმი ვიძაკონიში
 დოსისი რე - ჩემი ძმავაკის მეგობარია. *ჟორ.*
ლაზ. დოსი მეგობარი (6. მარი).

წიგნიერება (ლოსეანაფას) სახელი
 დასეანაფუანს ზნისა - დოსეანაფუანი,
 შესაბამისობა. სქეალენე მუხო
 დასეანაფუანდგენი, თუმი დინდარეს: *ა.*
ყოფშ., გვ. 79 - შეიღებდა როგორც შეპყროდა,
 ისე დიტორეს ცყურთ ნინას
 დუსეანაფუანი: *დ. ზუბ., გვ. 316* - ტყუილად
 ენა გააღამებთ *იხ. სქეანი.*

წიგნიერება, წიგნიერება (ლოსიქ/გლადას)
 სახელი დოსიქდეუანი (6) ზნისა - 1.
 დორჩინა; მორჩინა (ავადმყოფობისაგან).
 ფერი წამალი დომეორი, თუ ჭუაზე
 დოსიქდეუანი: *ქს, გვ. 40* - ისეთი წამალი
 მომიძებნე, რომ ამ სატყვიოსაგან მოერე.
 ფართას ქედობსქელადგდ ჩქიმი
 ოხვამეში კარი: *კ. საფუშ., ქს, გვ. 156* -
 ფართედ (ლიად) დამჩქინოდა ჩემი ეკლესიის
 კარი. ექანე ჩქიმი მეტი კოჩი ვა
 დოსიქდეუანი: *ა. ყოფშ., გვ. 57* - ამ მხარეში
 ჩემს მეტი კაცი არ დარჩენილა. ...თინა

ოგაბოფენია-და, - დოსქედუქია : ა. ცაგ., გვ. 27 - ... იმას თუ დიქტორო, მორჩბიო. 2. მოლოზინება, მომომოზინარება. ღემა თამარა დოსქილადე ღო ზომი ქემეზინებუ - ნუხელ თამარს უმშობიარია და ბიჭი შესქინა.

ფსქილაფლ/რ-ი (დოსქილაფლ/რს) მიძე. ენებ. ჩარს. დოსქიდეუ (6) ზნისა - ღარჩინილი; მორჩინილი (სატიკიერისაგან). შუთი დოსქილადირი ჯარი ქოჭუნდენი, არბო ჩაბარე: ა. ყოფშ., გვ. 34 - რაც დარჩენილი ჯარი ჰყავდა, ყველა ჩაბარა. თე ჭუაშე დოსქილადირი რე - ამ სატიკიერისგან მორჩენილია.

ფსქილაფშ (დოსქილაფშეს) იგივეა, რაც დოსქილადირი, - ღარჩინილი. ვარა გვალა დოღურენი, დოსქილადე სის აბარე: შ. ზუბ., გვ. 16.03.1930, გვ. 3 - ან მთლად რომ მოკედე, დარჩენილს ვის აბარებ.

ფსქილაფშა (დოსქილაფშას) იგივეა, რაც დოსქილადა, - მორჩინა (სატიკიერისაგან); ღატკივება, ღარჩინა. ირ ჭუაშე დეგოსქილადეუანქია : ა. ცაგ., გვ. 43 - ყოველი სატიკიერისგან მოგარჩენო. ჩქი დეგოსქილადეუანქი სქანი აკა კაკალი შექას: შ. ზუბ., გვ. 16 - ჩვენ მოჯარჩენინებთ სქეს ერთ კაკალ (ერთადერთ) შვილთ.

ფსქარა (დოსქარას) სახელი დაასქერუანს ზნისა - ღამრობა. მეღანი დოსქერუაფუ : ა. ყოფშ., გვ. 165 - მეღანი დავიმერია. იხ. სქირუ.

ფსქარაფლ/რ-ი (დოსქარაფლ/რს) მიძე. ენებ. ჩარს. დაასქერუანს ზნისა - ღამრობა.ლი.

ფსხუნა (დოსხუნას) სახელი დოსხუნუნს ზნისა - მარჩინილობა, რჩევა. დოსხუნით თეში წამალი: ა. ყოფშ., გვ. 164 - მირჩიეთ ამის წამალი. დოსხუნუ თეჯალი საქმე - არჩია ასეთი საქმე. იხ. სხუნუ.

ფრტა (დოგატა) სახელი დოტაღენს ზნისა - ღატკივება. ისე ქედუქალეებუ ჩქენქე ტყასე: ა. ყოფშ., გვ. 62 - იმას დაუტოვე ბია ჩილი ტყეში. მა დომოტაღენქო? : ქსს, I, გვ. 208 - მე დამტოვე? შორ. დოგატა.

ფრტარა (დოგატარას) სახელი დოტატარანს ზნისა - 1. დამტევა; 2. დატატანება.

ფრტა (დოგატას) სახელი დოტასუნს ზნისა - ღამტარება. გორდებუ ღამტეი დუტასუნა : ა. ყოფშ., გვ. 149 - ბაყაყებს სიმიანი დაუმტერეეთათ.

ფრტა (დოგატას) იგივეა, რაც დოტაღება, - სახელი დოტაღენს ზნისა - ღატკივება. ცხელა ქილიტევა : შ. ზუბ., გვ. 19 - სახლში დავტოვეო. კვინორქ თანდირუმა მიდართუა დო ტყეში ქილიტევა : ა. ცაგ., გვ. 109 - კვერნა

სანიდროდ ნავიდა და ტყეა (იქ) დატოვაო. მუთუნი ვალო მიტებუნა, ვართო კირმა, ვართო ჩოგანი: ქსს, I, გვ. 216 - არაფერი არ დავტიტოვებია, არც სუთი, არც ჩოგანი. იხ. ტემა.

ფრტარა, **ფრტარა**/**ფრტარა** (დოგატარას, დონტარას) სახელი დოტარა (6) ტე/ირუ (6) ზნისა - ღარჩინა; ღატკივება. ქოჭუნაღუნ დო ქომიღუნა, ცხელს ქელოტერედიკო : შ. ზუბ., გვ. 325 - მხედება და მქონდეს, სახლში დავტეულიყავი.

ფრტარა (დოგატარას) სახელი დატკარუ (6) ზნისა - მამბრად ღატკემა (ხმის გამოცემით). ფერო ქილატკარუ, ათაქ ქეგევეი იში ხმა - ისე მაგრად დაცვა (ტყეცანი გადანი), აქ გავივე (გავიგონე) იმისი ხმა. იხ. ტკარაფი.

ფრტარა (დოგატარას) სახელი დოტოსუნს ზნისა - მამბრად ტემა; გადე. მადიანად ბეერის შექმა. გამკუული ჭკილი დო ღებია დო დოტოსუნ - გამომუტანე მჭადი და ლობიო და მადიანად შექმა.

ფრტარა (დოგატარას), **ფრტარა** (დოგატარას) სახელი დატკარა (6) ზნისა - ღამბრად. გორჩქელუ დო ტკარა (6) დო ტკარა ქედელი ქამატკომე: ა. ცაგ., გვ. 103 - ვირმა თავი დამალა და მეღამ კუდი მოჰაჭამაო. ძღანი ნდის დატკარა (6) დევა : შ. ზუბ., გვ. 8 - გოგო დევის დამალადა.

ფრტარა (დოგატარას) იხ. დოგატარა.

ფრტარა (დოგატარას) სახელი დოტარანს ზნისა - ღამბრად. ძიქვა დომიუნთე, ბაბაგე: - შარვალი დამითათე, მამა გენაცვალსო. იხ. უნთო.

ფრტარა (დოგატარას) ნაპირჩხალი, ღადარი; ღველფი (ქ. ჭარ.); ნატარი (ა. ყოფშ.). დო ფარე დარჩენარში ტუტა - დოფა არის ცეცხლიანი ნაცარი. დო ფარე ქინბარულ ნდემცე დეკუ: ა. ყოფშ., გვ. 61 - ნაცარი ვადაყარა დევის თავზე. უმქარაგე დო ფარე ბუნცუ - ჩაუმქარალი ღადარი მნავს.

ფრტარა (დოგატარას) ღველფი-ალი. კორი დარჩენით იქუელას, ცხეროქუნდას დო ფარა : ქსს, I, გვ. 98 - კაცი რომ ცეცხლით ინწოვას, ხრუკავდეს ღველფი-ალი.

ფრტარა (დოგატარას) (დოგატარას) მიზინა ცეცხლი. დო ფარე - დარჩენარში ალი გურუქ მითაკარუნე: მსალ., გვ. 29 - მოგიზინე ცეცხლის ალი გულს თაკარად მედება. იხ. დეფა.

ფრტარა (დოგატარას) სახელი დატარა (6) ზნისა - ფუჩა რისამი დამარდნა, ფუჩად ღატკემა. ევაბუცალო ქილატარა (6) - ბაყაყით დავარდება.

აქმარა (ლოჟარას) დუგუშუპეპეკლი რძა.
ჰანინსათვის საჭირრა ჰინის 36 ხარის
დოჟარა (მასალები, ტ. II, ნაწ. I, გვ. 234).

აქმარმასალ-ი (ლოჟარმასალ/ის),
აქმარმასალს (ლოჟარმასალს) სახელი
დოჟართხალანს,
დიოჟართხალუნანს ზნათა -
ფარმასალი; დუგარმასა.
დიოჟართხალეს დო გიმელეს ბურღამე
მისნახე ცირენქ: *მ. ხუბ., გვ. 59 -*
გაფართხალდინ და გამოიდინ ბაღინდან
მზეთუნახავი ვოგობი. დუგუჟართხალე
დო გუგოფინ, გორიქი გუგოფინ: *მ. ხუბ., გვ. 105 -*
რომ დაფართხალა და აილო, ბაყაი აპყე. *იხ.*
ფართხალი.

აქმასაჟა (დოჟაჟაჟას) სახელი დუგუჟაჟუნანს
ზნისა - 1. მასამსამეპა (თვალისა). თოლი
ვადაჟაჟაჟე - თვლი არ დაახამამებინა.
2. დუგარმასა.

აქმარაჟა (დოჟარაჟას) სახელი დუგუჟარაჟუნანს
ზნისა - მორაჟა.

აქმასხუ (დოჟახუხუას) სახელი
ქიდააჟახუხუ(ნ) ზნისა - მრატად.
დაცემე (ტანთ პეტარისა). მასი გოწინქ,
ქიდანთინი, ქიდააბაშულო,
ქიდააჟახუხუ დი ლიხას - მე მენ გეტყვი,
რომ დეცი, დეხეთქებოდი, უბრალოდ
დეციქედი.

აქმასაჟა (დოჟაჟაჟას) სახელი დუგუჟაჟუნანს
ზნისა - მასამსამეპა (თვალისა). გაღჟ.
მსუბუქად დაცემა. *შო. ფიქი.*

აქმასაჟა (დოჟახაჟას), აქმასაჟა-ი
(დოჟახეხის) დამარაჟანს, დაცემე (მსუბუქად).

აქმარმასალ-ი (დოჟარმასალ/ის) კოტრიბლი;
ბადამოტრიბლიჟა. დიოჟარმასალის
ეოდა! : *ქს. I, გვ. 286 -* გადაკოტრიბლი
ეოდა!

აქმარმასალ-ი (დოჟარმასალის) იგივეა, რაც
დოჟარმასალი, - კოტრიბლი;
ბამოტრიბლიჟა.

აქმინსა (დოჟინუნას) სახელი დოჟინანს
ზნისა - დუგინა.

აქმინსალი (დოჟინსალი) *მხო. ენბ. წარს.*
დოჟინსალი ზნისა - ნერილად
დუგარინი.

აქმინსალს (დოჟინსალის) სახელი
დოჟინსალი ზნისა - ნერილად
დუგარა. *შო. ფიქი.*

აქმინსალ-ი (დოჟინსალ/ის) *მხო. ენბ. წარს.*
დოჟინსალი ზნისა - დუგარული. პოვი-
სახე აჟუ დოჟინსალი - პირსახე აქეს
დაფარული.

აქმინსალს (დოჟინსალის) სახელი დოჟინსალი
ზნისა - დუგარა. კუბოს ქინსოხანჯუანა,

უნა ლიხათ დო ჟოტუნა : *კ. სამეშ., ქართ.*
ხუბ., გვ. 10 - კუბოში ჩამსვენებენ, შვი მიწით
დაფარებენ.

აქმინსალს (დოჟინსალის) სახელი
დოჟინსალი ზნისა, დიოჟინსალი (ნ)
ზნისა - მასამსამეპა. დიოჟინსალი ტოფირი
პირი - დავადემა თორი კვირტი.

აქმინსალს (დოჟინსალის) სახელი დოჟინსალი
ზნისა - მასამსამეპა. დიოჟინსალი ტოფირი
პირი - დავადემა თორი კვირტი.

აქმინსალს (დოჟინსალის) სახელი დოჟინსალი
ზნისა - მასამსამეპა. დიოჟინსალი ტოფირი
პირი - დავადემა თორი კვირტი.

აქმინსალს (დოჟინსალის) სახელი
დოჟინსალი ზნისა - ბასიქეპა.
მანგოთი ქორლოლოთ, ტური
დოჟინსალი ზნისა : *მასალ., გვ. 115 -* მაგიერი
გაეკეთეთ (გოყათი), გული გაეკეთეთ. *შო.*
მინაჟა.

აქმინსალს (დოჟინსალის) სახელი
დუგარუნანს, დიქანსალი (ნ) ზნისა
- დამარაჟა. დიქანსალი კატქე: *მ. ხუბ., გვ. 85 -*
გაიქაჟა კატა. ცოროჟაქტური მფესლოჟ,
ტანსქე ქუ დო მოქანსალი : *მ. ხუბ., გვ. 320 -*
სიყვარულმა გული მომგოგოვა, ტანზე რომ
დამიქაჟა.

აქმინსალს (დოჟინსალის), აქმინსალს
(დოჟინსალის) სახელი დუგარუნანს
ზნისა - დამარაჟა; დამარაჟა, მანძირეპა. ჯა,
ნამ ქორად მგაჟულე, წყანდის
ქე დუქანსალი : *მასალ., გვ. 62 -*
გაფურქტინს მდომმა ხემ კენწერი შეარხია. *იხ.*
ქანსალი.

აქმინსალს (დოჟინსალის) იგივეა, რაც
დოქანსალი, დოქანსალიჟა, -
მანძირეპა, დამარაჟა. მურიცხეფე
ქე დუქანსალი : *კ. ხუბ., გვ. 60 -*
ვარსკეღავეთ გაანძირა.

აქმინსალს, აქმინსალს (დოქანსალიჟას)
იგივეა, რაც დოქანსალი. დუგარმა
დოქანსალიჟა რაჟანს, ვარა არამ ცხენი
თუნარიკირენია : *მ. სამეშ., გვ. 246 -* თვის
განძირევა ეზარება, თორემ ყველა ცხენი
თუნარიკი არისო. უმქურის დო უქანსალი -
გაბული დაარხი. ნდემე ქუმუქურის, სოდე
გუბეტი, თეჟი ვადიქანსალი : *კ. ხუბ., გვ.*
58 - დევი რომ მოვა, სადაც ზიარა, იქ არ
შეირხეო (დინძირეო).

აქმინსალს (დოქანსალიჟას) სახელი
ქიდააქანსალი ზნისა - დუგარა

(მზატედ). ხათო ქოდეოქეაქუანქ გიემ - მაშინათე დავაჯენ ძირს. *იხ. ქვაქვათო.*

ფონეტიკა (ლოქეტიკა) სახელი დოქეაჩალუანს ზნისა - ძივინი, შუფოფინება. ჰოლაქ ქეღობობალუქუ, კულე ქედექეაჩალუქუ: *მასლ., გვ. 62 - მელემ ჩლატური ნაშინო, (და) კული შეაფოფინა (გააქიცინა).*

ფონიშა (ლოქეიშა) სახელი დოქეიშუნს ზნისა - დასილვა, დამპინშა. ტარენი ქიმიხინდუნე, გინილენდუ დო ჰალემს დოქეიშუნდუ - ტარენი (მდინარე მარტვილის რაიონში) რომ მოიმატებდა, გადავიდოდა და ჭალებს დასილვდა.

ფონისა (ლოქისუას) დამხინება (*დ. ფოთი*).

ფონისა (ლოქისუას) სახელი დოქოსუნს ზნისა - 1. პახემაქ; 2. პატამება, პამანება, პამარება. ესახელი დეუქოსე ალექსი დგებია პუნუსია: *ი. ყოშ., გვ. 112 - ელისახელი ვაუქერა (ვაუტაცინა) ალექსი დგებია (დგებუაქ) კუზინასო. დოქოსე დო გოლამა ქიმეჯუნე: მ. სუბ., გვ. 176 - გააქრო დო მთაში მოიყვანა. განახებ... ე ბოშისე დო ქვერინა დოქოსე: ა. ცაყ., გვ. 31 - დეცა ამ ბიჭს და პერში გატაცა (გააქრო).*

ფონანა (ლოქენას) სახელი დოქუნს, დოქუნუ(ნ) ზნისა - დამარება, ზევიდან დანსება. დეუქუნუნა ნოშოთი დო დეუქუაფუნა დარა: *ი. ყოშ., გვ. 12 - დაუფარათ ფოთლებით და დაუნყათ ყვირილო.*

ფონანოლი (ლოქენილი/რს) *მიმღ. ენებ. წარს.* დოქუნუნს ზნისა - დამარული.

ფონანინა (ლოქერინაფას) სახელი დამქურჩინუნს ზნისა - დამპრება, დამქემა (წყლის, ღვინის...). გემულე ინტაშე წყარი დო ქიდეამქურჩინუ - ამოილო ჭიდან წყალი და დაღარა.

ფონალა (ლოლაფას) სახელი დოდეალუნს ზნისა - დამინება. იქ ნეტრი დოდეალე დო გაქუბახე მოხანდფეცე: *სა ზაყ., 26.03.1931, გვ. 3 - იმან მტერი შეაშინა და მოიხმო მშრომლები. დიდი დო იტყენარ ჩილ ბაეშე: ბაღანაქ დედეალე - ბაეშე ძლიერ დაშინდა (გ. როგავა ამ ძირს უკავშირებს სება. ყალ"ს რომელიც გვაქვს მაყალ შიში).*

ფონანა (ლოლანქუას) სახელი დოდეაქუნს ზნისა - ბეპერი საშემისი შეშა. სინონიმა ოქკომუ შექამა ზნისა.

ფონანალა (ლოლანქალაფას) სახელი დეუდეანქალუნს ზნისა - შინჯღარება. ქეშოქლე კიდორს ხე დო დედეანქალუქუ - მოჰქიდა მკერდზე ხელი და დაანჯღარა.

ფონარალა (ლოლარალაფერს) *მიმღ. ენებ. წარს.* მაჰა პირუშუპი, რომელიც მოგაპის პირისაბა. დეჰე მაქე რე, დო დარალაფერი - ღორი მაქე, დე დეზე მომგები.

ფონანინა (ლოლანთაფას) სახელი დამდეანთანს ზნისა - დამქეშინება.

ფონანრა (ლოლანქუას) სახელი დოდეანქუნს ზნისა - ბრახით უშრომ შექამა.

ფონარალი (ლოლარალაფერს) *მიმღ. ენებ. წარს.* დო დეარდუნს ზნისა - დანქალული (ნაყოფით).

ფონარა (ლოლარალაფას) სახელი დიდეარდუნს(ნ) ზნისა - დანქალა, ბეპერი ნაყოფის სხმა.

ფონარა (ლოლარალაფას) სახელი დამდეარდუნს(ნ) ზნისა - ქონხად დანოლა. ართო ქიდიბდეატათი - ერთად დანფეთო (კონხად).

ფონარა (ლოლარალაფას) იგეგა, რაც დორდეაფა, - სახელი დამდეანს ზნისა - დამარა.

ფონანრა (ლოლინქუას) სახელი დოლინქუნს ზნისა - გლომა დო ხარბად შამა. ოქკომალი გემქუდეის დო დოლინქუ - საქმილი გამოუტანეს და ბლომად (ხარბად) შექამა.

ფონარანრა (ლოლირანქუას) სახელი დოლირანქუნს ზნისა - დამარანა.

ფონალი (ლოლის) ეშეპი (შესამჩნევად). ნახეგანი დო დეი კოჩე - ნამეტანი ეშეპი კაცია.

ფონარა (ლოლირალაფას) სახელი დო დოქუნს ზნისა - დამარება. დო დოქუ გედეგობა: *ი. ყოშ., გვ. 65 - დალობ ძარი (კვალთი).*

ფონანრა (ლოლანქუას) სახელი დორანქუნს, დიორანქუნს(ნ) ზნისა - დამარება.

ფონალი (ლოლუმილი/რს) *მიმღ. ენებ. წარს.* დო დეუნს ზნისა - ჩამოხეშეპილი, დანსრილი. *გადაქ. მოლუშული, შუბლმეკრული.*

ფონალი (ლოლუმილი/რს) *მიმღ. ენებ. წარს.* დო დეუნს ზნისა - დამარული.

ფონანა (ლოლუქუას) სახელი დო დეუნს ზნისა - დამარება. დორანს დეუდეუქალას ჩიქუაში მაქვილარი: *ი. ყოშ., გვ. 155 - დმერთმა დალუპოს ჩიქუას მეკვლეო.*

ფონარა (ლოლურას) სახელი დო დერუნს(ნ) ზნისა - სიქვილი, კვლომა. ვორწყვილი, თეში დომილურუ მუშაქ: *ი. სახი., გვ. 247 - რომ ვუქურებდი, ისე მომიქვდა მამა. ვა*

გილითა და ვა და ღე უ რ ა : *ი. ყოფშ., გვ. 133 -*
არ ჩამოვარდე და არ მოკვდე.

ლოლუქორუა (ლოლუქორუას) სახელი
ლო ღე უ ქ ე რ ე ნ ს ზნისა - ხმის
ბამოცეპით ხარბად შამა. *იხ. ლუქორუა;*
ჭირ. ხუშქორუა.

ლოლუქუნს (ლოლუქუნს) სახელი ღო ღე უ ქ ე ნ ს
ზნისა - ღაფაშუნა, ხელეპი მჭიდროდ
ღაჭარა ვისნიშა ან რისაში (*ი. ყოფშ.*).
აფხაზეთა უკუ-უკუ ქორთუნს
ღე უ ღე უ ქ ე უ : *ი. ყოფშ., გვ. 121 -* აფხაზები
პატარ-პატარა (ტანად) ქართველებს ხელეპი
მჭიდროდ დაუჭერთათ (დაუჭეუჭნათ).

ლოლუქუნსა (ლოლუქუნსა) იგივეა, რაც
ღო ღე უ ქ ე რ ე უ ა - სახელი
ღო ღე უ ქ ე რ ე ნ ს ზნისა - ხმარით
ხარბად შამა.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღა და ყ ა ყ უ ე (ნ)
ზნისა - ღაბღაბა, ღაბარღა. ქუმორთუ ღო
ქ ი ღა და ყ ა ყ უ ე რებაჯალო - მოვიდა და
დაეგდო ბაყაყით.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) *მძღ. ენებ. წარს.*
ღო ყ ა ყ უ ე ტუ ე (ნ) ზნისა - ღახუნძელნი
(ნაყოფით, კვირბებით...).

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღო ყ ე ა პ ე ნ ს
ზნისა - შამა (მშვიდად). *იხ. ღოლუქუნა.*

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) *მძღ. ენებ. წარს.*
ღო ყ ე ა ყ ე ნ ს ზნისა - ძალნი სპელი,
ბანუნული. უფიშ ღო ყ ე ა ყ ე ი ღო -
ოფლით სპელი, - ბაოფლინანაშული.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი
ღა და ყ ე ა ყ ე უ ე (ნ), ღო ყ ე ა ყ ე უ ე (ნ)
ზნისა - რუმა, უპარტანზიმო ღაღამა.
ქუმორთუ ღო ქ ი ღა და ყ ე ა ყ ე უ ე კებურქუნა -
მოვიდა და დაჯდა კერასთან. *ვადაქ.*
განუნა. *ჭირ. ყაყაფი.*

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) გიდალი და ზანტი;
ღო ყ ე ა ყ ე უ ე (ნ), ღო ყ ე ა ყ ე უ ე (ნ)
ზნისა - რუმა, უპარტანზიმო ღაღამა.
ქუმორთუ ღო ქ ი ღა და ყ ე ა ყ ე უ ე კებურქუნა -
მოვიდა და დაჯდა კერასთან. *ვადაქ.*
განუნა. *ჭირ. ყაყაფი.*

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) იგივეა, რაც
ღო ღე უ რ ი ღი, ღო ღე უ რ ი ღი.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი), **ლოლუქუნსი**
(ლოლუქუნსი) *მძღ. ენებ. წარს.*
ღო ყ ე უ რ ქ ე უ ე (ნ) ზნისა - ღახუნძელნი,
ქარბად მისხმული (ხეხილი). *ჭირ. იჭირ.*
დაკუნწულუ.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი), **ლოლუქუნსი**
(ლოლუქუნსი) სახელი ღო ყ ე უ რ ქ ე უ ე (ნ),
ღო ყ ე უ რ ქ ე უ ე (ნ) ზნისა - ღახუნძელნი
(ხილით).

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი
ღო ყ ე უ რ ქ ე უ ე ნ ს ზნისა - შამა,
ბაღაყუნა. *იხ. ყეგორუა.*

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღა და ყ ა რ მ ა ნ ს
ზნისა - ბაღანღა. ბიჭი გეგანოშენი,
ღო ყ ა რ მ ა ნ ს ე ა (//გეგნო ყ ა რ მ ა ნ ს ე ა) -
ვაზი რომ განებდა, გადინადვენ. *ჭირ. ცა.*

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი), **ლოლუქუნსი** *მძღ. აწმ.*
ღა და ყ ე უ ე უ ე (ნ) ზნისა - ღამოლი, ვინც
ადილაღ დაჰყავდა. ჯეგრი კორი რე,
ირველს დგაყუნუ, ღო ყ ე უ ე უ ე რ ე -
კარგი კაცია, ყველაფერზე დაგყავდა,
დამყოლია. *ჭირ. ღამოქუნალი.*

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღო ყ ე ვ ი ღ ე ნ ს
ზნისა - ღაქალა. ვეგორიყავა, ვარა
ღო რ ყ ე ვ ი ღ ე უ ე ქ ი ა : *ა. ცაგ., გვ. 12 -* არ
მიაყვლი, თორემ მოკვლავი. *ჭირ. ღორი*
კორი ღო ყ ე ვ ი ღ ე უ ა - დაფარულმა ქირა
კორი მოკვლავი (დაკლავი). სით
ღო რ ყ ე ვ ი ღ ე უ ე ც ღო შათი : *ი. ყოფშ., გვ. 18*
- შენც მოკვლავს და მეც.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) *ჭ. - საფორ.*
ქაშამი (*ი. ყოფშ.*). *ჭირ. დაღულია, ვარაყა.*

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღა და ყ ე თ ა ნ ს
ზნისა - ღაბღაბა. ჩემო ფუჯაქ გინი
ქ ი ღა და ყ ე თ ე უ - ჩემმა ძროხამ (ფუჯამ) ხბო
დააგდო (მოიგო).

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) *მძღ. ენებ. წარს.*
ღო ი ყ ე რ ე უ ე (ნ) ზნისა - ღამის
ბასამეხად დაბაღაშული ქაშამი.
ქაშამი ღო ღო ყ ე რ ე ი ღო რუგანა -
ქათამი დაბაღაშული არამი.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღო ი ყ ე რ ე უ ე (ნ)
ზნისა - 1. ქაშამის დაბაღაშული ხეხუნ
ქაშამი (იხ.) საღამოს. ქაშამი
ქაშამი ღო ღო - ქაშამი დაბაღაშული (ღამის
ქაშამი). 2. ღამეგობა. ათე ბინეხიში
წარეს არხას ღო ყ ე რ ე უ ე ა - ამ ვაზის
წარეს ყველას დაამცობენ.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი
ღო ყ ე რ ე უ ე (ნ) ზნისა - ღალამა.
ვაგორქარა ართამაყას, ვარა ღო ყ ე რ ე უ ე
- არ დაწყო ერთმანეთზე, თორემ დაღლებდა.
ართი ყორაღილი უმქორი თიშეგას
ღო ყ ე რ ე უ ე ნ ს : *ი. ყოფშ., გვ. 179 -* ერთი
დამალი ვაღი ას სხვას დაღამობს.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღა და ყ ე რ ა ნ ს,
ღო ი ყ ე რ ე უ ე (ნ) ზნისა - ქვის ქაღალის
(ყორას) აშენება.

ლოლუქუნსი (ლოლუქუნსი) სახელი ღა და ყ ე რ ე უ ე (ნ)
ზნისა - ღამოლა, თანხმობა. ღა და ყ ე უ ე
ჯიმქ დას : *მ. ხუბ., გვ. 7 -* დაჰყავ ძმა დას
ღიდას ირო ღო ი ქ ე უ ე ა : *გურია, გვ. 382 -*
ღიდას ყოველთვის დაჰყოლიებ.

ყვანაშა (ნებაშა) იგივეა, რაც **ლოცუნა**, - დაყოლა (ნებაზე). ქიდაბაყუნი ნებაშა ზო ბრელს მიიგენქ - დაბყვი ნებაზე და ბეგრს მოიგებ.

ყვანაშა-ი (ლოცუნილას) *მიძე. ერძე. წარს.* ღოცუნუნს ზნისა - დახუნძლული. ჯა ადესათგ რდღ ღოცუნილი - ხე ადეთი (ყოძენია) იყო დახუნძლული.

ყვანაშა-ი (ლოცურელს) იგივეა, რაც ღოცუნელი, - *მიძე. ერძე. წარს.* ღიყურუუ(5) ზნისა - დახუნძლული, ბეპირი რამის სხმა (მე., ხილის). ჟო, შუშელუც, ასქებაშანქ მელიშია და ღოცურელი - ხეთი, შიშელს (ადგილს), აღამაზებს მოცვი დახუნძლული (ნაყოფით).

ყვანაშა (ლოცურსათს) სახელი ღიყურს-სუუ(5) ზნისა - დაუარსება (*კ. ჟარ.*). ბარშეშება. ქიღიყურსუ თეში, ნაშა ითამ შურო ვაგჯორებუჯკო - გაყურდ ისე, რომ თითქოს სრულებით არ გაეგონოს.

ყვანაშა (ლოცურას) სახელი ღიყურუ(5) ზნისა - დახუნძლული, ბეპირის სხმა (ხილის). აგამაქ ღიყურუ - ატამი დახუნძლული.

ყვანაშა-ი (ლოცურმოდს) იგივეა, რაც ღოცურელი, - *მიძე. ერძე. წარს.* ღიყურსუუ(5) ზნისა - დახუნძლული (ნაყოფით). სლივამი ნოყიფი ღოცურშიღიე - ქლიაფის ტოტები დახუნძლულია (ნაყოფით).

ყვანაშა (ლოცურშას) იგივეა, რაც ღოცურუა, - სახელი ღიყურსუუ(5) ზნისა - 1. ბეპირის სხმა (ნაყოფისა) დახუნძლული. ხუდეს ლელის ბრული მიკორანდუ, ღოცურშეღე - სახლი ლელეს ბეგრს ესხა, დახუნძლულიყო. 2. ბაყურება; დაბაუდება (ფრინველის).

ყვანაშა-ი (ლოცურჩელს) *მიძე. ერძე. წარს.* ღიყურჩუუ(5) ზნისა - დასაძინებლად დაბაუდებალი ფრინველი; მიყურებალი. ღოცურჩელი - ქითოში - დასაძინებლად დაბუდებული, მიყურებული ქათამი.

ყვანაშა-ი (ლოცურჩუას) იგივეა, რაც ღოცურსუა, - სახელი ღიყურჩუუ(5) ზნისა - ბუღეში ან ხეზე დაჯდომად და ჩუმად ყოფნა დაძინებაის წინ; დაბაუდება, მიყურება (ფრინველის). *ონჯუას ჩეთე ვა ღიყურჩა, ვარა ჭუშე მასი მუ რჩა? ა. ყოფშ, გვ. 148* - საღამოს თეთრად არ დაბუდდე, თორემ ხვალ მე შენ რა გატამო? ჩქიმი შური ფურინელი თიშ ოროს ღიყურჩა - ჩემი სული გაფრინელი მის ჩრდილში მიყურდა (დაბუდდა).

ყვანაშა-ი (ლოცურჩელს) იგივეა, რაც ღოცურელი, ღოცურშიელი, - *მიძე.*

ერძე. წარს. ღიყურჩუუ(5) ზნისა - დახუნძლული (ნაყოფით). წი უშქურეფი ღოცურჩიელიე - ნელს ვაშლები დახუნძლულია.

ყვანაშა (ლოცურწას) იგივეა, რაც ღოცურუა, ღოცურსუა, - სახელი ღიყურჩუუ(5) ზნისა - დახუნძლული, ბეპირის სხმა (ნაყოფისა). ბინეხი ღიყურჩუუ ღო ვარიხი, გამარხულს ქორქინდე - ვენახი დახუნძლება თუ არა, გააფხულე გაბორჩდება.

ყვანაშა-ი (ლოცუტის) სახელი ღიყურსუუ(5) ზნისა - ჩაჭდომბა, დაცუსტება. გეგორხუ ყოთამაქინი, ქოღიყურსუ - რომ ატყდა სროლა, ჩაცუცქდა. დიო ოლაღუაშო ვადუცუცინუნია: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 39* - ჯერ ბარგმოიდებულად არ ჩაცუცქებულაო.

ღიყურსუუ(5) (წინაშა ჩაცუცქდა, წაშაშინა ჩაცუცქებულა, წინაშაშინა) ჩაცუცქებულა თურმე) *გრდფე. ერძე.* ჩაცუცქებდა. დააყურუნანს (წაშაშინა ჩაცუცქება, წაშაშინაშა ჩაცუცქებია) *გრდფ.* ჩაცუცქებეს.

ღიყურსუუ(5) (წინაშაშინა შესაძლებელი გახდა ჩაცუცქება, - წინაშაშინა) შესაძლებელი ყოფილა ჩაცუცქება) *გრდფე. შესაძლ. ერძე.* დააყურუნანს ზნისა - შეიძლება ჩაცუცქდეს.

დააყურინენ(5) (წაშაშინა შეძლო ჩაცუცქებულობა, - წინაშაშინა) შესაძლებია ჩაცუცქება) *გრდფე. შესაძლ. ერძე.* დააყურუნანს ზნისა - შეუძლია ჩაცუცქდეს; ჩაცუცქოს.

დააყურინაფუნანს (წაშაშინაშა ჩაცუცქებინა, წაშაშინაშა ჩაცუცქებინებია, წინაშაშინა) ჩაცუცქებინებდა თურმე) *კუჭ.* დააყურუნანს ზნისა - ჩაცუცქებინებს.

წინაშაშინა, წინაშაშინა *მიძე. მოგშ.* ჩამცუცქებელი.

წაშაშინა *მიძე. ერძე. მე.* ჩასაცუცქებელი.

წინაშაშინა *მიძე. ერძე. წარს.* ჩაცუცქებელი.

წინაშაშინა *მიძე. ერძე. წარს.* ჩანაცუცქები.

წინაშაშინაში *მიძე. ერძე. წარს.* ჩაცუცქების საფასური.

უწაშინა *მიძე. უარყ.* ჩაცუცქებელი.

ყვანაშა-ი (ლოცუტელს) *მიძე. ერძე. წარს.* ღიყურსუუ(5) ზნისა - ჩაცუსტებალი. ღოცუცინელი *ხან.* ჩაცუცქებულად; ღოცუცინელი ოდიხანს გაგარშე კოჩი - ჩაცუცქებულად დიდხანს ვერ გაძლებს კაცი.

ყვანაშა-ი (ლომაკის) მრგვალი. ღოშაკი ჯალეფი - მრგვალი, გაუთლელი ხეები (*მასალეფი, I, გვ. 392-4*).

ყვანაშა-ი (ლომაშურელს) *მიძე. ერძე. წარს.* ღოშაშურანს ზნისა - ნამახსული,

დაშვება, -) *გრდუე. შესაძლ. ენებ.*
 დააშქეანს ზმნისა - შეიძლება დასობა, დაშვება.
 დააშქეინენ(ნ) (ააშქეინა შეძლო დაეშვა, დაესვა; - *აზერბაიჯანული*) შესძლება (დასობა) *გრდუე. შესაძლ. ენებ.* დააშქეანს ზმნისა - შეუძლია დაუშვას, დასოს.
 დააშქეაფუანს (ააშქეაფა დაასობინა, დააშქეინა; აზერბაიჯანული დაუსობინებია, დაუშქეინებია, აზერბაიჯანული) დაასობინებდა, დააშქეინებდა *აუზ.* დააშქეანს ზმნისა - დაასობინებს, დააშქეინებს.
 დააშქეაფაფუანს (ააშქეაფაფა დაასობინა, დააშქეინა; აზერბაიჯანული დაუსობინებია, დაუშქეინებია, აზერბაიჯანული) დაასობინებდა, დააშქეინებდა *თურმე* *აუზ.* დააშქეანს ზმნისა - დააშქეინებს, დაასობინებინებს.
 აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული *მიძლ. მიუშ.* დასობი, დაშქეები.
 აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული *მიძლ. ენებ. ზე.* დასასობი; დასაშქეები.
 აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული *მიძლ. ენებ. წარს.* დაშქეებული, დასობილი.
 აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული *მიძლ. ენებ. წარს.* დანასობი; დანაშქეები.
 აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული *მიძლ. ენებ. წარს.* დასობის, დაშქეების საფასური.
 აზერბაიჯანული/აზერბაიჯანული *მიძლ. უარყ.* დაუსობი/დაუსობელი; დაუშქეები/დაუშქეებელი.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) *მიძლ. ენებ. წარს.* დააშქეანს//დააშქეაფუანს(ნ) ზმნათა - დასობილი; დაშქეაფული.
 აზერბაიჯანული, აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი
 დააშქეაფინუანს, დააშქეაფინუანს(ნ) ზმნათა - დაშქეაფინება. ცირაქ
 დააშქეაფინუანს: *ა. აუზ., გვ. 88* - გოგო შეშინდა. არაბქე დააშქეაფინუანს: *ა. აუზ., გვ. 33* - ყველა შეშინდა.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი
 დააშქეაფინუანს ზმნისა - უშენოდ და სარბაღ შემთხ.
 დააშქეაფინუანს (ააშქეაფაფა) ხარბად შეტყაბა, აზერბაიჯანული ხარბად შეუტყაბია, აზერბაიჯანული(ნ) ხარბად შეტყაბდა *თურმე* *გრდუე.* შეტყაბს (ხარბად და უშენოდ).
 აზერბაიჯანული, აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი
 დააშქეაფინუანს ზმნისა - დააშქეაფინება. ხე მთოგუნი, დააშქეაფინუანს - ხელი რომ მიარტყა, დააშქეაფინება.
 დააშქეაფინუანს (ააშქეაფაფა): *ა. აუზ., გვ. 136* - დააშქეაფინება ცხენი.
 დააშქეაფინუანს (ააშქეაფაფა) დააშქეაფინება,

აზერბაიჯანული დააშქეაფინება, აზერბაიჯანული(ნ) დააშქეაფინება *თურმე* *გრდუე. ენებ.* დააშქეაფინება.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა - დასობა. ირ კორქ ართო ღიხას ქეაშქეაფინუანს დუღი: *ა. აუზ., გვ. 18* - ყველა (ყველა კაცმა) ერთად მიწაზე დახარა თავი. მიწაზე ართო ჭკობი, დუღი ქეაშქეაფინუანს ღიხას: *ა. აუზ., გვ. 21* - მოგლიჯა ერთი მუხა, თავქვე დაასო მიწაში.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა - დააშქეაფინება; აზერბაიჯანული. *იხ. ჩანგალი.*
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა - დააშქეაფინება. *იხ. ჩარქაფი.*
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა - დააშქეაფინება (თავისად მიჩნევა); ბანდარა. აზერბაიჯანული შეერსულუ, ვარა ჭიჭი ვა დუქარხუაფუ: *ა. აუზ., ქართ. ზე., გვ. 80* - ღმერთმა არ შეუტარულა, თორემ ცოტა არ უხრუნია (ჩიემებდა). *იხ. ჩარხაფი.*
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა - დააშქეაფინება.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა, დააშქეაფინუანს(ნ) ზმნათა - დააშქეაფინება. დუქარხთე დო ლეგანს ქიბოფე: *ა. აუზ., გვ. 260* - აუცდა და ქვეყნს მოახვედრა. ანდაშა ქააფოთუ დო არაბ დააშქეაფინუანს - რამდენჯერმე ესროლა და ყველა დააცილა.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) იგივეა, რაც დოქილითა, - აცდინა; აცდინება. უბადო ჭუხა დო დოქილითე: *ა. აუზ., გვ. 187* - უბადო ტყვილი შენ ამიციდინე. დააშქეაფინუანს ართიანს მუში გაბაჩას: *ა. აუზ., გვ. 36* - აცდენენ ერთმანეთს თავიანთ დაბაჩას. გყვიანს ვა დოქილითა - ტყვიას არ ავაციდენ.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დუქარხინანს, დოქარხინანს ზმნათა - დააშქეაფინება; მცინება. დოქილითე დო დოქილითე: *ა. აუზ., გვ. 110* - რის იმედს დამიბარებ? სიგყვა ვა დოქილითე: *ა. აუზ., გვ. 192* - სიტყვა არ დამიბარებინებს. ბოშიქ შეიღობა დოქილითე: *ა. აუზ., გვ. 1* - ბიჭმა მშვიდობა დაუბარა.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა - დააშქეაფინება. დოქილითე დო დოქილითე დოქილითე მიღუნია: *ა. აუზ., გვ. 75* - დედამისი დააშქეაფინუანს მამქსო.
 აზერბაიჯანული (ააშქეაფაფა) სახელი დააშქეაფინუანს ზმნისა - დააშქეაფინება (სიმინდისა). ახალწანაში უკული

ფუნაზიკა-ი (ლოცუნაფილ/რს) *მიქ. ენკ. წარს.*
დააქუნუანს ზნისა - ფოფულად
ღასოგინი.

ფუნაზიკა (ლოცქაქუას) სახელი
ლოცქაქუნს ზნისა - ჩაბნება (ოდნა).
კერესი ლოცქაქუ - კერესი ჩაბნეტრა
(რამდენი ადგილას).

ფუნაზიკა (ლოცქაფას) სახელი დიოქქაანს
ზნისა - ტრაბანი, მისინს ქება. ბრელი ღისას
ლომიქქაფუ : *ა. ყოფ. გვ. 109* - ბევრ
ადგილას მითა (მიტრაბანია). დიოქქუ
ჩილოქქა : *ა. ყოფ. გვ. 21* - დაიტრაბანა
ცოლთან.

ფუნაზიკა (ლოცქაშალას) იგივეა, რაც
ლოცქაფა.

ფუნაზიკა (ლოცქუმორუას) იგივეა, რაც
ლოცამურუა, - სახელი
ლოცქუმორუნს ზნისა - წარილ-
წარილად დატრა.

ფუნაზიკა (ლოცხაკინს), **ფუნაზიკა** (ლოცხაკუას)
სახელი დააქუნაქუ (ნ) ზნისა - ტანისი,
მოსულოგით პატარის დაცემა, დავარდნა.
მა სი ვიწინქილო, ვადავართას,
ქიდააქუნაქუ - მე შენ გეტყვიდა, არ
გაიშლართას, დავარდნა. *იხ. ცხაკინი.*

ფუნაზიკა (ლოცხორუას) სახელი ლოცხორუნს
ზნისა - 1. დაცხორუვა, გვირგვინ ბახარება.
2. დარწყნა (*ა. ჭარ.*), მახის დამება.

ფუნაზიკა (ლოცხორუას) სახელი
ლოცხორუნს ზნისა - რჩინა, ცხორება
მისინს. თქვა მუთუნი გიღუნან-და, დული
დოცხორათინი : *ა. ყოფ. გვ. 116* - თქვენ
რაიმე თუ გაქვთ, თავი რომ ირჩინოთ
(იხებოროთ).

ფუნაზიკა (ლოცხეალას) სახელი
ლოცხეალუნს ზნისა -
შეაუნტრაშემა. ლოცხეალუნ ექლო
გვანოწუქ, ართიქლო ჟორქ კურთაშა
ქალაქუნ... : *ა. ხუბ., გვ. 106* - შეაუნტრუშდა ეს
და გადაქვა, ერთი და ორი ნიფსავში ჩაქექვა.
იხ. ძაქვალი.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) სახელი
დააქუნუ (ნ) ზნისა - დამღება;
დავარდნა (მაგრად). ქომორთულო
ქიდააქუ კეულას - მოვიდა და დაჯდა
(დაეგლო) ვოროკხე.

ფუნაზიკა (ლოცხინს) სახელი დიოქქა (ნ) ,
დუქქა (ნ) ზნისა - დამხება, ხმობა,
მონება. მახინო 'ქუ'ტოკო
ლოცქაქანია - და, ბაწარი ორგაყუნა
ქალაქინი ლოცხეა მითილი ლოცხითლია : *თ.
საბუ., გვ. 252* - ქურდი თუ გინდა დაგიხბონო,
თოკი ქაბარში გაიქეთე (გაიქექე) და ტყეში
შედი და გამოდო.

ფუნაზიკა (ლოცხინელ/რს) *მიქ. ენკ. წარს.*
დუქქა (ნ) ზნისა - დამხებაშული,
მონებაშული.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფას) სახელი დოქქა (ნ)
ზნისა - ლოდნა, ძლივის შამა. გემოუნა
ოქკოშალსი-და, დოქქა (ნ) - თუ
გამოუტან საქმელს, შეტამს (ძლოვს). *შორ. იმერ.*
ტეგამა საქმელს ერთიანად ჩაყალაბა (*ე. გურ.*).

ფუნაზიკა (ლოცხეაფას) სახელი
დოქქა (ნ) ზნისა - დამღება.
კობორუვი ვაარუქ, მარა ოქკოშალს იმენით
დოქქა (ნ) - კბოლად არ უვარგა, მაგრად
საქმელს მაინც დაღეჭავს (ღეჭვით შეტამს).

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) სახელი
დააქუნაქუ (ნ) ზნისა - დამღება,
უშემოდ დავდომება. სი ხმა ვეკილა,
ქიდააქუნაქუ თექი! - შენ ხმა არ ამოილო,
დაეგდე იქ!

ფუნაზიკა (ლოცხეაფას) იგივეა, რაც
დოქქა (ნ) ზნისა, - დამღება, უშემოდ
ავდომება.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) *მიქ. ენკ. წარს.*
დოქქა (ნ) ზნისა - დამხედილი,
ძაფხებად დამოხელი.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფას) სახელი დიოქქა (ნ)
ზნისა - დამხემა, ძაფხებად დამოხა.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფას) სახელი
დააქუნაქუნს, დააქუნაქუ (ნ) ზნისა
- დამღება რაიმე დიდი მოცულობის
სამხისა. მიღეკონი წუჩა ლო
ქიდააქუნაქუ თექი! - ნაიყვანე სახლში და
დაეგდე იქ!

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) სახელი
დოქქა (ნ) ზნისა - დამხემა.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) *მიქ. ენკ. წარს.*
დოქქა (ნ) ზნისა - 1. დანაშაუნი,
უნაშა დონსაშული (ხილი). 2. დამხედილი.
შორ. დოსორგელი, დოცურწილი.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) სახელი
დოქქა (ნ) ზნისა - 1. დანაშაუნი,
განაშაუნი მონსება (ხილისა); 2. დამხემა. *იხ.
გოსორგუა; დოცურწუა. შორ. გურ. დაძანება
დახუნგელა ნაყოფით-ხეხილით (ა. გო. ზან., გვ.
225).*

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) სახელი
დოქქა (ნ) ზნისა - დამღება,
დამღება.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) *მიქ. ენკ. წარს.*
დოქქა (ნ) ზნისა - დანაშაუნი.

ფუნაზიკა (ლოცხეაფის) სახელი დოქქა (ნ)
ზნისა - დანაშაუნი. ოქქითი ღეს
დოცხეაფისი, თის დოქქა (ნ) ლო
დოცხეაფისი - საშობად ღორს რომ
დაქლავენ, იმას დასერავენ და დააპაროლებენ.

აქოქაპანინი (ლოძღვაბინს) იგივეა, რაც
ლოძღვაბინი, - სახელი
დააძღვაბუე (ნ) ზნისა - ტანით
პატარის უშნოდ დაჯდომა, დაბედა.
ქუზორთუ ღოქი დააძღვაბუ - მოვიდა და
დაჯდა (პატარა) უშნოდ.

აქოქაპანს (ლოძღვაბუს) სახელი
ლოძღვაბუნს ზნისა - ცოტას ძაბა
უხალისიმდ. ოქუომადი აკაბეხა ძიუთ
ლოძღვაბუ - საქმელი ერთი ბენო ძლიეს
შეჭამა.

აქონა (ლოწეწუს) სახელი ღოწეწუნს
ზნისა - დანაწება. გიობიუეუ კვდრც კუბხო
ღო ფიასობათ ღოწეწე: *ა. ყოშ, გვ. 61* -
დაბიუეა მკერდზე ფეხი და ღოქამალუქამდ
დანენა.

აქონათურსა/აქონანათურსა (ლოწეწ'თურსა)
სახელი ღოწეწ'თურანს ზნისა -
ნათილა წვერისა, - დანაწებინანება. პოშიქ
მასარეფი ღოწეწ'თურუუ - ბიჭმა
მესრები დანაწებინან (ნათილა). *ჭორ.*
ღოშამფურუა.

აქონანა (ლოწეწ'ვილ/რს) *იხ.* ღოყეყევილი.
მიქო. ენებ. წარს. ღოწეწ'უნს ზნისა -
ბანუწული, ძლიერ დასპეღეღეული.

აქონა (ლოწიკუს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დასპრა. ღოიკონი იმო,
ვაღოქიკეა - დაინიე იქით, არ
დასვარო! ართ წიკიელ ღოწიკუნს ღოწიკუნს
ღოწიკუნს: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 12* - ერთმა
დასერობმა ღორმა ასი ღორი დასვარო.

აქონიმა/აქონმა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დაღეგრა; დაძეძება. *იხ. წიმა/წუნმა.*
ჭორ. ღოშემა.

აქონიკრი/აქონიკრი (ლოწიკუნს) *მიქო. ენებ.*
ღოწიკუნს ზნისა - დაძეძული, - რაძ
დაძიძება. *ჭორ.* ღოშემა.

აქონინა (ლოწიკუნს) სახელი
ღოწიკუნს ზნისა - დაბრანა
წნელინს. *იხ. წიკუნს. ჭორ. გურ.* დაწიკუნს
წნელის დაგრება (*ა. ჭყ.*)

აქონინა (ლოწიკუნს) იგივეა, რაც
ღოწიკუნს.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დაბრანა, დანაწებინანი.
თოლიმ ოქორინანთუსუ მეურს
ღოწიკუნს და ძიკონი: *მასალ., გვ. 64* - თვალის
მისანდენზე მიდის დარაზბული ხალხი.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დანაწება, დარაზბემა რიბად.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დანაწება, დარაზბემა რიბად.
ღოწიკუნს და ძიკონი: *მასალ., I, გვ. 54* - თვალის
რისაც ნახავს ჭყუამ
უნდა აწონოს. *ჭორ. წონა.*

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი
ღოწიკუნს ზნისა - დანაწება.
წერილად დაბრან (წეწეწილის, ხორცის ან სხვა
რისამე...); დაძეძება. ღოწიკუნს ღოწიკუნს
წიკუნს და ღონისორს ენა ხოლი: *ა. ყოშ, გვ. 59* - დაჭრეს წერილწერილ ნაჭრებად
და დაბრანეს ესეც. იმუ ღოწიკუნს ქოლილეს
ღოწიკუნს ღოწიკუნს - ღოწიკუნს: *კ. საბუშ, ქორ.*
ჭყ. გვ. 102 - იქით (ინაზე) უარესი დაბრანეს,
ნაქუნანუნად დაჭრეს - დაჭრეს.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი
ღოწიკუნს ზნისა - დანაწებინანი. ღოწიკუნს
ოხოთი ღოწიკუნს იმუ - შემა
სანაბროდ დაწყობილი აქეს.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დანაწება, დაღეღეღე.
ქეღაღეღე ღოწიკუნს ღოწიკუნს
ქიკუნს: *ა. ყოშ, გვ. 105* - დაწყო და
თორმეტი საყენი შექენს
დაღეღეღე ღოწიკუნს საყენობით - შექენს
დაწყობდენ საყენობით.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი
ღოწიკუნს ზნისა - დაღეღეღე.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დაღეღეღე. ღოწიკუნს
დაღეღეღე ღოწიკუნს - ძალიან მძიმდროდ
და ძიკუნს დაღეღეღე. ღოწიკუნს
ღოწიკუნს იმუ - ფულები დაწყობილი
აქეს.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - ძალიან მძიმდროდ და ძიკუნს
დაღეღეღე.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი
ღოწიკუნს ზნისა - დაბრანა.
გეისოფუ ღოწიკუნს თუმა, ღოწიკუნს
შექილამა ქიკუნს: *ა. ყოშ, გვ. 57* -
თიკუნს თიკუნს თუმა, დაღეღეღე
გაუბა. ღოწიკუნს ღოწიკუნს
ღოწიკუნს მარბეგანი კუნს: *ა. ყოშ, გვ. 60* -
დაღეღეღე (დაღეღეღე) ფეხი და კი არ მოსტება
მარბეგანი ფეხი.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დაღეღეღე. ღოწიკუნს
ღოწიკუნს.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დაღეღეღე. თიკუნს
თიკუნს დაღეღეღე ღოწიკუნს
თიკუნს დაღეღეღე ღოწიკუნს
დაღეღეღე ღოწიკუნს.

აქონანა (ლოწიკუნს) სახელი ღოწიკუნს
ზნისა - დანაწება; დანაწება. თოლიმ მუსეთ
ძირგნდნი, ჭყუამ ოკო ღოწიკუნს
დაღეღეღე: *მასალ., I, გვ. 54* - თვალის
რისაც ნახავს ჭყუამ
უნდა აწონოს. *ჭორ. წონა.*

აზნაშა (ლოწუნას) იგივეა, რაც ღოწიმა, -
ღაძევეა, ღასხმა. შერ. ღოწუნა.

აზნარინი-ი, აზნარინაში (ლოწურწინს,
ლოწურწინაფას) სახელი
ღუწურწინუნანს ზნისა - ნრწუნანი,
ღანრწუნანაა. *ივ. დავ.* გასროლა რისამე ისე,
რომ ნრწუნის ხმა გაჰქონდეს.
ღუწურწინუ ღოწაბურჩინუ მინდორიმა
- ღაუქნია (ნრწუნის ხმის გამოცემით) და
მინდორში გაისროლა. *იხ. წურწინი.*

აზნანწილი-ი (ლოწყანწილი/რს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
ღოწყანწყუნს ზნისა - ღანწილი,
ღაძაქანი, ღაძაქაშა. ხე ღოწყანწყუ -
ხელი ღინწეკა.

აზნანწუნა (ლოწყანწყუნას) სახელი
ღოწყანწყუნს ზნისა - ღანწაქა;
ღაძაქანი, ღაძაქაშა. ხე ღოწყანწყუ -
ხელი ღინწეკა.

აზნარა (ლოჭარუას) სახელი ღოჭარუნს
ზნისა - ღანწარა. ეშელენა, ღოჭარგენა,
გიშელენა, ღოსოფუნა: *ა. ყოფშ., გვ. 153* -
ამოვლენ, დანერგ, ჩამოვლენ, დახევენ.

აზნარაჰალაშა (ღოჭარაჰალაშას) სახელი
ღუჭვარაჰალაშუნს ზნისა -
ღახანაშა. თოლუმს
ღუჭვარაჰალაშქინი, გიჩქელანი,
გლანაქანი თო ღო ღვარა/ღორა - თვალბეს
რომ დავახანაშა, იცოდეთ, უნდა დაცხო
ყვირილი. *იხ. ჰვარაჰალი.*

აზნარა (ღოჭვირუას) სახელი ღოჭვირს
ზნისა - ღანწირა, წვირის მისკლა. ჩქიმი
თაა ღოჭვირე: *ა. ყოფშ., გვ. 140* - ჩემი წილი
ინვიმა. *იხ. ჰვირა.*

აზნარა (ღოჭვირვილი/რს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
ღოჭვირგუნს ზნისა - ღაძვირისული
(მაგრად).

აზნარა (ღოჭვირგუნას) სახელი
ღოჭვირგუნს ზნისა - მამრად
ღაძვირისა (მაგ., ურმის...). ურემეფი
ღოჭვირგუნს ღიმქეთა - ურემები ძალიან
ღაძვირითეს შეშებით. *იხ. ღოჭვირთა.*

აზნარა (ღოჭვირთილი/რს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
ღოჭვირთუნს ზნისა - მამრად
ღაძვირისული. შერ. ღოჭვირვილი.

აზნარა (ღოჭვირთუას) სახელი
ღოჭვირთუნს ზნისა - ღაძვირისა
(მაგრად). ურემი ღოჭვირთუ ჯალეფით ღო
მიღელუ - ურემი ღაძვირთა (მაგრად) ხეებით
ღანაო. *იხ. ჰვირა.*

აზნარა (ღოჭვიტუას) სახელი ღოჭვიტუნს
ზნისა - ღახანაშა. თოლი ღოჭვიტუ -
თვალი ღახანა.

აზნარა (ღოჭკაილი/რს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
ღოჭკაიუნს ზნისა - ღაძაქილი.

აზნარა (ღოჭკაიუნას) სახელი ღოჭკაიუნს
ზნისა - ღაძაქილი. თქვანი რახტის ვითოვირი
ფუთით უმონდას, ფერი
ღომიჭკაიუნითია: *ა. ყოფშ., გვ. 105* -
თქვენს ლახტს თორმეტი ფუთით რომ
მეჭობდეს (უფრო მეტი იყოს), ისეთი
ღამიჭკაიუნითია. ღაძკაიუნ შექელი
ღოსაგანი: *ა. ყოფშ., გვ. 84* - ღაძკაიუნ
მშველდი და ისარი. *იხ. ჰკაიუნ.*

აზნარა (ღოჭკირილი/რს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
ღოჭკირუნს ზნისა - ღაძკირილი.

აზნარა (ღოჭკირუას) სახელი ღოჭკირუნს
ზნისა - ღაძკარა. ე ბოში ღუკა-ღუკათ
ღოჭკირგ: *ა. ყოფშ., გვ. 30* - ეს ბიჭი ღუკა-
ღუკამად ღაძკარა.

აზნარა (ღოჭკორვილი/რს) იგივეა, რაც
ღოჭკორვილი, - *მიძლ. ენებ. წარს.*
ღოჭკორგუნს ზნისა - მამრად
ღაძკირისული, - ღაძკორვილი.
ღოჭკორვილი ურემი ქიმიჭუნუ ცუდემა -
ღაძკორთული ურემი მოყვანა სახლში. შერ.
ჰკორვი.

აზნარა (ღოჭკორგუნას) სახელი
ღოჭკორგუნს ზნისა - მამრად
ღაძკირისა, ღაძკორგუნა. ჰაჭა ქიმიჭუნუ
ოქინახუნს ღო უკულა ქუალეფით ღოჭკორგუნ
- ჰაჭა მიაგროვა (მიახვეტა) სანახელში (ერთ
მხარეს) და შემდეგ ქვებით დავკროვა. შერ.
ღოჯკორგუნა.

აზნარა (ღოჭკორთილი/რს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
ღოჭკორთუნს ზნისა - ჰორთიანი
ღაძკირისული (ურემი). ქომოყუნსა
ჰკორთიფით ღოჭკორთილი ურემი -
მოყავსო ჰკორთებით ღაძკორთული ურემი.
ღოჭკორთილი ურემი ღამიჭუნუ წყარს -
ღაძკორთული ურემი გაიყვანა წყალში. *იხ.*
ჰკორთი.

აზნარა (ღოჭკორთუას) სახელი
ღოჭკორთუნს ზნისა - მამრად
ღაძკირისა.

აზნარა (ღოჭკორთუას) სახელი
ღოჭკორთუნს ზნისა - ღანწლიანაა.
სქანი სქეპანი თოლეფით გური შით
ღომიჭკორთი? : *ა. ყოფშ., გვ. 130* - შენი
ღამიჭუნუ თვალბებით გული რატომ ღამიწლიანე?
შერ. ჰკორთი.

აზნარა (ღოჭკორთუას) სახელი
ღოჭკორთუნს ზნისა - ღახანაშა;
შეშვირა. სი კისერი თო ქულეჭოფუნუ :
მ. ხუბ., გვ. 36 - შენ კისერი უნდა შეუღვირი.
აზნარა (ღოჭკორთუას) სახელი
ღოჭკორთუნს ზნისა -
შეშვირილი. ღუღი ღოჭკორთილი აფუღო,

ხარათია, არითანე ქედეახემათია: *კ. საბუშ., წახს. გვ. 127* - დაულოთ (შეგვათ) ღვინო ხალხითაო, ერთმანეთს გადადულოცოთო.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) *მიქო. ენებ. წარს.* დაახემაანს ზნისა - დალოცვილი, გადალოცვილი.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) იგივეა, რაც დოხეაღამა, - სახელი დაახეამილუანს ზნისა - დახეაღამა. ოსურქ საღილი ვადახეამილუ: *ა. ყოფშ., გვ. 13* - ცოლმა საღილი არ დაახეაღამა.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) იგივეა, რაც დოხეაღამირი, - *მიქო. ენებ. წარს.* დაახეამილუანს ზნისა - დახეაღამირული, დახეაღამირილი.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) იგივეა, რაც დოხეაღამა, დოხეაღამა, - დალოცვა; გადალოცვა (ღვინისა...). დოხეაღამა შარასია: *ა. ყოფშ., გვ. 138* - დაგილოცავ გზასო. დუხეაღამა დღირისი: *ქხს. I, გვ. 31* - დალოცვილიყვე ღვინისაგან.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს), **ფსიქოლოგია** (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს, დუხეაზილუანს ზნისა - დახეაზილ; ტრიალი; განძრევა; მოუსვენრად ყოფნა; ამომძრევა. თხაქ კუდელი ვადახეაზილუანს ეში, ოში ედაბუნუნია: *ხალხ. ხარხ., I, გვ. 57* - თხამ თუ კუდე არ დაიქნია, ისე ვაცი არ მოაჯდება (სამკინტლოდ). ჭიჭე სი ხოლო ჭილიხეაზილუ - ცოტა შენც გაინძერი. *შღრ. ხეარხეალი.*

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) *მიქო. ენებ. წარს.* დოხეაზილუანს ზნისა - მოძრევაში მოსული, განძრევაში.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს), **ფსიქოლოგია** (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს ზნისა - მიტრიალ-მოტრიალუა, წრიალი, მოუსვენრად მოძრევა.

დოხეაზილუანს ზნისა - მიტრიალ-მოტრიალების ნებაც არ მისცა. გეშეულე მუღაბიენ, დოხეაზილუა: *შ. ხუბ., გვ. 156* - რომ ვამოვიდა რადაცა, დატრიალადო (მოუსვენრად ამოძრევადა). ხემა ვადახეაზილუანს: *ქხს. I, გვ. 279* - ხელს ვერ ვანძრევთ. *იხ. ხეარხეალი. შღრ. ხეანცალი.*

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) *მიქო. ენებ. წარს.* დოხეაზილუანს ზნისა - დამწყვედული.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს ზნისა - დამწყვედა. თუღეფი ოსქეს

დოხეაზილუ - გოჭები სალორეში დამწყვედა. ციხეს დოხეაზილუანსი, იმენ ფოქუა ხოლოთის: *ქხს. I, გვ. 69* - ციხეში რომ დამწყვედიონ, მინც ვიტყვი ისევ მას. ციხეს დეხეაზილუანს: *ა. ყოფშ., გვ. 156* - ციხეში დამწყვედიონ, თურქ თემში დოხეაზილუანს: *ა. ყოფშ., გვ. 161* - თოღლმა ისე დამწყვედა...

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დუხეაზილუანს ზნისა - ჩხიპინი. ოკო დუხეაზილუანსი ბიგათი - უნდა შეუწიხიონო ვიხით.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს ზნისა - დახეაზილ, დახეაზილუანსი. ათაში დამაღებულ ძაფის დოხეაზილუანს - ასე დამაღებულ ძაფს დახეაზილუანს (დაგერხენ) (*ბასალეში, ტ. II, გვ. 219*).

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს, დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - ქარბად შენება, ბამოცხეაზილუანს. ოჭოფუნა ჩხომს დოხეაზილუანს ჯგირიო - დაიჭერენ თევზს და კარგად შევავენ.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს, დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - ქარბად შენებაში, ბამოცხეაზილუანს.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს, დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - ქარბად შენებაში, ბამოცხეაზილუანს.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - დამტრევა; დამტრევა (მეგრად). ვაგლათსა (//ვაგლათსა) ჯაშე დო ვეგეხილ'ონძა - არ ჩაოვარდე ხიდან და არ დაიმტრე (დაიმსხრე).

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - დახეაზილუანი, სპსა (*დ. ფიფია*).

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - დახეაზილუანი.

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - დამტრევა; დამტრევა (*იხ. ხეარხეალი*).

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - დამტრევა; დამტრევა (*იხ. ხეარხეალი*).

ფსიქოლოგია (დოხეაზილ/რს) სახელი დოხეაზილუანს (ნ) ზნისა - დამტრევა; დამტრევა (*იხ. ხეარხეალი*).

მიუახლოვდა დევების სასახლეს. ე ბოძეჲ ართ
ლო ხო რე შა ქიმერთუ: *შ. ხუბ., გვ. 66* - ეს
ბიჭო ერთ სასახლესთან მივიდა. აივნა რე ჩქიმი
ლო ხო რე - ესა ჩემი სამოსახლო ადგილი -
ეზო-კარი.

წმინდული (ღობორელის) მიძე. ენებ. წარს.
ლო ხო რე უ (6) ზმნისა - დასასაღებელი.
...გლახა ოსური ღო ხო რე ლს
ეჭყვიღუნისა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 190* - ...გლახა
ცოლი დასახლებულს დაქცევსო (აბრწყვეტსო).

წმინდინი (ღობორის), წმინდა (ღობორის)
სახელი და ახორუანს, ღო ხო რე უ (6)
ზმნათა - დასასაღებ. მიქით იხონუან, თიქ
ლო ხო რე უ: *თ. სახო., გვ. 253* - ვინც
იძარხულა (ან მოითინა), ის დასახლდა.

წმინდინი (ღობორის) იგივეა, რაც ღო ხო რე ი,
- ქიმი. ღო ხო რე ი მუშენ
ვაძორუანა?: *ქსს, I, გვ. 150* - ექიმი რატომ არ
მოგყავთ? ეიღობოთი ღო ხო რე ი ჩქიმი
ჭუას ვაძორაღე: *ქსს, I, გვ. 50* - ოცდათუთი ექიმი
ჩემს სატკივარს არ აუვა (მოუხდება). *ჭორ. ლაზ.*
ღობორე ექიმი (*მ. შარი*).

წმინდობა (ღობორობა) ქიმიშა. მუთენ
ლო ხო რე ო ბ ა ქ ვა გორთ: *თ. ყოფ., გვ. 93* -
არავითარი ექიმიც არ გავიდა. წყარს დებაღე,
წყარს დესახე, ემეღე ღო ღო ხო რე ო ბ ა
ქიღოჭეუ - წყალში დაიბადა, წყალში ჩიხსაბა,
ამოვიდა და ექიმაბა დაინყო (გამოცანა:
სურბელა).

წმინდა (ღობორის) სახელი ღო ხო რე უს ზმნისა
1. დარღვევა, დამაღ. მაგუნე ღო ღო ხო რე უ
ბოლოღმა ღო ხო რე უ: *ა. ცაგ., გვ. 52* - მოწყვა და
თავიდან ბოლომდე დაარღვი. ღობორი სერით
ლო ხო რე უს: *ქ. სახო., ქართ. ზგ., გვ. 89* - ლობე
ღამით დაარღვიეს. 2 დახსენება. არბო
ლო ხო რე უს - ყველა დაბეროტეს.

წმინდა (ღობორის) სახელი ქო ღო ხო რე უს,
ქო ღო ხო რე უ (6) ზმნათა - დახსენება.
ქომორთო ღო ღო ხო რე უს: *ა. ცაგ., გვ. 29* -
მოვიდა და თავღამა დაეჭო.

წმინდული (ღობორის) მიძე. ენებ. წარს.
დაახუნას, ღო ხო რე უ (6) ზმნათა -
დახსენებელი. კარღლა მიხდორსიე
ლო ხო რე უ ო რი - ქვაბი მიხდორზე
დახობილი.

წმინდა (ღობორის) სახელი დაახუნას,
ლო ხო რე უ (6) ზმნათა - დახსენება. გყურა
ლო ხო რე უს გყურა ულს უფუნია: *ხალხ.*
სიძრ., I, გვ. 130 - ტყვილად დაჯდომას
ტყვილად ნასელა სჯომიო. ღო ხო რე უს და
გყურინას ართი ფასი უღუნია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ.*
39 - დაჯდომას და დგომას ერთი ფასი აქვსო.
ქო ღო ხო რე უს ღო ხო რე უს: *ა. ცაგ., გვ.*
35 - დავეღეთ და ეჭამოთო. შელეკუნე ე

ობრიქ ღო თუღო ქ ე და ა ხ უ ნ ე : *ა. ცაგ., გვ.*
31 - ნამოყვანა ამ ორბმა და დაბლა დაავინა.
ქ ე ღო ხო რე უს ზმნისა ჭკუამა: *შ. ხუბ., გვ. 12*
- დაუღდა ყველას ქკუაბი. ე და ა ხ უ ნ ე
ართი ღისამა: *ქ. სახო., ქართ. ზგ., გვ. 21* - ვერ
დავეღეთ ერთ ადგილას.

წმინდა (ღობორის) იგივეა, რაც ღო ხო რე ი,
- სახელი დაახუნას ზმნისა - დახსენება,
დახსენება. მუჭო მიხედოთ ნოუბარში
ლო ხო რე უს - როგორ მიხედოთ ციხეში
დავენას. სული ქ ე ღო ხო რე უს: *ქ. სახო.,*
ქართ. ზგ., გვ. 110 - სამართალი დაუღუნია.
იქითობიმი ღობორუა - ქათმის დაქენა.

წმინდული (ღობორის) მიძე. ენებ.
წარს. დაახუნას ზმნისა - დახსენებელი.
აუე ცირას ღიღა ღო მუშაქველა იპით
ლო ხო რე უს: *შ. ხუბ., გვ. 43* - ამ ცირას
(გოგოს) დედამამათან შევიქენით დაუღუნო.

წმინდა (ღობორის) მიძე. ენებ. წარს.
ლო ხო რე უ (6) ზმნისა - დახსენებელი. არბო
ლო ხო რე უს რე - ყველა დახსენებელი.

წმინდა (ღობორის) სახელი
ლო ხო რე უს, ღო ხო რე უს (6) ზმნათა
- დახსენება.

წმინდა (ღობორის) სახელი
ღო ხო რე უს ზმნისა - დახსენებელი.
ჩქიმი ჯიმა ხუნეუა, სი ქომომი ზუნეუაქი-ღა,
მათი ქომოგინეუაქი, ეამოგინეუაქი-ღა,
- ძალამს ქო ღო ხო რე უს: *თ. სახო., გვ.*
258 - ჩემო ძმარ ხუნეუა, თუ მენ მომეზბობი,
მეც მოგეზბობი, თუ არ მომეზბობი - (ერთს)
ძალიან შეგაჯღანეღარებ. *იხ. ხუნეაფა. ჭორ.*
ბურეაფა.

წმინდა (ღობორის) იგივეა, რაც
ლო ხო რე უს, - დახსენებელი.

წმინდა (ღობორის) სახელი
ღო ხო რე უს ზმნისა - მიხედო
დახსენება. სერით გოღოცაყენქე ღო
ღამით დაახუნას ქ - ღამით
დაეცუნეულეს და დღოსით დაეციხნეს მიხედო.
ჭორ. ხუნინი.

წმინდა (ღობორის) სახელი
დაახუნას (6) ზმნისა - მიხედო
საბნის რაიმიხე დახსენება; ხამორი, მიხედო
დახსენება, - დახსენება. გაგოღანთო
ბაღოღინო ღო ღისას
ქიღაჯეჯეჯე - გაღოღარდა აივინდან
და მიხეზე დაეცა მაგარა. *ჭორ. გურ.*
დაეჯეჯეჯე მიხე შეგინს რაიმიხე დაეცემა (*მ.*
ჯო. ზან., გვ. 231).

წმინდა (ღობორის) მიძე.
ენებ. წარს. ღო ხო რე უს ზმნისა - მიხედო
დახსენება; ცუღი მიხედობი (უვარგის გზაზე)
მიხედობელი, დახსენებელი.

(ზაფრის) ნამალს მიზნადღედ და დასანიშნავად რომ მიბარებდე. დროს მიიბა დროის შერჩევა: გულუქაქ დროს ქი მქუ ღო შეუღირთ საქემეს: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 96* - გულუამ დრო იძოვა და შეუდგა საქემს. ბღრო-ხანი გიშულა დროსხანის ვასულა: გი შართ უ დრო - ხანქ - გავიდ დრო-ხანი.

ღროშ-ი (ღროგის) **ღროში**, **ღროანი**, **ოსური**, **ბაღანა** **ღო ხუნი** **ღროტეშა**
ქიჯურღეაფურეს: *ქ. საბუშ, ქახს, გვ. 113* - ქალი, ბავშვი და სხედამ ფორანზე (ღროგზე) დაუყრიათ.

ღროშქულირი (ღუოლოღის) **ღროშასული**, **ვადბასული**.

ღროშაბ (ღროგებას) **ღროშაბ**, **ღრო**, **ხნა**. ჯვემ დროებაქ მა ცოლას სიზნარეალო მომეგონუ: *ო. ყოფშ, გვ. 128* - ძველი დროება მე სანყალს სიზნარეათი მომავინდა. გურქ დროება მიძორღ ღო, მუთი თკოდენი, ქიბოლოღეს: *ო. ყოფშ, გვ. 154* - მტერმა დრო მინახა და, რაც უნდოდა, გამიკეთეს. *იხ. დრო.*

ღროშაბ (ღროგებას) **სახელი** ა **დრო** **გენს** **ზნისა** - **ღროშაბ**, **ღროსი** **გიცაბა**, **დაცაბა**. სუმი თითას ქემ შადრო გიბა თიში რეგულაღება: *ა. ცაგ. გვ. 23* - სამი თვე მადროვეო იმისი გლოვაო. ადროგებს (ადროშა ადროვა, უღროშაბა უდროგებია, ნაღროშაბა(ღ) ადროგებდა თურმე) გრღმ ადროგებს. **მაღროშაბა(ღ) მიძო. მოქმ.** მდროგებელი. **ოღროშაბა(ღ) მიძო. ენებ.** მე სადროგებელი. **ნაღროშაბი მიძო. ენებ.** წარს. ნადროგები. **ნაღროშაბა(ღ) მიძო. ენებ.** წარს. დროგების საფასური.

ღროშანტი (ღროგენგის) **ღროშინდი**.
ღრუებტი **ღ** ხეს მიღუნა ღო იშო-აში იბჟინით: *მასალ., გვ. 110* - დრობინდი ხელში გვაქეს და იქით-აქით ვიბდებთი (ვიყურებთი).

ღროშა (ღროშუას) **სახელი** **ღროშ** **უნს** **ზნისა** - **ღროშაბა**; **ღროშინა**; **ღროშინა**; **ღროშინა** (ქეტისა...); **სროლა**, **მორტყამა** (ქეთას და მისთ).

ღროშინა (ღროშა დროშა, უღროშა უდროშატეს, ნაღროშა(ღ) სდროშავედა თურმე) **გრღმ** **სდროშატეს** **იღროშინ(ღ)** (იღროშა შესაძლებელი გახდა დროშეა, -) **გრღმ. შესაძლ. ენებ.** **ღროშუნს** **ზნისა** - შეიძლება დროშეა.

აღროშინ(ღ) (აღროშა შეძლო დროშა, -) **ნაღროშა(ღ)** შესაძლებია დროშეა) **გრღმ. შესაძლ. ენებ.** **ღროშუნს** **ზნისა** - შეუძლია სდროშოსას **მაღროშა(ღ) მიძო. მოქმ.** მდროშეველი. **ოღროშა(ღ) მიძო. ენებ.** მე სადროშე. **ნაღროშა მიძო. ენებ.** წარს. ნადროშე. **ნაღროშა(ღ) მიძო. ენებ.** წარს. დროშების

საფასური. **შღო. იბჟ.** დროშეა ღონივრად გარტყმევა (*ქ. პერ.*).
ღრო-მარტეო **ზნისწინი**. **იხ.** **ღო**, **ღო**, **ღო**. **ვარა** **ღრორინუნას** **სუგახილ** **ქიორცალო**: *ქახს, I, გვ. 163* - ან დამბაროს ფრთამოტყილი ქიორიტი. **შღო. ღო-მორჩინუნას/ღო-მორჩინუნას**.

ღროშინი (ღუგუნს) **სანაშინა** (*ქ. ცაგ.*).

ღროი (ღუღქ/ღუთქ/ღუღიქ; ღუღის/ღუს/ღუღ) **თიპი**. **სი სქანი მანგარი** **ღუღი** **ზიოგი**: *შ. ზუბ., გვ. 12* - შენ შენი მაგარი თავი მირატყი. თქვან დუღქ ვაღომღურასენი: *ქახს, I, გვ. 80* - თქვენი თავი არ მომიკვდეს. მუთუნ საქემმა დუღქ ვეგიაღგ: *შ. ზუბ., გვ. 195* - ვერაფერ საქემს თავი ვერ დაადგა. მუშენი რე, თამი დუღქუ ვეგაფოგენი?: *ქახს, II, გვ. 40* - რატომა, თავი ასე რომ შეგძულდა? ჩქიმი დუღქუ ქეგაბალუ: *ო. ყოფშ, გვ. 145* - ჩემი თავი შემოგველოს უღუნე კოს დუღი მისი მანგოირო სოური გეგუნა დუსი - უთავო კაცს თავის მაგიერად ცოლი აჩიხი თავზე. სქანი ჭირი ჩქიმი დუსი: *ქახს, I, გვ. 41* - შენი ჭირი ჩემს თავს. გურსე მუღუ, დუღეს მუღუ: *ო. ყოფშ, გვ. 118* - გულში მტკივა, თავში მტკივა. დუღ მუთუნს ვაფოზვარჯი: *ქახს, I, გვ. 73* - თავს ვერაფერს ვერ ვმელო. დუღუ ზიუღორქე ქიშქე: *ო. ყოფშ, გვ. 106* - თავზე პატარა სარკმელი (სარკე) მისცეს დუღ მურკეთა ნინათია: *ბაღს. სობრ., I, გვ. 41* - თავს მოგჭირი ენით.

ღროი - **უღროშეითი ნაცვალსხელა** **სი მუთ** **გაღოღენი**, **ორველი** **სქანი** **ღუღი** **ღო** - რაც დაგებარება, ყველაფერი მენი თავით. ჯინუათი ისქილოღუნანდ დუსი - ნადრობით ირჩენდა თავს არბო მუმ დუსი უმარღუ - ყველა თავის თავს უმაღლოს. ბუღლი ღო ბოლო თავი და ბოლო: დუღი ღო ბოლო ქე ვეგიაღგინუ ათე აზებმა - თავი და ბოლო ვერ შეძლო დედეგა ამ ამბისათვის. ბუღლი ღო დუღი თავი და თავი: **ირო** საქემში დუღი ღო დუღი **ღო** თინა რღუ - ყოველი საქმის თავი და თავის იყო. ბუღი 'გომე ზმშ. თავდაღმა, თავდაყურა. დუღი გომე ქითააბუნეს - თავდაღმა ჩამოიკენს ბუღლით დათმება თავით დათმობა, დათმებება, მეროგება. ცხოვრებალი დუღი **ღო** ვადათმენს - ცოცხალი თავით არ დათმობს: არ მუროგადება. ბუღლიმა გეღენა თავზე დადგომა. დუსი ქი გიოღირთუ ღო შურიმ ამაღაფამას ვადაყურებუ: თავზე დაადგა და სიკვდილაშდე (სულის ამოღობამაშდე) არ მოპორებია. ბუღლიმა გენთხაფა თავზე დაცემა: დუსი ქი გიანთხეს ღო გორჩევს - თავს დაეცნენ (დაეცნენ) და გაძარცვეს. ბუღლიმა გეცნენ თავზე დაეღობა, გააღო. გაბრიყვება ვისამე:

ნაბეგანი ქიმიირქვეანუ ღო დუღიშა
 გუნუნა დუეპირუ - ნამეტანი შეპოიჩია და
 გაბრიყვება (თაზე დადგონა) დაუბარა.
 იღუღიშა გინორღვათა თავზე გადაყარა, გააღტ.
 ჭარბად, ბლომად, თავსაყრელად ქონა რისამე;
 ირფელი დუღიშა გინაარღვაგაღლი
 უღუ - ყველაფერი თავზე საყრელად აქვს.
 იღუღიშა გინორწუმა თავზე გადასხმა, გააღტ.
 ჭარბად, თავსაყრელად ქონა: დუს
 გინმააწენს ქონება - ჭარბად აქვს
 ქონება-თავეზ გადასდის. იღუღიშე
 ბოლოშა'ხგ' თავიდან ბოლომდე: ოსურს
 ქეჩეშუ ირფელი დუღიშე ბოლოშა'ახ':
 შ. ხუბ., გვ. 17 - მეუღლეს უამბო ყველაფერი
 თავიდან ბოლომდე. იღუღიშე გამართება
 თავიდან გამართლება: ბაღანაქ დუღიშე
 ვაგუშუმართუ - ბავშვმა თავიდან არ
 გაუმართლა. იღუღიშე ქილითაფა თავიდან
 ავილებდა. იღუღიშე მიკოჯინა თავიდან
 მიხედვა: თე ამბეს დუღიშე ოკრუ
 მიკოჯინა - ამ ამბავს თავიდან უნდოდა
 მიხედვა. იღუღიშე მოშორება თავიდან
 მოკლებდა, მოშორება: ბოთ მიმორუ
 დუღიშე - ძლივს მოიცილა თავიდან.
 იღუღიშე რჩქინა თავიდან ცოდნა. იღუღიშე
 ხეში ეღალა თავიდან ხელის აღება. იღუღიშე
 ათოლუაფა თავის აღება; გააღტ. გადაწყდება:
 ართ ღდას ათიმად დუღიშე დუღიშე
 - ერთ დღეს გადადენყიტე (ავიღე თავი) და
 ნავედი. იღუღიშე არღება თავის ავდება;
 სხვისთვის ანგარიშის გაუნქროლა, არად
 ჩაგდება: მა დუღიშე არღება
 ვეითიმაჭოფე - მე თავის ავდება
 (დაუფასებლობა) არ შემძლია ავიტანო.
 იღუღიშე ტანებება თავის დანებება, -
 მიტოვება. იღუღიშე გვღგუმა თავის დადაგება:
 ჩქიმი ქეიშილი ქიგეღგუნს ეს დუს -
 ჩემი ქვისლი დადაგამს ამას თავს. იღუღიშე
 გიწოტყურუა თავის გამოტყუება, გააღტ.
 დაძვრება: არმას ჯგორი გურთო დუღი
 გეიწოტყურუ: შ. ხუბ., გვ. 27 - ყველას
 კარგი გულთი თავი დასტყუა (თავი დაიძვრინა).
 იღუღიშე გიმოდგება თავის გამოღება.
 იღუღიშე გიმორქქინა თავის გამოჩინა: დუღი
 გიმორქქინუ ჯგორო - თავი გამოჩინა
 კარგად. იღუღიშე გინორღვალა თავის
 გადაღება, თავის გაჩინარა. ართილოართიქ
 გინორღვი დუღი დუღი დო ქიღგურე ქალარდი:
 ა. კოფშ., გვ. 7 - ერთ-ერთმა გასწორე თავი და
 ისარველ ნერა კითხვა (ქალადღვი). იღუღიშე
 გინორაგვაფა თავის გადაგდება; გააღტ.
 გასულა: გეგინრაგუ დუღი დო
 მიღართო - გავიდა და ნავიდა. იღუღიშე
 გინორაგვაფა თავის გადაგდება. იღუღიშე
 გიმოდგება თავის გამოტანა; დაძვრება რამე
 საქმიანად: დუღი გეიშეღუ აკობანბილო

საქმეშე - თავი დაიძვრინა დახლართული
 საქმიანად. იღუღიშე ღიხაშა ბურსაფი თავის
 მინაში კვრა, გააღტ. დამარხება: დუღი
 ღიხაშა ქუბურსეს - დამარხეს (თავი
 მინაში უკრეს). იღუღიშე ღიხაშა ძაგაფი თავის
 მინაში კვრა; გააღტ. დამარხება: ღიგვეწი,
 ვეიმორთაშე დიდი ხანსილო დუღი
 ღიხაშა ქუბაგი - რომ დაქნებულ, არ
 გასულა დიდი ხანი და დავმარხე (თავი მინაში
 ეუკარი). იღუღიშე გიმი დოკინა თავის დაბლა
 დანევა-დახრა: უწუ უჩამი ვეზირქლო
 დუღის გიმი დუკინ: შ. ხუბ., გვ. 18 -
 უთხრა უფროსმა ვეზირმა და თავი დაბლა
 დახარა. იღუღიშე ღიხაშა ღიხანაფა თავის
 დაბლა (მინაზე) დახრა: ირ კოჩქ ართო
 ღიხას ქეღაჩანუ დუღი: შ. ხუბ., გვ. 18
 - ყველამ ერთად თავი დახარა. იღუღიშე
 გოხარქება თავის გასკდომბა, ძალიან დიდი
 ტყვილი: დუღი გოხარცქას მიღუ -
 თავი მისკდება, - ძლივს მტყუარა. იღუღიშე
 ღამოგება თავის დაზოგვა: დუს
 ვაშოტურენს, უღუმანდებუო მუმენს -
 თავს არ ზოგავს, შეუსვენებულად მუმეობს.
 იღუღიშე დაკება მაღალსა თავის მაღლა
 დაკავება, სხვის არად ჩაგდება. იღუღიშე
 დაჭრება თავის დაკვრა, მისაღობება: გუმელ
 (ბოშიქ) ღო დუღი დუკურ: ქსს, II, გვ. 234
 - ამოკრება (ბიჭი) და მიესალმება (თავი დაუქრა).
 იღუღიშე ღორგუაფა თავის დახრა
 (საპატრიცევილოდ): დუღი თუღო
 ქიღაარტუ - თავი დაბლა დახარა.
 იღუღიშე ეშქემაღა თავის აშუება. იღუღიშე
 ეტოფუა/წიომოჭოფუა თავის აღება, ანევა;
 ძალიან ცუდად ყოფნა ფიხიკურად. იღუღიშე
 შერქქინა თავის მიჩინა. მკედარს რომ
 დასაღლვაებენ, თავის მხარეს დაუღებენ დიდ
 ქვას ნიშნად იმისა, რომ თავი ამ ადგილას (ამ
 მხარეს) აქვს. იღუღიშე შერქქინა თავის მიცემა,
 გატყევა; გააღტ. გაგება: დუღი ქიმიერუ ტყას
 დო ვიში იჩტუ - თავი მისცა ტყეს და გაიქცა
 იქით. იმა სიშეგაჩენო დუღი, მუღოს სო
 ურსუნი - იმას შენ გაიგებ (მისცემ თავს),
 როდის სად ნავა. იღუღიშე მიღალაზა თავის
 ნართებვა, დაუმორჩილებლობა: ცხენქ დუღი
 მიღუღუ - ცხენი არ დაემორჩილა. იღუღიშე
 მიკოდგება თავის მიღება: დუღიშე
 მიკოდგება დო დოქინა მაშინაფე. იღუღიშე
 მოკრუა თავის მოკვრა; გააღტ. მიჩუმობება:
 ათე ამბეშ სო ოკო მუუკორე დუღი - ეს
 ამბავი შენ უნდა მიაჩუმიო (მოუკრა თავი).
 იღუღიშე წყუაღა/წყუაფა თავის ყვინთვა
 (წყალი); გააღტ. დაჭერა, დაპატრონება. ციხეშა
 დუღი ქოუნწყუეს: ა. კოფშ., გვ. 157 -
 ციხეში უკრეს თავი. იღუღიშე ოსხუნეო
 თავი უფრო საყვარელი, ძვირფასი: შვილებით

ჩემი გრიზა, დუღიში ოსხუნური ჯამა - მშვიდობით, ჩემო გრიზა, თავზე უფრო საყვარელი (//გამორჩეული) ძმაო. იდუღიში ოხერი თავისთავის ოხერი, უქუღმარი. დუღიში ოხერი ოსეთის გვგმორჩეს: *ა. ყოფშ, გვ. 180* - თავის თავის ოხერი ოსეთში გაყიდესო. იდუღიში რსიოლი თავებურ: დუღიში რსიოლი უღუ - თავებურ აქეს (ქსმის). იდუღიში სქულადა თავის მორჩენა: შელორცათ დუღი დიისქილი დუღუ - შელოცვით თავი მოიჩინა. იდუღიში ყვილუა თავის მოკულა: იცვილუნს დუს, მარა ვაჭუქუ მუშენინი - ბევრს შრომობს (თავს ილაკეს), მაგრამ არ იცის რისთვის. იდუღიში ღადა თავის მონონება, ამპარტავენობა: დუღი მეუღუ თემი, ნიგე მუთუნს წარმადენდასინი - თავი ისე მოაქეს, ნუტავი რაიმეს წარმოადგენეს. იდუღიში დვენა თავის ქონა: მუთუნიში დუღი ვაუღუ - არაფრის თავი არ აქეს (მეუღლია). იდუღიში მპარაუა თავმეყრა. იდუღიში წომოჭოფუა თავის წამონევა: წამონდგომა: გოდანერობა ვამჭუჭოფუ დუღი - გუშინდლამდე არ ამდგარა. იდუღიში წურაფა გადატ. გავზავნა: ეთკინეს დო ჩსუბიმა ქოთნიწურეს დუღი: *ბ. ხუბ., გვ. 42* - აიღეს და ჩსუბში გამგზავნეს (მიკრეს თავი). იდუღიში წყუნაფა თავის ტყენა: იმას დუღი ვარწყუნაფუღას - მანამდე თავი არ ატკივებოდეს. იდუღიში ჭკირაუა თავის მოჭრა, შერცხენა: დუღი მეჭკირუ - თავი მოჭრა, - შეარცხენა. იდუს გინულა თავზე გადასვლა: დუს გინმულა ერფელი - თავზე გადადის ყველაფერი, - ჭარბად, უხვად აქეს. იდუს ქიტიოთანდუ თავზე დაათენდა. იდუს ქიტიოგორხუ თავს დაატყდა. *ჯორ. ლაზ. დუღი* თხემი, კეფა (*ნ. ბარ.*)

დუღაკოშასარა-ლი (დუღაკოშასარელ/რს) თავმშარლი. ქობორუ დუღაკოშაყარელი კათა - ნახა თავმეყრილი ხალხი.

დუღალა (დუღალას) თავმოვა, მითაურობა. მოჯგერემ დუღალათა ტაგმინწყუ საქმემ - მოკეთის მეთავობით მოგვარდა (გამოეწყო) საქმე.

დუღალაშა (დუღალაფას) თავონგობა. **დუღამ-ი** (დუღამს) თავიანი. დუღამი კოჩიე - თავიანი კაცია.

დუღარღებულ-ი (დუღარღებულ/რს) თავაბადეაული, თავხადი; უსირცხვილო (*ა. ყოფშ*). *იხ.* დუღიში არღება.

დუღანებაშულ-ი (დუღანებებულ/რს) რასაც თავი ბაანებას, - თავბანებაშული. ქომონჯიშ დუღანებებულე ოსურილე - ქმრისგან თავანებებული ქალია.

დუღანთოშაშაფილ-ი (დუღანთოშაშაფილ/რს) თავაბამოქილავული.

დუღამი ზახ. თავდაღმა; თავაქვა. ჯგირო დეეკვირი, დუღამე ვეითაბუნა - კარგად დააკვირდი, თავდაღმა (თავქვე) არ ჩამოჰკიდო. *იხ.* დუღამი.

დუღამორჩინელ-ი (დუღამორჩინელ/რს) თავაბამორჩინელი, - შინც თავი ბამორჩინა.

დუღამინუშაშაფილ-ი (დუღამინუშაშაფილ/რს) თავაბადეაული.

დუღამინოღალორ-ი (დუღამინოღალორ/რს) თავაბადეაული, - შინც თავი ბადლო. დუღამინოღალორი ხანდა - თავგადებებული შრომა.

დუღამინოღალორ-ი (დუღამინოღალორ/რს) თავაბადეაული.

დუღამინოღალორ ზახ. თავაქედმოგლეჯილად. გადატ. დაურიდებლად. დუღამინოღალორ მინილუ ყურა - მოურიდებლად შეედა სახლში.

დუღამინოღალორ-ი (დუღამინოღალორ/რს) თავაბადეაული; მელმოტი. *ჯორ.* გაბატი.

დუღამინოღალორ-ი (დუღამინოღალორ/რს) რასაც თავი ბადლორში იშავს, - თავაბადეაული. *იხ.* გინოღოშა.

დუღამინი (დუღამინეს) ბრძალთაში.

დუღამოქორ (დუღამოქორის) დიდთაში. *ჯორ.* გურ., იმერ. თავდაღელა გიდლის მოყვანლობის თავის მქონე.

დუღამოშასილ-ი (დუღამოშასილ/რს) თავაბასისხლიანებაშული. *ჯორ.* მისხირი.

დუღამოშასილ-ი (დუღამოშასილ/რს) თავაბასილნი, გადატ. უსირცხვილო, უტიფარი, უდიერი.

დუღამოქორ-ი (დუღამოქორ/რს) თავაბამებაშული, თავდაშოშობაში (სიტყ. სიტყ. თავმეჭულებული). დუღამოქორი კოჩი რე, მუთუნქმთა ვადკინანს უკახალე - თავდაუშობავი კაცია, არაფრისგზით არ დიხევეს უკან.

დუღამანებაშულ-ი (დუღამანებებულ/რს) თავდანებაშული.

დუღ-დუღ-ი (დუღ-დუღის) თავი დუღ-დუღი, მითხარი; ყველაზე ახარბი. *პუკოშია* დუღ-დუღი ოტკომალი: *ბ. ხუბ., გვ. 38* - ვჭამეო თავი და თავი საქმელი.

დუღაბ (დუღაბს) სახელი დუღენს ზნისა - თავაქვა, ხელმძღვანელობის ადამა, რისაში სათავეში დღამუბ. რაგადეუ მაკირა მუღორი კოჩი, ნამუთი დუღენ დუღენი, თიქ: *ბ. ხუბ., გვ. 16* - ილაპარაკე მორე მოსულმა კაცმა, რომელიც თავიობდა იმან. დუღენს (*იყვ.* იმულ ითავა, უღაღა უთავია,

ნოლაშა(ნ) თა'ვობდა თურმე) *გრდუ. ს.შ. - მუქ თაგობს*
ილეუინე(ნ) (ილაშინა შესაძლებელი გახდა
თა'ვობა,-) გრდუ. შესაძლ. ერბ. დუდეენს
ზნისა - შეიძლება თა'ვობა.
ილეუინე(ნ) (ალაშინა შეიძლო ითავა,-
ნოლაშა(ნ) შესძლებია ითავა) გრდუ. შესაძლ.
ერბ. დუდეენს ზნისა - შეუძლია ითა'ვოს.
ოდუღუბაფუანს (ილაშაშაუ ათავებინა,
ულაშაშაუ უთავებინებია, ნოლაშაშაუ(ნ)
ათავებინებდა თურმე) კაუზ. დუდეენს ზნისა
- ათავებინებს.
გაღლაშაუ მძლ. მუქ მთავებელი, მეთავე.
ილაშაუ მძლ. ერბ. ტყ. სათავებელი.
ლაშაუ მძლ. ერბ. წარს. თავებელი,
თავადგმული.
ნაღლაშა მძლ. ერბ. წარს. ნათავები.
ნაღლაშაშაუ მძლ. ერბ. წარს. თავების
(მითავების) საფასური.
ულაშა მძლ. უარყ. უთავებელი,
თავადუდგმული.

დუღაშუა-ლი (დუღაშუა/რს) *მძლ. ერბ. წარს.*
 დუდეენს ზნისა - ნათავები,
 თავადდგმული.

დუღაშუ-ლი (დუღაშუ/რს) თავთავი. სუმი
 დუდეელი ლეშუ კოფუღეს: *ქხს, I, გვ. 291 -*
 სამი თავთავი ლომი გამოსვლიათ. *იხ. დუღა;*
შორ. ჯუჯუღა.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) იგივეა,
 რაც დუღაშინაშაუ, - თავთავი.

დუღაშინ-ლი (დუღაშინ/რს) თავთავი. დუღაშინი
 კეთებული საქმე რე - თავიანი გაკეთებული
 საქმეა. *იხ. დუღაშინი.*

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს)
 თავთავი.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) იგივეა, რაც
 დუღაშინაშაუ, - თავთავი.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) *იხ.*
დუღაშინაშაუ, - თავთავი. ცირა,
 დუღაშინაშაუ დუღაშინაშაუ, თენა რდუო
 მართებული?: *ი. ყოფშ, გვ. 120 -* გოგო,
 თავადგმული, ეს იყო მართებული?

დუღაშინაშაუ-ლი *იხ.* იგივეა, რაც დუღაშინაშაუ, -
 თავთავი, შირაშაუ (*ქ. ქაო*), თავთავი.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) დუღაშინაშაუ
 გითობუნა: *ქხს, I, გვ. 189 -* ჭიები ავად
 გაგონდა და თავდაღმა უკიდინა. დუღაშინაშაუ
 ქედმოწერილითა: *შ. ხუბ, გვ. 188 -* თავდაღმა
 დამწინიერი. *ლექსი ლობილა დო ბუცე*
(როფე) წინით დუღაშინაშაუ განმარტონა:
ხლხ. სობრ, I, გვ. 148 - ღორი გაძლა და გობი
 დანგიო თავდაღმა გადაატრიალო.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს)
 თავთავი, მელმეტი. ქედმოწერილი

დუღაშინაშაუ-ლი კოჩი: *ი. ყოფშ, გვ. 105 -*
 მოვიდა ერთი მელილო კაცი.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) *იხ.*
 დუღაშინაშაუ, - თავთავი; *გადაუ.*
 მოუშორებელი, ყველგან ჩამჩრელი, თავებელი.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 თავთავი. ბარბალობა ხორეფიში
 დუღაშინაშაუ რდუ - ბარბალობა
 ხორეფის თავდაღმასული იყო. *იხ. დუღაშინაშაუ.*

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) იგივეა, რაც
 დუღაშინაშაუ, - თავთავი.
 დუღაშინაშაუ იყუდო მუში საქმე
 მიდეგუნუ - თავიანი შეიქნა და მისი საქმე
 ქვიანურად ნაიყვანა.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს)
 თავთავი. თავთავი, გაბედული.
 ...თიბუნა დუღაშინაშაუ კათა
 აბარეფერი - აბბობუნ გაბედული ხალხი
 აბარეფერი.

დუღაშინაშაუ-ლი *იხ.* თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.
 დუღაშინაშაუ (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

დუღაშინაშაუ-ლი (დუღაშინაშაუ/ლ'ს) თავთავი
 დუღაშინაშაუ, შირაშაუ.

ლუღინი ზაზ. იგივეა, რაც დუღინი' გიმე, -
თავეძა, თაველაძე. დუღინე ქიფთაბუნეს
ქაქარი - თავდალმა ჩამოიფდეს ციანი. მონწყუ
ართი ჭყონი, დუღინე ქედნაჩინუ: *ი. ყოფი, გვ. 33* - მოგლოჯა ერთი მუხა, თავქვე ჩადო
(ჩარგო).

ლუღინი/ლუღინი ზაზ. თაველაძე, თავეძა.
შირ. ლუღინე.

ლუღინი' ზაზ. თავეძა (*ე. თოფ. ქეხს, I, გვ. 301*).

ლუღინა (დუღინუას) სახელი დუღინუნს
ზენისა - დუღუნე.

დუღინუნს (ლუღინა იდუღუნა, ულუღინა
უდუღუნია, ნოლუღინა) დუღუნებდა თურმე
გრძ. დუღუნებს.
იდუღუნე (-, ილუღინა იდუღუნა-, ნოლუღინა) დუღუნებდა თურმე *გრძ. დუღუნებს.*

ლუღორი (დუღორს) იგივეა, რაც დუღორი,
- თავეანი. დუღორი კოჩი - თავეანი
(ჭკვიანი, ნიჭიერი) კაცი.

ლუღორიკაპარი/ლუღორიკაპარი
(დუღორიკაპერი) მთაპარი სალოცავი, -
თავესალოცავი. *იხ. ოხვამერი.*

ლუღორიკაპა (დუღორიკაპას) დიდთავე; *გადტ.*
ჩლონგი, შეუსმენელი. დუღორიკაპა კოჩი -
თავესხელი (ჩლონგი) კაცია. *იხ. როგვანი.*

ლუღორიკაპა, ლუღორიკაპალი (დუღორიკაპალს)
იგივეა, რაც დუღორიკაპა,
დუღორიკაპალი, - თავეობადა.
დუღორიკაპა ბოში რე - თავეობადა
(თავესხელი) ბიჭია.

ლუღორიკაპა (დუღორიკაპას) მელმთი.

ლუღორი (დუღორი) თავეძა. *გადტ.* ნიშნავს
ყვავს (ტაბუ) *ე. თოფ. ქეხს, I, გვ. 302*. *შირ.*
კვარია. დუღორა - დუღორა (გვარია).

ლუღორიკორო (დუღორიკოროს)
თავეობრიანი, თავეობრი. ქვარაკოგორო,
დუღორიკორო, ბორკოცორო -
მუცელგაბერილი, თავეობრი, ფეხებსუსტი
(გამოცანა: მხალი).

ლუღორა (დუღორა) თავეობრიანი. ათაქ
დუღორა-დაღას შუა თოფურში
ემაღლუფეკმა ართი ირმეუცე ცხაცხუმი ცყა:
ე. ზაფ. 20.05.1930, გვ. 2 - აქ თავეობრი სხვა
თაფლის გამოხვედლებთან ერთად იძლევა
ცაცხვის ტყე.

ლუღორიკაპარი (დუღორიკაპარი)
თავეობრილი; თავეობრი. დუღორიკაპარი
ზაზ. თავეობრილად, თავეობრილად: იწყ
დუღორიკაპარი ჯინა: *ი. ყოფი, გვ. 170* -
ინყო თავეობრილად ყურება.

ლუღორი ზაზ. თავეობრი. თე დუღორი
მივანწყუთ ხონუა დო ბარუას: *ქხს, I, გვ. 330* -
ამ თავეობრი იცყუთ (მიცყუთ) ხენასა და
ბარუას.

ლუღორი ზაზ. თავეობრი. თავეობრი.
დუღორი ბოლოში დუღორი: *ი. ყოფი, გვ. 43*
- თავეობრი ბოლომდე დუღორი.

ლუღორი ზაზ. თავეობრი. დუღორი
კუჩხისა - თავეობრი ფეხამდე.

ლუღორი (დუღორი) (დუღორი) (დუღორი) თავეობრი:
ბრეშუმის პარიკიდან პირველად ამოხული ძაფი,
რომელიც მსხვილია, მოსაქვიად არ
გამოდება; ხმარობენ სხვა საჭროებისათვის
(*მ. საღებო, ტ. II, ნაწ. II, გვ. 217*).

ლუღორი (თ): - (თ) *თავეობრი* დუღორი, -
თავეობრი, თავეობრი სასარგებლოდ.

ლუღორი (დუღორი) (დუღორი) თავეობრი:
დამუშავებული; თავეობრი (*ი. ყოფი*). ცხვირ
ჩაფარება მთავრად მიწვევად, გორგნდ
დუღორი არ დუღორი - ბრეშუმის ქია
ჩაფარის ნაპირებისაკენ მიიღვინა, ეძებს
თავეობრი ადგილს. დუღორი ზაზ.
თავეობრილად. *შირ. ხელიმუელი.*

ლუღორი/ლუღორი (დუღორი/დუღორი)
ამაპარტავენი; ბადატარტავენი ამაპარი,
დუღორიკაპარილად ქადაგალი; მადიდური.
დუღორიკალი ხალხი ბრენა -
ამაპარტავენი ხალხი. *იხ. ძინი.*

ლუღორი (დუღორი) (დუღორი)
თავეობრილი, თავეობრი. დუღორი
კუჩხის მუთას ელაკითხნის: *საღ. სიძრ., I, გვ. 40* - თავეობრილი (ჭკვიანი) ფეხს რჩევას არ
შეიძლება.

ლუღორი/ლუღორი (დუღორი/დუღორი)
თავეობრილი. ბოლოს მხარის მად
დუღორი (// დუღორი) - ბოლო დროს
ხმარად მაქვს თავეობრი ტყეობრი.

ლუღორი (დუღორი) თავეობრი (*ე. თოფი*).

ლუღორი (დუღორი) (დუღორი) იგივეა, რაც
დუღორი, - თავეობრილი; *გადტ.*
მერცხენილი. დუღორი თავეობრი კოჩი ქენობ
თხარობრი: *ი. ყოფი, გვ. 53* - თავეობრილი კაცი
დექს თხარობრი. დუღორი ზაზ.
თავეობრილად: დუღორი
ქელოტინი, გლახათი მუცელუთინი!: *ე. საზე, ქხს, გვ. 132* - თავეობრილად
(მერცხენილად) დატოვებთ, ცუდად რომ
მომქცეთ!

ლუღორი (დუღორი, დუღორი) თავეობრი:
ბანგარტაველი და ბანგარტაველი
პირი. ონგარუს, დარას ირო ნიშნა
დუღორი// დუღორი - ტორილი,
ქორილილი ყოველთვის ნიშნავენ თავეობრი. *იხ.*
კოჩი.

ლუღორი (დუღორი) (დუღორი) თავეობრი,
უხროდ ბრძოლა. ქოჯუნს ართი
დუღორი ბადატარტაველი - ჰყავს ერთი
გრძელთავე ბავშვი.

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად
(გამოცანა: ფხ).

დედუქანები (დედუქანები) წინამძღოლი.
აკომპლექსირებული, დედუქანების
კომპლექსი - რომ შეიქმნება, წინამძღოლი
ამოიწივს. *შორ. ჯღვერა.*

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად,
გაბრუნების თავისებურად. დედუქანების
გამოწვევა საბაბი ბარდუქანები: *ქსი, I, გვ. 206 -*
მაცრინების თავისებურად გახლავართ საბაბი
ბარდუქანები. დედუქანების რაგადანც: -
ართიქ, დადა, გელაია: *ქ. საბუშ, ქსი, გვ. 26 -*
თავისებურად ლაბარაკობს: - არიქა, დიკო,
ადექიო!

დედუქანები (დედუქანები/დედუქანები)
თავისებურად. მაცრინებაში
დედუქანების გავრცელება - კრების
(მეცრინების) თავისებურად ამოიწივს. *იხ.*
მახვერა.

დედუქანები (დედუქანები/რს)
თავისებურად. *შორ. მეცრინება.*

დედუქანები (დედუქანები)
თავისებურად. *შორ. დედუქანები.*

დედუქანები (დედუქანები/რს)
თავისებურად. *შორ. დედუქანები.*

დედუქანები (დედუქანები/რს)
თავისებურად. ქება გავრცელება, დედუქანების
მთავარი, პო, მუსიკალური დედა
დურული - მეცრინების, თავისებურად, პო,
რას უკრავს (თავისებურად), დედა მეცრინების
(გამოცანა: ჩონგური).

დედუქანები (დედუქანები/რს)
თავისებურად. საკი დედუქანების
ტომარა თავისებურად.

დედუქანები (დედუქანები/რს)
თავისებურად.

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად;
გადე. ჩერჩეტი, მოსულელი. *იხ. ნოყური.*

დედუქანები. თავისებურად; პირველად. ექვე
ორკორიზო სახილოდ, დედუქანების
დედუქანების შეგება: *მ. ზეს, გვ. 66 -* ეს იქნა
ყველასათვის (ყველა კაცისათვის) სასიხარულო,
პირველად ხელმწიფისათვის და შემდეგ -
სხვისთვის. დედუქანების მიზანდარბი, იგი
ბოლოში ვეითოწინისა: *საღის. სიბრ, გვ. 15 -*
პირველად რომ იბრავდა, ის ხბო ბოლოს
მომავლეს. გინოსქედნი, ქიმეფხვადი,
დედუქანების მიზანდარბი: *ქ. საბუშ, ქსი, გვ. 119 -*
რომ გადადურბი, მიხვდი, თავად დედუქანების
მოიხსენიე. დედუქანების მიზანდარბი: *ი.*
კოშ, გვ. 49 - თავად (თვითონ) წამოვიდა
ციხეში.

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად. ახალი, მუხალე
დედუქანები - ახალი, მომავალი თავისებურად.

დედუქანები ზგ. თავისებურად, თავისებურად.

დედუქანების ორწევრად მუში წოხლად
ბეჭდვად ქიანეთში ჯგერობებს - თავისებურად
ხედავდა მის წინ დასავლეთის ქვეყნების
სიკარგეს. პირველად მიღუქვს დედუქანების
დედუქანები: *აა, I, გვ. 26 -* პირობა გვერდს
თავისებურად დადებულად.

დედუქანები (დედუქანები) უფროსი (თავისებურად) ძალი,
რამის შემთხვევის დროს ხელმძღვანელად
(უფროსად) დანიშნული. ონგარეს
დედუქანების ალათი რად, თის გიმეგუნდ
ოსურ სუბარეფი - ტირილში თავისებურად ალათი
იყო, მას გამოიყვანდა ქალი - სტუმრები (ე.ი.
ეპატრივებოდა ჭირის სუფრასთან).

დედუქანები (დედუქანები) მხვინველთა. ქოყუნს
ართი დედუქანების ბაბანა - ჰყავს ერთი
მხვინველთა ბავშვი. *იხ. რიციანი. შორ.*
დედუქანები.

დედუქანები (დედუქანები) სულელი;
სულელი. დედუქანების ვარჯიშები:
ყაზა, 6.03.1930, გვ. 1 - სულელი
ვარჯიშები.

დედუქანები (დედუქანები)
(თავისებურად) მხვინველთა; მხვინველთა
დედუქანების კალი მუსიკალური მხვინველთა?:
მასლო, გვ. 37 - შენისთან (თავისებურად) მხვინველთა
რას ივარგებ მხვინველთა?

დედუქანები (დედუქანები) იგივეა, რაც დედუქანები,
- თავისებურად. სამარგალოქ ვეითოწინად, დედუქანების
ვეითოწინად ჯამბა: *ქ. საბუშ, ქართ. ზეს, გვ. 103 -*
სამეგრელო ვერ აიღო, თავი ხეს ვერ მიხაბლა.

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად. თავისებურად
დედუქანების ზგ. თავისებურად. თელ დასს
დედუქანების გარე მუშაობად - მთელი დედუქანების
თავისებურად მუშაობდა. *იხ. ზოგება.*

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად. ჩხუბის დედუქანების
ქიხვარე - ჩხუბში თავისებურად გამოიყენა
(იხმარა). *შორ. მედუქანები.*

დედუქანები (დედუქანები) იგივეა, რაც
დედუქანები.

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად.
დედუქანების ზგ. თავისებურად.

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად (გვარა).

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად.
დედუქანების ზგ. თავისებურად.

დედუქანები (დედუქანები) თავისებურად;
ძარფმუხა, ბრინჯი, მსუბუქი ჭაუჭი.

გვალად დედუქანების მუშაობა, ე
გაჭირბული - მთელი ძარფმუხა შეიქნა, ეს
გაჭირბული: *შორ. ფურჩა.*

დედუქანები (დედუქანები) დედუქანების -
დედუქანების თავისებურად. ქოყუნს
ართი დედუქანების ქოთობი - ჰყავს ერთი
თავისებურად ქოთობი.

ლელონი (ლელონის) თამაღვინო.

დუღღინი ჭიჭე ქულუ, მანქარაში მუმბა გოკონი - თავღღინო ცოტა აქეს, შაქირანი - რამღღინო გინდა.

ლელონი (ლელონის) დუღღინი, ცხვირში

ლაპარაკი. დუღღინუნს მუღღასირანი, ვეგ'იჭაგინე მუთუნი - დუღღინუნს რაღღაცასა, ვერ გაიგებ ვერაფერს. დუღღინუნს (ლელონი დუღღინუნს, უღღინუნს უდუღღინუნს, ნოღღინუნს) დუღღინუნებდა თურმე გრღმ დუღღინუნებს. შიღ. დღღღინი. იხ. დღღღინი.

ლელონი (ლელონის) მამაღღინი, მთაღღინი (თაღღინი) ღმირთი.

დუღღინო რონთი, დიხეღღინუნს სხუნს სხუნელქი: კ. საღღინ, კხას, გვ. 14 - მთაღღინო ღმირთი, დღღღინოცის შინი სხუნელი!

ლელონი (ლელონის) მამაღღინი; სასინღღინი. დუღღინუნს დუღღინუნს, ენა, მუნსი, აკეთინსინი! - ეს სასიკედღღინე (თაღღინუნს), ეს, რასა, რომ აკეთებეს!

ლელონი (ლელონის) მამაღღინი, მთაღღინი

სახელი. დუღღინუნს ზღღინი იგივეა, რაც დუღღინუნს, - მთაღღინი. დუღღინუნს ბოღღინა - თაღღინი ბოღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დუღღინუნს 'ღღინი, - მთაღღინი. ჭკორი უღღინს გეგთორაღღინე, ადღღინუნს დღღღინუნს: მასღღინ, გვ. 76 - უღღინიდან აუღღინე ყმები (უღღინიდან გამორეკო ყმები), ათაღღინუნს დღღღინუნს (მთაღღინი)! დუღღინუნს ზღღინი თაღღინუნს. ქაღღინ მუმი ჩიღღინა დღღღინუნს მუმი დუღღინუნს: მ. ხუღღინ, გვ. 77 - აპატია მისი მცღღინა და გაუღღინ თაღღინუნს.

ლელონი (ლელონის) მამაღღინი. ქორღღინ ართი დუღღინუნს კორი - იყო ერთი თაღღინუნსი კაცი. იხ. შხუ.

ლელონი (ლელონის) მამაღღინი; სინთხე, რომღღინი იღღინუნს ხაღღინ დაღღინუნს ნინ. ჩხუნ გინთი ხუღღინი წოღღინ დუღღინუნს არს დაღღინუნს - ძოღღინ ხბოს ზობის ნინ თაღღინუნს დაღღინუნს (დაღღინის).

ლელონი (ლელონის) იხ. დღღღინი, - მამაღღინი; გაღღინ. შერცხეღღინი დუღღინუნს იღღინ მღღინ თიღღინა დღღინი ძირაღღინ ღღინუნს გამორეკო - შერცხეღღინი ვარ (თაღღინ მღღინი მღღინ) მასთან და იმისი ნახეა სიკედღღინის მსგაღღინ არ მინდა.

ლელონი (ლელონის) ნინღღინი მთაღღინი მამაღღინი (მასღღინი, კ. IV, ნაღღინ, I, გვ. 244, ხბოი). შიღ. ღღღინი.

ლელონი (ლელონის) დღღინი; უღღინი ან ძაღღინი მთაღღინი (ხსოღღინი (ძოღინა, თხა...)) რამაღღინი (კ. ჭარ). შიღ. ღღინი. ღღინი უღღინი ცხოველი (კ. ჭიჭე, გვ. 220; ა. ღღინ). შიღ. ღღინი. ღღინი (ლელონი) (ლელონი) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) რინსაღღინი მამაღღინი; ბაღღინი მამაღღინი, - ღღინი. მუმი ღღინი დღღინი მთაღღინი - თაღღინი თაღღინის ხმაღღინა ღღინი რაღღინა. ღღინი (ღღინი ხმაღღინა თაღღინი, უღღინი ხმაღღინა უთქვაღღინი, ნოღღინი) ხმაღღინა ღღინი, გაუღღინი ღღინი, დუღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ლელონი (ლელონის) იგივეა, რაც დღღინი, - მთაღღინი. დღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი. ღღინი ან ღღინი ღღინი - ღღინი.

ქვეყანას გასწვდა, ქვეყრის თავს ვერ გასწვდა (გამოცანა: ფული).

ლერაძე-ი (ლერაქის) [რუს ძყრკ სულებლი]; ბრიყვი, სულელი, ტუტუცი. მუსიკ ჩეარჩეალა, სი დურაქი? - რასაა რომზე, შე ბრიყვი?

ლერაძე-ი (ლერაქელ/რს) სულელური, ბრიყვეული. ვაარჩეველი მუ დურაქელი ურატადუნი? - ვერ ხედავ, რა სულელური უთქვამს

ლერაძე-ი (ლერაძის) ღურბინდი. *შორ. ლაზ.* ღურბინდი ღურბინდი (*ნ. მარი*).

ლერაძე-ი, ღურაძე-ი (ღურგალ/რს) ღურბალი. მუარქემი ჯგორი დურგალი (ღურგალი) რადუ - მამარქემი კარგი ღურგალი იყო.

ლერაძე (ღურგუას) იგივეა, რაც ღორგუა, - სპრა (ხელისა, ხანჯლისა, ჯობის...) რამქემი.

ლერაძე-ი (ღურღინს), ღურღინა (ღურღინუას) სახელი დურღინუნს ზნისა - დედუნსი, გუტაპტი. იმი დურღინიშა ვერქილე - იმის დედუნის მოსენა არ შეიძლება.

ღურღინუნს (ღურღინა იდეულა, უარღინა უდეულენია, ზღურღინა) დედუნება თურქი) *გრად* დედუნება

ღურღინუნს (მზოლად ანმყოს წრისა და IV სურის მქორიებში) *გრადუ. ენებ.* დედუნებას, ხმადებლა ლაბარაკობს.

ღურღინუნს-ი, **ღურღინა** *მიხლ. მოქმ.* მოდეულენი. **ღურღინუნს-ი**, **ღურღინა** *მიხლ. ენებ. მქ.* სადეულენებელი.

ღურღინა *მიხლ. ენებ. წარს.* ნადედუნები. **ღურღინა** *მიხლ. ენებ. წარს.* დედუნის საფასური. *შორ. თურქინი, ტურქინი.*

ღურა (ღურეს) ჩადრმაქაპული ადგილი, ორმოსაპური ჩადრმაქაპა (*ტ. ცხად., კატ., გვ. 27*).

ღურინ-ი (ღურინს), **ღურინა** (ღურინუას) სახელი დურინუნს ზნისა - ზრინა ხმის ბამოცემი; ბომოქრობა (*ი. ყოფშ.*); უმცრად მოქკეთა. დურინი ოქარბაშუ - მოფრინდა ხმაურით, მოვარდა; *გადატ.* ძლიერი და დიდი ნახტომი.

ღურინუნს (ღურინა მოფრინდა ხმაურით, უარინა უფრენია ხმაურით, ზღურინა) ფრენა თურქი) *გრადუ.* ხმის გამოცემით ფრენს. **ოღურინუნს** (ღურინა ააფრინა, უარინა ააუფრენია) *გრად.* ააფრენს (ხმის გამოცემით). **უღურინუნს** (უარინა მოქკეთა, ელვისებურად მოჭრა; უარინა მოუკვეთავს, მოუჭრა) *გრად.* *სახე. ქვ.* ოღურინუნს ზნისა - *გადატ.* ელვისებურად მოჭრის, მოქკეთს (*მავ., თარს...*). **ღურინუნს** (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

ღურინუნს (ღურინა მოქკეთი; ენერგიულად გამფრენი ხმის გამოცემით.

დ უ ს ლ ა ფ ი გ ინ გო წ უ : *ქს, I, გვ. 311* - თავს ლაფი დაეცხა. *შორ.* თავს ლაფო.

დუბე (დუბეს) ღრუ, ცარიელი ადგილი. ჯგირო გააპინი, დ უ ტ ე ხოლო ვარე? - კარგად გახედე, ღრუ ხომ არაა? **დუბე** - ცარიოლი ადგილი, ქორქოზია რე; დუბე - ცარიელი ადგილი, ღრუა.

დუბან-ი (დუქანს) **დუბანი** (*იყოფშ, II, ქარ.*). შარაპის ართი დ უ ქ ა ნ ი გიადგუღუ - გზისპირას ერთი დუქანი იდგა. *შორ.* ლაზ. დუქმანი დუქანი (*ნ. მარ.*). *იხ.* ნადუქანუ, ნადუქანია, ნოდუქენი...

დუბანბ (დუქანუას) სახელი დ უ ქ ა ნ ე ნ ს ზნისა - **დუბანობა**, პაჭრობა. დული ოკო დანანებას დ უ ქ ა ნ ე უ ა ს - თავი უნდა დანებოს ვაჭრობას (დუქნობას).

დუბა (დუბას) მდულარე; ახლად ადუღეპული ნყალი. დ უ ლ ა გვარგვალანცია: *ქს, I, გვ. 341* - მდულარე თუთუბებსო. სქანი ცოროფა ჩქიმი გურსუ დ უ ლ ა ც ა ლ ო ალაფუნსუ: *ქს, I, გვ. 53* - შენი სიყვარული ჩემს გულში მდულარესავით დულს ეფერ თოლემს ურგინება, დ უ ლ ა ს გალაგოგურადინება: *ქს, I, გვ. 241* - ისეთ თვალებს არიალებ, მდულარეს ჩავსახამ (დგაფუნით). // *ვადაფ.* იტყვიან პიროვნებაზე, რომელიც საქმეში დულარებელია, საქმეს აკეთებს სწრაფად და კარგად. დ უ ლ ა რ ე საქმეს, იმა ართ კოს ვეგმართუ - მდულარეა საქმეში, იმასთან ერთი კაცს არ შეუძლია მისგა. *შორ.* ღამხირა.

დულაფაჩირ-ი (დულაფაჩირის) მდულარე (და) ცეცხლი. მარდულად დიდაშ ხეამა-კურთხევა მუკობართუდას დ უ ლ ა - დ ა ჩ ი ს ი რ ო : *ქს, I, გვ. 76* - გამზრდელი დედის ლოცვა-კურთხევა მომპურებოდეს მდულარედ (და) ცეცხლად (დაფიცება).

დულანჩარ-ი (დულანჩარის) ძალიან ცხელი ნყალი, - მდულარე ნყალი. ქონამ სენემს დ უ ლ ა წ ყ ა რ ი თ რჩხუნა - ქონიან თევშებს ძალიან ცხელი ნყლით რეცენ. *შორ.* ტიბუწყარო.

დულა (დულას) სახელი დ უ ლ ე ნ ს ზნისა - დამდულარა.

დულენს (აოლაუნს დამდულარეს, აოლაუნს დამდულარა, აოლაუნს დაუმდულარეს, აოლაუნს დამდულარედა თურმე) *გრძლ.* მდულარეს.

დულენს (აოლაუნს დაუმდულარა, აოლაუნს დაუმდულარეს) *გრძლ.* სისხე ქე. დ უ ლ ე ნ ს ზნისა უმდულარეს.

იღუღუენ (აოლაუნს) დამდულარეს, აოლაუნს დამდულარა, აოლაუნს (აოლაუნს) დამდულარეს (აოლაუნს) *გრძლ.* *გრძლ.* დ უ ლ ე ნ ს ზნისა - იმდულარეს. ოდულაფუნს (ოლაუნს) დამდულარეს, ოლაუნსაშუ დაუმდულარეგინება, ოლაუნსაშუ

დამდულარეგინება თურმე) *კუზ.* დ უ ლ ე ნ ს ზნისა - დამდულარეგინებს.

მალაუნ *მიჭ. მიჭ.* დამდულარელი. **ოლაუნ** *მიჭ. გრძ. გვ.* დასამდულარი, დასამდულარელი.

აოლაუნ *მიჭ. გრძ. წარს.* დადულარე, დადულარული.

ნოლაუნ *მიჭ. გრძ. წარს.* დანადული, დანადულარი. **ნოლაუნ** *მიჭ. გრძ. წარს.* დადულარეს საფასური.

ოლაუნ *მიჭ. უარე.* დაუმდულარე.

დუბ-ი (დუბის) იდაუნა. ხელეფი დ უ ლ ე წ ე კ უ მ ა მუკობითია: *მ. ხუბ., გვ. 143* - ხელეფი იდაყთან მოსჭირითი. დ უ ლ ე ხოლოს რე, მარა ვეფუნინუნია: *საღბ. სიბრ., I, გვ. 41* - იდაყვი ახლოსა, მაგრამ ვერ აკოცებო. *შორ.* დალაყვი ცხოველთა მკლავი (*საბ.*); *მისხურე* დალაყვი იდაყვი (*ო. ქაჯე., ა. ღლ.*); *ლაზ.* დურეჟე იდაყვი (*ნ. მარ.*).

დუბ-ი (დუბის) ახლადამოტანილი ყლორტი, დუბი. გოფაილ ნამაყას ჯოხი დ უ ლ ე - გამძლი ყლორტს პქეია დუყე.

დუბმა (დუბისა)/**დუბმა** (დუბის) იფიგეა, რაც დ ო მ ი ა , - 1. შარია, შარია (*იყოფშ, II, ქარ.*). გოროს წიწილა, წიწილა, მუღოს აფია აკა დ უ ე ს ი - შარმა ნინლა, ნუნს ნინლა, როდის იქნება ერთი ვარია. ოსურქ შაპას თორი დ უ ლ ე მ ე ა ბ უ გ ა მ ა ქ ა ნ უ ხ ე ნ უ ე - ქალმა მღვდელს ორი ვარია აბამა ჩაუსვამ. პპირტი. ჩქიმი ჩე დ უ ლ ე ა დ ა ლ ა უ ლ ა ქ ა მ ა ლ ო რ ი : ა. ცან., გვ. 135 - ჩემი თეთრი კვირტი რუზე თამაშობს (გამოცანა: ნელის ქაფი).

დულაუნინინინინ-ი (დულაუნინინინის) თანულაფაჩისხელი. *იხ.* დულაუნა.

დულა (დულას) სახელი დ უ ე ნ ს ზნისა - ტრუსუა; *ვადაფ.* სწრაფად (სულმოუთქმელად) დალევა.

დულენს (აოლაუნს დალა, აოლაუნს დალევია, აოლაუნს) (დალევდა თურმე) *გრძლ.* სეამს (ბევრს).

მალაუნ *მიჭ. მიჭ.* 'გამტრუსავი; შეხმელი. **ოლაუნ** *მიჭ. გრძ. გვ.* 'გამტრუსავი; შეხმელი.

დუბმა (დუბის) ნითიმ-შამი შარაპი, - შამარისშარი.

დულანინინინ-ი (დულანინინის) სულდასარგული.

დუბ. რაღ. დუ - იში. შუამში ღამინელი დ გ : *ი. ყოფშ, გვ. 27* - შამის დაბარებული იყო.

დუბმა! **შორს.** გამობატავს გოცენას დოქა! დ ე გ ო ბ ა , დო ართი გორო ქობალი თქმეჩეს დო მოლაართე; *მ. ხუბ., გვ. 117* - დედაო, და ერთი თავი პური მისცეს და ნამოვიდა.

შპა *ზან. იხ.* დოქე.

ლპი ზჭ. იხ. დიკი. დ გ კ ი რწენი მომიბენ ღო
ტიმოლეუტ გყა ღო თინა: *მ ხუძ, გვ. 345* -
ქვეითი ვაქე მსაზღვრას და ზევიდან ტყე და
თიხლნარი.

ლპიორღ ზჭ. იხ. დიკორღე. ზორ. წემორღე.
ღმასხამილაჟარ-ი (ღმასხამილაჟარს) იხ.
ღმასხამილაჟარი, - ღმასხამღრი.
ღმასხამილაჟარი - ღმასხამილაჟარქ ოკო,
გამოცდილებით მექცას: *მ ხუძ, გვ. 30* -
ღმასხამილაჟარით უნდა მოექცეს.

ღმასხამი ზჭ. იხ. ღინასხამი.
ღმასხამი (ღმასხამი) იხ. ღინასხამი.

გაღენი ჳუკოქ დ გ ნ ა ხ ა ღ ე ნ ა ჳუკო
გეგინორღაჟა: *ა. ცან, გვ. 101* - გარეულმა
თაგვმა შინაური თავეი გააგღო.

ღმასხამი ზჭ. შინინი. ათეში დ გ ნ ო ხ გ ღ ე
ჩეი მალენუნა ნარკეფი - ამის შიგინი
(აქედან გამომდინარე) ჩვენ გვექნება
ნაკლოვანებები.

ღმასხამი (ღმასხამი) 1. ფერია ერთგვარი (*დ. ფილია*). 2.
ჳაბრცხინლა. ზორ. ტომი. (*ა. ცხად*).

ღმასხამი (ღმასხამი) იხ. ღირაკუა.

ღმასხამი (ღმასხამი) იხ. ღირაკონი.

ღმასხამი (ღმასხამი) იგივეა, რაც ღმასხამი, - ღირაკი.

ღმასხამი (ღმასხამი) იხ. ღირაკუა, ღირაკუა.

ღმასხამი (ღმასხამი) იხ. ღირაკი. დ გ რ ს გ კ ი
ყაბანი - დაბეჭდული გლენი.

ღმასხამი (ღმასხამი) იხ. ღირაკი. ქილორი
იხიბენ, იმი სუალეფი დ გ რ გ კ გ ს ჳასა: *მ
ხუძ, გვ. 115* - ტყის ქათამი რომ ზის, მისი
ფრთები დრეკს ხეს.

ღმასხამი (ღმასხამი) იგივეა, რაც ღირაკონი,
- ღასხამიანი სირპილი სმპარით.

ღმასხამი (ღმასხამი) მოტან. შცხენა. იგივეა, რაც
ღირაკი. იხ. ჳორჩი, ღმასხამი (*ა. მყ.*).

ღმასხამი (ღმასხამი) *მრ. რიყბ.*: ღმასხამი,
ღმასხამი/ღმასხამი-ს/ღმასხამი-ს... დღე.
ზომეფი, ჩქინი დ ღ მ თ ქილოღირითუ - ბიჭებო,
ჩვენი დღეც დადგება. ვარა საქმე ვა გიღუნო,
დ ღ მ ღ ე ნ ს ოღინუნქინი?: *მ ხუძ, გვ. 316* -
ანდა საქმე არ გაქვს, დღეებს რომ ჳკარავ.
ბეამი დღა მზინი დღე. გლასა დღა ცუდი დღე.
ჯორაკი დღა მონგენდილი დღე.
დაბადებაში დღა დაბადების დღე. კაქარია დღა
კაქარია დღე. დღა კუნტა დღემოკლე: ჳახანც
ყოლაყაფინეი ო დ ღ ა - კუნტა ხუბუტია: *მ.
ფოშ, გვ. 159* - ცოტა ხანს ვათამამე ის დღე
მოკლე ხუბუტია. მუნაფილი დღა
მოღრუბლული დღე. ნათე ღ ი დღა ნათელი
დღე. ჳაშხა დღა კორა დღე. ომუშე დღა
სამუშაო დღე. ტიბუ დღა თბილი დღე. უქვი დღა
უქვი დღე. შქეთი დღა შვიდი დღე. ჩხანა დღა
მზინი დღე. ჳეიმა დღა წვიმიანი დღე. ჳგირი

დღა კარგი დღე. დღას ზჭ. არასოდეს: დ ღ მ ს
ვაურს ართი შარათი - არასოდეს არ ნავა
ერთი გზით. ვაი ღო უი, იმი დ ღ მ ს! - ვაი და
უი, იმის დღეს! დღას ვარი ზჭ. არასოდეს, არა
დღეს: - უქვა ვაშულო ჩქინიდა? - სახლში არ
მისვალ ჩქინიდა? - დ ღ მ ს ვ ა რ ი - არასოდეს
(ან მოვალ!). დღამე ზჭ. დღის განმავლობაში,
დღიურად: მახინს ქურჩქილენი, დ ღ მ ს
თმიმას გოტიორხუნა - ქურდს რომ მოუშინო,
დღეში (დღის მანძილზე) ასჯერ გამოტყდება
(ან მოვალ!). დღამე დღე, დღის: დღამე დ ღ მ ს
რე ღო მუს მიანჭუფუქ უქვა? - ჳერჯერობით
დღეა და რას მიიღეტი სახლში? დღამე ზჭ.
დღისით: დ ღ მ ს თ მითიხე უქვი ომანეს -
დღისით ზის თავეი სორიში. დღამე-დღამე
ზჭ. დღისით-დღისით: დ ღ მ ს - დ ღ მ ს თ
გილეშეს ოჩხომუშა - დღისით დადიოდენ
სათეზხად. დღამე დღე სერით დღისით და
ღამით, დღისა და ღამის განმავლობაში. ოღა
ღო დღათი დღითი დღე, დღიდან დღემდე,
ყოველდღე. ოღამე საუფლო, საეკლესიო დღე,
დღესასწაული. ოღა ღო სერიში წაყონება
დღისა და ღამის ნახდენა, გაღე. ვაშულები: მუ
ღოღეუი ო კოს მუჭო წა ა ცო ნ უ იმი დ ღ მ
ღო ს ე რ ი - რა უქნა იმ კაცს, როგორ
ნახდინა იმისი დღე და ღამე. ოღა ღო სერიში
წორება: ჳურღეგორი მუშენს, დ ღ მ
ღო ს ე რ ს ა წ ო რ ე ნ ს - გულდაგულ მუშაობს,
დღესა და ღამეს ასწორებს. ოღა ღო სერიში
აკონახება დაღამება, დღისა და ღამის შყერა:
დ ღ მ ს ღო ს ე რ ქ ა კ ა ნ თ ს უ ნ ი,
ქომოზოჯეს - დღე და ღამე რომ შყერა,
მობრძანდენ. ოართი დღამე ოღეს ერთი დღის
სავალზე. ოართი ჩე დღა ვაძირუ არ გაუხარია:
თემე დღინდღე დღამე, ა რ თ ი ჩ ე დ ღ მ
ვ ა შ ო რ უ : ისე ჩაივდა მინაში, არ გაუხარია
(ერთი თეთრი დღე არ უნახავს). ოღამე დღამე
გერჩინა: გ ღ მ ს ა დ ღ მ ს ო ო რ თ უ
კინი მუშინეფიშე - ცუდ მდგომარეობაში
ჩაგარდა ისე (კვლეუ) თათისინებისგან. ოღილი
დღამე მქამა: დ ი დ ი დ ღ მ მ ქ ა ს
ღორინთქ! *ღალოც*. ხანგრძლივი სიცოცხლე
მისცეს ღმერთმა, დიდხანს აციცხლოს! ოღილი
დღამე დღეა დიდი დღის ქონა (ხანგრძლივი
სიცოცხლე); ჳორღი, ღმეხი ქიბირე, დ ი დ ი
დ ღ მ ვ ა უ ღ უ - ვიყავი, ვინახულე ავადმყოფი,
დიდხანს ვერი იციცხლებო. ოინი დღამე
კორიციხილი იმისი დღეები დათელილი
(სიკვდილის პირასა). მუშა დღა გორე მუი
დღე ადგას, მიმე მდგომარეობაში: ორინუქს,
უ ქ ა დ ღ მ გ ო ო რ ე - სიბერეში მუი დღე
ადგას. მუშა დღას (დღამე) დაბადებული -
მე(ი) დღეს (დღისთვის) დაბადებული. უ ქ ა
დ ღ მ ს ც ო ო ფ ე დაბადებული - შვე დღეს
ყოფილი დაბადებულ/გაქორციელებული
დაბადებული; უ ქ ა დ ღ მ ო თ მ უ თ ა ს

შემადგენელი ნაწილი: ამ-დაღარი დღევანდელი, თამ-დაღარი იმ დღინდელი...

ღმარღალა-ი (ღმარღალარს) იგივეა, რაც ღღაღღალი, - ღღღანი, ჰჰჰანი, უშშიღ ღააარაპი.

ღმარღალა (ღმარღალას) უშშიღ მღღღაარაპა, ღღღანი. ღღარღღაღა კოიი - დაღანა, უშშიღ მოღაარაჲე კაცი.

ღმარ-ღმარგახ ზგზ. ღღემღ. მა სონღარო ვაგახუნე იმ ღღარ-ღღაშა ღღეხონი: *შ ხუბ, გვ. 314* - მე სანამღე არ ვაგახე იმ ღღემღე იმარხულე.

ღმარიშ ვიშე ზგზ. *იხ.* ღღარ, - ღღეის იეიტი.

ღმარ(ი)წორი ზგზ. ღღარ 'ი' წორს ღღეის სწორს: ღღარ 'ი' წორს ქემუეხედათ - ღღეის სწორს შეგებდეთ. ღღარწორიშო ღღეის სწორისათვის. *შორ. ღღაპ-წორი.*

ღმარ/ღლა: ღიღ ღმარ/ღიღ ღლა ზგზ. ჰეარჰეარაპიტი. სქანი ღღეი ორგადეთ მა დაიო ღღა ვამაშუე: *ქხს, I, გვ. 61* - შენი თაიო საღააარაჲოდ მე ჯრჯრებოთი ვერ ვიშოვე. დიო ღღარო ახალე მუთუნი ვეერქილე - ჯრჯრებოთი ახალი არაფერი (არ) ისმის. *იხ.* ღღო.

ღმარხუ (ღმარხუს) იგივეა, რაც ღღაშუ (ღღახუს) ღღეისასნაშლი. ირი ღღარ ხუ - ღღეობას აფსაშეფი მოლე რენა: *შ ძგრ, გვ. 117* - ყოველ ღღეისასნაშლ-ღღეობაზე აფსაზეტი გამოღმა არიან.

ღღა, ღღაშუშ ზგზ. არასოღეს, არასღროს; ვერასოღეს; თაპის ღღეში. ზღაღ ღღას ვაუბიურ თე კოს: *შ ხუბ, გვ. 24* - ზღვა არასოღეს არ უნახავს ამ კაცსა. მორაგადე ღღეღრუნ ღო ნარაგადე ღღას ვაღურუ: *ი. ყოფშ, გვ. 180* - მოლაპარაჲე მოკედება და ნათქვამი არასოღეს არ მოკედება. ჭოროფა ნწარე ღღას ველმანგარე: *ქხს, I, გვ. 50* - სიყვარულს მწარეს ვერასოღეს ვერ გამოვიტორებ. იშოთ ვა ჭოფე ღღას გ გოთანა: *გვრისი, გვ. 130* - მისთვის არ ყოფილე არასოღეს გათენება. ღღას უ ვარე რბაშოღა: *ი. ყოფშ, გვ. 147* - თავის ღღეში არ არის გამძღარიო. იღღას ვარი არასოღეს. იღღას მუთუნი არაფერი: ღღას მუთუნი ვაბაგარუ ის: *შ ხუბ, გვ. 4* - არაფერი არ შეეღის მას. ღღას მუთუნი ვაუფეუ: *შ ხუბ, გვ. 19* - არაფერი სჯობია.

ღღასანწალა-ი (ღღასანწალარს) ცუღი ღღეი. *იხ.* სანწალე.

ღღაშ'ხ/შ' ზგზ. ღღემღე. თე ღღა თამი მიბოტულე-ღა, ღღაშახ გემუნენ ვაპოილი?: *ი. ყოფშ, გვ. 119* - ეს ღღე თუ მომელოდა, ღღემღე რატომ არ მომეკალი? ღღაშა მტკიცე

პიოთი კოე ამღლა მიღ გასაჰიო - ღღემღე მტკიცე პრის კაცს ღღეის მაქეს გასაჰიო. **ღღაშ'ღ/ღ** სწრი (ღღაშ'ღ სერს) ზგზ. ღღაშ ღო სერით სქანო ფიქტე: *ი. საშუშ, ქხს, გვ. 124* - ღღედაღემ შენზე ვფიქრობ. ღღაშ ღო სერით ქომოშენქ: *ი. ყოფშ, გვ. 167* - ღღედაღემ ვემუბობ.

ღღაშ'ღა, ღღაშ'ღაშე ზგზ. ყოველღღე, ყოველღღეიწარღ. მა ის ვაგახუნეუქ ღღაშ ღღეში ქემარზენღას ქესაში ფეშა ოქროსუნი - მე მას არ ვაგახეტი. ყოველღღე რომ მამღევედს ქისის სასეე ოქროს.

ღღაშ'ღაშ'იშ' ზგზ. ღღისიტი (ღღის-ღღისიტი). აკოშეა გონაშილე ულე ღღაშ-ღღაშითე: *ი. ყოფშ, გვ. 103* - ფანჯარო გაღებული აქეს ღღისიტი.

ღღაშე ზგზ. ღღეში, ღღის მანძილში; ყოველღღე. მახისს ქურბილეზი, ღღაშე ომიშას გოგორხუნა - ქურდს რომ მოუშინო, ღღეში (ღღის განმავლობაში) ასეერ გატყუებო. ნერგიქ ღღაშე ორმახ ოკო ღიოხაპას - ნერგი ღღეში (ღღის მანძილზე) ორეერ უნდა მოისხუროს.

ღღაშე ღღაშ'გ ზგზ. ღღეიღან ღღემღე. თე ბაღანა ღღაშე ღღაშა ოფიორეუ - ეს ბეშეი ღღეიღან ღღემღე (ღღიოთი ღღე) კარგებდა (კარგი ხდებდა).

ღღაში (ღღაშის) ღღეი. ვაღე. ცხოვრება. უკუმულა მაჲე ღღაშე: *ქხს, I, გვ. 60* - ბნელი მაქეს ღღე. ღღაში რღდას, ოკონდა სერი... არიან ართი აჲე: *შ ხუბ, გვ. 32* - ღღე იყოს, გინდა ღღაშე... ყველა ერთია. ღღაშის სერი მოყუნსია: *ხალს. სიძრ, I, გვ. 41* - ღღეს ღღე მოჰყებოთ.

ღღაშიტი ზგზ. ღღისიტი. ღღაშით, სერით მა იღაბე სქანი თუთარქელა სახე: *ქხს, I, გვ. 74* - ღღისიტი, ღღით მე მახსოვს შენი ბადრი სახე. ღღაშით ვილეულე მუში ქაშქელი ღო ქასაგანი: *ი. ყოფშ, გვ. 55* - ღღისით დაქირდა მისი მშვილღე-ღიარო. ვეღაქ სუმარიშო პატიში ოცემული ღღაშით ღღაშის მუნტეუა: *ხალს. სიძრ, I, გვ. 42* - ვეუტამ სტუმრის საბატევემლოდ ღღისით ღღაშის მოუკიდაო. იღღაშით ღო სერით ზგზ. ღღისით დღე ღღითი.

ღღაშ'ღაშ' (ღღაშ'ღაშ') ღღისიტი. იშეში ღღაშ'ღაშ' ზგზ. თავის ღღეში, თავისი სიციცხლის მანძილზე. მუშეი ღღაშ'ღაშ'ას ათაში გური ვამორთუე - თავის ღღეში (თავის სიციცხლეში) ასე გული არ მოსჯლია.

ღღაშ'იო ზგზ. ღღეისაპიტი. ღღაშორო რქულე ორეული - ღღესავითი ჩანდა ყველაფერი. *იხ.* - შორო.

ლექსები (ლექსობას) იცივება რაც
დღაშობუა, - დღისობაში
დღაშობას ზნს. თავის დღეში.

ლექსი (ლექსი) იცივება რაც დღარხუ, -
დღესასწაული, უძველესი. როკი ჩქენი
ნაჩინებუსუ ამდღა დღახუ გოთანაფუ:
მასალ., გვ. 77 - ჩვენს ნაცნობ როკს (დღეს)
დღეობა გასაჩინებია. ამდღარი დღახუ
ჩქინით ჭითა ობიშხა რენია: ი. ყოფშ., გვ.
12 - დღევანდელი დღესასწაული ჩვენთვის
ნოთელი პარასკევიო. მუჭოთ მარჭინოხლს
უფროსე მუმი დღახუ - ფერცველობა: მ.
ბუძ., გვ. 355 - როგორც მერცხალს უყვარს
თავისი დღესასწაული-ფერისცვალება!
დღახუ რთული აგებულების სიტყვად მიაჩნდა
ივ. ჯავახიშვილს: დღახუ - დღა-ხუჭი, ე. ი.
დღე-უჭი (გვ. ჯავახ., ბუნება და ნათეს., გვ. 448).
დღახუ - დღა-ხუჭა დღე-ლოცვა, ლოცვის
დღე; დღახუ - დღა-ხუნა/ლოხუნა დღე-ჯდომის
(მ. ჯორჯია, ყაზახ., 1.05.1931წ.). დღახუ ფი
რად (დღახუები იყო): თანაფა აღდგომა,
უფალი თანაფა/ოსურ თანაფა უფალი
აღდგომა/ქალის აღდგომა (აღდგომის
მომდევნო კვირა დღე); ფლობა/ვიობა
ელაობა; ფერცვეობა ფერისცვალება;
მარაშინა/მარაშონა მარაშობა...

ლექსები (ლექსებებს) სახელი დღახუენს
ზნისა - დღესასწაულება, ზეიმში.
დღახუებაში ნებას ვერცხუნდეს -
დღესასწაულობის ნებას არ იძლეოდნენ.
დღახუენს (გვრ. ილქსი იდღესასწაულა,
შლახაშუ უდღესასწაულია, ნოლახაშაშ(ნ)
დღესასწაულობდა თურმე) გრფ. ს.შ.-მოქმ.
დღესასწაულობს.

ლექსები (ლექსები) უსახური, უხეი. ქოყუნს
ართ დღებერე ბაღანა - ჰყავს ერთი
უახური ბავშვი.

ლექსები (ლექსები) // ლინგვობა (დღევრებებს
// დინგვობებს) სახელი
აღღეტრძელენს // აღღეტრძელენს
ზნისა - დღებრძელება. მითინი ვაღღეტრძე,
თამაღეტრძება აღღეტრძელენს - არავინ
არ დღეტრძეობა, თამაღამ ყველა დღევრძელა.
აღღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(აღღებრძელა/აღღებრძელა აღღეტრძელა,
შლახაშაშ(ნ)/აღღებრძელაშუ უდღევრძეობა,
ნოლახაშაშ(ნ)/აღღებრძელაშაშ(ნ),
აღღეტრძელება თურმე) გრფ. აღღეტრძელენს.
იდღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(იღღებრძელა/იღღებრძელა იდღევრძელა,
შლახაშაშ(ნ)/აღღებრძელაშუ უდღევრძეობა)
გრფ. სათაქ. აღღეტრძელენს ზნისა -
იდღეტრძელენს თავისას.
იდღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(აღღებრძელა/აღღებრძელა უდღევრძელა,

აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშუ უდღევრძეობა)
გრფ. სათაქ. აღღეტრძელენს ზნისა -
იდღეტრძელენს მისას.
იდღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(იღღებრძელა/იღღებრძელა იდღევრძელა ის,
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშუ რა(ნ)
დღევრძელენს) გრფ. გრფ.
აღღეტრძელენს ზნისა -
დღევრძელენს.
იდღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(აღღებრძელა/აღღებრძელა იდღევრძელა,
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშუ დღევრძეობა)
გრფ. გრფ. აღღეტრძელენს ზნისა -
იდღეტრძელენს.
იდღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(იღღებრძელა/იღღებრძელაშუ შესაძლებელი
გახდა დღევრძეობა, -) გრფ. შესაძლ. გრფ.
აღღეტრძელენს ზნისა - შეიძლება
დღევრძეობა.
აღღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(აღღებრძელა/აღღებრძელაშუ შეძლო
იდღეტრძეობა, -
ნოლახაშაშ(ნ)/აღღებრძელაშაშ(ნ)
შესაძლებელია დღევრძეობა) გრფ.
შესაძლ. გრფ. აღღეტრძელენს ზნისა -
შეუძლია დღევრძეობა.
იდღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშუ
აღღეტრძეობა, -
ნოლახაშაშ(ნ)/აღღებრძელაშაშ(ნ)
აღღეტრძეობა, -
აღღეტრძელენს ზნისა -
აღღეტრძელენს.
აღღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშაშ(ნ) მიმღ. მიმღ.
მდღევრძეობა.
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშაშ(ნ) მიმღ. გრფ.
გვ. სადღევრძეობა.
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშაშ(ნ) მიმღ. გრფ.
წარს. დღევრძეობა.
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშაშ(ნ) მიმღ. გრფ. წარს.
ნაღღეტრძეობა.
აღღებრძელაშუ/აღღებრძელაშაშ(ნ) მიმღ.
გრფ. წარს. დღევრძეობის საფასური.
ლექსები (ლექსები) სახელი
დღეტრძელენს ზნისა - დღებრძელაშუ.
დღევრძელენს (მხოლოდ აწმყოს წრისა და IV
სერიის მწკრივებში) გრფ. სტატკა.
დღევრძეობა, დღევრძელა არის.
ლექსები (ლექსები) // დინგვობა (დღევრძელენს
(აღღებრძელა/აღღებრძელაშუ დღევრძეობა)
გრფ. წარს. აღღეტრძელენს ზნისა -
იდღეტრძელენს თავისას.
იდღეტრძელენს // დინგვობა (დღევრძელენს
(აღღებრძელა/აღღებრძელაშუ დღევრძეობა)
გრფ. წარს. აღღეტრძელენს ზნისა -
იდღეტრძელენს თავისას.

დღეღღამე (დღეღღამე) უხმოვდ ბასუპაპული, დონდროსა. დღეღღამე რე ოსური - დონდროსა ქალი. *ჭირ. ტყეტყევე.*

დღეღღამე (დღეღღამე) იგივეა, რაც დღეღღამე სახელი ქოღღამე ზნისა - ტალახისა სხვა რისაზე მიტყუაბა; უხმოვდ ბაზოპაპა (ტალახით ან სხვა რითივე).

დღეღღამე *ჯგჷ.* იგივეა, რაც დღეღღამე, - თაპის დღეღღამე; არასოღამე. დღეღღამის ფაყოფენია თენა - არასოღამე არ ყოფილაო ეს დღეღღამის თაში რღამა - თაგის დღეღღამე იყოო. *ჭირ. გურ. მისდღღამე მის დღეღღამე, არასოღამე (ა. დღე).*

დღეღღამე, **დღეღღამე** *ჯგჷ.* უხმოვდ დროს, უხმოვდ დროს მანძილღამე.

დღეღღამეში ნაყოფილა საქონელი - უხმოვდ დროს მოკლული საქონელი. *ჭირ. სადღეღღამეშიოთ.*

დღეღღამე (დღეღღამე) იგივეა, რაც დღეღღამე, - დღეღღამე. მადღეღღამე, გამაზარი, ნტერიში რინა-უენტა ხანი: *კ. საბუშ, ქმას, გვ. 127* - მადღეღღამე, გამაზარი, მტრის ყოფენა-მოკლე ხანი.

დღეღღამე (დღეღღამე) დღის, დღიანი. სუმი დღეღღამე გინს კუჩხისა ვეჯიღღამე - სამი დღის ხომ ვერ შეძლო ფეხზე დადგომა. ვართ სუმი დღეღღამე ცხენს უღო ისხი: *ა. ცაგა, გვ. 29* - არც სამი დღის (დღიანი) ცხენს უღლია იმდენი. სუმი-დღეღღამე გინართ: *ა. კუჩხ, გვ. 56* - სამი დღის გახდა. *ჭირ. დღეღღამე; მადღეღღამე.*

დღეღღამე (დღეღღამე) დღეღღამე უხმოვდ.

დღეღღამე (დღეღღამე) *იხ.* დღეღღამე, - რაპარდნა, ტყუაბანი (წყალში). *ჭირ. დღეღღამე; დღეღღამე.*

დღეღღამე (დღეღღამე) იგივეა, რაც დღეღღამე. *ჭირ. ტყეტყევე.*

დღეღღამე (დღეღღამე) *იხ.* დღეღღამე, - ტლაპოში რაპარდნა (ხმის გამოცემით). *იხ. დღეღღამე. ჭირ. ტყეტყევე.*

დღეღღამე (დღეღღამე) დღეღღამე, ცხვირში ლაპარაკი; ბაზოპაპა, უხმოვდ ლაპარაკი. მუსი თინა, გიქენ-ღამე, დღეღღამე დღეღღამე, მუოკო? - რასა ის, თუ იცი, დღეღღამე, რა უნდა? დღეღღამე დღეღღამე (ღამეღღამე დღეღღამე) დღეღღამე დღეღღამე, მღღამეღღამე დღეღღამე დღეღღამე, გაუგებრად ლაპარაკობს.

დღეღღამე (დღეღღამე) დღეღღამე.

დღეღღამე (დღეღღამე) სახელი იღღამე (6) ზნისა - მოაუფრება; ძლიერ მოღღამე; მოაიროუშება. მანგარას იღღამე, ლოქენის - მაგრად იქუფრება, იწივებს.

ოქუფრებზე მიიღღამე, მაჭიფორი რქვე - დღეღღამე მოიქუფრა, მანქიფორი ჩანს. იღღამე (6) (მღღამე მოიქუფრა, მღღამე მოიქუფრა, მღღამე მოიქუფრა, მღღამე მოიქუფრა) მოიქუფრებდა თურმე *გრღღამე. გრღღამე. იქუფრება, იწივებს.*

მღღამე (დღეღღამე) *იხ.* მოიქუფრული.

დღეღღამე (დღეღღამე) *იხ.* მადღეღღამე.

დღეღღამე (დღეღღამე) იგივეა, რაც დღეღღამე, - დღეღღამე. ფერს დღეღღამე დღეღღამე, ცუჯით ვემორქიღღამე - ისეთ რაღამე დღეღღამე, ყურით არ შეიღღამე მოისმინო.

დღეღღამე (დღეღღამე) ტოტოგინანი სარი;

სარი. ოკარიით იწივლებო უჯღამე რე ფიქარი ღო ვარდა დღეღღამე: *კაზა, 26.03.1930, გვ. 2* - საქთიმდ ცუჯიღამე უკუთისა ფიქარი ანდა ტოტოგინანი სარი. უარეღღამე ვეღღამე დღეღღამე დღეღღამე აზენდღღამე: *მაჯღამე, ტ. 1, გვ. 386* - უარეღღამე ძეღღამე თბეღღამე სარეღღამე აზენდღღამე. თაღღამე დღეღღამე დღეღღამე - ქეღღამე იაღღამე უნდა დაიღღამე გათღღამე სარეღღამე.

დღეღღამე (დღეღღამე) იგივეა, რაც დღეღღამე, - ტოტო, ტლაპოში სინარღღამე; ტალახში, წყალში რაპარდნა. გეღღამე დღეღღამე წყაროზე გეღღამე მღღამე - ამოტომა წყლოდან მიღღამე სეღღამე. *იხ. დღეღღამე.*

დღეღღამე (დღეღღამე), **დღეღღამე** (დღეღღამე), ტლაპო, საფლოში; მცირე ტლაპო, ტალახიანი წყალი (*ა. ცაგა, კაჯღამე, გვ. 28*). გამოყენებულა ინდიკატორად ტოტოგინებში (*ა. ცაგა, კაჯღამე, გვ. 131*). ჩქიმი ინტერესი გღღამე, ათე დღეღღამე შე მალამიფონინი? - ჩემი ინტერესი გეღღამე, ამ ტლაპოსკენ რომ ნამოიყენებ? დღეღღამე დღეღღამე დღეღღამე დღეღღამე მღღამეღღამე - ტლაპოების და ქობების მომამეღღამე (პიროგება).

დღეღღამე (დღეღღამე) იგივეა, რაც დღეღღამე, - ტოტო. *ჭირ. დღეღღამე.*

დღეღღამე (დღეღღამე) *ტოტო.* იგივეა, რაც დღეღღამე, - ძლიერ ტოტოგინანი და ბაზოპული ადგილი.

დღეღღამე (დღეღღამე) იგივეა, რაც დღეღღამე, - ტლაპოში, სეღღამე ტალახში ძეღღამე სინარღღამე. *ჭირ. დღეღღამე.*

დღეღღამე (დღეღღამე) ტლაპო, საფლოში ადგილი.

დღეღღამე (დღეღღამე) *იხ.* ნღღამეღღამე, - დღეღღამე.

დღეღღამე (დღეღღამე) ძალღამე უფრული (*გ. ძღღამე, II, გვ. 43*).

დღეღღამე (დღეღღამე), **დღეღღამე** (დღეღღამე) მინე იღღამე, -

ბღვერი. დღეიღღა კოჩი რე - ბღვერია
კაცია.

ღვირვინი (ღვირვინი) სახელი
იღვეიღვეინანს ზნისა - ბღვერია.
უწნთ იღვეიღვეინანს მუღვერენი -
უწნთ იბღვერება რაღვერება.
იღვეიღვეინანს (იღვეიღვეინა იბღვერია,
იღვეიღვეინა უბღვერია, იღვეიღვეინა(ე)
იბღვერებოდა თურმე) გრჯუ. ენებ. უწნთ
იბღვერება.

ღვირვინი (ღვირვინი) ბღვერია; წყრომით
მავრავალი.

ღვირვინი (ღვირვინი) ბღვერია, წყრომით
წყრება, მწყრით მწყრება. მუს
იღვეიღვეინანს, მისე, იმა ომქურენი? -
რას იბღვერება, ვისა, მისი რომ უწინა?
იღვეიღვეინანს (იღვეიღვეინა იბღვერია, უღვეიღვეინა
უბღვერია, იღვეიღვეინა(ე) იბღვერებოდა თურმე)
გრჯუ. ენებ. იბღვერება.
უღვეიღვეინანს (უღვეიღვეინა უბღვერია, უღვეიღვეინა
უბღვერია) გრჯუ. ენებ. უბღვერს.
იღვეიღვეინანს (იღვეიღვეინა აბღვერია,
უღვეიღვეინა უბღვერინება, იღვეიღვეინა(ე)
აბღვერინებოდა თურმე) კუზ. იღვეიღვეინანს
ზნისა - აბღვერინება.
იღვეიღვეინა მისე. მისე. ვინც იბღვერება, -
მბღვერი.
იღვეიღვეინა მისე. ენებ. მს. საბღვერი.
იღვეიღვეინა მისე. ენებ. წარს. საბღვერი.
იღვეიღვეინა მისე. ენებ. წარს. ბღვერის
საყესური. შორ. ღვირვინი.

ღვირვინი (ღვირვინი) მომწმენილი,
მოღვეინი ყრება. მუკო რე, თენა
იღვეიღვეინანს ი? - როგორა, რომ ეს
იღვეიღვეინანს (იღვეიღვეინა იღვეინა, უღვეიღვეინა
უღვეინა, იღვეიღვეინა(ე) იღვეინებოდა თურმე)
გრჯუ. ენებ. იღვეინება, იღვეინება.

ღვირვინი (ღვირვინი), **ღვირვინი** (ღვირვინი) ვინც
მოღვეინულად იყრება; ბღვერია.

ღვირვინი (ღვირვინი) პირმოღვეინი,
პირმოღვეინი ყრება; უკმეღვეინი პირის
ბამოღვეინა. ამჟღავნებ იღვეიღვეინანს -
ამ დილიდანვე მოღვეინულად იყრება,
იბღვერება.

ღვირვინი (იღვეიღვეინა მოღვეინულად იყრება,
უღვეიღვეინა მოღვეინულად იყრება,
იღვეიღვეინა(ე) მოღვეინულად იყრებოდა
თურმე) გრჯუ. ენებ. მოღვეინულად იყრება,
იბღვერება. შორ. ღვირვინი; გვირვინი.

ღვირვინი (ღვირვინი) ღვირვინი მგინაწმენა.

ღვირვინი/ღვირვინი (ღვირვინი) იგივეა,
რაც დღეიღღა დღეიღღა, - დღეიღღა,
ბუღვენი; ცხვირში ლაპარაკი, ბავშვბავრი

ლაპარაკი. მუთონი ვეგებო,
ღვირვინი - ვერაფერი გავიგე,
დღეიღღა.
ღვირვინი (ღვირვინი იღვეინა,
უღვეინა უღვეინა, იღვეინა(ე)
დღეიღღა თურმე) გრჯუ. დღეიღღა.
შორ. გვირვინი; გვირვინი.

ღვირვინი/ღვირვინი (ღვირვინი) იგივეა,
რაც დღეიღღა დღეიღღა, - დღეიღღა, ვინც
ცხვირში ლაპარაკობს, - ცხვირში
მოღვეინა. შორ. გვირვინი; გვირვინი.

ღვირვინი (ღვირვინი) სახელი
ღვირვინი (ღვირვინი) ზნისა - რისამ
ქალიან დარბილება, ლეონის დანება.
ღვირვინი (ღვირვინი) - ყველი ძლიან
დარბილება, ტალახის მსგავსი გახდა.
ღვირვინი (ღვირვინი) (ღვირვინი) ძლიან
დარბილება; ღვირვინი (ღვირვინი) ძლიან
დარბილებულა, ატალახინებულა;
ღვირვინი (ღვირვინი) ძლიან დარბილებოდა
თურმე) გრჯუ. ენებ. ძლიან რბილება,
ტალახის მსგავსი ხდება. შორ. გვირვინი;
ვირვინი.

ღვირვინი (ღვირვინი) მისებდა, ძლიან
დასკრდა. ქვირვინი ჩქიქიქს, ართო
მიიღვეინა - მიხედვით ჩვილს, სულ
მთლად მოითხუნა.

ღვირვინი (ღვირვინი) მოთხუნა,
მოღვეინა მოთხუნა, მოღვეინა(ე)
მოთხუნა თურმე) გრჯუ. თხუნის.
იღვეინი (იღვეინი) მოთხუნა,
იღვეინა (იღვეინა) მოთხუნულა,
იღვეინა(ე) მოთხუნებოდა თურმე)
გრჯუ. ენებ. ითხუნება. იხ. დღეიღღა.
თხუნობა, გვირვინი.

ღვირვინი (ღვირვინი) იგივეა, რაც
ღვირვინი, დღეიღღა.

ღვირვინი (ღვირვინი) იგივეა, რაც
ღვირვინი, - დღეიღღა, ცხვირში
უღვეინა (საბ). შორ. თხინობა, გვირვინი.

ღვირვინი (ღვირვინი) იგივეა, რაც
ღვირვინი - დღეიღღა; ცხვირში
მოღვეინა. შორ. თხინობა; გვირვინი.

ღვირვინი (ღვირვინი) იგივეა, რაც
ღვირვინი, იღვეინი - 1.
თხუნა, ძლიან დასკრდა. შორ. თხინობა,
გვირვინი. 2. ვეინობა დღეიღღა
დღეიღღა (მაგ, ხორცი ან სხვა რისამე).

ღვირვინი (ღვირვინი) სახელი
ღვირვინი (ღვირვინი) ზნისა - ბღვენი
ხმის ბამოღვეინი სდღვენი, ხმის.
ღვირვინი (ღვირვინი) (ღვირვინი) დაიღვეინა,
იღვეინა(ე) დაიღვეინა, დაიღვეინა
დაიღვეინა; იღვეინა(ე) თურმე დაიღვეინა,

დაიგლიჯებოდა ადვილად) *გრძელ. ენებ.*
 ადვილად იხევა, იგლიჯება. *შორ. გყორტყუა.*
ღვირგმ (ღღირგმუას) *იხ.* ღღირგმოუა.
ღვირგმ-ი (ღღირგმისი) 1. დღღმუხა; 2.
 დაუქიპკეპლი სინარქული. *იხ.* გილხა-ღღირგმი.
ღვირგმი-ი (ღღირგმიდ/რის) *იხ.* გოღღირგმიელი,
 გოღღირგმიელი.
ღვირგმმა (ღღირგმუას) სახელი ღღირგმუნს
 ზმინსა - დადღღმუხა, დაგღღმუხა, დაფღღმუხა,
 დასჰჰა. წერილი დოღღირგმუ დო
 გვეგნაარღუ - წერილი დადღღმუხა (დაგღღმუხა)
 და გადაყარა. *ვაჯი. დოუოქებელი სიარული.*
 ღღირგმუნს (ღვირგმუნს დაგღღმუხა, ზღვირგმუნს
 დაუგღღმუხა, ზღვირგმუნს) დაგღღმუხა
 თურმე) *გრძმ.* დღღღმუხს, გღღმუხს ხეცს,
 იღღირგმუნს (ღვირგმუნს დაიგღღმუხა,
 ზღვირგმუნს დაუგღღმუხა) *გრძმ.* სათავ. ქც.
 დღღირგმუნს ზმინსა - იღღღმუხს, იღღღმუხს,
 უღღირგმუნს (ღვირგმუნს დაუგღღმუხა,
 ზღვირგმუნს დაუგღღმუხა) *გრძმ.* სასხვ. ქც.
 დღღირგმუნს ზმინსა - უგღღმუხს.
 იღღირგმუნს (ღვირგმუნს დაიგღღმუხა,
 ზღვირგმუნს) დაგღღმუხა) *გრძელ. ენებ.*
 დღღირგმუნს ზმინსა - იგღღმუხა, იხევა,
 იღღღმუხა.
აღღირგმუნს (ღვირგმუნს დაიგღღმუხა,
 ზღვირგმუნს დაპღღღმუხა) *გრძელ. ენებ.*
 უღღირგმუნს ზმინსა - ეღღღმუხა, ეხევა,
 ეღღღმუხა.
იღღირგმუნს (იღვირგმუნს შესაძლებელი გახდა
 დაგღღმუხა, ზღვირგმუნს) შესაძლებელი
 გამზდარა დაგღღმუხა, ზღვირგმუნს) შესაძლებელი
 ყოფილა დაგღღმუხა) *გრძელ. ენებ.* დღღირგმუნს ზმინსა -
 შეიძლება დაიგღღმუხა, დაიხეს, დაიდღღღმუნს
აღღირგმუნს (ღვირგმუნს შებო დაეგღღმუხა, -
 ზღვირგმუნს) შესაძლებელი დაეგღღმუხა) *გრძელ. ენებ.* უღღირგმუნს ზმინსა -
 შეუძლია დაიდღღღმუნს, დახიოს, დაეგღღმუნს.
 იღღღმუნს დაეგღღმუნს (იღვირგმუნს დააგღღმუხა,
 ზღვირგმუნს დაუგღღმუხა) დააგღღმუხა და თურმე)
კაჟი. დღღირგმუნს ზმინსა - აგღღმუხა, აგღღმუნს,
 აგღღმუნს, აგღღმუნს.
გაღღღმუნს, **გაღღღმუნს** *მძი. მიუღ.* 'და'მგღღმუხა,
 მღღღმუხა.
იღღღმუნს, **იღღღმუნს** *იღღღმუნს* *მძი. ენებ. მც.*
 'და'საგღღმუხა, სადღღღმუხა.
ღვირგმუნს, **ღვირგმუნს** *მძი. ენებ. წარს.*
 'და'გღღმუხა, დადღღღმუნსი.
ზღვირგმუნს *მძი. ენებ. წარს.* ნაგღღმუხა, ნადღღღმუნსი.
უღღღმუნს *მძი. ენებ. წარს.* გღღღმუხა,
 დღღღღმუნს საფასური.
ზღვირგმუნს/ზღვირგმუნს/ზღვირგმუნს *მძი. უარ.*
 უგღღმუხა, უდღღღმუნსი. *შორ. თხზირგმუნს,*

გყორტყუა. *შორ. იმორ.* იღღღმუნს დაგღღმუხა (ქ.
 ბერ.).
ღვირგმ-ი (ღღირგმისი), **ღვირგმმა** (ღღირგმუნსა)
 სახელი ღღირგმუნს ზმინსა - ღღირგმუნსა,
 ღღირგმუნსი. მუჭო ცხენიკალი
 დღღირგმუნს! - როგორ ცხენიკით
 ფრუტუნებს!
ღღირგმუნს (ღვირგმუნს იფრუტუნა, ზღვირგმუნს
 უფრუტუნა, ზღვირგმუნს) ფრუტუნებს
 თურმე) *გრძელ. სა შ-მოს.* ფრუტუნებს
იღღირგმუნს (ზხოლოდ ანმყოს და IV სერიის
 მწკრივებში) *გრძელ. ენებ.* ფრუტუნებს.
გაღღღმუნს/გაღღღმუნს *მძი. მიუღ.*
 მოფრუტუნე.
ღვირგმუნს (ღღირგმუნს) იგივეა, რაც
 დღღირგმუნსა.
ღვირგმი (ღღღმუნს) დღღღმუნსი. დღღღმუნსი *ზმზ.*
 დღღღმუნსი. დღღღმუნსი გიმეზღღმუნსი ათასი
 მანათი: *მ. ხეძ., გვ. 130* - დღღღმუნსი გამზღღმუნსი
 ათასი მანეთი.
ღვირგმი (ღღღმუნს) იგივეა, რაც დღღღმუნსა,
 დღღღმუნსი / უ - ზღღმუნსი, სჰღღმუნსი ზმინსანი
 ადღღღმუნსი. *შორ. იმორ., აჭარ. დღღღმუნსი* სქელი
 ტალახი (ქ. ბერ., მ. ნუგარ., ა. ღღღ.). *შორ.*
 დღღღმუნსი.
ღღღმუნსი/ღღღმუნსი (ღღღმუნსი), იგივეა, რაც
 დღღღმუნსი, დღღღმუნსი, დღღღმუნსი, -
 დღღღმუნსი, ცხენიკით ლაბარაპი.
 ნიღღღმუნსი, ქიღღღმუნსი სჰენთო! -
 ნუ დღღღმუნსი, დატეი მენთის!
ღღღმუნსი (ღღღმუნსი იღღღმუნსა, ზღღღმუნსი
 უღღღმუნსი, ზღღღმუნსი) დღღღმუნსი და
 თურმე) *გრძმ.* დღღღმუნსი.
იღღღმუნსი (ზხოლოდ ანმყოს წრისა და IV
 სერიის მწკრივებში) *გრძელ. ენებ.* დღღღმუნსი.
გაღღღმუნსი, **გაღღღმუნსი** *მძი. მიუღ.*
 მუღღღმუნსი.
იღღღმუნსი, **იღღღმუნსი** *მძი. ენებ. მც.*
 საღღღმუნსი.
ზღღღმუნსი *მძი. ენებ. წარს.* ნაღღღმუნსი.
უღღღმუნსი *მძი. ენებ. წარს.* დღღღმუნსი
 საფასური. *იხ.* გვეგღღმუნსი.
ღღღმუნსი (ღღღმუნსი) ზმინსი დღღღმუნსი
 ლაბარაპისა, - დღღღმუნსა.
ღღღმუნსი/ღღღმუნსი *იხ.* ნღღღმუნსი.
ღღღმუნსი/ღღღმუნსი (ღღღღმუნსი/
 ნღღღღმუნსი) *მძი. ენებ. წარს.*
 ო'ნ' დღღღმუნსი ზმინსა - გამზღღმუნსი.
ღღღმუნსი (ღღღმუნსი), **ღღღმუნსი** (ღღღმუნსი)
 დღღღმუნსი, ცხენიკით ლაბარაპი. მუჭო
 ეგგაგინე კოჩის, დღღღმუნსი -
 ვერაფერს (ვერ) გაიგებს კაცი, დღღღმუნსი.
ღღღმუნსი (ღღღმუნსი იღღღმუნსა, ზღღღმუნსი
 უღღღმუნსი, ზღღღმუნსი) დღღღმუნსი და

თურმე) გრდუე. საშ-მოქმ. დუდლუნებს
 იდლუმინუნ (შხოლოდ ანმყოს ნრისა და IV
 სერის მწკრეებში) გრდუე. ვნებ. დუდლუნებს.
 შორ. ცყუმინი, ძღუმინი, წკუმინი.

ლენლენი-ი (დლუნდლუმის) პოტან. ვაზის გიშია,
 ისხამს შვე და მსხილ მარცვალს, დგება ნითელი
 ფერის კარგი ღვინო (ს. მკალ., გვ. 189). ხშირი
 და სრული მარცვლები ჰქონდა. ძალიან ბევრს
 ისხამდა. ადრე მწიფდებოდა, ივლისის ბოლოს
 უკვე საქმელად ვარგოდა (მსალუბი, ტ. IV, ნაწ.
 III, გვ. 155). დუდლუში ჩე კარგი თეთრი
 ყურძენი იყო. კარგი მტეეანი ჰქონდა.
 ფურცელი მრგვალი და ჩაჭრილი იყო (იქვე).

ლერაში-ი (დლერაფის), ლერაშ (დლერუას)
 სახელი დღე ურანს ზმნისა - ღრუტუნნი.
 ღეჯიმ მგაგორალს ღეჯიმ დღე ურანს

აღასიმენია: ა. ცან., გვ. 123 - ღორის მძებნელს
 ღორის ღრუტუნი ჩაცემისო. ღეჯი
 დღე ურანს ცგ - ღორი ღრუტუნებს.
 დღერანს (ღღერაშ იღრუტუნა, უღღერაშ
 უღრუტუნია, ნოღღერანსი(ნ) ღრუტუნებსდა
 თურმე) გრდუე. საშ-მოქმ. ღრუტუნებს. იხ.
 ნღღერაფი.

ღღერლენი-ი (ღღერღღაფის) იგივეა, რაც
 დღე რღღაფი, - ქუჭის აშლილღღის
 ღროს ბაშაღღარამიბა. კუჭი ეფაჩილი აფუ
 ღო დღგრღღანს - კუჭი აშლილი აქვს და
 თხლად გადის (ფაღარათობს).

ღღერღღინ-ი (ღღერღღინს) იხ. დღღერღღინი.

ღღერღღინუა (ღღერღღინუას) იხ. დღღერღღინი.

ღღერღღინუა (ღღერღღინუას) იხ. დღღერღღინუა.

მ¹ შეკვეცილი ჩვენებითი ნაცვალსახელი თუნა/ენა//თუ ეს; იხმარება მსაზღვრელად, არ იცვლება ბრუნვებსა და რიცხვში: გორცე ე ბოში ქუხუხამილუაფუ: *ა. ყოფშ., გვ. 12* – მგელს ეს ბიჭი გაუტაცინია. თოქალა ე კოჩქე გაეძოფუ არგუნი: *ა. ყოფშ., გვ. 20* – მაშინ ამ კაცმა აიღო ნაჯახი. ართ ეშხასე ე კოცე წორუაშა მიღურთხემე: *ა. ყოფშ., გვ. 12* – ერთ კვირას (დღეს) ეს კაცი (სალოცავად) წირუამი ნასულა. კენოხე ე ბოშისე უწისე: *ქსს, I, გვ. 46* – შემდეგ ამ ბიჭს უთხრეს ე ბედინშა ვამანტინე: *ქსს, I, გვ. 81* – ამ ბედს ვერ გაეძეცევი. ე ძღაბეფი: *ქსს, II, გვ. 12* – ეს გოგოები. ე ხანილო ამბეე შქას გიმულე წანამოწანაქე: *ქსს, II, გვ. 24* – ამ ხანსა და ამბავს შორის გავიდა წელიწადი.

მ² ჩვენებითი ნაცვალსახელიდან და ზნისზედებთან ენაცვლება სიტყვას აი და აძლიერებს მათს ჩვენებითობას: ე-თი (ე თი) კოჩი აი ის კაცი (*ჭორ.* თი კოჩი ის კაცი); ე-თექე აი იქ; ე-თინა აი ის (*ჭორ.* თინა ის); ე-შმა აი ამდენი; ე-სხი აი ამდენი; ე-თოქუშა აი მაშინ...

მ³ *ჭორსე.* ე შუ ორე, შუ ორე? – პე, რა არის, რა არის? ე, ბოში, სი გიქქუნია! – პე, ბიჭო, შენ იციო! *ჭორ.* ღა. ზ. ე: ე ბიჭ! ე ბიჭო! (*ბ. მარი.*)

მ⁴ *მარტივი ზნისწინაა*, ქართული ა-ს მორფოლოგიური ფარდი: ე-სხაუა-ატომბა: ღულიშო ეი ე-ე-ისხაპენია: *ბაღ. სიმრ., I, გვ. 40* – თავზე ზეუთი ვერ ახტები (არ შეიძლება ახტობა); ე-ჭოფუ-აწევა, ალება; ე-წინაფა-აყვანა.

მ⁵ ზოგჯერ ენაცვლება ვნებითის ორეფიქსს: ო-რუქ/ე-რუგუე ერევა; ო-რიგუქ/ე-რიგებუ ურიგება; ო-ნდურქ/ე-ნდურებუ ემდურება.... ეს შენაცვლება, ჩანს, ქართული ენის გავლენაა.

მ⁶ – უ სუფიქსთან ერთად (ე- – ე) აწარმოებს ვნებითი გვარის ზნებას: ე-სრულბ-უ(ნ) უსრულდება; ე-ნარტბ-უ(ნ) ენატრება; ე-სურბ-უ(ნ) ესტუმრება; ე-წუხბ-უ უწუხდება; ე-სახელბ-უ(ნ) სასახლოდ დარჩება (მიაჩნია)...

მ⁷ პრეფიქს მე-სთან (მე- – ე) ხელობის სახელების მანარმოებელია: მე-ბტალო-ე მერძევე; მე-ურგმ-ე მეურმე; მე-კოტუ-ე

მეკოთინე; მე-შხურ-ე მეცხვარე; მე-თხალ-ე მეთხე, თხების მწყვესი...

მ⁸ სუფიქსი გვაქვს ზნის მწკრივებში: 1. კავშირებითებში (პირველსა და მეორე პირებში): ფხანგუნდე-ჯატავედე, ხანგუნდე-ჯატავედე; პჭარუნდე-ენერდე, ჭარუნდე-ენერდე; ბღანდე-ე ვდებდე; ვოგორანდე-ე ვაგინებდე. ფხანგ-ე ჯატო; პჭარ-ე ენერო; ღობდე-ე დავლო; ვოგორ-ე ვაგინო... 2. წყვეტილში (პირველსა და მეორე პირებში): ვოცქე-ე ვაქე; ვოგვან-ე ვასუქე; კათ-ე-ე აგროვე; თორ-ე ცვალი...

მ⁹ ორე/რე არის მემშველი ზნის შეკვეცილი სახე (შედგენილ შემასმენელში): ათუნა ჩქიმი ყუღუე-ე – ეს ჩქიმი სახლია; ბაღანა-ე ბაგვთა; ჯგორი-ე კარგია (*ჭორ.* ჯგორი ლე)...

მ¹⁰ ენაცვლება სხვათა სიტყვისა ნაწილად (ქართული –ო ნაწილადის მორფოლოგიური ფარდი) და აღნიშნავს მესამე პირის ნათქვამს: მორთასი-ე ღოთქუასი-ე, თის ქიმქითია: *ქსს, II, გვ. 12* – ვინ მოვიდესო და თქვასო, იმას მივითო. აბა, ლუკურსე ში იმეველანქი-ე: *ა. ცაფ., გვ. 13* – აბა, ხმაღს ვინ ამოიღებო! უშრომელო ფსქიღუქი-ე, ათეთ ღული ვერ თუ-ე: *ა. სამეშ., ქსს, გვ. 160* – უშრომოდ თავს ვირჩინო, ამით თავი არ შეიქციო. ხმოვნით დამთავრებულ სიტყვებთან ამ ე-ს ნინ (იშვითად ა-ს) შეიძლება განჩნდს ხმოვანთგასაყრი ვ: ე-ე-ე, ა-ე-ე: ღული ოკო მე ეკევათევე: *ა. ყოფშ., გვ. 75* – თავი უნდა მოეჭარო. ათუნა ქიშეთეთევე, შქას გოკვათია: *ბ. ხუბ., გვ. 69* – ეს რომ მიხვიდო, შეაზე გაჭერო. ქიმერთო ღოხოოქმევე... – რომ მიხვიდე სასახლეში...

მ¹¹ (←*ერე) ზოგჯერ რომ კავშირის ფუნქციით არის გამოყენებული: შიმ ცოროფას ვდარღუნდე-ე, არხო ღომინქარუას: *ა. ყოფშ., გვ. 129* – ვის სიყვარულს (რომ) ვდარღობდე, ყველა გამიქროს. ღურა-ღაღამ ვიტანუ-ე; ფერი საქმე ღომიჭყაფუ: *ა. ყოფშ., გვ. 120* – სიკვდილამდე რომ ვიტანუო, ისეთი საქმე დამიწყია.

მ¹² *მ/მამ/ი.ს. ლება*, – წიწიწი. ებიშ პაფი ლების პირი. ჭერ მაფუნა ხამინდი ღოთეს

ქიღონდგანთ ებიი პის - შვეკრილი გვაქეს ხაბინი (შინ მოქსოვილი ზამბის მატერია) და ამაში ჩავდებთ ლეივის პირს.

მპარამწე-ი (ებარკანულ(რს) *მიღ. ენებ. წარს.* ეობარკანანს ზნისა - აპაპინეაშული.

მპარამწე (ებარკანუსა) სახელი ეობარკანანს ზნისა - აპაპინეაშუ; შერკვლის ტოტპაის ანაშა (მუხლამდე). ეეობარკანეთ ღო თემი მინიბლით ღალუს - ავიკაინეთ და ისე გადავდებით ლელეზე.

ეობარკანანს (ეობარკანა აიკაინა, ეობარკანაშუ აუკაინებია, ეობარკანაშუ) აიკაინებდა თურმე) *გრდმ. სათვ. ქვ.* აიკაინებს ეუბარკანანს (ეობარკანა აუკაინა, ეობარკანაშუ აუკაინებია) *გრდმ. სასხვ. ქვ.* ეობარკანანს ზნისა - აუკაინებს.

ეობარკანაუფე(5) (ეობარკანა თიძ აკაინდა ის, ეობარკანაშუ(5) აკაინებულა) *გრდმ. ენებ.* ეობარკანანს ზნისა - აკაინდებდა. ეობარკანაუფე (ეობარკანა აუკაინა, ეობარკანა აკაინებია) *გრდმ. ენებ.*

ეუბარკანანს ზნისა - აუკაინდებდა. ეობარკანე(5)//ეობარკანინ(5) (ეობარკანინი შესაძლებელი გახდა აკაინება, ეობარკანა(5) შესაძლებელი გამბდარა აკაინება, ეობარკანა(5) შესაძლებელი ყოფილა აკაინება) *გრდმ. შესაძლ. ენებ.* ეობარკანანს ზნისა - შეიძლება აკაინება.

ეობარკანე(5)//ეობარკანინ(5) (ეობარკანინი შეიძლო აკაინებინა, - ეობარკანა(5) შესაძლებია აკაინება) *გრდმ. შესაძლ. ენებ.* ეუბარკანანს ზნისა - შეუძლია აიკაინოს.

ეობარკანაუფანს (ეობარკანაშუ აკაინებინა, ეობარკანაშუ აუკაინებინებია, ეობარკანაშუ აუკაინებდა თურმე) *კაუზ.* ეობარკანანს ზნისა - აკაინებინებს.

მპარამწაშუ *მიღ. მოქს.* აკაინებელი. **ეობარკანაშუ** *მიღ. ენებ. ქვ.* ასაკაინებელი. **მპარამწაშუ** *მიღ. ენებ. წარს.* აკაინებელი. **მპარამწაშუ** *მიღ. ენებ. წარს.* ანაკაინები. **მპარამწაშუ** *მიღ. ენებ. წარს.* აკაინების საესაურე. *შღრ. ბორკი.*

მპარკ-ი (ებერჯის, ებერს) *ხოლო.* თიქვის ჰიშინი არმიტპარი. ებერჯი სკურდღაიშე მერს, გემუანი ჩხობიე, ჭიჭიე, ღლიის ვერდელე, ქორა არდელს ფართე რე - ებერჯი სკურდღელიდან (*ტოპობ.*) მოდის, გერჯილი თევზია, მატარაა, დიდი არ იზრდება, მუცელი (მუცელადგლის) ფართია.

მპარ-ი (ებრის) იპრი; ეშნი.

მპრამ-ი (ებრანს) იპრინანი, ეშნიანი. ჯგირი, ებრინანი ცირა რე - კარგი, იერიანი (ეშინი) გოგო არის.

მპრე (ებროს) პრეპო. იებრო ქვა ებრო ქვა, რბილი ქვა, რომელსაც იყენებენ სალაშინის პირის მოსაწყობად. *შღრ. იმერ.* ებროქვა შალაშინა პირის მოსაწყობი ქვა (*გ. მერ.*); *ქი ხოყ.* ებროს ქვა მინდა სალესი ქვა, ებროთი ასველებენ და საჭერს ისე უწყობენ (*ს. მერეთე, ა. ღლე.*).

მპშა (ებუშას) სახელი ეიობუნს ზნისა - ამონსმა. ქიმურე წყაროში ეიობუნეშა: *ი. ეიუშ., გვ. 74* - მოდის წყლის ამოსასხმელად. გეიობუნს წყარი: *შ. ხუშ., გვ. 11* - ამოსახეს წყალი.

მპშაშა (ებუშაფას) სახელი ეიობუნეშანს ზნისა - ჩამოქიდეა; აპიდეა. *მუჭო თოლი ქეშკობდენი, დახე გემობუნე: შ. მერ., გვ. 72* - როგორც კი დავიძინე (თვლი მივლულე), კინალამ ჩამოქიდე. ჩხულე გეიობუნეშს ოფეფარო - ძროხა ჩამოქიდე დასაკულიად.

მპშა (ებუნას) სახელი ეიობუნეშა (*ს. ზნისა* - 1. ამონსმა (სითხის); 2. შეშა; ბადეპიდეა პრმიმანეშიუხ სანსუბარად. წყნარას ხედეს ღო რატგანდესკ უკული მოღგამენიდენი, გეიობუნეს ართიანს ღო იხუბეს - წყნარად იხდნენ და ლაპარაკობდნენ, შემდეგ რალცანე იყო, ერთმანეთს შეებნენ და იხუბეს.

მპშაშა (ებუნაფას) *იხ. ებუშაფა.* -**მპშა-ი**, -**მპშა** სუფიქსი ზედსართავთა სანარმოებელი: ჩქნე-ებურ-ი ჩვენებური; ჯვემ-ებურ-ი ძველებური...

მპშაშაშა (ებუტგურელს) *მიღ. ენებ. წარს.* ეიობუტგურე (*ს. ზნისა* - ბუშკანაშული. ებუტგურე ღო თომა - აბურდებელი თმა.

მპშა (ებშას)//**მპშა** (ებშას) სახელი ეიობუნს ზნისა - სანსა. ოსურ-კათაში ნატრი ორლე ზორე ღო ფერით ებშა ბოში - ქალების ნატრა იყო ზორციოთა დე ფერით საესე ბჭი. შექცილი ღო შექციე წყილესა ღო ტურაქ ტორე ეიობუნა: *ა. ცან., გვ. 106* - მშეშები ნაიკიდნენ და ტურამ ტორი აესკო.

მპშაშაშა (ებუშაფას) *იხ. ებშა*, - სახელი ეიობუნს ზნისა - ანსანა.

ეიობუნს (ეიობუნ აავსო, ეობუნა აუესია, ეობუნა(5) აავსებდა თურმე) *გრდმ. აავსებს.* ეუბუნს (ეობუნ აავსო, ეობუნა აუესია) *გრდმ. სასხვ. ქვ.* ეიობუნს ზნისა - აუესებს. ეობუნაუფე(5) (ეობუნ აავსო, ეობუნა(5) აავსებულა) *გრდმ. ენებ.* ეიობუნს ზნისა - აავსება.

ეობუნაუფე (ეობუნ აავსო, ეობუნა აავსებია) *გრდმ. ენებ.* ეუბუნს ზნისა - აავსება. **ეობუნინ** (ეობუნ შესაძლებელი გახდა ავსება,

მეზაშუალო(მ) შესაძლებელი გამზდარა ავსება, მონიშნავ(მ) შესაძლებელი ყოფილა ავსება) *გრძლუ. შესაძლ. ერებ.* ე ი ო ბ შ ა ნ ს ზმნისა - შეიძლება აივსოს.
 ეიბაზინე(ნ) (მიაზინა შეძლო ავსო, -, მონიშნავ(მ) შესაძლებელი ავსება) *გრძლუ. შესაძლ. ერებ.* ე უ ბ შ ა ნ ს ზმნისა - შეუძლია ავსოს.
 ეიობაზიფუნს (მონიშნავს ავსებინა, მონიშნავს ავსებინებია, მონიშნავ(მ) ავსებინება თურმე) *საუზ. ე ი ო ბ შ ა ნ ს ზმნისა - ავსებინებს.*
 მზაზაზალი მძღ. მოქმ. ამსებებელი.
 მონიშნავალი მძღ. ერებ. მკ. ასაყენები.
 მზაზაზალი მძღ. ერებ. წარს. ავსებელი.
 მზაზაზალი მძღ. ერებ. წარს. ანაყენები.
 მზაზაზაში მძღ. ერებ. წარს. ავსების საფასური.

მზაშუ (ევაფას) სახელი ე ი ო გ ა ნ ს ზმნისა - აბაბა. *იხ. გვაფა*

მეპა, მეპას, მეპაშე ნაწილაკი. მეპა, მეპას, მეპაისი, იპანა; შიძილპა. ეკეპ შური ვარწანდე; *ქსს, I, გვ. 75* - იქნებ სულ არ განაძდე. ბოში, მუსუ მოიხინდე? ეკეპ ა ს გოკორდე? *ი. ყოფშ., გვ. 135* - ბიჭო, რას მიყურებ? ეგების გინდოდე? ეკეპ უ დასური ემელუკო: *მ. ხუბ., გვ. 1* - ეგებ მართლა ამოვიდა. ეკეპ მუს უკორდასე; *ქსს, II, გვ. 68* - ეგებ მას უყვარდე.

მეპარ-ი (ეგეარს) ნაცეალისა. აბაპარი.
 ეკეპარი საქემესე ნემე ბოლოა: *ი. ყოფშ., გვ. 17* - ამეკარ საქემს ნუ მიზა. ონდლორე რე, გირქელასე, ეკეპარი ემქედანს ცირა: *მ. ხუბ., გვ. 310* - სირცხელია, იცოდე, ამეკარს არ იკადრებს ქალიშვილი. შვირ. თიგვარი, იგვარი.

მეპარმენ-ი (ეგარმენს) ტიპონ. დაბაპაბა (გ. ელიაყ).

მეპმენ-ი (ეგუმენს) ილუმენი. ხენწეფაქ ეკეპმენი ქიბეჭანდო უწუთე ეკეპმენს: *მ. ხუბ., გვ. 137* - ხელმწიფემ ილუმენი მოიხმო და უთხრა ამ ილუმენს.

მეპრბაზრ-ი (ეგურბერს) ბოტან. პაზის ჰინშია, თითირი, მალარი; მენიშე მარტავალი ქარკისჰარი, ღებაბა საუკეთესო ღვინო (გ. ელიაყ, ვაზ. კატ. მ. გვ. 18).

მეპინა (ეგინას) სახელი ე დ ი რ თ უ (ნ) ზმნისა - აბმომბა. ადრე ენაღეცინა ცურადელც წიარი ეეიოჰიშუნასია: *ა. ცან., გვ. 99* - ადრე ამდგარსა კურდღელსა ვერ დაწევა მწეკარი. ეგებ ქუგომფურონდე ღონჯილო და ეღეცინასი: *ი. ყოფშ., გვ. 126* - ეგების მომეფერო დანოლა-ადგომისას.
 ეემაღეცინე, გირქელას!: *კ. საბუშ., ქსს, გვ. 131* - ვერ ავდებო, იცოდე. დინუბარე შური ღეკეიოღეცინე ე ბოში: *ა. ცან., გვ. 16* - სული ჩაბერა და აყენა ეს ბიჭი. მჭოი ფურკი ეკეიოღეცინაფუ უ ქუასე!: *ი. ყოფშ., გვ. 40* - როგორ მტვერი აყენებინა ქვას! ეკედი, ცირა,

აწი ემევა!: *მ. ხუბ., გვ. 24* - ადექი, ქალიშვილი, აწი ზეითიოი ეღირთუ(ნ) (მალაშო ადგა, მალაშო ამდგარა, მონიშნავ(მ) ადგებოდა თურმე) *გრძლუ. ერებ.* ადგება.
 ეაოღეცინას (მონიშნავს აყენა, მონიშნავს აყენებია) *გრძლ. აყენებს.*
 ეოღეცინე(ნ)/ეიღეცინე(ნ) (მონიშნავს/მონიშნავს შესაძლებელი გახდა აყენება,-) *გრძლუ. შესაძლ. ერებ.* ე დ ი რ თ უ (ნ) ზმნისა - შეიძლება აყენება.
 ემაღეცინე(ნ)/ემაღეცინე(ნ) (მალაშო/მალაშინა შეძლო ადგომ/აყენებინა,-, მონიშნავ(მ) შესაძლებია ადგომ/აყენება) *გრძლუ. შესაძლ. ერებ.* ე უ ღ ე ც ი ნ ა ს ზმნისა - შეუძლია აყენოს.
 ეაოღეცინაფუნს (მონიშნავს აყენებინა, მონიშნავს აყენებინებია, მონიშნავს აყენებინება თურმე) *საუზ. ე დ ი რ თ უ (ნ) ზმნისა - აყენებინებს.*
 მალაშალი მძღ. მოქმ. ამყენებელი.
 მალაშალი მძღ. ერებ. მკ. ასაყენებელი.
 მალაშალი მძღ. ერებ. წარს. აყენებელი.
 მალაშალი მძღ. ერებ. წარს. ანაყენები.
 მალაშალი მძღ. ერებ. წარს. აყენების საფასური.
 მალაშალი მძღ. უარე აყენებელი.

მეპინა/რ-ი (ეგინელის) მძღ. ერებ. წარს. ე დ ი რ თ უ (ნ) ზმნისა - აბმპარი.

მეპინაბო, მალაშალი, მალაშალი/მალაშალი ზაზ. მთლიანად, სულ მთლად. ათე ჯიქის ასო ეღეცინაშო ქეგელაია: *მ. ხუბ., გვ. 277* - ამ ჯიქოზე ასო (penis) სულ მთლიანად დაეცი. მასუმა ღდას მიღართეს ეღეცინაშო... *სულუმა: ი. ყოფშ., გვ. 104* - მესამე ღდას ნაიღენე ყველაფრიანად... საბლო.

მეპალა (ეგელას) სახელი ე ღ ე ვ ა ნ ს ზმნისა - აბმომბა. მის ეაღეცინე იმა ადვირი? - ვის შეუძლია ამოდოს (პირზე) იმას ადვირი?

მეპარმ-ი (ეღირგორს) მძღ. ერებ. წარს. ეაოღეცინას ზმნისა - აშცაპინელი, ნართმეშული.

მეპარა (ეღირგურს) სახელი ე დ ი რ გ უ ნ ს, ეაოღეცინას ზმნათა - აშცაპინა, ალმეპა, ნართმეპა. ართის იფხორე ოთხის იბა, ეამუხანქინ - გეგაღეცინა: *ქსს, I, გვ. 255* - ერთს უბარავ, ოთხს ვხდი, რომ არ მომცემ, აგაფცქენი.
 ეაოღეცინას (მონიშნავს აყენება, მალაშალი აყენებია, მონიშნავს აყენებინა) აყენებინა, მართმეც. ეღირგინე(ნ)/ეიღირგინე(ნ) (მალაშალი შესაძლებელი გახდა აყენება, -,) *გრძლუ. შესაძლ. ერებ.* ეაოღეცინას ზმნისა -

შეიძლება აიფიქსესა
 ეადორგენ(ე)/ადორგენ(ე) (მაილირინი
 შეიქონ აიფიქსენა - ანოლირაპ(ე) შესაძლებია
 აიფიქსენა) *კრიფი. შესაძლ. ენებ.*
 ეადორგანს ზნისა - შეუძლია
 აიფიქსენას
 ეადორგაჟუანს (ანოლირაპუა აიფიქსენიენა,
 ანოლირაპუა აიფიქსენიენიენა,
 ანოლირაპუა აიფიქსენიენებდა თურმე)
 კაჟ. ეადორგანს ზნისა -
 აიფიქსენიენებს
 ანოლირაპ *მიძლ. მიჟლ. აიფიქსენი, ნაბრთმევი.*
 ანოლირაპ *მიძლ. ენებ. ზე. ანაფიქსენი,*
 ნასარითევი.
 ანოლირაპ *მიძლ. ენებ. წარს. აიფიქსენილი,*
 ნარითმეული.
 ანოლირაპ *მიძლ. ენებ. წარს. ანაფიქსენი,*
 ნანარითმევი.
 ანოლირაპ *მიძლ. ენებ. წარს. აიფიქსენის,*
 ნარითმევის საფასური.

ქალმეცნიერება ზაჟ. იგივეა, რაც ეადორგენი, -
 ერთინანდ, მთლიანად. მაჟირა ღო მასმა
 დავსე ეადორგენი *მასლა.*
 გვ. 115 - შორე ეადორგენსა ღო მასლა
 მთლიანად ამოგთხრიდა.

ქალმეცნიერება (ქალმეცნიერება) ნაბრთმევი,
 მოსახარებელი ღო (ი. თურმე). *გადატ.*
 აღსასრული. ა, ქოროლოთა სქანე ეადორგენი
 - ა, შორედა შენი აღსასრული.

ქალმეცნიერება ზაჟ. ზარბრახნი, ამ ღოროთი. ე
 ღოროთებით მუთა გაბი ღოროთ უჯგუში: *ქსს.*
I, გვ. 20 - ჯერჯერობით ვერაფერს იმიოი
მიძღუ უკეთესს.

ქალმეცნიერება. ბი მს. ეე კოჩი, მარა ვეედა ექი: *ი.*
თურმე, გვ. 19 - აი ეს კაცი, მაგრამ არ ნახვიდე იქ!

ქალმეცნიერება ზაჟ. ბამოლმა; ქალმეცნიერება ბამოლმალი.
 ეენ ძგას, შეენ ძგას ჩიგი ვადორგუჟანის.
ქსს, I, გვ. 145 - ამ (გამოლმა) ნაბრთმე, იმ
(გამოლმა) ნაბრთმე ჩიტი დაჭიკიკებს. ეენი
კოჩი რე - გამოლმელი კაცია. აკიმაჟარეს
ეენარემქ ღო შეენარემქ - შეიყარენ
გამოლმელები და გაღმელები. ზორ. შვე/შველი;
მეინა/შველიენა.

ქალმეცნიერება ბადაწყატილივა მივილი; ავადი.
 ეეაკინი ღო ქუწუი პის - ავედეი და
 ეუთარა პირში.

ქალმეცნიერება (ვეერმეს) იგივეა, რაც ეადორგენი, -
 აბტარა მიწღორონი ტყეში. ქუბორე ცყასგ,
 ეეადორგენს ნეჟე ქაშახუნ: *ი. თურმე, გვ. 62 -*
უნახავს ტყეში, მიწღორზე დვია დამბობილი.
ზორ. ეე; იხ. ამაზინღოროთა.

ქალმეცნიერება ზაჟ. იმი. ეადორგენსა ზეაღე
 კადონასგ მაგმალია ქოკესანცე - იქით

მარტო ხეებში (ხელნარში) ბულბული კენჯის.
ზორ. ადრე/ადრე. იხ. ეთერგო/ეთერგო.
 ქალმეცნიერება ზაჟ. იმი-ბამი. ზურკელენს ქარი
 ეადორგენი - ადრე ზურკელენს: *ქსს, I, გვ. 167 -*
ფოთლებს ქარი იქით-აქეთ ყრის (ფერხავს).
ზორ. ეთერგო-ბათურგო/ეთერგო-ბათურგო.

ქალმეცნიერება (ეემაგას) იხ. ეემაგა.
 ქალმეცნიერება (ეემაგას)/ქალმეცნიერება (ეემაგას)
 სახელი ეემაგასი (ე) ზნისა -
 ასრიამაბ, აბსრაბა. ეუხიქი ცინს
 ეემაგასი ღო ქიდაბანთა - ფეხი
 ყინულე აუცურდა და დაცა.

ქალმეცნიერება (ეეკულერს) *მიძლ. ენებ. წარს.*
 ეეკულანს ზნისა - ამოგბრკული.

ქალმეცნიერება (ეეკულერს) სახელი ეეკულანს
 ზნისა - ამოგბრკული. დეკულერი ზგორო,
 ეეკულერსა - დაკვირდი ჯარგად, არ
 ამობურცოს.

ეეკულანს (მაზმაგულა ამობურცა, მაზმაგულა
 ამობურცავს, ანოლირაპ(ე) ამობურცავდა
 თურმე) *გრამ ამობურცავს.*

ქალმეცნიერება (ეემაგას)/ქალმეცნიერება (ეემაგას) ანდენი, ამ
 რამდენოვანი. ცოროფასუ ეაკო ეემაგასი:
ქსს, I, გვ. 92 - სოყარულს არ უნდა ამდენი
გადაკრული თქმა. ზორ. ბიქ'უშა, თიქ'უშა.

ქალმეცნიერება (ეემაგასი) ზაჟ. ანდენსანს.
 ეემაგასი მუს მულარეთ, ვარწყეთო,
 გოთან რე? *კ. საშუა, ქსს, გვ. 133 - ამდენანს*
ბო უდებართ, ვერ ხედავთ, გათენება? იხ.
ათემაგასი/თემაგასი; ეემაგასი.

ქალმეცნიერება (ეემაგასი) ე. თქმა თოღო დეეჟელე ეემაგასი:
ი. თურმე, გვ. 6 - ქვის ქვევით დავმაღე ეემაგასი.
იხ. ბიქ.

ქალმეცნიერება (ეემაგასი) სახელი ეემაგასი ზნისა -
 აბრამანაბა.

ქალმეცნიერება (ეემაგასი) იხ. მაღა, მუაღა.
 ქალმეცნიერება (ეემაგასი) იხ. ეემაგასი - ანდენი. მუ
 გოწყინება ეემაგასი: *შ. ხეძ, გვ. 31 - რა*
მოგანყინო (თავი) ამდენი.

ქალმეცნიერება ზაჟ. ეემაგასი ეემაგასი
 ეემაგასი ღო ღოროთაჟე: *ქსს, II, გვ. 38 - ამდენ*
ხანში მუზარბის მოუწრო სოყელიღმა. იხ.
ათემაგასი, თემაგასი. ზორ. ეემაგასი.

ქალმეცნიერება (ეემაგასი) საბამი სარმის ათავება;
გადატ. მოსპობა, მოკელა. გარდელი, ვარა
გეთენქე საქმეს - გარდელი, თორემ
მოგასობ (ავითავებ საქმეს).

ქალმეცნიერება (ეემაგასი) ზაჟ. იმ მხარას, იმი,
 იმიმას. ზორ. ბათურგო/თათურგო/ადრე. იხ.
 ხურე.

ქალმეცნიერება (ეემაგასი-ეემაგასი), ეთერგენს ზაჟ.
 იმიღან, იმ მხრიღან. ეთერგენს
 ეემაგასი ზგორო აბზე - იქიდან არ ისმის

კარგი ამბავი. ეთ ეურ ეშ ე იორქიე რკია - იმ მხარედან (იმ მხარეს) ისმის კვილი. *იხ. ცურუ. შღრ. თეურეშე, თეურეშეს; ეურეშე, ეურეშეს*

აქაქ, აქაქი, აქაქინა ზაზ. იპ. იხ. თექ, თექინე; ექ, ექინე. შღრ. აააქ(ი), აააქინე.
აქაქინაშე, აქაქინაშას ზაზ. იპ. იხ. თექინეშე, თექინეშეს; ექინეშე, ექინეშეს
აქაქი(ი), აქაქინა, აქაქინა ზაზ. ისა, იმპაპარად.
ეთ ე ში ვააკეთა, უკული *ონჯლორექ* დივატურასინი - ისე არ ვააკეთო, შემდეგ რომ შეგრცხვეს *იხ. თეში, ეშო. შღრ. აააში.*

აქი, თი, ი (ეთის) ჩეჩებ. ნაცეალსაქ. ის.
ქობარგულე ეთი ჯარი: *ქ. საშეშ, ქახს, გე. 155* - ბანკად იდგა ის ჯარი. *შღრ. ათე, თე.*

აქიშპარ-ი (ეთიგვარს) იმპაპარი, იმის მსპაპსი.
ეთი გვარს ნუ თქუანქ, ყუთით ვეშიორქილეწი - იმგვარს ნუ იტყვი, ყურით რომ არ შეიძლება მოსმენა. *შღრ. ათეგვარი; თიგვარი.*

აქიშპა (ეთიშპასა-ეთი-შუმა-ს), აქიშპა (ეთიშპას) იმპაპი. იხ. თიშუგმა, იშუგმა.

აქიშ-ი (ეთიშლ(რს) შიშე. ეთ უნს ზნისა - დათიშლილი. ინგერი ეთი ილი აფუ, სორე ვეჭინებე ღალი: *ა. ყოშ, გე. 161* - ენგური დათოვლილი აქეს (არის), სადაა, ვერ იცნობ ღელეს. *ორე ეთი ირი ვოთილი ლისირი - არის დათოვლილი შებოლილი (ჭვარტლიანი) ისლი.*

აქინა (ეთინას/ეთის) ჩეჩებ. ნაცეალს. ის (შრ. რიკ. ეთინ-ეფი ისინი): ეთინა რადე, ოქუკობალი ვაქუკოშინი - ის იყო, საქმელი რომ არ ჭამა. *შღრ. ათენა; იხ. თინა, ინა.*

აქინაშ იმას. ეთინაშ ევა მთური ვაგალოლეწია: *ბ. ზებ, გე. 183* - იმასო (იმისთვის) არაფერი არ შეგიძლია გაუკეთო. *იხ. ეთინა.*

აქინარ-ი/აქინაშ-ი (ეთინე'ურს-ეთინეურს-ი) იმნარი. ეთინერი შიგვეას თქვა მონწალირს, კოს გურს გუუსოფუ - იმნარი სიტყვას იტყვი მონამლულს, კაცს გულს გაუხეთქე. *იხ. თინე'ური, ინე'ური. შღრ. ათენეურ.*

აქინაშ-ი (ეთინეშს, ეთინენს) შრავლ. რიკ ხეი
ეთინა ის *ნაცეალსაქლოსა. ეთინეშქ ქომოზოჯანი ამოვა!* - ისინი მოზოჯანდენ აქი. ეთინეშს მთურენშა *ონჯლორე* ვაუქქუანა - იმათ არაფრისა არ ცხებენიათ. *შღრ. თინეფი.*

აქისხი'ი' (ეთისხირს-ეთისხილ(რს) იმპაპი. ეთისხი'ი' ჯარიანი მითინიშა
გამიკეთებუანა - იმდენ კარგი არავისთვის არ გამიკეთებიაო. ეთისხირს *იხეარხეალეუ, მულგა იყინი, უბადო საქმეს გეგნაბუნეუ* - იმდენ ტრიალეს, რალაც იქნება, უბედურ

საქმეს ვადაყურებო. *იხ. თისხი'ი', ისხი'ი'. შღრ. ათისხი'ი'.*

აქიში (ეთიშის) იმისი. ეთიშ კორანას მაშე ვეწუა! - იმის კაცობას მე რ ვუთხრა. *იხ. თიში, იში. შღრ. ათეში.*

აქიშობა (ეთიშობას) იმისობა. ეთიშობა
ხოფე დო მუ უქრს - იმისობა ყოფილა და რა უქრს. *შღრ. თიშობა; იშობა.*

აქისალ-ი (ეთიყალ/რს-ეთიყალ/რს)
იმისთანა, იმის მსპაპსი. *შღრ. თიყალა; იყალა.*

აქიშპალა (←ეთიშ-კალა) ზაზ. 1. მამინე. მუთი
ეორი ეთიშქ ალაბ: *ა. ყოშ, გე. 137* - რითი ვიყავი მამინე. 2. იმისთანა. ეთიშქ ალაბ ვეფორი - იმისთან არ ვიყავი. *იხ. წკალა. შღრ. თიწკალა, იწკალა.*

აქიშპაშა (←ეთიშ-კუშა) ზაზ. მამინე. შღრ. თიწკუშა, იწკუშა.

აქიშპარსა (ეთიგვარსა-ეთიშ-გვარსა)
ისაქი. *იხ. თიგვარსა, იგვარსა.*

აქი (←რული ზნისწინა-ე და თო: ე-მარტივი ზნისწინა, თო- ნაწილიკი) 1. ჩეველებორე აღნიშნავს მიმართულებას ქვევიდან ზევით: ეთორ-რამბა ქვევიდან შენთება: თული დამხირი ეთი ეურმათ (←ქი-ეთი-ეურმათ): *ბ. ზებ, გე. 14* - ქვეთი ცეცხლი შეუენთოთ. ეთორ-ღეშა ქვევიდან შედგამ: ურემს ქასაგანი ქეთე უღვათ (←ქი-ეთი-ეურმათ) - თული შესაყენებლი შეუღვათ. 2. ზნის უსრული სახის ფორმას აქვეცხს სრული სახისად: ქეთურუმე დამხირი შეუთი ცეცხლი (შღრ. ორმე დამხირი 'დაწითო ცეცხლი). ეთაჟინთე შეხედა ქვევიდან (შღრ. უჯანთე შეხედა). 3. ანმოს ფორმას აძლევს მყოფადის მნიშვნელობას: ეთურუმანს ყულეს შეუყენებს ქვევიდან სახლს (შღრ. უთიჯანთე შეხედა); ეთაჟინთე ქვევიდან შეხედაცხ (შღრ. უჯანთე უყურებს).

აქიშპარსა (ეთიშპარსა) // აქიშპაშა (ეთიშპარსა) სახელი ეთაბაბიჯანს ზნისა - აქაქიშპარსა შექანება იმისი.

აქიშპაშა (ეთიშპარსა) სახელი
ეთიშარმეუ (ნ) ზნისა - ძლიერი ტიპილი მუცლის არაქი, აქაქი.

აქიშინა (ეთიშინებას) შექნობა. ნახირა ხოს
ქეთაბინენა: *ა. ყოშ, გე. 12* - ნაქურდალ ხარს შეიცნობენ.

აქიშალა (ეთიშალას) დათიშკლა. ყულეფო
გეუთეუ - სახლები დაუთოვია. *იხ. თუალა.*

აქიშპაშპილ-ი (ეთიშპაშპილ(რს) შიშე. რებ. წარს.
ეთიშპაშპილს ზნისა - აქიშპაშპილი; აქაქაქაქილი.

აქიშპაშა (ეთიშპარსა) იხ. თიშპარსა.

20, 21 *მორსე*. 20. ე. ი. ნამუ რეჲ თუჲ? - ე. ი. რომელი ხარ იჲ?

20 (ვის) *იხ. ელი*, - *ბოტან. იწლი*.

20*მარსე* (ეიკოკას)/*20მარსე* (ეიშკოკას) *ბოტან. იწლი. იხ. ელიში კოკა (ა. მყ.)*.

20*ნე*, 20*ნე*: ღორის მოხმოება.

20*იზა*/*20იზა* (ეიზობას) რალიზიური დღესასწაული, ელიზობა. ე. ა. ობა ორდუ დღახუ - ჯევემით 20 კერეკეს - ეობა იყო დღესასწაული - ძველით 20 ივლისს. *იხ. ელიობა*.

20*იკართა*ლ-ი (ეიკართალის) *მიჲ. ერჲ. მყ.*

ეიკართანს ზნისა - ასაჰაღლითაჲი, ასაჰაინეჰაჲი. *იხ. ეკართა*.

20*იონწყუ*, 20*იონწყუ* (ეიონწყუცემუს) *მიჲ. ერჲ. მყ.*

ეიონწყუნს ზნისა - ასახსნელი. საქიანო ეიონწყუგმუ დუც(უ) მუეჲე ორთუელო: *კ. საბუშ., კართ. ზეს., გვ. 13* - საქეცნო ვასაჭირი (ასახსნელი) თავევემ უძეეს მას სასთუმლად.

20*ორთა* (ეიორთუს) *მიჲ. ერჲ. მყ.* ე. ე. ორთანს

ზნისა - ასახსნელი, შასახსნელი.

20*იოილითაზარ*-ი (ეიოილითაზარს) *მიჲ. ერჲ. მყ.*

ეიოილითუ (5) ზნისა - ასაღმენი. *იხ. ეიოლითა*.

20*იოჯმაღარ*-ი (ეიოჯმაღარს) *მიჲ. ერჲ. მყ.*

ეიოჯმანს ზნისა - სარჩენი. ჩქიმი ეიოჯმაღარიე - ჩემი სარჩენია. *იხ. ეიოჯმაღა*.

20*ისამეთი*-ი (ეისამეთის) იერუსალიმი.

ეისამეთი ისრაელის ქვეყანასე აღნიშნავს. ბანბურ ურემჲე ეისამეთიშა მიდართეს - ბანბელი ებრაელები იერუსალიში ნაიციდენ. -*სო მეურჲე* ეისამეთიშა სო ვააპირენჲე? - სად მიდიხარ, იერუსალიში ხომ არ აპირებ? (იერუსალიმი ძალიან შორასე გულისხმობს).

20*მა*, 20*მა*, 20*მა*ხუ *ჯაჲ*. აჰაჲად, წინათ;

მანამჲე... ე. ი. შა სქინი ოსურჲე ვეგნიფორთეჲა: *შ. ზეს., გვ. 124* - ...მანამჲე შენი ცოლი არ გაეხდებო. ეიშახ კოს კოიში მენდი ვოუღულუ - ძველად (წინათ) კაცს კაცის მიედი არ პქონად. ეიშახ უ საზაღუესი სოფელს გილაკაჲედეს: *ქხს, I, გვ. 330* - წინათ ნამღებს სოფელში აშხადებდენ (ნაყავდენ).

20*მანან-ი* (ეიშახიანს) წინანდელი. ლეგას აშმეჲეჲეღადითი ეიშახიანი ჭოროფას: *ქხს, I, გვ. 330* - ტალასში ეიხრობოდით წინანდელი (ხშირი) ნეჲემის დროს.

20*ნე*, 20*ნე*: იგივეა, რაც ეინწ, ეინწ! - ღორის მოხმოება.

20-ი (ეის) საღაჰაჰაი ერთჰაჰაი. *იხ. ჭურბა*.

20-ი (ეის) *ტოპონ. მთაჲ სნაჰაის რაიონში*.

ე. ი. გოლა - ტაბაკონა, ხეს თოფი დო

ხეს-მაზარა: ეის მთა-ტაბაკონა, ხელში თოფი და მარზეჲურაჲა.

20*პ-იხ. ეიო*.

20*პინაჲა*ლ-ი (ეკაჲინაჲალის) *მიჲ. ერჲ. მყ.*

ეკაჲინუ (5) ზნისა - დასაჰარბაჰი (მის უკან). ლარჲეჲიმა გეგუ ტანი, ჩქიმი

ეკაჲინაჲალი: *ქხს, I, გვ. 58* - ლერნამს გიგაც ტანი, ჩემი დამღუჲელო (დასაჰარგაჲი).

20*პარა*ლ-ი (ეკაჲორალის) *მიჲ. ერჲ. მყ.*

ეკაჲორს ზნისა - ამოსაღმენი. ეკაჲორალი შიკორგე რქუჲებს - ამოსაცონი (მილი) მიერთუელია რქუჲესთან.

20*პაჲა*ლ-ი (ეკაჲილალის) *მიჲ. ერჲ. წარს.*

ეკაჲუნს ზნისა - ჭდეული.

20*პაჲა* (ეკაჲუს) სახელი ეკაჲუნს ზნისა - დაჲდჲა, დანიშნჲა ჭდის დადგამი. ჯაჲ

სუღეს სოიშახ ხუნდანი, ეკაჲუნა - ხის სახლს სანამდე დარღვედენ, დანიშნევენ-ჭდეს დაადებენ (ასაწყობად ადილო რომ იყოს); // *ვადატ. აკლება, აფორიაცება*.

გეეკაჲეს სუღე ებადანეჲე - აფორიაცეს სახლი ამ ბუეჲებმა. *შ. ზეს. კაკუა*.

ეკაჲუნს (მაჰაჰაჲე) ჭდე დაადო, მაჰაჰაჲე ჭდე დაუდგია, მაჰაჰაჲე(5) ჭდეს დაადებდა თურმე გრდჲე ჭდეს დაადებს.

ეუკაჲუნს (მაჰაჰაჲე) ჭდე დაუდო, მაჰაჰაჲე ჭდე დაუდგია) *გრდჲე სახეს. ქე*. ეკაჲუნს ზნისა - ჭდეს დაუდებს.

ეიკაჲე(5)/ეიკაჲინე(5) (მაჰაჲე შესაღებელი გახად ჭდის დადება, -) *გრდჲე. შესაღ. ერჲ. ეკაჲუნს ზნისა* - შეიძლება ჭდის დადება. ეიკაჲე(5) (მაჰაჲე შესაღე) ჭდე დაუდო, -; *შ. ზეს. მაჰაჲე(5) შესაღებია ჭდე დაუდო* *გრდჲე. შესაღ. ერჲ. ეუკაჲუნს ზნისა* - შეუღლია ჭდე დაადოს.

ეიოკაჲეჲუნს (მაჰაჰაჲეჲე) ჭდე დაადებინა, მაჰაჰაჲეჲე ჭდე დაუდებინებია, მაჰაჰაჲე(5) ჭდეს დაუდებინებდა თურმე) *კაჲე. ეკაჲუნს ზნისა* - ჭდეს დაადებინებს.

მაჰაჰაჲე(5) *მიჲ. ერჲ. მყ.* ჭდის დამდები, დამჭდევი.

მაჰაჰაჲე(5) *მიჲ. ერჲ. მყ.* დასაჭდევი.

მაჰაჰაჲე(5) *მიჲ. ერჲ. წარს.* ჭდეული.

მაჰაჲე(5) *მიჲ. ერჲ. წარს.* ნაჭდევი.

მაჰაჲე(5) *მიჲ. ერჲ. წარს.* გასაზრდელო ჭდის დადებისათვის.

მაჰაჲე(5) *მიჲ. ერჲ. დაუჭდევი*.

20*პაჲი*-ი (ეკაჲილის) *ბოტან. ეჰაჲალიზი*.

20*პაჲი*ზარი (ეკაჲიფერს) *მიჲ. ერჲ. წარს.*

ეკაჲიჲანს ზნისა - აჰარჲილი, ანამენდილი.

20*პაჲი*ჲა (ეკაჲიჲას) სახელი ეკაჲიჲანს ზნისა - აჰარჲა, აღაჲა, ანამენდა. მუთური ეელიტჲე, ირფელი გეეკაჲიჲეს მინდორიჲე - არაფერი არ დატოვა,

ყველაფერი აკრიფეს მინდვრიდან.
 ეკალიფანს (მაალონა აკრიფა, მაალონა
 აუკრიფია, ზეოსალონა(დ) აკრიფდა თურმე)
გრძმ. აკრიფს.
 მაალონაში მიჰო. მოჰმ. ამკრიფი, ანმზენდი.
 მაალონაში მიჰო. ენებ. წარს. ასაკრიფი,
 ასანმზენდი.
 მაალონაში მიჰო. ენებ. წარს. აკრიფელი,
 ანმზენდილი.
 მაალონა მიჰო. ენებ. წარს. ანაკრიფი, ანანმზენდი.
 მაალონაში მიჰო. ენებ. წარს. აკრიფის
 საფასური. შორ. გურ. აბალიფება აკრიფვა,
 აღეზა, ანმზენდა (ს. გლ. ზან., გვ. 225).

მაკალუშ (ეკალუგ-ს-ეკოლუგ-ს) მიჰო. ენებ. ზე.
 ეკურს ზნისა - ასპაპლი, ასასკლელი.
გადატ. აღმართი.

მაპანშა (ეკაპანშა) იგივეა, რაც ეკართუა,
 - შარვლის ტოტის აპაშა.

მაპართალი (ეკართულს) მიჰო. ენებ. წარს.
 ეკართანს ზნისა - აპატილი ქალთა ან
 სახელი.

მაპართანაშალი (ეკართანაშალს) მიჰო. ენებ. ზე.
 ეკართინუანს ზნისა - ნასაპაშაპი.

მაპართა (ეკართუას) სახელი ეკართანს
 ზნისა - ქალთის ან სახელის აპაშა, -
 აპაქალთა. ბიჭვამი გოტემს ეკართანს
 - შარვლის ტოტებს აიკეცავს.
 ეკართანს (მაართა აკეცა, მაართა აუკეცავს,
 ანართაშა(დ) აკეცავდა თურმე) *გრძმ.*
 აკეცავს.
 ეკართანს (მაართა აიკეცა კალთა, მაართა
 აუკეცავს კალთა, ანართა(დ) აიკეცავდა
 თურმე კალთას) *გრძმ. სათა. ჯე.* ეკართანს
 ზნისა - აიკეცავს კალთას, სახელის, შარვლის
 ტოტს.
 ეკართანს (მაართა აუკეცა, მაართა
 აუკეცავს) *გრძმ. სახე. ჯე.* ეკართანს
 ზნისა - აუკეცავს კალთას, ტოტს შარვლისა,
 სახელის...
 ეკართან(ნ) (მაართან შესაძლებელი გახდა
 აკეცვა კალთისა, მაართან(ნ) შესაძლებელი
 გახდებოდა აკეცვა, ანართან(დ) შესაძლებელი
 ყოფილა აკეცვა) *გრძლუ. შესაძლ. ენებ.*
 ეკართანს ზნისა - შეიძლება კალთის
 აკეცვა.
 ეკართან(ნ) (მაართან შეძლო კალთის
 აკეცვა, ანართან(დ) შესაძლებია აკეცვა)
გრძლუ. შესაძლ. ენებ. ეკართანს ზნისა -
 შეუძლია კალთა აიკეცოს.
 ეკართანაშაუნს (მაართანაშა აკეცვინა
 კალთა, მაართანაშა აუკეცვინებია კალთა,
 ანართანაშა(დ) აკეცვინებდა თურმე) *კაუზ.*
 ეკართანს ზნისა - აკეცვინებს კალთას,
 შარვლის ტოტს...
 მაართანაში მიჰო. მოჰმ. ამკეცველი კალთისა,-

ამკეცველი.
 მაართანაში მიჰო. ენებ. ზე. ასაკეცი კალთისა...
 მაართანაში მიჰო. ენებ. წარს. აკეცალთული.
 მაართანაში მიჰო. ენებ. წარს. ანაკეცი კალთა.
 მაართანაში მიჰო. ენებ. წარს. კალთის აკეცვის
 საფასური. იხ. კონოკართა.

მაპარპარა (ეკარკალურს) მიჰო. ენებ. წარს.
 ეკარკალუანს ზნისა -
 ასანაკალუაშლი. იხ. კარკალი.

მაპაჯა ზაპით, ზაპითაპ (საპარისა. დიკე).
 ეკა მიღართ - ზეით ნაფიდა.

მაპაჟა ზაჯ. ზაპით-ჰაპით. იხ. ეკით-დიკით.

მაპაჟა ზაჯ. ზაპით და ჰაპით. თულ
 ღლას გარე გუდეს ეკა ღო ღგეე გილურს
 - მიელი დლე არ არის სახლში, ზეით და
 ქვეით დაღის.

მაპ-მაპ ზაჯ. იხ. გა-გა.

მა-მა(ი) ზაჯ. ზაპით-ზაპით. გოლენს ნორსა
 მიკობულ ღო ეკ-ეკ(ი) მიკობაწარულუ:
ქსს. I, გვ. 315 - მიტებს ნილი ეიოდა და
 ზეით-ზეით ებობდა.

მაპანა (ეკენას) მაპინს თიპა, - სეჰეჰეჰეჰე.
*შორ. ხეხურ. ენკენა ხატობა შემოდგომაზე (ა.
 კინკ. ხეხს., გვ. 213). იხ. ღვანადა თუთა.*

მაპანაშა (ეკარუხის) დანასარული,
 სიპადილის ქაში. გაჩენდი, მუშულო,
 ქუმართუ სქანი ეკრეეცხიქ - გაჩერდი,
 მაპალო, მოვიდა შენი აღსასრული. *შორ.*
 ეკრეეცხი შეიდი დლე კვირისა (გ. დლიაია, აღბ.,
 გვ. 76, ტაბ. 31).

მაპატილ (ეკატილს) მიჰო. ენებ. წარს.
 ეკვათუნს ზნისა - აბრელი.

მაპატი (ეკვათუას) სახელი ეკვათუნს ზნისა
 - აბრა (მაგ., ჩალს...); აბრა. მუაჩეჩიში
 თუთარშია სერსით ეკვათუნდუ ზას -
 მამარეში მივარინა ღამეშიც ჭრიდა ჩალსა
 ეკვათუნს (მაპათა აჭრა, მაპათა აუჭრა,
 ანართან(დ) აჭრდა თურმე) *გრძმ. აჭრის.*
 ეკვათუნს (მაპათა აჭრა, მაპათა აუჭრა)
გრძმ. სათა. ჯე. ეკვათუნს ზნისა - აჭრის;
 აიჭრის თავისა.
 ეკვათუნს (მაპათა აუჭრა, მაპათა აუჭრა)
გრძმ. სახე. ჯე. ეკვათუნს ზნისა -
 აუჭრის, აუჭრის
 ეკვათუ'უნ(ნ) (მაპათა აჭრა, მაპათა
 აჭრის) *გრძლუ. ენებ.* ეკვათუნს ზნისა -
 აიჭრება, აიჭრება.
 ეკვათუ'უნ(ნ) (მაპათა აჭრა, მაპათა
 აჭრის) *გრძლუ. ენებ.* ეკვათუნს ზნისა -
 აიჭრება.
 ეკვათუნ(ნ) (მაპათა შესაძლებელი გახდა
 აჭრა,-) *გრძლუ. შესაძლ. ენებ.* ეკვათუნს
 ზნისა - შეიძლება აიჭრას, აიჭრას.
 ეკვათუნ(ნ) (მაპათა შეძლო აჭრა,-,

შემაჯავრობა(ნ) შესძლებია აჭრა) *გრძლვ. შესაძლ.*
გრძ. ე.უ.კ.ვა.თ.უნს ზნისა - შეუძლია აჭრას,
აუცრას.

შემაჯავრობა(ნ) შესძლებია აჭრა) *გრძლვ. შესაძლ.*
ელოკუთაფუანს (შემაჯავრობა აჭრევიანს,
შემაჯავრობა აჭრევიანება, შემაჯავრობა აჭრევიან(ნ)
აჭრევიანება თურმე) *კაუზ.* ე.უ.კ.ვა.თ.უნს
ზნისა - აჭრევიანებს, აჭრევიანებს.
შემაჯავრობა *მიზლ. მოქმ.* ამჭრელი, ამცრელი.
შემაჯავრობა *მიზლ. გრძ.* ასაჭრელი;
ასაცრელი.

შემაჯავრობა *მიზლ. გრძ.* წარს. აჭრილი, აცრილი.
შემაჯავრობა *მიზლ. გრძ.* წარს. ანაჭერი, ანაცრელი.
შემაჯავრობა *მიზლ. გრძ.* წარს. აჭრის, აცრის
საფასური.

შემაჯავრობა *მიზლ. უარვ.* აუჭრელი, აუცრელი.

პიი **ჩაჯ.** ზავითი, მალღმა. *ღვეთი, მოიგია ჩქება* ღო
ეკი გჰაყათოთა: *მ. ხუბ., გვ. 12* - ღორო,
მიარტყლი ემევი და ზევით ამოვადღო. ეკი
ქიმიოყაყანდეს: *ქხს, I, გვ. 290* - აღმა
(შინისკენ) მილასლასებდნენ. ურიაქ წყარს
ღიშქიღასინი, ეკი გორია: *თ. სახოკ., გვ. 260*
- ებრელი (ურია) წყალში რომ დაიხრჩოს,
წყლის ზევით (//წყალაღმა) ექებო.

პიიპირაზა (ეკიბირაფას, პიიპირაზა (ეკიბირაფას)
სახელი ეკიბირაფას ზნისა - ღჰაპირღჰა//
გადატ. ყადაღლებს, ამორქებებს, ცუდი თვალით
ყურება (შებენება). მუღაღა ცოლად მოკითხუნნი,
ნახტანი ემეკიბირაფასი: *მ. ხუბ., გვ. 311* -
რა ცოდა მჭირს, ნამეტანი რომ ამირემე
(ცუდად მიყურებ).

პიიპირა **ჩაჯ.** ზავითი-ქვეითი, ალმა-ღაღმა.
გიღართო გყას ეკი-ღამე: *მ. ხუბ., გვ. 223* -
იარა ტყემი აღმა-ღაღმა.

პიიპირა **ჩაჯ.** ალმა-ღაღმა, ზავითი-ქვეითი.
ეკი-ღიკი გიღულა მუ მორღე რე, გურაფას
გეუღება გური - აღმა-ღაღმა სიარული რაში
გარებებს, სწავლას დაუღეთო გული.

პიიპირა **ჩაჯ.** იგივეა, რაც ეკი-ღიკი, -
ზავითი-ქვეითი. საქმე გოუღე ღო თელ ღდას
ეკი-ღიკი გიღამოუუნს! - საქმე არ აქვს
და მთელი ღვეთი-ზევითი დაბრანდება!

პიიპირა **ჩაჯ.** ზავითი-ქვეითი. ეკუაყუთი ეკი-
ეკი ფურღუფი ღო მინი გიღულე: *მ. სალ., გვ. 109*
- აყვეთი ზევით-ზევითი ფურღობებს და
ზოგჯერ ტილს. მიღართი ეკი-ეკი
წყარაყითი: *ი. ყოფ. შ., გვ. 82* - ნავიდა ზევით-
ზევითი წყლის ნაბირთი.

პიიპირა (ეკიღელრს) *მიზლ. გრძ.* წარს. ეკიღანს
ზნისა - ღჰაპიბილი, ღჰასუშლი. კარეფი არბო
ეკიღერი რღუ: *მ. ხუბ., გვ. 7* - კარები
ყველა დაკეტილი იყო.

პიიპირა (ეკიღელრს) სახელი ეკიღანს ზნისა -
აქაბჰა, აქაპბჰა. ისეხანს ვეუღე, სოიშას
არბო კარეფი ვეეკიღელურნი - მანამდე არ

ნავიდა, სანამდე ყველა კარები არ აკეცა. *იხ.*
კილა.

პიინა (ეკინანს), **პიინა** (ეკენანს) სახელი
ეკიინანს ზნისა - ანეპა; ალეპა. კიღელმა
ვეეკიინი ეღუ, ასე თავისუფალი ეიმეუ-
კინანს - მელავს ვერ სწევდა (შეძელო აენია),
ახლა თავისუფლად სწევს. შემა-ჭკორმაქ ვეთო
ღო ეუკინი ტაბია: *თ. სახოკ., გვ. 252* -
სმა-ჭამა დამთავრდა და ასნი ტაბლა. ოსურს
ეუკინანქინი, თუთა რე, გუეკინანქინი -
ტუტა: ქალს რომ ასწევ მთავრეა, რომ დასწევ -
ნაცარი. ეუკინუ ღო ქააჩქუე მოღერეს: *ი*
ყოფ. შ., გვ. 160 - აიღო და არუტა მელექსეს.

ეკიინანს (შიაინა აინია, შაინაუ აუნეგია,
შიაინა(ნ) ასწევდა თურმე) *გრძლვ. გრძ.* აინეცს.
ეუკინანს (შიაინა აუნია, შაინაუ აუნეგია) *გრძლ.*
სახს. ქე. ეკიინანს ზნისა - აუნეცს...

ეკიინანს(ნ)/ეკიინანს(ნ) (შიაინანს შესაძლებელი
გახდა ანეგა,-) *გრძლვ. შესაძლ. გრძ.*
ეკიინანს ზნისა - შეიძლება აინოს.

ეკიინანს(ნ)/ეკიინანს(ნ) (შიაინანს შეძლო
ანეგა,-, შიაინანს(ნ) შესაძლებია აენია) *გრძლვ.*
შესაძლ. გრძ. ეუკინანს ზნისა - შეუძლია
ასნოს.

ელოკინაფუანს (ელოკინაფუანს აანეგინა,
ელოკინაფუანს აუნეგინება, ელოკინაფუანს(ნ)
ანეგინება თურმე) *კაუზ.* ეკიინანს ზნისა -
ანეგინება - აანეგინება.

ელოკინაფუანს *მიზლ. მოქმ.* აანეგვი.
ელოკინაფუანს *მიზლ. გრძ.* ზე. ასანევი.
ელოკინაფუანს *მიზლ. გრძ.* წარს. ანეული.
ელოკინაფუანს *მიზლ. გრძ.* წარს. ანანევი.
ელოკინაფუანს *მიზლ. გრძ.* წარს. ანევის საფასური.

პიინა (ეკინელ(რს) *მიზლ. გრძ.* წარს.
ეკიინანს ზნისა - ანაშული. წნევა
ეკინელი აფუ - წნევა ანეული აქვს.

პიინა (ეკინელ(რს) *მიზლ. გრძ.* წარს.
ეკიინანს ზნისა - აქაპილი. ნორჩალი
ეკიინილი აფუ - ქვემაგები აკეცილი აქვს.

პიინა (ეკინელ(რს) სახელი ეკიინანს ზნისა -
აქაპილი. მუღო ღომორჩაქინე, თუმი
ეკიინანქი: *ა. ცან., გვ. 115* - როგორც
დამიგებ, ისე აკეცავო.

პიინა (ეკინელ(რს) (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკინათინაფულანს ზნისა - ნამპიპი.
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) ზნისა - უკან მიმყოფლი.
ქიმიგონი გუმათანე, ბჰამი ეკიინანქი:
ქხს, I, გვ. 12 - მოიყვანე განთენებელი
(ვარსკვლავი), მზის მიმყოფლი. *იხ.* ეკიინანქი.

პიინა (ეკინათინაფულ(რს) (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკინათინაფულანს ზნისა - ნამპიპი.
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) ზნისა - უკან მიმყოფლი.
ქიმიგონი გუმათანე, ბჰამი ეკიინანქი:
ქხს, I, გვ. 12 - მოიყვანე განთენებელი
(ვარსკვლავი), მზის მიმყოფლი. *იხ.* ეკიინანქი.

პიინა (ეკინათინაფულ(რს) (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკინათინაფულანს ზნისა - ნამპიპი.
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) ზნისა - უკან მიმყოფლი.
ქიმიგონი გუმათანე, ბჰამი ეკიინანქი:
ქხს, I, გვ. 12 - მოიყვანე განთენებელი
(ვარსკვლავი), მზის მიმყოფლი. *იხ.* ეკიინანქი.

პიინა (ეკინათინაფულ(რს) (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკინათინაფულანს ზნისა - ნამპიპი.
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) *მიზლ. მოქმ.*
ეკიინანქი (ეკინათინაფულ(რს) ზნისა - უკან მიმყოფლი.
ქიმიგონი გუმათანე, ბჰამი ეკიინანქი:
ქხს, I, გვ. 12 - მოიყვანე განთენებელი
(ვარსკვლავი), მზის მიმყოფლი. *იხ.* ეკიინანქი.

მანარინიშერი (ეკნარინიურს) *მიძე, ენებ, წარს.*
ეკარინიურს ზმნისა - ნაძევინი
საშინსი..

მანატხა (ეკნატხას) *მიძე, ენებ, წარს.*
ეკატხუნს ზმნისა - ნანატხანი.
ეკატახა კუჩი ირო ქუას მოხვალენია:
ხალს. სიძრ., I, გვ. 42 - ნანატხი ფეხი
ყოველთვის ქვას მოხვდება.

მანაშაყარა (ეკანაშაყარას) *მიძე, ენებ, წარს.*
ეკოშაყარანს ზმნისა - შინაბროშევი.
სალდათი ვორდი, ეკათილი არბა
ეკანაშაყარას: *შ. ხუძ., გვ. 360* - სალდათი
ფიყავი, ვერიე ყველა თავმეყრამი
(თავმეწაფარში).

მანახინტორა (ეკახინტორას) *მიძე, ენებ, წარს.*
ეკახინტორუნს ზმნისა - ნახინტანი.
კიბორში ეკახინტორა ქორას
ეარბადანს: *ა. ცან., გვ. 109* - კიბლის ნახინტანი
მუცელს ვერ გააძღვებს.

მანკინა, **მანკინაშა** (ეკნორინა^აშა) სახელი
ეკარინუნს ზმნისა - მიყნება.
მოჭურდუს ქიმიყუნა, კუნისუს
ქეკარინუნას: *კ. სამუშ., ქსის, გვ. 28* -
ბატარძალს მოიყვანენ, კუთხეში მიყვებენ.

მაკ - *როული ზმნისწინი* (ე - და კო - ე - მარტივი
ზმნისწინია, კო - ნანილი) 1. ჩვეულებრივ
აღნიშნავს მიმართულებას ქვევიდან ზევით;
უკან მიდევნება (გარკვეულ ზმნებთან:
თხოზინი სდევა, ცუნა 'ზი'ყოლა და ა. შ.);
ქართულად შეიძლება გადმოიცეს ა-, ამო -
ზმნისწინებით: ეკაყითანს (← ეკო -
ოყოთანს) ამოაგდენს; ეკაჟლონანს (← ეკო -
ოჯლონანს) ამოაგზავნის; ეკოთხოზე უკან
მიხედვს, ეკოყუნს უკან მიჰყვება. ეკაქუნეს
არბაქ უკახალე: *შ. ხუძ., გვ. 11* - უკან გაიყვინ
ყველა. 2. ზმნის უსრული სახის ფორმას აქცევს
სრული სახისად: ეკაჟლონე ამოაგზავნა (*ჭორ.*
ოჯლონე აგზავნა); ეკაჟინე შემოივალა:
ქვევიდან (*ჭორ. ოჩინე შეთვალა*). 3. აწმყოს
ფორმას აძლევს მყოფადის მიმდევრობას:
ეკაჟქვანს (← ეკო - ოქქვანს) ამოაგზავნის
(*ჭორ. ოქქვანს აგზავნის*); ეკაშქვანს (← ეკო -
ოშქვანს) ამოუშვებს (*ჭორ. ოშქვანს უშვებს*).

მაკბარაშა (ეკობარკაფას) სახელი
ეკაბარკეუ (ნ) ზმნისა - ვაშის ნაქმრა,
ნაშორსნილება. *ჭორ. ეწონახაქაფა.*

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკაბარაშენს ზმნისა - ცილის ნაშება;
ბრალინს ღაღაბა.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკობარაშენს ზმნისა - აბარაშული.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) იგივეა, რაც
ეკობარაშენი, - *მიძე, ენებ, წარს.*
ეკობარაშენს ზმნისა - აბარაშული.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკობარაშენს // ეკობარაშენს
ზმნისა - აბარაშული.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი ეკატანს ზმნისა -
აბაბა. ცუღეში ეკატაშალო უკული
აკოსქუალას რჩებათ ოკო - საბლის აგებას და
შემდეგ შეუსვენებს ცოდნა უნდა.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკატანს ზმნისა - აბარაშული მხარად. *იხ.*
ეკატაშა; გაფა.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკატანს, ეკატანეუ (ნ) ზმნისა -
ბასაშება. უკომურო, უშუმურო, კებურს
ქეკატანეუ - უშემოდ, უშემოდ კერიაზე
გასუქდა.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
წარს. ეკატანეუ (ნ) ზმნისა -
ბასაშებული. უკომურო, უშუმურო, ყებურც
ეკატანეული...: *კ. სამუშ., ქსის, გვ. 171* -
უშემოდ, უშემოდ, კერისთან გასუქებული...
(გამოცანა: თითისტარი).

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკატანეუ (ნ) ზმნისა - რინინანად
წოდება. შუმოდ-შუმოდ გორდეუო სტოლსი
ქე'ნ'ეკატანეული: *ქსის, I, გვ. 230* -
მიწოდ-მიწოდ ბაყაყევი მიგვიდას უსდენენ
(რინინანად). *იხ.* გვართხუა.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკატანეუ (ნ) ზმნისა - შებინება (ზურგს
უკან).

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი ეკოღუნს
ზმნისა - შებინება, მრთინება შიღება.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკატანეუ (ნ) ზმნისა -
ბადამარა; დაღუპა, დაპარება (უკან
დევი). ნარაგალე: ეკატანეუ (ნ) ზმნისა -
ქვანთას ქეკატანეუ (ნ) ზმნისა - ნათქვამია: ტურა
ცხერის დემას გადაყვარა. მიყოლო,
ბოლოლო, აკან ვეკატანეუ (ნ): *ქსის, I,*
გვ. 68 - მიყვარდა თუ მძულდა, არც ერთს არ
გადაყოლოლოვარ.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკატანეუ (ნ) ზმნისა - ბადამარა, დაღუპა,
დაპარება (უკან დევი). ჩემი
დევი უბედური, სქანი (ი) ღეუ (უ)
ეკოღუნაფილი: *კ. სამუშ., გვ. 52* - ჩემი
თავი უბედური, შენი გულისათვის დაპარული.

მაკბარაშა (ეკობარაშეას) სახელი
ეკატანეუ (ნ) ზმნისა - შებინება, მრთინება,
ბადამარა. ირ ქვანთაში გოლიდაბარეუქ,
აკატანეუ (ნ) ზმნისა - ყველა ქვეყნის
გაღლებლები (პროლეტარებო), შეერთდი!

პერსონები (ეკოთხოზონს) სახელი
ეკოთხოზუ(ნ), **ეკათხოზუ(ნ)**
 ზნაათა - შპან მიღმანება. თოსუ
ეკოთხოზულესუ ჭანდფილო ბაზიყალო:
კ. საჭუ. შ. ქაის. გვ. 153 - მას უკან მისდევდნენ
 ბუეზებს და ხარაბუზასაეთი.

პერსონები (ეკოკვეტელ/რს), **პერსონები**
 (ეკოკვეტელ/რს) სახელი
ეკა'ა'კვეტელუ(ნ) ზნისა -
 გამოქილება შპან, შპან გამოზამა. **ეკერე ღო**
ბუმი ჯიდფერიყალო ეკააკვეტელუ -
 ბრმა და მისი ნამყვანიეთი უკან ჰყავს
 გამოზამული (გამოკიდებულ).

ეკაკვეტელუ(ნ) (მაჰამაბლაჟ(ნ) გამოებება,
 მაჰამაბლაჟი გამოება, მაჰამაბლაჟი გამოზამი
 უკან, მაჰამაბლაჟი უკან გამოებებოდა
 თურმე) *გრდუ. ერბ.* უკან ჰყავს გამოზამული.
ეკაკვეტელუანს (მაჰამაბლაჟი გამოზამი;
 მაჰამაბლაჟი გამოებებია უკან) *გრდმ.*
 გამოზამის, გამოკიდებს უკან.

ეკოკვეტელუანს (მაჰამაბლაჟი უკან გამოზამი,
 მაჰამაბლაჟი უკან გამოებებას, გამოკიდებია)
გრდმ. სათუ. ქვ. **ეკაკვეტელუანს** ზნისა -
 გამოკიდებს, გამოზამს უკან.
მაჰამაბლაჟიანს (მაჰამაბლაჟი გამოება,
 გამოკიდება უკან; მაჰამაბლაჟი გამოებებას,
 გამოკიდებია უკან) *გრდმ. სასხე. ქვ.*
ეკა'ა'კვეტელუანს ზნისა - გამოებებას,
 გამოკიდებს უკან.

ეკოკვეტელინ(ნ) (მაჰამაბლაჟი უკან შესაძლებელი
 გახდა უკან გამოზამი, გამოკიდება; -) *გრდუ.*
შესაძლ. ერბ. **ეკაკვეტელუანს** ზნისა -
 შეიძლება გამოზამი, გამოკიდება უკან.
ეკაკვეტელინ(ნ) (მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოზამულიყო, -) *გრდმ.* შესაძლებელია
 უკან გამოზამი) *გრდუ. შესაძლ. ერბ.*
ეკაკვეტელუანს ზნისა - შეუძლია
 გამოებებას უკან.

ეკაკვეტელაჟუანს (მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოზამი, მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოებებია, მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოზამი, მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოებებია) *გრდუ. შესაძლ. ერბ.*
ეკაკვეტელუანს ზნისა - უკან
 გამოზამი, მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოებებია, მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოზამი, მაჰამაბლაჟი უკან
 გამოებებია.

მაჰამაბლაჟი *მიძე. მოქმ.* უკან მიყვლილი,
 გამოზამი.
მაჰამაბლაჟი *მიძე. ერბ. წარს.* უკან მიყვლილი,
 გამოზამი.
მაჰამაბლაჟი *მიძე. ერბ. წარს.* უკან
 გამოზამი, მიყვლილი.
მაჰამაბლაჟი *მიძე. ერბ. წარს.* უკან
 მიყვლილი საფასური.

პერსონები (ეკოკვეტელ/რს) *მიძე. ერბ.*
წარს. ეკაკვეტელუ(ნ) ზნისა - შპან
 მიღმანება, მიღმანება, ჩამოქილება.

პერსონები (ეკოკინანს) სახელი ეკუკინანს ზნისა
 - ერთმანეთისაჰან მიწება, მიხსლოება; -
 დანიწროება. ჰაფემს ეკუკინათ ღო
 ეკოფსქება - მოწიროთი ძაფები და შესკენათი.
ეკოკინანს (მაჰამაბლაჟი მიწება, მაჰამაბლაჟი
 მიწება, მაჰამაბლაჟი მიწება) *გრდუ.*
ერბ. მიწება ერთმანეთზე.

ეკუ'უ'კინანს (მაჰამაბლაჟი მიწება, მაჰამაბლაჟი
 მიწება) *გრდმ. მისწევს.*
ეკოკინ(ნ)//ეკოკინ(ნ) (მაჰამაბლაჟი
 შესაძლებელი გახდა მიწება, -) *გრდუ.*
შესაძლ. ერბ. **ეკოკინანს** ზნისა - შეიძლება
 მიწება.

ეკოკინ(ნ)//ეკოკინ(ნ) (მაჰამაბლაჟი შესაძლებელი
 მიწება, -) *გრდუ.*
შესაძლ. ერბ. **ეკოკინანს** ზნისა - შეუძლია
 მიწება.

ეკაკინანს (მაჰამაბლაჟი მიწება, მაჰამაბლაჟი
 მიწება, მაჰამაბლაჟი მიწება) *გრდუ.*
ეკოკინანს ზნისა - მიწება ერთმანეთზე.
მაჰამაბლაჟი *მიძე. მოქმ.* ერთმანეთისკენ მიწება.
მაჰამაბლაჟი (-მაჰამაბლაჟი) *მიძე. ერბ. მყ.*
 მისანეთი.

მაჰამაბლაჟი *მიძე. ერბ. წარს.* მიწება.
მაჰამაბლაჟი *მიძე. ერბ. წარს.* მიწება.
მაჰამაბლაჟი *მიძე. ერბ. წარს.* მიწების საფასური.

პერსონები (ეკოკინანს) *მიძე. ერბ. წარს.*
ეკუკინანს ზნისა - ერთმანეთისაჰან
 მიწება.

პერსონები/პერსონები (ეკოკით/გის) შპან
 მიღმანება, აკიდება. ბედნიერეთი თი კოტი,
 მითი შხვას ეკაკითუნი - ბედნიერია ის
 კაცი, ვინც სხვაზე არაა დამოკიდებული. *იხ.*
 კოთი, კოტი.

პერსონები (ეკოკირუნს) *მიძე. ერბ. წარს.*
ეკოკირუნს ზნისა - შპანული.

პერსონები (ეკოკირუნს) სახელი
ეკაკირუნს ზნისა - შპანული, შპანული,
 კირკინი. *გაღაფ.* შეშველება. ეკოკინანს მუელა
 ღო ჭჭუქ ქეკოკირუნს: *ქხს. I, გვ. 12* -
 აღმართზე მივიღვიარ და ცოტა შეშველე. *იხ.*
 კორტაფი.

პერსონები, **პერსონები** (ეკოკირუნს) სახელი
ეკაკირუნს ზნისა - შპანული; შპანული
 მიწება, მიწება. თის რაზმი ეკოკირუნს
 ქეკაკირუნს ზნისა - შპანული ღო გოგინანსა
ქხს. II, გვ. 14 - იმას რაზმი ეკოკირუნს
 გაუშვებენ მთაში. **რაზმი** ეკოკირუნს
 ქეკაკირუნს: *ქხს. II, გვ. 48* - რაზმი ეკოკირუნს
 მიწება. **ეკოკირუნს** მითი ეკოკირუნს
 ბირდუ-ბარდუნი, ართი ეკოკირუნს -

სახლში რაც მქონდა ძველმანები, ერთად შეეკარი. ისეში ეკოკორა ხელის შეკრა; გაღატ. დაბნევა. მუღატქ მაღელუნი, ხ ექ ეკმაკირუ ღო მუთუნი გამიყუნაფუ - არალც დამემართა, დავიბინი (ხელი შემეკრა) და არაფერი არ გამიყოლებია (გამიტანებია).

მამკორობა (ეკოკორობას) სახელი ეკოკორობუნს ზნისა - შმბრწევაბა. *იხ. კორობა.*

მამლაბა (ეკოლებას) სახელი ეკილეუნს ზნისა - მივლა. ეკილე არხო ოთახუფუ: *მ ზუბ, გვ. 7* - შემოიარა ყველა ოთახებში.

მამმარაშა (ეკომარაქაფუას) სახელი ეკიმარქაფუნს ზნისა - ბაღანა, ნინ ნამმარაქა; შაან მიღაქანადა.

ეკიმარქაფუე თენეფი ჩქიმი პატონი, ღო ხეწყვეფი ღოხოზუს ქიბაკეფე: *მ ზუბ, გვ. 109* - ნინ გაიგდო ესენი, ჩიმი ბატონო, და ხელმწიფის სასახლეში მიბა.

მამონია (ეკომონიას) მამონიია. ეკომონია გააკეთუ სიმინდიში - ეკონონია გააკეთა სიმინდის.

მამონა (ეკონას) იგივეა, რაც ეკინა, - ანაპა (*საბირისს.*: ჭ ეკონა დანევა).

მამონასილი (ეკონაცხილ/რს) მიძე. *ნებე. წარს.* ეკაანაცხუე (6) ზნისა - შამრული. ქიმიონანი ჭკორინებულო, წარი ეკიპონაცხილი: *ქხს, I, გვ. 216* - მოვიყვანეთ გაბრაზებული, წარბეკრული.

მამონარა (ეკონგარას) სახელი ეკანგარას ზნისა - მიტირება (უკან). ეკემონგარა, თარა გორალახუნქ - ნუ მომატირებ (უკან), იორემ გცემ.

მამონალი (ეკონელ/რს) იგივეა, რაც ეკინელი, - ანაული. ამაღლაშული.

მამონახა (ეკონთახას) სახელი ეკანთხუე (6) ზნისა - შმვახანა, ართმანეთთან დაბმარება. მანგარას ეკანთხუე ღო ძიუთ დააშვიდეს - მაგრად დაეჯახნენ (ერთმანეთს) და ძლიეს დაამშვიდეს.

მამონახალი (ეკონთახილ/რს) მიძე. *ნებე. წარს.* ეკანთხუე (6) ზნისა - დაჯახანული, დაბმარებაული.

მამონა (ეკონიას) შაანსანალი; *გაღატ. წარღუნა.* ჩქიმით ეკონია ცოფე ათე წყრი დაბორჩილი - ჩემთვის უკანსკენლი ყოფილა ეს წლეყანდელი შემოდგომა. მარა ხუალე ჯერი სერი ღო!... ეკონია ცოფელ თინა: *მასალ, გვ. 108* - მაგრამ მარტო ორი ღაქ დას... უკანსკენლი ყოფილა ის. ეკონიაქ გაჭუე თიქ! - უკანსკენლი გექნა ის! (წყველა). ეკონია ქუმორჭიმაფუდასია - წარღუნა მოგსწრებოდესო (წყველა).

მამონრება (ეკონრებას) სახელი ეკონრუნს ზნისა - ბამოცურება. ეკონრუნგ ბგამა: *ი. ყოფშ, გვ. 103* - გამოცურა ნაბირე.

მამონებლა (ეკონბეგელუას) სახელი ეკანბეგელანს ზნისა - ამოთრება. დახორი ღო რჩილი კოჩქე ჯვარმა ეკანბეგელონი: *ქხს, I, გვ. 263* - ნაცემი და გაბატული კაცი ვჯვარში რომ ამოეთრა.

მამონება (ეკონწყუმას) სახელი ეკონწყუნს ზნისა - დაბაზღაბა; ანაბანობა. ეკონწყუმა უჯროსინი, ფერი ოსურე - ენატანობა რომ უყვარს, ისეთი ქალია.

მამონეპილი (ეკონწყემილ/რს) მიძე. *ნებე. წარს.* ეკონწყუნს ზნისა - დაბაზღაბული.

მამონი *ჯგვ.* მოხდენილად. გვალო ჯგირო სხაუნდუ, ეკონჯო მიიშუ - ძალან კარგად ცეკავდა, მოხდენილად მიდიოდა.

მამონრება (ეკონარგახუას) სახელი ეკონარგახანს ზნისა - ბაბარტახანა. მენებელი გოლახესე ღო გუღე ეკონარგახეს: *კ. სამუშ, ქართ. ზუბ, გვ. 93* - მასპინძელი სცემეს და სახლი გაუბარტახეს.

მამონრებალი (ეკონარგადის) სახელი ეკონარგადანს ზნისა - დახვედობა; უზრას შაან სახვედურის თქმა. ღურელს ოკო ვეკარგადე ვევე: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 152* - მეუდარს არ უნდა დააყვედროო. მოჯგირეს პიე უწია ღო ნეტრე ეკონარგადევა: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 97* - მოყვარეს პირში უძრახე, მტერს პირს უკანაო.

მამონა (ეკონიას) სახელი ეკონთუე (6), ეკონთუნანს ზნისა - ნაქცევა. გომორბეგეს ერთობას, გვერმაში ეკონთას: *ი. ყოფშ, გვ. 169* - გაუმარჯოს ერთობას, გველემპის ნაქცევას. ჯა ეკონთინი, ჭიოჭიოთა ქუეცნისა: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 186* - ხე რომ ნაიქცევა, ყიანჭველა შეეცვაო. სუმარეფი დამუშე ღო მენებელი ეკონთინე: *კ. სამუშ, ქხს, გვ. 142* - სტუმრები დაათერე და მასპინძლები ნაიქციე. ეკონთინუნას (მაპარინა ნაიქცია, მაპარინაუა ნაიქცევა, მაპარინაუა) ნაიქცევა თურმე) *გრღმ.* ნაიქცეს ძალით. ეკონთინუნას (მაპარინა ნაიქცია, მაპარინაუა ნაიქცევა, მაპარინაუა) ნაიქცევა. ეკონთინუნას ზნისა - ნაიქცევა. ეკონთინუნა (მაპარინა ნაიქცია, მაპარინაუა) ნაიქცევა) *გრღმ. ნებე.* ეკონთინუნანს ზნისა - ნაიქცევა. ეკონთინუნა (მაპარინა ნაიქცია, მაპარინაუა) ნაიქცევა) *გრღმ. ნებე.* ეკონთინუნანს ზნისა - ნაიქცევა. ეკონთინუნა (მაპარინა შესაძლებელი გახდა

ნაქცევია, - მარონინად(ნ) შესაძლებელი ყოფილა ნაქცევა) გრდუ. შესაძლ. ერბ.

ეკაართინუანს ზნისა - შეიძლება ნაქცეს.

ეკართინე(ნ) (მაართინა შეძლო ნაქცეცია, - მარონინად(ნ) შესაძლება ნაქცევა) გრდუ.

შესაძლ. ერბ. ეკუერთინუანს ზნისა - შეუძლია ნაქცეოს.

ეკართინაფუანს (მაართინაშუა ნაქცეცენა, მაართინაშუა ნაქცეცეინებია, მარონინაშუა(ნ) ნაქცეცეინებდა თურმე) კუზ.

ეკართინუანს ზნისა - ნაქცეცეინებს. მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. მიუქ.

ნაქცევი.

მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. ერბ. მყ. ნაქცევი.

მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. ერბ. წარს. ნაქცეული.

მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. ერბ. წარს. ნაქცევი.

მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. ერბ. წარს. ნაქცევის საფასური.

მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. უაყყ. ნაქცევიელი.

მარონიშ-ი (ეკორთელ(რს) მიძლ. ერბ. წარს.

ეკართინუანს, ეკორთუ(ნ) ზნებისა - ნაქცეული. კოჩი ეკორთელი მითივ ეკონია: ბაღს. სიძრ., I, გვ. 71 - კაცი ნაქცეული არავის არ უნდაო. ქობიძე მუმი მახორი ეკორთელი ნი, ქობიძეარუ: მ. ხუბ., გვ. 183 - რომ ნახა მისი ზუღე ნაქცეულად. (ქე) მიაყვია.

მარონინაშ (ეკორთინაფას) იხ. ეკორთა.

მარონინაშ-ი (ეკორთინაფელ(რს) იხ.

ეკორთელი.

მარონიშა (ეკორთელას) იხ. რთულა.

ეკორთეს ნივთიფი: ა. ყოფშ., გვ. 138 - გაყვეს ნივთები.

მარონა (ეკორინას) სახელი ეკორე(ნ), ეკორეთუ(ნ) ზნისა - დგომბ რისამბი (ზღვა, მდინარე...) ნაპირზე. კითხუ, მღვას ეკორელუნი თი კოჩქ: მ. ხუბ., გვ. 24 - შკითხა, ზღვაზე (ზღვის ნაპირას) რომ იდგა იმ კაცმა.

ეკორე(ნ) (ეკორთინაშუა) დადგება, მარონინა დადგა, მარონინა/მარონინა დადგარა, მარონინა(ნ) დადგებოდა თურმე) გრდუ. საშ. ერბ. დგას (ნაპირზე).

ეკორინე(ნ) (მარონინა შესაძლებელი გახდა დგომა, მარონინად(ნ) შესაძლებელი გახდა დგომა, მარონინა(ნ) შესაძლებელი ყოფილა დგომა) გრდუ. შესაძლ. ერბ. ეკორე(ნ) ზნისა - შეიძლება იდგეს (დგომა).

ეკორინე(ნ) (მარონინა შეძლო მდგარიყო, - მარონინა(ნ) შესაძლება დგომა) გრდუ. შესაძლ. ერბ. ეკორე(ნ) ზნისა - შეუძლია იდგეს.

ეკართინუანს (მარონინა დაყენა, მარონინაშუა დაყენებია) გრდლ. მიაყენებს.

ეკართინაფუანს (მარონინაშუა მიაყენებია, მარონინაშუა მიაყენებინებია, მარონინაშუა(ნ) მიაყენებინებდა თურმე) კუზ.

ეკართინუანს ზნისა - მიაყენებინებს. მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. მიუქ.

მდგომი (ნაპირზე).

მარონინაშუა/მარონინაშუა მიძლ. ერბ. მყ. სადგომი (ნაპირას).

მარონინაშუა მიძლ. ერბ. წარს. მდგარი (ნაპირას). მარონინა მიძლ. ერბ. წარს. სადგომი (ნაპირას).

მარონინაშუა მიძლ. ერბ. წარს. (ნაპირას) დგომის საფასური.

მარონინაშუა (ეკორთინაფას) სახელი ეკართინუანს ზნისა - მარონინაშუა; მარონინაშუა. რისხვა ეკორთინაფუანს თე

ფირი ჯიმაღენს: მ. ხუბ., გვ. 6 - დაურისხავთ (რისხვა მიაყენებით) ამ ორ ძეგს.

მარონინაშ-ი (ეკორთინაფელ(რს) მიძლ. ერბ. წარს. ეკართინუანს ზნისა - მარონინაშ-ი (ნაპირზე...).

მარონინაშ-ი (ეკორთინელ(რს) მიძლ. ერბ. წარს. ეკართინუანს, ეკაადირთუ(ნ) ზნისა - მიმდებარი (ნაპირზე).

მარონინაშ (ეკორთელას) სახელი ეკორელე(ნ) ზნისა - არგანა, მარონინა. ეკორთინ

ეკორელი, დიკოსონს დიკორული: ბაღს. სიძრ., I, გვ. 42 - აღმართი აირბინე, დაღმართი - ჩაირბინე.

მარონინაშ (ეკორთელას) სახელი ეკარელეანს ზნისა - ამოვრა, დეშლა, დარღვევა. მოიგო, ჩქიმი ჯიმა, კილე დო

ეკარელეი სიბირია: მ. ხუბ., გვ. 7 - დარღვყო, ჩეორ ძმაო, მკლავი და დაშლე ეს ყორეო.

მარონინაშ (ეკორთინაფას) სახელი ეკარმეინანს ზნისა - სტეპენის დამეინაშ (უკან); დანმეინა; სტეპენი

შემეინაშ. ზომეშქე ეკარმეინანს: ა. ყოფშ., გვ. 96 - ბიჭებმა უსტეინეს (უკან).

მარონინაშ (ეკორთინაფას) სახელი ეკარმეინანს ზნისა - მიმეინა, შემეინაშ.

მარონინაშ-ი (ეკორთინაფელ(რს) მიძლ. ერბ. წარს. ეკარმეინანს ზნისა - შემეინაშული, შემეინაშული. უკომეინა,

უშემეინა, ყებურე ეკორმეინაფილი, შხეადლოთ ქოლეფე, მარა თაქ რე

ეკორმეინანაფილი: კ. სამეშ., ქახს, გვ. 171 - უშემეილი, უშემეილი, კერიაზე გაზრდილი, სხეგანადა ყოფილა, მარამ აქა შემეინეფილი.

მარონინაშ-ი/მარონინაშ-ი (ეკორთინაფელ(რს) მიძლ. ერბ. წარს. ეკისერუანს,

ეკისერუ(ნ) ზნისა - დამეინაშული,

ეკისერუ(ნ) ზნისა - დამეინაშული,

ეკისერუ(ნ) ზნისა - დამეინაშული,

ეკისერუ(ნ) ზნისა - დამეინაშული,

შემოღამებულნი. ეკოსერელს ცუდმა უღამა მოქეურე - დაღამებულზე სახლში წასვლის მეშინია.

მარსარეზა (ეკოსერუას) სახელი

ეკა'ა'სერუე(6) ზმინსა - დაღამება გაღატ. სიკვდილი. ართი ღობას ქეკასერეს: მ. ზუბ., გვ. 20 - ერთადგობას შემოღამადთ. ჩემი ჯიშამოთი ეკოსერუ ეთქანას - ჩემი ძმისთის დაღამდა ამ ქვეყანაზე.

ეკა'ასერუანს (მასამარა დაღამა, მარსარეზა დაულამებია, მარსარეზა(6) დაღამებდა თურმე) გრდმ. დაღამებეს.

ეკოსერუანს (მარსარა დაღამა, მარსარეზა დაულამებია) გრდმ. ეკა'ასერუანს ზმინსა - დაღამებეს.

ეკუსერუანს (მარსარე დაულამა, მარსარეზა დაულამებია) გრდმ. სასხე. ქე.

ეკა'ასერუანს ზმინსა - დაულამებეს.

ეკასერუე(6) (მასამარა დაღამდა, მარსარეზა/მარსარეზა დაღამებია, მარსარე(6) დაღამდებოდა თურმე) გრდმ. ენებ. დაღამდებთ.

ეკა'ასერინე(6) (მასამარა შედლო შემო'ღამებინა, - მარსარეზა(6) შესძლებია შემო'ღამებინა) გრდმ. შესაძლ. ენებ.

ეკა'ასერუანს ზმინსა - შეუძლია დაღამდოს (შემოღამებოს).

ეკა'ასერაფუანს (მარსარეზა შემო'ღამებინა, მარსარეზა(6) შემო'ღამებინებდა თურმე) კაუზ.

ეკა'ასერუანს ზმინსა - შემო'ღამებინებეს.

მასამარეზა(6)/მასამარე(6) მიძლ. მოქლ. დაღამებელი; შემოღამებელი.

მასამარეზა(6)/მასამარე(6) მიძლ. ენებ. მე.

დასაღამებელი; შემოსაღამებელი.

მარსარეზა(6)/მარსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს.

დაღამებელი, შემოღამებელი.

მანსარეზა(6)/მანსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს.

დასაღამებელი, შემოსაღამებელი.

მანსარეზა(6)/მანსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს.

დაღამებელი, შემოღამებელი საფასური. იხ. სერი.

მარსარეზა (ეკოსერუას) იხ. ეკოსერუადა.

მარსარეზა(6) (ეკოსერუადორს) იხ. ეკოსერუადორი.

მარსარეზა(6)/მარსარე(6) (ეკოსერუადას) სახელი
ეკუსერუე(6) ზმინსა - ბასამინა, შმსამინა; შმინამინა. ძაფემქ თემი ეკოსერუ, ინეფიში გიმანწყუალას ართი ღდა ოკო - ძაფემი ისე შეისკვნა, იმათ გამობხანას (გამონყობას) ერთი დღე უნდა. ძაფემქ ეკოსერუადას! - ძაფი არ შეგესკვნას!

ეკოსერუანს (მარსარე გასკვნა, მარსარე შეუსკვნა, მარსარე(6) შესკვნადა თურმე) გრდმ. შესკვნის. ეკუსერუანს (მარსარე შეუსკვნა, მარსარე შეუსკვნა)

გრდმ. სასხე. ქე. ეკოსერუანს ზმინსა - შეუსკვნის.

ეკოსერუე(6) (მარსარე შეისკვნა, მარსარე(6) შესკვნადა) გრდმ. ენებ. ეკოსერუანს ზმინსა - შესკვნება.

ეკოსერუე(6) (მარსარე შეისკვნა, მარსარე შესკვნადა) გრდმ. ენებ. ეკოსერუანს ზმინსა - შესკვნა.

ეკასერუე(6) (მასამარა შედლო შესკვნა, - მარსარე(6) შესძლებია შესკვნა) გრდმ. შესაძლ. ენებ. ეკოსერუანს ზმინსა - შეუძლია შესკვნას.

ეკა'ასერაფუანს (მარსარეზა შესკვნადა, მარსარეზა(6) შესკვნადა თურმე) კაუზ. ეკოსერუანს ზმინსა - შესკვნადა.

მასამარე(6)/მასამარე(6) მიძლ. მოქლ. შემსკვნელი. მასამარე(6)/მასამარე(6) მიძლ. ენებ. მე.

შესაღამებელი.

მარსარე(6)/მარსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს. შესკვნელი.

მანსარე(6)/მანსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს. შესკვნელი. მანსარე(6)/მანსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს. შესკვნის საფასური.

მარსარეზა (ეკოსერუადას) სახელი

ეკუსერუე(6) ზმინსა - შმინამინა. ურემინა ურემინა ქეკოსერუე(6) მოგეგინა დო მიღეგინა - ურემინა უკან მიბა მოზგერი და წიფინა.

ეკა'ასერუანს (მარსარე მიბა, მარსარე(6) მიბადა, მარსარე(6) მიბადა) გრდმ. უკან მიბაბა.

ეკოსერუანს (მარსარე მიბა, მარსარე(6) მიბადა) გრდმ. სათაფ. ქე. ეკა'ასერუანს ზმინსა - მიბაბა უკან.

ეკუსერუანს (მარსარე მიბა უკან, მარსარე(6) მიბადა) გრდმ. სასხე. ქე. ეკა'ასერუანს ზმინსა - უკან მიბაბა.

ეკოსერუე(6) (მარსარე შესაღამებელი გახდა უკან მიბა, -) გრდმ. შესაღამ. ენებ.

ეკა'ასერუანს ზმინსა - შეძლებდა უკან მიბა.

ეკა'ასერუე(6) (მარსარე შედლო უკან მიბა, - მარსარე(6) შესძლებია უკან მიბა) გრდმ. შესაძლ. ენებ. ეკუსერუანს ზმინსა - შეუძლია უკან მიბაბა.

ეკა'ასერაფუანს (მარსარე(6) უკან მიბადა, მარსარე(6) უკან მიბადა) გრდმ. უკან მიბაბა.

ეკა'ასერუანს ზმინსა - უკან მიბაბა. მანსარე(6)/მანსარე(6) მიძლ. მოქლ. უკან მიბაბა.

მარსარე(6) მიძლ. ენებ. მე. უკან მიბაბა.

მარსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს. უკან მიბაბა.

მანსარე(6) მიძლ. ენებ. წარს. უკან მიბაბა.

საფასური.

მარსარე(6) მიძლ. უარე. უკან მიბაბა.

მერსერული (ეკოსტეპული/რს) მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - უკან მიბმული.

მერსერული (ეკოსტეპული/რს) მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - უკან მიბმული.

მერსერული (ეკოსტეპული/რს) მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - დაბლა მიბმული.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - დაბლა მიბმული. თუ კონკრეტული იარაღი გარეშე ეკოსტეპული ზონის - ნ. კოშკი, გვ. 46 - ეს კაცი მისი იარაღიდან მგლებზე დაგოვავს.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - ჩამორჩენილი. კონკრეტული ხოლო ეკოსტეპული ზონის - ბაღ. სიძრ., I, გვ. 73 - კაცი ეკოსტეპული ჩამორჩენილი.

მერსერული (ეკოსტეპული) მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - ჩამორჩენილი.

მერსერული (ეკოსტეპული) იგივეა, რაც ეკოსტეპული.

მერსერული (ეკოსტეპული) იგივეა, რაც ეკოსტეპული.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - დაბლა მიბმული, რამდენადაც უნდა იმეორებოდეს. მით რძირუნს, სი გვიანდელ, კუჩხის ეკოსტეპული - ვინც გვიანდელ, მერსერულზე, ფესს იმტვირევენ (ნამოკრევენ).

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - მიმდროულ შიშვარს. თემი ეკოსტეპული კონკრეტული, ძუთი გაანწყობაფესს - კბილები ისე ჰქონდა მტიდროდ შეკრული, ძლივს გახსნივინეს.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - გამოტყუებული (ენის). მუქი ნინა გეკოსტეპული, სი მხოლოდა ჰვილი: მასლ., გვ. 101 - (ეს) როგორ სიტყვა (ენა) დამტყუებ, შე სახლ-კარდამწარო. გურიში აბრე გეკოსტეპული, სალაშუსო ქაშხაბარი: კ. საბუ., კარი. ზეპ., გვ. 37 - გულისთქმა რომ დამტყუებ, მოგანდე ნამუსი, რწმენა.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - ის ნახდენი, რომ კვალი წარიშალა. ნაქვითიში უნარკუბაში მანგიორი ნაქვითიში ეკოსტეპული ქეშეკადე: კ. ზეპ., 21.04.1930. გვ. 4 - კვლის (ნაქვულარის) აზრეკვის მაგიერად ნაქვულარის ნაშლას შეეცადა. იხ. ფაღისუბა.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - დახეიანი; უკან მრავლის მიხედვით. ეკოსტეპული თავადეფი ძიცა, ბორა, ლაგაფითი:

მასლ., გვ. 64 - ახვევია თავადეფი მღერა-სიცილ-თამაშით. მერსერული (ეკოსტეპული/რს) მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - დაბლა მიბმული; შირაშული.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - დაბლა მიბმული. შირაშული კათა ეკოსტეპული - შეკრული ხალხი დაშალეს. სილას, ხრემის დო ცემენტის ქუეყანის დო ეკოსტეპული - სილას, ხრემსა და ცემენტს შეურევენ და აურევენ.

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - უკან მიბმული (აქიმიბა). შირ. ეკოსტეპული.

მერსერული (ეკოსტეპული) იხ. ეკოსტეპული - სახელი ეკოსტეპული ზონის - ამოშენილი.

მერსერული (ეკოსტეპული/რს) მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - მიმდროულ შიშვარს, მოხეიანი (ერთ ადგილას).

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - მოხეიანი, მიმდროულ შიშვარს; გალაფ. განყვებთ. ირფელი ართო აკოსტეპული - ყველაფერი ერთად მოხეიანი. მუთი მოხეიანდენ, ცხელდენ, ეკოსტეპული ზონის: მ. ზეპ., გვ. 31 - რაც მოხეიანდენ, კლავს, სპობს (წყვეტს).

მერსერული (ეკოსტეპული) სახელი ეკოსტეპული ზონის - ამოშენილი; ამოშენილი (ხმის). ხმის ეკოსტეპული ზონის, უკუეში რეიშით - ხმის რომ არ ამოილებდეს უკუეშისა მისთვის. გაშხას ეკოსტეპული ზონის და ეკოსტეპული ზონის - კვირას ამოილენ და ამოიტანენ საქმულს.

მერსერული (ეკოსტეპული) მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - ამოშენილი; ამოშენილი (ხმა).

მერსერული (ეკოსტეპული) იგივეა, რაც ეკოსტეპული - დაბლა, დარღვევა, დანახეიანი; ამოშენილი.

მერსერული (ეკოსტეპული/რს) იგივეა, რაც ეკოსტეპული, - მიწ. ნებ. წარს. ეკოსტეპული ზონის - დაბლა მიბმული, დარღვევული; ამოშენილი. ქიანაში ჩხომი დე წყარაზეში ეკოსტეპული - ქვეყნის (ბერი) თემი იყო წყლის ნაპირზე ამოშენილი.

მერსერული (ეკოსტეპული/რს) სახელი ეკოსტეპული ზონის - შირაშული, შირაშული უკან მიბმული. მაგშალა ულეს უსკუ ურემ ეკოსტეპული ზონის - იადონი ულესუა შებეული, ურემი უკან მიჭრიალებს. იხ. ლარწკინი.

მერსერული (ეკოსტეპული) თხალადამოქარაქულად და მიღვეიანი შირაშული. გყურათ ბოშეფი ქოლურუნა ეკოსტეპული: კ. კოშკი, გვ. 93 - ტყუილად

ბიჭები კვდებიან თვალგადმოკარკული
 ყურებით (უკან მიდევნებით). *იხ. ყვირი.*

მარხვინთაშ-ი (ეკოყვინთაფის) *იხ. ეკოყვინთაფ.*

მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფს) სახელი
 ეკაცეინთანს ზნისა - თქვემა, ყვინთაშ
 (მაგ. კერიის პირას). ჭიჭე სთუ თუ ღურულიმა
 გილურეყვი, ეკუეუე ანთ თუ ღო
 ღაჩხირიმა ხე ქიორგაშაფუე: *ა. ცაბ., გვ. 48; ი.
 ყოფშ., გვ. 53* - უმცროსი (პატარა) შვილი ამ
 მკვდართან რომ დადის, მივლემარეს უბიძგა და
 ხელი ცეცხლში აკერევიან. კებურს ელახე ღო
 ეკოყვინთანს - კერიის პირას ზის და
 ყვინთაფს.

მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფს) სახელი
 ეკაცოთანს ზნისა - ამომავაბა. თის
 ბეკაცოთანციე, ღუღიში ჭუაშე
 დოსქედენია: *ი. ყოფშ., გვ. 71* - იმის რომ
 ამოავდებსო, თავის ტყვილისგან მორჩებო.

მარხვინთაშ-ი (ეკოყვინთაფის) *მძღ. ნებ.*
წარს. ეკაცოთანს ზნისა - ამომავაშული.

მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფს) სახელი ეკოყვინთანს
 ზნისა - ამომავაბა. აქია, ვართ მა
 ეკამაყოინე ქლო ვართ სი
 ეკამაყოინე ქია: *მ. სუბ., გვ. 19* - აქო,
 არც მე შემიძლია ამოგიყვანო და არც შენ
 შეგიძლია ამომიყვანო.

მარხვინთაშ-ი (ეკოყვინთაფის) *მძღ. ნებ.*
წარს. ეკაცოთანს ზნისა - ამომავაბანილი.

მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფს) სახელი ეკოყვინთანს,
 ეკაცუნუ (6) ზნათა - შან მისოლა.
 ეკოყვინუ ე ბოში ღო გოურქუე: *მ. სუბ., გვ.
 198* - უკან გაიყოლა ეს ბიჭი და წავიდა
 (გაქანებით). უკანაღე ეკოყუნუ ან ქინი,
 ეკოგოფურგინანსია: *თ. საბოქ., გვ. 263* - უკან
 რომ გამოიყოლებ, მოგაფურთხებსო უკან.
 ეკოყუნანს (მახანა მიაყოლა უკან, მახანაშა
 მიყოლებია უკან) *გრძლ. ნებ.* მიაყოლებს უკან.
 ეკოყუნს (მახანა გაყვა უკან, მახანაშა
 გაყოლია უკან) *გრძლ. ნებ.* ეკაცუნუ (6)
 ზნისა - მიჰყვება უკან.
 ეკოყუნანს (მაოხანაშა გაიყოლა უკან,
 მაოხანაშაშა გაყოლებია უკან, მარხვინთაშ(6)
 გაყოლებია თორმე უკან) *გრძლ. საიფ. ქვ.*
 ეკაცუნუანს ზნისა - უკან გაიყოლებს
 ეკაცუნუ(6) (მახანაშა მიყვა, მახანაშა
 უკან მიყოლია) *გრძლ. ნებ.* უკან გაჰყვება.
 ეკოყუნ(6)/ეკაცუნინ(6) (მაოხანაშა
 შესაძლებელი გახდა უკან მიყოლა, -) *გრძლ.
 შესაძლ. ნებ.* ეკოყუნუანს ზნისა -
 შეიძლება უკან გაიყოლა.
 ეკაცუნ(6)/ეკაცუნინ(6) (მაოხანაშა შეძლო
 უკანგაყოლოდა, -) მარხვინთა(6) შესაძლებია უკან

გაყოლა) *გრძლ. შესაძლ. ნებ.* ეკაცუნუანს
 ზნისა - შეუძლია გაჰყვას უკან.
 ეკაცუნუანს (მახანაშაშა მიაყოლებინა,
 მახანაშაშაშა უკან მიყოლებინებია,
 მარხვინთა(6) უკან მიაყოლებინებდა თორმე)
კაუზ. ეკაცუნუანს ზნისა - უკან
 მიაყოლებინებს.
 მახანაშაშა, მახანაშაშა *მძღ. ნებ.* მიყოლი უკან.
 მახანაშაშა/მახანაშაშა *მძღ. ნებ. მყ.* მისაყოლი.
 მარხვინთაშ *მძღ. ნებ.* წარს. მიყოლილი (უკან).
 მახანაშა/მახანაშაშა *მძღ. ნებ.* წარს. მისაყოლი
 (უკან).
 მახანაშაშა *მძღ. ნებ.* წარს. უკან მიყოლის
 საფასური.

მარხვინთაშ-ი იგივეა, რაც ეკოყვინთაშ-ი.
მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფს) სახელი ეკაცთანს ზნისა -
 ანსაბა, ამომავაბა. ჩე ქულურმრმე, ჭიჭია
 ქიშვილი, უთა ტეკეოფში: *ა. ცაბ., გვ. 141* -
 თორი დაფანე, წითელი ჩავატსოვე, შავით
 გავატე (გამოცანა: ყურძენი იზაბელა). *იხ.
 ფშაფა/შაფა.*

მარხვინთაშ-ი/მარხვინთაშ-ი (ეკოყვინთაფის)
მძღ. ნებ. წარს. ეკაცუნუანს ზნისა -
 ამომავაბანილი.

მარხვინთაშ-ი (ეკოყვინთაფის) *მძღ. ნებ.* წარს.
 ეკოყვინთანს ზნისა - 1. ბანკაშილინი;
 შან მისილი დალაშული. 2. ბანკაშილინი,
 მისრული.

მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფს) სახელი ეკაცთანს,
 ეკოყვინთანს ზნისა - 1. ბანკაშილინი,
 დალაშა შან მისილი. ჩიჭი, ქორმინო, მა
 სქანი ქორი, ეკოთხობანილი სო ქე ეკოყვინთაშ-ი:
საბუქ., გარბ. ზაქ., გვ. 51 - ჩიჭო, გახსოვს, მე
 შენი ქორი, მდევრობაში შენ რომ შეგელოე
 (შეგაცვიო). 2. ბანკაშილინი, მისრული. ქანაშაქათო
 ნგეროშ ვარსდო ეკოყვინთაშ არაბა - გავრია
 მტრის ვარსდო და მოსრა (განყოფილა) ყველა.

მარხვინთაშ-ი (ეკოყვინთაფის) სახელი
 ეკაცთანს ზნისა - ამომავაბა. სკვლით
 ვემორქველენდო, თინა პოიში სკვლემს
 ეკაცთანს ზნისა - ყურით არ
 შეიძლება და მოსმენა, ის რომ პირიდან
 სიტყვებს უშვებდა. ჭანბი პოიში ჭიჭე ჭიჭე
 ბაისი ეკაცთანს ზნისა - აბრეშუნი ძილი
 პირიდან ცოტ-ცოტად ამოუშვებს ჭიჭი

მარხვინთაშ-ი (ეკოყვინთაფის) *მძღ. ნებ.*
წარს. ეკაცთანს ზნისა - ამომავაბანილი.
 პოიში ეკოყვინთაშ დალაშული -
 პირიდან ამომშვებული სიტყვა.

მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფის) *იხ. ეკოყვინთაშ.*
მარხვინთაშ/მარხვინთაშ (ეკოყვინთაფის) სახელი
 ეკოყვინთანს ზნისა - დამლა. კარაბაყალი
 ეკოყვინთაშ: *ბაღს. სიბრ., 1, გვ. 64* - კარაბაყალი
 დამლა.

პერსიანი-ლი (ეკოციმილი/რს) *მიქ. ენებ. წარს.*
ეკოციენს ზნისა - დამოწილი,
დარღვეული. ჯგირი ოსური ეკოციმილი
ოჯახის ამუნენსია დო გლახა-ამუნებულს
გეკარდენსია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 189* - კარგი
ქალი დარღვეულ ოჯახს ააბუნებო და
ცუდი-ამუნებულს დარღვევსო.

პერსიანი-ლი (ეკობარგალი/რს) ძმძაშლით
შქან მიჰყოლა. ეკაძარგალე ქვირაშორი
- ძუნუღლით უქან მიჰყვება კვიცივით. თითო
ხორა მაყალეფი უახხალე
ეკაძარგალე უნა: *შ. ძერ., გვ. 115* - თითო
ქალო ამხანაგები (მღლებლები) უქან
ძუნუღლით მიჰყვებიან.

პერსიანი-ლი (ეკობირაფას) სახელი
ეკაძირუანს, ეკაძირუ (ნ) ზნათა -
შმაბაბა. ვამოღუღრი, ვნატრულენდო,
ქემაშენი - ეკაძირ: *ქსს, I, გვ. 164* - რომ არ
მქონდა, ვნატრობდი, რომ ვიშოვე, შემაძვდა.

პერსიანი-ლი (ეკობირაფილი/რს) *მიქ. ენებ.*
წარს. ეკაძირუანს, ეკაძირუ (ნ)
ზნათა - შმაბაბაშლი, შმაშლაშლი.

პერსიანი-ლი (ეკობირუას) იგივეა, რაც
ეკობირაფა, - სახელი ეკაძირუ (ნ)
ზნისა - 1. ბამოღომაშ უქან; 2. შმაშლაშა.
ეკაძირუ უ ფრინველებს, უწუხენც
გუნებას: *მ.სალ., გვ. 98* - გამოუღებება
ფრინველებს, უწუხებს გუნებას.

პერსიანი-ლი (ეკობიციენს) ზურგს უქან დაციენსა.
ცხენამ კოჩისი უცხენე კოჩი
ეკაძირუანდ უნა: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 169* -
ცხენან კაცს უცხენე კაცი ზურგს უქან
დაცინოდო.

პერსიანი-ლი (ეკობირინაფას) სახელი
ეკაძირინუანს ზნისა - ამონოღება.
ბიგატეკაძირინუ - ვიხი ამონოღა.

პერსიანი-ლი (ეკობირთებას) სახელი
ეკაძიროთუ (ნ) ზნისა - შმაშირეპება,
შინუშება. გურქ ეკაძიროთუ - გული
შემინუხდა.

პერსიანი-ლი (ეკობირთებულ/რს) *მიქ.*
ენებ. წარს. ეკაძიროთუ (ნ) ზნისა -
შმაშირეპეშლი, შინუშეშლი.

პერსიანი-ლი (ეკობირთუას) *იხ.* ეკობირთება.

პერსიანი-ლი (ეკობირუას) სახელი ეკოჭოფუნს
ზნისა - ერთად მიაბამოქარა. გერეფი
ქიმალირთუნანი, ცხენეფი ეკოჭოფუნა
ღუღემს დო ინემს ხოლომა ვეზიართენა -
მგლები რომ მიადგებიან, ცხენები ერთად
მოიკრიან თავებს და იმათ (მგლებს) ახლოს არ
შეუძლიათ მისვლა.

პერსიანი-ლი (ეკოჭყვილი/რს) *მიქ. ენებ. წარს.*
ეკოჭყვილუნს ზნისა - ამონყვიძილი.

პერსიანი-ლი (ეკოჭყვილუნს) სახელი
ეკოჭყვილუნს ზნისა - ამონყვიძა,
ამონსოვი. მინ ძგას ქეკაჭყვილუნს დო
ბრელი წყარე დამქვილუნს: *კ. სამუშ., ქართ.*
ზგა, გვ. 103 - ზოგნი კიდენე ამოხოცეს, ბერევი
წყალში ჩაახრჩვეს.

პერსიანი-ლი (ეკოხიბუ (ნ)
ზნისა - ერთად მიჰყარა. ძვალეფი ეკოხიბუ
მღვა მისია: *შ. ხუბ., გვ. 13* - ძვლები (ერთად)
ყრია (მიხერგილია) ზღვის პირასო.

პერსიანი-ლი ზგზ. ზაპიით. ეკოხო ცხოვერენს -
ზევით ცხოვერობს.

პერსიანი-ლი (ეკოხონს) ალმარათი (*საბირს.*
დეკოხონი დამარათი). ეკოხონი
სამარგალის ირდისას ჩაი ჩანს: *ქსს, I, გვ. 320*
- მთიან (ალმარათ) სამეგრელოში ყველგან ჩაი
თესის (ხარობს). ირ ეკოხონს დიკოხონი
მოყუნსია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 60* - ყოველ
ალმარათს დამარათი მოჰყვებაო. ჭილაიაშ
სოჯი ეკოხონს ზონუნსია: *თ. სახოკ., გვ. 268*
- ქილიანს ხარი ალმარათს ხნავსო. ქიხერეთეს
ართ ეკოხონიშა: *შ. ხუბ., გვ. 19* - მივიდნენ
ერთ ალმარათთან. ეკოხონს/ც ზგზ. უბედურ
კოცე ქუა ეკოხონც მააჭიშუნანც: *ი. ყოფშ.,*
გვ. 177 - უბედურ კაცს ქუა ალმარათზე მოუ-
ნევაო. *შერ. გინოხონი, დინოხონი. იხ. - ხონი.*

პერსიანი-ლი (ეკოხონას) ალმარათი. მისე გაგონებს:
...ეკოხონას ზონუნდუნი, ქვიშას
მიკოთასუნდუნი?: *ი. ყოფშ., გვ. 187* - ვის
გაუგონია: ... ალმარათს რომ ხნავდა და ქვიშას
რომ თესავდა?

პერსიანი-ლი (ეკოხონიას) *კინ.* პატარა ალმარათი.
ართი ეკოხონია აფუ ეკაულარი - ერთი
პატარა ალმარათი აქვს ასასვლელი. *შერ.*
დეკოხონია.

პერსიანი-ლი (ეკოხოვრელი/რს) *მიქ. ენებ. წარს.*
ეკახორტანს ზნისა - მისხარბილი.

პერსიანი-ლი (ეკოხოვრუას) სახელი
ეკახორტანს, ეკოხოვრუ (ნ)
ზნათა - მისხარბება; ბამრის ერთად მიჰყარა.
ძვალე ქეკოხოვრუ ძგასე: *ქსს, I, გვ. 209* -
ძვალე მიხერგილია ნაბირზე. ძელი ჩხონსე
უჭკომუნე დო ძვალე ქეკოხოვრუ ძგასე:
ა. ცაგ., გვ. 62 - რბილი თევზს შეუჭამია და
ძვალე ხერგივით მიყრილია ნაბირზე.

პერსიანი-ლი (ეკოხუნას) სახელი ეკოხე (ნ),
ეკოლოხოლე (ნ) ზნათა - ზღომბ
რისიშა ახლოს. ყებურს ქეკოხე (ნ) დო
თუთუმს ქემაღლუნას - კერასთან ზის და
თუთუმს აბოლებს. ხვალე ეკოხე ეკოხე ეკოხე
ართ განიშე ყებურსიე...: *ი. ყოფშ., გვ. 10* -
მარტო რომ იჯდომება ერთ მხარეს
კერასთანო. დღაიამ ნაკოჩანუს ეკოხე (ნ)

ჩილო - დადიანის ნაემგეს (ნაკაცარს) ჰყავს (უზის) ცოლად.

ამონუნაზი (ეკონუნაფას) სახელი ეკახუნუანს, ეკუხუნუანს ზნათა - 1. ამონამ, ამონუვან რანიმე დაბალი ამონილიან. გეკახუნან კოდემა - ამოსვამს ებოდებუ. შორ. გუმახუნუნანს 2. ცოლად დასმამ. ჩილო ქეკუხუნეს ართი ცირა - ცოლად დაუსვეს ერთი გოგო. ჩქიში ოსურისქუას ჩილო ქეკუხუნუანქ: *ი. ყოფშ.*, გვ. 11 - ჩემს ქალიშვილს ცოლად დაეუსვამ.

ამონუნაზი (ეკონუნაფილს) მიჭ. *ნებ. წარს.* ეკუხუნუანს ზნისა - დასმული; შერთული (ცოლად).

ამონუნაზი (ეკონუნაფას) სახელი ეკუჯიკუანს ზნისა - ნაბიძგება, ხელის ნაპირა, ჰნიპაპი. შუმოლს ეკოჯიკაჟა ფაკონია: *სახ. სიძრ.*, *ი. გვ.* 158 - მივრალს ნაბიძგება (ხელის ეკრა) არ უნდაო.

ამონუნაზი (ეკონუნაფას) სახელი ეკიკუშანს ზნისა - თან ნაღვება, ამონიღვება (ვისმესი ან რისმესი). ლებარდებამ თემი ჩილო გეკი'ო'ჯუხუე - ლებარდებამ თავისი ცოლი თან ამოიყვანა.

ამონუნაზი (ეკონუნაფას) მიჭ. *ნებ. წარს.* ეკიკუშანს ზნისა - თან ამონიღვებული, ამონიღვანილი.

ამონი (ეკუას) *იხ.* ლეკუა.

ამონი (ეკონუნაფას) მიჭ. *ნებ. წარს.* ეკუდეღანს ზნისა - კომოციღვებული. ქოთოთმეფი არბო ეკუდეღერი აფუ - ყველა ქათამი კომოციღვებული ჰყავს.

ამონი (ეკონუნაფას) სახელი ეკუდეღანს ზნისა - კომოციღვება (მომღვება). *იხ.* კუდეღი.

ამონი (ეკონუნაფას) სახელი ეკურს ზნისა - ასობარ (რანიმე მალად ადგილზე). ოკო ეკობართათ მტამა - უნდა ავიდეთ ნაპირზე. ეკიღვ მუღენი მტამა: *ი. ყოფშ.*, გვ. 89 - ავიდა გაღმა ნაპირას

ეკურს (მარათა ავიდა, მარათაჟა ასულა, მარათა) ავიდოდა თურმე) *გრდუ.* *საშ.* ავა (ავალს).

ეკოლინენ/ეკიორთენ (მარათა/მარათა შესაძლებელი გახდა ასულა, მარათა/მარათაჟა შეძლო ასულიყო, მარათაჟა) შესაძლებია ასულა) *გრდუ.* *შესაძლ.* *ნებ.* ეკურს ზნისა - შეიძლება ასულა.

ეკოლინენ/ეკიორთენ (მარათა/მარათა შესაძლებელი გახდა ასულიყო, მარათა/მარათაჟა შესაძლებია ასულიყო, მარათაჟა) შესაძლებია ასულა) *გრდუ.* *შესაძლ.* *ნებ.* ეკურს ზნისა - შეუძლია ავიდეს.

ამონუნაზი/ამონი მიჭ. *მოქმ.* ამსვლელი.

ამონუნაზი/ამონი მიჭ. *ნებ.* *გრ.* ასასვლელი. **ამონუნაზი** მიჭ. *ნებ.* *წარს.* ასული. **ამონუნაზი** მიჭ. *ნებ.* *წარს.* ამონასვლელი. **ამონუნაზი** მიჭ. *ნებ.* *წარს.* ამონისის საფასური. *იხ.* კლავ.

ამონი ხეშაღი რისი შვიდედაჟა ყველის ამონასვინად. ყვეთი ვერგუხე ვაღქე ეკოროთუ - ყვეთი არ ვარგა, ყველი არ შედედდა.

ამონი, **ამონი** (ეკონუნაფას) იგივეა, რაც ეკინა, - ანვია, ალვია. საჩხინოლეფი ღომეშერე, ეკუნიით გაბაკიშე: *ი. ყოფშ.*, გვ. 133 - სალხინოლეფი დამთვრალა, ანეთი მავიდიდან. ეკუხუნეს ოდგიმისე ღო ჯიბემა ქალედეღუ: *ა. ციხ.*, გვ. 35 - აილა სადგისი და უბიბეში ჩაიღო.

ამონი (ეკონუნაფას) ამონიღვება. *იხ.* ეკონუნაზი. *შორ. კოპონ.* კურმუ (სოფელი მარტილის რაიონში).

ამონი (ეკონუნაფას), **ამონი** (ეკონუნაფას) სახელი ეკურმულანს ზნისა - ამონიღვება, ამონიღვანი. ხეს ართი არდელი გეკიკურმულუე, მუღვარენი - ხელზე ერთი ადგილი ამომეზურცა, რაღვდა.

ეკონუნაზი (ამონიღვანი ამონიღვება, მარათაჟა) ამონიღვება, ამონიღვანი (ამონიღვება) *გრდუ.* *ნებ.* ამონიღვება. ეკონუნაზი (ამონიღვანი ამონიღვება, მარათაჟა) ამონიღვება, ამონიღვანი (ამონიღვება) *გრდუ.* *ნებ.* ამონიღვება. ეკონუნაზი (ამონიღვანი ამონიღვება, მარათაჟა) ამონიღვება, ამონიღვანი (ამონიღვება) *გრდუ.* *ნებ.* ამონიღვება. **ამონი** (ეკონუნაფას) მიჭ. *ნებ.* ამონიღვება.

—**ქლ** სოფელი ანარმობეს ნებითი გვარის წარსული დროის მიმღობას - ან თემისწინანი ზნისტიგან: ხანტურელი (შორ. ხანტურანი) მოხატულმა: სქანი თოლი ხანტურელქ მუშ მანწარათი დამალორუ: *ქს.*, *ი. გვ.* 73 - შენმა თელამ ხანტულამ (მოხატულამ) რა მწარედ მომატყუა. ჰქელი: ჰელი მთქე შეკერილი შარვალი (შორ. ჰანსი კერას); მელი მოხელილი (შორ. მანს ზელს). *იხ.* -ურ.

—**ქლ** სოფელი მა-პრეფიქსთან (მა- -ელ) ანარმობეს მოქმედებითი გვარის მიმღობას: მა-კეთუხედი მეუთებელი, წა-მა-ცონებელი - გამეფებელი; ჩქიში წამაცონებელი მუქ დაგაბად ათამ სქეამი: *ქს.*, *ი. გვ.* 73 - ჩემი გამეფებელი რამ დაგაბად ასე ლამაზი.

ქლ-ი (ელს) *მოქმ.* იქლი. *იხ.* იბლი, ივლი, ელიშ კოკა, ელიშია (*ა. მყ.*).

ქლ-**1** *თოლი* *ზნისწინი* (ე- და ლა- ე-მარტივი ზნისწინია, - ლა- ნაწილაკი) 1. ჩვეულებრივ აღნიშნავს მიმართულებას აღმაცვრად, გვერდით, ნაპირას ჩადენილი მოქმედებისა. ამ

მნიშვნელობას მარტივ ე ზნისწინს აძლევს და-
წინააღმდეგობა: ელა-სხაპუ გვერდით ცეკვა; ელა-
წინა აღმაცრად შეხედვა; ელა-ყოთამა
ჩადგება; ელა-ხუნა გარეთ (გვერდით) ვდგობა.
2. ზნის უსრული სახის ფორმას აქცევს სრული
სახისად: ელა-სხაპუ ცეკვა (ჰორ. სხაპუ
ცეკვა); ელა-ყოთუ გარეთ, გვერდით დასადლო
(ჰორ. ოყოთუ აადლო). 3. ანმოს ფორმას
აძლევს მყობადის მნიშვნელობას: ელა-ნწყუნს
ამოაძრობს (ჰორ. ნწყუნს აძრობს), ელა-
ნყურუ(ნ) გვერდით დანვება (ჰორ.
ინყურუ(ნ) ნვება). იხ. ალა-. ჰორ. ელა-.

კა² *პრეფიქსი* ზოგიერთი ზედსართავი
სახელისაგან, განსაკუთრებით ფერის
აღნიშვნელთაგან, ოდნაობით ხარისხს
აღნიშობს. რჩე თითარი: ელა-რჩე ოდნე
თითარი გვერდიდან, ზედაპირულად (ჰორ. მო-
რჩე მოთითარი); ელა-ჭითე ზედაპირულად
ოდნე წითელი (ჰორ. მო-ჭითე მოწითალო).

კა³ *აბინილი* (ელაბინილ/ს) მიჰ. ენებ. წარს.
ელაბინუნს ზნისა - ამოგლანდული.

კა⁴ *აბინილი* (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ზნისა - ამოგლანდვა; დროებით ამოპარვა, -
ამოგლანდვა.

კა⁵ *აბინილი* (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს -
ამოგლანდვა (გვერდით), ბიჰებება. მეურქ
შარასინი, კენტი ელ შო ბიჰუ - გხაზე რომ
ვიდვიდარ, ვიხი მატეს ამობუნელი. საშმიო რე
გიორთინი, ხოლოს მოკო ქელ გაბიჰე :
მსალ., გვ. 44 - საშმიო, რომ ნაიქცე, ახლოს
მინდა ამოვიდგე.

ელაბინუნს/ელაბინუნს (ელაბინუნს
ამოაბინუნს, ელაბინუნს ამოაბინუნს,
ელაბინუნს ამოაბინუნს) ამოაბინუნს
ამოაბინუნს.

ელაბინუნს/ელაბინუნს (ელაბინუნს
ამოაბინუნს, ელაბინუნს ამოაბინუნს,
ელაბინუნს ამოაბინუნს) ამოაბინუნს
ამოაბინუნს.

ელაბინუნს/ელაბინუნს (ელაბინუნს
ამოაბინუნს, ელაბინუნს ამოაბინუნს,
ელაბინუნს ამოაბინუნს) ამოაბინუნს
ამოაბინუნს.

ელაბინუნს/ელაბინუნს (ელაბინუნს
ამოაბინუნს, ელაბინუნს ამოაბინუნს,
ელაბინუნს ამოაბინუნს) ამოაბინუნს
ამოაბინუნს.

ამოაბინუნს (ელაბინუნს) ამოაბინუნს
ამოაბინუნს (ელაბინუნს) ამოაბინუნს.
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ამოაბინუნს.
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ამოაბინუნს.
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ამოაბინუნს.
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ამოაბინუნს.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) ამოაბინუნს
ამოაბინუნს.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ზნისა - ბეპარდით დასხმა, დადვარა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - 1. აბინუნს,
ამოგლანდვა, 2. გიგმა (გაგ, ხარისა) უღელქო
სხვასთან. მეზობელიში ხოთინა ელაბინუნს
მეში - მეზობლის ხართან უბა თათისი.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ზნისა - ამოგლანდვა. ჰორ. ელაბინუნს.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ზნისა - ჩასუნა. ხაქუ ქელაბუნს ხასლას - დანა
ჩასო (გაუყარა) გვერდზე.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ზნისა - ამოგლანდვა; დროებით ამოპარვა, -
ამოგლანდვა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ზნისა - ამოგლანდვა; დროებით ამოპარვა, -
ამოგლანდვა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - ბასუნსა,
ოდნე ბასუნსა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - ბასუნსა,
ოდნე ბასუნსა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - ბასუნსა,
ოდნე ბასუნსა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - ბასუნსა,
ოდნე ბასუნსა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - ბასუნსა,
ოდნე ბასუნსა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - ბასუნსა,
ოდნე ბასუნსა.

ელაბინუნს (ელაბინუნს) სახელი ელაბინუნს
ელაბინუნს (ელაბინუნს) ზნისა - ბასუნსა,
ოდნე ბასუნსა.

ამოუყენებს გვერდით
 ელუდირთუ(ნ) (ელუ უაფრით ამოუდგა,
 ელუ უაფრით ამოსდგომია, ელუდირთუ(ნ)
 ამოუდგებოდა თურმე) *გრდუ. ერბ.* ამოუდგება
 (გვერდით).
 ელუდირთუ(ნ) *მძღ. მოქ.* ამოუდგომი (გვერდით).
 ელუდირთუ(ნ) *მძღ. ერბ. მკ.* გვერდით ამოუდგარი.
 ელუდირთუ(ნ) *მძღ. ერბ. წარს.* ამოუდგომის
 საფასური.
 ელუდირთუ(ნ) *მძღ. ერბ. წარს.* ამონადგომი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) *მძღ. ერბ. წარს.*
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - გვერდით
 ამომდგარი. მისით შეუღებ დომჭირიგასენ
 ელადგინერი ჭიანჭველია - ვისაც
 შეუძლია ჩააქროს ამომდგარი წითელი
 განთიადი. *იხ. ელადგინა.*

ელუდირთუ(ნ) (ელადგუბას) სახელი ელუდირთუ(ნ)
 ზნისა - გვერდით დება. მისით თორ გური
 ელადგუნ, მა თიმით ვეფთხობრე: *ქსს, I, გვ. 88* -
 ვისაც ორი გული უძევს (მკერდში), მე
 მისთვის არ ვამღერებ (საკრავზე). *გვადტ.*
 ყურიძრში მაგრად გარტყმა.

ელუდირთუ(ნ) *ჯგფ. საშუალოდ; შუაში.* იგივეა, რაც
 ელუდირთუ(ნ). თი კორი ელადგინერს
 ოხორანს - ის კაცი შუაში სახლობს.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - გვერდით,
 მიხომდება (თავისა). გომინდურე, გომინდურე,
 დუდი ქელუდირთუ(ნ): *ა. კოფე, გვ. 171* -
 გაჭირულა, გაბერილა თავი მიუზომებია.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) *მძღ. ერბ. წარს.*
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - გვერდით,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება;
 გმამსანაგამაბა რამეში; თანამდგომელი,
 მამსანაგამაბა რამეში; თანამდგომელი,
 მამსანაგამაბა რამეში; თანამდგომელი.
 ცხვენს ცხანა
 გიმედური, ინა ვარდუ ცურუ,
 ემალათირუნი, - თინა რდუა: *თ. საბოკ, გვ. 266* -
 ვინც სხვენზე დათესა ყანა, ის კი არ
 იყო სულელი, არამედ ის, ვინც მას ემზანაგაო
 (შეეზიარა).

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

ელუდირთუ(ნ) (ელადგინერს) (ელადგინერს) სახელი
 ელუდირთუ(ნ) ზნისა - შენაცვლება,
 შედარებალი.

თინა დო ელ უ ლ უ ე ტ ანიში: ა. ცხე, გვ. 94 – ნახა ის და აუარა განზე.

ელუღუანს (ელაღუან გვერდით აუარა, ელუღუანა გვერდით აუელთა, ელუღუანა გვერდით აუელთა, ელუღუანა გვერდით აუელთა) აუელთა თურმე გრდმ აუელის გვერდს აუქცევს

ელუღენენ (ელაღენ შესაძლებელი გახდა გვერდის აქცევა, ელუღუანა შესაძლებელი ყოფილა გვერდის აქცევა) გრდუე შესაძლ. ენებ. ელ უ ლ უ ან ს ზმნისა – შეიძლება გვერდის აქცევა

ელუღენენ (ელაღენ შეძლო გვერდი აქცევა, ელუღუანა შესაძლებია გვერდის აქცევა) გრდუე შესაძლ. ენებ. ელ უ ლ უ ან ს ზმნისა – შეუძლია გვერდი აუქციოს

ელაღუანამ/ელაღუან მიღ. მოქმ. ამეღელი, ვინც გვერდს აუქცევს

ელაღუანამ/ელაღუან მიღ. ენებ. მე. გვერდადაქცევი.

ელაღუანამ მიღ. ენებ. წარს. გვერდაქცეული, გვერდავლილი.

ელაღუანამ მიღ. ენებ. წარს. გვერდნადაქცევი.

ელაღუანამ მიღ. ენებ. წარს. გვერდაქცევის საფასური.

ელაღუანამ-ი (ელაღუანამის) მიღ. ენებ. მე. ელ უ ლ უ ან ს ზმნისა – გვირდნასაველი, გვირდნასაველი.

ელაღუანამ-ი (ელაღუანამის) მიღ. ენებ. წარს. ელ უ ლ უ ან ს ზმნისა – გვირდნასაველი, გვირდნასაველი.

ელაღ-ი (ელაღ) ელაღი. ელ ა მ ს ე ლ ა მ ი გითმაბიჯანდუა: ხალხ. სიძრ., I, გვ. 42 – ელამი ელამს დასცინოდაო.

ელაღამრეშა (ელაღამრეშას) სახელი ელ ე მ ა რ მ უ ან ს ზმნისა – ოღნაპ კიჟლოზა. ჯაშე გვინანთეფი რე ლო კინეტიხე ნატასაზე, მუჟმათი რენი, ქ ე ლ ე მ ა რ მ უ ან ს – ხიდან ჩამონავარდნი და თებოს გატეხეთი რამდენადმე (ოღნავე) კოჭლოზს.

ელაღამრეშა (ელაღამრეშას) სახელი ელ ე მ ა რ მ უ ან ს ზმნისა – ღამრეშა, მარცხის მოსვლა რისამე ახლოს (გვერდით). დელიბიქ კერიამ პოქს (//ვის) ქ ე ლ ე მ ა რ მ უ ან ს : თ. სახოკ., გვ. 246 – დელიბერს კერიის პირას მარცხი მოუვიდაო (გაგებარაო).

ელაღამრეშა-ი (ელაღამრეშას) ტყავაპაროგინი (დ. ფიფი).

ელაღ-ი (ელაღ) იგივეა, რაც ელ ა მ ი , – ელამი. ზღო. მარლი.

ელაღამრეშა (ელაღამრეშას) სახელი ელ ე მ ა რ მ უ ან ს ზმნისა – ტირილი (გარეთ, გვერდით მყოფის...); ამოტირილი. ალახე ლაფარას

ლო ე ლ ე ნ გ ა რ ს – ზის ლაფაროში და ტირის ელანგარას (ელანგარა (←ელა-ონგარა) შეიტარა, ელ-ონგარაშა შეუტარებია) გრდმ შეიტარებს (ტირილით ანგარის უნევეს).

ელენგარს (ეფ. ელანგარას იხაშა იტირებს (გარეთ, გვერდით), ელ-ონგარა (←ელა-ონგარა) იტირა, ელ-ონგარაშა უტირა, ელ-ონგარაშა ტიროდა თურმე გრდუე. საშ. მოქმ. ტირის (გარეთ).

ელენგარენ (ელენგარენენ) (ელ-ონგარა (←ელა-ონგარა/ელ-ონგარა) შესაძლებელი გახდა ამოტირილი, ელ-ონგარაშა შესაძლებელი ყოფილა ამოტირილი) გრდუე შესაძლ. ენებ. ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს ზმნისა – შეიძლება ამოტირილი (გარეთ ტირილი).

ელანგარენ (ელანგარენენ) (ელანგარა (←ელა-ონგარა) შეძლო ამოტირა, ელ-ონგარაშა შესაძლებია ამოტირა) გრდუე შესაძლ. ენებ. ელ ა ნ გ ა რ ა ნ ს ზმნისა – შეუძლია ამოტიროს (ტირილით მოიხოს გული).

ელანგარაჟუანს (ელანგარაჟუანს ამოტირებინა, ელ-ონგარაჟუანს ამოტირებინებინა, ელ-ონგარაჟუანს ამოტირებინებდა თურმე) კაჟმ. ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს ზმნისა – ამოტირებინებს.

ელანგარაჟუან/ელანგარაჟუან მიღ. მოქმ. ვინც გვერდით დგას და ტირის; შემომტირებელი.

ელანგარაჟუან მიღ. ენებ. მე. გამოსატირალი.

ელანგარაჟუან მიღ. ენებ. წარს. გამოტირებული; ვის გამოც ბევერი იტირეს.

ელანგარაჟუან მიღ. ენებ. წარს. გამოსატირი.

ელანგარაჟუან მიღ. ენებ. წარს. გამოტირილის საფასური.

ელანგარაჟუან მიღ. ენებ. წარს. გამოტირებელი.

ელანგარაჟუან (ელანგარაჟუანს) სახელი ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს ზმნისა – ამოღამაჟა; მინსოჟა, მიღამაჟა რისამე ... გეჟეჟუე კეჟი, ელ უ ნ წ ყ უ ე ნაყ-ტუტასჟ: ქსს, II, გვ. 44 – ...აილო კეჟი, აფხიკა (ამოავლო) ნაყარ-ტუტა.

ელანგარაჟუან (ელანგარაჟუანს) სახელი ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს ზმნისა – 1. ამოქროზა (მაგ., ხანჯლის ქარქაშიდენ...). 2. ამოქრან; ამოქრან, ამოქრან (მაგ., ბეჟის საკლავიდან). ზღო. ელანგარაჟუან.

ელანგარაჟუან-ი (ელანგარაჟუანის) მიღ. ენებ. წარს. ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს ზმნისა – ამოქროზილი, ამოქრანული; ამოქრანილი.

ელანგარაჟუან (ელანგარაჟუანს) სახელი ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს ზმნისა – მინსოჟა, მინსოჟა.

ელანგარაჟუან (ელანგარაჟუანს) სახელი ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს ზმნისა – თის ელანგარაჟუანა: ხალხ. სიძრ., I, გვ. 47 – რასაც ვერ ასწავლი, იმას ნუ აჟოტირებთო. ეჟე ელ უ ა ნ გ ა რ უ ან ს : ქსს, I, გვ. 71 – წევით ვერ აწვდი ვას. კუტაქაქ ვე ელ ა ნ გ ა რ უ ან ს, მაღალქ გამოდირეკე ლო ჟუნაქ

ელურინუანს (ელაურინა ამოუყენა, ელაურინა ამოუყენებია) *გრძლ. სახე. ქვ.*
 ელარინუანს ზმნისა - ამოუყენებს.
 ელარინე(ნ) (ელაურინა შესაძლებელი გახდა ამოდგომა, - ელაურინა(ნ) შესაძლებელი ყოფილა ამოდგომა) *გრძლუ. შესაძლ. ვერბ.*
 ელარინუანს ზმნისა - შეიძლება იდგეს (გარეთ, გვერდით).

ელარინე(ნ) (ელაურინა შეძელი მდგარიყო, - ელაურინა(ნ) შესაძლებია ამოდგომა) *გრძლუ. შესაძლ. ვერბ.* ელურინუანს ზმნისა - შეუძლია ამოუდგეს

ელარინაფუანს (ელაურინაფუა ამოუყენებინა, დააყენებინა; ელაურინაფუა დაუყენებინებია, ელაურინაფუა(ნ) დააყენებინებდა, ამოუყენებინებდა თურქი) *კაუზ.*
 ელარინუანს ზმნისა - დააყენებინებს გარეთ.

ელარინალო // ელარინალო // ელარინა // ელარინალო მიჰლ. მიჰლ. ამომდგომი; დამყენებელი; გვერდით მდგომი.
ელაურინალო მიჰლ. ვერბ. მე. ამოსადგომი; დასადგომი.

ელარინალო მიჰლ. ვერბ. წარს. ამომდგარი; გარეთ მდგარი.
ელარინა/ელარინალო მიჰლ. ვერბ. წარს. გარეთ ნადგომი.
ელარინაპრი მიჰლ. ვერბ. წარს. გარეთ დგომის საფასური.

ელარინალო-ი (ელარინელ/რს) მიჰლ. ვერბ. წარს.
 ელუდირთუ(ნ), ელარინუანს ზმნათა - ამომდგარი; ბარათი მდგომი.

ელარსილო-ი (ელარსიოლს), ელარსიოლასა (ელარსიოლასას) სახელი
 ელურსიოლუ(ნ), ელარსიოლუანს ზმნათა - სრიბლით ამოსკლბა, ამოსრიბაება; ტრიბლი ბარათი. შონეში გვაღუფთზე გელურსიოლუ ქექე ბორიამქ - სენების მთებიდან ამოსრიბადა ნელი ნიათი (ქარი).

ელარქინალო-ი (ელარქინელ/რს) მიჰლ. ვერბ. წარს. ელარქინანს, ელარქინდუ(ნ) ზმნათა - ამორქინილი; გამორქინილი.

ელარქინუა (ელარქინუა) სახელი
 ელარქინანს, ელარქინდუ(ნ) ზმნათა - ამორქინა; გამორქინა.
 გელარქინდუ შვაგო თუმაქი, ართიანც გელმალუანცინი - გამორქინა სხვისი თმა, ერთმანეთს რომ აფუტყებს.

ელარნაშა (ელარნაშას) სახელი ელურწუანს ზმნისა - ელნაშა; ლოპაზუ (ყურის ძირთან) ნაპარტყუნაება.

ელარნაშა (ელარნაშას) სახელი ელარწაფუანს ზმნისა - ბამოცდა. ათე

უბელური წანასი კორქი ირუფელი ოკო ელურწაფუენი, ელუხვარუენი - ამ უბელური ნელს კაცმა ველაფუერი უნდა გამოცადო, მოიხბარო.

ელარჯი-ი (ელარჯის) ყველშერაჟული (ჩასარმულ-ჩაზელოლი) ლომი. ადულებულ წყალში გახსნიან სიმინის ფეჭილს და შიგ ჩაჭრიან ბლომად ჭჭინტ ვეჯელს. რამდენჯერმე მაგრად მოხელენ. ფეჭილი რომ მოიხბარებია, ელარჯი ლომივით გასქელდება. ჩოგნით ამოიღებენ და ჭამენ. ძალიან მსუყე და გემრიელია. ბევრს ვერ შეჭამ (ს. მაკალ., გვ. 207). ლომს ქვაბიდან სანახევროდ რომ ამოიღებდნენ, მოსულ ჭჭინტ ვეჯელს (ჭაბაყველს) ან ახლადგადაზელოლ სულუჯელს თხლად დაჭრიდნენ და ბლომად ვეჯელს ჩაყრიდნენ ქვაბში. ქვაბს ისეც ცეცხლზე ჩამოკიდებდნენ და სუთით (კორპით) ჩაზელდნენ ლომთან ერთად. ცოტა ხანს ასე დატოვებდნენ, მერე კი გადმოიღებდნენ და დააგებდნენ. ლომი იწებოდა (ოზინდათა) (ბასალბი, ტ. III, ნაწ. II, გვ. 207; 208). შექრენაქ იყუადა, ელარჯი ბჭუკმათისა; ხალხს სიბრ., I, გვ. 158 - შიშილობა თუ იქნა, ელარჯი ჭამდითო. შორათისა ჩხანათა, ელარჯის ფჩანანია; კ. საშუშ., ქხს, გვ. 12 - მოდიო მზეო, ელარჯს გვაჭმევენო.

ელასოშა (ელასოფუანს) სახელი ელასოფუენს ზმნისა - რისამე ამოსეპაზა. ცუჯი გელასოფუ - ყური აუნია (ამოგლიჯა). ორგინს პურასკია გელასოფუ - ბოსტანში პრასი მოგლიჯა.

ელასხაპა (ელასხაპას) სახელი
 ელასხაპანს ზმნისა - 1. გვარდით ამოსხაპაება; ცეკვაში პარტნიორობის ბანაება. ჩქიმი მღაბი ქორექი-და, ქელმოსხაპი! - ჩემი გოგო თუ ხარ, მეცეკვე დროს მიინადირენსინო, ქელასხაპანს - დროს რომ მოიხელთებს, ამოუსკუპდება. 2. ამოსტომა. ზღო. ემასხაპა. ელასხაპანს (ელასხაპა ეცეკვა, ელასხაპანა ცეკვაში პარტნიორბა გაუნევი, ელასხაპანა(ნ) ეცეკვებოდა თურმე) *გრძლუ. ვერბ. ეცეკვება; ამოუსკუპდება.*
ელისხაპე(ნ)//ელისხაპინე(ნ) (ელისხაპინე შესაძლებელი გახდა ცეკვებოდა, -) *გრძლუ. შესაძლ. ვერბ.* ელასხაპანს ზმნისა - შეიძლება ცეკვაში პარტნიორობის განევა. ელასხაპე(ნ)//ელასხაპინე(ნ) (ელასხაპინე შეძელი ცეკვებოდა, - ელასხაპინა(ნ) შესაძლებია ცეკვებოდა) *გრძლუ. შესაძლ. ვერბ.*
 ელასხაპანს ზმნისა - შეუძლია ცეკვოს. ელასხაპაფუანს (ელასხაპაფუა ეცეკვებინა, ელასხაპაფუა ცეკვაში პარტნიორბა გაუნევიებია, ელასხაპაფუა(ნ) ცეკვაში პარტნიორბას ანევიებდა თურმე) *კაუზ.*

ელასხაპანს ზნინსა – აცეკვებინებს, ცეკვაში პარტნიორობას გაანკურებს. **ელასხაპანს/ელასხაპანს მიძღ. ვიძღ. ცეკვაში პარტნიორობის გამწევი.**
ელასხაპანი მიძღ. ვიძღ. ცეკვაში პარტნიორობის გასანაწევი; ამოსახტომი.
ელასხაპან მიძღ. ვიძღ. წარს. ცეკვაში პარტნიორობა-განანწევი; ამონახტომი.

ელაჟა (ელაჟას) სახელი ეუოლე(ნ) ზნინსა – პარლან; ბღება. ხათეგემიოლე ზამინქი – მამინევე ამივარდა ქველი. შუური შუური რენია, გეოლე-ღა, ფური რენია: საღს. სიბრ., I, გვ. 161 – ცხვარი ცხვარიო, თუ ავარდა(გაცხარდა) – ცხარეო. კვირკვეში ბირია გეიოლე ენი, ქიანას ქათოფუნანუც: კ. ხაშუშ.ქართ. ზებ., გვ. 110 – ივლისის ქარი რომ დაიქროლებს (ამოვარდება), ქვეყანას გათელავს (ქვემ მოიქცევს).

ეუოლეუ(ნ)(ეოლე) აუვარდა, ელაჟა ავარდნია, ენოლაჟა(ნ) აუვარდებოდა თურმე) გრდუც. ვიძღ. ხახხე. აუვარდება.
ელაჟას ენაცვლებს ეცოთამა აგდება შღრ. ეუოლეუ(ნ) აუვარდება: ეცოთანს აუგდება. იხ. ეცოთამა.

ელაჟალირი (ელაჟალირს) მიძღ. ვიძღ. წარს. ელაჟალუნს ზნინსა – ბეპარლით აღმოცენებული (ამოსული).

ელაჟალა (ელაჟალას) სახელი ელაჟალუნს ზნინსა – აღმოცენება(გვერდით). ბინეზიში ჯინს ელაჟალუნსი ნი, თინაოკო ჩუურუტინუნე – ვაზის ძირში რომ ამოვა, ის უნდა მოაშორო. ელაჟალუნს (ელაჟალა გვერდით ამოვიდა, აღმოცენდა; ელაჟალა აღმოცენებულა; ელაჟალა(ნ) აღმოცენებოდა თურმე) გრდუც. ვიძღ. აღმოცენდება(გვერდით).
ელაჟალუნს (ელაჟალა ამოვიდა; ელაჟალა ამოსვლია; ელაჟალა(ნ) ამოვიდა, აღმოცენებოდა თურმე) გრდუც. ვიძღ. ხახხე. აღმოცენდება, ამოუვა (გვერდით).
ელაჟალაჟუნს (ელაჟალაჟა აღმოცენებინა, ელაჟალაჟა აღმოცენებინებია, ელაჟალაჟა(ნ) აღმოცენებინებოდა თურმე) კაუზ. ელაჟალუნს ზნინსა აღმოცენებინებს (გვერდით).
ელაჟალარი // ელაჟალა მიძღ. ვიძღ. აღმოსვლელი, აღმოცენებელი. ელაჟალარი მიძღ. ვიძღ. აღმოსვლელი, ამოსვლელი.
ელაჟალარი მიძღ. ვიძღ. წარს. აღმოცენებელი (გვერდით).
ელაჟალა მიძღ. ვიძღ. წარს. აღმოცენი.
ელაჟალარი მიძღ. ვიძღ. წარს. აღმოცენების საფასური.

ელაჟალი (ელაჟალს) მიძღ. ვიძღ. წარს. ეუოლე(ნ) ზნინსა – ამარდნილი; აბარტული, ნარაზამდარი კანი; ანკვიტლი (ლილი); თხილამურიში გინონინს ელაჟალი მავუ ფური: ი. ყოფშ., გვ. 162 – თხილამურზე დგომით ავარდნილი ბაქვის ფერი.

ელაჟაჟა, ელაჟაჟა (ელაჟაჟას) სახელი ელაჟაჟანს ზნინსა – სამსა. წინადაში ელაჟაჟა ელე ბორცხეთი – ჭუჭყით სახე ფრწილები აქვს ჩხოუს გეე ჟეჟე ქვარა ოდიარეთი დო წყარით – ძროხას ამოუვსო მუცელ ბალახითა და წყლით. ელაჟაჟანს(ელაჟაჟა ამოვსო, ელაჟაჟა ამოუვსო) ამოვსებდა თურმე) გრდმ. ამოვსებს.
ელაჟაჟანს(ელაჟაჟა აივსო, ელაჟაჟა აივსო) გრდმ. სათა. ქე. ელაჟაჟანს ზნინსა – ამოვსებს.

ელაჟანს (ელაჟანს ამოუვსო, ელაჟანს ამოუვსო) გრდმ. ხახხე. ქე. ელაჟანს ზნინსა – ამოვსებს.

ელაჟაჟაჟე(ნ) (ელაჟაჟაჟე გაივსო, ელაჟაჟაჟე(ნ) გაივსებულა) გრდუც. ვიძღ. ელაჟანს ზნინსა – გაივსება.

ელაჟაჟაჟე(ნ) (ელაჟაჟაჟე გაივსო, ელაჟაჟაჟე(ნ) გაივსებულა) გრდუც. ვიძღ. ელაჟანს ზნინსა – გაივსება.

ელაჟანინ(ნ) (ელაჟანინა შესაძლებელი გახდა ავსება, – ელაჟანინა(ნ) შესაძლებელი ყოფილა ავსება) გრდუც. შესად. ვიძღ. ელაჟანს ზნინსა – შეიძლება გაივსოს.

ელაჟანინ(ნ) (ელაჟანინა შეძლო ამოვსო, – ელაჟანინა(ნ) შესაძლებელი გახდა) გრდუც. შესად. ვიძღ. ელაჟანს ზნინსა – შეიძლება ამოვსოს.

ელაჟაჟაჟანს (ელაჟაჟაჟა ამოვსებინა, ელაჟაჟაჟანს ამოვსებინებია, ელაჟაჟაჟანს(ნ) ამოვსებინებოდა თურმე) კაუზ. ელაჟანს ზნინსა – ამოვსებინებს.

ელაჟაჟაჟაჟანს (ელაჟაჟაჟაჟანს ამოვსებინებოდა თურმე) მიძღ. ვიძღ. ამოსვლელი.

ელაჟაჟაჟაჟანი მიძღ. ვიძღ. ამოსვლელი.

ელაჟაჟაჟაჟანს მიძღ. ვიძღ. წარს. ამოსვლელი.

ელაჟაჟაჟაჟანს მიძღ. ვიძღ. წარს. ამოსვლელი.

ელაჟაჟაჟაჟანს მიძღ. ვიძღ. წარს. ამოსვლელი.

ელაჟაჟაჟაჟანს (ელაჟაჟაჟაჟანს) სახელი ელაჟაჟაჟაჟანს (ნ) ზნინსა – ქონებ(გვერდით) სიპარული. ჩქიში ჩე ქითიში დაღვს ელაჟაჟაჟაჟანსი, ჩეში

თეთრი ქათამი რუხე კობხად თამაშობს
(გამოცანა: წელის ქაფი).

ელაორება (ელალორუას) სახელი
ელ ელიორუ (6) ზმნისა - ამოღება
(კობხად), შიშვლება (მაგ., ხატკლის...). შორ.
ელანგელუა

ელაშინა (ელაშინაფას) სახელი
ელაშინუანს ზმნისა - შსინება. თოლქ
ტელუშინდე მუღგარენი - თვალი
გაუსივდა რადაც.

ელაშინაშული (ელაშინაფილ(რს) მიძღვ. ენებ. წარს.
ელაშინუანს ზმნისა -
ღასინაშული. ძღაბეფი თის დიღუხენა თოლი
ელაშინაფილი: *ქსს, I, გვ. 226* - გოგოები
მას გვერდით უხსედან
თვალბედასებულები (ტიროლისაგან).

ელაშუმაშა (ელაშუმაშა) სახელი
ელეშუმეუ (6) ზმნისა - შჰსრობა. ღვინი
ბრელი ვოშუმუნა, მარა ტელეშუმეს -
ღვინი ბეკრი არ დაუღელიათ, მაგრამ შეთერენ.

ელაშუმლი (ელაშუმლილ(რს) მიძღვ. ენებ. წარს.
ელეშუმეუ (6) ზმნისა - შჰსრობალი.
ელაშუმირ მისას ვემეწონუ იში
ნარაგადუქ - შემთვრალ მისას (მიხელს) არ
მოეწონა მისი ნათქვამი

ელაშაქირაშა (ელაშაქირაფას) სახელი
ელეჩაკვიორუანს ზმნისა - ბაქვირება.
ათე ამბე ქუწუესინი, ჰე ქელეჩაკვიორუ -
ეს ამბავი რომ უთბრეს, ცოტა გაიკვირვა
(იუცხოვა).

ელაშამა (ელაშამას) სახელი ელუჩანს ზმნისა
- რჩება. მაცალეში ელაშამა შურო
გურმა ვე მუღაღვ: *ი. იოშუ, გვ. 172* -
მეგობრის რჩევა სრულებით გულთან არ
მიუტანია. ელსამეთიში მაულარიშა ვართი
ულა ელეჩინე დო ვართი მივარებენია:
ა. ცან, გვ. 105 - იერუსალიმში ნამსვლელის
ნასვლელს ნურც ურჩევ და ნურც დაუშოლია.
...თინა თის ელუჩენი, ბორო თინა
რდუა - ...ის იმას რომ ურჩია, სულელი ის
იყოლო.

ელუჩანს (ელაშაჩა ურჩია, ელაშაჩა ურჩევია,
ელაშაჩა) ურჩევდა თურმე *გრდმ. სახს. ქვ.*
ურჩევს

ელიჩინე (6) (ელაშინა შესაძლებელი გახდა
რჩევა, -, -) *გრდუქ. შესაძლ. ენებ. შიძობება*
რჩევა.

ელაჩინე (6) (ელაშინა შეძლო ურჩია, -,
ელაშინა) შესაძლებია ურჩია) *გრდუქ. შესაძლ.*
ენებ. ელუჩანს ზმნისა - შეუძლია ურჩიოს.
ელაშამაფუანს (ელაშამაფა არჩევინა,
ელაშამაფა ურჩევინებია, ელაშამაფა უაშუაშ(6)
არჩევინებდა თურმე) *კაუტ.* ელუჩანს ზმნისა
არჩევინებს.
ელაშამაშა მიძღვ. მოგვ. მრჩეველი.

ელაშამალი მიძღვ. ენებ. მე. სარჩევია.
ელაშინი მიძღვ. ენებ. წარს რჩეული.
ელაშინი მიძღვ. ენებ. წარს. ნარჩევია.
ელაშინაშა მიძღვ. ენებ. წარს. რჩევის საფასური.
ელაშაშა მიძღვ. უარყო. ურჩეველი.

ელაშამალი (ელაშამალილ(რს) მიძღვ. ენებ. მე.
ელუჩანს ზმნისა - სარჩავი.

ელაშამალი (ელაშამალილ(რს) მიძღვ. ენებ. წარს.
ელუჩანს ზმნისა - რჩეული, ნარჩავი.

ელაშამაშა (ელაშამაშა) სახელი
ელაშამაშე (6) ზმნისა - 1. ბღება. თელი
დღას აღაშამაშე ყებურს - მთელი დღე
გდია კერიასთან. 2. ნისპარტით ამოკორტნა
(ამოთხრა) თვალისა. მიჭვავ ელაშამაშა
ბადანას თოლი - კრუხმა არ
ამოკორტნოს ბავშვს თვალს.

ელაშამინე (ელაშამინე) სახელი
ელაშამინეუანს, ელეშამეუ (6)
ზმნათა - ლომინი, ცდა (გარეთ). ნოსაში
მაგორალი კოჩქგალე ქელეშამე: *მ. ხუბ.,*
გვ. 20 - რძლის მიძებნელმა კაცმა გარეთ
მოიტადა.

ელაშამა (ელაშამას) სახელი ელუეჩანს ზმნისა
- ამომცანა; გაჯაქ. მოფენა. თოლუფც
ჩხორია ელმუეეეე, ღვანწკეფი
ვარდლორო შონცე: *კ. საშუშ. ქართ. ზეს., გვ. 19*
- თვალებიდან სხივებს ფენს, ღანვები
ვარდით უყვავის.

ელაშამლი (ელაშამლილ(რს) მიძღვ. ენებ. წარს.
ელუეჩანს ზმნისა - ამომცანელი.

ელაშამა (ელაშამას) სახელი ელაეეუნს,
ზმნისა - ბღანღვა. ათე სოფილი ძიქვა
ტელაშიეუნი - ეს გახეული შარვალი
ამომბღანდე.

ელაშამინა (ელაშამინაფას) სახელი
ელეშამინანს ზმნისა - ბაცინება, მღნაშ
სინცილი. მთუთნი კოს ვეშუმეუბე რჩიმი
ელაშამინაფა: *მ. ხუბ., გვ. 319* - არავის (არა
კაცს) არ შეუძლია ჩემი ვაცინება.

ელაშანაშა (ელაშაურუას) სახელი
ელუაწუანს ზმნისა - შჰამანდში
აურის (მშადის, ლომის) ამონება.

ელაშურა (ელაშაურუას) სახელი ელაწურუნს
ზმნისა - ანრება; დახარა. *მ. ცუქვიში*
ელაშურა ყურის დახრა (*ი. იოშუ*).

ელაშამინაშა (ელაშამინაშა) სახელი
ელაშამინაშინანს ზმნისა - ამომცანა;
ღაშინება (თვალისა). თოლი
ბელეწამეეეეეე - თვალის
ამოშორება (დაუესო).

ელაშამა (ელაშამას) სახელი ელაშამანს ზმნისა
- ამომცანა.

– თვალის წინ ბრწყინავს ლამაზი არე-მარის სივრცე და განი.

ელე ზაფ. ბაღმა, იქით მხარა; გვირდით; აღმა აღმაცრნი. ელ ე ქომიწონებუნდა, მელეხშივე გამგინოწურუ: *ი. ყოფშ. გვ. 135* – გაღმა თუ მეგულება, გამოღმიდან გამოცუტრავ. ელ ე ლორშიაღლე, ცაშა ქოროფურინე: *ქს. I, გვ. 13* – აღმა შევაპზორიალე, ცაში ავაფურინ. მიმუნე, ელ ე ალუღუე – . რომ მიდიოდა, გვერდით აუარა. *შერ. ელა- (ზმნისწინი).*

ელმბ (ელეგბას) იხ. ლემა. ართი მაგახალე ოში მუმაგებელი ე ე ელ ე ი ა: *ხალხ. სიბრძ., I, გვ. 10* – ერთ მტერეველს ასე მომგები ვერ აუფაო.

ელმეწილი (ელევეწის) სწრაფი, ცქიძიტი. ელ ე ე ვ ე ნ დ ი კოვტ მეგამსითი ლურსაუნე, თქუნა: წაწამი ვაკონი, თუმი გემწაწუნია – ცეკვტ კაცს როდექაქ სიწინავს, იტყვიან: შეტება არ უნდა, ისე ნაშოვარდება. *შერ. გურ. ელევეწი უცოლშეილი; უქმრო, – მარტობიელა (ქალი ან კაცი) (სტელ).*

ელმამირა (ელემათორეს) იგივეა, რაც ელ მათორე, – ვინცე მამხანაგმამა, ამხანაგპი.

ელე-მოლე ზაფ. ბაღმა-ბამოღმა; იძით-აქით. ელე-მოლე იჭვინანას – გაღმა-გამოღმა (იქით-აქით) იჭვინებდა. ელ ე - მ ო ლ ე გილურსია – გაღმა-გამოღმა დადისო.

ელარღული ზაფ შაშული. *იხ. ელაგერღული.*

ელაშა-მელაშა გამოყენებულა ალიტერაციისა და რითმიკათის, აზრი არ აქვს (*ი. ყოფშ.*).

ელმება (ელეგბას) სახელი ელ ე ტ ე ნ ს, ელ ე ტ ე ბ უ (ნ) ზნნათა – ატალახებდა. **მომაშე მეტი ჩხაუაშე თულონი პოეა** ელ ე ტ ე ბ უ – ზომანე მეტად მოსხურებისგან ქვედა პირი ატალახდება.

ელეტენს (მაღმა ატალახა, ელაშაშა აუტალახებია, ელაშაშაშა(ნ) ატალახებდა თურმე) გრდმ ატალახებდა.

ელეტენს (ელაშა აუტალახა, ელაშაშა აუტალახებია) გრდმ სასხე. ქე. ელ ე ტ ე ნ ს ზნნათა – აუტალახებდა.

ელეტებუ(ნ) (ელაშა ატალახდა, ელაშაშა(ნ) ატალახებულა) გრდგუ. ენებ. ელ ე ტ ე ნ ს ზნნათა – ატალახებდა.

ელეტებუ(ნ) (ელაშა აუტალახდა, ელაშაშა ატალახებია) გრდგუ. ენებ. ელ ე ტ ე ნ ს ზნნათა – აუტალახებდა.

ელეტენ(ნ) (ელაშაშა შესაძლებელი გახდა ატალახება, – ელაშაშაშა(ნ) შესაძლებელი ყოფილა ატალახებდა) გრდგუ. შესაძლ. ენებ. ელ ე ტ ე ნ ს ზნნათა – შეიძლება ატალახებდა.

ელეტენ(ნ) (ელაშაშა შეძლო ატალახებინა, – ელაშაშაშა(ნ) შესაძლებია ატალახებდა) გრდგუ.

შესაძლ. ენებ. ელ ე ტ ე ნ ს ზნნათა – შეუძლია ატალახდეს.

ელოეტებაფუნს (ელოეტებაშაშა ატალახებინა, ელაშაშაშაშა აუტალახებინებია, ელაშაშაშაშა(ნ) ატალახებინებდა თურმე) კაუზ. ელ ე ტ ე ნ ს ზნნათა ატალახებინებდა. **ელაშაშაშა(ნ) მიბუ. მოქმ. ამტალახებელი.** ელაშაშაშა(ნ) მიბუ. ენებ. გე. ასატალახებელი. **ელაშაშა(ნ) მიბუ. ენებ. წარს ატალახებელი.** ელაშაშა(ნ) მიბუ. ენებ. წარს ანატალახები. **ელაშაშაშა(ნ) მიბუ. ენებ. წარს. ატალახების საფასური.**

ელაშაშა(ნ) მიბუ. უარყ. აუტალახებელი.

ელემაშა(ნ) (ელეტებულარს) მიბუ. ენებ. წარს. ელ ე ტ ე ნ ს, ელ ე ტ ე ბ უ (ნ) ზნნათა – ატალახებულა.

ელი-მელი // ელი ლო ვალ-ი, ელი ვაი ძალიან სწრაფი, ელვის მსგავსი. ქომოლი რე ე ლ ი - ვ ა ლ ი: *ბასალ., გვ. 71* – ვაქვაცია ელვის მსგავსი. ელ ი ლ ო ვ ა ლ ი ც ა ლ ო რ რ ე ნ ა: *ხალხ. სიბრ., გვ. 42* – ელვასაიტი არისო.

ელიშა (ელიობას), ელიშა (ელიობას) დღესასწაული, – იმართებოდა ქვეყნობის მეორე დღეს, 20 ივლისს (ძველი სტილით, 2 აგვისტოს – ახალი სტილით). ეს დღე ითვლებოდა ავი, ბოროტი სულების დღედ და მასთან გარკვეული რიტუალი იყო დაკავშირებული (*იხ. ი. ყოფშ. დეკსიკონი, გვ. 231; ბ. ბასალ., გვ. 318-319*).

ელიშაშა(ნ), ელაშაშა(ნ) (ელ'ისაშაშეთის) ტოპონ. იმარსალინი.

ელიშაშა (ელიშეკას) მოგან ილი. რმენენს ელ ი შ ე ო კ ა შ ი გიორგუ ბაია – დაბლობებს ანთია იელის სიყვითლე. *იხ. იბლი, ივლი, ელი, ელიშა (ა.შე).*

ელე-მოლე ზაფ. იძით-აქით (ბაღმა-ბამოღმა). ელ ე - მ ო ლ ე ფოთი უზა, ექ მითორე ქაჯი უზა: *ქს. II, გვ. 48* აქეთ-იქით დაირანია შავი, იქ (შეგ) რომ ზის ქაჯია შავი.

ელეშაშინ (ელმაღლინეს) მიბუ. მოქმ. ელ ე ლ ი რ თ უ (ნ) ზნნათა – ამომდგომი.

ელმამირა (ელმათორეს) მიბუ. მოქმ. ელ ა თ ო რ თ უ (ნ) ზნნათა – მონახპირა, შამიზირაშალი, მოზირა, ამხანაგპი. *იხ. მალათორე // მოლათორე.*

ელმაშაშინ (ელმაკითხეს) მიბუ. მოქმ. ელ ა კ ი თ ხ ა ნ ს ზნნათა – შამიკითხეალი. ელ მ ა კ ი თ ხ ე კ ო შ ი ვ ა ყ უ ნ ტ ე: *ქს. II, გვ. 40* კაცი არ ჰყავს, რომ ჰკითხოუს.

ელმაშა (ელმაღეს) მიბუ. მოქმ. ელ უ რ ს ზნნათა – ამომსველი.

ელმაშაშაშაშა(ნ) (ელმაშაშაშაშა(ნ) მიბუ. მოქმ. ელ ე ტ ა კ ე ვ ი რ უ ა ნ ს ზნნათა – ვინცე 'ბაიკიპირვეს რასამე, – გამაშვირებული.

ელმბაბანე (ელმბაბანეს) - ძაძის
ბაზგიარაბალი; მანამბარაძე. სქანი დღუდ
სი ოკო ინგარე, ელ შაძაძე მითა გაში -
შენი თავი შენ უნდა იტირო, ძაძის
გამზიარებელს ვერავის იბოვი.

ელმბაბანე-ი (ელმბაბანე/ელმბაბანეს) მიჭ. *მოჭ.*
ელ უ ხ ე (ნ) ელ უ ლ ო ხ ო დ უ (ნ)
ზნანთა- ამომგვდომი. ...ქვედსურ
მუჰამბიქ... მუჭოთ ელ მ ა ხ ე ნ ე ჯ ო კ ო ში; *მ.*
ხუბ., გვ. 27 - ... დაქსნარი მუჰამბი..., როგორც
გვერდით მეფდომი ძაღვი.

ელმოლ, ელმოლუ (ელმოლუს) არა-მარა;
მიდამო, მიდამოვაი, მიამბარანი. თავქ
ძირეს ელ შ ო ლ - სქეამი ბალ გვარკვალაი:
აია, *1*, გვ. 25 - აქ ნახეს მშვენიერი მიდამო,
ლაბანი მრგვალი ბალი. ჩქენგ სოფელში
ელ შ ო ლ უ ე ნ ს თასუნა ლაატის - ჩვენი
სოფლის შემოგარენში თესავენ სიმინდს.
ელმოლუ- ელუ-მოლ. *იხ.* ელგ-მოლგ.

ელნაბიხსა (ელნაბიხსას) მიჭ. *ენებ.* წარს.
ელ ა კ ი თ ხ ა ნ ს ზნისა - შიანაბიხსი.

ელნაბიხსა-ი (ელნაბიხსა) მიჭ. *ენებ.* წარს.
ელ ა კ ი თ ხ ა ნ ს ზნისა - შიანაბიხსისათვის
ბასამრჯალო.

ელნაბაქსა (ელნაბაქსას) მიჭ. *ენებ.* წარს.
ელ ა ბ ა ქ ე ე უ ნ ს ზნისა - ანაბაქსი. თე
ჭყონიში გინანაბორხას ნოღვე ელ ნ ა ბ ა ქ ე ე ო
ართი განიშე: *მ. ხუბ.*, გვ. 5-ამ მუხის
გადანახერხს პქონია ანახეთი ერთ მარეზე.

ელნარეში (ელნარეშის) მიჭ. *ენებ.* წარს.
ელ უ რ ა ნ ს ზნისა - ნარეში (რჩევის
მიცემა). მინარეშს ელ ნ ა რ ე შ ი უ ჯ უ ნ ა:
ხალხ. სიძრ., გვ. 91 - მინაცემს ნარევი (რჩევის
მიცემა) სუბობიო.

ელნაქსა (ელნაქსას) სახელი ელ ო კ უ ნ ს ზნისა
- ალოქსა.

ელნინი (ელნინი) ტომი. ინილიანი ადგილი. ელი
ჩანსინი, თი არდვილს უახუნა ელ ო ნ ს -
იელი რომ ხარობს, იმ ადვილს ეახან იელიანს.

ელსამბი-ი (ელსამბიის) ტომი. იპრუსალიში.
ელ ს ა მ ბ ი თ ი ს ჯორო კინგრომა ღორგნია:
ხალხ. სიძრ., გვ. 42 - იერუსალიში ჯორო (ერთ)
კიტრად ღორსო. ელ ს ა მ ბ ი თ შ ა ვართი იბში
შურქუ ვამიხონდგკონი; *ს. ლაშქ.*, *ტარი.* *ხუბ.*,
გვ. 114 - იერუსალიში არც ნავიდოდი, რომ
სულცონება არ მდომებოდა. *ჟოჭ.*
ელისამეთი, ეისამეთი.

ელს იხ. ლეხა- ელის, ელოდება.

ელსაშ (ელსაშას) სახელი ელ უ ლ უ ა ნ ს ზნისა -
ამოქვება. *ჟოჭ.* ეშალუაფა.

ელსაშირი (ელსაშირის) მიჭ. *ენებ.* წარს.
ელ უ ლ უ ა ნ ს ზნისა - ამოქვებალი. ყუდე
ქორე ართი ოქროს ელ უ ა ჭ ი რ ი: *მ. ხუბ.*, გვ.

124 - სახლი არის ერთი ოქროში
ამოვლებული.

ელსაშ(ელსაშას), ეშაშა (ელსაშას) სახელი
ელ უ რ ს ზნისა - ამოსქვება (*საბორის.*
დილეულა). ბგამ ელ უ ლ ა ს ვაუვინა,
ადრე მოლართი! - მისი ამოსვლას არ უყურო,
ადრე ნაშოვი.

ელსაშირი (ელსაშირის) მიჭ. *წარს.* ელ უ რ ს
ზნისა - ამოსქვება.

ელსაშ-ი (ელსაშის) მიჭ. *აწუგ.* ამომბაპალი.
ელს-შოლს. *იხ.* ელ-შოლი.

ელს-შოლს ზაჰს. არა-მარაში; მიდამოში.
კომპოსტი რე ოუახიში ხოლო ელ გ -
შ ო ლ გ ს ნახევატა: ტვერო, ფურცელი დო შხვა,
წვიერიტ გონორთინაფილი: *საყა.*, *1.01.1931*,
გვ. 4 - კომპოსტი არის ოუახის აბლო მიდამოში
(არეშარეში) ნახევატა: მტვერი, ფოთოლი და
სხვა, ნაკელად გადაქვეული.

ელსამბი-ი. *იხ.* ელისამეთი, ელსამეთი,
ეისამეთი.

ელსანაქსა-ი (ელსანაქსას) მიჭ. *მოჭ.*
ელ ო ლ გ ე ნ ა ნ ს ზნისა - ამანაქსალი.

ელსარბაქსა-ი (ელსარბაქსას) მიჭ. *მოჭ.*
ელ ო ლ ი რ გ ა ნ ს ზნისა - ამბლქაი;
ნამართაქი.

ელსა, ეშაქსა/ეშაქსა (ელსაქსას) მიჭ. *მოჭ.*
ელ უ რ ს ზნისა - 1. ამსდომი. 2. ამოსქვებალი,
ამომბაქსანი; *ვადა.* მცენარე. 3. ვალის
ბასსატუმარკვალად სპამარ ქონება (*ქჭარ.*).
თოფური ეშაღე შ ი ნ ა ყ ო რ ე რ ე -
თაფლი მცენარის (ადომიციენის) ნაყოფია. *იხ.*
ეულა.

ელსანაქსა-ი (ელსანაქსას) მიჭ. *მოჭ.* ენ ა ბ ქ უ ნ ს
ზნისა - ნაქსი ამანაქსი.

ელსაქსა-ი (ელსაქსას) იგივეა, რაც ეშაღე, -
მოჭ. *მოჭ.* ელ უ რ ს ზნისა - ამომსქვებალი,
ამომბაქსანი.

ელსაქსა-ი (ელსაქსას) სახელი
ელ ა შ ა ღ ე ე ნ ს // ე ა შ ა ღ ე ე ნ ს ზნისა -
ამაღლება.

ელსარქა ზაჰს. ეპარი, ანი, აპარი, მანდ
(*საბორის.* აპარი). ეშერ შურს სქანი
ოსურსქვა - გერ მოდის შენი ქალოშვილი.
ეშერე სქანი ვიბაქსი, ქიბერთი! ევერია
შენი ძმაქი, მიდი!

ელსარაქსა-ი, ეშარაქსა-ი ეპარა-აპარი; აპარი-ი.
ჟოჭ. ამარ-ეშერ.

ელსარაქსა-ი, ეშარაქსა-ი ეპარა ზაჰს ეპარი ლა
აპარი. *ჟოჭ.* ამარ დო ეშერ.

ელსარაქსა, ეშარაქსა ზაჰს ეპარი, ანი ეპარი; ანი იმ,
ანი მანდ. *ჟოჭ.* ამარეშე, ამარეშეს

ელსარინაქსა, ეშარინაქსა ზაჰს ანი იმ, ანი მანდ; ანი
ეპარი. *ჟოჭ.* ამარინეშე, ამარინეშეს

პერსიკაზა (ემონკაფას) სახელი ე უ მ ო ნ კ უ ა ნ ს
ზნისა - ანაჲ; სიმძინის მისმინებაჲ.

ხართას ე უ მ ო ნ კ ე ნ ი ვ ე ზ ი მ უ ი ნ ო ბ უ ნ ი,
მუ გიქიუნია: *ხალხ. სიძრ.*, I, გვ. 182 - ხალთა თუ
არ ასნიე (სიმძიმე არ მოსინჯე), შიგ რა ძეგს, რას
გაიგებო. *იხ. შონკა*

2, მჟღრამ, მჟღრამ (ე, მუ ო რ ე, მუ ო რ ე) გამოცანის
დარეგება: *მს რა პრის, რა პრის (იყი და არა
იყი რა, - ამის მსგავსია).*

ენა ('ათ'ენა; ენას; *მრ. რიცხ. ენ-ეფი; ენ-ეფ-ს/ენ-
ემ-ს/ენ-ენ-ს) წყნებითი ნაცვალსახელი* მს. ენ ა
ე უ ბ ო მ ი ე გ უ ლ ე გ ე ვ ა გ ა ა ც ხ ა ლ ე: *ა. ცაგ., გვ. 10 -
ეს ამ ზეჭმა სახლი არ განაცხადა (გააზილა).*
ენ ა მუთა შორელე გაფუ - ეს არაფრის მექნის
გაქვს. ენ ა ე მ ო ნ კ ა თ ე ქ ი ე ე უ: *მ. ხუბ., გვ. 233 -
ეს ორსული შეიქნა. ... მარა ენ ა ს მუ
ზლოლათი: მ. ჯორ., გვ. 172 - მგერამ ამას რა
უყუთი. ენ ა ს ო რ ქ ი ე ლ ე უ ნ ა შ ი დ ა: მ. ხუბ.,
გვ. 135 - ამას ისმენს უფროსი და.*

ენაბუნაბ (ენაბუნას) *მიძე. ენებ. წარს.*
ენ უ ე ხ ა ნ ს ზნისა - ანაფსომჭნი;
ანაფსომცნი. შური მუთას მოხეარგნა გორდა
ცხენიშ ენ ა ბ უ ე ხ ა: *ქხს, I, გვ. 322 - სულ
ვერაფერს გიშველის გორდა ცხენის ანაფსომჭნი.
შეო. ბუქნა.*

ენაღინა (ენაღინას) *მიძე. ენებ. წარს.*
ე ღ ი რ თ უ ე (ნ) ზნისა - ანაღმომი.
აღლონიშ ენ ა ღ ე ი ნ ა ვ ო რ ე ყ ე თ პ ო რ ე ე ლ
ჩხორობას: *კ. საბუშ., ქხს, გვ. 159 - განითიღზე
წამომდგარი ცხედათ პირველ სიცივის*

ენაღინაშერი (ენაღინაშერს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ე ღ ი რ თ უ ე (ნ) ზნისა - ანაღმომისათვის
ბასაშერაქელო.

ენაღირაბ (ენაღირაბას) *მიძე. ენებ. წარს.*
ე ღ ი რ ე უ ნ ს, ე ო ო ღ ი რ გ ა ნ ს ზნათა -
ანაღლემი, - რაც ააგლოჯეს, წართიეცა.

ენაღირაბშერი (ენაღირაბშერს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ე ღ ი რ ე უ ნ ს, ე ო ო ღ ი რ გ ა ნ ს ზნათა -
ნაბღაქვის, წართმეპის საფსაშერი.

ენაი მოქმედებითი ბრუნვა ნაცვალსახელისა ენა
აშით, როცა ის არაა ნახმარი მსახურვრელად.
ენ ა თ დ ე ს უ ნ უ მ ი მ ა რ თ ლ ე: *ქხს, I, გვ. 325 -
ამით თავს ნუ იმართლებ.*

ენა-ინა შეკვეცილი ფორმა თ ე ნ ა - თ ი ნ ა ' ს ი მ ს -
ის. ოლაფაფეს გიტარა, ენ ა - ი ნ ა, ღ ო დ ლ ე ლ
ქუჯორაფეს: *მ. ხუბ., გვ. 201 - დიუკრეს
(თიამაშეს) გიტარა, ესის, და თავიქეე
შეაყვარეს.*

ენანაჲ (ენანაჲას) *მიძე. ენებ. წარს.*
ენ ა ზ უ ნ ს ზნისა - ნაჲაზა ანაჲაჲი.

ენარღაშაშა-ი (ენარღაშაშარს) *მიძე. ენებ. გვ.*
ენ ა არ ღ ე ა ნ ს ზნისა - ჩანასყრალი.
ქენახუნე თასიში ენ ა რ ღ ე ა შ ა ღ ი

ჩახეიასი: *იყოფ., გვ. 21 - ჩასვა თესლის
ჩასაყრელ თოფრაქში.*

ენარჩინა (ენარჩინას) *მიძე. ენებ. წარს.*
ენ რ ქ ი ნ ე ლ ე (ნ), ე ო ო რ ქ ი ნ ა ნ ს ზნათა -
ბანარჩინი, ბარჩინილი. ბადილი მუქ
უჯორაფე უ ც ლ ა შ ი ე ნ ა რ ქ ი ნ ა ს გ ნ ი:
*ქხს, I, გვ. 182 - ბერკაცი რამ შეაყვარა
ციღვის გაჩენილს. ეგროხოლო მაგაღურ რე,
ღორონთიში ენ ა რ ქ ი ნ ა: მ. ხალ., გვ. 26 -
ორივე გასახარული (გასაზრდელი), ლეთისაგან
განარჩინი.*

ენაბაჲა (ენაბაჲეას) *შეო. ელნაგაკაჲა, -
ანანაჲაჲი.*

ენაჲო-ი (ენაჲოლ/რს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ენ ა ზ უ ნ ს ზნისა - ნაჲაზა ანაჲული

ენაჲუ (ენაჲუას) სახელი ენ ა ზ უ ნ ს ზნისა -
ნაჲაზა ანაჲა, ანაჲაზაშერი. გუენაჲი,
ღოლაგე, აკა ეთი კარღიას! - ნაჲაზა მაღლა
ანიე, დედა გენაცვალოს, ერთი ის ქეაბი!
ენაჲუნს (ენაჲუ ნაჲაზე ასნია, ენაჲუ ნაჲაზე
აუნეგია, ენაჲაჲუ) ნაჲაზე აუნეგია თურმე)
გორღ ნაჲაზე ასნიეს.

ენაჲუნს (ენაჲუ ნაჲაზე აუნია, ენაჲუ ნაჲაზე
აუნეგია) *გორღ ხასხე. კე. ენ ა ზ უ ნ ს ზნისა -
ნაჲაზე აუნეგს.*

ენაჲუნს (ენაჲუ) შესაძლებელი გახდა ნაჲაზე
ანეგა, ენაჲოლ/რღ (ნ) შესაძლებელი გამხდარა
ნაჲაზე ანეგა, ენაჲაჲუ (ნ) შესაძლებელი ყოფილა
ნაჲაზე ანეგა) *გორღ. შესაძლ. ენებ. ენ ა ზ უ ნ ს
ზნისა - შეიძლება ნაჲაზე ანეგა.*

ენაჲუნს (ენაჲუ) შესაძლებელი ნაჲაზე აუნია, -,
ენაჲაჲუ (ნ) შესაძლებელი ნაჲაზე აუნეგა.) *გორღ. ენებ.
შესაძლ. ენებ. ენ ა ზ უ ნ ს ზნისა - შეუძლია
ნაჲაზე ასნიოს.*

ენაჲუნსაჲუ (ენაჲუნსაჲუ ნაჲაზე აუნეგია.
ენაჲაჲაჲუ ნაჲაზე აუნეგინებია, ენაჲაჲაჲუ (ნ)
ნაჲაზე აუნეგინებდა თურმე) *კაჲუ. ენ ა ზ უ ნ ს
ზნისა - ნაჲაზე აუნეგინებს.*

ენაჲაჲული *მიძე. მოქმ.* ნაჲაზე ანეგევი.

ენაჲაჲული *მიძე. ენებ. გვ.* ნაჲაზე ასანიევი.

ენაჲაჲური *მიძე. ენებ. წარს.* ნაჲაზე ანეგული.

ენაჲაჲაჲი *მიძე. ენებ. წარს.* ნაჲაზე ანაგევი.

ენაჲაჲაჲი *მიძე. ენებ. წარს.* ნაჲაზე ანეგისათვის
გასამრეგული.

ენაჲაჲი *მიძე. უარე.* ნაჲაზე აუნეგული. *იხ. ნაჲაჲა.*

ენაჲაჲა/ენაჲაჲაჲი (ენაჲაჲაჲა/ენაჲაჲაჲელი/რს)
მიძე. ენებ. წარს. ე ო ო ზ უ მ ა ნ ს ზნისა -
ნანასარღოშაჲი, ბამონნაჲაჲაჲი. *იხ. ეჯუშაღა.*

ენაჲაჲაშერი (ენაჲაჲაშერს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ე ო ო ზ უ მ ა ნ ს ზნისა - საზარღოშაჲის,
ბამონნაჲაჲის საფსაშერი.

ენაბარაჲა (ენაბარაჲას) სახელი
ე ო ო რ გ ა რ უ ა ნ ს ზნისა - აბირაჲაჲა.
ენაბარი (ენაბარს) *ქმოზნ. ენაბარი. იხ. ინგგრო.*

პნაში (ენფეს/ენემს/ენენს) მრავლობითი რიცხვი ენა ნაცვალსახელისა. ენფეს ქაუხუაღგ მეწამალე: *ი.ყოფ., გვ. 11* - ამით მუხედა მენამლე. ენფეს დოი ვეჭინენქ: *ი.ყოფ., გვ. 137* - ამით ვერ არ იცნობ.

პნოხაჟილ-ი (ენთხაჟილს) *მიძე. ენებ. წარს. დაფთეუბაჟილი (დ.ყოფ.)*.

პნო - *როული ზნისწინი* (ე-და ნო-: *მარტივი ზნისწინი ე-და ნო- - ნაწილაკი*): აღნიშნავს მიმართულებას ზევიდან ქვეთი შიგნით, სიღრმეში. იგივეა, რაც *ინო*, *დინო*; ქართულში შეიძლება გადმოიცეს ჩა-, ჩამო- *ზნისწინებით*.

პნოგბალუ (ენოგბალუს) სახელი ენააბაბალანს ზნისა - ჩაბედა, ჩაბედაბა. ქითომეფს დუუ ვსოფუ, საკის ენგობბალუა: *ქბს. გვ. 305*. - ქათმებს თავს ვგლეუ, ტომარაში ვუძახებ (ვაგდებ).

პნორინა (ენორინას) სახელი ენორე (ნ), ენოღირთუ (ნ) ზნათა - ჩაბედა. ათე პაპის ცაულეს ენორე: *მ.ხუბ., გვ. 300* - ამ მღვდლის სახლში დგას. ლეუფი ხოლო ეენოირდეს ოგმა?: *ი.ყოფ., გვ. 99* - ლორები ხომ არ გედათ (გყავდათ) ეზოში?

პნორლაშუ (ენორლაშუს) *იხ. დინორლაშუა*, - ჩაღრმავება. *ჟორ. რაბაშუა*.

პნორლაშუი (ენორლაშულს) *იხ. დინორლაშული*, - ჩაღრმაველი, ჩაღრმავებული.

პნორლაშუა (ენორლაშუას) სახელი ენარდევანს ზნისა - ჩაშრა.

პნორლაშუა (ენორლაშუს) *იხ. დინორლაშუა*, - ჩაღრმავებული.

პნორლაშუა, **პნორლაშუა**, **პნორლაშუა** (ენოსიგმაჟას, ენოსიგმაჟანას) სახელი ენასი/გშუანს ზნისა - დაბაჯლევა, დასძინა.

პნორლაშუი, **პნორლაშუი** (ენოსიგმაჟილს) *მიძე. ენებ. წარს.* ენასი/გშუანს, ენასი/გშინუანს ზნათა - დასძინილი, დაბაჯლებული.

პნორლაშუა (ენოსიგლადას) *იხ. ენოსიგლადა*.

პნორლაშუა, **პნორლაშუა** (ენოსიგლადას) სახელი ენოსქი/გდუ (ნ), ზნისა - ჩაბედა, ჩარჩინა. თენა ენასქილედას იყო აწ: *მ.ხუბ., გვ. 253*. - ეს უნდა ჩაბედას ახლა.

პნორლაშუა (ენოსიგლადალილს) *მიძე. ენებ. წარს.* ენოსქი/გდუ (ნ) ზნისა - ჩარჩინილი, ჩაბედაბული. მუჭო გური ჭვილი აფუ ენოსქელადირი თხიილს: *ი.ყოფ., გვ. 161* - როგორ გული დამწვარი აქვს ჩარჩინილ თხივილს.

პნორლაშუა/პნორლაშუა (ენოლეაორას) სახელი ენაღორანს/ენააღვარანს ზნისა -

ჩაჰპირება. ლავანს მუსთ ენაღვარანქენი, თის ენოღვარანსია: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 78* - ქვევრში რასაც ჩასძახებ (ჩაბლალებს), იმას ამოგახებსო.

პნორლაშუა (ენოჟოჟუას) სახელი ენაჟოჟანს ზნისა - ჩაშრა, - ჩაშრა სიღრმეში. დღას ეყოფე კოჩი წყარე სქეერე ენაჟოჟანდგენი: *ქ. საშუაა, ქართ. ზებ., გვ. 116* - არასოდეს ყოფილა, რომ კაცს შეელო წყალში დაეჭიროს.

პნორლაშუა (ენოჟაჟაჟის) წყალში მუშაბაბაბა. ენაჟაჟაჟურე წყარს, ბაბანაქ ვაგორგადას - ჭყუმბალაბას წყალში, ბაგეტი არ გაცივდეს.

პნორლაშუა (ენოხეილირს) *მიძე. ენებ. წარს.* ენახეილანს, ენიხეილუ (ნ) ზნათა - ჩამწედაშული. ემაბარსილმა ენოხეილირი აფუ ჩხოლუფე - მემორაგულში ჩამწედეული პავეს ძროხები. ენოხეილირი წყალი - შამიბი, არაბამდინარა წყალი.

პნორლაშუა (ენოხეილას) სახელი ენახეილანს ზნისა - ჩამწედაშა, დამწედაშა. ჩხოლუმს ემაბარსორს ენახეილანს - ძროხებს შემორაგულში ჩამწედევენ.

პნორლაშუა (ენოჟინანს) სახელი ენააჟინე (ნ) ზნისა - ჩაბედა. კოჩიში გურიშა მის ენუჟინუნი: *ხალხ. სიძრ., I, გვ. 75* - კაცის გულში ვის ჩაუხედნიაო. იში სახემა ეენიჟინეილუ - იმის სახეში ჩახედა არ შეიძლებოდა.

პნორლაშუა (ენოჟინელს) *მიძე. ენებ. წარს.* ენიჟინე (ნ) ზნისა - ჩაბედაშული. საქემ დინახალე ენოჟინეილ კოჩიე - საქმის შიგნით ჩახედული კაცია.

პნორ (ენის) *იხ. ლენი*.

პნორლაშუა (ენორურას) სახელი ენჩურუნს ზნისა - ბატურება.

პნორლაშუა (ენეერს) სრულიად არაჟირი, არც ერთი ბრამი. წი ენეერს ვაბურეობუ მუთუნს, გოლოფა რდე - ნელს არც ერთი გრამი არ მოსულა არავერი, გვაღუა იყო.

პნორლაშუა (ენბოლიდის) საშუა (დ.ყოფა). *ჟორ. გონბოლიდირი*.

პნორლაშუა (ენეერს) 1. პნორი-მალაილი, მნიერი და მსირამამოსაპალიანი ადგილი. ემელე ართ ენეერს დინახა: *მ.ხუბ., გვ. 113* - ავიდა ერთი ენეერს ადგილას. ენეერს ორემიე დიდქამი: *ი.ყოფ., გვ. 121* - ენეერს ორემიე დიდქამი. ენეერს წგმოდგე ზუაგეი როკა: *ფრისი, გვ. 130* - ენეერს დგას ბერეხეი როკო. სქანი ქომონჯი ოკო რდას... მახინჯეფიში

ეკმაყუნე, მალბური ენწერიში: კ. საბუშ, კართ. ზუპ., გვ. 58 – შენი ქმარი უნდა იყოს... ქორდების უკან მიმყოლი, ენრის შემომბეღელი. სქანი საქომონჯო კორქ იყო ილას ენწერეფი: ქახს, I, გვ. 116 – შენმა საქმორ კაცმა უნდა იაროს ენრებში. 2. სამეგრელოში ამ სახელით რამდენიმე სოფელია ცნობილი (ა. ყოფშ., იბ. ვწერა).

ინფორმაცი (ენეფი'ლ/რს) მიძე. ენებ. წარს. ეაონწყუნს ზმნისა – ინფორმაცი. ჯგირო ენწყიირი გიტარა ულუგუ – კარგად აწყობილი გიტარა პქონდა.

ინფაშა (ენწყუალას) სახელი ეაონწყუნს ზმნისა – ინფაშა. ათე დროს მავშალიაქ მუშ(ი) ჩონჯური გეიონწყუე: კ. საბუშ, კართ. ზუპ., გვ. 105 – ამ დროს ბულებულმა თაიის ჩონჯური აანყო.

ინფაშა (ენწყუმას) სახელი ენწყუნს ზმნის – 1. ახსნა. მუყანსეთ სი გეუნწყუნქ, მუშა რექ მულარიე: მ ხუპ., გვ. 17 – როდესაც შენ აუხსნი, რისთვის ხარ მოსულიო... ცუარა მუთუ ეინწყინე თენეფიში მაღალობა –...ან რით შეიძლება აიხსნას ამითი ქედმაღლობა (სიმაღლე). 2. აძირკვა, აბლაქვა. არბოს ჩქვა გეიონწყუე: ა. ყოფშ., გვ. 105 – ყველას ეშვი აძრო.

ენწყუნს (ინფა ახსნა, ინფაშა აუხსნია, ინფაშაშა) ახსნიდა თურმე გრძე ახსნის. ეინწყუნს (ინფა აიხსნა, ინფაშა აუხსნია) გრძე. სათე. ქე. ენწყუნს ზმნისა – აიხსნის. ეუნწყუნს (ინფა აუხსნა, ინფაშა აუხსნია) გრძე. სახე. ქე. ენწყუნს ზმნისა – აუხსნის. ეინწყუნუ'ენ (ინფა აიხსნა, ინფაშაშენ) ახსნიდა გრძე. ენებ. ენწყუნს ზმნისა – აიხსნება.

ეაონწყუნუ'ენ (ინფა აუხსნა, ინფაშა ახსნა) გრძე. ენებ. ეუნწყუნს ზმნისა – აუხსნება, აძვრება.

ეინწყენ(ენ), ეინწყინენ(ენ) (ინფაშაშა შესაძლებელი გახდა ახსნა, ინფაშაშაშენ შესაძლებელი გახდა ახსნა, ინფაშაშაშენ შესაძლებელი ყოფილა ახსნა) გრძე. შესაძლ. ენებ. ენწყუნს ზმნისა – შეიძლება აიხსნას (აიგლოფოს).

ეაონწყენ(ენ), ეაონწყინენ(ენ) (ინფაშაშა შესაძლებელი გახდა, –, ინფაშაშაშენ შესაძლებელი გახდა) გრძე. შესაძლ. ენებ. ენწყუნს ზმნისა – შეუძლია ახსნას, აძროს, ააგლოფოს.

ეაონწყუნაყუნას (ინფაშაშაშა ახსნეინა, ინფაშაშაშა აუხსნეინება, ინფაშაშაშაშენ ახსნეინება თურმე) კაუშ. ენწყუნს ზმნისა – ახსნეინება.

ინფაშაშა (ინფაშაშაშა) ამხსნელი. **ინფაშაშა** (ინფაშაშაშა) ასახსნელი. **ინფაშაშა** (ინფაშაშაშა) ახსნელი. **ინფაშაშა** (ინფაშაშაშა) ახსნის.

ინფაშაშა (ინფაშაშაშა) ახსნის საფასური. **ინფაშაშა** (ინფაშაშაშა) აუხსნელი.

ინფორმაცი (ინფორმაცი/რს) მიძე. ენებ. წარს. ენწყუნს ზმნისა – ახსნილი. ენწყენილო ზმწ ახსნილად: ენწყენილო თაში რელო კანონე გალე მის აღანიქ: კ. საბუშ, ქახს, გვ. 156 – ახსნილად ახდა და კანონის გარეთ ვის შეუძლია ნაეფელს.

ინჯ (ანჯ – ინჯ) მიმლეობის საწარმოებელი სუფიქსი; არაპროდუქტულია. ენჯ ბოლოსართის ფონეტიკურ და მორფოლოგიურ შესატყვისად მიჩნეულია ქართული -არ, რომელიც მეგრულიდან შეთვისებულად ითვლება (ე. თოფ., ენჯ., გვ. 144).

ინჯაბა (ენჯაბას) სახელი ეაონწყანს ზმნისა – ახდა.

ინიშა იბ. ეიობა. **ინი** (ეპის) იგივეა, რაც ლეპი, – ნარწყვი; დორბლი. ეპი გილმუწუნს ენქეიმი – დორბლი ჩამოსდის ტურქიდან.

ინირა (ეპირა) სახელი ეპირუნს ზმნისა – პირის ანწმობა, ალწმობა.

ინიქევა (ეიქევა) იგივეა, რაც ლექვა, – დორბლი. ექვა მანტეპუ პიჯიმი – დორბლი მოსდის პირიდან.

ინიანი (ეეეანი) ეეეანი.

ინიშაშა, **ინიშაშა** (ეეეეაშაშა) სახელი გეექეპ/პუნს ზმნისა – აუშოქეა, დალუდუდობა. სახეში ენქეექეექეუ – სახის ეანი აუფუთედა შორ. ეეეეეუა.

ინი სუფიქსი მეგრულ მიმლეობში იშვიათია, ჩვეულებრივ გვხვდება ელ: მ-ენ-იზ-ელი მოხელილი (შორ. ზალა ზელეა; მან-იზ ზელს); ქ-ელ-იჭ-ერი შეეკერილი (შორ. ჭალა კერეა; ჭან-ს კერავს); მინ-ელ-ი/მინ-ერი დაზინელი (შორ. მინეა დაზინეა, მინ-უნს ზინავს)...

ინი სუფიქსი ზოგიერთი არსებითი სახელისა და ზმნიზდისაგან აწარმოებს ზედსართავებს: ჭე-ერი ქეკინი (შორ. ჭეა ქეა); ხან-ერი ხნიერი (შორ. ხანი ხანი, დრო); წან-ერი წლის, წლიანი (შორ. წანა წელი) ჭუმენ-ერი ხელმძღვანელი (შორ. ჭუმენი/ჭუმანი ხელა); გოწონ-ერი გარმანელი (შორ. გოწონ შარშანი); გოლან-ერი გუმინდელი (შორ. გოლა გუმინ).

ინი (ერს) იიარი. მუქ შეეწონუ თიში, ერი ვაზულო სისქეაშა – რა მოეწონა მისი, იერი არ აქვს და სიღამაზე.

ინი ტრონიმების მანარმოებელი სუფიქსია, აღნიშნავს მცენარეთა კრებულს: წიფ-ერი / ოწიფურე (შორ. წიფური ნიფელი) ადილი, სადაც ბევრი ნიფელი ხარობს. ლელ-ერი (შორ. ლელი) ადილი, სადაც ბევრი ლელი

სარობს. ცხემ-ერაბ (შორ. ცხემური რცხილა) ადგილი, სადაც ბევრი რცხილაა (შორ. კ. ცხად., ტომოს., გვ. 78).

-არა² თავსართ ნა - სთან ერთად (ნა - - -ერა) აწარმოებს წინაწითარების სახელებს(ქართულ ნა - არ² - ის მორფოლოგიური ბადალი) და ძირითადად მარტვილის რაიონის ტომობებში გვხვდება: ნა-ყულ-ერა ნასახლი; ნა-ცაცხ-ერა ნაცაცხვარი; ნა-გებ-ერა სადაც ტვერი იყო, ნა-მუნჩქე-ერა ნამაწვარი ნა-თუნთ-ერა ნადათვარი (შორ. კ. ცხად., ტომოს., გვ. 60).

მრამბაშა (ერაგვაფას) სახელი ემარატუ (ნ) ზნისა - პერარნა მრულურდინალად. ხუმაში გაგონება დო გემა რატუ - ხმის გაგონება დამოვარდა. ათე დროს გემა რატუ კერქლო მოღართუ: მ. ხუმა, გვ. 170 - ამ დროს ნამოვარდა ტახი და ნამოვიდა.

მრამბაშინ-ი(ერაგვისი) იმ ერაგვაფა. მრამ-ხუშუ (ერამ-ხუტუს) იმ არამ-ხუტუ (ი.ყოფშ). მრამშუ (ერაგვაფას) სახელი ერატუნს ზნისა - აწარა, აშქარმხვა. ნიკო ქითომეფიში ერატუნს აპირენს - ნიკო ქათიმების აყრას აპირებს.

მრამ-ი(ერბის) ემხი. ერბიანი ემხინანი. ერბიანი, გოგამილი ბჰამი ნარდი, მესიმ(ი) ჭვიბათ ეობონილი, ჩხაბაღური: კ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 18 - ემხინი, გადაშლილი მზის ნაზარდი, მაისის ნეფით განბანლი და მორწყული.

მრამლაშ(ერკილაფას) სახელი ერტიდუ (ნ) ზნისა - აბრნიშაბა.

მრამინაშ(ერგინაფას) სახელი ემორტინუანს ზნისა - აბორნაბა. გეურტიდუ ართი დიდი ორქო: მ. ხუმა, გვ. 25 - აუგორებია ერთი დიდი ოქრო.

მრამინაშ(ერგინაფას) მხოვ. ენებ. წარს. ემორტინუანს ზნისა - აბორნაშული.

მრამბა (ერგუტეს) გერმ. ემბტარი. ერგუტეს გუკოენქ მუშას - ეგვტურს გავუკეთებ მამას.

მრამბ-ი (ერების) დიდი მოწახი მოწახიმი, სპომელიმი(ი. ყოფშ.); მოქამთი. ჟიმბა, თენეფი სომხისუნე ორი ჩქიმი ერტიმხა: კ. საბუშ, ქსს გვ. 119 - ძმაო, ესენი მორჩენია ყოველ ჩემს მოკეთეს.

მრამბამ-ი (ერებაშს), პერამბამ-ი ბრწყინვალი, სანინამომე(ი. ყოფშ.). ათე შეგანს ლატი მათირელ ცონას ქიორანუნს ერებაშ პოპორს - ამ დროს მეორედ გაითონილი ყანა მაიოყრის ბრწყინვალე თავთავს. ი ერამბო-ნწყვილი მთლიანად დაღუპული, ამომძირკული (ი. ყოფშ.).

მრამბ-ი (ერებაშს) ზოოლ. ირამი. ერეშეფი ორწყე ტყას: მ. ხუმა, გვ. 239 - ირმებს ხედაეს ტყეში.

მრამბან-ი (ერყვანს) არაბ. აბადმყოფობა; სიყვიტოლე, საშინელი ძაპილი იცინი, იშპინამად რჩება (ვ. გარს). შორ. ი.კყონ. იაზრანი სიყვიტოლე, ნალკონის შპარი. გაანჯი თოლი მანგარას, ერეყვანი ზო ვაგოშე? - გახილე თვლი მაგარად, ერეყვანი(თვალის სიყვიტოლე) ხომ არ გჭირს? ვადატ. გეამადლობა.

მრამბალი იმ. მერეხელი შორ. მერეხი, მერეხუა.

მრამბა (ერამბას) სახელი ემორშანს ზნისა - ანშიშაბა, აბზნაშაბა. სახელი გეურმგ: ი. ყოფშ., გვ. 27 - სახელი აუთი. აგარა ემორშანს მალიმარო - სულს მაგზნებს საომრად.

მრამბილი-ი (ერამბილრს) მხოვ. ენებ. წარს. ემორშანს ზნისა - ანშიშაშული. მისხე(ი) გეურყე ვაუბამენქ ჩე პერიოვი; ნორღვატალი ერშამილი დღლე ვარდი: კ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 18 - ვისაც გულს არ უტკობის თეთრი ქაფი; ღვლეფიეთი ანთებური ლაი ვარდი. ფი ჩხანაშა მისილუე ერშამილი შყეკრონი - ზეეთი მზისკენ მილტვის ანთებული ყლორტების ზეფა.

მრამ-ი (ერთის) იგივეა, რაც ჩვენებითი ნაცულასელი ეთი ის (რ განთიარებულია). ერთი ჩქიმი მოღარება, ბოლოს არაბა ქოუნქარი: კ. საბუშ, ქართ. ზეს. გვ. 80 - ის ჩემი მოტყედა, ბოლოს ყველა ნავანარე ...ქეჭთაყათ ერთი მ ჩიცი ვასაკეირი: კ. საბუშ, ქართ. ზეს., გვ. 70 - ჩამთავდო ის ჩიტი საკეირველი.

მრამალა (ერთალას) სახელი ემორთანს, ეურთანს ზნათა - გემარდის აძმეშა; შმძმეშა. ვაკო ქახეადასინი დო ოყაღუ ხუჯი ემორთაცინი - არ უნდა რომ შეხედეს დ ცდილოს, მზარი აუქციოს(შეაქციოს).

ემორთანს (ეაოროშუ ააქცია, ეაოროშუ აუქცეოა, ეაოროშაშენ, აუქცედა თურმე) გრამ აუქცეეს (გვერდს). ეურთანს (ეაორო აუქცია, ეაოროშა აუქცეოა) გრამ სასხე. ქე. ემორთანს ზნისა - აუქცეეს (მზარს).

ეაოროშუ(ნ) (ეაოროშუ აექცა, ეაოროშუ აუქცეოა) გრდუ. ენებ. ემორთანს ზნისა - აექცევა ეიორთენ(ნ) (ეიოროშა შესაძლებელი გახდა აქცევა, -, -) გრდუ. შესაძლ.ენებ. ემორთანს ზნისა - შეიძლება აქცევა.

ეაოროთენ(ნ) (ეაოროშა შეძლო აექცია, -, ეაოროშა(ნ) შესაძლებია აქცევა) გრდუ. შესაძლ. ენებ. ემორთანს ზნისა - შეუძლია შეაქციოს.

ეპორთაფუნან (ეპორთაზაუ აქცევიან, ეპორთაზაუ აუქცევიანობა, ეპორთაზა(ე) აქცევიანობა თურმე) *კაუზ. ე. ო. რ. თ. ა. ნ. ზინისა* - აქცევიანობა
ეპორთა // ეპორთაზაუ მიძე. მოქმ. ამქცევი. ეპორთა // ეპორთაზაუ მიძე. მოქმ. ასაქცევი
ეპორთა/ეპორთაზაუ მიძე. ენებ. წარს. აქცევილი. ეპორთა, ეპორთაუ მიძე. ენებ. წარს. ანაქცევი.
ეპორთაუმი, ეპორთაზაუმი მიძე. ენებ. წარს. აქცევის საფასური.
ეპორთაუ, ეპორთაზაუ მიძე. უარე. აუქცევილი.

ერძაზა, ერძაზა (ერთუაფას) სახელი
 ერთუანს ზინისა - შუამცავე,
 შუამოქცევა. ინა ბაღანას ქ ერთუანს ღო
 ჩქი საქვარი ვაკეთათ - ის ბავშვს (ქე) შეიქცევს
 (სუყოლივებს) და ჩვენი ჩვენი საქმე ვაკეთათ.
 შეუთქმე ერთუ - მხარი (გვერდი) ამიქცია.

ერძაზა-ი (ერთგულ/ს) ერთგული. საქმეში
 ერთგული კობრე - საქმის ერთგული
 კაცია.

ერძაზა-ი (ერთელ/ს) მიძე. ენებ. წარს.
 ერთანს ზინისა - აქცევილი. სქანი
 ერთელი აზრემცა... *ქსს, I, გვ. 198* - შენს
 არაგულწრფელ (აქცეულ) აზრებს... *შლო*
 სუჯერითელი.

ერძაზა, ერძაზა (ერთი/გმეს) საკუთარი სახელი
 - აქცევიანობა.

ერძა-მორძა-ი (ერთი-მორთის) მიხვარა-
 მიხვარა; ყოფნაშეკება. სილაბაზე, ერთი-
 მორთი, გილე წორთი სისქეამითი: *ი. ყოფშ.,*
გვ. 164 - სილაბაზე, მიხვარა-მოხვარა, გაქვს
 სწორედ სილაბაზეც. შხვა ერთი-მორთი
 გოკონა გვალო: *ვახაყ., 1.01.1931, გვ. 3* - სხვა
 მიხვარა-მოხვარა ვინდათ მილაღ. სინამეღო
 ერთ-მორთი, ულა გილე სი სქვერიში:
ქსს, I, გვ. 113 - სინამეღო მიხვარა-მოხვარა,
 სიარული გაქვს (შენ) შელისა.

ერძინაზა (ერთინაფას) სახელი
 ერთინუანს (ერთი) ერთინუაფუ (ნ)
 ზნათა - აბრუნება, ამოშავება,
 აბრინალება, ამოძრავება. გემუხეზაფუნა სქან
 წისქვილი ერთინაფა: *ქსს, I, გვ. 183* -
 მოგვილი (ცავს) შენი წისქვილის ამოშავება
 (აბრინალება). თიში უმუშო
 ვ ერთინუაფუნია: *შ. ზუბ., გვ. 21* - იმის
 გარემე არ შეიძლება ამუშავებო.

ერძინაზა-ი (ერთინაფულ/ს) მიძე. ენებ. წარს.
 ელორთინუანს ზინისა - აბრუნებულნი;
 ამოშავებულნი.

ერძინაზა (ერთობა) ერთობა. გოუმორძგვას
 ერთობას!: *ი. ყოფშ., გვ. 169* - გაუმარჯოს
 ერთობას!

ერძინაზა (ერთუაფას) იგივეა, რაც ერთაფა -
 შუამცავე; ბარძობა. ხეს ვამოფთხენც,

ვამოფთხენც, ჩემი სისქეამით ღუც
 ერთუანს: *მასლა., გვ. 25* - ხელს არ მახლებს,
 არ მომხცევებს, ჩემი სიტუროთი თავს შეიქცევს.
 ერთუანს (ერთუა შეიქცია, ეპორთაზა
 შეუქცევიან, ეპორთაზა(ე) შეიქცევიან თურმე)
გრძმ. სათე. ქე. შეიქცევს; გაართობს.
 ერთუანს (ერთუა შეუქცია, ეპორთაზა
 შეუქცევიან) *გრძმ. სასხე. ქე.* ერთუანს
 ზინისა - შეუქცევს; გაართობს.
 ერთუნენ(ე)/ერთუნენ(ნ) (ერთუნენი
 შესაძლებელი გახდა შექცევა, -, -) *გრძმ.*
შესაძლ. ენებ. ერთუნენა ზინისა -
 შეიძლება შექცევა; გაართობა.

ეპართუნენ(ნ)/ეპართუნენ(ნ) (ეპართუნენი
 შეძლო შეიქცია, -, ეპართაზა(ე) შესაძლებელი
 შეიქცია *გრძმ. შესაძლ. ენებ.* ერთუანს
 ზინისა - შეუძლია შეიქცეოს; გაართობს.
ეპართაზაფუნან (ეპართაზაუ შეაქცევიან,
 ეპართაზაუ შეუქცევიანობა, ეპართაზა(ე)
 შეაქცევიანობა თურმე) *კაუზ. ე. ო. რ. თ. ა. ნ.*
 ზინისა - შეაქცევიანობა.

ეპართაზაუმი/ეპართა მიძე. მოქმ. შემქცევი,
 გამართობი.
ეპართაზაუმი მიძე. ენებ. შე. შესაქცევი,
 გასართობი.
ეპართაზაუმი მიძე. ენებ. წარს. შექცეული,
 გაართობილი.
ეპართაზაუმი მიძე. ენებ. წარს. შენაქცევი,
 განართობი.
ეპართაზაუმი მიძე. ენებ. წარს. შექცევის,
 გაართობის საფასური.
ეპართაზაუმი მიძე. უარე. შეუქცევილი,
 გაართობილი.

ერძინაზა (ერთუანს) სახელი ეიაღე, ერთს (ნ)
 ზნათა - ამოსვლა; ახლოვება. ცათეფურა
 სქეამი სუკიმა გ ერთუში თათი ჯასგ-
 ასეთ ლამაზ ბორცვზე ამოსულა ერთი ხე.
 გ ერთლო ქიფინი: *ქსს, I, გვ. 165* - ამოვიდა
 და ციცინა. მუთ ქუფინი, ორფულე ქ ერთთუ
 - რაც უთხარის, ყველაფერი აუხდა(ამოვიდა).
ერძინა ღო მორძინა (ერთა ღო მორძინა) არამე-ღარამე-
 მის; ზამთი და სხამური. *გადატ. ომი.* გეგორხ
 ართი ერთა ღო მორძინაქ - ატყვია ერთი
 არევეღარევა. ერთა ღო მორძინაი
 გოლეფუნს მოძულ მორძინა: *ქსს, I, გვ. 168* -
 ზავითი და სხამური მთებს ედებოდა ქარივით.

ერძინა-ი (ერთანს) ლამაზნი, სანძირი.

ერძინაზა (ერკებას) სახელი ემარკენს ზინისა -
 დათქვია. წიწილენს დამორჩილს
 ემარკენანია: *ხაღს., სიძრ., I, გვ. 172;*
თ. სახოკ., გვ. 267 - ნინილენს შემოდგომაზე
 დაითელიანო. ქაბაღალი, გ ემარკენას ღო
 უკული იფურათე - აცალი, დათვალის ღო
 შემდეგ ცისაუბროთ.
ემარკენს (ემარა დათვალა, ეპარაზა

ცოდაში ერჩხინელი: *ქსს., I, გვ. 220 - ჩხივი ცოდვის გაწევილი.*

ერჩხილ-ი (ერჩხილურს) *მიმღ. ენებ. წარს.*
ერჩხუნს ზმნის - არამცხილი.

ერჩხაპალ (ერჩხუალას) სახელი ერჩხუნს ზმნისა - არამცხვა. ნოხის გიორგუქელუ, მულჯარდუნი დო გერჩხუ - ნოხს ანდა, რალაც იყო და არეცხა.

ერჩხილმორ-ი (ერჩხილმორის) *მიმღ. ენებ. წარს.*
არღვეული, აპლილი.

ერჩხაშმ-ი (ერჩხეშმს) *ზოოლ. არჩვი, ნიამორი (მ. კოლანა);* ძარცვი (პ. გარ., დ. ფიფა); შვილი (ე. ჯალაყა). ინა ერჩხეშქ ქემიხუნუე ტუბუმა: *მ ზუბ., გვ. 208 -* ის არჩვამ მიუშვე (მიიჯინა) ტუბუე.

ერჩხაშმ (ერჩხაფას) აბზნაბა; დაშქლურაბა. ჩქიმი ოსური თექ ელაბე-ურაბაფე შქირენუნია: *მ ზუბ., გვ. 276 -* ჩემი ცოლი იქ დეს - დაუბლურდა შიმშილის გამო.

ერჩ-ი (ერჩვის) *ზოოლ. მამალი ცხვარი მისამე ნალში (მასალები, ტ. IV, ნაწ. I, გვ. 213),* პირიძი. გიბინას ირეფელიმა: თხაშა, შურთიშა, ორინჯიშა დო ერჯოშა: *ქსს., I, გვ. 31 -* გიბატოს (გიმრავლოს) ყველაფერი: თხა, ცხვარი, საქონელი და ვერძი. თუქიანი ძღაბეფი გრჯეფი რე: *ი. ყოფ., გვ. 112 -* იქაური გოკოები ვერძები არის.

ერჩაბ (ერჩაქას) *ზოოლ. მამალი ბატქანი. იხ. ერჯ-ჯერჯი.*

ერჩაქრმა-ი, ერჩაქრმა-ი (ერჩაქრ/ირე/იბის) მამალი ბატქანი. *იხ. თილი, ქვაშთი. შერ ერჯაქა.*

ეს იხ. ათეს ამას.

ესაბე-ი (ესაბედის) *ანთროპ. ელისაბედი (ი. ყოფ.), შერ ეასაბელი.*

ესაბრ-ი (ესეარლიურს) *მიმღ. ენებ. წარს.*
ესეარუნს ზმნისა - ერთმანეთში არაული; შერაული; შეპახეული მარლითა და მენანელით.

ესაბრპა (ესეარუას) სახელი ესეარუნს ზმნისა - ერთმანეთში შერაბა; შეპახეა. შიგანს კაყო სუნერს ჯამუს, ნოორს, მაფანას უკული ართიანუკუმა გესეარუნა - შიგნულს, დანაყულ სუნელს, მარლოს, ნოორს, ზაფრანას (ნინაკას) შემდეგ ერთმანეთში აურევენ.

ესიმი, ესემი (თი) *ნაწილაკიანი (ბერიული ც'ს მადალი) ეს(ი) ნაყელასხელი: ესეთი არბოქ დაბლოდგ: ა. ცაგ., გვ. 27 -* ამასაც ყველა დაეხივა.

ესირპა (ესირქუას) სახელი ესირქუნს ზმნისა - ალქიკა.

ესოფა (ესოფუა) სახელი ესოფუნს ზმნისა - აბლავა, ამოგლავა.

ეს იხ. ათესგ- ამას. ესე შვეა ვეექუნს მითინი: *მ ზუბ., გვ. 312 -* ამას სხვა არაინ (არ) იზამს.

ესქირაფას (ესქირაფას) სახელი ეაოსქირუანს, ესქირუ (ნ) ზმნათა-1. ამომორა. წყარი ძითუ ეაოსქირეს-ნეალი ძოღს ამოაშერეს. 2. სნარაშად ნარმეშვა, გამომტაცება. თოლიმ მამალას ესე ეაოსქირუე ხაში - ნამში (თვალს დახამამებაში) ხელიდან გამოსტაცა დანა. ებოშისე ცირა ეშე გეიოსქირუე: *ი. ყოფ., გვ. 64 -* ამ ბიჭს ქალი უცებ ააცალა ხელიდან. 3. მითვისება, შენარჩუნება. ფარა გეიწომილე სუმი წანამ ოწოხოლო, ასე ვეერბუნს ქეიესქირუე - ფული გამომართვა სამი წლის წინ, ახლა არ იძლევა, შენარჩუნა (შეიშრო).

ესქირაშლი-ი (ესქირაფილურს) *მიმღ. ენებ. წარს.*
ეაოსქირუანს ზმნისა - ამომშრალი; ბამშრალი. ესქირაფილე ქეოლესქილე თე კონჩქ - გამშრალი დარჩა ეს კაცი.

ესხერ-ი (ესხერს) ნასისხაში. დროის მონაკვეთი, რომელიც მოიცავს მარტის ბოლო და აპრილის პირველ სამ დღეს. ეს უკანასკნელი, გადმოცემის თანახმად, თითქოს მარტმა იხსება აპრილისაგან. ამ ექვს დღეს ძალიან ხშირად ცუდი ამინდი იცის. ეს ხერი მუდოს იჭყაფუე? - ერილორუო მარტის იჭყაფუე ეს ხერი და იგარელებუე ოთხი აპრილიშა: - ესხერი (ნასესხერი) როდის იწყება? - მოცდარეა მარტს იწყება ესხერი და გრძელდება ოთხ აპრილამდე. შერ სისხირი; სისხი.

ესხი/ესხი-ი/ესხილ-ი (ესხის/ესხიის/ესხილურს) ამდენი; ამ რაოდენოვანი; ამ რაოდენოვით. *ეს საჭირეს ეს ხი ფუი: მ ზუბ., გვ. 320 -* არაა საჭირო ამდენი ფიცი. ეს ხი ხანც ძიებ ნეარაშა უქუნია: *თ. სახოყ., გვ. 247 -* ამდენი (ბევრი) სიცილი ტრილმა იცისო. ეს ხი ხანც თურქიშა ჯარქ ქემადლორე: - ამდენ ხანში თურქის ჯარი მოადგა.

ესჰემა (ესუქიას) *ანთროპ. ძალის სახელი.*

ესჰაპალ-ი (ესჰაპალურს) *მიმღ. ენებ. წარს.*
ესჰაპანს ზმნისა - უპალასო, სუფთა აბაშილი. შინდორის ართი ესჰაპელე არდგოი რღუ - შინდორში ერთი უბალახო ადგილი იყო.

ესჰაპაშა (ესჰაპაქუას) სახელი ესჰაპაქანს ზმნისა - მოსუფთაება, მომენდა, ტაბაქის (ტაბლა) მსბავსად მოსუფთაება. მუთუნ ვადტუე, თემე გეეჰაპაქუე სტოლი - არაფერი არ დატოვა, ისე მოასუფთავა (მოწმინდა) მაგიდა.

ესჰაპანს (ესჰაპაუე მოასუფთავა, ესჰაპაუე მოსუფთავება, ესჰაპაუე მოასუფთავება თურმე) გრდმ მოასუფთავებს, მოწმინდს.

ეჭუჭყაშვილი მიხე. ენებ. წარს. ავსებულნი.
ეჭუჭყაშვილი მიხე. ენებ. წარს. ანავსებუნი.
ეჭუჭყაშვილი მიხე. ენებ. წარს. ავსებუნი
საფასურნი.

ეჭუჭყაშვილი მიხე. უარყ. აუვსებუნი, აუვსებულნი. შიორ.
ლაზ. ოფში საესე. ბევირი (ნ. მარო); ახოფუ აავსო
(ეჭიძელ, გვ. 124).

ეჭუჭყაშვილი-ი (ეჭუჭყაშვილს) მიხე. ენებ. წარს.
ეჭოშანს ზნისა - ანაპაშვილი. კოჩიში გური
ჭირქა ორე დულმა წყარით ეჭუჭყაშვილი: ქსხ,
II, გვ. 49 - კაცის გული ჭიქა თავამდე წყლით
სავსე. შიორ. ლაზ. ფმაფერი, ფფფერი სავსე
(ნ. მარო).

ეჭ, ეში, ეშუ მოთხრობითი ბრუნვის ფორმა ენა
ჩვენებითი ნაცვალსახელისა (საბ. ენა ეს; შიობ.
ეჭ ეჭი, ეჭუ აბან; შიყ. ეს უსი, ესუ აბას; ნათს.
ეში აბის...). ეჭ შუში არმის ეფენურთუ - აბან
თავის აზრს არ გადაუხუთა. ატუს გუკუკვირდე
ეჭ: ა. ოფუშ, გვ. 10 - ატუს გაუკვირდა ეს
(აბან). იხ. ათუნა, თუნა, ენა.

ეჭ, ეში, ეშუ ზანს. იშ (საბიროსი აბ). უკული ეჭ
გუბდართით დო მოლაფართითი...: შ. ხუბ, გვ.
20 - შემდეგ იქ აუდვქით და (რომ)
წამოვიდეთ... ეჭი ოში ეჭისის კუჩხით
უკული: ა. ოფუშ, გვ. 118 - ეს უსი, ესუ აბას ფებით
წავალ (ვალ). შიშის დურული პატონეფი ეჭი
ქეზიოყუაზანდე: ა. ოფუშ, გვ. 150 - შიშისაგან
ქედარი ბატონები იქით მიეთროდნენ. იხ.
ეჭექი(ი), თექი(ი); ეთექინე, თექინე...

ეჭა-აქ(ი) ზანს. აბა-იშ. ეჭა-აქ(ი) ოკათულე
მონდა - აქაიქ ურია მნიფე.

ეჭაშუშური(ეჭაშურუას) სახელი
ეჭაშურუანს ზნისა - მბარად ალმსება.

ეჭანაშუშური(ეჭანაშურს) მიხე. ენებ. წარს.
ეჭანაქალანს ზნისა - მბარად ალმსილი
(დანა, ნაპუხსი...), გაბასრემშული. შიორ
ქელარი.

ეჭანაშუშური(ეჭანაქალუას) სახელი ეჭანაქალანს
ზნისა - მბარად ალმსება, გაბასრემება.

ქიმეული არგუნი დო გემიქანაქალუე -
მიეუტანე ნაფეხი და ამილესა (გამბასარა).
ეჭანაქალანს(ეჭანაქალუე) გაბასარა, ეჭანაქალუე
გაუბასრემება, ეჭანაქალანს(ე) გაბასარება ორემი
გრდშ. გაბასრემება, ძალიან მჭრელს გახდის.
ეჭანაქალანს მიხე. მოქმ. გამბასრემელი.
ეჭანაქალანს მიხე. ენებ. წარს. გაბასრემელი.
ეჭანაქალანს მიხე. ენებ. წარს. განაბასარი.
ეჭანაქალანს მიხე. ენებ. წარს. გაბასრემის
გასამრემელი.

ეჭანაქალანს(ეჭანაქალანს) სახელი ეჭექუნს ზნისა -
აცანცვლა. ქიმეურს შუამუშიმა დო
გეოქექანს ფარას - მიეა მამამისთან და
აცანცვლას ფულს.

ეიქექენ(ე) (ეიქექენ შესაძლებელი გახდა
აცანცვლა, -) გრდუე. შესაძლ. ენებ.
ეაოქექანს ზნისა - შეიძლება
აიცანცვლოს.

ეიქექენ(ე) (ეიქექენ შეძლო აეცანცვლა,-
შესაძლებელი შესაძლებელი აეცანცვლა) გრდუე.
შესაძლ. ენებ. ეაოქექანს ზნისა - შეუძლია
აეცანცვლოს.

ეიქექენს მიხე. მოქმ. ამცინცვლი.
ეიქექენს მიხე. ენებ. მყ. აცანცვლანეი.
ეიქექენს მიხე. ენებ. წარს. აცანცვლი.
ეიქექენს მიხე. ენებ. წარს. ანაცანცვლი
ეიქექენს მიხე. ენებ. წარს. აცანცვლის
საფასური.

ეიქენ(ე) (ეიქენი) იქაშური. ექიქანი გერბე ჭალე
შქეითმა გუგორულაფე: მასლა, გვ. 88 -
იქაური გრძელი ჭალა შეიდეგრ შემოვარ-
ბენინე. იხ. ეთექიანი, თექიანი . შიორ ეჭ, ექი(ი).

ეიქენა (ექიქანას) ეს ექიქანა. იხ. ქიანა.

ეიქენაშ(ე) (ეიქენაშას) იქაშურიშ. ექიქანობა
ეიქენაშონს, მარა მუოკო ფქიმიზე -
იქაურობა არ მომონს, მარამ რა უნდა ექნა.

ეიქენი ზანს. აბა-იშ, აბარ-ეჭერი. ებოში
ჭკირილე ექი-ექი წგმობინე, დოკორილე:
ქსხ, II, გვ. 18 - ეს ბიჭი დაჭრილი აქაიქ რომ
ძეგს, შქერიბა. ექი-ექი გოგოფაში: ქსხ, I,
გვ. 173 - აქაიქ გაგიშალე. რამში კულელს
ქეკაჯრე დო ექი-ექი ქიმაკასოფე: ა.
ოფუშ, გვ. 62 - რამის კუდს მიზან უქან და აქა-
იქ შიავლიოფა.

ეიქენი(ე) (ეიქენს) ეიქენი. შიორ დობგური.

ეიქენი(ე) (ეიქენს) იგივეა, რაც ექიქენი - მსუპაშქი,
მრატა. მიღელი, ვარე შიმიე, ექიქენიქ! -
ნაილე, არაა შიმიე, მრატა!

ეიქენაშ(ე) (ეიქენაშელ/ს) სახელი
ექუქუქანს ზნისა - აბიგინეაშული,
აქუქუქანაშული. ექუქუქელი თუთუშიში
წეარს - აბიგინეული თამაქის ფარს. იხ.
ექუქუქა.

ეიქენაშ(ე) (ეიქენაშელ/ს) სახელი ექუქუქანს
ზნისა - აბიგინეაშ; ზომი მცენარის
ყინვილემის ბუჩქად ამოზარდა. გაზარხულს
მინდორს გეექუქუქანს სინი, ჯგორი
მიოკინილი რე - გაზაფხულზე მინდორი რომ
აქუქუქდება, კარგი სანახაია.
ექუქუქანს (ეიქენაშ აქუქუქა, ეიქენაშ
აქუქუქება, ეიქენაშ(ე) აქუქუქება
თურმე) გრდშ. აბიგინეებს, აქუქუქებს.
ეიქენაშ(ე) მიხე. ენებ. წარს. აბიგინეული,
აქუქუქებელი.

ეიქენაშ(ე) (ეიქენაშელ/ს) მიხე. ენებ. წარს. ანაბიგინეი,
ანაქუქუქარი.

ეიქენაშ(ე) (ეიქენაშელ/ს) მიხე. ენებ. წარს. აქუქუქების
საფასური. შიორ ექუქუქი

მძნ ნაცვალ იგივეა, რაც ექი. ექვ მუზე იყუა: *ი. ყოფშ., გვ. 24* - ეს რატომ იქნა?

მძნ-მძნ ზაზ. იგივეა, რაც ექი-ექი, -აძნ-ძნ, აბარ-აბარ. წევ ექვ-ექვ ჭინდლა - ნელს აქაიქ წვიმდაო. ფარა შარას ქედარულ ჭიქე ექვ-ექვ: *მ. ზუბ., გვ. 118* - ფული გზაზე დაყარა ცოტა აქაიქ.

მძნ ზაზ. უშალ, უნი6 (*კ.კარ.*) იხ. ვიღარო.

უშალ (ხემი) (ელაღას ხემი) სახელი ეიო ღანს ზინისა - ალშაბ (ხელისა). ხეს აგო ღანსა, მი გემინჯებუ? *კ. საბუშ., კარო. ზეს., გვ. 23* - ხელს რომ ავალბენ (რომ არ მოგხედავენ), ვინ ვიპატრონებს? ღორიონთო, ხეს ნუ ემოღა, კოჩით ვორექ განაწირი: *შ. ბერ., გვ. 137* - ღმერთო, ხელს ნუ ამალებ, კაცისგან ვარ განირული. ხე იოლი სქანი სახენწიფოსია: *მ. ზუბ., გვ. 1* - ხელი აიღე (უარი თქვი) შენს სახელწიფოზეო.

ეაოღანს ხეს (ამოლა აილო, ეაულა აულია, ამოლაჲ(ე) ხელს აიღებდა თურმე) *გრძლ. აიღებს(ხელს), - განირიას.*

ეილინ(ე) (ხე) (ამონა ხმ შესაძლებელი გახდა ხელის აღება,-) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.*

ეაოღანს ზინისა - შეიძლება აღება(ხელისა), - განირივა.

ეაოღან(ე) (ხე) (ამაღნა ხმ შეძლო აილო ხელი, - ამოლაჲ(ე) შესძლებია აილო ხელი) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* ეაოღანს ზინისა - შეუძლია აილოს ხელი, - განირიოს.

ეაოღალაჲყანს (ხეს) (ამოლაჲყან აალებინა, ეაოლაჲყან აულებინებია, ამოლაჲყან(ე) ხელს აალებინებდა თურმე) *კაუზ. ეაოღანს ზინისა - აალებინებს(ხელს).*

ეაოლაჲამი მიჲ. მიჲ. აბლები (ხელისა).

ამოლაჲამი მიჲ. ენებ. მჲ. ასალები.

ეაოლაჲამი მიჲ. ენებ. წარს. აბლებული.

ეაოლაჲამი მიჲ. ენებ. წარს. ანალები.

ეაოლაჲამი მიჲ. ენებ. წარს.ხელის აბლებს საფასურო.

ელაღორ-ი (ელაღორს) მიჲ. ენებ. წარს.

ეაოღანს ზინისა - ალშაბული. ორგულიშა ხე ეღაღირო მაჲყო ყველაფერზე ხელი აბებული მაქვს.

ელაღ-ი (ელაღ/რს) ილშაბი. უბედური სქანი ეღბალი, ჩემიო ეკალინაჲალი: *ქხს., 11 გვ. 58* - უბედური შენი ილშაბი, ჩემი დამღუპველი (მის უკან დასაკარგავი). ასე თქვა ქობრქენა, მუ ეღბალიშო კოჩი ვორექ - ახლა თქვენ იცით, რა ილშაბის კაცი ვარ.

ელაღ-ი (ელეზის) ხაღისი. ეღებო ეაულაჲუ თექ გერდუნი - ხალისი არ მქონდა, იქ რომ იდგა.

ელაღ-მეჲაღ-ი (ელაღ-მიღელ/რს) ვიღაც-ვიღაცეაბი; უნი6ზაბი.

ელაღ-მეჲაღ (ელაღ/რს) სახელი ეღებუნს ზინისა - ალშაბი.

ელაღ-მეჲაღ (ელაღ/რს) სახელი ეაყარენს, ეყარებუ(6) ზინათა - ამოქრამეაბი; ახრა ნასანსმელაღ. ხეამარდიქ ეყარენი, უკულ შურქ მაქალუო: *კ. საბუშ., ქხს., გვ. 118* - ხომალდი რომ დაიძრა, შერე ჩაევიპინდ ხმა (სულის ამოღება შექცელო?)

ეაყარენს (ამაჲრა ამოძრავა, ეაჲრაჲ ამოძრავებუ, ეაჲრაჲ(ე) ამოძრავებდა თურმე) *გრძლ. ამოძრავებს; დაძრავს.*

ეყარებუ(6) (ამაჲრა ამოძრავა, დაიძრა; ეაჲრაჲ(ე) ამოძრავებულა, დაძრულა) *გრძლ. ენებ. ეაყარენს ზინისა - ამოძრავებდა, დაიძრებდა.*

ეყარებუ(6) (ამაჲრა დაიძრა, ეაჲრაჲ(ე) დაიძრავდა) *გრძლ. ენებ. ეყარენს ზინისა - დაიძრებდა, ამოძრავებდა.*

ეყარინ(ე) (ამაჲრა შესაძლებელი გახდა დაიძრა,-) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* ეაყარენს ზინისა - შეიძლება დაიძრა, დაიძრას.

ეაყარინ(ე) (ამაჲრა შეძლო დაიძრა,-, ამოლაჲ(ე) შესძლებია დაიძრა) *გრძლ. შესაძლ. ენებ.* ეყარენს ზინისა - შეუძლია დაიძრას.

ეაყარინაჲყანს (ამოლაჲყან დაიძრევირა, ეაჲრაჲყან დაუძრევირებია, ეაჲრაჲყან(ე) დაიძრევირებდა თურმე)

ეაჲრაჲყან(ე) დაიძრევირებდა თურმე) *კაუზ. ეაყარენს ზინისა - დაიძრევირებს, ამოძრავებინებს.*

ეაჲრაჲყან მიჲ. მიჲ. დამძრევილი, ამაძრავებელი.

ამოლაჲყან მიჲ. ენებ. მჲ. დასაძრავი, ასამოძრავებელი.

ამოლაჲყან მიჲ. ენებ. წარს. დაძრული, ამოძრავებელი.

ეაჲრაჲყან მიჲ. ენებ. წარს. დანაძრავი, ანამოძრავები.

ეაჲრაჲყან მიჲ. ენებ. წარს. დაძრვის, ამოძრავების საფასურო.

ეაჲრაჲყან მიჲ. ენებ. დაუძრევილი, აუძრავებელი.

ელაღ-მეჲაღ-ი (ელაღ/რს) მიჲ. ენებ. წარს.

ეაყარენს, ეყარებუ(6) ზინათა - დაძრული, ამოქრამეაბული. ეყარებულიშო პოეზის ქიმ ცქოსხაბი - დაძრულ მატარებულს მივახტი.

ელაღ-მეჲაღ (ელაღ/რს) იგივეა, რაც ეყარება, - დაძრვა, ამოქრამეაბი. ორგულქ გეეყარგ: *ქხს., 11 გვ. 20* - ყველაფერი ამოძრავდა.

ელაღ-მეჲაღ-ი (ელაღ/რს) მიჲ. აწყ. ამოქრამეაბი.

ელაღ-მეჲაღ-ი (ელაღ/რს) სახელი ეაოგოთანს ზინისა - ამოგღება, ანგღება; ამოგღება, ათუნა... გეეოგოთუ, წყარს

გიოგოთუ: *ი. ყოფშ., გვ. 5* - ეს... ამოგღელო,

წყალს მისცა (დაადგო). **ცურღლელო**
ეა ოცოთუ - კურღლელო აადგო. კობირი
ეუცოთამუ - კბილი ამოუღია (ამოუგდია).
ბრხურუშე ეცოთამა // ეოთამა - სიცივისგან
აბღეპა. - აბაბანემა, აპანაქალემა.
მუღვარენი ჩხურუქ
გემოცოთუ: რაღაცაა, შემეცივდა (სიცივემ
ამაგდო).

ქართული/რ-ი (ეცოთამილქს) *მიჯ. ენებ. წარს.*
ეა ოცოთანს ზმნისა - აბღეპულოი;
ამოღეპულოი. ჩხურუში ეცოთამილი ოკრი
ეპობირუო - სიცივით აკანკალებული კაცი არ
გინახავს?

ქმნაშა (ეცონაფას) სახელი ეიცონანს ზმნისა
- 1. აუპნა. გეციონუ ღო ცუღეს ოგვაჯეს
ქღანახურუ - აიყვანა და სალში საბუღარში
ჩააჯინა. 2. ბებია ქალის მიერ ბავშვის
(ახალშობილის) აყვანა. ღიამქიმი ღღღმანია
რღუ ღო ბაღანემს ეთმიციონანღუ -
ღღღარემი ბებიობდა (მეანობდა) და ბავშვებს
იყვანდა.

ქმნაშაშ-ი (ეცონაფილქს) *მიჯ. ენებ. წარს.*
ეიცონანს ზმნისა - აუპნაილი. ღიამქიმი
ღღღმანია რღუ ღო პეტრემი ბაღანეფი თომი
ეცონაფილი რუ - ღღღარემი ბებიქალი იყო
და პეტრეს ბავშვები იმის აყვანილია. *იხ.*
ეცონაფა.

ქშნა (ეცუნას) სახელი ეცუნს ზმნისა - აყოლა.
წლისე ქაჩისე ეცუნუ ღო ღღღიშა
ქიგომიშუ: *ი. ყოფშ., გვ. 19* - ღღღეს ფეტიდან
აუყოლა და თაეამღე დაანა. გემიციუნუ
ომშეშეფი ღო გინმართ მა ორღალი: *კ. სამუშ.,
ქსლ., გვ. 137* - ამომიყვანა უღეგმები და მე
შემქმნა გასაზრდელო. ჯგურ(ი) გური
ერცუნაფუღან ირი ჩე გოთანას: *კ. სამუშ.,
ქართ. ზუს., გვ. 104* - კარგი გული აგყოლოდე
ყოველ თერთად გათენებზე.

ეცუნუანს (ამოქნაუ აყოლა, ეუქნაუ
აუყოლებია, ემოქნაუამე) აყოლებდა თურმე)
გრღმ. აყოლებს.

ეცუნუანს (ამოქნაუ აყოლა, ეუქნაუ
აუყოლებია) *გრღმ. სათავ. ჰე.* ეა ოცუნუანს
ზმნისა - აყოლებს.

ეცუნუანს (ეუქნაუ აყოლა, ეუქნაუ
აუყოლებია) *გრღმ. სსხე. ჰე.* ეა ოცუნუანს
ზმნისა - აუყოლებს.

ემაქუნუენ (ემაქნა აყევა, ემაქნა აყოლია,
ემოქნაამე) // **ემოქნაუამე** აყევებოდა თურმე)
გრღმ. ენებ. აყევება.

ეიქუნენ, **ეიქუნინენ** (ეიქნინე შესაძლებელი
გადა აყოლა, -) *გრღმ. შესაძლ. ენებ.*

ეა ოცუნუანს ზმნისა - შიიქალა აყოლა.
ემაქუნენ, **ემაქუნინენ** (ემაქნინე შეძლო
აყოლოდა, -, ემოქნაამე) შესაძლებია აყოლა)
გრღმ. შესაძლ. ენებ. ეუცუნუანს ზმნისა -

შეუქალი აყაყის, აიყოლოს.
ეა ოცუნუანს (ემოქნაუ აყოლია,
ემოქნაუამე) აუყოლებოდა, ემოქნაუამე
აყოლებინებდა თურმე) *კაუშ.*
ეა ოცუნუანს ზმნისა - ააყოლებინებს
ემოქნალი *მიჯ. მიუშ.* ამყოლი.
ემოქნალი *მიჯ. ენებ. ჰე.* ასყოლი.
ემნალი *მიჯ. ენებ. წარს.* აყოლილი.
ენაქნა *მიჯ. ენებ. წარს.* ანაყოლი.
ენაქნამი *მიჯ. ენებ. წარს.* აყოლის საფესური.

ქმნაშ-ი (ეცუნელქს) *მიჯ. ენებ. წარს.*
ემაქუნუენ(ნ) ზმნისა - ააყოლილი.
ეცუნელო *ზმშ.* გაყოლებით (თავიდან
ბოლომდე); შეუწყვეტლად ეცუნელო
ჯგირი თხა რე - თავიდან კარგი თხა.
ქოშარეფე ეცუნელო ონჯუაშა კარი მაყი
გინჯამილი: *ი. ყოფშ., გვ. 17*, - დილიდან
(მოყოლებით) საღამომდე კარი მექნება
გაღებული. ეცუნელო ჰგინს - შეუწყვეტლად
წეობს.

ქმა (ემას) იგივეა, რაც ეფუშა, - სპსსა. ართი
ჭურამი ეშა ქირი ქომუზია: *ა. ცაგ., გვ. 34*, -
ერთი აიყროს სასეფ ფქვილი მომეცო.

ქმა² *ბოლო ზმნისწინი* (ე- და შა-: ე- მარტივი
ზმნისწინი, შა- ნაწილიკი): 1. აღნიშნავს
მიმართულებას ქვევიდან ზევით (*საპირისხ.*
ღინო-, ინო-), მნიშვნელობით ქართული ამო-ს
შესატყვისია: ემა-მასუ ამოსახა (*შქრ.* უხახუ
უძახის); ემა-ჯღონუ ამოაგზანა (*შქრ.*
ოჯღონუ გააგზანა). 2. ზმნის უსრული სახის
ფორმას აქცევს სრული სახისად: ემა-არღუ
ამოყარა (*შქრ.* ორღუ ყარა); ემა-სხახუ
ამოხტეს (*შქრ.* სხახუ ხტა). 3. ანმყოს ფორმას აძლევს
მყოფადის მნიშვნელობას: ემა-გახუნს ამოტყხს
(*შქრ.* გახუნს ტყხს); ემა-აჭურინუნს
ამოფრინებდა (*შქრ.* აჭურინუნს ფრენს). 4.
ზოგჯერ თრებობდა უფროსს სიტყვას
მნიშვნელობას: ემაღუაჭა ამოვლება (*შქრ.*
ღუაჭა მოვლა).

ქმაშმა (ემაშემას) სახელი ემააბუნს ზმნისა -
ამოსხმა.

ქმაბინოქლა (ემაბინოქლუას) სახელი
ემეგინგოლუენ(ნ) ზმნისა - ამოსხრა,
ამოგანგებლა.

ქმაბოქლო-ი (ემაბოქლოლქს) *მიჯ. ენებ. წარს.*
ემაგომოქუნს, ემე'ე'გომოქუნ(ნ)
ზმნათა - ამოთხპირილი, ამოთხპანული.
ქომურს ცუხა ღეგათ ემაგომილი - მოვა
საბოლო ტალახით ამოთხვრილი.

ქმაბოქლა (ემაგომოქლა) სახელი
ემაგომოქუნს, ემე'ე'გომოქუნ(ნ)
ზმნათა - ამოთხპრა, ამოთხპანა. ვეღა
ეურე ღეგათ, ემე'ე'გომოქლა: არ ნახვიდე
იქით, ტალახი, არ მოითხვარი!
ემაგომოქუნს (ქმაბოქლა ამოთხვარა, ემუ'ე'გომოქუნ

გეგმეცონესი: *მ. ხუბ., გვ. 13* - მიწიდან ამოიყვანეს.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) *მიძე. ერძე. წარს.* ემეცონანს ზმნის - ამოყვანილი. წყაროზე რღვე ემეცონაფილი - ნყოფიდან იყო ამოყვანილი.

მეცონაწილი // **მეცონაწილი** (←*მეცონაწილი*; *მეცონაწილ/რს*) *მიძე. ერძე. წყ.* ემეცონ რუნს ზმნის - ამოსაყრაში; ადგილი, სადაც ყოველ უნდა გააქეთდეს, - ყოვით შემოიზღუდოს.

მეცონაწილი // **მეცონაწილი** (მეცონაწილ/რს) *მიძე. ერძე. წარს.* ემეცონ რუნს ზმნის - შემოყორილი, - ქვა-ყორით შემოცულადული ადგილი. გამოიყენება ინდიკატორად ტოპონიმებში (*ა. ცხად., ტოპონ., გვ. 38*).

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს, ემეცონ რუნს (6) ზმნათა - შემოყრაში, შემოყორება (ადგილის), - ყოველს გააქეთება. ოფეს ემეცონ რუნს - ეზოს ყორით რგავებს (ყორეს ავლებს). *იხ. ცხად.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს, ემეცონ რუნს (6) ზმნათა - მისამაპოლა (ზევით); შუაში, ორ რასამ შორის გაყოფილება, გაილება. შუას საზღვარი ემეცონ რუნს (←*ემეცონაწილი*); მოგვიწინებს დიდი წყარო: *ქსს, I, გვ. 238* - შუაში საზღვარი გვიძევს (გვიყვება), მოშუის დიდი ნყალი. *შლო ამაყუნაფა*.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) იგივეა, რაც ამაყუნაფა, - შუაში რისამა ჩაყოფილება. *შლო ამაყუნა.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) იგივეა, რაც ამაყუნაფილი, - შუაში ჩაყოფილება.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) იგივეა, რაც ამაყუნაფილი, - შუაში ჩაყოფილება.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოსაყრა (ღვინის), გამოცლა. მათივე ემეცონ რუნს-და, მარანი გემოსარტაღე: *ა. საბუ., ქსს, გვ. 29* - მე ის თუ არ გამოცალე (ამოცალე), მარანი შემომარჩიაღე (შომართიე).

მეცონაწილი // **მეცონაწილი** (←*მეცონაწილი*) (მეცონაწილ/რს) *მიძე. ერძე. წყ.* ემეცონ რუნს ზმნის - ამოსაყრაში, დანატყლილი (სამელი).

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) *მიძე. ერძე. წარს.* ემეცონ რუნს ზმნის - გამოცლილი, ამოსაყრა.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა (ა.კარ.). *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი // **მეცონაწილი** (მეცონაწილ/რს) (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა (თავის). სიმინთქ დელი გეცონაწილი - სიმინდმა თავი ამოყო.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) *მიძე. ერძე. წარს.* ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. დელი ემეცონაწილი აფუ - თავი ამოყოფილი აქვს.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა.

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა; II *ვადე.* ამოცლა. დინა გეცონაწილი - მინა ამოცლა (ამოცლა). *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

მეცონაწილი (მეცონაწილ/რს) სახელი ემეცონ რუნს ზმნის - ამოცლა. *შლო მეცონაწილი, მეცონაწილი.*

ეშასუნაჴალ-ი // ეშასუნაჴალ-ი (←**ეშა-
ოხუნაჴალი**) (**ეშა'ა'ხუნაჴალ(რს)**) *ძმო. ერძ. ჴყ.*
ეშახუნუანს ჴზნისა - ასისმჴლი,
ასაჴენი.

ეშასუნაჴოლ-ი (**ეშასუნაჴოლ(რს)**) *ძმო. ერძ. წარს.*
ეშახუნუანს ჴზნისა - ასჴჴლი (ზევით).

ეშასჴჴოლარი // ეშასჴჴოლარი (←**ეშა-
ოხჴოლარი**) (**ეშა'ა'ხჴოლარს**) *ძმო. ერძ. ჴყ.*
ეშახჴოლუნს ჴზნისა - ამოსარჴშინ.
იხლანაჴოა ერთგვარი, რომელსაც
ნეაენიანს ხის ჴრჴლის ბაჴეთიანს ღროს.
ჴლო ხეჴი.

ეშასჴჴოლარი (**ეშახჴოლარს**) *ძმო. ერძ. წარს.*
ეშახჴოლუნს ჴზნისა - ამოღრჴშული,
ამოხჴრჴთილი.

ეშასჴჴოლჴა (**ეშახჴოლჴას**) სახელი
ეშახჴოლუნს ჴზნისა - ამოღრჴშინა,
ღრჴს ბაჴეთიანა; ბახჴრჴბა.

ეშაჴალაბარი (**ეშაჴალაბარს**) *ძმო. ერძ. წარს.*
ეშაჴალაბაბანს ჴზნისა - ბაღათიჴლილი.
ღეჴემს მიწულეუბან ღო ჴყანა
ეშაჴალაბერო რე გვაღო - ღორები
შესულან და ყანა გადთეიღოა მთლად.

ეშაჴალაბჴა (**ეშაჴალაბჴას**) სახელი
ეშაჴალაბანს ჴზნისა - ბაღათიჴლჴა,
მიოხრჴბა, აჴლჴა. ჩჴენი მამული
გეჴმართესია, გეშაჴალაბჴესია : *ი. ყოჴშ.,
გჴ. 105* - ჩჴენი მამული ამოაგდესო,
მოაოხრესო.

ეშაჴიჴრჴა (**ეშაჴიჴრჴას**) სახელი
ეშაჴიჴონუნს ჴზნისა - ამოჴირჴბა,
ამოჴსრა. ღისან მიწართიწუნსო, ჩჴიოხვის
ეშაჴიჴონუნსი - მიწან აბრუნებს, ჴყევებს
ძირჴეგას. *იხ. ჴიჴა.*

ეშაჴლონ (**ეშაჴლონას**) სახელი ეშაჴლონანს
ჴზნისა - ამოგზანან. გეშაჴლონე ეშე: *ძ.
ბჴძ., გჴ. 5* - ამოაგზანა ჴევით.

ეშაჴლონალ-ი // ეშაჴლონალჴი (←**ეშა-
ოჴლონალი**) (**ეშა'ა'ჴლონარს**) *ძმო. ერძ. ჴყ.*
ეშაჴლონანს ჴზნისა - ამოსაბაჴანნი.

ეშაჴლონალ-ი (**ეშაჴლონალ(რს)**) *ძმო. ერძ. წარს.*
ეშაჴლონანს ჴზნისა - ამოგზანნილი.
ეშაჴლონერჴე იჴუე ძღაბეჴე -
ამოგზანნილი შეიწან გოგოები.

ეშა' (თეშე/ათეშე) დაბორეებითი ბრუნვის ფორმა
ნაცვალსახელის ენა ის, - ამისბან: ეშე აჴ
ღული გეთათესოჴალგ: *ძ. ბჴძ., გჴ. 224* - ამისგან
აჴ თაჴი გაითათესოჴალა. ეშე ოჴკომალჴეთ
ჴგმაჴუე ღო ჴარაჴია: *ძ. ბჴძ., გჴ. 38* - ამისგან
საჴმელოც ეშოჴე (მეშოჴა) და ფულიო.

ეშა' - იგივეა, რაც ეშა, *როული ჴზნისწინი (საბორისა,
გიმე):* ვართ ეშე ეშეხოტე, ვართ გიმე
გიმეხოტე: *თ. სახო., გჴ. 247* - ვერც აღმა
აჴნან, ვერც დაღმა დაჴნან. ეშეღენა,

ღოჴარუნა, გიმელენა, ღოსოჴუნა: *ი. ყოჴშ., გჴ.
153* - ამოღენ, დანერენ, ჩამოღენ, დახევენ.
ეშეღეს ეშე: *ძ. ბჴძ., გჴ. 3* - ავიღენ მალა.
ჴლო ეშა, იშა.

ეშა' ხაჴ. 1. ჴეჴით, აღმა; მალა (*საბორისა*).
გიმე: ბორი ღეს ეშე სოკუნანა - სულით
თას აღმა (ზევით) პარსავით. ჴოჴა ეშე
ეშაჴუნღეს ოგეიღუმაგა - ხარი ჴევით
აჴყადით დასაკლავადო ეშე ცა ღო გიმე
ღისა, მუ მიღე ღო მუსე ოლა: *ბაღს. სიძრ., I,
გჴ. 43* - ჴევით ცა და ჴვევით - მიწა, რა მიჴეს და
რას ნაიღებ. მიოგჴე ჴურსი ღო გეღა ეშე ეა:
ძ. ბჴძ., გჴ. 70 - მიარტყა ჴუსლი და ადგეიო
ზევითო. ნასუბორიში ეშეე ვე იასხაჴუ: *ი.
ყოჴშ., გჴ. 45* - მესამედჴე ჴევით ვერ ახტა. 2.
გაღჴ. უტებ. ჴგსახაჴუ... ჩე წღეჴჴე ღო ე
ბომისჴ ცირა ეშე გეიოსჴარჴუ: *ჴხს. II, გჴ. 30*
- მოჴარდა... თეთრი დეე და ამ ბჴეს ჴელი
უტებ აატალა ხელოდან.

ეშა-ბიბე ხაჴ. ჴეჴით-ჴეჴით, აღმა-ღაღმა.
ჴლო ეშე-ღიჴა.

ეშა-ეშა ხაჴ. ჴეჴით-ჴეჴით, მალა-მალა.
მეულა ეშე-ეშე თე ჴაბაში მანგო ფურინით:
ძ. ბჴძ., გჴ. 62 - მიდიან მალა-მალა ამ ჴესი
განსრეო ფრენით.

ეშეში აბისთჴის. ეშენი მუთუნი მარდიელი
ვაჴორჴე - აბისათის არაღერი მადლიერი არ
ვარ. *იხ. ათეშენი, თეშენი.*

ეშე (სა) ჴო ბიბე ჴაშა გამოჴუჴალი მდგომარეობა
(*სიგჴ-სიგჴე*, ჴევით ცა და ჴვევით მიწა). ეშე
ცა ღო გიმე ღისა, სოლჴეთანი
გამანგინე: *ძ. ბჴძ., გჴ. 320* - გამოჴუჴალი
მდგომარეობა (ზევით ცა და ჴვევით მიწა),
ვერსათიჴენ ვერ შეეძელი გაჴეცე. სო იძღე, მის
მივაკითხუნი, ვამიჩჴე, ეშე ცა ღო გიმე
ღისა - საღ ნავიდე, ვის მივაკითხო, არ ვიჴი,
ზევით - ცა და დაბლა - მიწა.

ეშეჴჴოლ-ი (**ეშეჴჴოლ(რს)**) *ძმო. ერძ. წარს.*
ეშეჴჴაჴუე (ნ) ჴზნისა - ოჴჴჴ-ნაჴლი
არჴული.

ეშეჴჴაჴუე (ნ) (**ეშეჴჴაჴუე (ნ)**) ჴზნისა - არჴჴა (*მჴ.,
თოჴლისა და ნყლის*). არჴულჴე ართიო
გეიშეჴაჴუე - თორჴე ღო წყარჴე - ყველაფერი
ერთად აირია - თოვლი და წყალი.
ეშეჴაჴუე (ნ) (ეშეჴჴაჴუე აირია თოვლ-წყალი,
შეჴაჴუე (ნ) არჴულა) ვრდჴე. *ერძ. აირეეა*
თოვლ-წყალი ან სხვა რამ.
ეშეჴჴაჴუე *ძმო. ერძ. წარს.* არჴული ერთმანეთში
(*მჴ., თოვლ-წყალი ან სხვა რამ*).

ეშე' ნათესაობითი ბრუნვა ნაცვალსახელის ენა
ის, - ამისნი: ეშე შეჴნა ვეშღლჴე: *ძ. ბჴძ.,
გჴ. 24* - ამისი შეჴნა არ შეიძლება. ეშე
რაგადიშენი გეროაჴე ჴჴუიბითიო

ვეცილფაროსუე; *ქსი II, გვ. 20* - ამისი თქმისთვის გერაობ ყუროც არ გაიბერტყა. *იხ. ათენა, თენა.*

ეშო² ზაზ. ისე. ეში მა ქოპოთხენთო-ლა, ვაგერჩინთ - ისე მე თუ მკითხავთ, არ გირჩევთ. ეში გინგორთინუა, ჯოღორს ბაბას ძაბხედვე; *საღბ. სიძრ., I, გვ. 43* - ისე ვაგხდი, ძალის ბაბას უბახოდეთ. ვ'ენდორინექ, სი გოკონ ღო ფიქრენქი ეში! : *ი. ყოფშ., გვ. 174* - არ მოვტყუვდები, შენ რომ გინდა და ფიქრობ ისე.

-ეში¹ 1. ო-პრეფიქსთან (ო- -- ეში-) ანარმოებს დანიშნულების სახელებს: ო-თალ-ეში სამთელი მატყლისა (*შორ თალუა თელუა*); ო-რჩხ-ეში სარმცხი, სარცხი (*შორ რჩხუალა რეცხვა*), ო-წორ-ეში სანწორი (*შორ წორუა წურვა*); ო-ლენგყ-ეში სავლობი, ნუშაქ (*შორ ლენგყ ნუშექ*)...

2. ტოპონიმების მანარმოებელი სუფიქსი: ლეც-ეში // ლეც-ეში ტალახინანი ადგილი (*შორ ლეცა ტალახი*); ცხიბურ-ეში რცხინლის ადგილი (*შორ ცხეიბური რცხილა*); წიფურ-ეში ნიფლის ადგილი (*შორ წიფური ნიფელი*) (*შორ. პ. ცხად., ტომონ., გვ. 100*).

ეშმაპი // ეშმაპი (ეშმაპი) ეშმაპი. დიდი ეშიმაკი ბაღანა ქორეჭო - დიდი ეშმაკი ბავშვი რომ არის კი. // *ვადატ.* თხაზე იტყვიან. აქ სოურე მორთუ ე ეშიმაკიქ? - აქ საიდან მოვიდა ეს ეშმაკი (თხა)? ეშმაკო **ზაზ.** საუბედუროდ, სამუნჯაროდ. ე შიმაკო თექ გემირჩქინდუ - სამუნჯაროდ (ეშმაკად) იქ გამიზნდა. ბეშმაკიშ კუჩხი ეშმაკის ფეხი, // *საღორს.* ეშმაკი: აქ შო ოკო ე ეშმაკიშ ექ რახის? - აქ რა უნდა ამ ეშმაკის ფეხს? ბეშმაკიშ ღური ეშმაკის ძილი, სიფრთხილსაქენ მონოდება: ჭეკერას ორდა; ე შიმაკის ე ვალურს - ჭკვიანად იყავ. ეშმაკს არ სიხანეს! ბეშმაკის უღალუ იში ღური ღო ტანი - ეშმაკს ნაულია მისი თავი და ტანი - *საუბ.* ეშმაკი დაეფულოს, ეშმაკისა იყოს.

ეშმა¹ (ეშმა²) ეშმაპი. სახელი თამარა ჯოსოლდე ღო ცხოვრენდ ე შიმა სებათახელე - სახელი თამარი ერქვა და ცხოვრობდა ეშმაკი მარტომდარტო. *იხ. ეშმაკი.*

ეშმა² - როული ზნისწინი (ე-შა-შა: ე- მარტივი *ზნისწინია*, შა- და შა- ნაწილები) გამოიყენება ანწყოს წრის მწკრივებში: ე შ მა - ა ჯ ღ ო ნ ა ნ ს : აგზავნის ქვეყიდან ზევით (*შორ ზედა-აღლონანს აგზავნის*); ე შ მ ე ე ღ ა ნ ს ა ე ქ ს ზევით (*შორ ეშე-უღანს აიტანს ზევით*).

ეშმაპე-ლი (ეშმაპელ/რს) შაჰ. აწჰ. ე შ მ უ რ ს ზნისა - ამსპელელი.

ეშმათანგი (ეშმათანგის) ამის მსგავსი. ე შ მ ა თ ა ნ გ ი მ უ ა ზ მიძირუ - ამის მსგავსი

არაფერი მინახავს. 'ეშმათანგი ← ეში-მათანგ-ი'. *შორ თანგი, მათანგი.*

ეშმაპი (ეშმაკის) იგივეა, რაც ე შ ი მ ა კ ი, - ეშმაპი. ე შ მ ა კ ე უ ქ ქოპოროთეს: *ი. ყოფშ., გვ. 6* - მოვიდნენ ეშმაკები. ბეშმაკიში აკოპანდლილი ეშმაპის ნახლავფორთალი. *ვადატ.* თოელი. ათვის მუთხთილი, ე შ მ ა კ ი შ ი ა კ ა ნ ა მ ძ ა რ ე - ამას ვაუფრთხილდი, ეშმაკის ნაჯახირალია.

ეშმაპება (ეშმაკება) სახელი ე შ მ ა კ ე ნ ს ზნისა - ეშმაპება.

ეშმაპი მარლი (ეშმაკიში ვარდის) ბოტან. ასპილი. *იხ. ეშმაკიში მართახი (ა. მყ.).*

ეშმაპიშ მართახი (ეშმაკიში მართახის) ბოტან. ასპილი და კუნძელი (ა. მყ.).

ეშმაპობა (ეშმაკობა) იგივეა, რაც ე შ მ ა კ ე ბ ა, ე შ მ ა კ უ ა, - ეშმაპობა.

ეშმაპა იხ. ეშმაკება.

ეშმაპური (ეშმაკური) ეშმაპური, თხალთმაპტური, ცხიპური, ეშმაპისათვის დამახასისნიტაქელი. ე შ მ ა კ უ რ ი ვაქიშინუკო მუთუნი თო კორქია: *მ. ხუბ., გვ. 75* - ეშმაპური ხომ არ ვააკეთა რაიმე იმ კაცმაო.

ეშო დანიშნულებითი ბრუნვა ნაცვალსახელისა ენა ეს, - ამისთვის. ე შ ო შოკოლე - ამისთვის მიხდოდა. *შორ ათეშო, თეშო.*

ეშობას ზაზ. ამასობაში. ე შ ო ბ ა ს თე კოჩიში სუბა ქიმიმართულებს - ამასობაში ამ კაცის ყაბაშო მივსულვართ.

ეშულა (ეშულას) სახელი ე შ მ უ რ ს ზნისა - ასპელი. ე შ უ ლ ა ქ მუხუ: *მ. ხუბ., გვ. 15* - ასელა არ იქნა. ე შ ე ლ ი - ნები გერაგო, გიშელი-ღერი გორაკი: *ა. ცხად., გვ. 105* - ადი - კაპალი დაბერტყე, ჩამოდი - ლორი გადენე. ე შ მ ე ლ ი ჯამას: *ი. ყოფშ., გვ. 46* - ავედი ხეზე. ე შ ე ლ ე რდემქე: *ი. ყოფშ., გვ. 60* - ავიდა დევი. *იხ. უღა.*

ეშჰერი (ეშქერს) იგივეა, რაც შ ქ ე რ ი, ფ შ ქ ე რ ი. ე შ ქ ე რ ი გ ჯ უ რ ა სიზინდი უჩანს - ძალიან შავი (შქერის მსგავსი) სიზინდი აქვს (უღდას).

ეშმაპაჰ(ეშქეჰაჰას) იგივეა, რაც ე შ ქ ე შ მ ა ლ ა, - სახელი ე შ ა შ ქ ე ა ნ ს ზნისა - აშმაპა. მეუ აკა, ბაბაზე, ღო თი ჩხოლე გ ე შ მ ე ქ ე ი - ნადი ერთი, მამა გენაცვალოს, და ის ძროხა აუშვი! გე ი ა მ შ ქ ე ა ნ ს სინჩხეშ ჭუნალას თუ შენას უტუწყნარებუ ჭიჭიბ ხორმინით - აუშვებს სიციხის წვას ამ დროს დაუნყნარებელი (მოუსვენარი) ჭინჭინდა ქრიჭინით (ზრინინით). ეშაქეჰანს(ეშაჰა აუშვა, ეშაჰაჰა აუშვია, შროშაჰაჰაჰ) აუშვებდა თურმე, - ანაშვებდა გრდმ აუშვებს. ეიშქეჰანს (ეშაჰა აიშვა, ეშაჰაჰა აუშვია) გრდმ სათავ. ქე. ე შ ა მ ქ ე ა ნ ს ზნისა- აიშვებს.

რომ ნახა, აბუხა. გექეტვირონდე, თე ამხე ქუქუ უეისინი – აიღენხა, ეს ამხავი რომ უთხრეს. ონჯლორეთი გექეტვირონდე – სირცხვილით აიღენხა (აბუხა).

ეპგვირონდეუ(ნ) (მეპმირნალ აიღენხა, მეპმირნაშლა(ნ) აღენილა) *გრლეუ. ენტ.* სირცხვილის გამო აიღენხა, აბუხეხა. **მეპმირნაშლი მიქ. ენტ. წარს.** სირცხვილისაგან აღენილი, აბუხული.

მეპმირნაშლი-ი (ეპგვირინაფილ(რს) მიქ. ენტ. **წარს.** ექტვირონდე (ნ) ზნინსა – ალენილი, აბუხული; აბუხული. თინა თექ ექტვირინაფილი გერლეუნი, გური მტეატუელუ- ის იქ აბუხეხული რომ იდგა, გული დატენეგებოღ.

მეპმნა (ექეენას) სახელი ეუქუ(ნ), **ენაექენუაფუ(ნ)** ზნინა – მოღემაბ. **კუხის ემიძღ დიდი ხუნდი: ი. ყოშ., გვ. 15 –** ფენხე მოღებუელი მაქეს დიდი ხუნდი (ფეხი ხუნდში მაქეს).

მეპმინაშა (ექიგვინაფას) სახელი **ექიგვირონდეუ'უ(ნ)** ზნინსა – შირცხვინი.

მეპმინაშა (ექიგვინაფას) იგივეა, რაც **ექიგვინაფა,** **ექიგვირინაფა,** – შირცხვიანი; ალენა სირცხვილით. ონჯლორეთე გექექტირონი თექ – სირცხვილისაგან ავიღენიქ.

მეპრაშა (ექიბრაფას) სახელი ექიბრუანს, **ექიბირუ(ნ)** ზნინსა – 1. არამეპა (ტუდად). კოს გექიბრუანსინი, ის ვახსეარუ მუთუნი – კაცს რომ არიენებს, იმას არ უმეველის არაფერი. 2. ნახეპა, მოღანდეპა (სიზმარში). ხენწფეფს გექგრუუ, სიმბარო უბორე: *მ. ხუბ., გვ. 190 –* ხელმწიფეს მოღანდეპი, სიზმრად უნახავს. **მეკიამა** გექიბირე ხოლო ხენწფეფს: *მ. ხუბ., გვ. 190 –* მეორეკერ ნახა (სიზმარში) კიდეე ხელმწიფემ. **მიღართ,** ბიძის უწუუ: *ნანა, მუქ გექექთიბრუ –* ნევიდა, ბიძის უთხრა: დედა, რა მე სიზმრა (ენახე სიზმარში).

მეპრა-ი // მენრა-ი (ენწურს) ენარი. ეწერ **არადილს ვოხორანტ:** *მ. ხუბ., გვ. 360 –* ეწერ ადგილზე ვცხოვრობ (ქსახლობ).

მენრა(ენწურას) იგივეა, რაც **ენწერუა,** – აწურაპა, ამონურაპა.

მენწინაშა (ენწიწყინაფას) სახელი **ენწიწყონდეუ'უ(ნ)** ზნინსა – დარბილიპა, ალკირინაშაპა. ჯიძუქ ვაუბარულო ცვალებ დერგის გენწიწყონდეუ – მარდილ არ ეყო და ყველი ხოლანში ალოპრინანდა (დარბილიდა და სრიალა გახდა).

ენწიწყონდეუ(ნ) (მენწინალ ალოპრინანდა, მენწინაშლა(ნ) ალოპრეტულა) *გრლეუ. ენტ.* ალოპრინანდეა, ტლახივით რბილი გახდეპა.

მენწინაშლი მიქ. ენტ. წარს. ალოპრინანდელი, დარბილბული ტლახივით.

მენწინაშლი-ი (ენწიწყინაფილ(რს) მიქ. ენტ. **წარს.** ეწიწყონდეუ(ნ) ზნინსა – ალკირინანეაშლი.

მენწინაშა (ენწიკონრუას) სახელი **ეაოწკიტონანს** ზნინსა – ვადატ, აუტყენა, მოხერხებით რისამე წართმევა. ქააფლაუპუ ხეს ღო ემე გეაოწკიტონუ ფარა – ეცა ხელზე და ააუტყენა ფული. ეაოწკიტონანს (მონწინარა აუტყენა, მონწინარა აუტყენილა, მონწინარა აუტყენილა) აუტყენიდა თორმე) *გრლეუ.* აუტყენის, ნაგლეფს რასმე მოხერხებით. **ენწკიტონენ(ნ)** (მონწინარა შესაძლებელი გახდა აუტყენა,-) *გრლეუ. შესაძლ. ენტ.* **ეაოწკიტონანს** ზნინსა – მიძილება აუტყენა // აუტყენილი იქნება. **ეაოწკიტონენ(ნ)** (მონწინარა შესაძლებელი აუტყენა,-, მონწინარა) შესაძლება აუტყენა) *გრლეუ. შესაძლ. ენტ.* **ეაოწკიტონანს** ზნინსა – შეუძლია აუტყენას (მოხერხებით). **ეაოწკიტონაფუნს** (მონწინარა ააუტყენენა, მონწინარა ააუტყენენილა, მონწინარა ააუტყენენილება თორმე) *კუხ.* **ეაოწკიტონანს** ზნინსა – აუტყენენილებს რასმე მოხერხებით.

მონწინარა მიქ. მუშ. ამუტყენელი; ნამორთველი. **მონწინარა მიქ. ენტ. მ.** ამუტყენელი; ნამორთველი. **მონწინარა მიქ. ენტ. წარს.** აუტყენილი; ნამორთველი; ნაგლეფილი (ხელოდახ). **მონწინარა მიქ. ენტ. წარს.** ანაუტყენი; ნამორთველი. **მონწინარა მიქ. ენტ. წარს.** აუტყენის; ნამორთვეის საფასური. *იხ. წკიტონაუა.*

მენ-ი იგივეა, რაც **აწო-**, **იწო-**, – *როული ზნინსწინი* (ე- და წო- ე- მარტეი ზნინსწინი, წო- ნაწილაო) გადმოსცემს ნინ არეში მოქმედებას.

მენაშაშა(ენწომადაფას) სახელი **ენა'ა'შალუ(ნ)** ზნინსა – შიპაშაპაპა.

მენაშა(ენწონაფას) სახელი ეწონუნს ზნინსა – აწონინა. ცვალებ ეთმეცწონუნს – ყველს ნონინს.

მენწირაშა(ენწოსორგუას) სახელი **ენწუსორტუ(ნ)** ზნინსა – შიპრის ნინ (ერთად) შრა. ჯვითი კოც ქობალი ღო ჯიძუქ კართემა ეწუსორტუნია: *ბაღ. სიმ. 1, გვ. 188 –* კარც კაცს პურ-მარლი კალათზე უყრაო.

მონეტა/მონეტაჟა (ენწიყუნაფას) სახელი **ენწაყუნუ(ნ), ეწიყუნუანს** ზნინათ –

იფრ დაჭკორვა მენანილეულობის დაჭრა
(*ე.ბერ.*); ლაზ ოჭკორუჭრა (*ბ.ბარ.*)

მპკირილი (ეჭკორილრს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ეჭკორუნს ზმინსა - 1. აჭრილი. ჭამღერეფი
ეჭკირილი აფუ - ჩალის ღეროები აჭრელი
აქეს. 2. ამჰამჰაპის ბამომ ნამხმდარი, -
აქსამილი (რძე...).

მპკირუა (ეჭკორუას) სახელი ეჭკორუნს ზმინსა
- 1. აჭრა. ჭამ ეჭკორუაში დრო რე -
ჩალის აჭრის დროა. 2. ამჰამჰაპის ბამომ
ნამხმდანა. ბჰაქ ეჭკორუ - რძე აიჭრა, -
აკვეთდა.

მპკოფილი (ეჭკოფილრს) *მიძე. ენებ. წარს.*
ეჭკოფუნს ზმინსა - აღმავალი, ანაშული.
ნარაგეთი აფუ დონებთ ეჭკოფილი: *მ. ხუბ.,*
გვ. 35 — ნათქვამი აქეს და ნებაჰი მტეფული.

მპოფუა (ეჭკოფუას) სახელი ეჭკოფუნს ზმინსა -
აღმავა; ახჰანა; ანჰამა. თასუას მოჯგირეს დო
ეჭკოფუას ტერს მეხეარია: *ხალხ. სიბრ., I, გვ. 51* -
თესვაში მოკეთეს და აღებაჰი მტეფუს
მოეხმარეო. კავკასიაში ეჭკოფუა, შურლო
გურთი ნოყადუე: *კ. სამუშ., ქსის., გვ. 114* -
კავკასიის აღება სულით და გულით უნდოდა
(ვიდობობდა თურმე - ნაცადა). უნა მა
ეემაჭოფე: *მ. ხუბ., გვ. 22* - ამას მე ვერ
აეიტან. ჩქიმცად ოჯახიში სქუა მუთ რე,
ეემაჭოფენი!: *მასლა., გვ. 35* - ჩემსთანა
ოჯახის შვილი რითოდა უნდა ამიჯანო? *||გადე.*
შემოდგომა, მოსავლის აღება. *შორ. სინონიმები:*
დამორჩილი, დონალაგენი, მოწინა.
ეჭკოფუნს (მპოფუა აილო, მპოფუა აულია,
მპოფუაჰე) აღებდა თურმე) *გრდმ* აღებეს,
ანეგეს.

ეუჭოფუნს (ეაოფუა აილო, ეაოფუა აულია) *გრდმ*
სახბე. ქე. ეჭკოფუნს ზმინსა - აულებს,
აუნეგეს.

ეიჭოფენ (ეაოფუა შესაძლებელი გხნა აღება,-
-) *გრდმე. შესაძლ. ენებ.* ეუჭოფუნს ზმინსა -
შეიძლება აღება, ანეგა.

ემაჭოფენ (ემაოფუა შეძლო აილო, ემოფუაჰე)
შესაძლებია აღება) *გრდმე. შესაძლ. ენებ.*
ეჭკოფუნს ზმინსა - შეუძლია აილოს, ანიოს.
ემაჭოფუაჰუნს (ემაოფუაჰე აალებინა,
ემაოფუაჰე აალებინეგია, ემაოფუაჰე)
აალებინება თურმე) *კაუხ.* ეჭკოფუნს ზმინსა
აალებინებს, აანეგინებს.

ემაოფაჰი *მიძე. მოუმ* აძლები, ანეგეი.
ემაოფაჰი *მიძე. ენებ. ზე.* ასალები, ასანეგეი.
ემაოფაჰი *მიძე. ენებ. წარს.* აღებული, ანეგული.
ემაოფაჰი *მიძე. ენებ. წარს.* ანალები, ანანეგეი.
ემაოფაჰარი *მიძე. ენებ. წარს.* ალების, ანეგის
საფასური.
ემაოფაჰი *მიძე. უარე.* აულებელი, აუნეგელი.

ეპოფუა-ეპოფუა (ეჭკოფუა-ეჭკოფუა) ანჰან-
ანჰანჰა. თიში ეჭკოფუა-ეჭკოფუა ს
ქასიქილე - იმის ანეგ-დანეგეს შერჩა.

ეპოფუა (ეჭკოფუას) სახელი ეუჭოფუნს ხანს
ზმინსა - ხანჰა ასაქსიში დანხმარება,
შეღმრმა. *იხ. ეჭკოფუაჰა*

ეპოფაჰა (ეჭკოფაჰას) სახელი
ეუჭოფუნს, ეჭკორდუ(ნ) ზმინათა -
ამომწყებება. მიქით ვა ხონური, ეჭკორდუ:
ი. ყოფშ., გვ. 182 - ვინც არ მოხნა, ამონყდა.

ეს *შორსდ.* ეს - გამოხატავს დანაზნებს,
მწუხარებას; ეხ! მუკოჰ დურუ! - ეს! რა კაცი
მოკვდა!

ეხანტუა (ეხანტუას) სახელი ეხანტუნს ზმინსა
- ახანტუა. ეჩხომიში სახე გეუხანტუნს: *ა.*
ცაგ., გვ. 27 — ამ თევზის სახე აუხტუნს.

ეხაროფუა (ეხაროფუას) სახელი ეხაროფუნს
ზმინსა - ახაროფუა.

ეხახუნს (ეხახუნს) სახელი ეხახუნს ზმინსა -
აეხატმარა.

ეხი-ეხი (ეხი-ეხის) მიხმარა-მომხმარა. ეხი-
ეხი ვაულები, ფერი კოჩიე - მიხმარა-მოხმარა
რომ არ აქეს, ისეთი კაცია.

ეხომოხონ (ეხომოხონს) აღმარა-ჩაღმარაში,
ოღარა-ჩოღარა (*კ.ჭარ.*).

ეხორაჰა (ეხორაჰას) სახელი ეაოხორუნს
ზმინსა - ასახლმება.

ეხორაჰა (ეხორაჰას) *იხ.* ახოშკორება,-
შეღმინინება, შჰორაჰა. გემეგს ღვინო
ჭე ეიხოშკორეისინი, თინეფიშ შქეს
მიდართუ ვალახა რაგადიქ - დალოეს ღვინო და
ცოტა რომ შეთურნენ, მათ შორის (შუა) წაყიდა
ცუდი ლაპარაკი.

ეხა-ეჰაჰა // აჰა-ეჰაჰა ეპითეტი, რომელიც ემატება
არანათლად (გაურეველად) მოლაპარაკე
ადამიანებს (*ი. ყოფშ.*). ეჰა-ეჰაჰა
ჯგალადუფი: *ა. ცაგ., გვ. 77; ი. ყოფშ., გვ. 122* -
მოულღულედ ვგალებუნი. სომხურიდან
შემოსულად თვისის ამ სიტყვას ნ.მარი.

ეჰარაჰა (ეჰარაჰას) სახელი ეჰარაჰუნს
ზმინსა - აჰლა, ყალყუა დაჰჰანება (*ბგ.,*
თმისა).

ეჰარაჰა // ეჰარაჰა (ეჰარაჰას, ეჰარაჰას)
ამინოსანა, ასამიო; ამინი მსამჰანის. ეს
ვოუჯგუნო, ეჰარაჰა ხოჯეფ კოლექტივის
ქუნდასენი: *ქსს, I, გვ. 337* - ამას არ ვოხნა,
ამისთანა ხარეგი კოლექტივის რომ ჰყავდეს.
ეჰარაჰა ჯგირი ბოში ქორეჰადა...: *ქსს, I,*
გვ. 18 - ასეთი კარგი ბიჭი თუ ხარო...

ეჰარაჰა (ეჰარაჰას) იგივეა, რაც ეჰარაჰა, - *იხ.*
აიეჰარაჰა, თეჰარაჰა.

ეჰარაჰა (ეჰარაჰას) // **ეჰარაჰა** (ეჰარაჰას)
სახელი ეიჰარაჰანს, ეაოჰარაჰაჰანს

ზმნათა – რჩენა, ბამქვევა. თელი ზოთონს მის ეაჯუჲმე ჟირი კოჩი? – მთელი ზამთარი ვის შეუძლია არჩინოს ორი კაცი? ეჯუშალაშენი დიდი მარლის (// მარს) მოგონინათი – რჩენისათვის დიდ მადლობას მოგახსენებთ.

ეჯუშანს (თქაშა არჩინა; ეაქაშა // ეაქაშაჲ ურჩენა, გამოუკვებაჲ; ენოქაშაჲ) // ენოქაშაჲ(ნ) არჩენდა, გამოკვებად თურმე) გრდმ გამოკვებაჲს არჩენს.

ეჯუშანს (ეაქაშა ურჩინა, გამოუკვება; ეაქაშა // ეაქაშაჲ გამოუკვებაჲს, ურჩენა) გრდმ. სასხ. ქვ. ეიჯუშანს ზმნისა – ურჩენს, გამოუკვებაჲს.

ეიჯუშენ(ნ) // ეიჯუშენენ(ნ) (თქაშაჲ შესაძლებელი გახდა რჩენა, გამოკვება; ეაქაშაჲ(ნ) // ეაქაშაჲ(ნ) შესაძლებელი გამზდარა რჩენა, –) გრდუ. შესაძლ. ენებ. ეიჯუშანს ზმნისა – შეიძლება გამოიკვებოს, ირჩინოს.

ეიჯუშენ(ნ) // ეიჯუშენენ(ნ) (ეაქაშაჲ შეძლო გამოკვება, ურჩინა; –; ენოქაშაჲ(ნ) შესძლებია ურჩინა, გამოკვება) გრდუ. შესაძლ. ენებ.

ეიჯუშანს ზმნისა – შეუძლია გამოკვებოს, არჩინოს.

ეიჯუშაჲჲანს (ეაქაშაჲჲ ურჩენინა,

გამოაკვებინა; ეაქაშაჲჲჲ ურჩენინებია, გამოუკვებინებია; ენოქაშაჲჲჲ(ნ) აკვებინებდა, არჩენინებდა თურმე) საუზ. ეიჯუშანს ზმნისა – გამოაკვებინებს, არჩენინებს.

ეაქაშაჲჲ(ნ) მიჲ. მოქმ. მარჩენალი, გამომკვებაჲი. ეაქაშაჲჲ(ნ) მიჲ. ენებ. მე. სარჩენი, გამოსაკვება.

ეაქაშაჲჲ(ნ) მიჲ. ენებ. წარს. რჩენილი, გამოკვებალი.

ეაქაშაჲჲ(ნ) // ეაქაშაჲჲ(ნ) მიჲ. ენებ. წარს. ნარჩენი, გამონაკვება.

ეაქაშაჲჲ(ნ) // ეაქაშაჲჲ(ნ) მიჲ. ენებ. წარს. რჩენის, გამოკვების საფასური.

ეაქაშაჲჲ(ნ) // ეაქაშაჲჲ(ნ) მიჲ. უარყ. გამოუკვებაჲი.

ეიჯუშენ. ანი, ეიჯუშენ. ეიჯუშენ, ჩიტი, ქოფურინი: ა. ეიჯუშენ, გვ. 119; ქსს, I. გვ. 40 – ეიჯუშენ, ჩიტი, გაფრინი! ეიჯუშენ, იან იან კოც ურქუ – ეიჯუშენ, ის ყველაზე იცის. ეიჯუშენ, ქარწყეტიანო, უჩა ფაფურიკა მოქქენა თაურევე...: მ. ხუბ., გვ. 158 – აიო, ხედავო, შავი ფაბრიკა რომ მოჩანსო აქედანო? შდრ. ლაზ. ეიჯუშენ (ნ. მარი).

ეი, ეიჯუშენ. ანი იქ.

ეიჯუშენ. შორსდ. კოდა!

მ- პირველი პირის სუბიექტის ნიშანი (მგ., ვ-
ორგუანქ ერგავ, ვ- იღანქ ნაიღებ, ვ- ათენქ
ვათავებ, ვ- ხანჩუნქ ვითონი, ვ- თასუნქ ვთესავ,
ვ- წიღუნქ ვერეფ...), რომელსაც ზუგდიდურ-
სამურზაყანოულ კოლში, ძირითადად,
სენაკურში არცთუ იშვიათად, შესაბამისი
თანხმოვნების წინ ასიმილაციის შედეგად
ენაცვლება ბ, ჟ, პ თანხმოვნები. *შღრ. ლა ზ. ვ.*

მპ- უარყოფის ნაწილაკი არ: ვა აკეთა არ
გაკეთო, ვა ჭარა არ დანერო, ვა თქუა არ
სთქვა. მომდევნო ხმოვნებთან ნაწილობრივი ან
სრული ასიმილაციით: აო→აა//ა: ვაა'კო
(←ვა ოკო) არ უნდა; ვაა'ზვარუ (←ვა
ოხვარუ) არ შეეღის. აუ→უე//უ: ვე'უნდა
(←ვა ენდა) არ ენდო; ვე'ღირთა (←ვა
ელღირთა) არ ადგე. აი→ეე//ე: ვე'ელა (←ვა
ილა) არ ნახვიდე; ვე'ე'სირა (←ვა ისირა) არ
იპარო. აუ→ოუ: ვოუქუქუ (←ვა უქუქუ) არ იცის;
იოუჯინა(←ვა უჯინა). ასიმილაცია შეიძლება
იყო დისტანციურიც: ვეიშართა (←ვა
გიშართა) არ გამოხვიდე; ვემღულა (←ვა
მიღულა) არ ნაართვა. *შღრ. ნი-, ნუ-, იბ. ვარო.*

მპ მეგრული გვარების ერთი ნაწილის
დაბოლოებაა: კანკაჟა//კანკა,
კაჭარაჟა//კაჭარა, პაპაჟა//პაპა, ცაჟა//ცაა',
ხურცილაჟა//ხურცილა//ხურცილა...

მპპ (ვაგეს) ბრმპ. *შღრ. უთოლე, ყვერე.*

მპა (ვადას) პადა, ღარი. ასავაი, მუშ მანწარა,
ვა და ვალე ცირასგინ: *მასლ., გვ. 93* – ვაი-
ვაი, რა მწარეა, დრო რომ გაუევა ცირას.

მპაბაშური-ი (ვადაგულირს) ღარიბასული.

მპ-მპ *შორსდ. პპი. ვა ვა, ჯიმა პეგრეია, ვა ვა!*
– ვაი, ძმარ პეტრეია, ვაი! ვა ვა, პაპას, ვუვა
პაპას, მუ ეიოფმანს პაპაში ყუყყას?! : *ქსს, I,
გვ. 301* – ვაი მღვდელსა, უი მღვდელსა, რა
გაყესგებს მღვდლის მუტულსა. *იბ. ვუვა.*

მპპპ/მპ *შორსდ. პპი. მპ. ათუმი რაგადი ღო
ვა ვა ია მთოლორუე* – ამის თქმა და „ვაიმეო“
მიაყურა. ვა ვა ა, ემბაღურელი, შქირენს
ბღურეჟია: *მ. ხუბ., გვ. 56* – ვაიმე, ძმარ
(ძმამკედარო), შიმშილით ვკედებო.

მპპ-ი, მპპპ-ი (ვაპის, ვაჟეფს) ურპის თქმლის
რპინის სალტა. ურპის ერთ ბორპალს აპპს
სამი პაპი.

მპაპაპა (ვათამპარას) ბლასხ; ბრპო;
უზრღელი ხალხი. ვადატ. პატარა ბავშვები.
ვა თ ა ნ ძ ა რ ა აკაბუბოლულუ უკახალე –
პატარა ბავშვები გროვად მისდევდა უკან. *სოლე
მორთუ ე ვ ა თ ა ნ ძ ა რ ე მ ქ ?* – საიდან
მოვიდნენ ეს ბავშვები? *შღრ. ბახარსალა.*

მპი, მპამ! *შორსდ. პპი. ვა ი ჩქიმიშენი ღო ვა ი
სქანიშენი!* – ვაი მე და ვაი შენი! ვა ი ა, სი
კოჩია, ენა ჩქიმი ხეში მოოქოსაჟალიენია: *მ.
ხუბ., გვ. 66* – ვაიო, შე კაცო, ეს ჩქიმი ხელის
შესახოციო. მუჭო გილაღიანცენი, დუდ
გოუნუქვრ ვა ი ა ჟ ! : *მასლ., გვ. 97* – როგორაა
რომ დანჯავის, თავი გაუპო „ვაიშ“. ვა ა,
ღორონთი, მუ შეცოლი?: *ქსს, I, გვ. 138* – ვაი,
ღმერთო, რა შეცოლი? ვაი, თიში მარდი!
ნეტავ იმას; ნეტავ იმისი მადლი! ვა ი, თ ი შ ი
მ ა რ ღ ი ! მისით ჩქიმი ქომონჯიმა
ვაშქურუნიე – ნეტავ იმას, ვისაც ჩქიმი ქმრის არ
ეშინიო.

მპაპაპ (ვაკაკას) მპის კანჭებოთ თამაშის
ერთ-ერთი სახეობა. ვა ვ ა კ ა ს უახუნა
კენჭამ ლაყაფის; კენჭა თეში ოკო გეეჭოფას,
მაჟირას ვააკაკასინი – „ვაკაკას“ ეძახიან
კენჭაობას; კენჭი ისე უნდა აიღოს, რომ მეორეს
არ მოხვდეს (მიეკაუხოს). *შღრ. კაკაფი.*

მპა-ი (ვალ/რს) პალი. ვა ღ ი ა რძოქ გინბგით:
ქსსს გვ. 114 – ვალი ყველამ გადავისხადეთ.
ეშეფხვადი თენერ ჭუა ირკოჩიშო ვა ღ ი
რენო: *კ. საბუშ., ქსსს, გვ. 125* – ვერ მივხვდი,
ასეთი ტყვილი ყველას ვალია.

მპა-მ (ვალს) ელპა. თიქემა გონათენცია ღო
ვა ღ ი თინა რენია: *ი. ყოფშ., გვ. 75* – მაშინ
განათდება და ელვა ისაო. ღიჭყ გურგინი,
ვა ღ ი, ტყ ვ ა ც ი : *მასლ., გვ. 70* – დანიყო
გრგვიცო, ელვა, ჭქვა. ჩქიმი შურიში
ღინოღეგუშ, სინათლე ღო ვა ღ ი მ მანგი!:
ქსს, I, გვ. 44 – ჩემო სულსდგმა, სინათლე და
ელვის დარო! ართი ვა ღ ი ღო თექ
გორჩქინლე – ერთი გაუღლება და იქ გარნდა.

ვალთმორო ზან. ელვის მსგავსად, ელვისებურად. დუს ქივანთხუ ვალიშორო - სწრაფად მივიდა (თავს დაეცა ელვის სისწრაფით). შორ. ლაზ. ვალ: ოალუ (*ბ.მარი*). იბ. ვალმე მამალას.

პალატი (ვალაღას) მამე; ძველმძროში (გვილი, ხელიქი და მისთ.). თინა ცეოლუნტ ირნერი ვალაღას, ათე ქვენანას ცყურათ მალაღარე: *საზუ.* 6.05.1931 *გვ.* 3 - ის კლავს ყოველნარი ქვემძრომს, ამ ქვეყანაზე ტყუილად მყევს.

პალატი (ვალაღას-ის) სახელი მითვალანს; უვალუნს ზნებისა - 1. ნელი სვლა. მეურს მითვალანს - მიდის, უდარდელად მოძრაობს. 2. ძნევა; ხმხმამი. მუდა ფსუას დუვალუნასინი, ოდა ქილა ხორცის მლეკომუნას - რანდენს ფრთას დაუქნევს, იმდენ ქილა ხორცს აჭმევს. ბოლოში ღოვალაფა თვალის დახმამამება (სწრაფად): თოლიში გოვალაფა დო ექ კარი ვარლუ - თვალის დახმამება და იქ არიენ (კაცო) არ იყო. იხეში ვალაფა ხმალის 'დაუნევა: ხეში ვალაფა დო თექ გორქინდუ - ხელის დაქნევა და იქ გარდა. 3. ელვარება, ბრწინება, ლაპლაპი. ფამა ვალელუნა, გოვალუ დო როურემქ ქილაჭყეს რკია - ხანჯალი ორ ამოლო, გაილევა და ქალებმა დაიწყეს კივილი. 4. ორბანიზმში დარჩენამის ან სხვა სანის ტიპილიის შემთხვევაში ამოგან:

ვალესია: ქვარას მამუქ, ვალუნს - მუცელი მტყევა, ფეთქავს (ელავს).

პალატი მამ (ვალ'ეს) 1. გაბრზებისა მიმართავენ: სქან ვალეს! მნიშვნელობა უცნობია. ენა ვამოკო, ენა მუშ ვალეს (//ვაეს) - ეს არ მიდის, ეს მის ვალეს (?). 2. პატამის საბნევედამი (ს. ინიზური, მარტელის რაიონი).

პალატი (ვალეზას) სახელი ავალუნს ზნისა - დავალატი. თურქიშ ჯარში უნამალა ომერ-ფამას ნოვალუე: *ს. საზუშ.* *ქას,* *გვ.* 114 - თურქების ჯარის უფროსობა ომერ-ფამას პქონია დავალებული. ავალუნს (შაშალა დაავალა, შაშალაშა დაუვალებია, შინაშაშაშინ) დავალედა თურქიშ გრძლ ავალეებს. ავალუნს (შინაშა დაავალა, შაშალაშა დაუვალებია) გრძლ სათუ. *ქვ.* ავალუნს ზნისა - ივალეებს. ივალინენ (შაშალა შესაძლებელი გახდა დავალედა, -) გრძლ. *შესაძლ. ენებ.* ავალუნს ზნისა - შეიძლება დავალედა (დაივალოს). ავალინენ (შაშალა შეძლო დავალეზინა, -

შინაშაშაშინ) შესაძლებია დავალეზინა) გრძლ. *შესაძლ. ენებ.* ავალუნს ზნისა - შეუძლია დავალეებს.

ოვალეზაფუნს (შაშალაშა ავალეზინა, შაშალაშაშაშინ) უვალეზინებია, შინაშაშაშაშინ) ავალეზინებდა თურქიშ *საზუ.* ავალუნს ზნისა - ავალეზინებს.

შინაშაშაშინ მძლ. მოქ. დამვალებული. შინაშაშაშინ მძლ. *ენებ. გვ.* დასავალებული. შინაშაშაშინ მძლ. *ენებ. წარს.* დავალებული. შინაშაშაშინ მძლ. *ენებ. წარს.* დანავალები. შინაშაშაშინ მძლ. *ენებ. წარს.* დავალეზის საფასური.

შინაშაშაშინ მძლ. *ენებ.* 'და' უვალებული.

პალატი (ვალეზულ/ის) იხ დავალებული.

პალატი (ვალე/ის) იხ ჯიმა-ვალეური. შორ. ჯიმა-ჯავა.

პალატი (ვალე/ის) იგივეა, რაც მითვალერი, - ელვისაბან დამმძარი (*ი. ყოშ.*). ვალერი ვორექ, ხალარი ვორექ: *ი. ყოშ.*, *გვ.* 143 - ელვისაბან დამმძარი ვარ, მოზრკული ვარ.

პალატი მამალას ზან. სწრაფად, ელვის სისწრაფით, ელვისაბან. ვალეში მამალას დორთე. ვალეში მამალას გოლინუა - ელვის სისწრაფით (სწრაფად) დაიქარგაო. გონწყვ ვალეში მამალას: *ს. საზუშ.* *ქარო. ზეს.* *გვ.* 96 - გახსნა ელვის სისწრაფით. შორ. ქარიშ მამალას.

პალატი (ვალე/ის) სახელი ვალუნს ზნისა - 1. ელვა, ელვება. ვარდიშფორ თოლუნს უვალუნს - ვარდიშფორ თვალეებს ავალეებს. ჭვენს ვალუნს დო მერესანს: *ქს.*, *ლ.* *გვ.* 203 - ნიშმ, ელავს და დელგმა. ჭვენს, ვალუნს, მერესანს, მუხი ჭყონს ფულეკანს: *ს. საზუშ.* *ქარო. ზეს.* *გვ.* 81 - ნიშმ, ელავს, დელგმა, მუხი მუხას ფერენს.

ვალუნს (შინაშა გაილევა, შინაშა გაუელავს, შინაშაშინ) გაელავდა თურქიშ გრძლ. *დინამ* ელავს.

უვალუნს (შაშალა ავალა, შაშალაშა უვალეზინა) გრძლ. *სასხე. ქვ.* ვალუნს ზნისა - ავალეებს (თვალს).

ოვალაფუნს (შინაშაშა ავალეზინა, შინაშაშაშინ) უვალეზინებია, შინაშაშაშინ) ავალეზინებდა თურქიშ *საზუ.* ვალუნს ზნისა ავალეზინებს. შინაშაშაშინ მძლ. *ენებ. წარს.* ელვის ზემოქმედებით გაყვითლებული ხილის ნაყოფი, - ელვისაბან დამმძარი.

შინაშაშაშინ მძლ. *ენებ. წარს.* ნაილვარი; ელვის ზემოქმედებით გაყვითლებული ნაყოფი. შორ. *ლაზ.* ვალ: ვალუფს ელავს (*ბ.მარი*)

პამხე არ მყავს; არ მივის (არ მიხის). ართი სქუა - ვამხე სქუა, ტორი სქუა - ჯგერი სქუა, სუმი სქუა - სრულ სქუა, ოთხი სქუა - ნოლი სქუა, ხუთი სქუა - ბუნტი სქუა; *ბაღს. სიძრ., I, გვ. 53* - ერთი შეილი - არ მყავს შეილი, ორი შეილი - კარგი შეილი, სამი შეილი - სრული შეილი, ოთხი შეილი - ნადი შეილი, ხუთი შეილი - ბუნტი შეილი. *შორ. ხუნა. ვამხე* ← *ვა მი-ხე* არ მიხის.

პანა ან. *შორ. ეარა (ი.ყოფშ).*

პანათ *ზაზ. აუცილებლად (დ.ფილი).*

პანაწარე *ზაზ. იშვიათად (დ.ფილი).*

პანა შეიძლება; *პამხე, პანისა (ი.ყოფშ).*

პანი რუმ (დ.ფილი). ირო ქეარას ალაჯინე, ქააჟური ვანი რიხელი: *ქ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 13* - ყოველთვის მუცელს ჩასცქერის, თუ კი ჩათელის (თავს) მაძრად (კი აქვს მთლად მაძრად). დოწიმინდე გვერდშიაში მძორი, ბომის ვანი ამქუორინია ღო: *აია, I, გვ. 23* - განმინდა გველუშაის მძორი, რომ ბოქს არ შეეშინდესო და.

პანზარი (ეანჭარს) პაზარი. ვანჭარი კოჩი - ვაჭარი კაცია. *გვ მაფობა ცაში ვანჭარი - კოსე: ა. ცაგ., გვ. 88* - ჰგავს მეფობა ცის ვაჭარ-კაცს. *შორ. ეარაჟუ*

პამ *შორსლ. პანი. ვამ ახავაი, სქანი, ღურა!; ქ. სამუშ., ქახს, გვ. 122* - ოხ, შენი სიველი! *იხვიაი.*

პარ (ვარს) იგივეა, რაც ვა, - უარყოფითი ნანილაკი: არ, არა; ვერ; უარი. ვარ, ვარ ვებლორინე: *ი.ყოფშ., გვ. 174* - არა, არა, არ შეიძლება ჩემი მოტყუება. - *ცუმა შეურქო? - ვარ: - სახლში მიდიხარ? - არა. ვარს გერე - უარზე (უარზე დგას) შორ. ღაზ. ვარ/ვარ, ვერ (ნ.მარი).*

პარა კავშირია: ა) მამირისპირებული ომრამის ფარდი: *ვე'და ლებარდუმა, ვარა მეღინეუქ - არ ნახვიდე ლებარდუმი, თორემ დაილუპები (დაიკარგები). ეთის ქომომიფონანთია-და, ვარა ვაგოგიტენთია: ქახს, II, გვ. 14* - იმას თუ მომიყვანთო, თორემ არ გაგიშვებთო. არძო ცხენი თუხარკი რენია, ღულიმ გორქიალა უჭირსია ვარა: *ბაღს. სიძრ., I, გვ. 14* - ყველა ცხენი თუხარკი არისო, თავის გაქნევა უჭირსო თორემ // ვარა - ს შეიძლება დართოს სხვათა სიტყვის ნანილაკი - (ქართული ოს-მორფოლოგიური ფარდი), რომლის წინ ჩაერთვის ხოლმე - *უ: ორატაღუემა ვემგვოთინთია, ვარა ვა მუა-სქანცე ცუნდე რაშია: ი.ყოფშ., გვ. 61* - სალაპარაკოდ ვერ გავებდეთ მოსულა, თორემო მამამებს მყავდა რაშიო. ვარა მუ კოჩი ვორექე მა, ომბოლია რე უორი ვარა ვა: *ბ. ხუშ., გვ. 56* - ან რა კაცი

ვარ მე, ომბოლა არის კაცი თორემო. ბ) მაცალკეებელი ან-ის შესაბამის (მინაარსობრივად): ვარა მუ კოჩი ვორექე მა: *ბ. ხუშ., გვ. 56* - ან რა კაცი ვარ მე. მუ გიჭირს, ვარა სო შეურქია: *ბ. ხუშ., გვ. 2* - რა გიჭირს, ან სად მიდიხარო? // ვარა... ვარა - ან ... ან: მუთ ქომოღუნე, ვარა ფარა, ვარა ბარგი, - არაბექ მემიდინუ - რაც მქონდა, ან ფული, ან ბარგი, - ყველა დამეკარგა. ვარა გემვი, ვარა გელი! - ან მესეი ან ადექი! ვარა ღიხას, ვარა ცასე სოლეითი ვორქუე: *ქახს, I, გვ. 45* - ან მინას ან ცას საიდანე უნდეზოდე. ვარა ღურულს, ვარა თელსე აკას მუთუნს ვორგულე: *ქახს, I, გვ. 45* - ან მედარს, ან ცოცხალს (მთელს) ვინეს (ერთს) რაიხეს ვერგებდე!

პარა *ზაზ. მინიც, ოღონდ ჩქიმი წვალებას ჭიქე ვარა ჭური ქური: ქახს, I, გვ. 48* - ოღონდ ჩემს წვალებას ცოტათი მინც მიხედი. ჩქიმ ოსკრი, ჭახანს ვარა ჩქიმ სახელე ვაინუ: *ქახს, I, გვ. 29* - ჩემო ცოლო, ცოტახანს მინც ჩემი სახელი არ დაკარგო. დო ხოლო იმენდი რე, ჭიქეს ვარა ქორმულე: *ქახს, I, გვ. 45* - ჯერ კიდევ იმედია, ცოტათი მინც გახსოვდე. კოჩიმა ჯგოტი ვაგალოდენ-და, ჩიქიე ვარა ვაგალოდა: *ბაღს. სიძრ., I, გვ. 75* - კაცს თუ კარგი არ შეგიძლია გაუკეთო, ცული მინც არ გაუკეთოთ.

-პარა ნანილაკი ომც. სქანიჯევა მომირე ოში ვარა ვორტინე - შენისთან მომირე ასიოდე გავექციე. ფირო ვარა ვამირე, სოგილა იდესენი: *ი.ყოფშ., გვ. 16* - ოროდე არ ჩანს (მყავს), სადღაც წავიდნენ. ვჩი ვარა მახარბოთი ვარა ვაგალოდენ-და, *ჩიქიე ვარა - ოციოდე ყანის მუმას ერთად მოეყარა თავი. სუ მ ვარა შა 'ხ' გოლახეს - სამიოდევერ ცემეს.*

პარაწმ-ი (ვარადნიკის) [რუს. вороних სახელწმ.] ჯგირი ვარადნიკი ოკო გუუქეთენი - კარგი საყელო უნდა გავუკეთო.

პარამი (ვარაიას) *იხ ვარაყია.*

პარამს (ვარაკიას) იგივეა, რაც ვარაიას, ვარაყიას.

პარამა (ვარაფას) *იხ ვარაყია.*

პარამს (ვარაყიას) პარამი. *იხ დაღულა, ღოყია, ოჩხბუე.*

პარ-ი (ვარდის) პარდი. სი ორდე ვარდი უაუუფა: *ი.ყოფშ., გვ. 125* - შენ იყავი ვარდი გაუმღული.

პარ-ლა // პარამლა კავშირი ან, პარ-ლა, ოუ პარა: ულა უჯგუმი რე ფაიგონათ; ვარა ღა ღურეყანთი: *ი.ყოფშ., გვ. 1* - ნასლა უკუეთისა

ეტლით ან დილიჯანით. წყარს ქუა ოყოთი, - მოხვდულდა, თინა რე, ვ არ ღა ქუას ქუა მიპაინუე - ნყალს ქუა ესროლე - თუ მოხვდა, ისაა, არადა ქვას ქუა მიემატება. ვორწყეყინი, ვიჭუპუქუ, ვ არ ღა ვაური მიღურე: *ქხს, I, გვ. 40* - რომ ვუყურებ (ვხედავ), ვინცები, არადა გული მიკვდება.

პარაფრაზი (გარდილი/რს), **პარაფრაზი** (გარდილის) *მიძღვრება წარს. რ დ უ ნ ს ზმნისა - არბაზრდინი. შტორ. ურდუ.*

პარაფრაზი პირი (გარდილი პირს) პარადის კომპონი. გუარაფლი, გამოსთილი, ვ არ ღა იმ პირობის მასქვამა: *ქ. საბუშ. ქხსს, გვ. 140* - ნასწავლი, გამოცდილი, გარდის კოკორივით ლამაზი.

პარაფრაზი კავშ. არა-ღა. ენა ეშე ეღორთე, ვ არ - ღო თუმი იჯინე ეჯინე: *მ. ხუბი, გვ. 199* - ეს ხვეით ადგება, არა-ღა ისე იყურება ვანზე. ა, პატონი, ბუღნიერე გაცის ჩქიმი სქუაქ, ვ არ - ღო, ჩქიმი მარულექ ქემორთ-ღა, ვემერჩანთ ოსურსა: *ქხს, II, გვ. 134* - აი, ბატონო, ვბუღნიერით ჩემი შვილი (ღმერთმა), თუ-არა (არა-ღა), ჩემი მორბენალი თუ მოვიდა, არ მოგცემთ ქალსო. *იხ ვარ-ღა.*

პარაფრაზი (გარდასა) სახელი ვ არ ე ნ ს ზმნისა - უარის თქმა, უარობა, უარყოფა. კოჩი ვამოივარანს: *ქხს, I, გვ. 15* - კაცი არ გეტყვის უარს (გიუარებს). ელსამიოშიმა მაულარიშა ვართი ულა ელქინე ღო ვართი შივარე ბ ე ნ ი ა - იერუსალიმში წამსვლელს არც წასვლა შეიძლება ურჩიო და არც დაუშალო (უარე უთხრა). ყაბაყიში ოსურუფი ქითომე ივარანა: *მასალა, გვ. 59* - გლეხის ქალები ქითამზე უარს ამბობენ (არ იმეტებენ). უკული ვამოივარე ქო? : *ი. ყოფი, გვ. 143* - შემდეგ არ იტყვი უარს? პატონი ცხენე ირხენლა ღო მეჯინიზე ივარან ღუა: *ხალხ. სიტყვები, გვ. 115* - ბატონი ცხენს იძლიერდა და მეჯინიზე უარს ამბობდაო.

ვარენის (ეფრ. იმარო იუარა, შპარაპა უუარია, ნოშარაპაპ(ნ) უუარობა თურმე) *გრდუ. საშ. - მოქმ.* უარობს. ივარანს (იმარო იუარა, შპარაპა უუარია) *გრდმ.* უარს ამბობს (იტყვის). ივარინე(ნ) (იმარინე შესაძლებელი გახდა უარის თქმა, -, -) *გრდუ. შესაძლ. ენებ.* ვ არ ე ნ ს ზმნისა- შეიძლება უარება. ავარინე(ნ) (ავარინე შეძლო იუარა, -, ნოშარაპაპ(ნ) შესძლებია უარება) *გრდუ. შესაძლ. ენებ.* ვ არ ე ნ ს ზმნისა- შეუძლია იუაროს. ოვარებაფუანს (ოშარაპაპა უარი ათქმევინა, შპარაპაპაპა უარი უთქმევინებია,

ნოშარაპაპაპაპაპა(ნ) უარს ათქმევინებდა თურმე) *კავშ. ვ არ ე ნ ს ზმნისა - უარს ათქმევინებს. მაშარაპაპა, ნოშარაპა მიძღ. მოქმ.* უარის მიქმელი. ოშარაპაპაპა მიძღ. ენებ. უარის სათქმელი. ნოშარაპაპაპა მიძღ. ენებ. წარს. აკრძალული, უარ-თქმული.

ნაშარაპა (მიძღ. ენებ. წარს. უარნათქვამი. ნაშარაპაპაპა მიძღ. ენებ. წარს. უარის თქმისათვის გასაშრველო. **შპარაპა** მიძღ. უარე. უარყოფილი. *იხ. ვარაფი;* ვინთვარება; მოვარება...

პარაფრაზი ნანილაკი მანიც. ინა ვ არ ე ი ვეფორქა, ანუ ხოლი ფიორთუქუნი - ის მიიწვ არ იფიქრო, რომ მომავალშიაც (ანუც) შეეცდები. *შტორ. ვარა.*

პარაფრაზი 1. არ არის? 2. თუ. **პარაფრაზი** (გარდასა) პარაპირი; პრწყინვა, ელსამიოშიმა. ვაგმილე დანა-ჩანგალი ღო ვ არ ვ არ ღი ქოდააჭყაფუე, გო ვ არ ე ა ღ უ ე - გამოიტანა დანა-ჩანგალი და ვარვარი დაანყებინა, გაავარვარა. ითოლიში ვარგალი თქვალის ელსამიოში, პრწყინვა. *იხ. ვარგალაფა.*

პარაფრაზი (გარდასა) მგზინაპი, პარაპირი. **პარაფრაზი** (გარდასა) სახელი ვ არ ე ა ღ ა ნ ს ზმნისა - შპარაპარაპა; ბაქლპარაპა. *იხ. ვარგალი; ვარგალაფა.*

პარაფრაზი (გარდასა) *იხ. გოვარგაფორი.* **პარაფრაზი** (გარდასა) იგივე, რაც ვ არ ე ა ღ ა ფ ა, - შპარაპარაპა; ბაქლპარაპა; პრწყინვა, პრილაქი. ვარგალანს (პარაპაპა ივარვარა, შპარაპაპა უვარვარა, ნოშარაპაპა(ნ) ვარვარება თურმე) *გრდუ. საშ. - მოქმ.* ვარვარებს, ბრწყინავს, პრილაქს.

ვარგალანს(ნოშარაპაპაპა ვაავარვარა, ბუშარაპაპაპა ვაუვარვარებია, ბოშარაპაპაპა(ნ) ვაავარვარებდა თურმე) *გრდმ.* ავარვარებს, აბრწყინებს.

ივარგალანს(ბოშარაპაპაპა ვაივარვარა; ბუშარაპაპაპა ვაუვარვარებია, ვაუპრილაქებია) *გრდმ. სათვ. ქვ.* ვ არ ე ა ღ ა ნ ს ზმნისა- ივარვარებს; იპრილაქს, მბრწყინავს ხდის თავისთვის.

უვარგალანს (ბუშარაპაპაპა ვაუვარვარა, ბუშარაპაპაპა ვაუვარვარებია) *გრდმ. სასხვ. ქვ.* ვ არ ე ა ღ ა ნ ს ზმნისა- უვარვარებს, უბრწყინავს; უპრილაქს.

ივარგალე(ნ) (ბოშარაპაპა შესაძლებელი გახდა ვავარვარება, -,-) *გრდუ. შესაძლ. ენებ.* ვ არ ე ა ღ ა ნ ს ზმნისა- შეიძლება ვავარვარება (ვავარვარდეს). **ავარგალე(ნ)** (ბაშარაპაპაპა შესაძლ.

გაეგარვარებინა, - ბრძოვარაპალაჲ(ე) შესძლებია
 გაგვარვარება) გრღუე. შესაძლ.ნებჲ.
 ვარ ვაღანს ზმინს- ზუეღელთა
 გაგვარვაროს, მბრწყინაი გახადოს.
 უგარვარაფუანს (ოპარაპალაჲუ ვარვარებინა,
 უპარაპალაჲუ უგარვარებინებია,
 ნოპარაპალაჲუშუშუ(ე) ავარვარებინებდა თურმე)
 კაუზ. ვარ ვაღანს ზმინსა - ავარვარებინებს.
 მაპარაკლზარმ მიჲ. მიჲჲ. 'გა'შვარვარებელი.
 ოპარაკლზარმ მიჲ.ნებ.ჲ. 'გა'სავარვარებელი.
 ბრძოვარაპალაჲარმ მიჲ.ნებ.ჲ.ნარს. გაგვარვარებულ.
 ბრძოვარაპალაჲარმ მიჲ.ნებ.ჲ.ნარს. გაეგარვარების
 საფასური.

მარს(ი) -თ(ი) ნანილაკდართული მარ არ,
 აძლიერებს უარყოფას: არც. ვართი ასე
 ჯერღუ გვალო: მ. ხუბ, გვ. 9 - არც ახლა
 სჯეროდა მთლად. ვართი მუკალუგფუ
 უღუღუ: მ. ხუბ, გვ. 2 - არც შემოსაველი
 პეონდა. ვართ (ი) ... ვართ (ი) არც... არც:
 ზოთიონჯიში ვარდიკალო ვართ პირანს ღო
 ვართ თ ფალუნს: ყვეური, გვ. 247- ზამთის
 ყვაგილივით არც ყვაილობს და არც იზრდება.
 მუთუნი ვალომიტებუნა, ვართი კორმა,
 ვართი ჩიგანი: კხს, I, გვ. 216 - არაფერი არ
 დავგიტოვებია, არც სუთი, არც ჩოგანი. ჩქიმიოთ
 ვართი ჩილი თუფორუე, ვართი სქვა: მ.
 ყოფშ, გვ. 4 - ჩემთვის არც ცოლი ქნა, არც
 შვილი.

მარს, მარს 1. იგივეა, რაც ვარა² - მინის:
 მიმალეფია,... სამოყამაგრომა ვართი
 მოფშათია: მ. ხუბ, გვ. 105 - ძმებო, ...
 სამოყამაგროდ მინც წაივდიეთ. შორ. ვარდა.
 2. იგივეა, რაც კავშირი ვარა (ვარა¹): ქანაქ
 თოკო აქონწყვასო, ვართი, შურე, ულაშენი?: მ.
 ხუბ, გვ. 359 - ქვეყანა უნდა დაიქცეს, ან რასაა,
 რომ აპირებს? 3. უარყოფითი პასუხი
 თხოვნაზე, რაიმე წინადადებაზე... ვფიქრებქ,
 ვთქუე სით ვართია: კხს, I, გვ. 46 - ვფიქრობ,
 არ თქვა შენც უარო. ვართაქქ ვამარაგაღუე:
 კხს, I, გვ. 118 - უარი ვერ უთხარო.
 ვართიაქთი (ვარიაქთი) ვამაქქუე: კ. საბუშ,
 კართ. ზუპ, გვ. 31- უარიც ვერ ვთქვი.
 ვართიასით ვაგიწოლე: კხს, I, გვ. 102 -
 უარსაც ვერ ვებტუე. იხ. ნებუ. ვარგ.

მარსა (ვარაყას) იგივეა, რაც ვარაყასია.
 მარაკლი (ვარაკლს), მარაკლზ (ვარაკლუს)
 კახსკაში, ლაალაპი; ბრწყინვა, ტიმტინი,
 პარიპლი. ორგული ღორჩხუ, ღოწმიბინღუე ღო
 ვარკალი მუეღუ - ყველაფერი დარცება,
 დანშინდა და პრიალი გააქვს. თულო ქეიმა
 ვარჩხილიში ეთმოყენვ, ვარკალიცგ -
 ქვევით ვერცხლის ქეიმა ამოსცივდა და

პრიალებს. ორგულ რწკინენც, ივარკალი:
 მსალ, გვ. 62- ყველაფერი მზინავს, ელვარებს.
 ჯიმთიმ ჭყარი კაკაბჯურა ქერქეს
 გინაგვარგვალანცე, თაქი ფურკო
 გინორთილცე თეთა მითვარკალიცგ -
 ყინულის წინდა წაილი ციცაბო კლდეზე
 გადმოგვარინავს, აქ კვამლად (ბურუსად)
 გადაქცეულში მთავრე ბრწყინავს (მიგით).
 ვარკალანს (ყვე. იმარასა იბრწყინა, უპარასა
 უბრწყინავს, ნოპარასა(ე) ბრწყინავდა თურმე)
 გრღუე. სპ. - მიჲ. ბრწყინავს, პრიალებს,
 ლაალაპებს.
 ივარკალანს (ბიიპარასა გაიპრიალა,
 ბაპარასა ღაუპრიალებია) გრდმ. სთაე. ქე.
 ვარკალიცგ ზმინსა - იპრიალებს,
 იკრიალებს.
 უვარკალანს (ბაპარასა ღაუპრიალა,
 ბაპარასა ღაუპრიალებია) გრდმ. სხსე. ქე.
 ვარკალიცგ ზმინსა - უპრიალებს,
 უკრიალებს.
 ივარკალუ(ე) (ბიიპარასა გაპრიალდა,
 ბიპარასა(ე) გაპრიალებულა) გრღუე. ნებ.
 ვარკალიცგ ზმინსა - პრიალებს,
 კრიალებს.
 ავარკალუ(ე) (ბაპარასა ღაუპრიალდა,
 ბიპარასა გაპრიალებია) გრღუე. ნებ.
 უვარკალიცგ ზმინსა - უპრიალებს,
 უკრიალებს.
 ივარკალენ(ე) // ივარკალენ(ე) (იპარასა
 შესძლებელი გახდა გაპრიალება, -) გრღუე.
 შესაძლ. ნებ. ვარკალიცგ ზმინსა -
 შეიძლება გაპრიალდეს, გაკრიალდეს.
 ავარკალენ(ე) // ავარკალენ(ე) (აპარასა
 შესლო გაეპრიალებინა, - ბაპარასა(ე)
 შესძლებია გაპრიალება) გრღუე. შესაძლ. ნებ.
 უვარკალიცგ ზმინსა - შეუძლია
 გაპრიალოს, გაკრიალოს.
 ოვარკალაფუანს (ბაპარასა ღაუ
 გაპრიალებინა, ბაპარასა ღაუ
 გაუპრიალებინებია, ბრძოვარაპალაჲ(ე)
 გაპრიალებინებდა თურმე) კაუზ.
 ვარკალიცგ ზმინსა - აპრიალებინებს.
 მაპარაკლზარმ მიჲ. მიჲჲ. 'გა'შვარვარებელი,
 'გა'შკრიალებელი.
 ოპარაკლზარმ მიჲ.ნებ.ჲ. 'გა'სპრიალებელი,
 'გა'საკრიალებელი.
 ბრძოვარაპალაჲარმ მიჲ.ნებ.ჲ.ნარს. გაპრიალებული,
 გაკრიალებული.
 ნაპარასა მიჲ.ნებ.ჲ.ნარს. 'გა'ნაპრიალები,
 'გა'ნაკრიალები.
 ნაპარასა(ე) მიჲ.ნებ.ჲ.ნარს. 'გა'კრიალების,
 'გა'პრიალების საფასური.

პარპლერი (ვარკალერს) მიქლენბ. წარს.
ვარკალანს ზმნისა - 'გაპირილაშაული,
'გაპირილაშაული.

პარპლ (ვარობას) უარი. ივარობას გესხაინი
უარის თჳმამ (უარზა ღახტრმა); მა, ომინერო
ჭეული კორქ, გივოსხაპი ვარობას: *ა. ყოფშ., გვ. 157* - მე, ასნიარად ღამწვარამ კაცმა,
ვთქუ უარი (დავახტი უარზ).

პარპ/პარპ იგივეა, რაქ ვარ (ი) (*პი. შერ. - 3*) -
არბ. ვარუ, ჩქი რკითხნთო ღო მართალი
ქოშიწითი: *ა. ყოფშ., გვ. 4* - არა, ჩვენ გუთითხვით
და მართალი გვითხარით. ვარუ, ფუის
ვეგედებუქ: *ა. ყოფშ., გვ. 19* - არა, ფიცკ ვერ
გენდობი. ვარგეთი არც. ვარგეთი, ექ
გაატხად: *ა. ყოფშ., გვ. 27* - არც ამან გააცხადა.

პარპს (ვარყას) ზოლო. დუპოღაპი ცხენი,
ულაპი; მამალი ცხენი ოთხი წლისა
(*მასლეტი, ტ. IV, ნაწ. I, გვ. 224*) მოღართო
კახაქ, სუმი ვარყეფიში მემყაონაფალი
კორქ: *მ. ხუბ., გვ. 17* - წამოიდა კვაჯი, სამი
ულაქ ების მიმეხანი კაცი. შერ. ლაზ. ვაყა
დაკოდლი ცხენი (*ნ. მარი*); იმერ., გურ., აჭარ. ვაყა
მამალი ცხენი, ულაყი (*ვ. მერ.*); დაუკოდაცი ცხენი
(*ა. ლო., შინარ.*).

პარპსი (ვარჩხილ(რს) პირცხლი. უბირით,
უსხაპით, გინოღელით ვარჩხილი: *ქხს. I, გვ. 216* - ვემღერეთ, ვუტკევეთ, გადავყარეთ
(თავზე) ვერცხლი. მუშო მოკო მა სქანარ ორქო
ღო ვარჩხილია: *მ. ხუბ., გვ. 25* - რისთვის
მინდა მე შენი ოქრო და ვერცხლი. ჩქიმი ვურთ
ვეცოცხლებუ ფარა, ორქო, ვარჩხილით: *ქხს. I, გვ. 137* - ჩემი ვული არ ვაცოცხლებდა
ფულით, ოქრო-ვერცხლით. ისინადეს ორქო ღო
ვარჩხილიც: *ა. ყოფშ., გვ. 52* - იპარადენენ
ოქროსა და ვერცხლს.

პარპსაშაქალა (ვარცეცქალას) იხ ვაქქარქალა.

პარპსა // პარპსა (ვარჭუას) სახლი ვარჭუნს
ზმნისა - ვაჭრობა. მუჭომი ვარჭუა არღო
ამღლა ბაძარს? - როგორი ვაჭრობა იყო დღეს
ბაძარში? ვარჭუა ქილიჭყაია: *მ. ხუბ., გვ. 222*
- ვაჭრობა დაინეყო. მუ შომა რენი, თის
ვემინჯათ, ვარი, ვამე ვარჭუათი - რაც
ზომია, იმას ვევაჭრონოთ, არა, არ მევაჭროთ.
ვარჭუნს (*იფრ.* იპარპ ივაჭრა, უპარპა უვაჭროია,
ნოპარპაშაქალა ვაჭრობდა თურმე) *გრდუფ. საშ. -
მოქმ.* ვაჭრობს.
ივარჭინენ (იპარპინა შესაძლებელი გახდა
ვაჭრობა, -) *გრდუფ. შესაძლ. ენებ.* ვარჭუნს
ზმნისა - შეიძლება ივაჭროს.
ავარჭინენ (აპარპინა შეძლო ევაჭრა, -
ნოპარპინაშაქალა შესაძლებია ევაჭრა) *გრდუფ.
შესაძლ. ენებ.* ვარჭუნს ზმნისა - შეუძლია
ივაჭროს.

ოვარჭებუაფუნს (ოპარპაშაქალა ავაჭრებინა,
ნოპარპაშაქალა უვაჭრებინებია,
ნოპარპაშაქალა ავაჭრებინებდა თურმე)
კაუზ. ვარჭუნს ზმნისა - ავაჭრებინებს.
პარპაშაქალა, მონარპა მიქლ. მოქმ. მოვაჭრე;
ვაჭარი.
ოპარპაშაქალა მიქლ. ენებ. მესავაჭრო.
პარპაშაქალა მიქლ. ენებ. წარს. ნავაჭრო.
ნაპარპაშაქალა მიქლ. ენებ. წარს. ნავაჭრო.
ნაპარპაშაქალა მიქლ. ენებ. წარს. ვაჭრობის
საფასური. შერ. ვაჭარია.

პარპაშაქალა (ვარჭებულ(რს) მიქლ. ენებ. წარს.
ვარჭუნს ზმნისა - ნაპარპი.

პასარსხაქალ (ვასარსხაქალას) იგივეა, რაქ
პასარსხაქალა, - პატარა პაპშეპიანი.

პასაპ (ვასაკას) ზოლო. პასაპა; ხის პასაპი
მხვანაფ შერისა.

პასაპ-პიშა (ვასაკა-პიშა) ძლიერ ნითილი.
მონჭირელი ჭითაშენი თქუნა: ვასაკა
ჭითარენია - მოჭირელი (ძლიერ) ნითელზე
იტყვიან „ვასაკა-ჭითა“ არისო. შერ. მორჩე-ჭითა.

პაპარ ღინაშაქალა ნეყელია: კვალდაკარპული;
იხ ბაძარობა, რომ კვალცი არ დარჩის. შერ.
ქუარ.

პალპრის (ვალურიას) 1. მოტარ. დანდური. იხ.
ულურაღი; შერ. გურ., აჭარ. უკელაფა -
დანდური (*ა. მუქ.*) 2. ანარობ. პალპრისა: მუში
მაგინდა ქორე უოხაქქორი, მუჭო ვალურიას
ჩიქუნს ქოჯუქ - რა სიმადლისა
(სიგრძისა) ეს ოჯახქორი, როგორ ვალურიას
ჩიქუნს ჭეაქს.

პაპს (ვაყას) იგივეა, რაქ ვარყა, - მამალი
ცხენი სპირი წლისა (*მასლეტი, ტ. IV, ნაწ. I, გვ. 224*).

პაპინარს არ ევაპის; ხსენავაპ არ შეიძლება,
აპარპაშაქალა, ტაპა ადამს. იხ. შინაფა'.

პასარსაქალა // პარპსაშაქალა იგივეა, რაქ
პასარსხაქალა; მარცქაქალა, -
პატარა პაპშეპიანი; ბრბო. ვარცქაქალა
კინოსქეულაღი: კობახიეფი ღო კილიეფი:
ბრბო ანაურეფი: კობახიეფი და კილიეფი.
შერ. ვათანაძარა.

პაპარ-ი (ვაჭარს) ვაჭარი.

პარპს (ვაჭარს) იგივეა, რაქ ვარჭუა -
ვაჭრობა. ექნუ დღეყანქ ვაჭრუას: *ვეური,
გვ. 393* - იქნუ დანიეც ვაჭრობას.

პასარქალა პარპინაშაქალა. ვახარქელა,
ვაძარგელა, ვგმას (*//* გომუას) ღურჭულეა (*//*
ღურჭულეა): *ა. ყოფ., გვ. 182; ხალხ. სიბრ., I, გვ. 47* - არმთონელო, არმმარგულელო, მკის დროს
(შემოდგომაზე) იტყვიკეყო.

პაქაბაქა-ნი(ვაკატაჯისი) უსუფთარი, უნაპირი, პინძარი (ტანსაცმლისადმი მიმართებაში); მიმყარალ-მომყარალი ტანსაცმლისა.

პაპი შორხე. პაპი(ჩივილი): ვაპ, ღორიონთი, მუ შერცოლი: *მ. ხუბ., გვ. 323* - ვაპ, ღმერთო, რა შეგცოდე.

პე(ვეს), პე(ვეს) პელი, მინდორი. ვე თოლაში ღო ტყე ყურუაშია: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 124* - ელი თვალანი და ტყე ყურინანიო. ჭინჭას ღული შეფსოფი ღო ვე ს წიშოხუ ემერი: *ქხს. I, გვ. 219* - ჭინჭარას თავი მოვლოდე და ველზე აზხია ეგრ. ართი ვე ს ართი ფაცხა ქობიჯ: *ა. ყოფშ., გვ. 68* - ერთ ელზე ერთი ფაცხა ნახა. აშუქან ადრე გუჟამ ოქართოშე ცხენი ვე შა: *მასალ., გვ. 73* - ამ დილით ადრე გავუშე საჩქიანდ ცხენი ველად. შექერულ შურენქ ვე ვე შა ორტყე-მშიური ცხერები ველად გაიქცენ. შორ. ვერჩე.

პელი(ვედიდის, ვედის) დიდი პელი.

პეპა(ვეებას) პეპირთილა, ძალიან დიდი. ეთქვ ხოლო ორე ვე ვე ბა კოჩი: *მ. ხუბ., გვ. 123* - იქვ არის ვეებერთელა კაცი. ათე მინდორც ართ მხარეს ვე ვე ბა ცუდე ინოღვადგ: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 66* - ამ მინდვრის ერთ მხარეში ვეებერთელა სახლი იდგა.

პეპლა(ვეებას) მხარა. ი ვე ვე ბა ს ბოში ვარე მეტი თიში დარა: *კ. სამუშ., ქხს., გვ. 140* - იმ მხარეში ბოჭი მეტი არაა მისი დარი.

პეპირი, პეპირი(ვეპირ/ვრს) პეპირი. ათე კოჩი ნანდვილო სავეშგრო კოჩი რენია ღო ქიშეხუნუ ვე ვე გ რ ე ნ ე: *მ. ხუბ., გვ. 215* - ეს კაციო ნანდვილადა სავეშრო კაცი არისო და ჩააუენა ვეპირებში.

პეპირობა(ვეპირობას) პეპირობა. კინი იგუ ვე ვე ი რ ო ბ ა ქ ე: *ა. ყოფშ., გვ. 95* - ისე იქნა ვეპირობა.

პელა(ველუბა) იგივეა, რაც ვალუა, - ბრწყინვა; ელპარება, პრინალი. საქმე ხოლო თიმ თხელენს, ფოლადცალი ვე ე ლ უ ნ დ ე: *რეკორ., გვ. 247* - საქმე კიდევ ისე ითხოვს, რომ ფოლადივით ელაგდე. სარკოლ ცას ვე ე ლ უ ნ ს დეუხე გორგალი - მონმენდილ ცახე ელვარებს ფერადი(ზებრისფერი) რკალი.

პეპე-ი, პეპე-ი(ვეპე-ის) ზოლო. პეპე-ი. ჩქენიანეფქ ვე მ ხ ი ე ა ღ ო უზოგალო ქათორ- სეს: *კ. სამუშ., ქართ. ზეს., გვ. 101* - ჩვენინანები ვეფხვივით უზოგველადა დეეჯანენ(ეცენ).

პერა(ვერა) სახლი ო ვერა ე(ნ) ზენისა - პეღრება. ართი კოჩი ო ვერა ე შხვა კოსხე: *ა. ცაფ., გვ. 59* - ერთი კაცი ევედრება სხვა კაცს ღორიონს ო ვერა ე ლ ე ს: *ა. ყოფშ., გვ. 3* - ღმერთს ევედრებოდნენ.

ავერდენს(აპარო ავედრა, პაპარაპა უვედრება, ნიპარაპი // ნიპარაპი) ავედრება თურმე გრძე ავედრებს. ოვერდუ(ნ) (პაპარა ევედრა, პაპარაპა შევედრება, ნიპარაპი/ნიპარაპი) ევედრება თურმე გრჯუ. ერძე. ევედრება. ივერდ(ნ), ივერდენ(ნ) (ნიპარაპა შესაძლებელი გახდა ევედრება,-) გრჯუ. შესაძლ. ერძე. ა ვ ე რ დ ე ნ ს ზენისა - შეიძლება ევედრება.

ავერდენ(ნ), ავერდენ(ნ) (აპარაპა შეძლო ევედრებინა,- ნიპარაპი) შესაძლება შევედრება) გრჯუ. შესაძლ. ერძე. ა ვ ე რ დ ე ნ ს ზენისა - შეუძლია ევედროს. ოვერდებუტუნს(ნიპარაპაპა ავედრებინა, პაპარაპაპაპა უვედრებინება, ნიპარაპაპი) ავედრებინება თურმე კაუხ. ა ვ ე რ დ ე ნ ს ზენისა - ავედრებინებს.

პეპარაპაპაპა მიჰ. მიჰ. მევედრებელი. ნიპარაპაპა მიჰ. ერძე. გრ. სავედრებელი. პეპარაპაპა მიჰ. ერძე. წარს. ევედრებელი. ნიპარაპაპა მიჰ. ერძე. წარს. ნავედრები. ნიპარაპაპაპა მიჰ. ერძე. წარს. ევედრების საფასური.

პერა(ვეპე) (ვერა) (ვერა) მიჰ. ერძე. წარს. ა ვ ე რ დ ე ნ ს, ო ვ ე რ დ ე ნ (ნ) ზენათა - შეპეღრებაპელი.

პერა(ვეპე) (ვერა) (ვერა) მიჰ. ერძე. წარს. ე ვ რ დ ე ხ ი კოჩი - დიდი, წარმოსადეგი კაციო. შორ. ვერჩეში.

პერა(ვერა) პერა.

პერა(ვერა) (ვერა) უშასრი. ვერესიათ ზენს. ნარა-მარა; უფასოდ, ტყუილ-უბრალოდ. ე ვ რ ე ს ი ა თ მათიანი მუთუნს ეემერანს - უფასოდ, ტყუილ-უბრალოდ არაეინ არაფერს მოგცემს. შორ. ლეჩხ. ეველესაა გაპარტახებული(*მ. ალაფ.*).

პერა(ვერა) (ვერა) ძალიან დიდი, უშაქაპელი, - გოლიათური ანდამოპი. ართი ოხოლე დიდი, ე ვ რ ე ხ ი ვარაჟ: *მ. ხუბ., გვ. 125* - ერთი ურჯია დიდი, უშეველებელი ულაცი.

პერანა(ვერანა) პერანი.

პერა(ვერა) (რუს. вера პერა). მუღა ე ვ რ ს ი რე თაურე ზუელიდა? : *ა. ყოფშ., გვ. 1* - რამდენი ვერსია აქედან ზუელიდად?

პერა(ვერა) ათილადი, პატარა მინდორი ტყეში; ტყეშიმორტყეში პელი. ე ვ რ ე ხ ე უახუნა ამაზინდორიას ცყას - „ვერჩეს“ ეძახიან პატარა მინდორს ტყეში.

ვერჩე-ე-ვერჩე ველი თეთრი (*ა. ყოფშ.*). პერა(ვერა) (ვერა) (ვერა) ცარიელი, ხალცარიელი; სუფთა, არაშარი რუმ არ არის. ინა ჩილექ

მიღელუ ღო მა ქიგვხსქიდი ვერჩხის - ის ცოლმა ნაილი და მე დავრი არაურის მქონებელ(ცარიელი). ვერჩხი←ვერჩხილი ველი გარეცხილი (იყოფა).

პირნი (ვერწეს) იხ. ვერწეში. ოტითარეუ ვერწე ფაფალა- ნითლდება უზარმაზარი ხრამი (ფლატე).

პირნი-ი (ვერწეს) დიდი, უზარმაზარი, უხველაპალი. თენუფი წარმადღინენდეს ვერწეში ნბალას- ესენი წარმოადგენდენ უზარმაზარ ძალას შორ. ვერღეხი.

პირნი-ი (ვერწი) იხ. ვეხი. შორ. ფრიალე.

პირნი-ი (ვერწის) პირნი. ღობხვალამუდას ვეფხი დო ღობი: ქსს, I, გვ. 219 - დამხვედროდეს ვეფხე და ღობი.

პირნი-ი (ვერწის) იხ. ვეზირი.

პირნი-ი (ვერწის) პირნი, ახალგაზრდა (შ.გორ., გვ. 167); პირნი, ახალგაზრდა, ძაბუპი, ყმანვილი. ...ყმან ჭუმან ბუკუ ქოლხუნუ, ვეწე თოში, კლასიში ნარდი: კ. საბუშ., ქართ. ზეს., გვ. 29 - ...მგერამ ხვალ ძუკუ ურჩენია, სკოლაში გაზრდილი ველი (ლადი).

პირნი-ი (ვერწეს) პირნი ველი. შორ. ვერჩე.

პირნი-ი (ვერწის) პირნი. შორ. ფრიალე.

პირნი-ი (ვერწეს) უზარმაზარი. შორ. ვერწეში.

პირნი-ი ზნა უმაღ, უნიც (ქ. გარ.). იხ. ექმა.

პირნი-ი (ვერწის) აბი. აზარ ქიტიუბ ვითო წანა: კ. საბუშ., ქსს, გვ. 144 - ავერ თავდება აბი წელი. შორ. ლაზ. ვით აბი (ნ. მარი). იხ. შავითა; ნავითალი.

პირნი-ი (ვერწის) ვითამშვის←ვით-ღო-ამშვი) თქვესამატი. ვითამშვი წანერი ბოში ვორდი: ი. ყოფა, გვ. 156 - თექვსმეტი წლის ბიჭი ვიყავი. იხ. ამშვი.

პირნი-ი (ვერწის) ვით-ღო-ონის(ის) თორმამატი.

პირნი-ი (ვერწის) ვით-ღო-ართის) თორმამატი.

პირნი, ითაპ ვითაპ, ვითოპ.

პირნი ვითოპ. მა ვითანც ღობღურეჟია დო სი რკიევა: შ. გუბ., გვ. 72 - მე ვითომ მოკვდებო დო შენ იკივლეო.

პირნი-პირნი-ი აბი-თორმამატი. ვით-ითორმამადღერი გორთუ: ქსს, III, გვ. 40 - აბი-თორმამატი დღისა გახდა.

პირნი-ი (ვერწის), პირნი-პირნი-ი (ვერწის) აბი-აბი. ვითოთ შური საქონელი გიმჭაგორენ-და...: შ. გუბ., გვ. 174 - აბი-აბი სულ საქონელს თუ გამორჩეო.

პირნი-პირნი, პირნი-პირნი (ვერწის) ვით-ღო-ბრუოს), თქრამატი. ვითობრუო წანერი

ვითობრუოს: შ. გუბ., გვ. 70 - ვითობრუო წლისა გახდენ.

პირნი-პირნი, ითორმამატი (ვერწის) ვით-ღო-ითორმამატი. ალიქერქუს აფუღე ითორმამატი ჯიმა ნდემი ნაცყოლა: შ. გუბ., გვ. 293 - ალიქერქუს ჰყავდა (პეონდა) თორმამატი დევი მოკლული (ნაკლავი). ვითობრუო წანერი ვორდი: კ. საბუშ., ქსს, გვ. 126 - თორმამატი წლისა ვიყავი. ვითობრუო გოლაში კინოხ ვითობრუო ჯიმა წდის ბრითი და ცუხისა: ი. ყოფა, გვ. 31 - თორმამატი მისი იქით თორმამატი მძა დევეს ერთი და ჰყავსო. შორ. ლაზ. ვიტოგურ თორმამატი.

პირნი-პირნი (ვერწის) ვით-ღო-სუმს) ტამამატი. შორ. ლაზ. ვიტოსუმი ცამეტი. იხ. სუმი.

პირნი-პირნი-ი (ვერწის) ვით-ღო-შქვითის) ჩვილამატი.

პირნი-პირნი (ვერწის) ვით-ღო-ჩხორის) ცხრამატი. იხ. ჩხორი.

პირნი-პირნი (ვერწის) ვით-ღო-ხუთის) თხუთამატი. ქეგორენდელ ვითობრუოთისც: ი. ყოფა, გვ. 103 - (ქი) ექმბდა თხუთამეტი დღის მანძილზე.

პირნი-პირნი (ვერწის) ვითობრუოს) თხუთამატი დღისა. ვითობრუოთ თუნთში ნაქურისი ჯოღორი გოლაღუნუბა - თხუთამეტი დღის დათვის ნაფხურის ძალლი დაჰყევდო. ვითობრუოს←ვითობრუოთ დღერი თხუთამეტი დღისა. ან: ვითობრუოთ-ე-ი თხუთამეტიანი.

პირნი-ი (ვერწის) აბი-აბი

პირნი-ი აბრა, პირნი (დ. ვიფა).

პირნი-პირნი (ვერწის) სახელი ავინწარენს ზნისა - დავინწარეო. ვამუწირა, ვადავინწარა, ვარა კოლაღეჟა გაჭირეუ - არ მოუჭირო, არ დავინწარო, თორემ ვაყრა გაჭირდება. ავინწარენს (ავინწარა დავინწაროვა, დავინწარა დავინწაროვა, დავინწარა დავინწაროვა) დავინწარებდა თურმე) გრდმ. ავინწარენს. ივინწარენს (ივინწარა დავინწაროვა, დავინწარა დავინწაროვა, დავინწარა დავინწაროვა) გრდმ. სთაჟ. ქვ. ავინწარენს ზნისა - ივინწარენს. უვინწარენს (უვინწარა დავინწაროვა, დავინწარა დავინწაროვა) გრდმ. სხხვ. ქვ. ავინწარენს ზნისა - უვინწარენს. ივინწარებუ (ივინწარა დავინწაროვა, დავინწარა დავინწაროვა) გრდმ. ენებ. ავინწარენს ზნისა - ვინწარებუ. ვინწარებუ (ავინწარა დავინწაროვა, დავინწარა დავინწაროვა) გრდმ. ენებ.

უცინწარენს ზმინსა - უცინროვედა. ივინწარინე(ნ) (ლიონინარინა შესაძლებელი ვახდა დავინროება, - ლონინინარინაჰაჰა(ნ) შესაძლებელი ყოფილა დავინროება) გრდუფ. შესაძლ.ენებ. ა ვ ინ წ ა რ ე ნ ს ზ მ ნ ის ა - შეიძლება დავინროედეს (დავინროება). აინწარინე(ნ) (ლაინინარინა შეძლო დავეინროებინა, - ლონინინარინაჰაჰა(ნ) შესაძლებელი დავინროება) გრდუფ. შესაძლ.ენებ. უ ც ინ წ ა რ ე ნ ს ზ მ ნ ის ა - შეუძლია დავეინროოს. ოვინწარებაჟუნს (ოინინარინაჰაჰა ავინროებინა, პინინარინაჰაჰაჰა უცინროებინება, ნოინინარინაჰაჰაჰა(ნ) ავინროებინება თურმე) კ ა ე ნ წ ა რ ე ნ ს ზ მ ნ ის ა - ავინროებინება. მაინინარინაჰაჰა მძლ. მოქმ. ' და'შვინროებელი. ოინინარინაჰაჰა მძლ.ენებ.მე. ' და'სავინროებელი. ლაინინარინაჰაჰაჰა მძლ.ენებ.წარს.დავინროებელი. ნაინინარინაჰაჰა მძლ.ენებ.წარს. ' და'ნავინროები. ნაინინარინაჰაჰაჰა მძლ.ენებ.წარს. ' და'ვინროების საფასური ულაინინარინაჰაჰა მძლ.ჟარგ.დაუცინროებელი. იხ. ვინწრო.

პინინარინაჰაჰა-ი (ვინწარებაჟუნს) იხ. დავინწარებაჟუნს.

პინინრო (ვინწროს) **პინრო**. ვინწროს ზჯხ. ვინროდ. ვ ინ წ რ ა ს ვ ა დ ო ხ ო ბ ა დ ა თ, ა რ დ გ ლ ო ბ ბ რ ე ლ ი მ ი ლ ე ნ ა - ვინროდ არ დავედეთ, ადგილი ბევრი გვაქვს.

პინრო-ი (ვინს) ზოოდ. პირი. იხ. გორინი, გვრინი; ჩოჩიკე.

პინრო-ი (ვიროილს) **ტრინალი** (დ.ფოთა), უკაცრინელი; ტარინელი. ვირვილი ეხუდე - ცარიელი სახლი.

პინრო-ი (ვილილიერს) იხ. გონოვროვილიერს.

პინროსა (ვიროტას) ზოოდ. პიროსა, პიროსაჰაჰა. ოსიმინდეს ბრელი ვირთხე ვირთხე ხელე - სასიმინდეს ბევრი ვირთხები ბუდობდა (იხუდა).

პინროსაჰაჰა (ვიროსკვარას) **მოქან**. თითირი ნარი (ა. მყ).

პინრო, იპილა ზჯხ. იპით, იპით მხარას (*საპირისა*. აქილე). თიშ ვიქილე - ნახონუე: *ა. ყოფ.* გვ. 111. - იმის იქით-ნახუნო (სოფელი). ჭე ვიქილე, შხვა ოროსგ არეშემში ნოხი რჩედეს: *მასალ.* გვ. 66. - ცოტა იქით, სხვა (ხის) რჩედელი აბრეშუმის ხალიჩა ვესო. შუაქიშს აქილე ქობორუნქ დო დიაქიქიშს ვიქილე ვეა: *მ. ხუბ.* გვ. 50 - მამარეს აქეთ ნახავ დე დეარემს - იქით მხარესო.

პინრო-პილა ზჯხ. იპით-აჰაჰით. ვიქილე-აქილე ქოლოდე: *მ. ხუბ.* გვ. 37 - იქით-აქეთ დავარდა.

პინრო-პილა ზჯხ. იგივეა, რაც ვიქილე-აქილე, - იქით-აქეთ. ჯოლოროდე ბორს მიკურენანთ, ართი ჭყუნს დო შხვეშს ვიქილაქილე ომხუბუ-ძალეები მძორს რომ უდგანან, ერთი ტაშს და სხვებს იქით-აქეთ ეწებება.

პინ, იშ ზჯხ. იპით (*საპირისა*. აჰა აქეთ). მეუზინდე თოკისი დო ვიშ (*იიშ*) გოჭყვიდე - მოზიდა თოკი და განყვიტა იქით. იშ გეგნაყოთუ - გადაადგო იქით. *იხ. ვიშო.*

პინა-პილა ზჯხ. იპით-აჰაჰით. ვიშ-ა-პილა ოსოფეს ბრელი: *მ. ხუბ.* გვ. 33 - იქით-აქეთ იბროილეს ბევრი. *იხ. ვიშო-პილა; იშო-პილა.*

პინო, იპო ზჯხ. იპით (*საპირისა*. აჰა აქეთ). დუდი ვიშო მესოფე ბოშიქ: *მ. ხუბ.* გვ. 2 - თათ მოვლოჯა იქით ბიქმა. მა სქანთი ევერუქე, ვიშო დეშეოსთი, ბეჩა: *კეფრი*, გვ. 382 - მეშეთის არ ვარგივარ, დამეთხოვე იქით, ბეჩა. ვიშო მოლოჯანუდე: *ა. ყოფ.* გვ. 87 - ანვებოდე იქით. ვიშო, ძღაბი, თომაქეჭუე: *ქხს*, *ი. გვ.* 154 - იქით, გოგო, თმა-ხუჭუქაქა;

პინო-პილა, იპო-პილა ზჯხ. იგივეა, რაც ვიშ-ა-პილა, იშ-ა-პილა, - იპით-აჰაჰით. ვიშო-აჰაჰით ვინილეს დურული გვერენეს: *ა. ყოფ.* გვ. 24 - იქით-აქეთ ვადვიდენ მკვიდარ გველებზე გიბჯინა ვიშო-ა-პილა: *ქხს*, *ი. გვ.* 176 - გადავინდე იქით-აქეთ. ათე კოში გილურს ვიშო-ა-პილა: *მ. ხუბ.* გვ. 24 - ეს კაცი დაღის იქით-აქეთ.

პინო ლო პილა, იპო ლო პილა იგივეა, რაც ვიშო-ა-პილა, - ზჯხ. იპით და აჰაჰით. იქეჟორინანა ვიშო დო აჰაჰო - იქეჟორინან იქით და აქეთ.

პინო-პინო, იპო-პინო; პინო ლო პინო, იპო ლო პინო ზჯხ. იპით-იპით, იპით და იპით; თინადე თინოპით (*საპირისა*. აჰა-აჰა). ბოში ვიშო-ვიშო ძინლეფს: *ა. ყოფ.* გვ. 24. - ბიქი იქით-იქით (თანდათანობით) მატულოსს. ტაბანანას ოყოთანს ვიშო-ვიშო: *მ. ხუბ.* გვ. 254 - დამბარას ისერის იქით-იქით. ვიშო დო ვიშო ქიშარჩქენანუ - იქით და იქით მიწეთა.

პინო ზჯხ. თ-ნანილკადართული ვიშო.

პინო(ი)-პინო(ი) ზჯხ. თ(ი)-ნანილკადართული ვიშო-ა-პილა იპითსა-აჰაჰითსა. ვაჯანუ ვიშოთ-ა-პილა: *მ. ხუბ.* გვ. 13 - ვახედა იქითა-აქეთაქა.

პინოთისა ლო პინოთისა, იპოთისა ლო პინოთისა ('ვიშოთისა დო აჰოთისა) იპით-აჰაჰითობა, იპითსაჰა და აჰაჰითსაჰა ჟოფნა პრისა და იშაჰა დროს. ვიშოთ-ა-პილათ-ა-პილათ კოში რენთა - უპრინციპო (იქითა და აქეთა) კაცი არისო.

ვიშნიან-ი, იშნიან-ი (ვიშნიანს) იქითა.
 იქითური, იქაური (*საბორის* ამოიანი).
 ვიშნიანი შინულაში ნება ვარუნია: *ი. ყოფ., გვ. 76* – იქით (იქაური) შესვლის ნება არ არისო.
 აქიანი ღურაში ისხუნესე ვიშნიანი გიროლაჟა: *ი. ყოფ., გვ. 74* – აქაურ სიკვილის ირჩიეს იქით (იქითური) გადავარდნა.

ვიშნიანს, იშნიანს, იშნიანს ზგზ. იქითობას (*საბორის* ამონას, ამონანს). ვიშნიანს ნაყართიშა მიკულესუღე – იქითობას მშობობის სახლში გაუვლია. ვიშნიანს ატამას ხოწენღუა დო ამონანს ატამაშ ნახოწას ჭკომუნღუა: *ბაღ. სიძრ., I, გვ. 48* – იქითობისას ატამს თლიდაო და აქეთობისას ატმის ნათალს ქამდაო.

ვიწრო (ვიწროს) *იხ. იწროო.*
ვიხარამამ (ვიხარამამას) ვიხარამამ; პარალ. ორი ჩე გოთანას ვიხარამას იბირდათ დო სხაპდათ (// სხაპუნდათ) განდაგანას!: *კ. საბუშ., კარო. ზგზ., გვ. 104* – ყოველ თეთრად გათენებისას „ვიხარამამას“ მღეროდეთ და ცეკვადეთ განდაგანას!

შლ იხ. ტაბულა XCIDII – 3: შლა.
შნაბა (ვენებას) სახელი ონუ (6) ზნისა – შნაბა. ჩქიმ დუს ვონუქ – ჩემს თავს ვენებ (ვენებას ვაყენებ).
 ონუ(6) (*ფერ. შა ავრო, 'უნაბა უენია, ნონაპა(6) ავენებდა თურმე) გრდუე. ვნებ.* ვნებს.
 ენებუქ(6) (შა ავრო, 'უნაპა/ნაბა უენია) *გრდუე. ვნებ.* ვენება.
 ონებაუვანს (ონაბაუ ავენებინა, უნაბაუაუ უენებინებია, ნონაბაუაუ(6) ავენებინებდა თურმე) *კაუზ. ონუ (6) ზნისა* – ავენებინებს.

შანაბაუ *მძღ. მკვშ.* მავნებელი.
ონაბაუ *მძღ. ვნებ. მკ.* სავენებელი.
ნაბაუ *მძღ. ვნებ. წარს.* ვნებელი.
ნანაბი *მძღ. ვნებ. წარს.* ნავენები.
ნანაბერი *მძღ. ვნებ. წარს.* ვნების საფასური.
უნაბა *მძღ. ვარყ.* უვენებელი.
 'ვიწაბული *მძღ. ვნებ. წარს.* ვწაბული.

შო! *შორხ. შიი!, შიი.* ვო, მარია, მარია: *ქხს, I, გვ. 73* – პეი, მარია, მარია. ვო ბოში, სი ბოში, სი მესიაკონ, თოლგვირა: *კ. საბუშ., ქხს, გვ. 122* – პაი ბიჭო! შენ ბიჭო, შე თილისმა, თალაუთუნა. ვო ცირა, სი ცირა, სი შამაკვალ, თოლ(ი)გვირა: – პაი ცირა, შენ ცირავ, შე შამაკვარო, თვალუთუნავ! ვო, დონწყვილი ობიშნას ვადიფეშქვილიო წყარს: *ი. ყოფ., გვ. 140*. – პაი, დაქცეულ პარასკევს არ დავიხზვი ნყალი.

შო *იხ.* ვა. ის ვო უქირუ (← ვა უბირუ) ათეცალი: *ი. ყოფ., გვ. 161* – მას არ უნახავს ამის მსგავსი. მუში სანამუსო ჩილც ვო უქუ: *ი. ყოფ., გვ. 102* – თავისი სანამუსო ცოლს არ უთხრა.

შოი! *შორხ. შიი!* ვოი, შური საყვარელი!: *ქხს, I, გვ. 166* – ვაი, სულო საყვარელი!

შოუ! *შორხ. შო!* ვოუ, ვოუ ნანა! – ვოუ, ვოუ, ნანა!

შოხონი! *შორხ. შოხონი!* ვოხოხოი, შე უქიშინ, ონუმაღს ეჩიშა: *ქხს, I, გვ. 191* – ვოხოხოი, რა უქნია, ოცეჯერ გასაჯოხს.

შძა (ვეას) იგივეა, რაც ბეა, – შხა; რძა.

შხა! *შორხ. ში!* ვაგა შაპას, ვუვა, შაპას: *ქხს, I, გვ. 301* – ვაი მღვდელს, უ მღვდელს.